תלמוד בבלי · אחרונים · משמרות כהונה

משמרות כהונה חלק א

רבי אברהם הכהן יצחקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משמרות כהונה חלק א

רבי אברהם הכהן יצחקי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משמרות-כהונה-חלק-א/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

מסכת ברכות 6
פרק ראשון 6
פרק שני 9
פרק שלישי 11
פרק רביעי 14
פרק חמישי 15
פרק ששי 16
פרק שביעי 20
פרק תשיעי 22
מסכת שבת 22
פרק ראשון 22
פרק שני 34
פרק שלישי 41
פרק רביעי 46
פרק חמישי 47
פרק ששי 48
פרק שביעי 49
פרק שמיני 52
פרק תשיעי 54
מסכת עירובין 55
פרק ראשון 55
פרק שני 63
פרק שלישי 66
פרק רביעי 71
פרק חמישי 77
פרק ששי 80
פרק שביעי 84
פרק שמיני 86
פרק תשיעי 88
פרק עשירי 90
מסכת פסחים 93
פרק ראשון 93
פרק שני 135
פרק שלישי 165
פרק רביעי 173
פרק חמישי 176
פרק ששי 183
פרק שביעי 189
פרק שמיני 204
פרק תשיעי 209
פרק עשירי 215
מסכת ביצה 224
פרק ראשון 224
פרק שני 232
פרק שלישי 236
פרק רביעי 238
פרק חמישי 241
מסכת יומא 243
פרק ראשון 243
פרק שני 249
פרק שלישי 251
פרק רביעי 256
פרק חמישי 258
פרק ששי 265
פרק שביעי 269
פרק שמיני 271
מסכת סוכה 276
פרק ראשון 276
פרק שני 282
פרק שלישי 285
פרק רביעי 294
פרק חמישי 298

מסכת ראש השנה 300
פרק ראשון 300
פרק שני 313
פרק שלישי 314
פרק רביעי 316
מסכת תענית 318
פרק ראשון 318
פרק שני 321
פרק שלישי 321
פרק רביעי 321
מסכת מגילה 324
פרק ראשון 324
פרק שני 329
פרק שלישי 331
פרק רביעי 332
מסכת מועד קטן 336
פרק ראשון 336
פרק שני 340
פרק שלישי 341
מסכת חגיגה 344
פרק ראשון 344
פרק שני 350
פרק שלישי 352
מסכת יבמות 356
פרק ראשון 356
פרק שני 362
פרק שלישי 370
פרק רביעי 375
פרק חמישי 378
פרק ששי 379
פרק שביעי 381
פרק שמיני 384
פרק תשיעי 389
פרק עשירי 389
פרק אחד עשר 392
פרק שנים עשר 392
פרק שלושה עשר 393
פרק ארבעה עשר 395
פרק חמשה עשר 395
פרק ששה עשר 396
מסכת כתובות 398
פרק ראשון 398
פרק שני 407
פרק שלישי 418
פרק רביעי 428
פרק חמישי 436
פרק ששי 444
פרק שביעי 445
פרק שמיני 451
פרק תשיעי 454
פרק עשירי 460
פרק אחד עשר 464
פרק שנים עשר 467
פרק שלושה עשר 468
מסכת קידושין 470
פרק ראשון 470
פרק שני 505
פרק שלישי 517
פרק רביעי 523
מסכת גיטין 529
פרק ראשון 529
פרק שני 544
פרק שלישי 550
פרק רביעי 557

פרק חמישי 566
פרק ששי 572
פרק שביעי 575
פרק שמיני 579
פרק תשיעי 582
מסכת נדרים 586
פרק ראשון 586
פרק שני 624
פרק שלישי 641
פרק רביעי 654
פרק חמישי 672
פרק ששי 674
פרק שביעי 677
פרק שמיני 680
פרק תשיעי 682
פרק עשירי 684
פרק אחד עשר 693
מסכת נזיר 698
פרק ראשון 698
פרק שני 702
פרק שלישי 705
פרק רביעי 707
פרק חמישי 710
פרק ששי 710
פרק שביעי 715
פרק שמיני 718
פרק תשיעי 719
מסכת סוטה 721
פרק ראשון 721
פרק שני 724
פרק שלישי 726
פרק רביעי 727
פרק חמישי 728
פרק ששי 729
פרק שביעי 730
פרק שמיני 732
פרק תשיעי 733

מסכת ברכות

פרק ראשון

דף ב.

גמ' הא קמ"ל דכפרה ל"מ וכו' הא דלא קאמר קמ"ל דבצאת הכוכבים היא ולא אמרינן ביאת אורו לפי' התוס' דבסמוך משום דבמתני' לא קתני צאת הכוכבים ועוד דהא נמי פשיטא מקרא דואנחנו עושים במלאכה דבסמוך ועיין להרב זרע יצחק:

שם **תוס' ד"ה** מאימתי וכו' וגם ראיה מדרב צלי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ואי קשיא בגמ' לקמן בר"פ תפלת השחר דאמרי' הלכ' כר"י מדרב צלי של שבת בע"ש דילמא סמוך לחשיכה צלי וכהנך תנאי דאמרי משקדש היום די"ל דלא קאמר מדרב צלי אלא לאפוקי דלא נימא הלכה כרבנן דפליגי עליה במתני' ורבים הם ועוד דמשמ' צלי בע"ש בעוד היום גדול מיהו תי' זה לא יצדק לדברי התוס' לא לדברי הרא"ש ז"ל:

באה"ד אור"ת שהיו רגילין וכו' אין ר"ל דבתפלת המנחה מיירי דהא הירוש' קאמר מתחלה אם קרא קודם לכן לא יצא כמו שהביאו התוס' בריש הדיבור אלא ר"ל דהירוש' ס"ל כמ"ד תפלות באמצע תקנום ולא היו קורין ק"ש קודם אלא לעמוד מתוך ד"ת:

דף ב:

שם **גמ'** והדר פשטו לה מברייתא וכו' וברייתי' דלעיל דקתני ביאת שמשו מעכבתו ואין כפרתו מעכבתו לא שמיע להו:

שם **גמ'** ואינהו דהוו מקדמי ומחשכי וכו' לא הוה צריך כאן למקדמי דבמחשכי סגי שלא משו' **דבפרק ב'** דמגילה מייתי להנך אעלות השחר נקט להו לתרוויהו בחד לישנא והתוס' ריש פסחי' כתבו הא דאמרי' התם והא קי"ל דעד צאת הכוכבים לאו ליליא הוא היינו מקרא דואנחנו עושים במלאכה דבפ"ב דמגילה מוכח מיניה דבהנץ החמה הוא דהוי יממא ומינה שמעינן נמי צאת הכוכבי' ע"ש וק' אמאי לא מייתו מסוגיא דשמעתין דצאת הכוכבים איתמר וי"ל דאי מהכא י"ל דזכר לדבר הוא דאיכא כדקאמר זכר לדבר ולכך מייתו מפ"ב דמגילה דמייתי מיניה ראיה גמור' דהשתא ע"כ מאי דאמרי' הכא זכר לדבר אינו שלא לענין ק"ש וכמ"ש התוס' הכא ומההיא דבפ"ב דמגילה הוא דמוכרח לומר כן וע"ש בתוס':

שם **תוס' ד"ה** משעה וכו' כיון שבא זמן ק"ש וכו' דהעובר על דברי חכמים וכו' עכ"ל ק"ק אמאי הוצרכו לזה דאפי' מותר לאכול קודם שיקרא ק"ש מ"מ קשה מתי יקרא ק"ש דאין לומר אחר אכילתו דהא כשיגמור אכילתו עבר זמן ק"ש כדקאמ' עד שעה שיגמור וכו' וי"ל דניחא להו להקשות גם אמתניתין לפום מאי דאמרינן עני וכהן חד שיעורא עני

מתי יקרא ק"ש דאע"ג דאיכא זמן עד סוף האשמורה הראשונה מ"מ אסור לאכול כיון שהגיע זמן ק"ש:

דף ד.
בד"ה אמר וכו' דפלוגתא היא דרב ור"י והלכ' כר"י וכו' עכ"ל דריב"ל אינו מוכרח דס"ל רשות דאפי' ס"ל חובה מ"מ ס"ל תפלות באמצע תקנום מהיקשא דשכיבה לקימ' וא"כ ליכא אלא פלוגתא דר"י ורב וכל היכא דפליגי רב ור"י הלכה כר"י ועיין להרב מח"ב סי' פ"ט:

דף ה.
בד"ה אלא וכו' כי מטא זמן ק"ש עכ"ל ר"ל דעביד כל הני **אפי' כי מטא** זמן ק"ש דהכי מצדד הגמ' שם דמיירי במט' זמן ק"ש ולא דחי לה אלא מכח קושיא אחריתי אם כן מוכח דשרי ללמוד ועיין במהרש"א ז"ל:

דף ו.
גמ' ולא מצא עשר' וכו' מדוע באתי ואין איש וכו' יש לרמוז בתיבת אי"ש עשרה אנשים שם ר"ל ואין עשרה אנשים שם:

דף ז.
גמ' ישמעאל בני ברכני וכו' יהר"מ שיכבשו רחמיך וכו' לכאור' אין **זה** ברכה להקב"ה **וי"ל** דע"י שימשכו לו המוחין מלמעל' הקב"ה מתמלא רחמים ועי"כ יכבשו רחמיו את כעסו וא"כ הו"ל כאלו מתפלל שימשכו לו המוחין וזה ודאי ברכה מעולה היא:

דף ט.
גמ' ה"ק ר"ג לבניה אפילו לרבנן וכו' הק' מהרש"א ז"ל דבגמ' לעיל דפריך לרבנן אי כר"א ס"ל לימרו כר"א מאי פריך הא ממתני' גופה מוכח דלרבנן סייג הוא דאיכא ע"ש וי"ל דלא קאמר הגמ' הכא הכי אלא אחר דמסיק לעיל ומייתי מהברייתא דסייג הוא אבל לפום ס"ד דמקשה דלעיל מפר' למתני' הכי דבניו של ר"ג בעו מיניה אי הלכה כמותו או כרבנן ואמ"ל שנפסקה הלכה כמותו מיהו מלישנ' דמתני' ולא זו בלבד משמע דלרבנן סייג הוא דאיכא כדאמ' בגמ' בסמוך אלא דהמק' לעיל לא דקדק בלישנא דמתני' מיהו אכתי קשה דמדאמרו בניו של ר"ג אי רבנן פליגי עלך ע"כ דמפרשי רבנן לקרא דובשכבך כר"א וס"ל זמן שכיבה עד חצות וכדפירש"י הכא וא"כ מאי פריך הגמ' לעיל לרבנן אי כר"א לימרו כר"א נימא דדרשי כר"א וס"ל דזמן שכיבה עד חצות וכדאמרי בניו של ר"ג וי"ל דאע"ג דנסתפק להו לבני רבן גמליאל בהכי לא מסתבר ליה להגמ' למימר כן לקושטא דמילתא:

שם תוס' ד"ה לעולם וכו' דבעי לאשמועינן שאינו יוצא וכו' עכ"ל דס"ד דמ"ל קודם הנץ מ"ל אחר הנץ כיון דאפי' קודם הנץ יממא הוא אבל לעיל בדבור הקודם אין לתרץ כן **דדבר פשוט דקודם** עלות השחר אינו יוצא לדשל יום כיון דלילה הוא וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

שם בגמ' והני תנאי וכו' הקשה הרב טורי אבן ז"ל בסוף הספר לפמ"ש התוס' בפ"ק דפסחי' דף ה' כשם ריב"א דלמ"ד הבערה ללאו יצתה אינו מוזהר עליה ביו"ט נימא דפלוגתא דר"א ור"י בהכי דר"א ס"ל הבערה ללאו יצתה ולכך מועד צאתך יכול לשרוף אבל ר"י ס"ל לחלק יצתה ול"מ לאוקמא כר"א דהא אסור לשרוף ולכך מוקי לה לאכילה ע"ש ועמ"ש בחידושי' שם ובמכילתא:

שם תוס' ד"ה ד"א וכו' כדאמרינן ביום אתה שורפו וכו' עכ"ל היינו הא דדרשינן בזבחים דכ"ו ע"ב מדכתיב ביום השלישי ביום אתה שורפו וא"א שורפו בלילה וק"ל להראב"ע למ"ל ביום ת"ל מדכתיב עד בקר והוא אינו נאכל אלא עד חצות מג"ש ע"כ אינו נשרף בלילה וי"ל דקמ"ל קרא ביום דאפי' שלא בזמנו דהיינו עבר ולא שרפו בזמנו אינו נשרף אלא ביום ואע"ג דפלוגתא דאמוראי היא בפ' הערל י"ל דאליבא דראב"ע כ"ע לא פליגי דאינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו מיתורא דביום כדכתי':

הר"מ ז"ל בפ"ח מה' ק"פ פסק דהפסח נאכל כל הלילה ולהרחיק אמרו חכמים עד חצות ע"ש פ' כרע"ק ור"י ומ"ש דלהרחיק אמרו עד חצות כן איתא בגמ' ס"פ איזהו מקומן ומשמע דגם למסקנא כן הוא לרע"ק ועיין להרב ראשון לציון:

דף י.

גמ' ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר יתמו חטאים וכו' משמע חטאים הם החוטאין דלא כברוריא דאמר' לר"מ לעיל מי כתיב חוטאים ושמע ר"מ לרבריה ונרא' דר"מ ס"ל יש אם למסורת והמסורת רפויה אבל הכא ס"ל יש אם למקרא וקורין בדגש והוי כמאן דכתו' ברגש חוטאין:

דף יא.

גמ' לימא קרא בבקר ובערב ק' הא אצטריך למכתב בשכבך ובקומך ולמגמר זמן גמר ק"ש לר"א כל זמן שמתחי' הכל לשכב והיינו ע"ס האשמורה הראשונה ולר"ג כל זמן ששוכבים והיינו ע"ס ע"ה וי"ל דלישנא דגמ' ל"ד אלא דליכתוב ביום ובליל' כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' ע"ש וב"ה ודאי כר"ג ס"ל דהילכתא כוותיה וא"כ אי כתיב נמי בליל' ידעינן נמי דכל הלילה קאמר ושפיר קאמרי להו ב"ש:

שם גמ' אפילו טבעה ספינתו נמי וכו' יל"ד כיון דעיקר הקושיא היא מר' אבא א"כ אמאי נקט טבעה ספינתו לא הול"ל אלא א"ה אבל נמי וי"ל דהגמ' פשיטא ליה מסברא דטבעה

ספינתו חייב ופריך מינה לחודא וקאמר תו דאפי' אם תדחוק ותכחיש הסבר' אכתי קשה מאבל אלמא אמר ר"א וכו':

דף יב.
לאתויי נהמא ותמרי וכו' הא דלא קאמר לאתויי נקיט כסא דחמרא וסבור שכרא ופתח אדעתא דשהכל דמהני דמשו' דהוא מילתא דפשיטא דכיון דכבר תנן על כולם אם אמר שהכל יצא ולא אצטריך לאתויי בזה הכלל ולכך קאמר לאתויי נהמא ותמרי דקמ"ל דמהניא ברכת נהמא לתמרי מטעמא דזיין:

דף יג.
גמ' ולבסוף נעשה אב לכל העול' וכו' נראה ע"פ מ"ש ע"פ כי בי"ה ה' צור עולמים דב"ב אותיות צר ב' עולמים עולם הבא ביו"ד ועו"הז בה"י ולכך כשנעשה אב לכל העולם הוסיפו ה"י בשמו הרומז לעו"הז:

פרק שני

שם גמ' ורבנן שמע בכל לשון וכו' קשה אמאי לא קאמר דרבנן טעמייהו דוהיו דדריש מניה ר' ללשון הקדש מבע"ל לשלא יקרא למפרע ולכ"ע שמע להשמיע לאזניך דהשתא לא הוו פליגי בתרתי וכן קשה לר' דכיון דטעמייהו דרבנן משום שמע נימא דר' מבע"ל לאזניך ותו לא וי"ל דאצטריך נמי טעמא דר' והיו ליישב אפי' אי ס"ל כל התורה כולה בכל לשין נאמרה ואצטריך למימר טעמא דרבנן מדכתיב שמע ליישב אפי' אי ס"ל כל התורה בלשון הקדש נאמרה דהשתא בלא קרא דוהיו הו"א דוקא בלשון הקדש:
התוס' בסוטה הקשו נימא לרבנן תרתי ש"מ מתיבת שמע כדאמרינן לקמן דט"ו לר' יוסי ע"ש ונ"ל דלעולם אי דרשינן להשמיע לאזניך אין סברא תו למידרש דבכל לשון לא דלקמן הגמ' אלומי מאלים טעמא דר"י דאפי' לשי' רבנן דדרשי בכל לשון מ"מ ש"מ דהשמיע לאוניך אבל לעולם י"ל דדילמא קרא לא אתא לא להשמיע ' ע לאזניך וכ"מ בדברי רש"י לקמן שם ע"ש:
שם תוס' ד"ה היה קורא וכו' עכ"ל י"ל בזה דהברכו' אין מעכבין הק"ש דיצא ידי ק"ש בלא ברכות אבל הברכות בעצמם מעכבין דצריך לקרותם אח"כ ומתני' יצא ידי ק"ש קאמר אבל לעולם דצריך לברך הברכות אח"כ לקיים תקנת חכמים:

דף י"ג:
שם גמ' היינו דר"י וכו' והא דלא מוקי משיב דבאמצע דר"מ הוא משיב לכל אדם משום דא"כ משיב דקין הפרקים דר"מ יתירא היא דאתיא במכ"ש מאמצע ועיין במהרש"א:

דף יד.
גמ' בהלל ומגלה מהו וכו' מכאן קשה על ס' העיטור שהביא הטור סי' תרצ"ב שכ' דאפילו לכתחילה שרי לשוח ולדבר בתוך קריאת המגלה דברכה אחרונה היא ממנהגא ולא מדינא ע"ש שהרי ע"כ לא מבעי' ליה להג"מ אלא אי חמירא מק"ש ואסור לשאול מפני הכבוד או לא אבל לשוח פשיטא דאסיר וכבר עמד ע"ז ה' נודע ביאודה ח"א חא"ח ונדחק בישובה ע"ש ונ"ל דהאי דמבע"ל הכא ס"ל כמ"ד בערכין ד"י ע"ב דטעמא דאין קורין הלל בפורים משום דקרייתה זו היא הלילא וא"כ דין הלל יש לה וכמתבאר שם בגמר' דפריך ע"ז מבריתא דאין אומרים הלל על נס דבח"ל ע"ש וכי היכי דמבע"ל בהלל ה"נ מבע"ל במגילה ולכתחילה פשיטא ליה דאסור כמו הלל ולהכי בצדדי הגמ' לא מדכר אלא הלל ולא אמר מגילה משום דמגילה היינו הלל אבל העיטור פוסק כמ"ד שם משום דאין אומרים הלל על נס שבח"ל או משום דאכתי עבדי אחשורוש אנן וא"כ אין לה דין הלל אלא דין קורא בתורה וגריעא מגילה מקריאת התורה כמ"ש ה' שאלת יעבץ הביאו המח"ב סי' תרצ"ב לענין שאחד מברך ואחד קורא וה"ן לענין דשרי לשוח ולדבר לכתחילה:
שם תוס' ד"ה ימים וכו' מדלא חשיב יותר וכו' וגם מדלא. קאמר וכו' עכ"ל שיעור דבריהם דמדקאמר לימא ולא קאמר לגמור משמע דאין אומרים כלל ביו"ט ובר"ח וכדי שלא תאמר דביו"ט וכר"ח גומרין כ' מדלא חשיב יותר וכו' ומ"מ ק"ק אמאי לא הוכיחו מר"ח ויום טוב גופייהו דפריך הכי בגמרא שם ע"ש וי"ל :
בא"ד והשתא נמי מיושב וכו' דאם קרא הלל בב"הכ יצא עכ"ל השתא הוסיפו דאפילו הלל גופיה יצא בקריאת ב"הכ ולעיל לא כ' דיצא אלא על הברכה דאם שמעה בב"הכ יצא:

דף י"ד:
שם ע"ב גמ' מ"מ קשיא לרב ר"ל קשיא קמייתא אימור דאמר ריב"ק וכו' אבל קשי' ב' גם בתפלין מיתרצא בלא הגיע זמן ק"ש דהיא מהנץ החמה דהלכה כוותיקין כדאמרינן לעיל ותפלין מע"הש זמנו וק"ק בפירש"י ומתני' שלא פי' הקושי' גם מתפלין ועמ"ש מהרש"א ז"ל:
שם תוס' ד"ה ומכל וכו' אבל קשה דקביע לו זמן וכו' עכ"ל וכיון דהוה ס"ד דחייב בק"ש וממילא הוה חייב בתפלין משום דהוי כמעיד עדות שקר לכך נקט פטור מתפלין:

דף טו.
גמ' הא דידיה הא דרביה קשה לפ"ז דר"י אפי' לכתחי' ס"ל אמאי נקט במתני' הקורא לשון דיעבד דל"ל דלהודיעך כחא דר' יוסי דאדרבא כחא דהתירא עדיף דהשתא ל"ל

כמ"ש התוס' דלרבי יאודה אינו חידוש דהא השתא הוי חידוש כיון דאיכא רביה דס"ל דוקא דיעבד וצ"ל דתנא דמתני' לא שמיע ליה האי בריית' דרביה וס"ל דאינו חידוש לר"י וכמ"ש התוס' והשתא א"ש מ"ש רש"י באוקמתא הלז דמתני' דתרומה ר' יוסי היא ולא כתבו דאתיא כרביה דר"י דהא תנא דמתני' לא שמיע ליה הך בריתא וההיא דתרומ' מתני' היא ועיין במהרש"א ז"ל:

דף ט"ו:

שם גמ' אבל בשאר מצות לא יצא מ"ש רש"י ז"ל כל הברכות וכו' ק' דכל הברכות הם מדרבנן וליכא ברכה מדאורייתא אלא ברכת המזון והגמ' מפיק מקרא דהסכת ושמע:

דף טז.

בין פרק לפרק **חוזר** וכו' **נראה** דכולל בזה גם אם הזכיר אמת ולא ידע באיזה אמת מהנך דמאמת ויציב עד גאל ישראל דחוזר לאמת א' ור' יוחנן דאמר ל"ש אלא דלא פתח בלמען ירבו לא קאי אלא אטעה בין כתיבה לכתיבה ואם פתח למען ירבו ליכא עוד טעיה דחוזר מפרק לפרק אלא בטעיה דבאמת ונראה שלזה כיון רש"י במ"ש בדברי ר"י:

דף יז.

גמ' עולמך תראה בחייך וכו' י"ב ברכות ברכוהו שהמשיכו לו הברכה מי"ב פרצופין:

דף יז:

שם תוס' בד"ה פטור וכו' שאתה עוסק בחיים וכו' עכ"ל לפ"ז גם חתן דפטור מק"ש מהכא דמת וחתן כי הדדי נינהו דטירדא דמצו' נינהו ועיין בגמ' לעיל די"א ע"א ע"ש:

שם בד"ה ואינו וכו' והתניא פטור מנטילת לולב וכו' עכ"ל לפום ס"ד הו"מ לאקשויי האי בריית דפטור מנטילת לולב אבריית' דבשבת מברך וי"ל דביו"ט דכיון דנקבר ע"י עממין טריד מקרי אבל למאי דקאמר שאין לו מי שישא משאו פריך שפיר דביו"ט אינו נושא משאו דע"י גוים נקבר:

פרק שלישי

דף יח.

בא"ד כדתנן מחשיכין וכו' עכ"ל לדוגמא בעלמא מייתי לה דביו"ט ביום גופיה קובר' ומכין לו ארון ותכריכין:

בא"ד והודיעו לו במ"ש וכו' עכ"ל כ"ה בכל הס' וליתא למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף יט.

גמ' מנדין על כבוד הרב וכו' מאי היא דתנן וכו' מוכח משמעתין דמנדין על כבוד הרב אפילו לת"ח אם זלזל בכבוד הרב וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' ת"ת וע"ש למרן בכ"מ:

שם תוס' ד"ה דוגמא וכו' השקוה מי צבע וכו' עכ"ל מ"מ קרי ליה בגמרא אפקרות' משום דלשון דוגמא שאמר משמע נמי ע"ש שהם גרים אע"פי שהוא לא כיון לזה:

דף יט:

שם גמ' איסור' מממונא לא ילפינן לפ"ז מיתוקמ' ההיא דגדול כבוד הבריו' בדאורייתא ובממונא וכמ"ש רש"י ז"ל בריש מגילה וע"ש במהרש"א ז"ל מיהו למסקנא דסוגיין דאמרינן שוא"ת שאני מיתוקמא אפילו באיסורא ובשוא"ת עיין בפירוש רש"י במסקנא:

שם פירש"י בד"ה כל מילי ודקא ק"ל דאורייתא וכו' עכ"ל הא ודאי דדרבנן הוא וכמ"ש בגמ' אסמכוה אלא תסור אלא כיון דאיכא אסמכתא מן הכתוב קרי לה דאורייתא ואי לאו דאחי' רבנן לא הוה שרי:

שם תוס' בד"ה מדלגין וכו' ומפקי' ליה מעל כל נפשו' וכו' עכ"ל ר"ל והאי קרא גבי כהן כתיב ואין מקום למ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף כ.

בד"ה אמרת וכו' מנ"ל דהכא מיירי בעושה פתחו וכו' עכ"ל ואי פריך מכח הסברא שכ' דלא אתי עשה שאין בו כרת וכו' לא הו"ל להקשות הגמרא אלא מהסברא ולא מהבריית' דהא מהבריית' ל"מ מידי ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

שם תוס' ד"ה שוא"ת וכו' מה לנזיר וכו' מה לכהן וכו' עכ"ל והא דלא ילפינן במה הצד מביניא דאיכ' למפרך מה לכהן ונזיר שכן הותרו מכללן בגולל ודופק כמ"ש התוס' לעיל בד"ה מדלגין ואפי' דלא מקרי הותרו מכללן ממש מ"מ הוי פירכא כ"ד דעל מה הצד פרכינן כל דהו:

שם גמ' מתנו נזיקין פירש"י תלתא בבי והיינו דכולהו תלת' בבי חדא מסכת' דמקרי' מס' נזיקין כדאית' במדר' כלים ל' פרקים נזיקין ל' פרקי':

מתני' שם נשים ועבדים וכו' טעמא דנשים משום דהוו מ"ע שהזז"ג ועבדים גמרי בג"ש לה לה מאשה ומכאן קשה עמ"ש התוס' בפרק החובל דלא גמרי' לה לה מאשה אלא להחמיר ע"ש:

דף כ:

שם גמ' נ"מ לאפוקי אחרים י"ח הומ"ל דאי מספקא להו אי ברכו ב"המז דאי דאוריית' צריך לחזור ולברך ואי דרבנן הו"ל ס' דרבנן ולקולא אלא ניחא ליה למינקט הנפקותא מעין הפשיטות':

שם תוס' ד"ה נשים וכו' ליתנהו לא בברית וכו' עכ"ל יש להוכיח מדבריה' דס"ל דג' ברכות של ב"המז מעכבות זא"ז ואי אינו יודע אחת מהם אינו מברך כלל דאי איתא דאין מעכבות זא"ז הני נשים לחייבו מיהא בברכת הזן ובונה ירושלים ואין לומ' דאה"ן

ולא מבע"ל בגמ' אלא אברכת הארץ דמלבד הדוחק עוד בה דא"כ מאי פשיט מההיא דאשה מברכת לבעלה נוקמה בהני ברכו' דמחייב' בהו מדאוריית' ועיין להמג"א בסי' קצ"ד ועיין מ"ש לקמן דמ"ה ע"ש:

דף כא.

גמ' בהמ"ר"ל דרך ראשון שכז לפניו מק"ו וכו' עיין להתוס' בפ"ק דחולין דכ"ג ע"ב דהיכא דתרי הק"ו לא סתרי אהדדי לא אמרי' כל חד ליקו אדוכתיה דילפינן במ"מ ע"ש ולפ"ד א"ש כאן בפשי' אבל רש"י כאן לא ס"ל לחלק בהכי ונדחק ליישב משום דלא כתיב בהדיא ולפ"ד גם שם בחולין משום דלא כתיב בהדיא ודוקא היכא דסותר ממש הוא דאמרו בגמ' כל חד ליקו אדוכתיה ומ"מ פי' קשה להולמו דמאי דלא כתי' בהדי' אין זה קולא כיון דס"ס אית ביה האי דינ' מק"ו:

דף כב.

רש"י ד"ה אותה אשה פנויה הית' וחכמי' גזרו על היחוד וכו' עכ"ל משום דאי א"א היתה לא היה נמנע בשביל הטבילה כיון דנתכוון לעבירה גדולה וס"ל לרש"י ז"ל דפנויה לית בה אזהר' דלא תהיה קדשה וכס' הרמב"ם ז"ל בריש הלכות אישות וליכא אלא איסורא דרבנן ולא ידעי' דגזרו בה רבנן אלא מדמצינו דגזרו על יחוד פנויה מכלל דכבר גזרו על הפנויה לכך הביא רש"י הא דגזרו על היחוד:

דף כג.

תוס' ד"ה דברים וכו' ולא בעי לשנויי וכו' והתפלין בראשו וכו' עכ"ל הא ודאי לאמרי לה שמא יפיח בהם לעיל אסור להשתין בהם אפילו בב"הכ עראי ולא כ' התוס' לעיל דשרי אלא למ"ד שמא יפנה אלא דהכא מקשי' דהגמ' כאן פריך לרבא ואינו הוא דאמר לעיל שמא יפנה:

בא"ד דלא אשכחן בברייתא וכו' עכ"ל הא דבבית הכסא קבוע אסור אית' בבריית' לעיל בהדיא אלא אדבית הכסא עראי שרי להשתין והם בראשו הוא דקאמרי דלא אשכחן בברייתא ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

שם גמ' אסור למיצר ביה פשיטי וכו' נראה דמעו' של הקדש שרי לצור כיון דהאי קדש והאי קדש וכ"הג אמרינן בפ"ק דשבת די"ד דמעיקרא היו מצניעין ככר של תרומה עם ס"ת אמרי האי קדש והאי קדש ומשמע דהיו מצניעין בארון של ס"ת עם הס"ת ובחולין היו נזהרין וכו' אבל בתרומה היו מצניעין ולא מיחו בידם אלא משום עכברים גזרו על הספר שמטמא את התרומה וה"ן דכוותה:

דף כד.
תוס' ד"ה וממשמע וכו' שהרי היא הפסקה אם מתעטף וכו' עכ"ל עיין להתוס' לעיל די"ד ע"ב בד"ה. ומנח וכו' דמוכח מדבריהם דהעטיפה לא חשיבא הפסקה בין גאולה לתפלה אם אינו מברך ע"ש וצריך לחלק בין תפלה עצמה לבין גאולה לתפלה:

דף כה.
גמ' אלא מהא ליכא למשמע מינה ק"ק דלא שייך למימ' הכי אלא כי קשיא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא אבל הכא כיון דמרישא מוכח דדיוק' כל ומן שמטפיחין הוא דאסור אז ודאי דאמרי' דלא הוי נבלעו דומיא דיבשו דאינו מוכרח דהוי נבלעו דומיא דיבשו וי"ל דאי לאו דאתא לאשמועינן נבלעו דומיא דיבשו לא הוה צריך למתני כלל נבלעו בסיפ' דהא מריש' כבר שמעי' דדוק' כל זמן שמטפיחין הוא דאסו':

פרק רביעי

דף כו.
גמ' וכ"ע עד חצות ותו לא והאמר וכו' הקשה מהרש"ל ז"ל מאי פריך מתשלומין הרי תפלת ערבית דודאי אין זמנה ביום ואפ"ה יש לה תשלומין ה"ן תפלת שחרית זמנה חצות ויש לה תשלומין ע"ש ונ"ל דהכי פריך כיון דזמנה כל היום דיש לה תשלומין מאי נ"מ במאי דתני זמנה חצות ומשני דנ"מ לשכר תפלה בזמנה והא דלא משני דנ"מ דאינו יכול להתפלל בחצי שעה שמן חצות עד זמן תפלת המנחה משום דסמך דאכתי קשה במאי דקתני תפלת הערב כל הלילה מאי נ"מ במאי דקתני כל הלילה כיון דיש לה תשלומין ביום ורישא דמתני' נקט בקושיתו וה"א דפריך גם אערבית ולהסוברי' דיכול להתפלל תפלת המנחה אחר חצות ממש כמ"ש המח"ב בסי' רל"ג א"ש טפי ומהרש"ל תי' דהכי פריך דמדברי ר"י משמע דזמנה עד תפלת המנחה ור"ל דאפילו בחצי שעה שמן חצות עד תפלת המנחה זמן תפלת שחרית הוא והיינו מדלא קאמר ר"י טעה ולא התפלל שחרית ימתין עד זמן המנחה ויתפלל ב' משמע דזמן תפלת שחרית נמשך עד זמן המנחה ומשני הגמ' דיכול להתפלל באותו חצי שעה שמן חצות עד זמן המנחה אלא דאינו נוטל שכר תפלה בזמנה וצ"ל לפ"ד דס"ל דאינו יכול להתפלל תפלת המנחה אחר חצות ממש וכהסכמת המח"ב שם:

דף כו:
שם ע"ב תוס' ד"ה טעה וכו' ומיהו ברב אלפס לא משמע כן וכו' עכ"ל מהגמ' גופה לא מוכח מידי די"ל לא עלתה לו ולא מהדר כיון דלא ירויח כלום ומאי דקאמר הגמ' כמאן דלא צלי ומהדרי ליה היינו בעלמא בשבח הבדלה ולא בעינן תשלומין א"נ י"ל דבגמ' גופה יש לפרש שניה עלתה לו לתשלומין וראשונה לא עלתה לו לחובתו אלא מהדר

לצלויי לשם חובה ומבדיל ולא לשם תשלומין דאע"ג דלכתחילה צריך שנייה לתשלומין מ"מ בדיעבד אי עביד איפכא ש"ד אבל רב אלפס קאמר בעי לצלויי זימנא אחריתי לשם תשלומין ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל:

שם בד"ה איבעיא להו וכו' חוץ מכגריס וכו' עכ"ל אע"ג דטעמא דגריס משום דמידי דרבנן ותפלה דרבנן מ"מ הכא תפלה תליא בתמיד ותמיד מידי דאורייתא הוא:

דף כז.

בד"ה ת"ש וכו' וי"ל משום דלא ס"ל כוותיה וכו' עכ"ל יל"ד אמאי לא הוכיח הגמ' דהלכה כר"י משום דר' ס"ל דממה שהביא ר' דברי ר"י אין להוכיח דס"ל כוותיה הלכה כר"י די"ל דס"ל דעבד כמר עבד כמו תפלת המנחה:

שם גמ' השתא דלא איתמר הילכתא דעבד כמר עבד כו' יל"ד כיון דלא איתמ' הדרי' לכללין דהלכ' כרבי' י"ל משו' דר' ס"ל כר"י כמ"ש התו' בד"ה ת"ש:

דף כז:

שם גמ' ונכנס למרחץ קשה מכאן לסב' ר' יואל במרדכי והובא בב"י ובש"ע סימן רצ"ג דמי שקיבל שבת בעוד היום גדול דינו כמו ביה"ש דלא גזרו על השובתים ויכול לערב עירובי חצירות ע"ש א"כ מה הוכיח הגמ' מהאי עובדא דלא בדיל דילמא שאני מרחץ דאיסור דרבנן הוא וי"ל דמרחץ חמיר ול"ד לע"ח דדבר קל הוא ועיין להמח"ב סי' רס"א אות ה':

שם תוס' ד"ה והנותן וכו' א"נ ההוא לכתחילה וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל דנראה דלא ראה הגמ' שם דקאמר בהדיא שלום עליך רבי גם פי' בכוונת דבריהם אינו מחוור:

שם גמ' א"ל ר"י לאו וכו' לא הוציא שקר מפיו ח"ו אלא דאמר מילתא דמשתמע לתרי אנפי דמשמע נמי לאו כדקאמרת דחובה היא אלא דרשות היא:

דף כט.

טעה שאני ק"ק המק' דלא ס"ד טעה שאני אמאי לא פריך אמימר' קמייתא דבמ"ש אינו אומר הביננו משום דצ"ל הבדלה והא יכול להבדיל על הכוס וי"ל דדוקא ביכול לאומר' בש"ת שהוא בתפלה עצמה הוא דלא ס"ד טעה שאני:

פרק חמישי

דף לא.

תוס' ד"ה המקיז וכו' היינו לאחר זריקה וכו' עכ"ל אפי' קודם זריקה אין מועלין כדמוכח במעילה די"ב ע"א דדוקא מקיז דלא בא הדם ע"י שחיטה ע"ש ונראה דהתוס' כאן אזלי כלשון א' שכ' רש"י במעילה די"א ע"א דגריס מ"ט דמ"ד אין מועלין דלפום אותה גי' ע"כ לר"מ דס"ל מועלין בדמים מדאורי' הוא ודוקא לאחר זריקה הוא דאין מועלין כיון

דנעשית מצותו ונקטו לאחר זריקה לישב הך משנ' דנמכרין לגננין גם לר"מ וכמ"ש בתו' בד"יב ע"ש:

דף לד.

ד"ה אמר פסיקא וכו' אך לשון הגמ' ל"מ כפי' וכו' עכ"ל נראה דהתוס' גרסי הא דאמר פסוקא ברישא דאי גרסי הא דאמר מילתא וכו' ברישא הו"ל לקבוע דבריהם שם ברישא דשינויא דגמ' וכיון דגרסי הא דאמר פסוקא ברישא קאמר שפיר דלישנא דגמ' לא משמע כפי' דאי מתני ור"ז באמר מילתא מילתא הול"ל הא דאמר מילתא ברישא כיון דעלה מקשה מהך ברייתא:

פרק ששי

דף לה.

גמ' אלא דיליף לה משבעת המיני' וכו' ק"ק א"כ קרא דהלולים ל"ל הא כרם בכלל ז' המינים וי"ל דאתי לברכה שלפניו ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא שוב ראיתי להרשב"א בחי' שנרגש מזה ע"ש מה שנדחק:

ודע דהל"מ בספ"ב מה' ברכות הקשה מכאן אמאי דמשמע מדברי הר"מ במז"ל שם דדוק' בב"המז הוא דבספק אם בירך חוזר שהרי בשמעתין אמרי' דבז' המינים מדאוריית' ע"ש והייתי סבור לומר דדבר זה תלוי בפלגותא דתנאי בעלמא אי מקרא נדרש לפני פניו דסוגיא דשמעתין אזלא אליבא דמ"ד מקרא נדרש לפניו ולפני פניו ולכך קאי וברכת אלחם דלפניו ואשבעת המינים דלפני פניו אבל למ"ד אין מקרא נדרש לפני פניו לא קאי וברכת אלא אלחם דלפניו אך בפ"ק דר"ה ד"ט ע"ב אמרי' דחכמי' סברי מקר' נדרש לפניו ולפני פניו וכוותייהו פס' הרמב"ם בה' שמיטה וע"ש בתוס' ודו"ק ועמ"ש לקמן רמ"ד ע"א:

תוס' ד"ה אחליה וכו' אי מהתם הו"א כי מעשר וכו' עכ"ל ק"ק בההיא דקידוש דילפינן חומש ממעשר נימא נמי כי מעשר ול"מ חומש אלא בזמן שמע"כ נוהג וי"ל כיון דגלי קרא גבי חילול ילפי' מינה גם גבי חומש דלא שנה:

דף לה:

גמ' השתא מיהא בטלה דעתו וכו' עיין להמג"א סי' תס"ח סקכ"ח שכ' גבי חביצה וכיוצא דל"מ קבע סעודתו עלייהו כיון דלאו פת הן מ"ש וצ"ל לפ"ז דגם בהנהו אמרינן בטלה דעתו דלמסקנ' דשמעתין הוי דלא קבעי סעודתייהו כל אינשי אלא אמידי דמקרי פת:

שם תוס' ד"ה כאן וכו' וא"ת והא לקמן וכו' עכ"ל לולי דבריהם נ"ל דלעולם קרא בעושים רש"מ דהא בפ' אם שמוע כתיב ולקמן ה"ק כאן בשעה שעושין רש"מ ר"ל בשעה שהוא עוסק בלימוד או במצוה אע"פי שהוא בטל ממלאכה באותה שעה לא יחוש דהקב"ה

מזמין לו שנעשית מלאכתו ע"י אחרים אבל בשעה שאינו עוסק במצו' הוא בעצמו מתעסק במלאכתו ולעולם בצדיקים גמורין מיירי קרא:

שם גמ' אזוקי מזיק ליה דתניא השות' וכו' הרמב"ם בפ"ח מה"ב כתב דמברך שהכל נ"ב ע"ש נראה שלמד כן מדאמרינן לקמן גבי קימח' דשערי דאע"ג דקשה לקוקיאני כיון דאית ליה הנאה מניה מברך שהכל הרי דלענין ברכת שהכל כיון דאיכא הנאה אפילו מזיק מברך וה"ן דכוותה גבי שמן דאיכא הנאה נמי:

והנה הרמב"ם ז"ל בפ' א' מה"ב כתב אבל דגן שלוק מברך בפ"ה ודייק הלחם מדנקט דגן דאפי' כוסס שעורין נמי וביומא דפ"א אמרינן הכוסס שעורין פטור מן החומש ופ' הרמב"ם בה"ת בפ"י הרי דאפילו פטור מן החומש מ"מ לענין ברכה מברך ברכתו הראויה אליו וק' דא"כ מאי פריך בשמעתי' מדפטור מן החומש בשמן וכן ק' להראב"ד שם בה"ת שכתב גבי כוסס חיטין דלא תלי חומש בברכה ועיין להרב ראשון לציון ז"ל שעמד בזה ע"ש ונ"ל דדוקא במידי דאינו דרך אכילה הוא דלא תלי חומש בברכה אבל בשמן דבר אכילה הוא ומה שאין רגילין בשתייתו משום דמזיק לגוף שוין הם חומש וברכה ונ"ל קצת ראיה לדברי הרמב"ם והראב"ד מדאמרינן לקמן דל"ח ע"א אמר מר בר"א דובשא דתמרי מברך שהכל כמאן כר"י דפטר ליה מחומש וקשה ואמאי לא אמר מר בר"א הלכה כר"י ולמ"ל למינקט דבריו לענין ברכה וכן דקדק הרב ראשון לציון שם ולס' הרמב"ם והראב"ד ניחא שפיר דיכול להיות דפטור מחומש וברכתו לא נשתנה והגמ' שם לא אתא אלא לומר דלא אתי כר"א דודאי לר"א דמחייב חומש מברך בפ"הע:

דף לו.

גמ' קימחא דחטי וכו' עיין בהרא"ש ז"ל שכ' לדע' הרי"ף דפלוגתייהו בקמחא ממש **והלכה כר"**ן משום דאינו ראוי לאכילה אבל בקמח של קליות הלכה כר"י דבורא פ"ה מברך עלייהו ע"ש ואפשר לפ"ד דבשל קליות אפי' קמחא דשערי מברך בפ"ה וכולה שמעתא בקמחא ממש מיירי ועפ"ז נוחין לי דברי הסמ"ג בלאוין ע"ט שכתב דאיכא מ"ד קמח' דשערי מברך בפ"ה ותמה הרא"ם בתוספותיו דלפ' ר"י ור"ן אלא בקמחא דחטי אבל בקמחא דשערי ליכא מאן דפליג על ר"ז כדמוכח בשמעתין ע"ש ועפי"ה י"ל דהרא"ם בשל קליות מיירי דדמי ליה דעליה קאי הסמ"ג ע"ש:

דף לז.

גמ' והתניא הביאו לפניו פת אורז וכו' כל הני בריתות דמותיב מינייהו לרב ושמואל לא מצי לאוקמינהו כר"ג דלקמן ואינהו דאמרי כרבנן דאמרי ולא כלום רבנן לא פליגי אר"ג אלא אברכה דלבסוף אבל ברכה דבתחילה מודו לר"ג שהרי ברייתא דקתני לקמן ולבסוף ולא כללם מוקי לה כרבנן משמע דוקא לבסוף אבל בתחילה תני בה כברייתא

ראשונ' והגמ' מייתי לה בקיצור דאי בתחילה תני בה בפ"ה הו"ל להגמ' לאתויי רישא דברייתא למפרך גם מברכה ראשונה ולומר דלא תני בה כלל ברכה ראשונה זה לא יתכן אלא ע"כ דרבנן מודו בברכה ראשונה שהיא במ"מ:

דף לז:

שם גמ' והתניא לקט מכולן וכו' משמע די"ח מצה תלוי בהמוציי וכדפירש"י ולקמן גבי כובא דארעא אמרי די"ח מצה אעפ"י דאינו מברך המוציא וצ"ל דהתם שאני דאי קבע סעודתי' עלייהו מברך המוציא ולכך יוצא י"ח מצה אפי' לא קבע אבל הכא בחביצה אם לא מברך המוציא ל"מ קביעות סעודה וכמ"ש המג"א הבאתי דבריו לעיל דל"ה ע"ב ומכאן נראה סיוע לדבריו והרב ראשון לציון לקמן כתב דאכילת מצה חשיבא קבע דרחמנ' אחשבה ועיין להרב ברכ"י סי' קס"ח דמסיק דשבת אינה קובעת ע"ש מיהו אפשר דאכילת מצה שהיא מדאורייתא חשיבה קבע ודוקא גבי שבת דלמ' לאכול פת אלא מדרבנן כמ"ש מהר"ם ב"ח בסוף פ' ראוהו ב"ד ע"ש ומ"מ למדנו דלא תלי י"ח מצה בהמוציא אלא בכ"מ שמברך המוציא בקבע יוצא י"ח מצה וזכורני שרבינו מנוח ז"ל בה' מצה כ' דבעינן דבר שמחוייב לברך המוציא וכעת אין הספר מצוי בידי:

שם גמ' שאכל מבע"ל דקדק מהרש"א ז"ל אמאי לא פריך מגופא דקתני לקט מכולן ואכלן ע"ש וי"ל כיון דנקט לקט מכולן לשון רבים כיון דבשעת לקיטה אכתי לא ערסן תנא נמי אכלן משא"כ בסיפא:

תוס' בד"ה היה עומד וכו' דמיירי בכהן שלא הקריב מעולם עכ"ל מכאן סיוע למ"ש מור"ם בהג"ה ביו"ד סי' כ"ח דמי שלא כיסה הדם מעולם מברך שהחיינו בכיסוי ראשון ע"ש:

דף לח.

גמ' ול"פ הא בעבה הא ברכה ה' ראשון לציון הקש' מ"ש ממיא דסלקי דמברך בפ"ה כ"ש בזה שממשותו בעין וניחא ליה דבזה נמי לא נשתנ' מברכתו שהרי קימח' מברך שהכל ע"ש וקשה דא"כ ר"י דאמר לעיל קימח' כפרי פליג ארב ושמואל ע"כ י"ל דשאני מיא דסילקי דהסילק' עומד בעין במקומו וע"ד מ"ש בגמ' לעיל בסמוך בבא מלחם גדול:

דף לט.

תוס' ד"ה בצר וכו' וגמרא דהירו' היה סבו' שהזית היה שלם וכו' עכ"ל לכאורה ר"ל דר"י אכל גם הגרעין ומ"מ פריך שפיר הא לא הוי שיעורא דהגרעין אינו מצטרף להשלים שיעור כזית דעץ בעלמא הוא מיהו דוחק הוא לומר דר"י אכל הגרעין אלא ר"ל כיון שבשעה שבא לפניו היה שלם חשיב שפיר בריא וכמ"ש הרא"ש ז"ל ועיין להמג"א סי' ר"י ע"ש:

דף מ.
גמ' אמר רב יצא וכו' מאי קמ"ל וכו' יל"ד נימא דקמ"ל אפילו לא אמר מלכא דעלמא ולאפוקי מרי' דבסמוך דס"ל דכל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה וי"ל דהא מילתא כבר אשמעי' רב דפליג אר"י בסמוך ומאי קמ"ל בהא דאמר בהאי עובדא דיצא:

דף מא.
תוס' ד"ה אבל וכו' ומ"ש בה"ג בורא פרי העץ תיקדום לבפ"ה דמבורר' טפי עכ"ל ק"ק לפ"ז למ"ד בשאין ברכותיהן שוין מחלוקת ל"ל לר"י טעמא דמין ז' עדיף בשאין ברכותיהן שוות ת"ל משום דפרי העץ קודם וי"ל דכיון דר"י קאי אשניהם נקט טעמא חד לתרוויהו דהא בברכותיהן שוות איצטריך להך טעמא מיהו ק' בברייתא דמייתי הגמ' דקתני ר"י אומר מברך על הזית שהזית ממין שבעה ויש ליישב:

דף מד.
גמ' ורבנן ארץ הפסיק הענין ק"ל לעיל בר"פ דאמרינן דילפינן ברכה לאחריו משבעת המינים והא לרבנן דקי"ל כוותייהו וברכת לא קאי אשבעת המינין דארץ הפסיק וצ"ל דהגמ' לעיל הקשה אי לא ילפינן ג"ש נימא דס"ל כר"ג דוברכת קאי אשבע' המינין ובהכי ניח' מה שהק' הרשב"א בחי' שם לעיל דאי ילפי' מז' המינין קרא דכרם ל"ל הא בכלל ז' המינין ע"ש ועפי"ה ניח' דלמאן דיליף ג"ש ואייתר ליה חד הלול לברכה ס"ל כרבנן דהכא דארץ הפסיק הענין ובהכי ניחא מה שהק' הלח"ם בפ' מה"ב על ס' הרמב"ם דס"ל דברכה מעין ג' דרבנן משמעתא דלעיל דקאמר יליף משבעת המינין ועפי"ה ניחא דהגמ' דלעיל אליבא דר"ג אזלא והרשב"א אזיל לשי' דס"ל דברכה מעין ג' מדאורייתא וס"ל דמאי דאמ' לרבנן ארץ הפסיק הענין היינו לומר דלא בעינן ג' ברכות אבל לעולם דקאי עלייהו וברכת לברכה אחת ולפ"ז אזלא סוגיא דלעיל גם אליבא דרבנן ועיין לשון הסמ"ג שהביא מרן בב"י סס"י ר"ט ע"ש ודע דהגמ' הומ"ל פלוגתייהו דר"ג ורבנן במקרא נדרש לפניו ולפני פניו או אין נדרש אלא לפניו ולשי' הרשב"א ניחא קצת דאי אין נדרש אלפני פניו לא שמעי' ברכה אחת מדאורייתא וראיתי להרב ישועות יעקב בסי' ר"י שהוכיח דברכה מ מעין ג' מדרבנן מגמ' לעיל דל"ח ע"ב דמייתי מהא דר"י דאכל זית מליח וברך לפניו ולאחריו לאוכוחי דר"י ס"ל שלקות במילתייהו קיימי או לאו במילתייהו קיימי מאי מברך לבסוף ואי איתא דברכה מעין ג' מדאוריתא נימא דר"י מספק"ל אי במלתייהו קיימי או לא ולכך בתחי' מברך שהכל דעל הכל אם אמר שהכל יצא ובסוף מס' מברך מעין ג' דס"ד לחומר ע"ש וליתא דעל כזית אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא ושבעת כתיב דאפי' בס' אי בירך בהמ"ז דמברך דוק' באכל כדי שביעה כמ"ש המג"א סי' רי"א ע"ש ועוד דדוקא באכל דבר שמחוייב לברך וס' אי בירך הוא דחוזר ומברך אבל בס' אי

מחוייב לברך כגון ס' אי אכל כדי שביעה או לא אינו מברך מס' ועיין להרב קול אליהו ח"א חא"ח סי' ו' וכה"ג כ' הלקט ח"ב סימן רכ"ז וסי' רע"ח בספק' אי אכלו כדי אכילת פרס דאינו מברך כיון דמסופק אי חייב או לא ודמי לאיני יודע אם הלויתני ע"ש והס"ס שעשה בסי' רע"ח יש דוגמתו בגמ' בכריתות די"ג ע"ש:

פרק שביעי

דף מה.

תוס' ד"ה שלשה וכו' ורב אלפס תופס דרך ראשון עיקר וכו' עכ"ל ר"ל דרך ראשון שכ' בראש דבריהם דדא ודא אחת הן ולא קשיין אהדדי כמו שהוכיח מתלמודין ועיין במהרש"א ז"ל:

תוס' ד"ה אם וכו' דלא הויא כ"א מדרבנן וכו' עכ"ל

הקשה הפנ"י א"כ מאי פריך בסמוך והא נשים כתרי דמו וקתני אין מזמנין נימא דמ"ד ב' אין מזמנין ס"ל נשים בב"המז מדרבנן דבעיא היא לעיל ד"ך ונימא דהך מ"ד פשיט"ל דמדרבנן היא ודמי לברכת המוציא ע"ש ואפשר דהי"מ ס"ל דברכות המזון אין מעכבות זא"ז ולא איבעיא ליה להגמרא לעיל אלא בברכת הארץ משום ברית ותורה כמ"ש התוס' שם אבל ברכת הזן וברכת בונה ירושלים דאורי' ולכך פריך שפיר מדקתני מזמנות לעצמן ומה שהקשיתי לעיל שם דא"כ מאי פשיט מאשה מברכת לבעלה י"ל דניחא ליה לשנויי בשאכל שיעורא דרבנן ליישב גם ההיא דקטן מברך לאביו:

דף מז.

גמ' פשיטא ל"צ דהקדימו בשיבולי' עיין בפירש"י בר"פ שכ' קס"ד ת"מ שלו וכו' ע"ש והוא תימא דגם למסקנא כן הוא שניטלה ת"מ שלו אלא שלא ניטלה תרומה גדולה ודבריו אלה לא שייכי אלא בסיפא דמתני' במעשר שלא ניטלה תרומתו דלמסקנא דלקמן ניטלה ת"מ ולא ניטלה תרומה גדולה:

תוס' ד"ה אין וכו' יש חילוק בין אכילה לשתייה א"נ י"ל וכו' עכ"ל והא דלא קאמר הגמ' בהא דרב ספרא גמ' בשתייה משום דלישנא דליטעו' דס' משמ' אכילה כדמוכח בגמ' רפ"ג דשבועו' דכ"א ע"ב ועיין במהרש"א שם בפ' ע"פ מ"ש ע"ד הירוש' דבסמוך:

בא"ד ואם בא לחלוק כבוד לרבו רשאי ואמאי וכו' עכ"ל ואין לומר דההיא בשכל אחד אוכל מככרו דא"כ בלא בא לחלוק כבוד רשאי אלא בשכולן אוכלין מככר אחד וקתני אם בא לחלוק כבוד דהיינו שנתן לו חלקו קודם שיטעום הוא רשאי:

דף מח.

פי' רש"י בד"ה עד שיאכל וכו' ההוא אפי' מדרבנן ל"מ דאבוה הוא דרמי לחנוכי וכו' עכ"ל ק' דאכתי קשיא מאשה דמבע"ל לעיל ד"ך ע"ב נשים בב"המז דאוריי' או דרבנן

ובעי למיפשט מההיא דאשה מברכת לבעלה ואי אמרת מדרבנן היכי מוציאה את בעל' ודחי כשאכל בעל' שיעור' דרבנן ע"ש ולדברי רש"י מאי מייתי מאשה דמברכת לבעלה הא כיון דמחייבא מדרבנן מחוייב בדבר מקרי ויש ליישב: :

תוס' ד"ה תשעה וכו' ורבנן פליגי דלא מצטרפי וכו' עכ"ל לפ"ז כי פריך הגמ' בשמעתין מברייתא דרשב"ג הו"מ לשנויי דרבנן פליגי עליה והלכת' כרבנן אלא דקושטא משני דאפילו רשב"ג לא קאמר אלא לאצטרופי:

דף מט.

גמ' מאי קמ"ל כל ברכה וכו' הא דלא קאמ' קמ"ל הטוב והמטיב דרבנן ולכך צריכא מלכות משום דהאי מלתא פלוגתא דתנאי לעיל בסמוך והול"ל הלכ' כמ"ד דרבנן:

רש"י ד"ה ומ"ד אינה צריכ' וכו' ומיהו פותח בה. בברוך לפי שהפתיחה היא חתימתה וכו' עכ"ל קשה דא"כ מאי קאמר לעיל דמ"ו ע"ב תדע דהטוב והמטיב דרבנן שהרי פותח בברוך ואין חותם בברוך נימא דשאני הטוב והמטיב דקצרה היא ופתיחתה זוהי חתימתה אלא ע"כ דה"ק דאי איתא דדאוריית' היא הו"ל להאריך וכמו שכתבו התוס' ועיין להתוספות שם ויש ליישב:

דף מט:

תוס' ד"ה דאי בעי וכו' היה מסופק וכו' עכ"ל ומההיא דאמר ר"א י"ד סעודות חייב לאכול בסוכה אין להוכיח מדלא קתני ט"ו סעודות די"ל משום סוכה קאמר ונ"מ לירדו גשמים כדלעיל:

בד"ה ר"מ וכו' דלפי מה שמחליף ר"י וכו' עכ"ל משמע להו דההיא דזימון מחליף מדמצינו ר"י דאמר אינו מוציא עד שיאכל כזית ובודאי דזימון מחליף כי היכי דתיקו מילתיה כר"י דהלכה כוותיה לגבי ר"מ ועי"ל מדלא פי' אי מחליף ע"כ לחומרא קאמר וכי מחליף ההיא דזימון הוו כולהו ר"י דהלכ' כוותיה לחומר' ועיין למהר"ם לובלין ריש ד"ג ע"ב ע"ש:

בא"ד דהא קים ליה ר"י כשיטתו וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל דמ"ח ע"ב בד"ה עד דמדינא אע"פי שיצא מוציא דכל ישראל ערבין ז"בז ול"צ כזית דגן אלא כדי שיאמר שאכלנו משלו ע"ש אין להוכיח משם דקם ליה ר"י בשיטתו דבודאן כדי שיאמר שאכלנו משלו לכ"ע סגי בכזית דסתם אכילה בכזית ודוקא הכא דכתיב ושבעת הוא דפליגי:.

דף נ.

גמ' אע"פ שכל אחד אוכל מככרו וכו' ק"ק ל"ל מתני' דאין רשאין לחלק הא שמעי' הא מילתא ממתני' דקתני אכל טבל אין מזמנין עליו משמע דאי לאו דאכילת איסור מצט' אע"פי שהוא לבדו אוכל טבל והו"ל כל אחד אוכל מככרו ויש ליישב:

פרק תשיעי

דף סא.

גמ' אלא מעתה בהמה דלא כתי' וייצר וכו' ואין להקשו' נימא דבהמה ל"ל אלא יצ"הר ולהכי לא כתיבי ב' יודי"ן די"ל דא"כ הי"ל להזיק ולבעוט בכל שעה אלא ע"כ דגם בבהמה אית בה יצ"הט ומהרש"א בחידושי הגדות כתב דאפי' די"ל דל"ל לבהמה אלא יצ"הר מ"מ הו"ל למכתב ויצר בחד יו"ר ע"ש והוא תימא דמקרי מלא דבר הכתוב ויצר בחד יו"ד בבהמה בההיא פרשתא גופה דכתיב גבי אדם בב' יודי"ן ועיין לבע"הט שכ' גבי אדם בב' יודי"ן יצ"הר ויצ"הט והוא דלא כמסקנא דשמעתין ועיין בפי' רש"י שם גבי וייצר דאדם ע"ש:

תם ונשלם מסכת ברכות

מסכת שבת

פרק ראשון

דף ב.

תוס' ד"ה פשט וכו' ותדע מדאצט' תרי קראי וכו' וכן בכל תולדות וכו' עכ"ל הו"מ לאוכוחי מדאצט' קרא כלל בהוצאה ובשאר מלאכות א"צ אלא שהיו במשכן וכמו שהוכיחו מתולדות וכ"כ התוס' בפ' הזורק וכבר מהרש"א ז"ל נרגש מזה ע"ש. **ונראה** דס"ל להתוס' דאפי' מלאכה חשובה היא אי לאו קרא הו"א דוקא דומי' דמשכן דמוצי' החפץ ויוציא עמו אבל במושיט ידו לא, וכ"כ התוס' במס' שבועות בתי' קמא סברא זו, אלא דהתוס' שם כ"כ לתרץ גם אקושי' דתרי קראי. אבל התוס' כאן ס"ל כיון דגלי קרא גם בידו שוב אין לחלק בין עני לעשיר ובחד קרא סגי. והתוס' בפ' הזורק קבעו דבריהם במאי דפריך הוצאה עכ"ל דמשמ' אפי' אהוצאה שהיא כדרכ' קבעי מנ"ל והתוס' כאן לא ניחא להו לאוכוחי ממאי דבעי מנ"ל אלא מדאצטריך תרי קראי וע"כ חד להוצאה כדרכה וחד להוצאה דידו ומדאצט' קרא לדרך הוצאה ולא סגי במה שהיה במשכן משמע דמלאכה גרועה היא ובהכי ניחא מה שי"לד בדבריהם מאי קאמרי ותדע וכו' הא היא הקושי' עצמה דהוק"ל במתני' היא גופא קשיא בקראי ומאי אולמיה דהאי מהאי ועפי"ה ניחא דכוונתם היא להוכיח דמלא' גרוע' היא מדאצט' חד קרא לדרך הוצאה ועי"ל לקושי' מהרש"א ז"ל דמחד קרא אין להוכיח כלל די"ל דאצט' קרא לאשמועי' דמקרי אב וכדאמרינן בפ' הזורק הך דכתיב' קרי לה אב ואהוצאה קאי כמ"ש התוס' שם ועיין להרשב"א בחי':

בא"ד וגבי הכנסה נמי וכו' עכ"ל אע"ג דהך דהם הכניסו לא תני לה אלא אגב הוצאה כמ"ש התוס' אח"ז דמס' נפ"ל מ"מ הוכחתם מהכנסה נכונה דאע"ג דלא אצט' מ"מ משמ' דצריכ' טעם או סברא או שהית' במשכן וא"כ ע"כ דגרוע' היא ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף ב:

בד"ה מי וכו' מ"ש דתני תולדה דהוצאה וכו' עכ"ל עיין בדברי' הראשוני' שכ' דהשתא ס"ל לר"א הכנסה אב היא וכ"פ הרמב"ם ז"ל דהכנסה אב היא וע"ש להלח"מ:

בד"ה והא דומיא וכו' הא דנקט מראות וכו' עכ"ל עיין במהרש"ל בגמרא שכ' דנקט מראות באחרונה ולא לגבי ידיעות דדמי לה כדי להשמיענו דומי' דמראו' ע"ש] ודבריו הם לפום קושטא דמילתא דכולהו לא ידעי' לחיובא אלא ממראות דכולהו דומיא דחד לא אמרינן לא היכא דאיכא הוכח' אבל אי ידעי' דגם שבועו' וידיעות לחיובא אמרינן שפיר יציאות דומיא דכולהו בלא שום הוכחה ואמרי' הא דנקט לה באחרונה מט"א וע"ש בתוס' שבועות וא"ש קושי' התוס' הלזו גם לפי דברי מהרש"ל ז"ל:

דף ג.

בד"ה בבא וכו' מ"מ איסו' דרבנן מיהא איכא וכו' עכ"ל עיין להפר"ח בחי' שהביא ראיה לזה מגמ' דנדרים דס"ב אר"א דפריך אר"א דזבין אבא לבי נורא והא עבר אלפני עור ולא משני דאית להו אבא אחרינא ע"ש ולפ"ד אפילו בנכרי דאין מצוה להפרישו מ"מ לא ספינן ליה והגמ' במס' ע"א דף ה' דקאמר כדאית ליה בהמה לנכרי לא עבר היינו מדאוריית' ולצד דמשו' הרווח' אסור מדאוריית' משום לא ישמע על פיך ועיין בחי' שם ועיין להרשב"ץ ח"ג סי' קל"ג:

בד"ה בר וכו' דאין לך דבר עומד בפני פ"נ וכו' עכ"ל אפי' למ"ש הרמב"ם בכ"ב מה' שבת דשבת דחייה היא אבל פ"נ מ"מ קשיא דא"ל באפש' לעשו' ע"י גוי מיירי והגמ' בפ' "מ דקאמר אי בחולה שיש בו סכנה שרי לכתחי' היינו למ"ד הותרה דד"ז תליא בפלוגת' דטומ' הותרה או דחויה כמ"ש הכ"מ שם והכא למאי דקי"ל דחויה דבאפשר על ידי גוי חיוב חטאת נמי איכא למ"ד דחויה דלמ"ד טומאה דחויה מדאוריית' הוא:

בא"ד וצד נחש מיירי בדליכא סכנה וכו' עכ"ל ק' דא"כ מאי קאמר הגמ' בפ' ח' שרצים הצד נחש ממאי דפטור ומותר דתנן כופין קערה וכו' דלמא ההיא דכופין קערה בדאיכא סכנה מיירי וי"ל דא"כ בסיפ' דההיא דכופין אמר ריב"ג חוששני לו מחטאת:

בד"ה בעשותה וכו' אך ק' דבפ' המצניע וכו' עכ"ל נ"ל די"ל לר"מ דס"ל התם דשנים שעשאוה חייב ותרי מיעוטי כתיבי חד לזה עוקר וזה מניח וחד ליחיד שעשה בהוראת ב"ד ודאי דיחיד שעשה בהוראת בית דין מסתבר טפי למעוטי מזה עוקר וזה מניח שהרי לרבי שמעון שם סבירא ליה יחיד שעשה בהוראת בית דין ל"צ מיעוטא דאנוס הוא כמ"ש

התוספות שם וזה עוקר וזה מניח צריך מיעוטא וא"צ לר"מ נפש אחת ליחיד שעשה בהוראת ב"ד ובעשותה שהוא מיעוט אחרון לזה עוקר וזה מניח ובריייתא דשמעתין אתיא כר"מ אבל ברייתא דהתם כר"י ור"ש דממעטי שנים שעשאוה ולגבי אנהו אנהו זה עוקר וזה מניח מסתבר למעוטי טפי ולכך ברייתא דהתם דריש בעשותה לשנים שעשאוה:

דף ג:

גמ' דכ"ע ככרמלית וכאן למטה מעשר' וכו' כ' מהרש"ל ז"ל ה"ה דהומ"ל דכ"ע לאו ככרמלית וכאן למטה מעשרה וכו' ומיירי משחשיכה ע"ש וק' דא"כ מאי קאמרי התוס' בד"ה ואבע"א דהוצרכו לומר כאן משחשיכה וכו' כדי שלא נפשוט בעיא דאביי הא בשינויא קמא נמי לא נפשוט בעיא דאביי די"ל כ"ע לאו ככרמלית ומיירי מבע"י כדי שלא נפשוט בעיא דרב בבי וכמו שכתבו התוספות באוקמתא דכאן בשוגג וכו' דמיירי מבע"י:

שם גמ' ומדלא משנינן וכו' הא דלא מוכיח משינוי' גופיה דמשני משחשי' קנסו ולא חשו לאתי' לידי חיוב חטאת מלבד מ"ש התוס' י"ל דמשינויא גופיה לא תפשוט בעיא דרב' רי"ל דדוקא הכא דהוא יזהר כדי שלא יתחייב חטאת אבל בבעיא דרב' ממילא אתי לידי חטא' וכמו שכן הק' הריטב"א בחי' אבל מדל' משנו איפכ' מוכח שפיר דאי יש סברא זו דחיישי' לחיוב חטאת אמאי לא משנו נמי איפכא אלא ע"כ דליתא לסברא זו כלל:

שם פירש"י בד"ה מי קנסו וכו' הואיל והתחיל באיסור וכו' עכ"ל ק' הא לאוקמתא זו דכ"ע ככרמלית אפי' מבע"י דהתחיל בהיתר אסור וכדפירש"י גופיה בסמוך וי"ל דרש"י מפ' דתרי בעיי אינון את"ל לאו ככרמלית מי קנסו:

שם תוס' ד"ה מהו וכו' לענין רשות שהגוף שם וכו' עכ"ל לאו דוקא הרשות גופיה דהא אפילו לחצר אחרת אסור אלא לענין רשות הדומה לרשות שהגוף שם:

שם ד"ה מי קנסוה וכו' או מבע"י עכ"ל כ"ה מהרש"ל ז"ל אבל מהרש"א ז"ל הוכיח מדברי התוס' לקמן דאפי' בשוגג ומבע"י אסור אי אמרי' ככרמלית והפנ"י כ' דלא כ"כ התוס' לקמן אלא לרשב"א דלא נפשטה הבעיא אבל לר"י דנפשטה הבעיא א"צ לאוקומי אוקמת' דשוגג ומזיד מבע"י אלא משחשיכה ואה"ן דנפשוט בעיא דרב' דבשוגג לא קנסו ובמזיד קנסו ע"ש ועפי"ז ניחא מה שע"ק ע"ד מהרש"ל דלאוקמתא מבע"י ומשתחשך ע"כ במזיד מיירי דאי בשוגג ומבע"י אפי' אי בכרמלית מותר לפ"ד מהרש"ל וא"כ מאי קאמר תפשוט דרבא הא ממזיד לא תפשוט דהתוס' מחלקים כפירש"י בין זו לזו וכמ"ש מהרש"ל גופיה בד"ה בשוגג ולפי"ה ניחא שפיר דלא כ"כ מהרש"ל לקמן אלא לדברי

התוס' שם דקאי לפירשב"א אבל ר"י ס"ל דתפשוט ואה"ן דלפיר"י לא מחלק כחילוק רש"י והתוס' כאן אזלי לפיר"י:

שם ד"ה כאן וכו' מותר להחזירה למעלה וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי מק' התוס' לקמן דתפשוט דרב' מאוקמת' קמייתא דכאן למטה מעשרה וכו' הא הכא לא חיישי' לאתי לידי חיוב חטאת כיון דיכול להגביה בידו ולהחזירה למעלה מעשרה גם בגמר' מאי קאמר תפשוט דרב' הא שניא הכא דאפי' קנסו לא חיישי' כיון דיש לו תקנה ויש ליישב:

שם ד"ה בשוגג ומיירי מבע"י וכו' עכ"ל וממזיד לא תפשוט וכו' שהרי בעיא דרב' בשוגג לפום מאי דמייתי לה הגמ' כאן ואה"ן דבמזיד קנסו ולא מבעיא ליה וא"צ למ"ש מהרש"ל ז"ל:

דף ד.

גמ' למאן התירו הקשה הרמב"ן ז"ל בח"י נוקמא בהזיד בלאו ושגג בכרת דחייב חטאת כדאיתא בפ' כ"ג ע"ש ולפי מ"ש לעיל דלמאן דלמאן דתני בעיא דרב בשוגג ס"ל דבמזיד קנסו ולא התירו ולא מבע"ל אלא בשוגג ניחא שפיר דליכא לאוקמ' בהזיד בלאו דא"כ קנסו דלא מבע"ל לרב' במזיד אלא בשוגג:

שם תוס' ד"ה קודם וכו' והא התראת ספק

וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל אמאי לא ק"ל אמתני' לענין חטאת מתניא כדאיתא התם וחטאת תליא בכרת ולא בסקילה:

בא"ד כיון שמניח מלרדות ע"י מה שאני אוסרין לו וכו' עכ"ל בת"י הקשו דא"כ מאי מבע"ל כיון דכי לא יתירו לא יתחייב אמאי יתירו ותי' דזה נכנס בכלל הבעיא אי לא התירו ולא יתחייב כרת א"ד התירו דכי לא יתירו יתחייב כרת ול"ד להההיא דפסחים עיין שם ועיין במהרש"א ז"ל בד"ה ואלא ודוק:

בד"ה אבל וכו' ומ"מ אינה הוכחה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהו"מ לאוכוחי מהצד הב' דאי למטה פטור במושיט מנ"ל למטה ד"ה חייב לימא ד"ה פטור

ע"ש ונראה דלק"מ דהא א"נ למטה חייב במושיט הומ"ל פליגי בלמעלה ולמטה אי ילפי' זורק ממושיט וכ"ע קלוטה לאו כמי שהונחה דמיא אלא ע"כ דניחא ליה למינקט לחומרא:

דף ד:

גמ' הדר פשט' דסבר ר"ע וכו' כ"ת גי' כל הספרים והוא ק' דר"ע לכל הצדדי' סבר כן ולפי דברי התוס' בד"ה דאמרי' א"ש:

תוס' ד"ה אמרי' וכו' ולקמן בפרקין משמע דדוק' ר"הי וכו' עכ"ל הא דכתבו משמע קצת משום די"ל דההיא דלקמן דמשמע דר"הי דבתר דפשט ליה רב המנונא הבעיא דבעי ר"ח וקבלה מיניה:

בד"ה זרק וכו' וי"ל דסבר ר"י וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל לחד תי' דר"י ס"ל דגם ברייתא דזרק מר"ה לר"הי מיירי בנח ע"ג זיז ע"ש ולפ"ז הגמ' הו"מ לדחויי לברייתא שניה כדדחי לברייתא קמייתא דמיירי בעיקרו בר"ה ונופו נוטה לר"הי ובשדי נופו בתר עיקרו פליגי אלא דבלא"ה דחי שפיר ועיין בדיבור שאחר זה:

בד"ה באילן וכו' עיקרו ונופו בר"הי וכו' עכ"ל עיין בתשו' מהר"י ן' מיגש ז"ל סי' כ"ד שהוכיח מזה דבאילן שעיקרו ונופו במקום א' אפילו רבנן מודו דשדי עיקרו בתר נופו ע"ש:

דף ה.

גמ' אלא אמר רבא ידו של אדם וכו' בתשו' מהר"י ן' מיגש סי' כ"ה הק' דמהכא מוכח דאפי' בר"הי בעי מקום ד' וקי"ל כר"ח דאמר לקמן נעץ קנה וזרק ונח ע"ג חייב ותי' נעץ שאני דכיון דמחובר לקרקע חשבינן ליה כאלו נח ע"ג קרקע ע"ש ולפ"ד אכתי קשיא מברייתא דפליגי בחוקקין להשלי' שהק' ממנה התוס' לקמן ד"ח ע"א ד"ה אמר ע"ש:

שם גמ' כראמ' רבא בכותל משופע וכו' כ' מהרש"ל דצריך לגרוס רבה בה"י ע"ש טעמו וכ"ן מדברי התוס' בעירובין רצ"ח ע"א והא לא נח שכ' הומ"ל ר"ע היא דס"ל קלוטה כמי שהונחה ואי גרסי' רבא באל"ף הא איהו ס"ל דדוקא בהנחה הוא דס"ל לר"ע קלוטה כמי שהונחה אבל עקיר' לא שהרי נייד מאוקמתא דרבה ואוקמ' דידו ש"א חשובה מכח קושיא זו דדוקא בהנחה והתם לענין עקיר' מיירי אלא ע"כ רבה גרסי' ורבה ס"ל אפי' לענין עקיר' ס"ל לר"ע קלוטה כמי שהונחה שהרי אוקמ' למשנתנו כר"ע:

דף ה:

תוס' בד"ה אגוז וכו' אם הוא דרך כך להצניע וכו' עכ"ל עיין בסוף נזיר דבעי הגמ' בעיא זו גופה לענין טומאה צפה ע"ש:

בד"ה בשלמא וכו' ומשני מ"ל בקופיץ וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל להירוש' לר"ע י"ל דס"ל להירוש' דלר"ע נמי לאו כמי שהונחה ופליגי בילפותא דזורק ממושיט וכמ"ש מהרש"א בתוס' לעיל בד"ה דאמרי' ע"ש ועי"ל דאה"נ דזורק פטור ובמעביר הוא דס"ל להירוש' דליכא מאן דפליגי ועיין להרשב"א בחי' ביבמות דקי"ד ע"א שכ' לבן עזאי מעביר פטור הפך הירושלמי וסותר דברי עצמו בחי' כאן ע"ש מ"ש מהרש"א אמאי לא נסתפקו לר"ע בנח ע"ש י"ל דבנח פשיט"ל שהרי לבן עזאי נמי לא נסתפקו אלא בעמד לפוש:

דף ו.
תוס' ד"ה יתר ע"כ וכו' וקסבר ג' מחיצות דאוריית' וכו' עכ"ל וג' מחיצות בצורת הפתח ליכא מאן דפליג ולכך ל"ל לאפוקי מדר"י בכ"הג ורש"י שכתב בד"ה קמ"ל ד' מחיצות ל"ד דבג' סגי לכ"ע:
בא"ד דקסבר לחי וקורה משום מחיצה וכו' עכ"ל והא דפריך אביי לרבה דאמר טעמא דר"א משום דפי תקרא יורד וסותם מברייתא הלזו ולא משני דס"ל לחי וקורה משום מחיצה משום דרבה גופיה ס"ל בעירובין די"ב דקורה משום היכרא ופריך ליה מקורה:

דף ו:
גמ' והתנן מ' מלאכות וכו' וליכא לאוקומי לדאיסי בשגגת שבת וזדון מלאכות דל"מ אלא א' שהרי ענינא דאיסי נמי לחייב על כל א' כמ"ש התוס' וא"כ מיירי בזדון שבת ושגגת מלאכות:
שם פירש"י בד"ה חייב וכו' שאפילו עשה תולדותיהן וכו' עכ"ל צ"ע דמאי דלמא אתולדה במקום אב מסיפא הוא דשמעינן ליה כדאיתא בגמ' בפ' כ"ג רע"ה ע"ש וע"ש בתוס':

דף ז.
בד"ה לבינה וכו' ואין לעוביה שיעור וכו' עכ"ל הוצרך לזה משום דלבינה זקופה היינו שמונחת על עוביה כמו נכרי שזקף לבינה דפ' ר"י ואמאי הגמ' נקט זקופה ע"כ משום דאין לעוביה שיעור ואם היה אומר מונחת כדרכה היה צריך להאריך ולפ' דעוביה ג' אבל זקופה אין צריך לפ' דסתם לבינה רחבה ג' ודלא כמהרש"א בתוס' שהוכיח מדיבור זה דס"ל כריב"ה מיהו ממ"ש בד"ה חייב נראה דהכא מדין אויר הוא וע"כ מיירי בנח בתחלת ג' ממש דאל"ה ת"ל משום דלמטה מג' כקרקע וא"כ ע"כ דס"ל כריב"א ומ"ש מהרש"א מנוף דלעיל י"ל דמיירי דאיכא נוף אחר תחת הנוף שנח עליו וא"נ הנוף שנח עליו אינו רואה פני הקרקע:
בד"ה דעד וכו' דהא אפי' עמוד וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דילמא היא גופא אתא לאשמועי' ע"ש ל"ק דברייתא ערוכה היא לעיל ד"ו ע"א דעמוד רחב ד' וגבוה יו"ד רה"י גמורה:

דף ז:
ד"ה התם וכו' וצדי ר"ה לרבנן וכו' עכ"ל עיין בעירובין דצ"ד דאיכ' אוקמת' דלא פליגי ר"א ורבנן בצדי ר"ה אלא שהתוס' ניחא להו ליישב דברי הגמ' כאן גם להך אוקמתא דפליגי בצדי ר"ה ועמ"ש מהרש"א ז"ל ודו"ק:

דף ח.
גמ' אמר אביי וכו' לפמ"ש מהרש"א דנחית ליישב מאי דלא אמר הלכ' כר' י"ל קושיית התוס' וכו' בד"ה אמר ולפירש"י דל"ג כגירסתנו דברה"י כ"ע ל"פ כדר"ח:
גמ' שם רחבה ו' פטור פירש"י דבמשכן לא היו זורקין רשות ואע"ג דלקמן ר"פ הזורק מסיק הגמ' ד"א בד"ה הילכתא גמירי ולאו ממשכן גמירי לה דלעולם בעינן דהיתה במשכן אלא משום די"ל בתוך ד"א היו זורקין כדפריך התם מסיק דהילכתא גמירי לה וההילכתא גלי דבמשכן היו חוץ לד"א ואע"ג דאמרינן התם איש איש ממלאכתו שלא היו שואלין י"ל דדוקא בשכל אחד עושה ידיעה אחת אבל שנים בידיעה אחת שואלין זה מזה וע"ש בפירש"י:

דף ח:
ד"ה לימא וכו' ולפ"ה מה ענין ז"לז וכו' עכ"ל ע"ש בפירש"י שפי' דמתני' נמי למעלה מעשרה מיירי אלא דהתוס' מק' מנ"ל להגמ' דמתניתא למעלה מיירי הא לא קתני גג ואפשר דרש"י ס"ל כס' הראב"ד שהביא הרשב"א בחי' לעיל אמתני' ולמעלה מי' עירובו עירוב דס"ל דגם ב' אמות בר"ה אסור גזירה דילמא מייתי ליה ד"א ומתני' דעומד אדם ברה"י ומטלטל בר"ה למעלה מעשרה מיירי ע"ש שכ"כ הרשב"א לדעת הראב"ד ז"ל וא"כ י"ל דרש"י ס"ל כדע' הראב"ד מבני הישי':

דף ט.
ד"ה תוך וכו' הומ"ל א"ה אפילו נעול נמי עכ"ל דכיון דכבר הוכיח הגמ' דתוך הפתח צריך לחי באית ביה ד' ע"כ אי אמרינן דבלית ביה ד' א"צ לחי ע"כ דטעמא דהוי מקום פטור וא"כ מהאי טעמא א"צ שום תיקון ואפילו בפתח נעול שרי ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף ט:
מתני' ואם התחילו אין מפסיקין כ' הרמב"ם ז"ל בפיה"מ דאין מפסיקין אפי' לק"ש ע"ש וק' דא"כ אדמוקי הגמ' לקמן די"א הא דתניא כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש בעיבור החדש לוקמה בכ"הג דמתני' ועיין בגמר' דסוכה אהא דנוטל על שלחנו:
בד"ה לא וכו' והא דאמר בע"פ וכו' עכ"ל קושיתם היא לראב"י אבל לאוקמתא קמייתא דדוקא בסעודה גדולה י"ל דהתם מיירי בסעודה קטנה:
בד"ה ואם וכו' דקאמר כיון דשרי המיניה וכו' עכ"ל ר"ל דכיון דמיירי אביי בקרא ק"ש כמ"ש התו' בסמוך אם כן ע"כ הגיע זמן ערבית והתחיל באיסור ומדפריך עליה מתחלת המנחה מוכח דמתניתין מיירי בהתחיל באיסור וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף יא.
בד"ה כיוצא בו וכו' וכ"ש טהור עם הזבה עכ"ל לדברי מהרש"ל ז"ל הכ"ש הוא כ"ש טהור דאין תשמיש קשה לו כמ"ש הרע"ב ול"ק מ"ש מהרש"א ומפירש"י אברייתא דבא וראה כמה פרצה טהרה נראה כמהרש"ל:
תוס' בד"ה לא וכו' הוצאה מחייב בשעת בליעה וכו' עכ"ל ק"ל לר"ל דס"ל בס"פ ג"ה דבאכילה לא מחייב אלא בהנאת מעיו היכי קאמר ר"מ אם היתה שבת וכו' הא אכילה לא מחייב אלא עד שיגיע למעיו ובהוצאה חייב בגרונו כדמוכח ממשנתנו דלא יעמוד אדם ברה"י וישתה בר"ה וכו':

דף יב.
גמ' ת"ש אין אין פולין לאור הנר וכו' י"ל נימ' ברייתי' רבנן ומתני' ר"א ומאי פשיט מהאי ברייתא וי"ל דכונת הבעיא היא דאי מתני' ר"א לא מצינו שגזרו חכמים בפולין שמא יטה דל"ד לקריאה דצריך עיון גדול וא"כ לדידן דקי"ל כרבנן דשרי ופשיט שפיר דאשכחן שגזרו גם בפולין:

דף יג.
גמ' מתיבי רשב"ג אומר וכו' מכאן ק' לס' הרשב"א דבאיסו' דרבנן ספי' להו לקטנים בידים מאי פריך הא דאין קורין לאור הנר מדרבנן הוא ושפיר ספי' להו בידים ועמ"ש בנימוקי ביו"ד סי' שע"ג:
שם שמא ירגילנו אצלו ויאכילנו דברים טמאים בימי טהרתו וכו' ק"ל דבתוס' בפ"ג דדמאי אית' אוכל כהן ישראל עם כהן כותי ובזמן שהוא עושה בטהרה ה"ז לא יאכל עמו מפני שמאכילו בשר בכור טהור ומשקהו יין רבעי טהור והשתא אפילו בימי טומאה נגזור שמא יאכילנו בימי טהרתו כדגזרינן בשמעתין וי"ל דהכא כשאוכל משל ע"ה ובהא הוא דגזרינן אבל כשאוכל כל א' משלו ליכא למיגזר וכן איכא לאוקומי בריית' בפ"ב דכותי' ע"ש שו"ר בתוס' דפרקין דמסיים להאי ברייתא דשמעתין זו דברי ב"ש אבל ב"ה אומרי' בימי טומאתן מותר והשתא ניחא הכל ועיין ברי"הז הובא בשה"ג כאן ע"ש:

דף יג.
תוס' ד"ה אוכל וכו' הו"א דאוכל טמויי וכו' עכ"ל הקשו בח"י ליתני אוכל ב' ומשקי' ולא ליתני אוכל א' ושמעי' ליה דאינו מטמא ממשקה ותי' לחד תי' דהו"א משקין דאינו מטמא אפי' הוו תחלה מפני שהם מדרבנן ולא מיירי במשקין שהם א' מן התורה אבל אוכל א' שהוא מן התורה טמויי נמי מטמא ע"ש וק' דא"כ הגמרא בסמוך דקאמר מ"ד הא שכיחא והא לא שכיחא למ"ל האי טעמא הול"ל הוצרכו לגזירת משקין לגזור אפילו תחילה מדרבנן דלא שמעינן ליה מאוכל א' וי"ל כיון דכל עיקר שגזרו במשקין אינו אלא

במשקין תחילה מדרבנן לא הו"ל לגזור כן אלא אחר שיגזרו על המשקין להיות תחילה והם עדיין לא גזרו גזירת משקין תחילה כמ"ש התוס' בסמוך והא דאמרינן מתני' ר"י היא ואיהו לא אמר אוכל ב' ב' אלא דמצינו ב' עושה ב' ע"י משקין תחילה כדפירש"י אע"ג דאכתי לא גזרו י"ל דעיקר טעמא אינו אלא משום דילמא שדי וכו' והך טעמא שכ' רש"י אינו אלא דלא הוי כחוכא וכו' כמ"ש התוס' ד"ה ר"י ועור י"ל דמצינו ב' עושה ב' נמי ע"י ספר כמ"ש התוס' בד"ה תנא ובהכי ניח' מ"ש הר"ש בפ"ג דידים אמאי לא השיב להם ר"י מצינו ב' עושה ב' ע"י אוכל ב' ע"ש מיהו אכתי לפ"ד הת"י לא הוו צריכי התוס' בד"ה והשתא וכו' לטעמא דמשקין דחמירי אלא בפשי' הול"ל דאי תנא משקין הו"א אוכל א' דהוא מדאורייתא טמויי נמי מטמא וי"ל דניחא להו למעבד כולה צריכותא לענין פיסול כיון דהצד הא' שכ' משום דמשקין לא שכיחי הוצרכו להזכירו משו' דגמ' נקטי' וע"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה והשותה וכו' דלעולם משקין תחילה הוו וכו' עכ"ל דטבול יום שנגע במשקין לא הוו משקין אלא ג' וליכא לגזור בהו דילמא שדי וכו' דאפי' שדי וכו' לא פסיל להו דג' אינו עושה ד' בתרומה:

בא"ד דמשקין לא שכיחי וכו' עכ"ל ובהאי טעמא לחודיה לא סגי למימר דאי תנא משקין הו"א דאוכלין דשכיחי טמויי מטמין דכיון דרצו לגזור אפילו לא שכיחי שוב אין סברא לחלק בין שכיחי ללא שכיחי לענין טמויי:

דף יד.

גמ' האוכל אוכל א' וכו' מ"ש מהרש"א ז"ל בפירש"י דמשק' דקדש ליתיה ע"ש אע"ג דתנן בזבחים ד"צ אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה וכו' ההוא שמן אינו נאכל אלא בעזרה ולא שייכי שם אוכלין טמאים וליכא למגזר ומ"ש מהרש"א בפירש"י דתרומה טמאה במיתה ליתא דלית בה אלא עשה כדאיתא בס"פ הנשרפין ע"ש:

רש"י ד"ה אלא הא גזרו וכו' סמוך לנטילתן וכו' עכ"ל כיון למ"ש מהרש"א בתוספות בד"ה כיון:

תוס' ד"ה תנא וכו' כדתנן במס' ידים וכו' עכ"ל התוס' כאן ס"ל דלא פליגי רבנן עליה דר"י אלא ביד מטמאה את חברתה אבל ברישׁ' דכל הפוסל מודו וכמ"ש מהרש"א במס' חגיגה דכ"ב ע"ש וכן מדברי הר"ש שם במסכת ידים וצ"ל דיד מטמאה חברתה גרע משאר פוסלי תרומה דלא תני כל הפוסל אע"ג דידים פוסלין התרומה עיין מ"ש בתוס' חדשים סביב התויט' שם בידים וניחא דלא תני כל הפוסל את התרומה בפרק חומר בקדש בהדי

חומרי בקדש מתרומה לפמ"ש התוס' דההיא דכל הפוסל בקדש מיירי משום דכיון דתנן יד מטמאה חברתה כ"ש שאר פוסלי תרומה:

בא"**ד** ומאי אירייא וכו' עכ"ל ואין לתרץ דכל הפוסל את התרומה גזרו אח"כ ומתחלה ל"ג אלא על כתבי הקדש דא"כ למה שנא התנא גזירה זו של כתבי הקדש דהתנא אחר כל מה שגזרו קאי וכה"ג כ' התוס' בד"ה כיון ע"ש במהרש"א ועיין להרמב"ן בחי':

דף יד:

גמ' משקה דשרץ דאורייתא הוא הק' בספר מרכבת המשנה אשכנזי הא קי"ל דאין טומ' זו עושה כיוצא בה דאין אוכל מטמא אוכל וא"כ מן התורה אוכלין שנטמאו במשקה אינם פוסלין אוכלין דתרומה ודי"ח דבר גזרו שמטמאין ע"ש ולק"מ די"ל דסוגיין אליבא דאביי דס"ל בפ"ק דפסחים די"ד דדוקא בחולין אבל בתרומ' אוכל מטמ' אוכל ופריך שפיר דאוריי' היא ואפי' למ"ד דאפי' בתרומה אין אוכל מטמא אוכל מ"מ מדרבנן מטמא כדאית' התם וקודם לי"ח דבר היתה אותה גזירה שהרי רחס"ה קאמר מימיהן של כהנים משמ' אפי' קודם י"ח דבר וכמ"ש התוס' שם בד"ה עם בשר ע"ש ובהכי ניחא מאי דלא פריך הגמ' אי במשקין הבאין מחמת שרץ מאי אירייא תרומה אפי' חולין נמי די"ל דבחולין אין אוכל מטמא אוכל והא דשמעינן מהתם דמדרבנן מטמא אפי' קודם גזירת י"ח היינו בקדשים ותרומה אבל בחולין י"ל דל"ג קודם י"ח והת"י כ' ע"ד התוס' דסוגיין אליבא דר"ע דמשקין מטמא אחרים דאוריית' כ' דלפ"ז הו"מ למפרך טמויי נמי מטמי דב' עושה ג' בחולין לרע"ק ע"ש ודבריהם אין מובנים לי דהא משקין ראשון ואוכלין ב' וא"כ האוכלין לא מטמאי' התרומה אלא פוסלין והיה נ"ל דס"ל לרע"ק דב' עושה ג' בחולין בתרומה ג' עושה ד' מק"ו דט"י ושפיר מקשו ליטמאו נמי ועפי"ז ניחא מה שהק' מהרש"א אמאי לא משני במשקין הבאין מחמת כלי ע"ש די"ל דגם משקין הבאין מחמת כלי פוסלין התרומה מן התורה דג' עושה ד' בתרומה לרע"ק מיהו הא ליתא דא"כ מאי מק' התוס' בדבור שאחריו נימא דיו וכו' ועוד דבגמ' בפ"ק דפסחים די"ט מסיק להדיא דלרע"ק נמי חולין ותרומה שוין ואין ג' עושה ד' בתרומה ע"ש וצ"ל דט"ס נפל בדברי הת"י וצ"ל בחולין נמי לטמו ומ"מ כבר נתבאר דג"ש זה ל"ק:

גמ' עירובין ונט"י לפי הספרים דגרסי נט"י ק' מאי פריך נימא דשלמה גזר נט"י לקדש ושמאי והלל הוסיפו טבילה לקדש ותלמידייהו גזרו נט"י לתרומ' ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל:

תוס' **בד**"**ה** שמאי וכו' לא בעי לשנויי וכו' עכ"ל אע"ג דכ' לעיל בד"ה אף דלא יתכן וכו' מ"מ אינה מוכרח' ולא הוה פריך הגמ' מכח הך סברי:

דף טו.
בד"ה אתי וכו' מה שהקשה מהרש"א ע"ד מהרש"ל ל"ק די"ל דידע מתני' ולא ידע לדעולא והמק' שהק' והא באושא התקינו מקשה אחר ומ"ש מהרש"א במ"ש התוס' ולספרים דגרסי' דמנ"ל מדנקט גזרו דאפי' לשריפה ע"ש לפ"ד צ"ל דגם בכלי זכוכית גזרו שריפה בתוכו וכמ"ש התוס' מקודם והוא דוחק:
ד"ה על וכו' ואם כן לחכמים וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ומתבאר מדבריו דאזלינן בתר רובא בטומאה בר"הי אע"ג דאפי' ס"ס טמא וא"כ רובא עדיף מס"ס דלא כהרשב"א בתשו' ח"א סי' ת"א:

דף טז.
כיון דכי נשברו וכו' לפי זה י"ל דהשתא ניחא נמי מאי דאית ליה טהרה במקוה דלהאי מילתא נמי שוינהו ככלי מתכות וא"צ לאוקמה למתני' דחוצצין כר"מ דאפי' לקול' שוינהו ככלי מתכות כמ"ש מהרש"א ז"ל בדברי התוספות אבל לאוקמתא דר"א כיון דמטמאין מאיריהן כמ"ש התוס' הוו ככלי חרס לגמרי דל"ל טהרה במקוה אבל הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' כלים דטעמא דר"א שייך נמי לענין שאין מטמאין מאיריהן דלא כהתוס' ופ' דל"ל טהרה במקוה מיהו מדברי התוס' בד"ה אלא שכ' דל"ג לא נראה דאפי' לשינויא קמא אכתי ההיא דאלו חוצצין לא מיתוקמא אלא כר"מ דאז ס"ל דהשתא אצ"ל כר"מ שפיר גרסינן אלא דאע"ג שכ' התוס' בכ"מ דהיכא דלא הוזכר שם אמורא מקודם אינו אומר אלא היינו דאצ"ל אלא אמנם לפעמים אומר אלא אע"ג דלא הוזכר שם אמורא:
תוס' ד"ה לא ליטמאו וכו' דהו"ל ברייתי' דתוספ' וכו' עכ"ל וא"ל דהא דאינו מציל בצ"פ משום דמטמא מאחוריו ולא משום גבו שהרי אף על גב דמטמאין מאחוריהן מ"מ נטמא אחוריו לא נטמא תוכו כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז:
בד"ה ה"ג וכו' כדמוכח בפ' העור והרוטב מרובה וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הוכיחו בפשיטות מק"ו מגביהן דאינו מיטמא ומטמא אחרים כ"ש אחוריה' דמיטמא שיהיה מטמא אחרים וכמ"ש אח"ז וי"ל דלא ידעינן דגביהן מטמא אחרים לא מההיא דהעור והרוטב דמרובה מדת לטמא אחרים מליטמא ומתני' מדלא קתני בגביהן אלא אינו מיטמא משמע דמטמא אחרים:
בא"ד והשתא א"ש הא דאמרינן וכו' עכ"ל ולהנך תי' הא דקתני נטמא אחוריו לא נטמא תוכו אגב דקתני רישא נטמא תוכו נטמא אחוריו וכ"כ בת"י ועיין להמ"ל ודברי התוספת יו"ט מוכרחים בדברי ר"י שכ' התוס' אח"כ:

דף טז:
גמ' ולר"י וכו' פירש"י והלכה כב"ה ולא היה צריך לזה דאפי' אין הלכה כב"ה מ"מ לא השוו ב"ה וב"ש כדי למחשבינהו בי"ח דבר אלא לאלומי הקושיא קאמר:
תוס' בד"ה אף וכו' ובשמעתין מוכח וכו' עכ"ל כ"מ לקמן בסוף הסוגיא:

דף יז.
גמ' אפרושי נמי לא מפריש וכו' מכאן יש להוכיח דאי כבר הפריש התרומה ואח"כ אתשיל עלה דהדרה לטבלה כי מפריש אח"כ לא יכול לפוטרה בחטה אחת אלא בשיעור שהפריש בתחלה דאי איתא אמאי קאמר הגמ' אפרושי לא מפריש דאיכא למימר מעיקר' היה בדעתו שלא לגזול ועתה חזר מדעתו טפי הו"ל דבידו לאתשולי ולפוטרה בחטה ועיין בחי' בנדרים ד"ט:
גמ' שם ולר"מ הומ"ל לר' טרפון דבצרה לה מרדע ובשינויא דגמ' הומ"ל אוכל א' וב' בחדא או בא ראשו וכו' וטהור שנפלו עליו וכו' בחד' חשיב להו:

דף יח.
תוס' ד"ה אבל וכו' והכא משמע דאדרבא וכו' עכ"ל עיין בתוס' שם שהק' באופן אחר גם בש"מ להרב שם הקשו דבשבת משמע דאפר בר גבול הוא ע"ש והוא הפך משמעות סוגיא דשמעתין ונרא' שהם מפרשי' דקושטא הוא דמידי דלאו בר גבול הוא לא פליגי ומאי דפריך והתניא אפר היינו ר"ל דמדפליגי ביה ע"כ דאפר בר גבול הוא ודין דמי לאפר ורחי מאי אפר עפר וא"כ לא פסיקא ליה להגמ' דאפר בר גכול והתם אמרינן קיטמא שרי וכה"ג כ' הרמב"ן בפ' בתרא גבי מורסן ע"ש:
ד"ה ולימא וכו' ועוד דאמר לקמן וכו' עכ"ל וא"ל דאתיא ההיא דלקמן כר"י נמי וס"ל לר"י דשבית' כלים לא הוי מדאוריית' אלא בעביד מעשה ומדרבנן גזרו אפי' דלא עביד מעשה ולא גזרו אלא בדבר דאתי לידי חיוב דהא ליתא דאי ר"י אית ליה דגזרו א"כ כ"ש דגזרו בע"ש אנהו עביד דשבת וא"כ מוגמר אפי' מנח אארעא הו"ל לאסור אלא ע"כ לר"י שביתת כלים לב"ש מדאוריי' אפי' היכא דלא עביד מעשה גזירה כלל:

דף יח:
ד"ה ולא ישאילנו וכו' דאפילו בד' וה' נמי וכו' עכ"ל הא ודאי דלא תני בברייתא זו בד' ובה' מותר אלא דכונתם דאפי' בד' וה' דודאי מגיע לביתו היה אסור כיון דטעמ' משום שביתת כלים וברייתי' שרי במגיע לביתו או י"ל דהכל מן הפי' דר"ל דאין לפרש משום שכ' ואז יהיה אפילו בה' ול"נ הדחיה וסמכו על המבין דפשוטה היא דא"כ אפי' מגיע לביתו נמי אסור ולכן האריכו בקביעות דבריהם והביאו עד שמגיע לביתו אבל אין לדחות הפי' דאם כן מכירה ונתינה אמאי אסור די"ל דגזרו אטו שאלה והלואה וכה"ג

אמרי' בפ"ק דע"א דט"ו ע"ש והרשב"א בחי' בסמוך בברייתא דלא ישכור כליו כ' דטעמא דברייתא זו משום שביתת כלים ע"ש וצ"ל לפ"ד דעד שיגיע לביתו אמכירה ונתינ' לחוד קאי דטעמא משום שלוחו ס"ל אלא דברייתא דלא תני דין רביעי וחמישי משום דתני נמי שאלה והלואה דלא שרי אפי' ביום א' משום דאיכא בהו שביתת כלים:

דף יט.

בד"ה הני כרכי תימה דבפרק מפנין וכו' עכ"ל הא דלא הקשו כן לעיל במחצלות של בדדין משום דפשיט"ל דמוקצה מחמת מיאוס הן אבל כרכי ס"ד לכסו' פרקמטי' כדפירש"י ותי' לכסות דגים ולהרי"ף ורש"י דמפק"ל לכסות פרקמטיא מתרצינן בקושית התוס' כמ"ש בת"י דש"ה דמוקצה מאמת סתירת אהל ועיין להשע"ה:

דף כ.

בני חבורה זריזי מפירש"י במתני' וק' ל"ל טעמ' דמתני' דזריזין בלא"ה כיון שהם שנים לא חיישינן כדאמרינן מרינן לעיל גבי אין קורין לאור הנר דשנים קורין וי"ל דתנור דומה למדורה דאפי' בשנים חיישינן א"נ דוקא בקריא' הוא דהקילו בשנים ועיין להמג"א סי' רע"ה שהק' כה"ג גבי אין רוכבין ע"ג בהמה וע"ש בת"י:

פרק שני

דף כ:

גמ' תיובתא ואבע"א מהרש"ל הגיה תי' אחר בגמ' ואבע"א פרושי קמפרש משום דלא יתכן לשון אבע"א אם לא קדם לו תי' אחר דתיובתא אבל בלא לשון אבע"א מודה דיתכן דאחר תיובתא יתרץ הגמ' ומעתה ההיא דפ' הניזקין שהביא מהרש"א אינה ענין לכאן:

דף כא.

תוס' ד"ה שמחת וכו' ואמרי' בפרק ב' דקידושין בגדי כהונ' וכו' עכ"ל הא ודאי דבגדי כהונ' שבלו נעשית מצותן אלא דבבגדי כ"ג כתיב והניחם שם מלמד שטעונין עונין גניזה וכדאמרינן בכ"מ דתה"ד וב"כ כ' כתובים הבאין כאחד ואע"ג דלא מלמדין לעלמא לגופייהו מלמדין וילפי בגדי כ"ה מבגדי כ"ג וכ"נ מדאמרינן בקידושין סתמא ב"כ שבלו מועלין בהם ולכך מק' שפיר:

בד"ה ומותר וכו' דבסתמא לא הייתי אומר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דא"כ לר"ה לימא סתמ' והוה ידעי' דבשבת חיישינן נמי לשמא יטה כיון דמסתמ' מותר להשתמש לאורה וכן הק' לר"ח ע"ש ול"ק דאחר דמצינו רב דס"ל אסור להשתמש אזדא לה הך מסתמא והשתא ל"ק גם מ"ש מהרש"א בתחלה דאי אמר ר"ה סתמא הוא דוקא בשבת ע"ש דלא אמרו כן התוס' אלא בדברי רב משום דכל שלא השמיענו רב הוה אמרינן דמסתמ' ליכא דיסבור אסור להשתמש ומשום הוכחה זו דמסתמא הוא דאמרינן כן:

דף כב.
ד"ה אסור וכו' ואע"ג דביה"ש וכו' עכ"ל מהרש"ל ז"ל דשמיני לבני א"י גבי אתרוג אע"ג דלא נטל שחרית לא יטול ביה"ש דח' דכיון דהחמירו חכמים לבני ח"ל ביום ח' דהוא ס' ז' דלא יטול גם ביה"ש דח' לא יטול לבני א"י אבל בח' לבני ח"ל אסור משום דביה"ש דערב ח' אם לא נטל ביום ז' שחרית יטול ביה"ש ומיהו ק' דל"ד ביה"ש ליום ח' לבני ח"ל דביום ח' לח"ל לא יטול משום איסור טלטול דהעמידו דבריהם אבל ביה"ש דח' לבני א"י למה לא יטול כיון דקי"ל כ"ד שהוא משום שבות ל"ג ביה"ש וכיון דליכא איסורא למה לא יטול כיון דס' דאוריית' הוא:

דף כב:
אמר רבא גזיר' וכו' ק"ל דאכתי ק' משמן המשח' דדרשי' בפ"ק דכריתות דף ה' בד בבד שלא יניח משקל במשקל וישקול וע"כ דטעמא משום ביזוי מצוה ועיין להרמב"ם בפ"א מה' כלי המקדש שהשמיט הך דינא ולא ידעתי למה ורש"י בחומש פי' בד בבד שמשקלם שוה ע' מנים וחזקוני פי' שמרקח כל אחד ואח"כ מערבן ונראה דדחו ההיא דכריתות מכח סוגיין:
תוס' בד"ה מאי וכו' וי"ל דאינו תופס וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו דבעי אי הלכה כרב או כשמואל כמ"ש הרא"ש משום דקאמר אי הנחה עושה מצוה אין מדליקין ואמאי הא אפשר דהלכת' כשמואל אלא ע"כ דפשיט"ל דהלכתא כרב ודברי מהרש"א בזה לא נתחוורו לי:
בא"ד א"נ מצאתי וכו' עכ"ל לפום האי תי' מנר לנר
אפילו אי הנחה עושה מצוה ל"ד לקינסא דקינסא גרע טפי דלא כסברתם בתירוץ הראשון ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף כג.
בד"ה נדר וכו' אבל היכא דלא אפשר וכו' עכ"ל עיין להתוס' בזבחים דצ"א ע"א בד"ה ת"ש ע"ש:
בד"ה גזירה וכו' אלא קיימי לפרושי מנ"ל שאין שורפין וכו' עכ"ל בזה ניחא לי מה שהק' בחי' לפסחי' די"ג ע"א על פירוש רש"י שכ' גבי תרומת חמץ דהיא בשריפה יאכילנו לכלבו בשבת ע"פ והקשיתי הפך ממ"ש שם דמ"ו דגם לכלבים אסור דאין מבערין קדשים ביו"ט דרחמנא אחשבה להבערתו ועפי"ד התוס' הללו ניחא שפיר דלאביי ורבא דל"ל גזירה תרומה אטו קדשים ולא. אסור לשרוף ביו"ט תרומת אלא משום גזירת יו"ט אטו שבת משום שמא יטה וזה לא שייך אלא בשמן אבל בלחם שרי ומ"ש שם בדי"ג יאכילנו לכלבים הוו אליבא דאביי ורבה אבל להנך אמוראי דס"ל גזירה אטו קדשים יבטלנו בלבו

כמ"ש עוד שם ומ"ש בדמ"ו דאסור דהוי כמו שריפה הוא אליב' דהנך אמוראי דאסו' לשרוף תרומ' ביו"ט אטו קדשי':

דף כד.

גמ' אמ"ק לא תותירו הקשו בת"י נילף מהכ' דאין עשה דוחה ל"ת ותי' דשאני הכא דאפשר לקיים אחר יו"ט ולפ"ד פלוגתא דאמוראי היא באפשר לקיים העשה אחר זמן אי דחי ל"ת דלר"א דאמר טעמא דיו"ט עשה ול"ת משמע דאי הוי ל"ת גרידא הוה דחי ליה העש' אע"ג דאפש' לקיים אח"ז מיהו אכתי ק' לאביי דיליף מולא עולת חול ביו"ט נילף מהתם דאין עשה דוחה ל"ת דהא אי לא יקרבו יפסלו בלינה ולא אפשר לקיימו אח"ז וי"ל דמעלה ומלינה בראשו של מזבח וס"ל לאביי כמ"ד אין לינה מועלת בראשו של מזבח דפלוגתא דאמוראי היא בזבחים רף ז' ע"א וכמ"ש התוס' במס' ר"ה ד"ל ע"ב ומפירש"י בפסחים דנ"ט ע"א ע"ש וראיתי בספר יריאים עמוד זמנים סי' קי"ג שהק' אמאי לא נילף מהכא דלא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך ותי' אמוראי כל חד אית ליה סברא דחבריה ול"פ והו"ל ג' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין לכ"ע ע"ש ולפ"ז ניחא קושית התוס' ישנים דלא ילפי' מהכא דאין עשה דוחה ל"ת משום דהו"ל ג' כתובים גם ניחא מאי דק' בגמר' ריש תמורה ד"ד ע"ב דקאמר ולר"י קרא דוהנותר מאי עביד ליה ומשני כדחזקיה ליתן בקר כ' לשריפתו והשתא ק' לאביי ורבא דל"ל קרא לדרשא לבקר ב' מדהוצרכו למילף דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט מקראי אחרינ קרא דוהנותר לר"י מאי עביד ליה ולפי"ה ניחא שפיר דכולהו אית להו דחזקיה ודע דס' יריאים אזיל בשי' רש"י בביצה דהא דבעי צורך קצת אינו אלא מדרבנן אבל התוס' דחו פירש"י וס"ל דמדאורי' בעי צורך קצת ולשי' הוא שהקשו בשמעתין בד"ה לפי דשאני קדשי' דבעי צורך קצת מיהו ק' שהרי כתבו התוס' בפסחים דף ה' ע"כ דצורך מצוה חשיב צורך קצת וי"ל דדוקא התם דאם לא ישרוף עובר בב"י וב"י ואע"ג דכ' התוס' שם דכ"ט ע"ב בשם ר"י דהמשהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר בב"י וב"י מ"מ מודה דהמשהה ביו"ט שאין יכול לשורפו עובר כמ"ש אצלי במ"א:

תוס' בד"ה ולא וכו' דסבר דנו"ן א"ק ביום טוב עכ"ל הא דלא הביא הגמ' מעיקרא דמילתא מלכם דנפ"ל מיניה דנו"ן א"ק ביו"ט משום דבעי לאוכוחי משריפה גופה דנו"ן א"ק י"ל משום שחיטה וכ"ש למ"ד הבערה ללאו יצתה:

בד"ה ולא מילה וכו' וקס' רבא דקריבין וכו' עכ"ל עיין בת"י שהקשו אמאי לא נילף מילה שלא בזמנה מק"ו ע"ש י"ל דהגמ' שם סובר נו"ן א"ק ביו"ט:

דף כה.

גמ' מ"ט אמר רב וכו' הא דלא סגי ליה בדרש' דר"ן לחוד' משום דר"ן קאי לפרושי מילתא דהיכן אמרה תורה והך מילתא דוהתורה אמרה ידע לה הגמ' דהיא מילתא דרב גופיה וא"כ ר"ן לפרושי מילתא דרב קאי ומייתי הגמרא כולה מילתא דרב ולפמ"ש התוס' דשריפת תרומ' מדאורי' י"ל דאי לאו מילתא דרב הו"א דקרא דלך לאו אשריפה קאי אלא שאר הנאות אבל אחר דשמעינן דמצותה בשריפה ע"כ אהסקה קאי ועיין להרשב"א בחי':

תוס' ד"ה כך וכו' וקתני הנשרפין לא יקברו וכו' עכ"ל מק' דטעמא דהנשרפין לא יקברו משום דילמא משכח להו איניש ואתי לידי תקלה כדפירש"י והרע"ב אבל שאר ביעורין אה"ן דמהנו וי"ל דעיקר הוכחתם מדמני לה בהדי שאר הנשרפין ואותם הנשרפין לא מהני שאר ביעורין וה"ה תרומה אלא משום די"ל דמאי דקתני אלו שבשריפה היינו אלו דא"צ קבורה וא"כ תנא לא נחית לו' אלו לומר דא"צ קבורה וכל חד בדיניה להכי קאמרי וקתני הנשרפין לא יקברו וא"כ ע"כ דתנא דין שריפה אתא לאשמועי':

דף כו.

בד"ה השתא וכו' וא"כ היכי אתי שלשה ע"ג וכו' עכ"ל קושיתם היא שלשה ע"ג אבל גבי שלש ע"ג ל"ק כלל שהרי המק' פריך כיון דאמרת שלשה ע"ג בק"ו שלש ע"ג נמי תיתי בק"ו ואי אמרת לא ידעינן בש"ו אלא אחר דגלי באריג א"כ שלשה ע"ג נמי לא אתיא בק"ו ותי' שפיר ודברי הר"פ הם ענין בפ"ע ולא לתרץ קושיא שהרי הר"פ לא אמר אלא דהק"ו א"צ ולא אמר שהק"ו פריכא הוא דכיון דנקט הגמ' ק"ו ודאי ס"ל דלאו פריכא הוא וגם מהרש"ל נראה דלזה כיון שהרי לא ראינו בדבריו שהגיה בת"י כמ"ש מהרש"א ולא כ' מהרש"ל אלא דברי הר"פ דיבור בפ"ע:

בד"ה אתי וכו' וכ"מ מדברי רבא וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א בדברי רש"י דכיון דכו"פ ואין בכלל אלא מה שבפרט אמאי איצטרי' מיעוטי ע"ש ל"ק דאי לאו תרי מיעוטי הוה מרבי' מוהבגד שלשה ע"ג בשאר בגדים ולא הוה מוקמי ליה לשלש ע"ג בצמר ופשתי' ומה שהקשה מהרש"א דריבויא דאו בגד בשרצים לא איצט' לבגד שלם כיון דאפילו בנגעים מטמא ואי בנגעים לא מטמא הו"ל לאוכוחי מתנ' דרי"ש ע"ש י"ל דלרבא אליבא דר"ש אחר דרבי או בגד בשרצים הדר ילפי' נג עי' משרצי' לטמויי בשלשה ע"ג וא"כ לר"ש ע"כ דלמסקנא ל"ל תרי מיעוטי וכיון דליכא אלא חד מיעוטא א"כ דרשי' בכלל ופרט ואו מעוט גם בגד שלם אי לאו ריבויא דאו בגד ומוכחי התוס' שפי' אבל תנא דרישׁ' דאית ליה תרי מיעוטי וע"כ דלא איצטריך המיעוט הב' אלא דלא נדרוש ריבויא

דוהבגד כדכתי' וא"כ בגד שלם דמטמא בנגעים דליכא מיעוט ג' ולכך לא מוכחי אלא מדברי רבא:

בד"ה אימא וכו' פי' שנרבה שלשה ע"ג וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל דמכאן מוכח כהר"פ דאל"ה נימא דהרבוי לבגד שלם ע"ש וכבר כ' התוס' בד"ה הקודם די"ל דהשתא קו' וכו' ע"ש ואפשר דכל זה מדברי הר"פ ליישב הקו' דנקט הגמ' אבל התוס' לא ס"ל כן:

בד"ה תרי וכו' דאל"ה תרי מיעוטא ל"ל וכו' עכ"ל ק' מאי קושיא הא לאו ריבויא דוהבגד הוה מוקמי' חדא מיעוטא לבגד שלם וחדא מיעוט' לשלשה ע"ג שהרי דברי התוספות בד"ז הם דלא כהר"פ כמ"ש מהרש"א בתי' וי"ל אי לאו ריבויא דוהבגד הוה סגי במיעוט אחד ומכלל ופרט ממעוטי כל מילי ודוק' אחר דאיכא ריבויא דוהבגד הוא דאצטריך תרי מיעוטי כדכתי' בד"ה אתי וא"כ אי לא כתיב והבגד וכתיב תרי מיעוטי ע"כ מיעוט ב' אתא למעט שלש ע"ג כדי לגלויי שלש ע"ג טמא כצמר ופשתים מ"ש מהרש"א בד"ה אזיל לשיטתיה בד"ה השתא וכו' ע"ש:

דף כז.

שכן וכו' מה ש"ו דטהור בשרצים וכו' עכ"ל הקושי מבואר נימא כעדשה יוכיח דטמא כשרצים וטהור בנגעים וי"ל דשו' הם המקבלים טומאה ואין לעשות יוכיח מכעדשה שהוא דבר המטמ' ולא המקבל טומאה דאין היוכיח שוה להקו' וזה רבות בשנים ששמעתי משם הרב המחבר ס' יתר הבז דכעדש' הוא הל"מ ואין לעשות יוכיח מהל' כמו שאין דנין מהלכ' ועפי"ז ניחא מאי דק' עוד אמאי לא הקשו התוס' לעיל מינה דנילף שרצים מנגעי' בק"ו ומה כעדשה שאינו מטמ' בנגעים מטמא בשרצים שלשה ע"ג דמטמא א"ד שיטמא בשרצים מיהו בזה י"ל שתי וערב יוכיח וכה"ג כתב מהרש"א בת"י אלא שלא הוק"ל אלא מכלים ולא הוק"ל מכעדשה ועפי"ה ניחא וש"ר שכל זה שייך גם בגמ' לקמן דכ"ח רע"ב בק"ו מנוצה של עזים:

דף כז:

גמ' ה"ן לרבות שאר בגדים הא ודאי ידע דרשא דחומ' דאל"ה אמאי לפריך לרבא אשר תכסה בה למ"ל אלא דסמיך אפירכא אימא לרבות שאר בגדים דפריך בתר הכי ולפמ"ש התוס' במנחו' דף ט"ל ע"ב דרבא לאו מיתורא וכו' ע"ש ניחא בלא"ה:

תוס' ד"ה רשב"א וכו' משמע אפילו לא. נטוה וכדאמרינן בפ"ק דסוכה וכו' עכ"ל הא ודאי דפשיט"ל דבלא נטוה אינו אלא מדרבנן דשתי וערב כתיב וכמ"ש התוס' בד"ה אונין אלא דס"ל די"ל דסומכוס טווי קאמר ואפי' מדרבנן בעי טווי וא"כ לא הוו דבר אחר ותי' דע"כ דסומכוס מדאורייתא קאמר:

ד"ה אונין וכו' הא שתי וערב כתיב וכו' עכ"ל משמ' להו דמתני' מדאוריי' קאמ' דומיא דשתי וערב:

ד"ה ואין וכו' הכא מיירי בדבר הקבוע וכו' עכ"ל הקשה הרשב"א ז"ל היכי יליף ממשכ' הא משכן דבר המטלטל ע"ש וי"ל כיון דכתיב ע"פי ה' יחנו וע"פ יסעו כקביעי דמו כדאיתא בעירובין דנ"ה ע"ב:

דף כח.

גמ' א"כ ג"ש מאי אהני עיין בסוכה ר"פ הישן דאמרינן ורבנן אהל אהל ריבה ולא פריך ג"ש מאי אהני משו' דאצט' לפשתן כדס"ל הכא וס"ל לרבנן דהריבוי מרבה כל מילי ולא מוקמינן הג"ש אלא לחדא מילתא ומסתברא להו ילפותא דפשתן יותר מילפותא דעשוי בידי אדם ולר' יאודה צ"ל דאה"ן דיליף גם דבעי שזורין דהא ר"י ל"ל אהל אהל ריבה:

תוס' ד"ה מה וכו' ונילף מת משרצים בג"ש וכו' עכ"ל ולפמ"ש הר"ן בחי' בר"פ הנשרפין דהיכא דהג"ש אצטריך למילת' אחריתי אפי' מופנה משיבין ע"ש ניחא קושייתם:

דף כח:

גמ' ק"ו מנוצה של עזים עיין מה שכתבתי לעיל דז"ך ע"א בד"ה שכן:

גמ' תפלין בהדיא כתיב וכו' אלא לעורן וכו' ק"ק כיון דקי"ל דלא הוכשרו אלא בהמה טהורה בכל מילי ל"ל קרא דבפיך וי"ל דמתפלין הוא דגמרינן אבל ק' למ"ד במסכת מכות די"א דהיקש תורה לתפלין לא אתא אלא למותר בפיך ל"ל היקש כיון דגמרינן בעלמ' מתפלין במ"מ גם ס"ת בכלל ול"ל הקיש' ויש ליישב:

תוס' ד"ה אתיא וכו' מילתא דאתיא בק"ו וכו' עכ"ל ק"ל אכתי נילף בג"ש דבגד ועור שהביאו התוס' לעיל בד"ה מה וכו' ונילף שרצים ממת בג"ש זו אי איתא דתחש טמא ול"ל קרא דשרצים ומכח קושי' נראה דס"ל להתוס' כאן דגם מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא כמ"ש הר"ן בריש נדרים דף ג' ע"א ומחלפא שיטתייהו ממ"ש בר"פ אז"נ בד"ה ג"ש ל"צ שהקשו א"כ קרא ל"ל נראה דס"ל דבג"ש לא אמרינן כן ומכח קושיית' הוא שכ' הר"ן בריש נדרים כן ע"ש בדבריו מה שהקשה מהרש"א ל"ל קרא דנגעי' ל"ק דקרא דנגעי' אתיא נמי לדרשא זו ושלקה ביד כהן דמחד רבויא מרבי להו בברייתא דלעיל בפירש"י:

דף כט.

גמ' נכרי שחקק קב בבקעת כ' הפנ"י דהבקע' לא הית' מוקצה ביה"ש דעומדת להסקה אלא כיון שחקק בה קב ונעשית כלי ביו"ט נעשית נולד ע"ש ותמהני דא"כ מאי פריך הגמ' נימא דלעולם כר"י ס"ל והכא שאני דהוי חזיא ביה"ש ואין מוקצה לחצי שבת ואפי' בנולד אמרינן אין מוקצה לחצי שבת כדאיתא במס' ביצה דכ"ו ע"ב וא"ל דדוקא כי הדר

אחזו דכבר כ' מהרש"ל בתשו' סי' מ' דאפי' לא הדר אחזו אין מוקצה לחצי שבת והוכיח כן מדברי התוס' בחולין רי"ד ע"ב ע"ש אשר ע"כ נר' עיקר דהבקע' קורה גדולה ואין עומדת להסקה ולא חזיא ביה"ש וכי עשאה כלי שריא דמסיקין בכלים:

דף לב:

רש"י ד"ה ונמסרו וכו' לחוש במטלטלין וכו' עכ"ל אבל מקרקעי קי"ל דאין מעילה בקרקעות כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' מעילה ואפי' אי איסורא איכא אינו אלא איסור דרבנן:

בא"ד אי מדרבנן קאמר וכו' עכ"ל והיינו משו' דעיקר טומאה היא דרבנן וליכא לתא **דאורי** כלל ולכך לא דמו אבל לפי' קמא אע"ג דבהקדש ליכא דאורייתא ולא דרבנן מ"מ דמו לתרומות ומעשרות מיהא בדאורייתא דבכולהו נאמן בדאורייתא:

דף לד.

תוס' בד"ה שניהם וכו' אלא משום חזקה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דמכח זה הו"מ לאוכחי בדבו' הקוד' דעת' חמיר ע"ש ובנימוקי לא"ח סימן שצ"ד כתבתי באורך ע"ש:

דף לד:

גמ' למאי הילכתא הומ"ל דנ"מ דאם עשה מלאכה בתחלת ביה"ש בע"ש וגם עשה מלאכה במ"ש בסוף ביה"ש דאם הספק הוא אם כולו מן היום או כולו מן הלילה חייב חטאת אבל אם הספק הוא אם מקצתו מן היום ומקצתו מן הלילה לא מחייב חטאת ולחומ' היינו שלא יקריב חולין בעזרה:

דף לה.

תוס' בד"ה תרי וכו' אבל תימא לר"י במאי פליגי וכו' עכ"ל לפי' קמא שפי' מהרש"א ז"ל בכוונתם דקושיתם לרבה במאי פליגי תנאי ק' דטפי הי"ל להקשות עדיפא מינה לרב יוסף דלרבי יאודה דלא הוי ביה"ש אלא בהכסיף שיעורו תרי תלתי מיל ולר"ן דגם משקיעה הוי ביה"ש לא הוי אלא חצי מיל וזה תימה דכיון דבשיעור הלילה ה"מ דבצאת הכוכבי' הוי לילה ע"כ נראה עיקר כפי' בתרא כיון דצאת הכוכבים לילה הא מקודם הוי יום ובמאי פליגי ר"י ור"ן אר' יוסי דאמר כהרף עין ועיין בתוס' מגילה דלא נקטו ר"ן אלא ר"י ור"י ע"ש:

דף לה:

ד"ה היקשא וכו' או בתרומ' דרבנן וכו' עכ"ל

עיין בס' בשמים ראש סי' קכ"א שהוכיח מכאן דכ"ד שהוא משום לג' אפי' דביה"ש דמ"ש מדלא קאמר הלכה כרי"ו במ"ש במלאכ' דרבנן ע"ש ואינה ראיה דודאי תרומה

דרבנן קילא משבות דשבת וא"כ רבותא אשמועינן אפי' תרומה דרבנן ובמ"א כתבתי בזה ואדרבה הוכחתי מדברי התוס' הלל להפך:

בד"ה והתניא וכו' ומיהו לפי' הקונט' וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דאכתי נוקמא כר"ן ע"ש ל"ק דהך ברייתא דשופר מטלטלין לא מיתוקמא כר"ן דלפירש"י דבעי מיוחד לו כלי שמלאכתו לאיסור אין

מטלטלין אפי' לצורך גופו כמ"ש התוס' לקמן וגם לפי' התוס' לקמן דמיוחד בחול קאמר שופר אינו מיוחד בחול לגמ' כמ"ש התוס' לקמן:

דף לו.

בד"ה הא וכו' הא רב סבר כר"י עכ"ל ק' דלקמן דקכ"ח אמרינן דרב במוקצה לטלטל סבר כר"ש ואפילו במידי דלא חזי אלא לטלטל סבר כר"ש כמו שנראה מדברי התוס' לעיל די"ט ע"ב גבי כרכי דזוזי ע"ש וי"ל במ"ש מהרש"א במס' ביצה דל"ג דדוקא לרב הונא הוא דאמרי' הכי גם בתי' קמא שתי' מהרש"א שם יתורץ כאן ובעיקר דברי התוס' דהוכיחו מההיא דמכבדות הו"מ לאוכוחי מדאמר הגמ' לעיל מינה ואפי' רב סבר כרבא ע"ש:

פרק שלישי

דף לו:

ד"ה חמין וכו' ודילמא מתני' אפי' כרבנן וכו' עכ"ל נחתי לאוכוחי דסתם חמין ותבשיל אייריי נמי בשלא הוחמו כ"צ ולכך לא אתיא מתני' כרבנן אבל מדמוקי לה כחנניה אין להוכיח אלא דאיכא לאוקמה בשלא הוחמו כ"צ ואה"ן דאיכ' לאוקמי בכ"צ ואיכ' לאוקמי הכי ואיכ' לאוקמי הכי ואינו בהכרח אבל מדל' אתיא כרבנן בהכרח הוא דסתמ' בשלא כ"צ נמי וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לז.

בד"ה לעולם וכו' משום דקי"ל וכו' עכ"ל וה"ה דהומ"ל משום דסתם מתני' דלעיל דלא חררה ע"ג גחלים כחנניה ואי משנתנו דלא כחנניה הוו סתרן תרי סתמי בחדא מסכתא:

בד"ה אא"כ וכו' ק' לר"י היכי בעי למי' וכו' דהא חנניה שרי וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א בתי' הב' לתרץ קושי' מהרש"ל ז"ל דאי לאו דחנניה מיתוקמ' מתני' בבשיל כ"צ ולא הוק"ל להתוס' לעיל אלא אי מתני' מיירי בכל גוונא ע"ש הם דברים תמוהים דאיהו גופיה כ' לעיל דאי לא מיירי אלא בבשיל כ"צ לא ק"ל להתוס' מ"ש חמין מתבשיל משו' דתבשיל מצטמק ויפה לו ב"ה דשרי בתבשיל ס"ל מצטמק ויפה לו מותר והד"ק מהרש"ל לדוכתה וי"ל דבריו דאי לא מיירי מתני' אלא בבשיל כ"צ י"ל דתבשיל לא יפה ולא רע אבל חמין רע להם ודברי מהרש"א לעיל לאו בדוקא אלא דנקט לישנא דנקטו התוס' לעיל דתבשיל משום דמצטמק ויפה לו ואינו מוכרח:

דף לז:
רש"י ד"ה מותר וכו' ותנא חמין לאשמועי' דבעי' וכו' עכ"ל אבל גבי תבשיל א"ל דאתא לאשמועינן דבעי' שהוחמו כ"צ מבע"י דא"כ דנחית לאשמועינן איסור טפי הו"ל לאשמועי' בנתבשלו כ"צ ומצטמק ויפה לו דאסור וס"ל לרש"י ז"ל דטפי רבות' במצטמק ויפה לו דאסור יותר מלא נתבשלו כ"צ כדעת הרי"ף והרא"ש לשי' מהרש"ל לעיל אבל אין לתרץ דלא איצטריך לאשמועי' בתבשיל דבעי' בשיל כ"צ דכיון דכבר אשמועי' בחמין דבעי' הוחמו כ"צ דא"כ לא מק' התוס' מידי אפירש"י הא אצטריך לאפוקי מדר"מ דהא האי מילת' כבר שמעינן לה מחמי':

דף לח.
גמ' אבל האי דאתי לאערומי וכו' ופירש"י משו' דאיסור' דרבנן הוא והדתנן בפ"ב דתרומו' המטביל כלים והמעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל אע"ג דאיסור' דרבנן הם ההיא קודם גזירה אבל לאחר גזירה דרש להו המבשל בשוגג יאכל אפי' השתא דלאחר גזירה אבל במשהה לש' א"נ אפי' לאחר גזירה לא גזרו אלא במעשה שהיה שהוא במשהה אבל במעשר ומטביל ל"ג וכ"פ הרמב"ם בפכ"ג מה"ש במעשר ומטביל בשוגג יאכל ובפ"ג במשהה פ' לאיסורא אפי' בשוגג ובמ"א הארכתי בזה:

דף לח:
תוס' בד"ה תנור וכו' משהה אפי' בתנור וכו' עכ"ל הא דלא הוכיחו משמעתין גופה דאי איתא דבתנור אסור להשהות מאי פריך אביי ממתני' נימא הרי הוא כתנור לענין להשהות משום די"ל דאביי ורב אדא ס"ל להשהות תנן ואפי' גבי כירה אסור להשהות:

דף לט.
ד"ה שמא וכו' דאין דרך לחממן וכו' עכ"ל לא כ"כ אלא למ"ד שמא יטמין ברמץ אבל למ"ד שמא יזיז לא גזר כלל ר"י אטו תולדות האור אפי' בדבר דדרך הוא והגמ' לקמן דמוקי מעשה דטבריה אריש אינו אלא למ"ד שמזיז ואפ' דהטעם דמ"ד שמא יזיז ולא חשש שמא יטמין בשבת גופיה משום דק"ל מסודרין ולא ס"ל לחלק דשאני סודרין דאין דרך וכו' וליתא למ"ש מהרש"א ז"ל:
ד"ה א"ב וכו' אבל הכא שיש עפר תיחוח הרבה וכו' עכ"ל והגמ' שם בביצ' דפריך והא קעביד גומא ולא משני דמיירי בשיש עפר תיחוח הרבה משום דא"כ פשיטא וע"ש בתוס' ועיין במהר"ם שיף שם:
בד"ה מפני וכו' קשה לריב"א דהא ליכא איסורא דאוריי' וכו' עכ"ל ק"ל נימא דר"י ס"ל כאוקמת' דעולא לעיל דלא ע"כ דר"י ס"ל מלאכה שאצ"ל חייב עליה וי"ל דאכתי ק' מאי פריך מברייתא דרשב"ג נימא דרשב"ג ס"ל מלאכה שאצ"ל פטור עליה כר"ש:

דף לט:
ד"ה אלא פניו וכו' ומיהו ק' לרשב"א וכו' עכ"ל מלשונם משמע דבשינויא דגמ' יתורץ קושיא זו וכ"מ בדברי הרשב"א בחי' ע"ש וכתב מהרש"ל המשיגו דמיירי להשתטף לא שייך שיטוף אלא בכל גופו ע"ש אבל מהרש"א כ' דלשינויא דגמ' לא מיירי ברחיצה ולא נכלל בה כלל רחיצת פניו ע"ש וצ"ל לדבריו דשיטוף שרי ועדיף משתיה ודוקא רחיצת פניו הוא דאסיר' מכ"ש דשתייה:
ד"ה אמר וכו' וי"ל דסתם דהכא גריע וכו' עכ"ל פי' כשהמחלוקת וההכרעה שנויים במשנה ואח"ך סתם גילה דדעתו לפ' כסתם אפילו נגד המכריע אבל כשהסתם במתני' ומחלוקת בברייתא אפש' דתנא דמתני' לא שמיע ליה דאיכא מכריע ולא ידעינן דדעתו לפסוק נגד המכריע ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף מ.
גמ' כל גופו אבר אבר וכו' השתא לרב א"צ לאוקומי מתני' בלהשתטף וכר"ש אלא בכל גופו אבר אבר ואתיא כר"י וא"צ למ"ש התוס' לעיל בד"ה אמר די"ל דר"י ס"ל כרב ואתיא מתני' כר"י והגמ' דמוקי לה בלהשחטף אזיל בשיטת שמואל דתניא כוותיה:

דף מ:
רש"י ד"ה דהא מעשה וכו' שגזרו על הזיעה וכו' עכ"ל משמע דאי קודם שגזרו על הזיעה י"ל דמעשה דרבי נכנס להזיע הוא ולפי"ז ק' מגמ' דברכות דכ"ז דקאמר ר' דקודם שגזרו על הזיע' והרשב"א בחי' הק' כן בשמעתין ותי' מדהכניס פך שמן משמע דנכנס לרחוץ ע"ש ולפירש"י קשיא וצ"ל דס"ל לרש"י ז"ל ד"ר יצחק בר אבדימי בסוף ימיו של רב הוה שכבר גזרו כל הגזי' ומשום דס"ל לרש"י ז"ל די"ל דלא היו כל הגזירות בזמן רבי אלא אחר רבי ומהיכא פסיקא ליה להגמרא דמעשה דר' אחר הגזירה לזה כ' דמריב"ל שמעינן דבימי ר' הוו ומעש' דגמ' דברכו' בתחי' ימיו של ר' שעדיין לא גזרו על הזיעה:

דף מא.
תוס' ד"ה מידי וכו' כיון דאיכא למטעי וכו' עכ"ל ר"ל כיון דאיכא למטעי מספיקא היה אזלינן לחומר' ואם איתא דמותר משום צירוף ואתיא כר"ש הו"ל לפרש בהדיא דהא השתא דאיכא למטעי אזלינן לחומר' אבל בשינוייא דאביי אע"ג דאיכא למטעי ולפרש שפינה ממנו לא חש התנא כיון דמס' הוה אזלינן לחומר' וכ"הג כ' התוס' בריש בתרא ד"ג ע"ב בד"ה מכלל ע"ש במהרם מלובלין ז"ל:

דף מב.
ד"ה נותן וכו' אפילו בכלי ראשון וכו' עכ"ל משום דאי דוקא בכ"ש אבל בכ"ר אסור א"כ בכ"ש הו"ל למגזר אטו כ"ר כמו דגזרינן בצונן לתוך חמין ולא ניחא להו למימר דחמין

לתוך צונן בכ"ר לאו מדאוריית' אלא גזירה אטו צונן לתוך חמין דלא מיחלף ול"ד לגזירת כ"ש אטו כ"ר אבל בת"י כ' דרישא נמי בכ"ש ומשום גזירה אטו צונן לתוך חמין ע"ש:
רש"י ד"ה מרותחין ביה"ש עכ"ל כ"כ לפי שמנהג' כך היה לסלק הקדירות ביה"ש מע"ג כירה ולא להניחם שם כמו שמתבאר מפירש"י בביצה דף כ"ו ע"א דסתם קדירות מסולקות מרותחות ביה"ש ע"ש:

דף מב:
גמ' ת"ש דתניא וכו' מפירש"י בפסחים ד"מ ע"כ שכ' דר"י אכ"ש קאי דלא כמסקנא הגמ' ועיין להרב פנ"י שם ולה' פליתי סי' ס"ט:
תוס' ד"ה ואין וכו' א"ל כר"ש וכו' עכ"ל י"ל בדבריהם דבלא שום הכרח כ' כן דא"ל מתני' אפי' כר"ש אבל מהרש"א כ' דמתני' אין נאותין משמע דשרי בטלטול וע"כ כר"ש אתיא וכדאמרי' לקמן דטעמא דמבטל כלי מהיכנו אע"ג דשרי בטלטול מ"מ כיון דצריך לכלי לצורך השמן הוי מבטל כלי ואם יריקו לכלי אחר מבטל הוא הכלי הב' וכ"כ מהרש"א לקמן בד"ה בעודן ע"ש מיהו י"ל דמאי דאמרי' לקמן דטעמא דמבטל כלי אינו אלא למימרא דר"ח דגבי ביצה היא אבל במתני' מודה רב יוסף דטעמ' משום טירחא ודפריך אר"י מניצוצות י"ל דניצוצות עדיפי משמן דמתניתין ודאמרינן אע"פי שאמרו וכו' לאו אמתני' קאי אלא אברייתא' אחריתי' ומ"ש התוס' בסמוך דאע"פי שאמרו דקאמ' ר"ח אמתני' קאי לא כ"כ אלא לאוקמתא דרבא:

דף מג.
גמ' איתיביה אביי וכו' מ"ש מהרש"א בזה ק' דאי אביי מוקי לה בצריך למקומו מאי פריך לעיל לרבה דאפי' לפי' התוס' לעיל דרבה משום טירח' קאמר מ"מ ודאי דבצריך למקומו שרי וכ"ש לפירש"י לעיל דמשו' דאין כלי ניטל וכו':
תוס' בד"ה טבל וכו' נימא מגו דאתקצאי וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל לא ניחא לאוקומא כר"ש משום דסתם משניות כר"י ע"ש ועיין בריש ביצה דאמרינן גבי שבת סתם לן תנא כר"ש ועיין שם בתוס'.
בא"ד שאם עבר ובירר וכו' עכ"ל רשב"א לשיטתיה אזיל למ"ש התוס' דהכא מיירי דל"ל פירי אחריני איכ' לאוקומי ההיא דבכור באית ליה פירי אחריני:

דף מג:
בד"ה כבר וכו' היכא דאיכא הפסד מרובה וכו' עכ"ל הרשב"א בחי' דחה זה דר"פ משילין מוכח דאפי' בפה"מ אין כלי ניטל לדבר שאינו ניטל ע"ש ונראה דלא כ' התוס' דבהפ"מ שרי אלא לרב הונא דכ"מ דס"ל כן מכח קושייתם אבל התם תימא סוגיא אליבא דר"י דאמר ל"ש אלא פירות דמוכח דס"ל דאפי' בפה"מ אסור:

דף מד.
ד"ה לדברי וכו' וה"נ אמרינן בפ"ק דחולין וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דמהדין ברייתא דפ"ק דחולין מוכחי דא"ל לר"מ מוקצה מחמת איסור ליתא שם שום ברייתא אלא דברי הגמ' כמו הכא והתוס' לא נחתי לשום הוכחה אלא ר"ל דהגמ' שם ה"ן אמר ר"י ור"מ חד סברא א"ל במוקצה מחמת איסור דלא אשכחן להו פלוגתא בזה ובכן ל"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף מד:
ד"ה ואין מצלת וכו' ומיירי שאינו סותם כל הנקב **וכו' ובכלי** עץ אמרינן נמי וכו' עכ"ל מכאן מוכח דאף בכלי עץ כן הוא הדין וכן כתב מהרש"א ז"ל שם בתוס' בפ' לא יחפור ודלא כמרן בב"י בי"ד סי' שע"א ועיין מ"ש שם:

דף מה.
גמ' והתנן משקין וכו' למאן דמפליג ברישׁ ביצה בין שבת ליו"ט לא פריך מידי אלא לשאר אמוראי פריך וכ"כ מהרש"א ז"ל בביצה:
תוס' ד"ה דאית ביצה וכו' אלא לאכילה עכ"ל והיינו בתרנגולת העומדת לאכילה אבל בעומדת לגדל ביצים מודה ר"י דאסור משום נולד ול"ק מ"ש מהרש"א והא דלא מוקי ר"י מתני' דרישׁ ביצה בעומדת לגדל ביצים משום דקתני לא תאכל משמע דבטלטול שרי וע"ש בתוס' או משו' דא"כ ליפלגו בתרוייהו כדפריך התם אבל אין לומר משום דא"כ מ"ט דב"ש וס"ל דבנולד כ"ע מודו ודלא כר"ן דאם כן מאי פריך הכא מדר"ן ועיין להשע"ה:
בד"ה אמר וכו' ול"ד לסוכה וכו' עכ"ל היינו לר"י דלא פי' כר' שמעון דאתקצאי ביה"ש מחמת מצוה **אבל** ר"ש גופיה ל"ל מיגו דאתקצאי ביה"ש אפי' מחמת מצוה כמ"ש התוס' בד"ה עד

דף מו.
גמ' אי לא מזדקיק ליה סגי בג' הדיוטות וכו' מדלא משני הכי אקושי' קמייתא דהפרה יש להוכיח דנדרים שמסר הבעל אין יכולין להתירן לא חכם ולא ג' הדיוטות:
תוס' ד"ה והתנן וכו' וא"ת דבביצה משמע דאביי סבר כאדא בר אוכמי וכו' עכ"ל אפי' דס"ל כאדא דבנולד מעיו"ט ר"ש מתיר בדיעבד וכי קאי א"ר יאודה היינו לענין לכתחי' ושאינו מן המוכן דקתני היינו בנולד המום ביו"ט מ"מ מוכיח שפיר אביי דר"ש אית ליה מוקצה מנולד ביו"ט ולכך לא ק"ל אלא דשאני נר דליכא כל הני מי יימר ועיין בת"י ובמהרש"א ז"ל ותי' דאביי חזר בו וכו' ובחד מי יימר סגי שהרי אפילו בנולד מעיו"ט

מיירי וס"ד דאביי דגם בנר איכא חד מי יימר דלא ס"ד אדם יושב ומצפה וכ"מ ממ"ש בקושייתם דשאני נר דליכא כל הני מי יימר ועיין גם בזה למהרש"א ז"ל:
בד"ה כבתה וכו' כן דרך הש"ס וכו' עכ"ל היינו היכא דרישא בהדיא וסיפא דיוקא ניחא ליה בדיוק שהוא דבר חכמה אבל היכא דגם רישא דיוקא ודאי דטפי עדיף לאתויי מרישא כמ"ש התוס' לעיל דט"ל ע"ב בד"ה אלא:

פרק רביעי

דף מח.
גמ' א"ל ר"א אמאי וכו' הא דלא אסיר משום אהל כמו פרוכת' משום דאינו רחב והמחיצות כבר עשויות וכמ"ש התוס' ר"פ כירה אבל המאירי כ' דהכא במלא מים דמים מבטלי מחיצתא ע"ש:
תוס' ד"ה ה"ק וכו' אמוכין קאי וכו' עכ"ל היינו לתי' דאלא איתמר וכו' ולפמ"ש לקמן דגרסי אלא אמר רבא דרבא גופיה הדר א"ש טפי דהתוס' כאן קיימי אליבא דרבא:

דף מח:
בד"ה חבור וכו' וא"ת אמאי לא מייתי מתני' וכו' עכ"ל אע"ג דההיא דשלל של כובסין גם היא משנה בעוקצין מ"מ מתני' דפרה אלימא דמפ' בהדיא חבור לטומאה והר"ש בפרה שם כ' אמאי מייתי ברייתא וכו' והוא תימה:
ד"ה אי חבור וכו' ל"ד ועיקר קושיתו וכו' עכ"ל הומ"ל דה"פ אי מיירי שלא בשעת מלאכה ולכך לא הוי חבור ולהזאה א"כ לטומאה נמי ואין
לומר דאי קושי' הכי מאי קושי' נימא דמדרבנן חבור לטומאה כמו שלל של כובסין דדוקא בשלל דהוצרכו לגמור על שעת מלאכה גזרו אפי' שלא בשעת מלאכה אבל הכא דבשעת מלאכה מן התורה לא יגזרו משום שלא בשעת מלאכה לחודה כמ"ש מהרש"א בסמוך בדיבור זה מיהו דבריו אינם מוכרחים דקושיתו ל"ק דמשו' הזאה שהוצרך לומר גזרו בשעת מלאכה וכו' אמר נמי על הטומאה כך:
בא"ד אתיא כר"י וכו' עכ"ל אבל הא דשמעתין לא משמע כר"י דמנ"ל דר"י מטמא מדאורייתא דילמא מדרבנן הוא דמטמא והתוס' דנקטו רבנן נקטו מילתא פסיקתא **דלרבנן** ודאי מדאורייתא טהור ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף נ.
בד"ה מקצת עליו וכו' לפי' הערו' וכו' עכ"ל עיין בדברי הערוך שהביא מהר"ם לובלין ועיין למ"ש מהרש"א בס"ד:

דף נא.
תוס' ד"ה כיצד וכו' וכ"ש ליטול ולהחזיר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דמתני' דכסהו ונתגלה שכ' התוס' לעיל דה"ה וכו' אתיא כרשב"א ע"ש
ק' דא"כ מנלן להתוס' דמתני' ל"ד נימא דדוק' קתני כסהו ונתגלה ואתי' כרבנן אלא ע"כ דאפי' לרבנן דס"ל להתוס' דשרי כמו קדירה ע"כ נראה דהתוס' שכ' כאן וכ"ש ליטול נחתי להוכחה אחרת לדין שכ' לעיל דה"ה דמותר לתלותו בידים דמדברי רשב"ג מוכח דשרי ולא הפליגו רבנן עליה בהא מילתא:
ד"ה או שטען וכו' מה בין זה לאבן וכו' עכ"ל משמ' להו דמ"ש התם ל"ש אלא דשוכח וכו' קאי אאבן ולא אחבית משום דהגמ' בתר הכי עשה קביעות היתה בין החביות וכפירש"י שם אבל ק' הא אבן הוי טלטול מן הצד ובהא איפליגו ר"א בן תדאי ורבנן ואם כן נימא דמתני' כמאן דאסר טלטול מן הצד ובריייתא כמאן דשרי אבל במגביה החבית טלטול גמור הוא:

פרק חמישי

דף נב.
ד"ה היא של אלמוג וכו' בית קיבול העשוי למלאו' וכו' עכ"ל וההיא דפ"ק דסוכה די"ב ע"א דאמרינן מ"ד בית קיבול וכו' קמ"ל דשאני התם דפעמים מסירין אותו כמ"ש התוס' משא"כ הכא ועמ"ש בחידושנו שם:

דף נג.
גמ' ולבהמה מי גזרינן והתניא וכו' ק"ל מאי פריך נימא דהכ' דוקא גזרינן משו' שחיק' סמני' דאורייי' אבל תחומין דקי"ל תחומין דרבנן לא גזרינן דהוי גזירה לגזירה וי"ל:

דף נד.
תוס' בד"ה הוה מעשר וכו' דאפוטרופוס הוה מעשר עכ"ל מה שמק' מדאמרינן להאכיל אבל לא להניח עיין בחי' שם בגיטין:

דף נה.
רש"י ד"ה הא כתיב הא כתיב בעיני שם החכ' **וכו' עכ"ל. לא** הוק"ל אלא שם החכם אבל אי לאו שם החכ' די"ל דאיזה תלמיד כתבו מן הצד ובדפוס הכניסוה בגמ' ודכוותה טובה אבל שם החכ' שהוא רב הונא ק' לשמוע :

פרק ששי

דף נח.

תוס' ד"ה ולא וכו' דהא לעיל וכו' עכ"ל הא ודאי כיון דבבא דעבד מוקי לה בגמ' באריג דכוות' בבא דבהמה באריג מיירי אלא משום דס"ד דגבי בהמה לא שייך טעמא שכ' בד"ה הב"ע לזה הוכיחו מלעיל דגבי בהמה נמי יש לחלק בין אריג ללא אריג ועיין במהרש"א:

בד"ה מ"ש וכו' ולמאי דמוקי לה וכו' עכ"ל קשה לשמוע מאי דתלי לה במאי דמוקי הא בריי' קתני יוצאין בזוג שבכסותו ואם כן הך מתני' מיתוקמא בכסותו ואי כוונתם דהגמ' דפריך דכסותו נמי דילמא מפסיק הו"ל לאקשויי ממתני' דהתם הא עדיפא ליה לאקשויי ברייתא גופה מרישא אסיפא:

דף נח:

ד"ה מתיב וכו' הו"ל כלי שניטל וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דכ"ע מודו דמהני טעמא דהדיוט יכול להחזירה לענין דלא פרחה טומאה ול"פ רבא אלא לקבל טומאה ע"ש ואע"ג דאביי לא קאי אלא לפריחת טומאה מ"מ משמע ליה לרבא דמאי דקתני עדיין טומאתן עליהן היינו תורת קבלת טומאה שהיתה להם וא"כ ע"כ דאביי לענין קבלת טומאה מיירי וכצ"ל לפי' הר"פ דל"פ אלא לענין אם נטמא זה דמשמע ליה עדיין טומאתן עליהן גם לענין זה:

בד"ה מתיב וכו' אלא דניחא ליה לאקשויי וכו' עכ"ל

הומ"ל דניח' ליה לאקשויי ממשנ' ולא מברייי':

דף נט.

רש"י ד"ה א"כ וכו' וה"ה בין רב לר"י וכו' עכ"ל משמע רב מטהר במאיס ול"ל דר"י וק' הא דר"י עדיפא דמעין מלאכה היא ואמאי ל"ל לרב דר"י וגם ר"ח מודה לר"י כדמוכח מדאמרינן א"ב דיקיר ונ"ל דס"ל לרש"י דראוי לשתות הוי נמי מעין מלאכה כיון דנעשה מתחלה נמי משום זה כמ"ש התוס' וס"ל דלא נעשה בשביל סיכה נמי ורב ור"י ל"פ אלא דרב מיירי ביקיר ור"י במאיס ומאי דקאמר א"ב היינו בין הטמאים וא"כ רב ור"י בעין מלאכה ור"ח הוא דלא בעי מעין מלאכה וא"ש מ"ש מהרש"א ז"ל די"ל דאי ר"י ל"ב מעין מלאכה אמאי ל"ל טעמא דסיכה דמ"ש רש"י דאין רגילות וכו' היינו ר"ל כיון דאין רגילות א"כ לא נעשה מתחיל' לסיכ' אבל מ"מ פעמים שייכין גם במלחמה:

דף סא.

גמ' והתניא אחד חולה שיש בו סכנה וכו' ואפי' בקמיע של כתב מיירי כדקתני רישא ובריייתא זו היא סיפא דהך ברייתא כדאיתא לעיל:

דף סב.
גמ' איתיביה אביי המוציא תפלין וכו' בהך ברייתא לחודא איכא לאוקמא כר"י דנשים סומכות רשות אלא דהגמ' סמיך על הך ברייתי' דמייתי הגמ' בר"פ המוציא תפלין דר"מ ור"י ס"ל אחד האיש ואחד האשה ואנהו לא ס"ל כר' יוסי כמו שהוכיח הגמ' שם ע"ש ואין להקשות דהיכא אמרינן נשים עם בפ"ע ומתניתין דסוכה קתני מקבלת אשה לולב מיד בעלה ע"ש בגמ' די"ל דהתם לענין טלטול והכא לענין הוצאה:

דף סב:
גמ' וחד אמר שמזרקין כסותיהן וכו' נראה דמוסיף הוא אמ"ד קנשקנין וכ"ע מודו בקנשקנין ולכך פריך שפיר מרבה בר רב הונא:

דף סד.
גמ' לאיי לפנויי מופנה מכאן ק' למ"ש הר"ן בחי' בר"פ הנשרפין דאפי' בג"ש מופנה אי ילפינן מינה כבר דין א' כי בעינן למגמר מילתא אחריתי כי איכא למפרך פרכינן ע"ש וא"כ היכי ילפינן מינה הכא קלקי וחבק וזנב הבא מן הסוס ואפשר דלפ"ד הר"ן גם בהיקש י"ל כן דכי אתא היקיש' לד"א משיבין על ההיקש וא"כ י"ל הכא חדא מנייהו נקט ילפי' בהיקיש' דש"ו ודין הב' בג"ש ותנא דבריי' סמיך אהיקיש' וניחא מ"ש התוס' אמאי אצט' ג"ש נילף בהיקיש':

דף סה.
רש"י בד"ה הא דמיהדק וכו' ואמאי קאמר לבית מדרשו וכו' עכ"ל והא דלא פריך הגמרא ממשנתנו דשרי לר"ה י"ל דמתני' בקשור ומיהדק מיירי אבל מדרמי דקאמ' והוא שקשור ולא קאמ' קשור ומיהדק משמע ליה דאפי' לא מיהדק ומשני דבמיהדק מיירי:
בד"ה אבל של כסף שדומה לשאר שינים עכ"ל עיין למהרש"א בח"א בנדרים אהא דאמרי' דעשה לה ריש' שן של זהב ועיין בחי' שם:
תוס' ד"ה לעביד וכו' אבל לפירתת וכו' עכ"ל נראה דאפי' לפירת' פולסא היינו חתיכה של מתכת בלא שום צורה ופריך הגמרא לעביד חתיכה של מתכת ויצור עליה צורה כמו לפירש"י בשל עץ ומשני דבעי' גלהו ובמתכות ליכא גלהו והתוס' מק' אמאי לא פריך לעביד אסימון דכבר יש עליו צורה ותי' דבעי' צורת סלע ולכך פריך דלעביד צורה כמו צורת סלע על הפולסא ועיין מהרש"א ז"ל:

פרק שביעי

דף סח.
גדול עונשו של שבת וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ליישב דברי הרמב"ם בפיה"מ דהגמ' תרתי מילי קאמר וק' א"כ אמאי אחרים לא שנו כלל גדול כיון דהשתא איכא חומרא דאורייתא

במעשר דבמיתה איפכא וליכא לתרוצי כמ"ש התוספו' בד"ה ולב"ת דאין סברא כלל לומר דבעי ב' חומרות ובמה שהק' התוס' ממתני' דמעשרות הרואה יראה שם דכלל הראשון גדול מהב' ועיין להריטב"א בחי':

דף סח:

תוס' ד"ה ליתני וכו' תימה לר"י לרבא וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ע"ד מהרש"ל שהרי לר"ח דפליג עליה דרבה וכו' ע"ש לק"מ דלר"ח טעמא דזדון שבת ושגגות מלאכות חייב על כל שבת משום דגופין מחולקין ולאו משום דשגגת מלאכות מהניא לשבתות אבל הכא טעמא משום דשגגת שבת מהניא למלאכו' ה"ה דשגגת מלאכו' מהניא לשבתו':

ד"ה כי הכיר וכו' נראה לר"י דודאי אי הוה תני וכו' עכ"ל ר"ל דכיון דלא תני חייב משמע דהתנא פשיטא ליה דחייב וא"כ י"ל דפשיט"ל גם בתינוק שנשבה ולא אצטריך למתני ומ"מ קשיא לר"י דהא אצט' למתני תינוק לאפוקי מסברת ר"י ור"ל ולאו מילתא היא ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף סט.

ור"י האי קרא דרשב"ל וכו' הו"מ למפרך נמי למונבז כיון דשגגת לאו לחודה ל"מ משום דלא שב מידיעתו כמ"ש התוס' ובעי שגגת קרבן והיא לחודה מהניא א"כ האי קרא דלא תעשנה מאי עביד ליה:

ד"ה אלא וכו' דסברא הוא עכ"ל והא דלא מוכח מברייתא דלקמן כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה אמר דמשום דמהגמ' כאן משמע דאכתי לא ידע לבריי' דלקמן מדקא' אלא למונבז שגג' ועיין למהרש"א ז"ל:

בא"ד דאפשר בתשו' וכו' עכ"ל בהכי י"ל מה שהק' ר"י לפירשב"ם לקמן דצ"ג ע"ב בד"ה שגגה:

בד"ה כגון אבל לר' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דלר' כיון דנ"ל דרשא דריב"ל מעליה וס"ל דשגגת קרבן ל"ש שגגה אייתר ליה היקיש' ובע"כ לאקושי למאי דיכול לאקושי דהיינו לשהיתה לו ידיעה ולא לגמרי למזיד ממש כיון דשגגת קרבן ל"ש שגגה אבל רע"ק ס"ל כיון דאיכא לאוקומי היקיש' לדריב"ל דל"ל דרשא דעליה ס"ל דלא מוקמי' היקיש' לשוגג למזיד אלא כי איכא לאקושי לגמרי והגמ' ה"ה דהומ"ל דמונבז כר' ס"ל ועיין בחי' בשמעתין:

גמ' סד"א חידוש הוא וכו' האי חידושא דהכל מודים הוא אפי' לר"ל מדמותיב הגמ' לאביי ולא לר"ל והא דנקט הגמ' ה"מ מאן ר"י משום דלר"י חי' טפי:

דף סט:
תוס' ד"ה הא מני וכו' הקש' הר"א וכו' עכ"ל ועוד ת"ל לפירש"י הגמ' בריש שבועות דמוכיח דר' ס"ל כרע"ק בלשעבר מדדריש ריבויי ומיעוטי גבי פדיון ולפירש"י נימא דאע"ג דבעלמ' דריש ריבויי ומיעוטי הכא לא דריש דס"ל שגגת קרבן לא שמה שגגה וא"כ לא משכחת לה לשעבר:

דף ע.
בד"ה אא"ע וכו' דאטו בתרי קטלי וכו' עכ"ל נ"ל במ"ש במכילתא פ' יתרו **פ"ז כל העושה בו** מלאכה יומת אין לי אלא עונש דיממא עונש דליליא מנין ת"ל מחלליה מות יומת ע"ש והשתא משום דאיכא למימר מות יומת חד ליממא וחד לליליא להכי קאמר שהרי כבר נאמר כל העושה וכו' וכיון דלא נשאר למדרש אלא בליליא וקאמר תרי קאמר מות יומת מסתבר לאוקומי לחילוק מלאכו' והליליא דאפשר דיליף מיו"הכ ותנא דמכילתא ס"ל דברה תורה כלשון ב"א והא דלא נ"ל דליליא מדרשא דלא עולת חול בשבת לקמן דקי"ד דהקטרת חלבים היא בליליא משום די"ל דאיסור' הוא דאיכא ולא עונש ועיין להרב שבות יהודה שם:

דף עא.
בד"ה מ"ד וכו' וליתא דהא תנן התם וכו' עכ"ל ומאן דאמר בעי ידיעה היינו ד"י בכריתות ס"פ ספק אכל דאמר אין שניהם מביאין אשם אחד וכ"כ הריטב"א בחי' וכ"מ שם בכריתות ספ"ק ד"ז ע"ב דטעמא דר"י אין ב' מביאין חטאת א' משום דבעי ידיעה וא"כ גבי אשם נמי דאמר אין ב' מביאין אשם א' הוא משום דבעי ידיעה ודלא כמהרש"ל ומהרש"א והשתא א"צ למה שנדחק מהרש"א בתוס' בדיבור שאח"ז ע"ש:

דף עב.
פירש"י בד"ה בעל וכו' משום דה"ד דאירי עלה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וי"ל דהו"ל למתני הא דעולא אמתניתין דלעיל דאכל ב' זיתי חלב בהעלם א' א"ח אלא א' משמע הא ב' העלמות חייב ב' ולמ"ד ל"כ ידיעה בתחיל' א"ח אלא א' אע"ג דנודע בנתי':
תוס' ד"ה בעל וכו' אשם ע"ת ולהתנות בשלמי' וכו' עכ"ל עיין להתוס' בקידו' דנ"ה ע"ב אהא דאמרי' דמייתי אשם ע"ש:

דף עה.
גמ' רב אמר משום צובע והא דתניא בפ"ב דחולין ד"מ ע"א השוחט חטאת בשבת לע"א חייב ג' חטאות ולא תני ד' חטאות דחייב נמי משום צובע שאני התם כיון דאסור' בהנאה לא שייך טעמא דניחא ליה כי היכי דליחזו אינשי:

פרק שמיני

דף עו:
תוס' ד"ה ויעמוד וכו' דדוק'
מקדש עכ"ל והא דאמרי' בפ' ע"פ ד' כוסות ברביעי' ובכללם קידוש י"ל דהתם מדין ד' כוסות קאמר דידי ד' כוסות יצאו ידי קידוש לא יצאו ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף עז.
בד"ה ועוד וכו' ואע"פ שאינו ראוי לכוס של ברכ' בלא מים וכו' עכ"ל והיינו כדאיתא בגמר' דברכות והביאו התוס' לעיל דה"מ בכוס של ברכ' שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים והא דתניא בפ' ע"פ אחד חי ואחד מזוג היינו מדין ד' כוסו' דידי ד' כוסו' יצאו ודלא במהרש"א ז"ל:
בא"ד דבסמוך קאמר אביי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דאי לר"ש קאמר בסמוך א"כ מנ"ל לר"י דאמרו ד"א נימא דר"נ בפחות מרביעית הוי כזית וכת"ק דמתני' ע"ש ולפ"ד צ"ל דהתוס' ס"ל כס' הרמב"ם ז"ל ופ' מרן בסי' שס"ח דין ג' דגרוגרת שליש ביצה ובפ' המצניע דף צ"ה מוכח דגרוגרת יותר מכזית וא"כ ביצה ומחצה דהוא שיעור רביעית כדאיתא בפ' ע"פ יש בהם חמשה זיתים בקירוב ויכול להיות ר"ן כת"ק דברובע רביעית סגי ויבש הוי כזית אותו הרובע אבל להחולקים הביצה ב' זיתים וא"כ רובע רביעית הוא בציר מכזית ועיין להמג"א ר"סי תפ"ו ולהתוס' בעירובין דף ע"ב ולהרב בן דוד חא"ח דף קל"ו ע"א ע"ש:
בא"ד או שנגע בו נכרי וכו' עכ"ל וס"ל דמגע נכרי ביין שלנו אינו אוסר בהנאה דאל"ה הוי דומיא דעצי אשירה לעיל דף ע"ה ע"ב ועיין לעיל כיון דמדרבנן הוא דאסור מדאוריית' הוא כשר להצניע ויש להסתפק בד"ז:

דף עח.
בד"ה אטו וכו' ומשני כתלמיד שאמ"ל רבו דכה"ג כ"ע עכ"ל ואע"ג דמתני' קתני א"ח אלא המצניעו ונכלל בה גם תלמיד שאמ"ל רבו וקרי ליה המצניעו דהא כ"ע מודו בתלמיד מ"מ. תנא דברייתא רצה לבאר יותר ולא תנא המצניעו אלא במצניע לכלול גם תלמיד:

דף עח:
גמ' רבנן סברי אסור לשהות שטר פרוע וכו' ק"ק דהא אכתי צריך לו דבעי אהדורי ללוה דאי לא מהדר ליה מפיק מיניה מאי דפרע ליה כדפירש"י לקמן וי"ל דהשתא ס"ל כותבין שובר ואע"ג דר"י ס"ל אין כותבין שובר מ"מ קאמר הגמר' טעמא דר"י משום דס"ל מותר להשהות דניחא ליה לאוקומי מילתיה דר"י דהכא אפי' למאי דקי"ל כותבין שובר ולפי אוקמתא הלזו כ"ע כותבין שובר ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א בתוס' לאוקמתא דאביי

דאכתי צריך לו לאהדורי ללוה ע"ש י"ל דלאביי נמי בעי לאוקומי כותבין שובר לכ"ע כאוקמתא דר"י ולכך לא ק"ל להתוס' אלא משום דאסו' להשהותו דאפי' למ"ד כותבין שובר אסור להשהותו כדפירש"י לקמן באוקמתא דרבא ע"ש ודע דלפירש"י באוקמתא הלזו דלר"י מחייב משום דבעי ליה לצור ע"פ צלוחיתו מוכח דלרבנן אפילו בשטר גדול פליגי הפך התוספתא שהביא מהרש"א לעיל בסמוך והתוס' לקמן שהקשו להנך אמוראי מהתוספתא לא הקשו מזה:

תוס' ד"ה ת"ק וכו' י"ל דמיירי כגון שאמר אין לי עדים וכו' עכ"ל ק"ל לפ"ז אמאי לא מוקי הגמ' פלוגתא דת"ק ור"י בפלוגתא דרשב"ג ורבנן בפ' ז"ב דל"א ע"א דת"ק כרבנן דהתם דס"ל באמ' אין לי עדים וראיה ולאח"ז מצא עדים וראיה לאו כלום הוא ולכך משפרעו חייב דחזי ליה לצור ע"פ צלוחיתו כקושית התוס' ולכ"ע צריך לקיימו ודע דמדברי התוס' הללו נ"ל דלא כהב"ח רס"י פ"ב ובתשו' סי' כ' שכתב בתבעו בשטר שאינו מקויים וטען פרעו ונשבע ואח"כ הביא עדים שקיימו את השטר דפטור שכבר נפטר בשבועתו ע"ש דאי איתא כדברי הב"ח אמאי לא תי' התוס' בפשיטות דמיירי בטען פרוע ונשבע דלת"ק דס"ל צריך לקיימו כבר נפטר בשבועתו ול"מ ליה קיום ואסור להשהותו ולהכי משפרעו פטור ור"י ס"ל א"צ לקיימו וחייב לפורעו דחייב ממון הוא ולא שבועה ול"מ מידי מאי דקפץ ונשבע ואמאי דחקו לאוקומי באמר אין לי עדים דלא אתיא אלא כרבנן דרשב"ג בפ' ז"ב אלא ע"כ דס"ל דכי מקיים לשטריה מחייב לפרעו ולא מיפטר בשבועתו וכמו שהוכיח הש"ך שם מיהו יש ליישב קצת דלא ניחא להו לאוקמא בקפץ ונשבע לר"י כיון דאינו נפטר בשבועתו:

דף פא.

גמ' ר"א אומ' נוטל אדם קיסם וכו' מדברי התוספ' כאן משמע דהקושיא היא מחכמים אבל מדברי התוספות בביצה דל"ג ע"א בד"ה ר"א נראה דל"ג בגמ' כאן סיפא דמתני' וקושית הגמ' היא מדברי ר"א ע"ש:

דף פא:

תוס' ד"ה והאמר וכו' ור"י א"ל אפילו בתרי מסכתי וכו' עכ"ל והא דקים ליה להגמ' דר"י פליג אהנהו אמוראי בהא משום דכיון דר"י א"ל הלכה כסתם משנה א"כ ס"ל דכשסתם רבי דעתו של רבי לפסוק כך וא"כ אין לנו לומר שחזר בו ולכך אפי' בתרי מסכתי הלכ' כסתם אבל הנך אמוראי לא ס"ל הלכה כסתם משנה אלא אי מחלוקת ואחר כך סתם וא"כ לדידהו כשסתם ר' תחיל' אינו מוכרח שדעתו לפסוק כך אלא קבעה בסתם כמו ששמעה וא"כ ד"ז תלוי במאי דפליגי אמוראי אליבא דר"י אי הלכה כסתם משנה

וזהו שכ' ואמוראי נינהו וכו' והגמרא כאן פריך מדאמרינן הלכה כסתם משנה ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף פב.
גמ' מסתברא שיעורא דר"י נפיש וכו' ק"ק לוכח ממשנתנו דאי שיעור' דר"י נפיש מאי מהדר ליה ר"י מלחשו' מים מגבא כיון דמקרא שמעינן דחזי לשניהם לחתות ולחשוף א"כ הו"ל לשעוריה בשיעורא זוטא דלחתות דכל מידי דחזי לב' דברים משערינן בזוטא כדאיתא לעיל וי"ל דס"ל לר"י דלחתות שכיחא טפי מלחשוף ובמידי דשכיח משערינן כדאמרינן לעיל ור"מ ס"ל דלא חזי אלא לחתות:

פרק תשיעי

תוס' ד"ה אסור וכו' אפי' למ"ד וכו' עכ"ל אפי' למאי דמוקי לה בירוש' דהשתחוה לכל אבן והביאו התוס' בסמוך והוי ע"א ממש היינו לענין אבניו ועפרו דאותו הכותל שהיו עובדין אבל בכותל זה החדש אינו אלא מהנה לע"א דשמא לא יעבדנו עוד לאבניו ולכך ק"ל שפיר ועיין להתוס' שם דלא הוק"ל קושי' זו אלא בגמ' דפריך והא קמרווח דפשיטא ליה במתני' גופה דהוי כאלו בונה לע"א כמו שתי' כאן אבל לענין מרווח לע"א ס"ד דבכלל מהנה ותי' דאף בזה נראה כאלו בונה וע"ש במהרש"א ז"ל:

דף פב.
גמ' ולרע"ק למאי הילכתא איתקש לשרץ הומ"ל לזה דישנו לאיברים אלא משום דבעיא היא בסמוך ולהצד דאינו לאיברים הוצרך לאוקומי למשמשין וכמ"ש התוס' בד"ה ולרע"ק בתי' בתרא ולתי' קמא י"ל כיון דטומאת ע"א דרבנן כולהו היקש לקולא לבד מהיקיש' דנדה כמ"ש התוס' בד"ה אמר ולכך ניחא ליה לשנויי למשמשין:

דף פג.
גמ' אקשה רחמנא למת לטמויי באהל הא דלא קאמר אקשה למת לטמויי לאיברים הפך מאי דאמר באקושי לקולא משום דא"כ ישנו לאיברים לטמויי בפחות מכעדשה והא ליתא דהא מאי דאמרינן אקושי לשרץ לטמויי בכעדשה היינו ע"כ באבר דבחוליא כעדשה הו"ל שברי שברים וכמ"ש התוס' בד"ה מה:
תוס' **ד"ה** ע"א וכו' דא"כ אמאי קאמר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א לאוכוחי מדשרי בהנאה ע"ש
ליתא דהא איכא מ"ד התם במס' ע"א כשקברה מאליה אסורה ע"ש:

דף פו.
גמ' וליטבלא בצפר' דשבת' וכו' הקשה מהרש"א ז"ל נימא דרע"ק ל"ל בהשכמה ירד וח' עונות עם ליל שבת ע"ש ור"ל דר"א דאמר בהשכמה ירד כרבנן דאמרי שש עונות ול"ק דא"כ רע"ק הול"ל ו' עונות מספיק' שמא בהשכמ' ירד אלא ע"כ לא חשיב ליל שבת:
תוס' ד"ה וליטבלו וכו' דילמא קפיד אעונות ואימים וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דלעול' לא קפיד קרא אלא אחדא דלא ידעינן אי אימים או אעונות ומ"ס אזלינן לחומרא:
תוס' ד"ה וכתיב וכו' אהאי קרא גופיה ממאי דבריש ירחא וכו' עכ"ל ואע"ג דמשני התם יליף במדבר מ"מ הגמ' כאן הו"ל למילף מדבר במדבר אפי' דאין שוין כמ"ש התוס' בסה"ד מ"מ אי איתא דלא סגי בג"ש דהזה הזה לחודה טפי הול"ל מדבר במדבר דל"צ לג"ש דהזה הזה וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף פז.
גמ' הא אמרינן יום א' הוסיף וכו' משמע דקושט' הוא דהקב"ה לא צוה אלא על ב' ימים ואע"ג דחשש פליטה צריך ג' ימים הקב"ה ידע דלא יפלוטו כדאמרינן לעיל ראויה לינתן ומה שצוה ב' ימים מחמת טעם אחר הוא ולא מחשש פליטה דהא ס"ל פולטת ביום ג' טמאה:
תם ונשלם מסכת שבת

מסכת עירובין

פרק ראשון

דף ב.
והאי כי כתיב האי במשכן כתיב לשינוי' קמא הוא דפרי' אבל לאבע"א לא פריך מידי דבקר' אחרינא הוא דפליגי ובמ"ש מהרש"א בפירש"י דלתי' בתרא שכ' התוס' בד"ה ליבעו גם ארוחב קשיא דהא לא ילפי' ממשכן דלא הוי גפופי ע"ש נראה דלא כ"כ התוס' דלא ילפי' ממשכן אלא למסקנ' דשמעתין דקרא משתעי גם במקדש וא"כ י"ל דעיקר פתח דכתיב אמקדש קאי דעל המשכן כיון דפרוץ במילואו מסתבר' דלא מקרי פתח אבל לפום המק' דהשתא דקרא לא מיירי אלא במשכן וקרי ליה פתח בע"כ דילפי' מיניה דאפי' פרוץ במילואו מקרי פתח דלאו על חנם קרי ליה קרא פתח:
תוס' ד"ה שלמים וכו' כדתנן בתמיד נשחט וכו' עכ"ל עיין בפירש"י בזבחי' דס"א ע"א דכ' דדוקא בשלמים הוא דפסול וע"ש בתוס':

דף ב:
גמ' בין לרבנן בין לר"י לילפי משער החצר וכו' לפירש"י ז"ל דאגובה ל"ק ליה אלא ארוחב הקושי' לר"י היא דלילף דאפי' רוחב עשרים דס"ד דארוחב ל"פ ר"י ואע"ג דלר"י מצי למיפרך לילף מאולם נקט הפירכא משער החצר משום דהיא פירכא כוללת בין לרבנן בין לר"י וכי משני פתח סתמא לא אקרי הדר פריך לר"י לילף מאולם:
תוס' ד"ה עד מ' וכו' כדאמרי אינשי וכו' עכ"ל ע"ש בפ' מפנין דפ"ו כדאמרי אינשי היינו אפילו טובא ע"ש ותי' התוס' אינו אלא למסקנא דר"י משער מלכים גמר ואפי' טובא אבל לס"ד דגמר' הו"מ למיפרך השתא חמשים שרי מ' מבעיא אלא דעדיפ' מינה פריך ולרנב"י דלקמן דס"ל טעמא דרבנן משום היכרא ולא ילפי' מפתחו של היכל ולסימנ' בעלמ' נקטיה מודה הוא דר"י יליף מפתחי מלכים ואפי' טובא דאל"ה תק"ל קושית התוס' הלזו והא דקאמר בצריכותא דלקמן אבל מבוי דלהילוך עביד אימא מודו להו לרבנן קמ"ל וכו' לאו היינו דקמ"ל דאפי' להילוך עביד איכא היכרא דהא אפי' גבוה טובא דליכא היכרא מכשיר אלא היינו ר"ל דקמ"ל דאפי' ליכא היכרא ומשום דיליף משערי מלכים ומ"מ אי לאו סברא דלהילוך עביד לא הוה אצטרי' ר"י לאפלוגי כאן בגבוה מ' דנקט דלגבוה מ' מסוכה שמעי' לה אלא דהו"ל למנקט בגוונא דליכא היכרא דלא שמעינן לה מסוכה:
ד"ה ליבעו וכו' שהרי היה במילואו וכו' עכ"ל יל"ד דאכתי ק' לילף מפתח שער החצר דלית ביה דלתות ומקרי פתח ולא נפרץ במילואו שהרי יש ט"ו אמה מכאן וט"ו אמה מכאן ולשינויא קמא דגמ' דלעיל דפתח שער אקרי וכו' ניחא אבל לשינויא בתרא דכי כתיב ט"ו בגובהה קשי' וצ"ל דתי' התוס' הלזו אזיל בשי' רצב"א שכ' התוס' ד"ה אבע"א דאפי' לשינויא בתרא דפתח שער אקרי אבל לפי' קמא צ"ל כתי' קמא של התוס' כאן דשאני התם דלא הוה עשרים:
ד"ה אלא וכו' הי"ל לעשותו שוה לאולם עכ"ל ר"ל הי"ל לעשותו עשרים שנה לאולם והא דאולם לא מקרי פתח משום דגבוה מ' הוא ואע"ג דלגובה נמי מהני צורת פתח כדלקמן די"א ע"ש י"ל דה"ד בגובה לחוד אבל כי איכא תרוייהו גובה ורוחב ל"מ פתח וא"כ בהיכל אפי' רחב עשרים יש לו ליקרא פתח כיון גבוה כאולם ודלא כמהרש"א ז"ל:
ד"ה מידי וכו' אע"ג דברייתא נמי וכו' עכ"ל נראה דהוק"ל מאי משני מידי הוא טעמא וכו' הא אכתי קשיא לשאר אמוראי דתנו א"צ למעט קשיא מתני' אברייתא ועיין למהרש"א:

דף ג.
ד"ה אי קלשת וכו' משום סוכה דאורייתא משום דאי קלשת וכו' עכ"ל כ' משמע משום דאין זה מוכרח די"ל דסוכה דאורייתא חישינן דילמא לא מידכר ולא שני ליה לרב בין יחיד לרבים:

דף ג.
ד"ה והא איכא וכו' וי"ל דרוב אמות קאמר עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל כי משני לעולם ר"ש ורוב אמות קאמר מאי רוב אמות איכא הא תרי ותרי נינהו קרחת ומחול ורצופין ונפרץ ע"ש י"ל דתלת מינים קרחת ומחול ועבודת הכרם בד' אמות והיא מתני' הביאה רש"י ז"ל והיינו עבוד' הכרם לחודיה היכא דאינו לא קרחת ולא מחול:

דף ד.
ד"ה גפן וכו' וי"ל דנ"מ אם יש כלי וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל שהוסיף דברי' בכוונת' שלא לצורך ומה שהק' דהומ"ל כדי רביעית מים לנזיר ע"ש י"ל דאם כן הוי הילכתא באת להחמיר וניחא ליה לאוקמה להקל דומיא דחציצין ומחיצין:

דף ד.
ד"ה דבר תורה וכו' משמע אבל בשרו אפי' מיעוט וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דמסתברא דמוקמי הלכתא אשערו דאתי מריבויא וכו' ע"ש וק' א"כ מאי מקשי' התוס' אפירש"י למ"ל למיכתב שערו נימא דהלכתא סתמא אתמר ומ"מ לא מוקמי' לה אלא אשערו דאתי מריבויא ונ"ל דהיכא דסתמא אתמר ודאי דאכולהו קאי אלא דלפירש"י בפירושא אתמר שערו אלא דמהרש"א הוק"ל מנ"ל לרש"י דשערו אתמר נימא דהלכתא סתמא אתמר ואהא קאמר דמסתברא דאתמר אשערו כיון דאתי מריבויא:
בא"ד א"כ שערו למ"ל וכו' עכ"ל אבל התוס' מפ' הפך מפירש"י דהלכתא אתמר בשרו בהדיא אבל שערו אפילו מיעוט שאינו מקפיד חוצץ כפשטא דמיעוט דנימא אחת חוצצת ואי קשיא א"כ בשרו למ"ל כבר תי' התוס' בסוכה דאצט' לבית הסתרים ע"ש ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף ה.
רש"י ד"ה ארכו וכו' הרי רחבו ד' חסר משהו וכו' עכ"ל קושטא קאמר דרחבו לא הוי אלא ד' חסר משהו מיהו בלא"ה אפי' הוי ד' עדיין קשה הא ב' חצירות הן ובעי ח' ועוד אפי' לחצר א' לא סגי דבעי פצימין ועוד דנפרץ במילואו הוא ומהרש"א ז"ל כ' דהכא איכא ב' צדדי האורך והוי במקו' פצימין ולא הוי נפרץ במילואו ע"ש והוא תימה דא"כ אם הפתחים בדופני האורך לא הוי נפרץ במילואו דאע"ג דצד של הפתח של המבוי פרוץ הרי הצד הב' שאצל הרוחב מבפנים איכא כותל ובכולי תלמודא לא מקרי נפרץ

במילואו אלא היכא דפרוץ מב' הצדדין אלא ע"כ דהכותלין של הדפנות לא מהנו לענין זה דלא כמהרש"א ז"ל:

דף ה:

תוס' ד"ה ק"ו וכו' ואמחיצה ד' ק"ו וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל עומד מרובו בד' מחיצות יוכיח ע"ש לפי הנראה דלא שייכא האי יוכיח כיון דמבוי מחצר הוא דגמרי' ולא עומד מלחי ובדברי התוס' בד"ה שפרצתו הוא דשייך לומר כן אך התוס' בד"ה א"ד כ' כה"ג ע"ש ומ"מ קשה היכי יליף הגמ' מבוי מחצר ניפרוך מה לחצר שכן מהני בד' מחיצות תאמר במבוי דאפי' כי ילפת ליה ל"מ למילף דמהני בד' מחיצות דכה"ג אורחיה דגמ' למפרך כמ"ש התוס' בפ' מרובה וזה לא יתורץ בתי' מהרש"א דפירכת מה עבדי כה"ג:

בא"ד דדיו לבא מ"ה וכו' עכ"ל יל"ד א"כ מאי מק' רש"י והתוס' בדבור שאח"ז דנילף דמהני אפי' בד"א משום פס הא י"ל דיו כמו לחי דבעומד מאליו ל"מ בד"א וי"ל דא"כ לא מהני לן ק"ו מידי וכה"ג אמרי' היכא דמפריך ק"ו לא אמרי' דיו:

ד"ה שפרצתו וכו' דגמרי לה מסיני וכו' עכ"ל יל"ד א"כ היכי ילפינן מבוי מחצר לעומד מרובה הא אין דנין ק"ו מהלכה וי"ל הא דגמירי הל"מ היינו לענין לזרוק אבל לטלטל לתוכו אינו אלא מדרבנן וכעין דאורייתא תקון וכמ"ש מהרש"א ז"ל וילפותא דשמעתין במידי דרבנן היא:

ד"ה וספק וכו' דקי"ל וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ומ"מ לשון דקי"ל שכ' התוס' אינו מדוקדק דהא אפי' רב הונא מודה:

דף ו.

בא"ד וא"ת דבפ"ב דבכורו' וכו' עכ"ל קושיתם היא לפי' הר"ש אבל לתי' קמא דאפי' צדדי החיוב מרובין דשמא קרובה לשמא שוין לא הוי אלא ספק ל"מ לאתויי קרבן דשמא אינה קרובה אבל להר"ש כיון דצדדי החיוב מרובין דשמא קרובה ושמא שוין לא הוי ספק ומצי לאתויי קרבן ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה אחד ומצדו דהוי בד' וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל בד"ה מצדו ע"ש:

דף ו:

ד"ה וכ"ת הו"א טעמא דר"י וכו' עכ"ל והא דלא אמרינן דקושטא הוא כן דטעמא דר"י משום דלחי הוי מחיצה משום דא"כ אפי' ברחב ט"ז אמה ובגמ' אמרי' דלא התיר ר"י אלא י"ג אמה ושליש:

דף ז.

רש"י ד"ה א"צ כלום וכו' והא ל"ל דמשו' בני רחב' וכו' דהא נמי פשיטא וכו' עכ"ל ק"ק כיון דפלוגתא דר' אלעזר ורבינא היא נימא דהיא גופא אתא ר"י לאשמועינן

ברחבה הפתוחה למבוי ולא בכלה לרחבה דהיינו שנפרץ דאפי' בחצר איכא למ"ד לקמן בשמעתין דלא אסיר משום עירוב:

דף ז:

תוס' ד"ה דאי דרב וכו' מדנקט רחבה ולא נקט חצר עכ"ל הקשה המהרש"א ז"ל דאי נקט חצר נמי הוה משמע נמי משום תרי איסורי בקושייתם ע"ש ונ"ל דל"ק דבקושייתם היא משום דנקט מפולש ונקט במילואו דמדנקט מפולש משמע דאסור משום פילוש ומדנקט במילואו משמע דאסור משום עירוב דלענין פילוש אין לחלק בין במילואו לשלא במילואו אבל כשתי' דא"כ הו"ל רחבה ע"כ דר"ל דהו"ל רחבה סתם ולא ליתני במילואו דרחבה פשיט"ל דלית ביה משום עירוב כמ"ש רש"י בד"ה א"צ וכיון דליכ' אלא משום פילוש ע"כ דליתני רחבה סתמא קאמרי והשתא שפיר כ' דמדלא נקט חצר דהיינו סתם כמו רחבה ע"כ משום דרחבה בכל גוונא ליכא אלא פילוש אבל חצר איכא גוונא דאסור משום עירוב והשתא ל"ל דאי נקט חצר נמי משמע תרי איסורי דא"כ הול"ל למימר במילואו ומדנקט חצר סתמא משמע דליכא אלא משום פילוש בכל גוונא:

ד"ה בעירובו וכו' דהא ר"י אסר בצידי רחבה וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ומאי דנקט לפי סברת המק' וכו' ע"ש משום דהתוס' בסברת המק' קיימי אבל קושטא דגם למסקנא כן הוא לפר"י דלכ"ע נראה מבחוץ אינו נדון משום לחי ובצידי רחבה לכ"ע אסור וליכא לאוכוחי אלא מרב יוסף גופיה כמ"ש מהרש"א ז"ל:

בא"ד אע"ג דלא מפליג בשריותא אין לחוש וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלהוכחה האחרת שכ' התוס' לעיל דלאמצע רחבה פשיטא י"ל דקמ"ל דרחבה עצמה שרי ע"ש ואינו נכון בדברי רב דאמר חצר מותרת שפיר כ' התוס' לעיל דקמ"ל דחצר גופה אבל שמואל לא מיירי כלל בדין רחבה גופה אלא אמבוי לחודיה קאי ע"כ נראה די"ל דקמ"ל אפי' רחבה דיחיד ולא אמרי' דילמא בני בתים ולא ס"ל כרבה דבסמוך אבל בס"ד ס"ל להמקש' כס' רבה דדוקא ברחבה דרבים הוא דלא חיישינן דילמא בני ולכך ס"ל דלאמצע רחבה פשיטא:

דף ח.

ד"ה לאו וכו' הו"ל לרב לפרושי מתניתין וכו' עכ"ל ובמאי דמשני אי מהתם הו"א ה"מ זה שלא כנגד זה ה"ה דה"מ למפרך הו"ל לרב לפרושי הך מתני' דמיירי אפי' זה כנגד זה אלא דעדיפא פריך:

דף ח:

רש"י ד"ה ולפי ולרבה וכו' ואסור אפי' חצר וכו' עכ"ל היינו לפום האי שינויא דמשני אי מהתם הו"א ה"מ זה שלא כנגד זה דלפי"ז דזה כנגד זה בחצר נמי אסיר פילוש אוסר בחצר כמו מבוי אבל לקושט' דמילתא פילוש אינו אוסר בחצר וכדמוכח כולי שמעתא

וכ"מ בדברי התוספות בד"ה בעירובו שכ' לשיט' רש"י דהו"מ לשנויי מילתא דרב בזה כנגד זה ע"ש ואפ"ה קאמר רב חצר מותרת ודברי רש"י בסמוך בד"ה תרתי הם לפום קושטא דמילתא ועיין למהרש"ל ומהרש"א ז"ל:

בד"ה עושין וכו' באחד מב' ראשין וכו' עכ"ל שכ' המבוי הגדול נמי עקום ע"ש וכ"כ הריטב"א בשם רש"י ע"ש ולפ"ז רש"י בסמוך בד"ה כמאן שכ' דהא כל מבואות הקטנים וכו' הול"ל נמי אמבוי הגדול דהא גם הוא עקום

. **ד"ה** שאין באלכסונו וכו' ובד"ה הנמשכין וכו' עכ"ל אינו מדוקדק דהא בפחות מד"א קיימי:

דף ט.

בד"ה לרשב"ג וכו' הו"ל לפרושי וכו' עכ"ל ובמסקנ' לה בכרמלית הא דלא נקיט ר"י למילתיה בר"ה וביש בו ד' משום דא"כ הוה צריך לארוכי ולפרושי למילתי' וכמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף ט:

ד"ה ולרשב"ג וכו' וסתם מבוי אורך כותליו שוין וכו' עכ"ל ולקמן דדייק ר"י ממלתי' דר"ה בלחי המושך עם דופנו של מבוי דבין לחייה אסור אע"ג דסתם מבוי כותליו שוין וא"כ כנגד הלחי הוי ר"ה התם מיירי במבוי שאין כותליו שוין וס"ל להתוס' דפי' לחי המושך עם דופנו של מבוי היינו ר"ל דנמשך הלחי מכותל זה מה שהיה שוה עם דופנו שכנגדו כמ"ש הריטב"א שם דלא כפירש"י שם ע"ש:

ד"ה כותל וכו' ומייתי לה נמי אמבוי שרצפו וכו' עכ"ל משמע שדומה הוא למבוי שרצפו והיינו נראה מבפנים ושוה מבחוץ דרישא דמימרא הוא דומה ממש למבוי שרצפו אבל נראה מבחוץ דכוותה היא אלא שהבליטה לצד חוץ ולא לצד רחבו של מבוי ומאי דמשמע מדבריהם שהוא שוה לרצפו ארישא דמימרא הוא דהיינו נראה מבפני' ועיין למהרש"א ז"ל:

דף י.

ד"ה ושני וכו' א"נ בפס גמור וכו' עכ"ל לפ"ז דיש לחלק בין פס לכותל מאי דקאמר הגמ' ר' היא הומ"ל אפי' רבנן ומודו בכותל דבעי ב' וכן מאי דקאמר ור' ס"ל כר"י הומ"ל אפי' כרבנן ומודו בכותל דבעי ג':

דף י:

ד"ה עור וכו' מטעם לבוד וכו' עכ"ל עמ"ש בזה בי"ד סי' שע"א ע"ש:

ד"ה ואצבעים וכו' אתי אוירא דהאי גיסא וכו' עכ"ל הקש' מהרש"א ז"ל אמאי לא הקשו בעיקר דברי ר"ד דאצבעיים מכאן דהא כה"ג אמרי לעיל אתי אוירא דהאי גיסא וכו' אהא

דפריך וירחיק אמה וכו' ע"ש ויש ליישב דהלכתא ניחא להו לקבוע דבריהם באצבעיים ושני שלישים דכה"ג אמרינן לעיל אתי אוירא וכו' אליבא דמ"ד עומד מרוב' על הפרוץ מב' רוחו' הוי עומד דק"ל כוותיה:

דף יא.

תוס' ד"ה אילימא וכו' דילמ' סבר כנהרדעי וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל דהול"ל דילמא סבר כשמואל דאמר הלכה כחנניה דבעי דלתות ואפילו בעשר דהא פליג ארב דאמר הלכה כת"ק וע"כ רב בעשר קאמר דביתר מעשר ס"ל לרב דילמ' צ"פ משום דלפי' רצב"א דבסמוך דבשמעתין בב' מחיצות מיירי י"ל דלאו זה כנגד זה אלא כמין גאם וא"כ י"ל דשמואל דלתות דוקא במפולש זה כנגד זה דבהכי מיירי פלוגתא דת"ק וחנניה ולכך נקטו דס"ל כנהרדעי דאפי' בעקום ס"ל דבעי דלתות כדי להקשות גם לפי' רצב"א:

בא"ד א"כ גבי פסי ביראות עכ"ל מ"ש מהרש"א דהרא"ש הק' לפי המסקנא לכל הפירושים ליתא דלפי' רצב"א ל"ק גם לפי המסקנא דכולה שמעתין בב' מחיצות מיירי והרא"ש לא הביא פי' רצב"א:

בא"ד דבשיירא אין להתיר כמו בחצר שמוקף וכו' עכ"ל אבל פסי ביראות הוי כמוקף לדירה כדפירש"י לקמן ברפ"ב ע"ש:

דף יא:

רש"י ד"ה אבייי וכו' ומפי' אביי ילפינן וכו' עכ"ל אבל מסיפ' דושוין שאם יש ברגליה וכו' לא מוכח מידי לפום האי לישנא די"ל דיש ברגליה עשרה היינו ע"י חקיקה דס"ל חוקקין להשלים וכיון דע"י חקיקה הוא נוגע הוא אם היו חוקקין אבל אביי קאמר דרבנן ס"ל אין חוקקין וא"כ ע"כ דסיפ' דושוין וכו' היינו עשרה בלא חקיקה והו"ל אינו נוגע אחרי כתבי ראיתי להריטב"א ז"ל שכ"כ:

דף יב.

גמ' והתני רב אדא וכו' עיין מה שהק' מהרש"א ז"ל וי"ל דהמק' מעיקרא ידע שפיר דר"י בפס אחד מיירי ובפס אחד ארבעה ובב' פסין ג' מכאן וג' מכאן אלא דמשמע ליה מדאמר ר"י צריכה ב' פסין משמע דבפס א' בכל ענין לא מהני אפי' רחב ד' ופריך שפיר דר"י אדר"י מיהו בדברי הריטב"א קשיא שהק' על דברי התוס' מנ"ל לר"ז דר"י פליג ארב אדא בסברת רבי נימא דר"י נמי ס"ל דבב' פסין ג' מכאן וג' מכאן ותי' דאי בב' פסין בעי ג' מכאן וג' מכאן גם בפס אחד לא הוה סגי ליה ר"י בד' ע"ש וע"ז קשיא דא"כ אמאי לא פריך אר"י דאמר ד' מרב אדא דתני ג' מכאן וג' מכאן וכקושי' מהרש"א ז"ל וע"ש בהריטב"א מה שתי' עוד:

שם גמ' בשלשה ומשהו סגי וכו' וליכא לאוקמא ברחב שמונה חסר משהו דצריך רוב דופן שהוא ארבעה דא"כ הול"ל ארבעה ומדנקט רוב דופן ע"כ ברחב שבעה מיירי דסגי ברוב דופן אע"ג דליכא ארבעה וכמ"ש התוס' והא דקאמר הגמ' בדופן שבעה דבארבעה הו"ל רוב דופן ל"ד בארבעה אלא דכלפי דהוה ס"ד דבדחב הרבה מיירי דרוב דופן הוי יותר מארבעה קאמר דבשבעה מיירי דסגי בארבעה ופריך בשלשה סגי ואמאי נקט רוב דופן דאיכא למטעי דברחב שבעה דצרי' רוב דופן ממש שהוא יותר מג' ומשהו:

דף יב:

תוס' ד"ה הב"ע וכו' שנפרצה מע"ש וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל נוקמ' בלא גדודי ונפרצה בשבת דלגבי טלטול הואיל והותרה הותרה וכו' ע"ש וכוונתו דנוקמא כרבי יהודה לקמן די"ז ע"א דאפי' ליכא מחיצות אמרינן הואיל והותרה וכו' אבל ר"י ס"ל התם דבדליכא מחיצות לא אמרינן הואיל והותר' וכו' ומ"מ י"ל לקושי' מהרש"א דבסיפא דברייתא קתני דביש לו מחיצה שרי וע"כ דעשו לו מחיצה כדפירש"י ז"ל דהא בנפרצה יותר מיו"ד מיירי נעשית מחיצה אסור בשבת ודחיק' ליה לאוקמ' דבשביל מילוי של שבת אחרת קאמר דפשטא דמילתא דבשביל אותה שבת מיירי:

שם גמ' וכי ככר וכו' והתניא וכו' משמע ליה דהברייתא אפי' בהכשירו בקורה מיירי וב' קושיות מק' וכי ככר זו וכו' ועוד והתניא וכו':

דף יג.

תוס' ד"ה ע"ז וכו' לא שייך הכא טעמ' דב"ש וכו' אבל בתלמיד א' שאמר' משום ר"י לא ק"ל משום דנ"מ נמי לב"ה דאפילו ביותר מד' סגי בלחי ולאפוקי דלא נימא דלא פליגי אלא בפחו' מד' ולהכי קאמר דבפחו' מד' אפי' ב"ש מודו ולא נחלקו אלא ביותר מד' וא"צ למה שנדחק מהרש"א ז"ל ועמ"ש בזה לקמן ד

דף יג:

ד"ה שיודע וכו' ולא מצא ר"י בשום מקום בת"כ שממעט נחש וכו' עכ"ל קושט' הוא דנחש לא מיטמא אלא דליכא מיעוטא לנחש מכל הולך על גחון וע"כ דממעט מהיא ולא נחש כדממעט שרץ ומחד מיעוטא נפקי שרץ ונחש ועפי"ז י"ל עמ"ש מהרש"א בסה"ד דנחש אין דמו כבשרו ע"ש דלפ"ד מנ"ל למעוטי שרץ ונחש מחד מיעוטא נוקמיה למיעוט' דהיא לנחש אבל שרץ דאיכא ק"ו מבהמה דאין דמה כבשרה מנ"ל למעוטי ובלא"ה דבריו תמוהים דבגמרא בפ"ק דכריתות דף ד' ע"ב איתא דנחש דמו כבשרו ועמ"ש בחידושנו שם ע"ש:

בא"ד אפי' במגע בכעדשה עכ"ל כתב מהרש"א דבבריית' דת"כ הו"מ למעבד ק"ו מכעדשה ע"ש ועיין להתוס' בפ"ק דסנהדרין די"ז דמייתו ברייתא בת"כ דעביד ק"ו

מכעדשה ע"ש ומזה ק"ל עמ"ש התוס' בפ"ז דנדה דנ"ו ע"א דשרץ בכעדשה הלמ"מ ע"ש דלפ"ד היכי עביד ק"ו מכעדשה בברייתא הלזו הא אין דנין ק"ו מהלכה אפי' בסוף דינא כדאמרי' במס' נזיר דנ"ז ע"א ע"ש ועיין להרב טורי אבן במס' חגיגה די"א ע"א שהביא מהירושלמי בפ"ק דחגיגה דכעדשה הל"מ ע"ש שהוכיח מדברי הר"מ הל"מ היא:

דף טו.

ד"ה תל וכו' ולא תקשה מכאן למ"ד וכו' עכ"ל לא ידענ' מאי קושיא דהא פלוגתא דרבנן ור"מ היא בסמוך במתני' בכל עושין לחיין וכו' ורבנן ס"ל דמהני אפי' בב"ח ואפי' בדופן דסוכה ס"ל דמהני כדמוכח מברייתי' דלקמן וא"כ נימא דברייתא דתל ונקט כרבנן:

דף טו:

ד"ה פרוץ וכו' גבי בעיא דהלכו באברים אחר הרוב וכו' עכ"ל עיין מה שהק' מהרש"א מזה עמ"ש התוס' לעיל דבי"ש א"א לצמצם ע"ש ול"ק דבדבר התלוי במדידה למדוד אם יצא הרוב בידי אדם מקרי דדוקא בדבר שכבר נעשה בי"ש ואינו תלוי במדירה מכאן ולהבא אמרינן דכיון דבי"ש נעשה א"א לצמצם אבל אם אפשר למדוד בידי אדם אפשר לאדם לצמצם ולמדוד שפיר:

דף יז.

עירב וכו' ומש"ה מייתי מחצר וכו' אבעיא דר"י וכו' עכ"ל בזה י"ל דר"ח דפשיט התם לא מחלק בכה"ג ולעולם חצר שנפרצ' ליתנהו למחיצתו מקרי וטפי הי"ל להוכיח מדאמרי' התם אמ"ל אביי לא תימה אימר אלא ודאי דהא מר הוא דאמ' בעי מיניה מרב הונא הא ר"ה גופיה מחלק בין איתנהו למחיצות לליתנהו אלא ע"כ חצר שנפרצה איתנהו למחיצו' מקרי:

פרק שני

דף יז:

ד"ה לאו וכו' מי כתיב אל יוציא דהוי עיקר בהוצאה וכו עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דאפי' אי קרא לתרוייהו כי הדדי אין לוקין עליו כמו שנראה ממ"ש אח"כ והא דמשמע הכא דאי הוי עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי וכו' אלא דקושט' קאמרי דאי כתיב אל יוציא הוי עיקר בהוצאה:

ד"ה עושין וכו' שם ד' מחיצות כי הכא וכו' עכ"ל ומ"מ מדרבנן אסור אלא דבעולי רגלים הקילו כמ"ש מהרש"א אלא דלא היה צריך להביא מדברי התוס' דלקמן דמהגמ' גופה מוכח כן דאמרי רבנן דחנניה חבלים לשיירה אבל פסין לשיירה לא וע"כ דמדרבנן אסור וכדפירש"י שם:

דף יט.
ד"ה ואם איתא וכו' יהיה עומד מרובה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל אמאי לא פריך הגמ' ממתניתין דאסר ר"י ביותר מבית סאתים ואי מאריך בדיומדין מחיצ' מעליית' היא כיון דעומד מרובה ע"ש ונראה דל"ק דממתניתין לחודה י"ל דבפסי ביראות עשויין לדירה ול"ד לדיר וסהר וטעמא דרבנן משום דהקילו בעולי רגלים ור"י סבר דלא הקילו והתוס' לעיל במתני' בד"ה אפילו לא הוכיחו כפירש"י דביראות עשויין לדירה אלא מהגמ' לקמן ע"ש במהרש"א ולכך לא פריך הגמ' אלא מהברייתא דרבנן מקשי' לר"י מ"ש מדיר וסהר ואי איתא דביראות אין עשויין לדירה שנא ושנא וכיון דעשויין לדירה מחיצה מעלייתא אי מאריך בדיומדין ואיכא למידק אמאי לא הוכיחו התוס' לעיל כפירש"י מברייתא הלזו וי"ל:

דף כ.
רש"י ד"ה יבשו וכו' וחזרו ובאו גשמים בו ביום וכו' עכ"ל מפי' נראה דאי **יבשו קודם השבת וירדו גשמים** בשבת פשיטא ליה להגמ' דאסור ולא קמבעיא ליה אלא אי חזרו להתירן הראשון ופשיט ליה דשרי דמחיצ' הנעשית בשבת מחיצה היא ומ"מ בעי' דסמכינן עליה מאתמול כדאמרינן לעיל דט"ו ע"א גבי לחי העומד מאליו ואע"ג דמחיצ' ממש אפי' לא סמכי' עלה מאתמול מהניא כמ"ש הרא"ש שם ע"ש מ"מ פסי ביראות לאו מחיצה גמורה היא ודמיא ללחי אבל ה"ה בפי"ז מה"ש כ' דאפי' יבשו מקודם השבת ובאו גשמים בשבת שרי ופשוט הוא ע"ש דס"ל דפסי ביראות למחיצה גמור' דמו ולא ללחי ומ"מ לא זכר דברי רש"י דדוקא בחזרו להתירן הראשון קמבעי' ליה:

דף כב.
תוס' ד"ה והאמ' וכו' שאני ירוש' דהוה רחב' ט"ז אמה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א מאי פריך הגמרא דרבנן אדרבנן נימא שאני התם דרחבה ט"ז אמה ולא יתורץ בתי' התוס' ע"ש וכנראה שלא ראה דברי התוס' לעיל ד"ו ע"ב בד"ה והאמר שכ' דלר"י ב' מחיצו' לרבנן בעי נעילה ע"ש וא"כ מ"ש רבנן אין מערבין רה"ר בכך אפי' בצ"פ לא מהני ויתורץ שפיר בתי' התוס':

דף כב.
ד"ה דילמא וכו' ובבל נמי דמקיף ליה דגלת וכו' עכ"ל יל"ד אמאי לא ק"ל מכל העולם דמקיף ליה ים אוקינוס וא"כ בטלת דין ר"הר אח"כ ראיתי למהרי"ץ בתשו' סי' ל"ז שנרגש מזה ועיין להמג"א ס"סי שס"ג ע"ש:
ד"ה אלא וכו' כדפריך לרבנן עכ"ל עמ"ש מהרש"א דלרבנן נמי בב' מחיצות רבים מבטלין מחיצתו אפי' גבוה

ומדר"י בשם ד' מחיצות ושמע לרבנן ע"ש וק' א"כ אמאי לא בעי הגמרא בתל המתלקט אליבא דרבנן דקי"ל כוותייהו בב' מחיצות ע"כ נראה דמשמע ליה להגמ' דההיא דאין מערבין ר"הר בכך אפי' בדלא ניחא תשמישתיה מיירי:

דף כג.

ד"ה ובלבד וכו' נ"ל דפחות מע' אמה נמי צריך וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלפי זה פליג ר"ע בע' אמה דא"צ ובדבר מועט כמו יותר מבית סאתים דבעי בית דירה ויש לצדד דבדבר מועט ס"ל כריב"ב דסגי בשומירה ע"ש ומשמעו' דבריו דבדבר מועט סגי בשומיר' וביותר מבית סאתים בעי בית דירה ול"פ אריב"ב הלא בע' אמה לבד דס"ל א"צ כלום ואין זה נכון דא"כ תקשה לר"ע דאין סברא שיהא ג' חלוקים בג' משהויין כמו שדחו אאבל אין לומר וכו' ע"כ צ"ל דלפי הצד הב' שכ' מהרש"א ביותר מב' סאתים נמי סגי בשומירה ולעולם פליג אריב"ב בתרתי:

בא"ד דמש"ה אצט' לר"ע לחזור ולשנות וכו' עכ"ל דברי מהרש"א בזה שכ' דהול"ל ריב"ב היינו ת"ק ור"ע היינו ריב"ב ע"ש אינן מבוררין לי דהא א"ב דריב"ב ות"ק טובא דריב"ב בעי שומירה בבית סאתים דאפי' אי ריב"ב בדבר מועט מיירי היינו בית סאתים ות"ק לא בעי שומירה בבית סאתים גם בין ר"ע לריב"ב א"ב ע' אמה דלריב"ב בע' אמה בעי שומירה לפירש"י ור"ע לא בעי שומירה ועיין למהרש"א לקמן בד"ה רבי עקיבא ע"ש:

דף כד.

בד"ה לא וכו' אלא דוקא בפסין וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דדבריהם סתראי למ"ש לעיל בד"ה ובלבד ע"ש ואין כאן שום סתירה דפלוגתא היא לעיל די"ט דרבא פשיט דעביד פשוטין דאי מאריך בדיומדין זו מחיצה וזו מחיצה ודחי זה] תורת פסין בי"ג ושליש ולעיל מוכחי מסברת המדחה דזו תורת פסין דלא מהני שומירה יותר מבית סאתים והכא מקשי' מסברת רבה:

דף כה.

ד"ה וכי וכו' צ"פ מכאן ולחי מכאן וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א אמאי לחי לישתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים ע"ש ולפמ"ש מהרש"ל דלחי ל"ד אלא צ"פ דהא ליכא דיורין ע"ש י"ל ס"ל להתוספות דביותר מבית סאתים דכרמלית הוא אינו ניתר בלחי ולא בפסין כמ"ש הריטב"א בחי' כאן ע"ש ואפי' למ"ש מהרש"א שדבריהם בדקדוק דניתר בלחי י"ל דביותר מבית סאתים חמיר ולא משתרי בנרא' מבחוץ ושוה מבפנים אלא בעינן לחי שנראה גם מבחוץ

דף כו.
ד"ה דבי תורי שאם נסתלקה משם הפירא וכו' עכ"ל בזה י"ל לדעת רש"י דס"ל כיון דמתחלה נעשית לבי תורי אפי' נסתלק' אבי תורי מ"מ מחיצה זו לא נעשית לנחת אלא דאכתי קשיא למ"ל טעמא דבי תורי אפי' לא היה שם בי תורי מעולם לא הוי מחיצה כיון דהוקף תחילה:

פרק שלישי

דף כו:
ד"ה ולכהן וכו' והכי אמרינן בחומר בקדש וכו' אפי' במקו' כרת וכו' עכ"ל כוונת' להביא ראיה לדבריהם דבההיא דחומר בקדש ע"כ לא העמידו דבריהם במקום כרת דקאמר היינו אפי' במקום כרת דעשיית פסח בטומאה קאמר דומיא דהעמידו דבריהם במקום מיתה דגבי תרומה דע"כ היינו מיתה דאכילת תרומה בטומאה דאם מבטל מאכילת תרומה ליכא מיתה ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף כז.
ד"ה הוה אמינא וכו' וא"ת והא נ"ל וכו' עכ"ל הא דלא קבעו דבריהם בברייתא גופה משום די"ל דלא מוקמינן ביין ליין ע"ג קנקנו אלא אחר דדרשינן בבקר ע"ג עורו אבל הגמרא קאמר אי כתיב ביין הו"א דוקא יין ע"ג קנקנו אבל צאן ע"ג גיזתה לא משמע דהדרשות אינן תלויין ז"בז וע"ז ק"ל השתא דאמרינן הו"א צאן ע"ג עורו אין מאי צריכותא עבדינן דהא עור נמי שומר הוא ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ע"ש:

דף ל.
רש"י ד"ה מערבין וכו' מידי דהוה אנזיר ביין **עכ"ל טפי הול"ל** מידי דהוה אישראל בתרומה דלנזיר ביין אפי' לסומכוס דבעי מידי דחזי ליה מורה משום ראי בעי מתשיל כדלקמן אלא משום דס"ל דלת"ק ל"ל טעמ' דאי בעי מתשיל וטעמא דנזיר נמי לת"ק משום דחזי לאחריני וכפירש"י במתני' ר"פ ע"ש והכריחו לזה דאי לת"ק נמי ס"ל טעמא דמתשיל אמאי ככר זו עלי אין מערבין בה אלא ע"כ דל"ל לת"ק טעמא דמתשיל ורב כת"ק אבל קשה מאי פריך הגמ' מברייתא ארב נוקמה לברייתא כסומכוס ומטעמ' דאי בעי מתשיל וס"ל לתנא דברייתא כר' דכד שהוא משום שבות ל"ג ביה"ש וי"ל דא"כ אמאי קתני סיפא אין מערבין בהקדש האי בעי מתשיל ולא ס"ל לרש"י כמ"ש התוספות לקמן בד"ה וליפרוש דבהקדש לא אמרינן אי בעי מתשיל כיון דלא חזי לשום אדם ע"ש אלא דס"ל לרש"י דלסומכוס מערבין בהקדשו' ואין לומר דאפילו לסומכוס בככר זו עלי אין מערבין משום דאסירי בהנאה דמ"מ קשה מאי פריך מברייתא ארב נוקמה כמ"ד אין מערבין אלא לד"מ ומצות לאו ליהנות ניתנו דלכולהו אוקמתי דלקמן איכא תנא דס"ל

הכי וטעמא דהקדש משום דאסור לכ"ע אלא ע"כ דלא ס"ל לרש"י כמ"ש התוס' וכדכתי' ולשי' התו' דבהקדשות לא אמרינן מתשיל הא דלא אוקמה לברייתא כסומכוס משום דמיחלף בהקדש וכמ"ש התוס' בשמעתין:

דף ל:

גמ' אלא סומכוס ס"ל כרבנן כ' הריטב"א ז"ל דרבנן ס"ל כרבי ולעולם ס"ל מידי דחזו ליה בעי' ע"ש אבל רש"י בר"פ כ' דטעמא דרבנן משום דחזי לאחריני ע"ש נראה דהכריחו לפ' כן משום מאי פטרא דזמנין דהוי שיעור מצומצם ועיין להתוס' לקמן בד"ה דמאי ודע דמהגמ' הלזו יש להוכיח דלר' אפי' בב' שבותים ל"ג דאי איתא נוקמא כר' וש"ה דאיכא ב' שבותים שבות דשאלה ושבות דהגבהה ומכאן קשה למ"ש הרע"ב לקמן אמתני' דנתנו במגדל דבב' שבותים גזרו אפי' לר' וי"ל דס"ל דליכא הכא דשבות דשלשה דצורך מצוה הוי כמו צורך שבת ואין לדמותו למן המוקף דלא כמשמע מדברי התוס' בד"ה אלא ע"ש במהרש"א:

תוס' ד"ה וליפרוש וכו' דמרישא וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי משני ל"צ בטבל דרבנן הא גם זה מרישא ש"מ דדוקא בדמאי דרוב ע"ה מעשרין דמה"ט מאכילין את העניים דמאי ואין מאכילין אפילו טבל דרבנן ויש ליישב:

דף לא.

ד"ה ומר סבר וכו' ורשב"א מפרש דלתות ע"ג שיורו' לכ"ע וכו' עכ"ל הק' מהרש"א לרבנן אמאי אין מערבין בבה"ק הא יכול לילך בדלתות ע"ג שוורים ע"ש מה שחי' ולא ידעתי אמאי ל"ק לפי' ר"ת הא יכול לילך ע"ג שוורים שכריסם רחבה ועיקר קושיתו אין לה מקום דהא רבנן ס"ל כ"ד שהוא משום שבות גזרו עליו ביה"ש ובשע' קניית שבות שהוא ביה"ש אינו יכול לרכוב ע"ג דלתות שע"ג שוורים דאין רוכבין ע"ג בהמה בשבת:

דף לא:

ד"ה היכא וכו' משום דלא אלימי למקני וכו' עכ"ל אבל ברייתא דקוף ופיל דמייתי הגמ' אי איתא דמשום דלא אלימי למקני הו"ל למתני רבותא אפי' נתנו על הקוף דמשמע שאינו סומך על הקוף אלא עומד ורואהו כמ"ש התוס' בד"ה כאן דאי לא אלימי למקני אפי' עומד ורואהו מיירי לא מהני כמו שנראה מדבריה' בדבור הנז' שלא יישבו פירש"י דבעומד ורואהו מיירי ההיא דמעילה וא"כ ע"כ בריי' דשמעתין מדקתני נתנו לפיל ולא קתני נתנו על הפיל משום דלא מהימני הוא ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל:

גמ' ודילמא לא ממטי ליה איכא למידק מאי פריך הא עירובי תחומין דרבנן וספק דרבנן לקולא וכן לקמן אמאי צריך לחזקת שליח עושה שליחותו בדרבנן וי"ל כמ"ש הרא"ם בתוס' על הסמ"ג בה' מגילה דלכתחי' אין סומכין על הספק אפי' בדרבנן:

דף לב.
גמ' וחבר אחר שומעו וכו' הוצרכו לזה ליישב מילתיה דרבי דקאמר אבל בחבר וכו' דמשמע דבא לאפוקי דלא נימא יעשר דמאי ואי בע"ה מי ציית ולהכי אמרי' דחבר אחר שומעו והמק' דלא הק' מזה משום דיש לדחוק דבא לאפוקי רשב"ג דאמר יעשר ודאי ואתא ר' למימר דא"צ לעשר ודאי וכמ"ש מהרש"א בדברי המק' ע"ש:

דף לב:
גמ' לעולם דקאי בר"ה ונתכוון לשבות למט' ורבי היא וכו' מכאן יש להוכיח דאפי' בב' שבותים ל"ג ביה"ש דלא כהרע"ב הבאתיו לעיל ד"ל ע"ב ע"ש שהרי הכא ב' שבותים שבות דכרמלית ושבו' דמשתמש באילן ואפי' למ"ש התוס' די"ל בכרמלית מ"מ הגמ' קאמר לעולם דקאי בר"ה ולא כ' התוס' כן אלא ליישב דעת המק' שלא הקשה משבות דכרמלית:

דף לג.
תוס' ד"ה ורבי וכו' ואע"ג דאשמועי' צדדין אסורין וכו' עכ"ל והגמ' דמוקי רבנן אירשא היינו דלא לוכת מהכא דצדדין אסורין אבל למאי דקי"ל צדדין אסורין אתיא מילתא דרבנן אסיפא ואפי' למ"ש רש"י דל"ג ואסו' ליטלו מ"מ מדרבנן שמעינן דלרבי אסור ליטלו כמ"ש מהרש"א ז"ל:
גמ' אין גובהה עשרה א"צ שיהא ברחבה ד' הריטב"א ז"ל בחי' הקשה אמאי לא מוקי הגמרא לעיל משנתנו דאילן וברייתי' דרבי באין רחבה ארבע' ובעומד בר"הי ולמעלה מיו"ד דאין עירובו עירוב משום דבעי' רחבה ארבעה בגבוה עשרה ותי' דברייתא דר' מדאמרו חכמים כ"מ שאסור ליטלו משמע דמשום איסור נטילה נגעו בה בכולה ברייתא ומשנתנו דאילן משמע ליה דומיא דברייתא ע"ש וזה נ"ל דעת הר"מ שהביא הרא"ש אלא דלא משמע ליה דומיא דברייתא ועיין למהרש"א ולעיקר הקושי' נ"ל דלא אמרו למטה מיו"ד א"צ רחב ד' אלא בשכל האילן אינו גבוה יו"ד דאז אמרינן דהוי כארעא סמיכתא אבל מתני' וברייתא דר' דקתני למעלה ולמטה משמע דגוף האילן גבוה יו"ד אלא דמפליג בין הניחו בראשו או באמצעיתו עיתו במקום שהוא למטה מיו"ד דהכי משמע לישנא כדמוכח ממאי דפריך לעיל מאי למעלה מאי למטה ומשני דהדר זקיף ע"ש בפירש"י ובהכ"ג שגוף האילן למעלה מיו"ד לא הוי כארע' סמיכת' אפי' הניחו באמצעיתו דדוקא כשגוף האילן אינו גבוה יו"ד הוא דאמרינן דלא בעינן רחב ד' ובהכי ניחא גם מה שהק' הריטב"א ז"ל דבכולי תלמודא לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה אלא כשלא נח ע"ג ד"א ע"ש די"ל דה"ד כשגוף הכותל גבוה יו"ד אבל כשגוף הכותל אינו גבוה יו"ד אפי' נח ע"ג הכותל הוי כארעא סמיכתא וקלוטה כמי שהונחה ובלא"ה י"ל דמשנתנו משמע

משום איסור נטילה דומיא דחידושא דבור דסיפא דקמ"ל דלא אמרינן דהוי הוא במקום א' ועירובו במקום א' כדאמרינן בגמ' לקמן ע"ש:

דף לד.

תוס' ד"ה ואמאי וכו' בהגהה ולא יוכל לתרץ מה שמתרץ וכו' עכ"ל השע"ה ז"ל הוכיח מכאן דל"ג על השבות אפי' ביה"ש דאפוקי יומא דלא כהמג"א סי' שמ"ב שנסתפק בזה ע"ש וליתא דאפילו גזרו מ"מ ל"ג בשבת דעלמא אטו יו"ט אחר השבת כיון דיו"ט אחר השבת גופיה אינו אלא מדרבנן וכמ"ש התוס' בד"ה גזירה:

בא"ד הומ"ל דגזרינן אטו שבת דעלמא וכו' עכ"ל אע"ג דש' דעלמ' גופיה אינו אלא מדרבנן לא הוי גזירה לגזירה דיו"ט ושבת חדא מילתא היא וכדאיתא במס' ביצה גבי טבילת כלים ודוקא בגזירה דאטו יו"ט אחר השבת הוא דכתבו התוס' בסמוך דהוי גזירה לגזירה אבל ק' בברייתא דהכא אמאי קתני מוליכו למקו' השבית' בהוציאו לחוץ סגי ומוליכו פחות פחות מד"א דאפילו עביד הכי ביו"ט אחר השבת לא הוי אלא מדרבנן וצ"ל דברייתא מיירי כששביתתו ברה"י ודע דלפמ"ש הרע"ב הבאתיו לעיל דבב' שבותים גזרו אפי' לרבי אצ"ל כדברי ר"י משום דבקל יבא לידי איסור שבת וכו' אלא די"ל דפחות פחות מד"א כי עביד הכי כמה פעמים הו"ל כמה שבותי' דמ"ל ב' שבותים מחולקים מ"ל שבות א' כמה פעמים:

רש"י ד"ה למטה וכו' דביה"ש הוא ל"ג עכ"ל לפמ"ש התוס' בד"ה אמאי בשם ר"י דפחות פחות מד"א אפי' לר' גזרו ק' אמאי למטה מיו"ד עירובו עירוב וצ"ל דהכא בסמוך לד"א דכיון דליכא אלא פעם אחת פחות מד"א ל"ג לרבי ודוקא ברחוק הרבה הוא דגזרו משום דבקל יבא לידי איסורא דאורייתא כמ"ש התוס' ועיין להתוס' לעיל דל"ב ע"ב בד"ה הכא ע"ש:

ד"ה ואמאי וכו' דהא ע"כ ר' היא מדתני רישא וכו' ועירובו בכרמלית עכ"ל לפום ל"א שכתב רש"י בסמוך דבמכתפין מיירי ליתא להכרח זה והי"ל לאוכחי מדמייתי ליה מחוץ לד"א פחות פחות מד"א כמ"ש רש"י בד"ה למטה וכו' דהכרח זה אתי גם לל"א דע"כ ר' היא וק' ע"ד התוס' בד"ה או בראש וכו' שלא הוכיחו מזה אלא הוכיחו מדפריך אי איכא כוותה וכו' ואי איתא דליכא הכרח מגופא דברייתא קשיא על הגמ' גופה מאי פריך נימא רבנן היא וע"ש למהר"ם מלובלין ז"ל:

דף לד:

רש"י ד"ה וגם בשדה וכו' דאי נמי משכח לה וכו' עכ"ל היינו לס"ד דהשתא דלא ס"ד חיסורי מחסרא אבל למסקנא דע"כ חיסורי מחסרא לא ניחא ליה להגמ' בסברא זו דאי משכח לה ולכך מוקי לה בנמצא המפקח כיון דע"כ להגיה הברייתא מניה לה גם בזה

ולפום סברא דהשתא לא ניחא לית לרש"י לומר דפליגי תנאי בסברא זו ולכך הוצרך לומר לר"א דמתני' דל"ל כר"ש ולא קאמר דטעמא דר"א דמתני' משום דהשתא מיהא אבוד הוא:

תוס' ד"ה ואמאי וכו' וא"כ מאי פריך וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל מ"ט דר"א משום די"ל דל"ל מתני' דשובר חבית אע"ג דהגמ' בפ' המביא פריך ול"ל לר"א שובר וכו' המק' דהכא לא ס"ל דאתיא ככ"ע ומה שהק' מהרש"א ז"ל נימא דהמק' ס"ד של בנין ממש ומשני באויר' דלבני ל"ק דא"כ מאי פריך והאמר ר"ן וכו':

ד"ה נוטל וכו' ולמהר"י נראה וכו' עיין להתוס' בפ' הבע"י דס"ד ע"ב בד"ה דתנן וכו' ע"ש:

דף לה.

ד"ה בעיר וכו' בשבת וכו' עכ"ל וכפירש"י והא דלא ניחא להו דבנמצא ביה"ש וס"ל כרבנן דגזרו על השבות ביה"ש משום דא"כ אמאי קאמר דר"א כר"ש ס"ל הא אפי' כרבנן אתי ונימא דס"ל כ"ה דל"ג על השבות ביה"ש:

גמ' במנעול וקטיר במתנא וכו' במ"ש התוס' על פירש"י כ' הרע"ב דבב' שבותים גזרו אפי' לר' ע"ש וכבר כתבתי בזה לעיל ד"ל ודל"ב ועיין לעיל דל"ד גבי נתנו בכותל ע"ש בפירש"י:

דף לו.

גמ' עירבו לי בטהורה בכ"מ שהיא וכו' בעי' סעודה הראויה מבע"י מכאן הוכיח הרב מהר"ם סוזין ז"ל ספיקו של מהריט"א ז"ל בסי' ק"י אות ס' שנסתפק בב' אתרוגין א' כשרה וא' של ערלה ונתערבו שניהם אי נפיק י"ח ע"ש ונראה דממסקנא דגמ' הכא אין ראיה דדוקא גבי עירוב הוא דבעי' סעודה הראויה דאפי' בחזי בסוף היום שהוא זמן קניית העירוב לא מהני כיון דלא היתה ראויה מבע"י כדאמרינן לקמן גבי לוגין ומ"מ שמענו דספיקו של הרב מהריט"א הוא ספיקא דגמ' אלא דבעירוב ל"מ משום דבעי' סעודה הראויה:

שם מספיקא לא פקע קדושה ה' בשמים ראש למר מכאן דביה"ש דמ"ש גזרו על השבות ועיין להמג"א סי' שע"ב ובמ"א כתבתי בזה:

תוס' ד"ה מ"ש וכו' וי"ל דע"כ רבא א"ל וכו' עכ"ל ומ"מ סוף היום לא הוי אלא ספיקא כדמוכח מדברי התוס' לקמן גבי לוגין ועיין למהרש"א ולהריטב"א בחידושיו:

דף לז.

ד"ה דברי ר"מ וכו' והא ר"י ל"ל ברירא אפי' היכא דמבורר וכו' עכ"ל ואע"ג דאמרינן התם בצריכותא דעביד הגמ' שם דגט שאני דכתיב וכתב לה וכו' מ"מ לא מסתברא לומר סברא זו למסקנא אבל ק' לפמ"ש התוס' שם בר"פ כל הגט בשם ר"י דאפי' קי"ל בעלמא

יש ברירה מ"מ בגט אין ברירה משום דכתיב וכתב לה ע"ש א"כ נימא לר"י גט שאני דאפי' מברר דבריו ל"מ משום דכתיב וכתב לה וי"ל דס"ל להתוס' דאי בעלמא ס"ל לר"י יש ברירה כה"ג אז גבי גט הוי מיהא ריח גט ור"י קאמר התם אפי' ריח הגט אין בו ואע"ג דעביד צריכותא שם כה"ג לא מסתבר' לומר כן לקושטא דמילתא והיינו דאמר הגמ' שם ואזדא ר"י לטעמיה ע"ש:

דף לח.

גמ' והא איתמר שבת ויו"ט וכו' הקשה מהרש"א לס"ד תק"ל דרב אדרב בעירוב גופיה דמדאמר רב בביצה אין מערבין עי"ת וע"ח מוכח דקדושה אחת הן לס"ד דלא ס"ד טעמא דהכנה ע"ש ונ"ל דלק"מ דודאי ההיא דיו"ט שחל בע"ש דאין מערבין ידע לה שפיר טעמא דהכנה אלא דבשבת ויו"ט דנולדה בזה אסורה בזה לא ס"ד הכנה דמה שייך הכנה בלידה ומשני הכנה דאורייתא וגזרי נולדה ביו"ט ע"ש אטו יו"ט אחר השבת דשייך ביה הכנה דכל דמתילדא השתא מאתמול גמרא לה ועיין להתוס' בביצה דף ד' ע"ש:

דף מ.

גמ' מאי הוי עלה וכו' אע"ג דכבר אותיב מברייתא והוכיח מינה דאינו מזכיר מ"מ מכח הכי נמי מסתברא דקאמר לעיל ע"כ דפלוגתא דתנאי היא והיינו דקאמר לעיל בלשון מתיבי ולא בלשון ת"ש ועיין להריטב"א ז"ל:

שם גמ' אמר רבא נחזי אנן וכו' עיקר פשיטותא מדאמר עולא הלכה כר"י ולא שני ליה בין תענית חובה לתענית רשות וכמ"ש הריטב"א והתוס' לקמן ולפמ"ש מור"ם בהג"ה סי' רמ"ט לחלק בין תענית חובה לתענית רשות א"ל דרבא פשיט מברייתא קמייתא במכ"ש ולא ידע לה להא דעולא אבל אנן קי"ל כעולא ומפלגינן בין תענית חובה לתענית רשות:

פרק רביעי

דף מא.

ד"ה לא הפסידו וכו' דהתם הוי איסורא דאורייתא עכ"ל לפ"ד לא מיירי הכא אלא ביו"ט דבשבת הוי איסורא דאורייתא דמוציא מרה"י לר"ה ומעביר ד"א בר"ה ודלא כפירש"י וכ"כ הריטב"א ז"ל ע"ש ובהכי ניחא מאי דק' בדבריהם דהא גם המעשר בשבת דאיסורא דרבנן הוא דינו כמו מבשל ועפי"ה י"ל דכונתם דשאני שבת דאיכא לפעמי' איסורא דאוריית' והשוו גזירתם וגזרו גם באיסור דרבנן אבל ביו"ט ליכא בשום פעם איסורא דאורייתא ועמ"ש בנימוקי בא"ח סי' ת"ה ע"ש:

דף מב.

גמ' אילימ' במקומן במזיד וכו' צ"ל דשלא במקומן מודה לת"ק דבשוגג שרי כיון דשרי במזיר במקומן כ"ש שוגג שלא במקומן כמו שהוכיחו התוס' בד"ה מכלל ולפ"ז לא פליגי

אלא במזיד במקומן דלת"ק אסור ולר' נחמיה שרי לפ"ז תנאי היא אלא דהגמ' קושטא קאמר דל"ל תנאי היא כה"ג מכח ברייתא דלעיל:

רש"י ד"ה והא מדקתני וכו' אבע"ל למתני כדתנ' בקמייתא וכו' עכ"ל ק"ק הא אי תנא הכי הוה טעי' דבמזיד במקומן שרי דהא הגמ' לא דחי האי אוקמתא אלא מכח ברייתא דלעיל וי"ל דודאי תנא דברייתא גופה לית לן למי' דסמיך אברייתא דלעיל אלא דע"כ פשיט' ליה מסבר' דבמזיד במקומן ליכא מאן דשרי אלא דהגמ' מוכיח דהתנא פשיט"ל כן מכח ברייתא דלעיל אבל התנא גופיה דנקט סתמא ע"כ דפשיט"ל כן ובהכי ניחא מאו דק' בגמר' כיון דעיקר ההוכחה דתנאי היא ליתיה אלא מברייתא דלעיל כדמסיק אמאי צריך לאתויי ברייתא בתרייתא בקמייתא לחודה סגי כי פריך מראב"י נימא אנא דאמרי כת"ק ועפי"ה ניחא דצריך לברייתא בתרייתא לאוכחי דפשיטא ליה לתנא דמזיד במקומן ליכא מאן דשרי וא"כ מדלא נקט בקמייתא כדנקט בבתרייתא מוכח דתנאי היא כדמסיק:

ד"ה ומטלטל וכו' דלא שני לן וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א ז"ל

הא בלאו האי טעמא ע"כ דע"י זריקה אסור דהוי נפרצה במילואה וכו' ע"ש ל"ק דרש"י הוצרך לזה לישב מאי דק' בגמ' מאי פריך לר"ה נימא מאי דקאמר ר"ה מטלטל בד"א היינו כי אורחיה אבל ע"י זריקה מותר אפי' חוץ לאלפים ולא פליג אר"ן אלא בתוך אלפים דלר"ן שרי אפי' כי אורחיה לשי' רש"י ולר"ה אסור ולזה כ' דע"כ אסור אפי' ע"י זריקה דבתוך אלפים דמותר להלך לא שני לן בין ע"י זריקה לכי אורחיה ולהכי פריך הגמ' שפיר ומה שהק' מהרש"א לשי' התוס' כיון דקושית הגמ' דבאלפים מיהא ניטלטל כי אורחיה קאי גם לר"ה הו"ל למפרכה קודם פירכת נטלטל ע"י זריקה דלא קשיא אלא לר"ה ע"ש לק"מ דהתוס' לא כ' דלר"ן כי אורחיה אסור אלא מכח הכרח דנפרצה למקום האסור לה וא"כ בס"ד דגמר' דלא ס"ד הא מילתא יתכן לפ' דברי ר"ן דבתוך אלפים מותר אפי' כי אורחיה ואף לדברי התוס' הגמ' אינה אלא לר"ה דלא כ"כ התוס' אלא למסקנא:

דף מב:

ד"ה לא גזרי' וכו' משום דנאנס הוא עכ"ל ולעיל בד"ה מהלך כ' דדוקא במי שהוציאוהו נכרים משום דאין לו אלא ד"א הקילו חכמים ע"ש ולא ידענא למה שינה:

דף מג.

גמ' הילכת' כר"ג בספינ' הילכת' מכלל דפליגי וכו' מפשטא דלישנא משמע דאדשמואל פריך דאמר הילכתא כר"ג בספינה אבל לרב י"ל דבעמדה דמי לדיר וסהר ס"ל לרב אבל רש"י פי' דאפי' אדרב פריך:

שם גמ' אמ"ר במהלכת ברקק וכו' הא דלא אמר רבא אירשא דרצו להחמיר משום דברישא י"ל משום דחיישינן שמא תהלך ברקק כמ"ש התוס' בד"ה האי וכו' לר' זירא אבל בסיפא צ"ל במהלכת ממש ברקק:

דף מג:

רש"י ד"ה כיון וכו' אתי משיח היום לב"ד הגדול וכו' עכ"ל גמגום יש כאן דלאסור אותו היום א"צ לו לב"ד הגדול אלא אי חיישי' שמא יבא היום ואז יאסר מתחילת היום ולאסור שבת שאחריו כתבו בסה"ר:

תוס' ד"ה ואסור וכו' ר"ת מפרש וכו' עכ"ל ר"ת לא נחית אלא לישב שמעתין אבל אכתי קשיא מגמ' דביצה שהביאו וצ"ל כתי' הראשון:

ד"ה האי וכו' שאין אליהו בא בשבת וכו' עכ"ל אפילו אמרינן שאין אליהו בא בעיו"ט אפי' חל בשבת דליכא טורח מ"מ ק"ל אהא דאמרינן אין אליהו בא בשבת אמאי הא אי אין תחומין יכול לבא ועיין מהרש"א ז"ל:

דף מד.

גמ' אימר דשמעת ליה לר"מ בהמה וכו' משמע דבהמ' **מיהא מותר לעשותה** דופן לר"מ וק' כיון דר"מ לא פסיל אלא מדרבנן גזירה שמא תברח ומדאורייתא מיחזא חזיא וא"כ יוצא בה י"ח מן התורה וא"כ הוי מתקן כיון דיוצא י"ח מדאורייתא וצ"ל כיון דרבנן גזרו אין יוצא י"ח אפי' מן התורה ומכאן יש להוכיח למה שנסתפקו האחרונים בלולב גזול גזל דרבנן אי יוצא י"ח מדאורייתא ועיין בסוכה דכ"ג בפלוגתא דר"מ ור"י בסוכה ע"ג גמל ועיין להשע"ה הלכות לולב דף:

דף מד:

רש"י ד"ה רב שימי וכו' והרי הוא כבתחי' וכו' נרא' מדבריו דלהאי לישנ' אפי' לרב שימי אין נותנין לו שמונת אלפים אמה וכ"כ הריטב"א בהדי' ע"ש וק' לפ"ז אביי דפריך לרבה ממערה אמאי לא פריך גם לרב שימי הא בההיא דמערה דנותנין לו שמונת אלפים אמה בקירוב וצ"ל דגם לרב שימי ק"ל אלא משום דעסיק עם רבה בהאי דינא פריך ליה ואין פירושו ואת לא תסתברא כרב שימי ומה שהקשה מהרש"א ז"ל להאי לישנא היכי מייתי אביי מדברי ר"א הא לר"א אפילו בדבוקין ואביי גופיה קאמר במערה פחות מד"א מוכח דבעי' הבלע' ע"ש ל"ק דסברת אביי היא דמובלעי' נותנין לו ח' אלפים ובדבוקין אין נותנין לו אלא חוזר לתחומו דוקא ליכנס וגם להאי לישנא שני לן בין דבוקין למובלעים ובלישנא בתרא הוסיף חדית לן רש"י לקמן דמייתי מדר"א בהדרגות:

תוס' ד"ה ומר סבר וכו' תקשי להו מתני' לנהרדעי וכו' עכ"ל ולשי' רש"י דלא ס"ל כחילוק ר"י ס"ל דבההיא היא דנהרדעי כיון דמפני כבוד הבריות הוי לדבר מצוה ולקמן אמרינן דמודו רבנן בדבר מצוה:

דף מה.

גמ' ר"א לטעמיה וכו' דאי לאו ר"א לטעמיה אלא ס"ל דנותנין לו ד"א שירצה אין הוכחה מדברי ר"א דאמר יכנס כיון די"ל דמודה שאם בורר לו שאינו יכול לחזור כדתנן לקמן לא הוי הבלעה שהרי בידו לברור האר' אמות לרוח אחרת ובהכי ניח' דל"ק מתני' לנהרדעי כמו שהק' התוס' בד"ה ומ"ס והריטב"א כ' דרך אחרת בפי' דשמעת' ע"ש:

שם גמ' אבל לר"מ מודו ליה וא"כ קושית אביי אפי' מדרבנן דר"א וק' לל"ב שכתב רש"י דאפילו רבה מודה דיכנס מאי קושיא מרבנן והא רבנן בהבלעה מיירו דהא ס"ל ד"א לכל רוח ודוקא יכנס הוא דאמרו אפילו בהבלעה וי"ל דהכי גמיר מרבה דבד"מ מודו רבנן לר"א אפי' בדבוקין כמו שס"ל לר"א כן אפי' בדבוקין ואילולי פירש"י היה נ"ל דלישנא בתרא י"ל דהגמר' מייתי מדר"א בהדרגות עז"ה דכיון דאמר ר"א בדבר הרשות יכנס א"כ אפי' בד"מ נותנין לו ח' אלפים וקאמר מדר"א ליתיב הא רבנן ס"ל בדבר הרשות לא יכנס א"כ בד"מ יכנס לבד וכדרבה ושני ליה דשמיע ליה מיניה דמר דבד"מ מודו רבנן לר"א דנותנין לו ח' אלפים אמה דבד"מ לא נחלקו וניחא מה שהק' התוס' בד"ה ומדר"א לל"ב גם ניחא לפ"ז דר"א דבהבלעה מיירי דבעקר חדא וקאים אתרתי כדמוקי לה הגמרא לקמן מכח רומייא דברייתות ולשי' רש"י קשיא הא ועיין להריטב"א בחי':

תוס' ד"ה אי מצלח וכו' היכי דריש ר' דוסתאי דמחללין וכו' עכ"ל לשונם מגומג' דר' דוסתאי לא נחית להכי אלא דרשא בעלמא דריש בקראי ולשון הריטב"א מנ"ל דמחללין ע"ש ולאו אר' דוסתאי מק' אלא אתנא דברייתא מנ"ל דמחללין הא מהאי קרא ליכא למילף כיון דשאלתו היא אי מצלח:

דף מה:

ד"ה להודיעך וכו' והכי מוכח בשמעתא וכו' עכ"ל ממ"ש כן בתי' מבואר דס"ד בקושיתם דשוין דאי קנו שביתה הוי קולא אפי' גבי כלים והשתא חזרו מסברתם בקושי' דלא כמהרש"א ז"ל:

ד"ה ליתנוו וכו' כשבאו בתוך עשרה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ולדבריו צ"ל דאיהו מקום מושבו בת"ע שלמטה ולא ברקיע דברקיע לא שייך שביתה כמ"ש התוס' שאח"ז וכמ"ש עוד לקמן דמ"ז ע"ב ע"ד מהרש"ל:

גמ' תיפשוט מינה דאין תחומין וכו' ק"ל נימא דהאי

תנא מספ"ל אי יש תחומין וספק דדבריה' לקולא דכה"ג אמרינן בגמ' לעיל דמ"ג ע"ב ודוק לומר לא פריך אלא לשינויא קמא ונ"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל הביאו הש"ך ביו"ד סי' ק"י בכללי הס"ס דבתרי ספיקי לחומר' אזלינן להחמיר אפי' בדרבנן ע"ש וא"כ הוי ס"ס להחמיר שמא שבת באוקיינוס ואת"ל בערים שמא יש תחומין למעלה מעשרה ועפי"ז י"ל מה שהק' התוס' בד"ה לימא די"ל דכר' יאושע א"ש משום דהוו ס' דדבריהם אבל לר"א הו"ל ס"ס להחמיר ועיקר דברי הגמ' אהא סמיך:

דף מו.

תוס' ד"ה נהרות וכו' ור"ת מפ' מיירי בשל רבים וכו' עכ"ל ר"ת כיון לדחות מה שהוכיחו מתחלה דאי בשל רבים מאי איריא נהרות וע"ז דחה ר"ת דאפי' מיירי בשל רבים בדקדוק נקט התנא נהרות דס"ל כריב"ן דחפצי שמים קונין שביתה ולכך דקדק שפיר ולא נקט אלא נהרות:

ד"ה דאמר וכו' וי"ל דקמ"ל אפי' ביחיד וכו' עכ"ל ולר"פ דאמר אצט' סד"א ה"מ בעירוב חצירות וכו' וכן לרב אשי דע"כ ס"ל דכי אמר הלכה כדברי המיקל בעירוב לא שני לן בין יחיד לרבים קשיא קושית התוס' לשמואל למ"ל למיפסק בר"ה ויו"הכ כרגלים כיון דכבר אמר הלכה כדברי המיקל באבל וצ"ל כמ"ש התוספות לקושיתם שם במ"ק ע"ש:

דף מז.

גמ' חפצי נכרים אין קונה שביתה פירש"י דאם באו מחוץ לתחו' מותר להוליכן לכל דוח וכן מבואר לקמן בגמ' דמברכתא דאי אין קונין שביתה אפי' באו מחוץ לתחו' מותר להוליכן לכל רוח ומכאן ק"ל למ"ש מהרש"ל לעיל דמ"ה ע"ב בתוס' בד"ה ליקנו דאפי' רבנן מודו דחפצי הפקר קונין שביתה אלא דאדם שקנה שביתה מבטל שביתתן ע"ש ולפ"ד הללו מאי פריך הגמרא שם וליקנו שביתה בים אוקיינוס אפי' לרבנן כמ"ש מהרש"ל שם הא אפי' שקנו שביתה האדם מבטל שביתתן אלא עכ"ל דדוקא אם נוטלן ממקום שביתתן הוא דאמרינן דאדם מבטל שביתתן אבל כשבאו מחוץ לתחום כבר נאסרו ואינו מבטלין שביתתן ולענין זה הוא דאמרינן דקונין שביתה אפי' לרבנן ודברים מוכרחים הם בכונתו והשתא ק' הא מתבאר מסוגיין דכי אין קונין שביתה אפי' באו מחוץ לתחום מותר להוליכן לכל רוח וצ"ל דחפצי נכרים שאני דכיון דאית להו בעלים דלאו בני שביתה לא קנו שביתה כלל ודוקא חפצי הפקר הוא דכ' מהרש"ל דקניין שביתה אפי' לרבנן לענין אם באו מחוץ לתחום שאסורין מיהו ק' דא"כ מאי פריך הגמ' אילימא לרבנן פשיטא נוקמא לרבנן ואתא לאשמועינן דחפצי נכרי אין קורין שביתה כלל אפי' באו מחוץ לתחום דלא כחפצי הפקר ולזה י"ל קצת מיהו ק' מהגמ' לקמן

גבי חכם שבין תחומי שבת דמבואר שם להדיא דאפילו בחפצי הפקר לרבנן דאין קונין שביתה מותרין אפי' באו מחוץ לתחום היפך ממה שמתבאר מדברי מהרש"ל:

תוס' ד"ה חכם וכו' כרי להכניסם לעיר וכו' עכ"ל אבל לפי' קמא דהרי הן כבני העיר אסור להוליכן חוץ מתחומין שהוא אלפים אמה מן העיר ולא להכניסם אל עיר אחרת בלחוד הוא דאסור אבל לפי' זה דקונין שביתה במקומן אין אסור אלא מלהכניסם לעיר אחרת ודחו לזה דא"כ אמאי נקט בין ב' עיירות בעיר אחת סגי כיון דאפילו בב' עיירות אין אסור אלא מלהכניסם לעיר אבל לפי' קמא נחית לאסור אפי' באותם אלפים שקודם לעיר ודברי מהרש"א אינן מבוררין לי:

דף מח.

ד"ה ר"י וכו' ומסתמא דיש לו ד"א לכל רוח עכ"ל מדקאמר הגמ' אחר דמשני שמנה על שמנה א"כ תניא נמי הכי וכו' משמע דבתחלה לא הוה ס"ד ח' על ח' אלא דס"ד דארבע אמות לרוח שירצה וא"כ כי פריך חכמים היינו ת"ק דר"פ סבר דגם בעי שהוציאוהו כן וא"כ מ"ש התוס' ומסתמא לכל רוח היינו לכל רוח שירצה ולעולם לרוח אחת ולא באו לאפוקי אלא הוא באמצען דלא נימא ר"א ור"י פליגי בפי' דברי חכמים ובס"ד הגמ' הו"מ נמי לאקשויי ר"י היינו חכמים ועיין מ"ש מהרש"א:

דף מח:

ד"ה רשות וכו' אלא משום גזירה אינה אוסרת וכו' עכ"ל משמע דמתחלה הוה ס"ד דאוסרת אע"פ שאינה אלא משום גזירה ולכך הוכיחו מתחילה מדלא קתני אוסרת דלא כמהרש"א ע"ש:

בא"ד דבהא סבר כר"ש וכו' עכ"ל ואע"ג דאיהו אמר כ"מ ששנה ר"י בעירוב הלכה כמותו היינו מסתמא אבל פעמים דלא מיסתבר ליה כוותיה פוסק כר"ש ע"ד שאמרו אמורא בידו לפסוק כנגד הכלל הק' מהרש"א דהשתא סברות הפוכות הן דלרב אליבא דרבנן אמצעית מותרת וחיצונות אסורות ולשמואל חיצונו' מותרות ואמצעית אסורה וכ"הג הק' התוס' לעיל גבי ב' קדושות ע"ש ולק"מ דכיון דכל חדא איסורא מטעם אחד בפ"ע ולאו חד טעמא לתרווייהו לא שייך כאן סברות הפוכות ולעיל מק' התוס' סברות הפוכות דלמר שבת ויו"ט קדושה אחת טפי מב' י"ט של ר"ה ולמר ב' י"ט של ר"ה קדושה אחת הן ושבת ויו"ט ב' קדושות דחדא מילתא היא ומ"ש מהרש"א דלר"י לא ס"ל כר"ת בפי' דברי רב ע"ש דבר תימה הוא דאי לרב אליבא דרבנן אמצעית אסורה וחיצונו' מותרו' מאי קאמר ואזדא שמואל לטעמיה הא דאסורה אמצעית עם שניהם אתיא נמי כרב אליבא דרבנן וכמו שהק' רש"י ז"ל:

דף נ.
רש"י ד"ה והרי וכו' ולבי אומר לי דאינו מברך וכו' עכ"ל אם כונתו כשמקריב כל אחד לבדו לא היה עולה על לב להסתפק כזה אלא נראה דכונתו אפילו מקריב שניהם יחד אינו מברך דבעינן שיהא מברך על מצוה המבוררת ומכאן יש להוכיח קצת ספקו של מהריט"א ז"ל שהבאתי לעיל דל"ו ע"ש:

דף נ:
גמ' רב תנא הוא ופליג נראה דלא הוצרך לזה אלא לל"ק דטעמא דרב משום דלא מסיי' אבל לל"ב דטעמא משום דכל שאינו בזאח"ז וכו' ל"ק כלל לרב מהני ברייתא דהכא לאו בב"א הוא ועפ"ז ק' עמ"ש התוס' לעיל בד"ה מ"ט דהילכתא כשמואל משום דלרב צ"ל דפליג דהא י"ל דהילכתא כרב וכל"ב ויש לישב:

דף נא.
תוס' ד"ה ואהיכא וכו' ולא בעי למי' וכו' עכ"ל ולולי דבריהם י"ל דניחא ליה לאוקומא כר"מ משום דקתני ברגליו ואי שלא במקומו אינו הולך ברגליו אלא אומר שביתתי במקום פ' ובדרב חסדא בהכרח הוא לאוקמ' בשלא במקומו וברגליו ל"ד אבל בדר"ן מוקי לה בפשיטות טפי:

דף נב.
גמ' והתניא רגלו אחת וכו' הו"מ לשנויי דפלוגתא דתנאי היא אי יש אם למקרא או למסורת אלא דבלא"ה אשכח תנאי בהאי מילתא גופה:
תוס' ד"ה כי תניא וכו' דמילתא דפשיט' היא וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל הא אתא לאפוקי מר"ש דפליג ואמר אפי' ט"ו אמה ע"ש ול"ק דהא מילתא כבר אשמועינן ר"א גופיה במתני' ד"ג לא יכנס וע"כ דלא כר"ש ולזה כ' דאי לאשמועינן דאסור לצאת חוץ לתחומו מילתא דפשיטא היא:

פרק חמישי

דף נה.
ד"ה נפש וכו' דהא קבר סתמא לא הוי וכו' עכ"ל נראה דלזה כיון רש"י שכ' קבר בין הקברות:

דף נו.
ד"ה ואין וכו' ואם נאמר שהשעות וכו' לא משכחת וכו' עכ"ל לפמ"ש הזוהר דהנהו שעתי דמתוספי בליליא יממא אינון וכן אנהו שעתי דמתוספי ביממא ליליא אינון עיין שם ניחא הכל שפיר דכי שלמו שש שעות אחר חצות הלילה יום הוא אף על פי שעדיין הוא לילה וכן ביום:

בא"**ד** הא אמרת אין תקופת טבת נופלת וכו' אין תקופת תמוז אלא וכו' וגם ל"מ וכו' כצ"ל ועיין מהרש"א ז"ל:

דף נו:
ד"**ה** פלגא וכו' משום דפעמים וכו' עכ"ל היינו אי עם העיר ובקושיתם עם העיר קאמרי כמ"ש מהרש"א ע"ש אבל אכתי קשה אמאי נקט הגמ' פלגא דהוא בתחומין לבד ואמאי לא כלל התחומין והקרנות ולא יהא פלגא בשלמא עם העיר שפיר תי' משו' דפעמים וכו' אבל בתחומין וקרנות לבד מאי איכא למי' ויש לישב:

דף נז.
רש"**י ד**"**ה** והאיכא וכו' ואין כנגד הקרנות אלף מגרש עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דרבא לעיל דצרף העיר הוא מה"ט ע"ש ואינו מוכרח די"ל דרבא דצרף העיר הוא משום דאי רביע דתחומין וקרנות הא כיון שמרבעין עין העיר אותו הרבוע נוסף על התחומין כיון דהמגרש עגול ולא הוי רביע וכמו שהק' התוס' בד"ה אביי ע"ש ומה"ט הוא שלא הק' התוס' אלא לאביי ולא הק' לאוקמא דרבא משום דהשלמים ושש דקרנות ותחומין לאוקמתא דרבא הוא עם הארבעה על העיר דחשבינן להו כבר מרובעין וע"ש במהרש"א בתוס':

דף נז:
תוס' ד"**ה** אלא וכו' אין ראיה מכאן וכו' עכ"ל ק' דאכתי יש להוכיח מדקאמר רואין כל שאילו וכו' ואין בו זל"ז אלא קמ"א ולחייא בר רב הול"ל ואין בין זל"ז אלא שבעים אמה ושיירים דאחר שרואין לא שייך לכלול בחשבון אלא מה שבין זל"ז ולא מה שבין שנים החיצונים דהא כבר הטלנו אמצעי ביניהם ויש לישב:

דף נח.
ד"**ה** ואם היה וכו' לא קאי אגיא מעוקם וכו' עכ"ל ולפ"ז שמואל קאי אמתני' ולא אברייתא וכ"כ הרא"ש ע"ש וקאי אכול' מתני' בין אגיא וגדר בין ההר דהא מתני' קתני גבי הר מבליעו ומיירי בניחא תשמישתיה ועיין למהרש"א ז"ל:
ד"**ה** הגיע וכו' ואם נאמר דגיא וגדר שוין וכו' עכ"ל ר"ל שוין בדינן וחלוק דינא דהר מהן והיינו לפיר"ת לקמן בד"ה אבל דבר שהוא בידי שמים חלוק דינו מגיא וגדר ע"ש:

דף נח:
ד"**ה** אבל וכו' ור"ת מפרש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דנייד ר"ת מפירש"י משום דפי' מדידה יפה אינה שוה ע"ש והוא תימה דגם לפי' רבי שמואל אינה שוה דבמתלקט עשרה מתוך ה' ימדוד גם השפוע כמו ימוד הכותל כמ"ש ר"ש להדיא ובחוט המשקולת א"צ להבליע ולא ימוד אלא החלק ולא השפוע:

בא"ד ה"ג התם בשחוט וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וק"ק אמאי הגיהו כאן וטפי הי"ל להגיה לעיל התם לא ניחא תשמישתיה דהשתא אמתני' קאי כפשטא דמילתא וי"ל:

דף נט.
גמ' והתניא לא אמרו וכו' הא דלא מוקי לה כמ"ד תחומין דאורייתא משום דקתני לא אמרו חכמים וכו' דמידי דרבנן הוא:

דף נט:
תוס' ד"ה דעבוד וכו' מחיצ' גבוהה עשרה וכו' עכ"ל מה שהוכיח מהרש"א לגירס' ד' מההיא דפ' כל גגות דקאמר בהדיא ד' ע"ש ל"מ דהתם בפתח מיירי ואפי' בפתח קטן איכא גילוי דעת אבל הכא לענין מחיצ' בכ"מ מצינו דאין מחיצה פחותה מיו"ד:

דף ס.
גמ' דאי בעי לערובי דרך גגות וכו' יל"ד דא"כ אמאי עירבה ערסייתא ולא עירב כולה דרך גגות וי"ל כיון שלא היו יכולין להשתמש דרך פתחי' טריח' להו להשתמש דרך גגו' ולא הוה מהני להו מידי עירוב של כולה טפי מערסיית':

דף ס:
תוס' ד"ה כאן וכו' וא"ת ולר"א דאמר וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל לרבנן משום דלצד מערב אינו מפסיד כלל וניחא להו להקשות לר"א דאית ביה תרתי נשכר לצד מזרח ומפסיד לצד מערב ומהרש"א ז"ל כ' משום דכבר כ' דהכא לא אתיא כרבנן ע"ש ואכתי קשיא אמאי לא ק"ל לר"י דד"א לכל רוח שירצה וכשיברר ד"א לצד מזרח הוי לצד מזרח ב' אלפים וד"א ולצד מערב שני אלפים פחות מד"א וי"ל דמתני' ה"ק פעמים לא עשה כלום כגון אם יברר הד"א לצד מערב:
ד"ה אין אלו וכו' וקאמר רבא תרווייהו תננהו ומאי קמ"ל וכו' עכ"ל וצ"ל דמק' רבא אר' אידי נמי מאי משבח מדקאמר הגמרא ור' אידי אנשי וכו' משמע דהקושי' היא גם לר' אידי ולפי האין לפרש שכ' אח"ז דהיא לגריעותא לא ניחא להו לפרש דק"ל לרבא גם אריב"ל מאי קמ"ל והוה ניחא מאי דקאמר סוף העיר אצט"ל דכיון דאיכא מאן דפליג דהיינו ר' אידי אין דרך להקשות על שכנגדו מאי קמ"ל אלא מק' אר' אידי לבד:

דף סא.
ד"ה אמר וכו' ועוד דלא יתכן דר"מ וכו' עכ"ל והא דלא ניחא להו למי' איפכא דר"ג דהכא הוא בנו של ר"י הנשיא עיין למהרש"א מ"ש בזה ואין לתרץ דר"י הוא שסידר המשניות ולא יתכן שיאמר בשם בנו דהא מצינו שהוזכר ר"י הנשיא במס' אבות להריטב"א ז"ל בחי':

פרק ששי

דף סב.
רש"י ד"ה אלא וכו' ליתן שכר בכל שבת וכו' עכ"ל לכאורה לא היה צריך לזה דבלא"ה לא מוגר משום אחזוקי או כשפים כדקאמר הגמ' ועוד דבשכירו קי"ל דדי בשכירות פעם אחת לעולם ונ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דלס"ד דמשום אחזוקי לא חייש לאחזוקי ואם כן מה הועילו חכמים בתקנתם הרי בכל שבת ישכור ממנו בשביל אותו שבת לבד ולזה כ' רש"י דקשה בעיניו לשכור בכל שבת ושבת וגם למסקנא דמשום כשפים י"ל כן דלא חייש לכשפים אי שוכר ממנו בשביל שבת אחד:
ד"ה ראב"י וכו' ואוסר הנכרי על בתיהם וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דהא מוקמי' לה בליתיה דליכ' גזירה דילמוד ממעשיו וא"כ גם לראב"י אינו אוסר הנכרי על בתיהם אלא לענין שישראל על ביתו דנכרי הוא דמתניא הך ברייתא וצ"ל דדבריו אלה לל"א שכת' רש"י בסמוך דלהך לישנא לא שני לן בין ישראל אוסר על ביתו של נכרי בין נכרי אוסר על ביתו של ישראל:

דף סג.
תוס' ד"ה בטילו וכו' וא"ת כיון וכו' וכי אם שנים דרים וכו' עכ"ל ודאי במקום גוי מיירי ואף על גב דכבר כ' דאפ' א"צ לשכור לעולם היינו שהוכיחו שהדין כך והשת' מק' מ"מ מ"ש משנים דרי' ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף סד.
ד"ה שהולכין וכו' דבישרשל י"ל וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל מדברי התוס' שאח"ז שכתבו הי"ל לאסור מספק ע"ש הוא תימה דמסקנא דגמ' בפ' כ"ש דכ"ט דלר"י דחמץ אחר זמנו מדאוריית' הוא דאסור אפי' של נכרי מדאוריית' ולר"ש דקנסא לבר הוא דחמץ ש"ג שרי ע"ש וא"כ התוס' לקמן דמיירי אי חמצו של נכרי אסור מדאוריית' הוא אבל בדבור זה אליבא דר"ש קיימי דקנסא לבד ולכך מס' שרי:

דף סה.
גמ' ל"ל נכרי הומ"ל מעשה שהי' כך היה כדמשני לעיל אלא דבלא"ה משני שפיר:

דף סו.
תוס' ד"ה דאתא וכו' מנ"ל שלא עירבו וכו' דק"ל לקמן דשמואל וכו' עכ"ל ק"ק דטפי הו"ל להקשות מאי פריך מדשמואל הא כיון דהיו יכולין לערב וכשבא הגוי בשבת ושכרו ממנו חזר העירוב למפרע לפום האי פי' שפיר יכולין לבטל דהא אוסרין ומערבין קרי ביה וכמו דאת' מאתמול דפריך לקמן לאוגר מאתמול ע"ש בפירש"י והתוס' וא"כ מאי פריך מדשמואל ויש לישב במ"ש מהרש"א ז"ל בד"ה ואי דאתא דאביי א"ש כשמואל

ושמואל מודה באתא נכרי מע"ש ע"ש ולפ"ז י"ל דר"א דק"ל מדשמואל ס"ל כאביי וה"פ אי דאתא נכרי מאתמול לוגר מאתמול ואי לא נתרצה מאתמול ונתרצה היום הא בכ"הג מודה שמואל דמהני ביטול כאביי והיכי קאמר שמואל דאין מבטלין אלא ע"כ דאתא בשבת וקתני אין מבטלין כיון שאין מערבין ואף שהיו יכולין לערב כיון שלא עירבו אין מערבין קרי ביה שו"ר למהרש"א בד"ה אלא שנרגש מזה ממילתא דאין מערבין לחוד ע"ש ולזה ודאי די"ל דלפום ההוא פי' שדחו התוס' כיון שלא עירבו קרי ליה אין מערבין ולא קשיא אלא ממאי דפריך לוגר מאתמול ולא מוקי לה כשנתרצה היום ולא נתרצה מאתמול וכמ"ש מהרש"א שם ואף גם זאת כבר נתישב שפיר וכדכתיבנא:

דף סז.

ד"ה שכח וכו' אבל הכא הפנימי' פשעה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דרע"ק ס"ל יש דיורין להחמיר ואנן לא קי"ל הכי ע"ש וק' דלפ"ז הגמר' בסוף פרקין אמאי לא מוקי ר"י דאמר יש ביטול רשות מחצר לחצר אמר לך אנא דאמרי ככ"ע ופלוגתייהו ביש דיורין להחמיר דרע"ק ס"ל יש דיורין להחמיר ולכך צריך לבטל ורבנן ס"ל אין דיורין להחמיר וא"צ לבטל כלל:

ד"ה כמאן וכו' ל"מ למפרך הכי וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דאכתי קשיא בהניחו עירובן בחיצונה ושכח אחד מהפנימי' אמאי שניהם אסורין ליבטל לבני פנימית ותיתי חיצונה ותשתרי בהדייהו ע"ש וי"ל דבביטול דאתי ממילא לא מהני אלא אי עירובן בהדייהו ולא אמרי' תיתי חיצונה בהדייהו היכא דאתי ממיל' ועי"ל דקושית הגמ' עצמה היא קאי גם אארישא בנתנו עירובן ושכח אחד מן הפנימית ליבטל לבני פנימית והתוס' מק' אמאי לא פריך גם אשכח אחד מן החיצונה ומאי דנקטו בדבריהם לעיל בשמעתין וכו' משום דהשתא קיימי' אחר סיומן דמילתא דרבא והכל נקרא לעיל:

דף סז:

ד"ה ומ"ט וכו' ואין לחלק בין סלע דהתם משום דלא שכיח וכו' עכ"ל ודאי דאפי' בגינה תוכו שכיח טפי אלא דקאמרי דשאני סלע שבים דלא שכיח שיהא סלע בים ומשתמש מזה לזה וכן כתב הריטב"א ע"ש ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף סח.

גמ' א"ל ולא שני לך וכו' עיין במהרש"א ולכל הפי' ק' מאי ס"ד לאקשויי מהזאה הרי רבה עצמו כי אמר ליה ערבי' שתק ולא רצה להתיר שבות ע"י ישראל והתיר ע"י נכרי וע"כ דיש לחלק בשבותים בין ע"י ישראל לע"י נכרי ומאי פריך מהזאה וי"ל:

דף ע.
תוס' ד"ה הב"ע וכו' פסקו כר"ש דתנן וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל אמאי דחיק לאוקמה כשמת נוקמה כשהלך לשבות בחצר אחרת וכר"ש ע"ש ול"ק דהכא שאני שעירב וכיון שעירב איכא גילוי דעת דדעתו לחזור אע"פ שהלך למ"א ודוקא בלא עירב הוא דקאמר ר"ש שכבר הסיח מלבו:
ד"ה יורש וכו' ול"מ עירובן לגבי אותה חצר שירש וכו' עכ"ל ממ"ש מהרש"א ולא יכולתי להלום דבריו במ"ש ובסיפא דברייתא וכו' דבסיפא דברייתא דהיינו הא דקתני אבל אחד שעירב וכו' היורש הוא המבטל ובפי' כ' התוס' דיכול לבטל חלקו וחלק שירש אע"ג דל"מ עירובן וגם הוא עירב עם אביו:

דף ע.
גמ' אמאי אוסר ניבטל הקשה מהרש"א הא רישא קתני מבע"י אוסר ומהני ביטול לכ"ע וע"כ אוסר עד שיבטל ע"ש מ"ש ויש"מי שתירץ דבסיפא כיון דקתני מבע"י אינו אוסר והיינו ע"י עירוב וא"כ היכא דמהני ביה תיקון קרי ליה בסיפא אינו אוסר וא"כ משחשיכה אוסר ע"כ דלא מהני ביה שום תיקון דהא ברישא דסיפא הוא ע"י תיקון דעירוב וקרי ליה אינו אוסר ולא נהירא לי דנוקמה כגון שכבר עירב לכל שבתות השנה וכי זכי בהאי חצר מבע"י מהני ליה ההוא עירובא דדוקא בירש בשבת הוא דל"מ עירוב דאתמול כמ"ש התוס' לעיל וא"כ מבע"י אינו אוסר וא"צ שום תיקון ומשחשיכה אוסר ע"י תיקון דביטול דל"מ ביטול אלא אחר שירש והוי השתא דומיא דרישא דכל דבעי תיקון קרי ליה אוסר:

דף עא.
גמ' אדרבא כי לא החזיק לא אסר וכו' אין להקשות נימא דה"ק אע"פי שהחזיק משחשיכה אוסר כיון שהי"ל להחזיק מבע"י ולא מבעיא כשהחזיק מבע"י ולמה מגיה הברייתא אע"פי שלא החזיק די"ל דמ"מ הוא מגיה ברישא תיבת משחשיכה דהא משמעות אע"פ שהחזיק לחוד הוא ולא מבעיא שלא החזיק וכיון דע"כ להגיה הברייתא מוקי לה הכי שפיר דהוי רישא וסיפא בחד גוונא:

דף עב.
תוס' ד"ה אכל וכו' וא"ת טעמ' דב"ש וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל במה שהקש' ע"ד מהרש"ל ז"ל מגמ' דפ' ר"א דמילה ול"ק דכמו דמשני הגמ' שם ה"ק לא נחלקו וכו' ואפי' דבמאי דקאמר על מה נחלקו הוא חידושא לב"ש מ"מ במאי דקאמר לא נחלקו וכו' הוי רבותא דב"ה וע"ש במהרש"א ה"נ י"ל דאפילו דבמאי דקאמר לא נחלקו הוא רבותא דב"ש מ"מ במאי דקאמר על מה נחלקו חידושא הוא לב"ה דאפי' במחיצו' מגיעות עירוב

אחר לכולן גם נעלם ממהרש"א שדברי מהרש"ל הן הנה דברי התוס' לעיל די"ג רע"א ועדיפא מנייהו קאמרי התוס' אפי' דליכא חידושא כלל לב"ה וע"ד התוס' ודאי קשיא מההיא דפ' ר"א דמילה ועיין למהרש"א שם לעיל שכ' דהא דלא ק"ל להתוס' בדברי רי"ש משום דלא ק"ל להגמ' בכ"מ טעמא דב"ש וכו' אלא אי אמר פליגי אבל אי אמר מודים ב"ש ל"ק טעמ' דב"ש אתא לאשמועי' ע"ש ונעלם ממנו דברי התוס' דאפי' על מאי דקאמר מודים וכו' ק"ל טעמא דב"ש אתא לאשמועינן:

דף עג.

ד"ה כרכים וכו' וכיון שכל המבוי שלהם משתבחת וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ממתני' דא"צ עירוב ל"ק דאף על גב דבחצר א"צ מ"מ במבוי איכא חצירות אחרות וצריכי לשתף וקי"ל דסומכין על שתוף במקום עירוב וא"כ לא משתכח תורת עירוב ודוקא בכל המבוי שלהם הוא שכ' התוס' דמשתכח תורת עירוב:

דף עג:

ד"ה אימא וכו' ואפי' נשתתפו במבוי דיין עכ"ל כ' מהרש"א דה דהסוגיא אזלא אליבא דמ"ד פליגי ביין דלמ"ד ביין ל"פ לא אתיא אפילו כרבנן וצריך לאוקמה כדמוקי הגמ' דסיפא משום דלא משתכחא וכו' ע"ש ותמהני דלמ"ד ביין ל"פ אין סומכין היינו משום דע"ח לא מהני ביין ולאו משום דלא משתכחא וא"כ למ"ד ביין ל"פ לא מיתוקמא כאוקמתא דגמ' וצריך לאוקמ' כרבנן דבן תראי ומה שהק' לשיטת רש"י י"ל דודאי לא ניחא ליה להגמ' למימר דטעמיה דרב הוא כדי לאוקמה כרבנן ובשתף בפת דסתם שיתוף הוא ביין אלא דהגמ' מקשה דאפי' תדחוק ותוקמה בשיתוף בפת מ"מ לא אתיא אלא כרבנן אבל ניחא לאוקמה בהכי למסקנא משום דסתם שיתוף הוא ביין:

ד"ה בני וכו' דכשזכו בהו דמו וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח דמי שזימן אורחי' ונטל אחד מן האורחי' מן הסעוד' וקדש בהם דהוו קידושין כיון דכשזכו בהו דמי ומהרימ"ט נסתפ' בזה ועיין לה' שמח' יו"ט סי' ע"ז ע"ש:

דף עד.

ד"ה הוא וכו' והא דנקט חלונו וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא דאי נקט פתחים הוה משמע אפי' פתוחים לחצר ובהכ"ג הוו ב' בתים ולכך נקט חלונות דשמעינן דבבית מיירי דאין דרך לעשות חלונות אלא בבית כמ"ש התוס' לעיל ע"ש ול"ק דאפילו הוה נקיט פתחים כיון דקאמר להתירו דרך פתחים שמעי' שפיר דבבית מיירי דאי בחצר ליכא אלא פתח אחד ולא א"ש לישנא דדרך פתחים כמ"ש התוס' לעיל:

דף עה.
ד"ה אלמא וכו' בלא עשתה דקה עכ"ל דס"ל דגם ברגל האסורה מהני דקה וא"כ ע"כ מציעתא לאו בדקה מיידי אבל ההיא דשל יחידים א"ש בדקה והא דלא קתני רבותא אפי' של רבים משום דקמ"ל דיוקא דבלא דקה אפי' של יחידים אסור דכי מוקמינן לה בדקה אמרינן בה נמי חיסורי מחסרא ובד"א וכו' וכדלעיל בעירבה זו לעצמה וכו' דמוקמינן לה בדקה וע"כ נמי דנקט כן לרבותא דדיוקא ועיין למהרש"א שכ' דהא דקתני של יחידים משום דשל רבים צריכי מיהא לערב לעצמן ע"ש והוא תימא דא"כ מאי דייק הגמ' הא של רבים וכו':

פרק שביעי

דף עו.
ד"ה הא קמ"ל וכו' ואגב דהדר וכו' עכ"ל ולפמ"ש מהרש"א בגמרא דעיקר קושית הגמ' היא דלמעלה מעשרה מילתא דפשיטא היא ע"ש א"ש טפי דאפחות מארבעה לא פריך הגמ' דאורחיה דתנא למתני דיוקא דרישא בהדיא אך נעלם ממהרש"א דברי התוס' בפ' הגוזל בתרא דקי"ו ע"ב בד"ה הא וכו' ע"ש:

דף עח.
רש"י ד"ה לאו ביתידות לדידך דאמרת וכו' עכ"ל והיינו לס"ד דלא ס"ד הך סברא דמנח עלה מידי ומשתמש אבל למסקנא אפי' לרב אדא דבגבוה ג' ממעט מ"מ י"ל במלאו ביתידות דהוי ר"הי דחזי ע"י דמנח עלה מידי ומשתמש והוי רשות ועיין בהרמב"ם ופוסקים:

דף עח:
ד"ה עשאו וכו' את"ל בשאר אילן וכו' עכ"ל אבל אי אילן אסור ליכא למבעי באשיר' דבלא"ה אסור משום אילן וצ"ל לפ"ז מ"ש ר"ח אדרבא וכו' הק' אדרבא מכח איסור אילן יש לאסור יותר מאיסו' דאשירה ואה"נ דלדידיה גם אשירה אסורה מכח איסור אילן ור"י דאמר כל שאיסור ד"א גרם לו מותר לאו באשירה קאמר אלא שאר איסורין דבתלוש קאמר ועיין להריטב"א ז"ל בחי':
ד"ה אפי' בקש ותבן הניטלין וכו' עכ"ל והא דפריך הגמ' ממתני' דמתבן שבין ב' חצירות וכו' ולא מוקי לה באין ניטלין משום דקתני אלו מאכילין מכאן וכו' ומשמע ליה השתא מאכילין מע"ש ולא מוקי לה לקמן דקאי לה באפה אלא אליבא דרב הונא דאמר ובלבד שלא יתן לתוך קופתו:

בא"ד וק"ק דמדמי וכו' עכ"ל דבריהם צ"ע דאי כוונתם על מאי דפריך מדתנן בית שמלאהו וכו' ל"ק דהגמר' פריך שפיר מכ"ש ואי כוונתם אהא דקאמר מאן תנא עירובין ר"י הלא מתרץ הוא ולא מקש' ומתרץ דר"י היא ונימא דר"י אפילו מדרבנן אית ליה:

דף עט.

ד"ה הרי וכו' והא דאמר ר"י בפ' הישן וכו' עכ"ל נרא' דס"ל דהיכא דאיכא פותח טפח ואינה רצוצה לא מטמא כלל כיון דסתום הוא וכ"נ מפירש"י ד"ה בית דאינו מטמא ע"ג אלא אי רצוצה היא אבל התוס' בנזיר בפ' כ"ג הוכיחו ממתני' דביב דהיכא דאיכא טפח מטמא מכל צדדיו וברצוצה ע"ג לבד ע"ש ולפ"ז י"ל ההיא דבמקומו היה עומד וכו' היינו משום דחיישינן שמא איכא פותח טפח:

דף פ.

תוס' ד"ה רבי וכו' אמירתו כשהוא אומר צא וערב לי וכו' עכ"ל ר"ל אמירתו של זה הזוכה בעירוב דאלו המזכה משלו לאחרים אפי' בעירובי חצירות צריך דעתו ומ"מ דבריהם תמוהים דאפי' חשיב כאלו א"ל זכה לי במאי זוכה ע"י המערב הא כיון דמזכה משלו הוא צריך לזכות ע"י אחרים דע"י עצמו לא מהני וכה"ג הקשו התוס' בפ' הספינה דפ"ה ע"א בד"ה ארבע אפירשב"ם דפי' דגם גבי מוכר מהני קבלה ממשנתנו דמזכה ע"י בנו ובתו הגדולים ולא ע"י בנו ובתו הקטנים דמשמע דע"י עצמו ל"מ זכייה וכ"כ הרא"ש בפשיטו' בפ' הגוזל עצים דק"ב ע"ש:

ד"ה מעשה וכו' דתחומין דאורייתא ולהכי מחמיר וכו' עכ"ל ולפ"ז מתורץ מה שהק' על פירש"י דממה שהק' לא משני וכו' די"ל דמייתי תנאי דפליגי בע"ת וע"כ פלוגתייהו תליא בתחומין אי דאורייתא או דרבנן ומדברי כולן נלמד דבעירובי חצירות שהוא דרבנן לכ"ע א"צ לזכות ודלא כמתני' ורב ס"ל בהני תנאי:

דף פא.

גמ' אמר רבה לאפוקי מדר"י וכו' עיין פירוש רש"י ר"פ בכ"מ שכ' בכל מערבין ע"ת וע"ח עיין שם והוי אליבא דרבה דהכא ול"ק קושי' התוס' שם ותימה על התוס' שלא הזכירו סוגיא דשמעתין:

שם גמ' מאן שמעת ליה פת אין וכו' לפירש"י ק' קצת מנ"ל להזכיר מאן שמעת ליה הא עיקר קושי' הגמ' היא דכיון דמהברייתא הלזו שמעינן דיתפרש בכל מערבין בכל מיני פת נפרש נמי מתני' כן אבל לפי' התוס' ניחא שפיר מיהו גם לפי' התוס' קשיא מאי פריך נימא דר"מ היא ולעולם ר"י פליג אפי' בע"ת וג' מחלוקות בדבר מה שהקשה מהרש"א אפירש"י נימא דבכל מיני פת קאמר ולעולם שלימה ע"ש ל"ק דודאי משמעות המשנה דר"י פליג את"ק אלא דרבה קאמר דפליגי ביין ושאר פירות ולאביי ל"פ אלא בפרוסה:

פרק שמיני

דף פב.

רש"י ד"ה סוחרי וכו' וזה שחומד ממון עכ"ל קשיא הא קי"ל כאביי בפ' ז"ב דכ"ו ולא בעי רשע דחמס וי"ל דס"ל לרש"י כדעת הרמב"ם בפ"י מה' עדות דבדבר דליכא חימוד ממון בעי עבירה דאית בה מלקו' וכ' הרדב"ז בלשונות הרמב"ם לדעתו חייבי עשה בעינן חימוד ממון מיהו אכתי ק"ק דנקט רש"י קראי דאל תשת רשע עד דחימוד ממון נ"ל מחמס עד כדמוכח בגמ' ועיין למהרימ"ט חא"ה סי' מ"ג ע"ש:

תוס' ד"ה אמר וכו' וכן היכא דאין בידו כלל וכו' עכ"ל משמע מלשונם דבאין בידו כלל דמו לבידו לגמרי ובעי' לא גזים ולפ"ז צ"ל דהשתא דחו פירש"י דלעיל אבל מהרש"א ז"ל כ' דהיכא דאין בידו כלל אפי' גזים לא הוי אסמכתא ע"ש וכ"ה בתוספות בפ' ז"ב ע"ש:

דף פב:

ד"ה וחצי וכו' אבל בי"ח דבר וכו' גזרו אפי' בכביצה וכו' עכ"ל הא דמשמע להו דשיעורא בכביצה הוא מדאמר בשבת דטעמא משום דזמנין וכו' והו"מ התוס' לאוכוחי גם מהא דגזירה קדמונית היא דהא של י"ח דבר שיעורא בביצה:

דף פג.

ד"ה וחצי וכו' אכולהו תנאי קאי וכו' עכ"ל משמע להו הכי מדפריך הגמ' ותנא דידן מ"ט לא תני טומאת אוכלין ואי איתא נימא דלא קתני אלא מאי דקאי לריב"ב ועיין להתוס' לעיל דף פ' ע"ב ד"ה אגב וכו' ע"ש:

דף פד.

גמ' אר"נ הכא בכותל תשעה וכו' הק' מהרש"א נוקמה בגבוה הרבה ולמעלה מעשרה היינו מן הקרקע ע"ש ול"ק דא"כ אנשי עליה משתמשין יותר מעשרה ורישא קתני אנשי עליה משתמשין בעשר ועיין פירש"י בד"ה זיז ומה שהק' לפי תירוצו אמאי לא אמרי' דס"ד בגבוה הרבה והמדידה מן הקרקע ודייקי' הא דביני ביני אסור ע"ש דבריו אינם מובנים דכיון דאנשי עליה משתמשין בכל הגובה א"כ ישתמשו גם במאי דביני ביני וזה סותר הדיוק דדייקי הא מאי דביני ביני אסור דלא שני לן בין גובה ך' לגובה יו"ד כמ"ש התוס' בד"ה הכי גבי שלשול:

תוס' בד"ה בור וכו' ונראה לר"י וכו' עכ"ל מה שהק' לזה מגמ' דלקמן דפ"ה ע"א דמחלק בין סמוכה למופלגת ע"ש במהרש"א דלקמן:

דף פד:

רש"י ד"ה כגון וכו' ואע"ג דאכתי לזה בקשה וכו' עכ"ל עיין מה שהקשה מהרש"א ז"ל ויש ליישב דהכא בשיעור השלשול שניהם שוין שהרי הנקב שמשלשלין ממנו הוא

בעליונה ולהכי כיון דהתחתונה יש לה גם זריקה הוי לעליונה בנחת טפי מתחתונה אע"ג דזריקה פחות מעשר היא אבל לעיל בני עלייה השלשול שלהם הוא עשרים אמה או יותר והתחתונה פחות מעשרה וכיון דשלשול דעליונ' הוא טפי מהתחתונה אע"ג דיש להם לבני חצר גם זריקה כיון דפחות מעשרה היא לא הוי לבני עלייה טפי בנחת מבני חצר:

דף פה.

תוס' ד"ה בית וכו' דאם יש שם תבן הוי כאלו דר שם וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דבהא דקאמר ר"י אם יש שם תפיסת יד ליכא מאן דפליג ור"י לאו לאפלוגי אתא אבל מדברי הרמב"ם בפי' המשנה שכ' הלכה כר"י משמע דלאפלוגי אתא:

דף פו.

ד"ה קורה וכו' נראה לר"י דלא הוי אלא מדרבנן וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דל"ג לעיל דט"ו ע"א אבי' לטעמיה דכיון דזה מדרבנן וזה מדאורייתא לא שייך למימר לטעמיה וע"ש בתוס':

מתני' בין מתוך אוגנו כתב הרב דלת"ק אפי' אינו משוקע במים ולרשב"ג אליבא דב"ה בעי שיקוע ע"ש והיינו לר"י אבל לרב הונא לרשב"ג למעלה ממש ואפי' אינו משוקע במים אלא דבעי סמוך למים אבל לת"ק אפי' באוגנו שאינו סמוך למים ועיין למהרש"א בסמוך בתוס' בד"ה הא קאזיל ע"ש ודע דלמסקנ' דר"י בעי שיקוע לב"ה גם לר"ה אליבא דב"ש בעי שיקוע ולעול' למעלה דר"י היינו למטה דר"ה כמ"ש רש"י ומ"ש רש"י בדברי ר"ה דלא בעי שיקוע הוא לס"ד וד"ז מוכרח הוא בגמ' דוק ותשכח:

דף פו:

תוס' ד"ה הא וכו' ול"מ לשנויי דקורה מתרת וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דנימא דקושי' הגמ' הא קאזיל תחת הקורה ע"ש י"ל מדלא נקט הגמר' הא קאזיל בלישנא דקושיא קמייתא מוכח דקושיתו היא תחת הקורה ליתסר ומה שתי' לקושי' דיוכל לכוין כנגדו וכו' ע"ש הוא תימה דהא מתני' קתני בור של שני שותפין אין ממלאין ממנו אלא א"כ עשו מחיצה בשיקוע לר"י ואי איתא אמאי אין ממלאין הא יכול לכוין כנגדו כמו גבי קורה:

ד"ה ע"כ וכו' אבל ר"י משום מים וכו' עכ"ל רש"י בד"ה מחיצה בנין לזה ועפי"ד ניחא מאי דק' עוד אמאי לא דחי לה ר"י ס"ל כר"י דדוקא במשלשל דפנות דנעשו המחיצות לשם סוכה אבל בדר"י המחיצות לא נעשו לשם מים ועפי"ד התוס' א"ש:

דף פז.

ד"ה אר"י מעשה וכו' מעשה לסתו' וכו' עכ"ל כ"כ משו' דלא גרסי כגרסתינו במשנה ריא לא תנא מחיצה אלא אחר דברי ת"ק אר"י מעשה וכו':

דף פח.
רש"י ד"ה יש גזל וכו' עכ"ל מוכח מפי' דמאי דקאמר יש גזל היינו דמותר להשתמש ואין הבעלי' עליו ולהכי כ' דהבעלים אין משתמשין בו כ"כ דאי היו משתמשין הו"ל רשות שניהם ואוסרין זע"ז כיון דלא עירבו כמו שני גזוזטראות דלקמן ובכן ל"ק מה שהק' מהרש"א ע"ש שנראה שהבין דמ"ש יש גזל היינו לענין שאוסר על הבעלים ולא לענין להשתמש:
ד"ה שופכין וכו' הילכך כי לא מכוין וכו' עכ"ל נראה דס"ל דפסיק רישיה באיסורי דרבנן שרי כיון דלא קיימי פ"ר הוא ועיין להתוס' בפ' כ"ש דכ"ה ע"ב ע"ש:
תוס' ד"ה ביב וכו' משום חשדא וכו' עכ"ל והגמ' דקאמר דראב"י ס"ל דמשום דמבלעי וכו' היינו מדאמרו חכמים אפי' גג או חצר מאה אמה מכלל דראב"י פליג בהא ולכך לא הקשו התוס' אלא מדקאמר כולה ראב"י היא משמע דחד טעמא הוא לתרווייהו:

דף פח:
ד"ה תנא וכו' ור"ת מפרש וכו' ולא כמו שכתוב בספרים אלא התם עכ"ל ורש"י דמשום דגריס אלא התם הוכרח לפרש דבד"א אעוקא קאי ועיין מהרש"א בפירש"י ומה שהק' מהרש"א לפיר"ת אמאי לא מייתי הא דר"נ אמתני' דעוקא ע"ש י"ל דר"נ גופיה למד דינו מהך ברייתא דבימות הגשמי' לא חיישינן להך חששות ולהכי מייתי להך דר"נ אחר דמייתי הברייתא':

פרק תשיעי

דף פט.
תוס' ד"ה רב וכו' יתירין מבית סאתים וכו' עכ"ל היינו בגג פולט חוץ למחיצות כמ"ש מהרש"א ז"ל ומה שהק' דא"כ אפי' בבית מנ"ל ע"ש ל"ק דהתוס' נקטו יותר מסאתים לפי מה שהוכיחו בדבור שאחר זה מהירושלמי דהבליטה לא הוי אלא מקום פיטור וא"כ לא הוי נפרץ למקום דאסור ואפי' למ"ש תחילה דהבליטה הוי כרמלית י"ל דנקטו יותר מסאתים דהשתא א"ש אפי' בגג אינו משופע דאי בית סאתים אמרינן פי תקרה יורד וסותם דדוקא בגג משופע הוא שכ' לקמן דהוי כרמלית דבמשופע לא אמרינן פי' תקרה יורד וסותם:

דף צ.
בד"ה כרמלית וכו' דאי בסמוך לו וכו' עכ"ל והגמ' דלא מוקי לה בסמוך לו משום דא"כ ליכא נ"מ בבעיא הלזו למאי דקי"ל כר"ש דכולן רשות אחת הן ולהכי התוס' בדבור שאח"ז בבעיא דאכסדרא כ' ביותר מבית סאתים כי היכי דהוי נ"מ גם למאי דקי"ל כר"ש

ואזלי לפי תי' בתרא שכ' לעיל בד"ה רב ע"ש ול"ק מ"ש מהרש"א בדבור זה ובדבור שאח"ז ע"ש:

ד"ה קשיא וכו' דאי מינכר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דאזלי לפמ"ש לעיל דהגמ' ידע דמיירי ביתר מבית סאתים ע"ש לא נהירא דהתוס' בדיבור הקודם לזה נראה מדבריהם דאזלי לפום מש"ל דלא ידע דמיירי בהכי ולכ"נ כמ"ש מהרש"א בתחילה דקשיא לחודה וא"צ להקשו' מדשמואל אדשמואל ע"ש וצ"ל דהגמ' הקשה תרווייהו בהדי הדדי קשיא דרב אדרב ודשמואל אדשמואל ולא ס"ד הא דמינכרא מחיצות לא דמיירי בגג הבולט חוץ למחיצות דלא מינכרא מחיצות כמ"ש התוס' לעיל דאלת"ה קשיא כיון דכבר משני ליה ש"ה דמינכרא מחיצות אמאי הקשה דשמואל אדשמואל תק"ל מילתא דשמואל דהכא לחודה:

דף צא.

רש"י ד"ה וקרפיפות וכו' אבל בחלוק תשמיש ושינוי שם הרשות קפיד וכו' עכ"ל לפ"ז לא היה צריך לתת טעם בתחילת הדיבור דאסור לטלטל מגג לקרפף משום תל בר"ה אלא משום דחלוק תשמיש ושינוי השם דהא לשי' רש"י גג וקרפף חולקין בתשמיש ול"ד לגג וחצר כמ"ש מהרש"א לעיל בפירש"י אלא משום דבגג וחצר צריך לטעמא דתל כר"ה משום דבעי' תרווייהו חילוק תשמיש ושינוי שם כמ"ש מהרש"ל אבל גג וחצר נקט ליה נמי בגג וקרפף משום תל בר"ה:

תוס' ד"ה ושמואל וכו' והא דאמר שמואל בגיטין וכו' עכ"ל אבל אי שמואל ס"ל דוקא בלא עירבו י"ל דההיא דגיטין בשיערבו דהשתא אסור אפי' מגג לחצר ולפמ"ש מהרש"א בדבור הקודם בשיעור דבריהם ניחא קושייתם די"ל דשמואל גופיה ס"ל דוקא בשלא עירבו:

דף צא:

ד"ה מ"ד וכו' ומיהו מחצר לחצר וכו' עכ"ל תקשה מהרש"א אמאי לא הוק"ל לשמואל ולר"י דאפי' בעירבו שרי מ"ש ממבוי עיין שם ולק"מ דלשמואל ור"י מיירי בין בעירבו בין שלא עירבו וא"כ י"ל דמבוי אסור אפי' שלא עירבו וטעמא דמבוי אסור משום דהוי כמו קרפף דלאו רשות אחד עם החצר כמ"ש התוס' למסקנא אבל לפי המ"ד דדוקא בעירבו הוא דאסור ומבוי ע"כ דלא הוי כמו קרפף מדשרי בלא עירבו ולהכי הוק"ל שפיר:

דף צב.

ד"ה והא וכו' ובזה הדבר הוי מחלוקת ואחר כך סתם וכו' עכ"ל עיין למהרש"ל ומהרש"א וק"ל כיון דהוי מחלוקת ואח"כ סתם אמאי לא פריך הגמ' גם לשמואל דהא במחלוקת ואח"כ סתם לכ"ע הלכ' כסתם כדמוכח בפ"ק דע"א דפריך פשיטא מחלוקת ואח"כ סתם

הוא וי"ל דמ"ש התוס' דהכא לאו בגזירה פליגי היינו ר"ל די"ל לאו בגזירה פליגי ולעולם י"ל דבגזירה פליגי וא"כ הכא אפשר דהוי מחלוקת ואח"כ סתם ואפשר דהוי סתם ואח"כ מחלוקת ואם כן לשמואל י"ל דבגזירה פליגי והוי סתם ואח"כ מחלוקת אבל לר"י דס"ל הלכה כסתם משנה אין סברא לומר דרבי סתם ואח"כ חזר בו הילכך יש לנו לומר דלאו בגזירה פליגי והוי מחלוקת ואח"כ סתם וכ"הג ממש כ' התוס' בפ' החולץ דמ"ב ע"ב גבי תרי מסכתי ועיין להתוס' בשבת דפ"א ע"ב וחידושי' שם ע"ש:

דף צג.

ד"ה חייב וכו' שאם הוציא מתוך החצר שהיא רה"י וכו' עכ"ל נראה דס"ל דאף על גב דנפרצה במילואה כיון דאיכא ג' מחיצות הוי רה"י דג' מחיצות דאורייתא ומאי דמהדרו רבנן מתוך החצר הוי כרמלית היינו אם נפלו כל המחיצות ומדמו תוך החצר בנפלו כל המחיצו' למקום מחיצות בנפלה מחיצה אחת אבל מפירש"י בגמ' נראה דאפי' לא נפלו כל המחיצות תוך החצר לא הוי אלא כרמלית ואפי' לר"א ע"ש וק"ק אמאי לא הוי רה"י כיון דקי"ל שלש מחיצות דאורייתא:

דף צד.

ד"ה מ"ש וכו' דהא ל"ק שנפרצה לר"ה עכ"ל ל"ג כגירסת ספרינו דגרסי ר"ה במתני' ומ"מ ק' דבגמ' לקמן דצ"ה ע"א מוכח דמתני' מיירי בין בר"ה בין בכרמלית אלא דרב לא פסיק כר"י אלא בכרמלית ולא בר"ה ע"ש ויש לישב:

פרק עשירי

דף צה.

רש"י ד"ה ור"ג וכו' ונ"ל דה"ג וכו' ולכ"ע תכשיט וכו' עכ"ל קשיא כיון דתכשיט הן אמאי לר"מ זוג אחד לבד יכוין שלא לצאת דאפי' למ"ד א"צ כוונה מ"מ אם מכוין שלא לצאת א"י בע"כ כמ"ש התוס' בפ' לולב הגזול ובכ"מ וצ"ל דרש"י חולק בזה וס"ל דאפילו מכוין שלא לצאת יוצא בע"כ ובמ"א כתבתי בזה:

דף צו.

ד"ה מחוורתא וכו' בשבת זמן וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא נקט אלא אוקמתא הלזו דהא הגמרא לא דחי אלא אוקמתא בתרייתא:

תוס' ד"ה מיכל וכו' ונראה לפרש וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א על קושית מהרש"ל דכיון דהילני ע"כ לא היתה מברכת גם מיכל נימא דלא היתה מברכת ע"ש והוא תימה דע"כ יש לחלק בין תפלין לסוכה דאל"ה מאי מוכחי התוס' לקמן דמברכין הנשים על מ"ע שהזז"ג ממיכל דמסתמא היתה מברכת הא ע"כ הילני לא היתה מברכת ולא אמרינן מסתמא:

ד"ה דילמא וכו' מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה וכו' עכ"ל עיקר הוכחתם מאשתו של יונה אבל ממיכל י"ל דס"ל דשבת זמן תפלין ומ"מ קשה מאי הוכחה היא זו הא למ"ד אין נשים סומכות רשות אשתו של יונה הושבה כמ"ש התוס' בשם הפסיקתא:

דף צח.

גמ' הא מני ן' עזאי וכו' ובחוץ לד' אפילו ן' עזאי מודה במעביר ד"א דחייב דהילכתא גמירי כמ"ש התוס' בריש שבת ע"ש ומכאן אני תמיה עמ"ש הרשב"א בחי' ביבמות דקי"ד דבן עזאי ל"ל מעביר ד"א בר"ה וכיון דמהלך כעומד ס"ל ע"ש וסוגיא דשמעתין תיובתיה ועמ"ש בי"ד סי' שע"א עוד בזה ע"ש:

דף צח:

רש"י ד"ה תוך ג' וכו' אם עד שלא הגיע לארץ נשרף וכו' עכ"ל הא ודאי במאי דמיירי רבנן בזורק מרה"י לרה"י דרך ר"ה לא היה צריך להאי נפקותא אלא דנ"מ דלא נח בר"ה אלא משום דמשמע ליה דרבא מיירי גם בזורק מרה"י לר"ה:

תוס' ד"ה נימא וכו' תוך ג' ד"ה חייב וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א נימא דהתם מיירי בהיה דעתו ורצונו שתנוח שם ע"ש דמלישנא דקתני בזורק מרה"י לרה"י דרך ר"ה משמע דכוין שתנוח ברה"י האחר ולא בר"ה שבאמצע:

דף צט.

בד"ה הוא וכו' ולמאי דמסיק מוחלפת השיטה ניחא וכו' עכ"ל היינו דמוחלפת דר"מ מטהר אפי' היפך דהא במתני' ל"ל כלל לא יהלך ד"א עד שירוק אפי' היפך ורבי יוסי ס"ל אם היפך טמא ורבי יאודה מטמא אפילו לא היפך ודלא כמהרש"א שכ' דלפי החילוף ר"מ ס"ל אם היפך וכו' ע"ש:

בד"ה היה וכו' לפי שלא נ"ל וכו' משום דלא חשיב רוק וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפסחים דף י"ד ע"א דר"ת ס"ל דמשקה אינו מטמא אחרים מדאורייתא אלא ברביעית אבל מדרבנן מטמא בכ"ש ע"ש:

דף ק.

בד"ה מתזוכו'וא"ת וליתי עשה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהומ"ל ליתי עשה ול"ת דכל תגרע וכו' ע"ש וכב' רש"י בפ' אלו מציאות ד"ל ע"א דהל"ת אינו מועיל לדחות ע"ש והריטב"א בחי' תי' לקושית התוס' דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כדאמרינן בפרק דם חטאת ע"ש והתוס' ס"ל דשאני הכא דהל"ת שייך אפילו בחולין ובמ"א כתבתי בפרט זה עש"ב:

דף קא.
גמ' רבא אמר סיפא וכו' אע"ג דרבא גופיה אמר לעיל דצ"ט ע"א דל"ג גזירה לגזירה היינו אליבא דרבנן דהא מוקמי' לה למתני' דלעיל בחפצים. הצריכים לו ודברי הכל אבל ר"מ גזר:

דף קא:
גמ' ואי אית ביה ד' לימא רבנן וכו' משמע דלא פריך הכי אלא משום דע"כ באיסקופ' כרמלית כדמוכח מדקאמר וכן אבל בלא"ה הוה מוקמי' באיסקופא רשות היחיד וק' דאי איסקופא רה"י אמאי בחלון שיש בו ד' אסור הא כולהו רה"י ויש לישב:
תוס' ד"ה מביא וכו' כגון שעומד על האסקופא וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל לפי' קמא אמאי שרי ר"מ בלמטה מעשרה נגזור דילמא מייתי ליה לר"ה דאפי' רבנן גזרי דלא מהדרי ליה אלא מכרמלית ע"ש וליתא דרבנן ודאי אפילו לר"ה לא גזרי כדמוכח לעיל דצ"ח ממתני' דעומד ברה"י ומטלטל בר"ה אלא דלא מצאו תשובה לר"מ אלא ממעשה דכרמלית ולפי' קמא הדר ר"מ ולא גזר אפי' בר"ה:
ד"ה מדקאמ' וכו' ולא הוי דומיא דשערי גינה דאסרי וכו' עכ"ל דבריהם אינן מובנים לי דאי אסקופא רה"י כי נוטל המפתח מאסקופא ופותח המנעול שהוא למטה מעשר' הוי מוציא מרה"י לכרמלית ממש ולא הוה צריך לדיוקי הא מדקתני וכן חנויות וכן אי איסקופא ר"ה:

דף קב.
בד"ה ולא אמרו וכו' וי"ל ן דהא דחשיב ליה אהל וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דעשיית כיפי הוי בונה ואסיר ובעיקר דברי התוס' עמ"ש בי"ד סי' שע"ש:

דף קג.
רש"י ד"ה וחתיכת וכו' קשיא סתמא אסתמא עכ"ל ק"ק אמאי הוצרך לזה הא ע"כ ליכא לאוקמי מתני' כר"א דא"כ אפי' בכלי שרי דלא ס"ד דכמה דאפשר לשנויי ורבא הוא דאשמו' ד"ז והוצרך להוכיח ד"ז מברייתא דמודה ר"א דכמה דאפ' לשנויי וכו' וי"ל דא"כ אמאי פריך סתמא דהול"ל מני אי ר"א אפילו בכלי ואי רבנן אפילו ביד אסור ומדפריך סתמא מוכח דפריך סתמא אסתמא ועדיפא ליה למיפרך הכי:

דף קג:
ד"ה אילימא וכו' וכגון שעלתה לו בשבת וכו' עכ"ל אבל באפשר מע"ש אסור כדתנן בההיא דפסחים דחתיכת יבלתו א"ד את השבת דאליבא דרבא קיימינן דמוקי משנתינו כר"א אבל לרבנן א"ד בכל גוונא וכ"כ מהרש"א אבל ק' מאי פריך לעיל מתני' דפסחי'

אמשנתנו נוקמה למשנתנו בעלתה לו יבלת בשבת כדאוקימנא להאי ברייתא ואפי' לרבנן דוחה את השבת כיון שא"א לעשותה מע"ש:

דף קד.

ד"ה גזירה וכו' אבל שלנו קטני' הם ול"ג עכ"ל צ"ל דס"ל לר"ת כשיטת רב אלפס שכ' בדבור הקודם דהלכה כרבה אבל ר' חננאל דפסק כעולא גם גלגל קטן נמי אסור משום השמעת קול ובדבור הקודם גרסי' ר"ח ולא כמקצת ספרים דגרסי' ר"ת:

דף קה.

ד"ה אמר וכו' וג"כ לא נתנו לך וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל א"כ אמאי לא אמרינן דכולה מילתא דר"ש אנימת כנור ולא איצא חוץ לתחום קאמר ע"ש ול"ק דנימת כנור גופה לא תני לה בעירובין אלא משום דר"ש דקאי עלה מייתי מיצא חוץ לתחום ולא כמ"ש מהרש"א דמשום דכל עירובין מדרבנן ועיין להתוס' ריש פרקין שכ' דכל האי פרקא הול"ל במס' שבת אלא דתני ליה בעירובין משום מילתא דר"ש ע"ש:

גמ' עניבה דלא אתי לידי חיוב חטאת לאו דוקא דבעניבה אפילו שבות ליכא וכמ"ש מהרש"א ולהסוברים דלא שרי עניבה ע"ג עניבה אבל עניבה ע"ג קשר אסור כמ"ש בפוסקים וכן דעת הר"מ בפי' המשניות כאן ע"ש אתי שפיר:

תם ונשלם מסכת עירובין

מסכת פסחים

פרק ראשון

דף ב.

תוס' בד"ה אור וכו' טפי מבשאר איסורי הנאה וכו' ונזיר נמי איסוריה שרי לאחריני וכו' עכ"ל הנה ממ"ש טפי מבשא' איסורי הנאה נר' דלא ק"ל אלא מאיסורי הנאה ולפ"ז לק"מ מנזיר דהוא שרי בהנאה וכבר מהרש"א ז"ל עמד בזה ותי' אינו מבורר לפי גי' הספרים אבל בס"י ראיתי נדר במקום נזיר וגי' נכונה היא דאף על גב דנדר נמי מ"ל באוסר דבר שהוא שלו על כל העולם ונאס' ולא שרי לאחריני מ"מ א"י לאוסרו על הנולדים שלא באו לעולם והוי שפיר שרי לאחריני וה' לשון למודים בריש ה' פסח עמד בדברי מהרש"א ופי' כונתו אי הזיר עצמו אפילו מהנאה בפי' וכ' עוד בכונת התוס' דק"ל בנזיר אמאי אמרי' סחור סחור לכרמא לא תקרב הא שרי שרי בהנאה ותי' דאיסוריה שרי לאחריני ע"ש ולא נהירא דאי ס"ל הא דאמרינן סחור סחור וכו' הוי כמו בדיקה מאי ק"ל מנזיר נימא משום דלא בדיל מניה ואמאי הוצרכו לו' איסוריה שרי לאחריני ואפשר דרצה לישב אף מנזיר עולם ועיין להתה"ד סימן קמ"ז ע"ש ע"כ שם דמעיקרא הוה ס"ד דהטעם

משום איסור הנאה ואחר דפרכי לה משאר איסור הנאה הוי עיקר הטעם משום לא בדיל ולכך ק"ל מנזיר ע"ש ולא יגהה מזור דס"ס מאי ק"ל מנזיר נימא דתרווייהו בעי' איסור הנאה ולא בדיל מניה וסבור הייתי לו' בכונת' דס"ל דעיקר הטעם משום לא בדיל אף דשרי בהנאה והכריחם לזה מחמץ נוקשה דצריך בדיקה כמ"ש בפי' רשב"א אף דשרי בהנאה לחזקיה כמ"ש בדכ"ג ע"ב בד"ה מאי ביניהו ע"ש ועוד י"ל דכונתם לס"ד דגמ' בדכ"ג דפריך והרי נזיר וכו' ומייתי ממערבין לנזיר ביין וע"ש בתוס' והשתא ק"ל דאי איתא דאסור בהנאה אמאי לא הצריכו בדיקה מיהו נ"ל עיקר בכונתם דפשיט"ל דאין עיקר הטעם משום איסורי הנאה שהרי אפי' לר"י הגלילי דחמץ מותר בהנאה לא פליג אמתני' דבודקין כמ"ש בדכ"ח רע"ב ואפי' דנימא דמודה ריה"ג דאסור בהנאה מדרבנן מ"מ לא היו מצריכין בדיקה משום זה כיון דמדאורייתא שרי וכ"נ מדברי התוס' שם ומעיקרא שכ' טפי משאר איסורי הנאה לאלומי הקושי' הוא שכ"כ דאפי' באיסורי הנאה לא הצריכו בדיקה ושפיר ק"ל מנזיר וא"ש לפ"ז מאי דלא משכו לקושיתם מערלה וכ"ה משום דחמץ בכרת החמירו בבדיקה משום דאכתי תקשה מחלב ואין לומר שאני חלב דשרי בהנאה דהרי חמץ לריה"ג וצריכי בדיקה ע"כ הוכרחו לומר דעיקר הטעם משום לא בדיל מניה ומאי דלא ק"ל מחדש דאסור לכל משום דחדש נמי בדיל מניה כדמוכח בגמ' לקמן די"א ואיתי להרדב"ז ז"ל ד' פיורדא ח"ג סי' תקמ"ו שכ' דחדש לא בדיל מניה ע"ש והוא תימה ואפשר דס"ל דאביי הוא דמוקי לה הכי אבל רבא ס"ל חדש לא בדיל ומן האמור א"ש מ"ש בדברי. רשב"א אפי' לטעם האחרון וכו' ואי איתא דלטעם הא' נמי איסור הנאה גריס כי היכי דלא תקשה מחלב וכיוצא אמאי לא כ' אלא אפי' לטעם האחרון הלא לטעם הא' נמי צ"ל דלא פלוג לחזקיה דח"נ שרי בהנאה אלא ע"כ לטעם הא' עיקר הטעם משום לא בדיל איברא דאיכא למידק בדברי התוס' דאי איתא דאף ח"נ שרי בהנא' מ"מ אסור להשהותו שמא יבא לאוכלו מאי פריך בגמ' בדמ"ג שיאור ישרף אלמא אסור בהנאה והדר תני ונותנו לכלבו אלמא דשרי בהנאה ע"ש נימא לעולם דשרי בהנאה ומאי דקתני ישרף שמא יאכלנו ובלא"ה עכ"ל כן לחזקיה דח"נ שרי בהנאה ועיין למעלה די"ד דאמרי' כ"ג אינו מקריב אונן דילמא אתי למיכל ול"ד ליו"הכ דאסור לכל ע"ש ועיין להמג"א סי' תרי"ב הק"ו ועיין מ"ש בסי' קע"א ע"ש:

והנה המג"א סי' תמ"ב הק' להטור דלא ס"ל כס' רשב"א מה יענה בראייתו ותי' דמיירי ביו"ט והחמיץ קצת דלא מהני הטלה לצונן כיון שהחמיץ קצת ואסור לאפותו דלא חזי לאכילה ולכך ישרף ע"ש ולפ"ז גם לשי' התוס' דפרק א"ע דעוברין מעל השלחן ושרי להשהותו אפי' דאסור באכילה מן התורה צ"ל גם ברייתא בדמ"ג דקתני שיאור ישרף

ביו"ט מיירי ועיין להשע"ה בפ"ד מה' חו"מ שהקשה ע"ז דא"כ איך ישרף ביו"ט הא הבערה שלא לצורך ע"ש י"ל דס"ל להך תנא הבערה ללאו יצתה ושרי ביו"ט כמ"ש התוס' בדף ה' בשם ריב"א אבל אפיה מלאכה היא וי"ל הא קתני והאוכלו לוקה ואי קודם אפיה הוי שלא כדרך אכילתו דקי"ל אין לוקין בשלא כדר"ה וי"ל דס"ל כר"ש דכ"ש למכות ואף בשלא כדר"ה לוקה כמ"ש רש"ל ז"ל בשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי ע"ש והמש"ל בה' שבועות דחה דבריו ועיין להשע"ה בהלכות יסו"ת יסדם על נכון ובמ"א כתבתי בזה ואף דמוקמי' לברייתא כר"מ מ"מ י"ל דס"ל לר"מ כר"ש דכ"ש למכות ועיין במס' ע"ז דס"ח דאמרי' רמ"א מנין לכל איסורין שמצטרפין וע"ש בתוס' מ"ש בדברי ר"ש ע"ש:

והנה ה' המגיה בס' מש"ל בפ"ד מה' שגגות כ' בשם התוס' כאן שחילקו בין חמץ לשאר איסורין משום דחמץ בכרת ושאר איסורין בלאו ע"ש וליתא ועיין להרנ"ש בהגהות סביבות הרי"ף ודע דמשמע מדברי הרדב"ז הנ"ל דע"ז לא בדיל מנה והוא תימא ועיין להשע"ה בפ"ו מה' עכו"ם דין ו' ע"ש:

בד"ה והא וכו' אור"י דפשיט"ל וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דהנה הגמ' שינה בל' דהכא פריך והא קי"ל דעד צ"ה יממא הוא והתם פריך והא קי"ל דעד צ"ה לאו ליליא הוא וא"כ י"ל דהתם פריך בכח מתני' דריש ברכות דעד צ"ה הוא דקרי ק"ש א"כ בודאי לאו ליליא הוא אבל הכא דקאמר יממא הוא מנ"ל דילמא לא יום ולא לילה אלא בה"ש אלא ע"כ דמ"ל כן מההוא קרא דעושים במלאכה ומ"מ י"ל דהי"ל להתוס' להביא מגמ' דריש ברכות דאיתאמרה ההיא שמעתא על גופה:

בד"ה כדתנן וכו' ומיהו וכו' עכ"ל עיין להמש"ל ברפ"ד מה' שבועו' שהביא פלוגתא דאמוראי בירושלמי היכא דסתרן ע"ש:

דף ב:

גמ' מדקאמר ר"י וביי"ד שחרית מכלל דאור אורתא ואין להק' לימא אור היינו ע"ה ושחרית היינו הנץ החמה די"ל דדייק מדקתני וביי"ד שחרי' ל"ל למי' וביי"ד כיון דבחד יומא הוא דהא לא קאמר נמי וביי"ד בשעת הביעור:

עו"ש אי פשיט"ל מילתא וכו' עיין פירש"י ונר' שר"ל דאב על הבן סתמו דלא להריגה ולא יהא אלא ס' מספיקא לא קטלי' ולכך נקט בגמ' ואי מספק"ל אבל בן על האב סתמו דודאי להריגה ועיין להתוס' בסנהדרין ולמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

שם הוא עצמו יוכיח וכו' יל"ד אמאי לא פריך מהספר ותענית דמחצות אסור כמו שהוכיח המש"ל בפ"ו מה' כלי המקדש ע"ש וי"ל דכיון דטעמא דאסור משום ק"פ הוי סברא אלימתא ומודו כ"ע בכ"הג כמ"ש התוס' מקשים לפ"ד המאור ז"ל בפ' כ"ש דלרש"י

מותר באכילת חמץ עד הלילה מאי פריך בגמ' שפיר נימא דראב"י כר"ש ס"ל ולק"מ דמ"מ מאי פריך לר"י וכי היכן מצינו וכו' הא ר"י אזיל לטעמיה דאוסר החמץ לפני זמנו וזוהי מאי דפריך שפיר קאמ"ל וכו' ודע דנר' להוכיח מסוגיין כדעת הסוברים דאיסור אכילת מצה בע"פ מתחיל מליל י"ד דאי איתא דדוקא ביום הוא דאסור הרי מצינו באיסור דרבנן הלילה שרי והיום אסור ומאי פריך ראב"י לר"י וכי היכן מצינו וכו' לפום מאי דס"ד השתא דראב"י ליל קאמר מיהו י"ל כיון דטעמא משום תיאבון הו"ל ס' אלימתא וכמ"ש התוס' גבי לתיאבון דמן המנ' ולמעלה והנה הפר"ח בסי' תס"ח הוכיח מסוגיין דאיסור עשיית מלאכה בע"פ מדרבנן דלא כמ"ש התוס' בר"פ מ"ש ע"ש ולא מכרעא דלא כ' התוס' דמדאורייתא אסור אלא מחצות אבל עד חצות אינו אלא מדרבנן גם בזה"ז אינו אלא מדרבנן וכיון דאסרו מתחילת היום לאו משום הרחקה אסרו דא"ה סגי בב' שעות קודם חצות כמו חמץ ודע דלפום מאי דמסקי' לקמן דאור דמתני' אורתא לכאורה נר' דגם אור דראב"י אורתא כדס"ד בגמ' וראב"י אוסר הלילה ומ"מ מאי דמק' לר"י וכי היכן מצינו וכו' לא פריך ליה מהלילה דהרי מצינו גבי תענית צבור כן אלא דפריך ליה דהו"ל לאסור מתחילת היום ולא מהנץ החמה ומ"ש התוס' בד"ה רבי למאי דמסקינן וכו' ולמאי דס"ד וכו' נקטו כן לפום מסקנ' דשמעתין ולא מסקנא דסוף הסוגיי' ועיין להפר"ח שם בסי' תס"ח ע"ש:

תוס' בד"ה מאימתי וכו' לכן נר' לר"י וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דאיסורא בגליל ולא מנהגא בשום מקום וכו' וק' דבגמ' בפ' מ"ש ד"ט דפריך מברייתא דהמנכש אמאי לא פריך מברייתא זו דקתני איסורא ולזה י"ל דפשיט"ל דכגליל שנו אבל ברייתא דהמנכש סמיך אפירכת והאיכא ליליא ע"ש אבל ק' דבגמ' שם מוקי ר"י כב"ש דאוסר הלילה ועוד ק' דמשני שם עוד דאתי כב"ה ואין דרך לנכש בלילה ואכתי האיכא קודם הנץ ולומר דאין דרך לנכש קודם הנץ מ"מ הו"ל להגמ' לפרש ע"כ נ"ל עיקר בכוונת התוס' דס"ל דר"י אית ליה דביהודה מותר כל היום ובגליל מהנץ איסורא נמי איכא אבל אבל אם נהגו מתחי' היום ובשאר מקומות תליא במנהגא ואית ליה לר"י שפיר מתני' דר"פ מ"ש בשאר מקומות דלאו יהודה וגליל והגמ' דפריך מברייתא דהמנכש דחיקא ליה לאוקמה בשאר מקומות ומשני בגליל כב"ש דנהגו כן כב"ש ומ"מ ב"ש א"ל איסורא ואינהו מנהגא הוא דנהגו ועוד משני כב"ה ואין דרך לנכש בלילה ומ"מ נהגו שלא לעשות מתחילת היום משום הרחקה וראב"י ור"י באיסורא פליגי וקושי' א' שמק' התוס' הוא דאיכא מקום דאיסורא ומאי דוחקיה דרש"י לפ' מנהגא ומ"מ י"ל דעת רש"י שהכריחו מה שנדחקו התוס' בד"ה רבי דראב"י יאמר לא נחלקו וכו' ע"ש:

דף ג.

תוס' בד"ה ת"ל וכו' דתכף לאכילה שריפה עכ"ל שפת יתר יתר"ו דמה הכריחם להא מילתא דתכף וכו' בקושייתם פשיטא כל זמן אכילתו אין לשורפו דאין מביאין קדשים לבית הפסול ויש לישב דלא נימא דקרא אתא להשמיענו דביום הג' תכף ישרפנו לזה כתבו כבר ידעי' דתכף וכו' והנה במה שתי' שלא ישרפנו בלילה של אח"כ הקושי מבואר' דמהכ"ת להניחו עד הלילה הא תכף לאכילה שריפה והק"א תי' כיון דהא דתכף וכו' מביניא משאר קדשים הוא דילפי' מילתא דאתיא מביניא טרח וכ' לה קרא ע"ש וליתא דא"כ בפשי' הו"ל להתוס' לתרץ קושייתם דטרח וכ' לה קרא כיון דכל עצמם בקושי' אתו עלה מהא דתכף כמו שכתבנו ומהר"ם לובלין ז"ל תירץ דאצט' היכא דעבר ולא שרפו ביום הג' שלא ישרפנו בלילה ע"ש ולא יתכן דא"כ ביום ד' הו"ל למכתב או ביום סתמא וקרא כתיב ביום הג' ומהרש"א ז"ל חי' דמהא דתכף לא שמעינן אלא דמתחיל זמן שריפתו ואה"ן דמצי לשהויי ולפ"ז בתודה דלא כתיב ביום אה"ן דמצי לשהויי וק' דא"כ מתני' דלקמן דפ"ג דקתני ישרפו ביום ג"ש אפי' דיו"ט עשה הוא דאיכא לא דחי' ליה כל היכא דאפשר לקיים שניהם ואמאי אצט' בגמ' שם להנהו טעמי למר כדא"ל ולמר כדא"ל ואפילו בשלמים למסקנא כן הוא דלא כ"כ התוס' אלא אי לאו עד יום ולכן נ"ל דמהא דתכף לא שמעי' אלא דמתחיל השריפה ביום הג' מיהו היכא דהתחיל יכול לגמור שריפתו בלילה להכי אצטריך ביום השלישי שיגמור כל השריפה ביום השלישי ועיין לה' שער"ה בה' פיסו"המ דמ"ש מברייתא דזה בנה אב י"ל דבזמנו איירי ומ"ש דלאו הניתק לעשה נשים חייבות להפך הוכיח מהרימ"ט בחידושיו לקדושין שם ע"ש והנה ה' הלכות יו"ט בדכ"ב עמד בחקירה דמ"ש גבי מילה אצט' תרי זמני שמיני למעוטי שביעי ותשיעי ומ"ש גבי מקחו מבעשור דאצט' קרא לו' דיכול ליקח אפי' מבעשור ותי' דמילה שאני דכוליה יומא זמניה אבל פסח אינו אלא עד י"ד ע"ש וק' אמאי אצט' קרא דוהנותר בפ' הערל דע"ב לשלא בזמנו הא כוליה יומא זמניה הוא כמו מילה ומ"ש דגבי מילה אצט' קרא למעוטי שביעי ותשיעי ונראה לי דשאני הכא דביום הג' לא אצט' אלא למעוטי ד' דלמעוטי ב' הא נאכל הוא ולמעוטי לילה הול"ל ביום לחוד אלא ע"כ למעוטי ד':

דף ג.

גמ' וטמא לא כתיב באורייתא עיין להמאור שכ' דטמא לאו לשון מגונה אבל טמאה ל' מגונה ע"ש והוא תימה דא"כ מאי פריך וטמא לא כתיב וכו' ונ"ל דהנה איכא למידק בגופה דשמעת' דנראה דלא פריך וטמא לא כתיב וכו' אלא על תנא דרי"ש ואמאי לא פריך על האמוראים דנ"ל ל' מגונה מקראי למכ"ל ולמכ"ל ותו מאי משני וכל היכא דכי

הדדי וכו' ומאי דעת' להשמיענו זאת דאכתי אמאי עיקם ח' אותיות הול"ל לא טהור במקום א' חלף טמא ובמקום ח' אותיות לכתוב הטמאה ותו דדחיקא מילתא טובא דפליגי אמוראי על תדרי"ש אשר ע"כ נר' דל' מגונה אפי' קצר אורחא דקרא לכתוב במקומו ל' נקיה אפי' ארוך ובהא איירי אמוראי דעקם הכתוב ולא כתב אלא הנקי אבל תדרי"ש איירי בל' שאינו מגונה אלא דג"כ אינו נקי כמו נקי כמו רכיבה ואהא הוא דמסקי' דדוקא היכא דכי הדדי ולא פריך והא טמא כתיב אלא אתנא דריש':

תוס' בד"ה מאליה וכו' דפטור מפסח כמו מראיה עכ"ל הק' המש"ל בריש ה' ק"פ מנ"ל דנילף מראיה ותו דאי יליף הרי מצינו דפטורו' מראיה מנשים וחייבות בק"פ ע"כ והם דברים תמוהים דנשים פטורות מראיה מזכורך וחייבות בק"פ ממכסת לקמן רצ"א ע"ב וכיון דגלי קרא מאי ק"ל ואפשר דהק' כיון דפטורות מראיה וחייבות בק"פ היכי מצי למילף לפטור מפסח כמו מראיה נימא נשים יוכיחו ומ"ש וכ"ת להא דווקא דמובדלין לי למה ע"כ כונתו מכח סברא דמובדלין לא הוי יוכיח וע"ז כת' לי למה וכן ראיתי לה' עצמו בפ"ב מה' ק"פ גבי מי שחציו עבד וחב"ח שהביא דברי הלח"ם שכ' בדברי התוס' אלו ותמה עליו דנימא מה לראיה שכן נשים פטורות ועוד תמה דא"כ לר"ש דס"ל נשים פטורות מק"פ מקרא אמאי אצט' קרא נילף מראיה ע"כ ולא ידעתי מאי ק"ל לר"ש הא אי לאו קרא הוה ילפי' ממכסת לחייבם כי היכי דמרבי' מניה טפילה עוד הק' שם למ"ל קרא לפטור נשים מראיה ת"ל דילפי' מעבדים דנ"ל דפטירי מאת פני האדון ה' ע"ש ול"ק דאי לאו קרא הוה ילפי' לחיוב מפסח כמ"ש התוס' והלח"ם דילפי' מהדדי ובלא"ה כבר אמרו בגמ' בפ' קמא דחגיגה ד"ד דמאי דאצט' זכורך ולא ילפי' מעבדים משום דהוה ילפי' מהקהל לחיוב ע"ש וכן ראיתי שתפסו עליו בזה שנעלם ממנו גמ' דריש חגיגה איברא די"ל דאמאי לא תי' בגמ' שם דהוה ילפי' מפסח לפ"ד התוס' והלח"ם וי"ל דבעי לשנויי אפי' לר"ש דפוטר נשים מפסח ועיין לה' שאלת יעבץ סי' קכ"ז ע"ש:

דף ד.

תוס' בד"ה מדאורייתא וכו' וקשה לר"י דהאי השבתה וכו' עכ"ל נ"ל דעת רש"י ז"ל דתשביתו תרתי משמע משמע ביטול מדלא כ' תבערו ומשמע הבערה מדלא כתיב תבטלו או מדכתיב אך ועי"ל דרע"ק דמ"ל ביו"ט איירי קרא ע"כ הבערה היא דאחר זמן איסורא ל"מ לבטל אבל לקושטא דמילתא דבי"ד איירי א"ש קרא כמשמעותיה דביטול היא ועי"ל דלר' עקיבא דס"ל אין ביעור חמץ אלא שריפה מק"ו ומנותר כר"י לכך מסתברא ליה דתשביתו הבערה אבל לרבנן דל"ל ק"ו מל' ביטול הוא ומ"מ מה שהכריח רש"י ז"ל מדלא כ' תבערו ק' לפ"ז דהא השבתתו בכ"ד ול"מ למכתב תבערו:

בא"ד מדאורייתא ל"צ עכ"ל תמה ע"ז ה' קהלת יעקב באות הפקר דלפ"ז אין מקום למה שהקשו ברישׁ מכילתין אמאי אצטרי' בדיקה כיון דבביטול סגי ע"ש דלפמ"ש כאן מדרבנן הביטול א"מ לכך תי' בדיק' ואין לו' דהו"ל לתקוני ביטול בג' דהא קי"ל דהפקר א"מ. אלא אחר ג"י וא"כ באיזה זמן יבטל אם יבטל בי"ד הא לא הוי הפקר עד עבור זמן איסורו ואי יבטל קודם ג"י אותו הביטול א"מ לדאורייתא דבדאורייתא אין ברירה ולכך שפיר תי' בדיקה עש"ב ואפשר דכוונת' דהו"ל לתקוני תרי ביטולי ביטול בי"ד לינצל מדאורייתא וביטול קודם ג"י לינצל מידי דרבנן דבדרבנן יש ברירה ולמה להו לתקונ' בדיקה דהוא דבר חדש ומ"מ יש לעמוד אף אחר דתי' הבדיקה אמאי לא חששו שמא ימצא חמץ בתוך הפסח קודם עבור ג"י ומשהי ליה דעבר עליה מדרבנן והו"ל לתקוני ביטול אחר קודם ג"י ועוד מאי הוק"ל להתוס' מדבעי ג' הא במידי דאיסורא לא בעי' ג' וגם במטלטלי לא בעי' ג' ועיין מ"ש ה' קהלת יעקב שם בסברות אלו ונ"ל דהתוס' מודו דבאיסורא או מטלטלי לא בעינן ג' אלא דס"ל דכל זה הוא אי מאי דבעי' ג' הוא מדרבנן דע"כ לא תיקנו אלא מילתא בטעמא וא"כ הטעם כדי שיהא אחר זוכה וב' מעידים שלא יחזור בו וא"כ במידי דאיסורא ודאי לא יחזור וכן במטלטלי ודאי בדעת שלימה הפקירם דהא מצי אחר לזכות בהם תכף אמנם אי מאי דבעי' ג' הוא מדאורייתא י"ל דגזירת הכתוב היא ולא דרשי' טעמא דקרא וא"כ אין לחלק בין איסורא לממונא וכן במטלטלי ותבלין מצאתי לזה בגמ' שם בנדרים דאמר ר"י מדאורייתא בעינן ג' וריב"ל אמר מדאורייתא בחד סגי ומה טעם אמרו בג' כדי שיהא אחד זוכה מוכח דריב"ל דאמר מדרבנן הוא דאית ליה טעמא אבל לר"י ל"ל שום טעם ולפ"ז כוונת התוס' הכא דק"ל אי מדאוריי' אפילו באיסורא ומטלטלי בעי' ג' ותי' דמרבנן ור"ל והכא אפי' מדרבנן לא בעי' ג' כיון שהוא מידי דאיסורא ומטלטלי וניחא שפיר הכל וניחא גם קושי' ה' קהלת יעקב שכ' ברם י"ל בדברי התוס' דלר"י דס"ל התם דמדאוריית' בעי' ג' מאי איכא למי' וצ"ל דס"ל כפי' הר"ן ז"ל דמפ' שם שם דהך דר"י אידחיא לה מהך ברייתא דאותביה מינה שם ע"ש ועיין בפירש"י שם דמפ' לה בשי' אחרת ע"ש איברא די"ל בדברי הרא"ש ז"ל דבשמעתין הסכים לפיר"י דביטול מדין הפקר ומר ניהו מפ' שם דהך דר"י לא אידחיא ע"ש וא"כ י"ל לר"י היכי מהני הביטול ואין לו' דס"ל דאפילו בדאורייתא הטעם הוא כדי שיהא א' זוכה וכו' ובאיסורא או מטלטלי א"צ דא"כ אמאי הוצרך הרא"ש שם לומ' דהטעם דמהני הפקר לבהמה בשבת משום דקי"ל כריב"ל הא אפי' שרי לר"י במידי דאיסורא וגם אין לו' דס"ל דהגמ' הכא אליבא דריב"ל ולא חש להא דר"י כיון דלית הלכתא כוותיה דא"כ

הוה ליה לאוכחי דהלכ' כריב"ל מסוגיין ולמ"ל למי' דהלכה כריב"ל לגבי ר"י ואפשר דקושטא קאמר דה"ט דהש"ס גופיה דסבר הלכה כריב"ל:

בד"ה הימנוהו וכו' בשחי' וניקור וכו' עכ"ל היינו מה שהן שוחטות בעצמן אבל אין לו' מה שמעידין ששחט איש בפניהם דא"כ ל"ד לחמץ שהוא דבר שעושין הם בעצמן ולא הול"ל אלא ניקור דדמי לחמץ ועיין לישׁ"ש בריש חולין ע"ש ודע דהמרדכי הק' מניקור ומליחת בשר ותי' דהתם ודאי איסור ועיין במרדכי בריש חולין דכ' דטעם הניקור משום מדרבנן ולא היה צ"ל כן דאפי' מדאורייתא הכא שאני דהוי ודאי איסור כמ"ש כאן ונ"ל דזה כוונת המפ' שהביא הרנ"ש בהגהתו סביב המרדכי כאן וליתא למ"ש הרב ז"ל בזה ע"ש:

גמ' ניחא ליה למעבד מצוה בממוניה עיין להתוס' לקמן ד"י ע"ב מ"ש בזה וה' בית יעקב כ' לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן ע"ש וה' מדות חכמים באות ניחא ליה תימה מהגמ' במס' בכורות די"ח ע"ב בפלוגתא דר"ט ורע"ק ברועה כהן בחצר בע"הב ע"ש ואפשר במאי דקי"ל ואיתא בר"פ הזרוע דאין נותנין מת"כ לכהן ע"ה ונ"ל מקרא ע"ש וקי"ל דאי תפס כהן ע"ה ל"מ מניה וא"כ לכך אקנויי מקנה ליה כי היכי דלא יבא לידי תפיסה כהן ע"ה וניחא ליה למעבד מצוה דאורייתא בממוניה דהיינו לתת מתנותיו לכהן חבר ונר' דזהו הטעם דהוצרכו להקנאה ולא סגי בנתינת רשות וע"ש בפירש"י ז"ל:

דף ה.

גמ' רנב"י אמר ראשון דמעיקרא וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד י"ל דגם לתנא דרי"ש כן הוא דלא מוקמי' ליה בי"ד אלא משום דכתיב לא תשחט על חמץ דמודה תדרי"ש דנקרא נמי ט"ו א' כמו הנך קראי והגמרא פשיט"ל בתדרי"ש הכי דסמיך אדברי רי"ש בברייתא דבסמוך ולא פריך אלא ארנב"י דמשמע דמקרא דראשון לחודיה קאמ' וניחא בזה מה שהק' התוס' בד"ה דברי ע"ש:

עו"ש התם נמי הא' למ"ל עיין בברייתא דמייתי הגמ' בר"פ לולב וערבה ועיין להתוספות בשמעתין בד"ה למעוטי וי"ל:

שם למעוטי חולו של מועד מכאן נראה להוכיח דחה"מ אינו אסור בעשיית מלאכ' בדבר שאינו אבד אלא מדרבנן וקראי דפ' אין דורשין דף י"ח ע"א אסמכתא בעלמא ע"ש בתוס' דאי הנך קראי דרשא גמורה לא הוה אצט' קרא הכא למעוטי חולו של מועד:

שם זמן שחיטה קאמר עיין לה' שאגת אריה סימן ע"ח ועיין בגמ' לקמן דס"ג:

שם ר' יוסי אומר א"צ עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק ועמ"ש מהרש"ל ז"ל לעיל בתוס' בד"ה ואימא ועיין למהרש"א שם:

שם תוס' בד"ה ואומר וכו' היינו מדרבנן וכו' עכ"ל עיין להברכ"י ז"ל סי' תמ"ה שכ"כ משם המאירי מטעם דהוי שלא כדר"א וכ' שאין נר' כן מסתמות דברי הפו' ע"ש ולא זכר דברי התוס' הללו:

דף ה:

גמ' אין ביעור חמץ אלא שריפה מפירש"י נר' דרע"ק כר"י ס"ל והדבר ק' דרש"י גופיה פי' בהא דקאמר ר"י אימתי שלא בשעת ביעורו דהיינו קודם איסורו אבל אחר זמן איסורו מודה ר"י דהשבתתו בכל דבר והכא ביו"ט איירי וכבר עמדו ז"ל בזה ונראה דהיינו דוקא למסקנא דתשביתו היא בי"ד מוקמי' ליה קודם איסורו אבל אי תשביתו בט"ו ומשמעות תשביתו היא הבערה בע"כ דאחר איסורו בהבערה והכא קיימי באי איירי בט"ו:

שם לחלק יצתה כ' התוס' דאי ללאו יצתה ביו"ט שרי ועיין לרש"א בה' עי"הך סי' מה שהקש' מגמ' דשבת דקי"ד ע"א ע"ש וי"ל דאע"ג דהבער' שריא מ"מ אצט' קרא דלא עולת יו"ט בשבת משום עיבוד דמליחה דאע"ג דאין עיבוד באוכלין חלבים לאו אוכלין נינהו עיין להמש"ל בה' שבת ולהשע"ה שם:

עו"ש לא אמרינן מתוך כ' התוס' דאי אמרינן מתוך הכא מה שמבער הוי צורך ועיין להתוספות בפ"ק דכתובות שכ' הפך ממ"ש כאן ע"ש אלא דהתם אדרבנן קיימי והכא אדאורייתא:

שם כלפי לייא וכו' אכבשתו ק"ל אבל אשרוי שפיר מתניא משום שכירות בבעלים ועיין ברש"י:

דף ו.

גמ' סד"א הואיל וכי איתיה הדר לא נתבאר אי ילפי' בעלמא מהכא כי איתיה אי אמר ר"ש דבר הגורם לממונא ועיין לה' היו"ט בה' חלה בענין בהמת ארנונא והנה בקמא דק"ה בגזל חמץ וע"ע הפסח דא"ל הש"ל בעי רבא נשבע עליו מהו ופשיט ליה דחייב ויש להבין מאי מבע"ל הא פלוגתא דתנאי היא בדבר הגורם לממון ואולם אי אמרינן דילפי' מהכא דכי איתיה נמי הוי דבר הגורם לממון א"ש דהיינו דמבע"ל אי ילפי' מהכא ופשיט דילפי' והך סוגיא אליבא דר"ש ובזה ניחא דהשמיטה הרי"ף ז"ל ע"ש גם ניחא מאי דמבע"ל לרבא גופיה בסו"פ הגוזל בכהנים בנכסי הגר דהתם אליבא דרבנן ועיין להמש"ל בה' גזילה שם ע"ש ומ"ש שם לחלק בין קרן לחומש עיין להתוס' לקמן דכ"ט ע"ש:

שם א"ר אם של הקדש הוא וכו' עיין בפ' כ"ש דכ"ט פלוגתא דתנאי בחמץ של הקדש אי האוכלו מעל ע"ש ונרא' דאחי הא דהכא אפי' כמ"ד לא מעל דמ"ה איסורא מיהא איכא ובדיל מניה ועוד כיון דיודע הוא שהוא של הקדש א"כ ע"כ מאי דסובר לא מעל משום

שהוא חמץ וא"כ יודע הוא שהוא חמץ וממ"נ לא אתי למיכל מניה ועיין להמגיה בס' משל"ל בה' חמץ ע"ש:

תוס' בד"ה בהמת וכו' וכן גבי עיסה תניא וכו' אע"ג דלא מצי לסלק וכו' עכ"ל פי' דלשי' רש"י דחדא ברייתא א"כ לל"ק דמוקמי' לה במצי לסלק בזוזי אין לחלק בין עיסה לבהמה ובהא נמי פליגא אלישנא בתרא ואהא ק"ל דגבי עיסה תניא ואע"ג דלא מצי לסלק וא"כ קשיא הך ברייתא לל"ק ועיין לה' היו"ט בה' חלה דף ודלא כמהרש"א ז"ל דלפ"ד מ"ש התוס' גבי ברייתא דעיסה ואע"ג דלא מצי וכו' שפת יתר הוא:

דף ו:

ממאי דבריש ירחא וכו' יל"ד דאפי' בריש ירחא ממאי דצריך ט"ו דילמא יו"ד ימים ומשום דאיידי דצריך לצוותם על מקחו מבעשור גמר להו לכולי מילי דפסחא וכדאמר בסמוך וי"ל דלא אמרינן איידי אלא היכא דשאלהו עיין בתוס' בד"ה מזהיר ע"ש:

דף ז.

גמ' דייקא נמי וכו' וכ' רש"י ז"ל ושבת דקתני אגב יו"ט נראה מדבריו דלא סבר לה מר כמ"ש התוס' לקמן דמ"ו ע"א דר"א ור"י מודו דהטלה בצונן מהניא דלפ"ד א"ש בפשי' ביו"ט שח"ל בשבת דאם היה בביתו היה מטיל לצונן ובהכי ניחא לי מאי דא"ל לשי' ריב"א שכ' התוס' לעיל ד"ה ע"ב דלמ"ד הבערה ללאו יצתה שרי ביו"ט אפילו שלא לצורך מאי דייקא נמי דקאמר נוקמה כמ"ד הבער' ללאו יצתה דאי בביתו שרי לאפות או לשרוף אותה ועפי"ה ניחא דבשבת מאי איכא למי' וס"ל לריב"א כמ"ש התוס' דהטלה בצונן מהניא לכ"ע ודחיקא ליה להגמ' לו' שבת אגב יו"ט מיהו ק"ק בדברי רש"י ז"ל אמאי לא מוקי לה כבן בתירא דתטיל בצונן וא"ש בשבת דקתני בפשי' ואמאי דחיק למי' אגב וי"ל:

שם כי לא רבתה ניזיל בתר בתרא מי לא תנן וכו' יל"ד מאי קושיא נימא דלא אזלי' בתר בתרא אלא לחומרא כי התם אבל הכא דכי אזלינן בתר בתרא קולא היא לא וי"ל דכיון דהתם אזלי' בתר בתרא נגד הרוב הכא דלא רבתה דכי הדדי נינהו אזלי' שפיר בתר בתרא:

שם רוב חולין חולין רוב מעשר מעשר אין להק' דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא די"ל דבשוין דליכ' רובא אזלי' בתר בתרא אבל כי איכא רובא לא אזלי' בתר בתרא מיהו למאי דמסקי' דהכא מיירי בגומא דלא שייך בתרא ק' ואין לו' נעשה דיוק רישא דהיינו מחצה כסיפ' דהיינו רוב דבכלל מאתים מנה וצ"ל דהדיוק דהיינו מחצה ספיקא הוי וכה"ג משני בפ"ק דקידושין דף ה' ע"ב ע"ש:

שם צבורין צבורין עמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש והנה לר"ש דחמץ אחר הפסח שרי והו"ל חמץ דשיל"מ כמ"ש הרמב"ן במלחמותיו בפ' כ"ש ובדשיל"מ לא אזלי' בתר רובא כמ"ש הר"ן ז"ל בפ"ב דביצה ע"ש והכא דקאמר רב אזלי' בתר רובא ודאי דלכולהו תנאי אמרה דאע"ג דרב לקמן דכ"ט ס"ל כר"י מ"מ דוחק הוא לו' דהכא אליבא דר"י אלא דאפי' לר"ש והכא שאני דאיכא נמי בתרא דעדיפא מרובא והגמ' פריך דלמ"ל רובא ואין מקום לקושיית מהרש"א ז"ל ועיין להמש"ל בה' מעילה שדחה ס' הר"ן ז"ל מסוגיין ע"ש:

תוס' בד"ה משש וכו' ומייתי ראיה וכו' ממה שהוצרכו לפ' כן לשי' ר"ת מוכח דלרש"י חיטי קורדנייתא דאורייתא הוא ולפ"ז ליכא נפקות' בין רש"י לר"ת דלתרווייהו בחד דרבנן הוא דאינה מקודשת ולפ"ז צ"ל לשי' רש"י מאי אפי' בחיטי דקאמר ונר' במ"ש התוס' בריש פרקין דחמץ נוקשה אפי' למ"ד דאורייתא מ"מ אחר הפסח מותר ע"ש וזהו אפי' דקאמ' דאפי' בכה"ג דשרי ליהנות אחר הפסח אינה מקודשת ועיין להתוס' בקידושין דנ"ח ע"א:

בד"ה בהר הבית וכו' במעות הצרורות וכו' עכ"ל פי' כיון דאסור ליכנס במעות חולין א"כ ודאי דתלינן במעות הקדש דשרי להכניסם לכתחיל' ולא תלי' במעות חולין ועבר והכניסם:

דף ז:

בד"ה על אעפ"כ אור"י דאין לגעור עכ"ל ממ"ש אין לגעור מוכח דלכתחילה לא כיון דבעי' עובר לעשייתן וי"ל ד מ"ש דגבי נט"י אפי' לכתחי' מטעם דלא חילקו ועוד י"ל במ"ש ומיהו וכו' דמ"מ אמאי לא תיקנו קודם נטילה ממש ע"כ נר' דהני תרי טעמי שכ' בנט"י חד טעמא נינהו דמשום לא חלקו לא מהני לעשות כן לכתחי' דבעי' עובר לעשייתן וכמו בטבילה ומשום קודם ניגוב לחודיה לא מהני דמ"מ הי"ל קודם נטילה דהוי עובר לעשייתן ממש אבל בהצטרפות דלא חלקו ואיכא נמי עובר לעשייתן דקודם ניגוב תיקנו כן בנט"י לכתחי' ובזה אין מקום למה שהק' מהרש"א ז"ל ועיין להרמב"ם ז"ל בפי"א מהלכות ברכות ולמר"ן בכ"מ שם כ' התוס' בברכות די"א ע"ב דטעמא דאין מברכין לישן בסוכה משום דאפשר שלא יבא לו השינה והוי ברכה לבטלה ע"ש וק"ל דמ"מ יתקנו שיברך אחר השינה ומ"ש מטבילה דאמרי' בשמעתין דמברכין אחר עשייתה כיון דא"א לברך קודם ועיין להרשב"א ח"א סי' י"ח שכ' דטעמא דשינה משום כיון שאין בידו לא הוי מצוה כ"כ דמברכין עלה וה' חשק שלמה ז"ל בריש ספרו עשה לו סמוכות מדברי התוס' דברכות ע"ש ולא קרב זה את זה ועיין למהרימ"ט חי"ד סי' מ"ז ע"ש:

דף ח.

גמ' כל אדם שאין לו קרקע וכו' הר"מ השמיטה ונרא' דס"ל דאידחי הא דר"א ממאי דנ"ל בפ"ק מקרא דעבדים פטורין מראיה דאי איתא למ"ל קרא הא ל"ל קרקע דמה שקנה עבד קנה רבו ואע"ג דאם הקנו לו ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה מ"מ למ"ד בפ"ק דקידושין דכ"ג דפלוגתייהו דתנאי בע"מ שתצא בו לחירות וכ"פ הר"מ ז"ל א"כ כיון דלא הקנו לו לכל מילי לא הוי דידיה וכה"ג כ' התוס' שם במאי דקתני בכסף ע"י אחרים ע"ש ועמ"ש לעיל ד"ג בד"ה מאליה ע"ש:

דף ט.

גמ' ואבע"א ספק וספק הוא וכו' פירש"י אע"ג דמדרבנן אסור הכא שאני דחזקה וכו' נר' מדבריו דלפום אבע"א אע"ג דל"ל השתא הך חזקה היינו לדאורייתא אבל לדרבנן מהני דהוי מיהא ס' קרוב לודאי ומה שהוצרך רש"י בס"ד דמקשה ל"פ דרוב מעשרין היינו משום דאכתי לא ס"ד להא דחזקה אבל השתא דכבר מייתי להא דחזק' בשינויא קמא אית למי' בפשיטות דמהני לן מיהת לאחשובי קרוב לודאי ומ"מ שמעי' מדברי רש"י דמפ"ל בס"ד משום רובא אע"ג דטבל דשיל"מ דבדשיל"מ אזלי' בתר רובא שלא כדעת הר"ן בפ"ב דביצה ועיין להמש"ל בה' מעילה ועמ"ש לעיל ד"ז ע"א והנה הראשונים ז"ל הקשו בהאי דפ"ק דקדושין דכ"ז ע"ב במעשה דר"ג איך יצא ולא עישר הא קי"ל חזקה על חבר וכו' וראיתי לה' מדות חכמים באות חזקה על חבר וכו' שתמה דמאי קושיא נימא דהתם בדמאי מיירי וכי אמרי' חזקה על חבר היינו באיסורא דאורייתא אבל באיסורא דרבנן לא ע"ש ושל כת הקודמי' היא שכ"כ בשיטה שלא נודעה למי שם בקדושין וכבר תמה ע"ד השער"ה דבדמאי אין מפרישין אלא ת"מ ובעובדא דר"ג הפריש המעשרות וע"כ לאו בדמאי אייריי גם נעלם מה' מדות חכמים דברי רש"י אלו דשמעתין דמשם בארה דאפי' בדרבנן אמרי' חזקה על חבר וי"ל ומ"ש עוד ה' מ"ח שם מההיא דחדש ויולדת ע"ש ל"מ דהתם חזקה דב"ד עדיפא ואינה בסוג חזקת שליח והנה השע"ה בה' מ"א דקל"ח ע"ד הוכיח מסוגיין דבס"ס שרי אפו' דשיל"מ דהכ' טבל דשיל"מ ע"ש ולפמ"ש רש"י ל"מ דהכא שאני דאיכא חזקה לאחשוב ס' קרוב לודאי גם י"ל מה שהוכיח השע"ה בה' מקואות מדברי התוס' בסוגיין דס' דרבנן היכא דאיתחזק איסו' שרי ע"ש דהכא שאני דהוי ס' קרוב לודאי וכמו שכתבתי וכמ"ש התוס' בד"ה ואת"ל גבי אכלתיה ע"ש ועיין עוד שם להשע"ה שכלל התוס' ורש"י בחדא מחתא ע"ש ולפי מה שנתבאר לדעת רש"י מטע' חזקה הוא ול"ק קושי' התוס':

תוס' בד"ה כדי וכו' וי"ל דדרשי' וכו' עכ"ל הנה לפ"ד התוס' אלו דהנאה של כילוי נ"ל מהיקשא א"כ למ"ד יש אם למסורת אתרומתי כתיב הנאה של כילוי שרי ופלוגתא דתנאי

היא ועיין להתי"ט בסוף תמורה ע"ש ועיין להתוס' ביבמות דף ס"ו שהוכיחו ממ"א דטבל אסור בהנאה של כילוי וה' שמחת יו"ט סי' תמה אמאי לא הוכיחו ממתני' דר"פ מפנין דקתני אבל לא בטבל ע"ש ולפי"ה ע"כ דלאו היינו טעמא דקתני אבל לא בטבל דא"ה מאי פריך הגמ' שם טבל פשיטא ומאי פשיטא והא פלוגתא דתנאי היא וע"כ דה"ט כיון דחזי לגופיה כשיתרום לא מקצי לבהמתו ולכך אסור לפנותו ול"ד לתרומה טמאה מיהו י"ל דאפי' למ"ד יש אם למסורת מדרבנן מיהא אסור ועיין להתוס' לקמן דף ל"ג בד"ה ששיריה ע"ש ועיין להמש"ל בהלכות תרומות שהוכיח ממ"א דאיסור הנאת כילוי מדרבנן ולפי"ה ל"מ הפך דברי התוס' כיון דפלוגתא דתנאי כאמור וע"ש דעפי"ה נדחו כל ראיותיו ומה שהק' דאי מדאורייתא אמאי לא אסרי' שאר הנאות י"ל דההקשא עבדי' ליה על ההנאה הנז' בפסוק דכתיב לך להסיקה תחת תבשילך ומ"ש ממתני' דבתי כנסיות ע"ש י"ל דמצוה דרבים שאני וכדאי' בברכות דשחרר עבדו ודחי לעולם בהם תעבודו משום מצוה דרבים:

דף ט:

בד"ה ספק וכו' גררוהו ואכלוהו והוי ס' הרגיל עכ"ל נר' דהני ב' תירוצי התו' תליין בב' לשונות דאיתא בגמ' דל"ק קאמר נהי דשיורי משיירא מיגרר מיהא גררי וליל"ב ודאי אכלום לא אמרי' ודאי גררי אמרי' דלל"ק כיון דאורחא דמשיירא אם כן אכלוהו לא הוי ס' הרגיל דאפ"ת אכלום הא משיירי ולמיתלי שאכלום כולם לא הוי ס' הרגיל וא"כ בר"ה איירי וכתי' א' של התוס' מיהו לל"ב אורחא הוא דלא משיירא וא"כ הוי ס' הרגיל וכעי"ל שכ' התוס' ולפי"ה ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף י.

גמ' בתרומה דרבנן פירש"י תרומה בזה"ז דרבנן לכאו' לפי פירושו דסאין היינו פירות הו"ל לפ' תרומת פירות דרבנן ונראה דס"ל כיון דאיכא תרומה דאורייתא ה"נ דכוותה בחמץ אע"ג דביטלו כיון דבלא ביטלו הוי דאורייתא ולכן פי' בתרומה בזה"ז דליכא תרומה דאורייתא כלל ול"ד לחמץ ודחי דחמץ נמי הבדיקה דרבנן אע"ג דלא ביטלו ולפי"ז ס"ל כדעת הסוברים דכל בדיקה דרבנן היא:

שם ספק על ס' על היינו בקע' פירש"י וגבי בתים

אפי' רבנן מודו דבדיקת חמץ דרבנן ע"ש נר' מדבריו דלר"א שרי אפי' אי בדיקת חמץ דאוריית' ולפי מה שפי' דטעמא דר"א משום דהוי ס"ס הכא גבי בדיקה ליכא אלא חדא ספיקא והיה ראוי להחמיר אפי' לר"א אי לאו דבדיקה חמץ דרבנן וצ"ל דה"נ גבי חמץ איכא ס"ס דשמא אכלתיה וא"כ לר"ז דס"ל לעיל דמשיירא ליכא אלא חד ס' ולחומרא אי לאו דס' דרבנן הוא ועיין להרז"ה ז"ל ע"ש והר"מ פי' בפ"ב מה' חמץ דצריך בדיק' דס"ל

דה"ק היינו בקעה וכי היכי דאפליגו בבקעה גם כאן גבי חמץ פליגי ואין להק' דמ"מ הוי ס"ס דשמא אכלתיה וקי"ל בכל ס"ס לקולא דלטעמיה אזיל דפס' כר"ז דמשיירי כמ"ש המש"ל ועיין להר"א בהשגות ולמר"ן בכ"מ שם ע"ש ודע דאף שכתב רש"י דפליגי בס"ס מ"מ נר' כדעתו דלאו בכל ס"ס מטהר ר"א אלא בס"ס כה"ג דחד מנייהו ס' ביאה אבל בעלמא אפי' ר"א מודה דס"ס דטומאה בר"הי לחומרא וניחא בזה דלא אפליגו אלא דבקעה ועיין לרש"י בפ' השוכר וגם בדעת ר"ת י"ל כן אבל מדברי ר"י דכ' דטעמא דר"א משום דלא ילפינן מסוטה אלא בס' אחד אין נר' כן ועיין להתוס' לעיל בד"ה את"ל ובד"ה ס' גררוהו ועיין למהרש"א כאן בד"ה ס' ביאה ע"ש במה שהק' התוס' בד"ה ס' על עיין לה"ה בפ"ב מה' חו"מ ע"ש:

שם הניח ט' ומצא עשר וכו' כל הראשוני' פי' לענין בדיקה ואולם מדברי התוס' בביצה ד"י ע"ב בד"ה הכל חולין נר' דמפ' סוגיין לענין דאורייתא ונ"ל לדעתם דלאו לענין בדיקה מתניא אלא לענין אכילה ובהניח ט' ככרות מצה ומצא עשר דלר' דס"ל אלו הן הראשונים אע"ג דמספק"ל בעשירי אי מצה או חמץ מ"מ אי פריש א' מנייהו אמרינן דמרובא פריש ומותר באכילה ולרבנן דמספק"ל בכולהו אסירי באכילה וביד מיירי דרובא חמץ וכן בהניח עשר ומצא תשע עז"ה ול"ק מה שהקשה הגו"ה ועיין להשע"ה ומה שהוכיח דהתוספות ס"ל בלא ביטלו ממ"ש לעיל דכולה סוגיא איירי בלא ביטלו ע"ש טפי הו"ל להוכיח מדברי התוס' הכא בד"ה הניח שכ' דר' לטעמיה וכו' וא"א דהכא בביטלו אפי' רשב"ג מודה כיון דבדיקת חמץ מדרבנן כמ"ש התוס' בד"ה על בשם רש"י ע"ש ועמ"ש במ"א בדברי התוס' כאן ובדברי מהרש"א ז"ל ובסוגיא רביצה ובפסקי הר"מ דנר' דסתראי נינהו מ"ש בה' חמץ ממ"ש בה' מעשר ע"ש ועיין להשע"ה:

פירש"י בד"ה ר"א וכו' טמאין גרסי' עכ"ל לאפוקי גי' הרז"ה דגריס טהורין וע"ש פי' ועיין בכתובות דכ"ז ובפירש"י ותוס' שם ע"ש:

תוס' בד"ה והלך וכו' והאוכל במיתה עכ"ל מילי מילי קאמרי דנ"מ אם נגעו בתרומה טמאוה והאוכלה בעשה ואם אכלו תרומה טהורה בטומאת הגוף במיתה ר"ל דממ"נ אחד מהם מחוייב מיתה ואם נגעו באחד ונכנס למקדש חייב:

בד"ה בב"א טמאין היינו מדרבנן עכ"ל דבריהם מוכרחים מגמרא בנזיר דנ"ז ע"א דפריך אמתני' דב' נזירין הו"ל ס' טומאה בר"הר ומאי קושיא הא ודאי איכא טומאה אלא ע"כ דמדרבנן היא ועיין לה"ה בפ"ב מה' חמץ במ"ש בדעת הר"מ שלא חילק גבי חמץ וע"ש להכ"מ ולהמש"ל ע"ש:

בד"ה על ובדק וכו' וי"ל דאיירי בלא ביטלו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל והוא תימה דאטו משום דאינו יכול לתקן דרבנן לא יבטל ולא יתקן איסור דאורייתא שבידינו ובמה שנתקשה מהרש"ל ומהרש"א ז"ל דאפי' לרבנן צריך ביטול ע"ש י"ל דלרבנן כיון דתלינן דאכלתיה הו"ל חמץ שאינו ידוע ומועיל הביטול שביטל קודם אבל לר"מ דלא תליא באכלתיה הו"ל חמץ ידוע ואין דעתו בביטול הקודם על חמץ ידוע וצריך ביטול אחר ועי"ל דבשעת הביטול לא היה חמץ זה ברשותו ולא מהני ביטול אלא לחמץ שהוא ברשותו ושלא בשעת הביטול:

בד"ה חולין וכו' דהא טבעא אטבעא לא מחללי' עכ"ל עיין למהרש"א בביצה שנעלם ממנו משנה במס' מע"ב ופ' הר"מ בפ"ד מה' מע"ב דין ח' ע"ש ובאמת התוס' הי"ל להוכיח כן ממשנה הנז' אלא משום דאי' למי' דה"ט משום גזירה וכמ"ש הר"ב והתי"ט שם לכך ניחא להו להוכיח שכן הוא מעיקרא דדינא וי"ל על הרב והתי"ט מה יענו בהוכחת התוס':

דף י:

גמ' בעי רבא וכו' ואת"ל וכו' הר"מ פס' בבעיא הא' דא"צ לבדו' כאת"ל וכן דרכו במ"א דאת"ל פשי' ואולם הרא"ש בקמא כ' דדוקא אי הבעיא הב' לא אצט' להך את"ל אבל אי הך את"ל מוכרחת לאו פשי' היא ע"ש ומכאן ראיה דהר"מ פליג עליה בזה שהרי הך את"ל דהכא מוכרחת היא כמ"ש רש"י וכ"נ מבעיא דככר בשמי קורה דהך את"ל צריכה היא ופ' כאת"ל:

שם בממוניה לא אטרחוה כתב רש"י ויבטל בלבו נר' דמפ' דאיירי בלא ביטול והכריחו לזה דאי בביטל לא מתוקמא הך בעיא דכיון דהככר מצוי ל"ש בדיקה אלא ע"כ לענין ביטול ועיין לה"ה בפ"ב מה' חמץ מ"ש ע"ד הר"א בהשגות ע"ש ועיין לה' בית יעקב הבאתי דבריו לעיל ד"ד ע"ב ע"ש ובעיקר קושי' התוס' בד"ה בממוניה י"ל דבגופיה לחודיה או בממוניה לחודי' אטרחוה והכא מבע"ל היכא דאיכא שניהם בגופיה ובממוניה כי הכא לטרוח אחר חבר ולשוכרו בממון:

שם מתני' יבדוק לאחר המועד פירש"י מו' שעו' עד שתחשך כ' מהרש"א דמשתחשך לא יבדוק דאם יבדוק מה תיקן הרי עבר עליו אבל מו' שעות עד שתחשך לא עבר בב"י ע"ש ואזיל לשי' שכ' בדברי התוס' דהכא מיירי בלא ביטל ומ"מ נעלם ממנו דברי רש"י לעיל ד"ד ע"א בד"ה בין לר"מ ע"ש דמשם בארה דס"ל לרש"י דעבר בב"י בו' שעות וא"כ הדק"ל למה דוקא עד שתחשך וכן ק' לשי' מהרש"ל דתוס' דהכא מיירי בביטל ע"כ נר' דמ"ש רש"י עד שתחשך לא אתא אלא לאפוקי יו"ט דכיון דאינו יכול לשרוף וכשמוציא חמץ

צריך לכפות עליו את הכלי גזרי שמא אח"ך ישכח ויאכלנו דדוקא בשעת בדיקה הוא דלא גזרי רבנן משום דכשהוא מחזר עליו לשורפו לא אתי למיכל מניה כדאיתא בגמ' לכך לא יבדוק אבל בחש"מ בודק ולפ"ז ע"כ הכא בביטל איירי כמ"ש מהרש"ל דאי בלא ביטל שורף אפי' ביו"ט כמו שמתבאר מד' רש"י לעיל ד"ו ע"א בד"ה כופה ע"ש ועפי"ז י"ל דמאי דלא ניחא ליה לרש"י לפ' לאחר המועד וכפי' התוס' משום דבירוש' איפליגו אמוראי אי קניס ר"ש גם בביטל ולמ"ד דלא קניס בביטל ע"כ דלאחר המועד ממש א"צ לבדוק לכך מפ"ל עד שתחשך וא"צ למ"ש התוס' בטעמו של רש"י ז"ל וראיתי להר"ן שכ' דיש לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת דבאיסור כרת גזרי רבנן דילמ' אתי למיכל מניה לכך משתחשך לא יבדוק ע"ש ואע"ג דבכ"ד אמרי' מ"ל איסור לאו מ"ל איסור כרת כבר כתב רש"י במ"א דה"ד באיסורא אבל במידי דהרחקה עשו הרחקה לאיסור כרת יותר מאיסור לאו והנה המאור בפ' כ"ש כ' דלר"ש מותר באכילה עד שתחשך ע"ש וע"כ דמפ' למתני' כפי' התוס' דאי כפירש"י מאי פריך בגמ' דרבנן אדרבנן נימא דבעלמא גזרי רבנן והכא לא גזרי דס"ל כר"ש דשרי באכילה ורש"י ודאי לא ס"ל כס' בעל המאור ודע דמדברי התוס' שפי' לאחר המועד ממש שלא יתערב וכו' נר' להוכיח דס"ל ס' חמץ שע"ע הפסח אסור דאי איתא אמאי יבדוק הא ס' הוא שמא לא יש חמץ ואת"ל יש חמץ שמא לא יתערב לו ואמאי תי' לבדוק לאחר המועד הא רבנן דפליגי אר"י מסתמא היינו ר"ש בר פלוגתיה דס"ל חמץ אחר הפסח קנסא ועיין לה' חק יעקב בסי' תמ"ח מה שהוכיח מדברי התוס' ומהרש"א בעירובין ע"ש שבתי וראיתי שאין זו ראיה מכרעת דרבנן דהכא היינו ר"מ כדמוכח בגמרא ואינו מוכרח דס"ל כר"ש וכן מוכח מדברי התוס' לקמן בד"ה כל שהוצרכו להביא דר"מ לא גזר בבכור מפ' כל פיסולי המוקדשין ולא הוכיחו מחכמים דפליגי אר"י בההיא דבכור שהביא בגמ' כאן אלא ע"כ דאינו מוכרח דכל שהוא בר פלוגתיה דר"י נכלל בל' חכמים וזה נר' לי כוונת רש"י במ"ש לקמן בד"ה ואין מקיזין פלוגתא דר"ש ור"י וכו' דלכאורה שפת יתר הוא ונר' שכיון לתרץ דל"ק דר"מ אדר"מ ואף שהוכיחו התוס' דר"מ נמי לא גזר מ"מ מברייתא דבכור שהביאו בסוגיין לא מוכח מידי באופן שאין דבר זה מוכרח דכל בר פלוגתיה דר"י נכלל בל' חכמים וא"כ י"ל דחכמים כאן ס"ל כר"י דחמץ אחר הפסח אסור מדאורייתא וספיקו להחמיר:

דף יא.

גמ' אמר רבא דר"י אדר"י קשי' וכו' יל"ד דרבא גופיה משני לעיל דר"י אדר"י ולא ק"ל דרבנן אדרבנן ומ"ש דק"ל לאוקמתא דאביי וי"ל דרבא ס"ל דרבנן דהכא לאו היינו ר"מ אבל מדפריך ממתני' דקורין ולא ניחא ליה למי' דס"ל לתנא דהך ברייתא כרבנן דגבי

חמץ דלא גזרי וס"ל כר"י דמיחו ולא מיחו וע"כ דס"ל דרבנן דמתני' דגבי חמץ היינו ר"מ דפליג אר"י ול"ל מיחו ולא מיחו וא"כ תק"ל דרבנן אדרבנן ועוד נר' דרבא ס"ל דל"ק דרבנן אדרבנן רשאני גבי חמץ דהוא עצמו מחזר עליו לשורפו ולא ק"ל מהא דקוצרין משום דש"ה דהוי פסידא וחמץ לא הוי כמו פסידא אבל המקשה דפריך ליה מההיא דקוצרין ס"ל דבהכרח הוא דחמץ הוי כמו פסידא דלא תקשה דרבנן אדרבנן ולכך פריך מההיא דקוצרין והשיב רבא דר"י אדר"י קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא בניחותא כלו' מעיקרא לא ס"ד לאקשויי אלא דר"י אדר"י אבל דרבנן אדרבנן לא ק"ל ולכך א"ש דר"י אדר"י כדשנינן ומאי דלא. ק"ל אדרבנן משום דהוא גופיה מחזר וכו' וא"ש לפ"ז מאי דקאמר כדשנינן דאי סתמא דגמ' קאמ"ל הא שינויא דאביי הוא ולא סתמא דגמ' ומאי כדשנינן ועפי"ז ניחא דברי התוס' בד"ה אבל וא"צ למ"ש מהרש"ל ומהרש"א ז"ל שם ע"ש ודע דמה שהקשה מהרש"א ע"ד מהרש"ל ל"ק דמצות ביעור הוי כמו עולי רגלים ולכך ק"ל דרבנן אדרבנן וס"ל נמי הביעור הוי כמו פסידא ואי שרי' משום הא הו"ל למשרי משום מצות ביעור באופן דאי שרי' משום מצות ביעור הו"ל למשרי גם משום עולי רגלים ואי שרי משום פסידא הו"ל למשרי משום ביעור ולכך קשיא ליה שפיר דרבנן אדרבנן ודר"י אדר"י והתוס' דנקטו ביעור עם פסידא הדברים מוכרחים כיון דק"ל מההיא דקוצרין והתם משום פסידא הוא כמ"ש התוס' בד"ה קוצרין עיין לה' יעיר אוזן באות לכתחילה ע"ש:

דף יא:

גמ' ותניא איזהו קירוד וכו' הא דהוכרח להביא הא ותניא נר' משום דלא תימא דב' ענינים הן קירצוף וקירוד להכי לא גזרי' לזה הביא הא תניא דענין אחד הן אלא דאלו גדולים ואלו קטנים ועי"ל משום דאי' למי' דקירוד גופיה איסורו משום גזירה ולכך לא גזרי' קרצוף אטו קירוד דהוי גזירה לגזירה לזה הביא הברייתא דקתני מפני שהוא עושה חבורה:

דף יב.

גמ' ומה אלו דייקי' וכו' לכאור' אמאי לא פריך אלא לר"י והא לר"מ נמי ק' כה"ג ורש"י כאן פי' אופן הפירכא גם לד"מ לל"ב ולפי הנראה גם לל"ק קשה קושי' הגמ' וכן רש"י לעיל בל"ק רמז לקושי' הגמ' ע"ש ונר' דס"ל להגמ' לל"ק ל"ק כ"כ דכל כמה דאית לן למי' דלא טעי כלל לא בעי למידק אבתרייהו אי טעו אבל לל"ב ולר"י כיון דמ"מ טעו אית לן למיחש שמא טעו יותר ובעי' למידק אבתרייהו וכיון דלר"מ ל"ק לכל הלשונות לכך נקט לה בדר"י:

שם ורחמנא אמר והצילו העדה הא דאצט' לאתויי קרא אע"ג דפשי' דמס' לא קטלי' י"ל דהכא לאו ספיקא הוא דחזקה על העדים שאין משקרין:

תוס' בד"ה אלא וכו' וי"ל דסבר רבא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דלאביי בל"ב פשיט"ל. מילתא דאין לתלות הטעות בשניהם כיון דבהא הוא דפליגא ל"ב אלישנא קמא אבל לרבא ס"ד דיש לתלות הטעות גם בב' כל"ק כיון דלא נתבאר בדברי רבא ועי"ל דלל"ב לאביי כיון דלא קאמרי אינהו דטעו אלא אנן בדידן מתלא הוא דתלי' דטעו אין לתלות דטעו כ"כ שניהם אבל לרבא דדייקי' אבתרייהו וקאמרי אינהו דטעו ס"ד דהתוס' דודאי קושטא קאמרי ועפי"ז י"ל גם מה שהק' מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה אחד ע"ש די"ל דשאני המוזמין דקאמרי אינהו:

בא"ד ועי"ל וכו' דקאמרי ג' בסוף ג' עכ"ל לכאורה דגם הא דקאמרי ה' בסוף ה' וכדקאמר בגמ' ולפ"ז הטעות הוא בב' שעות ומשהו ולר"מ שתי שעות חסר משהו הוא דטעו ועיין בתוס' בסנהדרין דמ"ז ע"ב ובמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

בד"ה באיזה וכו' תימה כיון וכו' עכ"ל עיין ברש"י בסנהדרין ומהרש"ל ומהרש"א ז"ל שם ע"ש ומה שהק' ע"ד השע"ה בה' עדות מדלא פריך המק' מכמה בחדש ע"ש י"ל דאיירי ברובו של חדש ומהרש"א תרי מילי קאמרי דלס"ד ברובו של חדש ולמסקנא יהבי' להו כל טעותייהו ומ"ש מהרש"א דבב' ליכא למי' דטעו י"ל דרש"ל קאמר לאביי בל"ק ומדברי התוס' בד"ה אלא אין ראיה די"ל דאין לתלות הטעות בב' דזה טעה טעייה אחת וזה טעה טעייה אחת אבל אית לן למתלי ששניהם טעו טעייה אחת ועיין להתוס' בד"ה לר"מ ומה שהקש' השע"ה מהא דפריך בסנהדרין ד"מ עיין למהרש"א שם ועיין לה' תומים סי' ל' ע"ש:

דף יב:

בד"ה ניכול וכו' דהא צריך לשרוף וכו' עכ"ל והגמ' דשני בלישניה דבל"ב קאמרי עד סוף ו' ובל"ק קאמר כולה שית היינו אי לאו טעמא דשריפת חמץ:

בד"ה בשית וכו' עדות מסורה לזריזין וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"ל ז"ל ואפשר דאי הוה תני שש ושבע הו"א בין ו' לשבע הוא דלא טעו דבו' החמה באמצע ובשבע מן הצד אבל בין ה' לשבע טעו דלא דייקי אינשי בין מזרח למערב ואין להקשות אמאי אצט' לעיל למיהב להו כל טעותייהו מתחי' שעה רא' עד סוף ו' והא בין ה' לו' לא טעו אינשי גבי עדות דזריזין הן די"ל בין סוף ה' לשש טעו ואפי' בין סוף ה' לסוף ו' דבסוף ה' נמי כבר התחילה לעלות בקרנתא ולא כ' התוס' דזריזין ולא טעו אלא בין תחילת ה' לשש:

בד"ה אימתי וכו' וק' לר"ת וכו' הנה מה שהק' הא לר"י גזר וכו' י"ל דהוי גזירה לגזירה דשמא לא ימצא עצים וימתין לשבע ושמא יאכלנו ובכ"הג לא גזר ר"י ומה שהקש' דמתני' קרי לו' שעת ביעור י"ל דמתני' איירי בבדיקה דהיא דרבנן לכך נקט שעת ביעור דרבנן

דהיינו שש אבל הכא ר"י אדאורייתא קאי ובדאוריית' שעת ביעור היינו שבע וכמה שפי' התוס' דבשעת ביעורו דהיינו בשש השבתתו בכל דבר איכא למידק דבגמ' לקמן דכ"א ע"ב אמתני' דלא יסיק בו תנור פריך בגמ' פשיטא ומשני לא צריכא אלא לר"י דאמר אין ביעור וכו' ע"ש והתם בשש איירי דקאי אעבר זמנו דמוקי לה בגמ' שם בשעות דרבנן הרי דבשש ס"ל לר"י אין ביעור חמץ אלא שריפה ועיין להשע"ה בפ"ה מה' יס"הת בענין שלא כדרך הנאתו ע"ש ועיין להפר"ח בריש ה' פסח בדין הביטול ע"ש בריש דבריו:

דף יג.

בפירש"י בד"ה מזון וכו' וע"פ אסור לאכול מן המנחה ולמעלה עכ"ל דבריו תמוהים טובא דבלא"ה זמן סעודה ג' אחר חצות ואז אסור לאכול חמץ ועוד הא דתנן בר"פ ע"פ מן המנחה אסור לאכול היינו מנחה קטנה כדמסיק בגמרא שם ע"ש וסעו' ג' מזמן מנחה גדולה ועוד דתנן שם סמוך למנחה ומר ניהו קאמר מן המנחה ולמעלה וע"ש בהר"ן בר"פ ע"פ:

בד"ה טהורות וכו' או יוציאם לכלבי כהנים עכ"ל ק' דהא אכילת כלבים הוי כמו ביעור ואין מבערין קדשים ביו"ט כמו שאין שורפין כדפירש"י לקמן דמ"ו ע"א אמתני' דכיצד מפרישין חלה ביו"ט ע"ש וע"ש במהרש"ל ז"ל ועיין בפירש"י ותוס' בביצה דכ"ז ע"ב ובהר"ן שם ולקמן אמתני' הנז' ועיין להתיו"ט סוף תמורה ובחי' למס' שבת דכ"ג ע"ב כתבתי בזה:

תוס' בד"ה ר"ג וכו' וי"ל דאבע"א סמיך עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דהמתרץ והמק' ידעי לה שפיר להההיא ברייתא אלא דק"ל מאי חזית דסמכת אההיא ברייתא הא סתם לן תנא כר"מ והוי מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם ומשני ההיא לאו סתמא גמורא דמספק"ל היכי סתם ולכן סמכי' אההיא ברייתא והדר ק"ל דהא ר"ג מכריע ומשני לאו הכרעה היא ואבע"א דלגבי הכרעה נמי סמכי' אההיא ברייתא:

בד"ה מאי וכו' וי"ל וכו' וגבי כיסת' וכו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין להתוס' בכתובו' שם ע"ש. ע"ב גמ' מפני חמץ שבה פשיטא נר' דלא פריך פשיטא אלא על הטעם אמאי אצטריך למתני אבל עיקר מאי דתני חג המצות אצט' משום סיפא דברייתא הובאה בביצה די"ט ע"ש וגם למאי דמשני ל"נ אלא בי"ד הוא על הטעם די"ד נמי נכלל בחג המצות וחג המצות גופיה ודאי נכלל כמו חג המצות דסיפא דברייתא ובהכי ניחא מאי דק' מאי דפריך פשיטא נימא דאתא לאפוקי מס' רב אחא דיליף שאור דאכילה משאור דראיה כדאית' לקמן דכ"ט ועפי"ה ניחא דאפי' לא תני הטעם הוה ידעי' זה ולא פריך פשיטא אלא על הטעם והגידו לי שהפנ"י עמד בזה ותי' משום דר"א הדר ביה והוא דחוק

דמ"מ כ"הג לא פריך פשיטא ומ"מ ק"ל אמאי תני מפני חמץ שבה והלא אפי' מפני מצה שבה לא יביא דכיון דאסור לאכול מצה בע"פ הוי ממעט באכילתו ואפי' דנימא דיכול לבשלה או להחזירה לסולתה ולעשות אותה במי פירות כדעת המתירין כמבו' בדברי האחרוני' מ"מ מן המנחה אסור כל מילי כדאי' בר"פ ע"פ ע"ש בתוס' וא"כ הוי ממעט באכילתו ומכח קושי' זו נר' דכל כ"הג לא הוי ממעט באכילתו כיון דמותר לאכול בלילה שלאחריו ומכאן תשובה למ"ש מהר"ץ בתשו' לישב דברי רש"י לקמן דפ"ח דכ"הג הוי ממעט באכילתו ע"ש ועיין להשע"ה בה' ק"פ ע"ש מיהו ק' דקתני אין מביאין בחג המצות משמע אפילו בשביעי של פסח ואמאי הרי יכול לאכול בלילה כיון דבכ"הג לא הוי ממעט באכילתו ואפ' דביום שביעי בלא"ה אין מביאין דס"ל נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט ועיין בביצה שם:

שם אלא לעולם שנשחט הזבח פירש"י וקמ"ל דאע"ג דבעי עיבור צורה וכו' וק' דהא עיבור צורה הוא לינת לילה אחת כפירש"י לקמן דפ"ב ע"א ועיין להתוס' לקמן דט"ו ע"א וא"כ הכא דודאי בי"ג דאין מביאין תודה בי"ד וכמ"ש התוס' וכיון דבי"ג איירי הרי כבר נעשה לו עיבור צורה וצ"ל דרש"י מפ"ל בי"ד ובעבר והביא דאין מביאין דקתני היינו לכתחילה:

תוס' בד"ה אמר וכו' קרי ליה ר' וכו' עכ"ל עיין מהרש"ל לקמן דנ"ב ע"ב וזה רבות בשנים ששמעתי ממורי ורבי נר"ו שהיה אומר שנעלם ממהרש"ל דברי רש"י בביצה די"א ע"ב ע"ש:

בד"ה כשירות וכו' וא"ת וכו' עכ"ל הא דמשמע להו דבשל חמץ איירי ולא של מצה דמשמע להו כיון דסי' לבער החמץ הוא דהיו עושין כן ודאי דשל חמץ נינהו:

דף יד.

בד"ה שתי פרות וכו' בירוש' וכו' עכ"ל ק' לפמ"ש התוס' בר"פ מקום שנהגו דאיסו' מלאכה בע"פ מחצות מדאורייתא הוא א"כ ודאי שאסרו שתי שעות קודם כמו אכילה דמ"ש כיון דתרווייהו דאורייתא נינהו וא"כ בחמש איך חורשת אחת מהן ולמ"ל להירוש' להק' מכח המנהג:

מתני' לא נמנעו מלשרוף את הבשר וכו' כ' הפנ"י דמתני' לא אתיא כב"ה דס"ל בסוף שקלים דכל הקדשים נשרפין בחוץ חוץ משנטמא בולד הטו' בפנים דנשרף בפנים דלדידהו לא מ"ל דנשרפין ולד הטו' ואב הטו' במקום א' אלא בחוץ ואי בק"ק ויצאו הרי כבר נפסלו ואי בקדשים קלים איירי לא הול"ל כהנים דהא נאכלין לכל אדם ע"ש מבואר מדבריו דאם כבר נפסל שרי לטמויי אע"פ שעדיין לא נטמא כלל ותמהני דא"כ קשיא

מתני' לר"ל דס"ל לקמן דל"ד דהיסח הדעת פיסול הגוף ומוכח בגמ' שם דפיסול תורה הוא ממאי דפריך וא"א פיסול הגוף אמאי תעובר צורתו ע"ש ומוכח מדברי רש"י והתוס' שם דכי נטמאו מסיח דעתו מהם וכמ"ש הפ"י גופיה שם ע"ש וה"נ כיון שנטמאו בולד הטו' מסיח דעתו מהם ונפסלו וא"כ מאי איריא דקתני נטמאו בולד אפי' הסיח דעתו לבד שרי לשורפם עם אה"ט וראיתי להצל"ח ז"ל שתמה על הפ"י ז"ל כי נפסלו מאי הוי הרי פיגול ונותר לא שרינן לשורפן עם הטמא אלא משום דאית להו טומאה מדרבנן כדאי' לקמן ע"ש מ"ש בכוונת הפ"י ונר' דכוונת הפ"י היא לאוקמתא דר"י לקמן דט"ו ע"ב דמוקי מתני' בולד הטו' דרבנן וס"ל דטעמא דפיגול ונותר משום דאסורין ולא משום טומאה כלל וקאמר לימא מסייע ליה הפיגול וכו' ע"ש בגמ' וא"כ אי כבר נפסלו ביוצא למ"ל דקתני שנטמא בולד הטו' ובהכי ניחא גם מה שהק' הצל"ח דאי מתני' בקדשי קדשים אמאי לא פריך בגמ' האי בשר דאיתכשר במאי עלה דמתניתין כדפריך לקמן ד"כ ע"ש דכל עצמנו לא הוכרחנו לאוקמה כן אלא לאוקמתא דר"י אבל לשאר אמוראי מיתוקמא שפיר בק"ק ויצאו ואף שנפסלו ביוצא לא איכפת לן וכדבר האמור איברא דק"ל לאוקמתא דר"ל לקמן דמוקי מתני' בולד הטומאה דאורייתא דמשמע דאי דרבנן לא הוה שרי' לשורפן עם אה"ט דאורייתא ואמאי הא לדידיה בשנטמאו נפסלו בהיסח הדעת פיסול תגוף וטמאין מדרבנן משום ולד הטו' דרבנן ודמו לפיגול ונותר וצ"ל דלא אמרי' כשנטמאו מסיח דעתו אלא כשנטמאו טו' דאורייתא אבל כשנטמאו טו' דרבנן לא אסח דעתו מהן וכ"ז לשי' הפנ"י לקמן דל"ד דמ"ל כן מדברי רש"י והתוס' שם אמנם לדידיה חזי ליה דאין שום משמעות מדבריהם. ואין כאן מקומו דקדק הצל"ח אמאי נקט בשר הול"ל קדשים שנטמאו בולד הטו' עם קדשים שנטמאו באה"ט וניחא ליה במ"ש הר"ש בפ"ג דטהרות דמשקה קדוש שנטמא הוי כמו אוכל ולא הוי תחי' וכי חזר ונימוח אכתי בטומאתו ולא הוי תחילה ואי נקט קדשי' הוא אפי' משק' שנימוח אחר שנטמא דהשתא כי נוגע בטומאה הוי ראשון דהשתא הוא נימוח והו"א ג' עושהו ראשון ור"ח לא ס"ל כן ולפיכך נקט בשר ע"ש ותמהני הא לא אתי למיטעי כלל דא"כ אמאי נקט אב הטו' אפילו בראשון ושני וכמ"ש התוס' בד"ה עם בשר וכו' ע"ש:

והנה מהרש"א ז"ל בקדושין דכ"ו ע"ב כ' דפיגול נותר וטמא פקע מנייהו שם הקדש וכבר דשו בו רבים דמתני' היא בכריתות די"ג יש אוכל אכילה א' וכו' דלא פקע שם נותר ומחלקים בין חלב לבשר דבחלב כיון דאם עלו לא יררו לא פקע שם קדש מנייהו ע"ש וממתני' זו מוכח דלא פקע שם קדש אפי' בבשר ואפשר דלכך נקט בשר לאפוקי

דעת מהרש"א ז"ל דשרי לטמאותן אף בראשון לטומאה ולדעתו ז"ל נ"ל דמתני' בעולה איירי דגם היא אם עלתה לא תרד:

ויש לחקור בשר קדש טמא איך מטמא אחרים הא עומד לשריפה וכתותי מיכתת שיעור' ובטומאה בעי' כזית לטמא אחרים לקצת מרבוותא ועיין בתוס' בפרק לולב הגזול דל"ד ע"א ע"ש גבי תרומה ועיין למהרש"א ז"ל שם שכ' דכתותי מיכתת שיעוריה לא הוי אלא מדרבנן ע"ש ועיין לה' יעיר אוזן באות אוכל ע"ש ונ"ל דשאני הכא דגלי קרא דוהבשר אשר יגע בכל טמא דמשמע אפילו נגע בקדש טמא מטמא אף בעומד לשריפה ע"ד מ"ש התוס' בשמעתין בשם ר"ת כ' הצל"ח דמתני' לא אתיא אלא כר"י דאין ביעור חמץ אלא שריפה ע"ש ותמהני דר"י מודה בשש דהשבתתו בכל דבר לפיר"ת לקמן בפ' כ"ש והיא שי' הר"מ כמ"ש ה' שאגת אריה סי' ור"י בגמ' לקמן מוקי מתני' בשש ע"ש:

גמ' בולד וכו' יש לחקור הא קלה על קלה ואמרינן שבע ליה טומאה ולא מקבל תו טו' כדאי' בפ' הקומץ דכ"ד דבעי רבא עשרון שחלקו ונטמא והניחו כביסא אי אמרינן שבע ליה טומאה הרי אע"ג דמהני ליה הטומאה של עכשיו לטמויי החצי האחר דבביסא אעפי"כ אמרי' שבע ליה טו' ה"נ אע"ג דמהני ליה לעשותו שני לטמויי אחריני נימא שבע ליה טו' ועיין להמש"ל בפי"ב מה' אה"ט מ"ש בכוונת בעית רבא ע"ש ויש לחלק בפשוט ומ"מ למדנו מסוגיין דאף דטמא מדאורייתא מקבל טו' דרבנן לטמויי אחריני ולא אמרי' שבע ליה טו' אף דהוא דרבנן על דאורייתא שהרי במסקנ' מוקמי' לה באוכל מטמא אוכל מדרבנן ועיין לה' פנים מאירות ח"א סי' י"ז ע"ש:

עו"ש והא אין אוכל מטמא אוכל יש לקשר הקושי' בדוקא על ר"י דאי לאו אוקמתא דר"י דמוקי בולד ולד הוה מוקמי' לה בולד הטומאה דרבנן ומוסיף טומאה דאורייתא על טו' דרבנן והשתא י"ל אף דאין אוכל היינו לטמויי אבל לאפסולי מיפסל כיון דס"ס לא עשה כיוצא בו ועיין להצל"ח בדברי התוס' ע"ש אבל ר"י מ"ל דולד הטו' דאורייתא וא"כ ע"כ דמוסיף טומאה היינו ג' לעשותו ב' וא"כ לטמויי איירי וע"ז פריך והא אין אוכל מטמא אוכל:

עו"ש הניחא וכו' לכאורה למ"ד דוקא קדשי' תק"ל סיפא דתרומה ואי מוקמי' לה מדרבנן גם רישא מדרבנן ומאי פריך ונר' דברישא מ"ל דהיא דאורייי' דאי דרבנן כיון דטומאה א' דאורייתא ושנייה דרבנן אף דהוסיף לעשותו ב' מדרבנן לא מקרי הוספה וזהו מאי דחדית ליה המתרץ ואולם לפמ"ש ר"ת דס"ד דגמ' דאין אוכל מטמא אוכל אפי' מדרבנן קשה מסיפא וכבר עמד בזה מהרש"א ז"ל ע"ש ונ"ל דלמ"ד בקדשים אוכל מטמ' אוכל

דאורייתא ס"ד שפיר דגזרו בתרומה וחולין אטו קדשים אבל למ"ד אפי' בקדשים לא מטמא מדאורייתא ס"ד דלא גזרו:

עו"ש מדרבנן מיהא מטמא ואף על גב דמשקה בי

מטבחיא דכן דבקדשים העמידו על דין תורה היינו בקדשים טהורין אבל בקדשים טמאין ליכא הפסד קדשים:

שם מאי הוי שני מאי קמ"ל אף על גב דהוי ראשון מדרבנן דמשקה הוא מ"מ מ"ל דרע"ק אתא לאוסופי דאורייתא דאי דרבנן מאי איריא שנטמא בט"מ אפי' בראשון וב' נמי וכדקאמר לקמן דהשתא נמי ידע לה להא מילתא ומאן דפריך מאי דוחקיה נמי ידע לה דאיכא הוספה מדרבנן אלא דהכי פריך דילמא הוסיף דהכא פסול וטמא ודנקט בט"מ בא להוסיף דשרי לעשותו טמא מדאורייתא ודוקא לקמן דבעי למימר טומאת משקה דרבנן ואפי' נטמא בט"מ לא מטמא אלא מדרבנן ולהכי פריך אפי' א' וב' נמי והיינו דרבא גופיה קאמר מתני' קשיתיה ליתני שנטמא בשרץ ול"ק ליתני בא' וב' כדקא' לקמיה ועוד נ"ל כיון דהשתא קיימא האי סוגיא אליבא דמ"ד אוכל מטמא אוכל וכדכ' התוספות ולדידיה ר"ח קאמר אע"פי שמוסיפין טומאה דאורייתא על טומאתו וכדאי' לעיל וכיון דר"ח הוספה דאורייתא גם רע"ק ודאי כן הוא דאל"ה גם ר"ח מוסיף ארע"ק דממילתא דרע"ק לא שמעי' מילתא דר"ח אע"ג דשרי לאוסופי טו' דרבנן לא שמעי' דשרי לאוסופי טו' דאוריי' וכה"ג כ' התוס' לקמן בד"ה התם ע"ש ואף דשם כ' דמדשרי לקלקולי בדאורייתא ולא שמעי' דרבנן מ"מ ודאי דמכ"ש דמדשרי דרבנן לא שמעי' דשרי לקלקולי בטו' דאורייתא ולכך נקט רבא מתני' קשיתיה ליתני טו' שרץ דלא מ"ל ליתני א' וב' כיון דהשתא קיימי' אליבא דמ"ד אוכל מטמא אוכל וכאמור ולקמן דקאמר דילמא לטמויי אחרים מדרבנן הגמ' הוא דפריך לה אליבא דמ"ד משמיה דרבא אין אוכל מטמא אוכל אבל למ"ד אוכל מטמא אוכל ור"ח בדאוריי' איירי גם רע"ק בדאורייתא איירי ולא פריך מידי וניחא בזה גם מה שהק' מהרש"א ז"ל לקמן על פירש"י דפי' ליתני שנטמא סתם ואנא ידענא דבאב הטו' איירי דדילמא שנטמא במשקה ע"ש ועפי"ה ניחא שפיר דבהא ליכא למטעי דודאי בדאורייתא איירי כמו ר"ח ועיין להצל"ח:

ודע דהר"מ בפ"ו מהלכו' אה"ט פ' טומאת משקה לטמא אחרים דרבנן ובפי"ט מה' פיסולי המוק' העתיק להא דרע"ק כלשון המשנה ולדידיה ק' אפי' א' וב' ועיין להכ"מ שם ולה' צ"ק במנחות ועיין להר"מ בפי' משנתנו:

תוס' בד"ה דאיכא וכו' דאכתי לא גזרו וכו' עיין להתוס' לקמן בד"ה אפי' ע"ש:

דף יד:
פירש"י בד"ה נוקמה וכו' דאלו שמן של קדש וכו' עכ"ל. לכאורה נר' דק"ל מאי פריך נוקמה בשל קדש לבד אלא דזה אינו דמ"מ פריך שפיר מאי דוחקיה נוקמה בשמן של תרומה ואתא לאוסופי פסול וטמא ועוד ע"כ בתרומ' איירי דקתני שנפסל דבקדש טמויי נמי מטמא לשי' רש"י אפי' בט"י לכן נר' עיקר דק"ל מאי פריך מאי דוחקיה נימא דמ"ל דאיירי בתרווייהו בקדש ותרומה מדנקט סתמא ודנקט שנפסל משום דאיירי אף בתרומה והשתא בקדש ליכא הוספה ולכך מוקי בשל מתכות ותי' דבשמן של קדש לא מיתוקמא כלל:
בד"ה ש"מ וכו' דאמר שהשמן שהוא ג' עשאוהו ראשון וכו' עכ"ל נקט עשאוהו א' דכן אוקמ' ר"י לעיל וגם לפום ההיא אוקמתא הוא דהוכיח רבא דטו' משקה דאורייתא דאי מוקמי' לה בנר של חרס א"ש גם אי ס"ל טו' משקה דרבנן ולא פרכי' אפי' א' וב' נמי דע"כ מתני' ל"ד דהא אפי' אי טו' משקה דאוריי' אכתי הו"מ למנקט שנטמא סתם אי מוקמת לה בנר של חרס וע"כ דלא דייקי' בהא מילתא ועיין להתוס' במנחות דף ל"א שכ' בפ"ק דפסחים מוכח דשמן משקה דקאמ' הוסיף רע"ק וכו' ומוקי לה בנר של מתכת ואמ"ר ש"מ טומאת משקה דאורייתא וכו' ע"ש ולכ"א מ"ש ומוקי לה בנר של מתכת וכו' הוא שפת יתר דאינו ענין לדבריה' ועפי"ה ניחא שפיר:
תוס' בד"ה ואלו וכו' אע"ג דג' של תרומה וכו' עכ"ל יל"ד נימא דההיא מדרבנן אבל מדאורייתא דוקא ג' דקדש הוא דעושה ד' והכא מדאורייתא קאמרי' דכולה שמעתא בדאורייתא איירי.
בא"ד דבפ' חטאת העוף וכו' עכ"ל שם פליגי תנאי וס"ד מעיקרא דפליגי בדאורייתא ורבא קאמר התם דל"פ אלא בדרבנן אבל בדאורייתא כ"ע לא מטמא והכא אתיא כרבנן לפום הס"ד וככ"ע למסקנא וע"ש בתוס' שכ' דהגמ' בסוטה ס"ל כס"ד ע"ש:
בא"ד מיהו תימה דג' דט"י וכו' עכ"ל וק' גמ' ערוכה היא בסוטה דף דפריך הק"ו דר"י ט"י יוכיח ומשני כאבא שאול ע"ש ונ"ל בכונתם דלרע"ק ס"ד דגמ' לקמן די"ח דס"ל ק"ו דר"י ע"ש ולכן מק' לרע"ק היכי ס"ד דס"ל ק"ו דר"י הא י"ל ט"י יוכיח ואיהו ס"ל כרבנן דאבא שאול כמו שהוכיחו מההיא דהסולת והקטור' וכו' ואף דהגמ' בסוטה פריך על האי שינויא אפי' אליבא דר"י לחודיה מ"מ הדברים מוכרחים דס"ל לר"י כאבא שאול אלא דלא דק בלישניה דנקט מח"כ:
בד"ה אפי' וכו' והכא מ"ל בלא נקרש וכו' עכ"ל אפשר דמ"ל כן מדנקט רע"ק ט"י ולא נקט ב' דעלמא אלא ע"כ בלא נקרש דכל הפוסל תרומה מטמא משקה להיות תחי' חוץ מט"י:

גמ' נימא קסבר ר"מ וכו' נר' מפירש"י דמפ"ל לכולה האי שמעתא כמ"ד אין אוכל מטמ' אוכל ולדידיה מוקמי' ולד הטו' דרבנן דהשתא ר"ח אשמועי' דג' דרבנן מותר לעשות ב' דרבנן מדברי ר"ח אבל למ"ד אוכל מטמא אוכל לא מיתוקמא בולד הטומ' דרבנן דא"כ לא מוסיף רע"ק מידי ואדרבא מיגרע גרע שהרי מדברי ר"ח שמעי' דג' דרבנן מותר לטמאותו מן התורה ומה שהוצרכו בגמ' לו' ואב הטו' דאורייתא היינו דאי אב הטו' דרבנן אין ללמוד מזה לתרומה בשש דמותר לטמאות באוכל כיון דהאוכל טמא מדאורייתא אף דאינו מטמא מדאורייתא מ"מ ל"ד לאב הטומאה דרבנן דעיקר הטו' מדרבנן ולכך מוקי לה בדאורייתא דהשתא הוי דומה בדומה ממש וכל זה מתבאר מדברי רש"י ז"ל למדקדק בלשונו הטהור ולפמ"ש לעיל דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל פיסולי מיהא פסיל מדאורייתא א"ש טפי בפשי' ומ"ש רש"י ז"ל שנטמא בכלי שנטמא במשקה ולא פי' שנטמא באוכל לפום סברא דהשתא דקיימי' למ"ד אין אוכל מטמא אוכל היינו נמי מה"ט דאי נטמא באוכל לא הוי דומיא לתרומה בשש שעות דעיקר איסורו מדרבנן ומה שהוכרח רש"י לו' דכל אב הטומא' דאורייתא נר' דק"ל מנ"ל לר"מ דאיירי באב הטו' דאורייתא לזה פי' דסתם אב הטו' הוא דאורייתא אבל ולד הטו' כיון דאיכא דאורייתא ואיכא דרבנן מדלא פי' ר"ח דבריו מוכרח דאיירי בדרבנן דתפשת מועט תפשת ונר' דגם שי' התוס' כן הוא דכולה האי סוגיא אזלא כמ"ד אין אוכל מטמא אוכל ומה שהק' בד"ה הכא טהור דלוקמה בשבע וכו' היינו דמדר"ח שמענו דג' מדאורייתא מותר לעשותו ב' מדרבנן ור"מ יליף מינה לאיסורא דאורייתא דמותר לעשות ג' דרבנן וניחא בזה מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש דאף שכ' התוס' לקמן דאיסור הוי פסול ולא טמא היינו לענין שאין ללמוד לאיסור דרבנן לטמאותו בטו' דרבנן מטמא וטמא דרבנן וכן אין ללמוד אסור דאורייתא בטו' דאורייתא מטמא וטמא דרבנן אבל איסור דאורייתא בטו' דרבנן מטמא דאוריי' בטו' דרבנן ילפי' שפיר וכ"הג כ' התוס' לקמן בד"ה דאוריי' דבטומאו' דרבנן לא משמע ליה לחלק והיינו בדרבנן בדאורייתא וה"ה איפכא באופן דדוקא בדרבנן בדרבנן ודאורייתא בדאורייתא הוא דמפלגי' בין טמא וטמא לפסול וטמא וע"ש במהרש"א בד"ה דמדאורייתא וכו' ועפי"ה ניחא דברי התוס' בד"ה התם שהק' למ"ד אין אוכל מט"א מאי פריך והשתא אמאי לא ק"ל זאת לפנים במאי דפריך בדר"ח התם טמא וכו' דלמ"ד אוכל מט"א בקדשים דוקא מאי פריך הא לדידיה דר"ח הוי דאורייתא בדאורייתא ודר"מ דרבנן בדרבנן ועפי"ה ניחא דלא ק"ל אלא למ"ד אין אוכל מטמא אוכל משום דסוגיא אזלא אליביה מיהו בלא"ה י"ל דמדר"ח לא ק"ל משום דהתם טמא וטמא והכא אסור וטמא ולא כ' בדבור הקודם דאסור דמי לטמא אלא לענין דרבנן בדאורייתא כמו שנתבאר:

ומן האמור אתה תחזה דאין מקו' למה שהק' מהרש"א בסה"ד אמאי לא ק"ל למ"ד אוכל מט"א דלפום אוקמתא דאיירי בולד הטו' דרבנן לא מיתוקמא אלא כמ"ד אין אוכל מט"א ונראה דזו עצמה תכלית קושיית הירושל' דאף דקאמר בא לפחות מ"מ אין זו קושי' די"ל דמ"ד אוכל מט"א לא מוקים לה בולד הטו' דרבנן כיון דהירושל' הביא הב' אוקמתות דר"י ודב"ק אלא דסמך הירוש' אקושי' למ"ד אין אוכל מט"א וכקושי' התוס' ודלא כמ"ש מהרש"א ז"ל:

והנה התוס' בזבחים ד"ג הק' קושיא זו ותי' וי"ל אע"ג דתני ליה אי לא הוה תני ליה לא הוה ק"ל מידי ונר' כוונתם דהיכא דאיכא חידושא בזה וחידושא בזה פעמים שיאמר התנא בלשון הוסיף ופעמים שלא יאמר ואין להקפיד ע"ז אבל הבה"ז הגיה לא הוה קמ"ל מידי וע"ש בפי' ודבריו תמוהים וכבר תפש עליו הצ"ק ופי' מדרבא דאמר ש"מ מדרע"ק טו' משקין דאורייתא דלא שמעינן אלא מדקתני הוסיף כפירש"י ע"ש ודבריו תמוהים דהא קאמ' בגמ' מדל"ק בראשון וב' ועיין להצל"ח מיהו מ"ש רש"י בדברי רבא מדקאמר הוסיף נר' דהיינו למ"ד אוכל מט"א דלדידיה א"צ לדיוקא מדלק' א' וב' וכמו שכתבתי למעלה ויש מקום בזה ליישב דברי הצ"ק ע"פי מה שמתבאר מדברי התוס' לקמן דט"ו ע"ב דר"א לית ליה הכרח דרבא וא"כ למ"ד אין אוכל מט"א י"ל דס"ל לרע"ק עו' משקין דרבנן אבל למ"ד אוכל מט"א בהכרח דטו' משקין דאורייתא מדקאמר הוסיף ודברי התוס' דזבחים אזלי למ"ד אוכל מט"א ומ"מ לא פלטי' מדוחקא לכן נראה עיקר בכוונתם כמ"ש ובעיק' קושי' בזבחי' נר' די"ל דל"ד להה"א דהכותב טופסי גיטין דהתם כיון דחד תנא תני להו לכולהו כיון דאיכא חידוש בהאי וחידוש בהאי לא אורחיה למתני הוסיף אבל הכא כיון דרע"ק שמע לדברי ר"ח ומוסיף עלייהו מאי איכפת לן אי איכא חידוש בחד צד כדר"ח יותר מדרע"ק:

הקשה מהרש"א ז"ל לתי' הירוש' כיון דאיירי בטו' דרבנן אמאי מוקמי' בולד הטו' דרבנן נוקמה אפי' בולד הטו' דאורייתא ומאי מדבריהם מדברי רע"ק ע"ש וי"ל דלא ידעי' דרע"ק איירי בטו' דרבנן אלא אחר דר"ח איירי בולד דרבנן ומכח קושי' הירוש' אבל אי ר"ח איירי בדאורייתא מנ"ל לר"מ דרע"ק איירי בטו' דרבנן והגמ' דנקט מדברי ר"ח משום דהוא העיקר וה"ה דגם מדברי רע"ק שמענו וא"ש לפ"ז דנקט מדבריהם ולא מדבריו כדפריך הגמ' לקמן מיהו י"ל בזה מדברי הכהנים דלא נמנעו והנה לתי' הירוש' אתיא אוקמתא זו דולד הטו' דרבנן אפי' למ"ד אוכל מט"א דר"ח קאמר ג' דרבנן מותר לעשותו ב' מן התורה ורע"ק הוסיף ג' מדרבנן מותר לעשות א' מן התורה ולפ"ז ק"ל אמ"ש התוס' בד"ה באב הגמ' דנקט אב הטו' דאורייתא ל"ד ע"ש ואמאי לא ניחא להו למי' עדיפא מינה

דנקט אב הטו' דאורייתא כי היכי דליתי למ"ד אוכל מט"א הילפותא דיליף ר"מ מדר"ח ומכח קושי' זו היה נ"ל דס"ל דתלמודין לא ס"ל להא תי' דהירוש' מדל"ק מדבריהם מדברי ר"ח ורע"ק אך מדברי התוס' בד"ה בולד אין נראה כן לר"מ לא היה צריך לאוקמה בולד ולד אלא דר"ח קמ"ל דב' מדרבנן שרי לעשותו ב' מדאורייתא ע"ש ואי איתא היאך אפשר לו' כן דא"כ מה הוסיף רע"ק אלא ע"ב דאיירי בטו' דרבנן ועיין בפירש"י לקמן באוקמתא דר' ירמיה ע"ש ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה דמדאורייתא ע"ש:

דף טו.

גמ' דת וכו' ר"י אומר אם היתי' מוכחת וכו' נ"ל להוכיח מכאן כדעת הר"מ בפ"י מה' טו"מ דחומר הספיקות מדבריהם דכל ס' רחמנא שרייה ע"ש דהשתא א"ש דר"מ מדברי ר"י יליף דכיון דאסורא מדרבנן ומס' ושרי ר"י לטמאותה בטו' דאורייתא ה"נ למ"ד אוכל מט"א בתרומ' בשש לשורפה עם הטמאה הוי דומה בדומה ולמ"ד אין אוכל מט"א יליף מכ"ש אבל להסוברים ס' דאורייתא לחומ' מדאוריית' א"כ מאי דשרי ר"י היינו אסור מדאוריי' לטמאותו מדאורייתא והיכי יליף מינה תרומה בשש דרבנן לטמאותה מדאורייתא למ"ד אוכל מט"א וגם למ"ד אין אוכל מט"א אין ללמוד דרבנן בדרבנן מדאוריית' בדאוריי' כמו שהוכיחו התוס' בשמעתין והנה התוס' בד"ה דמדאו' כ' בס"ד ואור"י דהא דשרי ר"י וכו' היינו בתלויה דאוריית' ע"ש ולכאורה ק' דאפי' תלויה דאורייתא מ"מ אינה אסורה אלא מדרבנן דחומר הספיקות מדבריהם כמו שהוכחתי משמעתין גופה וא"כ עדיין קשה לר' יוסי ונ"ל במ"ש האחרונים ז"ל דד"ז דחומר הספיקות מדבריהם או מ"ה תלוי בפלוגתא דתנאי גבי אשם תלוי אי בעי' חתיכה מב' חתיכות דלמאן דלא בעי חתיכה מב' חתיכות ע"כ חומר הספיקות מדאורייתא מדמביא אשם תלוי אבל למאן דבעי חתיכה מב' חתיכות י"ל אשם תלוי שאני דאיתחזק איסורא וא"כ א"ש דברי התוס' דקאי אליבא דר"י ואיהו ס"ל דלא בעי חתיכה מב' חתיכות כדקאמר בגמ' בכריתו' בס"פ דם שחיטה ע"ש וא"כ לדידיה ס' דאוריית' לחומר' מדאורייתא ועפי"ז ניחא שפיר דלא פריך בגמ' אי רבי יאושע דחבית שנולד בה ס' טומאה מ"ט דרבי יוסי די"ל דלאוקמתא זו בהא פליגי דר"מ ס"ל בעי חתיכה מב' חתיכות וא"כ חומר הס' מדבריהם ולכך יליף שפיר לתרומה בשש שעות דרבנן אבל ר"י ס"ל לא בעי חתיכה מב"ח ולכך לדידיה ליכא למילף מהא דר' יהושע אך קשה דכר"פ ס' אבל הוכיחו בגמ' דר"מ לא בעי חתיכה מב"ח מדתניא השוחט אשם תלוי בחוץ ר"מ מחייב וי"ל דל"ק הגמ' כן אלא לר"ן דמ"פ הטעם דבע"י חמב"ח משום דאיתקבע איסורא וכיון דר"מ לא בעי קביעותא לאיסורא א"כ לא בעי חמ"ח אבל לר"ז שם דמפ' הטע' משום

דבעי' אפשר לברר איסורו אה"נ דגם לר"מ בעי חמ"ח ואשם תלוי אפשר לברר איסורו ע"י הכרת החתיכות הא' שהביא אשם תלוי על אכילתן ועיין להתוס' בגיטין דע"ד ע"א בד"ה אשם ובד"ה ר"י שנר' מדבריהם דר"מ בעי חתיכה מב"ח וע"ש במהרש"א ז"ל ועיין להתוס' בשמעתין בד"ה חבית ע"ש:

והנה מהרש"א ז"ל בד"ה דמדאוריית' כ' דמ"ש התוס' לר"י ל"ד דאליבא דר"ש מוקמי' לה ע"ש ונר' דגם לר"י צ"ל כן שהרי בברייתא דר"י גופה קאמר טעמא דאין שורפין תלויה שמא יבא אליהו ויטהרנה משמע הא לא"ה שורפין ואמאי הא לדידיה ג' דרבנן אסור לעשותו ב' וע"כ לו' בתלויה דאורייתא כמ"ש התוס' ודע דמ"ש רש"י בטעמא דר"י דס"ל יש אם למסורת ע"ש בגמרא דבכורות דמסקנא לא קאי הכי וכבר עמד בזה ה' תיו"ט שם ע"ש:

עו"ש אבל היאך נשרוף התלויה עם הטמאה וכו' פי' מהרש"ל ז"ל דר"ל מדר"ח אין ללמוד לתלויה עם הטמאה אבל מדרבי יאושע יש ללמוד דקושטא הוא דרבי יאושע שרי לשרוף התלויה עם הטמאה אפי' לר' יוסי כדתנן במשנתנו ע"ש וצ"ל דר' יוסי כך קבלה בידו דלר"י שרי לשרוף התלויה עם הטמאה שהרי מההיא דחבית שנולד לה ס' טומאה אין ללמוד דגרמא היא ומחבית דגת לר"י אין ללמוד דש"ה דאיכא הפסד חולין דאל"ה אפילו טהורה נמי אלא ע"כ דקבלה בידו לפ"ד. מהרש"ל ז"ל ואין זה מהדוחק דבלא"ה עכ"ל כן לר"ש אליבא דר' יאושע דשרי בתלויה ואסר בטהורה כדתניא לעיל די"ג ע"א ומאי דפריך הגמ' אי ר"י היינו לאוקמא דר"ל דאי לאו דאיכא בברייתא כן לא מוקים לה בהכי מיהו הדבר תימה איך נעלם ממנו סוגיא דלקמן ד"ך דפרכינהו בגמ' ומשני הא ר"י הא ר"ש ועיין למהרש"א ז"ל ונ"ל דהגמרא לקמן בס"פ אירי אליבא מאן דמוקי מדבריהם מדברי ר"ח ואמר לו ר"י מדר"ח לית לן למילף וקאמר ליה תו דבדין זה אפילו מאן דמיקל וכו' וכדפי' בגמ' שם דברי ר"י במשנתינו אמנם למ"ד דיליף מר"י כיון דר"מ מייתי דר"י הו"ל לר"י למי' ליה קושטא דמילתא לדידיה במאי פליגי ולא יוצדק לפ' אפי' מאן דמיקל אלא אי ר"מ לא מייתי להו אלא מדר"ח:

תוס' בד"ה ולד וכו' הא אינו נשרף אלא בעיבור צורה וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאקשו' הא נותר מטמא את הידים וא"כ גזרו עליו שיהא א' ומאי מוסיף טו' על טומאתו דקאמר ר"ח וע"פ מ"ש בביאור שי' רש"י ז"ל באוקמתא זו דולד הטומאה דרבנן א"ש ע"ש ועמ"ש לקמן גבי ברייתא דהפיגול והנותר ע"ש ובמ"ש התוס' אי עיבור צורה לאו נותר א"ש עיין בדברי רש"י לקמן דל"ד ע"א שכ' להדיא דעיבור צורה הוי נותר ע"ש וי"ל דהתם איירי בקדשי קדשים דבעבור לילה אחד הוי נותר:

בא"ד הק' ר"י למ"ד וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל לר"מ ג' קמ"ל ע"ש י"ל דפשיט"ל ע"י עצים ולבונה אבל דחיקא להו לאוקמי ר"ח בהכי דא"כ פליגי ר"מ ור"י בדר"ח במאי מיירי ותי' דאה"נ דפליגי בהכי מיהו ק' בתי' דבגמ' קאמר ר"י לטעמיה דטומאת משקין דאורייתא ולפ"ד י"ל דכ"ע טו' משקין דרבנן ופליגי במציאות דר"ח ועכ"ל דלתי' איירי ר"ח בעצים ולבונה שנטמאו במשקין ועיין לה' צל"ח ז"ל ומ"ש עוד מהרש"א ז"ל ולא ניחא להו למי' דרבינא וכו' הוא תמוה דא"כ מאי טעמא דר"י דאמר אינה היא המידה כיון דלכ"ע ילפינן איסור מטומאה לפיר"י דמטעם זה הוא דהוכרח לפרושי כתי' דר' ירמיה דאי מכח קושי' עיבור צורה הו"מ לפרושי שנטמא באוכל ולאו כל הטומאות שוות וא"כ ר"י מק' שפיר לשי' ורש"י לקמן דפי' כן אזיל לשי' דפירש כאן ולד הטו' דרבנן כלי שנטמא במשקין:

בא"ד וס"ל חיבת וכו' אע"ג דר"ל בעי לה וכו' עכ"ל לכאורה לעיל די"ד ד"ה דאיכא וכו' הו"ל למי' כן ע"ש בס"ד ונר' דהתם כדרבנן איירי וס"ל דבעייא דר"ל היא בדאורייתא אבל מדרבנן מנינן א' וב' ועיין להתוס' בחולין דל"ז ע"ש:

בד"ה דמדאורייתא וכו' וי"ל דלא יליף טפי אלא מכיון וכו' עכ"ל לפ"ז האי מ"ד משמע ליה בין דאורייתא לדרבנן ומ"ד אוכל מט"א ע"כ דלא מחלק כמ"ש בקושי' והא ודאי דחוק דפליגי בהאי סברא ע"כ נר' דמ"ש לא מ"ל לחלק היינו לגבי דרבנן לטמאותו בדאוריית' אבל דרבנן בדרבנן ללמדו מדאוריית' בדאוריי' יש לחלק שפיר ואף דבקושי' צדדו גם בזה למ"ד אין אוכל מט"א אין בכך כלום דצדודי בעלמא הוא לו' דאפ"ת די"ל כן קשה ועמ"ש לעיל בד"ה נימא ע"ש ברם אכתי יש להבין בתי' זה הא לפמ"ש לעיל בשם הירושלמי דרע"ק איירי בט"י דרבנן ומוכח מדבריהם דגם שי' תלמודין כן הוא וכ"כ שם מהרש"ל ז"ל וא"כ יש ללמוד הכל מרע"ק לחודיה ואמאי אצט' לדר"ח ומכח זה יש להכריח דאין כוונתם שהביאו הירושלמי לו' דתלמודין הכי ס"ל אלא דהדברים תמוהים דמדברי התוס' בדבור הקודם לזה נר' דס"ל דגם תלמודין מוקי לה בהכי כמ"ש לעיל בד"ה נימא ונ"ל דס"ל דלמ"ד אוכל מט"א בהכרח הוא דמוקי לה בט"י דרבנן דאל"ה ק' קושי' הירוש' דקושי' קיימת היא דלא בא להוסיף כלל אלא לפחות אבל למ"ד אין אוכל מט"א כיון דהוספה מיהא איכא בדברי רע"ק שהרי אין ללמוד דאורייתא בדאורייתא מדרבנן בדרבנן אלא דמה שיש להק' הוא דר"ח נמי מוסיף וכיון דלאו קו' כ"כ היא די"ל כמ"ש התוס' בזבחים ד"ג ע"ש לא ס"ל להגמ' בט"י דרבנן והכריחם להתוס' לו' כן דאי אפי' למ"ד אין אוכל מט"א מוקמי' לדרע"ק בט"י דרבנן אמאי קאמר בגמרא מאי מדבריהם מדברי ר"ח ואמאי לא ק' גם מדרע"ק אלא ע"כ דלמ"ד אין אוכל מט"א מיהא לא מוקמי'

לדרע"ק בט"י דרבנן והשתא א"ש דדברי התוס' בדבור הקודם קאי למ"ד אוכל מט"א אבל בדבור זה קאי למאן דאמר אין אוכל מט"א ברם אכתי קשה בדברי התוס' בד"ה באב אמאי לא כ' דנקט באב הטומאה דאורייתא כי היכי דא"ש למ"ד אוכל מט"א דאי מוקמי' בט"י דרבנן א"ש אוקמתא זו אפי' למ"ד אוכל מט"א ע"כ נ"ל בדעתם ז"ל דהנה רש"י ז"ל לקמן באוקמתא דרבי ירמיה כ' דלא אתיא אלא כמ"ד אוכל מט"א דלמ"ד אין אוכל מט"א ליכא הוספת טו' על טומאתו כיון דגזרו דמשקין להיות תחיל' ע"ש ולפמ"ש התוס' בדבור הקודם דאכתי לא גזרו ניחא שפיר אוקמתא דר"י למ"ד אין אוכל מט"א ולפ"ז התוס' בדבור הקודם שנר' מדבריהם דאתי אוקמתא זו למ"ד אוכל מט"א ונמשך מזה לאוקומי דרע"ק בט"י דרבנן כ"כ משום דאכתי לא ס"ד למי' דעדיין לא גזרו דהשתא בהכרח דאוקמתא זו דהיא אוקמתא דר"י גופה לפיר"י לא אתיא אלא למ"ד אוכל מט"א אבל אחר שכ' לתרץ קושי' ר"ג היכי מ"ל דעדיין לא גזרו וכו' דמהשתא אתיא אוקמתא דר"י למ"ד אין אוכל מט"א מעתה אית לן למי' דלא אתיא אוקמתא דר"י אלא למ"ד אין אוכל מט"א ודלא כמ"ד אוכל מט"א כי היכי דלא תדחוק לאוקומי דרע"ק בט"י דרבנן ועפי"ז דברי התוס' בדבור זה ובד"ה באב הוא ע"פי מסקנתם דאכתי לא גזרו ובהכי מתרצו התוספו' שפיר קושייתם דהכא דלכך לא נקט מדרע"ק לחודיה משום דאירי בט"י דאורייתא וניחא הכל שפיר כנ"ל:

ואכתי ק"ל בדבריהם אלו דהא אליבא דר"מ קיימי' ור"מ ס"ל לקמן אליבא דרע"ק דטו' משקין לטמא אחרים דרבנן וא"כ עדות דרע"ק היא לג' דאוריי' לטמאו בדרבנן דלטמא אחרים הוא דמהני ליה דלמיפסל גופיה הא מיפסל וקאי וכדפריך הגמרא לעיל וכיון שכן היכי יליף מינה ר"מ לדרבנן בדרבנן מדרע"ק דאירי בדרבנן בדאורייתא הא ליכא למי' דדוקא פסול דאוריי' הוא דמטמי' ליה בטו' דרבנן אבל דרבנן בדרבנן לא ונר' דתי' זה אזיל בשי' רש"י דלאו האי אוקמתא היא אוקמתא דר' ירמיה גופיה וא"כ איכא למי' דאכתי לא שמיעא ליה דר"מ אליבא דרע"ק ס"ל טו' משקין לטמא אחרים דרבנן אלא דכ"ע דאורייתא וכמו שכן צ"ל לרבא לעיל דקא' ש"מ מדרע"ק טו' משקין דאורייתא דע"כ לא שמיעא ליה הא דר"מ דכיון דר"מ ס"ל אליבא דרע"ק דדרבנן היא ע"כ דלא נקט אפי' א' וב' משום דאירי קודם גזירה ודייקא שפיר דנקט מימיהם וכמו שדייקו התוס' לעיל בדר"ח וע"ש במהרש"א ז"ל וא"כ מאי דייק רבא ש"מ וכו' ולא שייך למי' ש"מ וכו' בדבר שנחלקו בו תנאי אלא ע"כ דרבא קאמר אליבא דכ"ע ולא שמיעא ליה הא דר"מ אליבא דרע"ק דטו' משקין לטמא אחרים דרבנן וכן נמי המק' דפריך בדר"מ אי מדרע"ק התם פסול וטמא דע"כ טמא דנקט היינו מדאורייתא כמו הכא טהור וטמא דקאמר

והיכי הוי טמא מדאורייתא אליבא דר"מ אלא ע"כ דלא שמיע ליה וע"ש בתוספות בד"ה התם בקושיית' הא' וא"כ לפירש"י י"ל דגם לאוקמת' זו כן הוא אבל לפיר"י ליכא למי' הכי וכמובן:

ומן האמו' ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל בדבור שאח"ז באוקמתא דר"ל לר"מ מאי א"ל וכו' ע"ש ועפי"ה ניחא דר"ל נמי ס"ל כרבא ובגמר' לעיל דלכ"ע טומא' משקין דאורייתא אליבא דרע"ק ועמ"ש לקמן דף י"ט ע"א ע"ש:

בד"ה ולד וכו' הכא דקיימי' אליבא דר"ל לא אשכחן ג' דאורייתא למ"ד אין אוכל וכו' עכ"ל עיין להתוספות לקמן די"ט ע"א בד"ה לא לישטמית ובמ"ש התוס' בדבור זה ובד"ה ולד הטו' דרבנן בעצים ולבונה עיין להתוס' בחגיגה דכ"ד בד"ה מנין ע"ש בפלוגתא דר"ת ורבי אלחנן ועיין להצל"ח:

דף טו:

גמ' הפיגול והנותר וכו' נר' דאף דגזרו על הנותר והפיגול לטמא את הידים מ"מ שפיר קאמרי כ"ש אין נשרפין אף דאין מוסיף לו כלום למ"ד אין אוכל מט"א מ"מ מוסיף ליה לטמא גוף האדם בפיסול גויה דאף דגזרו על הנותר והפיגול לא גזרו פיסול גויה כמו טמ"א ממש ובלא"ה י"ל דבאיכא משקה בהדי בשר עסקי' כיון דלא קתני בשר ועיין למהרש"א לעיל די"ד בד"ה דאיכא ע"ש מיהו רש"י נקט בשר ועמ"ש לעיל בד"ה נימא וי"מ דנ"מ לצירוף דהו"ל הפיגול והנותר אין מצט' לענין טומאה כדאיתא במעילה די"ו ע"ש א"נ כמ"ד שיעור פיגול בכביצה וכי נטמא הוי בכזית כדאית' במעילה ע"ש ולא נהירא דודאי בכל כה"ג אמרי' שבע ליה טומאה כדאי' במנחות דכ"ד ועמ"ש לעיל די"ד ע"א:

שם ר"י לאו אדעתיה וכו' וק' דמאי קאמר לעיל דייקא נמי וכו' ופירש"י מדמייתי להו ש"מ מנייהו יליף ומאי ראיה נימא דר"י מיטעא טעי דס' מר"י יליף ואמ"ל ר"מ מדר"ח ואמ"ל ר"י מדר"ח אין ללמוד כדקתני בברייתא ומאי דשייר במתני' קתני בברייתא כמו שכן הוא לפום האי דמשני הגמ' ר"י לאו אדעתיה דע"כ מאי דשייר בברייתא קתני במתני' ועיין למהרש"א לקמן גבי א"ה מאי ומודים ע"ש ומ"מ אילולי פירש"י ז"ל היה אפשר לפ' הדייקא נמי הכי דכלפי מאי דקאמר מדברי ר"א ומחלוקתו דלכאורה דחיקא מילתא לאוקומא בהכי ואמאי נייד ר"ל מאוקמתא קמייתא לזה קאמר דייקא נמי וכו' דע"כ אפי' מאן דמוקי מדברי ר"ח לכל הפחות ר"י מיטעא וסבר מדר"י יליף ואיך ס"ד לו' כן והא קתני מדבריהם אלא ע"כ מדברי ר"א ומחלוקתו:

שם מתניתין נמי איכא הפסד עצים וכו' מק' כיון דמתני' איירי בו' כמ"ש התוספות לעיל דאין רגילות וכו' הא אפי' לר"י דאין ביעור חמץ אלא שריפה ה"מ בשבע לפיר"ת בפ' כ"ש במאי דקאמר ר"י אימתי שלא בשעת ביעורו ע"ש דא"כ השבתתו בכל דבר וליכא הפסד עצים ולק"מ דלא כ' התוס' אין רגילות וכו' אלא לשלול דלא אמרי' דלא איירי אלא בשבע אבל אי איירי בתרווייהו א"ש והגמ' מק' על שבע ועיין בתוס' בד"ה נימא ועיין לקמן דכ"ח בתוס' בד"ה ותנן וכו' ע"ש:

עו"ש לימא מסייע ליה הפיגול וכו' שאני התם וכו' ומ"מ לרי"ו ע"כ דהק' ר' יוסי דאפי' לכ"ה ל"ק אלא משום דאסיר דאורייתא וכלימא מסייע ליה ובכן מקום יש בראש ליישב מאי דמייתי הגמרא סיפא דהפיגול המק' לעיל דהנה כ' התוס' בד"ה נימא דאי ילפי' מר"ח א"ש דבשבע מודה אבל אי ילפי' מר"י אפי' בשבע פליגי ר"י ע"ש והשתא י"ל דהמק' סובר כר"י בפי' מילתא דר"י דהפיגול וא"כ ע"כ דמודה ר"י בשבע ונמשך מזה דהילפותא היא מר' יאושע וכיון להק' גם מסיפא דברייתא ומשני מיטעא טעי וגם ההיא דהפיגול לפום הטעייה נשנית וניחא הכל ורש"י נדחק וכ' דלא היה צריך אלא דמייתי סיפא דברייתא אך קשה לפ"ד התוס' הללו איך יתכן מאי דמשני מיטעא טעי וכו' דלפום מאי דסבר דר"מ מר"ח יליף ע"כ דר"י מודה בשבע וכשא"ל ר"מ אנא מר"י גמירנא ולא ילפי' מר"ח משום דאיסורא מטומאה לא ילפי' הדר ביה ר"י מסברתיה ממאי דהוה סבר ילפי' איסור מטומאה וצ"ל דלפום הטעיה טעמא דר"י משום דלא ילפי' איסור מטומאה וכפירש"י לעיל ואף דהתוס' לעיל בד"ה ולד לא ניחא להו בפירש"י היינו לו' דקושטא כן הוא אבל לפום הטעיה ניחא להו שפיר בפירש"י ואכתי ק' אף אי ילפי' נמי מר"י מנ"ל דבשבע פליג נימא דמודה ר' יוסי בשבע ויליף לה מההיא דהפיגול ואר' יוחנן וי"ל:

עו"ש א"ה מאי ומודי' וכו' עיין מהרש"א ז"ל וכוונתו ברורה דלעיל קאמ' שפיר דטעי וסבר דמר"ח וא"ל ר"מ אנא מר"י והשיב לו ר"י ואף דלא הוזכר בבריי' תשובת ר"מ ור"י אין בכך כלום וסמך תנא דברייתא על המשנה כיון דתני להו במשנתנו ומאי דשייר בברייתא תני במתני' אבל הכא להיפך לא יתכן לו' דתנא דמתני' סמך על הבריית' וכיון דלא תני במתני' תשובת ר"י מוכח דלית ליה תשובת ומה גם דלא תני תשו' ר"מ במתני' כנ"ל:

שם ר"י לטעמיה עמ"ש מהרש"א בפירש"י ז"ל דג' מדאורייתא מ"ל ע"י עצים ולבונה ועיין פירש"י בס"פ די"ט דס"ל חבת הקדש דרבנן:

תוס' בד"ה חבית וכו' שתיהן תלויות עכ"ל לכאורה כיון דדבר תורה נינהו מאי מייתי מינה הגמ' למילף מינה לתרומה בשש דמדרבנן היא הא הכא דאורייתא וצ"ל דבכ"הג

ליכא למילף מסוטה והוי כשאר ספיקי דאורייתא ופליגי אי הוי לחומרא מדאורייתא וכמו שכתבתי בגמ' ולא כ' התוס' אלא דהוו תלויות ד"ת ודינן כשאר ספיקי דאורייתא ולפי"ז יש ללמוד מכאן דבכ"הג דודאי אחד טמא לא הוי איתחזק איסורא ול"ד לחתיכה מב' חתיכות דאיתחזק האיסור דודאי קודם שנולד הס' אבל הכא לא איתחזק דודאי מתחילתו דאי איתא דהוי איתחזק איסורא הא לב"ע היכא דאיתחזק איסורא ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה כמו אשם תלוי אלא ע"כ כדכתי' ועיין להתוס' בחולין ד"ט ע"ב ע"ש:

בד"ה נימא וכו' אבל בשבע דאיסור דאורייתא ילפי' מינה עכ"ל פי' ילפי' מדרע"ק אבל מדר"ח ליכא למילף דהתם טמא וטמא והכא פסול וטמא דאיסור הוי כמו פסול כמ"ש התוס' לעיל:

בד"ה ר"י וכו' נ"ל מדדריש רע"ק גבי חולין יטמא וכו' עכ"ל כבר ישבתי לעיל מאי דק' לר"מ אליבא דרע"ק מה יענה להכרח שהכריח רבא לעיל דלרע"ק טומאת משקין לט"א דאורייתא מדל"ק א' וב' ע"ש עתה ראיתי די"ל דאיירי בנקרש עיין בתוס' לעיל בד"ה אפילו ע"ש ומ"מ ק"ל כיון דלרע"ק בהכרח הוא דטומאת עצמו מדאורייתא כמ"ש התוס' מאי פריך בגמ' דר"א אדר"א דתניא משקין אין להם טומאה כל עיקר נימא דמ"ש כאן דטומאת עצמן דאורייתא הוא אליבא דרע"ק ופליג אר"י אליבא דרע"ק וכר"מ וי"ל כיון דר"א מייתי ראיה מיועזר איש צרידה לא יתכן לו' דס"ל דרע"ק יפלוג כיון דאיכא הוכחא לדבר מיועזר איש צרידה ואכתי איכא למידק אמאי לא פריך הגמ' במילתא דר"א לחודה דקאמר אין למשקין טו' כלל דממ"נ מאי דריש ביטמא דגבי משקין אי להכשיר דהיינו שמכשיר אחרים לטומאה א"כ יטמא דגבי אוכלין דריש ליה ליטמא אחרים וב' עושה ג' וע"כ ע"י משקין ואי דריש יטמא דגבי אוכלין לטו' עצמן א"כ יטמא דגבי משקין משמעותא לעצמו וע"כ לטומאה ולא להכשיר וא"כ ממ"נ טו' עצמן מדאוריית':

דף טז.

גמ' קרי כאן והבשר וכו' לכאורה נר' דהא דלא פריך הכי לר"מ דס"ל לעיל ט"ו עצמן לחוד דאורייתא משום דר"מ נ"ל מיטמא דגבי אוכלין דס"ל כרע"ק דכ' עושה ג' כמ"ש התוס' ולפ"ז לא איקרי טמא אבל לשמואל ק"ל שפיר דמנ"ל לשמואל דיוסי בן יועזר ס"ל כרע"ק דלא ככולהו תנאי מיהו מהרש"א ז"ל הוכיח מגמרא לקמן דמיטמא דאוכלין נמי איקרי טמא ועושה ד' ע"ש ע"כ נר' דלר"מ י"ל דיקא בחולין ואף דר' ירמיה ס"ל דר"מ אף בקדשים מ"מ פריך לשמואל וה"ה לרבי ירמיה דאמוראי נינהו ובהכי ניחא נמי מאי דפריך מוכל כלי דמאי ס"ד והלא לר"מ נמי צ"ל הכשר ועפי"ה ניחא דלר' ירמיה

הוא דצ"ל כן מיהו בהא בלא"ה י"ל דלר"מ ניחא ליה דיטמא הכשר וחד לתלושין וחד למחוברין אבל לרב אליבא דיוסי לא ניחא ליה בהכי דתלושין מכשירין דהא ריב"ח קאמר אליבא דיוסי דתלושין אין מכשירין וכדפריך בתר הכי ובהכי י"ל גם מה שלא הקש' קושי' א' דיטמא לר"מ די"ל דר"מ נ"ל מאך מעין וכדפריך לרב וכ"כ רש"י בדי"ז רע"ב וא"צ למ"ש התוס' בד"ה ר"י אבל ליוסי ע"כ יטמא לאו להכשר וכתבתי' ואחר דמוקי לה בדם קדשים ניחא נמי לשמואל וע"כ מסיק לה בקושי' ולא בתיובתא ובמאי דקאמר מידי דהוה א"ד בקדש צ"ל דהיינו למ"ד אוכל מט"א דלמ"ד אין אוכל מט"א ד' בקדש אינו אלא מדרבנן לדעת רש"י ז"ל לקמן די"ט:

תוס' בד"ה חד וכו' ומחוברין כירב"א וכו' עכ"ל דבריהם מקושרים שפיר דלכאורה י"ל דלא מוקשי חד במת וחד בשרץ אלא דתלתא קראי חד לתלושין ותרי לתרי גווני מחוברין לזה כ' דמחוברין דעדין האוכל שם קושטא הוא דאין מכשירין וכדתנן וכו':

דף טז:

גמ' מדרבנן ודלא כיוסי וכו' הר"מ בספ"א מה' פיסולי המוקדשין פ' דם קדשים אינו מקבל טומאה שנאמר על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים קרוי דם ומטמא אבל דם קדשים שאינו נשפך כמים לא ע"ש נר' דס"ל דקבלת טו' והכשר כי הדדי נינהו וכי היכי דאמר רחב"א דם קדשי' אינו מכשיר מקרא דתשפכנו ה"נ לענין קבלת טומאה ולפ"ז קושי' הגמ' מהאי ברייתא דדם שנטמא לאו לרב לחוד אלא גם לרחב"א ונר' שלזה נתכוון מר"ן בכ"מ שם שהעתיק דברי רחב"א וקושי' הגמ' ע"ש ועפי"ז ניחא מה שדקדקו התוס' בשמעתין אמאי לא משני מדאורייתא ודלא כיוסי דלרחב"א דמייתי לה מקרא מוכרח לשנויי מדרבנן ודלא כיוסי ומאי דכ' הר"מ נמי דלא מקבל טומאה כלל דמשמע אפי' מדרבנן לית ביה סרך טומאה כלל ה"ט משום דפ' כיוסי בן יועזר דלא גזרו חכמים בדם קדשים אבל מתניתין דלא כיוסי ולכך מטמא מדרבנן דרבנן גזרו עליו טומאה אטו משקין דחולין ועיין להתוס' לקמן די"ז ע"ב בד"ה אבל ובמ"ש שם ע"ש ברם מ"ש מר"ן בכ"מ שם ממתני' דפ' כ"צ ע"ש הדבר תמוה אמאי לא ניחא ליה בההיא נמי לו' דמדרבנן היא כשנוייא דגמ' ודוחק לו' דכונתו להק' בס"ד דגמ' אמאי לא פריך ממתני' דפ' כ"צ וכבר עמד בזה הלח"ם ז"ל ע"ש ונר' דמשמע ליה למר"ן דההיא מתני' מדאוריית' קאמר מדקתני סיפא בנזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם וכו' ולא קתני טומאת בשר ואי אמרת הדם מדאורייתא טמא ניחא דחדא מנייהו נקט אלא אי אמרת מדרבנן אמאי לא אשמועי' אפי' בשר דמדאוריי' היא הציץ מרצה כנ"ל בכונתו אלא שקיצר ודע די"ל לס' שמואל דטומאת עצמן דאורייתא מההיא דאמרינן לקמן דכ"ב מדוע לא אכלתם

שמא יצא דמה וכו' דאמאי לא קאמר נמי שמא נטמא הדם וע"ש בפירש"י גבי בדם ובבעלים ע"ש:

שם ת"ש על מה הציץ וכו' משמע ליה דהאי ברייתא מדאורייתא קאמר דומיא דבשר דמדאורייתא הוא ולכך פריך מינה טפי:

שם ת"ש ונשא אהרן וכו' אלא עון טו' שהותרה וכו' עיין פירש"י ז"ל שכ' לאפוקי יוצא והוא תימה דיוצא הותר מכלל וכבר פריך לה בגמ' במנחות מיוצא ומשני לרצון לפני ה' כתיב ולא יוצא ע"ש:

עו"ש לא טומאת קמצים פירש"י דהומ"ל כר"י אלא דמוקי לה ע"ש וגם לדברי התוס' דלד"א נמי אתיא י"ל דבעי לאוקמא כד"ה אפי' למ"ד אין מרצה על אכילות דפלוגתא היא לקמן בפ' כ"צ דע"ח וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה הא וכו' ופיגול הותר מכללו בבמה עכ"ל ונותר דנקט אגב פיגול תני ליה כ"כ התוס' במנחות ע"ש ולפ"ז ניחא מה שדקדקו בדבור הקודם אמאי נקט פיגול קודם נותר ע"ש דנותר דתני ליה אגב פיגול תני ליה שפיר באחרונה ובעיקר דברי התוס' דפיגול ונותר הותרו מכללן עיין בזבחי' דמ"ה ועיין להתוס' שם בדכ"ח ע"ב ע"ש:

דף יז.

גמ' והאמ"ר אישתבוש כהני יל"ד לדעת רש"י דרביעי בקדש דרבנן מנ"ל לרב דאישתבוש נימא דאכתי לא נתגזרה טו' משקין וטומאת נפש דקרא בג' איירי לאוקמתא דרבינא לקמן וצ"ל דרב ס"ל אוכל מטמא אוכל ולדידיה ד' בקדש דאורייתא אפי' לס' רש"י ועיין פירש"י כאן:

שם רביעי בקדש שאל מנייהו וכו' הנה שי' רש"י ז"ל היא דבשר קדש הוא שרץ והלחם א' ואל כל מאכל לאו ממנינא והתוס' הקשו מ"ש אל כל מא"כ דלאו ממנינא ועוד לשמואל אמאי לא אמר אל כל מאכל ממנינא ע"ש וי"ל דמשמע ליה להגמ' כן מרהפסיק במשקה בין אוכל לאוכל דאי הכל למנינא אמאי לא תני כולהו מידי דאכילה בהדדי אלא ע"כ דאל כל מאכל לאו ממנינא ועיין למהרש"א ז"ל ומ"ש דגם לס"ד במת הוא ג' אלא דס"ד דג' וד' כי הדדי נינהו ע"ש נר' דה"ט משום דד' ילפינן מג' בק"ו וא"כ אי ידעי הג' ודאי דידעי הד' דאדם דן ק"ו מעצמו ומ"מ מדברי התוס' בקושי' האחרונה דהלחם אב דנקטו רבינא וכן בס"ד נקטו רבינא אין נר' כן דלפמ"ש מהרש"א ז"ל גם להמקשה כן הוא ומה שהק' התוס' אמאי נקט כנף י"ל דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דאפי' לא נקט אלא בכנף דינו כמו שנגע בשרץ כל שהשרץ מונח בכנף דהוי ליה בכסות של מת וטומאה בחבורין היא ושי' התוס' היא דהכנף נגע בשרץ והוי א' ולחם ונזיד ב' ויין ושמן ג' ואל כל מאכל ד'

ונר' לדעתם דטעמא דכתיב שתים שהן ד' ולא סגי בחד אוכל וחד משקה לרמוז דהשאלה היא על ד' בקדש וניחא שפיר מ"ש בגמ' בשלמא לרב היינו דכתיבי ד' ושי' רד"ק הביאו מהרש"ל ז"ל דבשר קדש נגע בבגד והוי ב' ולחם ונזיד ויין ושמן כולהו בחד ואל כל מאכל ד' וכתב מהרש"ל ז"ל דלשמואל צ"ל דמחלקין הד' המוזכרים בפ' לשנים כמ"ש התוס' ע"ש ומהגמ' אין נר' כן דקאמר לשמואל מי כתיב ונגע כנפו ולשי' זו לרב נמי מוכרח לכתוב בכנפו ורד"ק פי' כן לפי מה שנ"ל פשוטו של מקרא ושי' הר"מ בהקדמתו לס טהרות היא דהבגד א' ולחם ב' ונזיד ג' ויין ושמן ואל כל מאכל ד' דחד חשיב להו ע"ש ותמהני א"כ מאי קאמר גבי לוי הניחא אי ס"ל כשמואל מ"ל דנגעו כולהו בא' ולשי' זו מאי מ"ל דקאמר והלא בפשי' א"ש דנגע בג' דהא עד השתא נמי ידעי' דהמשקה הוא האחרון ועוד מאי קאמר גבי שמואל אי ס"ל כלוי אפי' ג' לא עביד ד' ולשי' זו א"ש כלוי דיין ושמן חד נינהו ועיין לה' קרבן העדה בסוטה שהק' על שי' התוס' קושי' מהרש"ל ממאי דנקט הגמ' היינו דכתיב ד' וכ' שי' אחרת מדיליה והראה יראה דגם לשיטתו לא יתכן מ"ש היינו כתיב ד' ע"ש ומ"מ לכל השיטות יטמא דקרא היינו לאפסולי גופיה וכולה סוגיין אזלו דמאי דאיקרי טמא פוסל אחרים ולכן נראה לפרש דהכנף נגע בשרץ והוי א' ולחם ונזיד ויין ושמן חד נינהו והוו ב' ואל כל מאכל ג' דלכך הפסיק בין מאכל למאכל להודיע שזה ג' ישאלם היטמא ר"ל אם יקרא טמא ויעשה ד' וכולה שמעתא אזלא שפיר טפי לב מ"ש בגמ' בשלמא לרב היינו דכתיבי ד' צ"ל כמ"ש לשיטת התוס':

שם ולוי הניחא וכו' אלא אי ס"ל כרב וכו' היכי מ"ל נר' מלשון היכי מ"ל דקאמ' דעל ט"נ קא ק"ל ואיכא למידק אמאי לא ק"ל גם בשאלה א' אמאי שאלם בשמן שנגע ביין אפי' ביין גופיה לחוד סגי כיון דדכן ממש ס"ל ומכח זה נר' דס"ל להגמר' דאין זו מן הקושי דבא לנסותם אם יטעו גם בזה ואה"נ כשהשיבו לא יטמא גם על היין השיבו ונר' שזה הכריחו לרש"י ז"ל לפרש במאי דקאמר לשמואל הניחא וכו' דהיינו מדפי' שמואל למילתיה ה' בקדש בעא מניה והוכרח לו' דהכל מדברי שמואל הוא דאמר בעא מנייהו ולאו מדברי הגמרא דמ"פ למילתייהו דרב ושמואל דאל"ה ע"כ דמאי דקאמר לשמואל הניחא וכו' היינו דאי כלוי הו"ל לשאול אף ב' וג' והגמ' סובר דאין זה מהקושי כמו שהוכח' ועפי"ז מה שהקש' מהרש"א ז"ל על פירש"י גבי לוי מאי איריא דשאלם וכו' לק"מ גם מ"ש דכ"הג פריך לשמואל ליתא דקושי' הגמ' אמאי דפי' שמואל למילתיה ה' בקדש בעא מנייהו כדפירש"י ז"ל ועפי"ז י"ל קצת מאי דאיכא למידק כיון דהגמ' דשמואל ע"כ כרב ס"ל א"כ הגמ' לעיל דפריך לרב מקרא דחגי וממאי דא"ר אישת' כהני ולא ס"ד לחלק בין מטבחיא למדבחיא אמאי לא ק"ל גם לשמואל ועפי"ה י"ל כיון דלשמואל לא

קשה אלא מדפי' למילתיה ולא על עיקר ס' שמואל ניחא ליה טפי לפרוך לרב דהן נסת'ר מחמת'ו מיהו בלא"ה י"ל דהגמרא לעיל לא בעי למפרך לשמואל משום דיש לפרש כפי' הר"מ ז"ל בהקדמתו דכבר כתבנו דלאותה שי' אינו מוכרח לו' דשמואל כרב ס"ל מיהו לקושטא דמילתא ס"ל להגמרא דדחיקא מילתא טובא לפ' כן כנ"ל:

דף יז:

גמ' משקין הבאין מחמת ידים מכאן ראיה למ"ש התוס' בשבת די"ד ע"ב דמשקין מחמת ידים נמי מטמ' כלי אבל הר"מ בפ"ב מה' אה"ט פ' דוקא הבאין מחמת שרץ ולדידיה ק' מסוגיין ונר' דהכא אליבא דרבנן ולכך לא רצו לגזור גם מחמת ידים ועפי"ז ניחא לדעת הר"מ גם ההיא דמוזגין הכוס שהביאו התוס' שם די"ל דב"ש וב"ה ס"ל משקין מחמת שרץ דאורייתא והגמ' בשב' נקט מחמת שרץ אליבא דהלכתא די"ח דבר הכל מודים בהם מיהו הגמ' לקמן קאמר דלא אשכחן תנא דס"ל טו' משקין לטמא כלים דאורייתא ע"ש:

שם חזר בו ר"י וכו' הא דלא משני דר"י לעיל דאמר טו' משקין לטמא כלי דאורייתא אליבא דרע"ק דדריש יטמא יטמא ומדכתיב גבי כלי יליף לטמא כלי אבל ר"י גופיה ס"ל טו' משקין דרבנן דלא דריש יטמא יטמא וכמ"ש התוס' לעיל לר"מ משום דא"כ ע"כ דאפי' לטמא אוכלין דרבנן והגמרא מבעיא ליה בר"י אי ס"ל לטמא אוכלין דאורייתא ולכך קאמר חזר בו דלא תפשוט הך בעיא:

תוס' בד"ה אבל וכו' אינו מכשיר וכו' עכ"ל מבואר דס"ל הכשר וטומאה כי הדדי נינהו וכן היא דעת הר"מ ז"ל הבאתיו לעיל די"ו ע"ב ועפי"ז כתבתי דניחא מה שדקדקו התוס' בסוגיא לעיל ע"ש ויל"ד בדעת התוס' מאי מק' לעיל כיון דמבואר מדבריהם אלו דס"ל כדעת הר"מ ונ"ל בדעתם ז"ל דדוקא לטמויי אחרים הוא דתלי בהכשר דדומיא דהכשר הוא שמכשיר אחרים אבל לקבולי טומאה אף דאינו נשפך כמים משקה גמור הוא ולפ"ז מאי דפריך הגמרא לעיל דדם שניטמא לא קשה כלל לרחב"א והכא מ"ל דלענין לטמויי אחריני איירי דומיא דבכלים טמאין דר"ש ולכן בתירו' דקדקו לו' דלא מטמא:

בד"ה אלא וכו' מקוה שכולו שאוב אינו אלא מדרבנן עכ"ל אבל מדברי רש"י לעיל די"ו ע"א נראה דאיסור שאובה מדאורייתא שהרי כ' דקרא דאך מעיין ובור לאפוקי שאוב ואף דהגמ' משני שם דעל אדם הטובל קאי מ"מ למ"ד טומאת משקין דאורייתא קושטא הוא כס"ד דמק' שם כמו שנר' מדברי רש"י בשמעתין בד"ה ר"ש ולדעת התוס' דשאובה מדרבנן צריך לומר דאך מעיין לאפוקי עודן בכלי:

דף יח.

גמ' בטלו במעיה מפירש"י נר' דלת"ק אכתי תורת מי חטאת עלייהו ור"י ס"ל דבטלו מתורת מי חטאת ונר' דפי' כן לפום סברת המתרץ דר"י גופיה מתורת מי חטאת הוא

דבטלו אבל אכתי מטמאין טומאה קלה ולכך פי' גם להמקשה כן אבל לפום מאי דדייק דת"ק דוקא בשרה קאמר אבל אדם וכלים לא מטמאה ע"כ דלכ"ע בטלו מתורת מי חטאת ופליגי דת"ק ס"ל טו' משקין דאורייתא ולכך מטמאין אוכלין ור"י ס"ל דרבנן וכיון שהוא בפנים לא גזרו במילתא דלא שכיחא והיינו דקאמר בטלו במעיה ר"ל בפנים ולכך בטלו אפי' מדרבנן וכן לאוקמת' דר"א הא דקאמר ר"י בטלו ר"ל בטלו מתורת משקין כלל וגם לדעת המק' יכול להיות דס"ל דוקא בשרה אלא דרש"י פי' כן לפי מה שהבין המתרץ וניחא בזה מאי דלא משנינן דאיירי בשתתה כדי הזיה לבד דלא מטמא מכח משקה כיון שהוא פחות מרביעית להסו' דפחות מרביעית לא מטמא וכמו שכן שמעתי מק' זה ימים דכיון דת"ק דוקא בשרה ע"כ דאיכא רביעית והמתר' בלא"ה משני שינוייא אחרינא גם ניחא מה שמק' דמאי פריך נימא דר"י ס"ל טומאת בית הסתרי' לא מטמא והכא טומאת בית הסתרי' מה שנוגע בעצמו ועיין בזה בפ' בהמה המקשה דף ע"ש דכיון דת"ק דוקא בשרה ע"כ ס"ל דטומא' ביה"ס מיטמ' וא"כ ר"י לא אפליג עליה אלא בהא ואיך נכלל זה באומרו בטלו במעיה:

והנה הר"מ ז"ל בה' פרה פ' כר"י דבטלו במעיה וע"ש להכ"מ ז"ל וכ' התיו"ט ז"ל שם במס' פרה דס"ל כיון דסתם משנה ר"מ א"כ הוי ר"מ ור"י והלכה כר"י ע"ש וצ"ל לפ"ד דטעמא דת"ק משום דגזרו רבנן גם בפנים דלא שכיחא דאין לו' דס"ל טומאת משקין דאורייתא דר"מ ס"ל טומאת משקין דרבנן כדאיתא לעיל ומ"מ נעלם ממנו דברי הרא"ש בשבת בפ' כל הכלים שהוכיח דבכ"הג לא הוי כמו פלוגתא דר"מ ור"י בפי' דהלכה כר"י ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

שם או אינו אלא לטמא טו' משקין וכו' יש לצדד בזה אי הכוונה לטמא משקין לחוד או אף משקין קאמר ומלישנא דגמ' נר' כהצד הא' ועיין מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה רבינא ע"ש:

פירש"י בד"ה ואי ס"ד וכו' ומדאצט' למעוטי וכו' עכ"ל לכאורה נר' דנתכוון בזה לתרץ מה שק' מאי פריך וניערבינהו הא אינן שוין בדינן דאוכלין לא מטמאין לא משקין אבל משקין מטמאין אוכלין ומשקין לזה כ' דאוכלין ידעי' מדאצט' וא"כ תרתי יטמא יתירי ואין רבוי אחר רבוי וע"ד שכתב מהרש"א בדברי התוס' ע"ש מיהו הא ליתא דאף דידעינן מקרא דטמא הוא דאוכל הבא מחמת שרץ מטמא משקה מ"מ אכתי לא ידעי' אוכל הבא מחמת כלי דקיל כדבסמוך ולכך אצטריך יטמא לאוכל גופיה ועוד דב' עושה ג' לא שמעי' לא מקרא דטמא ע"כ נר' דשיעור דבריו מדמעטי' דאינו עושה כיוצא בו מטמא

הוא ע"כ דיטמא דכתיב גבי אוכל לטמא משקין ומכל מקום לא שמעינן דמטמא משקין אלא מקרא דיטמא ועיין מהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה ומה וכו' היינו לפי' שאינו עושה כיוצא בו וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל לפ"ז היכי עביד ק"ו לקמן גבי יטמא דרישא ומה משקה וכו' אוכל שאין מטמא אוכל וכו' ע"ש ואפשר לו' דקושי' הגמ' ואימא לטמא כלים וכו' לרבינא יהיה אופן הקושי' דנימא מאי דלא ערבינהו משום דאתא לאשמעי' דמשקין מטמאין כלי ואוכל אינו מטמ' כלי ולעולם משקין מטמאין אוכלין ומשקין אבל אי לאו דאיכא בינייהו לטמא כלי הוה מצי לערבינהו שפיר אף דמשקין מטמאין אוכל ומשקין ואוכל אינו מטמא אלא משקה כיון דליכא למטעי וכמ"ש מהרש"א בד"ה רבינא ע"ש וכן יהיה אופן קושי' ואימא לטמא הכלים לקמן גבי יטמא דרישא וכיון דלפום האי קושי' משקה מטמא משקה תו ליכא למי' מה שאין טומאה עושה כיוצא בה לא קולא היא ולא כ' התוס' דלא הוי קולא אלא אי אוכל ומשקה תרווייהו אינן עושין כיוצא בהן והגמ' לקמן גבי יטמא דרישא הו"מ למעבד ק"ו ממשקה דמטמא משקה אלא דניחא ליה למעבד כוליה באוכל ובהכי ניחא גם קושי' המאור ז"ל מיהו מאי דקאמר הגמר' לקמן וכ"ת אוכל חמור וכו' צריך יישוב לפ"ז גם רש"י ז"ל כ' בפי' הקושי' דפריך לר"י אמאי קאמר לכלים טהורין ובמה שתי' מהרש"א ז"ל ע"ש כוונתו דדוקא גבי ק"ו דאתי מכחו הוא שכ"כ התוס' ובזה ניחא מה שהוצרך לתרץ קושי' המאור בע"א ע"ש ועיין מ"ש מהרש"א בתוס' בד"ה ולאו ועיין בתוס' בד"ה וכ"ת ע"ש ובמה שהק' על תי' המאור וכו' ע"ש י"ל דא"כ ניערבינהו:

בא"ד וי"ל וכו' אבל משקין שנגעו וכו' לא כתיבי עכ"ל פי' וכיון דלא כתיבי ע"כ דילפי' להו ממשקה הבאין מחמת כלי ואז אמרי' דיו כשינוייא דגמ':

דף יח:

גמ' מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' מכאן נר' להוכיח דלא כמ"ש לעיל בדי"ד ע"א בשם הצל"ח דאף דאין אוכל מטמא אוכל מ"מ פסיל ליה ע"ש דאי איתא מאי פריך הא מטמא הוא דדרשי' אין עושה כיוצא בו מ"מ פסיל ליה אבל מיטמא ע"כ לא פסיל ליה שהרי המסורת גופיה דדרשי' יטמא אחרים היינו דפסיל ליה לחוד שהרי ב' הוא ואינו עושה אלא ג' בחולין וכדקאמר רע"ק לימד על ככר ב' שעושה ג' בחולין וא"כ מאי דקרי' יטמא ע"כ היינו דלא פסיל אחריני כלל וא"כ עכ"ל דמשקין הבאין מחמת שרץ פסלי כיוצא בהן אבל הבאין מחמת כלי לא פסלי כלל ומאי פריך הגמ':

פירש"י בד"ה ג' שפסול בתרומ' לרבנן וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דמאי דכת' רש"י לרבנן היינו מאי דקתני ג' בתרומה דלרע"ק ג' בחולין נמי עביד ועיין מהרש"א בתוס' לקמן בד"ה ניתני:

תוס' בד"ה דיו אבל אין לתרץ וכו' עכ"ל לפי תי' זה ניחא מה שהקשו התוס' בד"ה ולאו ע"ש די"ל דכיון דמאי דהוו ראשונים ע"כ דילפינן מק"ו זה דומה אדם וכלים שאין מטמאין מאויר וכו' א"כ ע"כ דאין מטמאין כלי דאמרי' דיו ולא ילפי' בההוא ק"ו שכ' לעיל דלפום ההוא ק"ו הוו שניים:

בד"ה ומה וכו' דמח"כ כג' וכו' עכ"ל ולפי מאי דאמרינן רביעי בתרומה הו"ל מח"כ רביעי ולק"מ מה שהק' מהרש"א ז"ל:

בד"ה למדנו וכו' מק"ו מט"י וכו' עכ"ל מהרש"א כ' לישב זה לדעת רש"י ז"ל דס"ל דטעמא מאי דהיכא דמפרך ק"ו לא אמרי' דיו משום דא"כ קרא למ"ל ובהא ליכא קרא דמיותר ע"ש ולפ"ד גם מאי דאמרי' ולמדנו ג' מן התורה וד' מק"ו היינו נמי משום דאמרי' קרא דוהבשר אשר יגע בכל טמא למ"ל דהומ"ל והבשר טמא לא יאכל וק' מנ"ל דאתא לאשמעי' ד' בקדש נימא דאתא למי' בכל טמא אפי' אוכל ואתא לאשמעי' דאוכל מטמא אוכל וכמ"ש התוס' בדי"ד ע"א ע"ש ואף דרש"י כתב דמנבואת חגי ילפי' לה מ"מ מתורת משה לא למדנו ונימא דקרא להכי הוא דאתא מנ"ל לד' בקודש גם לפמ"ש לעיל בדי"ד במתני' דה"ט דלא אמרינן כתותי מיכתת שיעוריה משום דגלי קרא והבשר אשר יגע וכו' נימא דקר' להכי הוא דאתא ועמ"ש לקמן בדברי רש"י ז"ל:

דף יט.

גמ' ש"מ צירוף דרבנן וכו' פירש"י משום דעצים ולבונה דרבנן וכ"פ הר"מ ז"ל בפ"ו מהלכו' איסורי מזבח והיינו דמ"ל דמעלה דאמרו בגמ' בפ' כ"ש מעלת ממש מדרבנן ועיין להמש"ל שם איברא דלשי' הר"מ ק' כיון דמ"ל דמעלה מדרבנן היא אמאי פס' בפי"ח מה' פיסולי המוקדשין דמחוס' כפורי' לוקה וכבר עמד בזה המש"ל ז"ל שם ע"ש:

פירש"י בד"ה אמר וכו' ואוכל ג' לר"י וכו' ע"כ מאוכל קבלה וכו' עכ"ל הקושי' מבוארת דא"כ מ"ל שפיר ד' ואמאי כ' דס"ל ד' מדרבנן ומהרש"ל כ' דאוכל הבא מחמת אוכל לא חמיר כולי האי לטמויי אוכלין ומשקין ע"ש טעמו ודבריו תמוהים דכיון דר"י ס"ל אוכל מט"א ע"כ מנבואת חגי נ"ל דכן היא שי' רש"י בתחילת הסוגיא ע"ש בתוס' ובנבואת חגי קאמר לחם נזיד יין ושמן ופירש"י בדי"ז דכל אחד מטמא חבירו הרי דאוכל הבא מחמת אוכל מטמא משקה ועוד דבגמ' בתחי' הסוגיא פריך והא אין אוכל מט"א הניחא למ"ד אוכל מט"א בקדשים וכו' ע"ש ואי איתא דאוכל הבא מחמת אוכל אינו מטמא

לא אוכל ולא משקה א"כ היכי ניחא ליה למ"ד אוכל מט"א בקדשים הא לדידיה קשיא מאי הוספת טומאה איכא ומאי יליף מינה ר"מ לתרומה ול"ל דבולד טו' דרבנן איירי דהא התם אליבא דר"י קאי דמוקי לה בוולד וולד ואי איתא דבוולד דרבנן איירי אמאי אצט' לאוקמא בוולד וולד הא בלא"ה איכא הוספ' דאוריי' אדרבנן ונ"ל לישב דבריו דנראה פשוט דאף לדברי רש"י ז"ל דר"י ס"ל טומאה עושה כיוצא בה ה"ד אוכל אוכל אבל משקה משקה לא מטמא דכ"נ ממ"ש רש"י בדבור זה מאוקמתא דר' ירמיה דלעיל דקאמר ר"י לטעמיה לאו למאי דס"ל סברא דנפשיה וכו' ואי איתא דבקדשי' משקה משקה וכ"ש דמשקה אוכל מאי ק"ל אלא ע"כ דלעולם משקה משקה לא מטמא ולקמיה יתבאר והשתא ע"כ. דמאי דס"ל לר"י אוכל אוכל בקדשים לאו היינו מנבואת חגי דמשם יש ללמוד גם משקה משקה דיין ושמן כתיבי אלא ע"כ דנ"ל מוהבשר אשר יגע וכו' וא"כ הגמ' לעיל דקאמר הניחא וכו' היינו דנימא דס"ל נמי משקה משקה ונ"ל מנבואת חגי כדפירש"י שם אבל לר"י ע"כ דל"ל הכי כמו שנתבאר ועיין בברייתא דלעיל דט"ו ע"א דקאמר ר"י אי מדר"ח התם טמא וטמא וכו':

והשתא מיהו דבאנו לידי מידה זו י"ל דברי רש"י ז"ל בדרך נכון והוא דמאי דלא ניחא ליה למי' דמ"ל ד' בקדש כ"הג משום דכיון דע"כ ס"ל אוכל אוכל בקדשים וע"כ דנ"ל מוהבשר אשר יגע וכו' א"כ ע"כ ד' בקודש דרבנן דמהיכ"ת שיהיה מדאורייתא הא מקו' דמחוסר כפורים י"ל דיו ולא מיפרך ק"ו דהא טעמא דלא אמרי' דיו היכא דמפריך משום דא"כ קרא למ"ל כמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל בדעת רש"י בתוס' בד"ה למדנו ע"ש והכא אצט' קרא דוהבשר אשר יגע וכו' לאוכל מט"א כללא דמילתא דכי נ"ל אוכל אוכל מוהבשר אשר יגע תו לית לן למילף ד' בקודש מק"ו ובהכי ניחא ליה מאי דק"ל למ"ש רש"י ד"ד בקודש דרבנן קרא דוהבשר אשר יגע למ"ל לפי' מה שהשרישנו מהרש"א ז"ל בטעמא דהיכא דמפריך לא אמרינן דיו כנז' ועפי"ה ניחא שפיר דקרא אצט' לאוכל אוכל בקדשים:

והנה מהרש"א ז"ל פי' בדברי רש"י ז"ל דלא הוצרך לו' ד' דרבנן אלא לר"מ אבל לר"י אה"נ דד' דאורייתא ועפי"ז הק' ר"י לעיל אמאי לא אוקים פלוגתא דר"מ ור"י בטומאה עושה כיוצא בה ע"ש ולק"מ דכיון דר"י ס"ל אוכל אוכל אמאי לא אמרינן כן לר"מ ע"כ משום דל"ל למי' דס"ל לשום תנא אוכל אלא אי בהכרח לו' כן והיינו ע"כ למ"ד אוכל אין מט"א אפי' בקדשים אבל לאביי דס"ל אוכל מט"א בקדשים ע"כ בלא שום הכרח יאמר דס"ל לכולהו תנאי כן זולת אי יש שום הכרח להיפך וא"כ כיון דר' ירמיה ס"ל אוכל מט"א בקדשים כמ"ש רש"י שם באוקמתא דר"י ע"ש בע"כ גם לר"מ ולכולהו תנאי אוכל מט"א ועי"ל דלא מצי ר"י לאוקומא בהכי משום דס"ל דדוקא בקדשים הוא דאוכל אוכל

וא"כ אף אי ס"ל לר"י אוכל אוכל אמאי קאמר אינה היא המידה הא מצי למילף מדר"ח דהא דר"ח דאורייתא בדאורייתא ודר' יוסי דרבנן בדרבנן וס"ל לרש"י דילפי' שפיר דרבנן בדרבנן מדאורייתא בדאורייתא דלא כהתוס' לעיל ברישׁ הסוגיא ועמ"ש שם מיהו רש"י לעיל באוקמתא דר"י כ' דס"ל כאביי או כרב אדא והשתא למאי דס"ל כרב אדא ק' קושי' מהרש"א ז"ל:

והנה לפמ"ש רש"י דר"י ס"ל טומאה עושה כיוצא בה בקדשים וכו' הא דלא אוקמא לדר"ח ברישׁ הסוגיא כרבי יוסי משום דהך סוגיא אזלא כמ"ד עצים ולבונה דאוריית' וא"כ אין הכרח דס"ל לר"י טומאה עושה כיוצא בה ודברי רש"י אינן אלא למ"ד עצים ולבונה דרבנן דפלוגתא היא וניחא מ"ש רש"י בסוטה ד"ד בקודש דאורייתא ע"ש ולא מתרצי נינהו רש"י ז"ל ועיין להתוס' במעילה ר"פ חטאת העוף:

ודע דמהרש"ל ז"ל הכריח דאוכל הבא מחמת אוכל לא מטמא משקה דמהיכא נ"ל דאוכל משקה מדאצט' הוא טמא והתם לאו באוכל הבא מחמת אוכל ע"ש ועיין למהרש"א שהק' דנימא התם במשקה מחמת שרץ אבל משקה מחמת כלי מנ"ל ע"ש ונ"ל לישב קושייתו דמק"ו דט"י דילפי' מניה ג' בתרומה שמעי' דאיכא ג' במציאו' דאי ליכא ג' אמאי סתם קרא בשני כמ"ש מהרש"א בתוס' בד"ה למדנו ע"ש אלא דלא ידעי' אופן המציאות וכיון דגלי קרא דאוכל מחמת שרץ מטמ' משקה שפיר אנן למידין משקה מחמת כלי כי היכי דמיתוקם ג' דתרו':

בא"ד ואני שמעתי וכו' עכ"ל צ"ע דלפי"ז כיון דס"ל לר"י ג' בחולין הדרא קושית הגמרא לדוכתה לר"י ד' בתרומה וה' בקודש מבע"ל למתני ועיין מהרש"א ז"ל:

והנה כבר כתבתי דממה שהק' רש"י מאוקמת' דר"י נראה דלר"י אף דאוכל מט"א בקדשים מ"מ משקה לא מטמא ומ"מ יש להבין אמאי לא ניחא ליה למי' דלר"י משקה מטמא בקדשים ואין אוכל מט"א והוה מ"ל ג' אוכל שפיר וניחא אוקמתא דר"י לר"י אליב' דנפשיה ונ"ל לר"י משקה בקדשים מוהבשר אשר יגע כמו אוכל לדברי רש"י ז"ל ונר' דהוכרח לזה מדמייתי באוקמתא דר"י דר"י לטעמיה מההיא ברייתא דהיא אליבא דרע"ק מוכח דלס' דנפשיה ליכא וגם אי יש לחלק כן במשקין מאי מייתי ר"מ לטעמיה מההיא ברייתא הא איכא למי' דבקדשים מודה ר"מ אלא ע"כ דבקדשים אין להחמיר טפי מחולין אלא גבי אוכל ומ"מ אכתי י"ל טעמא מאי דעדיף אוכל ממשקה ויש מי שאומר דשאני אוכל דבחולין נמי מטמא משקה משא"כ משקה דבחולין לא מטמא מידי ועוד דשאני אוכל דהוצרך לכתוב מיעוט הוא טמא וכו' וכיון דלא כ' ההוא מיעוטא אלא בחולין שפיר י"ל דבקדשי' עושה כיוצא בו ועיין מהרש"א לקמן בתוס' בד"ה ונימא

שהוכיח דאין משקה מטמא כלי לרע"ק מק"ו דלעיל ולא הוכיח בפשי' מברייתא דס' משקה דלעיל דקתני לכלים טהורין וההי' דרע"ק והיינו משו' די"ל בקדשי' מודה:

ויש לחקור כי אמרי' דבקדשים אוכל מט"א אי בעי' שניהם קדשים המטמא והמיטמא אי נימא דהכל תלוי בהמיטמא ולפי הנראה דדין זה תלוי במ"ש רש"י והתוס' בראש הסוגיא דלפמ"ש רש"י דנ"ל מנבואת חגי שם איירי בב' קדשים ולפמ"ש התוס' דנ"ל מוהבשר אשר יגע בכל טמא דמשמע בכל טומאה שבעולם א"כ אפי' המיטמא חולין ל"ל בה ולפי מה שנר' מדברי רש"י בדבור זה דכי ילפי' מוהבשר וכו' הילפותא היא מדלא מ"ל ג' אלא בכ"הג א"כ י"ל דוקא ב' קדשים:

דף יט:

גמ' דתנן כל הכלים וכו' הא דעלמא וכו' הא דלא משני הכא נמי באיתחזק כלי טמא נר' משום דידע לה שפיר דמאי דנקט דרך עלייה משום גזייתא כדמסיק אלא דס"ד דאין זה חידוש ואיתחזק כלי טמא דמי לגזייתא:

דף כ.

גמ' ריב"ח כמי תרומה אפיסחא הא דלא רמי פיסחא אפיסחא לפי' מ"ש מהרש"ל ז"ל לעיל דט"ו ע"א ניחא שפיר ואפשר שלזה כיון וניחא מ"ש עליו מהרש"א ז"ל שם מיהו י"ל דניחא ליה להק' מתני' אמתני' ועוד דבהך ברייתי' דפסח' פשיט"ל דר"י היא כדקתני בהדיא ועפירש"י:

שם אתי לידי תקלה פירש"י ע"י דמישהו וק' א"כ מאי פריך שמן נמי הא שמן לא מישהו וי"ל דשמן להדליק צריך זמן מרובה ודמי לישון היין:

שם אמרי' דאין שורפין תלויה עם הטמאה שמא יבא אליהו ויטהרנה ומשמע הא תלויה עם התלויה שורפין וק' ניחוש שמא יבא אליהו ויאמר זו טהורה וזו טמאה וכבר עמד בזה הרדב"ז בלשונות הרמב"ם סימן קמ"ד ע"ש ונראה לי דבתלויה עם תלויה לא חיישינן דשמא יאמר אליהו ב' טהורות או יאמר ב' טמאות ולא נשאר אלא חששא דזו טמאה וזו טהורה לא חיישי' דהוי כמו רובא להתירא דאיכא ב' חששות להתירא דהיינו ב' טמאות או ב' טהורות אבל לאיסור' ליכא אלא חששא דזו טמאה וזו טהורה וכעין זה כ' התוס' בפ' ב' דחולין דכ"ח ע"ב בד"ה לפי ע"ש:

פרק שני

דף כא.

בפירש"י בד"ה כשש וכו' לדיוקא אצט' וכו' עכ"ל עיין מהרש"א דלפי"ה י"ל לגופה משום דמשיירא וכו' ע"ש וא"נ דאם כן אמאי תלי ליה להאי חידוש' באכילת כהן ומאי

רבותיה בזה וטפי הו"ל לאקשויי כי בעי לאוקמא מעיקרא דלא כר"י ומשמע ליה דכל שעה שאוכל מאכיל אמאי לא אתיא כר"י ואתא לאשמעי' דלא חיישי' למשיירא ולמצנ

דף כא:

תוס' בד"ה כל מקום וכו' יהא נהנה מחמץ וכו' וכ"ת ה"נ אמאי לא קאמר א"כ וכו' הקשה השע"ה ז"ל מאי קושיא נימא אף לחזקיה בכרת משום דאין לחלק כמ"ש התוס' לקמן דכ"ח ע"כ ע"ש ולפמ"ש השע"ה בסמוך דסוגיא דפרק העור והרוטב דק"ך דאצט' נפש לרבות השותה אתיא כחזקיה לפי הוכ"ת שכ' התוס' ניחא שפיר דע"כ לחזקיה ליכא כרת בהנאה דא"כ סוגיא דפ' העור והרוטב אמאן תרמייה איברא דדבריו תמוהים דהא ר"ל הוא דאמר התם נפש לשותה ואי איתא דס"ל כחזקיה צ"ל דס"ל חש"ב דאורייתא כדמוכח סוגיא דשמעתין דלחזקיה חש"ב דאורייתא והא שמעי' ליה לר"ל בנזיר דכ"ט ע"א דס"ל חש"ב ל"ד ע"ש ובמה שתי' להקושי' המגיה להמש"ל דאצט' נפש לאפוקי מהיקשא דלקמן דל"ה ע"א עיין שם ליתא דאם כן מאי פריך שם מברייתא דהמחהו וגמעו נימא שאני התם דכתיב נפש אלא ע"כ דנפש לא מפקא מהיקש' די"ל דאתיא לדרשא אחריתי כדי לאוקומי ההקש' וכ"פ הפנ"י ז"ל שם ע"ש:

דף כב.

גמ' שאני דם דאיתקש למים וכו' לפ"ז ר' אבהו הו"ל למילף דלא תאכל איסור הנאה משמע מדהוצרך להקש למים ואותו לחש"ב דהוו דאורייתא אפי' לר"י אלא משום דאי' למי' דקרא אתא לדם קדשים שאינו מכשיר דרבי אבהו מודה בהאי דרשא ולפמ"ש הפ"ת בסי' קי"ז דדם שרי בסחורה אפי' להסו' איסור סחורה במאכלות אסורות מדאורייתא משום דהוקש למים ע"ש ניחא שפיר דהקש' אתא לסחורה ולפ"ד הפ"ת גם אבר מ"ה מותר בסחורה דהא הוקש לדם כדבסמוך וניחא מה שהק' התיו"ט ז"ל להסוברים איסור סחורה מדאורייתא מגמ' בפ"ק דבכורו' דף ו' ע"ב דקאמר לעולם חלב אסור וקרא לסחורה דאי חלב אסור סחורה נמי אסור ועפי"ה ניחא שפיר דהא חלב דאסור משום דעיקרו דם או משום דאתי מחי והו"ל כאבר מ"ה וכדאי' התם ותרווייהו שרו בסחורה אך קשה מאי פריך ולחזקיה למאי הילכתא איתקש למים נימא לסחורה וכן לקמן גבי אמ"ה מאי פריך לחזקיה ונראה דע"כ לחזקיה ל"ל הקשא למים לסחורה דאי הכי מנ"ל דאבר מ"ה אכתי מוזהרין עליו בני נח דילמא למאי דנשנה בסיני למילתיה לאקושי למים להיתר סחורה דכל היכא דנשנה לשום דבר לא הוי נאמרה ונשנית והו"ל נאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני ולישראל נאמר ולא לב"נ וכראי' בסנהדרין דנ"ט ע"ש אלא ע"כ לחזקיה לא מ"ל כלל הקשא דם למים ולת אתא אלא לדם קדשים אבל לר' אבהו י"ל דל"ל מי איכא מידי כר"ל כמ"ש התוס' בחולין דג"ל וכיון דל"ל מי איכא מידי וכו' ממילא מצוה

שנאמר' ולא נשנית לב"נ נאמרה ולא לישראל ובאבר מ"ה ע"כ שמעי' דישראל הוזהרו אף דנשנית לשום דבר ומ"מ ב"נ אכתי מוזהרין באופן דלמאן דל"ל מי איכא מידי מצוה שנאמרה לב"נ ונשנית אף דנשנית לשום דבר לזה ולזה נאמרה ואף דלחזקיה נמי י"ל דל"ל מי איכא מידי ואית ליה הקשא לסחורה מ"מ למאן דאית ליה מי איכא מידי ע"כ לשנויי דקרא לדם קדשים ולכך ניחא ליה להגמרא למי' כן גם לחזקיה ועמ"ש עוד בזה בענין הסחורה עש"ב:

תוס' בד"ה ור"ש וכו' אסור ליתן להם מתנת חנם וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהומ"ל מדלעיל דס"ל לר"י דברים ככתבן ע"ש לכאורה נר' דמדלעיל ל"מ לאוכוחי די"ל דר"י דס"ל דברים ככתבן היינו דלגר בנתינה דוקא ולנכרי במכירה ונתינה ומאו דמשמע לחלק לא אתא אלא לאפוקי מכירה דגר מיהו הא ליתא דא"כ לכתוב גוי לחודיה במכירה ונתינה ולא לכתוב גר כלל דהתוס' לעיל בד"ה בשלמא הק' כן לר"מ ותי' דהוה ממעטי' מכירה דגר ע"ש וא"כ לר"י נמי א"א דלנכרי בתרווייהו ולגר בנתינה דוקא לכתוב גוי לחודיה ומה"ט נמי ע"כ דלר"י ס"ל להתוס' דלא אמרינן איפכא גר בנתינה ומכירה ונכרי במכירה דוקא דא"כ לכתוב גר לחודיה וכמ"ש התוס' ג"כ לר"מ ע"ש ועיין להר"מ בחיבורו כמה שכ' כר"י בדברים ככתבן:

בא"ד דהא לא נשנית בסיני וכו' עכ"ל לכאורה נר' בכוונתם דס"ל אי איתא דלאו לבנ"י אלא לב"נ א"כ כיון דלא נשנית בסיני יצאו ב"נ וכיון דהשת' מיהא א"נ ב"נ לא הוי איסור מוסיף מגו דאיתוסף איסורא לב"נ כיון דהשתא מיהת ליתנהו וכ"הג איתא בירושלמי בפ"ג דשבועות דאם אמר שבועה שלא אוכל יו"ד ימים ויום יו"ד הוא יום הכפורים לא הוי איסור מוסיף ולא אמרינן מגו דאיתוסף איסורא אשאר ימים חל על יו"הך ועיין להשע"ה בה' א"ב והגמ' בחולין ד"ק קאמר דטעמא דר"י משום מגו דאיתוסף איסורא לב"נ ע"ש וא"כ ע"כ דאכתי מצויין ב"נ והא לא נשנית וכל מצוה שנאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ וכדאיתא בסנהדרין דנ"ט אלא ע"כ לבנ"י נאמר ולא לב"נ ועוד נר' לכאורה לפ' דבריהם באופן אחר דהנה הא דאמרינן לישראל נאמר ולא לב"נ הוא משום מי איכא מידי כדאי' שם בסנהדרין והתוס' בחולין דל"ג כ' דר"ל ל"ל מי איכא מידי וכן באמת ברייתא בספרי פ' ראה פכ"ד דע"ב ל"ל מי איכא מידי וע"ש בנימוקי וא"כ למאן דל"ל מי איכא מידי כי נאמרה ולא נשנית לב"נ נאמר ולא לישראל וא"כ ב"נ איתנהו באיסור גיד גם עכשיו ומק' התוס' שפיר דע"כ ב"נ מוזהרין עכשיו ומאי דמוזהרין גם ישראל ע"כ דאיכא שום דרשא ותי' דלבנ"י הוא נאמרה דהא באמת לא נשנית כלל וליכא שום דרשא וא"כ מנ"ל ישראל להנהו דל"ל מי איכא מידי אלא ע"כ

לבנ"י כ"ז נר' לכאורה אבל נר' עיקר בכוונתם כמ"ש הרמ"ה ז"ל בחי' דסנהדרין שם בהא דאמרי' כ"מ שנאמרה ולא נשנית לישראל נאמרה ולא לב"נ משום מי איכא מידי וכו' אינו ר"ל דהיו מצווין ב"נ עד סיני ובסיני ניטלה מהם וניתנה לישראל אלא ר"ל דאמרי' דמתחלה לא נאמרה לכולהו ב"נ אלא לאבות ישראל המשל מצות פו"ר שנאמרה לנח ובניו לאו לכל בניו אלא לשם בנו שישראל בניו ע"ש ובזה מדוקדקים שפיר דברי התוס' בריש חגיגה בד"ה לא תהו וכו' ע"ש וא"כ במצות ג"ה שנאמרה בזמן יעקב אע"ה כיון דלא נשנית ע"כ לבנ"י נאמר ולאו לכולהו ב"נ כנ"ל אמתות בכוונת דבריהם ז"ל:

דף כב:

גמ' והרי אמ"ה וכו' מנין שלא יושיט וכו' הק' ה' הפלתי ז"ל בסי' ס"ב נוקמה במפרכס' דשרי לישראל ואסור לב"נ דישראל בשחי' תליא וב"נ במיתה תליא ע"ש ומתרצים בזה במ"ש ה' אמונת שמואל דכל היכא דלדידיה שרי לית ביה משום לפני עור והביאו הפר"ח בסי' ס"ב מיהו דברי א"ש תמוהים אצלי ממ"ש הר"מ בפ"ג מ"ה אבל ישראל המטמא את הכהן עובר משום לפני עור וכו' ע"ש ועיין להמג"א סי' קס"ג ע"ש עוד הק' ר' פלתי בסימן ז"ך נוקמה בבשר מ"ה דשרי בהנאה דנ"ל מקרא דטריפה דגלי קרא בטריפה דשרי בהנאה ע"ש ול"ק כלל דר"ל ס"ל בנזיר דכ"ט דחש"ב לאו דאורייתא וע"כ דס"ל כר' אבהו וכדלעיל ור"ל ס"ל דבשר מ"ה נפיק מקרא דאבר כדאי' בחולין דק"ב ע"ב וא"כ ק' לר"ל מברייתא זו מיהו ק' נוקמא באבר שאין בו כזית דאבר מ"ה בעי כזית כדאיתא בחולין דצ"ו ולב"נ אסור דלא ניתנו שיעורין אלא לישראל כמ"ש הר"מ בה' מלכים ועיין להצל"ח עוד הק' ר' פלתי נוקמה בטמאים ועיין להתוס' בר"פ דם שחי' וכמ"ש בחי' שם ונ"ל לתרץ כל הקושיות הנז' וניחא גם קושית התוס' בד"ה ואבר וכו' שהק' כיון דבשל גוי אייר היכי דייק וכו' ע"ש:

והיה בהני'ח דלמ"ד לא תאכלו איסור הנאה נמי

משמע גם ב"נ אסורין בהנאה דל"ת דגבי ב"נ נמי איסור במשמע וא"כ דייק שפיר הא לכלבים דהיינו דוקא לב"נ הא לכלבו שרי ואי איסור הנאה במשמע הא נהנה הגוי וכיון דבשל הגוי אייר מדקתני לא יושיט וכדכ' התוס' מהגמ' דע"ז א"כ אפי' לכלבו הי"ל לאסור משום לפני עור ואפילו לכלבים דהפקר דאסורי הנאה אסורין אף לכלבים דהפקר כדאי' במכילתא וכדמשמע נמי מדיליף היתר הנאה בטריפה לעיל מדכתיב לכלב תשליכון אותו ולפ"ז מאי דפריך הגמ' הוא מהנאת דב"נ ומאי דמי דמייתי קרא דלא תאכל הנפש דכתיב גבי ישראל ולא מייתי קרא דב"נ הק' כיון דבישראל לא כתיב אלא לא תאכל ולא לא יאכל ודרשי' איסור הנאה גם גבי ב"נ דכתיב לא תאכל איסור הנאה

במשמע ואין להק' לפ"ז כי משני שאני אבר דאיתקש לדם תקשה מנ"ל דאבר נאמר לב"נ ונשנה ולזה ולזה נאמרה נימא מאי דנשנה למילתיה נשנה לאקושי לדם להיתר הנאה דאי מקרא דב"נ היה אסור בהנאה אלא ע"כ דאכילה דכתיב גבי ב"נ לא משמע הנאה הא ל"ק די"ל דרבי אבהו ל"ל מי איכא מידי וכו' וכדכתיב' לעיל גבי דם בישוב דברי הפ"ת ע"ש אך לפי"ה מברייתא זו יש להוכיח דנזיר מותר בהנאה וא"כ כי פריך לקמן והרי נזיר הו"ל לאתויי מברייתא זו ולא לאתויי ממתני' דעירוב דלא אתיא אלא למ"ד מערבין לדבר הרשות וכמ"ש התוס' שם ע"ש אח"ז ראיתי בתשו' מהרי"ל סי' קע"ה וסי' קצ"א ע"ש ואכמ"ל:

ודע דמברייתא דמכילתא שכתבתי דאפי' לכלבים דהפקר אסור דמקריא הנאה ק"ל אהא דאמרי' בפ"ק דקדושין ר"ח ע"ב אמ"ל התקדשי לי בככר זה ואמ"ל אתנהו לכלב אינה מקודשת ואם היה כלב שלה מקודשת ואי איתא דאפילו כלב שאינו שלה הנאה היא אמאי אינה מקודשת ועוד יש להבין מה הנאה שייכא בכלבים דהפקר ונ"ל דברייתא דמכילתא מיירי בכלב רץ אחריה ואע"ג דמבעיא לן בגמ' שם בקדושין ברץ אחריה אי מקודשת ולפי הצד הב' אינה מקודשת לאו היינו דלא הוי הנאה אלא דמחוייבת לשלם לו דמיו כיון שנהנית אלא דאין דעתה להתקדש אלא לינצל מן הכלבים וכן ראיתי לה' בית יאודה ח"ב סי' שהק' בגמ' דקידושין דמשמע דלהצד הב' אינה מחוייבת לשלם אמאי הא אמרינן בפ' הכונס דנ"ח דמבריח אריה מנכסי חבירו דפטור דוקא מדעתו ול"ל פסידא אבל אי שלא מדעתו או אפי' מדעתו ואית ליה פסידא חייב והכא אפי' חשבי' לה מדעת' מ"מ הא אית ליה פסידא ותירץ דלהצד הב' חייבת אלא דאין דעתה להתקדש ע"ש איברא דדבריו תמוהים שהרי כ' התוס' והרא"ש שם בפ' הכונס דהא דאמרי' באית ליה פסידא חייב היינו שלא מדעתו אבל מדעתו אפי' אית ליה פסידא פטור מיהו לפי מ"ש התוס' והרא"ש דדוקא בהיזק רחוק אבל אם המזיק קרוב חייב ע"ש קשיא שהרי כלב רץ אחריה המזיק קרוב ואמאי לא מחייבא וצ"ל כדברי ה' בית יאודה דגם להצד הב' חייב' אלא דאין דעתה להתקדש ומעתה ההיא ברייתא דמכילתא ברץ אחריה מיתוקמא כנ"ל ובמ"ש לדמות הנאה דאיסורי הנאה להנאה דקדושין עיין בגמ' בנדרים דפ"ה ע"א ובדברי הר"ן שם ע"ש:

שם אף דם מן החי וכו' עפירש"י ועמ"ש רש"ל ז"ל ונעלם ממנו גמ' בפ' ד' מיתות דנ"ט ע"א פלוגתא דרחב"ג ורבנן ופירש"י שם ע"ש:

שם והרי שור הנסקל פירש"י דפריך לחזקיה ולר"א אבל הרא"ם ז"ל בפ' משפטים כ' על האי בריית' דלא כר"א ור"א מוקי לה לדמי ולדות וכו' ע"ש נראה מדבריו דלחזקיה

ניחא ונ"ל לדעתו ז"ל דלחזקיה ל"ק די"ל דמאי דקתני בהנאה מניין היינו על סקליה מיסקל ומפיק לה מנקי כי היכי דאייתר לא יאכל לשחטיה מישחט ואי לאו נקי הוה מוקמי' לא יאכל לסקליה ולאסור הנאה וא"ל ליכתוב לא יהנה דלחזקיה דמשמע ליה לא יאכל לא יהיה בו היתר אכילה הוי כאלו כתיב לא יהנה ודוקא לר"א הוא דפריך בגמ' בקמא ליכתוב לא יהנה ולכך פריך שפיר הכא לר"א דל"ל דנקי להנאת דסקליה דא"כ לא ליכתוב נקי וידעי' ליה מלא יאכל ודרשי' נמי לשחטיה מישחט מדלא כתיב לא יהנה אבל לחזקיה ל"ק ול"ל לחזקיה דרשה דבשרו כעין בשר ומה שק' עוד על דברי הרא"ם דכ' דברייתא דלא כר' אבהו והוא הפך הסוגיא י"ל דה"ק לדעת המק' דפריך והרי שור הנסקל הברייתא דלא כר"א אבל ר"א גופיה משני דאתא לדמי ולדות וה"ה דהומ"ל להנאת עורו אלא דניחא ליה למי' דאתי ר"א גם כמאן דדריש את וכיון דקרא לא מייתי ואתי לדרשא דולדות נקטיה התנא להנאה דדרשא גמורה היא ולא פריך הגמ' לר"א אלא משום דלא שמיע ליה דיש דרשא בנקי ופריך נקי למ"ל וכ"מ מדאמר טעמא דכתב וכו' ולא דייק מסיפור ברייתא ומשני דאיכ' למידרשיה להנאת עורו וה"ה דהומ"ל לולדות ומאי דפריך ואידך היינו על המתרץ דמשני להנאת עורו כנ"ל ליישב דברי הרא"ם לפי חומר הנושא ועיין להשע"ה ז"ל:

עו"ש בשרו אין וכו' נר' דל"ד אלא מדכתיב לא יאכל משמע דבר אכילה ולא עורו דלאו בר אכילה וכ"כ התוס' רי"ד בקדושין לשנויא דהנאת עורו דהוי פי' הברייתא בהנאה ר"ל דבר הנאה מנין ע"ש וניחא בזה מה שהק' התוספות לא ליכתוב לא נקי ולא בשרו וכו' ועפי"ה ניחא ובלא"ה ל"ק דאצטריך בשרו למעט פרשו כדאיתא בתמורה ד"ל ע"ש:

והתוס' בקמא הק' לוקמה בבן פקועה וסיימו דלפי המסקנא ניחא דבשרו כעין בשרו ע"ש פי' דברייתא אתיא כר"מ ודרשא דשחטו אחר שנגמר דינו נ"ל לרבנן מבשרו ואף לשנוייא קמא י"ל דידע לה לבשרו אלא משום דברייתא לא קתני הכי וה"ק ברייתא גופה בהכי מיתבא ליכתוב לא יהנה ובלא הך ברייתא י"ל דנ"ל מבשר דעבדיה כעין בשר ומ"מ ברית' כר"מ וזו היא כוונת הריטב"א ז"ל בחי' שם ול"ק מה שהק' השע"ה ז"ל בה' מ"א מגמ' בפ' מרובה עיין שם ובלא"ה י"ל דנ"ל מלא תאכל כל תועבה וברית' דאצט' קרא למלקו' אתא וכמ"ש השע"ה גופיה שם אך מ"ש בגמ' ואימא היכא דשחטיה שרי לא א"ש לפ"ז דהול"ל אימא דלא לקי וכו':

תוס' בד"ה ואבר וכו' מדקתני לא יושיט וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דדייק מדקתני לא יושיט דקאי בתרי עברי דנהרא ומינה דע"כ בשל גוי דאי בשל ישראל אפי' לא קאי בתרי עברי

דנהרא עובר דהא טעמא דאינו עובר בלא קאי בתרי עברי משום דאי בעי שקיל ליה איהו גופיה וכדאי' התם ובשל ישראל לא מצי הגוי למישקל ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה מנין וכו' ולמ"ד אין שבח עצים וכו' עכ"ל הק' השע"ה בה' חמץ דע"ד דר"י גופיה לקמן דע"ה ע"א כ' דלמ"ד יש שבח עצים אינו אלא מדרבנן ואמאי נקטו למ"ד אין שבח וכו' ע"ש ול"ק דלא כ"כ ר"י אלא לפי מאי דמסיק כאן לחלק בין שמן לעצים אבל למאי דס"ד השתא בהכרח דמדאורייתא אסור ולכן ק"ל אלא למ"ד אין שבח ולפום מאי דמתרצי דשמן דוקא אסור קושטא הוא דאף למ"ר יש שבח כן הוא ומאי דמקשי' בתר הכי מתרומה דדרשי' שלך וכו' והכא אצט' קרא לאסור ולא מקשי' בפשי' דהכא שרי בעצים בלא קרא והתם בעי קרא משום די"ל דקרא דתרומה לא אתא אלא להתיר השמן והגמ' דנקט להסיק ל"ד דקרא להכי אתא ועיין בגמ' לקמן דכ"ו דפריך אלא עצים לרבנן המ"ל משמע דלרבי מדאורייי' וכבר עמד בזה השע"ה שם ומשני לה ע"ד מאי דכתיבנא בכוונת התוס' דהכא והוא פשוט ברם מ"ש שם דמאי דמשמע ליה להגמרא דעצים דאיסורא מדאורייתא אסירי הוא מדכתי' בערלה את הטפל לפריו ובכלאי הכרם לא כתיב פרי ולכך פריך לרבנן המ"ל ע"ש לא ראה דברי התוס' בקמא דף ק"א סע"א שכ' דמאת הטפל דמרבי' שומר לא שמעי' איסור הנאה דיש שומר דראוי לאכילה ע"ש וכן צ"ל גם בכלאי הכרם דאי שמעי' מדלא כתיב פרי דאסירי בהנאה אמאי אצט' ללמוד איסור הנאה מפן תקדש אלא ע"כ דליתא ודע דמאי דמשמע ממתני' דקדושין דנ"ו ע"ב דכלאי הכרם אסורין בצביעה והדלקה אע"ג דלא כתיב קראי יתירי היינו דנ"ל מק"ו משלא כדרך הנאתו אבל מחמץ ק' מנ"ל שלא יצבע ושלא ידלק וצ"ל דדוקא בערלה אצטרי' קראי משום דכתיב לכם ובהכי י"ל קושי' התוס' הכא מתרומה וניחא גם מה שהק' התוס' בקמא שם למ"ד חזותא מילתא אמאי אצט' קרא הכא ע"ש אך התוס' בדבור שאח"ז הוכיחו דמלא יאכל לא שמעי' להו בלא לכם ע"ש מיהו הוכחתם אינה אלא למ"ד חזותא לאו מילתא:

בד"ה לכם וכו' עמ"ש מהרש"ל לחזקיה ע"ש וי"ל דברייתא כר"ש ור"מ דמודה חזקיה דאינהו ס"ל כר' אבהו כמ"ש התוס' לעיל ולתנא דסבר כחזקיה דריש ערלים ה"ג לדרשא אחריתי ועי"ל דגם ההיא דרשא דנטוע לרבים מוציא ממשמעות ונטעתם והתם נמי לא הו"ל למכתב בל' נטיעה ולא הוה אצט' ללכם דומיא דאי קאי על לא יאכל ולרבי יהודא אצטריך ערלים ה"ג לדרשא אחריתי:

דף כג.

גמ' והרי תרומה וכו' ותנן וכו' ק"ל אמאי לא פריך ממתני' בנדרים דפ"ג ע"ב קונם כהנים אלו נהנין לי לא יטלו בע"כ ואי איתא דאסורה בהנאה אמאי לא יטלו בע"כ כיון דאין לו בהם שום הנאה וכמ"ש הר"ן ז"ל שם דפ"ה משם הרשב"א ז"ל דמי שאסר נכסיו ע"ע יבואו אחרים ויט"ל בע"כ כיון דאסורין לו בהנאה לאו שלו נינהו ע"ע ולא אמרי' דאית לו בהם זכיה לטובת הנאה שבהן ליתנם לכל מי שירצה וה"ט משום דאפי' טובת הנאה אסירא כיון דהנאה היא ואע"ג דכ' התוס' לעיל גבי אבר מ"ה דשכרו מותר מ"מ לכתחיל' אסור ואף בחנם כ' שם שאסור וכיון דלכתחילה אסור לאו בני זכייה נינהו וה"נ דכוותה בתרומה ומאי דתנן בספ"ב דקדושין המקדש בתרומות מקודשת וטעמא דט"ה ממון כדאי' שם ע"ש מ"מ לכתחילה אסור וא"כ אמאי לא פריך לה ממתני' דנדרים הלזו והא עדיפא ממתני' דמערבין דלא פריך למ"ד אין מערבין אלא לדבר מצוה ועיין לה' שמחת יו"ט ז"ל סי' פ"ד:

והנה כ' רש"י בחומש בפ' ויקרא אי מה תרומה האוכל דוקא אף מעילה האוכל דוקא ת"ל תמעול וכו' וכ' הרא"ם אינו ר"ל לאפוקי הנאה דהא תרומה אסורה בהנאה דכ"מ שנאמר ל"ת א' איסור אכיל' וא' א"ה ע"ש והם דברים תמוהים וכבר דשו בו רבים ולפי חומר הנושא נ"ל דלר' אבהו דלא תאכל אחד איסור הנאה וכו' א"כ אף דגלי קרא תרומתכם להיתר הנאה י"ל דלא התיר אלא הנאה שאינה של כלוי אבל הנאה של כלוי אכתי במשמעו לא תאכל קיימא ולפ"ז לר' אבהו הנאה של כלוי בתרומה מדאורייתא אבל לחזקיה שרי מדאורייתא ומ"מ אסירא מדרבנן ועיין להמש"ל ז"ל בפרט זה דהנאה של כלוי אי מדאורייתא או מדרבנן ע"ש ולפי"ה תליא בפלוגתא דחזקיה ור"א ומעתה י"ל הנאה דנקט הרא"ם היא של כלוי ודייק אמ"ש רש"י האוכל דמשמע דוקא אוכל מיהו נר' דהא ליתא דא"כ בנזיר ושקצים וכל הנך דגלי קרא דשרי בהנאה נימא דהנאה של כלוי אסירא וזו לא שמענו ושמעתי מק' מאי פריך לחזקיה למ"ל תרומתכם נימא דאתא דלא נילף תרומה ממעילה בחטא חטא דאסורה בהנאה ונר' דל"ק דכיון דכתיב לא תאכל דמשמע גם הנאה לא ילפי' ממעילה לאפוקי ממשמעותא כיון דג"ש דחטא חטא אתא לדרשות אחריני דמה"ט הוא דלא ילפי' בתרומה לחייב בפחות מכזית אי שויא פרוטה עיין לקמן דג"ל ע"א ובתוס' שם ע"ש ובמאי דקאמר הגמ' ולחזקיה תרומתכם וכו' עיין בגמ' ר"פ ראשית הגז ע"ש:

שם א"ה לכתחי' נמי וכו' פי' השתא דדרשת לכם אפי' לכתחילה נמי אבל אי לאו לכם ניחא מאי דקתני לכתחי' לא י"ל מדרבנן הוא אבל כיון דכתיב לכם והתורה התירה בפי'

אין כח ביד חז"ל לגזור ומשני א"ק יהיו וכו' וכיון דמצאו אסמכתא יש בידם לאסור ולמ"ד איסור סחורה מדאורייתא דרשא דיהיו דרשא גמורה היא ועיין להט"ז בי"ד סי' קי"ז ועמ"ש בזה בענין הסחורה באורך ע"ש והיותר נ"ל דאיסור סחורה נ"ל מקראי אחריני ולא ק"ל לכתחי' נמי אלא כיון דדרשי' לכם שלכם יהא להתיר הנאה נדרוש נמי שלכם יהא גם להיתר סחורה ומשני א"ק יהיו וכו' אבל אי לאו לכם א"ץ גם לקרא ליהיו ובהכי ניחא גם מה שהק' מהרש"ל ז"ל במאי דפריך לחזקיה למ"ל ל"י ולמ"ל לכם מאי פריך הא אי לאו לכם הוה דרשי' יהיו לאסור אפי' נזדמנו ע"ש ולפי"ה לקמ' דלא ליכתוב ל"י ולכם ולא ליכתוב נמי יהיו ומה שתי' רש"ל דא"כ ליכתוב לא יאכל ע"ש קשה דנימא דשרי בהנאה ואסור בסחורה גם נזדמנו ואי כתיב לא יאכל הוה אסור בהנאה וי"ל דאי אסרינן נזדמנו אסור גם בהנאה דתרוויהו כי הדדי נינהו ומהרש"א הק' ע"ד מהרש"ל דנימא דקרא לאסור בעשה דוקא אתא ע"ש ולפי דעת הר"מ ז"ל דאין לוקין על הנאה א"ש דכיון דאין לוקין איסור עשה ולאו שוין מיהו י"ל דלחזקיה כיון דנ"ל הנאה ממשמעות ל"י הוי כאילו כתיב לא יהנה ולוקין ומה שהק' עוד רש"א דתק"ל במאי דקאמר טעמ' דידי מהכא ע"ש י"ל דליכתוב לא יהנה ואכילה ג"כ בכלל הנאה ולא ליכתוב יהיו ולעיל גבי ערלים דלא כתב לא יהנה ולא אצט' לערלים ה"ג בלא"ה הק' התוס' שם דלא ליכתוב ערלים ה"ג ע"ש אך קשה ע"ד רש"ל דהא אצט' יהיו לאסור ערוביהן וכדתניא בת"כ והביאו רש"י בחומש ובגמ' ע"כ תרתי ש"מ ועיין להק"א שם ומהרש"א כ' דמשמעות יהיו הוא לכתחילה ע"ש והוא תימה דא"כ להוא מרבנן בהפוך הדף דס"ל דגם לא יאכל איסור אכילה דוקא כדקאמר הגמרא שם תק"ל למ"ל לכם בשרצים ליכתוב ל"י ויהיו ולדברי רש"ל ניחא שפיר ודע דלפמ"ש בראש אמירה דרדשא דיהיו אסמכתא היא ניחא קושי' מהרש"ל ומ"מ היותר נ"ל בקושי' רש"ל הוא מה שכתבתי דלא אצט' יהיו אלא אחר לכם ועפי"ז גבי חמץ לריה"ג דדרשי' לך להיתר הנאה דרשי' נמי להיתר סחורה וניחא מה שהקשו התוס' גבי חמץ לחזקיה למ"ל לך וליכתוב ל"י ע"ש דאצט' לך להיתר סחורה ועי"ל לקושי' התוס' דקרא דל"י בפסח מצרים הוא וקרא דלך בדורות וא"כ י"ל דקושטא הוא לריה"ג פסח מצרים אסור בהנאה וקרא דלך אצטריך דלא נילף מפסח מצרים ומתני' דלקמן דצ"ה דלא חשיב הא בינייהו לחזקיה ע"כ דלא אתיא כריה"ג ע"ש בגמ' ועי"ל דאתא לך דלא נילף ק"ו מנותר לאסור בהנאה כדיליף ר"י לקמן דכ"ז ורבנן דלא יליף מנותר ס"ל דלא כחזקיה דבלא"ה דחזקיה תנאי היא וכמ"ש התוס' לעיל ועי"ל דאצט' לך לטבל של חמץ למשרי בהנאה של כלוי עיין להתוס' לקמן דג"ל ע"א בד"ה ראשית ולמהרש"א שם:

כתב הרא"ם בפ' שמיני על ברייתא דל"י להזהיר המאכיל כחזקיה וכו' ולפ"ז מאי דפריך לחזקיה למ"ל ל"י וכו' היינו לברייתא דלא תאכלום אבל לברייתא דדריש מלא יאכל ל"ק ולהך ברייתא לא ידענא טעמא דחזקיה מהיכא נ"ל וי"ל דנ"ל מערלים ה"ג וניחא מה שהקש' רש"ל לעיל גבי ערלה לחזקיה ועמ"ש שם ומה שהק' מהרש"א דהא ריה"ג לא ס"ל כחזקיה י"ל דע"כ אכתי לא ס"ד הך דאפי' הו"ל להקשויי דריה"ג אדריה"ג ואמאי ק"ל אחזקיה ור"א ועוד י"ל ועיין להתוס' בד"ה ומה וכו' ופירש"י דע"ב ע"ש:

שם לטומאה וטהרה ל"צ קרא כי אצטריך קרא וכו' משמע דבלא קרא ידעי' דטהורה כמו ל"צ קרא דרע"ק והיינו דנ"ל מיעשה מלאכה בלא לכל וכמ"ש מהרש"ל לקמן בתוס' בד"ה ומה ע"ש אבל לפי מ"ש מהרש"א שם ע"כ צ"ל דמאי דקאמר לטו' וטהרה ל"צ קרא ל"ד והנה לס"ד דגמרא ע"כ דס"ד דתרווייהו ס"ל כשהותרה נבילה חלבה גידה לא הותרה דאי ריה"ג ס"ל הותרה לא אצט' קרא להתיר הנאה אלא ע"כ דס"ל לא הותרה וא"כ ע"כ דרע"ק נמי ס"ל כן דאי פליגי בהא מנ"ל דפליגי כדר' אבהו ומשני דפליגי בהא אי הותרה או לא וריה"ג ס"ל לא הותרה ולטומאה וטהרה מיעשה מלאכה נפקא בלא לכל כדס"ד מעיקרא ומה שפירש"י במסקנא דלריה"ג אינו בכלל נבילה דגבי טו' ק' דהא לס"ד דלא הותרה לכ"ע ואפ"ה הוי בכלל נבילה דגבי טו' דאל"ה אמאי אצט' קרא לרע"ק ואמאי לא פי' בפשי' מיעשה בלא לכל כדס"ד מעיקר' ונר' דלס"ד דגם לרע"ק לא הותרה בהכרח דבכלל נבילה דטומאה הוא מכח ס' רע"ק אבל השתא דרע"ק טעמו משום דהותרה י"ל בפשי' דלריה"ג דלא הותרה לאו בכלל נבילה דגבי טו' הוא וא"צ לדחוק כדמעיקרא ודע דמדברי רש"י הללו מוכח דלא ס"ל כמ"ש התוס' בדבור הנזכר כתי' ע"ש ולדידיה קשיא קושי' התוס':

תוס' בד"ה מערבין וכו' למ"ד אין מערבין וכו' עכ"ל ה' שיו"ט ז"ל סי' פ"ד הק' דהא לכ"ע אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות לל"נ כדאי' שם ד"ל ע"ש ולכאורה שם לא אמרו הכי אלא לרי"ו אבל לרבא אמרינן שם דפליגי אי מערבין לדבר הרשות ומאי דפריך הגמ' בר"פ כיצד משתתפין על ר"י פשי' כבר כ' הריטב"א ז"ל בחי' שם דאף אי פליגי תנאי בהכי מ"מ פריך פשי' דהלכה כסתם משנה שם ע"ש מיהו הא ליתא דא"כ מאי פריך לר"י לימא כתנאי אמרה וכו' נימא דלר"י פליגי במצות אי ליהנות ניתנו ולרבא פליגי אי מערבין לדבר הרשות אלא דגמ' קי"ל דדברי רבא ור"י הילכתא נינהו ולא פליגי אהדדי וא"כ ע"כ למאי דמייתי דר"י תו ל"ל למי' דפליגי לרבא באי מערבין לדבר הרשות והדק"ל במ"ש התוס' למ"ד ונ"ל דמ"ש למ"ד לאפוקי רב יהודה במס' ר"ה דכ"ח ע"א דס"ל מצות ליהנות ניתנו ולדידיה ע"כ דפליגי ר"י ורבנן בהא מילתא דרבנן ליהנות ס"ל ור"י לאו

ליהנות ואיהו כרבנן ס"ל דבע"א ליכא פלוגתא לרב יהודא ולפ"ז בע"כ דגמ' דפריך לר' אבהו ס"ל כרב יהודה דמצות ליהנות ניתנו ודלא כרבא ור"י דעירובין:

בד"ה קצירכם וכו' וי"ל מדלא כתיב ראשית קציר וכו' עכ"ל הק' ה' טורי אכן ז"ל במס' ר"ה די"ג אכתי מנ"ל למדרש הא דדרשי' התם קצירכם ולא קציר נכרי ע"ש ולק"מ דכבר כ' התוס' לעיל דף ה' ע"ב בד"ה אבל דנכרי וגבוה מחד קרא נפקי וע"ש בר"ה משום וא"כ ה"נ נכרי ומצוה מחד קרא נפקי דדרשינן קצירכם ולא קציר נכרי ולא קציר גבוה:

דף כג:

גמ' ור"ש וכו' הק' השער"ה ז"ל בה' מ"א דגיד נמי הותר מכלל דעוף ע"ש ונעלם ממנו מ"ש התוס' בחולין דקי"ו ע"ב בד"ה כלאי וכו':

שם א"כ חולין שנ"ב וכו' עיין להלח"ם ז"ל בפ"ח מה' מ"א ובפ"ב מה' שחי' וכנראה שנעלם ממנו פלוגתא דריה"ג ורע"ק גבי חלב דמייתי לה הגמ' לעיל ובעיק' ישוב פסקי הרמב"ם ז"ל נ"ל דס"ל דלא אצט' לן למי' אליבא דר"י דחולין שנ"ב לאו דאורי' אלא לרע"ק דמוקי דקרא דגבי חלב לטו' וטהרה אבל לריה"ג דס"ל כשהותרה נבילה היא הותרה חלבה וגידה לא הותרה כדמסיק הגמ' לעיל וס"ל דחלב לאו בכלל נבילה דגבי טומאה כמ"ש רש"י ז"ל לעיל וע"כ בהכרח מוקי ליה ריה"ג להיתר גבי חלב להיתר הנאה וילפי' מניח דבשאר איסורין דכתיב לא תאכלו אחד איסור הנאה במשמע מדאצט' להיתר חלב ואייתר לן אותו לחולין שנ"ב ופס' הר"מ כריה"ג ומאי דמייתי נמי לקראי דנבילה לאו לילפותא ע"ד שכ' הלח"ם שם ע"ש:

שם קסבר חש"ב דאורי' וכו' למסקנא דשמעתין דקרא דלא יאכל דטומ' בשר הוא דמיית' ומוקמי' ליה באא"ע לשאר איסורין א"צ לזה דא"כ דס"ל חש"ב לאו דאורייתא ומוקמי' ליה לקרא דאותה לשאר איסורין אצט' לא יאכל למלקות ועמ"ש לקמן בס"ד ועיין להלח"ם בפ"ח מה' מ"א ובפ"ב מה"ש אך לפמ"ש הלח"ם במ"א דדבר הבא באא"ע אינו לוקה עליו והביא ראיה ממ"ש התוס' בפ' אז"נ דס"א ע"א ע"ש גם למסקנא צ"ל דס"ל חש"ב דאורי' דכיון דאינו לוקה לא נ"מ מידי אי אית ביה לאו או לא:

תוס' בד"ה ומה וכו' וי"ל וכו' עכ"ל ק' מאי פריך ור"ש וכו' הא כיון דס"ל לר"ש דאין בגידין בנ"ט ע"כ דלא הותר בכלל נבילה אפי' אחר שנלמוד בק"ו ונר' דלא ניחא ליה לשנויי הכי משום דאכתי קשיא לאבע"א קמא דריה"ג ס"ל אסור אמאי לא יליף בק"ו וריה"ג ס"ל יש בגידין בנ"ט עיין בחולין דק"א ע"ש ועיין לה' פלתי סי' במה שכ' במה שפס' הר"מ ז"ל דאין בגידין בנ"ט:

בא"**ד** ק"ו מדם וכו' עכ"ל צ"ל דס"ל דם שבישלו דאורייתא ודוקא בחטאות הוא דלא הוי דם עיין בגמ' במנחות דל"א ובתוס' שם דאלת"ה איכא למיפרך מה לדם שכן יש היתר לאיסורו ע"י בישול:

בד"**ה** דהא כתיב וכו' לא עבוד שפיר וכו' עכ"ל עיין בגמרא לקמן בפ' כ"צ דפ"ב וע"ש בתוס' דאוקמוה כר"י ע"ש והתוס' כאן משמע להו דההוא מרבנן דשמעתין אתי ככ"ע:

דף כד.

גמ' וכ"ת אין מזהרין מן הדין הקשה הוא וכו' לפום פשטא דשמעתין נר' דהא דאצט' למי' הקשא הוא ולא סגי ליה למי' דמקרא גופיה דלא תוכל נפקא משום ראיכ' למי' דאצט' קרא למלקות דאי מלא תוכל הוי לאו שבכללו' וקרא דלא תוכל גלי אלא ביערתי דלאו ודוי הוא והדר ילפי' בהקשא דלוקה אקדש ומעיקרא הוה ידע לה לקרא דלא תוכל כדי לגלויי אלא ביערתי דלאו ודוי הוא ולא הוה ידע להקשא וכ"נ מפירש"י אך קושטא הוא דלא הוי לאו שבכללות כדאיתא במכות דח"י וכמ"ש מהרש"א בתוס' וע"כ הוצרכו התוס' לפ' דלהנאה אתא הקשא וזהו כוונת התוס' שכתבו דלא הוי שבכללות דנחתי לאוכוחי דמ"ש' בדבור הקוד' לענין הנאה אתא הם דברי' מוכרחי':

והנה במ"ש התוס' דאתא להנאה כ' מהרש"א ז"ל דמבאש ישרף לא ידעי' אלא עשה ועפי"ז הוק"ל בגמ' גבי נותר וחטאת אמאי לא אמרי' דאתא לגופיה וללאו להנאה ועפירש"י במאי דפריך גבי נותר והוא מבע"ל לכדר"א דנר' מפי' דהיא גופה קושי' הגמ' ע"ש ולפ"ד מהרש"א מ"ש התוס' דבשבת איתא דלא ילפי' אלא ממעשר באו לשלול דלא נימא באש ישרף גלי אלא תוכל דאיהו גם הנאה וא"כ איכא לאו והדק"ל למ"ל הקשא לזה הוכיחו משבת דלא ילפי' אלא ממעשר ומ"מ עיקר פירושו בדברי התוס' תמוה דבגמ' בשבת שם הכי איתא אקרא דלא ביערתי ממנו אימא ממנו א"א מבעיר אבל אתה מבעיר בשמן קדש שנטמא ומשני ק"ו ממעשר הרי דאי לאו דיליף ממעשר הוה שרי שמן קדש שנטמא בהנאה מדאצט' למכתב ממנו גבי מעשר ולפ"ד מהרש"א הא ידעי' מבאש ישרף איסור הנאה ולא הוה אצט' ממנו ע"כ נראה עיקר בכוונת התוס' דמבאש ישרף דכתיב גבי בשר טמא לא הוה ידעי' כלל איסור הנאה דהו"א דליהני מניה בהדי דשריף ליה משום דכתיב ממנו גבי מעשר ואף דכל סוגיא דשמעתין מוכחת דמשריפה ידעי' איסור הנאה וכ"מ גם מדבדי התוס' לעיל דכ"ב ע"א ע"ש מ"מ גבי טומאת בשר לא ידעי' משום דכתי' ממנו וזהו שכ' התוס' דאתא לאיסו' הנאה ומייתי ראיה דלא ילפי' מישרף איסור הנאה מגמ' דשבת דלא ילפי' לה אלא ממעשר ומעתה גבי חטאת ונותר לק"מ דכיון דידעי' איסור הנאה משריפה אית לן לאוקומי קרא לדבר חדש דהיינו לשאר איסורין

מלאוקומי לגופיה ללאו כיון דכבר ידעי' א"ה משריפה ואף אי מוקמי' לאו להנאה מ"מ אינו לוקה דדבר הלמד באא"ע אינו לוקה כמ"ש הלח"מ במ"א וכיון דאינו לוקה מאי נ"מ בלאו וגמ' כאן מעיקר' מקשה דאצט' קרא דגבי טומאה למלקות לאכילה ומשני דיליף ק"ו ממעשר ופריך אין ממ"ה ומשני דאיסור אכיל' ילפי' מקרא דלא תוכל וקאמר דהשתא דאתית להכי דמקרא דלא תוכל נ"ל א"צ ללמוד איסור הנאה מק"ו אלא דנ"ל מהקשא ודוק:

שם היקישא הוא בר"פ השוחט והמעלה פירש"י הטעם דמזהירין מג"ש משום דאין אדם דן ג"ש מעצמו אבל ק"ו דדן מעצמו א"מ וכ"כ בפ' בן סורר ומורה דע"ג ע"א גבי היקישא ע"ש ובפ' לולב הגזול דל"א כ' רש"י דגם היקש אין אדם דן מעצמו והתוס' חלקו עליו בזה והמש"ל בפ"ב מה' ק"פ כ' דאפי' רש"י לא כ"כ אלא לר"י אבל לרבנן דקי"ל כוותייהו אדם דן היקש מעצמו ע"ש ולפ"ז לרבנן אין מזהירין מן ההיקש והדבר תימה מסוגיא דשמעתין דרב פפא שנה משנתו דלא כרבנן דקי"ל כוותייהו ושם בר"פ השוחט והמעלה יליף ר' יונה אזהרה מהיקישא דשם תעלה ושם תעשה ובזה י"ל דשאני היקישא דהתם דקרא מייתר דהול"ל שם תעלה ותעשה וכה"ג דקרא מייתר להיקישא י"ל דלכ"ע מזהירין וכן ההיא דפ' ן' סורר ומורה אבל משמעתין קשיא דקרא דהכא לא מייתר דאצט' ליחודי לאו אכל חד וחד כדאי' בריש כריתות ועיין בס' טהרת הקדש שם בפרק השוחט והמעלה:

דף כד:

גמ' כל איסורין וכו' אלא דר"א וכו' וכ"ש חלב חי וכו' דמשמע לל"ק לענין הנאה לוקה אפי' שכדר"א דמידי הנאה לא נפקא ודוקא שכדר"א הוא דפטור והיינו דקאמר אבי' בסמוך הכל מודים וכו' ומכאן ק' למ"ש התוס' בקמא דק"א ע"א דקרא דערלים דנ"ל מניה שלא יצבע ושלא ידליק וכו' היינו שכדר"ה ע"ש דהרי אפי' בשאר איסורין כגון חמץ וכיוצא דליכא למילף מערלה דאיכא למיפרך וכו' אסור אפי' שכדר"ה לל"ק ולמ"ל קרא דערלים ועיין בסמוך דקאמר אף אנן נמי תנינא וכו' והנה המש"ל הק' מכאן בה' יסו"הת לס' הר"מ ז"ל דאין לוקין על הנאה וע"ש מ"ש ול"ק לפי מה שכתבתי לעיל דלחזקיה דנ"ל ממשמעות לא יאכל לא יהא בו היתר הנאה הוי כאלו כתיב לא יהנה דלוקה והר"מ דסו' דאין לוקין על הנאה משום דפ' כר' אבהו ור' יוחנן דהכא ס"ל כחזקיה:

שם ק"ו ומה ערלה וכו' התוס' בחולין הק' מה להנהו שכן לא הותר מכללן ע"ש ולכאורה יש להק' דס"ל לאיסי ב"י כאבוה דלעיל ס"ל לר"י נטוע לרבי' פטור וא"כ ערלה הותרה מכללה מיהו נר' דעיקר קושי' ניפרוך מה לכלאי הכרם שכן לא הותרו מכללן ועכ"ל ערלה תוכיח והדר דינא וא"כ פרכי' כ"ד מה לכולהו שכן גידולי קרקע ע"ש בגמ' וזהו

כוונת התוס' שם שהק' ניפרוך מה לערלה שכן במאתים ע"ש ודברי התוס' שם בתי' הב' לקושי' פירכא דשריפה תמוהים וכבר הארכתי בזה בחי' שם ע"ש:

במאי דפריך בגמ' שם נילף גם איסור אכילה מק"ו מערלה ק' נימא אצט' למלקות דמק"ו אין מזהירין מ"ה ואפשר לומר דנ"ל א"ה מלא תאכל כל תועבה אלא דהוי לאו שבכללות ובכה"ג מזהירין מ"ה כמ"ש בפ"ב מה' מ"א אך זה אינו דא"כ מאי משני חורש בשור וחמור יוכיח וע"ש בחי':

תוס' בד"ה פרט וכו' אכל צפור וכו' עכ"ל אין להק' מכאן למ"ש רש"ל בשבועות דכ"ג ע"ב בתוס' בד"ה דמוקי דלר"ש דס"ל כ"ש למכו' גם כשלא כדר"ה לוקה דכ"ש ושלא כדר"ה כי הדדי נינהו וא"כ באבר דלקי עליה כ"ש לוקה גם שלא כדר"ה ומאי מק' ממימרא דצפור טהורה וכו' די"ל דבההיא דצפור בעי כזית אלא דמצט' בשר גידים ועצמות וכדאי' בפ' גיד הנשה אהך מימרא גופה וא"כ אכילה דכתיבא בקרא דוקא היא וממעט שלא כדר"ה ומה דמות יערוך להא דכ"ש למכות אך ק' במ"ש התוס' בס"ד דההיא דהקפה את הדם לצדדין וכו' דנוקמה כר"ש דשלא כדר"ה למכות וחייב באוכל חלב חי וי"ל דמ"ל דחייב דקתני כרת הוא וכ"נ מדנ"ל בפ' העור והרוטב דק"ך מקרא דנפש דכתי' גבי כרת וכ"ש לא מחייב בכ"ש אלא מלקות ולא כרת וכמ"ש התוס' בשבועות דכ"ב ע"ב אך מדברי הריטב"א בחי' במכות די"ז ע"א נראה דמחייב גם כרת ובמ"א כתבתי בזה ודע דממה שהוכרחו התוס' לומר לצדדין קתני נר' דס"ל דאביי דדחי לראיה דמייתי ה"ז מאין סופגין וכו' דחיה בעלמא היא ולקושטא דמילתא ס"ל כר' יוחנן:

בד"ה אלא וכו' דהא ט"כ דאורייתא וכו' עכ"ל אף ע"ג דט"כ ליתּ ביה מלקות מ"מ ק"ל אהא דאמרי' זיעה בעלמא וכו' וגם אצט' קרא דפרי פרי לאוסרה דלא נימא זיעה משמע דאי לאו קרא ליכא איסורא כלל ע"ש בגמ' דפ' העור והרוטב ומקושרים דבריהם שפיר:

בד"ה אמרת וכו' דלחומרא מקשי' וכו' נילף מנותר וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"ן בחי' בפ' הנשרפין הבאתי דבריו בחי' במס' כריתות דכ"ו ע"ב דאף בג"ש מופנה אי אצט' הג"ש למילתא אחריתי פרכי' עלה כמו על הקו' ע"ש ניחא כל הקושי' אלו דכיון דהג"ש דקדש קדש אצט' למילתא אחריתי כמו שהביאו התוס' איכא למפרך מה ליוצא ונותר שכן בשריפה והיא גופה לא ילפי' לה דהא ממעטי' מהנותר נותר בשריפה ואין דבר אחר בשריפה כדאמרי' בגמ' בהפוך הדף דאפי' ילפי' איסור הנאה מלא יאכל דגבי טומאה ממעטי' שריפה מהנותר ע"ש ואף דאיכא למוד מנותר ומיוצא מ"מ ממעטי' שפיר מהנותר וכה"ג כ' התוס' לקמן דכ"ז ע"ב גבי מה מצינו חמץ מנותר ע"ש וה"נ דכוותא ועיין להתוס' בחולין דקי"ז במ"ש אקושי' פירכא דשריפ' ע"ש:

והנה מדברי התוס' בדבור זה למדנו דג"ש קדש קדש נתקבלה תיבות וא"כ נוכל ללמוד יוצא מנותר בג"ש זו דקדשים מקדשים היא ובזה ניחא מה שקשה אצלי ע"ד הפר"ח בי"ד סי' ס"ב סק"ז שכ' דטעמא דהר"מ דאבר ובשר המדולדלין דאסור מן התורה ואין לוקין אף דס"ל דמאי דדרשי' בחולין דע"ד מובשר בשדה אבר ובשר המדולדלין דרשא גמורה היא מ"מ אינו לוקה משום דהוי לאו שבכללות וק"ל ע"ד דא"כ אמאי פ' הר"מ בה' מעה"ק אוכל בשר שיצא דלוקה הא מהאי קרא גופיה נ"ל והוי לאו שבכללות ועפי"ה ניחא דהנה במאי דיליף ר"א לעיל מלא יאכל כל שבקדש פסול ליתן ל"ת על אכילתו גם יוצא בכלל ומאי דאצט' ללמוד מובשר בשדה היינו דהוי פסול ואחר דילפי' דנפסל ילפי' דלוקה מלא יאכל ואף דלא יאכל גם הוא לאו שבכללות מ"מ כבר כ' התוס' לעיל דעל נותר לוקה משום דכתיב קרא בגופיה ופיגול נמי לוקה דיליף בג"ש מנותר וא"כ גם יוצא לוקה דיליף בג"ש דקדש קדש מנותר וניחא גם מה שהק' התוס' בגמ' דמכות די"ח ע"ב ע"ש ועיין במ"ש בי"ד שם ועיין לה' בתי כהונה ח"א חלק בית ווועד בה' מ"א ובמ"ש שם דלב"נ אסור משעה שנדלדל ע"ש עיין בגמ' בסוף פרק העור והרוטב במאי דמוקי ר"ש אאמציעתא נשחטה הבהמה וכו' וע"ש בחידושי והנה דעת רש"י שם בחולין דע"ד דאבר ובשר המדולדלין דאמרי' בגמ' שם אין בו אלא מצות פרוש היינו מדרבנן ע"ש והי"מ שהביא רש"י בסוגיין לקמן דמ"ש בגמ' נבילה הוא נבילה ממש ואאבר המדולדל ע"ש ע"כ דס"ל דמצות פרוש מדאורייתא כס' הרמב"ם ז"ל ורש"י ז"ל לא ניח' ליה לדחו' דבריה' מסברתו:

בד"ה הכל מודים וכו' בחש"ב וכו' עכ"ל תמה המ"ל בה' יסה"ת דחש"ב לית בהו מלקות ע"ש ואפשר לו' דהנה מגמ' לעיל גבי ההוא מדרבנן נר' דיותר מסתבר להחמיר בחש"ב משאר איסורין וכמ"ש רש"ל גבי איכא ביניהו חש"ב ע"ש וא"כ אחר דנ"ל מלא יאכל מסתבר לן לאוקומי הלאו דל"י לחש"ב ואותו לשאר איסורין וגם לר' אבהו י"ל דל"י לחש"ב וא"כ אית בהו לאו ולקי אפילו שלא כדר"ה כיון דלא כתיב בגופיה אלא באם אינו ענין:

דף כה.

גמ' זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן וכו' עמ"ש רש"ל ועיין בתוס' בזבחים דיו"ד שכ' דפירכת שם חשיב פירכא כ"ד ועמ"ש רש"א ע"ד דאישטמי' סוגיא דפ' כ"ה ע"ש ועיין במ"ש רש"ל בדברי התוס' בשמעתין ועיין בס' הליכו' עולם דגריס גי' אחרת בשמעתא דפ' כ"ה ע"ש:

שם בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה במ"ע וכו' הא דלא מוקי לה בחולי שאין בו סכנה ובשלא כדר"ה דבשאר איסורין שרי כדאמר לקמן מידי כדר"ה קעבידנא אבל בעצי אשרה דאסור מדאורי' אפי' שלא כדר"ה כמ"ש התוס' לקמן דכ"ו בד"ה שאני וכו' אסור בחולי שאין בו סכנה משים דא"כ הול"ל נמי חוץ מכלאי הכרם דאסורין נמי שלא כדר"ה כדאמר אביי לעיל אך לפמ"ש מהרש"א שם בתוס' בד"ה שאני דרבא ס"ל בכלאי הכרם נמי דוקא כדר"ה ק' דנימא כרבא ס"ל ועמ"ש בס"ד שם:

דף כה:

גמ' לא אפשר ולא מכוין כ"ע ל"פ דשרי שמעתי מק' מהא דאמרי' בר"ה דכ"ח המודר הנאה מן המעיין טובל בו ביה"ג אבל לא בימות החמה והא לא אפשר ולא מכוין הוא ולק"מ דהתם פסיק רישיה הוא ומאי דשרי' בשמעתין בדאינו פ"ר איירי כמ"ש התוס':

תוס' בד"ה לא וכו' דהא בשמעתין מייתי עלה וכו' עכ"ל המשך דבריהם כך הוא דפשט משמעות לא אפשר הוא לא אפשר בשום ענין והוי פ"ר ואהא קשיא דבפ"ר מודה ר"ש ואף דבהא י"ל דאיירי בדרבנן ופ"ר בדרבנן כאין מתכוין בדאורי' מ"מ בהנהו דמייתי עלה דהם דאורייתא וקאמר בהו לא אפשר וע"כ דבלא פ"ר איירי וא"כ ע"כ לא אפשר היינו ר"ל בטורח גדול וא"כ גם בשמעתין גבי פלוגתייהו נימא הכי ועיין מ"א סי' שי"ד:

דף כו.

גמ' ת"ש הכניס לרבק' וכו' פרי' לאביי ללישנ' בתרא והומ"ל כר"ש אבל לרבא לל"ב ולכ"ע לל"ק לא אפשר ומכוין לכ"ע אסיר ורב פפא דקבע דבריו אמתני' דשכן עליה עוף ס"ל כרבא וא"צ למ"ש התוס' בד"ה הא וכו' משום דהיא משנה שו"ר שדבריהן מוכרחין ועיין בגמ' במציעא ד"ל ע"א ובתוס' שם:

תוס' בד"ה שאני וכו' ילפי' חטא חטא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ותמהני דתק"ל ללישנא קמא דאף לאביי לא אפשר ומכוין אסור מריב"ז ועכ"ל שאני היכל לתוכו עשוי ולדידיה ק' דהא לא כתיב אכילה ודמי לבב"ח ממש וי"ל דבריו דמ"ש בל"ק לא אפשר ומכוין אסור גם לאביי היינו לר"ש אבל לר"י מותר וס"ל לאביי דלא אפשר ולא מכוין שרי לר"י והוי כמ"ש בל"ב ומ"ש בל"ק דר"ש דוקא בלא אפשר הוא דשרי ומינה דלר"י אסור היינו לרבא אבל לאביי שרי ופליגי בתרתי וכ"נ מדברי רש"א גופיה לעיל בתוס' בד"ה לא אפשר בס"ד ע"ש ומ"מ דבריו בזה דחוקים לו' דפליגי בתרתי אלא דגם לאביי ר"י אוסר גם בלא אפשר ולא מכוין כיון דלא חלק אביי על רבא בזה ולקושי' רש"א י"ל דבמעילה כיון דשייכא גם בעצים ואבנים לא מצי למכתב אכילה ודוקא גבי בב"ח הוא דאמרינן מדלא כתיב אכילה בגופיה וכדמשמע לישנא דלעיל ואביי להכי לא כתיב אכילה וכו' ויש להוכיח דלכ"ע במעילה שרי שלא כדר"ה מברייתא דלקמן דל"ב ע"ב דיליף מעילה

משאר מצות בק"ו ע"ש וא"א ניפרוך מה לשאר מצות שכן שלא כדר"ה שרי מיהו י"ל כר"ש דשלא כדר"ה בשאר מצות נמי אסיר כמ"ש רש"ל בשבועו' דכ"ג וראיתי להשע"ה בה' יסו"הת שהביא דברי רש"א ותמה דאכתי תקשי להר"מ דפסק כאביי בכה"פ ופ' לא אפשר ומכוין אסור ע"ש ולק"מ דהר"מ פס' כר"ש וא"כ א"ש דפ' כל"ב דלר"ש כ"ע אסור ולא אמר אביי שרי אלא לר"י וא"ש דפס' כאביי בכה"כ ומ"מ ק' אמאי פס' כאביי לגבי רבא לפ"ד רש"א ועיין להר"מ בפ"ה מה' מעילה דפס' דצל אילן אין בו מעילה מטעמ' דאין מעילה במחובר ועיין לה' מש"ל ז"ל שם ע"ש ועיין להשע"ה ז"ל שם בה' יסו"הת שכ' דהתוס' בסנהדרין מפ' וכן י"ל לדעת הר"מ ז"ל ומה שכ' השע"ה שם דג"ש דקדש קדש לא אתיא אלא להא מילתא ע"ש לפי מה שנר' מדברי התוס' לעיל דכ"ד בד"ה אמרת דהג"ש נתקבלה תיבות דהיינו קדש קרש ע"ש ליתא ועמ"ש שם:

דף כו:

גמ' אימור דשמעת ליה לר' וכו' נר' דלס"ד דפליגי בשבח עצים ולכ"ע זוז"ג אסור ולמסקנא זוז"ג לכ"ע שרי ואפה בו את הפת קאי אחדש בהיסק א' ובישלה ע"ג גחלים דשרי משום דזוז"ג הוא דגחלים היתר והתנור איסור דהא תנור ישן בהיסק א' הוי זוז"ג כמ"ש התוס' והגורם דהיתר היינו חום התנור בלא אבוקה דאי התנור גופיה הא התנור לחודיה לא מהני ואבוקה לחודה בלא תנור מהניא ובכ"הג לא הוי זוז"ג ועיין מהרש"א לקמן דכ"ז בתוס' בד"ה עד ע"ש ועיין להשע"ה ה' חמץ מ"ש ע"ד התוס' לקמן ד"ל בד"ה אמר' וכו' מה יענה בקושייתם כאן בד"ה בין ע"ש וה"נ דכוותה הגחלים אע"ג דאתא מאיסורא השתא מיהא היתר נינהו כמו חום התנור ועמ"ש רש"א גופיה כאן והשע"ה כ' דאי יש שבח עצים בפת אף בישן בהיסק א' דהוי זוז"ג אסור דגופו של איסור קאכיל וכ"נ מדברי רש"י ז"ל לקמן דכ"ז ע"א בד"ה ואת"ל ע"ש:

דף כז.

גמ' תנור שהסיקו בעצי הקדש וכו' הק' רש"ל ז"ל דמאי מבע"ל הא אפר גופיה אסור ול"ד לערלה ותי' דמפ"ל לפלוגתייהו דלעיל בזוז"ג והכא אייריבגרוף דהוי זוז"ג דחום התנור והתנור ע"ש נר' דה"ט דבלא גרוף לא הוי זוז"ג גבי הקדש משום דהגחלים לחודייהו יוכל לאפות בהם בלא תנור ותנור לחודיה בחום שיש בו לחוד מהני ובכ"הג לא הוי זוז"ג ואזיל לשי' שכ"כ לעיל בתוס' בד"ה עד וכו' דאם כל א' יש בו כדי להחמיץ לא הוי זוז"ג ולפ"ז ישן בהיסק א' לא הוי זוז"ג אבל רש"א שם דלקושטא דמילתא דאף בכ"הג הוי זוז"ג וכאן כ' ע"ד רש"ל דיכול להיות אף בלא גרוף דאזיל לטעמיה כאמור ומ"ש עוד רש"א דתפשוט מדפליגי ר"א ורבנן גבי ע"א בזוז"ג דלא בטלה דבריו תמוהים דגם רבנן ס"ל זוז"ג בע"א אסור ואולי דנתכוון ארבנן דר"א גבי שאור דס"ל זוז"ג שרי וכיון דשמעי'

לר"א דל"ש ליה בין ע"א לשאר איסורין גם רבנן דגבי שאור ל"ש להו וכ"כ התוס' בע"א דמ"ט ומ"מ אין הדברים מוכרחין:

שם כגון שנפלה דליקה וכו' מה שהק' רש"א ז"ל אמאי לעולם אסור כיון דמעל באפר נפק לחולין לק"מ דאפר לית ביה מעילה אלא איסורא בעלמא כדמשמע מדתנן בביצה גחלת של הקדש מועלין בה הא אפר אין מועלין ואף למאן דאוקמה בתה"ד אין בו מעילה כמ"ש התיו"ט ז"ל במעיל' די"א דמ"ש בגמ' תה"ד נעשית מצותו ומועלין בה ל"ד אלא איסורא בעלמא וע"ש להח"ן ז"ל:

תוס' בד"ה אין וכו' מדסתם תנא וכו' עכ"ל עיין להרא"ש שה"ד מרבא לעיל דקאמר ש"מ וכו' ע"ש ואף דקאמר נמי ש"מ ל"א מתוך ולא קי"ל הכי היינו מטעמא דאשכחן דפליגי אמוראי עליה בהא בביצה די"ב ע"ש:

בד"ה מה וכו' אבל חמץ דדמי לנותר בכרת ובבל תותירו עכ"ל ובדין הא' והב' דיליף בצד השוואה דאכילה והנאה ולא ס"ד הא דכרת וב"ת לא ק"ל די"ל דזהו מאי דאמרי ליה שור הנסקל יוכיח דר"ל יוכיח דאינו בשריפה והטעם משום דילפינן מהנותר בשריפה וכו' א"כ גם חמץ כן וכן על דרך זה מאי דאמר חלבו של שו"ה יוכיח והתוס' שהקשו בסמוך היא גופה נילף היינו לקושטא דמילתא אמאי לא ילפי' ותי' דל"ד בב"ת וע"ש במהרש"א ז"ל:

בא"ד נוקי קרא בדדמי וכו' עכ"ל עמ"ש רש"א דלא ילפי' מבשר טמא וכו' ונר' לדעתו הא דלא פרכי' מה לטמא שכן בשריפה משום דהיא גופה נילף מאי אמרת מהיא דהנותר ממעטי' מ"מ ממילא שמעי' מדמעטא משריפה מכלל דאסור בהנאה וכמ"ש התוס' לעיל דכ"ב ע"א גבי חש"ב ע"ש:

דף כח.

תוס' בד"ה ואתה וכו' טעמ' דר"י וכו' עכ"ל באו לתרץ אמאי לא ילפי' באשם תלוי שריפה מנותר כיון דדמי ליה כמו חמץ ומ"מ חטאת העוף דקתני בברייתא דת"כ קשיא אמאי אצט' קרא לזה הא ל"ד לנותר וממעטא מה' דהנותר ועמ"ש רש"א ז"ל בזה:

בד"ה ותנן וכו' אבל בע"א לא כתיב אכילה עכ"ל ומ"ש בברייתא וכתיב לא ידבק היינו ר"ל דלא כתיב אלא לא ידבק ולא כתיב אכילה וכ"נ מדבריהם בע"א ע"ש אבל מהרש"א ז"ל כ' דאצט' לא ידבק לאסור זוז"ג ע"ש וא"נ דא"כ אמאי הוצרכו התוס' לו' דבחמץ כתיב אכילה וכו' הו"ל לתרץ בפשי' דבע"א כתיב לא ידבק לאסור אפילו זוז"ג אבל בחמץ שרי משום דזבל לעולם הוי זוז"ג ומע"א ודאי דלא ילפי':

דף כח:

גמ' תמה ע"ע היאך חמץ אסור בהנאה יש לחקור אי לריה"ג אסור מיהא מדרבנן וממאי מדקאמר הגמ' לקמן מתני' מני וכו' אי לריה"ג דישראל נמי מישרא שרי אין להוכיח דשרי אפי' מדרבנן דאף אי אסרו רבנן לא אסרו אלא בתוך זמנו אבל לאח"ז לא גזרו כיון דאפי' בתו"ז מדאורי' שרי ואף למאי דמשמע מדברי רש"י לקמן ריש דכ"ט דלר"ש אסור באכילה לאח"ז מדרבנן אף למאי דלא אסיק אדעתיה האי דקנסא קניס ר"ש וכו' מ"מ היינו דוקא לר"ש דבתו"ז אסור מדאורי' בהנאה אבל לריה"ג לא גזרו לאח"ז כלל ומגמרא לקמן דל"ב ע"א ע"ש אין ראיה דשאני תשלומי דכפרה נינהו כמ"ש התוס' לקמן דכ"ט ע"א ובמקום כפרה לא גזרו אך מדברי התוס' בסוגיין בד"ה ומשעת וכו' ממ"ש בס"ד נר' דלריה"ג שרי אפי' מדרבנן וכ"נ מדבריהם בפ' האיש מקדש דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש ע"ש ועמ"ש מהרש"א ז"ל לקמן דכ"ט בפירש"י גבי האוכל חמץ של הקדש מעל דכ' דהומ"ל כריה"ג ע"ש וע"ש בע"כ בשמעתא דחמץ בזמנו במשהו כמ"ש מהרש"א בפירש"י ומגמ' בפ' השוכר דע"ד ע"א דפריך ליחשוב חמץ בפסח יש להוכיח דאסור מיהא מדרבנן לריה"ג דאי איתי' לימ' בפלוגת' לא קמיירי:

שם ור"י שפיר קאמ"ל ר"ש וכו' הקשה מהרש"א ז"ל לקמן דל"ה הא אצט' לדברים הבאין לידי חימוץ וגם לר"ש ק' ע"ש וכן י"ל מגמ' דמ"ג גם מגמרא דל"ו דר"ש גופיה דריש היקשא לטבל ע"ש אך היקשא דהכא נר' דהוא היקשא מכח גלוי דעליו דהקיש עליו לעליו וכנר' מפירש"י ולפ"ז ניחא דברי התוס' דק"ך ע"א בד"ה וכו' ומהרש"א שם נתקשה בדבריה' והגיה בדבריהם ע"ש ועפי"ה ניחא מיהו לפ"ז לא מקשו התוס' שם בס"ד מידי די"ל דראב"י כר"ש דדריש היקשא למעוטי לפ"ז וקובעו חובה ל"ל אבל ר"י ס"ל מצה בזה"ז דאורי' דע"כ ראב"י לא ס"ל כר"י ופלוגתייהו דרבא וראב"י אליבא דר"ש ומאי דמייתי תנ"ה היינו אדרשא דבערב ומכח זה נראה דחד היקשא הוא וראב"י אתי גם כר"י ומוקים היקשא לדברים הבאין לידי חימוץ ועפי"ז דחד היקשא הוא י"ל קושי' התוס' בד"ה א"כ לר"ש ע"ש די"ל דר"ש מוקי היקשא לטבל ולא קאמר היקשא אלא לאקשויי לר"י דל"ל ההוא דטבל א"כ ע"כ דנילף מהאי היקשא למעוטי לפ"ז:

שם כתיב בהאי וכתיב בהאי מדלא קאמר וצריכי כדקאמר לקמן דק"ך נר' דלא הוצרכו הכא להך צריכותא וכ"נ מפירש"י בשמעתין דיליף חד מחבריה אלא דאמרי' מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא דהא לא גרע מערל וב"נ קאמר ואין להק' הא כל היכא דאיכא למדרש הוא ובכ"הג לא אמרינן טרח וכ' לה קרא די"ל דלר"י אי יליף בק"ו אייתר ליה בערב לקובעו חובה וע"כ דדריש היקשא כר"ש וא"כ אייתרו לה לאוי דחמץ וע"כ

דמוקמי' ללאוי יתירי דהא ר"י דריש נתחמץ מחמת ד"א מלשון מחמצת ופסח מצרים מדסמיך ולכך עדיפא ליה לו' טרח וכ' לה קרא מלאוקומי בלאוי יתירי אבל לר"ש דריש להו לכולהו קראי ולכך היכא דאיכא למדרש דרשי' ולא אמרי' טרח וכ' לה קרא:

דף כט.

גמ' אבל אתה אוכל של אחרים וכו' מפירש"י שפי' מותר מן התורה נר' דמדרבנן אסר בתו"ז וגריס שפיר ובדין הוא דאפילו בתוך זמנו מותר בהנאה וכו' ועיין בתוס' הק' השיו"ט סי' אמאי הדר ביה ר"א הא בלא"ה דרשי' האי היקשא לעיל ד"ה איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה ונר' דהכא שאני דלא מיתוקם היקשא שפיר אבל אתה אוכל דבאכילה ודאי אסור שקנאו וכמ"ש התוס' וקראי באכילה משתעי גם בתוך זמנו משתעי מה שהק' התוס' גבי של גבוה אי לא פדאו אסור י"ל במ"ש הר"מ ז"ל בפ"א מה' חמץ דאוכל חמץ כ"ש אסור דכתיב לא יאכל ע"ש וכיון דנ"ל מל"י נר' דאפילו לר"ל דח"ש מותר מדאורי' בחמץ אסור וא"כ משכחת אליב' דר"ל באוכל כ"ש דשרי משום הקדש ואסור משום חמץ:

שם ר"י אמר בפודין את הקדשים וכו' פירש"י פלוגת' היא בתמורה וכו' נראה דגם רש"י ס"ל דהכא מדרבנן קאמר כמ"ש התוס' מכח קושיא אלא דס"ל דדוקא למ"ד קדם הקדישן למומן דאורי' בקדם מומן להקדשן גזרו רבנן אבל למ"ד בקדם הקדשן דרבנן בקדם מומן שרי לגמרי ולכך הביא הכא ההיא פלוגת' דתמו' ונר' דגם דעת התוס' כן הוא לר' יוסף וניחא בזה מתני' דבכורות דט"ו דתנן ברישא דמתני' בקדם יפדו ואמאי הא מדרבנן מיהא אסור לפ"ד התוס' אלא די"ל דמתני' כמ"ד מדאורי פודין אפי' בקדם הקדשן ודע דלפירש"י ע"כ מה שפי' בכונתו מהרש"א ז"ל צ"ל דאפי' למ"ד פודין מכירה לנכרי אסור ועפירש"י באוקמתא דרב אשי וע"ש בתוספות ובפרש"י באוקמתא דרב אחא בר יעקב ע"ש:

רש"י בד"ה את יו"הכ וכו' ויש טועים דק"ל וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד הי"ל לרש"י לתרץ במקום שאין קרן אין אשם כדכ' לעיל מזה גם מה שתי' רש"י בהזיד בחמץ לא יספיק דאכתי קשיא מההיא דהמצניע שהביאו התוס' גם מ"ש מהרש"א ז"ל דלא קי"ל כחזקיה ע"ש עיין בכתובו' דל"ה דמסיק הגמ' דר"י ס"ל חייבי מיתות שוגגין פטורין מן התשלומין והכא ר"י הוא דקאמר מאן י"א ר"נ ע"כ נר' עיקר בכוונתם דס"ל מיתה וכרת חדא היא וגלי לן קרא במיתה דפטורין בשוגג דהיינו במעילה למ"ד במיתה ובתרומה לכ"ע דזר שאכל תרומה במזיד במיתה ובשוגג מחייב בתשלומין ואם כן ה"ה לכרת וניחא הכל שפיר והתוס' שלא הקשו מתרומה אלא ממעילה למ"ד הזיד במיתה משום

די"ל דתשלומי תרומה כפרה כמ"ש אח"כ ולתי' בתרא דהתוס' נמי צריכי להההוא דכפר' ודע דהתוס' ורש"י כ' דאשם תלוי בקרן אך חלוקין הם בעיסתן בחומש אי מיפטר מטעם קלב"מ או משום דכל דליכא קרן ליכא חומש כמו אשם ונ"מ אי תפס בקרן אי מחייב החומש ובעיקר דבריהם עיין במתני' דפ' אמרו לו די"ג ע"ב ובתוס' ישנים שם ע"ש:

דף ל.

גמ' אמ"ר חמץ בזמנו אסור במשהו כרב כ' הרמב"ן ז"ל במלחמ' דלאו מטעמיה דרב דהא רבא בפ' ג"ה ס"ל מב"מ בטיל אלא משום דחמץ דהוי דבר שיל"מ דאחר הפסח מותר מן התורה אפי' בעין ובתערובת מותר אפילו מדרבנן ור"י דס"ל לעיל חמץ בנ"ט ס"ל דר"ש הוא דאמ' בנדרים כ"ד שיל"מ אפי' באלף לא בטיל ורבנן פליגי עליה ור"י ס"ל כרבנן ע"ש וק"ל דא"כ מאי פריך בגמ' בפ' הזהב דנ"ג ע"א וא"א לדחזקיה אמאי בטיל הא הו"ל דשיל"מ ע"ש נוקמא להההוא ברייתא כרבנן דר"ש וצ"ע ובמ"ש הרמב"ן ז"ל דכיון דשרי מדאורייי' אע"ג דאסור מדרבנן הוי דשיל"מ הק' מורי הרב מהר"י בסיס נר"ו דבגמ' שם בפ' הזהב בע"ב פריך ונפרקה כיון דמחיצה לקלוט מדרבנן ל"ג בתערובת ומשני לא פלוג רבנן ואכתי ק' הא מדאורייתא שרי והוי דשיל"מ וי"ל דדוקא הכא דהאיסו' קנסא הוא אמרי' דלא קנסו להקל והמנ"י כלל הק' הא טעמ' דדשיל"מ ל"כ משום דבידו להשהותו ולאוכלו בהיתר וחמץ אסור להשהותו ע"ש וכבר נרגש מזה הרמב"ן שם במלחמות ע"ש:

תוס' בד"ה אמ"ר וכו' אבל לכתחי' אסור וכו' עכ"ל דבריהם סותרין למ"ש לעיל דכ"ו ע"כ כיון דיותץ הוי כדיעבד ועיין להשע"א ח"א דע"ט ע"ב ועיין להרדב"ז ח"ג סי' א' ולמהרלנ"ח דף קפ"ב ולהע"ש חי"ד דס"ה ע"ד:

דף ל:

בד"ה התורה וכו' ע"י חזרת כבשונות הו"ל כפנים חדשות וכו' ורב דאמר ישברו עיין בהרא"ש ז"ל ונ"ל די"ל דע"י כבשונות לעולם נשאר משהו בכלי חרס וכה"ג כ' הרמב"ן בלקוטות בסוגיין גבי הגעלה ולכך בשאר איסורין דבנ"ט נינהו מהני חזרת כבשונות אבל בחמץ דמשהו אפי' שלא במינו לא מהני תיובתא דרבא בר אהילאי וכו' הא דלא משני הא בשל חרס הא בשל מתכת כדמשני בסמוך ארב י"ל דסתם תנור אסתם תנור פריך וסתמו של מתכות אך לפמ"ש התוס' דשומן שע"ג חרס א"א להתקנח נרא' דרבא בר אהילאי בשל חרס איירי ובריייתא ע"כ בשל מתכו' כדמוקי לה לקמן ולכן נר' דמ"ש התוס' חרס ל"ר אלא דשומן אינו מתקנח יפה אפי' בשל מתכות ובהכי ניחא דלא משנו הא בשל חרס הא בשל מתכות משום דרבא בר אהילאי דעביד עובדא מסתמא כשמואל ס"ל דנ"ט בנ"ט שרי דהילכתא כוותיה דשמואל וכדמוכח מקושי' התוס' וא"כ ליכא חשש אלא משומן בעין שע"ג התנור ובהא אין לחלק בין חרס למתכות דשניהם שוין

לענין קינוח אבל רב דס"ל נ"ט בנ"ט אסור י"ל דהשומן כעין יש לו תקנה ע"י קינוח וטעמא דקדרות ישברו משום הבלוע ולגבי הבלוע יש לחלק שפיר דחרס א"י מידי דופיו לעולם אבל מתכות יוצא שפיר ע"י היסק משא"כ לרבא בר אהילאי דמשום הבלוע לא איכפת לן דנ"ט בנ"ט שרי וע"כ מאי דאסר משום דא"א לקנח שומן בעין כנ"ל ועוד י"ל הא דלא משני כאן בשל חרס וכו' משום דאי ברייתא בשל מתכות אמאי לא תני תקנתא דקינוח אלא ע"כ בשל חרס דא"א להתקנח כמ"ש התוס' אבל לרב דס"ל נ"ט בנ"ט אסור שפיר מוקי לה בשל מתכות סגי בקינוח.

דף לא.

גמ' קדיש מלוה וכו' פירש"י דהא דאמרינן הקדש מפקיע מידי שעבוד היינו קדושת הגוף אבל קדושת דמי' אינו מפקיע ועיין להתוס' בגיטין ד"מ ואיכא למידק אמאי לא קאמר הגמ' א"כ קדיש לוה קדושת הגוף וכגון ששעבד לו שורו והקדישו לרבא דל"ל אלא שעבוד הקדש מפקיע מידי שעבוד דשפיר אקדיש אבל לאביי דשל המלוה הוא לא הוי הקדש ולפמ"ש מהרש"א בסמוך דאביי מודה במטלטלין דמכאן ולהב' ובחמץ דוקא שהוא איסור' ניחא דאביי מודה בשור דמכאן ולהבא ולא מילתא דאיסורא דל"ד לחמץ ועוד אפי' בחמץ נראה דלמסקנא דמוקמי' בהרהינו אצלו גם לאביי נוקמה בהכי וע"כ לא דחקי' נפשי' לומר דחמץ דמי לקרקע כיון דאיסורא הוא אלא ליתובי מתני' דנכרי שהלוה והיינו דקאמר אא"ב למפרע וכו' אבל למסקנא דהרהינו ניחא ועיין מהרש"א לקמן בהפוך הדף בפירש"י ובהכי ניחא מ"ש רש"י במתני' הרהינו ולא כ' מעכשיו דפי' המשנ' אליבא דאביי ולקמיה יתבאר עוד ועיין להרמב"ן ז"ל במלחמות ובמאי דפירש"י דעכשיו שבא לגבות חוזר וכו' ולא כ' בפשי' דאחר גביה חזר בו י"ל דאחר גביה אמרי' ניחא ליה דליהוי בהימנותיה כדאי' בפ"ק דמציעא דף ט"ו ע"ב ועיין להרב עדות ביעקב סי' כ"ב ע"ש:

שם דאמר ר"ן יתומים שגבי וכו' מבואר מזה דרבא אית ליה הא דר"ן ועיין להתוס' בפ"ק דקדושין דט"ו ע"א ולשונם שם מגומגם קצת:

שם תנן נכרי שהלוה וכו' נר' דלס"ד דאתיא שפיר לאביי ע"כ דאירי בקבל הנכרי אחריו' דאל"ה כיון דבאחריות ישראל קאי אסור וכי משני לרבא בהרהינו מעתה גם לאביי טפי אית לן לאוקמה בהרהינו כי היכי דמיתוקם באחריו' נכרי מלאוקמא בפי' שהאחריות על הנכרי וא"ש לפ"ז פירש"י במתני' דנקט הרהינו ולא נקט מעכשיו דפי' המשנה אליבא דאביי ובעי' הרהינו גם לאביי ובסיפא דמתניתין דישראל שהלוה פי' בהרהינו מה"ט דאי לא הרהינו אף על גב דקני ליה ישראל כיון דהאחריות על הנכרי ס"ל דשרי וכ"נ מדברי

מהרש"א לקמן בהפוך הדף בתוס' ע"ש והדבר במחלוקת הוא שנוי כמו שמבואר מדברי הפוס' ע"ש ובהכי ניחא מאי דקשיא מאי פריך בסמוך מסיפא דברייתא דד"ה עובר נוקמה דהאחריות על ישראל ועפי"ה ניחא דא"כ ברישא דומיא דידה איירי באחריות על הלוה דהיינו הנכרי ומ"ט דמ"ד עובר דאפי' דשל ישראל הוא כיון דהאחריות על הגוי שרי ועפי"ה ניחא שפיר מ"ש רש"י במסקנא דמוקמי' במעכשיו דאיירי נמי בהרהינו דהיינו כדי שיהא באחריו' המלוה וע"ש במהרש"א ז"ל:

שם כי פליגי דזכין מלוה וקדיש מלוה וכו' התוס' בפ' הספינה ריש דע"ז הקשו אמאי ל"ק מדאוריי' שעבוד קרקעות בשטר ואמאי צריך מסירה כלל במכירת שט"ח ותי' דכמו שאינו יכול להקדישו כדמוכח בפ' כ"ש כך א"י להקנותם והא דלא תיקנו רבנן שיוכל להקדישם כמו שתיקנו שיכול להקנותם לפי שאין הקדש כ"כ צורך ע"ש ודבריהם תמוהים אמאי למדו מהקדש הא בגמ' נקט גם זבין מלוה וכן י"ל ע"ד הנ"י שם ע"ש וצ"ל דל"ג בשמעתין אלא כ"פ בהקדיש מלוה וכ"נ קצת מדברי רש"י ז"ל ואכתי ק' דשם הוכיחו דמכירת שטרות מדרבנן מגמ' בפ' מ"ש ור"ת דחה ראיתם ע"ש ואמאי לא הוכיחו משמעתין דאי מכיר' שטרות דאוריי' אמאי א"י להקדישם דבשלמא אי דרבנן י"ל משום דאין צורך לא תיקנו כמו שכ' שם אלא אי דאורייתא קשיא ואין לו' דהכא בהקדש הקרקע כפירש"י כאן דא"כ מאי ק"ל והא דלא תיקנו וכו' וצ"ל דמ"ש והא דלא תיקנו לאו אשמעתין קאמרי דכאן בהקדיש הקרקע איירי אלא דפסיקא להו כן ממ"א ומ"מ למדנו מדבריהם המקדיש שט"ח אפי' ע"י כומ"ס לא הוי הקדש משום דאין צורך לא תיקנו ומזה ק"ל על הרדב"ז ח"ב סי' ת"ג דנר' דפשיט"ל דע"י כומ"ס הוי הקדש גם מהרש"ח בתשו' סי' מ"ה פשיט"ל כן ומדברי התוס' אין נר' כן גם למדנו מדבריהם נפקותא לדינא בין אי אמרי' מכירת שטרות דאורייתא או דרבנן דאי דאורייתא אפי' בהקדש מהני ואי דרבנן ל"מ משום דא"צ לא תיקנו והסמ"ע רס"י ס"ו כ' נ"מ למכרו לנכרי ע"ש ודע דמהריק"ו שורש פ"ט הוכיח מפירש"י בשמעתין דיכול להקדש מלוה שיש על אחרים ע"ש ומשמע אפי' מלוה ע"פ ומהרש"ח סי' מ"ה תמה ע"ד ועיין להכנ"הג בי"ד סי' רנ"ח בהגהב"י מ"ש ליישב פירש"י דשמעתין דר"ל דוקא במקדיש קרקע אבל במקדיש חוב ל"ק לכ"ע ע"ש ועיין להכנה"ג ח"מ סי' קכ"ו הגה"ט אות ך' ע"ש:

שם בשלמא לאביי וכו' ודוקא מקרקעי אבל גבי מטלטלי הא קי"ל מטלטלי דיתמי ל"מ לבע"ח ודלא כמהרש"א מיהו ק' בדברי התוס' אמאי הוצרכו לו' דמטלטלי' אי מכרם וכו' ת"ל דמטלטלי ל"מ לבע"ח וע"ש במהרש"א ע"כ צ"ל דשאני הכא דאפי' אי חשבי' כמי שגבה אביהם מ"מ מטלטלי ברשות אחר הם ומטלטלי דיתמי ל"מ לבע"ח דוקא

אי איתנהו ברשות יתמי דפלוגתא דתנאי ר"ע ור"ט בכתובות במתני' דמ"ש והיתה עליו כתובת אשה ובע"ח וכו' ע"ש:

שם לימא כתנאי וכו' ותסברא וכו' מה שהקשו התוספות לאביי תק"ל ברייתא נ"ל דלאביי י"ל דלכ"ע למפרע הוא גובה ופליגי בפלוגת' דתנאי במציע' באסמכתא אי קנייא או לא דאף דלמפרע הוא גובה מ"מ אסמכתא היא ובסיפא דד"ה עובר משום דגוי אינו קונה באסמכתא לכ"ע ועיין להר"מ ז"ל בפי"א מה' מכירה ולה"ה שם ובפ"ד מה' חמץ ולה"ה שם ומשנתנו בהרהינו אצלו וגוי מישראל אה"ן דקני משכון דע"כ לא ק"ל אמתני' אלא. משום דמוקמי' סיפא דברייתא בהרהינו ושמעי' מינה דגוי מישראל לא קני משכון לכ"ע אבל כי מוקמי' ברייתא בלא הרהינו אה"נ דגוי מישראל קני משכון וניחא הכל שפיר ועפי"ז ניחא מ"ש רש"י במתני' דלאביי צ"ל הרהינו דאל"ה הוי אסמכתא אף דלמפרע גובה לא הוי כמו מעכשיו והיכא דהרהינו דהוי בידו לא הוי אסמכתא כס' הרמב"ם ז"ל בה' מכירה שם ומעיקר' דאמרי' אא"כ למפרע ניחא היינו ר"ל דמוקמי' לה כמ"ד אסמכתא קניא:

דף לא:

גמ' מכאן לב"ח שקונה משכון פי' רש"י להתחייב באונסין נ"ל דה"ד שלא בשעת הלואתו אבל בשעת הלואתו קני לענין שומר שכר וכן הוא באמת לדעת התוספות דשלא בשעת הלואתו ש"ש ובשעת הלואתו ש"ח ממ"ש לענין חמץ דתליא באחריות מוכר אף בשעת הלואתו וניחא מה שהק' התוס' על פירש"י מהג' דמציעא וע"ש בגמ':

דף לב.

גמ' אמ"ל ראב"י וכי מה הנאה יש לו וכו' מפירש"י נראה דפריך מסברא בלא שום קרא דלא כהתוס' ולדבריו י"ל אמאי אצט' לראב"י קרא ואת הקדש ת"ל מסבר' וכדפריך לר"א חסמא ונרא' דס"ל דבשוגג צריך קרא דס"ל לפי מידה משלם אך במזיד לכ"ע לפי דמים משלם כפירש"י לעיל ומאי דפריך לר"א חסמא על חלוק' מזיד הוא דפריך דידע לה דר"א חסמא מחייב אפי' על המזיד וריב"ן דמחייב בברייתא קמייתא ע"כ בשוגג הוא דמחייב דהא טעמו הוא דס"ל לפי מידה משלם וכדקאמר בגמ':

דף לב:

תוס' בד"ה ואין וכו' אבל שאר מילי וכו' לא בעי' שו"פ וכו' עכ"ל ק"ל דבר"פ ראשית הגז תנן דבעי' כדי נתינה מדכתיב תתן לו דהוא קרא גופיה דתרומה וע"ש בגמ' דקל"ח ע"א ועיין בתוס' רי"ד בקדושין דנ"ח ע"ש:

בא"ד ולמ"ד התם וכו' א"ש עכ"ל ושאר נתינות דהוו בכ"ש משום דילפי' להו מנתינה דשמן המשחה ולכך אצט' הגמ' שם למילף מסיכה ומאי דאמרי' שם אבל נתינה דעלמא

ד"ה בכזית היינו נתינה דאכילת תרומה ע"ש בגמרא ועיין למהרימ"ט ז"ל בס' גט מקושר סי':

בד"ה מעילה וכו' דלחומרא מקשי' וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דאדרבא קולא היא וכו' ע"ש י"ל דלא אמרי' כן אלא גבי מיתה דבודאי חמורה היא מקרבן אבל בדברים דזדונן במלקות כי מחייבי קרבן י"ל דחומרא היא דאיכא למ"ד חמירא ליה לאיניש קרבן ממלקות ועיין בגמ' בשבועות דל"ז ע"א וע"ש בתוס' ועמ"ש בחי' בכריתות ד"ט ע"א ע"ש:

דף לג.

תוס' בד"ה ומינה וכו' דבשא' הנאה ליכא מיתה וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דלענין מלקו' לוקה באכילה בשו"פ אפי' להכי דאכילה הנאה היא ומדין הנאה חייב ובהכי לא ק' קושי' מהרש"א בס"ד ע"ש די"ל דההיא דצירף כר' ואפי' דקתני בה אכילה לענין מלקות מתניא אך קשה מאי מק' התוס' לקמן בד"ה א"כ וכו' ע"ש דרבנן דלעיל כר' ס"ל ולענין מלקות קאמרי ועוד למר בריה דרבינא ורנב"י אמאי לא אוקמוה ובריית לענין אזהרה וכאוקמתא קמייתא:

דף לג:

גמ' ומי חיישי' לתקלה וכו' לכאורה ק' הא מברייתא גופה מוכח דחיישי' לתקלה מדלא עביד לה לזילוף וכדפירש"י לעיל בברייתא ונרא' דלזמן מרובה כגון זילוף חיישי' אבל בזמן מועט ס"ד דלא חיישי' ומייתי מברייתא דמדליקין וכו' אע"ג דתקלה תנאי כדאי' לעיל בספ"ק היינו בזמן מרובה אבל ברייתא דמדליקין מדלא קתני חיטי משמע דאתיא כמ"ד חיישי' בזמן מרובה ואפ"ה קתני דלא חיישי' בזמן מועט ובהכי ניחא דלא הוכיח הגמ' דחיישי' לתקלה ממתני' דתרקב שהביאו התוס' לקמן ריש דל"ד ע"ש דחיטי זמן מרובה הוא ודע דמסקנת הגמ' הכא דחיישי' אפי' לזמן מועט אך לקמן דל"ד ע"ב כ' מהרש"א ז"ל דלפום סוגיא שם משום מעלה נגעו בה ולא חיישי' לתקלה ודוקא לזמן מועט וכדכתי' ומ"מ נקטי' דענבים דתרומה אינו יכול לדורכן אפי' פחות מכביצה אי משום תקלה אי משום מעלה והוא דינא דברייתא דתרומת תותים ועיין להר"מ בפי"ב מה' תרומות דין י"א ולהכ"מ בשם מהר"י קורקוס ז"ל דדבריו תמוהים טובא מסוגיין גם נר' דאשטמיתי' מניה משנה ערוכה דכל הפוסל את התרומה מטמא משק' להיות תחיל' ועפירש"י לקמן דל"ד ע"ב בר"ה ה"ג:

תוס' בד"ה אמר וכו' אבל טבל של חמץ וכו' עכ"ל נר' דדעת התוס' כאן היא דטבל טהור אינו אסור בהנאה של כלוי מדאורייתא ומחלפא שי' ממ"ש בפ"ק ד"ט ומ"מ מודו דאסו' מיהא מדרבנן והכא אקרא קאי ועיין מהרש"א ז"ל ול"ק מה שהק' השי"ט ז"ל סי' פ"ט ע"ש:

דף לד.

תוס' בד"ה טהרו וכו' דבתוס' איתא גידולי תרומה ומעשר וכו' עכ"ל הר"ש שם ל"ג מעשר אלא חרומה לכך ניחא ליה לאוקמא לענין טומאה אבל התוס' דגרסי מעשר ליכא לאוקמא לענין טומאה דג' במעשר ליכא ועיין בסו"פ ב' דחגיגה ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה למה לי וכו' אחר שנזרק בלול וכו' עכ"ל עיין מהרש"א ז"ל ונראה דדעתם דבשביל שנטמאו אין מוכרח שיסיח דעתו מהם דלא כפירש"י ולעיל בשתילי משום דזרעם בקרקע הוא דמסיח דעתו והא עדיפא כיון דע"י טומאה אם זרק הורצה ועל ידי היסה"ד לא הורצה ולכך לא יסיח דעתו ובדברי רש"י י"ל במ"ש בד"ה ותעבור וכו' וע"כ לאו כשפיגל בה או נטמאת ע"ש דאף דאיירי כשנטמאת מ"מ מוכיח הגמ' שפיר דאי היסח הדעת פיסול הגוף אמאי תעובר צורתו כיון שנטמאת מסיח דעתו וכמ"ש לעיל גבי שתילי ונר' דדעתו דאין פיסול היסח הדעת חל על פיסול הגוף דטומאה וע"ד אין איסור חע"א ודע דבסוגיא זו עוד לאלוה מילין ועיין להצל"ח ז"ל במה שהק' ממתני' דשקלי' ועיין להתוס' בר"פ חומר בקדש ועמ"ש לעיל די"ד ע"א ולא ע"ט האסף פה:

דף לד:

גמ' הקדישן ואח"כ דרכן וכו' ק' למאי דמסיק דטעמא משום מעלה דתרומה דאמרי' משקין מיבלע בליעי ונטמאו עם הענבים אמאי נטמאו הא בשעה שנגעה בהם טומאה עדיין חולין הן ובחולין מיפקד פקידי ולא נטמאו עם הענבים בשעת קבלת טומאה ונר' דמכאן יש להוכיח ספיקו של המש"ל ז"ל שנסתפק בנגע חצי זית נבילה באוכלין ואח"כ נגע בחצי זית אחר אי מצטר' לטמא אע"ג דבזה אח"ז הוו ובשעה שנגע זה לא נגע זה ע"ש דמכאן יש להוכיח קצת דמטמאו דחשבי' לטומאה כאילו עדיין שם ובשעה שראויה לחול חיילא:

שם התם דנגעי להו בראשון עמ"ש מהרש"א ז"ל דלפום סוגיין י"ל דלא חיישינן לתקלה ועמ"ש לעיל דל"ג ע"ב:

פירש"י בד"ה אפי' פיגול וכו' היינו טומאה וצורה ל"ל עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל דזריקה בלול הוי היסח הדעת בלא"ה לא הומ"ל דנפסלו בט"י דמ"מ כיון דזרקן בלול הוי היסה"ד ולמ"ל עיבור צורה ועמ"ש בדעת רש"י ז"ל:

בד"ה אא"כ וכו' רצוי ציץ דיעבד וכו' עכ"ל היינו לר' יהושע אבל מתני' דלעיל די"ו ע"ב על מה הציץ מרצה ס"ל אף לכתחי' מרצה ציץ ע"ש בפירש"י:

תוס' בד"ה שאם וכו' דהא ר"א וכו' עכ"ל ק' מאי ראיה היא זו הא טעמא דר"א משום דס"ל דם אע"פי שאין בשר אבל לבשר עצמו ל"מ זריקה ועוד ק' אמאי כ' בתחילה דר"י כרע"ק הא אפי' כר"א אתיא דמודה ר"א דלהרצאה מהניא זריקה כמ"ש בס"ד:

שם גמ' ונתן אלמא תלושין עיין מהרש"א ז"ל בסוטה די"ו ע"ב שהק' מסוגיא דהתם אסוגיא דהכא ומה שתי' למצוה ע"ש לכאורה הוא תמוה מסוגיין דמסיק מעלה וצ"ל דמפ' מעלה מדאורייתא דומיא דטבל ועלה וכו' אך רש"י פי' דמדרבנן היא והדק"ל וצ"ל דלפום מאי דאמרי' התם אפר ברישא אתי ונתן כפשטה ונתן על האפר וא"צ לדרוש תלושין אך סוגיין לפום מסקנא דמילתא דמים ברישא א"כ לא א"ש וע"כ לדרוש דאתא לתלושין: :

דף לה.

גמ' והא הואיל ואין חייבין על חימוצה כרת דהו"ל מ"ע וכו' אע"ג דקרא בלאו משתעי מ"מ משמע ליה דהיקיש' לא אתא אלא לעיקר חמץ דהוא בכרת ולהכי קאמר ר"ל אין חייבין כרת דמשמע הא לאו מחייב ולפ"ז הגמרא לעיל דאמר מתני' דלא כריב"ן סמוך אברייתא שע"ר שמביא בתר הכי ורש"י לעיל בבעיא דבעי הגמ' אליבא דריב"ן דכ' דנ"מ דא"ח כרת הומ"ל נמי נ"מ לצאת בה י"ח מצה

דף לה:

גמ' ומי פירות א"מ עיין בהרא"ש ז"ל שהק' לדעת הרי"ף ז"ל דמפ' עם מים א"מ מוותיקא דמיא ומלתא אסיר ולקמן בשמעתא דוותיקא תירצה דס"ל להרי"ף ז"ל דמלח תולדת המים ולא מפ' ע"ש שכ"כ ליישב דעת הרי"ף אבל איהו חולק בזה וס"ל דמלח מ"פ וכ"ד הטור סי' תס"ב וע"ש להפר"ח דין ז' ומה שהקש' הרא"ש לדעת הרי"ף ממנחת נסכין י"ל דר"י הגלילי ס"ל כר"ג לקמן דל"ו דס"ל תשרף מיד והרי"ף פסק כרע"ק:

דף לו.

גמ' הא ביוט"א הא ביוט"ב לכאור' דקארי לה מאי קארי לה בברייתא קמייתא ודאי בלילה הא' איירי דביה כתיב עוני ובריתא ב' במועד איירי כדכ' רש"י ועוד למאי מייתי הא דאמר להו ר"י לבניה דמאי אשמעי' מניה ונר' דס"ד דגמ' כיון דבלילה הא' לא נפיק ביה הו"ל למגזר בשאר ימים אטו לילה הא' ומשני דלא גזרו בהא ומייתי ראיה לזה מר' יהושע שפיר:

רש"י בד"ה אין לשין וכו' דהבערה שלא לצורך היא וכו' עכ"ל לכאורה דבריו סתרן נינהו דפ"ק ד"ו גבי המוציא חמץ בביתו וכו' משמע מדבריו דאי לא בטל שורפו ביו"ט ועוד נימ' דר"ג ס"ל דשרי לשרוף ביו"ט דאית ליה מתוך וכדאמרי' לעיל דף ה' למאן דאית ליה מתוך ע"ש ונ"ל דשאני הכא דקתני תשרף מיד משמע אפי' קודם שנתברר דנתחמץ והו"ל ס' חמץ ולכך לא שרי' לשרוף דשמא עדיין לא נתחמץ ול"ד לדלעיל דודאי חמץ הוא וע"ע בב"י ז"ל:

בד"ה לישא וכו' ובד"ה לימד וכו' משמע מדבריו דמנחת מאפה תנור בעי יציקה והוא הופך גמ' ערוכה במנחות דע"ה ע"א דמתבאר משם דלא בעיא יציקה:

דף לו:

תוס' בד"ה דאמר וכו' וא"ת ומעשר שני . וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל לקמן דל"ח ע"ב הבין דכוונתם אמאי אצט' הגמ' לאתויי דר' אליעזר וכו' ע"ש וכן הקשו התוס' בהדיא בפ"ב דזבחים דקי"ט ע"א ע"ש מיהו נר' עיקר בכוונתם דק"ל אברייי' גופה וכקושייתם בבכורים והתוס' בזבחים ניחא להו בבכורים משום דבעו הנחה וכמ"ש שם בס"ד ולכך לא ק"ל אברייתא גופה גבי מעשר די"ל דה"ק מוציא אני ביכורים דל"ל היתר בכל מושבות בכל זמן משא"כ מעשר דבזמן נוב וגבעון הי"ל היתר בכל מושבו' וגרע מביכורי' להא מילתא ולכך לא ק"ל אלא על הגמר' אמאי הוצרך לאתויי לדר"א:

בד"ה אוציא וכו' דאנו לחם בעי' וכו' עכ"ל ר"ל דהא דלא ק"ל אלא מחיטין ושעורין ולא משאר מינין אע"ג דמינא דחיטין ושעורין נינהו משום דאנו לחם בעי' ובמאי נפיק י"ח מצה ולכך ע"כ דלא ממעטי' אלא חיטין ושעורין דאינהו גופייהו אתו ביכורים לפעמים משא"כ שאר מינין לעולם לא הוו גופייהו ביכורים ודלא כמהרש"א ז"ל:

בד"ה וריה"ג וכו' מע"ב ת"ל וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל נימא דאצט' לזמן נוב וגבעון ע"ש והיה נ"ל דבזמן נוג"ב גם אנינו' הותרה במעשר וכמו שהותרה בקרבנות כדאי' ברפ"ב דזבחים ע"ש בתוס' וכ"נ קצת מסוגיין דפרי' וריה"ג ת"ל וכו' דנר' מל' ת"ל דשוין הדרשו' ואין ביניהם שום נפקותא אלא שלא מצאתי גלוי לד"ז:

בד"ה פרט לחלוט וכו' א"נ בדהרר אפייה בתנור וכו' עכ"ל פי' ותרווייהו איירי דבלילתו עבה אבל בלילתו רכה והדר אפייה בתנור לחם עוני נמי הוי וכמ"ש בסה"ד ול' נמי שכ' בס"ד אינו מדוקדק ועיין בהר"ן ז"ל:

דף לז.

גמ' מאי פת עבה פת מרובה וכו' הריף ז"ל כ' וה"מ דשרי פת מרובה בשאר יו"ט אבל בפסח אסור דאמר רב קבא מלוגנאה לפסחא ע"ש והוא תימא דהא תנא בפסח איירי ושרו ב"ה וצ"ל דב"ה שרו אפי' בפסח אלא דלדידן קי"ל כדאמר רב קבא מלוגנאה וכו' וד"ז דאמר רב חידשוהו האמוראים בתר הכי והחמירו בהא מילתא ועוד נר' דס"ל דהיינו דאיכא בין הלישנות דלל"ק דאמאי קרו פת עבה משום דנפישא בלישא ל"ל דרב אבל לל"ב דבאתריה דהאי תנא פת עבה קרו לה אה"נ דאיירי בעשה אותה בכמה עיסות ולאו בעיסה אחת ופ' כל"ב וכדאמר רב קבא מלוגנאה לפסחא:

דף לז:
גמ' ות"ק מ"ש המעיסה וכו' עיין במתני' במס' חלה דתנן שם הכי נמי וגם עלה דההיא מתני' שייכא קושיית הגמ' ומ"ש רש"י משום דהו"א משבשתא תמיהא מילתא טובא לו' כן על המשנה ואפשר אמשניות דס' זרעים דלא רגילי בהו כמ"ש התוס' בחולין דקי"א שייך לו' כן:

דף לח.
גמ' הואיל ואי לא קרא לה שם וכו' הא דלא קאמ' בפשיטו' הואיל ואי בעי מתשיל משום דכהן הוא שיוצא בחלה ותרומה ביד כהן ל"מ לאתשולי עלה ועמ"ש הרא"ש ז"ל בפ"י בנדרים דנ"ט ע"א משם הר"א ממיץ ע"ש:
תוס' בד"ה אתיא לחם וכו' והוי עני וחזי ליה וממוניה הוא וכו' עכ"ל התוספות בסוכה דל"ה ע"א לא הביאו ראיה מהגמ' אלא ממתני' גופה דמדמכשיר בדמאי מוכח דטבל לאו שלכם הוא מיהו י"ל דטבל ה"ט דלא יצא משום מצוה הבאה בעבירה ומדרבנן בעלמא כמ"ש התוס' שם ד"ט ולעולם טבל הוי שלכם וצ"ל דסמכו עצמן כמ"ש בגמ' גבי דמאי וממוניה הוא וכמ"ש כאן:

דף לח:
גמ' רביעית היא ומתחלקת לכמה חלות מה שהק' מהרש"א ז"ל הא מ"פ עם מים ממהרים להחמיץ ע"ש ל"ק דהא חכמים אמרי תאכל לעיל דל"ו ע"א וההיא במ"פ עם מים כמ"ש התוס' בדל"ה ע"ב ע"ש ומ"ש בתי' הב' כיון הדבר מועט הוא וכו' ע"ש נר' דס"ל לפום האי תי' דלא מהני להא דזריזין אלא בפושרין כדאי' לעיל מ"פ עם מים ממהרים להחמיץ אפילו לגבי זריזין ואין ללמוד מדברי מהרש"א להתיר בכ"הג דדבר מועט במצה דעלמא די"ל דדוקא בזריזין הוא דמהני:

דף לט.
גמ' מדברי כולן נלמוד ירק מר וכו' רש"י ז"ל כייל ר' יאודה בכלל התנאים והוא מגומגם דהא ר"י קאמר כל שיש לו שרף סגי ולא בעי פניו מכסיפין:

דף לט:
גמ' ל"ש אלא בקלח וכו' וכ"פ הר"מ ז"ל בפ"ז והיינו דלא כחכמים דברייתא ומוכח מכאן דהלכה כסתם מתני' אף דרבים פליגי בברייתא וק"ל מהא דאמרי' בנדרים דפ"ו ע"ב זו דרע"ק וכו' אבל חכמים אומרים וכו' ופס' הר"מ ז"ל בפי"ג מה"נ כחכמים אף דסתם מתני' דלא כחכמים וע"ש בהרא"ש וי"ל:
מתני' אבל חולטין כ' הפני"ו ז"ל מדלא נקט התירא דחליטה במידי דאכילה מוכח דאף באותן הימים היו נזהרין בחליטה במידי דאכילה ע"ש ועפי"ד ניחא מה שהק' הצל"ח

לקמן דקי"ד ע"ב אמאי דאמרינן לית דחש לדריב"ן וכו' דילמא הוו חלטי ליה ועפי"ד הפני"ו ניחא כן שמעתי אומרים ויש סעד לדברי הפני"ו ממאי דתניא לקמן ד"מ ע"ב אין מוללין את הקדירה בפסח וכו' ואמאי לא הוו חלטי ליה אלא על כרכיך דהיו נזהרין במידי דאכילה:

דף מ.

גמ' ר"י אומר לכל הוא נותן וכו' פירש"י אכלי שני קאי והוא דלא כמסקנא דגמ' בשבת ועיין לה' פלתי ז"ל בסי' ס"ט:

דף מא.

גמ' אין לי אלא מים וכו' אין להק' לת"ק לא ליכתוב במים ולא ובשל די"ל דאצט' במים למעוטי צ"ק ועוד דאצטריך ובשל לצלאו ואח"כ בישלו וגם לר' י"ל דאי לא כתיב במים הוא דבישול דהכא בשאר משקין דמפיגין טעמו ועיין מהרש"א ז"ל ונראה מדבריו דלר' ל"ל צלאו ואח"כ בישלו וכ"כ מר"ן בכ"מ וי"ל דא"כ הול"ל א"כ צלאו ואח"כ בישלו וי"ל דלעול' דנ"ל מסבר' הוצרך לו' א"כ צ"ק:

תוס' בד"ה א"כ צ"ק פי' וכו' עכ"ל ביאור דבריהם דמשום די"ל לת"ק איסורא בעלמא קאמר בשאר משקין ומאי דל"ק א"כ מלקות דניחא ליה למי' א"כ מלתא דלת"ק שרי לגמרי והוא צ"ק ומהשתא ל"ק הא אין מזהירין מ"ה ולזה כ' דעשה מיהא איכא אפי' בצ"ק לרבנן ומאי דקאמר א"כ הוא לענין מלקות ומהשת' ע"כ דשאר משקין לת"ק בני מלקות נינהו והשתא ק' הא אין מזהירין מ"ה ולפמ"ש ה"ה בפ"ב מה' מ"א דהיכא דאיכא עשה מזהירין ניחא קושי' התוס' ואין להק' מאי מק' מאין מזהירין מ"ה נימא דת"ק מייתי מק"ו לאיסור לאו די"ל כיון דלא לקי אין נפקותא באיסור לאו כיון דליכא איסור עשה:

בד"ה אמ"ר כהנא וכו' תימה וכו' עכ"ל עיין להתוס' בחולין דקט"ו דכ' דלר"ל דמפיק בב"ח מובשל ל"ל הך דרשות דשמעתין ע"ש ודו"ק:

בד"ה עולא וכו' דלא בעי לדחויי הכא וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דה"נ גבי פסח בעי' טעם הפסח לק"מ דהא דבעי' טעם פסח היינו לקיים עשה דאכילת פסח ולא שייך לשון חייב ובריית קתני צלאו ואח"כ בישלו חייב דומיא דבישלו ואחר כך צלאו וכ"הג דייק הגמ' לקמן:

דף מא:

גמ' בישלו מבע"י וכו' פירש"י ואכלו משתחשך מה שדקדק מהרש"א ז"ל דא"כ עשאו נא מבע"י ואכל משתחשך לא מחייב ולא לישטמי' וכו' גם לפי דרכו ק' בברייתא דמכילתא שהביא דקתני אכלו נא ומבושל מבעי' מנין ת"ל ובשל וכו' והשתא נא מנ"ל וע"כ דילפי'

ליה ממבושל וע"ש במכילתא שלפנינו גי' אחרת דלא כמו שהביא מהרש"א ז"ל וע"ש לה' שבות יאודה ז"ל:

דף מב.
גמ' מפני שחזקה אינו בא אלא מן התמד משמע הא ליכ' חזקה מס' צריך לעשר ומדיוקא דסיפא משמע דמס' א"צ לעשר וצ"ל נעשה דיוקא דרישא כסיפא כאורחיה רגמ' בכ"ד וא"כ שמעינן דמס' צריך לעשר אף דהוי ס"ס ס' שמא מן התמד ואת"ל אינו מן התמד שמא עישרן דקי"ל רוב ע"ה מעשרין ועיין להר"מ ז"ל בה' מעשר:

פרק שלישי

דף מג.
גמ' התם נמי הכתיב כל פי' ונרבי עירובו לכרת וק' לפי מ"ש הר"ן ז"ל דמקרא יתירא ממעט בבריית' עירובו לכרת מאי פריך ודוחק לפ' דפריך כל למ"ל ונר' דכי איכא רבויא דכל לא דרשי' מעוטא ולא כ' הר"ן דהוי מיעוטא אלא למסקנא דדרשי' כל לנשים ועיין מהרש"א ז"ל ומ"ש רש"י ז"ל לענין כרת ל"כ כל מחמצת אלא כל אוכל חמץ נר' דכונתו למסקנא דשמעתין דכי איכא אוכלין לא מרבי נאכלין וה"ט משום דגבי כרת כתיב כל אאוכלין דלא כ' כל מחמצת דהוי אנאכלין אלא כל אוכל חמץ ואאוכלין קאי ומפ"ל לברייתא לפום מסקנא דשמעתין כנ"ל:
שם גמ' וכ"ש חמץ וכו' עיין למר"ן בב"י ז"ל רסי' תמ"ב דנר' דל"ג ר"ש לא בדר"א ולא בדר"י ולכן כ' מ"ש ע"ש:

דף מג.
גמ' קאי באוכלין וכו' כ' רש"י ז"ל וגבי לאו קאי אנאכלין ולכאורה קשה דגבי לאו אפי' קאי אאוכלין מרבי עירובו דליכא לרבויי אוכלין דמהיקשא דהשוה הכתוב נפקא נשים וכמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דכ' כן לפי' ס"ד דפריך מברייתא דחלב ולא פריך מלאו דחמץ גופיה ועי"ל דנתכוין לישב אמאי לא דרשי' דלאו לנשים ודכרת לעירובו:
תוס' בד"ה סד"א וכו' אורחיה דקרא וכו' עכ"ל הקשה ה' טורי אבן ז"ל בחגיגה די"ז לכתוב קרא שבעת ימים תאכל עליו מצות ברישאהדר ל"ת עליו חמץ ולא בעי כל ע"ש ונר' דלר"ש דנ"ל לעיל דכ"ח בהיקשא דכל שישנו בקום אכול מצה וכו' למשרי משש שעות א"ש דכתי' קרא הכי למדרש הך דרשא מסיפא לרישא כאורחיה דקרא וגם לר"י דדריש התם לקובעו חובה י"ל כיון דאצט' לקובעו חובה והך דרשא מרישא לסיפא גם הכא דרשי' מרישא לסיפא אע"ג דאיכא למדרש הכא מסיפא לרישא כי אורחיה מ"מ כיון דע"כ דרשינן האי היקשא מרישא לסיפא לקובעו חובה דליכ' למדרשיה איפכא

דרשי' כולהו דרשות מרישא לסיפא בהאי קרא ונ"ל לר"י נשים מהיקשא ולא דריש כל והגמ' דפריך לרבנן נשים מנ"ל בעי לאוקמי רבנן גם כר"ש:

בא"ד משום ג"ש דט"ו ט"ו וכו' עכ"ל לפמ"ש רש"י בסוכה דף דאין דנין י"ג מדות מהלכה לא א"ש וי"ל דשאני הכא דאינו דבר חדש אלא הדרי' לכללין דמ"ע שהז"ג נשים פטורות ובזה ניחא דנקט הגמ' לישנא דמ"ע שהז"ג וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

בא"ד דבפ"ק דביצה משמע דכלאים לא חזו למידי עכ"ל י"ל דהתם מדרבנן דמדרבנן אה"נ דחייבין נשים אבל יש להוכיח ממתני' דפ"ק דקדושין דכ"ט ע"א דלא חשיב כלאים מיהו אין למידין מהכללות אף במקום שנאמר בהם חוץ וע"ש בגמ' דל"ד:

גמ' זעירי אמר אף שאור וכו' לשי' רש"י ז"ל צ"ל דזעירי ס"ל יש קומץ פחות מב' זיתים ואין הקטר' פחות מכזית והא דתנן במנחות דכ"ו הקטיר קומצה פעמים כשירה קשיא לזעירי וצ"ל דש"ה דהקטיר השאר ובכ"הג מודה דיש הקטרה פחות מכזית וחילוק זה הוזכר בדברי התוס' במנחות דנ"ז ע"ש ובמ"ש התוס' במנחות דכ"ו דתקשה לר"י ול"ש לשנויי לאפוקי מדאביי דהא ר"י כאביי דבריה' תמוהי' דבלא"ה ל"ש לשנויי לאפוקי מדאביי דהא ר"י לא קאמר שאור ויש שמחקו מדבריהם תיבות דהא ר"י כאביי וליתא דא"כ מאי שיאטה דהאי קושי' שם במנחות ודברי התוס' תמוהים וכבר דשו בו רבים:

רש"י בד"ה אין היתר וכו' וכל לא דרשי עכ"ל ויל"ד דמאי פריך לקמן ורע"ק טעם כעיקר מנ"ל הא רע"ק דריש כל בפ' התערובת ונימא דנ"ל ט"כ מכל וצ"ל דס"ל לרש"י כפי' ר"י שכ' התוס' בד"ה מאן דדוקא היכא דסברא לדרוש הוא דדריש ולתי' א' שכ' התוס' י"ל דפסיקא ליה להגמרא דאתא כל לדרשא אחריתי:

דף מד.

תוס' בד"ה לענין וכו' וא"ת והא בפ"ב דיומ' וכו' עכ"ל אף למ"ש התוס' לעיל בשם ר"י דלא דרשי' כל אלא היכא דמסתבר ודרשא דעירובו לא מסתבר ע"ש מ"מ כונתם להק' כל למ"ל ותי' דאתא לאיסורא ואף דנ"ל ח"ש מכל דחלב מ"מ אצטריך כל דחמץ לח"ש מעורב ולאיסורא והדר יליף חלב מחמץ ולאיסורא מיסתבר שפיר לדרוש ודוקא למלקות הוא דלא מסתבר ועיין מהרש"א ז"ל ולפ"ד התוס' אלו י"ל מה שהקשו התוס' לעיל הא רע"ק דריש כל די"ל דהק' הגמ' מאן שמעת ליה דדריש כל למלקות ר"א:

דף מד:

גמ' ואין איסורו איסור הנאה וכו' עיין בגמ' לעיל דכ"ב ע"א דפריך והרי נזיר וכו' ותנן מערבין וכו' וכתבו התוס' דלא פריך למ"ד א"מ אלא לדבר מצוה וכו' ע"ש והו"מ הגמ' לאתויי ברייתא הלזו דקתני בהדיא דנזיר אין איסורו איסור הנאה ואיכא למידק בברייתא הלזו אמאי לא תני חומרא בכלאים דאסיר שלא כדר"ה כראיתא לעיל דכ"ד ואחי כלאים

בהרבעה וי"ל דאתיא כר"ש דס"ל כ"ש למכות ושלא כדר"א נמי איסורי בשאר איסורין כמ"ש מהרש"ל ומהרש"א ז"ל בפרק ג' דשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי ע"ש ובהכי י"ל מאי דק' ניפרוך מה לנזיר שכן אסור בחרצן כדעביד צריכותא הגמ' בנזיר והביאו התוס' לקמן בד"ה ורבנן ע"ש דעפי"ה י"ל כיון דברייתא ר"ש דשלא כדר"ה נמי אסור דמו שאר איסורין לנזיר דחרצן לא גרע משלא כדר"ה אבל ק' מאי פריך הגמ' בסמוך מרבנן נשמע לרע"ק וכו' דמשרת להיתר מצטר' לאיסור מכאן אתה דן וכו' הא רע"ק לא ס"ל כר"ש בהא מילתא דכ"ש למכות כדאי' בפ"ג דשבועו' וא"כ א"ש דלא יליף רע"ק מנזיר דאיכא למיפרך מה לנזיר שכן אסור בחרצן וי"ל דלא חשיב להא פירכא דאיכא למימר חטאת יוכיח מה לחטאת שכן קדשים נזיר יוכיח ואתי מביניי' ומשני הגמ' דהוו ב' כתובים ורע"ק ל"ל האי פירכא דחרצן ועיין בס' בשמים ראש סי' קמ"א:

שם אילימא רע"ק דמתני' דתנן וכו' לכאורה ק' נימא משום ט"כ הוא ואי מדפליגי רבנן וכמ"ש רש"י גבי רע"ק דברייתא בד"ה מפת ומיין ע"ש אדפריך מאי למי' טפי הול"ל מאי טעמיהו דרבנן וצ"ל דלישנא דויש בו לצרף דייק דאי לט"כ הו"ל פת גופיה איסורא ולא שייך לישנא דצירוף:

שם ורע"ק ט"כ מנ"ל התוס' בנזיר כ' דהא דמ"ל דרע"ק צ"ל ט"כ משום דלא מוקמי' להיתר מצטר' לאיסור אי ל"ל ט"כ ע"ש ואע"ג דג"ג עשה הוא דאיכא ואפ"ה משני הגמ' דנ"ל מג"ג ומשרת להיתר מ"ל ולא מוקמי' ליה לט"כ וללאו משום כיון דכבר שמעי' דאסיר ט"כ עדיף טפי לאוקומי באיסור חדש וכ"הג כ' התוס' בפרק הלוקין ריח ע"ש ועיין להתוס' במ"ק ד"ח ע"א ובמהרש"א שם ועמ"ש בחולין דצ"ט ע"ש אבל הראב"ד בסי' תמ"ד דע"ד ע"ד כ' דרע"ק ס"ל גלוי מילת' בעלמא הוא וכי יליף מג"ג לקי שפיר ורבנן פליגי ע"ש:

שם יליף מבב"ח וכו' יל"ד היכי יליף נזיר מבב"ח ניפרוך מה לבב"ח שכן איסורו איסור עולם ואין היתר לאיסורו והתוס' הק' כן לקמן בילפותא דג"ג ולא הק' כאן ונ"ל במ"ש התוס' לעיל לחד תי' דרע"ק דריש כל אפי' לא מיסתבר וא"כ י"ל דרע"ק ט"כ מכל דכתיב גבי נזיר ומאי דפריך הגמ' ורע"ק ט"כ מנ"ל היינו בשאר איסורין דלא ילפי' מנזיר דאיכא למיפרך מה לנזיר שכן היתר מצטר' לאיסור ומאי דמ"ל להגמ' דרע"ק אית ליה ט"כ היינו משום דסוגיין אזלא לר"י אליבא דרע"ק ור"י ס"ל ט"כ דאורייתא מדאמר בע"א דס"ז אסור ואין לוקין עליו ע"ש בתוס' ולהכי יליף שפיר שאר איסורין מבב"ח מיהו בילפותא דג"ג פריך הגמ' ורבנן נילף מג"ג והשתא אי פריך אשאר איסורין לילפו מג"ג הא י"ל דילפי' טפי מנזיר דהוי איסור לאו אלא ע"כ דפריך אקרא דנזיר גופיה כיון דיש ללמוד עשה

מג"ג הי"ל לרבנן לאוקומי משרת להיתר מ"ל דהוי דבר חדש כמש"ל ולזה מק' התוס' שפיר היכי ילפי' נזיר מג"ג הא איכא למיפרך וכו' ועיין מה שהק' מהרש"א בתוס' נימא דרע"ק ס"ל נטל"פ אסור ולקמ' דסוגיין אזלא אליבא דר"י ואיהו ס"ל בע"ז שם נטל"פ מותר ע"ש ובמאי דאמרי' יליף מג"ג מק' נימא ג"ג מטעם בב"ח והוי חידוש ועמ"ש בזה בחי' סוף מס' ע"א ע"ש:

דף מה.

גמ' יקדש להיות כמוה מאי דק' מפ' דם חטאת דצ"ז דאמר ר"א יקדש עשה ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ע"ש עיין בס' בשמים ראש סי' רל"ב ע"ש:

שם ורע"ק תרוייהו להיתר מ"ל וכו' כ' רש"י דל"ל דס"ל לרע"ק משרת להיתר מ"ל וחטאת לט"כ דס"ל ג"ג חידוש דא"כ רע"ק ט"כ מנ"ל ע"ש וי"מ אמאי הוצרך לו' ג"ג חידוש נימא דס"ל לרע"ק חטאת לט"כ כי היכי דנהוו ג"ג וחטאת ב' כתובים הבאין כאחד וי"ל דטפי מסתבר לאוקומי להיתר מ"ל דנהוו ב' כתובים מדניקמה ב' כתובים לט"ב דט"כ מסתבר טפי לאיסור בעלמא מדנאסר להיתר מ"ל כמ"ש התוס' בנזיר אבל אי ג"ג חידוש טפי עדיף דנוקי קרא דחטאת לגופיה לט"כ מדנוקמה להיתר מ"ל דהשתא לא אתי לגופיה אלא לב' כתובים הבאין כאחד לגלויי על שאר איסורין אבל ק' הא בחטאת ידעי' שפיר ט"כ מדכתיב שבירה בכ"ח ומריקה ושטיפה בכ"נ וא"כ אמאי אצט' קרא דיקדש אי אתי לט"כ לגופיה וצ"ל דס"ל לרש"י כמ"ש הרא"ש ז"ל בסוף מס' ע"א דמכלים אין ללמוד כלום דגזירת הכתוב היא דהא מריקה ושטיפה אחר הגעלה היא ע"ש והנה התוס' שם בסוף ע"א הוכיחו דכל הלילה גורם הפגם ולא סוף הלילה דאי סוף הלילה גורם אמאי צריך שבירה בכ"ח ומו"ש בכ"נ למ"ד נטל"פ מותר ע"ש וק"ל ע"ד דאפי' כל הלילה גורם אכתי ק' למ"ד קדירה ב"י א"א דלא פגמא פורתא אמאי הצריכה תורה הכשר בכלים הא הו"ל נטל"פ ושרי למ"ד וג"ג חידוש הוא דהא רבנן ס"ל נטל"פ מותר וקדירה ב' א"א דל"פ פורתא בשמעתין אלא ע"כ גזירת הכתוב היא ועיין בתוס' שם דס"ד:

עוד כתב רש"י ז"ל ורבנן דכותח ס"ל דמשרת להיתר מ"ל וט"כ ל"ל ע"ש הק' מהרש"א ז"ל אמאי לא אסרי' כותח הא היתר מ"ל ילפי' מנזיר ע"ש וי"ל דש"ה בכותח דהיתר רבה על האיסור ואף דרש"י לעיל גריס אלא מאי היתר מצ"ל מ"ט דרבנן וכו' י"ל דאביי מחלק בהכי כדאי' בנזיר ולא חש להשיב ועכ"ל כן דאל"כ ק' מאי ס"ד דאביי אח"ז ראיתי להכ"מ בפ"א מה' חו"מ דין ו' שהק' ותי' כן לדעת הר"מ ז"ל ושוב הוכיח ממ"ש הר"מ בה' נזירות פ"ה דאפי' היתר מרובה מצט' לאיסו' וע"כ דלא גריס בגמ' דנזיר ע"ש ומה שתי' מהרש"א ז"ל דהוו נזיר וחטאת ב' כתובים ע"ש ק' דא"כ נימא דרבנן דר"א

מוקמי להו תרווייהו לט"כ וב' כתובים ואמאי כ' רש"י להיתר מ"ל וי"ל דניחא ליה למי' כן דאתו כרע"ק אבל אי מוקמי להו לט"כ אתו דלא כמאן עוד הקש' מהרש"א ז"ל מאי פריך לעיל ורע"ק ט"כ מנ"ל נימא דל"ל כרבנן דכותח ע"ש ואפשר דקרא דחטאת יותר מסתבר לאוקומי להיתר מ"ל מדנוקמיה לט"כ כיון דהוי מין במינו אלא אי מוקמי' קרא דנזיר לט"כ גם קרא דחטאת מסתבר לאוקומי בט"כ דבר דמצינו לו איסור במ"א ולהכי הגמ' לעיל אכתי לא אסיק אדעתיה קרא דחטאת פריך לרע"ק מנ"ל ט"כ והכוונה דנוקים קרא דנזיר לט"כ דיותר מסתבר כמ"ש התוס' בנזיר אבל השתא דאיכא קרא בחטאת ומסתבר לאוקומי להיתר מ"ל גם קרא דנזיר לאוקומי להיתר מ"ל דמצינו לו איסור במ"א וי"ל שפיר דלמסקנא ל"ל לרע"ק ט"כ ועיין להתוספות בע"א דס"ז וא"ש לפ"ז מאי דפריך הגמ' ורבנן נהוו ב' כתובים דהיינו בט"כ ומאי ס"ד נימא דמוקמי קרא דחטאת להיתר מ"ל כרע"ק אלא משום דכיון דמוקמי קרא דנזיר לט"ב גם קרא דחטאת מסתבר לאוקומי לט"כ כיון דמצינו לו איסור במ"א ועוד כ' רש"י רבנן דכותח ל"ל ט"כ דאורייתא אלא מ"ה בטיל ברוב ולפ"ד היכא דבטל אם יש כזית בכא"פ חייב שהרי אמרי' לעיל לרבנן כותח לית ביה כזית בכא"פ וק"ל דבזבחים דע"ח ע"א אמרי' הפיגול והנותר והטמא שבללן ז"בז פטור ואמרי' ש"מ ט"כ ל"ד ופירש"י כזית פיגול וכזית נותר וכו' ע"ש והשתא אמאי פטור הא איכא כזית בכא"פ ואע"פי שבטל חייב לדעת רש"י ועיין להפר"ח א"ח סי' תמ"ב:

שם איסור והיתר מבעיא לפמ"ש התוס' בריש סוגיין דהיתר מ"ל דוקא מעורב י"ל דנוקי איסור ואיסו' בעין מיהו י"ל דדוקא באיסור והיתר הוא ריש סברא כיון דאינו מעורב האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי אבל איסור ואיסור ודאי מצט' אפי' בעין כיון דשמעי' דהיתר מ"ל וא"צ קרא להכי:

מתני' וכן לענין הטומאה וכו' עיין להרמב"ם ז"ל בפי' המשנה ועיין לקמן בגמ':

תוס' בד"ה ר"ח גריס וכו' אם נבלע וכו' עכ"ל צ"ל לפ"ז דהא מני ר"י דס"ל מין במינו לא בטיל דאל"ה הא מדאורייתא בטיל ברובא כמ"ש התוס' בחולין דקי"ב ע"א גבי כל יום נעשה גיעול לחבירו ע"ש:

בד"ה משום וכו' תימה לרשב"א וכו' מה שהקש' מהרש"א אמאי לא חשיב חמץ ע"ש עיין להתוס' לעיל בד"ה לענין שכ' דר"י לא דריש כל אלא לאיסורא אלא דלפ"ז ל"ק קו' רשב"א דהא סוגיין אליבא דר"י וכיון דבנזיר לוקה ובחמץ איסורא לא הוו ב' כתובים מיהו י"ל דחמץ גופיה ע"כ דאית ביה לאו דהא מצי למילף מנזיר ומאי דכתיב בחמץ

כי היכי דנהוו ב' כתובים ומה שהק' מהרש"א אמאי לא חשיב שאור ל"ק דר"י ס"ל יש הקטרה פחות מכזית בסוגיא דמנחות שהבאתי בתחי' הסוגיא ע"ש:

דף מה:

גמ' פחות מכזית מי תרצת ק"ל נימא דמאי דקתני פחות מכזית לחודיה אבל כי איכא ב' חציאי זיתים בב' מקומות צריך לבער דכלי מצרפן כמו שכן דעת רבי' יחיאל הביאו הטור בסי' תמ"ב ובכ"הג מיירי ברייתא דקתני צריך לבער ול"פ בהא הני ברייתות:

שם דלא כר' נתן וכו' ק"ל לדעת הר"מ בפ"ב מה' ט"א דין י"ד דדוקא אם נטמא בזמן דחזי לאדם תו לא פקעה מניה טו' עד שיפסיל מאכילת כלב אבל אם נפסל מאכילת אדם ועדיין טהור תו לא מקבל טו' ע"ש ולפ"ז אמאי לא מוקי לה כר' נתן ומתני' דטהרות איירי לענין לטמא אחרים ובנטמא קודם ור' נתן איירי לקבל טו' שו"ר שדעת הר"מ ברפ"ד מה' ט"א דאוכל מקבל טו' בכ"ש וא"כ ברייתא דקתני כביצה ע"כ לטמא אחרי' ועיין בחי' בת"כ פ' שמיני פרשת' חי"ת ע"ש:

דף מו.

גמ' דאיכא פחות מכביצה וכו' יל"ד לדעת הר"מ ז"ל ורש"י ז"ל דאוכל מקבל טו' בכ"ש אמאי לא מפ"ל לקבל טו' ולמ"ל פחות מכביצה וכו' וי"ל דלענין עצמו ליכא נ"מ דבלא"ה לא אכיל ליה דחמץ הוא ואף אחר הפסח חמץ שעבר עליו הפסח אסור ותו דאחר הפסח מבטיל ליה ופקעה טומאתו ועי"ל דדוקא לענין צירוף הוא דמהני טעמא דאיסורו חשוב:

דף מו:

גמ' איך אופין מיו"ט לשבת עיין בתוס' ריש ביצה בד"ה והיה ביום הו' ובמהר"ם לובלין שם ע"ש:

תוס' בד"ה הואיל וכו' הק' בקו' א"כ יקרא לה שם וכו' עכ"ל הק' השער"ה ז"ל הא קי"ל אין נשאלין נדרים ביו"ט ובשלמא בגמרא לענין העברת ב"י דמדאורייתא קאמר שפיר אי בעי מתשיל דמדאורייתא נשאלין ונ"ל דדוקא בנדרים הוא דאין נשאלין אבל תרומה כיון דהדרא לטבלה והדר מפריש עלה לאו עוקר דבר מעיקרו ול"ד לדין ובכה"ג כתב ה' מח"א ז"ל ה' צדקה סי' ה' אע"ג דבהקדשות בעי פתח בתרומה בחרטה סגי כיון דהדר מפריש עלה ע"ש:

בא"ד אע"ג דאיכא למי' הואיל ואי בעי פריק ליה וכו' עכ"ל התוס' בתי' זה אזלי כתי' קמא שכ' בדבור שאח"ז אבל לפמ"ש שם לחד שינויא דהואיל ואי בעי פריק ליה לא אמרי' דאטו וכו' ע"ש אין ראיה להואיל דאי בעי מתשיל מהואיל דאי בעי פריק ליה וע"ש במהרש"א ז"ל:

בא"ד וק' לרשב"א לפי' וכו' עכ"ל נר' דדוקא לפי' שכ' דכל חדא חזיא ליה הואיל אי בצע וכו' הוא דק"ל דא"כ ליבצע וכו' אבל לפי' ר"י שכתבו התוס' בתחי' דבריהם לא קשיא דאיכא למי' דס"ל דלא אמרי' אי בעי בצע משום דדמי לעיסה של נכרי ושל ישראל דאסורה וליכא שרייתא אלא משום וכל חדא חזיא ליה אע"ג דסופו ליטול אחת ובזה ל"ד לעיסה של נכרי ושל ישראל דשאני התם דבכל חדא יש לו לנכרי בה חציה מה שאין כן כאן ולזה ר"י לא הק' מעיסה ש"נ ושל ישראל אלא לפי' רשב"א ומהרש"ל ז"ל לא הבין כן ע"ש:

בד"ה הואיל תימה לרשב"א וכו' עכ"ל ר"ל דרב דאמר התם לר"מ לא נפיק מנ"ל דר"מ כר"י דל"ל הואיל נימא דס"ל כר"א ונפיק אבל מה שהק' מאתה רואה של גבוה ק' קצת נימא דההיא ברייתא כר"י דל"ל הואיל:

בא"ד דשאני הנהו דכתיב בהו לה' וכו' עכ"ל בחל' נמי כתי' לה' אלא דלא כתי' קדש לה' וכן מוגה בספרים קדש לה':

דף מז.

גמ' ש"ה דא"ק לכם ולא לגבוה נר' דדוקא ב' הלחם הוא דהוו לגבוה דמקדשי ע"י שחי' הזבח אבל לחם הפנים לכם קרי' ביה ולכך לא משני לעיל גבי פירכא דלחה"פ לכם ולא לגבוה ובהכי י"ל מה שהק' התוס' בד"ה ואי וכו' דהא ר"ח ל"פ עליה דרבה אלא משום דקדושה ר"א וכו' אבל בכה"ג אפי' לבו ביום אסורה כדקתני גבי ב' הלחם וכו' ע"ש די"ל דמאן דפריך מלחה"פ ידע ליה לשינויא דלכם ולא לגבוה ואין ראיה מב' הלחם מיהו אכתי ק' דהא לחה"פ לשבת הבאה הוא דבעי ולא שייכא ביה קדושה אחרת וק"ק על התוס' שלא הקשו מזה:

תוס' בד"ה מוקדשין וכו' ובחנם דחק וכו' עכ"ל עיין מהרש"ל ז"ל ונר' דבכור דנקט ל"ד אלא כל קדשים קלים הדומין לבכור ובכוונת התוס' נתכוון למ"ש מהרש"א ז"ל ובמ"ש התוס' והשתא מחמור הול"ל לפ"ה וכו' ק"ל דהא כ' התוס' לעיל בד"ה הואיל דהיכא דאתא הקדש ליד הגזבר לא אמרי' הואיל נראה דל"ל שאלה ולפי"ז מחמור ל"ק די"ל באתא ליד הגזבר אבל משור ק"ל דאי בקב"הב לית בהו לאו דלא תעבוד ואי לאו דמעילה הא לא חשיב אלא לאוין חלוקין כמ"ש רש"י ז"ל וע"כ בק"מ איירי וקחשיב לאו דלא תעבוד ובק"מ לא אתו ליד הגזבר ודוקא אחר שנשחט הוא דל"ל שאלה כמ"ש התוס' בכריתות די"ג ע"ב ויש מי שתי' דלעולם אפי' בקב"הב ואתא ליד הגזבר אית ביה שאלה והתוס' לעיל לא כ' אלא דלא אמרי' הואיל וה"ט משום דלא שכיח דמתשיל היכא דאתא ליד הגזבר דומיא דאי בעי פריק וכבר כתבתי בזה במ"א:

דף מז:
תוס' בד"ה וכתישה וכו' ועוד תימה וכו' נר' הא דקבעו קושי' כאן משום דלעיל י"ל כמ"ש ריב"א בסוף חולין דכי אמרי' אין עשה דוחה ל"ת ועשה לא נשאר אלא עשה דלעולם אתי עשה ודחי לאו ולכך פריך שפיר אחרישה לא לחייב מלקות אבל מדקאמר כתישה מי שרי נראה דליתא לס' ריב"א דא"א לק"מ כתישה מי שרי דמ"מ לא לקי ולכך קבעו כאן ועמ"ש מהרש"א ז"ל ובעיקר קושיות התוס' אלא נר' די"ל כמ"ש מרן בב"י ז"ל ביו"ד סי' כ"ח בשם מ"כ דלא משתרי הבשר אלא ע"י הכסוי והכסוי מעכב אאכילה ע"ש וא"כ בחרישה פריך שפיר דאף דאין עשה דוחה ל"ת ועשה מ"מ עשה דהכא אלים דהוו תרי עשה דהיינו עשה דכסוי ועשה דשיו"ט ודחו שפיר עשה ול"ת אבל בכתישה פריך שפיר כיון דהשתא איכא ב' פעמים עשה ול"ת דהיינו בחרישה וכתישה לא דחי להו אפי' עשה אלים והפני"ו ז"ל בחי' בביצה ד"ח תי' לקושי' התוס' אלו דאתי עשה ודחי לאו ולא נשאר אלא עשה ולכך גבי חרישה ניחא אבל בכתישה דאיכא השתא תרי לאוי לא אתי עשה ודחי תרי לאוי ודחה לזה דבגמ' דנזיר גבי כה"ג ונזיר קאמר מ"ל חד לאו ומ"ל תרי לאוי ע"ש ואי מהא ל"ק דהא דלא אתי עשה ודחי תרי לאוי נלמד מגמ' ריש תמורה דלא מנתק חד עשה לתרי לאוי ולמדו מזה לענין דחיה וכבר כ' התוס' בפ' הלוקין דט"ו רע"א דדוקא בלאוי דסמיכי הוא דלא אתי עשה ומנתק תרי לאוי וא"כ ה"ה לענין דחיה כן הוא ולכך גבי כ"ג ונזיר דלאו סמיכי נינהו קאמר שפיר מ"ל חד לאו מ"ל תרי לאוי אבל בחרישה וכתישה הוו סמיכי דהא מחד לאו נפקי י"ל שפיר דלא אתי עשה ודחי תרי לאוי ועפי"ז י"ל מה שהק' ה' שמחת יו"ט בסוף הספר לס' הר"מ דכ' אסור בב' נשים מדכתיב אשה ולא ב' והוי לאו הבא מכלל עשה מאי קאמר בגמרא בפ"ק דיבמות אלמנה מן הארוסין ליתי עשה דיבום ודחי ל"ח דאלמנה לא יקח ומאי פריך הא איכא לאו ועשה היכא דיש לו אשה כבר ואפילו ל"ל אשה אמאי לא משני גזרה אטו יש לו אשה ע"ש ועפי"ה ל"ק דכבר הביא ה' יבין שמועה מחלוקת הראשונים בזה בלאו הבא מכלל עשה אי הוי עשה לענין דחיה וי"ל דס"ל להר"מ דהוי לאו ואף דהשתא הו"ל הרי לאוי מ"מ דחי להו עשה דיבום כיון דהוו מרוחקין:

בד"ה ועייל עצי מוקצה וכו' תימא מ"מ ליתני ג"ה נבילה וכו' עכ"ל צ"ע מאי ק"ל נימא דהאי תנא ל"ל כולל ולא חייל נבילה אג"ה כדאי' בחולין דק"א ואי ג"ה של שור הנסקל דמורו דהוי איסור כולל בא"ח מ"מ הא ר"ש ל"ל כולל ועוד דאי מתני שור הנסקל בציר ליה בב"ח דבמאי חייל בב"ח אשור הנסקל הא תרווייהו איסורי הנאה ואי מגו דחייל שלא כדר"ה לאביי לעיל בפ' כ"ש הבב"ח אסור שלא כדר"ה נוקמה כר"ש דכ"ש למכות

ושלא כדר"ה אסור מדאורייתא כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ד הקשה בספר בשמים ראש סי' בגמ' דקאמר עייל עצי אשרה אמאי לא חשיב השתא הבערה דל"ל מגו דחזי לצורכו כיון אשרה נינהו ואי משום דאין חילוק מלאכות ליו"ט ליתני הבערה ולא ליתני בישול ע"ש והוא תימה דבגמ' במכות דכ"ב מכח קושי' דאין חילוק מלאכות משני אפיק הבערה ועייל עצי אשרה מיהו בשינויא קמא דמשני עייל עצי מוקצה קשיא שפיר ומורי הרב מהר"י בסיס נר"ו תי' במ"ש ריב"א לעיל דף ה' דלמ"ד הבערה ללאו יצתה לא אסירה ביו"ט ע"ש וא"כ י"ל כמ"ד הבערה ללאי ועיין בחי' בכריתות שם כתבתי בזה עש"ב:

דף מח.

גמ' יכול לא יביא מן המוקצה וכו'

עיין בגמ' דמנחות ד"ו ע"א שם מבואר דלא ממעטי ממשקה ישראל אלא היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועיין בתוס' חולין דף קט"ו ע"א ע"ש:

שם אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ק"ק אמאי לא תני שבישלו בעצי אשרה ולוקה ב' כיון דתנא לטפויי לאוי נסית ועיין תוס' במכות דכ"ב רע"א ע"ש ויש ליישב ושמעתי מקשים ליתני שבוע' שלא אוכל דכה"ג פריך הגמ' בפ"ג דשבועות דכ"ד אמתניתין דיש אוכל אכילה א' ומשני מידי דאיתיה בשאלה לא קתני והכא ליכא לשנויי הכי דקתני עצי הקדש ולק"מ דעצי הקדש בבא ליד הגזבר איירי דלית בהו שאלה ועמ"ש לעיל דמ"ז בד"ה מוקדשין:

דף מט.

תוס' בד"ה לשבות וכו' שהולך לשמוח וכו' עכ"ל ר"ל דלא איירי בעירוב כלל אלא לשבות אצל חבירו והולך קודם יו"ט ודלא כמהר"ם לובלין ז"ל ע"ש:

דף מט:

בד"ה אמר וכו' כדאמרי' בפ' הזרוע וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דבפדיון הבן כתי' בני אהרן ולא בנות אהרן ועיין להתוס' בפ' הזרוע ולהרשב"א ז"ל בחי' שם:

פרק רביעי

דף נ.

תוס' בד"ה מקום וכו' ומשמ' התם דמדאוריית' אסור עכ"ל עמש"ל בריש מכילתין ע"ד הפר"ח ע"ש:

בא"ד ואספת דגנך וכו' עכ"ל הק' הרא"ם על הסמ"ג לשי' התוס' דאיסור דאורייתא הוא אמאי לא מייתי קרא דששת ימים תעבוד ע"ש ונ"ל דל"ק דודאי לא עדיף יום הבאת קרבן מיו"ט דשרי מלאכת א"נ וא"כ קרא דששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך י"ל מלאכת

א"נ קאמר אבל קרא דואספת דגנך לא הותרה קצירה ודישה ביו"ט כדאי' בירוש' הביאו התוס' ריש ביצה ע"ש:

דף נ:
תוס' בד"ה דילמא וכו' וא"ת והיכי אתי למיטעי וכו' עכ"ל נ"ל ע"פי מה שמתבאר במתני' במס' חלה דאם יש לו עיסה בחצי קב ועיסה בקב אינו מפריש מזה ע"ז אלא עד שישוכו ואם עיסה אחרת ביניהם אם היא מאורז או מתרומה מפסקת אבל אם היא דגן שמחוייב בחלה מצרפן ע"ש וא"כ י"ל מ"ש בגמ' מן הפטור על החיוב הוא בכה"ג דעיסת אורז ביניהם ואתי לאפרושי מחצי הקב דפטור על הקב ע"י צירוף האורז:

דף נא.
תוס' בד"ה אי וכו' כיון דידעי שהוא פטור עכ"ל הא דלא ק"ל ממ"ש הנך אינשי נמי מסרכי נר' לי דמסרכי היינו דמתירין נדר גמור כיון דבכה"ג דמי לנדר ועיין בהרא"ש ז"ל:
בד"ה רבה וכו' דהשתא לצדדין וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל אמאי לא ק"ל גם לאביי י"ל דלאביי מתני' מבבל לבבל ומא"י לא"י מיתוקמא בכל גוונא אבל בדברי ר"א ס"ל דאפי' מבבל לבבל ומא"י לא"י בדעתו לחזור תליא מילתא ועיין להתוס' בחולין:

דף נא:
תוס' בד"ה כל וכו' ונשתהו עד אחר הביעור עכ"ל כ' מהרש"ל ומהרש"א ז"ל דלשי' ר"ת הוא דכ"כ ולא לרבי' נסים ע"ש ולא משמע כן בתוס' בריש קדושין ועמ"ש בחי' שם:
בד"ה כגון וכו' אלא מפר"ת וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונראה דשאני העדים דהולכין מעיר לעיר להגיד להם עדות החדש משא"כ ר"ס ובלא"ה נעלם ממנו דברי התוספות בר"פ לולב וערבה עיין שם:

דף נב.
פירש"י בד"ה ולית ליה וכו' ואפי' אין שם מחלוקת דהא א ממקום וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דהגמ' כאן אזיל לפום תי' דרבא דלעיל דאל ישנה אדם מפני המחלוקת אסיפא קאי אבל לתי' דאביי דלעיל דארישא קאי ע"כ דמדינה עושה כמנהג מקומו שיצא ממנו בין לקולא בין לחומרא והא דנותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם הוא מפני המחלוקת ולאו מדינא דהא לאוקמתא דאביי ברישא הוצרך תנא למתני טעמא דמחלוקת ולא בסיפא ולפ"ז ל"פ הגמ' הכא מידי והשתא ק' אמאי הוצרך אביי בסמוך לאוקמה בהחזירן למקומן הא לפום אוקמתיה דלעיל לק"מ וי"מ דאביי לאו מכח האי קושיא אלא מכח קושיא דר"י לחומרא דפריך בסמוך:
תוס' בד"ה הכובש וכו' דל"ד לשאר איסורין דהא שרי לעניים וכו' עכ"ל ק' דהא טעם כעיקר בשאר איסורין ילפי' לעיל דמ"ד מנזיר דשרי לשאר אינשי ונילף מינה שביעית

נמי ואפי' לרע"ק דיליף מג"ג מ"מ בנזיר גופיה ט"כ דאוריי' כמ"ש התוס' שם דאסר רחמנא אפי' כלי היין וי"ל דאף דנזיר שרי לשאר אינשי לאו קולא היא דשאר אינשי לא נדרו אבל איסור שביעית דאיסור הוא דאסר רחמנא ושרייה לעניים ודאי קולא הוא ועוד י"ל בע"א:

דף נב:

תוס' בד"ה רב וכו' אין מוציאין וכו' עכ"ל אין להק' דנימא ההיא מתני' כמ"ד יחזרו למקומן די"ל דמ"מ ק' ר"ס אמאי לא איבעיא ליה הלכה כמאן בשעה שהוציאן:

דף נג.

תוס' בד"ה מפני וכו' שמקדי' בהמתו מחיים עכ"ל י"ל דלפי' אמאי לא קאמר מפני שנראה כשוחט קדשים בחוץ ואמאי נקט אכילה וי"ל דהתוס' לשי' שכ' בפ"ק דע"א די"ג דבז"הז ליכא איסורא דש"ח כיון דאינו ראוי לפתח אהל מועד ורש"י ז"ל לשי' אזיל שכ' שם דגם בז"הז איכא ש"ח ולכך לא פי' הכא כפי' התוס':

דף נג:

תוס' בד"ה מה ראו וכו' והא בפרהסיא הוה וכו' עכ"ל ונ"ל ליישב דודאי כיון דבפהרסיא יהרג ואל יעבור אלא דק"ל לתודוס אמאי מסרו עצמן לכבשן האש וחבלו בעצמן לא הי"ל אלא למאן מלעבוד ע"א והגוים ימיתו אותם ואין עליהם חיוב למסור עצמן ובזה ניחא נמי מאי דק' מאי קו' זה מצפרדעים שאני התם דלא כתיב בהו קרא וחי בהם ולמ"ש התוס' בפ' אין מעמידין דאף דכתיב וחי בהם אם רצה למסור עצמו רשאי ניחא אך למ"ש הר"מ בהלכות יס"הת דבמקום שאמרו יעבור ואל יהרג אם מסר עצמו מתחייב בנפשו ק' ועפי"ה ניחא שפיר דודאי כיון דבפהרסיא הוא מחוייב למסור עצמו אלא דקו' הבריית' אמאי מסרו עצמן מאליהן ומשני משום קדושת ה' מסרו עצמן אפי' שאין מחוייבים מן הדין מק"ו:

דף נה.

פירש"י בד"ה ולבסוף וכו' דמשמ' בכ"מ עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דמהגמ' לקמן משמע דב"ש לא מיירי אלא בגליל ע"ש ולא היא דהגמ' מסיק הא ר"י והא ר"מ ופירש"י דגליל ויאודה דקאמ' היינו דבני גליל אוסרין ובני יאודה מתירין וא"כ הוי כמו פלוגתא דתנאי ולשי' בני גליל דאו' אסור מדינא בכ"מ אפי' ביאודה אלא דבני יאוד' חולקין וס"ל דמדינ' שרי אבל השת' בס"ד גליל ויאוד' דקתני מתני' היינו מנהג מקומות ולאו מדינא ולכך לא יתכן למנקט אוסרין דמשמע בכ"מ ומ"ש מהרש"א ז"ל דמדברי התוס' משמע דאוסרין יתכן לאומרו על מנהג אינו מוכרח די"ל דאי מלישנא דאוסרין הוו מוכחי י"ל דלר"מ

יאמר דלא אמרו אוסרין ומ"מ פליגי ב"ש וב"ה ולכך הוכיחו דבמנהג לא שייך פלוגתא דהשתא מוכרח לומ' דלא נחלקו ב"ש וב"ה כלל בד"ז:

תוס' בד"ה כל וכו' וי"ל דבמקו' הגריד מאחרו' וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך הגמ' מדלא נקט י"ד נימא דנקט י"ג לרבותא דגריד אסור אפי' בי"ג ולא שרי בגריד אלא בי"ב ונימא דכך שיעור האיחור דגריד וי"ל:

דף נו.

גמ' נהי דמעילה ליכא איסורא

איכא וכ"מ בבתרא דף כ"ו ע"ב דמוקי להההיא דקתני לא נהנין ולא מועלין כמ"ד אין מעילה בגידולין וקתני לא נהנין וזהו מ"ש הגהמ"ר שם דאין מעילה בגידולין ומכאן נלמוד דאין נותנין מס על מעות הקדש ע"ש והיינו משום דאיסורא מיהא איכא מדקתני לא נהנין ול"ק מ"ש הר' משא מלך ז"ל דף ל"ד ע"ב ע"ש:

פרק חמישי

דף נח.

גמ' חלקיהו בין ב' ערבים וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל דגבי פסח נמי כתיב בין הערבים ע"ש ל"ק דמתני' נמי קתני דפסח בח' ומחצה ואי אחל ע"פ בע"ש כ"ז נכלל בפירכת הגמ' אח"ז ואי כוונתו דבתמיד ופסח כתיב בין הערבים וקי"ל דהפסח אחריו וא"כ ממ"נ בחד מנייהו נפק"ל קרא דבין הערבים ממשמעותיה הא ל"ק דאפשר לשחוט התמיד ואחריו הפסח תכף ותרווייהו בח' ומחצה ומאי דתנן דהפסח אינו נשחט אלא אחר שעה אחת דעשיית התמיד הוא מדרבנן:

תוס' בד"ה מוקמי' וכו' ומשני משום דלא מכווני וכו' עכ"ל ה' בכור שור ז"ל כ' דק"ל להתוס' אמאי לא מפרש דטעמ' הוא משום דאדם טועה בשעות דהא רבא גופיה קאמר לעיל דלר"מ אדם טועה ב' שעות ולר"י טועה ג' שעות לזה כ' דעיקר דינו בתחי' שבע ואי טעמא משום דטעי הו"ל לתקן בתחי' ט' דאפי' טעי לא פגע בא"ד ע"ש ותמהני דלעיל שם בפ"ק אמרי' בין ה' לשבע אין אדם טועה שבחמש חמה במזרח ובז' חמה במערב ע"ש:

דף נח:

גמ' ומתני' דקתני בין בחול בין בשבת ד"ה וצ"ל דריש' ס"ל מוספין קודמין לבזיכין ולכך בשבת ע"פ בעי שבע ומחצ' ומ"ש רש"י ז"ל בד"ה כך וכו' דאתי למיסרך למעבד בחול בשבע ע"ש הול"ל בז' ומחצה והנה הר"מ ז"ל בריש ה' תו"מ פ' כתנא דמתני' ואף דלאוקמתא דרבה בר עולא הוא דלא כרע"ק מ"מ פ' כרי"ש משום דהלכה כסתם משנה גם אי פ' כאוקמת' דאביי א"ש דפ' כרי"ש משום דאביי גופיה ביומא דל"ד ע"א פ' דמוספין קודמין לבזיכין וע"ש להלח"מ ז"ל:

שם אמר אביי עליה שלמים וכו' מבואר מזה דמי שהקטיר אחר תמיד של בין הערבים עובר בלאו הבא מכלל עשה ולענין הדחיה לא הוי לאו אלא עשה דלקמן אמרי' האי עשה והאי עשה וכו' ואי לענין הדחיה הוי כלאו שפיר אתי עשה ודחי ל"ת ומכאן תמהני עמ"ש הרב יבין שמועה ז"ל בשם הר"מ דלאו הבא מכלל עשה הוי כלאו לענין הדחיה ע"ש ודע שזה ימים שתי' עפי"ז מה שהק' הרב שיו"ט ז"ל סי' על ס' הר"מ דכ"ג מוזהר מלישא ב' נשים בכל השנה דבית אחד הוא בונה ולא ב' דא"כ מאי פריך ביבמות ד"ך אלא מן הארוסין ליתי עשה ולידחי ל"ת ומאי קו' הא איכא עשה נמי דבית אחד ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ע"ש ומן האמור י"ל דכיון דלס' הר"מ לא הוי אלא כלאו דעלמא שפיר אתי עשה ודחי תרי לאוי דלא סמיכי ועיין בתוס' במכות ריש דט"ו ע"ש:

תוס' בד"ה העולה וכו' דשמא מוספין חמירי וכו' או שמא נו"ן חמירי וכו' עכ"ל כ' המש"ל ז"ל בריש ה' תו"מ דלא הוו צריכי להכי דבחד צד דנו"ן חמירי סגי דאי לא כתיב אלא קרא דהעולה הוה מוקמי' ליה למוספין ע"ש ונ"ל דהוצרכו לב' הצדדין לאביי דאמר עליה שלמים וכו' דלדידיה קרא דהעולה ע"כ בנו"ן דהא שלמים כתיב:

בא"ד משמע טפי לעיכובא וכו' עכ"ל יש להבין מנ"ל לעכב כיון דתרי קראי צריכי כמ"ש התוס' וצ"ל דלס"ד דגמ' שם סבור דתרי קראי לעיכובא וכולהו בהקטרה ומשני למצוה ותרי קראי חד לשחי' וחד להקטרה א"נ דמחד קרא ילפי' לעיכובא דלמצוה נ"ל דיוקדם דבר שנאמר בבקר לדבר שנאמר בו ביום ומשני למצוה ולזה אח"ז הק' התוס' ת"ל מדנאמר בו בבקר:

והנה המש"ל ז"ל שם הק' אמאי מייתי דרבא לעיכובא כיון דלמסקנא מצוה ע"ש וכוונתו ארבא גופיה אמאי נקט לישנא דעיכובא למסקנ' דלמצוה הוא וכ"מ מלשונו אח"כ ע"ש גם ממ"ש בתי' קושי' דאצט' להיכא דשחט ב' כאחד אבל אי קדים ושחט דמוסף גומרו קודם התמיד כמו שאר הקרבנות ע"ש נראה כן דאל"ה מאי פריך בגמ' שם בפ' התכלת מרבא נוקמה למתני' דאין התמידין מעכבין את המוספין בקדם ושחט דמוסף ורבא איירי בשחט ב' כאחד אלא ע"כ דכ"ז הוא למסקנא דלא הוי אלא למצוה ודלא כהח"ן ז"ל שם במנחו' שכ' דהמש"ל הבין כמהרש"ל ז"ל ע"ש:

והנה התוס' שם הוכיחו דגם אחר תמיד של בין הערבים לא הוי לעכב ע"ש וי"ל הא לאו הבא מכלל עשה הוא ובריש תמורה מבואר דגם בלאו המ"ע אמרי' כ"מ דאמר רחמנא ל"ת אי עביד לא מהני ולפי מ"ש השע"ה ז"ל בה' ק"פ דבקדשים מודה רבא דבעי' שנה עליו הכתוב לעכב ניחא:

בא"**ד** א"ש הא דאמרי' בריש עירובין וכו' עכ"ל לכאורה דבריהם אלו אין להם מקום כאן ונ"ל דלפי תי' קמא דחד למוספין וחד לנו"ן י"ל דכולהו בהקטרה אבל בשחי' לא קפיד קרא וא"כ ניחא ההיא דעירובין אבל לתי' בתרא דחד בדם וחד בהקטר' הוצרכו ליישב ההיא דעירובין ע"פ מסקנא דפ' התכלת והמש"ל שם נסתפק לתירוצא קמא אם קפיד קרא בהקטר' דוקא או גם בדם ע"ש ומדקדוק דבריהם נר' דלתי' קמא דוקא בהקטרה הוא דקפיד קרא וכמ"ש:

דף נט.

גמ' סד"א הואיל וכתי' ובהעלו' וכו' ק"ק אפי' אי לא כתיב ובהעלות וכו' תקשה ליה אימא נרות ברישא וצ"ל דל"ד ונקט כן משום דבעי למיפרך בתר הכי יקטירנה למ"ל ובהכי ניחא דלא תקשה במסקנא לא ליכתוב יקטירנה ולא אצט' אותו אלא ע"כ דבלאו יקטירנה צריך למיעוטא דאותו:

שם ר"ח אמר הכא בחטאת וכו' יש להבין לפ"ז במאי פליגי ת"ק ור"י בנו של ריב"ב וכן לאוקמתא דר"פ ונר' דלר"ח פליגי בקרא דוהעלה דבסמוך דת"ק לא ס"ל דוהעלה שהעלה כבר וא"כ עולה מעכבת ולא מ"ל מח"כ בשאר ימות השנה אחר התמיד ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל לפירש"י נוקמה בזב ויולדת ע"ש דא"כ במאי פליג ת"ק ולאוקמתא דר"פ י"ל דת"ק ס"ל לינה מועלת בראשו של מזבח דלאוקמתא דר"פ צ"ל דר"י בנו של ריב"ב ס"ל אין לינה מועלת דהא בהא תליא כמי שנר' מדברי התוס' במס' ר"ה ד"ל ע"ש ובכ"מ וה"ט דר"ח לא מוקי לה כר"פ משום דס"ל בזבחים דפ"ז לינה מועלת ע"ש בתוס' ובהכי ניחא מאי דק' במאי דפריך לר"ח והא איכא עולה דמאי קו' נימא דר"ח ס"ל בעולה מעלה ומלינה ודוקא בחטאת הוא דהוצרך לאוקמה בחטאת העוף משום דכל כמה דלא מקטרי אימורין לא אכלי כהנים בשר וכדאמרי' בסמוך דר"ז לא גלי קרא אלא בחטאת אבל בעולה דכולה כליל אין מעכבת אכילת בשר החטאת ולפי"ה ניחא דר"ח ס"ל לינה מועלת כאמור מיהו רש"י ז"ל בשמעתין כ' דדברי הכל לא ירדו נר' דמפ' לאוקמתא דר"פ גם למ"ד לינה מועלת ולפי"ה י"ל במאי פליגי לאוקמתא דר"פ ומדברי מהרש"א ז"ל בביצה דף ה' ע"א בד"ה נתקלקלו נר' דהבין דפלוגתייהו בהא מילתא דלקמן דאי לא אפשר אי עשאוהו כמי שנטמאו ע"ש שכ' דב' התירוצים של התוס' חד לת"ק וחד לרי"ש ע"ש והנה המש"ל בה' תו"מ נסתפק בפסולי' דקי"ל אם עלו לא ירדו אם יצא י"ח ונראה דד"ז נלמד מדברי התוס' דר"ה ורש"י בשמעתין שכתבתי והדבר במחלוקת הוא שנוי וי"ל ועיין לה' כ"ת ז"ל שם בר"ה עיין שם:

תוס' בד"ה יאוחר וכו' משום עליה השלם וכו' עכ"ל מה שדקדק מהרש"א ז"ל מברייתא דבסמוך י"ל דנקט האי טעמ' דיאוחר לאקדומי תמיד לפסח דתני ברישא אבל י"ל במאי דפריך א"ה קטורת ונרות קודם לפסח משום יאוחר דת"ל משום תדיר ונר' דאי לאו טעמא דיאוחר ודאי אית לן לאקדומי פסח משום דמין דמים הוא כדתנן בפ' כל התדיר ובהכי ניחא דפריך א"ה קטורת ונרות קודם לפסח דאמאי לא פריך יוקדמו לתמיד אי בעי דהא תמיד וקטורת ונרות כי הדדי נינהו דלא כתיב בהו אלא בין הערבים אלא משום דתמיד אית לן לאקדומי משום דמין זבח אי נמי משום דמכפר כדאי' ביומא דל"ג ע"ב או מקד' דכמנחת הבקר ולא כאיברי הבקר כדאי' שם דל"ד ע"א ולזה כיון רש"י במ"ש תמיד קודם לקטורת וכו' מ"פ דיומא וע"ש כמהרש"א ז"ל:

דף נט:

גמ' כתיב ל"י חלב חגי וכו' נר' דס"ל לינה מועלת בראשו ש"מ דלמ"ד אין לינה מועלת י"ל דקרא ה"ק לא ילין חלב חגי למטה אלא צריך שיהא בעמוד השחר במזבח ואחר התמיד יקטירם וכן קרא דלקמן דל"י לבקר וכו' י"ל דיקטירם אחר יו"ט אך מדברי רש"י נר' דאזלא שמעתא גם אין לינה מועלת ואזיל לשי' שכ' לעיל ד"ה לא יעלו כמ"ש בדבור הקודם וכ"נ מדברי התוס' ביומא דכ"ט ע"א שכ' דילמא ההוא אמורא ס"ל לינה מועלת ע"ש ואי ס"ל דשמעתין אזלא כמ"ד לינה מועלת הרי מוכח דרב ס"ל לינה מועלת דהא רמי ליה ר"ס לרב וההיא מימרא רמשכו הבעלים היא מימרא דרב ואיך כ' לשון דילמא: **וראיתי** לה' זכרון יוסף ז"ל דקי"א שהק' עמ"ש התוס' בשבת ד"ך דכשמשלה בהם האור מותר להקטירם א"כ מאי רמי ליה ר"ס נימא אע"ג דאין חלבי חול קריבין ביו"ט כשמשלה קריבין ע"ש ולק"מ דאי קרא איירי במשלה בהם האור אפי' בבקר מקטירם דהא נעשו לחמו של מזבח והמש"ל ז"ל בה' ק"פ הק' לשי' הר"מ ז"ל דהאי קרא דחלב חגי בפסח מאי קאמר בפ"ק דחגיגה חגיגית מכתב כתיבן וכו' ע"ש ונר' דהגמרא מעיקרא מייתי מקרא דוחגותם ופריך דילמא חוגו חגא ומשני חלב חגי וכו' ור"ל דכי היכי דההוא קרא בזבחים ה"נ האי קרא דוחגותם וכו' בזביחה:

דף ס.

תוס' בד"ה אבל וכו' דבע"א למ"ל מקצת ערל' וכו' עכ"ל נר' דפסיקא להו דר"מ ס"ל מקצת ערלה לא פסלא מברייתא דלקמן דמפיק ליה מקרא ואי איכא מאן דפליג ומוקי ליה לקרא לדרשא אחריתי הו"ל להגמ' לבאר זה והא דלא הוכיחו ממקצת טומאה מרישא דברייתא משום דקרא בערלה כתיב ודלא כמהרש"א ז"ל ומ"ש מהרש"א ז"ל דהגמ' הו"מ לאוכוחי מריש' דמנויו ושלא למנויו דאי בב' עבודות פסול הוא דהא שינוי הבעלים איתא בזריקה ע"ש ק' דהא שינוי בעלים ליתא אלא בשוחט או קבל או הילך ע"מ לזרוק

אבל בשחיטה וקבלה והולכה עצמן לא פסיל כמו שה"ר מדברי התוס' לקמן דס"א בד"ה ואיתקש וא"כ נימא דב' עבודות היינו שחיטה וקבלה ונר' דכ' כן לשי' רש"י ז"ל לקמן דס"א בד"ה אבל דכ' דה"ד בשאר זבחים אבל בפסח דעיקרו לאכילה איתיה בכולהו עבודות ודע דמדברי מהרש"א ז"ל נר' דשינוי בעלים איתיה בזריקה עצמה וכ"נ מדברי התוס' לקמן בד"ה ואיתקש ושם בע"ב בד"ה רבה ע"ש ועיין להמש"ל ז"ל רפט"ו מה' פיסולי המוקדשין ע"ש:

בד"ה אי וכו' כששחט סתמא וכו' עכ"ל הר"מ ז"ל בפ"ד מה' מעה"ק דין יו"ד כ' שחט סתם בעולה ושלמים כשר משמע דבחטאת ופסח פסול ותמה ע"ד מרן בכ"מ דמנין לו זה ע"ש ונר' דהכריחו קושי' התוס' הלזו דאי סתם פסול בפסח לק"מ קושי' התוס' ואפשר דגם התוס' מודו לדינא דבפסח סתמא פסול ולא הק' כן אלא לגי' דגרסי ר"פ כמ"ש בד"ה והיינו ור"פ ס"ל דגט סתמא כשר כמ"ש התוס' בגיטין ד"ך וס"ל דפסח דמי לגיטין אבל לפום מאי דמסקי' בריש זבחים דגט סתמא פסול גם פסח כן אך ק' לדעת הר"מ מגמ' שם ריש זבחים דבעי לאוכוחי דסתמא כשר ממשנתנו והא בפסח סתמא פסול וי"ל דלא כ"כ הד"מ אלא למסקנ' דגמ' שם ועיין להרדב"ז בלשונות הר"מ:

דף סא.

תוס' בד"ה רבי וכו' וכ"מ בכ"צ וכו' עכ"ל וה"ה דהוו מצו לאוכוחי מגמ' דזבחים שהביאו בדבור שאח"ז דאי ר' פליג מאי פריך לאוקמה לזקני דרום כר' דהוא בסיפא דברייתא ומ"מ הו"מ לאוקומי לזקני דרום כר' נתן ועיין בסוגיא דלקמן פ' כ"צ:

בד"ה ואיתקש וכו' אף אוכליו יפסל וכו' עיין במהרש"א ז"ל במה שהק' הא איכא מיעוט למעט אוכלין בזריקה כמ"ש התוס' לקמן בד"ה רבה ע"ש וי"ל דהתוס' כאן בדבור זה אזדי לפום תירוצ' בתרא שכ' שם בס"ד ע"ש:

דף סא:

גמ' דנין דבר שלא הותר מכללו וכו' אף דכ' התוס' לעיל דט"ז ע"ב דפיגול הותר מכלל בבמה ובמנחת נסכים מ"מ לא הותר מכללו בקרבן גופיה וה"ה דהומ"ל הואיל ושלא לשמו פסול וכו':

שם וכ"ת מאי קולא דאין מחשבת אוכלין וכו' פירש"י דלא אתרבי מחשבת אוכלין אצל זריקה משמע מפי' דליכא שום מיעוטא למעט אוכלין מזריקה דלא כמ"ש התוס' והנה כ' התוספו' בפ"ק דזבחים ד"י אהא דבעי ר"א למילף שלא לשמו בלזרוק מק"ו משחי' וז"ל וא"ת שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דפסול וע"מ לזרוק כשר ע"ש והוא תימא דר"א גופיה קאמר הכא ל"ש שחי' ול"ש זריקה דהיינו ע"מ לזרוק פסול וי"ל דס"ל דלא מקשי' אוכלין לערלים דלא כמ"ש התוס' בסוגיין א"נ אזלי בשי' ריב"א בד"ה שחטו

דדוקא להתכפר אירי כולה סוגיין א"נ ר"א הכא קאמר למ"ד כל מקצת כמ"ש התוס' אבל למ"ד כל כוליה משמע ע"כ זאת למעוטי זריקה:

שם ומאי חומרא דלא מקבע פיגול אלא בזריקה מה שהק' מהרש"א ז"ל דהול"ל שכן שינוי בעלים ליתיה אלא בזריקה דומיא דחומרא דרבה ע"ש נר' ליישב דניחא למי' חומרא דבפסח דהא בפסח איכא שינוי בעלי' אף בשחי' דשלא למנויו הוא ועיין בתוס' בד"ה איתקש וכ"ש לשי' רש"י ז"ל לעיל דבפסח דעיקרו לאכילה איכא שינוי בעלים בכולהו עבודות ע"ש דניחא שפיר:

תוס' בד"ה ר"ח וכו' מ"ש משחטו וכו' נראה דקושייתם למסקנא דר"א אבל לס"ד ל"ק דאיכא מיעוטא למעט לזרוק והיינו מיעוטא דזאת דע"כ להכי אתא דבזריקה גופה כשר גם לר"ח כמ"ש התוס' וא"כ גזירת הכתוב היא ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף סב.

תוס' בד"ה ערל וכו' דהכא מיירי בעופות עכ"ל י"ל דאמאי אצט' קרא דובאת שמה בעולת ראיה ת"ל דבעי סמיכה ולשי' הר"מ בה' חגיגה דעולת ראיה איתא בעופות ניחא וי"ל דאצט' קרא לאם עבר וסמך:

דף סב:

תוס' בד"ה לימא וכו' נרא' לפרש וכו' עכ"ל עמ"ש רש"ל ז"ל דמ"ל דהקושיא לרבא וכו' ועמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ד ויש לקיים דברי מהרש"ל ז"ל אע"פי שאינו במשמעות לשונו דמ"ל להתוס' דהקושיא היא לרבה דאי לר"ח לא פריך מידי דלא קאמר לעיל הואיל אלא מדרבנן כמ"ש התוספות והכא מדאורייתא קאמר דמפיק ליה מקו"ו ומ"ש מהרש"א ז"ל לוקה מדרבנן הוא תמוה דמכולה סוגיא לעיל בפ' א"ע נר' דלוקה מדאורייתא דאיברא מדברי סתמא דגמ' לא תקשה דאיכא למי' דלא ס"ל כאוקמתא דר"א בשמעתין אבל מדשלח ליה ר"ח לרבה מהא דיש חורש תלם א' ק':

בד"ה פיסולו וכו' ושינוי בעלים נמי א"א לברר איסורו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל למנויו ושלא למנויו אמאי לא ילפי' משלא לשמו ולשמו ע"ש ול"ק דל"ב הפי' שפירש"י ז"ל למנויו ושלא למנויו אפשר לברר איסורו ודוקא בשינוי בעלים הוא דכ' התוס' דאי אפשר לברר איסורו מקרי ודוק:

דף סג.

גמ' לימא קסברי וכו' מהרש"א ז"ל הוכיח דגרסינן רבה בהא מדברי התוס' לעיל דנ"ט בד"ה דאי ר"מ ע"ש ונר' דלא כיוונו התוס' אשמעתין אלא אסוגיא דלעיל דס"א ע"א דרבה ס"ל שחטו למולין ע"מ שיתכפרו בו ערלים כשר ומפיק לה מקרא דכל ערל דע"כ להכי הוא דאתא דאי בזריקה עצמה א"צ קרא דאפי' ר"ח מודה כמ"ש שם התוס' וכיון

דמקרא נ"ל ע"כ אפי' ר"מ מודה וכמש"ל בד"ס בתוס' בד"ה אבל והשתא א"א דס"ל לרבה אינה לשחי' אלא לבסוף היכי מ"ל לדרשא דקרא דכל ערל הא אין שהות אלא לו' למולין וכי אמר ע"מ שיתכפרו אחר שחי' הוא וא"צ קרא ואי לא אמר למולין הא כי אמר ע"מ שיתכפרו ערלים הוכיח סופו על תחי' כדאי' בריש זבחים אלא ע"כ דס"ל לרבה ישנה לשחי' מתחי' וע"ש:

תוס' בד"ה השוחט וכו' דהא לא שנה עליו הכתוב וכו' עכ"ל התוספות בפ"ק דתמורה ד"ד כ' דיש בירוש' דרשא דהפסח עצמו כשר ויש לכוין גם מ"ש כאן לזה דאי שנה עליו הכתוב לעכב ע"כ ההוא קרא דירוש' דרשי' ליה לדרשא אחרינא אמנם כיון דלא שנה עליו הכתוב שפיר דרשי' להההיא דרשא ובזה ל"ק מה שהק' הפר"ח בליקוטיו ע"ש ומהרש"א ז"ל הק' דהא שנה עליו לא תשחט ולא תזבח ותי' דההוא לעבור עליו בב' לאוין הוא דאתא ע"ש ואע"ג דאמרי' בפ' כ"ש כל היכא דאיכא למדרש דרשי' ולא מוקמי' ליה בלאוי יתירי היינו דאיכא למדרש לדרשא אחרת אבל לעיכוב מסתבר טפי לאוקמ' בלאוי יתירי מלפסול הקרבן ולפמ"ש דהכא איכא רבוי א"ש טפי אבל ק' דהא לר"ש אצט' תרי קראי לקמן לזבח זבחי ואי מק' לת"ק טפי הי"ל להק' מאי מייתי ראיה מתוספתא נוקמה כר"ש וצ"ל דאף לר"ש הו"ל למכתב בחד קרא ל"ת על חמץ דם זבח זבחי ודע דמדברי רש"י לקמן בד"ה המקטיר שכ' אי לא היה לא' מבני חבורה בשעת שחי' נר' דס"ל דהפסח פסול ע"ש:

דף סד.

רש"י בד"ה קשיא וכו' דומי' דשאר קרבנות וכו' עכ"ל נר' דק"ל מאי פריך מליקה אמליקה נימא דהמליקה א"ח אלא אם יש להמולק ולא על מה שיש לא' מבני חבורה ובריית' קמייתא ביש לו להמולק ובתרייתא ביש לא' מבני חבורה לזה קאמר דומיא דשאר קרבנות ועוד דומיא דשחי' דבכל ענין איירי:

תוס' בד"ה טעמא וכו' דהא איכא למידק מריש' איפכא עכ"ל ונ"ל לשי' רש"י ז"ל דכיון דבי"ד דקאמר ר"ש לשמו חייב לא שייך למידק הא סתמא פטור דהא סתמא לשמו קאי בי"ד וא"כ דל"ד לשמו אלא דסתמא לשמו הוא ועיקר הדיוק משלא לשמו הוא ודומיא דידה דיוקא דבמועד הכין הוא וראיתי לרש"י בחולין ד"ל שכ' דסתמא לשמו קרי ליה ע"ש ועיין בריש זבחים בגמ':

דף סד:

גמ' עיילי תלתין ועבדי משמע דעבדי כל השלשים וכ"נ מפירש"י ועיין להרב קול אליהו ח"א בראש הספר ולה' שבות יהודה ז"ל ובהשמטו' שם דשקיל וטרי בזה עם הרב מהר"ם סוזין ז"ל ע"ש:

שם אביי אמר ננעלו תנן דקדק מהרש"א ז"ל א"כ תפשוט בעיא דלעיל מדננעלי ע"ש וי"ל דננעלו משום דוחק ישראל ולא משום דבעי' בזאח"ז ומ"מ במאי דקאמר סמכינן אניסא היינו משום חששא דג' כיתות כפירש"י:

תוס' בד"ה אתיא וכו' עיין מהרימ"ט ז"ל בחי' לקדושין ע"ב ובחולין דקי"ג ובבכורות דמ"ט ע"א ולה' היו"ט ז"ל ע"ש:

דף סה.

גמ' ר"י לטעמיה וכו' ראיתי מק' למ"ד בחולין פ' ג"ה הא דידיה והא דרביה דר"י גופיה ס"ל מב"מ בטל א"כ הא דפריך ר"י לרבנן לדבריכם למה פוקקין תק"ל לדידיה ע"כ ונר' דההוא דמשני הא דידיה הא דרביה לא ס"ל כר"א דמורה ר"י לענין כפרה א"נ ר"י גופיה ס"ל אין דם מבטל דם אלא דפליג ארביה דלא ילפי' מינה בעלמא למין במינו א"נ הגמ' כאן הו"מ לשנויי אין עולין מבטלין זא"ז למ"ד בעלמ' בתר בטל אזלי' ועיין בתוס' בשמעתין:

תוס' בד"ה אטו וכו' ור"ת מפ' וכו' עכ"ל ולפי' ר"ת עכ"ל ההיא דסוטה מטעם מליחה ועיין במהרש"א שם:

פרק ששי

שם מתני' שחיטתו וכו' פירש"י דכתי' ביום זבחו וכו' לכאורה לא היה צריך לזה אלא משום דכתי' בי"ד ולא בט"ו ואי על זריקת דמו קאי הא דם נפסל בשקיעת החמה וי"ל דקי"ל בקדשים הלילה הולך אחר היום שעבר וא"כ ליל ט"ו קרי' ביה י"ד שפיר:

דף סו.

גמ' מכלל דתמיד קרבה ברישא מנ"ל וכו' הו"מ למילף תמיד ממוספי רגלים ופסח לא יליף ממוספין שכן תדיר וי"ל כמ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' שכן מכפרי:

תוס' בד"ה מועדו וכו' ואי מג"ש וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דכוונת הגמ' למ"ל ג"ש ולכך עביד צריכותא לתמיד לענין טומאה ולפסח לענין שבת ע"ש ולכאורה אי על הג"ש אמאי צריך צריכותא לב' הצדדין בחד צד סגי דאז אצט' הג"ש אך י"ל דהצריכותא אברייתא קאי דנקט תרוייהו טומאה ושבת מג"ש דמועדו ולכן נר' דאי צריכותא להג"ש נימא דתנא דברייתא דנקט ג"ש מקמי דליתי שאר קרבנות דאז אצטרי' להג"ש לגלויי דלא נילף במ"מ שאר קרבנו' ע"ד שכ' התוס' לעיל דס"ד בד"ה אתיא ע"ש ואחר דמייתי שאר קרבנות אצטר' הג"ש למיתי שאר קרבנות מתמיד ופסח וכמ"ש ושמא תנאי היא בירוש' בפ' כ"צ אמתני' ד"ה דברים באין בטומאה ומייתי פלוגתא בהדיא בהא מילתא ע"ש והנה ביומא ד"ז אפליגו אמוראי אי טומאה הותרה או דחויה ואמרי' בגמ' דבאילו דאהרן מודו כ"ע דדחויה דכיון דקרבן יחיד הוא ותמהו התוס' בד"ה כיון וכו' הא כולהו נ"ל מבמועדו

ומ"ש דבהאי הותרה ובהאי דחויה ע"ש מה שתי' וק"ל דבס"פ טרף בקלפי דמ"ו ע"ב אמרי' בגמ' שבת דהותרה בציבור סופו נמי דחי טומאה דדחויה בציבור תחילתו דעיקר כפרה דחי סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי ע"ש הרי דשבת הותר' וטומאה דחויה ומ"ש הא מהא כיון דכולהו נ"ל מבמועדו ואף אי איכא שום סברא בהא טפי מהא ק' הא באילו של אהרן נמי איכא סברא דקרבן יחיד ואפ"ה ק"ל להתוס' עלה ובהא ל"ש תי' התוס' ונ"ל דהגמ' שם כמאן דנ"ל מעל עולת התמיד ומאיש נדחה ולאו מבמועדו ומאי דהוזכר שם לעיל מזה מועדו ל"ד כמ"ש הת"י שם ובשבת מסתבר' ליה דהותרה אבל למאן דנ"ל מבמועדו כולהו דחויה או הותרה ואפשר דפלוגתא דדחויה או הותרה בהאי תליא דכולהו משמע להו מועדו דדחי שבת וטומאה אלא דמ"ד הותרה ס"ל דקראי דעל עולת התמיד ואיש נדחה להאי מילתא נמי אתיא ומיתורא דקראי ידעי' דהותרה ומ"ד דחויה ס"ל קראי לדרשא אחרינא ובהכי ניחא קושי' התוס' לקמן בד"ה אלא וכו' ע"ש דר"ש ס"ל דחויה כדאי' בפ' כ"צ דע"ז ולדידיה נ"ל שפיר ממשמעו' מועדו ורשב"ל משום דס"ל הותרה אצט' למילף מוישלחו אבל הלל ע"כ דלא מ"ל מועדו כלל כרמוכח כגמ' ולפ"ז למאי דקי"ל מבמועדו גם שבת דחויה דלא בגמ' דפ' טרף בקלפי ועיין להרמב"ם ז"ל ברפ"ב מה' שבת שכ' שבת דחויה היא אצל חולה וכ' מר"ן בכ"מ דיליף לה מדקי"ל טומאה דחויה וכ"ד הרשב"א וראיתי להרשב"ץ ז"ל ח"ג סי' ל"ז הוכיח דלא כהרשב"א מגמ' דפ' טרף בקלפי ומגמ' דפ' יו"הכ דאמרי' מה למלאכה שכן הותרה בציבו' ע"ש ועפי"ה לא מכרעא דהך סוגיין אתא כמאן דיליף מקראי אחריני אבל אנן קי"ל כמ"ד דנ"ל מבמועדו וכולהו כי הדדי נינהו ועיין לה' מועדי ה' דס"ג:

בד"ה מה וכו' מתמיד ומילה וכו' עכ"ל והא דלקמן דע"ז לא נקט הגמ' ילפותא דמילה כלל משום דהתם לענין טומאה נמי איירי דלא שייך למילף ממילה ועיין שם במהרש"א ז"ל בתוס' שם:

דף סו:

תוס' בד"ה אלא וכו' דדחי טומאה מ"ל

עכ"ל דבריה' תמוהים נימא דר"ש דריש ממשמעות מועדו וכמ"ש התוספות לעיל דתנאי היא ע"ש ומהרש"א ז"ל הק' דגם לר"י ק' הא אצט' לכדר"א כדלקמן ע"ש נר' דקושייתו היא לר"א גופיה מנ"ל הך דרשא דלקמן הא אצט' לר"ל דאי לר"י נימא דר"ל לא מוקי ר"י כר"א ונראה דל"ק דדרשת ר"ל נפקא אפי' אי לא כתיב אלא טמ' ומצורע וא"כ זב דכ' רחמנא ע"כ לדרשת ר"א וכיון דדרשי' דרשא דר"א ממילא ידעי' לה דפסח דחי טומאה:

דף סז.
תוס' בד"ה הכתוב וכו' וי"ל דהכא וכו' עכ"ל עיין מהרש"ל ז"ל וקביעות דבריו בגמ' גבי אלא אמר אביי וכו' וט"ס נפל בספרים:

דף סז:
גמ' מאי חומרא וכו' עיין בספרי בקרא דוישלחו וכמ"ש שם ע"ש:
שם איידי דכתיב וכל זב וכו' מק' דבפ"ק דמגילה אמרי' דגם מוסגר בעי שילוח מדכתי' כל לרבות מוסגר ולפירש"י לעיל בדברי ר"ח דקאי כר"ש דקיימי' אליביה נ"ל ניתוק מדכתיב כל דדרשי' כל ימיו בעמוד והחזר וא"כ ליכא למילף מוסגר מכל ימי דהא אצטריך לניתוק נימא דר"ש דריש וכל צרוע לרבות מוסגר וי"ל דאפילו לא כתיב כל אלא ימי לחוד נ"ל שפיר ניתוק דמשמעותיה דקרא כל ימיו בעמוד והחזיר ונ"ל שפיר מוסגר מכל:

דף סח.
גמ' ולעבור עליו בעשה ול"ת מוכח מכאן דבכה"ג דאתי לעשה ול"ת לא אמרי' כל היכא דאיכא למדרש דרשי' ולא מוקמי' ליה לעשין יתירי ועיין בתוס' בפ"ג דמכות די"ח בד"ה איסורא ובמהרש"א שם ויש לחלק בדרשות:

דף סט.
גמ' תנא הרכבתו וכו' כתב מהרש"ל ז"ל דמפירש"י ז"ל נר' דגריס חנא הרכבתה והבאתה דלא דחי שבת וכו' ע"ש ודבריו סתומים ונ"ל דתיבות הרכבת' והבאתה ט"ס וצ"ל הרכבתו והבאתו וביאור דבריו דהנה אי ל"ג בגמ' לא דחי שבת אלא תנא הרכבתו והבאתו ותנא חגיגה וכו' י"ל דהכוונה היא כך דלעיל תנא דבהרכבתו והבאתו פליגי ור"א ס"ל דדחו שבת מק"ו משחיטה והדר תנא חגיגה דהרכבתה והבאתה לא דחיא לכ"ע משום דאפי' שחיטה גופה לא דחיא והוה ניחא טפי דבהרכבה גופה איירי והרי מפירש"י נר' דמשנתנו דינא דשחיטה הוא דתני גבי חגיגה וא"כ ע"כ דגרסי' לא דחי שבת בגמ' ולת"ק קאמר דאגב דתני לעיל הרכבתו לא דחי' שבת תנא הכא שחי' דחגיגה דהוו דומין בצד דלא דחי שבת ובזה י"ל מאי דמסיים הגמ' וה"ק אימתי מביאין עמו וכו' דהוא שפת יתר ועפי"ה י"ל דלפי נוסח משנתנו דקתני אימתי מביא עמו י"ל דעמו אאדם קאי ועל ההבאה קאמר דלא דחיא גם לר"א דס"ל דחיא גבי פסח אבל השתא דקאמר דלת"ק איירי וא"כ דין דשחיט' אתא לאשמועי' כפירש"י ועמו אפסח קאי ולהכי ביאר יותר דה"ק אימתי מביאין עמו דלשון זה מבואר יותר דעמו אפסח קאי דהא מביאין בלשון רבים קאמר:

תוס' בד"ה וצריכא וכו' דאי אדרע"ק וכו' עכ"ל לכאורה אי אדרע"ק בחד צד סגי וחדא לרבנן וחדא לדרע"ק ועוד אמאי מייתי בהך דמילה מילתא דר"י וי"ל דהק' התוס' אי אדרע"ק נמי ולעולם דקאי נמי אר"י והוכיחו דלא קאי אלא אדר"י:

דף ע.

גמ' אבע"ל יש בה משום שבירת עצים וכו' עיין להתוס' בסוף מכילתין דק"ך ע"א בד"ה מפטירין דדבריהם תמוהים טובא מסוגיין וכבר דשו בו רבים ומה שתי' הצל"ח שם לא נהירא דא"כ תקשה קושי' התוספות ל"ן תימא ולא יתורץ בתי':

שם בי"ד שוחט בה מיד עיין בתוס' בר"פ חומר בקדש שהק' ליחוש שמא נטמא בטומאה דרבנן דלא בעי הערב שמש ותי' דהוי ס' דרבנן ולקולא ע"ש וק"ל אכתי ליחוש שמא נטמא באב הטומאה דרבנן דספיקו להחמיר כדתנן במס' טהרות פ"ד ע"ש ולא בעי הערב שמש כמבואר בדברי התוס' שם בחגיגה ועיין להר"מ בפי"ג מה' אבה"ט שכ' ד"ז דשוחט בה מיד וביאר הטעם שלא גזרו וכו' ע"ש ואפשר דהכריחו לטעם זה מכח קושי' התוס' הלזו וע"ש במרן הכ"מ והנה בגמר' בשבת דפ"ג אמרי' טו' ע"א דרבנן ולקולא מקשי' וק"ל דהא ע"א אבה"ט והו"ל למיזל לחומרא ומה"ט פ' הר"מ פ"ו מה' אה"ט ד"ז ובפי"ב מה' כלים ד"ט פ' להחמיר ולפמ"ש התוס' בקמא ד"ג בד"ה דומיא דמדה היא ולא מספק י"ל קצת וע"ש להרשב"א בחי' ועיין בחי' במס' טהרות פ"ה מ"ח ועיין בס' עפרא דארעא אות כ"ז ובמ"ש התוס' שם לחלק בהיסח הדעת והביאו ראיה ממתני' דשקלים ע"ש עיין להצל"ח לעיל דף ל"ד ע"א ובמ"א כתבתי בזה:

שם וכגון שבא בשבת וכו' מכאן קשיא לפי' הר"י מקורביל שהביא הרא"ש ז"ל בפ' ע"פ דקי"ד דכי חל י"ד בשבת מביאין חגיגה ביום י"ג ויום זבחו אינו נאכל והו"ל נאכל לב' לילות ויום א' דאוקי לילות בהדי ימים וכו' ע"ש דלפ"ז כי מוקמי' לה הכא בשבת תקשה אמאי שונה ומטביל הא ודאי הטבילה בי"ב לצורך החגיג' דיום י"ג וכן נמי בסכין דנמצאת בי"ג אמאי לא ישחוט בה מיד ועיין להצל"ח מ"ש בזה ונ"ל דזהי עצמה קושי' הגמ' והא מדקתני סיפא שוחט בה מיד דהיינו הסכין דאי כדפירש"י דאקופיץ קאי הול"ל שוחט בו ומדקתני שוחט בה משמע דאסכין קאי ור"ל אפי' נמצאת בי"ג וע"כ ה"ט משום דאז החגיג' קריבה בי"ג והטביל הסכין בי"ב וא"כ קשיא רישא ועוד נ"ל דלא כ"כ הר"י מקורביל אלא למ"ד חגיגת י"ד דאורייתא דכיון דדאורייתא היא ועיקרא כדי שיהא הפסח נאכל לשבע לא חשבי' ליום זבחו דלא חשבי' אלא משעת אכילת הפסח ולכן אמרי' שפיר אוקי לילות בהדי ימים אבל למ"ד דחגיגת י"ד דרבנן א"כ מן התורה ודאי דחשבי' ליום זבחו תו ליכא לאוקי לילות בהדי ימים וכי קאמרי' הכא לעולם רבנן

היינו דר"ל דס"ל חגיגת י"ד דרבנן וכמ"ש התוס' לעיל ואפי' דמדברי הרא"ש ז"ל שם נר' דס"ל דלרבנן דבן תימה חגיגת י"ד דאורייתא ע"ש מ"מ איכא תנא דס"ל דרבנן כמו שהביאו התוס' מגמ' דחגיגה ע"ש כנ"ל:

דף ע:

גמ' הא ודאי קרבן צבור הוא וכו' הר"מ ז"ל בפ"א מה' חגיגה כ' חגיגת ט"ו לא דחיא שבת משום דאין לה זמן קבוע דיש לה תשלומין כל שבעה ע"ש נר' דדעתו ז"ל דלא אצט' הגמ' לקרא דוחגותם אלא למ"ד דבק"צ תליא מילתא אבל למ"ד בזמנו קבוע א"צ קרא ובקושי' מהרש"א ז"ל בדברי התוס' ע"ש אבל בדברי רש"י קשה דכאן בקושי' הגמ' הזכיר גם זמנו קבוע נר' דדעתו ז"ל דקושי' הגמר' היא לכ"ע ולכ"ע אצט' לקרא דוחגותם ואיהו גופיה גריס בגמ' לקמן דף ע"ו דטעמא משום דיש לה תשלומין ואין זמנה קבוע הפך מ"ש כאן דחגיגה זמנה קבוע וצ"ל דדעתו דודאי מסבר' הוי זמנה קבוע כיון דאחר הרגל אין לה תשלומין אלא דגלי קרא דוחגותם דלא מקרי זמנה קבוע ובזה ניחא קושי' ה"א שהק' ע"ד רש"י והתוס' שם מיהו מה שהק' מפסח הא ודאי קשיא דע"כ מאי דגלי קרא דוחגותם לאו דגלי דלא הוי זמנה קבוע שהרי פסח דכותה ודחי שבת ומהרש"א ז"ל הק' בדברי התוספות בשמעתין מי הכריחם לו' דהוי זמנה קבוע וכו' ע"ש ול"ק דפסח הוא המכריחם וכמו שגלו דעתם לקמן וכאמור ומה שתי' מהרש"א ז"ל ע"ש אין נר' כן מדברי התוס' לקמן שם באופן דדעת התוס' דלעולם חגיגה הוי זמנה קבוע אף אחר דגלי קרא אלא דהתנא לא נקט בכלל שעשה אלא הקבוע לו זמן ממש ועיין לה' לח"מ שם בה' חגיגה ודוק:

תוס' בד"ה מ"ט וכו' לכך נר' לר"י דהכא איירי בחגיגת ט"ו עכ"ל ק' מנ"ל להגמ' דבן דורתאי בחגיגת ט"ו אימא בחגיגת י"ד וכבן תימא ולא הוה אצט' לקרא דוזבחת ונ"ל דלפי הצד דיש בה משום שבירת עצים לבן תימא אי בן דורתאי איירי בחגיג' י"ד הו"ל לפרש משום שבירת עצם דהוי בכל שנה דבעצם שיש בו מוח היו מכריחים אותו לשבור דלא ליתי משום נותר ומ"ש התוס' לעיל בזה הדבור ולהכי אצט' לבן דורתאי וכו' היינו לפי הצד דאין בו משום שבירת עצים ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל בתחי' הדיבור דהול"ל דאי כבן תימא למ"ל וזבחת ע"ש ודוק:

בא"ד דס"ל לאו דאורייתא עכ"ל עיין מה שתי' מהרש"א ז"ל לקושי' ע"ש ואע"ג דלעיל בחגי' י"ד והכא בחגיגת ט"ו מ"מ כיון דחגיגת י"ד אינה באה מן הבקר ואיתקשו חגיגות להדדי לא הו"ל למדרש בקר זו חגיגה ובשלמא אי כתיב בקרא דוזבחת חגיגה בהדיא

לא הו"ל לאקשויי מידי אע"ג דזו באה מן הבקר וזו באה מן הצאן אבל כיון דסתמא כתיב לא הו"ל לאפוקי מתיבת בקר חגיגה כ"נ בכוונתו וכן מדוקדק בדבריו:

בד"ה שלמים וכו' וראיה לדבר מדאמר לעיל וכו' עכ"ל ד"ל דאי יכול לשוחטה מעיו"ט א"כ כי קאמר לעיל שבעה ח' הוו ומוכיח מזה דאין חגיגה דוחה שבת ואיירי ברוב שנים דיום א' בחול כדאי' לעיל והא אפי' אין דוחה שבת אכתי ח' הוו דאיכא ערב הרגל וז' ימי הרגל דדל שבת שבתוך החג ופשו להו ז' מימי הרגל וא"כ איכא ח' ימים דיכול להקריב בהם החגיגה אלא ע"כ דאין יכול להקריב החגיגה בערב הרגל:

דף עא.

גמ' וזו לבוקרה וזו לבוקרה וכו' ק"ק א"כ אמאי אצט' תרי קראי לכתוב בחדא חגיגה לבד כיון דאיתקש חגיגות להדדי כמ"ש התוס' לעיל ד"ע בד"ה מ"ט וכו' לשי' רש"י ע"ש וי"ל:

דף עב.

גמ' לר"י דשני ליה וכו' הקש' מהרש"ל ז"ל מנ"ל דר"י שני ליה נימא לא שני ליה כמו ר"א ע"ש ולכאורה ממתני' גופה יש להוכיח דשני ליה דזהו טעם החילוק בין ראויין לשאין ראויין דהא כולהו דבר המותר הוא מיהו י"ל דשם בסיפא דלא ניתנה שבת לדחות ודאי דיש לחלק בין ראויין דטעה בדבר מצוה לשאין ראויין דלא חשיב טעיה וכמו תינוקות אבל ברישא דניתנה שבת לידחות יש מקום לומר כיון דניתנה לידחות אין לחלק בין טעה ללא טעה וכה"ג כ' התוס' בד"ה לר"י בס"ד וא"כ י"ל דגם לר"י אין לחלק ומ"ש מהרש"א ז"ל לתרץ בזה דיליף מתינוקות ע"ש לפ"ד התוס' הללו אין ללמוד משם כלל ובודאי שלזה נתכוון מהרש"א כמ"ש בס"ד דה"ה דקמ"ל אפי' בטועה וכו' ע"ש שהיא קושי' התוס' גופה אלא דרצה לשלול בזה תי' התוס' ולו' דלפי דרכו צ"ל בקושי' התוס' דקושטא קאמ' וכו' וכמ"ש התוס' דהומ"ל וליטעמיך נמי לא סגי מ"מ קשה בדברי המקשה גופיה כיון דכל עיקר קושי' הוא מכח ההיא דתינוקות ולקושי' מהרש"ל ז"ל היה נ"ל דודאי הוא דיש לחלק בין עוקר לטועה לכ"ע אלא משום דיש חדא לטיבותא ברישא מבסיפא והוא דברישא דניתנה שבת לידחות משא"כ בסיפא ואיכא חדא לגריעותא דהיינו דברישא לא עשה מצוה משא"כ בסיפא וא"כ שוין הם ושפיר מק' ר"א אבל אי רישא בעוקר וסיפא בטועה הוי תרתי לטיבותא סיפא מברישא דבסיפא טועה ועשה מצוה משא"כ ברישא ומשני ר"א לא שני ליה ר"ל דר" ס"ל בשוחט אחרים לשם פסח פסול וא"כ בסיפא נמי לא עשה מצוה ופריך לר"י דכשר לשני ליה דלדידיה הוי תרתי לטיבותא בסיפא ומשני לדבריו דר"א הוצרך לו' דהב' לטיבותא היינו דבר המותר וטועה שו"ר דכל זה ליתא דכי מוקמי' רישא בעוקר וס"ל דעקירה בטעות לא הוי עקירה אז סיפא דטועה כשר אפי' לר"א ועיין למהרש"ל ז"ל בתוס' ודע דבההיא דמל של ע"ש בשבת דפטור מבואר הטעם

משום דעשה מצוה ק"ל הא קי"ל כרבא בפ"ק דתמורה דכל מילתא דאמ"ר לא תעביד אי עביד לא מהני וא"כ מילה שלא בזמנה בשבת ל"מ והוי לא עשה מצוה ועיין להתוס' שם במ"ש משוחט פסח על חמץ ועיין להשער"ה ז"ל בה' גירושין דפ"א:

דף עב:

גמ' מ"ש יבמתו דקעביד מצוה עיין להתוס' בריש יבמות שהוכיחו מכאן דאם ייבם בנדותה קנה ע"ש:

דף עג.

גמ' מה תיקן כ' מהרש"א הא דלא ק"ל ארישא בשלא לשמו משום דתיקן דהוי כנותר דשלמים ולא כמו פסח ותמה ע"ד מהר"ץ בתשו' דהא כיון דפסול הוא לית ביה משום נותר כדתנן במעילה ע"ש ונ"ל במ"ש בגמרא בכריתות די"ד ע"ה אבר פיגול שהעלהו לגבי מזבח פקע פיגולו ממנו והו"ל נותר ובודאי דל"ד פיגול דה"ה לכל הפסולין דשייך בהו נותר כה"ג ועיין להצל"ח ז"ל שכ' שמא דר"א ס"ל מקלקל בחבורה חייב ע"ש ועיין דף י"ט ע"ב ובמה שכתבתי שם ע"ש:

פירש"י ר"א וכו' שנאמר כחטאת כאשם וכו' עכ"ל שמעי' מדבריו דלמדין בהיקש מהלכה שהרי הא דחטאת שנתכפרו בעליה במיתה הל"מ היא ודנין אשם בהקש דכחטאת כאשם ודבריו סתראי למ"ש בשבת דקל"ב ע"א אהא דאמר ר"א עקיבא עצם כשעור' הלכה ואין דנין ק"ו מהלכה פירש"י אין דנין י"ג מדות מהלכה מיהו י"ל דשאני היקש זה דגמרי' מיניה למילי אוחרי ואין הקש למחצה ולכן דקדק רש"י והביא הא דשלא לשמן ונכנס דמה ועיין לה' ג"ה סי' ט"ו:

תוס' בד"ה אשם וכו' ואתא קרא וגלי על הלכה דהכי גמרי' וכו' עכ"ל ור"ל והא דהוזכר רועה בהלכה היינו על הדמים דקודם שנסתאבו לא מהנו דמים וכמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

בא"ד א"נ הא דגמרי' באשם רועה למצוה עכ"ל לפי זה אזדא לה המנא תימרא דקאמר הגמ' בשמעתין לפי מה שפי' בו התוס' בראש הדיבור וצ"ע ועיין להתוס' בפ"ק דמ דמנחות ד"ר בד"ה אשם וכו' וע"ש להחו"ן ז"ל:

פרק שביעי

דף עד.

תוס' בד"ה נחתך וכו' והא חזה ושוק דאסורין לזרים וכו' עכ"ל בגמ' בחולין דצ"ח גבי זרוע בשלה מבואר דאיכא ששים כדי ביטול אלא דהתם זרוע לבד אבל הכא חזה ושוק ליכא ס' ומ"מ הא קי"ל מב"מ חד בתרי בטיל וילפותא דהתם אסמכתא בעלמא כמ"ש

שם הראשונים ונר' משום דאין מבטלין איסור לכתחילה הוא דקאמרי התוס' וע"ש בתוס' בחולין:

דף עה.

גמ' והא גבי בת כהן וכו' הא דלא פריך הכי ארב מתנא מברייתא דמכוה משום די"ל מתכת אש היא וברייתא דמכוה בשל עץ ולפ"ז ק' לפמ"ש התוס' דלשינויא קמא דלעיל לא פריך מידי ברייתא דמכוה אברייתא דרבי דילפי' מפסח א"צ רבויא דתשרף וקרא יתירא הוא וכן ק' למ"ש מהרש"א בתוס' דסוגיין כמ"ד גחלים לוחשות ע"ש וי"ל ובמאי דפריך ונקיף לה חבילי זמורות מפשטא דגמ' נר' דלא פריך אלא בתר דמשני דתשרף רבויא ונר' משום דאי מתכת אש היא בלא שום רבויא כיון דקרא סתמא כתיב ודאי דלא עבדי' לה אלא מיתה הקלה אפי' בלא דר"ן כדאמרי' כה"ג בפ' ד"מ דאי אתה רשאי להחמי' עליו אבל למאי דמשני דמכח רבויא הוא אבל אש דקרא היא אש דוקא פריך שפיר נקיף לה חבילי זמורות ומשני מג"ש מפקי' דדוקא שריפה נשמה ופריך ונעביד לה חמי האור הוא ג"כ ע"ד ואופן הנז' ומשני כדר"ן והדא פריך אחר דקי"ל ברור לו מינה נפיק חבילי זמורות ג"ש למ"ל וחדית ליה השתא דבלא ג"ש הו"א לאו שריפה וכיון די"ל דג"ש אתא להכי תו ליכא למי' דממעטי' חבילי זמורות מג"ש דמנ"ל הא דילמא לא אתא ג"ש אלא לגלויי דהויא שריפה ואצט' דר"נ גם למעט זמורות וניחא דברי רש"י ז"ל דלא כמהרש"א ז"ל ואין להק' למ"ל רבויא דתשרף כיון דאיכא ג"ש דבעי' שריפת נשמה ולא מ"ל אלא בפתילה של אבר או בחמי האור ומכח ברור לו עבדי' אבר דהא תרווייהו כי הדדי נינהו כדמוכח מברייתא דמכוה דמחד רבויא גחלת של מתכת וחמי האור די"ל דלעולם חמי האור עדיפי מאבר ובריתא דמכוה כיון דרבויא הוא רבי כל מילי אע"ג דל"ד להדדי אבל הכא כיון דלאו רבויא הוא אלא מכח דלא משכחת שריפת נשמה הוה מוקמי' בחמי האור והו"א דאבר לאו אש הוא וכיון דלאו אש הוא תו לא מהני דרשא דר"נ להא מילתא:

שם והא גבי פרים וכו' אין להק' לפמ"ש התוספות בד"ה באש דהומ"ל באש תמות מאי פריך הא גבי פרים לא הומ"ל הכי די"ל דלא כ"כ התוס' אלא לס"ד אבל למאי דמסיק ג"ש שריפה שריפה לא הומ"ל באש תמות וע"כ דמשמעות תשרף הוא רבויא בלא שום יתורא ופריך שפיר ומסיק דהכא הרבוי הוא מדכתיב תשרף לבסוף:

תוס' בד"ה וגרפו וכו' מחמת חום השלהבת וכו' עכ"ל יל"ד למאי דמסי' דהפת מותרת בגרפו אמאי קתני ברייתא ע"ג גחלים ליתני רבותא אפי' גרפו ונ"ל דלא כ"כ התוס' אלא לס' המבעי אבל למאי דמסיק הדרי' לסברא דגחלים עדיפי מגרפו ובהכי ניחא

מה שהק' מהרש"א ז"ל למ"ש רש"י ז"ל לעיל דגחלים מותר וכ"ש גרפו דדברי רש"י הם למסקנא דשמעתין והרב ז"ל תי' דדברי רש"י הם למ"ד לוחשות דלא כ' התוס' דגרפו עדיף אלא מעוממות ע"ש ועפי"ד ניחא מ"ש רש"י לדברי האוסר היינו רבי ולמ"ד עוממות אתי הבעיא אפי' לרבנן אי עדיף גרפו מלוחשות אבל לפ"ד מהרש"א ניחא דלוחשות עדיפי מגרפו ולפ"ד מהרש"א ז"ל צ"ל דלפי המק' ממימרא דר"י בגרפו דפסח ע"כ דס"ל דתסתיים דר"י הוא דאמר עוממות ראי לוחשות שרי כ"ש גרפו דלא הוי אש והגמ' לעיל בפ' כ"ש קאמר פליגי שמואל ור"י בזה חד אמר וחד אמר ולא קאמר תסתיים הוא למאי דמסי' בשמעתין דגלי רחמנא התם וכו' מה שהק' מהרש"ל ז"ל אמאי קאמר לעיל כשאבוקה כנגדו ע"ש י"ל דלעיל איירי למ"ד לוחשות מותרות ולא כ' התוס' סברא לאסור בחום התנור שגרפו אלא לדברי האוסר בלוחשות ובמ"ש התוס' ובירוש' דייק וכו' נר' שבאו לתרץ קושייתם דעפי"ד הירושלמי ניחא דאע"ג דחום תנור שגרפו מכח השלהבת מיהו חם נמי מכח הגחלים והו"ל זה וז"ג והגמ' מבע"ל אי אמרי' בגרפו נמי נוצח כמו באבוקה דנוצח הגחלים כמו דנוצח גבי פסח חום התנור ופשיט ליה דאינו נוצח והו"ל זה וז"ג ולמ"ד זוז"ג מותר לא אמרי' יש שבח עצים בפח אלא כגורם אחד דאיסור כמו שנר' מדברי מהרש"א בפ' כ"ש דכ"ו ע"ב ע"ש ועיין מה שכתבתי שם:

דף עה:

תוס' בד"ה יטול וכו' אמאי סגי ליה בקליפה וכו' עכ"ל נראה דקושייתם לפי' ריב"א שכ' התוס' לקמן בד"ה תניא אבל לפי' ר"ת ל"ק דקליפה עצמה שנתערבה שהיא כמו חלב ועיין להש"ך סי' צ"א סק"ח ולה' פלתי שם ע"ש:

דף עו.

תוס' בד"ה בשלמא וכו' למה הפסח וכו' עכ"ל נראה דלא ק"ל מכל פסח דעלמא די"ל כיון דאיכא אש בעין כח האש נוצח ומטוי מחמת האש קודם דמטוי מחמת השפוד הוא ע"ד שכתבו התוס' לעיל בד"ה גרפו משם הירוש' וכן למסקנא דחרס רותח י"ל דאיכא אש בעין ולא ק"ל אלא לס"ד דס"ד בחרס צוננת וקאמר בשלמא למ"ד עי' גבר שפיר הלא למ"ד עי' גבר נמי קשה לל"ק מ"ש מהרש"א וניחא נמי מה שמק' בתי' התוס' שתי' דאין שפוד של עץ קולט וכו' דלר"י לעיל בר"פ דס"ל דצולה בשפוד של מתכת מאי א"ל ועפי"ה ניחא:

דף עו:

גמ' תיובתא דרב עיין מה שהק' מהרש"א ז"ל וי"ל כיון דטעמ' דתערובת טעמי' אוסר אפי' דיעבד וטעמא דתערובת גופיה אינו אוסר בדיעבד כשידוע שלא נתערבו א"כ ברישא

הול"ל מטעמא דתערובת טעמים אבל שינויא דגמ' הוי איפכא ומה שתי' לקושייתו עיין פירש"י בד"ה אין צולין:

שם לימא כתנאי וכו' עיין להתוס' בפ"ב דף ע"א ובמהרש"א שם ועיין מ"ש בחי' שם:

שם ומדשבת לא דחיא טומאה לא דחיא ק"ק לגי' רש"י ז"ל אמאי תלי' טומאה בשבת הא אי אותו הטעם דפשיט"ל שבת כיון דאית ליה תשלומין גם טומאה כן ונר' דטומאה לא דחיא אפי' בגוונא דל"ל תשלומין כגון שנטמא ביום א' במת דטמא טומאת ז' אפ"ה כיון דשבת לא דחיא טומאה לא דחיא דטומאה ושבת כי הדדי נינהו ובהכי ניחא קושי' אחרונה שהק' התוס' על גי' רש"י ז"ל מיהו לא מסתבר' לי הא מילתא ונר' עיקר דה"ט לחודיה לא סגי אלא דעיקר הוא משום קרא דוחגותם דיהיב טעמא לקרא ולכך תלי טומאה בשבת וכן הוכחתי לעיל דע"ב מפירש"י שם ע"ש ומ"מ מק' התוס' בקושי' א' דנר' דלאו היינו טעמא דקרא אלא גזה"כ ורע דמ"ש התוס' נטמא יום ט"ו ל"ד אלא דביום ט"ו היה טמא ולעולם דנטמא מקוד' דאל"ה בכה"ג לכ"ע ל"ל תשלומין:

רש"י בד"ה חמשה וכו' אין לך קרבן וכו' עכ"ל ר"ל מדלא תנא תמיד ע"כ דעיקר חידושא דמתני' בק"צ דקבוע להם זמן דאין נאכלין אבל לענין דבא בטומאה לא נחית תנא לאשמועי' וכ"נ גם מפירש"י בד"ה הא תני ליה וכן איתא בירושלמי בהדיא ע"ש:

בד"ה חמשה למעוטי וכו' ליתני ק"צ וכו' עכ"ל אבל הר"מ ז"ל בפי' המשנ' מפ"ל כפשטה על תיבת חמשה ולא על מאי דתני בפי' ע"ש ומשני לאפוקי חגיגת ט"ו דהוה טעי' ותנינן לה במתני' ולכך תני חמשה וכה"ג איתא ברישׁ כריתות ע"ש ודעת רש"י ז"ל נראה משום דס"ל דגם מאי דתני להו בהדיא איכא לאקשויי אמאי לא קתני כל ק"צ ולכך מפ' דזו גופה קושי' הגמ' ובירוש' פריך אמאי תני להו בשלמי צבור וב' הלחם הא פלוגתא דתנאי אי לחם עיקר או כבשים עיקר וליתני מה שאינו עיקר וממילא שמעי' אידך ומשני תנא חש לתרווייהו ע"ש בקה"ע אכל תלמודין לא ס"ל כן דא"כ מאי פריך חמשה למ"ל ועיין להתוס' לקמן בד"ה שעירי וכו' ועיין לקמן דע"ח ע"א דפריך היינו זבחי שלמי צבור ע"ש:

תוס' בד"ה מאי לאו וכו' מאי פריך וכו' עכ"ל נר' ליישב דלרב דאוסר בדיעבד בא' מהן שמן אוסר לכתחי' בשניהם כחושין וללוי דבא' מהן שמן לכתחי' דוקא בשניהם כחושין אפי' לכתחילה שרי ובריייתא דקתני אין צולין סתם מ"ל להגמ' דבכל גוונא מיירי אפי' בשניהם כחושין דפריך שפיר ללוי משניהם כחושין ובהכי ניחא גם מה שהק' התוס' בדבור שאח"ז ע"ש דבשניהם כחושין נמי לרב לכתחי' אסור ובריייתא בדינא דלכתחי' איירי:

דף עז.

תוס' בד"ה סד"א וכו' ל"ק אשבת ותמיד ומצרכי להו קראי בסמוך עכ"ל לקמן לא קאמר מוספי שבת בברייתא אלא דס"ל דברייתא דקתני תמיד הוא על מוספי שבת נמי דבתר פ' תמיד כתיב וביום השבת וי"ו מוסיף עע"א והק' מהרש"א ז"ל הא ע"כ ברייתא ל"ק אמוספי שבת דהא קתני במועדו אפי' בשבת ומוספי שבת כתיב בהו קרא בהדיא אלא ע"כ דאחמיר קאי ואפי' נ"ל נמי מקרא דשבת מ"מ ניחא ליה למלפיה מקרא דמועדו גופיה ועיקר קרא לטומאה אבל אמוספי שבת ל"ל הכי דהא קרא בהדיא כתיב ע"ש ואינו מוכרח דכיון דקאי נמי אתמיד שפיר קתני אפי' בשבת ולעולם דכולל נמי מוספי שבת לענין טומאה ומ"מ נראה עיקר כמו שהגיה מהרש"א ז"ל פסח במקום שבת וקאמרי דמצריך להו קראי וע"כ דלא קאי עלייהו במועדיכם משום דלא הוי קבוע וכמ"ש מהרש"א ז"ל והגמ' לקמן דקאמר אי כתב תמיד פסח לא יליף מיניה הומ"ל שכן קבוע אלא משום דמבע"ל להאי פירכא דתדיר לגבי שאר קרבנות:

דף עז:

גמ' אימא כוליה להכי הוא דאתא וכו' הק' מהרש"א ז"ל אימא דר"י ס"ל כוליה להכי הוא דאתא ומנ"ל לגמ' דחד בעולה וחד בשלמים וצריכי ע"ש ונ"ל דל"ק דודאי לכ"ע היכא דאיכא למדרש דרשיי ולא אמרי מילתא דאתיא בק"ו וכו' כדאיתא בכול' תלמודא אלא דר"א הכא ס"ל דאי איתא דבעי בשר ודם לימא קרא בשר קודם דם כדכתי' בקרא דועשית עולותיך והשתא לר"י ע"כ דס"ל חד בעולה וחד בשלמים וצריכי דאל"ה הא איכא למדרש בקרא דודם זבחיך לו' דבעי תרווייהו דם ובשר וקרא דועשית עולותיך למה דם בזריקה אך ראיתי להרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' מעה"ק דפ' לדרשא דמה דם בזריקה אף דפ' כר"י וע"כ דתרתי ש"מ וכמ"ש הלח"מ ע"ש וא"כ הד"ק מהרש"א ז"ל לדוכתה ונר' לו' בסגנון אחר דגמ' מסיק לקמן דהא לכתחי' והא דיעבד והיינו משום דלא שנה עליו הכתוב לעכב והשתא ק' בס' ר"י הא איכא למדרש לעכב וע"כ דס"ל חד בעולה וחד בשלמים וצריכי:

שם חדא דפסולה דיעבד וכו' הא דלא ק"ל ברייתא דפסולה אברייתא דאם זרק הורצה לחודייהו משום די"ל דהורצה על העולין אבל על האכילות אפי' בדיעבד פסולה אבל השתא דמשני באכילו' דוקא לכתחי' פריך שפיר ומשני הא ביחיד וכו' ופסולה ל"ד לשי' רש"י והתוס' אבל לשי' הר"מ בפ"א מה' פסה"מ ניחא שפיר דבצבור הציץ מרצה על האוכלין והיינו מתני' וביחיד אין מרצה על האוכלין אפי' בדיעבד והיינו ברייתא דקתני פסולה אבל על העולין ביחיד דוקא דיעבד והיינו ברייתא דאם זרק הורצה וא"ש הכל וע"ש להלח"מ:

תוס' בד"ה עומר וכו' וא"ת ובב' הלחם וכו' עכ"ל הא דלא הק' אמתני' גופה משום דעיקר חידושא דמתני' הוא דאין נאכלין בטומאה ולעיקר קו' התוס' י"ל דעיקר קושי' הגמ' היא מעומר אבל ב' הלחם אשגרת לישנא דמתני' נקט וניחא מה שהק' התוס' בד"ה נימא ובד"ה כי ולא אסיק אדעתיה להק' מב' הלחם אלא רב מרי לקמן:

בד"ה אלא וכו' אמאי לא משני כדלעיל וכו' עכ"ל נ"ל דכיון דברייתא קתני אבוד ונטמא לא ניחא ליה למי' כמדת ולא כמדת דא"כ הוי לצדדין דבאבוד כמדת ממש ובנטמא כמדת ולא כמדת ול"ד לדלעיל:

דף עח.

גמ' א"כ הו"ל ד' ואנן ה' תנן ק"ק מאי פריך לעיל חמש' למעוטי מאי ופירש"י ליתני כל ק"צ וכו' הא אצטריך למתנינהו בהדיא לאשמעי' אפי' ב' הלחם הבאין בפ"ע ולאשמעי' דהציץ מרצה על האכילות או דהותרה בצבור וכן לפי' הר"מ בפיה"מ דעל תיבת חמשה פריך ק':

שם והא עיקר קראי בזבחי' וכו' ק"ק נימא דאשמעי' דר"א אפילו בזבחים אמר דלא תימא דוקא במנחות אבל בזבחים מודה דדרשי' ועשית עולותיך וכו' וכה"ג אמרי' לעיל כי אמר ר"י בזבחים וכו' דאף על גב דתניא לעיל דפליגי בזבחים מ"מ ר"י הא גופה אתא לאשמעי' דאין להק' מברייתא על ר"י וי"ל דכיון דעיקר קראי בזבחים כתיבי ע"כ ר"י דבעי תרתי במנחות משום דיליף מזבחים וא"כ אי ר"א מודה בזבחים אמאי לא יליף מנחות מזבחים כדיליף ר"י דלא ניחא ליה למי' דפליגי ר"א ור"י באי ילפי' מנחות מזבחים:

דף עח:

גמ' הא בטומאה הא באבוד וכו' הר"מ בפ"א מה' פסה"מ פ' בזבחים בנטמא אם זרק הורצה ובאבוד לא הורצה ובמנחות פ' אף באבוד דוקא לכתחי' וכ' הלח"מ ז"ל שם דפ' כר' יוסי ולא קאי הגמ' אלא אמנחות אבל אזבחים קאי שפיר שנויא קמא דכי קאי בזבחים וכו' עש"ב וכדבריו נר' מפירש"י בד"ה אלא שכ' ור"י אפי' נשרפו או אבדו שיריה וכו' מדלא נקט אלא מנחות ויותר נר' לו' דבזבחים קאי שפיר שנויא דמשני לעיל רואה אני דברי ר"א בנטמא ודברי ר"י באבוד ושרוף ובנטמא ה"ט משום דמרצה ציץ על העולין דהשת' אין להק' מר"י דס"ל אין הציץ מרצה על אכילות דבזבחי' משום עולין הוא ולא משום אכילות אלא דק"ק דהשתא למסקנא דגמ' במנחות ס"ל לר' יאושע בנטמא דוקא לכתחי' ובאבוד אפילו דיעבד והשתא ברייתא דלעיל דבנטמא ואבוד קתני כמדת ר"י פסולה הוי לצדדין דבנטמא לכתחי' דוקא ובאבוד פסולה ממש והוא דוחק ועוד אי האי שנויא אמנחות לחוד קאי מאי פריך מדאמר ר"י אם זרק הורצה נימא דהתם בזבחים משום דמרצה על העולין אשר ע"כ נ"ל בהפך דגמ' לא קאי אזבחים אבל במנחות אפי'

ר"י מודה דאפי' באבוד דוקא לכתחי' ורואה אני במנחות דקתני ברייתא היינו כי קאי בזבחים אמר כי היכי דפליגי בזבחים פליגי במנחות כפשטה דגמ' והשתא הר"מ ז"ל פ' כר' יהושע ולא כר"י וא"ש הכל אלא דלפ"ז גם שנויא דגמ' לעיל דמשני רואה אני דר"א בנטמא ודברי ר"י באבוד ושרוף אזבחים נמי הוא דקאי וא"כ כי פריך הא שמעת ליה לר"י דאין מרצה על האכילות הו"מ לשנויי דמטעם עולין אשר ע"כ מכח כל זה נר' דהשתא לא מפירש"י רואה אני כי קאי וכו' בשום חדא מנייהו דהשתא כל שנויי דגמ' אמנחות ואזבחים קאי ופסקי הר"מ ז"ל אכתי צ"ע:

שם והא בעי' אכילה וכו' והא כתיב איש וכו' ולכאור' יש להוכיח מכאן דבמ"ע לא מהני אי עביד להו שלא כדרך אכילתו דאי מהני הא מדאורייתא חזו שלא כדר"ה ולכך הורצה שפיר והמש"ל בה' יסו"הת נסתפק בזה מיהו י"ל כיון דמדרבנן מיהא אסור כדקי"ל בכל איסורי מאכלות דמדרבנן מיהא אסיר לפחות מקרי לא חזי מדאורייתא וע"ד הס' שנסתפק המש"ל בה' תרומות בפ"ז בתרומה טמאה מדרבנן אי הוי מחוללת ועומדת מן התורה ע"ש ובמ"א כתבתי בזה מיהו בגמ' לקמן אמרי' הב"ע בצבור וכו' גזירה שמא יטמאו הבעלים וכו' הרי דאף דמדרבנן לא אכלי כיון דמדאורייתא חזי לאכילה מהני וכ"נ מדברי התוס' לקמן דף כ' ע"א בד"ה אתא וכו' ע"ש וכ"נ מגמ' לקמן דפ"ג ע"ב דאמרי' ל"נ אלא לשמנו של גיד ל"נ אלא לחיצון וכו' ע"ש:

אך לפי מה שנר' מדברי התוס' בפ"ב דקדושין דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש דשלא כדר"א שרי אפילו מדרבנן שפיר יש להוכיח מכאן דלא י"ח במ"ע בשלא בדד"א וכן יש להוכיח מגמ' לעיל דס"ח דמסיק אליבא דר"א דס"ל אכילה ל"מ ואי איתא אפי' אי ס"ל אכילה מעכבא א"ש דיכול לאכול שלא כדר"א מיהו בזה י"ל דהתם הו"ל טמא שאכל קדש ואזהרתיה נ"ל בפ' הלוקין די"ד ע"ב מבכל קדש לא תגע או מג"ש דטומאתו וכיון דלא אכילה בגופיה לקי אפי' שלא כדר"א כדאמרי' בפ' כ"ש דכ"ה ע"ש:

שם אילימא הוא ר"נ וכו' מנין שכל ישראל וכו' מהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב דט"ל ע"ד הוכיח מכאן דלר"ש דס"ל כ"ש למכות מודה דבמ"ע לא נפיק בכ"ש דאי איתא נימא ר"נ כר"ש ונפיק מיהא בכ"ש ולעולם אכילה מעכבא וכל ישראל יוצאין בפסח א' משום דמטי כ"ש לכל א' ע"ש וצ"ל לפ"ז דר"ש יליף דכ"ש למכות מכאן דאלת"ה ק' דא"כ אמאי אצט' קרא דושחטו ללמדנו דיוצאין בפסח א' פשיטא כיון דקי"ל לר"ש דבכ"ש נפיק ומ"מ יש לדחות הוכחתו מכאן דכיון דס"ל לר"ש דלכרת בעי' כזית כמ"ש הרב שם ה"נ במ"ע שיש בה כרת כמו פסח לא מיפטר מכרת עד דאכיל כזית כיון דהל"מ דבמקום כרת בעי' כזית ומשכחת לה שפיר הל"מ הלזו גם במ"ע וע"ש בדברי הר' ז"ל ועוד י"ל לפמ"ש

הריטב"א בחי' בפ"ג דמכות די"ז דר"ש דס"ל כ"ש למכות גמרא גמיר לה ור"ל הל"מ ע"ש וכיון דקרא דושחטו בפסח מצרים כתיב אכתי לא ניתנה הלכה עד סיני ובזמן ההוא היתה אכילה בכזית עד שבאה הלכה איברא דאכתי יש להוכיח מדאמרי' אלא הא ר"נ מדפטר השניים מפסח ב' ואי איתא דבמ"ע סגי בכ"ש לר"ש נימא דש"ה דיכול לאכול כ"ש ואין לו' דראית הגמ' מדיהיב טעמא שכבר נזרק הדם דאכתי לא ס"ד האי דיוקא מדפריך דילמא שאני התם וכו' וכן נ"ל מגמ' לקמן דפ"ד ע"ב דפריך ר"י לר"ל מברייתא דקתני אחד עצם שיש בו כזית וא' עצם שאין בו כזית אי דלית ביה כזית אמאי מחייב ע"ש ואי איתא נימא דהך ברייתא כר"ש וכיון דנפיק בכ"ש מחייב משום שבירה אפי' אין בו כזית מיהו לזה י"ל במ"ש התוס' שם דמ"ל דהך ברייתא כרבי ע"ש במהרש"א ור' קאמר בברייתא דמייתי שם לעיל שיעור אכילה אלמא דבעי שיעור וע"כ דלא ס"ל כר"ש אי אמרי' דר"ש גם במ"ע יוצא י"ח בכ"ש:

שם נימא רבנן היא ולא ר"נ וכו' ולא ניחא ליה לשנויי דלכתחי' קתני ור"נ אם זרק הורצה הוא דקאמר דהתינח למאי דמוקמי' מתני' כר"נ דהשתא מאי דקאמר ר"נ כל ישראל יוצאין בפסח א' דיעבד קאמר כמ"ש התוס' בד"ה ולר"נ אבל לפי' הוא בע"א דמוקמי' מתני' כר"י מילתא דר"נ דפסח אתיא כפשטא דלכתחי' קאמר ולכך הוצרך לשנויי בע"א:

תוס' בד"ה ולר"נ וכו' ולמאי דמוקי וכו' עכ"ל לכאורה אין זה מקום לדברים הללו ונר' משום דלכאורה י"ל מה שהקשו אמאי לא משני לר"נ למצוה משום דאי ר"נ בעי אכילה למצוה אמאי אית ליה יוצאין בפסח א' דמשמע לכתחי' לזה כ' דע"כ למאי דמוקי ליה יוצאין דיעבד היא ומ"מ י"ל דר"נ אקרא קאי ומדאורייתא יוצאין לכתחי' ומתני' דקתני לכתחי' לא מדרבנן היא ועיין להתוס' לקמן דע"ב בד"ה נזרק ולמהרש"א שם ע"ש אך התוס' משמע להו מדקאמר מנין שיוצאין וכו' משמע דהלכה למעשה קאמר וע"כ דיעבד קאמר:

דף עט.

גמ' חלב מנ"ל וכו' האי קרא דמייתי בשלמי' אבל בלול ליכא אלא קרא דועשית עולותיך הבשר והדם וגמ' לעיל מצריך תרי קראי לר"י לעולה ושלמים וצ"ל דאחר דגלי קרא גבי בשר דאין לחלק בין עולה לשלמים שוב אין לחלק ביניהם גבי חלב ולפמ"ש הרשב"א בפ' ג"ה והביאו הפר"ח בי"ד סי' צ"ח דחלב בכלל בשר והביא ראיה מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר א"ש טפי דבעולה חלב בכלל בשר דקרא אבל בשלמים והבשר תאכל אין חלב בכלל בשר דלית ביה אכילה ולכך צריך קרא בשלמים:

שם מ"ט דכתיב והבשר וכו' מכאן מבואר דרבא ס"ל דחויה ועיין ביומא ד"ז ע"ב ובתוס' שם ועיין להשע"ה:

תוס' בד"ה או וכו' אע"ג שיכולין ליזהר וכו' עכ"ל ואע"ג דע"כ נכנסים למקדש בטומאה לזרוק דם מ"מ מתני' דקתני יעשה בטומאה משמע דנאכל בטו' דהא קאי גם אנטמא קהל או רובו ואמאי הא יכול לאכלו וכל היכא דמצי לאהדורי אטהרה מהדרי':

בד"ה אלא וכו' תימה מאי אפי' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק דמתני' קתני כלי שרת ולא סכין לבד ואפי' מזרק וכיוצא במשמע והגמרא נקט חד מכלי שרת:

דף עט:

תוס' בד"ה וטמאין וכו' כיון שאין רוב טמאין עכ"ל והיינו משום דר"כ ס"ל מע"מ אינו כרוב אבל מע"מ כרוב היו הכל עושין בטומאה כיון דאין ק"צ חלוק ולקמן דמוקי ברייתא דהללו עושין לעצמן דס"ל מע"מ כרוב משום דס"ל לההוא תנא כר"ש לקמן דיכול להיות ק"צ חלוק ומ"מ אצטריך למי' דס"ל כרוב דאי לאו כרוב אע"ג דס"ל ק"צ חלוק לא היו הטמאין עושין את הא' דאין עושין בטו' אלא רוב ציבור ובמ"ש התוס' אע"ג דלר"י וכו' בפשי' י"ל דר"י ס"ל מע"מ כרוב ורב ס"ל לאו כרוב ולכך אין עושין הכל בטו' דאיכא תנאי לקמן בהכי ואפשר להעמיס זה בכונתם:

דף פ.

גמ' מדחהו מחגיגתו ק' מאי מק' התוס' לעיל בד"ה וטמאין וכו' דאי מספק"ל וכו' ליטמאו וכו' ע"ש נימא דר"כ ס"ל שוחטין וזורקין עט"ש וכולהו תשלומין דראשון ואם כן מדחהו מחגיגתו וצ"ל כיון דמספק"ל כדי להוציאם מס' כרת מטמאין אחד אע"פי שמדחהו וכו' ומסברא סברי כן ובהכי י"ל מה שהק' מהרש"א בתוס' בשמעתין לרב היכי מטמאין א' לפמ"ש התוס' לעיל למה מטמאין וכו' ע"ש די"ל דהתוס' לא כ"כ אלא משום דמדחהו לגמרי כיון דס"ל תשלומין דרא' ושוחטין וזורקין עט"ש וקאמרי דנימא דר"כ יסבור כן משא"כ לרב דלא מדחהו מחגיגתו:

דף פ:

תוס' בד"ה נזרק וכו' ועוד הא לעיל וכר' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דלא קשי' דמ"מ מק' התוס' דכי היכי דמצינו דלעיל לא העמידו דבריהם בדיעבד בכ"הג גם כאן נמי בדיעבד לא גזרו ואף דאין הנושאין שוין מ"מ להא מילתא מדמו להו שפיר ומ"ש מהרש"א עוד דמאי פריך הגמ' נוקמא להההיא ברייתא דעל מה הציץ מרצה מדאורייתא קאמר ע"ש כבר הק' כן התוס' ביומא ד"ז ע"א ותי' דכיון דהברייתא מתניא אחר שגזרו חכמים לא הול"ל מרצה ע"ש אך מדבדי התוס' כאן נר' דלא מסתברא להו למי' כן שכ'

דמדרבנן קאמר מדאוקמה כר"ן משמע דאל"ה יכול להיות דלעיל מדאורייתא קאמר רב אם זרק הורצה ועיין להשע"ה ז"ל:

דף פא.
תוס' בד"ה א"נ וכו' דחזי' ג"י סמוך לשקיעת החמה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל ודוחק לו' דתחי' היום לא הוי שימור משום דסוף היום שלפניו הוי טומאה ע"ש ק' דא"כ אמאי כ' התוס' איום ג' דצריך שיהא קודם היום הא אפילו בסוף היום לא הוי תחי' יום ג' שימור משום דסוף היום שלפניו הוי בטומאה וזהו שהכריחו למהרש"ל ז"ל לפ' סמוך לשה"ח היינו אחר שקיעה:

דף פא:
גמ' יליף מועדו מכאן ק' למ"ש רש"י ז"ל
בשבת דקל"ב דכל י"ג מדות אין דנין מהלכה ולפמ"ש בחי' לב"ק בשם הגו"ה דהיכא דילפינן מילתא אחרינא בהך ג"ש ילפי' גם מידי דאתיא מהלכה ע"ש ניחא שפיר פירש"י בד"ה ומי דיינינן וכו' גילוי מילתא בעלמא וכו' כצ"ל והמחק תיבת למפרע ודבריו פשוטים ודלא כמהרש"א ז"ל:
תוס' בד"ה אלא וכו' אפי' בטומאה ידועה אינו סותר וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהא טומאת התהום היינו אחר שנזרק א' מן הדמים נודע לו שנטמא קודם זריקה ובכ"ה ג בודאי טומאה סותר ולא אמרו דאינו סותר אלא היכא דנטמא אחר שנזרק ונ"ל דכונתם דכיון דבטומאה ידועה אחר שנזרק אחד מן הדמים כבר כלתה נזירותו והוי כאילו נזרקו כל הדמים א"כ כי אמרי' בטומאת התהום דהותרה כשנודע אחר זריקה ל"ש לן בין אחר זריקת דם אחד לאחר זריקת כל הדמים וא"כ מאי אלא אפי' לפני זריקה וכו' דקאמר הגמרא אין כאן שום רבותא וטומאת התהום וטומאה ידועה דקאמרי לאו בחדא גוונא אלא הא כדאיתא והא כדאיתא ובזה לק"מ מה שהק' מהרש"א ז"ל ללישנא קמא ע"ש וניחא גם מה שהק' בסוף הדיבור לר"א המ"ל וכו' ע"ש די"ל לר"א ההלכה אחר זריקה איירי אלא שהרב לשיטתו אזיל דלא שייכא טומאת התהום אחר זריקה ק"ל שפיר דא"כ לר"א ל"ל הלכה כלל ומה שתי' דלא מעכבא אם עשאה קודם זריקה ע"ש צ"ל לפ"ד דגילח על זבח פסול גרע טפי דאל"ה ק' אמאי גילח על זבח פסול לא מהניא נחשבה לתגלחת כאלו עשאה קודם זריקה אבל אין לומר דלא כ' מהרש"א ז"ל דמהני אלא קודם זריקה משום דלא בעינן קרא כדכתיב ור"א לטעמיה דס"ל בסנהדרין דמ"ה ע"ב דלא בעי' קרא כדכתיב וא"כ אפי' קודם שחי' נמי מהני מיהו י"ל דמתני' דאם גלח על זבח פסול כמ"ד בעי קרא כדכתיב וא"כ הא מילתא דחדית לן מהרש"א ז"ל תליא בפלוגתא דתנאי

הלזו אך עיקר דברי מהרש"א ז"ל אינם נוחין לי דא"כ אמאי כ' התוס' מ"מ לרבנן וכו' הא אפי' לר"א אתיא שפיר ע"כ נראה עיקר כמ"ש בכונת דבריהם וא"ש הכל:

גמ' למ"ד לכם עד דאיכא תרי וכו' עמ"ש בחי' לנדרים דל"ח ע"א ע"ש:

דף פב.

פירש"י בד"ה דכתיב והבשר וגבי ק"ק כתי' עכ"ל נר' דנתכוון להוכיח דלאו על מיד קאי מנלן דא"כ צ"ל דנ"ל מדכתיב ישרף דאי עיבור צורה ת"ל דהו"ל נותר לזה כתב דבק"ק כתיב דנאכלין לב' ימים והו"ל ע"צ קודם ניתר דע"צ בלינת לילה אחת הוי וע"כ על עיקר שריפה קאי הגמ' דס"ל לרש"י דע"צ היינו קודם נותר וכ"נ מדברי הר"מ בפ"ו מה' פיס"המ אבל התוס' צ"ל דס"ל רע"צ היינו נותר גופיה ובשלמים לא הוי ע"צ. אלא אחר ב' ימים ולילה א' שו"ר לרש"י ז"ל גופיה לעיל דל"ד כ' ע"צ היינו נותר ממש וכ"נ מהגמ' שם ע"ש:

תוס' בד"ה בשלמא וכו' מוקמי' לשריפתה בקדש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק דודאי הגמרא ידע דקרא אתא לשריפתה בקדש דהא ברייתא היא דקתני הכי אלא דס"ד דאתי נמי לעיקר שריפה ולמסקנא דגמ' גמירי לה לא אתא אלא לשריפתה בקדש אלא דק' במאי דקאמר לן דמה מנ"ל וכו' ת"ל דהו"ל נותר דהשתא לפי"ז לא ס"ל כמ"ש בסמוך דס"ד דקביר להו קודם דהוי נותר וכו' וא"כ מאי בעי לן דמה מנ"ל אלא דזו היא גופא מ"ש התוס' אך יש להביא ראיה וכו' כנ"ל:

דף פב:

גמ' וחטאת דאהרן משום מעשה וכו' ודאי אצטריך קרא דחטאת דאהרן לפיסולא דמהתם הוא דנ"ל דיצא דמה פסולה אלא דלא הוה צריך להזכיר שריפתה וכ"מ בפירש"י ז"ל והתוס' בפ' בהמה המקשה הקשו כיון דאבר עצמו אסור אמאי אצט' קרא דחטאת פנימה ותי' דהוה ילפי' מביכורים ע"ש והא דלא תי' בעיקר קושי' דמעשה שהיה וכו' משום דקרא כולו מיותר אבל כיון דאצט' עיקר קרא לפיסולא והזכיר אגב שריפה משום מעשה שהיה ניחא שפיר ובמאי דאמרינן גמ' גמירי לה הק' מורי הרב המופלא כמהר"י בסיס נר"ו עמ"ש התוס' בריש תמורה ד"ד ע"ב מאי פריך והנותר למ"ל הא אצטריך לדין שריפה ע"ש ומאי מק' הא גמרא גמירי לה כל פיסולי בקדש בשריפה ותי' דההוא קרא בפסח מצרים כתיב ואכתי לא ניתנה ההלכה ולא נהירא לי דמ"מ כותב התורה לא הי"ל לכותבו כיון דנודע לו ההלכה וכ"מ בתוס' ביומא דמ"ט ע"ב בד"ה שאני וכו' שהק' תמים גבי פסח למ"ל הא בכלל קדשים ואף על גב דבפסח מצרים עדין לא נאמר דין הקדשים מ"מ כותב התורה לא הי"ל לכותבו ע"ש ולעיקר הקושי' נר' לתרץ דהתוס' שם ס"ל כפירשב"ם שכ' התוס' בשמעתין בד"ה בשלמא דכולא סוגיין אמיד קאי וקאמר

גמ' גמירי לה דבשריפה וע"כ מיד דאי בעיבור צורה למ"ל הלכה ת"ל דהוה ליה נותר ע"ש דההלכה לא אמרה אלא בשריפה כדקאמר הגמרא וא"כ אצטריך נותר לגלויי דפי' ההלכה מיד הוא:

תוס' בד"ה אבל וכו' ונילף ק"ו מתרומה וכו' עכ"ל הק' השע"ה הא תרומה גופה משום דאקרי קדש כדאיתא בפ' ב"מ ע"ש ועיין להרע"ב בסוף תמורה ולהתיו"ט שם ועיין בגמ' דפ' ב"מ ע"ש:

דף פג.

גמ' נתברינהו ונחלצ' למוח דידהו וכו' עיין להתוס' בחולין דקצ"ה ע"א בד"ה א"ה ועיין בס' מש"ל פ"י מה' ק"פ במ"ש ע"ד ולק"מ דה"ק דאי יש בהם מוח השתא ולא חליץ להו שמעי' לה ממתני' ור"מ אשמעי' אפי' חליץ להו והגמ' הק' אי אין בהם מוח מעולם לא בעו שריפה ואי יש בהם מוח השתא מ"מ אי לאו דאמרי' שמוש נותר אפי' בכה"ג כד"מ נחלצה למוח דידהו:

תוס' בד"ה אמר וכו' דמ"ל דמשה לא הובא להן וכו' עכ"ל יל"ד דא"כ מאי מייתי לעיל מדר' נחמיה נימא דס"ל כרבנן דלא הודה להן וכקושי' התוס' לעיל בד"ה רבי וכו' וי"ל דדוקא במאי דאמר להן שמא נכנס דמה וכו' הוא דאמרי' דעל אכילה קאמר אבל על מה דהשיבו לו כתיב וישמע משה וייטב בעיניו בהא ל"ל על אכילה קאמר:

בא"ד וק' דלעיל יליף וכו' עכ"ל התוס' לעיל בד"ה בשלמא הקשו כעין קושי' זו בהכרח מדם ודחי רשב"ם ההכרח דדם אבל הכא ק"ל לפי' דלרבנן דריה"ג לא ילפי' מחטאת דאהרן משום דמשה לא הודה להן על השריפה דא"כ היכי יליף לעיל מחטאת דאהרן והא לא מתרצה בפירשב"ם דכ' לעיל ודלא כמהרש"א ז"ל :

תוס' בד"ה בו וכו' א"נ ע"י גמורתא טירחא וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל דה"ט דטירחא שייך לקמן ליתא דהתם דכדי לאוכלו ודאי יש לו לטרוח כדי שלא יביאו לידי נותר משא"כ הכא דכבר הוא נותר:

דף פג:

גמ' ל"נ אלא לג"ה וכו' מכולא סוגיא מבואר דאי אסור מן התורה לא חייל עלה שם נותר ולכאורה משים ליתא דאין אחע"א ואע"ג דנותר אגיד איסור כולל הוא ל"ל א"כ מיהו הא ליתא דמאי פריך הגמ' למ"ל שריפה נוקמה אפי' כרבנן וס"ל להאי תנא אחע"א בא"כ אלא נר' עיקר הטעם משום דכתיב ואכל תאכלהו והנותר דבעי' מידי דבר אכיל' וכ"כ רש"י בהפוך הרף וכ"כ התו' לעיל דפ"ב בר"ה בשלמ' ע"ש אבל ק' לפי' רשב"א שכ' התוס' שם דאמיד קאי הגמ' ומייתי מקרא דכתיב ישרף גבי נטמא והיינו משום דאי בעיבור צורה ת"ל דהו"ל נותר וע"כ ל"ל לרשב"א הא מילתא דבעי' ראוי לאכילה וקשיא

משמעתין ויש לחלק דדוקא הכא דלא חזי לאכילה בשום זמן אבל נטמא קודם שנטמא הוה חזי וכן לן דמה קודם שלן היה ראוי לזרוק בהא ס"ל לרשב"א דבר אכילה וחייל עלה שמא דנותר ודע דנר' דילה"ר משמעתין להסוברים ס' דאורייתא לחומרא מדרבנן דאי מדאורייתא הא מדאורייתא אסור באכילה ולא חייל שם נותר עלה אפי' אי מספק"ל לר"י וי"ל:

רש"י בד"ה עצמות וכו' ובהא פליג ר"ז אר"נ וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל והוא תימה כיון דר"נ מוקי לה כר"ש כדפירש"י ז"ל ולא כר"י דמשום ס' לא בעי' שריפה א"כ בהאי סברא כר"ז ס"ל ורש"י כ' דפליגי בהא ולייישב פירש"י ז"ל נ"ל דס"ל דלר"ש הוי ספיקא משום די"ל אחר שנפסל שברו בהיתירא וי"ל קודם שנפסל ע"י גמורתא כדי לאוכלו ואין ניכר בו ולכך הוי ס' וס"ל לר"נ דמספיקא שרפי' אבל לר' יעקב ליכא ס' דודאי קודם שנפסל כיון דלעולם איכא איסורא אמרי' קודם שנפסל כדאמרי' גבי קדשים ור"ז כמו כן מוקי לה כר"ש וס"ל דמס' לא שרפו' ועיין להמש"ל בפי"ט מה' פיסולי המוקדשין ע"ש:

תוס' בד"ה ולא וכו' אמר איברי חול שנתותרו וכו' עכ"ל מדבריהם דגרסי' כגי' שהביא רש"י ז"ל שם ומה שדחה רש"י לזו הגי' דא"כ מאי פריך תנינא הא עיקר חידושא דב"ק הוא אשבת נראה דהתוס' הכי מפ' הסוגי' דפריך תנינא בכל יום וכו' ומשמע אפי' בשבת ומשני דב"ק אשמעי' אפי' פסולין ודוקא משלה וכו' איכא דאמרי בין כשרין וכו' ר"ל דב"ק אשמעי' אפי' כשרין דמתני' איכא לאוקמה בחול ופריך לא"ד בשבת נמי תנינא בהדיא והיום ה' ועוד פריך רבא בכל יום משמעותיה אפילו בשבת ולא כאיכא דאמרי ובהכי ניחא מה שהק' המש"ל ז"ל בפ"ד מה' מעה"ק מאי פריך בשבת תנינא נימא דאתא לאשמעי' אפילו פסולין כדמשני אחול ע"ש ועפי"ה ניחא דפריך לא"ד גם בזה ניחא מ"ש התוס' שם וכאן דאיירי במשלה ואפי' בכשרין אפי' לל"ק דא"כ מאי בינייהו דלישני כיון דלל"ק כן הוא וב"ק אשמעי' אפי' פסולין דהא ב"ק היתרא אתא לאשמעי' ולא איסורא ועפי"ה ניחא גם בזה ניחא דהתוס' שם בתחילת דבריהם במשלה איירי וכו' כדאמר ולא עולת חול וכו' ע"ש התינח בשבת אבל בחול מנ"ל ותחיל' דבריהם אחול קאי ועפי"ה ניחא וא"צ למ"ש המש"ל בכוונתם והמשך דבריהם נ"ל הכי הוא במשלה איירי וכו' דאמרי' ולא עולת חול וכו' ומקשים עלה וכו' ותי' ר"י וריב"א במשלה וכו' והכל הוא המשך ראייתם שכ' מתחילה ודע דהתוס' שם תי' עוד בשם הר"י פורת דעולת שבת בשתי' איירי ע"ש וכ' המש"ל דלפ"ד הרי"ף קודם שישבו דבריו הא דאמרי' ולא עולת חול הוא בשחי' אבל בהקטרה שרי אפי' דחול אפי' בלא משלה ע"ש ולפ"ז התוס' ב' קושיות מק' על הרי"ף חדא דהא קתני חלב ועוד בשחיטה היכי ס"ד דקרבן שבת ביו"הכ

או ביו"ט וה"ה דהו"מ עוד להק' היכי אמרי' חלבי יו"הכ או יו"ט אין קריבין בשבת הא אפי' דחול קריבין:

דף פד.

תוס' בד"ה ולא וכו' מה לנו"ן שכן צורך גבוה וכו' עכ"ל ק"ק נילף מבינייא מאוכל נפש ונדרים ונדבות וי"ל מדקאמר הגמ' בק"ו משמע דחדא מחדא יליף ולא מבינייא:

בא"ד מה לאוכל נפש וכו' עכ"ל הרב בני דוד בנימוקיו להרמב"ם ה' מילה הק' ע"ד אלו ממ"ש ביבמות דף ה' ע"ב בד"ה כולהו וכו' דאי לאו דגלי לן קרא הו"א דאין לחלק ע"ש ונ"ל דל"ק דמ"מ בק"ו לא הוי איכא חומרא בא"נ ואף דקושטא דאין לחלק מ"מ פירכא מיהא הוי ורבא בק"ו קאמר:

בא"ד קסבר נו"ן קריבין וכו' עכ"ל עיין במס' ביצה ד"ך ע"ב ע"ש :

בד"ה הואיל וכו' דסבר ר"ל וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א לר"ל ליתני רבותא עגל וכו' ע"ש אין מקום לקושי' דמתני' לענין פסח מתניא דלא אתי עגל וראש כבש ל"ד לראש עגל ומה שהק' לר"י מבריית' י"ל דס"ל כאוקמתא דרבא דתנאי היא אבל דר"י אדר"י ק"ל שפיר:

בד"ה הא וכו' ולא גידין וכו' עכ"ל מבואר מכאן דגידין לא מקרו בשר לכ"ע דהא ר"י הדר ביה וק' דבגמ' לעיל דכ"ב אמרי' כשהותרה נבילה היא וגידה הותרה וצ"ל דנבילה הוא דמקרי ולא בשר ובהכי ליתא למה שהביא הפר"ח בסי' צ"ח דחלב מקרי בשר מדאמרי' היא וחלבה הותרה ע"ש.

דף פד:

גמ' גזירה מבעיא אטו משחשיכ' ק"ק ליעביד מבעיא ע"י גמורת' דהא אביי גופיה קאמ' דילמא פקע ואי גזר' גם בזה הו"ל גזירה לגזירה וצ"ל דרגילות דפקע ועיין במהרש"א לקמן בתוספות בד"ה כשהוא ע"ש:

תוס' בד"ה אבר וכו' הא מה שא"ר לאכילה לאו כשר עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולק"מ דלעיל הא דכשר משום דנעשו עבודות בהכשר ומ"מ השתא א"ר לאכילה אבל באוקמתא הלזו דאבר שיצא מקצתו הא דקאמר כשר הוא לאו משום דנעשו עבודותיו בכשרות דא"כ אפי' יצא כולו אלא הא דקרי ליה כשר משום מה שבפנים ולכך ק"ל שפיר דמה שבפנים ראוי נמי לאכילה:

בד"ה איתמר וכו' אע"ג דמצי לאוקמה כרבנן עכ"ל היינו לר"י דכר' אשי ס"ל ומאי דקאמר אי דאין עליו כזית בשר אמאי יש בו משום שבירת עצם היינו לר"י וכדפירש"י ז"ל דאל"ה הו"ל למפרך סתמא לר"ל דהא מ"מ קשיא לר"ל ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף פה.

גמ' כשהוא אומר ועצם ל"י בו בפ"ב וכו' השע"ה בה' ק"פ הביא מה שמקשי' דילמא קרא אין צריך לשבור קאמ' ומנלן דאתי ללאו ומתרצי' מדאצטריך בפ"ב ועצם ל"י בו עיי"ש ואין להקשות לפ"ז מנלן דאתי לעצם שיש בו מוח דילמא אתא לגלויי דלאו היא ולעולם דאין בו מוח די"ל דלא הול"ל לאו אחר אלא דהו"ל לגלויי בשום גילוי אחר:

שם ולרבינא וכו' הלח"מ בפ"א מה' פהמ"ק הוכיח דהרמב"ם ז"ל לא פסק כרבינא מדפסק האי דאבר שיצא סתם ולא ביאר דאית בו כזית ע"ש ולא היא דלמסקנא דבפסח לא קא מבעיא ליה ניחא האי מתני' דאבר שיצא ואע"ג דמתני' דאבר שיצא אייר גם במוקדשין קוצץ בקופיץ י"ל דבק"ק אייר ולא קא מבעי' ליה אלא בקדשים קלים דומיא דפסח כמ"ש המהרש"א ז"ל בתוס' ע"ש וגם התוס' נראה דס"ל כן אלא דק"ל הכא אמרי' בני חבורה זריזין ושם חיישי' שמא יחתה ואמאי הא זריזין הן מיהו לשון איפכא שכתבו לא דייק שפיר:

שם והא קתני סיפא האוכלו ה"ז בל"ת אין להקשו' לוקמ' כר"ש דס"ל כ"ש למכו' דלר"ש גם טומאתו בר"ש דטומאתו כאיסורו ולדידיה איסורו בכ"ש ודע דבעיא דלא אפשיטא ועיין להראב"ד ז"ל והכ"מ בפ"א מה' פסהמ"ק ובגמ' לעיל דמ"ט ע"כ ע"ש:

בפירש"י בד"ה ה"ז וכו' כל שבקדש וכו' עכ"ל עיין בגמ' לעיל דכ"ד דלאו שבכללו' הוא ע"ש וטפי הול"ל דלאו דבשר בשדה וכו' כדאיתא במכות די"ח ע"ש ואפשר דדעתו ז"ל דיוצא מחבורה לא הוי בכלל בשדה אלא דלפ"ז ק' מנלי' דפסול דאי מלא תוציא דילמ' לעבור בלאו ולא מפסל וכדפרכי' במנחות דנ"ג גבי לא תאפה חמץ אלא ע"כ דהוי בכלל ובשר בשדה וכו' וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ט מה' ק"פ ואין לומ' דמפסל משום דקי"ל כרבא בפ"ק דתמורה דכל מלתא דא"ר לא תעביד אי עביד ל"מ והכא כתיב לא תוציא והגמ' דמנחות אליבא דאביי דפליג עליה דרבא וס"ל דמהני הא ליתא דא"כ ק' עליה דרבא מברייתא דמייתי שם במנחות דאצטריך מצה תהיה לעיכובא אלא ע"כ דאליבא דכ"ע פריך משום דבקדשי' שינה עליו הכתוב לעכב בעינן ושוב ראיתי שכן הוכיח השע"ה בפ"א מה' ק"פ ע"ש ועיין להרב שבות יהודה דפ"ג ע"א בד"ה ת"ל וכו' מה שהק' אברייתא דמכילת' ועפי"ה לא ק"מ גם תי' הא' שכתב ליתא:

תוס' בד"ה כשהוא וכו' יליף מהכא דאין עשה וכו' עכ"ל אין להק' דילמא משום דלא אתי חד עשה ודחי תרי לאוי דכה"ג אמרי' בריש תמורה לענין נתוק ומשם למדו הכללים לענין דחייה דכבר כ' התוס' במכות דט"ו ע"א דדוקא בסמוכין ע"ש:

בא"ד הא בעידנא וכו' פיסקי תוס' שם בזבחים כ' כיון דלא אפשר לקיים העשה בשום פנים אלא ע"י הדחייה לא בעי' בעידנא ע"ש וצ"ל דס"ל דע"י גמורתא לא אפשר כדכ' התוס' כאן ובזה א"ש דהתוס' כאן בתי' ר' חיים יתורץ גם קושי' הא':

בא"ד משום הפסד קדשים וכו' עכ"ל והגמ' בפ"ק דחולין די"א דדחי דדילמא ע"י גמורתא הוא אליבא דאביי דפקע מדרבנן וכמ"ש מהרש"א ז"ל מיהו מלישנא דגמ' לעיל נר' דגם לרבא חששא בעלמא היא עיין שם:

דף פה:

גמ' הוא מפרק לה בנגררין הר"מ השמיט

נגררין וע"ש להלח"מ ונ"ל די"ל דוקא לענין חיוב הוא דילפי' משבת דתרווייהו חיוב נינהו ועיין בפירש"י אבל לענין פיסול לא בעי' הנחה ולכן בפ"ט מה' ק"פ לענין חיוב כ' נגררין ולא כ"כ לענין פיסול וכללן עם שאר קדשים והגמ' דלא משני הכי דס"ל דאי נפסל קודם שהניחה א"כ כי הניחו אינו חייב דדומה למחמץ את הפסולה וס"ל המחמץ את הפסולה פטור ועיין להמש"ל בפ"א מה' ק"פ שהביא מחלוקת אמוראי בזה בירוש' ע"ש וא"כ למאי דקי"ל המחמץ את הפסולה חייב לק"מ קושי' הגמ' וא"ש:

דף פו.

גמ' בבר שורא הר"מ השמיט בר שורא והראב"ד השיגו ונ"ל דהר"מ מפ' הכי בשלמא חלונות מ"ל בשוין וכיון דאיכא חלונות השוין קדשו כ"ד הכל דלא ליתי למטעי אבל חומה המ"ל דשוין ומשני מ"ל בבר שורא וכיון דאיכ' חומה השוה קדשו הכל דלא אתי למטעי:

פרק שמיני

דף פז.

רש"י בד"ה לא יאכל וכו' דמסתמא לא היה דעת רבו וכו' עכ"ל למסקנא דגמ' דמוקי לה כמשנ' אחרונה הטעם משום דהוי כבן חורין ורש"י לס"ד כ"כ ועיין בתוס' לקמן דפ"ח בד"ה מתני' שכ' דמסתמא מיירי כששחטו וכו' ע"ש ומדברי רש"י הללו נר' דלא ס"ל כן ולדברי התוס' ע"כ הטעם דחציו עבד וחציו ב"ח ל"י משל רבו משום דאין דעת העבד להמנות עליו ואע"ג דהשתא מיהא רוצה לאכול מ"מ בשעת שחיטה לא היה דעתו להמנות:

דף פח.

גמ' לא ע"י בנו ובתו הגדולים וכו' ראיתי מק' הא דאמר ר"א בנדרים דל"ו ע"א הפריש פסח על חבירו לא עשה כלום מאי קמ"ל הא שמעי' ליה מהאי ברייתא דאי' לשחוט על בנו ובתו הגדולים ועוד הגמ' שם דפריך מדברי ר"א אמאי לא פריך מהאי ברייתא ולק"מ

דהאי ברייתא מוקמי' לה בסמוך בסתמא ולאפוקי מיחו וקמ"ל ר"א דבאדם אחר אפי' בסתמא לא מהני והגמ' שם ל"מ פריך אלא מסתמא דאי אמר בהדיא לא בעינא ודאי אפי' במחוסרי כפרה ל"מ מיהו אכתי ק' כי פריך יביא פסח על חבירי שכן אדם מביא על בניו ובנותיו הקטנים אמאי נקט קטנים אפי' גדולים נמי בסתמא מהני ועוד דהר"מ בפ"ב מה' ק"פ פ' להך ברייתא ולא הביא הך דינא דר"א דבאדם אחר אפי' בסתמא ל"מ ע"כ נ"ל דאי מהך ברייתא לחודה הו"א דבבנו ובתו הגדולים שוחט עליהם בלא דעתם אפי' לא ידעו כלל וקמ"ל ר"א דבלא ידעו ל"מ ודוקא בידעו ושחקו ומשום דשתיקה כהודאה דמיא אבל בלא ידעו ל"מ ואדם אחר שוה לבנו ובתו הגדולים ולכן הר"מ שכ' בבנו ובתו ידעו ושתקו לא הוצרך לפ' הך דר"א:

תוס' בד"ה שה וכו' דאיכא חינוך מצוה שרי עכ"ל היינו בהגיע לחינוך אבל בלא הגיע לחינוך ליכא מצוה כיון דאינו מחוייב לחנכו ודמי לשפחתו העברית כמ"ש רש"י ז"ל ושמעי' מדברי התוס' הללו דהא דאמרי' אין ב"ד מ"ל בהגיע לחינוך איירי אבל בלא הגיע לחינוך ספי' ליה בידים דקטנים דברייתא בכל גוונא מיירי ומחלפא שיטתייהו ממ"ש בפ' כל כתבי דקכ"א ע"א דהא דאין ב"ד מ"ל בלא הגיע לחינוך אבל בהגיע לכ"ע מצווין להפרישו ע"ש ולפ"ד דשם ע"כ הכא דמצוה לחנכו שאני ואע"ג דבעלמ' מ"ל הכא שאני ועפי"ז ניחא מאי דק"ל עמ"ש שם בפ' כ"כ מהא דאמרי' ביבמות דקי"א ע"ב דמתני' דקתני יגדלו זע"ז כר"מ ומשום דאין ב"ר מ"ל ע"ש בפירש"י והתם בבן ט' שנים דביאתו ביאה והגיע לחינוך הרי דאע"ג דהגיע לחינוך אין ב"ד מ"ל ועפי"ה ניחא דמצוה שאני אך ק' דלפ"ד שם בפ' כ"ג אף בלא הגיע לחינוך לא ספי' ליה בידים והכא קתני קטנים סתמא אף בלא הגיע לחינוך ובהא ליכא מצוה ואמאי ספי' ליה וצ"ל דס"ל כמ"ש הר"ן והתוס' בנדרים ועיין מהרש"ל ז"ל והנה התוס' לקמן דפ"ט בד"ה האי הק' נייתי כהן קטן ע"ש וק' דהא לא ספי' ליה איסורא וחינוך ליכא אלא באב ונימא דאיירי בהנהו בני חבורה לא הי"ל בנים קטני' וי"ל משום תקנת הגדולי' ספי' ליה ועי"ל דהתם במדעתו של הקטן איירי וליכא איסורא והו"ל כשפחתו העברית:

בד"ה לישא וכו' וליתי עשה דשבת וכו' עכ"ל כצ"ל כמו שכתב מהרש"א ז"ל ריש חגיגה ותי' דבדידה ליכא עשה דאפשר לה בעבד משמע דאשה מפקדא אשבת וכ"נ מדבריהם בדבור שאח"ז וכ"כ בפ"ק דבתרא די"ג כד"ה שנאמר בשם ר"י בר"מ וע"ש בד"ה כופין ומדברי הר"ן בתשו' סי' ל"ב ונ"ה נר' דליכא שבת באשה וכ"נ מדברי הר"מ בפכ"א מה' א"ב דין כ"ו וע"ש לה"ה שכ' דתוספת' היא ולשי' התוס' ק' מההיא תוספתא וצ"ל דאיירי שכבר יש לה בנים וכהנהו עובדי דס"פ הבע"י ואי מפקדא אפו"ר אפי' י"ל בנים איכא

משום ולערב וכו' וכדאי' שם ועיין להמג"א סי' קנ"ג ומ"מ ק' ישא חציה שפחה וחב"ח ועיין לה' טורי אבן שם בחגיגה ובמ"א כתבתי בזה הק' מהרש"א ז"ל בגיטין ליתי עשה דלעולם בהם תעבודו ולידחי ל"ת ע"ש ול"ק דעשה זה הוא לאדון והעברת הלאו היא לעבד ולא דחי בכה"ג כמ"ש מהרש"א גופיה בפ' שבועת העדות ד"ל ע"ב ע"ש ובמ"ש התוס' משום דבזמן שאין היובל נוהג וכו' לפ"ז הו"מ הגמרא לאוקומי גם ברייתא במשנה אחרונה ובזמן היובל נוהג:

דף פט.

גמ' וניתי מותר הפסח וכו' מכאן הק' השע"ה ז"ל עמ"ש מהר"ץ בתשו' בדברי רש"י לעיל דכיון דאינו נאכל ביום זבחו הוי ממעיט באכילתו ע"ש ונ"ל דשאני לעיל דאיכא תקנה דהולך אצל רועה אבל הכא דליכא תקנה אחרת לא אכפת לן בהא אלא דוקא בשלמים וזה נ"ל כוונת התוס' בד"ה ה"מ שכתבו דה"ה דאמרי' הכי אנותר דה"ל דכיון דמשום ליתא דלכתחי' לא יביאו בתנאי גם במותר הפסח הומ"ל דלא יוכל להתנות משום ממעט באכילתו ביום זבחו דע"י זה אפשר שיביא לידי נותר ודלא כמהרש"א שם ובהכי ניחא מה שהק' השע"ה ע"ד התוס' במפקח את הגל אמאי לא יתנה בשלמים ע"ש די"ל דבשלמים דממעט באכילתו ממש לא יוכל להתנות והא דלא מתנה בההיא דמפקח במותר הפסח ה"ט משום דלא בעי עקירה ושלמים לשם פסח קשחיט ודוקא בשמעתין דאיכא חד ודאי דלא עביד פסח הוא דכ' התוס' בד"ה ונטרחו וכו' דכה"ג בעי עקירה ומה שתי' השע"ה לזה תימא דנעלם ממנו דברי התוס' בשמעתין גופה בד"ה האי וכו' ע"ש ומה שהק' השע"ה בסוגיין דהא מביאו להמוח לידי נותר דאי' לשבור משום ס' פסח ע"ש לפי מה שנראה מדברי התוס' לעיל דפ"ח בד"ה שה וכו' דקטן שלא הגיע לחינוך ספי' ליה בידים כמ"ש שם ניחא שפיר דיביא קטן לשבור העצים מיהו ק' לעיל דפ"ה ע"א דאמרי' אתי עשה דואכלו ודחי ללאו דשבירת העצם אמאי הא אפשר לקיים ב' ע"י קטן וע"ש בתוס' מה שהק' מהר"ץ בתשו' מעשה דהשלמה עיין לעיל דנ"ט ע"א דאמרי' מעלה ומלינה וכו' ע"ש:

שם ונמצאו בנות זריזות וכו' לפ"ד התוס' דאיירי בדלא אמנינהו ונאכל שלא למנויו וספי' להו איסורא והיינו משום חינוך כמ"ש התוס' לעיל דף פ"ח בד"ה שה יש להוכיח מברייתא הלזו דמצוה לחנך גם את הבנות וכ"נ מברייתא דלעיל דשוחט אדם ע"י בנו ובתו הקטנים ע"ש בפירש"י וק' דבגמ' בנזיר דכ"ט ע"א קאמר דאין חייב לחנך בתו וע"ש בתוס' דכ"ח ע"ב ע"ש:

דף פט:

גמ' אפי' בההיא יתירא נמי קנסוה עמ"ש בח"מ סי' ר"ך דין ח' ע"ש:

תוס' בד"ה דיעות וכו' דאצט' לשנויי הכי דלא נידוק וכו' עכ"ל ק"ק לקמן בעובד' דר"פ ור"ה דאיתיביה כל הני תיובתי ושני כדשנינן אמאי אצט' לשנויי אמתני' כדשנינן דיעות שאני לישני משום דליכא הא קבלתון וי"ל:

בד"ה בני וכו' דבכל ענין מיירי אפי' התנו וכו' עכ"ל וה"ט דרשאין. משום דיעות שאני דאפי' לא אכלי כולן אלא כחד מיירי כדקאמר בגמ' ולכך התוס' בדבור הקודם כ' משום דאיכא למידק איפכא וכו' דאפי' איירי בהתנו מ"מ הטעם הוא משום דיעות והיינו הך דקאמר בגמ' דיעות שאני:

דף צ.

גמ' ומה מוקדשין וכו' מקשי' לפמ"ש התוס' בחולין דקט"ו ע"א דעוף מבהמה לא אתי דמה לבהמה שכן אין גדלות וקטנות פוסל ע"ש ה"נ ניפרוך הכי ונ"ל דלמאי דמוקי לה בפסח א"ש דפסח בן שנה בעי' וקטנות וגדלות פוסל אבל התוס' אקרא דאלה קאי דמשתעי בנדרים ונדבות ופסח גופיה היכא דנעבדה בהם עבירה לא ידעי' אלא מעוף דנ"ל התם דלא אמרה תורה שלח לתקלה ומטעם בשר לגבי מזבח נמי ואפי' למאי דמוקמי' לה הכא בק"ק ואליבא דריה"ג ליכא למפרך הכי די"ל פסח יוכיח:

דף צ:

תוס' בד"ה עד וכו' דאנן סהדי וכו' עכ"ל ראיתי למהריט"א בס' קדושת יו"ט הנ"מ סי' נ"ג שהק' ע"ד מגמ' ביומא דנ"ד דפריך ונברור ד' זוזי ונשדי במיא וכו' ומשתרי אע"ג דאנן סהדי דהיו מעורבין ע"ש ונ"ל דלא כ' התוס' אנן סהדי וכו' אלא הכא דאיכא כמה קינין ואמרי' דכל חד איתרמי ליה דידיה הא ודאי אומדנא דמוכח הוא והוי כאנן סהדי דלא איתרמי. לכולהו הכי אבל התם דבחד לבד שמתו בעליו יכול להיות דאיתרמי ליה דידיה ומה שהק' עוד הרב המגיה שם מגמ' בעירובין דל"ז בההיא דב' נשים שלקחו קיניהן בעירוב לק"מ דההיא לקחו ממוכר אחד ובכה"ג א"ש וכמ"ש התוס' כאן דאי אמרי' שלקחו ממוכר אחד א"ש ועיין למהרש"א שכ' דהוא מטעם ברירה ע"ש ונר' שהבין בכוונתם דאיירי כס"ד דגמ' שם בעירובין בההיא ברייתא דלקחו קיניהן בעירוב ע"ש וא"צ די"ל דכוונתם דבשעת לקיחה מהמוכר בורר זו לזו וזו לזו וכדמשני הגמ' שם כשהתנו ע"ש בתוס':

בד"ה מי וכו' כי יהיה טמא כתיב והאי קלישא וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דט"י לא אקרי טמא ואע"ג דאמרי' בפ"ק דמכות ד"ט טמא יהיה לרבות ט"י מיתורא דקרא הוא דנ"ל אבל הכא לא מיתר קרא וכ"כ הראב"ד בפ"ו מה' ק"פ וע"ש להר"מ ולהתוס' בזבחים די"ו ע"א בד"ה ט"י ע"ש והנה הר"מ פ' שם דט"י דט"מ אין שוחטין עליו אבל ט"י רט"ש שוחטין עליו וע"ש להר"מ וצ"ל דהר"מ מפרש מאי דפריך הגמ' ממאי דהכי הוא דלא

כפירש"י אלא דפריך ממאי דקרא בכל עניין אייריי וראיתי לה' שיו"ט סי' שהק' ממאי דאמרי' לעיל דס"ז ע"א דטמא לנפש אחא לציבור דעבדי בטומאה ולס' הר"מ נימא דאתא לחלק בין ט"י דט"מ לט"י דט"ש ונ"ל דס"ל לאביי התם דשוחטין וזורקין על ט"ש ולמ"ד שוחטין גם אטמא מת נמי שוחטין וקרא בחל ששי בע"פ ולמ"ד אין שוחטין נ"ל דדחי טומאה מבמועדו דפלוגתא דתנאי היא כמ"ש התוס' ריש דס"ו ע"ש ולס' הר"מ ק' מאי פריך בסמוך אי דטביל מאי קמ"ל וכו':

דף צא.

גמ' המפקח את הגל וכו' עיין להשע"ה בה' ק"פ דנ"ז ע"ד שתמה מכאן עמ"ש התוס' לעיל דפ"ט ע"א בד"ה ה"מ וכבר כתבתי בזה לעיל ולקושי' נר' דלק"מ דבגל ארוך איכא כמו ס"ס דשמא לא האהיל ואת"ל האהיל שמא חי היה באותה שעה אבל בגל משוך דליכא אלא ס' אחד קתני דחייבין לעשות פ"ב אך התוס' בשמעתין הק' מפקח גל נמי נימא חי חיה ולפי"ה ק' נימא דמאי דקתני חייבין היינו ע"י תנאי ונר' דקושי' היא נימא אוקמה אחזקתיה דחי הוא ותי' דאיכא חזקה כנגדה מדהשתא מת וכו' והדר הו"ל ס' ובהכי ניחא מאי דק' במ"ש דכל הטומאות בשעת מציאתן דהא דכל הטומאות כשעת מציאתן דוקא בקדשים משום חומר' וכמ"ש התוס' בריש נדה ואיך נמשך מזה קולא להביא חולין בעזרה ועפי"ה ניחא דעביד ע"י תנאי אלא דמק' נוקמה אחזקה ותי' דאיכא חזקה כנגדה והוכיחו זה מדאמרינן כל הטומאות כשעת מציאתן וא"א דהוי חזקה גמורה דהוי חי אין סברא להחמיר בקדשים נגד החזקה אלא ע"כ דספיקא הוא ומחמרי' בקדשים לשרוף כדאי' שם בנדה ולכך כיון דס' הוא חייבין בפ"ב ע"י תנאי אבל בגל ארוך ס"ס הוא ועיין בקדושין דע"ט דאמרי' מדהשתא בוגרת וכו' ובתוס' שם ובמ"א כתבתי בזה בהא דאמרי' מדהשת' בוגרת אי הוי ס' או ודאי והט"ז ביו"ד סי' שצ"ז הוכיח מדברי התוס' הללו דס' שמועה רחוקה להקל דאמרינן מדהשתא מת דאי ס' הוי חולין בעזרה ע"ש ועפי"ה ליתא ומ"מ כיון דמתבאר מדבריהם דהוי ס' הא קי"ל ס' אבילות להקל ויש לצדד בזה דנר' דכמו דאמרי' אבילות יום א' דאורייתא גם שעה א' דשמועה דאורייתא ושוב הו"ל בשאר ימים כמו ס' דרבנן דאיתחזק איסורא וכבר איפליגו רבוות' בס"ד דאיתחזק איסורא אי ספיקו להחמי' כמ"ש בסי' ק"י ועיין לה' בכור שור בנימוקיו למ"ק ע"ש:

דף צא:

תוס' בד"ה ר"ש וכו' ותימה ודילמא וכו' עכ"ל וכן ק' דילמ' נ"ל מיעשו אותו כדלקמן דצ"ה ע"א וע"ש בתוס' בד"ה מבע"ל:

דף צב.
רש"י בד"ה דרך וכו' ול"ל משום כרת דערל וכו' עכ"ל ק"ק דהא כי מל למחר ליכא כרת כמ"ש הר"מ בריש ה' מילה דליכא כרת עד שימות בלא מילה וכ"כ רש"י לעיל דס"ט ע"ב ע"ש ולא שייך למי' בזה העמידו דבריהם במקום כרת ולדברי הר"מ הללו ק"ל מדאמרינן בפ"ק דכריתות ד"ז ע"א והרי פסח ומילה דאיכא כרת ולא מייתי קרבן ומאי ק"ל ממילה הא ליכא כרת עד שימות ובחייו אינו מתחייב בקרבן:
בד"ה וראה וכו' הואיל והותרה לו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולק"מ דמצורע במחנה לויה מותר מן הדין ולא שייך למי' הואיל והותרה וכו' אבל בכהונות מדינא אסורה אלא משום תקוני גברא הותר:
תוס' בד"ה ט"י וכו' ל"מ שאר טמאים וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין להתוס' בפ"ק דיבמות ד"ז ע"ש:

פרק תשיעי

דף צב:
גמ' לא הורצה וכו' כ"פ הר"מ בפ"ה מה' ק"פ וכ' בד"מ דהלכה כר"ש באיסורי והוא תימה דלמאי דפ' ברפ"ו אין שוחטין על ט"צ כ"ע מודו דלא הורצה כמבואר בשמעתין ואפשר דמאי דפ' אין שוחטין על ט"צ הוא מדרבנן עיין בסוגייא דלעיל ד"צ ע"ב ע"ש:
רש"י בד"ה א"כ וכו' טפי מאונס וכו' עכ"ל היינו לפום פשט' דמתני' אבל למאי דאמר מזיד קתני בהדייהו לא ק' אלא ממזיד אבל מאונס אחרינא ל"ק דמ"ש ובדבור שאח"ז מפ' למסקנ' דמזיד קתני וצ"ע:

דף צג.
גמ' למה נאמר דאי בעי וכו' הא דלא פריך הכי אמתני' משום די"ל דעיקר הקושי' אדרך רחוקה אבל בברייתא לא קתני אלא למה נאמר טמא ולא הזכיר דרך רחוקה ולכך פריך שפיר ולפ"ד התוס' ניחא יותר שפיר דמאי דפריך הוא דכיון דקתני לפוטרו מכרת משמע דאי בעי למעבד מצי עביד והא ליתא בטמא ואמתני' ליכא למפרך הכי דקתני פטורין אגב חייבין וליכא למידק מינה אי בעי למעבד וכו' ואין להק' דמ"מ תקשה אמתני' מאי ק"ל למה נאמר טמא די"ל דעיקר הקושי' מדרך רחוקה ומשני לפטור מכרת וכיון דדרך רחוקה לפטור מכרת גם אטמא כן הוא ולכך קתני פטורין אתרווייהו ולר"ש דלא הורצה גם אדרך רחוקה י"ל דה"ה דמצי לתרוצי תנא דמתני' דאי בעי למעבד וכו' וחדא מתרתי קתני:
שם סבר שני רגל בפ"ע הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' ק"פ פסק כר' והשיג הראב"ד דלא הו"ל לפסוק כר' כיון דרבים פליגי עליה עיי"ש ונ"ל דטעמו משום דסתם מתני' כר' דקתני

למה נאמר טמא ושהיה בדרך רחוקה וכו' וכן ברייתא דלעיל דלר' נתן ל"ק למה נאמר וכו' דאשמעינן קרא דאף על גב דלא חזי בא' עביד בשני כמ"ש התוס' בד"ה שלא ואף דהתוס' לר"י דס"ל משעת אכילה מ"מ לעולא נמי כיון דא"י לבא בשעת שחיטה לא חזי בראשון לדידיה איברא דלפ"ז במ"ש הרמב"ם שם דטמא ודרך רחוקה אף דהזידו בשני אין חייבין כרת וכ"כ בפי' המשנה דזהו מאי דקתני מתני' שאלו פטורים מכרת וכו' עיי"ש קש' דבגמ' לעיל פריך אמתני' שוגג ואונס בני כרת נינהו ולפ"ד הרמב"ם מאי פריך והלח"מ עמד בזה ותי' דבעי לאוקמי מתני' כר"ן עיי"ש ולפי"ה לית' דמתני' ר' היא דר"ן אצטריך קרא בלא"ה כאמור ודע דלפ"ד הר"מ דטמא ודרך רחוקה פטורים בהזידו בב' ניח' מ"ש התוס' בד"ה אלא וכו' לר"י אמאי אצטריך קרא וכו' דלפ"ד הר"ם אצטריך קרא לפוטרם מכרת בהזידו בב' גם ניח' מ"ש בר"ה דאי בעי וכו' מדקאמ' לפוטרו משמע וכו' דלפ"ד הר"ם דלפוטרו מכרת הוא בהזיד בב' אין מקום לדייק הא אי בעי למעבד מצי עביד:

תוס' בד"ה ה"ג וכו' ור"ש סבר נמי וכו' עכ"ל לפ"ז אין מקום לגי' שהביאו התוס' בפ' הישן דף כ"ה ע"ב דא"כ הקשי מהאי ברייתא לר"ש ומ"מ מקום י"ל דרע"ק ס"ל דמישאל ואלצפן חל ז' בע"פ לתי' קו' ר"י וניחא קו' התוס' בדיבור שאח"ז:

בד"ה אלא וכו' דא"כ מאי פריך למה נאמר וכו' עכ"ל ק"ק דנימא דהא שמעינן לה מדרך רחוקה לא מחייב על מה שלא נזהר ולכך פריך שפיר דאי בעי למעבד וכו' וי"ל דל"ד לדרך רחוקה דהיה סבור דיכול לחזור משא"כ דטמא וקמ"ל דאף דטמא ל"מ ע"מ שלא נזהר:

דף צד.

תוס' בד"ה כ' וכו' וגם חשבון של ת"ק שנה פליג וכו' עכ"ל לפ"ד מהרש"א לפום קושטא דמלתא לא פליג אבל מפסקי תוס' נרא' דקושטא הוא דפליגי עיי"ש ולדבריהם קש' נימא דחשבון דת"ק עם אוקיינוס הוא ולא פליג אחשבון דכוש וצ"ל דבההיא דתמיד נמי י"ל בלא ים אוקיינוס כמו ההיא דחגיגה אלא דהתוס' קאמרי דממ"נ איכא פלוגתא דאי ההיא דתמיד בלא ים אוקיינוס קאמר א"כ פליג אחשבון דכוש ואי האי דתמיד עם אוקיינוס א"כ פליג אההיא דכל הישוב וכ' תוס' ניחא להו למימר דההיא דכל הישוב כ"ע היא וחשבון דת"ק פליגי אחשבון דכוש:

דף צד:

גמ' ר"א תנאי היא וכו' השתא מסיק דתנאי פליגי בהערל שלא מל כפרש"י וק' עמ"ש התוס' ריש פירקין דלמ"ד אין שוחטין וזורקין עט"ש ט"ש שלא טבל ענוש כרת וליכא מאן דפליג עיי"ש וצ"ל דיש לחלק בין ערל לטמא ומ"מ קשה במה שהוכיחו התוס'

בההיא דפ' א"ד לכ"ע היא מדפריך מינה לרבה דמה הוכחה היא זו הא קתני ערל בהדייהו בהך ברייתא ומאן שמעת ליה דאמר ערל שלא מל בכרת ר"א וקתני טמא וכו' ושפיר פריך מינה לרבה אליבא דר"א:

דף צה.

תוס' בד"ה מה וכו' דשייר נמי ביקור וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו דשייר נמי לינה וס"ל כר"י דלקמן דפ"ש אינו טעון ביקור ותוספת' ס"ל כמ"ד טעון ביקור משום דמתני' דלא כר"י דלר"י דוחה נמי את הטומאה וכדפריך לקמן אברייתא ובהא דרואה הטומאה לא אשכחן תנאי אליבא דר"י:

פירש"י בד"ה בפרטיה וכו' כ' מהרש"א ז"ל דגי' הספרים שלנו היא גי' ר"י דבכלליה מרבה בל תוציא דדמי ליה דהאי מפסיל בנותר והאי מפסיל ביוצא ובפרטיה ממעט ב"י וב"י דדמי ליה דהאי ניתק לעשה וכו' ע"ש ק' אמאי הוי ב"י וב"י ניתק לעשה הא קדמו עשה דתשביתו דכתיב קודם ב"י וב"י והתוס' בעצמם דחו פירש"י בבל תוציא דלא הוי ניתק לעשה מה"ט ואילולי דברי מהרש"א י"ל דהתוס' ל"ל פי' אחר בגמ' ומקשי' בבל תוציא הגמ' גופה וכבר עמד בזה ה' מגלת ספר לאוין ע"ז ע"ש ונ"ל דס"ל להתוס' דאע"ג דכתיב העשה קודם ללאו אי לא מקיים העשה אלא אחר העברת הלאו הוי לאו ניתק לעשה ועפירש"י והתוס' בפ' הלוקין בסוגייא דקדמו עשה ע"ש ולר"י דס"ל אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף מנותר דהוא לבתר איסוריה א"כ תשביתו דהיא הבערה היא אחר זמן איסוריה וכמ"ש התוס' בפ"ק די"ב ע"ב ע"ש וא"כ י"ל ברייתא הלזו כר"י אתיא ולדידיה העשה דתשביתו דהוא הבערה אחר זמן איסורו הוא ושפיר הוי לאו הניתק לעשה אע"פי שקדמו בכתיבה ולפי"ז צ"ל דעובר ב"י וב"י משש שעות ועיין לה' אליה רבה בסי' תמ"ג ע"ש ועפי"ז י"ל דברי הר"מ במז"ל בפ"א מה' ח"ומ כ' דבקנה חמץ לקי הפך סוגיין דקרי ליה ניתק לעשה ועפי"ה יתישב שפיר דאיהו פ' כרבין דתשביתו בכ"ד ולא ילפי' מנותר כמ"ש בפ"ג ע"ש והוי לאו שקדמו העשה ועפי"ה ניחא גם מ"ש ה' מגלת ספר ז"ל ע"ד התוס' מתוספתא דמוכח מינה דאי עשה מעשה לקי ע"ש דההיא תוספתא אתיא כרבנן גם מה שהק' הר' מגל' הפר ז"ל הא לא אתי עשה ומנתק תרי לאוי דסמיכי והכא סמיכי לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור ע"ש ל"ק דהנך צריכי לחמץ והשאור והתרי לאוי דלקי עלייהו הם לא יראה ולא ימצא וכמ"ש הר"מ ז"ל שם בדין ב' וע"ש למר"ן בכ"מ ע"ש וסבור הייתי לישב עוד דברי הר"מ במ"ש התוס' בפ"ק דתמורה ד"ד ע"ב דלא הוי ניתק אלא אי סמיך העשה ללאו ועשה דגזילה אע"ג דלא סמיך ליה משום דא"י לקיים העשה אלא אחר העברת הלאו ע"ש וא"כ י"ל דלר"י דאין

ביעור חמץ אלא שריפה ותשביתו היא הבערה או אז לקיים העשה אלא אחר העברת הלאו והוי ניתוק אע"ג דלא סמיך ליה אבל למאי דקי"ל כרבנן אז לא הוי ניתוק כיון דלא סמיך העשה דתשביתו ללאו דלא יראה שו"ר דהא ליתא דהר"מ בפ"ג מה"ת פ' המקדים תרומת לביכורים אינו לוקה וה"ט משום דהוי לאו הניתק לעשה הרי אע"ג דלא סמיך ליה ואע"ג דאפשר לקיים העשה קודם העברת הלאו הוי ניתק ודברי התוס' אינם אלא למ"ד לוקה ע"ש בתוס' והמ"ק דפ"ג כ' לישב במ"ש הר"מ בפ"א מה' תמורה דהטעם דלאו דתמורה לא הוי ניתק משום דאיכא תרי לאוי ומנתק חד ולקי אחד וה"נ לא יראה וטעם ב' שכ' הר"מ שם דהעשה אינו שוה ללאו שייך כאן דה דהעשה מש"ש והלאו ליתיה אלא בלילה ע"ש ולא נהירא דהתם העשה ליתיה בציבור וגרע מהלאו ולכך אין בו כח לנתק אבל הכא אדרבא העשה אלים מהלאו דקדים אפי' מש"ש:

דף צה:

תוס' בד"ה פסח וכו' אמאי אצט' וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל עדיפא מינה לרבנן דס"ל טעון לינה משום די"ל דס"ל רגל בפ"ע ולא גרע ממביא קרבנו בחול אבל ר"י ס"ל תשלומין דא' מדממעט ליה מלינה כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז והא דתשלומין דא' נ"ל מקראי לעיל ולכך ק"ל שפיר אמאי אצט' קרא ועיין במהרש"א ז"ל:

בד"ה כל וכו' למאי הילכתא וכו' עכ"ל ק' נימא דאצט' קרא לאקושי מקצת לכולא דלא נימא דלא אשתרי כצד הבעיא:

דף צו.

גמ' אלא מעתה וכו' והתניא ן בג בג וכו' בפשט' דשמעת' נר' דודאי פשיטא ליה להגמ' דפסח דורות בעי ביקור מדלא חשיב ליה במתני' בהדי דברים דבין פסח מצרים לפסח דורות והא דהוצרך לאתויי ברייתא דבן בג בג משום דלא נימא זה למעוטי פסח ב' וע"ז קאמר דפסח דורות מנלן דבעי ביקור ע"כ דלא גרע מתמיד גם פ"ב נגמר מתמיד ומשני שאני תמיד ופסח דורות דכתיבי קראי ומעתה זה למעוטי פ"ב ועיין בפרש"י ומהרש"א:

דף צו:

גמ' איתיביה אביי וכו' לכאורה לפמ"ש ר"י בתוס' בד"ה קמ"ל דתמורה לעולם לא קרבה פסח א"כ לא הוי דיחוי בידים כיון דדרך הקדש כמ"ש בהקדיש חציה וא"כ מאיזה טעם קודם שחיט' לא קרבה תמורה וע"כ לומ' משום מכח קדוש' דחויה וק' לאביי דלית ליה האי סברא דקדוש' דחויה אמאי לא קרבה תמורה וצ"ל דאביי ס"ל ב"ח נדחים וע"כ לא הוצרכו התוס' לדחו' בידים אלא לרב דס"ל ב"ח אינם נדחים א"נ אביי מודה בהמיר קודם שחי' דאמרי' מכח קדוש' דחויה ול"פ אלא בהמיר לאחר שחיטה:

דף צז.

גמ' ואלו פסח היכא דאבד ונמצ' אחר חצות וכו' מוכח דלא פריך אלא משום דשמואל כר"ז ס"ל וכן מבואר להדיא בלישנא בתרא וק"ל דבגמ' בתמורה דכ"ב ע"ב בעי בגמ' לרבנן היכא דנמצאת אחר שחי' קודם זריקה אי אמרי' כזרוק דמי או לא וכה"ג בפסח קרב כדתנן במתני' אחר שחי' קרב שלמים וא"כ אי איתא דלרבנן נמצאת אחר שחי' רועה קשה לשמואל וצ"ל דגמ' כאן פשיט"ל מאי דאיבעיא להו שם וכה"ג כ' התוס' בפ"ק דקדושין גבי הני כהני שלוחי דרחמנא וק"ק על הר"מ בפ"ד מה' פיסולי המוקדשין דפ' לבעיא הלזו בספק ואמאי כיון דמבואר בשמעתין דנפשטה וי"ל דאף דלל"ב מבואר דפשיט"ל מ"מ לל"ק אכתי י"ל דמספקא להו ולהכי לא משני בל"ק כרבה ס"ל וא"צ לדברי רש"י ז"ל ומ"מ המק' הקשה מאחר חצות דמילתא פסיקתא היא והמתרץ לא תי' כרבה משום דא"כ תפשוט הבעיא הנז' אך לפמ"ש התוספות בקמא דע"ז ע"ב דלא אמרי' כזרוק אלא אי נתקבל בכוס והגמ' בתמורה לא אבע"ל אלא בכוס ומטעמא דבזרוק ומשמ' דפשיט"ל בלפני קבלה ואחר שחי' דתרעה והוא הפך הנראה מסוגיין ומדברי הר"מ שם דפ' לבעיא הלזו בנשחטה ולא כ' בנתקבל בכוס נראה דס"ל דאפי' לא נתקבל בכוס אמרי' כזרוק: :

שם ובאבוד מי והרי אבודה בשעת הפרשה וכו' משמע דלא פריך אלא בתר דמשני באבודין איירי והיינו משום דאי שמואל איירי בכל גוונא לא קשיא מאבודה בשעת הפרשה דמוקמי' לשמואל כר'ורועה מ"ל באבודה בלילה בחטאת ודכוותה בפסח קודם חצות אבל השתא דמוקמי' באבודה אי מוקמת לה כר' קשיא רועה היכי מ"ל דאבודת לילה לאו אבודה ושמואל באבודה איירי כדפריך בתר הכי מיהו ק' דאי שמואל בכל גוונא איירי ליכא לאוקמה כר' מכח קושיית והא כל אבודה לר' כדפריך בתר הכי דהשתא ליכא לשנויי לאו אבודה היא כדמשני דהא שמואל אל איירי בלא אבודה וי"ל דאי שמואל בכל גוונא איירי לא קשיא קושית והא כל אבודה וכו' די"ל בחד צד כמ"ש התוס' בשם רשב"ם לקמן בד"ה אלא וכו' ע"ש דכיון דמילתא דשמואל בדחויין מיתוקמ' בכל גוונא באבודין מתפרשא שפיר בחד צד ולא פריך הגמ' והא כל אבודין דין וכו' אלא כי מוקי דשמואל לא איירי אלא באבודין דהשתא דחיקא ליה למי' דכל מילתא דשמואל לא מתוקמא אלא בחד צד וניחא בזה מה שהק' מהרש"א שם בד"ה אלא לפי' רשב"ם גם ניחא בזה קושי' התוס' בד"ה וכללא לפירשב"ם דלא פריך מתמורה משום די"ל בחד צד ולא הניחו התוס' בחימה לפיר"י דלקמן דלא ס"ל להא דרש ולשי' ר"י צ"ל הא דלא פריך

והא אבודה בשעת הפרשה וכו' אלא כי מוקי דשמואל באבודה משום די"ל איפכא כי קאמר שמואל בדחויין וכו' ודוק:

תוס' בד"ה אלא וכו' תימה לל"ק וכו' עכ"ל וי"ל דלל"ק ס"ל דסיפא בהמיר קודם שחי' ואצט' קרא להכי כי היכי דמתני' אצט' לאשמעי' האי דינא ולל"ב נדחקו התוס' בזה בד"ה אילימא:

דף צז:

תוס' בד"ה אלא וכו' אע"ג דר"ש אית ליה לקמן וכו' עכ"ל נראה דר"י לא מפליג בין דחוי בידים ללא דחי בידים כמ"ש התוס' לעיל במתני' ע"ש וכ"נ מפירש"י לקמן דצ"ז ע"א בד"ה ש"מ ע"ש:

בא"ד שמואל לא ס"ל בהא כר"ש עכ"ל לכאורה דהיינו מדקאמר הגמר' קמ"ל דחצות קבע אך ק"ל דהגמ' גופיה מנ"ל נימא דשמואל כר"ש ובכל גוונא איירי וצ"ל דמסתמא ס"ל כסתם מתני' וכ"מ בדברי התוס' בסמוך בפירשב"ם:

בא"ד בחד צר וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דלעיל לא מ"ל הכי דאכתי ק' כלל הב' דכל

שבחטאת רועה אינו כלל שלם דהא מצינו גוונא דבפסח רועה ובחטאת מתה והיינו בנמצא קודם חצות אבל התוספות קיימי למסקנא דמוקי לה כר"ש ושמואל חדא קאמר:

בד"ה מיביא וכו' ואפי' ר"ש וכו' מודה הכא עכ"ל וע"ש בתמורה דר"ש קאמר בפסח דתמכר שלא במום ואינו עושה תמורה דאין לך דבר שעושה תמורה אלא הרועה ע"ש מיהו ה"ד קודם הפסח תמכר שלא במום ויקח בדמיה פסח דכיון דאינו ראוי לפסח קדושת דמים הוא דהוי אבל לאחר הפסח דלשלמים קאי וראוי לשלמים נחתא ל"ה קדושת הגוף ובעי רעיה ומתני' לאחר הפסח קאי דקתני ויביא בדמיה שלמים וכן מבואר בירושלמי אמשנתינו דר"ש ס"ל קודם הפסח תמכר שלא במום ויביא בדמיה פסח ואחר הפסח תרעה ויביא בדמיה שלמים אבל לרבנן ס"ל אפי' קודם פסח תרעה אלא דשם בירוש' מוקי למשנתנו כר"ש משום דלרבנן הו"ל למתני קודם הפסח דתרעה ויביא בדמיה פסח אבל לר"ש ניחא דלא נחית תנא דמתני' אלא לאשמועי' דינא דרעיה אבל התוס' משמע להו דמתני' כרבנן וה"ה דהומ"ל קודם הפסח תרעה וכמ"ש בדבור הקודם וע"ש לה' קרבן העדה בפי':

דף צח.

גמ' יביא בהמה שמינה ולימא וכו' מלישנא דגמ' משמע דיחלל על הבהמה דיאמר כל היכא דאיתיה לפסח תחול על בהמה זו דבלשון חילול לא הוי תמורה כדתנן בתמור' וכ"פ הר"מ בפי' משנתנו ע"ש אבל רש"י ז"ל פי' דיחלל על המעות ואח"ך המעות יקנה

בהם בהמה לשלמים ונ"ל דדעתו ז"ל דאי מחלל על הבהמה הוי דינא כמו הבהמה דנתחללה וכיון דאותה הבהמה אינה קריבה דנדחית מפסח אם היה אחר חצות דחצות קובע גם זו אינה קריבה דמכח קדושה דחויה קאתי וכדמסקי' כן לעיל דצ"ו ע"ב גבי תמורה דאפי' המיר אחר הפסח נדחית דמכח קדושה דחויה קאתי ולכך פי' במעות דהוי תקנה אפי' היה אחר חצות:

מתני' או ששחטו ב' כאחד כ' מהרש"א ז"ל דס"ל א"א לצמצם דאי ס"ל אפשר לצמצם הא אין נמנין על ב' פסחים כאחד ע"ש וק' דבגמרא בבכורות דט"ז איפליגו ריה"ג ורבנן באי אפשר לצמצם בי"ש ובעי בגמ' אליבא דרבנן דס"ל א"א לצמצם בי"ש אי בידי אדם אפשר לצמצם ופשיט דבידי אדם אפשר לצמצם ס"ל ע"ש והכא בידי אדם וכיון דלכ"ע אפשר לצמצם בידי אדם דאע"ג דה"ד במתכוין לצמצם והכא בלא מתכוין לצמצם מ"מ ניחוש שמא צמצמו ואמאי אוכל משלו דהא אין נמנין על ב' פסחים כא' וספיקא דאורייתא לחומרא וצ"ל דלא שכיח הצמצום ועיין למהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב אות סמך ספיקא במ"ש עמ"ש התוספות כאן ולא דמי וכו' ע"ש:

פרק עשירי

צ"ט

דף צח:

גמ' לא יאכל בע"ש וי"ט מט' שעות וכו' מבואר דמנחה קטנה הוא וכן לקמן דק"ז דבעי בפסח אי מנחה גדולה היינו משום פסח אבל משום לתיאבון סגי במנחה קטנה ומכאן ק' לס' הראב"ד בפ"ל מה' שבת לפי מה שהבין הכ"מ בכוונתו דס"ל מנחה גדולה ולזה י"ל דלקמן גבי פסח דלא שרי אלא מצה עשירה סגי בקטנה לטעמא דלתיאבון אבל בע"ש וי"ט דיכול לאכול פת צריך מנחה גדולה וכה"ג חילק המג"א בסי' תרל"ט בין פסח לסוכה ע"ש וניחא מה שהק' הכ"מ מפשיטות הבעיא דלקמן ע"ש אך קמייתא ק' לכ"נ עיקר דהראב"ד אסעודה גדולה דוקא קאמר דהר"מ אוסר מן הבוקר והראב"ד ס"ל מחצות דוקא:

תוס' בד"ה עד וכו' דכבר אשמעי' וכו' עכ"ל אין להק' נימא דאשמעי' מעי' אפי' בז"הז דלא אשמעי' ממשנת איזהו מקומן די"ל דהגמ' לא בעי לשנויי הכי דא"כ מאי אשמעי' רבא לקמן דק"ך ע"ב דאמ' אכל מצה בז"הז אחר חצו' לראב"ע לא יצא י"ח ע"ש בגמ':

בא"ד ור"י תי' וכו' עכ"ל מדברי מהרש"ל ז"ל מוכח דלתי' זה א"צ לדברי הר' יחיאל ונ"ל דהיינו דל"ל דאתא לאשמעי' עד שתחשך דא"כ לא אתא מתני' לאשמעי' אלא דין פסח בדין מצה אינו חידוש דאפי' שבתו' וי"ט כן הוא לתי' ר"י ואין זה במשמע משנתנו:

בד"ה מאי וכו' דאיכא למטעי וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז דידע המק' דאיכא סברא בפסח טפי משבת וי"ט אמאי לא אסיק אדעתיה לאוקמה כר' יוסי ונראה דס"ד מדקאמר ר"י הלכה כר"י בע"פ מכלל דפליג רבי יוסי וכדפריך הגמ' בסמוך:

דף ק.

תוס' בד"ה מכלל וכו' ומורי הר' יחיאל וכו' דבע"ש שרי ר"י אפי' להתחיל וכו' עכ"ל ר"ל דכיון דשרי ר"י להתחיל עד חשיכה אמאי נקט אין מפסיקין בהתחיל קודם ט' שעו' דהא אדר"י קאי הול"ל התחיל קודם חשיכה אין מפסיקין אחר חשיכה דלא כמהרש"א ז"ל: **בד"ה** אין וכו' דבהתחיל באיסור מודה ר"י וכו' עכ"ל מה שהביא מהרש"א ז"ל מההיא דאגריפס דלקמן ע"ש אינו מוכרח די"ל דהוי כאילו התחיל ואסור להתחיל ומאי רבותיה דאגריפס דלא עביד איסור' אבל לעולם י"ל דלר"י אפי' התחיל באיסור אין מפסיקין אך מדברי רשב"ם שם אין נראה כן:

דף ק:

גמ' מאי לאו עקירת שולחן דסתם הפסקה הוא עקירת שולחן ומשני לא מפה אבל הפסקה דר"י אין לפ' מפה דכבר הוכיחו התוס' לעיל דלר"י מפסיק ומברך ברכת המזון מברייתא דלקמן דקתני אומר עליו ברכת המזון ומ"ש רשב"ם לעיל גבי פורס מפה א"נ לסלוקי פתורא לאו בברכת המזון קאמר אלא היכר הפסקה בעלמא הוא וכן מטין דברי רשב"ם דלמ"ד פורס מפה אינו מברך ב"המז ודלא כמהרש"א כאן וכפירשב"ם דלעיל ע"ש:

תוס' בד"ה ידי יין וכו' אבל אם נמלך אינו פוטר וגם צריך וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל אבל הרא"ש ס"ל דא"צ וכו' ע"ש והיינו ממ"ש הרא"ש לקמן דק"ג גבי מעשה דאמימר ומר זוטרא וכו' דא"צ לברך ברכה אחרונה דהסח הדעת אינו מצריכו אלא ברכה דלפניו ואין לו' דשאני התם דמברך על הגפן אחר כוס בתרא ופוטר כוס קמא אבל הכא לא מברך על הגפן באחרונה דה"נ ברכת המזון פוטרתו והיא במקום על הגפן דיין שלפני המזון כיון דלגרר בא מישך שייך לסעודה וב"המז פוטרתו אף בנמלך ואפי' לא הי"ל יין כלל בתוך המזון דעדיף מנמלך וכמ"ש מרן בש"ע בסי' קע"ד דין ו' וע"ש במג"א ומ"ש התוס' דבנמלך מברך ברכה אחרונ' היינו קודם שיאכל אבל אם לא בירך עד אחר אכילה ב"המז פוטרתו וזה ודאי דלא כהרא"ש ז"ל ועיין להרב זרע יעקב ז"ל סי' יו"ד:

דף קא.

תוס' בד"ה אבל וכו' ומיהו יש ספרים דגרסי' וכו' עכ"ל ולפי' גי' זו מסקי' הכא דהפי' מפנה לפנה אסור והיינו בשאין דעתו לאכול במ"א אבל לקמן דאמרינן מפנה לפנה

שרי בדעתו לאכול במ"א ועיין בתוס' בדבור הקודם ולעיל בד"ה ידי קידוש ע"ש ועיין במהרש"א ז"ל:

גמ' ואף רב הונא וכו' אין להוכיח מכאן דלרב דס"ל יש קידוש אפי' היה בדעתו לאכול בבית שקידש דלא כהירושלמי שהביאו התוס' בד"ה ידי קידוש דאי איתא אתי רב הונא גם כרב די"ל דמדקאמר וקדיש וטעים מידי משמע כל דהו כגון מיני תרגימא וכיוצא דמהני לקידוש במקום סעודה וכמ"ש הטור והש"ע בסי' רע"ג וע"ש במג"א ולא מהני לעיקר סעודה ראשונה דשבת כמ"ש בסי' רצ"א והשתא אמאי טעים מידי כיון דדעתו לאכול שם אח"ך אלא ע"כ דחשש שמא יתעקר שרגא גם מביתו ויצטרך לחזור לקדש במ"א שאוכל והשתא מוכיח שפיר דר"ה כשמואל דאי ס"ל כרב אמאי טעים מידי יתן דעתו שאם יכבה הנר יאכל במ"א אך דברי התוס' עמדו מנגד שכ' בד"ה טעימו טעימת לחם דמהר לסעודת שבת והיינו משום קידוש דמסעודה לא איכפת ליה כמ"ש בד"ה ובקדושה מוכח דס"ל דאין קידוש אלא במקום סעודה דמהנייא לסעודת שבת דלא כמ"ש הטור וראיתי למרן בב"י שכ' דמשום סעודת שבת הוא שכ' דטעון לחם ולא משום קידוש ע"ש ודבריהם בד"ה בקדושה הויין תיובתיה דמרן ז"ל ולדברי התוס' י"ל דדוקא בנמלך הוא שאמרו בירוש' דמודה רב אבל אי עקר שרגא לא דדעתו של אדם היא שלא לאכול אלא במקום שרגא:

תוס' בד"ה ובקידושא וכו' שיכולין לעשות למחר עכ"ל עיין בסימן רע"א דמי שלא קידש בליל שבת יש לו תשלומין למחר אלא שאינו אומר ויכולו ע"ש:

דף קא:

תוס' בד"ה כשהן וכו' ותדע דאם לעולם טעונין וכו' עכ"ל מכאן נ"ל להוכיח דבנתעכל המזון צריך לברך ברכה א' על מה שרוצה לאכול כמ"ש המג"א סי' קפ"ד דלא כהגו"ר כלל ג' שדחהו מהלכה ע"ש דאי איתא דלא מיפטר אלא מב"המז מאי הוכיחו התוס' מזה דהסה"ד אינו זוקק אלא לברכה א' מדהוצרך תנא דברייתא למתני כשהן חוזרין טעונין ברכה למפרע נימא דהוצרך למתני הכי להיכא דלא בירכו ב"המז ונתעכל דמשום הסה"ד צריך ברכה א' אלא ע"כ דבנתעכל צריך ברכה א' וא"כ בלא טעמא דהסה"ד צריך ברכה א' ולא הוצרך תנא להשמיענו דצריך ברכה א' משום הסה"ד:

דף קב.

בא"ד וכ"פ רשב"ם וכו' עכ"ל הרא"ש ז"ל כתב בשם רשב"ם להפך וכן הוא בפירשב"ם לקמן דק"ג ע"ב בד"ה לית הילכתא ומהרש"א ז"ל נעלם ממנו זה:

דף קב:
בד"ה מניחו וכו' ולפי' ר"ן וכו' אין להוכיח כלום וכו' עכ"ל ר"ל דלפי' ר"ן הא לא טעם כלום משתחשך ולא משום דיש לחלק בין התחיל בהיתר להתחיל באיסור כמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש ועיין להתוס' לקמן דק"ה ע"ב בד"ה ש"מ תמני ולמהרש"א ז"ל שם:

דף קג.
פירש"י בד"ה כי מטא וכו' להנך תרתי וכו' עכ"ל ממ"ש תרתי עובדי דהיינו הנך דרב יעקב ודאמימר נר' דמפ' דכי מטא לאבדולי אעובדא דר' הונא וזה סותר למ"ש בסמוך אמ"ל רב יעקב וכו' ועוד מ"ש בדבור זה ועובדא א' בשבת הוא ק' להולמו דודאי בשבת היא דהא בריך אמאור וכו' וצ"ל דרש"י ז"ל גריס עובדא דרב יעקב מקמי עובדא דרב הונא והשתא מ"ש הנך תרי עובדי היינו עובדא דרב הונא ודאמימר ועיין במרדכי:
תוס' בד"ה ר"א וכו' וא"ת אמאי מברכין וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל אמאי לא ק"ל מכסי בתראי ל"ק דכיון דקי"ל בין ג' לד' לא ישתה בודאי דמי לב"המז והוי הפסק אבל בין א' לב' ס"ד דאפי' התחיל אשר גאלנו שרי למשתי:

דף קד.
תוס' בד"ה חוץ וכו' ומיהו בירוש' פריך והרי הבדלה וכו' עכ"ל פי' מהירוש' מדפריך והרי הבדל' מוכח דלית' להא מילת' דר"ת דשלא תראה ברכה א' והביאו דברי הירוש' לדחות פיר"ת ולהכי פריך הירוש' והרי נברך וכו' דלשיטתיה אזיל ול"ק מה שהק' מהרש"א לקמן בדבור זה:

דף קה.
גמ' לקידוש קובעת ולא להבדל' ועיין לעיל ד"ק ע"ב דשמואל פליג וס"ל דמפסיקין להבדלה ועיין להתוס' דק"ב ע"ב בד"ה מניחו וכו' שכ' ואע"ג דמפסיקין להבדלה לשמואל וכו' וכוונתם דלשמואל קשיא ברייתא לפ"ד הר"ן ודברי הרא"ש לקמן דק"ז אהא דאמימר בת טוות שכ' לפ"ד הר"ן ברייתא דמניחו אחר המזון ס"ל דאין מפסיקין להבדלה ע"ש ק' להולמן דלשמואל קשיא ברייתא דהא מוקמי' לה לעיל כר"י וכמ"ש התוס' לעיל:
שם כבוד יום וכבוד לילה כבוד יום קודם מכאן ק' למ"ש הרדב"ז ח"א סימן י"ג דמי שהבטיחוהו להוציאו יום א' מבית האסורין אין לו להניח ליום אחר קדוש יותר דמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה ואין אומרין להניח מצוה זו הקלה עכשיו כדי לעשות מצוה אחרת חמורה ממנה ביום אחר ע"ש דלפ"ד הי"ל להקדים כבוד לילה דהוא קודם בזמן ולפמ"ש מהר"ץ בתשו' סי' ק"ו דדוקא בב' מצות אבל במצוה אחת יוכל לדחותה ליום

אחר כדי לעשותה מן המובחר כמ"ש בתה"ד בברכת הלבנה דיניח מלברך עד מ"ש ע"ש א"ש הכא דסעודות שבת כולהו מצוה אחת חשיב:

דף קה:

תוס' בד"ה ש"מ המבדיל וכו' משום דאיכא ברייתא וכו' עכ"ל פי' כיון דהך ברייתא פליגא אהא ברייתא דילן מיבע"ל לרבא הלכתא כמאן ודלא כמו שהבין מהרש"א בכוונתם ואף לפ"ד דרבא ס"ל דגם ברייתא דילן למצוה בעלמא ל"ק מה שהק' במ"ש התוס' והכא דמשמע ליה וכו' שהוצרכו לזה ליישב סוגיא דשמעתין דקאמר ש"מ וכו' דמשמע מדינא דלא כרבא ואין להק' אשמעתין מהיכא מ"ל דמדינא דילמא למצוה כרבא די"ל דאי למצוה הכא דאין לו אלא כוס א' לא הול"ל ב' קדושות על כוס א' ועוד י"ל דס"ל לגמ' כאן במסקנא דגמ' שם דאי הבדיל בתפלה אין להבדיל על הכוס דברכה שא"צ היא ובמ"ש מהרש"א דמדקאמר ש"מ מוכח דמדינא כה הראוני למרן בב"י סי' קפ"ב גבי ברכת המזון אי טעונה כוס בשם הר"מ דמאי דקאמר ש"מ ב"המז טעונה כוס למצוה בעלמא הוא ע"ש:

בד"ה וש"מ כוס וכו' ותימה דהא מדקתני אין לו וכו' עכ"ל אין להק' דאי אינה צריך שיעור הו"ל לברך עליו הבדל' ולטעום בידיה דע"כ לא כ' התוס' לקמן בד"ה ש"מ טעמו דכוס של חובה צריך לטעום מכוס שיש בו רביעית אלא אי צריך שיעור די"ל דהבדלה ודאי דפשיט"ל דצריך שיעור ולא הוצרך הגמרא להוכיח מהאי ברייתא דצריך שיעור אלא הכוס של ב"המז ועוד י"ל דבגמ' שם בברכות דמוקי לה מעיקרא בטעים בידיה פליגי בה' וס"ל דלא מצי טעים בידיה משום דכוס של ברכה בעי מלא כדאי' שם בדנ"א ע"א או מאיזה טעם וא"כ למסקנא שם דטעמא דב"ש משום דאין טעונה כוס אית לן למי' דמודו ב"ש לב"ה בהא דלא מצי טעים בידיה והתוס' לקמן דנקטי טעים בידיה לס"ד דהתם ובזה ל"ק מה שהק' מהרש"א בדבור זה ע"ש דהא בה' פליגי וס"ל דלא מהני טעים בידיה:

דף קו.

תוס' בד"ה זוכרהו וכו' אבל על היין לא הוי אלא מדרבנן וכו' עכ"ל נ"ל להוכיח כן מגמ' בשבת דף כ"ג דבעי קידוש היום ונ"ח אי מנייהו קדים ע"ש ואי איתא דעל היין דאורייתא ודאי קדוש קדים ולד' הר"ן בריש מגילה דאף בכה"ג פרסומי ניסא עדיף ע"ש ניחא אך לד' החולקין בזה דקדוש על היין דרבנן וי"ל דבקדוש דיום הוא דמבע"ל דלכ"ע דרבנן כמ"ש ה"ה בפ' כ"ט מה' שבת מיהו לפ"ז ק' עמ"ש רש"י בפ' התכלת בבעי' דתדיר ומקודש דמקודש הוא מי שזמנו קודם והשתא נ"ח מקודש ופרסומי ניסא:

דף קו.
תוס' בד"ה הנוטל וכו' והר"א מפרש נוטל לא יקדש וכו' עכ"ל ומאי דדחי לה מהא דזמנין דחביבא ליה וכו' היינו מהא דזמנין חביבא ליה חמרא ומפרש כמ"ש בד"ה מקדש ליישב פירשב"ם והר"מ בפכ"ט מה' שבת כ' אם נטל ידיו לא יקדש איין אלא אפת ונר' דמפ' כפי' ה"ר אלחנן ופ' כרב ברונא ועיין להטור בסי' רע"א ולמרן בב"י שם ע"ש ומ"ש הטור שם בשם רשב"ם מדברי רשב"ם בד"ה נטל אין נר' כן וע"ש במהרש"א ז"ל:
בד"ה מקדש וכו' וכן ההיא דירוש' וכו' כשאינו חמר מדינה וכו' עכ"ל ואפ"ה מבדיל דס"ל להירוש' כסבור מינה דקאמר הגמ' לקמן סבור מינה קידושי הוא דלא וכו' אבל אבדולי מבדלי' וכו':

דף קז.
גמ' סמוך למנחה גדולה תנן וכו' מ"ש רש"י שבע שעות ומחצה ט"ס הוא וצ"ל ששה וכמו שנר' מפירושו לקמן בד"ה אלא אי אמרת כ' הר"ן דבעיא לא אפשיטא ונקטי' לחומרא והוא תימה דאי מנחה גדולה מאי רבותיה דאגריפס דכיון דטעמא משום הקרבת הפסח ל"ל דט' שעות לאגריפס כ"ד שעות לדידן דדוקא בלתיאבון הוא דשייך הא מילתא וכמ"ש רשב"ם וליתא למ"ש בשיירי כנ"הג סי' תע"א ועיין להפר"ח שם:

דף קח.
גמ' וא"א מסעד סעיד וכו' איכא למידק דילמא לא סעיד ולא גריר ומנ"ל דגריר וי"ל דכיון דפורתא פשיט"ל דסעיד כמ"ש התוס' א"כ ע"כ דטובא גריר להך פורתא דשתי מעיקרא וכיון דטבעו גריר גריר הכל ועי"ל אי לא גריר ולא סעיד נמי הוה אסור למשתי משום דמוסיף על הכוסות כמ"ש רשב"ם דלא שרי למשתי בין א' לב' אלא מטעמא דגריר ואף לטעם הירוש' י"ל עד"ז והגמ' דקאמר אמאי ישתה הא קאכיל למצה אכילה גסה ה"ה דהומ"ל הא קמוסיף על הכוסות לפ"ד רשב"ם ז"ל:
שם השתא דאיתמר הכי ואיתמר הכי וכו' עיין בהר"ן בהלכות שכ' דמן הראוי לא בעי הסיבה בכולהו דס' דרבנן הוא אלא משום דמעיקרא תקנת חכמים ועיין להמש"ל בריש ה' מגילה ע"ש ולחד תי' שכ' התוס' בד"ה מאי לחלק בין מצה לכוסות משום דהסיב כבר בב' כוסות הא' ליכא למפטריה בכולהו משום דס' דרבנן לקולא דהא אי לא שתי בב' כוסות הא' לכ"ע בעי הסיבה בכוסות האחרונים דהוי כמו מצה ולית ביה ספיקא:

דף קח:
תוס' בד"ה אל תרא וכו' ולא כפירשב"ם בפ' המוכר פירות וכו' עכ"ל עיין בב"י א"ח סי' רע"ב דמפ' לדעת הר"מ לגריעותא והוא כפירשב"ם שהביאו התוס' הפך מאי דמשמע בשמעתין וע"ש להעה"ש ז"ל ומ"מ בפירשב"ם שלפנינו לאו לגריעותא ע"ש:

דף קט.
גמ' היכי מתקני רבנן וכו' והתניא וכו' מקדוש וכוס ב"המז של שבתות וי"ט לא ק"ל משום דכל חד מצוה בפ"ע אבל ד' כוסות ס"ד דחדא מצוה נינהו:

דף קיג.
תוס' בד"ה דמשייר וכו' שמונע שתייתו וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל שנר' מדבריו דגם קידוש דיו' מדאוריי' דלא כמה שכתבתי לעיל בשם ה' המגיד בה"ש:

דף קיד.
תוס' בד"ה שני וכו' דמתני' אתיא כותיה וכו' עכ"ל ק"ק דהא איכא סתמא לעיל ד"ע דלא כבן תימא ע"ש שו"ר שכבר עמד ע"ז ה' מקראי קדש דקע"ז ע"ש מה שתי':
בד"ה אחד וכו' דחגיגת י"ד אינה דוחה עכ"ל לפמ"ש בדבור הקודם דקי"ל כבן תימא דוחה את השבת כמ"ש התוס' לעיל בד"ע בר"ה לאו וע"ש במהרש"א ז"ל:

דף קטו.
גמ' אתי טע' מרו' ומבטל טע' מצה מדברי התוס' בכול' שמעתין מתבאר דדוקא מצות הוא דא"מ זא"ז למ"ד אבל דבר רשות מבטל המצות וגם מהגמ' מוכח כן דדרבנן לגבי דאורייתא הוי כרשות לגבי מצוה ודלא כתשו' בית יעקב סי' ס"ט שכ' דאפי' למ"ד מצות מבטלות זא"ז דוקא מצות אבל דבר רשות א"מ המצוה ונהפוך הוא:
שם השתא דלא איתמר הילכתא וכו' הרא"ש לעיל דקי"ד ע"ב כ' דבמרור צריך כזית משום דמזכיר בברכה לשון אכילה על אכיל' מרור ע"ש משמע דבכריכ' דליכא ברכה א"צ כזית ולפמ"ש התוס' בד"ה אתי דבמעט תבלין לא מבטל יש להוכיח דבעי כזית גם בכריכה דאי איתא לדידן דלא ידעינן הילכתא כרבנן או כהלל אמאי צריך למצה ומרור קודם הכריכה במצה לחודה סגי ואח"ך בכריכה עושה כזית מצה ומעט מרור וכיון שמועט הוא ל"מ למצה וראיתי לה' שאגת אריה סי' ק' שהק' על דברי הרא"ש מברייתא דלעיל אכלן לחצאין אם שהה וכו' לא יצא ואי איתא אמאי צריך לחזור ולאכול כזית מרור הא כבר יי"ח ולברכה לא מתקן כלום דהא הפסיק ביניהם ע"ש ומדברי התוס' בד"ה מתקיף יש להוכיח דבכה"ג לא חשיב הפסקה בין ברכה לאכילה ע"ש ומשמעתין יש לתמוה על ה' שבות יעקב ח"ב סי' ח"י שכ' לישב מ"ש הר"מ בה' תו"מ גבי ניסוך עירה של מים לתוך של יין ונסך כשר והוא נגד הסוגיא דבתרא דצ"ז דיין מזוג פסול לנסכים וכ' הש"י דמ"ש בה' תו"מ כשר בחג מיירי דאיכא ניסוך היין וניסוך המים ולכן כשר דמצות אין מבטלות זא"ז ע"ש ותמהני דבשמעתין מסקי' דלא איתמר הילכת' וכו' וכיון דמספק"ל אי מצות מבטלות ז"אז אמאי אם נסך כשר:

תוס' בד"ה מתקיף וכו' והתם לא מייתי מאכלו וכו' עכ"ל פי' דק"ל מאי פריך הגמ' שם אמילתא דרבא מהנך ברייתות הא איכא ברייתא דהכא כרבא וע"כ תנאי היא ולזה כ' דאכילה שאני והא דלא הוק"ל ארבא גופיה אמאי לא קבע דבריו אברייתא דאכלו בלא מתכוין משום דניחא ליה טפי לקבוע דבריו אאבוה דשמואל משום דהוא אמורא והכריע דהילכתא כמ"ד א"צ כוונה אבל אברייתא כיון דתנאי היא אפשר דלית הילכתא כאידך ברייתא ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה כל וכו' כדתנן בפ"ב דחולין וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דמוקי לה דס"ל לתנא דמתני' ידים תחילות ובחולין מיירי וע"כ דמשום דאסור לפסול גופו ועיין מהרש"א:

דף קטז.

גמ' הלילה הזה כולו צלי כ"פ הר"מ אע"ג דלא פ' כבן תימא ועיין לה' מקראי קדש דקע"ז ע"ש:

דף קטז:

גמ' כתיב הכא בעבור זה נר' דאפילו לר"י דס"ל סומא פטור מכל המצות אצטריך להאי ג"ש משום דס"ד לחייבו משום אף הן היו באותו הנס וכמו שחייבין נשים בד' כוסות מאאי טעמא כדאי' לעיל דק"ח ע"ש:

שם כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ה' דברי אמת בקו' דפ"ט ע"ד הוכיח מגמ' בגיטין דה"ה דתרומה בזה"ז חשיבא אין לה עיקר מדאורייתא ולא אמרי' כעין דאורייתא תקון ע"ש והוא הפך שמעתי' דבזה"ז אמרי' כעין דאוריי' תקון ועיין בגמ' לעיל דט"ל ע"ב ע"ש ועיין להשע"ה ה' מע"ב דל"א ע"ד ע"ש:

דף קיח.

גמ' קשין מזונותיו וכו' בעצבון תאכלנה וכו' מכאן ק' למ"ש השר"ש בשורש איש משם אביו דאישון הוא אדם קטן דכן דרך הלשון כי מוסיף אותיו' ימעט הכמות והוא ע"ד כל המוסיף גורע ע"ש דא"כ ה"נ נימא דעצבון הוא קטן מעצב ונ"ל דשאני הכא דיש לפ' עצב הוא צער ועצבון הוא טורח ויגיעה וכן תרגמן האנקלוס ולאו חד פי' לתרווייהו וצער שבא ע"י טורח ויגיעה הוא ק' יותר ועיין להשר"ש בשורש עצ"ב ע"ש:

דף קיט.

בפירשב"ם בד"ה כגון וכו' שלא יאבד וכו' ולפי שדינו וכו' עכ"ל תרי טעמי קאמ' ולשמואל לל"ק דאין מפטירין אחר מצה ע"כ הטעם הוא שלא יאבד טעם מצה דנאכל על השבע לא שייך גבי מצה אבל לל"ב ע"כ טעמא לאו משום טעם פסח דא"כ מצה נמי ולכך הוצרך לתרי טעמי לב' הלישנות ונר' דהמק' דפריך לל"ק ממתני' אחר פסח אין אחר מצה לא הכי פריך דממתני' דלא קתני מצה לאשמעי' טעמא דשלא יאבד ע"כ דטעמ'

משום דנאכל על השבע אבל אי חד טעמא הוא דאיכא לתרווייהו לא הוה פריך מדי דתנא פסח וה"ה מצה ובהכי יש לדחות מה שהוכיחו התוספות דמצה האוכל אוכל בב' מקומות מדלא פריך לרב וכו' דכיון דפשיטא ליה דאיתקש מצה לפסח ולא אתי למטעי תנא פסח וה"ה למצה ועיין בהר"ן מ"ש לפירשב"ם והיינו משום דלא גריס בפירשב"ם כגירסתנו דתרי טעמי קאמר ע"ש:

בד"ה אין מפטירין וכו' הא בהדיא תנן וכו' עכ"ל ור"ל דת"ל משום פסח ובטמא ושהיה בדרך רחוקה היינו כמו זמן הזה ועיין פירש"י בהרי"ף ואין להק' מאי משני אבל אחר הפסח דנפיש טעמיה וכו' דבלאו פסח ת"ל משום מצה די"ל דכיון דפסח נפיש טעמיה הוא מבטל טעמא דמצה שאכל עמו ושוב ליכא למיחש אלא משום איבוד טעם פסח ועי"ל כיון דאיכא טעם פסח בפיו לא חיישי' עוד על המצה דמ"מ טעמא דמצוה טעים:

תוס' בד"ה אמר וכו' דאלת"ה ליפרוך ממתני' לרב וכו' עכ"ל עיין להטור שכ' גבי מצה דאין אוכל בב' מקומות ונר' די"ל הוכחת התוס' דס"ל לרב דבמצה לא יאכל אפי' במקומו דבעי' טעם מצה בפיו אבל בפסח דנפיש טעמא לא אסיר אלא בב' מקומות משום גזירה דפסח גופיה ולכך קתני מתניתין פסח דבמצה אפילו במקומו אסור וכמ"ש מהרש"א בכוונתם הוא דחוק ונ"ל דהכי מוכרח דתקשה לרב דהא ודאי מקשי' מצה לפסח וא"כ ע"כ פי' דמתני' כשמואל אלא ע"כ דלא מקשי' להא מילתא:

דף קכ.

תוס' בד"ה באחרונה וכו' מה שהקשה מהרש"א לעביד כורך באחרונה ל"ק דמרור מפיג טעם מצה ואנן בעי' טעם מצה בפיו לרבנן ומ"ל אכל אחריו מ"ל אכל עמו ותירוצו תמוה כמו שתראה:

דף קכ:

גמ' הואיל ופסח ק"ק ושלמים קדשים קלים וכו' אע"ג דמותר הפסח א"נ אלא ליום ולילה כדאי' לעיל דפ"ט וא"כ דמי לתודה טפי משלמים מ"מ אי מדמינן ליה לתודה אי אפשר להיות כתודה דהא מיעט קרא דא"נ ביום זבחו אבל לשלמים יש לדמותו ע"י דנוקי לילות בהרי ימים ולהכי כת' הזה למעט לילה שאחריו וכיון דאמעיט לילה שאחריו ממילא אמעיט יום ט"ו דמבלילה אימעוט תרווייהו יום י"ד וט"ו ולא הוה מייתנן ליה לט"ו ע"י דנוקי לילות בהדי ימים לפירשב"ם אלא משום דנאכל בלילה שאחריו וק"ל מ"ש דהכא אימעיט י"ד וט"ו מחד קרא דבלילה ובמס' שבת דקל"ב אצט' תרי קראי למעט ח' וט' ע"ש ועיין לה' ה' יו"ט דכ"ח ע"א ויתיישב:

תוס' בד"ה מלא ליתן לו בקר ב' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דהכא דכתיב ב' פעמים בקר הוי כאילו כתיב ולא תותירו ממנו אחר ב' בקרים בא זמן שריפתו וכלה זמן אכילתו:

דף קכא.
גמ' כהן מברך דמטי הנאה וכו' הרשב"ץ בס' מאמ' חמץ כ' דאין מברכי' שהחיינו אלא על דאית ביה הנאה וה"ר מפדיון הבן דכהן מברך ע"ש והוא תימה ועיין מחב"ר בא"ח סי' קל"ב שכ' דגם אבי הבן אית ליה הנאה מועטת דנפקא ליה מס' נפל ע"ש מ"ש ליישב דברי הרשב"ץ וע"פי דבריו ניחא מ"ש ה' זרע יעקב סי' ס"ד מ"ש דבפ"ה מברך שהחיינו ובפ"ח אינו מברך שהחיינו ע"ש די"ל דבפ"ח ליכא הנאה כלל ועיין למוהרש"ל בסוכ' דמ"ו ע"א שכ' דאין מברך שהחיינו אלא עם ברכה אחרת ע"ש וצ"ל לפ"ד דנהי דהמבעי מבע"ל בזה מ"מ הפשטן פשיט דאבי הבן מברך וטעמו הוא מה"ט גופיה שכ' מהרש"ל משום דאין לברך שהחיינו אלא עם ברכה אחרת וזהו שאמר אבי הבן מברך שתים ועי"ל דלא כ"כ מהרש"ל אלא בברכה דראיה אבל בברכה דע"י מעשה מברך שהחיינו לחודה:
תם ונשלם מסכת פסחים

מסכת ביצה

פרק ראשון

דף ב.
תוס' ד"ה ביצה וכו' וא"ת לב"ה דאמרי וכו' עכ"ל קושייתם לכולהו אמוראי ולא לר"ן לחוד כמו שכ' המפ' דא"כ ק' קושיית מהרש"א ע"ש ובמ"ש והא קי"ל אפי' לטלטל אסור הו"מ לאוכוחי משמעתין גופה דאי לב"ה שרי לטלטל מאי ק"ל דר"ן אדר"ן הא דמגביהין טלטול הוא:
בד"ה קס"ד וכו' וכ"מ נמי בעירובין וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ונראה דסוגיין דעירובין אזלא כהנך אמוראי דלקמן דמוקמי למתניתין מטעמי אחריני וס"ל דאפי' מאן דל"ל מוקצה אית ליה נולד דביצה ופליגי אר"ן:
בד"ה אוכלא וכו' ואיבעי שחיטה וכו' עכ"ל קושט' קאמרי דהכא אי בעי שחיט אבל לעולם הוי אוכלא דאפרת אפילו ל"מ שחיט מרפריך לקמן שבת דעלמא תשתרי וכ"כ הר"ן ז"ל:

דף ב.
גמ' ומצא בה ביצים גמורות וכו' הק' בש"מ בשם הרשב"א דתק"ל מהך ברייתא לר"ן דהא בעומדת לאכילה ס"ל דשרי דאוכלא דאפרת הוא ואפי' נולד שרי ואמאי קתני ומצא בה ביצים וכו' ע"ש ונ"ל דגם ר"ן אית ליה הכנה דרבה וביו"ט אחר השבת אסור אפי' עומדת לאכילה ובריייתא ביו"ט אחר השבת איירי אלא דס"ל דל"ג יו"ט גרידא אטו יו"ט אחר השבת ומתני' מ"ל דאפי' ביו"ט גרידא איירי ולכך הוצרך לאוקמ' בתרנגולת העומד'

לגדל ביצים ומאי דאמרי' לקמן כולהו כרבה לא אמרי דל"ל הכנה היינו גזירת ההכנה ולאו הכנה גופה:

רש"י דהיתירא וכו' שהכל יכולין להחמיר וכו' עכ"ל וכ"פ רש"ל בפסחים דק"ב ומה שק' לזה מגמ' דברכות ד"ס ע"א עיין להצל"ח שם ויתיישב הכל:

דף ג.

תוס' ד"ה גזרו וכו' תרי טעמי למ"ל וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפסחים ד"ט ע"ב שכ' דאצט' לטעמא דהכא משום ביצה והתוס' כאן י"ל דמק' לשאר אימוראי דביצה אסורה מט"א מ"מ מודו לא נחלקו בגזירה זו:

בא"ד והוא מצפה לכך וכו' עכ"ל בזה יש ליישב מה שהקשיתי בחי' בחולין דט"ו ע"ב על מהרש"א שם בגמ' דפ' מקום שנהגו ע"ש:

דף ג:

גמ' בשלמא לרבה וכו' כ' מהרש"א ז"ל ואיירי ביו"ט אחר השבת ולפי מה שכתבתי לעיל דהכנה דיו"ט אחר השבת לכ"ע אית להו ופליגי בגזירה דיו"ט גרידא לא יתכן לומר כן דא"כ מאי פריך להנך אמוראי וצ"ל כיון דעיקר הכנה מדאורייתא מחמרי' בס' אפי' ביו"ט גרידא גם מ"ש מהרש"א דלר"ן לא פריך דס' מוכן אסור ע"ש ק' דא"כ מאי פריך להנך אמוראי נוקמ' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה:

גמ' כל שדרכו שנינו כ' מהרש"א בשם הת"י דל"ק דר"מ אדר"מ הא דליטרא משום דהא דידיה והא דרביה ע"ש ואפ"ל דבדבר שבמנין ואיסור הנאה הוא דס"ל כל שדרכו וכה"ג איתא בסוף ע"א ע"ש ועיין להתוס' בזבחים דע"ב ריש ע"א ע"ש:

דף ד.

גמ' אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסור' פירש"י דשמעי' ליה לר"א דא"ל מוקצה במתני' דעומד אדם על המוקצה ואפילו לפירש"י שם דהוי כגרוגרות וצימוקים הכא בתרנגול' דהוא מוקצ' דב"ח דמי לגרוגרו' וצימוקים וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה דילמא וביצה דהוי נולד דמיא להו אבל ק' מאי פריך נימא דר"א שני ליה בין שבת ליו"ט דבשבת חמיר מוקצה אסור ולא ביו"ט כמו בשבת לעיל דל"ל מוקצה ביו"ט ובמתני' דמחתכין אית ליה מוקצה וי"ל דהגמ' פריך אליבא דשאר אמוראי דלעיל דמוקמי למשנתנו בתרנגולת העומדת לאכילה אבל לגדל ביצים אפי' לב"ש אסור ול"ל חילוק בין שבת ליו"ט:

שם גמ' כתנאי וכו' לרב דוקא צ"ל דפלוגתייהו בהכנה אבל בתנאי גופייהו י"ל דפליגי אי קדושה א' או ב' קדושות:

תוס' ד"ה נימא אלא הטעם דהוי מגו וכו' עכ"ל אין לפשוט מכאן ספיקו של המג"א סי' שמ"ב די"ל דהכי מקשי' נימא דרב ס"ל כמ"ד כ"ד שהוא שבות גזרו ביה"ש ועמ"ש במ"א: **בא"ד** שהוא יום ט' וכו' עכ"ל אבל אי יום ח' לבני
א"י לא קשיא די"ל דמוקצה מחמת איסור דאורי' שאני:
בד"ה אלא וכו' ועי"ל כיון דאם נולדה ביו"ט וכו' עכ"ל היינו ביו"ט אחר השבת דאיירי ביה והוי הכנה דאורי' ועיין בש"ע סי' תק"ז דין ב' דלא כמהרש"א:

דף ד:
גמ' ולר"א דאמר כ"ד שיל"מ וכו' מבואר מכאן דר"א הוא דחדית לן דאפי' בדרבנן לא בטיל ולאו ספיקא לחוד הוא דאשמועינן ולפ"ז המק' לעיל דפריך לר"י ור"ח בר יוסף מברייתא דספיקא אסור' הו"מ למפרך נמי מברייתא מנתערבה באלף כולן אסורות כיון דלא ס"ד דאפי' בדרבנן לא בטיל ומזה הו"מ לאקשויי גם לר"ן דמוקצה ולא יתורץ במ"ש מהרש"א לעיל דבמוקצה מחמרי' בספיקו ע"ש דהא הכא מוקצה הוא ומוכח משמעתין דלר"א הוא דלא בטיל:
שם גמ' ד"ה מספק"ל וכו' צ"ע איך מבדיל ומברך מספק דל"ד ליו"ט ב' דמברך דכיון דתקנת חכמים היא הוי כמו ודאי אבל הכא דמי לשאר ספיקות דאין מברכין על הספק:

דף ה.
גמ' ת"ש במשוך היובל וכו' ואע"ג דנ"ל הא דצריך מנין אחר מקרא דבמשוך היובל אצט' קרא דשובו לכם לאהליכם לגופיה להתיר דהוה אסרינן משום דצריך מנין אחר להתירו גם מ"ש בגמ' בסנהדרין דאצט' האי קרא לדבר שבמנין אל זה כיון ועיין להרב מש"ל בה' מלכים:

דף ו.
גמ' הואיל ומתיר עצמו בשחיטה עפירש"י ומשמע דבעגל לא שייך האי טעמא דמתיר עצמו וכ"מ מברייתא דבסמוך דלא קתני חד טעמא דמתיר עצמו לתרווייהו. אפרוח ועגל והא דפריך לרב מ"ש מעגל ומשני הואיל ומוכן וכו' דמשמ' לר"י אצט' לטעם דמוכן י"ל דס"ל דהני תרי טעמי דמוכן ודמתיר שקולים הם בסברא ולכך פריך לרב כיון דל"ל טעמא דמתיר עצמו מ"ש מעגל ובתוס' תני טעמא דמתיר עצמו אתרווייהו דאפרוח ועגל ע"ש גם בירושלמי אמרו טעמא דמתיר עצמו לעגל ועיין לה' קרבן העדה שם ועיין להרז"ה ולהרמב"ן במלחמותיו ע"ש ובמאי דאמרינן מ"ש מעגל שנולד מן הטריפה יל"ד במ"ע אי בעיברה ואח"כ נטרפה הא קי"ל עובר ירך אמו ונטרפה עם אמה ואי בנטרפה קודם הא קי"ל טריפה אינה יולדת ועפירש"י ועיין להה"ה בפ"ה מה' יו"ט במ"ש ע"ד הרמב"ם שכ' עגל שנולד ביו"ט אם היתה אמו עומדת לאכילה ע"ש ובמה שהק' התוס' הא ל"ל

מוקצה הא דלא תי' דבנולד כה"ג דהוא דבר חדש אסור טפי אזלי לשיטתייהו שכ' בסוגיין בסמוך דלא שייך נולד בב"ח אלא באוכל אבל בביצה דלא בע"ח היא אסורה משום נולד ולא אצט' לעיל לר"י טעמא דמשקין שזבו אלא לעומדת לאכילה ודלא כמהרש"א ע"ש ובעיקר קושית התוס' י"ל במ"ש הב"י בסי' תקי"ג לדעת הרב יחיאל דאצט' לטעמ' דמתיר עצמו כי היכי דלא נאסור משום הכנה ובמה שהק' מהרש"א ז"ל בתוס' אמאי לא פריך מעגל שנולד ח' ימים קודם יו"ט ולא כלו חדשיו ע"ש ל"ק דאי ידעינן בודאי דלא כלו חדשיו אינו מועיל שהיית ח' ימים גם לא אפשר ליה לחיות ח' ימים דנפל הוא וכמ"ש הרב נקודת הכסף בי"ד סימן ט"ו ע"ש ודברי התוס' הם בידעינן בודאי שלא כלו חדשיו אבל בס' אי כלו חדשיו י"ל דשרי דהוי ס"ס אי כלו חדשיו ואת"ל לא כלו שמא ביה"ש זה לילה ולא ס"ל כהסוברים דבדשיל"מ אפי' ס"ס אסור ועיין להמש"ל ז"ל בפ"ג מהלכות א"מ דין ח' עיין שם:

דף ו:

תוס' ד"ה השתא וכו' והרי"ם תי' דשפיר מיירי וכו' עכ"ל י"מ לפ"ז מאי קאמר בריש מכילתין גבי שבת סתם לן כר"ש ממתני' דמחתכין אימא דטעמא דת"ק דמחתכין משום מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים ונראה דס"ל להרי"ם דע"כ משום מוקצה מדקתני דלועין ונבילה בהדי הדדי משמע דחד טעמא א"ל וס"ל דדלועין בהיו מחוברין ביה"ש ומשום מוקצה ומה שהק' התוס' לעיל נגזור שמא יעלה ויתלוש לפמ"ש התוס' בד"ג ע"א דדוקא בפירות האילן ל"ק כמ"ש מהרש"א שם:

ד"ה ביצים וכו' והאיכא בסמוך ר"י דאסר וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל בכונתם וצ"ל לפי דשני קושיות מקשים מאי רבותא דביעתא בכותחא והאיכא דס"ל בשר עוף בחלב דאורי' בפ' כ"ה דקי"ג ע"ש בתוס' ולדידיה הוי כביצת נבילה דאסיר ועוד והאיכא ר"י וכו' ולפי' מהרש"א י"ל דלא הוק"ל אלא מר"י דבסמוך דס"ל אפילו לת"ק דפ' כ"ה ס"ל דרבנן כמ"ש הב"י בי"ד סימן כ"ז ודלא כהתוס' שם:

ד"ה וכת' וכו' ופריך תנינא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ע"ד מהרש"ל דתק"ל דרב אדרב ע"ש ול"ק דלעיל בעומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה והכא בעומדת לאכילה ובעיקר קושי' התוס' אפירש"י י"ל כיון די"ל דר' רמזה במאיד תני ב"ה אסרי בנולד משמ' דבמעי אמן שריא אין לנו לומר משבשתא ולפרושי פי' אחר במתני':

דף ז.

אמ"ל אביי וכו' ק"ק אמאי לא דחי בל"ק דילמא אשכו' היינו מעורות וכדאמרי' בלישנא בתרא ובמ"ש התוס' דנעורות היינו נגמר החלמון אלא שלא נתקשת וכו' דבריהם באו

שלא בדקדוק דלפמ"ש אלא שלא נתקשה וכו' הול"ל אפילו שנגמר גם החלבון ואפשר דס"ל כדברי המפרש' דחלמון היינו הלבן וכמ"ש בי"ד סי':

ד"ה קינא של תרנגולין וכו' כ' הרשב"א הביאו ה"ה בפ"ד אסור ליקח ביצים ביו"ט דהוי דשיל"מ ומשמע מדבריו דאפי' בב' י"ט של גליות ע"ש ולפ"ז צ"ל דס"ל דאפי' ס"ס אסור בדשיל"מ שהרי הכא ס"ס הוא ס' נולד ומאתמול ואת"ל היום שמא היום חיל ק' שהרי ה"ה גופיה בפ"א דין ך' כתב בשם הרשב"א בספיקא שנתערבה דשרי משום דהוי דשיל"מ הרי דמתיר ס"ס בדשיל"מ ועיין בתשו' הרא"ש כלל ב' ועיין להשע"ה דנ"ד ע"ג ומ"ש שם להוכיח דס"ס עדיף מרובא ע"ש ועמ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סי' ת"א ע"ש:

דף ז:

גמ' ומה חמץ וכו' אע"ג דאין מזהירין מ"ה שאני הכא דגלוי מילתא בעלמא הוא כ"כ בש"מ ולפ"ז לפמ"ש רש"י דיו צ"ל דאמרי' דיו ואפי' בגילוי מילתא דלא כמ"ש התוס' בקידו' ד"י בד"ה זו ע"ש הקשה הלח"ם בפ"א מה' ח"ומ לשי' הראב"ד דחמץ אם נפסל לכלב א"ח עליו ושאור אפי' נפסל מלאכול לכלב חייב עליו נימא דלהכי חלקם הכתוב ע"ש ול"ק דד"ז אינו חומרא וקולא דאפי' לא כתיב אלא חמץ הוה ידעי' דשאור חייב עליו כיון דחזי לחמע בו דמדי הוא טעמא דפטור על החמץ משום דלא חזי לחמע בו ושאור חזי לחמע בו לפי מ"ש רש"י דשיעור כותבת הל"מ צ"ל דל"ג מה חמץ בכזית וכו' אלא מה חמץ אסור ומשום דלא נימא דגם שאור בכותבת מדר"ז דפתח הכתוב וכו' לכך קאמר לכתוב חמץ וכו' ומאי דאמרי' ב"ש לא ילפי' ביעור מאכילה היינו ר"ל כי היכי דבאכילה שניהם שוין בכזית גם לביעור שניהם שוין בכותבת והא דכתיב חמץ אע"ג דהל"מ הוא אצט' למלקות וניחא קושי' התוס' אפירש"י ועיין מ"ש מהרש"ל ז"ל ומ"מ דברי רש"י תמוהים מהגמ' ביומ' דע"ט דבעי לאוכוחי דכותבת פחות מכביצה מדלא אמר' ב"ש בכביצ' ואי הל"מ היא ליכא שום הוכחה וי"ל:

דף ח.

גמ' וא"א לכסיף כדר"י וכו' לפמ"ש בתוס' וא"צ דחד איסורא דחי' משום כסוי ושרי לשחוט ע"ש ק' דאפי' ליתא לדר"י ואיכא איסורא דטלטול מ"מ שרי כיון דחד איסורא הוא וצ"ל דדוקא בודאי הוא דשרי חד איסורא ולא בספק אבל ק' מאי פריך בסמוך א"ה מאי איריא ספק וכו' נימא בדאיכא עפר בעלמא דשכיח ומוקצה הוא וליכא אלא חד איסורא ובודאי שרי אבל בס' אסור וי"ל:

תוס' ד"ה וא"צ וכו' וי"ל משום שיו"ט וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דנקטו דבריהם לב"ש וכו' ע"ש ונרא' דדבריהם אזלי לב"ה דקי"ל כוותייהו לפיר"ת במוחלפת השיטה שכתבו התוס' לקמן בד"ה ואי איתא וכו' ע"ש:

דף ח:
בד"ה והאי וכו' כב"ה דאסרי אפי' בדיעבד בלא דקר נעוץ וכו' עכ"ל משמע דלב"ש שרי בדיעבד בלא דקר נעוץ וק"ל לפיר"ת במוחלפ' השי' שכ' בד"ה ואי איתא מאי פריך הגמ' והא מדקתני סיפא וכו' הא לפום החילוף שרי לב"ה בדיעבד בלא דקר נעוץ ואמאי הוצרכו כל הני אמוראי להני טעמי דכוי אין מכסין ביו"ט כיון דמסקי' לקמן מוחלפת השי' כמ"ש התוס' לקמן ע"ש:
ד"ה תני וכו' וא"ת וכי יש כח וכו' עכ"ל מדלא קבעו דבריהם לעיל במאי דאמרי' גזיר' משום התרת חלבו נר' דס"ל כדעת הרמב"ם ז"ל דס' דאוריי' לחומרא אינו אלא מררבנן אבל מדאורייתא ספיקא שריא ועיין להפר"ח בי"ד סי' ק"י מ"ש בפרט הלז בדעת התוס':

דף ט.
מתני' בש"א אין מוליכין את הסולם וכו' כ' רש"י ס"ד בסולם של שובך ועיין למהרש"א ז"ל ונ"ל דלקמן גבי מוחלפת השי' פי' רש"י מוחלפת הא דהכא והק' התוס' דא"כ למסקנ' צריכי להני שנויי דחיקי וכ' מהרש"א ז"ל די"ל דלמסקנ' כל המשניות מחולפים מקמי דההיא דהשוחט דכיון דמהפכי' דההיא דתריסין בע"כ לאפוכי כולהו ונוכל לומר דלפירש"י למסקנא מהפכי כולהו כמ"ש מהרש"א וא"כ לפי' המסקנא אתיא משנתנו אפי' בסולם של עלייה דליכא טעמא דשובכו מוכיח עליו אבל לס"ד אמרי' מוחלפת השיטה והיינו קודם דמייתי ההיא דתריסין ע"כ כדי לשנויי דומיא דמתני' אמרינן דע"כ לא אמרי ב"ה הכא אלא משום דשובכו מוכיח עליו וכדקאמר בגמ' וא"כ מתני' ע"כ בסולם של שובך כמ"ש התוס' דמיירי בקטנים שלא פרחו לכאורה ק' מגמ' לקמן די"א דקאמר אלימא במופרחים וע"ש בהר"ן והביאו מהרש"א שם ע"ש:

דף י.
גמ' לימא מסייע ליה וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' יו"ט כ' זימן שחורים ומצא שחורים במקום לבנים וכו' הרי זה אסור משום ס' מוכן ע"ש והוא תימא דלפי מ"ש בה' רוצח כר"ח דרוב וקרוב רוב עדיף א"כ הכא אסור מדינא דאזלינן בתר רובא ועור ק' אי איתא דבב"ג מיתסר משום ס' מוכן מאי מסייע ליה לר"ח דקאמר הא אפי' ליתא לדר"ח ורוב וקרוב יהיו שוין בדינם הו"ל ס' מוכן ואסור אלא ע"כ דבכה"ג לא הוי ס' מוכן כיון דעבידי לאתהפוכי ואפי' בב' קינין אמרי' הכי לקמן ונ"ל דקושיא זו הוק"ל להר"מ בפשטא דשמעתין ומכח זה ס"ל דהכא אי ס' מוכן הוא שרי משום דהו"ל ס"ס דשמא נתהפכו ואת"ל מעלמא שמא מאדם אחד שזימנם אתו וכיון דזימנם בעליהם לא הוו מוקצה ואע"ג דמיעוט הוא לגבי רובא דעלמא מצטרף לס"ס עיין להתוס' בפ"ק דכתובות ד"ט וכמו שהארכתי בפרט הלז במ"א אבל אי איתא לדר"ח כיון דרוב עדיף א"כ סמוך מיעוט'

דאדם אחר שזימנם לקרוב והו"ל פלגא ופלגא וס' מוכן אסור ועיין להפר"ח בי"ד סי' ס"ג סק"ג ועיין להמ"א סימן תצ"ז במ"ש דהיכא דעשויין לדדות לא אזלינן בתר רובא דעלמא ע"ש:

דף יא.

תוס' בד"ה אין נוטלין וכו' מחמת ח"כ וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דאיכא אוקמ' אחריתי דמחמה לצל ולפום ההיא אוקמת' טעמא דב"ה דס"ל היתר גמור הוא ולאו משום שיו"ט ומ"ש בגמ' לעיל ד"ט ולקמן דטעמא דב"ה משום שיו"ט אזדא כאוקמ' דסיכי ומזורי א"נ אפי' לאוקמ' דמחמה לצל אע"ג דליכא איסור מוקצה מ"מ מיתסר משום עובדין דחול אי לאו משום שיו"ט ועיין בהר"ן ז"ל וניחא לפ"ז דברי הלבוש שכ' טעמא משום שיו"ט אע"ג דאיהו גופיה פ' כאוקמתא דמחמה לצל ועיין לה' ברכ"י שם ע"ש ועיין להשע"ה ד"פ שהקשה ע"ד התוס' הללו דאפי' בסיכי ומזורי שרי משום שיו"ט ממ"ש לקמן די"ד בד"ה בכל דבר דלפ"ד כאן מאי פריך בגמ' שם אב"ה הא טעמא דב"ה משום שיו"ט ולק"מ דהתוס' לא כ"כ אלא לאוקמ' דסיכי ומזורי אבל לאוקמ' דמחמה לצל לא שרו ב"ה מוקצה רח"כ משום שיו"ט והגמ' לקמן פריך להההיא אוקמ' ועי"ל דהגמ' לקמן אזיל לס"ד דהגמ' לעיל דמוחלפת השיטה קאי אעור לפני הדורסן ועיין מה שכתבתי לעיל ד"ט

ודע דמדברי התוס' הללו נראה דמוקצה מחמת איסור דקיל ממוקצה דח"כ שרי לצורך גופו ומקומו כמו כלי שמלאכתו לאיסור מדנקטו מוקצה דח"כ ועיין למרן בב"י סי' ש"ח מיהו י"ל דעלי אין רגילות שיהיה מוקצה מחמת איסור אלא מוקצה דח"כ ולא דברו חכמים אלא בהווה:

דף יב.

רש"י ד"ה פליגי וכו' וירמיה היה מזהירן וכו' עכ"ל הוצרך לזה ליישב קרא אפי' לב"ש דל"ל מתוך דאלו לב"ה בלא"ה ניח' דשרי מטע' דמתוך ודברי מהרש"א בזה אינן מבוררין:

תוס' ד"ה ה"ג וק' חדא דאמרינן בפסחים וכו' עיין בהר"ן במ"ש לשי' רש"י ע"ש:

דף יב:

גמ' מי קתני שהורמו וכו' לפי' שהורמו היום היינו שגלגל עיסה מעיו"ט וא"כ משמע דשרי להפריש חלה מעיסה שגלגל מעיו"ט וכמ"ד הכי לעיל ד"ט אבל למאן דאסר לעיל מוקי מתני' כאחרים דאין לומר בעבר והרים ומזה סיוע להפוסקים שפסקו כמ"ד דשרי:

תוס' ד"ה אין וכו' אלמא דאם אין למדין וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דבתרומה קיימי ע"ש ומ"ש בגמ' לקמן מהו לאמטויינהו לכהן משמע דמוליכין ממש דלא כהירוש' דמשוה שבת ויו"ט בזה ובהכי ניחא פ' הרמב"ם דבפ' כ"ג מה' שבת פ' דמתני' דדמאי דדוקא ברגילין ובה' יו"ט פסק דמוליכין ועיין בישו"ש סי' ל"ז ע"ש:

דף יג.
גמ' מאי תרומה רוב תרומה עיין לה' ט"ז סי' תק"ז מה שהק' על הנ"י שכ' אפי' תרומה מאמש וכו' מאי אפי' דקאמר הא מגביהין תרומות וכו' ע"ש דלפום סוגיא דשמעתין לק"מ דאיכא תרומה דמגביהין:
שם גמ' לימא מסייע ליה וכו' ק' נימא שאני תלתן
מקטנית וכדקאמר הגמ' בסמוך וכ"ש תלתן וכו' וי"ל דכיון דתלתן טובל א"כ ש"מ דשיבולין דנקט ריב"י בדוק' הוא וא"כ אפי' קטנית טובל:
תוס' ד"ה א"ד וכו' וה"ה דפליגי בקטנית סתם ובשיבולין סתם וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ונ"ל דל"ק דכיון דקשיא דיוק' דרישא דנקט עיסה דמשמע הא סתמא טובל ומדיוקא דסיפא משמע הא סתמא אינו טובל ועכ"ל נעשה דיוקא דרישא כסיפא כאורחיה דגמ' וא"כ ע"כ דל"ל דמודו בשיבולין סתמא וכיון דע"כ דפליגי בשיבולין סתמא פליגי נמי בקטנית סתמא כמ"ש גם מהרש"א בתי' וזהו כוונת התוס' בעצמן דכ' לפי איכא דאמרי כל שלא פי' לעיסה הוי כמו למוללן דהיינו משום דקשיא דיוקא אדיוקא אמרינן נעשה:

דף יד.
גמ' א"נ במוריקא הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' יו"ט פ' כמ"ד לפי שאין מפיגין וכ' ה"ה דכרכום מפיג וכ"כ הראב"ד בס' תמ"ד בהגהותיו על המאור דמוריקא מפיג וצ"ל דמפ' הגמ' א"נ במוריק' הפך מפירש"י ועיין להרמב"ם והלח"מ ז"ל והרי"ף כ' במלח בעי שינוי דמצדד צדודי ולא הביא הטעמים ע"ש נראה דס"ל דמדקאמר שמואל כל התבלין נידונין כדרכן משמע אפי' ידע מאתמול ואפי' אינו מפיג וטעם דבעי שינוי קצת במלח משום דגזרי אטו מלח של ים דאסור כמ"ש התוס' ועיין למהרש"א בתוס' בד"ה איכא וכו' ע"ש כ' הר"ן דמלח א"נ עצמו הוא ולא מכשירין ועיין להלח"מ במ"ש בזה ועיין להיש"ש סי' ט"ל:

דף יד:
מתני' אבל לא תבואה וכו' כ' הט"ז סימן תקי"ו כל הני אין משלחין דמתניתין לדידן דל"ל ר"ה שרי ע"ש והוא תימה דהא להסוברים דל"ל השתא ר"ה מזמן התנאים נמי כן הוא דדוקא בזמן שהיו ישראל שרויים במדבר שהיו ס' רבוא עוברים ועיין בשבת ד"ו ובב"י א"ח סי' שמ"ה ובמתניתין תנן דאין משלחין ובגמ' לקמן אמרי' ר"ש שרא לשדורי תפלין ופריך ליה ממתני' ע"ש ועוד כיון דס"ס כרמלי' הוי למה התירו לשלוח בכדי ומ"ש עוד להכריח דכל הני שרי לטלטל כיון שאין בהם איסור מוקצה ע"ש גמ' ערוכה היא לקמן גבי סנדל המסומר דמדקתני אין משלחין משמע דשרי לטלטולי מיהו מדברי הרב בש"מ לקמן נראה דדוקא לצורך גופו וכ"נ מפירש"י לקמן שכ' דשרי לטלטולי דכלי הוא ע"ש:

גמ' שמא תכרך לו נימא וכו' ובסמוך אמרי' אפילו עשרה מצעות דליכא למגזר לשמא תברך אסור והיה נראה דב' גזירות הם דמעיקר' גזרו תחתיו ממש שמא תכרך לו נימא ואח"כ גזרו אפי' יו"ד מצעות אבל הר"ן כ' ליישב זה דדוקא בדבר שדרכו בהעלאה הוא דאסור אפי' יו"ד מצעות אבל דבר שאין דרכו בהעלאה דוקא תחתיו ממש הוא דגזרו ע"ש וק' לוקמ' משנתנו באין דרכו בהעלאה ובמציעו תחתיו בהפסק ד"א וי"ל עיין להתוס' בפ' אלו עוברין דמ"ג ע"ב שהוכיחו מסוגיין דכלאים נוהגין בנשים ולא דרשי' כל שישנו בגדילים וכו' וק' נימא דמדרבנן מיהא אסור ולעולם דרשי' כל שישנו וכו' ועיין להתוספות בסמוך בד"ה אלא בקשין וכו' עיין שם:

דף טו.

מתני' ושוין בדג וביצה שעליו וכו' עיין להר"ן סוף תענית שלמד מכאן לדין ב' תבשילין שלא יאכל אדם בעט"ב דדג וביצה שעליו הוו ב' תבשילין ע"ש והרב עדות ביעקב סי' צ"ב נסתפק במשלוח מנות דפורים אי מהני בדג וביצה שעליו וכ' דלפי הצד דמהני ה"ה דמהני בפת שטוחית פניה בבצים ע"ש ולא ידעתי הא מנ"ל דהא ודאי ל"ד לדג וביצה שעליו שהם בעין יותר ועיין בפ' ע"פ דף קי"ד ע"ב גבי ב' תבשילין דליל פסח עיין שם:

פרק שני

דף טז.

גמ' מאי כ"ש וכו' מכאן סיוע להרמב"ם דלא פ' כר"י במס' עירובין גבי ע"ת שירי עירוב כ"ש דאי הלכה כר"י מאי פריך הגמ' נימא שידי עירוב שאני: :

דף יז.

גמ' שבש"א ב' תבשילין וכו' מדמשמ' לרש"י והתוס' שבש"א לחומ' נראה משום דבגמ' בפ' ע"פ דקי"ד אמרי' מאי ב' תבשילין דג וביצה שעליו ואי מפרשי' דב"ה לחומ' אתי ההיא דפ' ע"פ דלא כב"ה דהלכתא כוותייהו ועמ"ש מהרש"א בתוס' ועמש"ל בר"פ:

דף יח.

בד"ה כדלי וכו' דנר' במתקן וכו' עכ"ל נר' דהוק"ל הגמ' אמאי לא פריך ברייתא הלזו דדלי אמתני' ואמאי לא פריך אלא לטעמא דשמא יעבירנו ולזה כ' דבלאו ה"ט דגזרינן הוה ניחא ליה די"ל דטעמא משום מתקן אבל לטעמא דגזרינן פריך שפיר וכן י"ל בכל הני ת"ש דמייתי בתר הכי ועמ"ש מהרש"א בתוס':

ד"ה בולד וכו' י"מ כלי שנטמא וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל לפ"ז ברייתא דלעיל בולד הטומ' וא"כ ברייתא הלזו דקתני בולד הטומאה וכו' מטבילין בנטמא ביו"ט מיירי והשתא מאי פריך הגמ' הא טומ' ביו"ט לא שכיחא ולא גזרו ע"ש ונ"ל דמאי דקתני בולד הטומ' מטבילין אפי' נטמא מעיו"ט מיירי דס"ל כר"א בר"פ חולין דבאיסורא דרבנן

אפילו מכשירין דאפשר מעיו"ט עושין ביו"ט וטבילת כלי מכשירין דא"נ היא ובריית דלעיל דבולד הטומא' אם נטמא מעיו"ט אין מטבילין אתיא כר"י דאפי' באיסורא דרבנן מפליג בין אפשר ללא אפשר כדאי' התם בר"פ תולין ופריך הגמ' אי איתא דגזרינן נגזור בהא ועפי"ז י"ל מה שהק' התוס' בר"פ תולין מנ"ל דר"י מפליג באיסורא דרבנן ע"ש די"ל מכח האי ברייתא פסיקא ליה להגמ' ועיין בירושלמי:

תוס' ד"ה גזירה וכו' ולא הוי גזידה לגזירה וכו' אע"ג דבור בחצירו גזירה לגזירה הוא וגזרינן י"ל דפסיק' להו דאפי' במקומות דהחמירו וגזרו גזירה לגזירה מ"מ שלשה גזירות לא גזרו לעולם וגם רש"י נר' דס"ל כדברי התוס' ומ"ש בד"ה ומי גזרינן וכו' וגזירה לגזירה היינו בור בחצירו אבל שבת ויו"ט חדא גזירה היא כמ"ש התוס':

גמ' איתיביה כל הני תיובתי וכו' עיין להתוס' ס"פ ח' שרצים בד"ה האי מסוכרייתא שהק' אהא דנדה מערמת וכו' ניחוש לסחיטה ותי' לצורך מצוה שאני ע"ש והא דמותיב הגמ' כל הני תיובתי ובכללם הא דמערמת לא פריך אלא למ"ד טבילת כלים משום סחיטה אע"ג דצורך מצוה הוא אבל לשאר אמוראי לא פריך ניחוש לסחיטה והיינו משום דצורך מצוה שאני:

דף יח:

גמ' דתניא אין מטבילין את הכלי ע"ג מימיו וכו' מדקתני ע"ג מימיו מכלל דהשקת מימיו שרי וא"כ צ"ל דגם לפום ס"ד דהשתא ידע לה שפיר דרישא ביו"ט וסיפא בשבת לא יתישב לישנא דבריית' גופה אלא בהכי אלא דס"ד דמתני' בין בשבת בין ביום טוב ומשני אבע"א רבי ומתני' ביו"ט אבע"א רבנן ומתני' בשבת:

דף יט.

רש"י ד"ה ואבע"א וכו' וגורסין מפני מפני דוחק ומתני' רישא ביו"ט וכו' עכ"ל וא"ל דגרסי נמי אבע"א רבי ובריתא בשבת ואבע"א רבנן ובריית ביו"ט:

ד"ה מידע וכו' משום דמטביל ביו"ט שלא לצורך וכו' עכ"ל וס"ל להאי תנא כר' שהוא משום שבות ל"ג ביה"ש כמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש אבל ק' דבפ' ב"מ דל"ד ע"א תנן בביה"ש אין מעשרין את הודאי ופירש"י דקסבר גזרו על השבות ביה"ש ע"ש משמע דלמ"ד לא גזרו אפי' שלא לצורך שרי דאי איתא נוקמה כמ"ד ל"ג דהילכתא כוותיה ובשלא לצורך מיירי אלא ע"כ דאפילו שלא לצורך שרי ומדברי רש"י כאן נראה דדוקא לצורך כדעת הרמב"ם כמ"ד ל"ג ופסק להיא מתני' דאין מעשרין את הודאי ע"ש מה שהקש' מהרש"א הא צריך ליה לחולין ע"ש י"ל דשאני הכא דרהיט דנראה דלא בעי ליה אלא לתרומה דבעי הערב שמש אבל ברייתא לעיל תני אין מטבילין משמע בכל ענין אפי' בעי ליה לחולין:

דף כ.
לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה ק"ל דבת"כ פ' ויקרא פ"ד יליף סמיכה בעולת חובה מדכתיב גבי עולת נדבה על ראש העולה ולא כתיב על ראשו לרבות עולת חובה לסמיכה ואמאי אצט' קרא נילף מקרא דהכא וי"ל דההיא פליגא ומוקי כמשפט לדרשא אחרינ' מיהו דברי רש"י בחומש תמוהי' דבפ' ויקרא הביא דרשא דת"כ הלזו ובפ' שמיני בפסוק ויעשה כמשפט כ' כמשפט עולת נדבה דבעי סמיכה ע"ש והשתא כיון דמקר' דכמשפט למדנו לעולה ההיא דמילואים דבעיא סמיכה אמאי לא נילף עולת חובה מהתם כיון דליכא מאן דפליג בהא דילפי' דורות משעה בכ"הג וצ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דההיא ברייתא דת"כ כב"ש בפ"ק דחגיגה ד"ו דלא ילפי' דורות משעה ולכ' אצטריך כולהו ואע"ג דכי דרשי' כמשפט להטעינה סמיכה כמו ע"נ הרי ילפי' שעה מדורות ס"ל לרש"י דש"ה דגזירת הכתוב דילפי' בהא מילתא שעה מדורות דכתיב בהדיא כמשפט וזולת זה לא ילפי' לא דורות משעה ולא שעה מדורות ולכך הביא בחומש ב' הדרשות ושנה משנתו כב"ש לישב יתורא דקרא דראש העולה דלב"ה אכתי לא ידענא מאי דרשי' ביה כיון דלדידהו ילפי' דורות משעה כדאיתא התם ותנא דברייתא ס"ל כב"ה בהא מילתא דדנין דורות משעה ומוקי קרא דראש העולה לדרשא אחריתי וראיתי להרא"ם בפ' שמיני שכ' שהכרחו של רש"י לפ' ויקרב את העולה על עולת אהרן ולא בשל העם כפשטיה דקרא וכמ"ש התוס' משום דק"צ לא בעי סמיכה אבל אין לומר משום דאין דנין קרבן יחיד מק"צ ותנא קאמר לימד על עולת חובה וכו' דהא ליתא דכיון דגלי קרא דכמשפט דילפינן ק"צ מקרבן יחיד ה"ה דילפינן להפך דהא לענין דורות משעה נמי אמרינן כן וכמ"ש התוס' ע"ש ועפי"ה ליתא דכמשפט שאני דגלי קרא כמו שנתבאר לשי' רש"י שהביא בחומש ב' הדרשות ותנא דברייתא דמכילתין ס"ל בעלמא נמי ילפינן דורות משעה וא"כ י"ל דס"ל לרש"י דלא ילפינן קרבן יחיד מק"צ ומדיליף תנא לעולת חובה מהיכא ע"כ דקרא בעולת אהרן מיירי דלשי' רש"י שהביא ב' הדרשות מוכרחים לומר דד"ז בפלוגתא דב"ה וב"ש דחגיגה כמו שנתבא' ולא ס"ל כמ"ש התוס' כיון דגלי וכו':
שם גמ' משלמי נדבה ל"ג שכן מצויין עיין בת"כ בברייתא שהבאתי לעיל דפריך פירכא אחריתי מה לעולת נדבה שכן אין לה חליפין עוף דלא בעי סמיכה ע"ש:
תוס' ד"ה למ"ד וכו' דהיכי ילפינן דורות משעה וכו' עכ"ל עיין במס' חגיגה ד"ו דאיתא התם דילפינן דורות משעה ונראה דדוקא בכ"הג דהכא. הוא רב' דלא ילפי' משום דההוא קרבן גופיה דהוה אי הוי בדורות לא הוה בעי סמיכה דק"צ הוא ודבריהם מקושרים שפיר:

בא"ד הואיל וגילה לנו קרא וכו' עכ"ל ומאי דפריך הגמ' דאי ב"ה נילף בבנין אב היינו דפריך אתנא דברייתא אמאי אצט' למילף עולת חובה לדורות מהאי קרא דקאמר לימר וכו' אבל קרא גופיה אצטריך לגופיה דלא הוה ילפינן שעה מדורות:

דף כ:

גמ' לא תימא מדאורייתא מחזא חזי וכו' כ' מהרש"א ז"ל דתנא דברייתא דלעיל ודאי דמדאו' הוא ולא קאמר לא תימא וכו' אלא אתנאי אחריני ע"ש ודבריו תמוהים דא"כ מה הוכיח מב' הלחם נוקמה להההיא מתני' דאין דוחין כתנא דברייתא דלעיל דמדאוריי' לא חזי אבל למ"ד מדרבנן ס"ל דוחין דהא מ"ד נו"ן קריבין ביו"ט ע"כ דפליג וס"ל דוחין וא"כ נימא דלעולם לשאר תנאי מדרבנן הוא וס"ל דב' הלחם דוחין ונר' דרב הונא לא ידע לה להההיא ברייתא דלעיל דאי ידע לה כיון דאיכא תנא דס"ל מדאורייתא אין לנו לאפושי בפלוגתא וא"צ לשום הוכח' וע"כ דקאי אשאר תנאי ולא אהך ברייתא וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

שם גמ' עבר ושחט מאי וכו' הרמב"ם השמיט ד"ז ומש"ש בפ"ב מה' שגגות ד"ז גבי שבת אין ללמוד ליו"ט דשאני שבות דשבת כדבסמוך ועיין להרב במק"ו לעיל בדברי רב הונא דאמר לא תימא מדאוריית' מיחזא חזו ע"ש ובמאי דפשיט הגמ' מדתניא אם היתה שבת וכו' עיין להתוס' במנחו' דמ"ח ע"א ע"ש:

דף כא.

גמ' והא חזי לכלבי' וכו' הקשה מהרש"א ז"ל הא ממתני' דעיסת כלבים דלעיל שמעינן דלא שרי לצורך כלבים ע"ש ואפ"ל דכיון דמוקמי' לה בדאיכא נבילה למ"ד דלא אמרי' הואיל א"ב דשרי לצורך כלבים כיון דאפשר בע"א לא שרינן והתוס' בסמוך שהוכי' דהלכה כמ"ד אפי' לכלבים ממתני' דעיסת כלבים היינו למאי דקי"ל כמ"ד הואיל דהשתא אתיא מתניתין כפשטה ולא דחקי' לאוקמה בדאיכא נבילה:

דף כא:

גמ' הני סופלי לחיותא וכו' עמ"ש הלח"מ בפ"א מה' יו"ט לדעת הרמב"ם ז"ל ועיין להראב"ד ז"ל בס' תמ"ד בהשגותיו על הר"מ ע"ש ודע דמכאן יש להוכיח כדעת הפוסקים כריה"ג דאי איתא דהלכה כרע"ק מאי פריך נימא דריה"ג ל"ל מוקצה ולדעת הפוסקים כרע"ק צריך לדחוק דסוגי' דשמעתין אתיא כמ"ד בריש מכילתין אפי' מאן דל"ל מוקצה א"ל נולד:

שם גמ' ופליגא דריב"ל עמ"ש ה"ה בפ"א מה' יו"ט דין י"ד לדעת הרמב"ם ז"ל דפ' כר"ה וכריב"ל והנהו פלגן בהדייהו לפום סוגיא דשמעתין ונ"ל דמשמע ליה להגמ' דמעשה

דבני חילא הקמח של ישראל היה ולכך קאמר ופליגא דריב"ל אמנם אם היה הקמח של הגוים מודה ריב"ל ופ' הרמב"ם ז"ל כריב"ל ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כב.

גמ' אמימר שרי למיכחל עינא

מנכרי וכו' מכאן מוכח דשבות דאמיר' לגוי שייך אפי' באיסורי דרבנן דהא כוחל אין בו אלא איסור דרבנן ולא שרי ליה ע"י נכרי אלא משום חולה ועיין להתוס' בשבת דקכ"א ע"א שהוכיחו ד"ז מפ' שואל ע"ש:

דף כג.

גמ' משום דמוליד ריחא עיין במקובצ' שכ' דפליגי במוליד ריחא באוכלין אי אסור ע"ש ועיין להט"ז סס"י תקי"א כ' דמוליד ריחא שייך באוכלין ומהר"ץ בתשובות סי' חלק עליו ועיין להשע"ה דנ"ב ע"ש:

דף כג:

תרי תנאי וכו' הא דלא ניחא ליה למימר דת"ק הוא חכמים דלעיל דפליגי אר"י לעיל וגזרי קרצוף אטו קירוד וה"נ גזרי עגלה אטו שאר כלים ור"י לטעמיה לעיל דלא גזר ולעולם אפי' רבנן מודו דעגלה לא עבדא חריץ משום דמדקאמר ר"י מפני שהיא כובשת מכלל דלת"ק ס"ל עבדא חריץ:

פרק שלישי

תוס' בד"ה ואין וכו' אלא מזונות מאי תרצת וכו' עכ"ל ק"ל מאי קו' הא פלוגתא דתנאי היא אי נפש בהמה במשמע ומתני' ע"כ דס"ל נפש בהמה במשמע מדקתני בחיה ועוף נותנין לפניהם מזונות וברישא גבי דגים ע"ש משום דאפשר כדפירש"י אבל ברייתא דקתני בחיה ועוף אין נותנין לפניהם מזונות אתיא כמ"ד דאין נפש בהמה במשמע:

דף כד.

גמ' הצד צפור למגדל הו"מ לאקשויי מתני' דשבת הלזו אמשנתנו אלא דרמי ברייתא אמתני' משום דקשיא אפי' מחיה אחיה ועיין פירש"י בשבת דק"ו ע"ב ע"ש:

שם גמ' הכא בצפור דרור עסקינן וכו' עיין במהרש"א ז"ל בפירש"י ועיין להט"ז בי"ד סי' פ"ב ע"ש :

שם ותניא הצד אווזין ותרנגולין וכו' הקשה השע"ה אמאי לא פריך ממתני' דשבת הצדן לצורך פטור וי"ל דפשיט"ל התי' דמשני בבאין לכלובן אלא דסמיך אמאי דפריך מברייתא דיוני שובך דהיא סיפא דהך ברייתא דהצד אווזין וכ"ה בתוס' בשבת פי"ג:

דף כד:
תוס' ד"ה ולערב וכו' דה"נ הקילו שמותר וכו' עכ"ל מבואר מדבריהם הללו דביש במינו במחובר אסור לישר אחר דלא כהרא"ש ועיין למהרש"א ומה שהק' ע"ד הרא"ש דהא נ"מ לכל ליו"ט ב' ולאו שעה מועטת היא י"ל דס"ל להרא"ש ז"ל דעיק' דברי ר"פ קאי על יו"ט דאור' דקר' ובא"י מיירי אלא דאנו למידין מדבריו דינא דיו"ט ב' ומה שהק' נימא דמאי דקאמר הבא בשביל ישראל קאי גם ארישא דיש במינו במחובר כמ"ש הרא"ש גבי בכדי שיעשו ע"ש י"ל כיון דאין פי' שוה דבמינו במחובר אסור מיהא גם לישראל אחר באותו היום ובבא מחוץ לתחום גם באותו היום לא מסתבר למימר דקאי אתרווייהו ולא ראי זה כראי זה משא"כ גבי בכדי שיעשו:

דף כה.
רש"י ד"ה חוץ וכו' טעם אחר נ"ל וכו' עכ"ל מהרש"ל מחק זה דרש"י ל"ל האי טעמא ומהרש"א כ' די"ל דס"ל לרש"י האי טעמא אלא דקאמר טעמא שלא יהנה וכו' ולפמ"ש התוס' דלטעם שמא יאמר אסור ביו"ט וגם בכדי שיעשו ויבואו ממקום שנלקטו ע"כ דל"ל לרש"י האי טעמא וע"כ דל"ג התוס' בפירש"י האי טעם אחר וכן נראה מדברי התוס' בד"ה הבא:

דף כו.
גמ' איתיביה ושוין שאם נולד וכו' הקשו בת"י הובאו כמהרש"א לס"ד ליתני אפי' נולד תם ואח"כ נולד בו מום דשרי דאין מוקצה לחצי שבת ע"ש ולשי' רש"י לעיל דר"ש ל"ל מוקצה ומשום מתקן הוא דאסר ליה ומומו עמו דשרי משום דלא הי"ל חזקת איסור וכמ"ש בד"ה ושוין ע"ש לק"מ דאי הוה תם מעיקרא הוה אסר ליה ר"ש משום דאין רואין מומין ביו"ט ומאי ושוין והת"י אזלי בשי' התוס' לעיל דר"ש נמי משום מוקצה קאמ' ולשי' הגמ' כאן מוכיח גם מר"ש אבל לשי' רש"י מר"י הוא דמוכח לה וק"ק על פירש"י לעיל שכ' דלא הוה ליה חזקת איסור משום דיתבי דייני התם דא"כ למאי דלא ס"ד הגמ' דיתבי דיתי התם אמאי שרי ליה ר"ש הא מתקן גמור הוא כיון דהי"ל חזקת איסור וצ"ל אפי' לא יתבי דייני התם לא הי"ל חזקת איסור כיון דנולד ומומו עמו ורש"י לעיל נקט לה לרווחא לפום מסקנא דהכא וק"ל מאי פריך הגמ' מהא דנולד ומומו עמו הא כה"ג לא הוי מוקצה כלל אפי' עדיין לא הראהו לסבם דהוי מוקצה בטעות דמ"ש מהא דאמרינן לקמן מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירים בו מותר וצ"ל דשאני בכור דאפי' ידע דהוי מום קבוע אינו מותר אלא ע"י ראיית חכם ומי יימר דמזדקק ליה חכם ולענין הלכה קי"ל דאין מוקצה לח"ש ומפשטא דהגמ' נראה דדוקא כי הדר אחזי אבל רש"ל בתשובות סי'

מ' הוכיח מדברי התוס' בחולין די"ד ע"ב דאפי' לא הדר אחזי אין מוקצה לח"ש ועיין בחי' שם ובמ"א כתבתי בזה ועמ"ש לקמן דפ"ח

דף כז.
תוס' ד"ה אלא וכו' דהא שרינן קדירו' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין בספר נחפה בכסף סי' מ"ש בזה מדברי התוס' בפ' כירה ועיין בחידושנו שם:

דף כח.
רש"י אבל הכא גבי ר"ח וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ואכתי יל"ד לפירש"י ז"ל אמאי לא פריך לה הגמ' לעיל כי אמר אינהו הוא דעבוד כר"י דילמא ר"י מודה בחלוקה דאסור והרמב"ם בפ"א מה' בכורו' ב' כ' הבכור שוקלין אותו הכהנים מנה כנגד מנה הרי דשרי בבכור גם חלוקה ונר' דמפרש הכי ע"כ ל"ק רבנן אלא גבי בכור כיון דאינו נמכר באיטליז לא מחזי כעובדין דחול אבל ביו"ט כיון דשרי אפי' באיטליו מחזי כעובדין דחול וכיון דבאיטליז אסור מנה כנגד מנה לא פליגי רבנן:

דף כח:
תוס' ד"ה גריפת וכו' ת"ל דאסור משום מוקצה וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ז"ל ולפמ"ש מהרש"ל בתשו' סי' מ' דכיון דהוו חזיין בביה"ש אע"ג דאידחו ולא הדר אי חזו אין מוקצה לח"ש ע"ש ניחא שפיר ההיא דשפוד שנרצם אפי' אסור לתקנו מיהו ק' דא"כ בשפוד שצלו בו דלקמן אמאי אסור לטלטלו הא אין מוקצה לח"ש אלא ע"כ דדוקא בהדר אחזו הוא דאין מוקצה לח"ש דלא כמהרש"ל וי"ל דמוקצה מחמת מיאוס שאני דחמיר א"נ כיון דאין תורת כלי עליו יש מוקצה דהא אפי' לר"ש דל"ל מוקצה מודה באין תורת כלי עליו כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז:

דף כט.
ד"ה שלא וכו' דפשיט' דאסור וכו' עכ"ל גם אסכום מקח קשיא להו ואע"ג דמסקנתם דתן לי ששה פשיטים שרי היינו ששומתו ידועה והכא לפירש"י ז"ל מדאסר ע"כ בשאין שומתו ידוע' דבשומתו ידוע' פשיטל דשרי ולכך ק"ל שפיר כיון דשומתו ידוע' פשיט' דאסו' ודלא כמהרש"ל ז"ל:

פרק רביעי

דף ל.
בד"ה זמנין וכו' וא"ת הא אמר נפרוס וכו' עכ"ל והראב"ד בס' תמ"ד בהשגותיו על המאור כ' דלעיל שאני שהם שנים מדכרי אהדרי כמו בנר ע"ש והמג"א סי' ער"ה הקשה למה אין שנים רוכבין ע"ג בהמה כמו נר ותי' דדוקא ללמוד הוא דהתירו ע"ש וה"נ י"ל דלצורך מצוה הוי כמו ללמוד מיהו ק"ל מדאמרינן בפ' שואל אבל ששה בני אדם מסתפגין

באלונטית אחת ומביאין אותה בידיהם וטעמא משום דמדכרי אהדדי אע"ג דליכא שום מצוה בהבאתם אותה:

דף ל:

בד"ה אמר וכו' משום דאינו נשאר במסקנא וכו' עכ"ל עיין במהרש"א שכ' דס"ל כפי' הרי"ף ע"ש ועי"ל דאזלי בשיטת ר"י בדבור שאח"ז דמוקי לטעמא דמוקצה בשנפלה ולדידיה י"ל דביתר על הכשר סוכה לית ביה מוקצה מחמת מצוה וא"כ איכא לאוקמה להך דואם התנה וכו' ביתר מכדי הכשר סוכה ובחול המועד דליכא מוקצה דסתירת אהל:

דף לא.

ד"ה מן וכו' אלא במקום שגדילים שם וכו' עכ"ל ולפ"ז מפוזר דשדה אסור מדאורייתא משום עימור דלא כפירש"י שכ' אבל המפוזרין מוקצין הן:

ד"ה איבעיא להו וכי' הקשה הש"ר מקוצי נהי וכו' עכ"ל הא הוק"ל בלישנא קמא דר"י בעי תרתי נימא דרבי יוסי בעי פותחת אפי' בסמוך משום דא"כ לא הו"ל לר"י למימר אלא אפי' בתוך תחום שבת ותו לא ועיין למהרש"א:

דף לב.

גמ' אר"י ר"מ היא הרמב"ם בפ"ר מה' יום טוב פסק כמשנתנו דאין פוחתין ובפט"ו מה' כלים פ' כר"י וסתראי נינהו לפי סוגיא דשמעתין ועיין להיש"ש שדבריו תמוהים ונ"ל דס"ל להר"מ דלק' הגמרא דר"מ היא אלא משום דקתני מפני שעושה כלי משמע דהוי כלי לכל דבר ואיסורו דאורי' הוא אבל מ"מ לכ"ע אסור מיהא מדרבנן משום דנראה כמתקן כלי וכ"מ מלשון הר"מ בה' יו"ט ע"ש:

תוס' ד"ה אלפסין וכו' הא אמרינן כל שאינו בא וכו' עכ"ל מהרש"א בחולין דע"א ע"ב ד"ה אטו וכו' נעלם ממנו דברי התוס' הללו זה שמעתי משמא דהרב מהרי"ט ז"ל בעל ס' עה"ש:

דף לב:

גמ' ש"ה דקעביד אהלא ק"ק אמאי לא משני כיון דאיסור זה אינו אלא מדרבנן כדפירש"י במתני' משום כבודו ל"ג רבנן כדקאמר בסמוך וי"ל:

דף לג.

רש"י ד"ה והלכתא וכו' ורב ס"ל כר"י במוקצ' וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל הא במוקצה לטלטל לא ס"ל כר"י ע"ש ולפמ"ש במ"א דדוקא בדבר דאית ביה אבילה וטלטול הוא דלא ס"ל בטלטול כר"י אבל בדבר דלית ביה אלא טלטול אסר כר"י ניחא שפיר ובמ"ש

רש"י דהוי דבר שאין מתכוין יש להוכיח דפ"ר באיסור דרבנן שרי דהא פ"ר הוא ועיין להמג"א סי' ש"י ובחידושינו במס' עירובין:
תוס' ד"ה דרש וכו' דהוי כתקוני מנא עכ"ל זה נר' דעת הרמב"ם דפ' בפ"ד דין י"ג רטיב' אסור ובדין י"ז פ' להא דרבא דאיכפל הא דרבא לאשמעי' דבה"ג אפי' ביבשת' משו' תקוני מנא וע"ש להלח"ם:

דף לג:
ד"ה פטור וכו' וע"ק משמע דבקשין מיתסר וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושי' נימא דידע לה ר"י דפלוגתא דתנאי היא כדבסמוך והוא דאמר כרבנן ולכך מפשח אלוותא מיהו כ"ז הוא בקשין אבל ברכין קאמר ר"י דאוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי ושרי אפי' לכתחילה והיינו ברכין וס"ד דברייתא מיירי ברכין מדקתני מוללו וקתני חייב חטאת ומאי דלר"ג חייב לרבנן אסור מיהא מדרבנן ומשני בקשין ובברייתא ר"א אבל ברכין שרי לכתחילה:

דף לד.
גמ' ומשום ליבון רעפים נגעו בה לכאורה קשה מהאי ברייתא למ"ד לבודקן ול"ל לחסמן וצ"ל דכ"ע מודו בלחסמן ומוסיף הוא דקמוסיף דאיכא נמי משום לבודקן ועיין להרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' יו"ט ולה"ה שם ע"ש:

דף לד:
גמ' דכתיב וקראת לשבת עונג נראה דדוקא שבת אבל יו"ט אינו קובע וכ"מ מדנקט ר"א במתני' ע"ש ולא נקט יו"ט והיינו משום דטעמיה משום דשבת קובע כדמסיק הגמ' וביו"ט א"ק והגמרא דדחי לקמן דטעמא דר"א משום כיון דאמר קבע ליה הו"מ לאקשויי א"כ אמאי נקט שבת אלא דבלא"ה דחי ליה שפיר והלא מותרו חוזר ובהכי ניחא מ"ש מהרש"א לקמן בתוס' דאמאי מוקי הגמ' טעמ' דר"א משום דשבת קובע נימא דחצר קובע ע"ש ועפי"ה ניחא דע"כ בשדה מיירי מדנקט שבת ולא יו"ט:
תוס' ד"ה ואומר וכו' מק' בירוש' מחלפא שיטתיה דב"ש וכו' עכ"ל לכאורה י"ל דדוקא ביו"ט הוא דמחמיר ר"א וכה"ג מחלק הגמ' בריש מכילתין מיהו הא ליתא דדוקא לב"ה הוא דמחלק הגמ' כן בריש מכילתין אבל לב"ש ע"כ דבשבת מחמרי טפי מיו"ט ע"ש הסוגיא:

דף לה.
גמ' ר"י אומ' לא יגמור הרמב"ם בפ"ה מה' מעשר דין י"ז פ' כר"י ובפ"ג פ' דשבת א"ק אלא בדבר שנגמר' מלאכתו ועיין להמגיה בס' מש"ל מ"ש בזה ומ"ש דטבל הטבול מדרבנן שרי לעשר בשבת ודמאי שאני דהוי ס' דאורייתא ע"ש נעלם ממנו ירושלמי במכילתין

בפ"ג ה' ד' דבעי אמאי אין מעשרין הדמאי מ"ש מדרואין טרפה ביו"ט הא תרווייהו דרבנן נינהו ע"ש להקה"ע ומהירוש' הלז יש להוכיח כהסוברים דבדיקת הריאה דרבנן דהא הא הדר ואין טריפה אפי' בבדיקת הריאה מיירי:

פרק חמישי

דף לו.

רש"י ד"ה פשיט' וכו' כיון דא"ל לר"י וכו' עכ"ל אבל אי כר"ש אתיא ניחא דהיא גופא אתיא לאשמועי' דבפ"ר מודה ר"ש ועיין במהרש"א בתוס':

דף לו:

גמ' מ"ד במינו נצוד וכו' קמ"ל וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ד הב"י וי"ל דה"ק הגמ' קמ"ל דדבורים במינו ניצוד ולפום פשט' דהגמ' דקמ"ל דאסור אפי' אין במינו ניצוד נראה דאסור מדאורייתא דהא דעת רש"י ביומא דדוקא בדאוריי' הוא דס"ל דבר שא"ל אסור גם בפ"ר באיסורי דרבנן צדדו התוס' בפסחי' דכ"ו ע"ב דר"ש שרי:

שם גמ' ש"מ תחומין דאוריי' ולשי' הרי"ף והרמב"ם ז"ל דתחומין י"א מילין דאוריי' י"ל דוקא בשבת ולא יו"ט והרא"ש כ' דבירוש' אמרו דטעמא דאין רוכבין משום שביתת בהמתו ע"ש מוכח דאיכא ליתא דשביתת בהמתו ביו"ט והשע"ה הוכיח מדברי רש"י והר"ן בפ"ק דע"א דט"ו דאיכא לאו בשביתת בהמתו דלא כהמ"ק ע"ש ונ"ל דאין משם ראיה דהתם קאי על מאי דאמרו שם בגמ' המחמר אחר בהמתו חייב חטאת וע"כ טעמא משום דאיתקש בהמתו לו כדאיתא בר"פ מי שהחשיך וא"כ גם שביתת בהמתו אתקש לו אמנם לדידן דקי"ל דא"ח חטאת ול"ל היקיש' ליכא בשביתת בהמתו אלא עשה כמ"ש המ"ק ועיין להתוס' ר"פ במה בהמה ע"ש ועפי"ז ניחא גם מה שהק' השע"ה שם בשמעתא דפ' מי שהחשיך ע"ש ומ"ש השע"ה ע"ד מור"ם וסייע עצמו מדברי הרשב"א ע"ש נ"ל דאפי' למאן דשרי שביתת בהמתו ביו"ט ה"ד שאין מוזהר להפרישו אבל לומר לו לעשות מלאכה אסור מדין שליחות דאפי' דאין שליחות לגוי בעבדו ואמתו יש שליחות כמ"ש מהריט"א ז"ל בס' היו"ט ע"ש והכי דייק לישנא דהרשב"א ע"ש:

דף לז.

כאן ברועה אחד וכו' הרי"ף מפ"ל דלא כפירש"י ועיין בירוש' דמבוא' כדברי רש"י ז"ל ע"ש:

שם גמ' דהא ינקי תחומין וכו' הק' השע"ה להסו' דדשיל"מ דל"ב דוקא בניכר קוד' שנתערב אמאי לא בטיל יניקת תחומין ע"ש ול"ק דרב לטעמיה דס"ל כר"י דמין במינו ל"ב ואפי' בדרבנן ס"ל לא בטיל כמו שנראה מדברי התוס' במס' ע"א דע"א ע"ב:

דף לח.
גמ' שור של פטם וכו' הקשו הראשונים דהא שמואל לעיל דאמר אפי' חבית אסורה ל"ל ברירה ע"ש והראב"ד בס' תמ"ד כ' דדוקא במשקה דכתיב הוא דל"ל ברירה אבל באוכלין א"ל ברירה ע"ש ולפ"ד צ"ל דטעמ' דבהמה אסורה לשמואל משום יניקת תחומין דהא שמואל חבית נמי קאמר ולפ"ז קשיא אמאי ל"ב יניקת תחומין דהא שמואל ס"ל מב"מ בטיל ורב הוא דאמר משום יניקת תחומין משום דס"ל מב"מ ל"ב כמו שכתבתי לעיל והרמב"ם בפ"ז דין ט"ל כ' הטעם דהוי כבור של הפקר דחפצי הפקר אין קונין שביתה וע"ש להלח"מ ולפמ"ש התוס' לעיל דשמואל מחלק בין תולה בדעת אחרים לתולה בדעת עצמו ניחא שפיר דהכא דשור של פטם תולה בדעת אחרים הוא והרמב"ם י"ל דפ' כר"י דלא מפליג בהכי כמ"ש התוס' לעיל ולכך פ' להך דינא מטעמ' דחפצי הפקר:

דף לח:
גמ' הרי שנתערב לו קב חיטין וכו' ק"ל להסו' דחמץ חוזר וניעור משום דהיתר בהיתר לא בטיל מאי ראיה שנתערב לו קב חיטין דהיתר בהיתר הוא וצ"ל דהכא מיירי בחיטין של איסור כגון ערלה וכיוצא ומכאן יש לפשוט ספיקו של החק"ל בסי':
בגמ' דלר"י לא בטיל ק"ל דאפי' לר"י לא אמר דמב"מ לא בטיל אלא בדאורייתא כדאיתא בחולין דצ"ט ע"ש בתוס' והכא תחומין דרבנן וכדפריך לעיל ש"מ תחומין דאורייי' וכו' וי"ל דבדאורייתא ל"ב הכא דממונא הוא ל"ב אפי' בדרבנן וע"ד שכ' מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף לט.
רש"י ד"ה אבייי וכו' אבל בקיסם לא ס"ל וכו' עכ"ל לפי' צ"ל דמאי דמוקי הגמרא בסמוך מתני' בדאדי אדויי היינו לר"ש אבל לאבייי א"ש בקיסם:
תוס' ד"ה ות"ל וכו' וא"ת וליבטיל מהא וכו' עכ"ל הי"ל לקבוע דבריהם לעיל במאי דפריך ות"ל משום קיסם וכו' אלא דמנא אמנא ניחא להו לאקשוויי:
רש"י ד"ה כרגלי אותה העיר אלפים אמה וכו' עכ"ל ואפי' אם עירב אחד מהן אינו מעכב על בני העיר כן הוכיח השע"ה בפ"ה מה' יו"ט מדברי רש"י בעירובין וכ' הטעם דחלקו מתבטל ברוב ע"ש וק' הא רש"י פ' מין במינו ל"ב כדאיתא במס' ע"א דס"ו ואפי' בדבר שמעורב מתחילה נראה דכן הוא ועיין בירוש' גבי בור שבין ב' תחומין:

דף לט:
תוס' ד"ה הכא וכו' לכ"נ לרשב"ם וכו' עכ"ל לפרשב"ם צ"ל לר"ש אע"ג דאיהו נמי לא קני דהא לא נתכוון לזכות כמ"ש בקושייתם מ"מ כיון דגם מי שנתמלאו לו לא קני עשאוהו חכמים כרגלי הממל' אע"ג דלא קני וכה"ג הוא לפר"ת דבסמוך:
תם ונשלם מסכת ביצה

מסכת יומא

פרק ראשון

דף ב.

תוס' ד"ה וחכ"א וכו' מסתמ' ימצאו הרבה וכו' עכ"ל אבל גבי אשה כיון שאין הריעותא מגופו אינו עובד אחר במקומו אלא מקדש אשה ועובד ולכך מתקנין לו אשה כדי שלא יתעכב לבקש אשה הראויה לו ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

שם גמ' מפרישין כהן השורף וכו' עיין בת"י שכ' לשמואל הו"ל כהן המקבל שהיא עיקר לדורות כאלעזר ע"ש והוא תימא לשמואל לדורות אפי' כהן הדיוט כמ"ש הם ז"ל בדבור הקודם לזה וצ"ל דט"ס נפל ויש למחוק תיבת לדורות ומ"ש שהיא עיקר היינו דעיקר קרא דאלעזר בקבלה הוא דכתיב:

דף ב.

תוס' ד"ה ואימא וכו' ולקמן נמי מוכח דלא הדר וכו' עכ"ל אף על גב דלמסקנא דמשני צוה דלפני עשייה וכו' צריך למדרש לעשות וא"כ לקמן הוא לפי המסקנא מ"מ לאו עיקר דרשא מלעשות אלא מצוה ועיין בסוף דיבור זה:

בא"ד וי"ל אי לא הוה כתיב וכו' אע"ג דל"ד כולי האי למילואים וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לכל זה אלא דאי לא כתיב אלא צוה ולכפר הוה מוקמינן כוליה ליו"הכ וצוה למעט קרבנות ולכפר למעט פרה דהא לפום סברא דהשתא אי לא כתיב אלא לכפר הוה דרשי' יו"הכ וקרבנות בס' המקשה דבסמוך:

בא"ד א"נ נ"ל לפ' וכו' עכ"ל לפום האי תי' לא ס"ל כס' המק' דבסמוך אלא דאי לא כתיב אלא לכפר לא דרשינן ליה אלא ליו"הכ וכמ"ש מהרש"א ז"ל ומ"ש עוד דלפום האי תי' לא ס"ל כתי' קמא דאי לא כתי' אלא צוה ולכפר הוה מוקמי' ליו"הכ לחוד ע"ש מוכרח הדבר לאומרו לפום האי תי' דאי ליו"הכ לחודיה ליכתוב לכפר לחוד כיון דס"ל לכפר לא מוקמי' ליו"הכ וקרבנות כס' המקש' דבסמוך אלא ליו"הכ לחוד לפום האי תי':

שם גמ' דנין דבר שקבעו לו זמן וכו' כ' הת"י לעיל הו"מ לשנויי הכי לעיל וכו'. ע"ש ודבריהם אינם מובנים דאי ר"ל לעיל דפריך אצוה צוה נימא צוה דקרבנות הא התם ל"מ לשנויי הכי דהא פרה נמי אין קבעו לה זמן וילפא ממילואים ועלה פריך שפיר אימא צוה דקרבנות:

דף ג.

גמ' והאנן תנן שבעת ימים קודם יו"הכ וכו' יל"ד דלא הו"ל להביא אלא מתני' דפרה דמינה הוא דפריך וי"ל דר"י לא אמר אלא חדא ולא ביאר דבריו והגמר' הוא דמפ' דבריו

דחדא היא דיו"הכ ומשום די"ל דר"י אפרה קאמר לכך מייתי תרווייהו מתני' ומשני מעלה ומשום דבפרה הוא דמצינו שעשו בה מעלות ולכך מפ' הגמרא דחדא קאמר ר"י היא יו"הכ דאל"ה קשיא מתני' דיו"הכ והא דלא משני הגמ' דמתני' דפרה ר"ש היא דאמר הכי ר"י משמיה בסמוך משום דא"כ ר"י לא הו"ל לאפלוגי אריש' דהא אמר ר"י הלכה כסתם משנה ועיין בתוס' ד"ה דרביה:

דף ד.

תוס' ד"ה הזאה וכו' שמא ריב"ח דאמר הכי לקמן ס"ל כר"ל וכו' עכ"ל לפ"ז מיתרצא קושי' קמייתא שהק' מדאמ' לבר משבת והא דלא ניחא להו למימר דריב"ח ס"ל כר"י דיו"הכ הוא דדריש מקר' והזאה דפרה מעלה וריב"ם אפרה פריך היינו מדקאמר רבא שם בתר הכי הילכך כ"ג ביו"הכ וכו' משמע דריב"ח גם איו"הכ קאי:

ד"ה ת"כ וכו' דילמא ר"י אמר לך וכו' עכ"ל י"ל בזה דא"כ מאי בינייהו דר"ן וריה"ג ועיין פירש"י בדברי ר"ן:

שם גמ' וכשם שמפרישין וכו' מפירש"י והתוס' לעיל בר"ה דרביה הוכיחו מפ"י דל"ג בברייתא צוה זה מעשה פרה ע"ש וא"ל דרשינן פי' כן ברישא דברייתא קודם דמייתי קרא דכאשר צוה דמ"מ אין דרך התנא כן דמתחלה קאמר מעלה דרבנן ואח"כ מייתי לה מקר':

שם גמ' ת"ש כאשר עשה וכו' ואי לאו קרא דבזאת הו"מ כאשר עשה ליו"הכ קמא ואחר דגלי ביו"הכ גם בפרה אין לחלק וא"צ תרי קראי בפרה:

דף ד:

גמ' ל"ק הא בקריאה וכו' והיינו לרע"ק דאמר לחלוק כבוד אבל לריה"ג דזה היה לאחר עשרת הדברות י"ל דאפי' בקריאה לא היה שומע אלא עשה וא"ש לפ"ז מ"ש רש"י בחומש דפ' ויקר' ע"ש דשנ' משנתו כריה"ג ול"ק מ"ש הרימ"ט הביאו הרב פני דוד שם בפרש' ויקרא ע"ש:

תוס' ד"ה מסייע וכו' דהלכה כרע"ק מחבירו וכו' עכ"ל והיינו לגבי ריה"ג אבל לר"ן ור' מתיא בתראי נינהו והלכה כרע"ק לגבייהו אע"ג דרבים נינהו דולא מחביריו דוקא אמרו:

דף ה.

ד"ה איתקש וכו' תימה לי לשינויא קמא וכו' עכ"ל דבריהם בשינויא בתרא וקושיתם לשינויא קמא והיינו משום די"ל דס"ל דאיתקש משיחא לרבויי Tלא דאחר דמיעט אימעיט לגמרי מיהו מדמשני בשינויא בתרא איתקש וכו' משמ' דבשינויא קמא ל"ל היקשא ומק' שפיר ותי' מסבר' וכו':

דף ה:
ד"ה להביא וכו' וכן בשלא רחוץ וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דכונתם להביא ראיה מרחוץ יו"ר ולא כ' מהיכא פסיקא להו דהדין כן ברחוץ יו"ר דאדרבא מהגמ' דזבחים דמייתו נראה להפך ונר' דסמכו עצמן אתוספ' דמייתו בתר הכי ומ"מ סידור דבריהם אינו מכוון דבתחלה הי"ל להביא התוס' ואח"כ ההיא דזבחים:

דף ו.
ד"ה שמטמא וכו' וטומאה קלה מטמא מהיקישא וכו' עכ"ל והגמ' בפ' דם הנדה דנקט ק"ו משום אבן המנוגעת נקטי' דהא מצורע אתי מהיקיש' וכיון דמצורע מטמא טומאה קלה מהיקיש' גם אבן המנוגעת מטמאה טומאה קלה מק"ו דזב וכי פרכת מה לזב שכן מטמא בהיסט נימא מצורע יוכיח:
שם גמ' ז"א טמא הותרה ק' דהא אפילו למ"ד הותרה באילו של אהרן דחויה כדמוכח לקמן בשמעתין וא"כ אכתי יפרישוהו מטמ' משום אילו וי"ל במ"ש התוס' לקמן ד"ה כיון דמדאוריית' הותרה אפי' באילו ומדרבנן הוא דדחויה באילו וא"כ כיון דמדאוריי' הותרה אפילו באילו לא החמירו בהפרשה ובפסח נמי דדחויה כמ"ש התוס' בד"ה אמר היינו נמי מדרבנן דהא מדמו ליה לאילו של אהרן וק"ק אמאי הוצרכו לחלק בין פסח לשאר ק"צ בפשי' הול"ל דהכא מדאורייתא קאמר וס"ל לרבא דמדאורייתא הותרה ומדרבנן דחויה בכל ק"צ ועוד ק"ק לפמ"ש התוס' דבפסח דחויה מאי פריך לקמן ממתני' דרצוי ציץ לאוקמ' בפסח ויש ליישב:

דף ז.
תוס' ד"ה הא וכ' או בעון אוא"ב עכ"ל ק"ק דבר"פ אוא"ב נפ"ל מקרא דאוא"ב נהוג במוקדשין והשת' אי עון או"א ממילא שמעינן דאוא"ב נוהג במוקדשין ולמ"ל ההוא דקרא ומדאצט' ההוא קרא ע"כ דלאו עון דאוא"ב ועיין בתוס' שם ויש ליישב:
ד"ה מכלל וכו' וא"ת והא אמר לעיל גבי היה מקריב מנחת פרים וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא ק"ל בברייתא דהיה מקריב מנחת העומר דלעיל מינה דהא גם היא ק"ל ויש ליישב:

דף ח.
גמ' ור"י סבר לא מקשי' וכו' ועיין להתוס' ישנים שכ' והא דאמרי' במגילה אין טוכלין ואין מזין אלא ביום ומפ' בגמרא דמקשי' וכו' ע"ש נראה דהוצרכו להביא הא דמפ' בגמ' טעמא דמקשי' וכו' וק' הא בלא"ה ליכא לאוקמ' בטבילה דקודם הזאה דהא תנן במס' פרה דאדם טובל בלילה והביאוה הת"י בעצמם בדיבור זה:

דף ח:
גמ' וליטעמיך הזאה כל ז' מי איכא ק"ל אמאי לא הא מ"ל דמזה קטן דהא תנן בסוף פרה דקטן כשר להזות והזאה כיון דאיסור דרבנן היא ספי' ליה בידים כמו שכן דעת הרשב"א ועיין להתוס' ריש שבועות ד"ה ועל הזקן ד"ה ע"ש ועוד ק"ל הא אפשר להזות ביה"ש דכל דבר שהוא משום שבות ל"ג ביה"ש והמג"א סי' שמ"ב צדד דאפי' באפו' יומא ל"ג ע"ש ומזה משום שמא יום הוא וטבילה בזמנה מצוה וי"ל דמ"מ לא הוה קרי ליה תנא כל ז' דהא שמא לילה וליכא אלא ששה ימים ועפי"ה ניחא מה שראיתי מק' עמ"ש רש"י בד"ה וכל וכו' דנמצאת הזאה בטילה ב' ימים דהא שלשה ימים הם דאי אתרמי שבת באחד מג' ימים האחרונים בטילה גם הזאת ג' שכנגדו משלשה ימים הראשונים דהא הזאת ג' בלא ז' לא מהניא וכן להפך וליכא מצוה כלל ביום שכנגד השבת ועפי"ה ניחא דהא מזה ביה"ש ולכך מזה ביום שכנגד השבת שמא הזאה דיבה"ש הוי יום:

דף י.
תוס' **בד"ה** וכת' וכו' לשכת פרהדרין נמי מחייב ר"י מה"ט וכו' עכ"ל ושאר לשכות דלא מחייב עיין להתוס' לקמן בד"ה רבנן ועיין להתוס':

דף י:
ד"ה רבנן וכו' אביי ורבא ל"ל האי סברא וכו' עכ"ל רבא ע"כ דלא מיסתבר ליה לחלק בהכי מדפריך והא סוכת חג וכו' ואביי מדשתק ולא השיב לו ע"כ נמי דלא מחלק בהם ומה שהק' מהרש"א ז"ל אמאי רבא נייד מאוקמ' דאביי ולא הול"ל אלא סוכה דירת עראי וכו' ע"ש י"ל דרבא לא ניחא ליה באוקמתא דאביי משום דא"כ הו"ל לר"י לפרש הגזירה כיון דגם לרבנן גזירה היא וכדהקשו התוס' אח"כ אלא דלא היה יכול להקשות לאביי מזה דלא ק' כל כך:
בא"ד ונ"ל כל הסוגיא בע"א וכו' עכ"ל ק"ק דלפ"ז מאי פריך אביי לרבה מוהכתי בית החורף דמשמע דלדידיה לא ק' הא גם לאוקמ' דאביי ק' כיון דלר"י מדאורייתא לא מחייבא וע"כ דמשום דלא אקרי בית וי"ל דלאביי ניחא דדוקא בפרישה ובסוכה משום דאינה אלא לשבעה ימים ול"ד לבית החורף:

דף יא.
גמ' מ"ד ביתך ולא ביתה כ' הת"י משום דבלשון זכר כתי' ע"ש וק' הא כל התורה בלשון זכר נאמרה ולא ממעטי' אשה אלא היכא דכתיב איש כמו שהוכיחו התוס' בריש תמורה ובכ"מ וצ"ל דש"ה דביתך יתירא למעט וכי היכי דממעט שותפין ממעט גם אשה כיון דבדווקא נאמרה:

דף יב.
רש"י ד"ה ואין ירושלים וכו' קסבר לא נתחלק' וכו' עכ"ל עפ"י נראה דגם לפום ס"ד פלוגתייהו בהכי דלא כהתוס' דהא כאן בס"ד הם כמו שנראה מדבריו בד"ה אלא מקום מקדש וכו':
תוס' ד"ה הא וכו' ובר פלוגתיה דר"י הוא ר"מ עכ"ל שפת יתר יתרו ליישב דמת"ק לא פריך דהא ר"מ הוא וא"צ למ"ש קודם דמת"ק לא פריך דכ"ש בתי כנסיות וכו' ולכך בד"ה שאח"ז כ' דטעמא משום דירוש' קדישא לאכילת קדשים דהאי טעמא ליכא בבתי כנסיות:

דף יב:
גמ' תסתיים דרבי הוא דאמר וכו' הא דנקט ר' ולא נקט גם תסתיים דראב"ש הוא דאמר של בוץ משום דלמסקנא ליכא הוכחה אלא מרבי כדאמר רנב"י אף אנן נמי תנינא וכו':
תוס' ד"ה אלא וכו' שהוא צריך להניח תפלין וציץ וכו' עכ"ל ואפי' בעבודת יו"הכ שהם בד' בגדים ולית בהו ציץ לובש מצנפת דלא חילקה התורה בבגדי כ"ג שהרי מצנפת בעבודת דארבעה בגדים כתיבא ולכך מקשי' התוס' שפיר על פי' ריב"א:

דף יג.
ד"ה הלכה וכו' שכשיעבור האונס חוזר לעבודתו לא נ"מ מדי דלכ"ע חוזר לעבודתו ועיקר התי' מנוהגין כבוד בב' דנ"מ בהא דהלכה כר"י דנוהגין כבוד לבד ולא כהראשון ממש והוי כההוא מעשה דמייתו דר"ג דורש ב' שבתות וראב"ע שבת אחד ועיין בת"י:

דף יג:
ד"ה ולחדא וכו' ופליג אגמ' דידן וכו' עכ"ל במאי דמשמע מגמ' דידן דארוסה לאו ביתו מקרי ל"פ הירוש' ע"ז די"ל דיעשו החופה ביו"הכ ואפי' אין חופת נדה חופה כיון דלא חזיא לביאה י"ל דחופת בתולה דלאו יחוד ממש אלא ביציאת בהינומא סגי מהניא:
גמ' ואי מתה אשתו עביד עבודה ול"ג ר"י וכו' הקשה המג"א סי' תרי"א אמאי לא פריך מכל יו"הכ דכ"ג עביד עבודה ול"ג שמא יאכל ואמאי לא פריך אלא מאונן ע"ש מה שתי' ונ"ל דל"ק דמשאר יו"הכ לא פריך משום דלא אפשר בע"א ואי גזרינן שמא יאכל מעיקרא מצות הקרבה דיו"הכ אבל מאונן פריך דאפשר באחר דהא מתקנין לו כהן אחר תחתיו ועי"ל דלא גזרי' אלא אי מטריד באנינות דעביד דמשתלי ואכיל ולאו אדעתיה אגב צעריה ולכך פריך מאונן ומשני דכיון דכולי עלמא לא אכלי ל"ג שמא יאכל והא דתנן בספי"א דמנחות דבחל יו"הכ בשבת חולקים לערב את לחם הפנים ולא ביו"הכ עצמו י"ל דלאו משום יאכלו דהא ביו"הכ ל"ג כדאמרינן בשמעתין אלא טעמא משום דהוי טירחא שלא לצורך כיון דאפשר בערב ועיין להתה"ד סי' קמ"ז שכ' משם גדולים

דביו"הכ כיון שהוא שרוי בתענית ואינו אוכל שום מאכל ל"ג שמא יאכל ומותר ליגע באוכלין משא"כ בנזיר דמותר בשאר אוכלין אמרינן סחור סחור וכו' ע"ש וק' דא"כ אמאי לא משני הכי בשמעתין ואמאי קאמר כיון דכ"ע לא אכלי:

דף יד.

בד"ה אלא וכו' דא"כ מאי פריך וליכתוב נושא וכו' עכ"ל ק"ק נימא דהמקשה דלא ס"ד לשיעור הזאה א"כ אפי' נושא א"צ שיעור ולהכי פריך ליכתוב נושא דכיון דבלא שיעור הוא א"כ ודאי דוקא נושא ולא נוגע וי"ל דגם המק' ודאי ידע דצריך שיעור דבאין בו שיעור תנן במס' כלים דאינו מטמא במשא:

דף טז.

ד"ה הא מני וכו' דפריך ומי מצית וכו' עכ"ל לפי גירס' זו אין מקום לפירש"י וצ"ל כפי' רבותיו של רש"י וק"ק בדברי התוס' שנרא' מדבריהם דיש מקום לב' הפירושים:

דף יז.

תוס' ד"ה ומר וכו' וי"ג דהיינו דקא' מסתברא וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א נימא דלשכת הטלאים ולחם הפנים אקצויי אקצו ע"ש י"ל דא"כ לפי מה שנראית דטלאים במערבית דרומית ולחם הפנים בדרומית מזרחית ושאר לשכות במקומם עומדין נשאר קרן מערבית צפונית בלא לשכה ואנן בעינן ד' לשכות בארבעה מקצועות לכל אפי' לפי מה שנראית:

דף יח.

גמ' ומאי ד' או ה' לרבנן וכו' הקשה מהרש"א ז"ל נוקמ' כולה כרבנן דלעולם בציר חדא והא דארבע בדאיכא משמר המתעכב דנוטל שתים ופשו להו עשרה ובציר חדא מפלגא והא דחמש בדליכא משמר המתעכב ע"ש ונראה דל"ק דא"כ רבי דאמר לעולם חמש משמע בין איכא משמר המתעכב בין ליכא והשתא בדליכא משמר שש מבע"ל דהא רבי מחצה לאהרן ומחצה לבניו קאמר ואי אית ליה כר"י דהנכנס נוטל שבע א"כ בדאיכא משמר המתעכב ארבעה מבע"ל ומ"ש עוד לאביי נוקמ' חמש לרבנן וד' לר"י ע"ש ל"ק ניחא ליה לאוקמה בתרי תנאי ועיין בת"י:

דף יח:

גמ' והאמ"ר תבעוה להנשא וכו' מכאן ילה"ר קצת למ"ש הלבוש בי"ד סי' קצ"ו דהיכא דנתחלף החתן בעי' ז"י חימוד אחרים משום החתן הב' וכן הסכימו האחרונים דאי איתא מאי פריך נימא דה"ק מאן הויא ליומא דלא בעיא חימוד כה"ג דעשתה ימי חימוד ונתפרדו זה מזה:

תוס' בד"ה יחודי וכו' והאמר בפ"ק דכתובות מי שפירסה וכו' עכ"ל בת"י תירצו דשאני התם דאיסור' דאורייתא ע"ש ואע"ג דהתם גבי אבילות דרבנן נמי איתמר הכי י"ל דשאני אבילות דהתם דאקילו בה רבנן כדאיתא התם:

דף יט.

ד"ה ששם וכו' קרבי קדשי' שיש פרש וכו' עכ"ל ר"ל הקרבי' שיש בהם פרש כגון כרס אבל הקרבים שהם הריאה והלב והכבד שגם הם בני מעיים מקרו ולית בהו פרש ולא מאיסי מדיחים אותם על השולחנות וניחא מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

פרק שני

דף כב.

ד"ה התם וכו' מנ"ל דלא הוה וכו' עכ"ל לפמ"ש בדבור שאח"ז דמה חרב וכו' אף אוריה א"א נענש עליו ניחא קושיא זו דהא גלי קרא דלא נענש על אוריה:

בא"ד דאי אתרווייהו וכו' עכ"ל ק"ק נימא איפכא דאותו פרעון בשביל אוריה לחוד ושתים לא עלתה לו היינו דהסתה ודבת שבע וי"ל דגם לתי' מה ס"ל דמדכתיב כבשה דמשמע דבשביל בת שבע אלא משום דלא נימא בשביל שניהם והדכתי' כבשה היינו לגלויי דגם בשביל בת שבע היה לזה הוכיחו מדכתיב ארבעתים:

ד"ה ששה וכו' אף אוריה א"א נענש וכו' עכ"ל ר"ל דמ"ד הכא בשתים לא עלתה לו ס"ל מהך קרא דגלי דלא נענש על אוריה משום דגברא דמריה סייעיה ולא ס"ל כההיא דפ"ב דקידושין דמשום מורד במלכות קאמר ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף כג.

ד"ה יש עבודה וכו' וגדולה מזו אמרינן לר"י דבין הוצאה וכו' עכ"ל עיין במס' מעילה ד"ט ע"א דאמרינן לר"י מועלין באפר שע"ג התפוח דכיון דבעי בגדי כהונה אכתי בקדושתיה קאי ולא נעשית מצותו ואי איתא דבהוצאה לאו עבודה היא ודאי דנעשית מצותו מקרי וצ"ל דת"ק דר"א ה"ט דבעי כהנים תמימים משום דס"ל דעבודה היא ולא הוצרכו התוספות בסה"ד לו' משום דמקרי זר אלא לר"ל וס"ל לת"ק כיון דבעי' ד' בגדים עבודה היא ודוקא אי סגי בב' בגדים הוא שכ' אי לובש אין בזה איסור וההיא דמעילה אליבא דרבנן דקי"ל כוותייהו ואף דיש לדחות ולחלק מ"מ כנ"ל עיקר:

ד"ה ילבש וכו' וק"ל גבי הוצאה מנ"ל וכו' עכ"ל נר' דפסיקא להו דבהוצאה בעי ד' בגדים מההיא דמעילה שהבאתי בדיבור הקודם דאמרינן כיון דבעי בגדי כהונה בקדושתיה קאי ואי לא בעי אלא ב' בגדים אין להוכיח מזה דבקדושתיה קאי ועיין מהרש"א:

דף כג:
גמ' ולאו עבודה היא והתניא ונתנו בני אהרן וכו' מדבעי כהן כשר מוכח דעבודה היא דאי מדבעי בגדי כהונה אין להוכיח דעבודה כמ"ש התוס' לעיל דכ"ג ע"ב בד"ה יש וכו' ועמ"ש ע"ש ועיין בת"י בשמעתין:

דף כה.
תוס' ד"ה אין וכו' דהא בשמעתין משמע וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלאו הוכחה גמורה היא די"ל דשאני הכא דבנויה גם בקדש אבל אם אינה בנויה אלא בחול מותר לישב שם ע"ש ולא מחוור דהא גמ' לא פריך אלא מדתניא בנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קדש ומשמע ליה דתוכן קודש גם לענין ישיבה הרי דאפילו אינן בנויות אלא בחול כדקתני בנויות בחול אסור לישב שם ולשון משמע דכ' התוס' ל"ד:

דף כו.
בד"ה אלא וכו' לרשב"י נמי תקשה וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דהא דלא הוק"ל בקטורת לרשב"י י"ל דכהן שזורק בקטורת זוכה בערב וכ"כ בת"י אך דלישנא דלא שנה בה אדם מעולם ל"מ כן ע"כ נר' דבקטורת פשיט"ל דלרשב"י מפיסין בבקר מי הוא הזוכה בערב דכיון דאין מפיסין עבודת של תמיר שבערב ולא נשאר אלא קטורת ומפיסין בבוקר בשביל הבוקר כיון שמפיסין בשביל הבוקר מפיס בשביל הערב ונכלל בכלל מאי דקתני מתני' חדשים לקטורת בואו והפיסו אבל בב' גזירי דליכא פיס בשבילם בב' כהנים אי איתא דמפיסין בבוקר בשביל הערב הו"ל למתני בפייס השני ותי' דאף גם זאת י"ל דמפיסין בבוקר ומאי דלא תני ליה בפיס הב' משום דלא קחשיב אלא הזוכין בתמיד של שחר:

שם גמ' ולמאי דס"ד מעיקר' נפישי להו פיסות ק"ק נימא דלמאי דס"ד מעיקר' הך ברייתי' דקתני מפיסין לתמיד של בין הערבים ס"ל כר"י דאין מפיסין במחתה וכראב"י דאין מפיסין למעלה איברים מן הכבש למזבח וא"כ בשחרית ליכא אלא ג' פיסות ופיס הרביעי בערב ולתי' הב' שכ' התוס' לקמן בד"ה ואי משכחת וכו' ניחא דה"נ נפישי דאיכא נמי קטורת אבל לתי' קמא קשה וי"ל דא"כ מאי פריך לר"י דאמר אין מפיסין לתמיד של בין הערבים מהך ברייתא נימא דר"י לתנא דמתני' קאמר דאית ליה פיס למעלה אברים ועי"ל דפסיקא ליה להגמ' דליכא מאן דפליג דד' פיסות בבקר כי יש שום טעם וכו' וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה ת"ש ובהכי ניחא מאי דק' לתי' קמא שכ' התוס' בד"ה ואי משכחת אכתי ק' במאי דקאמר הגמ' לא ר"י ס"ל כראב"י וכו' מנ"ל הא אימא דס"ל לר"י כראב"י וראב"י כר"י וג' פיסות בבקר והפיס הר' בערב וכקושיתם ועפי"ה ניחא דלכ"ע ד' פיסות בבקר דפסיקא ליה שום טעם שאין לפחות מהם בבקר ועפי"ה ניחא דלכ"ע ד'

פיסות בבקר דפסיקא ליה שום טעם שאין לפחות מהם בבקר ועפי"ז ניחא מה שהקשה מהרש"א לתי' הב' של התוס' ע"ש:

תוס' בד"ה ואי משכחת וכו' וי"ל דה"ק וכו' עכ"ל כבר כתבתי בזה בגמ' לעיל גבי מאי דפריך ולמאי דס"ד מעיקרא וכו' ע"ש:

דף כו:

בד"ה ההיא וכו' והתניא י"ז פיסות בכל בקר וכו' עכ"ל ור"ל דפריך הגמרא והתניא י"ז בכל בקר וע"כ דחשיב מעלה אברים ומחתה וקשיא אההיא ברייתא דקתני פעמים י"ג הול"ל י"ד ומאי דמשמע ליה להגמ' דבכל בקר קאמר הוא מדלא קתני פעמים פעמים כדתני באידך ברייתא משמע דבכל בקר לא פחות מי"ז קאמר:

דף כז.

בד"ה והקריבו וכו' והקשה ר"י דבספ"ק דזבחים וכו' עכ"ל י"ל לפירש"י דההיא ברייתא אתיא כר"ש דס"ל דהולכה בזר כשירה משום דאפשר לבטלה ולא נשאר אלא זריקה ולכך ניחא לאתויי קרא דכתיב בהדיא בזריקה אבל לר"י דס"ל אפי' אפשר לבטלה פסולה בזה הוצרך רש"י לומר דהא דלא דרשי' הולכה משום דקבל' היא עבוד' א':

ד"ה אלא וכו' דריש הכהנים בכיהונם וכו' עכ"ל ולגי' הספרים שלנו דהמסקנא היא דוערכו אצטריך לששה כהנים וכמ"ש מהרש"א ז"ל בגמרא הא ddרשינן בכיהונם ממשמעותא דהכהנים דריש ולאו מיתורא והא ddרשי' הכהנים ששה ולא אמרינן כוליה לבכהונם הוא דאתא היינו מדוערכו ובני אהרן למנינא הכהנים נמי למנינא וכ"הג אמרינן בגמרא מדהא למנינא הא נמי למנינא:

דף כז:

גמ' אלא מעתה תבעי פייס וכו' עיין בת"י שכ' דאין לפ' אלא מעתה דעבודת יום דא"כ משמע שיש לחלוק בזה והא קרא כתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר ע"ש והוא תימא דהא בסמוך אמרינן והא לא תנן הכי וכו' דמבואר דפריך אהא דקרי לה עבודת יום דאי אמתני' דאמר להם הממונה פריך מקרא מאי שיאטה ההיא פירכא הכא בשמעתין וע"כ קרא דובער מוקמינן בהבערה דוקא ולא בסידור ועיין להתוס' לקמן בד"ה אף אנן נמי תנינא ע"ש:

פרק שלישי

דף כט.

תוס' ד"ה אלא וכו' וא"ת ויעלה ויליין אותו וכו' עכ"ל ק' דכיון דהכא לא עשאום כמי שנטמאו כמ"ש בסמוך וכל זמן שלא נקטרו לא אשתרי בשר באכילה אם כן כשמעלה

ומלין מאי מהני הא מותר הפסח אינו נאכל אלא ליום ולילה ולמחר כשיקטירו אימורין הו"ל נותר היא אמאי יצאו לבית השריפה אפי' אימורין הא אימורין איתנהו בתקנתא:
בא"ד וקאמר התם דמלינה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל אמאי אצט' התם למעלה ומלינה הא כיון דעשאום כמי שנטמאו סגי כמו הכא ע"ש ול"ק דהכא שאני דכבר נשחט אבל התם אי לאו דאיכא תקנתא דמעלה ומלינה לא הו"ל לשחוט לכתחי' להביא אימורין לבית הפיסול:

דף כט:
בא"ד שממעט באכיל' מותר הפסח שנאכל לזרים וכו' עכ"ל כבר תמה המש"ל בזה דבלא"ה ממעט באכילתו דמותר הפסח נאכל ליום ולילה ובכור לב' ימים ולילה א':
בא"ד מ"מ לכתחי' אסור מדאורייי וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל הכי בההיא דפסח שנתערב בבכור משום דכבר נתערב ול"ל תקנתא אבל הכא דלכתחילה מייתי ומתני ק"ל שפיר:
בא"ד אי מנייהו דבעי קדים וכו' ק"ל הא אפילו תדיר ומקודש תדיר קודם כדאיתא בפ' כל התדיר וא"כ ודאי תמיד קודם דתדיר הוא וי"ל דשאני הכא דתמיד דציבור ופסח דבני חבורה:

דף ל.
גמ' מצוה לשפשף וכו' ק"ק א"כ אמאי תנן טעון קידוש יו"ד דמשמע דטעון קידוש וכו' ב' ידים בקידוש יד אחת סגי כדתניא לקמן יצא להשתין מים נוטל ידו אחת וי"ל בקדש החמירו דשמא נגעה ידו ששפשף בחברתה שהיד מטמאה את חברתה בקדש כדתנן בר"פ חומר בקדש ע"ש ועי"ל הא דקתני ידיו ר"ל או זה זה דהיינו היד ששפשף וכה"ג כ' הת"י לקמן דל"א ע"א בד"ה מהו וכו' ע"ש:
תוס' ד"ה אין וכו' אלא אפי' לשחי' וכו' ואפי' בלא עבודה וכו' עכ"ל ק"ק דלא הול"ל אפי' לשחי' כיון דאפי' בלא עבודה ולא הול"ל אלא לאו דוקא לעבודה אלא אפי' בלא עבודה וי"ל דכ"כ לפום מאי דכ' בדבור שאח"ז דאפי' לבן זומא דוקא לעבודה הוא דאסור מדאורייתא אבל בלא עבודה מדרבנן הוא דאסור ומשום דאיכא למימר דמתני' בדוקא מתניא ובדאורייתא הוא דמיירי לזה כ' דע"כ ל"ד דהא אפי' לשחי' אסור מדאוריית' אך מדברי הת"י דל"א ע"א בד"ה מהו מתבאר דאפילו לבן זומא בשחי' לא אסיר אלא מדרבנן ע"ש:

דף לא.
בד"ה אמה וכו' וא"ת א"כ היה עין עיטם גבוה יותר וכו' היו המים יוצאין לחוץ וכו' עכ"ל אין להקשות דילמא גובה המים לא היה ג' אמות שלימות והיה המקוה רחב יותר מאמה

דאז יש בו שיעור והמים אין יוצאין לחוץ דגובה המקוה שלשה אמות די"ל דכיון דאין גובה המים ג' אמות שלימות לא היה נקל לכ"ג לטבול וכמ"ש התוס' בד"ה עין וכו' ע"ש:

דף לב.

בד"ה ואי ונו' דלמא קטורת דיו"הכ או הזאת פר ושעיר שלא על הסדר וכו' עכ"ל כצ"ל ומ"ש אח"ז ומשכח' ה' עבודות וכו' נקט סדרא דצד הב' דהיינו הזאה שלא על הסדר וא"ש גם תירוצם וכה"ג הקשו אח"כ בוא"ת וכו' ודלא כמהרש"א דלפ"ד צריך להגיה בין הוצאת כף ומחתה לעבודה שלפניה ולמחוק תיבת היום גם עיקר דבריו רחוקים ודחוקים:

בא"ד וי"ל דהו"א גזירת הכתוב וכו' עכ"ל והיינו כדי שלא נאמר שהמקרא כתוב שלא כסדר נדחוק לומר גזי' הכתוב היא אבל כי אמרינן דע"כ קרא שלא על הסדר אין לנו לומר קטורת או הזאה שלא על הסדר וקרא דובא גז"הכ אלא אמרינן הוצאת כף ומחתה שלא על הסדר כדי שלא נדחוק לומר גז"הכ היא ומיתרצ' שפיר קושייתם הראשונה:

דף לב:

גמ' תנא דבי ר"יש ק"ו וכו' כ' הת"י אע"ג דר"י ל"ל לעיל ק"ו דר"א וכו' ע"ש ולא ימנע מהט"ס או דיש להגיה דק"ו דבן זומא לעיל ד"ל או דיש להגיה רבי במקום ר"י דהכי ל"ל ק"ו דר"א כר"ש:

רש"י ד"ה מה קידוש וכו' דהא לא דאוריית' היא עכ"ל הא אמרינן לעיל גמירי ה' טבילות והיינו הל"מ כדפירש"י לעיל וי"ל דס"ל כמ"ש בת"י לעיל דגמירי ה' עבודות וטבילות דנקט ל"ד ע"ש:

תוס' ד"ה א"כ וכו' לא קאי אהרן וחוקה בשחי' וכו' דמריקה צורך קבלה וכו' עכ"ל ק' כיון דלא קאי אהרן וחוקה אלא אעבודת היום א"כ אפי' בקבלה וזריקה דתמיד סגי בכהן הדיוט ולא בעי כ"ג כיון דלא קאי אהרן וחוקה עליה ויש ליישב:

דף לג.

ד"ה מכלל וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל למ"ל קרא דמערכה גדולה ת"ל מקרא דעליה ל"ק דאי מעליה לחוד כיון דלא כתיבה מערכה גדולה הו"א עליה אמערכה שניה דכתיבה בקרא והו"א דב' גזירי עצים אשניה יהיב להו:

ד"ה אין וכו' ונעביד לתדיר לחודיה וכו' עכ"ל ר"ל דהו"א דנעביד איסור דרומי שהוא תדיר דכל החיצוניות דשכיחי טפי איסוד דרומי יהיב להו ולכך אצט' קרא והא דיליף יסוד דרומי מיסוד מערבי ולא סגי ליה בטעמא דתדיר משום דלא הוי תדיר אלא אחר דילפי' דחטאות החיצוניות ביסוד דרומי מיסוד מערבי ועיין בס' ארעא דרבנן באות האלף אין מעבירין וכו' ע"ש:

דף לג:
בד"ה עבורי וכו' ורבי אליהו מפ' דלענין משמוש וכו' עכ"ל ק"ק אמאי אצט' קרא דוקדשתם ת"ל מטעמא דאין מעבירין עה"מ דבזרוע פגע ברישא וי"ל דלא שייך אין מע"ה אלא במצות גופייהו אחר שהניחם אבל בגוף האדם קודם שהניחם לא דלא כפירש"י: :
רש"י ד"ה אלא וכו' והא ל"ל דליפסקיה בדישון מזבח הפנימי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלפי' דלשדייה תרווייהו בבקר אדם התמיד דהוי הכא תרתי והכא תלת ע"ש וקשה דא"כ תרתי למ"ל לא ליכתוב אלא חד ונשרייה אתמיד ואע"ג דהכא תרתי והכא תרתי מ"מ מכפר עדיף וכמ"ש התוס' ורדריהם מבוארי' בכולה סוגיין וי"ל דהאי מילתא דמכפר עדיף מילתא דסברא ומילתא דאתיא מסברא טרח וכ' לה קרא היכא דאין הסברא פשוטה כ"כ כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ג ע"ב ע"ש ועיין בת"י:

דף לד.
תוס' ד"ה העולה וכו' תימה ל"ל קרא ת"ל מלבד וכו' עכ"ל אין להקשות הא קרא דהכא קאמר בגמ' דאצט' לאיברים קודמין למנחה דתרווייהו של הן ולא נפיק מקרא דמלבד די"ל דודאי איברים קודמין לא אצט' קרא דבלא"ה מיני דמים קודמין והגמרא אסמכתא בעלמא קאמר וכמ"ש בת"י ע"ש:
ד"ה נסכים וכו' כדי לישב אותו אפי' למ"ד וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל הא אפילו להך מ"ד משמע ליה ביום לאחר אלא דלא דריש לאחר לגמרי משום ג"ש דחקה חקה ע"ש ל"ק דלהך מ"ד ביום חד ל"מ ליה לאחר אלא תרי ביום הוא דמ"ל לאחר ולכך כיון דאיכא ג"ש דריש להו לאחר קצת אבל למ"ד מוספין קודמין מ"ל אפי' חד ביום לאחר ולכך כי כתיבי תרי ביום דריש לאחר לגמרי ודריש לג"ש לעלמא דכולהו מודו דג"ש דחקה חקה נתקבלה כדאיתא בפ"ב דזבחים ע"ש ומה שהק' דת"ל דנסכין קודמין למוספין משום דהכא כתיב בבקר והכא כתיב ביום ע"ש י"ל דלמ"ד דלא מ"ל חד ביום לאחר הו"ל כמו דלא כתיב קרא כלל ובכ"הג דבחד כתיב בבקר ובחד לא כתיב כלל לא דרשי' לאקדומי כדמשמע לעיל גבי בבקר בבקר דב' גזירי עצים דמייתרי וכמ"ש בת"י לעיל וא"כ הו"א דמוספין קדמי דמכפרי:

דף לד:
רש"י ד"ה ואמר וכו' דקרא מסייע לר"י וכו' עכ"ל משמע דהגמרא פריך אביי אדביי דאי פריך לאביי דר"י אדר"י אמאי לא מייתי מתני' דשבת דר"י ס"ל דבר שא"מ אסור וכמו שהקשו התוס' אלא ע"כ דהגמ' ניחא ליה למפרך אביי אדאביי:
תוס' ד"ה דבי וכו' יקריבום ערבית עכ"ל מכאן יש להוכיח ספיקו של הרדב"ז בחבוש שהבטיחו השר להוציאו יום אחד שירצה החבוש אי מניח עד שיגיע יו"הכ אי אמרי'

אין מחמיצין את המצוה וכשבא לידך מצוה תעשנה עכשיו אע"פ דאי מניח מלעשותה עכשיו יעשנה לאח"ז מצוה גדולה ממנה ע"ש ויש לחלק:

ד"ה ה"מ וכו' דבפ' הבונה וכו' ומ"מ אסור לכתחי' כמו שאפרש וכו' עכ"ל לכאורה אין זה שייך לקושיתם וי"ל דלסברת הערוך דבארעא דחברי שרי לכתחי' י"ל דבארעא דידיה אסור לבד מדרבנן ואע"ג דקתני לשון חייב ופטור וכמ"ש בת"י דחייב דגבי תולש מדרבנן היא ע"ש ויש להוכיח מזה דס"ל דגבי מלאכות דשבת לא אמרינן חצי שיעור אסור מן התורה וכמ"ש בפ' כלל גדול או דבאיסורי דרבנן לא אסרו ח"ש דאי איתא דח"ש אסור אמאי תני שיעורא בהך דתולש אי איתא דמדרבנן הוא דאסור וחייב דקתני לאו דוקא:

דף לו.

ד"ה על עשה וכו' מדכתיב ונרצה לו משמע שיש לו תקנ' וכו' עכ"ל לאביי פלוגתייהו אי תעזוב מעיקר' משמ' או לא ניחא דיש לו רצוי הוא כיון דיש לו תקנה אבל לר' ירמיה דלכ"ע תעזוב עזוב מעיקרא אלא משום דכתיב לבתר הלאו ק' הרי מ"מ אין לו תקנה אם עבר ונטלם וצ"ל דהתוס' אזלי לשי' שכ' בדבור שאח"ז אבל לפירש"י ק' קושית התוס' דהכא:

דף לז.

ד"ה יכול אלא נ"ל לפרש וכו' א"נ לאחר וכו' עכ"ל לאו תי' אחר הוא דהא קתני יכול יתן של שם ושל עזאזל זע"ז וכו' אלא הכל תי' אחד וקאמר כיון דאיכא לספוקי כ"הג איכא לספוקי נמי דיביא ב' גורלות עוד נניח של שם על שם ובריית חדא מינייהו נקט:

דף לז:

ד"ה אמר וכו' מיהו ר"ת פי' דאביי וכו' סמכא בעלמ' וכו' עכ"ל ק' לפ"ז בההי' דפ' מי שמתו דקתני אם יכול לעלות ולהתכסות קודם הנץ היכי מוקי לה הגמ' כוותיקין הא מצותה אחר הנץ ומתני' בעיקר מצותה מיירי והל"ל אחר הנץ ויש ליישב:

דף לח.

מתני' ואלו לתנאי של בית גרמו וכו' מתני' פליגא אברייתא דלקמן דקתני על אלו נאמר זכר צדיק לברכה כיון דמה שלא רצו ללמד טעמם ונימוקם עמם אבל תנא דמתני' לא סגי ליה בהך טעמא:

דף לח:

תוס' ד"ה דלא וכו' כדמשמע בפ' ז"ב וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל לא ידענא שום משמעות דהתם לא מיירי אלא בשבנא אשר על הבית ע"ש וי"ל דמדקאמר התם שלח שבנא אגרתא וכו' ואי איתא דיש תרי שבנא היל"ל שלח שבנא אשר על הבית גם איתא שם שבנא וסיעתו השלימו וכו' ואי שבנא וסיעתו השלימו כיון דתרי שבנא יש שם:

פרק רביעי

דף לט.

רש"י ד"ה מטמאין וכו' מניחין אותו וכו' עכ"ל ואילולי פירושו י"ל מטמאין ממש כיון שטימא עצמו מעט ומאי דאמרינן לעיל פותחין לו היינו בבא ליטמא ועדיין לא טימא דאז פותחין לו ולא מטמאין אותו:

גמ' אלא של חיל נקדשה וכו' הקשו בת"י לר"י דאמר בר"ה דכ"ח מצות ליהנות ניתנו מאי פריך ע"ש ואע"ג דרבא הוא דאמר קלפי של חול ורבא גופיה ס"ל התם מצות לאו ליהנות ניתנו מ"מ משמע להו דאפילו ס"ל ליהנות ניתנו פריך מדלא מייתי הגמ' כאן מילתיה דרבא דהתם ועוד י"ל ועיין להשע"ה בהלכו' שופר מ"ש ע"ד הרשב"א:

שם הצנועין מושכין את ידיהן כ' בת"י דוקא בכפול משום דליכא מצות באכילתו ע"ש ומדבריהם יש להוכיח ספיקן של אחרונים שנסתפקו אי במ"מ אמרי' חצי שיעור מצוה אית ביה כמו באיסורין דקי"ל ח"ש אסור ועיין להרב חיים שאל ח"ב סי' ובמ"א כתבתי בזה:

דף מ.

תוס' ד"ה הא דקאמר וכו' אינו מגיה הברייתא וכו' עכ"ל דאי מגיה הברייתא לא היה צ"ל ר"ש לא ידע מאי קאמרי רבנן ועיין בתוס' בדבור שאח"ז ועוד דאי מגיה הברייתא לא יתכן לומר ר"ש לא ידע מאי קאמרי רבנן כיון דרבנן נקטי הנחה בהדיא ובת"י כ' דהומ"ל כר"ש אלא דבעי לאוקמה ככ"ע דזה אין סברא לומר דר"ש לא ידע וכו' ע"ש ודבריהם סתומים ונראה להגיה בדבריהם ואינו מגיה הברייתא דזה אין סברא דר"ש לא ידע ור"ל דהוק"ל דטפי עדיף לאוקמא כר"ש מלהגיה הברייתא ולזה כ' דע"כ אינו מגיה דאי מגיה לא שייך לומר דר"ש לא ידע וכו':

דף מ:

גמ' כיון שעלה שוב א"צ וכו' ומהכא נ"ל הנחה אינה מעכבת וכמ"ש בת"י לקמן בסמוך ובהכי ל"ק מ"ש בתיקונים לעיל דט"ל ע"ב בד"ה הנחה וכו' ע"ש:

תוס' ד"ה ועשהו וכו' לא ילפינן נמכר לישראל בק"ו וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל וק"ק במאי דפריך ואי ילפינן שכיר שכיר וכו' הא אפי' לא ילפי' ש"ש קשיא נילף בק"ו כיון דלא ס"ד דרשא דיגאלנו ובגמ' גופא י"ל דמק"ו ל"ק י"ל דכל היכא דתרי ק"ו סתרי כל חד תיקום אדוכתיה אבל לפ"ד התוס' ק' ויש לישב:

דף מא.
גמ' והאי חטאת אזלא למיתה וכו' ומשום דכיון דבעי לאתויי חטאת בהמה אחר שמביא אותה הו"ל חטאת זו חטאת שנתכפרו בעליה ומכאן מוכח דה' חטאות המתו' איתנהו אפי' בעוף דלא כמ"ש רש"י בנזיר ועיין להשע"ה:

דף מב.
תוס' ד"ה כי אתא וכו' אע"ג דר"י לא חייש לכובד וכו' עכ"ל נראה הגרסי' במימרא דרב חנין ר' יונתן דלא כמהרש"א ז"ל:
ד"ה שחיטה וכו' דהא פסול אפי' בשאר הכהנים וכו' עכ"ל צ"ל דס"ל דשחי' פרה למ"ר פסולה בזר כשירה בשאר הכהנים כמו שצדדו בת"י ע"ש דאל"ה מאי פריך הגמ' התם משחי' פרה שו"ר שכ"כ התוס' לקמן דמ"ג ע"א בד"ה לרב:

דף מב:
ד"ה למשמרת וכו' וי"ל דשחיטה לא אתיא מכולהו וכו' עכ"ל ק' לפ"ז דחדא לא אתיא ואצט' למכתב בכולהו מנ"ל דאתא למעוטי וכמו שהקשו התוס' בד"ה הקודם דהשתא לא שייך תי' שם וי"ל לכתוב שחיטה ושריפה ואסיפת אפרה ולא לכתוב הני מילוי מים וקידוש וע"כ דאתא למעוטי והיה נראה דהני פירכות שכ' התוס' הכא לא הוו אלא פירכא כל דהו ולא פרכינן להו אלא אחדא מתרתי אבל אי לא כתיב אלא באסיפת אפרה הוה ילפינן כולהו מינה דאחדא מחדא לא פרכינן פירכא כ"ד ומדכתיב בשחיטה ובשריפה ש"מ למעוטי אתא אלא דהוה סגי בתרתי לחוד כגון שריפה ואסיפת אפרה ומשריפה לחודה לא ילפינן כדפריך הגמ' לעיל ואצטריך למילף מתרתי ואז פרכינן הני פירכי שכ' התוס' הכא מיהו ק' לילף מאסיפת אפרה לחודה דהשתא לא הוי אלא חדא מחדא ועיין להתוס' בחולין ריש דקט"ו עיין שם:

דף מג.
ד"ה לרב וכו' והא דאמר ר"י וכו' עכ"ל ולמ"ד שחיטת פרו בזר פסולה אע"ג דבשאר הכהנים נמי פסולה י"ל דנקט זר משום מ"ד כשירה דאפילו בזר כשירה אבל ממילתיה דר"ז ק"ל שפיר משום דמימרא בפ"ע היא ולא נקט בה פלוגתא ועיין להת"י שם לעיל:

דף מג:
ד"ה ולא פליג וכו' תנינא בהדיא ר"י פוסל בקטן וכו' עכ"ל כצ"ל ומ"מ קשיא מברייתא זו קושית הגמ' מברייתא מדלא קתני מכשיר באשה אלא דהתוס' מק' דלא הו"ל לאקשויי אלא מברייתא זו דממתני' ל"ק שהרי מצינו דפליג בברייתא ולא תנן ליה במתני':

דף מד.
ד"ה בשילה וכו' וי"ל בההיא דעירובין שמא איכא שום פסוק וכו' עכ"ל ומ"מ אי לאו דאשכחן מקדש דאקרי משכן לא הוה מוקמינן אותו פסוק לרבויי מקדש דכיון דכתיב

משכן הוי כמו מיעוטא דמיעט מקדש ולכך הוצרך הגמ' שם למי' אשכחן מקדש דאקרי משכן ולא ממעטי' מקדש ובסוף הדבור שכ' דממעטי' מקדש מדכתיב אהל מועד משום דקרא יתירא הוא האי קרא דשמעתין:

דף מה.

גמ' וכי תעלה על דעתך וכו' אלא ללמד וכו' ק"ק נימא דאתא קרא לכלי שרת וי"ל כיון דכל שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם הו"ל זר ואינו קרב אצל מזבח:

דף מה:

תוס' ד"ה הו"א וכו' כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ וכו' עכ"ל ק' למ"ל למעוטי חוץ הא כבר הזהירה תורה על שחוטי חוץ ובההיא פרשה דש"ח כתיב שלמים בהדיא וכן צ"ל לתי' ר"י הבחור דלפני ה' פ"א הא כתיב בשחי' דחוץ מקראי דש"ח נפקא וכ"הג ק' במ"ש התוס' ד"ט ע"א ועמ"ש שם בחידושי':

דף מו.

ד"ה אבל וכו' אלא ה"ק אבל כשרין לא אצט' וכו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז לישנא בתרא ה"ק אפי' כשרין אצט' בר קפרא לאשמועינן דאפי' בשבת עושין מערכ' וזהו עיקר חידושו ולאו תרי מילי אשמועינן כמו לל"ק ואפי' בשבת דקאמר הגיא הם תשלום דברי לישנא בתרא כצ"ל לפ"ד אע"פי שאין פשטות הגמ' כן:

ד"ה תחילתו וכו' א"ד את הטומאה לעשות להם מערכה בפ"ע וכו' עכ"ל הוכרחו לזה דאי א"ד כלל קאמר ר"ח וע"כ במשלה מיירי מדאמר דוחין שבת א"כ היכי פליג רבא ואמר א"ד שבת הא במשלה כ"ע דוחין שבת ולהכי כ' דלענין מערכה בפ"ע פליגי מיהו ק"ק לפירש"י מדתנן ה' דברים באין בטומא' נימא דלענין מערכה בפ"ע מיירי בשמעתין ויש ליישב:

דף מו:

גמ' בראשו של מזבח כ"ע ל"פ דחייב וכו' כל סוגיא זו אזלא דלא כשינויא קמא בזבחים דצ"א ע"ב דס"ל דל"מ עד שיכבה כל הגחלים שע"ג המערכה אלא ס"ל כאבע"א דהתם:

פרק חמישי

דף מז.

תוס' ד"ה הדר וכו' ונ"מ אי טיבלא וכו' לא בטיל וכו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז דבבעיא דמלא חפניו דבסמוך הבעיא היא אי קדיש בקדושת מלא חפניו או לאו דהתם לא שייך ביטול דאיסור ניכר הוא ועיין במהרש"א במ"ש דכיון דלא נטיל משום דמעורב בו קומץ ל"ב ע"ש ול"ק דגם בטבל לא נטיל ותרומה עולה בק"א:

דף מח.
רש"י ד"ה והכא וכו' דהנהו תרווייהו בעי הו"ל בחד טעמא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלשי' התוס' לעיל דבעיא דבין הביניים משום ולקח ולא משום בקומצו י"ל דלא פריך היינו הך אלא אינם בקומץ בעיא היא ע"ש ודבריו סתראי למ"ש ה' גופיה לעיל דבבעיא דבין הביניי' דלשי' התוס' הא דלא בעי מבורץ גופיה במלא חפניו משום דהיינו הך ולפ"ד שכ' כאן ק' אמאי לא בעי לעיל מבורץ במלא חפניו:
גמ' מדפסיל ט"י וכו' הקשו בת"י אמאי ל"מ מתני' דמעילה דתנן פיגול אין בהם מטעמא דאין לו מתירין ע"ש ולפמ"ש התוס' בד"ה מי יליף דדוקא בחפינה הוא דמבע"ל אבל בהקטרה פשיט"ל ניחא שפיר:

דף מח:
תוס' ד"ה מדפסיל וכו' ש"מ דצריך לכלי הוא וכו' עיין במ"ש מהרש"א ועיין להתוס' לעיל דמ"ו ע"ב בד"ה כי פליגי ע"ש:
בא"ד תדע דלא קאי אקטורת וכו' מיד שנתנה במכתשת וכו' עכ"ל הא ודאי דבנתנה דבמכתשת לא פסיל אלא מדרבנן דאי מדאורייי' נפסלת בלינה והרי היו משהין אותה כל השנה וכמבו' בראש הדיבור אלא דהכי מוכחי' מדקתני קידשו בכלי הוכשרו ליפסל בט"י משמע דקודם קדושת כלי לא פסיל אפילו מדרבנן:
בא"ד כ"ש דק' טפי וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים וכבר עמד ע"ד מהרש"א ז"ל וי"ל דבלינה אי איתא דקודם קידוש כלי פסלה הו"ל למתני קודם קידוש כלי פסלה ודוקא בט"י הוא דכתבו דלא תני קודם קידוש כלי פסלה משום הנך דמתנו בהדה משום דגבי ט"י א"ש קצת לישנא דקדשו בכלי דע"י קידוש כלי מוסיף דפסלה מדאורייתא ואע"ג דלישנא דמתני' משמע דקודם קידוש כלי לא פסלה אפי' מדרבנן כמו שכתבתי בדיבור הקודם מ"מ תני הכי משום הנך דמתני בהדה אבל בלינה אי איתא דפסלה קודם לא שייך לישנא דמתני' דקתני קרשה בכלי וכו':

דף נ.
רש"י ד"ה דלא וכו' שאם הורו ב"ד של כהנים וכו' עכ"ל ק' דלא ס"ל שבט שעשה בהוראת בית דינו חייב אלא ר"י בפ"ק דהוריות דף ה' אבל ר"מ ור"ש ס"ל דא"ח אלא הוראת ב"ד של כל ישראל והכא אליבא דר"ש קיימ' ולא הו"ל לפ' אלא דכהנים לא איקרו קהל ואין מביאין פר על הוראת ב"ד של כל ישראל כמו שאר השבטים:
תוס' ד"ה חטאת וכו' דההיא רעיא מדרבנן וכו' עכ"ל עיין בפ"ק דהוריות ד"ו ע"א דאקרא דהבאים משבי הגולה הקריבו וקאמר דטעמא משום דאין חטאת ציבור מתה אלא קרבה

וס"ד שם בגמ' דמתו כולן ולפ"ד התוס' צ"ל דבזמן ההוא עדיין לא גזרו רבנן רעייה אלא אח"כ:

ד"ה ונ"מ וכו' ורבא דהכא ס"ל התם טומאה הותרה וכו' עכ"ל עיין להתוס' שם לעיל שכ' בתי' קמא דזאת אומרת קאמר וליה לא ס"ל אלא דחויה והתוס' כאן אזלי בשי' תי' בתרא שכ' שם:

דף נ:

ד"ה חומר וכו' א"נ לא קחשיב אלא מילי וכו' עכ"ל עיין בגמ' בנדרים דט"ו ע"ב אמתני' דחומר בנדרים מבשבועות מה שהק' מהרש"א הא ר"י בר"י הוא דס"ל הכי ורבנן פליגי עליה עיין להר"מ בפי' המשנ' שם שכ' שאין חולק על ר"י בר"י ע"ש:

ד"ה חמורת וכו' ול"מ לשנויי ר"ש היא וכו' עכ"ל אע"ג דלר"ש כיון דס"ל פר יו"הכ דשותפין הוא אינו עושה תמורה ובריייתא קתני דעושה תמורה מ"מ י"ל דתנא דברייתא ס"ל דשותפין אינה מתה כר"ש מיהו ס"ל דעושה תמורה דכיון דכ"ג מיקבעא ואינהו מקופיא הוי דיחיד ודוקא לגבי פר גופיה הוי דיחיד אבל בתמורתו כיון דמימר כל הקדושה אפי' דקופיא עלין ולא מתכפר בה לא הוא ולא הן לא עדיף איהו משאר כהנים והויא תמורה דשותפין ודמיא להניח בהמה לב' בניו דהוי דשותפין כמ"ש התוס' בד"ה אחיו:

דף נא.

ד"ה ות"ל וכו' ומבריי' משמע וכו' עכ"ל י"ל לפ"ד המתרץ דמברייתא משמ' דמתכפרי תפשוט ליה הבעיא דר"א מברייתא הלזו וי"ל דברייתא ר"ש דס"ל לעיל דשותפין היא ור"א מבע"ל למ"ד קרבן יחיד מיהו ק' לפי' התוס' אמאי לא פריך ות"ל אלא אבעיא דר"א אמאי לא פריך אר"ש דס"ל דשותפין היא וצ"ל דאה"נ דפריך אר"ש דלא כפירש"י ומה שהק' מהרש"א לפ"ד המק' דפריך וליטעמיך הא ברייתא קתני דמתכפרין י"ל דהא דקתני דמתכפרין היינו מקופיא:

דף נב.

תוס' ד"ה כותל וכו' וה"ג ז' של שבע וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל אין זה מדוקדק דהא שנים תאים למעלה ע"ג ג' תאים וא"כ העליונים רחבים מצפון לדרום יותר משבע ע"ש וי"ל דכותל שבין התאים העליוני' עב הרבה עד שלא נשאר בתאים גופייהו אלא שבע על ז' ועשאום כן כדי שיהיו מרובעים דהיינו ז' על ז' כמו שהתחתונים מרובעים:

דף נג.
ד"ה שלא וכו' ומייתי מהך דמתני' בי ר"ח ור"א עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דהא משנה היא בתמיד ובעיקר קושייתם י"ל דמייתי מסתברא מדסתם מתני' כוותיה שלא דהתוס' לא ניחא להו בהכי דלא הול"ל לשון מסתברא:
ד"ה חד וכו' אבל קטורת דכל השנה וכו' עכ"ל ר"ל אפי' קטורת דהיכל דיו"הכ כיון דאיכא דכוות' בכל השנה לא מעכבא מקרא דחקה דלא כתיב חקה אלא אעבודות דנתוספו ביו"הכ ודלא כמהרש"א ז"ל דלפ"ד אינו מיושב שפיר מ"ש בלשונם דהשתא קאמר דתרווייהו וכו' אבל לפי מה שפי' מיושב שפיר לשון דתרווייהו דכתבו:
רש"י ד"ה מיניה וכו' שאין ר"י רואהו וכו' עכ"ל ובסמוך דרבא עביד הכי קמיה דר"י אע"ג דמאור עינים הוה ואינו רואהו צ"ל דמדת חסידות הוא דעבד:

דף נג:
גמ' אם שחונה תהיה גשומה מק' הא כבר ידע לה אם שחונה או גשומה דאמרינן בגמ' אי ריש שתא קרירא כולה שתא קרירא ומתרצים דה"ק אם היא שחונה אומר כ"ג תהיה גשומה והאי אם שחונה דברי הגמ' הן ולאו דברי כ"ג וכה"ג פירש"י בר"פ ב' שעירי אלישנא דמתני' שם ע"ש וק' דא"כ אם היא גשומה לא היה מתפלל שהרי להאי אמורא לא היה מתפלל אלא תפלה זו לבד ומתני' משמע דבכל שנה מתפלל:

דף נד.
תוס' ד"ה כרובים וכו' ומה שעשו בכותלי היכל וכו' י"ל ע"פ הדיבר וכו' עכ"ל ובכותלי היכל ליכא לאקשויי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה כמו שהקש' גבי כסא שלמה דבנין ב"המק י"ל שניתן מסיני אבל גבי כסא שלמה שלא היה אלא אח"כ הוצרכו לומר משום מגדר מילתא:

דף נה.
בד"ה מפני וכו' ויקריב בשביל לאה עכ"ל אע"ג דכהן אינו יורע שם בעלים כלל ומקריב לשם מי שהוא כמ"ש אח"ז מ"מ בעי' שכל הקן שהוא מקריב יהיה של אשה אחת משום דבעינן שתהיה חטאת קודם עולה ואם קן זה חציו לאחת וחציו לאחת אפשר שיהיה באחת מהן עולה קודם חטאת:

דף נה:
ד"ה והתנן וכו' דילמא איכא וכו' שהגיעו
לגבורות וכו' עכ"ל י"ל בזה דהוי ס"ס שמא הגיע לגבורות ושמא מתו בעליה ואפשר דזהו בכלל תי' הא' שכ' כולי האי לא שכיחא:
בא"ד משום חומרא דא"א וכו' עכ"ל לכאורה לא שייך כאן ליתא דא"א דהא ממ"נ הוי אלמנה או גרושה ואי משום יבם זה לא מקרי א"א וי"ל אם יש לה יבם וקיבלה קידושין

מאיש אחר דאי אמרינן בחזקת שהוא קיים הוי גט והקידושין הוו קידושין ואי אח"כ מת היבם ועמדה וקיבלה קידושין מאיש אחר אז קידושין קמאי הוו קידושין ובתראי לא הוו קידושין ותנשא לא' ואי חיישינן שמא מת אז קמאי לא הוו קידושין דאין קידושין תופסין ביבמה ובתראי הוו קידושין ואם תנשא לראשון הוי א"א:

כתבו בת"י מפני וכו' דאי מתנו מתחילה דכל קן שיקריב הכהן לשם בעליו יהיה שלו הוי ברירה ע"ש והוא תימה דלא שייכא ברירה אלא בדבר שאנו צריכין לומר הוברר למפרע משעה א' אבל כאן אין אנו צריכין שיהיה שלו אלא משעה שיקריב הכהן וכמ"ש הרשב"א ח"ב סי' ובמ"א כתבתי בזה ומ"ש בת"י עוד בשם ה"ר אלחנן כוונתם היא דהבעלים יתנו מתחילה שיתחללו מעותיהן על קן שלוקח הכהן בעבורם והכהן יקנה הקינין במעות חולין משלו ואז יהיו הקינין חולין ויתחללו מעותיהן עד הקן כמו שהתנו מתחילה וכן יהיה עושה בכל קינין בשיעור המעות שיש בשופר ואחר שיכלו הקינין ממילא הוו כל המעות שבשופר חולין ויקח אותם הכהן כנגד המעות חולין שנתן משלו כ"נ בכוונתם:

דף נו.

תוס' בד"ה מ"ש וכו' ותימה אליבא דמאן מיירי בשמעתין אי אליבא דרב וכו' עכ"ל קצת קשה היכי ס"ד דמיירי שמעתין אליבא דרב הא מייתי בשמעתין קושי' דמ"ש לכאן ולכאן וכו' ולרב ל"ק כלל כיון דמחלק בין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים כמ"ש התוס' בריש הדיבור ויש ליישב:

דף נז.

גמ' ואבע"א חוץ מפנים בחדא זמנא וכו' עיין להתוס' לעיל דנ"ה ע"א בד"ה אלא מה שהק' מנ"ל אחת למעלה בפר לא נגע ע"ש וקושייתם היא למ"ד הימנו וד"א הוי היקש דלמ"ד לא הוי היקש לקמ"ד ולפירש"י הכא בחוץ מפנים בחד זמנא גמיר ניחא קושי' גם אמ"ד הימנו וד"א הוי היקש וקושייתם אינה אלא לפיר"י שכתבו התוס' כאן או לפירש"י ולשינוייא קמא דמשני הגמ' כאן מקומות הוא דגמרי דלעיל לא שייך האי שינוייא:

דף נז:

גמ' ה"מ דדחיה בידים מפירש"י נר' דגרסי' ה"מ דלא יהיב מיניה אבל הא דיהיב מיניה לא :

תוס' ד"ה נותן וכו' פירש"י וכן בהיכל וכו' והקש' דהא אמרינן לקמן וכו' עכ"ל לפירש"י שבידינו דגם לעיל בנתערבו הדמים בדמים פי' קודם שנתן בפנים כלום הי"ל להתוספות לקבוע דבריהם שם לעיל:

ד"ה תניא וכו' הו"מ לאתויי ברייתא דמייתי בזבחים וכו' עכ"ל לא ידענא מאי קאמר הא פלוגתא דר"י ור' יונתן היא אפי' למאי דדחי אפי' תימא רי"ו וכו' דהא אתמר ח"א מערבין וח"א אין מערבין והיכי מצי לאתויי מברייתא דזבחים דלא כשינוייא ועיין במהרש"א:

דף נח.

בד"ה ר"י וכו' ילמד סתום מן המפורש וכו' עכ"ל לא הוצרכו לזה אלא לתי' בתרא שכ' בד"ה תניא בסה"ר אבל לשינוייא קמא שכ' דשאני הכא דכתיב ומדם השעיר ולא כתיב והשעיר י"ל דזהו טעמו של ר' יונתן ואפילו לר' יאשיה אצט' לטעמא דכתיב אחת כי היכי דלא נילף מדכתיב ומרם השעיר וניחא כל הקושיות שכ' התוס' בדיבור וה וגם ניחא מאי דאמר ליה והלא כבר נאמר מדם הפר דלפום פשטא דמילתא ק' מאי מק' לר' יאשיה הא איהו ס"ל כמאן דכתיב יחדיו אבל לפי"ה ניחא דמק' ליה מדכתיב ומדם השעיר ועיין בת"י:

דף נח:

גמ' הדר אתי להההוא קרן דאחייב למיתב ברישא משמע מן הסוגיא דאכתי צריך לאוקומא פלוגתייהו במילף חוץ מפנים וצ"ל דלא מהני לן האי טעמא דהדר אתי להההוא דאחייב ליה אלא אי מדינא אי בעי בהאי ליתיב אבל אי מדינא בעי' ימין אע"ג דאחייב ליה ברישא בעינן למיתב דרך ימין:

דף נט.

גמ' אלא מחוורתא כדשנינן מעיקר' מ"ס הקפה ביד וכו' ק"ק אמאי לא ניחא ליה שינוייא קמא דבמילף חוץ מפנים פליגי הא לא דחי אלא שינויא דאבע"א כ"ע הקפה ביד וכו' ואין לומר דהשתא בתר דהוכיח ממתני' דפליגי בהקפה ביד או ברגל לא ניחא למעבד מחלוקת חדשה במילף חוץ מפנים הא ליתא דהא בחר הכי קאמ' אבע"א וכו' ומוקי פלוגתייהו בדבר חדש ויש ליישב:

גמ' מתיבי כשהוא מזה וכו' הא דלא מוקי לה טהרו טהר טיהרא והוי פלגא ובגגו דהיינו בחצי גגו משום פלוגתא דחנניה ור"י דבסמוך דפליגי בצפונו או בדרומו ואי בחצי גגו לא שייכא פלוגתא מש"ה אי פי' טהרו טיהר טיהרא ע"כ ליכא לאוקמה אלא בגובה הכותל ומהתימה על א"ח בה' יו"הכ בפי' סדר העבודה דק"ח ע"ד שכ' חותה הגחלים עד שמגלה זהבו ומזה מדם התערובת על טהרו פי' על אמצעיתו ע"כ והוא תימא דמהגמ' מתבאר דלמסקנ' דמזה על רוחב המזבח לא יתפרש טהרו פלגיה אלא גלויה דמזבח וצ"ע:

דף נט:

תוס' בד"ה הוא וכו' ומעילה דיוצא לנחל קדרון מדרבנן מכלל דמעיקרא וכו' עכ"ל ק' הא הך דקתני דם מתחילה אין מועלין בו היא מילתא דר"ש כדאיתא התם והא ר"ש ס"ל

הכא דמועלין בו והכא בתחלה קודם שיצא לנחל קדרון מירי דהא עלה קאמר טעמא דהוא כלאחר כפרה וי"ל דהתוס' מפ' דר"מ הוא דאמר מועלין ור"ש דקתני בברייתא אברייתא קאי וה"ק ר"ש וחכ"א וכו' אבל בדברי הת"י שכ' ועוד דר"ש קאמר הכא מועלין וכו' קשיא וי"ל דהתו' מפ' דיצא לנחל קדרון מועלין מדאורייתא כפי' הר"ח דלקמן ומ"ש בסה"ד שתיקנו בו מעילה מדרבנן היינו ר"ל רבנן הוא שהקדישוהו והוי מעילה מדאוריית' ואע"פי שהלשון דחוק כן צ"ל בכוונתם:

ד"ה והרי וכו' וי"ל דגמ' דילן לא חשש וכו' ומסברא ידע וכו' עכ"ל הא דלא כ' דסמך נמי על דרשת הירושלמי אל מקום טהור שיהיה מקומו טהור משום כיון דדרשא גמורה היא הו"ל להביא הדרשא אבל דבר של סברא או ק"ו דאדם דן מסברתו לא חשש.

דף ס.

גמ' משום דהוי תה"ד וע"ע וכו' עיין בת"י בר"ה ועגלה במה שכ' וא"ת למ"ד ע"ע אינה אסורה מחיים ל"ל קרא וכו' דדבריהם קשים להולמם וצ"ל דט"ס נפל ונשמט תי' אחר קודם וא"ת למ"ד וכו' וכצ"ל ועי"ל דאצטריך תרי קראי חד מחיים וחד לאחר עריפה וא"ת למ"ד וכו' ומ"ש עוד דדבר שאינו אסור מחיים אלא לאח"כ לא שייך למימר בו נעשית מצותו ע"ש צ"ל דבגדי כהונה דקרי להו הגמרא נעשית מצותו אע"ג דשרי ליהנות בהם מקודם היינו משום דלא ניתנה תורה למ"הש כדאיתא בפ"ב דקידושין וה"ד אם שהו בהם אחר עבודה אבל ללובשן שלא לצורך עבודה אסור ומ"ש עוד בדיבור שאח"ז דשמן המשחה ותס"ד וע"ע לא הוו ג' כתובים דשמן לא יליף מנייהו משום דקיל אינו שוה בכל והנך לא ילפי משמן משום דחמור דאית ביה כרת ע"ש ק' ליכתוב שמן וע"ע או שמן ותה"ד כתוב ג' מיותר והוו ג' כתובים וצ"ל דס"ל דלא הוו ג' כתובים דאין מלמדין אלא אי תרי מנייהו מיותרין ומצו ילפי מחד אבל אי חד לחוד מיותר מלמדין:

תוס' בד"ה חד וכו' נייתי בק"ו ומה פיגול וכו' עכ"ל מלבד מה שהק' מהרש"א ז"ל ק' עוד נפרוך מה לפיגול שכן אינו נוהג בשאר דברים שאין להם מתירין תאמר בטומ' שנוהגת בשאר דברים שאין להם מתירין כדדריש הגמ' שם מק':

בא"ד לא ניתנה אלא למאי דכתיב בהדיא וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא קושיא ראשונה שהק' בחד קרא סגי למעוטי תרווייהו דבכה"ג דלא אתי אלא באא"ע לא ילפינן חילול חילול:

דף ס:

גמ' ור"י אי מעכבי מעכבי וכו' לפירש"י דר"י ס"ל שיירים מעכבי קשה אמאי לא קאמר תסתיים דר"י הוא דאמר שיירים מעכבי איכא בינייהו וי"ל דלמ"ד משמעות דורשין איכא בינייהו כ"ע ס"ל שיירים מעכבי דכיון דמעכבי הכפרה שפיר קאמר רע"ק אם כפר כלה ועיין בת"י:

תוס' ד"ה תנא וכו' ותימה דמשמע בזבחים פ' ב"ש דר"ן בשיירים החיצונים מיירי וכו' עכ"ל לקושי' ראשונה א"צ לזה ולא כ"כ אלא לשאר קושי' ובמאי דפריך ליפלוג וליתני בדידה פירש"י שם בשיירים גופייהו והתוס' לא מפ' כפירש"י אלא בג' מתנו' מפרשי לה ומה שלא הקשו התוס' מדברי ר"י שם דאמר ג' מתנות חייבין עליהן בחוץ אע"ג דתנן התם דאין מעכבי משום די"ל דלר"ג מעכבי ור"י ס"ל כר"נ דלא כמתני' שם:

דף סא.

גמ' שאני התם דכתיב ומיתר השמן וכו' ק"ק למ"ד במעילה ד"ט מצוי חטאת אינו מעכב ודריש והנשאר אם נשאר א"נ גבי שמן דבהונות דכתיב ומיתר השמן נמי אינו מעכב דלא ככל הני תנאי דהכא וי"ל דהתם מסיק דפלוגתא דתנאי ותרי תנאי ואליבא דרי"ש ואה"נ דלההוא תנא דמצוי אינו מעכב שמן דבהונות אינו מעכב ועיין בת"י:

דף סא:

תוס' ד"ה אשם וכו' והא דמייתי ת"כ וכו' אלא מהאי שלא נתן וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דלמאי דקאמר ור"ח א"ל מאי צריך צריך ואין לו תקנה ברייתא לצדדין קתני בנשפך צריך ואין לו תקנה ובשלא לשמו יש לו תקנה:

בא"ד ותימה והא ר"י גופיה וכו' עכ"ל ק"ק למאי דלא ס"ד דילפינן מהתם אמאי לא הקשו קושייתם לעיל גבי פלוגתא דלוג ואמאי נטרו עד הכא אמילתיה דר"י ויש ליישב:

רש"י ד"ה מה חטאת וכו' ואשם נמי מהיכא דגמר חטאת גמר וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא דלא הוי דבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש דאין זה אלא גילוי מילתא דלא הוי יצא לידון בדבר חדש אלא דגלי לן דאשם גופיה יליף מעולה בהיקש דזאת התורה:

פרק ששי

דף סב.

מתני' אם משהגריל מת וכו' עיין בת"י במ"ש דלקיחתו אפשר ביו"הכ כדאמרינן בפ' שואל מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ע"ש ולע"ד נראה דלא דמי דהתם הדיוט מהדיוט הוא שקונה וקני לטלה במשיכה מדאורייתא או מדרבנן למר כדאית ליה ולמר כדא"ל אבל הכא קונה במעות הקדש ולא תיקנו רבנן קנין משיכה בהקדש ואינו קונה אלא בכסף דכתיב ונתן הכסף וקם לו ועיין בקידו' דכ"ו ע"א:

דף סב:

גמ' חד למראה וכו' ק"ל אמאי אצט' ריבויא דשעיר הא כיון דאיכא לאוקומי קראי למראה ודמים וקומה לא מוקמי' לעכב וגדולה מזו הוכיחו התוס' בפ"ק דזבחים ד"ח ע"א בד"ה ועשה מסוגיא דהתם דמוקמי' לקרא באם אינו ענין ול"מ לעכב ע"ש ומהיכא תיתי לן עיכובא דאצט' קרא דשעיר לרבות וי"ל דשאני הכא דאין סברא למראה וקומה

כיון דלא אשכחן כן בשאר זבחים כמ"ש התוס' כאן בד"ה חד והוה מוקמי' קרא לעכב ולכך אצט' ריבויא:

גמ' א"ה גבי תמידין נמי וכו' ת"ל כבש כבש וכו' הקשו בת"י ל"ל קרא מהיכ"ת לעיכו' וכדפריך הגמ' לעיל ע"ש ולפמ"ש התוס' בשמעתין דגבי מוספין מעיכובא מדכתיב עולת שבת בשבתו י"ל דגבי תמידין נמי ס"ד דמעכבי מדכתיב וביום השבת וי"ו מוסיף על ענין א' ויליף עליון מתחתון וקרא דשנים דגבי תמידין לדרשא אחריתי ולשי' רש"י דמוספין לא מעכבי מתיישב טפי דסד"א דתרי קראי דתמידין ומוספין חד למצוה וחד לעכב דהא ילפי מהדדי בוי"ו מוסיף ובשניהם איכא עיכובא ת"ל כבש ריבה דלא מעכב וכי משני דשנים ליום כנגד היום לא נשאר כ"א קרא דמוספין למצוה ועפי"ז ניחא מה שיש להקשות למסקנא כבש כבש למ"ל והת"י כ' דאתא לדרשא אחרינא ועפי"ה אתי לדרשא זו בעצמה דהוה ס"ד דילפי תמידין ממוספין בוי"ו מוסיף למצוה ת"ל כבש כבש ריבה אפי' לכתחילה:

דף סג.

גמ' דאצט' למכתב בע"ע וכו' בת"י כ' דלרבינא אע"ג דמחוסר זמן ל"מ אלא בבע"מ מ"מ אי לאו קרא דבע"מ הו"מ לאוקמ' לקרא דמחוסר זמן לדרשא אחריתי ע"ש וק' דא"כ מאי קאמר אי כתב מחוסר זמן ולא כתב בע"מ וכו' הא אי לא כ' בע"מ הוה מוקמינן קרא דמחוסר זמן לדרשא אחריתי ואי הכוונה דליכתוב מח"ז בהדיא הא הוי כלישתוק וליכתוב דלא אמרי' וי"ל דצריכו' דעביד הגמ' הוא לר"ש דרבינא מודה דלר"ש דס"ל דהגרלה אין מעכבת מ"ל למח"ז שפיר בלא הומם ודברי הת"י הם לרבנן ודע דבדברי הת"י בד"ה יצאו וכו' בתי' בתרא נפל ט"ס וצ"ל א"נ לא הוה ממעטי' קודם הגרלה מלה' אי לאו דאמעיט אחר הגרלה מואל פתח:

תוס' ד"ה וכל אלמא פרת חטאת אע"ג דתמימה וכו' עכ"ל התוס' שם כ' די"ל דשאני קב"ה דכל הראוי למזבח אינו יוצא מדי מזבח וכו' ע"ש ומדבריהם יש להוכיח מה שנסתפק המש"ל ז"ל אי הא דכל הראו למזבח מדאורייתא או מדרבנן ע"ש ומדברי התוס' הללו יש להוכיח דמדאורייתא הוא דהא הכא אקרא קאי:

ד"ה וזריקת דמו וכו' ודנתי לפניו דא"ל מקדיש

בע"מ יוכיח עכ"ל ה"ה דהומ"ל שעיר המשתלח יוכיח דפטור בש"ח וחייב בבע"מ:

בא"ד א"נ י"ל דאי לא כתיב קרא וכו' עכ"ל בזה לא מיתרצא אלא קושיא ב' שהקשו לריב"י אבל קושי' א' שהקשו לרבנן לא מיתרצא דאכתי קשה דנוקמיה קרא לקבלה ולא

למקדיש והא דכתיב זריקה לגלויי על המקדיש דלא תיתי מביניא אי איתא דעדיף טפי לאוקומי בזריקה וקבלה משום דכתיב והקריבו:

דף סד.

ד"ה התם וכו' דלילה לא חזי להקרבת שום קרבן וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח דשמונה יום דמחוסר זמן דכתיב ומיום הח' והלאה ירצה לאו מעת לעת הם דאי איתא דבעי' ח' ימים מע"לע גבי מחוסר זמן דחוי דיום הוא דהא ביום ח' גופיה הוי מחוסר זמן עד שיעבור מע"לע ועיין להרב פרי מגדים ביו"ד סי' ט"ז ועיין להרב נודע ביהודה מ"ב חי"ד סי' שהוכיח ד"ז מדברי התוס' בערכין די"ח ע"ב ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

דף סה.

בד"ה הו"ל וכו' וי"ל דמתני' ל"מ כוותיה וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושנו במס' שבועות ע"א בפירש"י ע"ש:

דף סה:

בד"ה משום וכו' אי עברו שנותיו פסול וכו' עכ"ל מדבריהם משמע דפסול מדאורייתא ונראה דדוקא בחטאת הוא דס"ל הכי לפום מאי דס"ד דהילכתא גמירי גם בפרים ומאי דתי' בפרים לא גמירי אה"נ דגם בחטאת לא פסיל אלא מדרבנן ועיין להמש"ל בפ"ב מהלכות איסורי מזבח שתמה ע"ד הללו מדאמרי' בסוטה דאין שנים פוסלין בקדשים ע"ש:

דף סו.

בד"ה אין מקדישין וכו' א"כ לא בטלו מע"ב לאלתר וכו' עכ"ל לתי' זה ל"ק מ"ש התוס' בדיבור שאח"ז מאי אירייא בזמן הזה וכו' דהא אשכחן דאפי' דשייך הך גזירה לא עלה ע"ד לגזור אחר זמן מיהו ק"ק לפ"ז מאי פריך הגמ' שם אהא דאמרי' גזירה משום יתום א"ה דמעיקר' נמי ע"ש הרי מצינו אע"ג דשייך הך גזירה מקודם לא עלה ע"ד לגזור אלא אח"כ ויש ליישב:

ד"ה אין מחרימין וכו' וי"ל דבזמן הבית דשכיחי קדשים וכו' עכ"ל בזה ניחא מאי דק' בשמעתא דר"פ מע"ב צפת רע"ק כאן ליקדש וכו' דכיון אינו קרב אמאי קדוש ניחוש לתקלה דמה"ט ביטלו מע"ב כדמסיק שם ועפי"ד התוס' הללו ניחא שפיר דבזמן הבית דשכיחי קדשים לא חיישינן לתקלה:

מתני' שהיו מתלשין בשערו וצ"ל דס"ל תולש לאו היינו גוזז ולא אסיר אלא מדרבנן ובתולש כלאחר יד לא גזרו וכה"ג איתא בגמ' בבכורות אמתני' דעושה מקום לקופיץ וכו' ע"ש:

דף סו:
גמ' עתי אפילו בשבת למאי הלכתא וכו' פירש"י הא תחומין דרבנן וק' אמאי לא ניחא ליה לפ' דאי לתחומין הא יו"הכ אית ביה איסור תחומין ואפ"ה שרי ואמאי אצטריך קרא לשבת ומשני להרכיבו ואין עירוב והוצאה ליו"הכ וי"ל לרש"י כמ"ש בת"י בד"ה עתי דהגמ' בכריתות אתחומין קאי ולכן דחי שאני יו"הכ דהכשרו בכך והגמר' כאן בהרכבתו מיירי ע"ש וא"כ אי איתא די"ל משום תחומין ניחא דאצטריך לשבת דמשום יו"הכ לא חיישינן משום דהכשרו בכך ולהכי פי' דפריך משום דתחומין דרבנן מיהו ק"ק מאי פריך נוקמה כרע"ק דס"ל דתחומין דאוריי' ולרבנן דתחומין דרבנן לא אצט' עתי אלא לטומאה:

דף סז.
תוס' ד"ה ר"י וכו' האחרונ' היתה עומדת בצוק וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דלא חיישי' בראיית אנשי אחרונה אם יראו שלא הלבין כיון דמועטין הן ועיין בת"י:

דף סז:
בד"ה אטו וכו' וכי חובה היא שיהיה בכ"ש כלל וכו' עכ"ל והא דלא פריך אלא ההקטרה ולא פריך אהא דקתני נותנה במגס משום שלא יהיו קדשי שמים מוטלין כנביל' כמ"ש התוס' בסה"ד וק"ק מאי פריך אהקטרה הא כיון דע"כ נותנה במגס משום בזיון שפיר תנן מקטירן כמו מנחה מ"ל משום קידוש מ"ל בשום בזיון וי"ל:

דף סח.
בד"ה תן לו וכו' וכן ק' בפ' נגמר הדין וכו' עכ"ל גם קושייתם זו ל"ק אלא למ"ד הימנו וד"א הוי היקש אבל למ"ד לא הוי היקש ל"ק וכן מה שהקשו אח"ז אינו אלא למ"ד הוי היקש:
בא"ד וכן ק' לר"ש דגמר פרה וכו' עכ"ל י"ל בזה דכיון דאיכא היקש' דלפר זה פר יו"הכ למאי אצט' ג"ש ג"ש דהחטאת החטאת אלא כי דליהוי כמאן דכתיב בגופיה בהדיא וכה"ג כתבו התוס' לעיל דס"א ע"ב בד"ה מה חטאת:
בא"ד וי"ל דפר יו"הכ וכו' ופר העלם נמי וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל אכתי הו"ל דבר הלמד בהיקש שאינו חוזר ומלמד בג"ש ואכתי לא מתיישב' קושיא קמייתא ע"ש ועוד ק' מה שהקשו לר"ש לא מיתבא כלל שהרי פר כהן משוח יליף מדשן בהיקש ואינו חוזר ומלמד בג"ש וכמ"ש התוס' בזבחים דק"ה ע"ב דדבר הלמד בהיקש מסופקין אי חוזר ומלמד בג"ש ע"ש דנר' מדבריהם דבעיא דלא אפשיטא היא א"כ י"ל דכיון דלמ"ד הימנו וד"א לא הוי היקש ניחא ול"ק אלא למ"ד הוי היקש הך מ"ד ס"ל דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בג"ש והתוס' לא באו לתרץ אלא כי היכי דלא ליהוי היקש מהיקש דלכ"ע דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מיהו ק' ע"ד התוס' דזבחים דבגמ' פ' איזהו מקומן פשיט דדבר הלמד בהיקש א"ח ומלמד בג"ש מדכתיב צפון באשם עיין שם:

פרק שביעי

דף סט.

גמ' הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג זהו אבנטו של כ"ה וכו' כצ"ל ונמחק תיבות בשאר ימות השנה דאבנטו של כ"ג בשאר ימות השנה דכלאים הוא ואי גרסי' ליה צ"ל דנמשך אאבנטו של כ"ה וכלומר זהו אבנטו של כ"ה בשאר ימות השנה:

תוס' ד"ה קשין וכו' ותי' ר"ת דלבישה והעלאה גזרו בקשין וכו' עכ"ל ממ"ש גזרו בקשין משמע דאפי' לבישה והעלאה לא אסירי בקשין אלא מדרבנן וק' דבגמ' ריש ערכין איתא הכל חייבין בציצית פשיטא כהנים חצט"ל סד"א הואיל ואשתרי כלאים לגבייהו לפטרו מן הציצית דכתיב גביה גדילים תעשה לך וכו' ואי איתא לא אשתרי כלאים דאורייתא ואקרא קיימי' ועוד ממ"ש אח"ז וא"ת היכי שרי והא כיון דהוו כלאים דאוריי' וכו' הרי דקשין אסורין מדאוריי' בלבישה והעלאה וכ"כ התוס' ישנים ע"כ נראה דט"ס הוא ונמחק תיבת גזרו וכן ראיתי במקצת דפוסים וק"ק לפיר"ת אמאי לא פריך הגמ' אעובדא דשמעון הצדיק דבסמוך והא כלאים הוא ואמאי לא פריך אלא מבריית' דבמדינה אסור וי"ל דשמעון הצדיק ס"ל כמ"ד זה אבנטו של כ"ה ודוקא מתני' דתמיד הוא דאתיא להגמ' דאתיא ככ"ע כמ"ש התוס' לעיל:

בא"ד והא כיון דהוו כלאים דאורייתא וכו' ליתסרו

אפי' למוכרו לנכרי וכו' עכ"ל נר' מדבריהם להדיא דאי לא אסירי אלא מדבריהם לא אסירי למוכרו לנכרי כיון דהאיסור למכור לנכרי הוא משום דחיישי' שמא יחזור וימכרנו לישראל הו"ל ספיק' דרבנן דלא כה' תה"ד סי' קע"ח ע"ש:

דף ע.

גמ' אבל פר העולה וכו' עיין להת"י במ"ש בשם ר"ח דל"ג אבל ואפי' אילו ואיל העם עם תמיד של בין הערבים לר"א ועפי"ד ניחא לי דברי רש"י לעיל דס"ז ע"ב בד"ה ה"ג והקטירן וכו' דהסדר שכ' לא אתיא לא כר"א ולא כרע"ק לפי גירסת הספרים ואולם לגי' ר"ח א"ש אליבא דר"א וס"ל דלר"א כף ומחתה מפסיק בין אילו ואיל העם ובין אימורי ציבור:

דף ע.

תוס' בד"ה ואח"כ וכו' ומשמע דמיד ביציאה א' וכו' עכ"ל לא ידענא מהיכא משמע להו דמיד ביציאה א' מיירי קרא אינו מוכרח דמיד עושה אילו ואיל העם אלא בתחלה שעיר הנעש' בחוץ ואח"כ ביציא' זו גופם אילו ואיל העם:

דף עא:
ד"ה ויליף וכו' אמאי אצט' שש יתירא למעיל וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא מה שהק' הת"י לילף מכתונת ע"ש דאי ילפינן מכתונת דחוטין כפול שש אמאי אצט' שש יתירא למעל הא רמוני גופייהו שש:

דף עב.
גמ' המקרע בגדי כהונה לוקה וכו' ק"ל אמאי לא פריך הגמ' בפ' הלוקין דכ"ב דיש חורש תלם א' ליחשוב המקרע בגדי כהונה כדפריך ממזיח חשן ומסיר בדי ארון ועיין להתוס' בפ' אלו עוברין דמ"ז ע"א בד"ה מוקדשין:
תוס' ד"ה כתיב וכו' עי"ל דוהבאת לאי קאי אלא אהנך בדים הקבועים וכו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז מאי דכתיב לשאת את הארון אין פי' כדי לשאת בהם את הארון אלא כדי להיות נשואים עם הארון ומעיקרא לא הוק"ל לפי' קמא מקרא דלשאת אלא משום דלההוא פי' קרא דוהבאת אכולהו בדים קאי וכיון דהנך שאין קבועים הם לשאת בהם את השלחן גם הקבועים כן הוא דמשמעות לשאת אינו סובל ב' משמעות כאחד אבל להאי פי' דלא קאי אלא אקבועים ניחא להו שפיר:

דף עב:
רש"י ד"ה יכול וכו' דברייתא הכי תניא לה בת"כ גבי עשירית האיפה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל למ"ל קרא דתחתיו מבניו למעוטי משוח מלחמה מעשירית האיפה ת"ל דאחת אמ"ר ולא ב' כדפירש"י לקמן גבי משיח שעבר דאינו מביא עשירית האיפה מהאי טעמא ע"ש ולק"מ דתרי גווני עשירית האיפה איכא דכ"ג ביום שנתמנה כ"ג מביא עשירית האיפה וכשנתחנך לעבודה מביא עשירית האיפה ומשם ואילך מביא כל יום עשירית האיפה ואפילו כהן הדיוט ביום שנתחנך לעבודה מביא וכ"ג שלא עבד מימיו מביא שלשה עשירית האיפה וכדאיתא במנחות דע"ח ע"א ע"ש ולקמן דפירש"י משום א' ולא ב' אעשירי' שמביא כ"ג בכל יום קאי אבל הכא אצט' מיעוט למשוח מלחמה ביום שנמשח למלחמ' דסד"א דמביא על משיחתו כמו כ"ג קמ"ל דלא ממעט א' ולא ב' אלא אעשירית האיפה דכל יום אבל על משיחתו ענין א' הוא:

דף עג.
ד"ה ואמאי לא הדר במיתת משוח שעבר וכו' עכ"ל תמהני דבגמ' שם בפ' הגולין בעי בגמר' במיתת כולן חוזר או במיתת א' מהם ובעי למפשטא מדתנן ההורג כ"ג וכו' ודחי בדליכא ואיך נעלם מהם גמ' ערוכה וגם לתי' הא' שכ' דכ"ג עיקר אמאי לא דחי הגמ' הכי וצ"ע:

פרק שמיני

דף עד.

גמ' ואיזה זה פיגול וכו' הקש' מהרש"ל ז"ל על הסמ"ג הא בלא"ה אסירי ומאי נ"מ תי' דגמ' בחצי זית פיגול וחצי זית נותר דאין מצטרפין זע"ז לחייב עליהן משום פיגול ונותר כדתנן במעילה די"ז ע"ש בגמ' דדוקא לענין טומאה דאין מצטרפין אבל לענין אכילה מצטרפין כבר כ' התוס' ר"פ אמרו לו ובפ' התערובת דדוקא לאיסור לאו הוא דמצטרפין ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

דף עו.

תוס' ד"ה ומנלן וכו' אלא אסיכה קאי שלא היה סך כלל עכ"ל ק"ק לפ"ז כי קאמר ד"א רחיצה מגופי' דקרא מדכתיב וסוך וכו' מנ"ל דרחיצה חשיבא עינוי דילמא עינוי דקרא אסיכא קאי וי"ל כיון דנ"ל מריבוי דסוך לא סכתי ואפקה רחמנא לרחיצה בלשון סיכה אמרינן להכי אפקה לרחיצה בלשון סיכה ללמדך דהויה כסיכה וכה"ג אמרינן בזבחים גבי קבלה והולכה ומ"מ ק' מנ"ל דענוי קאי אסיכה דילמא אאכילת בשר דכתיב ובשר ויין לא בא אל פי דכ"הג הוי עינוי כדאשכחן בהפרת הבעל לאשתו דמפר בדברים שיש בהם עינוי נפש וכי נדרה ממין אחד מן הפירות הוי עינוי נפש ומפר הבעל כמ"ש בסי' רל"ו ובשר לא גרע ממין אחד מן הפירות וי"ל דפלוגתא דתנאי היא בסוף מעילה בנדר מן הבשר אם מותר בראש ורגלים ולב וכבד וקנה ועופות דאיכא מאן דשרי וסוגיא דשמעתין אזלא כוותיה ואם כן כיון דבקרא כתיב בשר סתמא לא היה מענה עצמו אלא מבשר בהמה וכיון דשרי בכל הני דראש ורגלים וכו' ל"מ עינוי ול"ד לאחד מן הפירות ובזה י"ל דתנא דמתני' דשבת דמייתי זכר לדבר מותבוא כמים בקרבו ולא מייתי מקרא דדניאל די"ל דמתני' כמאן דאסר בכל הני ומוקמי' עינוי דקרא אבשר ועיין להתוס' בד"ה מניין:

דף עז.

בד"ה דתנן וכו' ואי הוי דאורי' היה אסור בכל ענין וכו' עכ"ל הקשה מהר"ם ב"ח ז"ל א"כ מאי פריך הגמ' שם בכריתות מהך ברייתא אהא דתניא התם גבי שמן המשחה אסור מדאורייתא כדכתיב על בשר אדם לא ייסך וי"ל דלא כ"כ התוס' אלא למסקנא דאמרינן ש"ה דכתיב ולא יחללו וכיון דחלליה הא אתחיל וקאמרי התוס' דאי מדאורייתא הו"ל למיסר מיהת מדרבנן אע"ג דחלליה אבל לס"ד דגמ' דלא ס"ד הא מילתא דחלליה פריך שפיר כיון דאסור מדרבנן כי סך ביה נמי אסור לבן בתו להתעגל בו דמ"ש אחר סיכה מקודם סיכה כיון דמצינו כה"ג גבי שמן המשחה:

דף עח.
גמ' דאמרי אינשי עבדו ליה לפ"ד הרשב"א ז"ל קטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו היינו באיסורא דאורייתא אבל באיסור דרבנן ספינן ליה בידים כמ"ש בא"ח סי' שמ"ו מכאן יש להוכיח דהרשב"א סובר דכל ה' עינויים מדאורייתא דאי איתא דמדרבנן הם שרי להגדול להרחיצו ולסוכו ולנעול לו סנדל ומאי קאמר אינשי עבדו ליה:

דף עט.
תוס' ד"ה ולא וכו' ס"ל כר"י וכו' עכ"ל הקשה מהר"ם ב"ח ז"ל דילמא אפי' ר"מ מודה דשיעור ב"המז בכביצה ולא פליג אלא לענין זימון ע"ש ול"ק דא"כ ההיא דפ' כ"מ שהביאו אח"ז דאמר אני ראיתי את ר"י שאכל זית ובירך אחריו דלא כמאן אי ליתא דר"מ מודה לענין ברכה אחרונה דבעי כביצה גם מה שהק' במ"ש התוס' ראיה מהא דאמרי' להוציא אחרים י"ח עד שיאכל כזית דגן דילמא להוציא אחרים שאני דמדאוריית' לא בעי אכיל' כלל ולא בעי' שיאכל אלא כדי שיאמר נברך שאכלנו כמ"ש בסה"ד ע"ש ל"ק דאה"נ דלר"י ל"מ למי' שאכלנו אלא עד שיאכל כביצה דהוא שיעור ברכה דאכילה ומדאמרי' כזית דגן מוכח דהלכה כר"מ:

דף עט:
גמ' השת'ב' כותבו' בלא גרעינין וכו' המג"א סימן תרל"ט סק"ו הקשה מכאן למ"ש הרא"ש בפ' הישן דאפילו למ"ד פירי בעו סוכה בקבע עלייהו אבל עראי שרי ול"ד לפת דא"כ מאי פריך הגמ' נימא ר"ג בעי למיכלינהו אכילת עראי ע"ש וי"ל דהכי פריך למסדר המשנה דר"ג בעי לאוכלן אכילת עראי דמייתי מיניה ראיה דרשאי להחמיר כדאיתא בפ' הישן דילמא ר"ג אכילת קבע הוה בעי למיכלינהו ולא הו"ל לאתויי ראיה אלא מטעימת התבשיל דרבי צדוק וע"ש בפירש"י בפ' הישן:

דף פ.
גמ' אי נימא דמחייבי קרבן אזית קטן וכו' והתניא וכו' הקשה מהר"ם ב"ח דהא קי"ל יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ומקרי שב מידיעתו ע"ש ול"ד כלל דהתם יודע שהוא אוכל חלב אלא דטועה ב"ד וכסבור מותר והוי שוגג גמור אבל הכא כסבור שהוא שומן והשוגג הוא דלא ידע שהוא חלב ובכ"הג בעי' שב מידיעתו דאלו ידע שהוא חלב לא היה אוכל והא לא דמיא אלא לפלוגתא דריש הוריות בנתחלף בשומן ואכלו דרב פטר ור"י חייב ופריך לר"י הא בעי' שב מידיעתו ומשני אלו מתיידע להו לב"ד הדרי בהו ואיהו נמי הדר ביה שב מידיעתו קרי ביה ולזה י"ל דהגמ' הכא פריך כיון דרב פליג לא הו"ל לר' אליעזר למסתם לה סתומי ועוד י"ל דדוקא התם דטעו בדין אמרי' אלו מתיידע להו

וכו' והוי ש"מ אבל הכא דהלכה רווחת היא כן ולא טעו אלא דאח"כ נתחדשה הלכה לא אמרינן אלו מתידע להו וכו' ול"מ ש"מ:

דף פ:

גמ' בכדי אכילת פרס עיין בגמר' דכריתות די"ג ע"א דמסיק להדיא אם יש מתחילת אכילה ראשונה ע"ס אכילה אחרונה כא"פ ע"ש ועיין למהר"ם ב"ח ז"ל:

דף פא.

גמ' זה שבלע שיזפין של תרומ'

וכו' הק' בת"י מדאמרינן בס"פ ג"ה דאכל חצי זית והקיאו וחזר ואכלו חייב אלמא אע"פי שהקיאו ראוי לאכילה ואמאי ל"מ הכא בדמי כולו ותי' דהכא בפניו ע"ש וק' דאמאי ל"מ בדמי כולו הא מצי' למי' ליה הוה מזבנין ליה לאדם שלא ראה שהקיאו וכ"הג אמרינן בס"פ עד כמה ולקושי' י"ל דשיזפין שאני דהוי עיכול ול"ד לחלב:

שם גמ' במחלוקת שנויה ור"י היא משמע דרבנן

פליגי עליה ומהר"ם ב"ח ז"ל נסתפק לדעת רבנן אי מצטרפי לטמא כקל שבשניהם או כחמור שבהם ע"ש ולא ידענא מ"ש מהא דתנן בס"פ ק"מ אוכל א' ואוכל ב' מצט' זה עם זה לטמא כקל שבשניהם וכן נמי תנן התם הבגד והשק וכו' מצט' לטמא כקל שבשניהם ע"ש גם באין שיעורן שוה לרבנן כן הוא ומ"ש:

תוס' ד"ה כל וכו' ומ"ט דרבנן וכו' עכ"ל ק' הא אמרינן שם בפ"ק דסנהדרין דטעמא דרבנן משום דס"ל יש אם למסורת ונפשת כתיב וא"כ נימא דש"ה דגלי קרא ועיין בגמ' בפ' בהמה המקשה דע"ב ע"א וע"ש בתוס':

גמ' ודין הוא ומה מלאכה שנוהגת בשבתות ויו"ט אינו מוזהר וכו' הו"מ הגמ' לאקשויי אק"ו זה מה למלאכה שכן הותרה מכללה ולמסקנא נגמר עצם עצם ניחא כיון דאזהרה דעיצומו של יום גופה ממלאכ' הוא דנ"ל מנ"ל אזהרה לתוספת הא מלאכה גופה אינו מוזהר על התוספת:

שם חד לעונש דליליא וכו' כ' בת"י לא ידענא אי בעי' קרא לעונש דליליא בשבתות ויו"ט ע"ש ונ"ל דדוקא ביו"הכ הוא דאצט' קרא לעונש דליליא כיון דמצינו דחלוק לילו מיומו לענין כפרה דיום הוא דמכפר אבל ליליא לא מכפר כראי' בפ"ק דשבועות ופ"ק דכריתו' אבל בשבתות וי"ט לא מצינו שום חילוק בין יום ללילה:

דף פב.

תוס' ד"ה אלא וכו' ולהשלמת דבריהם קאמרי וכו' עכ"ל והא דקתני מחנכין אותם שנה וכו' בחולה מיירי דמחנכין אותם בשנת עשר ואם יבריא אח"כ מתחיל ההשלמה דדבריהם בשנת י"א ואם לא יבריא מחנכין לשעות גם בשנת י"א וה"ק מחנכין שנה

אם יבריא אח"כ ושנתים אם לא יבריא וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל כ' בת"י דהא דאמרינן בתו אין מצוה לחנך דוקא לנזירות אבל לשאר מצות מחנכין וכדבריהם כ' המג"א סימן שמ"ג בלשון אפשר ע"ש גם מה שמבואר מדבריהם דהאשה אינה חייבת לחנך בנה לא ידענא מנ"ל כיון דמההיא דנזיר אין ללמוד לשאר מצות ועיין להמג"א שם ומאי דמתבאר מדבריהם דהאב חייב לחנך ולא אמרינן דב"ד מצווין להפרישו עיין בגמ' בפ' כל כתבי דקכ"א ע"א בעושה ע"ד אביו וע"ש בפירש"י: :

דף פב:

תוס' ד"ה מה וכו' ותי' דמשכחת לה להתרפאות כי ההיא דפ' בן סורר וכו' עכ"ל ר"ל דשם אמרינן אפי' להראותה ימות ולא יראנה אבל מדאמרינן ימות ולא תבעל לא יתורץ בזה קושייתו דאכתי קשה היכי אמרינן יהרג ולא יעבור הא ברצון הוא כיון דאין קשוי אלא לדעת:

דף פג.

גמ' הב"ע בעציץ שאינו נקוב דרבנן מר סבר וכו' משמע דגם סיפא מיירי בשבת מדקאמר אח"ז מר סבר וכו' ובזה י"ל מ"ש הפ"ד אמאי לא יתקן הטבל כדי שלא יאכל איסור הרבה כמו שאין מאכילין נבילה לחולה אלא שוחטין לו בשבת ע"ש דכיון דבשבת מיירי דאסור לתקן ומעשר דרבנן לכך אינו מתקן הטבל:

דף פד.

חש בציפרתא עבד הכי בשבתא ואתסי מפירש"י בד"ה כמאן נר' דל"ג הכי בגמ':

דף פד:

ל"ש אלא להחיותו וכו' משמע דלרב אינו מפקח הגל אפי' ברוב ישראל ושמואל לפום מאי דס"ד השתא לפ' אלא ברוב ישראל אבל במחצה ע"מ אינו מפקח ומתני' קתני דמפקחין בס' גוי ס' ישראל וי"ל דשאני הכא דהוחזק דאיכ' גוי בעיר אבל במתני' ליכא חזקה דגוי כלל:

דף פה.

רש"י פי' למאי הלכתא הוי ע"א אליבא דשמואל וכו' עכ"ל משמע דאליבא דרב מיתוקמא שלא להחיותו וק' דהא אפי' במחצה ע"מ אינו מצווה להחיותו אליבא דרב דדוקא ברוב ישראל הוא דמצוה להחיותו וכמ"ש התוס' וי"ל דדעת רש"י דכי מוקמי שמואל אריש גם רב אריש קאי וליוחסין היינו דלא מחזקי' ליה בגוי ונ"מ לעני קידושין וכיוצא אבל התוס' ס"ל דמילתא דרב אסיפא ומ"ש מהרש"א בתו' אמאי ל"ק במחצ' ע"מ שלא להחיותו י"ל דבמע"מ דקאמר לאוק' אליבא דשמואל קאמר כמו ההיא דרוב ישראל לשי'

התוס' ולשמואל אפי' ברוב גוים מפקחין כ"ש להחיותו אבל גבי רוב גוים דקא' להאכילו נבילות ס"ל דאתי אליבא דרב דלא כפירש"י:

תוס' ד"ה להחזיר וכו' ואע"ג דשמואל ס"ל אין הולכין בממון אחר הרוב וכו' עכ"ל מכאן משמע דרוב עיר לא מקרי רובא דאיתיה קמן מודה שמואל כמ"ש התוספות בפ' לא יחפור דכ"ג ע"ב ודלא כה' תה"ד כמ"ש אצלי במ"א:

ד"ה ל"צ וכו' אם רוב ישראל דנגחי תורא דידן וכו' עכ"ל ק"ל אליבא דשמואל מיירי ושמואל ס"ל אין הולכין בממון אחר הרוב וכי נגחי תורא דידן לתורא דידהו אין מוציאין מיד ישראל דאית ליה חזקה דממונא ועדיף מהמחזיק ברשו' דלעיל דהא הכא מוחזק במעותיו וכן בחלוקת רוב עכו"ם דקאמרי הומ"ל דנגחי תורא דידיה וכו' דמשל' נזק שלם ואמאי משלם נ"ש כיון דמוחזק במעותיו מיהו לזה י"ל דס"ל כמ"ש בש"מ במציעא דגוי ל"ל חזקה דממונא אבל קמייתא צ"ע:

דף פו.

גמ' ל"ק כאן מאהבה או מיראה וכו' הא דלא משני כאן מאהבה כאן מיראה כדמשני לעיל משום דכתיב כרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו הרי דגם מירא' נק' בנים:

דף פח.

תוס' בד"ה אי דצלי וכו' ולפי המסקנא וכו' ניחא וכו' עכ"ל ק' דלפי המסקנא נמי קשיא דע"כ הנך תרי ברייתות ר"י בר"י הוא דאל"ה אצ"ל הא דצלי הא דלא צלי אלא דתרווייהו בדצלי ולכ"ע תפלת נעילה ביום וקשיא לרב דאמר תפלת נעילה בלילה וכמ"ש בת"י ע"ש וי"ל דרב ודאי מוקי הא דצלי הא דלת צלי ומ"ש לפי המסק' ניחא היינו דבשני הברייתו' לחודייהו יכולין לתרץ כך ודלא כרב ואפשר דס"ל דלית הלכתא כוותיה דרב:

ד"ה קסברי וכו' ה"פ בשביל התפלה א"צ לטבול וכו' עכ"ל הא דלא משני הגמ' דר"י אדר"י ל"ק הא דקתני בדר"י עד המנח' היינו דבשביל התפל' א"צ לטבול אבל משום טבילה בזמנה צריך לטבול כל היום ודרבנן אדרבנן ל"ק הא דקתני בדרבנן עד המנחה היינו אם ירצה להתפלל בלילה וכמ"ש התוס' לעיל בדבור הקודם לזה משום דא"כ בברייתא בתרייתא דרבנן קאמרי כל היום אם ירצה להתפלל ביום ור"י פליג דאפי' רוצה להתפלל ביום לא יטבול בשביל התפלה כיון דאפש' להתפלל בלילה ולא מסתבר ליה שיפליגו בהא מילתא בסברא בעלמא דכיון דרבנן ס"ל כיון דרצונו להתפלל ביום יטבול אע"פי דבידו להתפלל בלילה לא מסתבר דפליג ר"י בהא ול"ל דס"ל לר"י דוקא בלילה דליכא למ"ד דס"ל דאינו יכול להתפלל נעילה ביום:

הלח"מ בפ"ו מה' יסו"ת כ' בדעת הר"מ דפ' טבילה בזמנה לאו מצוה ועיקר הכרחו מדפ' כרבנן בפלוגתא דגמי ע"ש ואינו מוכרח די"ל דרבנן דגמי ס"ל מצוה כמ"ש התוס'

בד"ה מכלל וכן צ"ל לעיל בפ"ק ד"ח דלא פריך דרבנן אדרבנן ודברי הנ"מ בפ' כ"כ אינן מוכרחים אלא בס' ר"י:

תם ונשלם מסכת יומא

מסכת סוכה

פרק ראשון

דף ב.

תוס' ד"ה מ"ש וכו' כיון דגדילי בפיסול וכו' עכ"ל מק' המפ' מגמ' לקמן דל"ג ע"ב דאי איירי קודם דאגדיה פשיטא ע"ש ולק"מ דמ"ש התוס' גדילי היינו אגדיה וכדאי' לשון זה לקמן דל"ז ע"א מגדלי הושענא ע"ש בפירש"י:

דף ב:

גמ' והיא בדרבנן לא משגחא מכאן מוכח דמדינא מחוייבת לחנכם ודלא כמ"ש המג"א סימן שמ"ג ועיין להרב אורח מישור בנזיר דכ"ט ע"א עש"ב:

דף ג.

תוס' ד"ה דאמר וכו' ומסקי' התם הלכה כר"י עכ"ל היינו כיון דלא עשה כלום ועשה ר"י מעשה רב או דהוו גרסי הכי כמ"ש מהר"ם וא"צ למ"ש מהרש"א בדף זה:

דף ג:

גמ' אלא אימא ע"ח בבית שבחצר וש"מ בחצר שבמבוי יל"ד כיון דלא הוה ק"ל אלא מח' הוה סגי דלישני ליה בבית שבחצר ואמאי הוצרך להגיה ש"מ בחצר שבמבוי וצ"ל דהגמ' הוה ק"ל נמי גבי ש"מ הא בעינן מינטר ומאי דנקט אקושיא אע"ח משום דניח' ליה לאקשויי ממתני' וע' בפירש"י בד"ה מי מינט':

שם תוס' ד"ה ואין וכו' ואי כשיש יותר וכו' שעכשיו מצטרף בית זה וכו' עכ"ל ואפי' לחייא ב"ר דקרפף אחד לשתיהן מ"מ בית שבין ב' עיירות פשיט"ל דהוו כמו ג' עיירות והו"ל בין כל ב' עיירות קרפף אחד ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף ד.

גמ' א"ד בין בזו בין בזו מחלוקת לפי צד זה רבנן ל"ל גוד אסיק מחי' כלל ואביי ורבא דלעיל אתו דלא כרבנן דהלכתא כוותייהו וצ"ל דלא מבעיא ליה אלא בדברי ר"ן מאי דעתיה אבל אביי ורבא בודאי מוקמי לה דפליגי באמצע הגג אבל במן הצד לכ"ע אמרינן גוד אסיק מחיצתא במחיצות הניכרות וניחא בזה מה שכ' הר"מ בפ"ד דדוקא באמצע הגג הוא דפסול וא"ש אף לגירסתנו וע"ש להכ"מ:

להודיעך כחו דר"י וכו' והיינו משו' דכחא דהיתר' עדיף אף על גב דהלכה כרבנן ועיין למהרש"א ברישׁ ביצה ע"ש ועיין עוד שם בגמר' דפריך וכ"ת כחא דהיתרא עדיף לפלוג בתרווייהו וי"ל:

דף ה.

תוס' בד"ה מסגרתו וכו' ור"א דמיקל משום דשמא מדאורייתא וכו' עכ"ל מכאן מוכח דדעת התוס' ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן הוא אבל מדאורייתא ספיקא שריא דאי איתא דמדאורייתא אסור אמאי מיקל ר"א כיון דמדאורייתא אסור כמו למ"ד מסגרתו למטה היתה ויש לחלק בין זו דספיקא דדינא הוא למאי דאמרינן בעלמא ס' טומאה ברה"י טמא מדאורייתא ועיין להפר"ח בי"ד סי' קי"א בפרט הלזו דס"ד לחומרא במ"ש בדעת התוס' ע"ש:

דף ה:

גמ' אלא וכו' מאי איכא למימר וכו' ק"ק כיון דלר"י אמה של בנין בת ו' ט' ושל כלים בת ה' ט' מנ"ל דשל כרובים בת ו' ט' נימא בת ה' ט' ובבית עולמים גופיה לא הוי שליש ולא הוי כרובים אלא פחות מעשרה ומהיכן פריך בפשיטות דהוי חד סר וי"ל דפשיט"ל דאמה של כרובים בת ו' ט' מקרא דכתי' הדביר עשרים אמה דע"כ למעלה מהכרובים כמ"ש התוס' ואכתי ק"ק אמאי לא פריך הניחא לר"מ וכו' על הילפות' קמייתא דלעיל דארון וכפורת:

תוס' ד"ה תפסת וכו' אלא מפנים שיכולין ליכנס וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא דחו פי' הי"מ מהגמ' דלעיל דפריך ונילף מכלים ומשני תפסת מרובה וכו' וי"ל:

דף ו.

גמ' כי אתא הלכתא לגוד וכו' הא דלא קאמ' לשלישית אפי' טפח דבסמוך משום דאותו טפח מעמידו סמוך לג"ט למ"ד כדלקמן והוא מדין לבוד והוי בכלל לבוד דקאמר:

תוס' ד"ה ד"ת וכו' א"כ קרא למאי אתא וכו' עכ"ל הו"מ לדחויי פי' הי"מ גם מזה דא"כ קרא דאת הטפל לבשרו למ"ל הא הילכתא נתקבל' בשערו ולא יתורץ בתי' התוס':

ד"ה ור"ש וכו' ובפ"ק דקידושין וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בסה"ד דהכא הוי כלא מכחשי כיון דיש לדרוש המסורת לסוכה ע"כ סוכה לא מוכחי מדר"ש מידי דה"נ דרשי' תרווייהו והוי כההיא דקידושין דדריש תרווייהו ולפי מסקנת מהרש"א בכוונת התוס' בסה"ד יתיישב שפיר:

בא"ד ולקמן בסמוך מכשיר רע"ק וכו' עכ"ל לפמ"ש רש"י שם דמאי דמייתי מר"ש דס"ל סוכה דירת קבע הוא לפום טעמא דנ"ל לר"ש מקרא דמזרם וממטר י"ל קושיא זו:

בא"**ד** דהא רע"ק ור"ש וכו' ומחייב חתיכה א' עכ"ל מאי דמוכחי לר"ש ממתני' דכריתות אזלי בשי' רש"י שם דלר"ש מייתו נמי תרווייהו אשם תלוי ע"ש אבל לא ידעתי מהיכן פסיקא להו למימר כן ודע דהתוס' בפ"ק דסנהדרין כ' דהאי דמצות לא מכחשי די"ל מחייב בתרווייהו ע"ש ור"ל דאי לאו המק' הו"א דוקא חתיכה א' דלא אתחזק היתרא הוא דמחייב אבל ב' חתיכות דאתחזק היתרא ל"מ ואי לאו המסורת הו"א דוקא ב' חתיכות דאתחזק איסור' ול"ד לדרשא דרביעית דם דמייתי הגמ' שם ע"ש:

דף ז.

גמ' א"ה ליתני נמי וכו' אבל אי לא אמרינן מגו ל"מ למתני יתיר' סוכה דבעי טפח שוחק עה"ש דסגי בלחי דהא שבת אסירא מדרבנן מיהא אבל אי אמרינן מגו שרי בשבת דסוכה אפי' מדרבנן משום מצות סוכה לא גזרו כמ"ש מהרש"א בפירש"י ע"ש ובמאי דקאמר והא את הוא דאמרת וכו' ק"ק דליפרוך מימרא דהכא גופה כיון דאמרינן מגו וי"ל דהוה משני ליה דסבר לחי משום היכר אבל ממימרא דסיכך ע"ג מבוי שמעי' דס"ל לחי משום מחיצה ועיין בפ"ק דעירובין די"ב דרבא ס"ל לחי משום היכר וכ' הרא"ש דרבא גרסי' התם והכא גריס רבה בה"י ע"ש ורבי' ישעיה הנדפס בספר סם חיים כ' איפכא דהכא גרסי' רבא באלף והתם רבה בה"י ע"ש וכ"נ מגמ' בפ"ב דעירובין דכ"ה ע"א דמהדר ליה רבה אי מההיא איכא למשמע מינה ואי רבה ס"ל לחי משום מחיצה גם מההיא ליכא למשמע מינה ולשי' הרא"ש צ"ל דהתם גרסי' רבא באלף והגמ' כאן הו"מ לאקשויי מדברי רבה שם בפ"ק דעירובין ולפי מאי דמשמע מדברי רבי' ישעיה דל"ג שם וכן אמר רבה ע"ש ניחא שפיר:

תוס' **ד**"**ה** שהשבת וכו' ואי גרסי' הכא וכו' א"ש עכ"ל ול"ק למ"ד כפרוץ אסור דהאי דנקט פרוץ מרובה משום רבותא דסוכה:

דף ז:

ואי אשמועינן תרתי וכו' צריכ' וכו' ואי אשמועי'

מימרא קמייתא דוכן לשבת וכו' הו"א דוקא התם אמרינן מגו משום דאיכא ב' מחיצות דסמיכי כמין גאם אבל הכא ליכא ב' מחיצות גמורות דסמיכי ובהכי י"ל נמי מה שהקשיתי לעיל במאי דקאמר והא את הוא דאמרת וכו':

תוס' **ד**"**ה** כולהו וכו' ש"מ דרגיל וכו' עכ"ל היינו מדאמרינן מרינן התם אר"י רגילים היינו שישנים תחת המטה ומסיק דטעמא דקסבר סוכה דירת קבע ומרגילין לישן ש"מ שכל סוכותיהם דירת קבע הוא וש"מ דבעי' דירת קבע ולא מהני דירת עראי ועמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

ד"ה סיכך וכו' דאין הלכה בר"י במחיצות וכו' עכ"ל ה"ה דהוו"מ לא קשויי דאי לא אתי אלא כר"י מאי **פריך** הגמ' ליתני יתירה סוכה דעלמא וכו' לימא דברייתא כרבנן דפליגי אר"י ולכך ל"מ למתני יתירה סוכה דעלמא וכו':

דף ח.

גמ' תלתא גברי בתרי אמתי וכו' עמ"ש מהרש"א ומ"ש דמאן דאית ליה ג' גברי וכו' ל"ל מקום גברי וכו' אין כוונתו לתרץ קושי' הי"מ דאכתי ק' מאי פריך בשיתסר סגיא אלא דכוונתו לדקדק בסגנון הקושי' שהק' הי"מ אבל עיקר תי' הקושי' הוא מ"ש דקושטא הוא בטפח מרובע ובריבועא דנפיק מגו ע"גולא מיירי ודע דנ"ל דל"פ הני אמוראי דמ"ד באמתא יתיב היינו עם מלבושו כמ"ש התוס' בספ"ק דחגיגה וא"נ מ"ד ג' גברי בתרתי אמתי י"ל דמשער בישיבתם בלא מלבושיהם:

דף ט.

תוס' ד"ה מנין וכו' ור"ת מפ' ולא מפליג וכו' עכ"ל לפום האי תי' דבהיתר מכדי הכשר מהני תנאה ומאי דפריך מהאי ברייתא דריב"ב ולא מוקי ההיא דהכל לפי תנאו ביתר מכדי הכשר משום דקתני סתמא אפילו בכדי הכשר קשה דא"כ מאי פריך בתר הכי מנוי סוכה הא ודאי דנוי לא הוי אלא כהיתר מכדי הכשר והתוס' בפ' כירה כ' דהמק' לא ידע לחלק אבל כי משני דבנוי סוכה מהני תנאה ודוקא בעצי סוכה דמדאורייתא הוא היתר נמי מהני תנאה כמו נוי ולפ"ד מאי דקאמר בתר הכי איתקצאי וכו' מדאורייתא קאמר אבל התוס' כאן לא ס"ל כן דבקושיתם דקדקו מהתם דמדרבנן הוא מדקאמר איתקצאי וכ"כ מהר"ם לובלין ז"ל ע"ש וא"כ קשה מאי פריך מנוי סוכה ועיין במ"ש מהרש"א במס' ביצה ודבריו תמוהים וכבר תמה ע"ד השע"ה:

תוס' ד"ה ההוא וכו' ועוד דבפ' מרובה דריש רבא וכו' עכ"ל כוונתם להקשות עוד לפיר"ת דמצוה הב"ע דאוריית' אמאי אצט' קרא דקרבנו ולא הגזול ת"ל משום מצוה הב"ע ועיין למהרש"א ז"ל:

דף י.

ד"ה עד מוצאי יו"ט וכו' נולדה בזה אסורה בזה וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח ספיקו של המג"א סי' שמ"ב אי במ"ש גזרו משום שבות ביה"ש אע"ג דל"ג בביה"ש דע"ש ע"ש דאי איתא דל"ג גם במ"ש מאי מק' מהא דנולדה בזה אסורה כזה הא לא איתקצאי ביה"ש דל"ג על השבותים בביה"ש ובמ"א כתבתי בזה באורך:

דף יא.

גמ' מכאן אמרו וכו' מפשטא דברייתא משמע דאמתני' קאי ולפ"ז מתני' בתלוש איירי אך רש"י במתניתין פי' דפסול משום מחובר ולעיל ד"ט ע"ב כ' דהמפרש חבטן או שליפא

טועה דאי כתלוש איירי הא קתני סיפא או שקצצן וא"כ ע"כ דברייתא לאו אמתני' קאי וזהו טעמו שכ' כאן דל"ג או שקצצן וצ"ל דכל זה לשמואל או לרב לפום ס"ד דגמ' אבל למסקנא לרב דשלופי הוא א"ש גם מתני' בתלוש ובשלופי ומטעם תעשה ולא מן העשוי וסיפא בקצצן ממש איירי:

תוס' ד"ה דשלפינהו וכו' וי"ל אסמכתא וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דטעמא משום מחובר ובברייתא אסמכתא היא ועמ"ש מהרש"א וק"ק דא"כ מאי פריך הגמ' אי בשלא קצצן ת"ל משום מחובר נימא אסמכתא וי"ל דבמחובר גמור אין להסמיכו על קרא דתעשה דהא אכתי עשוי בפיסול אבל כי שלפינהו יש לדמותו קצת לתלוש ושייכא אסמכתא שפיר ועיין בחי' הריטב"א:

רש"י ד"ה ר"ש וכו' וע"כ מאתמול אגדיה וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח דאפי' קושר אותו במינו הוי קשר ואסור ביו"ט דלא כמ"ש בס' ח"י ו':

דף יב.

גמ' בית קיבול העשוי למלאות וכו' הנ"ב מ"ק חי"ד סי' צ"ו הכריע דמדאורייתא לא חשיבי בית קיבול אבל מדרבנן חשיבי בית קיבול ע"ש ועיין להרב שבות יעקב ח"א חא"ח סי' ע"ש ומורי הרב כמהרי"ב נר"ו הקשה דלפ"ז מאי פריך הגמ' לקמן דט"ו ע"א ולר"י דלא גמר נימא דש"ה דבנקבות גופייהו מדרבנן ונ"ל דמאי דאמרי' לקמן דגזרינן משופין אטו כלים לאו כלים ממש דהא לא דמו להו אלא אטו דף דטמא מדרבנן כמ"ש התוספות בשמעתין וא"כ מדמה שפיר לזכרים אטו נקבות דכולהו מדרבנן:

רש"י ד"ה אין מסככין וכו' אבל נענע כשר עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל מדלא קתני מתני' דינא דרבנן ע"ש ואין להקשות ממ"ש התוספות בד"ה סככה באוצין דסומכוס מדאורייתא הוא דבעי טווי די"ל דנקט טווי לרבותא דרבנן ובזה ניחא מה שהק' מהרש"א שם בתוס' דנימא דרשב"א נמי דינא דאורייתא קאמר ע"ש די"ל דא"כ הו"ל למתני דינא דרבנן:

תוס' ד"ה באניץ וכו' וה"ה בשאינו טווי מדרבנן כדקאמר רשב"א וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ואכתי ק' מנ"ל דאמרו ד"א נימא דרשב"א בטווי ומדרבנן וס"ל כר"י דמדאורייתא עד שיתלבנו לכך נראה דלהאי פי' כיון דאיכא אניץ דשמעתין שאינו טווי הו"ל לרשב"א לפרש בהדיא טווי משא"כ לפיר"ת:

דף יג.

תוס' ד"ה מצות וכו' ומ"ש מלולב וכו' עכ"ל י"ל דשאני לולב דמקרא דזה אלי ואנוהו ידעי' דמצוה איכא וא"כ ע"כ כי אצט' ג"ש לעיכובא אבל באזוב דלא שייכא זה אלי ואנוהו

דהא מג"ש הוא דידעינן למצוה ל"ל קרא לעיכובא א"כ לולב דחולין בדאוריית' אין לחלק בין לכתחילה לדיעבד אבל באזוב דמי לקדשים דבעי' שנה עליו הכתוב לעכב:

דף יג.

ד"ה ירקות וכו' ומה שהוזקק לפרש מדרבנן וכו' עכ"ל הומ"ל דהזקיקו לפרש כן משום דאי מדאורייתא הו"ל למתני באהלות גבי מביאין ולא חוצצין:

בא"ד והגהה היתה וכו' עכ"ל וכ"נ מפירש"י בד"ה ופוסלין:

דף יד.

הפכן וכו' וקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י וכו' עכ"ל אע"ג דקי"ל הל' כר"מ בגזירותיו הכא שאני דלאו גזירותיו הוא אלא גזי' דב"ה וב"ש דאליבייהו פליגי כדאיתא לקמן דט"ו ע"א ועיין להריטב"א בחי':

דף טו.

גמ' ולרב יהודה וכו' כ' מהרש"א ז"ל דל"ל דכר"י ס"ל דהא פשיטא דהלכה כר"י ע"ש ועי"ל דא"כ הול"ל הלכה כר"י ולא שייך כאן למימר דהלכה כר"מ בגזירותיו כמו שכתבתי לעיל:

שם גמ' בביטול תקרה וכו' נראה דלפי זה א"צ לדחוק לרב לשנויי דר"י הוא דקא' לר"מ וכו' אלא דתרווייהו מתני' משום גזירת תקרה ורישא לרבותא דר"י דאפילו מסכך בתחילה לא גזר וסיפא לרבותא דר"מ דאפי' מפקפק דהיינו ביטול תקרה גזר ולא סגי במפקפק אלא בנוטל אחת מבנתיים ועיין פי' רש"י במשנתנו:

תוס' ד"ה פרוץ וכו' ואין לו' דשמעתין וכו' משום דשמא שייר רובא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל טפי הי"ל להקשות מאן דשרי אמאי שרי הא שמא שייר רובא וכו' ע"ש ונ"ל במ"ש ה' לב אריה בחולין די"א שהק' לדעת הר"מ דס"ד לחומרא מדרבנן מאי מוכיח הגמ' דאזלינן בתר רובא מדלא חיישי' שמא טריפה ותי' דדוקא היכא דאמרה תורה האיסור כגון לא יבא ממזר הוא דהס' שרי מן התורה דהודאי הוא דאסרה תורה אבל בטריפה דנפ"ל מזאת החיה אשר תאכלו דשאינה חיה לא תיכול א"כ כיון דהתורה אמרה ההיתר אז אמרה דחיה ודאי הוא דתיכול אבל הס' לא תיכול ע"ש והשתא א"ש דלמאן דשרי ס"ל דהתורה אמרה לא תשייר רובא אז אמרה דשיור רוב ודאי הוא דאסור אבל הס' שרי אבל למאן דאסר ס"ל התורה אמרה גדור רובא א"כ בעי' דיגדור רובא בודאי אבל הס' אסור ולכך לא מקשי' אלא למאן דאסר:

דף טז.

ד"ה בפחות וכו' וליכא לשנויי הכא כדמשני התם וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דגם במאי דמשני התם לא אטרחו' לא יתורץ כאן דדוקא בב' אוירים הוא דאמרינן לא אטרחוה

ע"ש וק' מאי מק' התוס' אח"ז דבב' פסין שיש בכל א' חצי טפח ומשהו סגי וכו' הא בב' אוירין אמרי' לא אטרחוה וי"ל כיון שמרויח דא"צ ארבעה אלא בכ' חצאי טפח סגי לא אמרי' לא אטרחוה ודוקא התם דפריך דהפס של ג' יחלקנו לחצאין דלא מרויח מידי הוא דמשני לא אטרחוה:

דף יח.
רש"י ד"ה הכי גמירי להו מסיני דאין לבוד באמצע וכו' עכ"ל משמע אבל מן הצד יש לבוד אפילו גבי טומאה ועיין למור"ם בהג"ה בי"ד סי' שע"א שכ' אין אומרי' לבוד להחמיר ועיין להט"ז ועיין בנימוקי שם:
תוס' ד"ה אין וכו' שהאויר מהלך ע"פ כולה וכו' עכ"ל צ"ל דד"ז לא שייך אלא גבי סוכה ולא גבי טומאה מדמייתי עלה ההיא דארובה:

דף יח:
ד"ה אכסדרה וכו' א"נ משום דאיירי באכסדר' שיש לה ב' מחיצות וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מנ"ל דשמואל בג' מחיצות אוסר כדקאמר התם כי ל"ל בג' דילמא אינו אוסר אלא בב' מחיצות אבל בג' שרי ויש ליישב:

דף כ.
בד"ה אחת וכו' אחד המערה ואחד הגומר וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפסחים דפ"ה רע"א דק' על דבריהם ממתני' הלזו דאחד המערה וא' הגומר ע"ש:

פרק שני

דף כ:
ד"ה הישן וכו' אבל להנך אמוראי וכו' עכ"ל בגמ' לעיל איתא בהדיא דשאני מטה דהוי אהל עראי אלא דהתם אליבא דשמואל וס"ד דלהנך אמוראי דפסלי לא מחלקי בהכי וכ' דשמא דגם להנך אמוראי אמרינן שאני מטה:

דף כא.
גמ' ומביאין נשים עוברו' וכו' לס' הרוקח דאשת כהן מותרת ליכנס לאהל המת משום דהוי ס"ס דשמא נקבה ונפל משמע דעובר מיטמא צ"ל דמ"מ מה שיכול לתקן מתקנין כמ"ש התוס' וי"מ דמביאין עוברות בתוך מ' ליצירתן דמודה הרוקח בזה דלא מטמאו:
תוס' ד"ה שדעתו וכו' קסבר ר"י וכו' עכ"ל בגמ'
בפ' כל מערבין איתא בהדיא דס"ל כן וכוונתם דהא דאצט' לטעמא שדעתו וכו' משום דס"ל אהל זרוק הוי אהל ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כב.
גמ' והתניא קורה וכו' וההיא מתני' דקורו' הבית דלעיל שאני הלכות טומאה דהילכתא גמירי לה וכו' כדאמרינן לעיל די"ח ע"ש וס"ל להאי מקשה כמ"ד לעיל יש לבוד באמצע דלא שני ליה בין קורות דעירוב דרבנן אבל למ"ד לעיל אין לבוד באמצע ושאני קורות דרבנן ה"נ יש לתרץ כן ומטעם זה יש לפ' כמ"ד יש לבוד באמצע דסוגיא דשמעתין כוותיה אזלא ועיין בהרא"ש לעיל שם עיין שם:

דף כג.
תוס' ד"ה שני וכו' היתה בהמתו טעונה וכו' עכ"ל מקשי' דהו"ל לאוכוחי ממשנה ר"פ מפנין אבל לא את הטבל ע"ש בגמ' ואי איתא הא אפשר ע"י תנאי וכיון דיכול לתקן מטלטלין אפי' עדיין טבל כמו דמאי דמטלטלין משום דאי בעי מפקיר נכסוה ונ"ל דממשנה הלזו י"ל דאיירי בטבל דבעליו אינם בעיר דליתי' בחקנת' וכיוצא לזה כ' התוס' בב"ב דע"א למעבד צריכות' דתרי טעמי בטבל דאוסר בכ"ש ע"ש אבל בההיא דפרק מי שהחשיך דקאמר היתה בהמתו משמע דגם הטבל שלו ובהכי ניחא גם מה שהקשה השע"ה בה' תרומות דכ"ד ע"ג דאי טבל יכול לתקנו ע"י שנותן עיניו בצד זה אמאי אין מפנין הטבל וע"ש שתי' דדוקא בדמאי הוא דהיקלו משום דאי בעי וכו' אבל בודאי לא אמרינן הואיל ואי בעי וכו' ע"ש ולפ"ד צ"ל דהוכחת התוס' כאן מפ' מ"ש היא דאמאי מתיר החבלים והן נופלין אעפ"י שמשתברין והי"ל להפריש ע"י תנאי ויהיה מותר לטלטל ועיין להתו' בפ' כירה דמ"ג אבל כל עוד שלא הפריש אסור לטלטל ומתני' דר"פ מפנין כל עוד שהוא טבל איירי:

דף כד.
ד"ה רבי וכו' וי"ל דמדין יום או יומים וכו' עכ"ל כ"כ התוס' ביבמות בר"פ אלמנה וכו' ומ"ש שם דכ"מ בפ' החובל ע"ש ועמ"ש בחי':

דף כד:
ד"ה ורבנן וכו' וי"ל דבפ' המגרש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דלריה"ג אע"ג דמקרא דלשמה נ"ל כו"פ וכלל מ"מ כיון דצריך למיכתב קרא ב' למידרש ולא לה לחברתה אי לא כ' בקרא ב' נמי כו"פ וכלל אלא דהוה כ' ונתן לה ספר כריתות הו"ל בקרא ב' כלל ופרט והוה אמינא מאי חזית דאזלת בתר קרא קמא ניזול בתר קרא בתרא דכלל ופרט הוא דאיכא כיון דליכא שום יתורא לגלויי ולכך בע"כ אצט' למכתב בכולהו קראי כו"פ וכלל וליכא יתורא למידרש בכתובה מתגרשת וכו' לאפוקי מהקישא דיציאה להויה משא"כ לרבנן ובעיקר דברי התוס' יתורץ במ"ש הפנ"י שם בגיטין אדרשא דספרי ע"ש:

דף כה.
גמ' וה"מ ביום א' וכו' הא דבתפלין דוק' ביום ראשין ובת"ת אסור כל שבעה עמ"ש התוס' בברכו' די"א ע"ש:
שם גמ' אבל חייב בסוכה פשיט' וכו' בגמ' בריש ערכין אמרינן הכל חייבין בסוכה כהנים וכו' פשיטא מ"ד תשבו כעין תדורו ע"ש בפירש"י והתו' והא דלא משני הכא הכי משום דהא שמעינן לה מההיא ברייתא דהתם דלא מעכב היכא דלא אפשר תשבו כעין תדורו:
תוס' ד"ה מישאל וכו' אמאי נטמאו עכ"ל מקשי' דנימא נטמאו מבגדיהם ול"ק דא"כ מהאי קרא שמעי' דלא נשרפו בגדיהם ואמאי אצטריך למיעוטא דאותם למעט בגדיהם כדאיתא התם ע"ש:
ד"ה משום וכו' ואין לומר דהיא גופה וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ אמאי אצט' ולאחותו וע"כ דאפילו נשחט כבר ולישנא דברייתא דההולך לשחוט ל"מ כן:

דף כו.
ד"ה חתן וכו' וק' דאי ל"ל וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דהתוס' גרסי בברייתא הלזו ומכל מצות האמורות בתורה ע"ש אין נראה כן מדברי התוס' בדבור שאח"ז בד"ה ומכל:

דף כו.
ד"ה ולא וכו' וזית דירוש' קטן מזית בינוני וכו' עכ"ל ק' דא"כ אמאי לא פריך הירוש' אלא מגרעניתא ממעטתו אפי' אכלו כולו אין מברך דזית קטן הוא גם לא הוו צריכי לזה וצ"ל דמ"ש זית קטן היינו אחר שניטלה גרעינתו אבל לעולם הוא זית בינוני ודע דלמ"ש בירושלמי משום בריה היה נ"ל דצ"ל דאכל גם הגרעין ואינו מצטרף לשיעור דעץ בעלמא דאל"ה לא הוי בריא אך ראיתי להרא"ש שם בברכות שכ' כיון דבא לפניו שלם ואכל מאי דראוי לאכילה הוי בריא אע"ג דהשליך הגרעין ועיין מה שנסתפק ה' משאת משה ח"ג חי"ד סי' ג':
בא"ד ונראה דהלכה כוותיה מדאמרינן וכו' עכ"ל מדלא הוכיחו דהלכה כר"מ משום דסתם לן ה' כר"מ דסברת ר"מ בסתמא מתניא התם נר' דס"ל כס' הר"צ שהביאו הרא"ש בפ' כל הכלים דקכ"ד דכה"ג הלכה כר"י וכ"נ מדברי התוס' בפ' ג' שאכלו שם בדמ"ט וצ"ע על הרא"ש דבפ"ג שאכלו כ' כדברי התוס' ובפ' כל הכלים חלק על הר"צ וכ' דכה"ג נמי הלכה כסתם ע"ש וה"ן נס'תר מחמ'תו:

דף כז.
בד"ה אי בעי וכו' אף על גב דלר"א וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דל"ג לילי כדברי ר"א ע"ש ולפ"ז צ"ל דחכמים דאמרו אין לדבר תשלומין לאו היינו חכמים דרישא דהא חכמים

דרישא ס"ל דא"ח אלא בליל יוט"א א"נ י"ל חכמי' דרישא לא פליגי אלא אלילות אבל בימים מודו דחייב בכולהו ימים והכי איתא בירוש' ע"ש:
ד"ה מיני וכו' דשאני התם דילפי' וכו' עכ"ל לפ"ז נראה דלענין קידוש במקום סעודה סגי בבשר ודגים דל"ד לסעודת שבת דילפי' ממן גם מדברי מרן בש"ע סי' רע"ג דין ה' נראה כן דדוקא בפירות הוא דכ' דלא מהני ע"ש ודלא בדמשמע מדברי המג"א שם:

דף כז:
רש"י ד"ה כל וכו' דלא מטי שו"פ וכו' ץ עכ"ל עיין לה' שבות יהודה בתחי' ההשמטות שהק' מגמ' ר"פ האיש מקדש בדרשא דושחטו וכו' ע"ש וכבר כתבתי בזה במ"א:
תוס' ד"ה כל ומיהו ק' הא גבי ציצית וכו' עכ"ל ק"ק נימא דשאני גבי ציצית דנ"ל גזולה לעיל ד"ט מקרא אחרינא וע"כ קרא דכסותך לשאולה ובהכרח הוא לחלק בין שאולה לשותפות אבל הכא כיון דאיכא לאוקומי קרא בגזולה מסתברא דאין לחלק בין שאולה לשותפות וי"ל:

פרק שלישי

דף ל.
תוס' ד"ה משום וכ' ה"ה בכל מצות דהוו דאוריית' וכו' עכ"ל פשוט הוא דר"ל בכל המצות הפיסול דמצוה הב"ע הוא מדאורייתא ולא מדרבנן ועיין למהרש"א שהוכיח דהתוס' כאן סו' מהב"ע מדאורייתא מדהקשו מגזל וטבל ע"ש ולא היה צריך לזה דבהדיא הוכיחו התוס' דהוי דאורייתא מההיא דחלה ומה שהק' מהרש"א דאמאי לא הוק"ל מסוכה ע"ש תירץ מהר"ם ב"ח ז"ל דבקנאו ונשתמש בי קודם המועד לאו מצוה הב"ע היא ובהכ"ג מיירי לעיל גבי סוכה ע"ש וק' דלפ"ז מאי הוק"ל להתוס' כאן מדתניא לכם להוציא שאול וגזול ואמאי לא ניחא להו לאוקמה בכה"ג דקנאו קודם וי"ל דאי ברייתא מיירי כה"ג היא גופה מנ"ל נימא דלכם אתא להוציא שאול אבל גזול דקנאו קודם והוי שלו אה"נ דיוצא אבל גבי סוכה נ"ל לרבנן דשאולה כשירה מקרא ומהר"ם לובלין תי' דבסוכה דלא עביד מעשה בגופה ליכא משום מצוה הב"ע ודוקא גבי לולב דנוטל גוף הלולב ע"ש וק' דאכתי אמאי לא ק"ל להתוס' מציצית דנ"ל לעיל מדכתיב להם למעוטי גזולה ות"ל משום מהב"ע וי"ל דקרא אתא לציצית שאולה ועיין להמג"א סי' י"א והגמ' דנקט גזולה ל"ד וידידינו הרב מה ש"ש הי"ו תי' לקושית מהרש"א ז"ל במ"ש ס' יריאים הביאו המג"א סי' תרל"ז דלמ"ד גזל הגוי שרי ליכא עבירה ע"ש וא"כ י"ל דגבי סוכה אצט' למעט גזל הגוי ובברייתא דלהוציא הגזול ניחא להו לאוקמה אפי' כמ"ד גזל הגוי אסור אח"ז ראיתי שכ"כ ה' שאגת אריה סי' צ"ט ע"ש ובעיקר סתירת דברי התוס' דבפ"ק כ'

דמהב"ע דרבנן וכאן כתבו דהוי מדאורייתא נראה דתליא בשני התי' שכ' התוס' בסמוך ליישב ההיא דחלה דהגוזל דבתחי' כ' דחויא בעלמא ואח"כ א"נ לענין ברכה שאני ע"ש דלפמ"ש דברכה שאני אידחיא לה הוכחתם כאן שהוכיחו מההיא דחלה דדאוריית' היא די"ל ברכה שאני וזהו שי' בפ"ק אבל התוס' כאן ס"ל כתי' קמא דדחויא בעלמא היא ודע דממה שהקשו התוס' בשל אשירה ת"ל משום מצוה הב"ע אין להוכיח דס"ל מצוה הב"ע מד מדאורייתא די"ל דבכה"ג דאי אמרינן דלא יצא תו ליכא עבירה דלא נהנה מאשירה הוי מדאוריית' כמ"ש הרב טורי אבן במסכת ר"ה דכ"ח ע"א בד"ה שלמים ע"ש:

ד"ה כי יקריב וכו' מ"מ ק' למאן דלא מוקי לה הכי וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל דמאי קושיא הא קרבנו אצטריך לאחר יאוש ע"ש שנדחק בזה ונ"ל דהתו' מקשי' לשי' הגמ' שם דלפני יאוש לא צריך קרא דפריך פשיטא וא"כ כיון דלא אצט' קרא אלא לאחר יאוש תרי קראי למ"ל:

גמ' אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים וכו' לפ"ד מהר"מ ב"ח שכתבתי בד"ה משום דגבי סוכה אפי' קנאו ונשחמש בו פסול מדכתיב לך הו"מ הגמ' כאן לאוקומי בכה"ג דקנאו ולא מבעיא קאמר אלא משום דהיא גופה מנ"ל הא קרא דלכם אצט' לשאול וכמו שכתבתי לעיל:

דף ל:

רש"י ד"ה וקרקע וכו' וא"נ קני מהב"ע וכו' עכ"ל ק"ל לפ"ז דאפילו בקנאו שייכא מהב"ע מאי דוחקיה דהגמ' לעיל דקאמר קמ"ל דסתם גזילה לאו יאוש בעלים וכדפירש"י שם הא אפי' שמעיניה דמיאש ויאוש קני מ"מ שייכא מהב"ע ושמואל מודה דבדאוריית' אמרינן מהב"ע וכמ"ש התוס' לעיל ואין לומר דמה שפירש"י לעיל קמ"ל עד דשמעיניה דמיאש היינו לפי' קמא שכ' כאן אבל להאי פי' דאפי' בקנאו שייכא מהב"ע מתפרש קמ"ל דאפי' שמעיניה דמיאש דפשטא דגמרא ל"מ הכי גם דוחק לומר דרש"י ס"ל דלשמואל ל"ל מהב"ע אפי' בדאורייתא דלא כהתוס' דמדדייק הגמ' הא שאול כשר נראה דאית ליה מהב"ע בדאורייתא דאל"ה מהיכא דייק דשאול כשר הא שאול וגזול חד סברא אית להו וחדא מנייהו נקט תנא דמתני' ע"כ נ"ל דמ"ש רש"י הכא דאפי' קני שייכא מהב"ע היינו משום ברכה כאי נמי שכ' התוס' בד"ה הא קנייה אבל לעיל גבי מתני' דקתני גזול פסול אין לומר משום ברכה דלא שייך למתני פסול דברכות אין מעכבות וכיון דקנייה לא מיפסל משום מהב"ע וע"ז הוא שכ' התוס' דבכולה שמעתא מוכח דאי קנייה ל"מ משום מהב"ע אבל שמעתין דאנווכרי לענין ברכה איתמרא ועיין למהר"ם לובלין שם בתוס' בד"ה הא קנייה ע"ש ומהרש"א כאן כ' דרש"י לא ס"ל כהתוס' דהיכא דקנייה

ל"ש מהב"ע ולפמ"ש רש"י ס"ל כא"נ שכ' התוס' לעיל וכמ"ש מהרש"א דמאי דפריך ולקנייה בשינוי מעשה ובשינוי השם היינו משום דקנייה כבר קודם קודם קנייה זו ע"ש י"מ דמאי פריך ולקנייה בשינוי מעשה נימא דרב הונא ס"ל יאוש כדי ל"ק וכי גזו אינהו ליכא אלא קנייה דשינוי מעשה והוי מהב"ע וכי גזו הגוים הוי יאוש וש"ר ונ"ל דלהאי פי' בתרא דרש"י ס"ל דע"כ ר"ה ס"ל יאוש כדי קני דאי ל"ק א"כ גמר הקנייה ע"י ישראל דהוי ש"ר וכיון דגמר הקנייה ע"י ישראל הוי מהב"ע דדוקא אי קנה כפה ביאוש וכשבאת לי אחרים בהיתר ל"ש מהב"ע מיהו לפ"ז צריך ליישב מאי דפריך בתר הכי ולגזו אינהו וכו' דהו"ל ש"ר בידן נימא דאכתי הוי מהב"ע ולכך צריך שיהא ישראל היוצא י"ח שלישי לגזלן וי"ל:

תוס' ד"ה וקרקע וכו' גבי פלוגתא דר"א ורבנן וכו' אלא ודאי לאחר יאוש וכו' עכ"ל ואע"ג דיאוש כדי ל"ק מ"מ מהני מיהא לענין דהוי יצא מרשות הבעלים אבל בלא יאוש כלל ס"ד דלא יצא מרשות בעלים ולפ"ז מיעוטא דלך גבי סוכה גזולה היינו לאחר יאוש דלפני יאוש לא יצא מרשות בעלים והוי שאולה ודחו לראיה הלזו דלעולם מיעוטא דלך דסוכה אתא למעוטי גם לפני יאוש ומיירי בכל גוונא והטעם משום דלפני יאוש נמי מקרי יצא מרשות בעלים ועיין למהרש"א ומה שהוכיח משמעתין דיאוש ל"ק היינו לשיטתו שכ' בפירש"י דלא ס"ל כס' התוס' אבל לפמ"ש בפי' רש"י בדבור הקודם דדוקא לענין ברכה קאמר וכא"נ שכ' התוס' לעיל לא מוכח מידי משמעתין:

בא"ד ואם מתקנה היא וכו' עכ"ל עיין מה שכתב מהרש"א ז"ל בכוונתם ומ"ש דאפילו לפי הטעות ע"כ בנשתקעו ע"ש לפ"ז לא מקשו התוס' מידי ממתני' דגזלן חייב דנוקמה בלא נשתקעו:

ד"ה ולקניוה וכו' הא דפריך ולקניוה בשינוי השם תק"ל מתני' וכו' עכ"ל משמע להו דמתניתין קפסיק ותנא בין לפני יאוש בין לאחר יאוש וכה"ג דייק בר"פ ובהכי ניחא דלא פריך הגמ' ולקניוה בשינוי השם אמתני' דלקמן דערבה גזולה והדס הגזול ובתי' התוס' לא יתורץ דדוקא לולב שייך למימר אגודה דכולהו מקרי ע"ש הלולב ועפי"ה ניחא דלא אמרינן קפסיק ותנא אלא אמתני' דראש הפרק וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה קפסיק ע"ש וא"כ מתני' דהדס וערבה י"ל לפני יאוש ואיכא למידק אמאי לק"ל להתוס' אלא בקושי' דשינוי השם ולא בקושית דשינוי מעשה הקודמת וי"ל דאמתני' לא פריך הגמ' משינוי מעשה משום די"ל מתני' כמ"ד א"צ אגד דפלוגתא דתנאי היא אבל לרב הונא דחיקא ליה להגמ' לומר דאתיא כתנאי אבל בשינוי השם ק"ל להתוס' שפיר וגם קושיא זו דהתוס' לא קשיא אלא לפום מאי דדחו תי' קמא אבל לפמ"ש בתחילה דקושית הגמ' דשינוי השם

היא בצירוף שינוי מעשה לא קשיא דמתני' כיון די"ל כמ"ד א"צ אגד לא נשאר אלא שינוי השם לחודיה וכיון דחוזר לברייתו ל"ק וזאו קישור קושיתם בכאן ודע דלפום תי' שכ' התוס' בד"ה הא קנייה דבכולה שמעתין מיירי קודם יו"ט ע"ש ל"ק קושיתם הלזו די"ל מתניתין בגזל ביו"ט מיירי ומשום מצוה הב"ע אלא דהתוספות מקשים לשאר התי' שכ' שם ואין לו' דע"כ מתני' קודם יו"ט דאי גזל ביו"ט לא מצי אגיד ליה ביו"ט משום איסור קשירה ונאמר דדעת התוספות דגם במינו שייך איסור קשירה דלא כהסוברים דבמינו לא שייך קשירה הא ליתא דהא כבר כתבנו דלפום קושיתם מתני' כמ"ד א"צ אגד:

דף לא.

גמ' וקרקע אינה נגזלת וסוכ' גזולה היא הק' מהר"ם ב"ח ז"ל הא קי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוא ע"ש ונ"ל דדוקא במטלטלין דנגזלין הוא דאמרינן כן אבל קרקע דאינה נגזלת דין שואל אית ליה וכה"ג כ' המח"א בה' גזילה סי' י"ב לענין דשואל הוי וחייב לשלם שכר שנשתמש בה ע"ש. ראיתי מקשים בשמעתין הא רבנן דר"א ס"ל בפ' המוכר את הבית דס"ו דכל המחובר לקרקע לאו כקרקע וא"כ אע"ג דקרקע אינה נגזלת הסוכה נגזלת ונ"ל דלענין גזילה כ"ע מודו דמחובר לקרקע כקרקע כיון דטעמ' דממעטינן קרקע הוא משום דאין מטלטלין ומחובר לו נמי אינו מטלטל ולכך דינו כקרקע המחובר לו ואין זה דומה למ"ש התוספות בשמעתין בד"ה אבל בס"ד:

שם גמ' מדקתני דומיא דרשות הרבים וכו' הוצרך לזה דלא תימא פליגי בגזל עצים ופליגי בסברא אי עבדו תקנת מריש בגזל עצים וסיכך בהם דליכא הפסד דיסתור סוכתו כדלקמן וכ"כ מהר"ם לובלין ז"ל ועי"ל פלוגתייהו בגזל עצים ופליגי אי קנין דמדרבנן מהני לצאת י"ח מדאורייתא וכה"ג פליגי ר"מ ור"י בפ' הישן גבי סיכך ע"ג בהמה ע"ש:

שם גמ' ור"י סבר לא מקשי' עיין להי"ש דמ"ד שכ' דלא כ' רש"י דאין אדם דן היקש מעצמו אלא לר"י והוכיח כן מפירש"י בפ' השולח ע"ש והוא תימה דמנ"ל לרש"י דרבנן פליגי בהא נימא דטעמיוהו דרבנן משום דלא קבלו היקש זה מרבותיהם כיון דמצינו דר"י סבר אין אדם דן היקש מעצמו:

דף לא:

גמ' שלא תשכח תורת אתרוג וכו' ה' טורי אבן במסכת ר"ה דכ"ח באבני מילואים הוכיח מכאן דל"ש בל תגרע אלא היכא דל"מ כלל ל"ע בב"ת ע"ש ואין מכאן ראיה כלל דשאני הכא כבר גרועה ועומדת דהא אין לו אתרוג ולא שייך כלל בל תגרע אלא היכא דספק בידו לעשות המצוה ומבטל' כולה או מקצת' ולעולם דשייך ב"ת אפי' היכא דלא מהני מ"ה שעשה כמו שהוכיח שם מדברי הרשב"א ומבריי' דספרי עש"ב:

דף לב.
תוס' ד"ה באשירה וכו' מיהו לל"ק דהת' וכו' הו"מ למפשטא מדרבא וכו' עכ"ל והומ"ל דהתם בבטלה מבע"ל ולענין לכתחי' מבע"ל אי מאיס גם בביטלה אבל רבא מיירי בלא ביטלה ובנטעו ולבסוף עבדו וזהו כוונת התוס' בע"ז בד"ה מי מאיס דלא כמהרש"א שם ע"ש והתוס' כאן לא ניחא להו לאוקומה בביטלה ולענין לכתחי' דמדקאמר מי מאיס כלגבוה משמע דמשוי להו לגבוה דפסול אפי' דיד:

דף לג.
גמ' דר"פ גופיה קמבע"ל לפ"ד התוס' לעיל דף ל"ב בד"ה כאשרה נראה דמפרשי דר"פ גופיה לא איפשיטא ליה שהרי שום אמורא לא איפשיטא ליה האי בעיא וי"מ דבפ' התערובת אמתני' דדם שנתערב במים קאמר ר"פ ולענין כסוי אינו כן ע"ש בפירש"י ואי איתא דר"פ מספק"ל הא קרשים נמי מספיקא. פסול ונראה דל"ק דלענין קדשים פסול בודאי ולא מספיקא ונ"מ דאי זרק דאי מספיקא הוא דפסול אינו מביא קרבן אחר משום חולין בעזרה ועיין להשיו"ט סי' ע"ט ע"ש:
רש"י ד"ה ולולב וכו' דהא ביו"ט לא אניד ליה וכו' עכ"ל מוכח דאפי' במינו איכא איסור קשירה דלא כמי שכ' דבמינו ליכא איסור קשירה ומקדם שמעתי שיש מוכיחין מהגמרא לקמן גבי הותר אגדו:

דף לג:
גמ' והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש וכו' מכאן ק"ל למ"ש התוס' בפרק כ"ש דכ"ה ע"ב דבפ"ר דמודה ר"ש דוקא באיסורא דאורייתא ע"ש דהא הכא איסור דרבנן הוא דאיכא משום מתקן כלי כמ"ש רש"י בדף זה לעיל וצ"ל דהתוס' ס"ל בס' המרדכי דאיסורא דאורייתא הוא ומ"מ לדברי רש"י מוכח מכאן להדיא דאפי' בא"ד איתיה ועיין להמג"א סי' שי"ד ע"ש:

דף לד.
מתני' רט"א אפי שלשתן וכו': כ' הריטב"א ז"ל שמא ר"ט לא נחית למניינא ואה"נ דמכשיר בחד וכ"מ בגמ' ע"ש והא דפריך בגמ' ולדרוש כרע"ק דמקיל טפי היינו משום כיון דבדברי ר"ט אינו מבורר ואפשר דבעי ג' ועיין במ"ש הריטב"א גופיה בגמ' שם:
תוס' ד"ה ערבי וכו' אין זה בל תוסיף וכו' עכ"ל וממתני' גופה דקתני בדברי רי"ש אחר חזרה וסגי בחד אפי' ב' קטומים אין להוכיח מזה דליכא ב"ת בכה"ג די"ל רי"ש ס"ל לולב א"צ אגד:

דף לה.

ד"ה לפי וכו' ומאן דפסיל היינו מדרבנן וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דפיסול דכתותי וכו' אינו אלא מדרבנן ע"ש ועפי"ד ניחא כמ"ש דבתרומה נמי שייך מילתא דכתותי דא"כ ק' ממתני' דטהרות פ"ב מ"ד דתנן אוכל א' וב' שבתרומה מטמא ואמאי הא בעי' שיעור כביצה ובתרומה דבשריפה כתותי מיכתת שיעוריה ועפי"ד מהרש"א א"ש ועיין להתוספות בסוטה דכ"ה ע"ב שכ' דדבר דשרי בהנאה לא שייך כתותי וכו' וע"ש מ"ש גבי כלאי הכרם ע"ש ועיין להתוס' בשבת דכ"ה ע"א שצדדו דשריפת תרומה מדרבנן ועיין להרע"ב בסוף תמורה ולהתיו"ט שם ודוק ועיין למהרש"א לעיל דף ל' בד"ה משום ע"ש:

בא"ד וה"ה דהומ"ל א"ב מע"ב בגבולין וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל דלמ"ד דין אכילה אית ביה ע"י פדיון ע"ש וק' דא"כ למ"ד דין אכילה אמאי נקט במתני' מע"ב בירוש' אפי' בגבולין נמי וכן ק' מדתנן ריש חלה בהדי דברים שחייבין בחלה הקדש ומע"ב שנפדו ע"ש דאפי' לא נפדו נמי דפדיון ליתיה אלא בגבולין מיהו י"ל שאני חלה דכתיב עריסותיכם תרי זמני:

דף לו.

גמ' אלא לרב קשיא פי' רש"י דמדיהיב טעמא דהדר משמע דאפילו ביו"ט אבל הר"מ בפ"ח מה' לולב פ' דביו"ט לא בעי' הדר ע"ש דפ' כר"ח דמטביל ביה ודלא כסוגיא דלעיל בר"פ דקאמר בשלמא יבש בעי' הדר וכו' ע"ש בתוס' וצ"ל לדעת הר"מ דמאי דקאמר הכא אלא לרב קשיא היינו דאי רב ביוט"א מיירי מאי קמ"ל מתני' היא ניקב וחסר כ"ש פסול אלא ע"כ דסתמא קאמר אפי' ביו"ט ב' והיא גופה קמ"ל אפי' ביו"ט ב' ועיין להלח"מ שם ע"ש:

שם גמ' והדין נותן ומה לולב וכו' יל"ד כיון דילפי' מלולב ובעי ד' מינין ממש ומנ"ל סיב ודקלא ואמאי מסככין בנסרין ולפמ"ש הק"א דמאי דקאהדרו לי רבנן והתורה אמרה בסוכות תשבו ראיה אחרת דמיתורא דקרא מרבינן כל מילי ע"ש י"ל דר"י מוקי יתורא דתשבו בו לסיב ודקלא ואהני קרא ואהני ק"ו מיהו אכתי ק' דא"כ היכי יליף מק"ו נפרוך מה ללולב שכן פסול בו סיב ודקלא תאמר בסוכה דאפילו אחר דילפת מק"ו כשר בו סיב ודקלא דכה"ג עביד הגמרא פירכא כמ"ש התוספות בפ' מרובה מגמרא ר"פ כל ץ האיסורין וי"ל:

תוס' ד"ה ר"י וכו' דלא שייך לאקשויי אימא חגיג' וכו' עכ"ל והגמרא לעיל די"ב דפריך למ"ד סוכות ממש אימא חגיגה וכו' ל"מ לשנויי דס"ל כר"י דא"כ קמו להו רבנן דהלכתא כוותייהו כר"א דאמ' ענני כבוד ולא כרע"ק דאמר סוכות ממש:

דף לז.

גמ' עלי הדס ועלי עץ עבות לסכך עיין בגמ' לעיל די"ב דאמרינן מאי הדס ומאי עבות הדס לסכך ועבות ללולב והכא אמרינן דכולהו לסכך ואין לומר דעלי הדס לדפנו' ועבות לסכך ומאי דקאמר הגמ' הני לדפנות אדבתריה קאי דהיינו עלי הרס דהא מכשרינן לסכך אפילו סיב ודקלא וא"כ ה"ה עלי הדס ולא ילפינן דומיא דלולב ממש והני לדפנות לא קאי אלא אעלי זית ועץ שמן ולזה כוונו התוס' בד"ה והביאו ולא הוצרכו להזכיר גם עץ שמן דעלי זית ועץ שמן אילן אחד הן וצ"ל דלישנא דהגמ' כאן אינו מדוקדק אלא דעבות ללולב כדלעיל:

תוס' ד"ה כי היכי וכו' משום דאיכא מקצת רחם בלא חציצה וכו' עכ"ל היינו לרבה דבהיכא דאיכא מקצת בלא חציצה פשיט"ל ובליכא מקצת מבעיא ליה אבל רבא בשמעתין פשיט"ל דאינו חוצץ אפילו ליכא מקצת בלא חציצה וההיא בעיא דכריכתו אחותו רבה גרסי' ולא רבא באלף ועיין מה שהק' הרב הלכות יו"ט שם בבכורות מגמ' דזבחים ע"ש וי"ל:

תוס' ד"ה רבעי' וכו' ובדבר הכרוך בידו לא שייך חציצה וכו' עכ"ל הק' השע"ה דבגמ' בזבחים די"ט ע"א פריך אכורך גמי על המכה והא הוי חציצה גבי עבודה אע"ג דכריך בידיה הוא ע"ש ונ"ל דדוקא בכריך שיראי דאגד דא"צ ללולב הוא דלא הוי חציצה אבל בגמי שצריך לו לכורכו על המכה הוי חציצה וכס' שכ' אח"ז באלא י"ל וכו' אלא דהשתא ס"ל דאגד דלולב אינו צריך מקרי כיון דקי"ל לולב א"צ אגד ואפי' הכי קאמר שיירו בית יד דהוי חציצה אע"ג דאגד א"צ הוא ולהכי הוצרכו לחלק דדוקא בכריך שיראי בידיה הוא דלא הוי חציצה היכא דא"צ לו אבל היכא דצריך ליה אפי' כריך בידיה הוי חציצה ואח"כ דחו זה החילוק וחזרו מסברתם וס"ל השתא דאגד דלולב צריך לו מקרי כיון דמצוה לאוגדו:

בא"ד ופ"ה דחציצה פוסלת וכו' עכ"ל ר"ל דפי' הקונט' נדחה מסוגי' דשמעתין כמו שהוכיחו תחילה דלא שייכא חציצה בכה"ג ואח"כ הוק"ל לפירושם אמאי נענש לרבא ותי' משום בזוי לא הוי לקיחה ואח"כ כ' א"נ לטעמיה דחציצה נמי שכ' רש"י היינו דמשום בזוי שייכא חציצ' ועיין מ"ש מהרש"א ע"ש ומ"ש מהר"ם ז"ל א"נ דלא טעמא דחציצה וכו' ע"ש לא נהירא דהא טעמא דחציצה כבר דחו אותו ולא הול"ל אלא טעמא דלקיחה וכו':

בא"ד דכ"ש דהול"ל וכו' עכ"ל ר"ל דבמזרק תוך מזרק לא הוי חציצה משום דמבטיל ודכוות' בצריך לו כיון דצורך הוא מבטיל וחד סברא לתרווייהו ולכך כ' לישנא דב"ש והביאו דברי המתרץ דהשתא הוו סברות הפוכות:

בא"ד לא שאוחז בדופני הכלי וכו' עכ"ל ומשום דרבא שם קאמר סתמא אבל בכלי וכו' דמשמע דבכל גוונא מיירי אפי' אינו אוחז בדופני הכלי פריך הגמ' והא לקיחה ע"י ד"א וכו' ועיין להט"ז סי':

דף לז:

גמ' אמ"ר לא לידוץ יל"ד אמאי אפליגו בתרתי לא לידוץ ולא ליגוז והרי"ף לא הביא אלא חדא מימרא דלא לידוץ ע"ש וי"ל:

רש"י ד"ה אסור וכו' דגמרי' מסוכה דילפינן בפ"ק וכו' עכ"ל לאו בבנין אב ילפי' דהא איכא למיפרך מה לסוכה שכן נוהגת בלילות כבימים אלא בג"ש דשבעת ימים שבעת ימים דגמירי האי ג"ש כדאיתא בפר"א דמילה דף קל"א ע"ב ועיין במהרש"א שם בתוס' בד"ה סד"א ע"ש אך דברי רש"י לעיל די"א ע"ב דאהא דאמרי' ילפינן לולב מסוכה לענין תעשה ולא מן העשוי כ' בבנין אב קשים להולמן דהא איכא למיפרך וכדפי' הגמ' שם בפ' ר"א דמילה ע"ש:

ד"ה אבל וכו' אין לך תלוש גדול מזה עיין לה' מוצל מאש קצבי סי' מ"ח שהק' ע"ז מגמ' דמנחות ד"ע ע"א ע"ש וי"ל דהגמ' ה"ק דאפי' דהוי תלוש קושט' הוא דפטור דבטל' דעתו אצל כל אדם וכו' ועיין להמג"א סי' של"ו ס"ק י"א ע"ש:

דף לח.

תוס' ד"ה מכאן וכו' ושמא מתחילת וכו' עכ"ל עיין במס' סופרים פ"כ דתניא בהדיא שג' פרקים הם ע"ש ועמ"ש בחי' שם:

ד"ה עובר וכו' דמיירי באדם שאינו בקי וכו' עכ"ל עמ"ש בחי' בחולין דל"א ע"ב בזה ע"ש:

דף לט.

ד"ה וליתיב וכו' כדכתיב או מכור לנכרי עכ"ל וליכא לאקשויי נוקמיה לקרא במוכר ע"י אחר דבנבילה לא מסתברא לחלק בהכי ודוקא גבי שביעית הוא דיש לחלק בהכי ועיין להט"ז בי"ד סקי"ז במ"ש בדברי התו' הללו:

דף לט:

גמ' בד"א בלוקח מן המופקר וכו' לפירש"י קשיא דיוקא אדיוק' דיוקא דריש' דמשמ' הא סתמא שרי אדיוקא דסיפא ול"ל נעשה דיוקא דרישא כסיפא וסתמא אסיר דכיון דלא ראינוהו דחשיד שרי כמו שנראה מפירש"י ועיין להכ"ת:

תוס' ד"ה בד"א וכו' דסתם ע"ה אינו חשוד וכו' עכ"ל ר"ל וא"כ לישתרי אפי' יותר מג' סעודות ואי בודאי חשוד ליתסר אפי' בפחות משיעור זה וכן הפיגם וכו' ליתסרו וכצ"ל בדברי התוס' והפיגם וכו' בויו"ו ומקשי' אתרווייהו ודלא כמהרש"א ז"ל ע"ש:

דף מ:

תוס' ד"ה על חיין וכו' וי"ל ך דאין מתחללין דהכא היינו שיחזרו וכו' עכ"ל עיין למהר"ם לובלין ז"ל ועיין למהרש"ל בקידושין דנ"ו ע"א ומ"ש מהרש"א שם דכיוונו כאן למ"ש התי' שם לחלק בין חילול למקח ליתא דהכא בחילול עסקינן כדמוכח להדיא בשמעתין דמסייע מינה לר"י:

ד"ה שמא וכו' ומפרש בירושלמי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולפ"ד צ"ל דל"ג התוס' הכא בבריי' בדברי חכמים גזירה שמא יגדל עדרים כדגריס רש"י ז"ל וקביעות דבריהם בדברי רבא דבסמוך:

דף מא.

גמ' אלא דמי מעשר מוכח

מכאן דבדמים לא בעי' וצרת הכסף וזה הפך ממ"ש רש"י בקידושין דף נ"ה ע"ב אברייתא דאין לוקחין בהמה ממעות מע"ב דטעמא משום וצרת הכסף ע"ש ולפמ"ש מהרש"א שם בתוספות בכוונת רש"י דלמצוה לבד קאמר ע"ש דבפירי בעי' וצרת לעיכובא ובדמים למצוה והכא בדיעבד מיירי כדקתני אין מתחללין וכו':

רש"י במדינה בירוש' וכו' עכ"ל כה"ג איתא במס' ר"ה בר"פ יו"ט ופירש"י כדהכא אבל הר"מ בה' שופר כ' דירושלים דינו כמקדש וכ' ה' טורי אבן שם ד"ל דבמתני' דסוכה לכ"ע דירוש' כמו גבולים ע"ש וכ"כ הר"מ בפ"ח מה' לולב אך בפי' המשנה מחלפא שיטתיה ע"ש:

ד"ה שיהא וכו' עד עצם היום הזה עכ"ל ועיצומו של יום היינו ביום ולא נכלל הלילה אבל ביוה"כ דכתיב עצם היום הזה נכלל גם הלילה משום דנ"ל כרת ואזהרה דליליא מקראי כדאיתא בפ' יוה"כ ע"ש:

דף מא:

תוס' ולקחתם וכו' ל"צ קרא דהא כתיב כל האזרח עכ"ל יל"ד מאי קאמרי ל"צ קרא הא מ"מ אצט' כל האזרח ועוד יל"ד אמאי לא כ' מדכתי' תשבו בסוכות בלשון רבים כמו ולקחתם ונ"ל דכוונתם אתנא דברייתא דל"צ למדרשא ואי מדכתיב תשבו הוי דרשא והו"ל למדרשא כדדריש ולקחתם ולכך קאמרי דל"צ דרשא דהא כתיב בהדיא כל האזרח:

ד"ה אלא וכו' אחין שקנו אתרוג וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"י הביאו הרא"ש ז"ל דהעיקר תלוי בחיוב אונסין ק' אמאי אחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית לא יצאו הא לא מחייב באונסין

דקי"ל השותפין ש"ש הן כדאיתא בפ' חזקת וי"ל דה"ד בעוד שלא נשתמש בו אבל כי נשתמש בו הוי שואל וכה"ג איתא במציעא דף ע"א ע"ש בתוס':

דף מב.

ד"ה היודע וכו' איכא לאוקמ' ביחידי וכו' עכ"ל נראה דתי' זה הוא לשי' רש"י אבל לשיטתם שהוכיחו דלא כפי' רש"י צ"ל כתי' הב' ועיין למהרש"א ז"ל:

פרק רביעי

דף מב:

רש"י שוחטין וכו' ממנין אותו עם בני חבור' וכו' עכ"ל הוכרח לפ' כן משום דר"י קאי עלה ואיהו ס"ל בפסחים דצ"א דאין שוחטין את הפסח על היחיד וע"ש בפירש"י שכ' מאה ואין יכולין לאכול בין כולם וכו' דמשמע דלא בעי שיאכל כל א' כזית והוא תימה מברייתא הלזו דאפי' דמיירי עם אחרי' קחני שיכול לאכול כזית משמע דצריך כל א' כזית ונ"ל דלא כ"כ רש"י שם אלא למ"ד שוחטין על היחיד דהשתא קרא דכתיב איש לפי אוכלו בשחט על היחיד מיירי אבל בשוחט על הרבים סגי בכזית לכולן דמחשבניהו לכולהו כיחיד אבל למ"ד אין שוחטין על היחיד נמי כזית לכל אחד דהא קרא כתיב איש לפי אכלו דכל אחד בעי שיעור אכילה ועיין שם במשנה הקודמת:

דף מג.

גמ' והיינו טעמא דשופר וכו' כ' הפר"ח הא דלא קאמר שמא יתקן כלי שיר משום דהך גזירה שייכא אפי' ביו"ט ואי גזרי אפי' ביו"ט מעיקרא מ"מ דאורייתא לגמרי בכל השנים ואי גזרי בשבת ול"ג ביו"ט מחזי כחוכא ואיטלול' כיון דשייכא הגזירה אפי' ביו"ט והשע"ה בהלכות שופר הקשה דא"כ לב"ש דל"ל מתוך בפ"ק דביצה די"ב ואיכא איסור הוצאה ביו"ט מ"ט אין שופר ניטל בגבולין כיון דהך גזירה דשמא יעבירנו שייכא אפי' ביו"ט ע"ש ונ"ל דל"ק דדוקא הוצאה מרה"י לר"ה הוא דס"ל לב"ש דאיכא איסור הוצאה ביו"ט כיון דהוצאה מלאכה הכתוב' בתור' היא וביו"ט כתיב ל"ת כל מלאכה אסורה גם ביו"ט אבל מעביר ד"א בר"ה דהלכתא גמירי לה ולא כתיב' בתורה אימור שכך נאמרה ההלכה דדוקא בשבת ולא ביו"ט ועוד ל"ת כל מלאכה אמלאכות דכתיבי קאי ולא על מאי דאתי מהלכה וא"כ גזרי שפיר בשבת שמא יעבירנו ובהכי י"ל דמש"ה נקט הגמ' שמא יעבירנו ולא הוצאה כי היכי דא"ש אפי' לב"ש וא"צ למ"ש התוס' ורש"י מיהו למ"ש הרשב"א בחי' ליבמות דקי"ד ע"א דלבן עזאי דמהלך כעומד ליכא איסורא במעביר ע"ש דלבן עזאי ה"ט דשופר שמא יוציא מרה"י לר"ה ולא משום שמא יעבירנו אך דברי הרשב"א תמוהי' וסותר עצמו למ"ש בחי' לשבת דף ה' ע"ב וכבר כתבתי בזה במ"א:

תוס' ד"ה לא ידעי' וכו' היכא דמטו שלוחי תשרי ופו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א אמאי לא כ' דהוה דייר היכא דלא מטו שלוחי תשרי ומטו שלוחי ניסן ע"ש ל"ק דא"כ מאי מספק"ל לר"ס אי במדבר שרי הא אפי' בעירו עושין ב' ימים אפי' בניסן משום גזירה ניסן אטו תשרי כמו שהביאו התוס' מגמ' דר"ה:

דף מג:

גמ' אינהו נמי לא דחו וכו' פירש"י משום שלא לעשות אגודות וכ' מהר"ם ב"ח דמדרבנן הוא דמדאורייתא בב' עיירות ל"ל בה כדאיתא ביבמות ע"ש וק' לפ"ז מאי פריך הגמ' והא יו"ט הראשון וכו' נימא דדוקא בערבה דזכר בעלמא הוא דחו גם אנהו משום אגודות דזכר נמי מדרבנן הוא אבל ביו"ט א' דמ"ע דאורייתא לא דחו אינהו מידי דאוריית' משום לא תתגודדו דרבנן וי"ל:

דף מד.

תוס' ד"ה והא וכו' ומפ' ר"ת וכו' כלומ' שהוא מנהג נביאים וכו' עכ"ל לפ"ז למסקנא דפלוגתא דר"י וריב"ל במקדש וריב"ל ס"ל דאפי' במקדש מנהג ואתי כרבנן א"נ אפי' כאבא שאול דמפיק מערבי אחת למקדש וכו' היינו בזקיפה וריב"ל דקאמר מנהג היינו על העליונה ועי"ל דלמסקנא אזדא לה תסתיים דקאמ' הגמ' די"ל דפלוגתייהו בגבולין ור"י ס"ל מנהג והך מימרא דאמר ר"י יסוד נביאים במקדש מיירי וניחא השתא גם לפיר"ת מאי דקאמר לקמן גבי עובדא דרב דלא פריך קסבר מנהג דמשמע דאיכא מ"ד יסוד נביאים אפילו בגבולין:

דף מד:

גמ' כיון דאמר מר וכו' מדלא משני בשנטלה לבדה מתוך האגד של הלולב מוכח דבהא לכ"ע מהני כיון דנטלה לחודא מתוך האגד ודלא כה' מועדי ה' דפ"ח ע"ש:

דף מה.

תוס' ד"ה אחד וכו' אבל לולב עיקר מצותו וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דלולב אחר שנטלו פעם אחת שוב אין בו מצוה כלל וכ"מ מדברי התוס' ר"פ י"ט דר"ה ע"ש ודלא כה' מר וקציעה סי' שכ' חיוב הוא דאינו מחוייב אלא פעם אחת אבל מ"מ מצוה קעביד בכל פעם שנוטלו אפי' כמה פעמים ביום וכן בשופר ע"ש:

דף מו.

ד"ה נכנס וכו' ותימה ת"ל דמברך משום יו"ט וכו' עכ"ל קשיא נימא משום סוכה קתני דאינו מברך ונ"מ דאי בירך בליל א' בבית מחמת גשמים וכיוצא כשנכנס אח"כ בסוכה אינו מברך ואי לא בירך בשעת עשייתה מברך שהחיינו כשיושב בה וכיוצא לזה הקשה בס' קרבן נתנאל ע"ש ומכח זה נראה דס"ל להתוס' דאפילו לא בירך בעשייתה זמן אינו

מברך דנפטר בזמן שבירך בביתו משום יו"ט אבל בזמן שבירך בעשייתה ס"ד דאינו פוטר זמן דיו"ט כיון דמעי"ט הוא שבירך דלאו זמן יו"ט ותי' דאפי' בכה"ג פוטר ועיין לה' קול אליהו ח"א חא"ח סי' מ"א ע"ש:

ד"ה הרואה וכו' שאין העושה מברך וכו' עכ"ל העושה דקאמרי היינו היושב בסוכה ולא העושה סוכה דמה ענין רואה אצל עושה סוכה וכן הבין מהרש"ל וכ"נ עיקר דלא כמו שנר' מדברי מהרש"א שהבין דעושה סוכה קאמרי ומה שהק' ע"ד מהרש"ל מרואה חבירו ע"ש י"ל דדוקא בשהחיינו דחובה הוא דלא תיקנו שהחיינו אלא כשיש ברכה אחרת אבל ברואה חבירו וכיוצא דשהחיינו דמברך רשות הוא ולא חובה כמו קרא חדתא דרשות היא כדאיתא בעירובין ופסקוהו הפוסקי' ע"ש וכן שמעתי אומרים ואין להק' מגמ' דסוף פסחים דמבע"ל שהחיינו דפדיון הבן אם מברכה הכהן לחודה די"ל דלא מקריא לחודה כיון דאבי הבן מיהא מברך ברכה אחרת דכולהו חדא מצוה קעבדי:

דף מו:

גמ' אר"י אתרוג בשביעי וכו' כ' הריטב"א והר"ן דטעמא דר"י משום דביה"ש אפי' לא נטל שחרית לא יטול כיון דביה"ש ס' הוא ואתרוג בז' דרבנן הוא וס' דרבנן לקולא ולכך בשמיני מותר ע"ש והא דלא ניחא להו למי' דביה"ש לא יטול משום איסור טלטול דלולב דשמא שמיני הוא ויו"ט הוא משום דקי"ל כ"ד שהוא משום שבות ל"ג עליו ביה"ש ובמ"ש דס' דרבנן הוא ואזלינן לקולא יש לדון דכיון דהחיוב הוא משום שביעי הוי כמו איתחזק איסורא דכוליה יומא חיובא הוא וכדאמרינן בפ' בכל מערבין ד"ל ככר זו היום קדש ולמחר חול אין מערבין בה ומשם למד בס' בשמים ראש סי' קכ"א דכ"ד שהוא משום שבות גזרו באפוקי יומא משום דאיתחזק כולי יומא באיסורא והיכא דאיתחזק איסורא אזלינן לחומרא אפי' בדרבנן כמ"ש הש"ך סימן ק"י בשם הרשב"א ע"ש ומכח זה נראה דהריטב"א והר"ן חולקין בזה וס"ל דס"ד לקול' אפי' איתחזק איסורא וכן יש להוכיח מגמ' במנחות בפ' ר"ש דס"ח ע"ב דלמ"ד חדש בח"ל דרבנן שרי לאכול חדש בליל י"ז משום דלספיקא לא חיישינן ע"ש והשתא אי איתא דבס"ד דאיתחזק איסורא אזלינן להחמיר אמאי שרי הא איתחזק איסור חדש בימים שעברו ומ"ש מביה"ש דמקרי איתחזק איסורא מיהו י"ל דשאני התם דבקיאין בקבועא דירחא וס' קיל הוא וכמ"ש המרדכי בפרקא קמא דביצה ועיין להפר"ח בי"ד רס"י ק"ב ע"ש :

דף מז.

גמ' והתניא רי"א מנין לפסח שני וכו' ק"ל מאי פריך הא בפסח ב' גופיה אמרינן בפסחים דצ"ה ע"ב תרי תנאי ואליבא דר"י דאיכא תנא אליבא דר"י דס"ל פסח ב' טעון לינה ונימא דברייתא דהכא כההוא תנא דל"ל הך דרשא וי"ל דס"ל להגמ' דליכא תנא דל"ל הך דרשא

וא"כ הך תנא דס"ל פ"ב טעון לינה ע"כ דס"ל דהך דרשא לאפוקי שמיני אתא דפסח ב' מתרבי מהקישא דאתקש לפסח א' וס"ל להגמ' השתא דלהך תנא דממעט פ"ב ממעט נמי שמיני דלא ס"ד הך סברא דפסח דכוותיה וכו':

שם ה"נ מסתברא דתנן וכו' משום דמשנה היא אלימא ליה להגמ' מהך ברייתא דלעיל:

תוס' ד"ה הבכורים וכו' ומ"ל לשון תנופה וכו' עכ"ל ולא ניחא להו השתא בדרשא דר"י גופיה משום דא"כ מנ"ל לתנא דספרי דתנופה ב' בשעת השתחואה דילמא בשעת קריאת ארמי אובד אבי ולכך כ' דלשון והנחתו הוא תנופה וכ' עוד מדאחר וכו' וקושיתם דומיהו קשה שהק' אח"ז היא לתי' דא"נ אבל לתי' קמא ל"ק דתנא דספרי מ"ל לשון והנחתו היא תנופה דהיא בשעת קריאה מיהו ק"ק בתי' שכ' לכך נראה וכו' כיון דדחו לתי' א"נ הא בתי' קמא ניחא הכל שפיר ואמאי הוצרכו לתי' דאיתקש להנחה וי"ל:

ד"ה כהן וכו' ותימה הוא מנ"ל הא וכו' עכ"ל נ"ל פירש"י דפשיט"ל דהכא גזירת הכתוב היא וגלי קרא דתנופה חד מינייהו היא עיקר ואידך טפילה היא ולא איכפת לן בה אלא דק"ל דילמא כהן עיקר ובעלים מניחים ידיהם תחת יד כהן ולזה כ' דמסתברא הוא דתנופת בעלים עיקר דעיקר תנופה בעלמא בבעלים הוא דכתיב ומ"ש דעיקר תנופה בבעלים היינו בעלמ':

דף מח.

גמ' ול"פ הא לן וכו' הא דלא קאמר ול"פ הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה משום דסוכה גדולה לא סגי בארבעה דלא מינכרא כמ"ש הר"ן ע"ש א"נ דא"כ למ"ד מדליק אמאי לא אמר פוחת דהיא עדיפא דפסיל לה:

דף מח:

מתני' רי"א בלוג היה מנסך כל ח' וכו' עיין להריטב"א בחי' שנראה מדבריו דר"י ל"פ אלא בלוג ומודה דליכא ניסוך אלא שבעה ובודאי דט"ס נפל בדבריו דמהגמ' לעיל דמ"ז ע"א דקאמר ולר"י חלוק בב' דברים ומהגמרא בריש תענית מוכח להדיא דר"י פליג גם בניסוך שמנה ע"ש:

תוס' ד"ה שהיין וכו' שהרי הארס משלים וכו'

עכ"ל הא דלא מפרש משום ממשקה ישראל דלהדיוט אסור משום גילוי וכ"ה בירוש' כאן ע"ש י"ל דס"ל לרש"י דמהגמ' דילן במנחות ד"ו נראה דלא כהירוש' דקאמר אי ממשקה ישראל ה"מ היכא דלא הי"ל שעת הכושר ואע"ג דהתוס' שם כ' דאחר דגלי בטריפה ילפי' בב"ד דאפי' הי"ל שעה"כ ממעטינן ליה ממשקה ישראל י"ל דרש"י ס"ל כחד תי' שכ' התוס' בפ' כ"ה דף קט"ו ע"א דדוקא בטריפה הוא דגלי ע"ש ודע דמהירוש' נראה דאפי' למ"ד מהני מסננת דוקא ביין ולא במים ע"ש ומפירש"י בס"פ גבי מאי דפריך

הגמרא ולעביד במסננת ע"כ אנשפכה ונתגלתה פריך למ"ל למשקל מכיור דאי אמאי דקתני שהיין וכו' לא פריך מידי דמתני' השמיענו באי עביד להו מהיין המגלה פסול ואה"נ אם היה מסננן קודם היו כשרים:

דף נ.

ד"ה אי מייתי וכו' והא דאמרינן בפ' כ"ש גבי לישה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל דהתם קאמר בהדיא משום דבללה חוץ לחומת העזרה וכר"י ולאו משום יוצא נגעו בה ע"ש ונ"ל דכוונתם דאפי' אם הגמ' שם ס"ל כר"י מ"מ קשיא לר"ל דומיא דכריתות שם דמ"ש גבי פסח דאין לשין בפושרין וגבי מנחות לשין וע"כ דמנחות שאני דאע"ג דכשרה בזר דמ"מ במקום זריזין איתא אפי' לר"ל משום אורחא דמילתא ול"ל דהתם במנחת כהן וכיוצא דהא כל המנחות קתני כמ"ש מהרש"א ז"ל ולשי' רש"י ז"ל דקדוש' כלי פסיל ביוצא י"ל דהתם משום יוצא נגעו וס"ל להך ברייתא דמדת יבש נתקדשה דבמנחת מאפה תנור מיירי וכמ"ש התוס' שם ע"ש ור"ל דאמר כשרה משום דס"ל כמ"ד לא נתקדשה אבל אי איכא קדושת כלי גם לר"ל מיפסלא ואע"ג דמהגמ' דמנחות בפלוגתא דר"י ור"ל נראה דאפי' איכא קדושת כלי מכשיר ר"ל הא כבר הוכיחו מזה דלא כרש"י ז"ל:

בא"ד וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקודשת וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי פריך הגמרא וניתי במקודשת הא כיון דס"ד דאין מקדשות שלא מדעת מה יועיל במקודשת וי"ל דהתם קדשא מיהא קדושת דמים ודוקא קדושת הגוף הוא דלא מקדשא כדפירש"י אבל הכא בחוץ לא מקדשי אפי' קדושת דמים ועי"ל דע"כ מתני' דנקט שאינה מקודש' ע"כ לאפוקי מקודשת ופריך שפיר ומשני דאי' להביא במקודשת בפנים ולהכי נקט שאינה מקודשת והתוס' ס"ד דאתא נמי לאפוקי מקודשת בחוץ ותי' דכיון דבחוץ אין מקדשין שין מה יועיל וכו' ואה"נ דיכול להביא במקודשת בחוץ ולא נקט שאין מקודשת אלא לאפוקי מקודשת בפנים:

פרק חמישי

דף נ:

ד"ה ורבנן וכו' אלמא דחי שבת וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל מאי ס"ד הא כי היכי דהוה מוקמינן מתני' כריב"י ה"נ מוקמינן הנך משניות דעירובין וערכין ע"ש וי"מ דעיקר קושיתם מהך דערכין דסיפא דמתני' י' שם פליגי תנאי אי עבדים או לויים או ישראלים היו ומוקמינן התם דכ"ע עיקר שירה בפה ואפי' לס"ד שם הך תנא דס"ל עבדים היו ע"כ דס"ל עיקר שירה בפה ומשמע דכולהו מודו בדינא דרישא דמתני' וזהו עיקר קיש קושיתם ונדחקו לתרץ דרישא ריב"י ותנאי דסיפא פליגי ארישא למאי דמוקמינן התם

דלכ"ע עיקר שירה בפה ונכון הוא מיהו זה לא יתכן אלא לפמ"ש הלח"מ בסוף ה' לולב דלר' ירמיה דלקמן ס"ל עיקר שירה בפה ודחי שבת ע"ש אבל לפי מה שנר' מדברי מהרש"א לקמן בתוס' בד"ה כתנאי דלר"י בר אבא ס"ל עיקר שירה בכלי ולכך דחי שבת ע"ש א"כ אי כוונת התוס' בקושיתם היא מכח סיפא דמתני' אפילו לר' ירמיה קשיא ואיך כ' דלר' ירמיה ניחא אבל לפמ"ש הלח"מ לר' ירמיה ניחא שפיר אבל לרב יוסף ק"ל שפיר ובגמ' גופה לקמן הקשו התוס' קושיא זו ותי' דאין שבות במקדש והכא לרב יוסף לא יתורץ בזה:

דף נא.

גמ' מ"ט דמ"ד עיקר שירה בכלי וכו' לפמ"ש הלח"מ הבאתיו לעיל דלר' ירמיה ס"ל עיקר שירה בפה קשיא מי הוא המ"ד עיקר שירה בכלי הא רב יוסף איתותב וי"ל דהיינו הפלוגתא דרב וריב"י דלעיל בכלי שרת שעשאן של עץ דלחד אוקמתא פליגי בהא ולחד אוקמתא כ"ע עיקר שירה בכלי ועיין למהרש"ל ז"ל:

דף נד.

גמ' דבצרי טובא וכו' הו"מ לאקשויי עוד דא"כ לא שמעינן הא דראב"י:

רש"י ד"ה לפי וכו' שכבר נתמלאו וכו' עכ"ל טפי הי"ל אפי' ממלאין בשבת אין תוקעין דאין דוחה שבת וי"ט ומהרש"א בסמוך נרגש בזה וי"ל דניחא ליה לפרש אפי' לר' ירמיה אליבא דריב"ל לעיל דס"ל חליל של שואבה דוחה שבת:

תוס' ד"ה שייר וכו' משמע דאהבתי הוא תחילת הפרק וכו' עכ"ל עיין להתוס' לעיל דל"ח ע"ב בד"ה מכאן ע"ש:

דף נד:

ד"ה אי וכו' בההוא ניחא טפי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דבשמעתין עתין נמי י"ל דלא תקשה למסקנא דליתא דלרבי אחא ע"ש ואכתי אינו מתיישב דא"כ מאי פריך אח"ז אלא מאי שייר דהאי שייר הא למסקנא י"ל דאתיא כר"י ועוד מאי משני שייר ע"פ שח"ל בע"ש הא מ"מ לא הוי אלא חד שיורא דהיינו ע"פ שח"ל בע"ש וממילא ידעינן דינא דע"פ דכל שנה ולא הוי אלא חד שיורא ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ע"ש והנה מדברי התוס' נראה דבההיא דנזיר נשאר בקושיא אבל התוס' בנזיר כ' ליישב דקאמר כן דלא תקשה לרבא ע"ש וק' דא"כ מאי פריך אח"ז והא שייר דבין הבינים נימא דהשתא דאיכא שיורא דבין הבינים גם לרבא בל יחל שיורא הוא גם מאי משני דלא תני חמש ע"ש:

ד"ה אמאי וכו' בלא ר"ס וכו' עכ"ל המג"א סימן תרפ"ד הק' דכיון דדוחה ממש לא שייך למימר תדיר קודם אלא דוקא כי עביד תרוייהו כמ"ש התוס' בשבת דכ"ג ע"ב ע"ש ול"ק דשאני נ"ח דאיכא טעמא דפרסומי ניסא אבל הכא מאי עדיפותא דר"ח מדשבת לפום

ס"ד דהשתא דלא ס"ד טעמ' דהכרה מיהו בזבחים דצ"א בעי בגמ' תדיר ומקודש הי מינייהו עדיף ופשינו מדתנן מוספי שבת קודמי' למוספי ר"ח ודחי ע"ש לפ"ז י"ל דס"ל להגמ' כאן דר"ח מקרי מקודש כהפשטן דהתם ותדיר ומקודש תדיר עדיף וה"ד כי עביד תרווייהו כי דחי' ליה לגמרי מקודש עדיף כמו פרסומי ניסא:

בגמ' ואמר ר"ז כי הוינן וכו' בלא ר"ז הו"מ לאקשויי מהברייתא לחוד דלא היו תוקעין ומבדילין ועוד דמאי אולמה דברייתא ממתני' דחלבי שבת וי"ל כי היכי דלא נימא תנאי היא מייתי מדר"ז דאמר דברי הכל משמע דליכא מאן דפליג ומשני דע"כ תנאי היא דהא אחרים פליגי ור"ז אפלוגתא דרע"ק ורי"ש קאי:

דף נו.

רש"י ד"ה בין וכו' אם חל יום ח' לפניה וכו' עכ"ל אזיל לשיטתיה שכ' בפ' תמיד נשחט דף נ"ח ע"ב דבזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה חל יוה"כ סמוך לשבת לא היו דוחין אותו וזה הפך סוגיא דלעיל דנ"ד דדוקא לאחרים הוא דחל יוה"כ סמוך לשבת ורישא דמתני' לעיל מוקמינן דלא כאחרים ועיין להתוס' שם בפ' ת"נ ע"ש:

דף נו:

גמ' אמרו צדיק כי טוב וכו' פתח בל' יחיד וסיים בלשון רבים כי פרי מעלליה' יאכלו דהיינו שכניו ומפיק שפיר מיניה טוב לצדיק טוב לשכניו:

תם ונשלם מסכת סוכה

מסכת ראש השנה

פרק ראשון

דף ב.

מתני' ר"ה למעשר ה' טורי אבן באבני מלואים הק' מכאן עמ"ש הר"מ בפ"ז מה' בכורות יראה לי שאם עשר משנה זו על שנה אחרת הוי מעשר להחמיר מדחשיב ליה במתני' מוכח דל"מ אפי' בדיעבד שהרי בגמ' לקמן ד"ז אמרינן דלא חשיב במתני' תרומת הלשכה משום דבדיעבד יצא ע"ש ונ"ל דל"ק שהרי הר"מ לא כ' אלא הוי מעשר להחמיר משמע דקדוש לחומרא ולא לענין דא"צ לעשר עוד אלא דקדוש ויעשר עוד משל אותה שנה עצמה ומשני ליה הר"מ כמו מעשר מספק וא"כ חשיב ליה במתני' שפיר כיון דלא יצא וצריך לעשר עוד וע"ש להלח"מ:

תוס' ד"ה לשטרות וכו' משמע לפ"ה מספק וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל אמאי לא מפרש לענין לטרוף לקוחות וכגון שהלואה וכתיב' השטר בכסלו והלקוחות לקחו בתמוז דמספיק לא יטרוף הלקוחות ע"ש והוא תימה דהשתא נמי דתיקנו ניסן ר"ה

הוי תמוז קודם לכסלו ולא יטרוף ומ"מ אכתי קשיא דנימא ההלואה והכתיבה בתמוז והלקוחות בכסלו ומספק לא יטרוף והשתא דתי' ר"ה ניסן יטרוף ואף גם זאת נראה דל"ק דא"כ למה מייתי הגמ' משנה דשט"ח המוקדמין ואין זה ענין צריך להך מתני' והגמר' גופה ניחא לה לפרושי לשטרות גופייהו כהך מתניתין ועיין בחי' הרשב"א ז"ל :

בא"ד ונמצאו ב"ד טורפין מן הלקוחות של שנה זו שלא כדין וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לזה דבלאו טריפה נמי דהשטר פסול לגבות אפי' מב"ח וגם מן הלקוחות של שנה ד' שאח"כ כיון דמוקדם גמור הוא אלא כיון דטעמא דלא גבי אפי' מב"ח משום שמא יטרוף שלא כדין נקטו עיקר הפיסול:

ד"ה שט"ח וכו' פ"ה פסולים וכו' עכ"ל גם מפ"ה דשמעתין שלפנינו נראה כן מדכ' ואינו אלא מלוה ע"פ שאינו גובה מן המשועבדים דלא כמהרש"א ז"ל עיין שם:

דף ב:

גמ' מ"ד שתא לבי תרי וכו' הא דלא משני קמ"ל יום א' בשנה חשוב שנה משום דלא נזכר זה בברייתא דלא קתני אלא מונין לזה ולזה וי"ל דמה שמונין לשני היינו דמונין לו מיום כ"ט שעמד שנה שלימה עד יום כ"ט אחר והא דניסן ר"ה היינו למי שעמד שלשים יום קודם ניסן והא דפריך אבבא דמת בניסן פשיטא ולא משני דקמ"ל יום א' בשנה חשוב שנה דאי האי לחודא קמ"ל לא הו"ל למינקט בבא אחריתי אלא הו"ל לאשמועינן בבא דמת באדר דכי נכנס ניסן מונין לו שנה שנייה ולפמ"ש רש"י דהנך ב' ברייתות חדא ברייתא היא וכ"כ התוס' בבתרא דקס"ו ע"א בד"ה אי הכי ע"ש ניחא בלא"ה שפיר אלא דהו"ל לרש"י למינקט דבריו בקושית פשיטא דתרי בבי קמייתא ולכן צ"ל כדכתי' ועיין להפנ"י:

שם גמ' ה"נ שנת מ' לג"ש מפירש"י שכ' ר"פ גמיר להו מרבו דג"ש גמורה היא ומאי דניסן ר"ה למלכים דינא דאורייתא הוא ועפי"ז נ"ל מה שהק' התוס' לעיל על פירש"י שכ' דמספק פסלי' לשטר דמההיא דשטר שזמנו וכו' נראה דמספק לא פסלי' שטרא ע"ש די"ל דמדאוריי' מספק פסול ומדרבנן כשר שלא תנעול דבגמ' שם בר"פ אחד דיני ממונות פרכינן אמתני' דקתני ד"מ בעי' דרישה וחקירה מהך דשטר שזמנו דאי בעי' דרישה וחקידה אמאי תלינן באיחרוהו וכתבוהו ומשני דמדרבנן לא בעי' דו"ח שלא תנעול דלת ע"ש וא"כ בגמ' לעיל דבעי למאי הלכתא ניסן ר"ה קאי אדאוריתא ולכך פירש"י שפיר דמספק פסלינן ליה כיון דבעי דו"ח ובתר דתי' רבנן דלא בעי דו"ח מודה רש"י דנ"מ להפך כמ"ש התוס' והא דתנן מאוחרין כשרין אתיא אפי' לדינא דאורייתא אם העדים עצמן הם שהעידו דאיחרוהו והגמ' שם דפריך עלה אי בעינן דו"ח אמאי כשרין היינו

משום דמשמע ליה דמירי אפילו בהעידו העדים אחרים כמ"ש מהר"ם לובלין בחי' שם ע"ש אבל באותם העדים עצמן א"ש אפי' לדינא דאורייתא ושפיר מייתי לה הגמ' לעיל אדינא דאורייתא אבל אכתי יש להבין כיון דאורייתא קיימי' אפילו מוקדם כשר וטריף מזמן דקאמרי העדים דטעמא דפסולין אינו אלא משום גזירה שמא יגבה מזמן א' ועיין להפנ"י לעיל:

תוס' ד"ה מקיש וכו' משום דהכי הוה מעשר וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א נימא ב' לחדשים י"ל דפשטיה דקרא קאי אמלאכות שלמה ורש"י סירס המקרא ומה שהק' ה' טורי אבן דא"כ מאי פריך ואימא תמוז ואימא וכו' ע"ש י"ל דאחר דאיכא הקיש בע"כ מסרסי' ליה לקרא וב' לחדשים קאמרי והתוס' לא קיימי אלא אפשטיה דקרא בלא הקישא:

דף ג.

ד"ה אלא וכו' כמו כי בא סוס פרעה וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל כן בקראי דכי מת אביכם וכי מת גבורם דמייתי להו כבר משום דא"צ לפרשם בלשון כאשר אלא לפום פ"ה שהביאו בסה"ד דלשון אשר הוא כמו אם ובקרא דכי מת אביהם וכי מת גבורם לא יתכן לפרשם בלשון אם ולכן ע"כ לפרש בלשון כאשר אבל לפום מסקנת התוס' דלשון אשר הוא כמו לשון דהא אם כן יתפרשו שפיר בלשון אשר ר"ל דראו שמת אביהם ולכך אמרו לו ישטמנו ולהכי נקטו קושיתם בהני קראי דכי בא סוס פרעה דלכל הפירושים לא יתפרשו אלא בלשון כאשר:

ד"ה ת"כ וכו' שמונין למלכותו וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל א"כ למ"ל בשני הא מבחדש השני היא למלכותו וכמ"ש התוספות לעיל ע"ש ול"ק דדוקא בקרא דלעיל הוא דלא משמע להו לפ' לחדשים דהא קרא כתיב למלך שלמה וכמו שכתבתי לעיל אבל בהאי קרא דר"א לא כתיב למלכותו אלא לגבי שנה ולכך יתפרש שפיר בחדש השני לחדשים ולכך אצטריך בשני לאשמועי' שני למלכותו:

דף ג:

גמ' לא ס"ד דתניא וכו' הקשה ה' טורי אבן דלקמן פריך ר"ח מאי קמ"ל ומשני קראי אתו לאשמועינן והשתא הא ר"ח נמי לא נ"ל אלא מברייתי' הלזו ע"ש ול"ק דמברייתא לחוד לא סגי די"ל למניינא אחרינא כדפריך הגמ' ועכ"ל מג"ש וא"כ היא גופה דאשמועינן ר"ח קרא וג"ש:

דף ד.

גמ' נ"מ לנודר הקשה הפנ"י הא ברגל אחד עובר בעשה וא"כ מאי נ"מ בהא דר"ה לרגלים מאי נ"מ בין עשה ללאו ותי' דדוקא לרבנן הוא דברגל א' עובר בעשה אבל לר"ש דמיקל

ובעי כסדרן א"ע בעשה ברגל א' ע"ש וליתא דא"כ מאי פריך הגמ' לקמן דף ו' ע"א אהא דאמ"ר כיון שעבר עליו רגל ראשון עובר בעשה מברייתא דקי"ל פרה זבחי שלמים וכו' נוקמה לברייתא כר"ש ומכח זה ג"כ אין לתרץ דדוקא בע"ע רגל א' מהג' רגלים דבסדרן הוא דעובר בעשה אבל בנודר אחר הפסח דעצרת וסוכה אינם מן המנין א"ע בעשה אלא בעבר הפסח שאחריהם דא"כ מאי פריך מברייתא דקי"ל פרה וכו' ולעיקר הקו' י"ל דנ"מ לפיסול עדות לסברת הר"מ בפי"ג מה' עדות דאינו נפסל לעדות אלא בעבר על לאו ול"ד על לאו שיש בו מלקות כמ"ש הכנה"ג סי' ל"ד הגהב"י אות כ"ח ובעבר על עשה אינו נפסל לעדות כמ"ש הרדב"ז בלשונות הרמב"ם ע"ש ועיין להתוס' בפ' אז"נ דע"ב ע"א דנראה מדבריהם דלא בעי עבירה שיש בה מלקות ע"ש ועמיתנו הרב מהרש"ש הי"ו אמר דנ"מ לנשים למ"ד לקמן דנשים איתנהו בבל תאחר ובעבר רגל א' דעובר בעשה ליתנהו דמ"מ שהזי"נ היא:

תוס' ד"ה שלשה וכו' ומתני' דניסן ר"ה וכו' עכ"ל ר"ל דלקמן ד"ו אמרי' דרבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי ואהא ק"ל דא"כ היכי אמרינן בשמעתין ד"ש היא הא לא אתיא סיפא כר"ש וכדפריך לקמן ולזה כ' דמ"ש הגמ' ר"ש היא אניסן ר"ה לחוד קאי וזהו שכ' ומתני' דניסן ר"ה ר"ש ר"ל דוקא הא דקתני ניסן ר"ה הוא דקאמר ר"ש היא ועיין להשע"ה ח"ב דף מה שנדחק בכוונתם ע"ש:

ד"ה צדקות וכו' כל זמן שלא עבדו וכו' עכ"ל עיין לה' טורי אבן ועיין בספרו שאגת אריה סימן ס"י עיין שם:

ד"ה ומעשרות וכו' ומה שקבע עליהם הכתוב וכו' עכ"ל ול"ל דמה שקבע זמן ביעור היינו של אותה שנה דהא בקרא דביעור כתיב גם מעשר שני ע"ש בפירש"י בחומש ומע"כ ליתיה אלא בשנה שנייה והביעו' הוא בסוף שנה שלישית וא"צ לדברי מהרש"א ז"ל:

בא"ד בין רגל לביעור וכו' עכ"ל והשתא בזמן הביעור שהוא עי"ט ראשון ליכא אפי' רגל אחד דבעי' עד שיעבור כל הרגל הוא שיעבור בב"ת כדמוכח בגמ' לקמן דף ה' ע"ב ע"ש וא"ש אפי' למ"ד רגל אחד דלא כמהרש"א ע"ש וה' טורי אבן תי' לקושי' התוס' דנ"מ בהנך דל"מ בב"ת כמו אשה וכיוצא ואפי' דהנך דלאו קדשים לא תלי ב"ת דידהו ברגלים אלא לאלתר מ"מ מע"ב תלי בביאת הארץ ע"ש ואכתי קשיא ממעשר עני ולא יתיישב זה אלא בדלא קיימי עניים ולשי' התוס' בד"ה צדקות ע"ש:

דף ד:

ד"ה לקט וכו' והיכא דעבר ונעלם וכו' עכ"ל ה' טורי אבן דלרע"ק דס"ל תעזוב מעיקרא משמע המ"ל לב"ת דלקט שכחה ופאה ועוד מאי פריך בריש תמורה לאביי דמהני מלקט

ש"ו נימא מדרבינהו רחמנא לב"ת שמעינן דלא מהני ע"ש ולפמ"ש הרב עצמו לעיל דמעשר עני לא נ"ל ב"ת דידיה אלא מקרא דמעמך ע"ש א"ש הכל דלרע"ק מוקי ליה למ"ע וגם לא שמעי' מקרא דמעמך דלא מהני דהו"מ ליה למ"ע:

בא"ד במלקט לצורך עניים וכו' עכ"ל רבנן דאמרי יתנה לעני הנמצא ודאי דמיירי בדאיכא עניים דאי ליכא עניים הו"מ לזכות לעצמו כמו שהוכיחו מפ' הזרוע ומגו דזכי לנפשיה זכי נמי לאותו עני דבחד מגו רבנן מודו אלא ע"כ בדאיכא עניים אבל הכא גבי ב"ת בדליכא עניים מיירי דמודו רבנן דזכה לאותם עניים ולא עבר לאלתר בכה"ג גם לא עבר משום בל תלקט לעני דהא בכה"ג הו"מ לזכות בהם אפי' הוא בעצמו וכי עבר ג"ר עבר בב"ת ובכן ל"ק מ"ש הט"א ועיין להרשב"א בחי':

גמ' ורבנן ההוא לכדר' יונה וכו' ואפ' לר"ש איתי ליה הקישא דר"י כמ"ש מדברי החוס' בפ"ק דשבועו' סוף ד"ט ע"ש והו"מ הגמרא לומר קרא דבמועדיכם מבע"ל לדוחה את השבת והטומאה כדאיתא בפ' כ"צ דע"ז ע"א ע"ש ודע דכי דרשי' ההקי' דר"י כולהו מועדי' בכלל ואפי' ר"ח דהא הוקשו לר"ח הוא והשתא כי דרשי' הקישא דר"י ליכא למידרש כלל דמועדיכם קאי אלבד מנדריכם ומיעוט מועדים שנים ולענין ב"ת דהא אפי' ר"ח בכלל וע"כ דלא אתא לב"ת ובכן ל"ק מ"ש הט"א ע"ד התוס' בד"ה אלא ע"ש:

שם גמ' תפסת מרובה לא תפסת הק' ה' ט"א בחגיגה די"ז למ"ש התוס' בפסחים דמ"ג ע"ב דאורחיה דקרא למדרשיה מסיפא לרישא הו"ל לאקשויי הכא חה"ש לחה"ס כאורחיה דקרא ע"ש ונ"ל דשאני הכא דאפי' דרשת הכי מ"מ חג המצות דכתיב ע"כ לאקשויי ליה חג הסוכות ללינה כדלקמן וכיון דע"כ בהאי קרא דרשי' מרישא לסיפא דרשינן כוליה מרישא לסיפא ואין קפידא בהאי קרא וכמ"ש עוד ע"ד התוס' דפסחים עמ"ש בחי' שם:

דף ה.

תוס' ד"ה מה וכו' וכגון דשלח שלמיו מאתמול וכו' עכ"ל ה' טורי אבן בחגיגה די"ז הקש' דהא מ"מ צריך לזבוח היום כדי שישמח בלילה דהא מה שנשחט אתמול א"כ בלילה שאחר היום ולפמ"ש מהרש"ל בר"פ לולב וערבה דלא אתרבי בהדיא אלא ליל ח' אבל שאר לילות י"ל דל"מ בשמחה ע"ש ניחא שפיר וע"ש במהרש"א ז"ל:

בא"ד ואתי הקישא וכו' כל ז"י הרגל וכו' עכ"ל התוס' בחגיגה די"ז כ' דלת"ק ור"ש נ"ל לינה מופנית וכו' ע"ש ולפ"ד התוס' כאן צ"ל דת"ק ור"ש ל"ל לינה כל ז' ופליגי תנאי בהא איברא דלפמ"ש הט"א לעיל דר"ש נ"ל כסדרן מדכתיב חג המצות וחג הסוכות דל"צ דחה"מ פתח בו הכתוב וחה"ס בו דיבר הכתוב ועירב פירש"י ופיר"ח ע"ש א"ש לת"ק די"ל דגר' נ"ל מדכתיב חה"ש ופתח הכתוב בחה"מ וחה"ס שבו דיבר הכתוב ואייתרו

חה"מ וחה"ס ללינה אבל ר"ש צ"ל דל"ל לינה אלא לילה אחת אבל לפירש"י ולפירשב"ם לת"ק צ"ל דנפ"ל לינה מקרא דופנית דל"ל דמאיתר חה"ס לפיר"ח וחה"מ לפירש"י דרשי' תשלומין דא"כ נימא דגם חה"ש אתא לתשלומין ולא שמעינן ג"ר לב"ת אלא שני רגלים ועפי"ז ל"ק מה שהק' הט"א בסמוך במאי דפריך ק"ק ור"ש תשלומין מנ"ל דמאי פריך לת"ק לפיר"ח נימא דאית ליה גם לת"ק דלא בעי למיכתב חה"מ שבו פתח הכתוב ודריש ליה לתשלומין ע"ש ועפי"ה ל"ק דא"כ נימא דגם חה"ש אתי לתשלומין גם מן האמור ליתא למ"ש השע"ה בדעת הרמב"ם ע"ש:

ד"ה ואי וכו' מיד עובר עליו עכ"ל וכ"נ מפירש"י והט"א הקשה מההיא דטמאוהו ליוסף הכהן בע"פ משום עשה דטומאת קרובים והיכי עשה דטומא' דוחה עשה דפסח ול"ת דב"ת ע"ש ול"ק די"ל דבההוא עובדא עדיין לא אפריש או דהיה ממונה עם בני חבורה דהפסח קרב משום בני חבורה וליכא ב"ת כלל דאע"ג דמחוייב בפסח לא שייך ב"ת אלא באמר ולא הפריש או הפריש ולא אקריב וזה לא אמר ולא הפריש והפסח שהופרש קרב הוא משום שאר בני חבורה:

דף ה:

ד"ה אלא וכו' ולא יתכן דא"כ נו"ן וכו' עכ"ל ק"ק דאמאי לא נ"ל באמת מהאי היקיש' ואמאי אצטריך כל הני קראי:

ד"ה מה וכו' מהיכ"ת לן למיפסל וכו' עכ"ל ה' ט"א הק' דנימא דהוה מוקמינן קרא דב"ת וקרא דמוצא שפתיך באפרשיה ולא אקרביה לחוד ולמיפסל והוכיח מדברי התוס' בזבחים דף ד' ע"ב בד"ה אימא דטפי אית לן למידרש לעכב מלמידרש דרשא אחריתי ע"ש וליתא דהתם דוקא משום דהדרשא היא באא"ע ועוד דנעלם ממנו דברי התוס' שם ד"ח ע"א בד"ה וזריקה שהוכיחו מהגמ' שם דכי איכא למידרש ל"מ קרא לעכב ודברי התוס' שהביא הרב צ"ל בכוונתם כמ"ש ה' עומר מן הביאו הח"ן שם וע"ש בחי':

שם גמ' בכור דלאו בר הרצאה וכו' ואיכא קרא דוהיה בך חטא לחוד הו"מ ליה בבכור לחוד ובהכי ניחא דלא משני הגמר' דאי מקרא דבכור לחוד הו"מ ליה במיעוט שנים דלא עבר בב"ת כמ"ש הט"א די"ל משום דאכתי ק' ליכתוב קרא דהכא לחוד והא דפריך מדבן עזאי נפקא ולא משני דבן עזאי ל"ל דאחרים כמ"ש התוס' ואצט' קרא דבן עזאי משום דאי מקרא דהכא הו"מ בבכור משום דאכתי ק' בקרא דבן עזאי לחוד סגי דהא לא ירצה כתיב משמע במדי דבר הרצאה מיירי ועיין להט"א מ"ש במאי דפריך מדבן עזאי נפקא:

דף ו.
גמ' אלו קדשי ב"ה וכו' הק' הט"א לר"ל בר"פ שילוח הקן דס"ל דבקב"ה אפי' אמר עלי ל"מ באחריות היכי מ"ל דקב"ה חייב בב"ת עש"ב ול"ק דאע"ג דא"ח באחריותה מ"מ כל זמן דאיתיה בעין מחוייב להביאו ליד גזבר ואם לא הביאו עובר בב"ת וכמו נדבה דקדשי מזבח:
תוס' ד"ה תשמור וכו' וסוגיא דשמעתא משמע בגמרא דאתיא כרע"ק וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דבגמ' שם בע"א מוקי לה ר"י גופיה כרי"ש ורי"ש ס"ל במגדף כרע"ק וא"כ מתני' לאו רע"ק היא ומ"ש בגמ' גבי אוב וידעוני מתניתין רע"ק היינו דס"ל כרע"ק במגדף:
ד"ה יקריב וכו' וי"ל דלעולם בשלא עבר וכו' עכ"ל מתבאר מכאן דבחטאו' ואשמות דאין ממשכנין היינו כל זמן שלא עבר בב"ת אבל אי עבר בב"ת ממשכנין ובהכי ניחא מ"ש התוספות בר"פ אמרו לו לר"מ אמאי מחייב באמ"ל אכלת חלב והא אין ממשכנין ע"ש ועפי"ה מ"ל בעבר בב"ת ובעיקר קושיתם ותי' כאן עיין בגמ' בבכורות דף כ"ו ע"ב דקאמר כיון דעולה נמי מכפרא אעשה לא משהי לה וצ"ע ובעיקר בעיא דהתם בבכורות ק"ל תפשוט מדתנן חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותם וי"ל דהתם בלא הפרישן עדיין אבל אי כבר הפרישם בההיא מבע"ל בבכורות אי משהי לה:

דף ו:
גמ' אשה מהו בב"ת ה' שאגת אריה סי' הוכיח מגמרא דריש נדרים ד"ד דאשה אינה בב"ת ע"ש ואפ"ל דהתם בקרבן עוף דיולדת מיירי ובעוף לא מצינו בו בב"ת וכן י"ל קצת ממה שדחו התו' לעיל פי' הי"מ דמשום היקישא דזאת התורה דא"כ נו"ן נמי ע"ש והא בהיקישא דזאת התורה ליתיה בעוף כמ"ש התוס' במנחות דף ונימא דאצט' קרא לעוף איברא דהתוס' בחולין דכ"א כ' דהיקישא דזאת התורה איתיה אפי' בעוף ועיין להתוס' בבתרא דקס"ו ע"א בד"ה נכנס דפשיט"ל דגם עוף איתיה בב"ת ע"ש:

דף ז.
גמ' דכלו חדשיו וכו' המש"ל בפ"ד
מה' א"מ הוכיח מכאן דבקדשי' אפי' כלו חדשיו בעי' ח' ימים ע"ש ועמ"ש בחידושנו בחולין דכ"א ע"א ע"ש:
שם גמ' מידי רוב אסיף כתיב ור"ח אע"ג דנייד מקרא קמא משום קושיא מידי רוב אביב כתיב מ"מ בהאי קרא דבאספכם כתיב בל' רבים משמע דמ"ל רוב אסיפת בני אדם קאמר:
שם ואבע"א מהכא בחדש הראשון וכו' ראשון למילתיה דקדק מהרש"א ז"ל דקראי קמאי נמי נימא למעשה המן קאמר ע"ש וי"ל דאמוראי קמאי קרא יתירא קדרשי מדכתיב

חשבון החדשים ושם החדשים ולא סגי ליה בחד מנייהו ש"מ להאי דרשא אבל יש לדקדק ראב"י ור"א אמאי ניידו מקרא קמא דותלקח אסתר דהוא כתיב ברישא:
תוס' ד"ה שמא וכו' וקצת תימה וכו' עכ"ל לפי מה שצדד המש"ל בסברת רבה דאמר התם דפליגי בהבטה דהפקר דלכ"ע אי קני חיישי' שמא לא ימסרם יפה הו"מ התוס' לאקשויי טפי לרבה מבריי' דהכא דלא חיישינן להכי תי' יתיישב שפיר הכל:

דף ט.
ד"ה ולאפוקי וכו' ועוד דסתם מתני' דהכא אוקמה כרי"ש וכו' עכ"ל אע"ג דלר"א א"צ לאוקמה כרי"ש כמ"ש התוס' לעיל בד"ה בעשרה מ"מ הגמ' לא אוקמה כך ולא קאמר דלר"א ניחא נראה דניחא ליה להגמ' לאוקמ' כרי"ש לכ"ע משום דהלכתא כוותיה:
ד"ה וקציר וכו' ואמאי לא אמרינן מן המותר לישראל וכו' עכ"ל ק' מנ"ל דאסור לבצור אם עבר ובצר שרי והתוס' בפ' הזהב דנ"ח ע"א הוכיחו מדקתני אבל אתה בוצר מן המופקר ומופקר אסור לבצור ע"ש ויש להבין נימא דע"י שינוי קאמר ומשומר אפי' ע"י שינוי אסור כמו שהוכיחו התוס' כאן וי"ל הא דמופקר שרי ע"י שינוי נ"ל מדכתיב לאכלה והיכי. מ"ל הא אסור לבצור וע"כ דשרי ע"י שינוי וכ"כ הק"א שם בברייתא דת"כ ע"ש וא"כ ע"כ דמשומר אסור באכילה דאי משומר מותר באכילה א"כ לאכלה דקרא קאי גם על המשומר וא"כ ע"כ ע"י שינוי שרי כמו מופקר אלא ע"כ דאסור באכילה מדאסור ע"י שינוי וא"כ משומר אסור אפי' ע"י שינוי וזהו כוונת התוס' שם דמופקר אסור לבצור וא"כ הדקתני אבל אתה בוצר הוא ע"י שינוי וא"כ משומר אסור אפי' ע"י שינוי וא"כ ע"כ דאסור באכילה ודלא כמו שדחק מהרש"א שם דקתני אבל בוצר היינו אם עבר ע"ש:
ועוד י"מ דברי התוס' כאן דמקשי' לשי' ר"ת בדבור הקודם דספיחים אפי' קודם הביעור ודוקא במשומר כמ"ש מהר"ם לובלין בפ' מקום שנהגו דנ"ב ע"ב עיין שם:
ד"ה ורי"ש וכו' לא הו"ל קראי גבי שביעית וכו' עכ"ל ק"ק נימא דקציר לשביעית אתא לתוספ' דמוצאי שביעית וחריש אצטריך לחרישה גופה כמ"ש בד"ה שהרי אלא מדכתיב גבי קציר ש"מ לתוספת נמי אתא ונימא מדכתיב גבי קציר לתוספת כדי שילמד על שבת ויו"ט דבכה"ג ליכא לאקשויי קשויי לא לכתביה גבי קציר ולכתוב קרא יתירא גבי שבת ויו"ט כיון דבלא"ה אצט' למכתב חריש לאסור החרישה כתביה גבי קציר ללמוד שבת ויו"ט ולא יצטרך לכתוב קרא יתירא גבי שבת ויו"ט ויש ליישב:

דף ט:
גמ' ויליף שנה שנה מתשרי הק' הט"א נילף שנה שנה מע"ע ושדה אחוזה ובתי ע"ח וקדשים דלמנין שלהם ולא למנין עולם כדאיתא בנדה דמ"ז ע"ש ולק"מ דשנה שנה גמירי מסיני ולא שנה משני' ובע"ע כתיב שנים שדה אחוזה וקדשים נמי שנתו כתיב ובתי ע"ח

כתיב שנה תמימה ולא גמרי' שנה שאין עמה תמימה משנה שיש עמה תמימה ובהכי ניחא נמי מה שדקדק עוד אמאי מייתי הגמ' קרא דבשנה הרביעית ע"ש מה שדחה וע"פ מ"ש ניחא שפיר דלא גמירי אלא שנה שנה ולכך מייתי משנה הרביעית וכיון דשנה הד' למנין עולם ע"כ ג"ש דערלה נמי למנין עולם:

שם גמ' עלתה לו שנה ומותר לקיימן עמ"ש הט"א דגמ' דילן סובר דלרבנן מקיים בכלאים אפי' איסורא ליכא ועיין במהרש"א בסוטה דמ"ג ע"ב בגמ' ע"ש:

תוס' ד"ה מרכיב וכו' וצריך לדקדק וכו' משום מבריך וכו' עכ"ל הא דנקטו מבריך עיין בתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סי' ק"י עש"ב:

דף י.

גמ' בן כ"ד חדש ול"י עיין להט"א

מה שהק' מגמ' דערכין דח"י ע"ב ע"ש ואין מקום לקושיתו דאפי' בעינן שלשים יום בשנה היינו ליחשב שנה אבל השנה שעברה כבר הושלמ' משנכנס יום א' בשנה שלאחריה וכן צ"ל בגמ' גופה שם דקאמר אי מה התם יום א' אף כאן יום א' הרי דסגי ליה ביום א' אפי' דר"א ס"ל ל"י בשנה ליחשב שנה ואפי' אי ר"א לא בעי יום ל' כולו קשיא אלא ע"כ כדכתי' ומה שהק' עמ"ש הר"מ בה' מעה"ק דפר יותר מג"ש הוי זקן עיין להמש"ל בפ' מה' איסורי מזבח דין ו' ע"ש:

שם תוס' עגל וכו' והכא משמע מדעגל וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל בריי' דת"כ אמתני' דפרה בלא הא דשמעתין עיין להמש"ל בריש ה' פרה עיין שם:

ד"ה שנים וכו' וצ"ל דהאי ק"ו דהכא לרבנן וכו' עכ"ל ק"ק דמאי פריך הגמ' נימא דר"מ ס"ל כרבי יוסי ואתיא מתני' כר"מ ויש ליישב:

בא"ד דדחיק אזבה בימי וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל כיון דשל ביה"ש חשבת ליה דיום א"כ תעלה לה שימור יום ב' ועיין מ"ש לזה מהרש"א גופיה בנדה דע"א ע"ש ול"ק דראיה דביה"ש נחשבת לשתים דביה"ש חציו מן היום וחציו מן הלילה וכשראתה כל ביה"ש הוי סוף היום בטומאה ותחילת יום הב' בטומאה ולא הוי שימור דאע"ג דשימור ל"מ בלילה מ"מ כי ראתה בו נחשב תחילת היום בטומא' דמקצת היום דהוי שימור היינו כל הלילה ומקצת מן היום:

דף יא.

ד"ה אלא וכו' ולמאי דמסקי' וכו' לא הוה צריך לשנויי וכו' עכ"ל עיין להב"ש סי' ד' סקי"ט ע"ש:

דף יב.
גמ' דתלתן משתצמח וכו' התיו"ט בפ"א דתרומות משנה ה' כ' מהירושלמי דגם בתבואה וזיתים משתצמח הוא סימן להבאת שליש והק' ע"ז דבגמ' לקמן לא מוכח אלא מדקי"ל לרבנן ואי איתא הא איכא סימן דמשתצמח ע"ש ולק"מ דהך סי' דמשתצמח לא ידעי' דהוא הבאת שליש אלא מדקי"ל בהבאת שליש דאל"ה דילמא הוא פחות משליש ובהך שיעורא דמשתצמח סגי לן ומהגמ' לקמן גבי עומר שהקריבו ישראל י"ל דלא היה שהות לזורעו כדי לבודקו אם יצמח מיהו מדברי התוספות בשמעתין מתבאר דהנך סימנים ליתנהו בתבואה וזיתים:
תוס' ד"ה מנהג וכו' וי"ל דהאי דהכא אצטריך וכו' עכ"ל ר"ל דפשיט"ל דמהך דלעיל לא ידעינן דינא דפירות אבל בהך דרשא דהכא סגי לן והך קציר דלעיל אצטריך לגלויי על חריש וכמ"ש התוס' לעיל ולפום תי' בתרא דגם דין דחרישה דלעיל לא שמעי' ליה מדין הפירות דהכא ולכך בתי' בתרא לא הוצרכו לפרש דמדין החריש דלעיל לא ידעינן דין הפירות משום דר"ז צריך לאומרו גם לתי' קמא ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף יג.
גמ' ולא קציר נכרי מה שהקש' הט"א מגמ' דפסחים דכ"ג ע"א ע"ש לק"מ דכבר כ' התוס' שם דף ה' ע"ב דמחד קרא נפ"ל נכרי והקדש ע"ש וה"נ קציר נכרי ומצוה:
תוס' ד"ה ולא קציר וכו' מאשירות שבדורות הראשונים וכו' עכ"ל עמ"ש הט"א ועיין לה' פ' דרכים דרך הקדש דכ"ב ע"ג ע"ש:

דף יג.
גמ' ר"ש שזורי ס' יש בילה וכו' הק' הט"א דבמנחות דל"א ע"א אמרינן כ"מ ששנה רש"ז הלכה כמותו ע"ש בגמ' והא סתראי נינהו דבההיא דנתערב לי טבל ס"ל אין בילה ובהא דצובר גורנו ס' יש בילה ובדברי רש"ז עצמו י"ל דאפי' דס"ל יש בילה לא רצה לסמוך על דעתו במקום רבו ר"ט אבל למיפסק הילכתא בכולהו כרש"ז קשיא ע"ש ול"ק די"ל דמאי דפסק כרש"ז בההיא דצובר גורנו משום דאזיל אחר גמר פרי וכוותיה ולאו מטעמיה וכדאמרינן לקמן דשמואל דאמר הלכה כרש"ז כוותיה ולאו מטעמיה אלא מטעמא דגמרי הפרי:
תוס' ד"ה מתוך וכו' א"נ כדתניא בת"כ וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז אמאי אצט' לטעמא דעשויין פרכין פרכין נילף משביעית וכדילפינן לעיל בתבואה וזיתים אחר שליש מעשרות משביעית וי"ל דשביעית לעולם קדמה לזמן המעשרות דהא אילנות לשביעית בתר חנטה ולמעשרות כשיעור המפורש בהם ולעיל גבי שליש מייתי מכ"ש וכמ"ש התוס' לעיל

בד"ה התבואה ע"ש ועי"ל דהכא שאני דטפי הו"ל למילף מדין מעשר גופיה דבדיקות אחר לקיטה:

דף יד.

גמ' ונהג בו ב' עישורין הרמב"ם בפ"ח מה' מע"ב כ' בספק ב' הנכנסה לג' דמפריש מע"ב מפני שהוא קדש ואין מפריש מע"ע מפני שהוא חול והשיג הראב"ד הא אכתי טבל ל הוא כיון שלא הפריש מע"ע ועוד הא רע"ק נהג בו ב' עישורין ועיין להכ"מ מ"ש משם מהריק"ו בזה ע"ש ועיין להט"א ונ"ל דלעול' קורא את השם וכדאמרי' במסכת מכות דף י"ז גבי דמאי דחכ"א קורא שם וא"צ להפריש וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' מעשר ע"ש וה"נ דכוותה קורא את השם אלא דא"צ להפריש כיון שהוא חול וכבר יצא מידי טבל סגי בהכי אבל במע"ב לא סגי בקריאת שם כיון שהוא קדש והו"ל תערובת קדש בחול:

דף יד:

תוס' ד"ה ולשביעית וכו' כגון אתרוג בת ו' וכו' עכ"ל וה"ה בת שביעית היוצאת לשמינית דהשתא שוה לאילן להחמיר וכן כתב הרשב"א בחי' כ"י:

בא"ד ומיהו ק' מאתרוג וכו' אלמא דאזלי בתר לקיטה וכו' עכ"ל אע"ג דגמר הפרי ולקיט' בשנה אחת דהא מט"ו בשבט העבר עד עכשיו אכתי לא יצאת השנה מ"מ משמע דנהג בו מע"ע משום לקיטה ולאו משום גמר פרי וכ"כ מהרש"א בסוכה ולשון הרשב"א בחי' כ"י אלמא שמעי' דאזלינן בתר לקיטה ואע"ג דהכא כולהו בשנה אחת מ"מ נ"מ לדעלמ' היכא דגמר הפרי בשנה שנייה ולקיטה בשנה ג' דאזלינן בתר לקיטה:

דף טו.

פירש"י בד"ה אמ"ל וכו' כדתניא במכילתא ואכלו אביוני וכו' עכ"ל עמ"ש הט"א בזה ומה שהק' אמאי אצט' קרא לחייב עיסת שביעית בחלה ת"ל דאס"ד פטורה אמאי אצטריך קרא דהכא לפטור ממעשר הא' תרומה ומעשר חד דינא אית להו ע"ש י"ל דשאני דטעמא דפטורה מן חלה משום דבת שריפה והאי טעמא לא שייך במעשר ול"ד לשאר דינין דבודאי מסתברא לשוותם:

תוס' ד"ה או שבט וכו' וקשיא אמאי לא בעי וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בדבור שאח"ז י"ל דדוקא הכא קמבע"ל משום דבישול הפירות הולך אחר החמה גם מה שהק' מב' הלחם ל"ק דב' הלחם בעצרת קרב ועיין למהרש"א ז"ל:

דף טו:

גמ' אבל אילן העושה בריכה אחת וכו' כ' הט"א משמע דמד"ת דבתר לקיטה אלא היכא דאין לקיטתו כאחד בתר חנטה אזלינן והגמרא מקשה מבנות שוח דאפי' אין לקיטתו כאחד הו"ל למיזל בתר לקיטה ועפי"ז תירץ מ"ש התוס' בד"ה נהגו ע"ש וצ"ל לפ"ד

דמאי דקאמר הגמ' אמינא לך מעשר חרובין דרבנן ואת אמרת לי שביעית דאוריי' היינו ר"ל דבחרובין דרבנן אפילו דאיסור' כי נהגו לא מחינן בידייהו כיון דליכא אלא איסורא דרבנן וכדקאמר גבי תוספת יוה"כ במס' ביצה ע"ש אבל בשביעית דאוריי' מחינן בידייהו ולעולם ברייתא דבנות שוח כרבנן דפליגי אר"ן אבל לר"ן אדרבא בדאורייתא אזלינן בתר לקיטה:

שם גמ' משום דא"ל שבקת רבנן ועבדת כר"ן וכו' והא דפריך ליה מברייתא דבנות שוח ולא פריך ליה מרבנן דפליגי אר"ן בברייתא דלעיל משום די"ל דר"ן מפרש דברי ת"ק ולא פליגי:

דף טז.

גמ' אמר אביי הילכך כי חזי איניש דמצלח וכו' הא בשנ' גופה איכא דמצלח ברביע' ראשונה ואיכ' דמצלח ברביע' שנייה וכמ"ש התוס' מגמ' דברכות והיינו דדוקא בלקות הברד אבל לגוף הזרע שוין והכא בגוף הזרע מיירי דהא אביי אברייתא דאירע בה קרי קאי והיינו ברד או שדפון כדפירש"י ויש ליישב:

דף יז.

תוס' ד"ה י"ג וכו' בהגהה והכי איתא בפסיקת' ותאמר ציון עזבני ה' וכו' עכ"ל י"ל דהא התם כתיב וה' והיינו הוא ובית דינו ה"נ ולא כה' קמא ול"ד לדהכא ועוד הא התם באדנות כתיב וי"ל במ"ש המפ' דכמו דכל היכא דכתיב וה' הוא ובית דינו ה"נ דכל היכא דכ' ואדני האדנות היא בית דינו והוי"ו הוא ה' וא"כ הו"ל כמו דכתיב ה"ה כדהכא:

דף יט.

גמ' ות"ל דהו"ל יום שלאח' ר"ח יל"ד מאי פריך נימא לאסו' יום שלאחריו וי"ל דהאי דעשאוהו יו"ט משום דבטלה אדכרתא הוא מימים דלא להתענאה בהון ובימים דלא להתענא' לכ"ע לאחריו מותר ודוקא בימים דלא למספד הוא דפליגי ר"י ורבנן אי לאחריו אסור וכדתנן בר"פ סדר תעניות ע"ש וכ"נ מדברי התוס' בד"ה אסורין דהאי יו"ט הוא מימים דלא להתענאה לחוד והוא ממה שלא הוכיחו דגם בלפניו בתענית לבד אסור אלא ממאי דקאמר הטילו בין ב' יו"ט וכו' ובפשיטות טות הו"ל לאוכוחי משמעתין גופה דאי איתא דבלפניו אפי' בהספד אסור מאי פריך ות"ל משום דהוי יום שלאחריו נימא דעשאוהו יו"ט לאסור יום שלפניו בהספד דאי משום יום שלאחר ר"ח לא אסיר אלא בתענית כדאמרי' התם כל שלאחריו בתענית אסור אלא ע"כ דהאי דעשאוהו יו"ט הוא מימים דלא להתענאה לחוד ובהכי ל"ק מ"ש ה' ט"א מאי פריך ת"ל דהוי יום שלאחר ר"ח נוקמה כרבנן דס"ל לפניו אסור לאחריו מותר ועפי"ה ניחא שפיר דע"כ לא אתיא כרבנן דהא ס"ל דבימים דלא להתענאה אפילו לפניו מותר וא"כ אמאי עשאוהו יו"ט

ת"ל דהו"ל יום גדליה אלא ע"כ כר"י ולאסור יום שלפניו ועיין לה' שאגת אריה סי' ק"ה שהוכיח מסוגיא דשמעתין דאסור להתענות בר"ה ע"ש:

תוס' ד"ה יהודה וכו' וקשיא כיון דטומאה קדמה לאבר וכו' עכ"ל יש לקיים פירש"י דנ"מ אם ינקב עוד אחר שהטיף האבר ואח"כ סתמו וקיבל טומאה אחר שהטיף האבר דלר"מ חוזר לטומאה ישנה ולרבנן אינו חוזר אלא שרש"י כ' חוזר לטומאה הישנה דקודם שניקב והטיף האבר והתוספות שלא רצו לקיים פירש"י ע"ד שכתבתי משום דלא קתני במתני' נקובה ב':

בא"ד א"נ רבנן דהכא אית להו בכלי אבן כר"מ וכו' עכ"ל נראה דלכ"ע אינו טמא אלא מדרבנן אלא דלריב"ן משום כלי זכוכית ולר"מ משום כלי מתכות ונ"מ לטומאה הישנה ע"ד שכתבתי בדבור שלפני זה דכיון דאיכא אבר שווינהו רבנן ככלי מתכות לגמרי ועיין למהרש"א ומ"ש ליישב ע"פ גי' התוספתא ע"ש אין כוונתו דהתוס' גרסי כן דא"כ טפי הו"ל דרבנן כריב"ן לגמרי אלא כוונתו דמגירסת התוספתא למדנו דמשום כלי מתכות מדרבנן הוא:

דף יט:

ד"ה מימות וכו' ויום כ"ג מוצאי סוכות וכו' עכ"ל מק' נימא דהיה יום ר"ה בע"ש וא"כ יום כ"ג הוי בשבת ולכך לא נאספו עד יום כ"ד ול"ק דכבר כ' התוס' בר"פ תמיד נשחט דאפי' בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה היו נזהרין שלא יהיה אד"ו הראש ולא יחול ר"ה ביום ששי:

דף כ.

גמ' א"כ יו"הכ שח"ל אחר השבת לפ"ז צ"ל דלכ"ע אפ' בחמימי דאל"ה ק' הא כשחל יוה"כ אחר השבת חלין ר"ה וסוכות בע"ש ואיכא נמי משום ירקיא אלא ע"כ דאפ' בחמימי ולא משכחת משום ירקיא אלא בחל יוה"כ בע"ש ורש"י שפי' משום ירקיא ביום טוב סמוך לשבת פי' כן לפום הבינייא דבסמוך דפליגי אי אמרינן אפ' בחמימי או לא:

תוס' ד"ה מאי וכו' תרי יומי מס' עכ"ל דאי לא ממכרי ליה לא עבדי אלא חד יומא מקומות הקרובים דמגיעים להם השלוחי' ביום א' דס"ל להתוס' דהשלוחים יוצאין ביום ר"ה עצמו כיון דתחומין דרבנן דלא כס' הר"מ שכ' דאין השלוחים יוצאים בר"ה והתוס' לעיל בד"ה ואל יתקלקלו שכ' דלעולם עושין ב' ימים מס' היינו למקומות הרחוקים שאין מגיעים להם השלוחין ביום ואע"ג דאמרינן לקמן דכ"א היכא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי י"ל משום דאיכא יוה"כ ולאו משום ב' ימים טובים של ר"ה ובשבת ויוה"כ דחמירי אין השלוחים יוצאין משום תחומין:

דף כא.
ד"ה לוי וכו' ואמרינן בגמ' אתם אפי' שוגגין וכו' עכ"ל הקשה הט"א מדאמרינן במס' מנחות ד"מ דלא סמכי' אדיסקי בענין תכלת ופריך מדסמכינן אדיסקי לענין יוה"כ ושבת ע"ש והשתא מאי פריך נימא דש"ה דכי סמכי אדיסקי שפיר עבדי אפי' מוטעין ושוגגין ע"ש ול"ק דהתם פריך משנה מעוברת דסמכי' אדיסקי שעיברו השנה וכדפירש"י שם ובעיבור השנה לא כתיב אתם אפי' שוגגין דדוקא בקידוש החדש במלא וחסר הוא דכתיב אתם וכמ"ש התוספות בסה"ד ויו"הכ דנקט התם היינו במקומות הרחוקים דלא מטו אפי' שלוחי אלול ולא ידעי שעיברו השנה אלא ע"י דיסקי ששולחין להם מקודם ועוד דאה"נ אחר שעשו כמ"ש בדיסקי מהני אבל הם על מה סמכו לכתחילה אי לאו דסמכי אדיסקי:

דף כב.
גמ' והא זמנין סגיאין אמרי קמיה דרב הלכה כר"ש וכו' ר"ל שאמר הלכה כר"י דמכשיר אע"פ שהוא נגד המעשה ומאי דנקט ר"ש היינו ר"ל דהיינו דמתניתין וכלומר הלכה כר"י שהוא ר"ש דמתני' ואזלא שמעתא שפיר וכ"מ בפירש"י ובחנם הגיהו בפירש"י בספרים חדשים ועיין להפנ"י:

פרק שני

דף כב:
גמ' וחד מי מהימן וכו' מכאן מוכח דאע"ג דע"א נאמן באיסורין היינו להעיד על הדבר אבל להעיד על האדם שהוא כשר צריך ב' עדים וכ"כ המח"א בה' עדות סי' י"ט ע"ש וק' מהא דאמרינן בפ"ק דגיטין דף י ע"ב דחתים ישראל לבסוף דאי לאו דכותי חבר הוא לא הוה חתים ליה מקמיה הרי דמהני עדות עד אחד להכשיר את הכותי ואף על גב דהתם מדאורייתא בלא עדות ישראל כשר דכותים גרי אמת וכמ"ש התוס' שם מ"מ ה"נ מדאורייתא כשר אלא משום קלקול ביתוסים הוא דהתקינו להעיד עליו ובירושלמי כאן משני כיון דמדרבנן הוא דבעי עדות הם אמרו והם אמרו והגמ' שלנו אין סובר כן אלא אפי' בדרבנן בעי' שנים להעידו להכשירו וא"כ התם גבי כותי אמאי מהני עדות ע"א להכשירו ועיין להרשב"א בחי' שם ויש ליישב:

דף כג.
גמ' וליעבד בין אמלא בין אחסר וכו' אין להקשות כיון דסגי לן אין מאי דעביד אחסר אמאי מטרחי ליעביד בין אחסר בין אמלא די"ל דהכי פריך אמאי עבדי שלוחים אחר שקלקלו הכותים ליעביד אחסר ואמלא ותו ליכא קלקול כדמשמע מפירש"י במתני' ועיין להט"א:

דף כג:
תוס' ד"ה לא היו זזין וכו' והא דמשמע בההוא פרקא וכו' עכ"ל אבל ממתני' דעירובין גופה דקתני נתנוהו בעיר אחרת בדיר ובסהר לא קי"ל די"ל דחדא קתני נתנוהו בדיר וסהר של עיר אחרת ולא כדפירש"י שם נתנוהו בעיר אחרת או בדיר וכו' ע"ש:

דף כד.
גמ' ראב"ש אומר בין כך ובין כ"כ וכו' כ' הרע"ב דלא פליג אראב"ץ דמודה הוא דמרבנן בעי קידוש ע"ש וצ"ל לפ"ד דבגמ' דפ"ק דסנהדרין ד"י ע"ב דמוקי מתניתין חישוב ולא קידוש דס"ל כראב"ש לפום הך אוקמת' מתני' דהתם בדאורייתא מיירי וע"ש בתוס':

דף כד:
גמ' דמות ד' פנים בהדי הדדי וכו' הא דאצט' לומר בהדי הדדי משום דאסרה תורה אפי' צורה אחת מארבעתן א"כ לא מדריש אתי לכעין חיות והוה אסיר אפי' חמה ולבנה:
תוס' ד"ה שאני וכו' אע"ג דבכל מילי אמירה לנכרי שבות וכו' עכ"ל עיין לה' חוות יאיר סי' מ"ט שכ' דאמירה לנכרי שיאמר לנכרי אחר לעשות שריא ולא חסרו חכמים אלא לומר לנכרי העושה עצמו ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

דף כה.
מתני' ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה וכו' אע"ג דלעיל אמרינן התקינו שאין מקבלין העדות מן המנחה ולמעלה היינו דוקא דאין מקבלין אבל אי עבדו וקיבלו מקדשין והכא דראוהו ב"ד וכל ישראל הו"ל כמי שקיבלו העדות ונחקרו העדים נמי מיירי שקיבלו העדות קודם המנחה ושהו בחקירת העדים עד חשיכה ועיין להט"א:
תוס' ד"ה ראוהו וכו' מאי פריך בגמ' וכו' עכ"ל והגמ' גופה דלא מוקי לה בדלא הוה שהות משום דמשמע ליה לישנא דמתני' בדאיכא שהות. ועיין במהרש"א ז"ל:

פרק שלישי

דף כו.
ד"ה חוטא וכו' וגבי שופר מתנאה וכו' עכ"ל ומכל יקריב לא ק"ל כיון דלא קאי דבמאי דמשני חוטא בל יתנאה מיתרצא קושי' דכרובים וארון וא"צ לשינוי' לחוטא בל יקריב אבל רש"י ס"ל דקושטא הוא דבעי' חוטא בל יקריב לאפוקי דבר דלאו בר הקרבה אע"ג דמיתרצא קושי' קמייתא במאי דמשני חוטא בל יתנאה:

דף כו:
ד"ה ר"י וכו' אין לחוש אלא שיהא שם שופר עליו וכו' עכ"ל היינו מצד הלימוד מר"ה הוה אמרינן דאין לחוש כיון דל"ד לר"ה אבל מטעם דקאמר בגמ' דביוה"כ כמה דפשיט עדיף דבעי' פשוטי' והתוס' קאי אלא על הילפות' מר"ה וע' במהרש"א ז"ל:

דף כז.
ד"ה ושמע וכו' וכוותיה קי"ל דהא הני נשי וכו' וכדמוכח בסוטה וכו' עכ"ל ר"ל דמהגמרא שם דפשיט מריב"ל משמע דהלכה כריב"ל והגמ' גופה אע"ג דרבינו גופיה י"ל דמודה לענין לצאת מ"מ לא מצי מייתי מדרב כיון דלא הוזכר זה בדברי רב ומ"מ מדפשיט מריב"ל משמע דהלכתא כוותיה ולפי מאי דפשיט מריב"ל גם הני נשי דמעשים בכל יום דלא יתבי גבי ציבורא ע"כ כריב"ל דהא הך דהני נשי דמיא להההיא דסוטה ושפיר מוכחי דהלכה כריב"ל ועיין במהרש"א ז"ל:

דף כח.
גמ' כי קאמר רבה בתוקע ועולה וכו' והא דקאמר מקצת תקיעה קודם שעלה עמוד השחר ולא נקט בהך גוונא דרישא ובמפיק רישיה משום דאתיא לאשמועינן גם סוף תקיעה לא יצא דבעינן כל התקיעה ובמפיק רישיה הוי תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה:
גמ' איסורא הוא דרכיב עלייהו ולא נפקי לחולין
הט"א כ' דטעמא משום דהוי מצוה הב"ע ע"ש אבל הרשב"א בחי' ביבמות דק"ג ע"ב כ' דטעמ' משום דע"י שאנו אומרים לא יצא לא עביד איסורא ולכך אמרו לא יצא כי הוכי דלא ליעביד איסורא ע"ש ובשופר של עולה דלא אמרינן לא יצא כי היכי דלא למעול ולא לעביד איסורא משום דמדאורייתא יצא לחולין יצא י"ח וע"י שיאמרו חכמים לא יצא לא מיתקן איסורא דהא יוצא לחולין ומ"ש בשל שלמים לא יצא הוא מדרבנן וע"י שיאמרו לא יצא צריך לתקוע פעם ב' וממילא לא נהנה ולא עביד איסורא ועיין להרב שמחת יו"ט סי':
תוס' ד"ה המודר וכו' בלאו מצוה יש הנאה בישיבה וכו' עכ"ל הקשה המח"א א"כ מאי פריך רבא וכי מצות ליהנות נתנו הא כיון דאיכא הנאה בישיבה אסור כמו מעין בימות החמה ועיין להשע"ה בהלכות שופר במ"ש התוס' ס"ל כתי' הרשב"א ולפמ"ש הוא בעצמו בסמוך ליישב דברי הרשב"א ע"כ דהתוס' לא ס"ל כתי' הרשב"א כמו שנראה מדבריהם בדבור שאח"ז:

דף כח:
ד"ה ומנא וכו' תימה מאי אולמיה וכו' עכ"ל ר"ל המקש' דפריך ודילמא קסבר ר"י מצות עובר עליהם וכו' אמאי לא פריך טפי אפי' דליכא טעמא אחרינא ומוכרח לומר דטעמא הוא משום דאי אתרמי מ"מ קשיא מאי קאמר ומנא תימרא מאי אולמיה דהך מהך דכהן ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:
בא"ד וא"ת הא דאמר בפ"ק דר"ה וכו' מ"מ אי איתרמי וכו' וכן אם נטל לולב וכו' עכ"ל מדבריהם מוכח דאם נטל לולב או תקע פעם ב' לא עביד מצוה כלל ודלא כה' מר וקציעה

שכ' דכל פעם שנוטל או שתוקע מצוה קעביד אלא דלא רמיא חיובא עליה אלא פעם אחת ודמי לטלית ותפילין דכל פעם שלובש מצוה קעביד ע"ש:

פרק רביעי

דף ל.

ד"ה ונתקלקלו וכו' אבל למ"ד מועלת וכו' עכ"ל עיין בפי' רש"י בפסחים דנ"ט דמפ' מאי דאמרי' התם מעלה ומלינה לכ"ע דאפי' למ"ד מועלת דוקא לענין אם ירדו שלא יעלו ע"ש והתוס' לא ניחא להו בהכי כאן דמ"מ קלקול יש במאי דהוו פסולין במזבח דאע"ג דלא ירדו מ"מ פסולין הם וקלקול מיהא הוי:

בא"ד מיהו אפ"ל כשלא באו וכו' עכ"ל ולפ"ז י"ל דגם למ"ד אמרו שירה של חול ניחא שפיר די"ל דס"ל כמ"ר אין לינה מועלת דפלוגת' דאמוראי היא:

בא"ד וכ"ת דהקריבו כבש אחד על תנאי וכו' עכ"ל דאע"ג דאיברים קודמין לכבשים מ"מ אין מעכבין כדתנן בהתכלת וכיון דלא אפשר בע"א שרי לכתחילה:

מתני' משחרב בית המקדש התקין ריב"ז וכו' אע"ג דבטל הטעם מ"מ צריך תקנה כמו כ"ד שבמנין צריך מנין אחר להתירו אפי' בטל הטעם ואע"ג דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול ממנו שאני הכא דבטל הטעם:

דף לא.

תוס' ד"ה ריבע וכו' דקא' וישקול ד' זוזי וכו' עכ"ל ע"ש דבפרידד' אחת מיירי דצריך רובע ובההיא דכריתות דכ"ב פרידין מיירי נקט רבעתים ב' רביעיות וכפירש"י שם ביומא ולפ"ז ס"ל לרש"י דגם גבי גר דנקט רובע סגי בפרידה אחת וכ"נ קצת מהגמ' דכריתות ר"פ ד' מחוסרי כפרה דקאמר השתא לעוף אתרבי לעולת בהמה מבעיא משמע דפרידד' אחת דומיא דעולת בהמה והתוס' הוכיחו דלא כפירש"י אלא שהוא רובע דינר לב' פרידין והכא דנקט רובע צ"ל דב' פרידין צריך גבי גר דלא כפירש"י א"נ יש לומר דגם גר יפריש לפי מה שרגילין להתייקר כמ"ש בההיא דיומא:

דף לב.

גמ' השתא דרבנן אמרת לא הקש' הט"א נימא דקסבר כמ"ד תחומין דאורייתא ופיקוח גל במרא וחצינא והוי זו אף זו ע"ש וי"ל א"כ מאי חידש בסיפא בין בדבר שהוא לא תעשה הא כבר תני תחומין שהוא בל"ת ועוד דהול"ל חותכין בדבר שהוא בל"ת גבי תחומין ברישא גם לפמ"ש הט"א גופיה בחגיגה די"ז דביו"ט לכ"ע תחומין דרבנן ניחא שפיר ומהר"ם ב"ח בחי' כאן נסתפק בזה אי ביו"ט תחומין דאורייתא למ"ד בעלמא תחומין דאוריית' ע"ש:

דף לג.
תוס' ד"ה הא וכו' כמו קטן דמברך לאביו וכו' ע"ש בגמרא בפ' מ"ש דקאמר אתי דרבנן ומפיק דרבנן והיינו משום דמצוה לחנכו ומ"מ ס"ל להתוס' כיון דמצוה היא מוטלת על אביו לבד לחנכו אבל הקטן גופיה לאו בר חיובא הוא לא הוי אלא כמו רשות:
בא"ד הא ראה וכו' ואמאי הא פוטר ר"י וכו' עכ"ל ואין לומר משום דרשות מוציא דרבנן דא"כ אפי' לא ראה נמי רשות הוא מיהו קשה אמאי בשלא ראה אינו מוציא כיון דרשות מוציא ומ"ש מקטן דמוציא אעפ"י שאינו מחוייב משום דרשות מוציא כמ"ש התוס' ויש ליישב:

דף לג.
ד"ה שיעור וכו' וצריך ליזהר בשברים שלא יהא מאריך וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דלפי מ"ש התוס' אח"ז ונראה שחייב להאריך וכו' א"צ ליזהר בזה ליתא דמ"ש אחר כך בפירוש ריב"א והר"י דלפירושם אין לחוש אם מאריך נראה דלפירש"י אכתי קיימי בהך שכ' צריך ליזהר וכו':

דף לד.
גמ' ותקעתם תרועה תקיעה בפ"ע וכו' עיין פי' רש"י ואילולי פי' היה נראה לפ' דר"ל דתקיעה ותרועה ב' מצות ולא חדא מצוה וכרבנן דס"ל הכי בסוכה דנ"ג ע"ב ונ"ל מדכתיב תתקעו ולא תריעו ואס"ד חדא מצוה אמרה תורה ליעביד פלגא מצוה ע"ש ולזה קאמר א"א תקיעה ותרועה אחת ה"ן ר"ל מצוה אחת ת"ל תתקעו ולא תריעו:
גמ' אי מיוה"כ יליף נגמור לפשוטה וכו' ק' אמאי לא פריך הכי אברייתא גופה דע"כ ילפי' מהדדי בהיקיש דבחדש השביעי דאל"ה מנ"ל להאי תנא דמדכר ג' תרועות ביוה"כ ובר"ה וא"כ ליפרוך נילף נמי בהיקיש' לפשוטה לפניה ואמאי לא פריך אלא אהא דיליף ביום ולא בלילה מיוה"כ וי"ל דבברייתא גופה י"ל דג"ש עדיפ' ליה כדקאמר לעיל השתא דאיכא ג"ש וכו' אבל השתא דיליף לביום ולא בלילה ס"ל לתלמודא דהאי מילתא לא אתיא אלא בג"ש דמהיקישא לא ילפינן אלא מנין התקיעו' ולא הזמן דכן משמעות ההיקש ולפ"ז דבברייתא גופה משום דג"ש עדיפא אין להקשות ג"ש דתרומה תרומה למה נתקבלה כיון דאיכא היקישא י"ל לדרשא דרישא דברייתא לומר שהם שתי מצות וכמו שפי' בבריית' לעיל דלא כפירש"י:

דף לד.
רש"י ד"ה תקיעות וכו' אם בירך ולא תקע עכ"ל נר' דגריס בברייי' ברישא תקיעות וברכות אין מעכבין זא"ז דלפי גירסתנו דגרסי' תקיעות אין מעכבין זא"ז דאפי' תקיעות עצמן אין מעכבין זא"ז ולפירש"י בסיפא בר"ה וביום הכפורים התקיעות מעכבות את הברכות

והברכות מעכבות את התקיעות ואע"ג דבמתני' תנן מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר וכו' ס"ל לרש"י דביש לו שופר מעכבין וכי אין לו אין מעכבין וכה"ג איתא בפ' התכלת:

דף לה.

גמ' משום דאוושי ברכות ה' א"כ בשחרית דר"ה דלא אוושי ברכות אינו מוציא וא"כ ליפלוג בר"ה גופה בין שחרית למוסף וע"ק ביוה"כ דלא אוושי ברכות מא"ל וי"ל דלא פלוג רבנן בין שחרית למוסף ובין ראש השנה ליום הכפורים:

תם ונשלם מסכת ראש השנה

מסכת תענית

פרק ראשון

דף ב.

תוס' ד"ה אבעיא להו וכו' אבל ניסוך ס"ל דלאו ביום א' וכו' עכ"ל נראה דהוכרחו לזה משום דאי ניסוך ביום א' אמאי לא יליף מניסוך להזכיר גם מאורת' ולפ"ז בגמ' לקמן דפריך אמתני' דניסוך המים כל ז' מני אי ר"י וכו' ומשני לעולם ר"י והלכתא גמירי לה לא מצי לאוקמה כר"א והלכתא גמירי לה דע"כ ר"א ס"ל ניסוך לאו ביום א' מדיליף מלולב כדקתני בברייתא ולא יליף מניסוך להזכיר מאורתא ודלא כפירש"י שפי' דהו"מ לאוקמה כר"א מיהו י"ל דלמאי דמסיק הלכתא גמירי לה דאפי' אי ר"א ס"ל דניסוך ביום א' לא יליף מניסוך משום כיון דאין דנין מהלכה אפי' בבנין אב גם רבנן דתיקנו הזכרה לא למדו מהלכה מניסוך אלא מלולב דכעין דאורייתא תיקון:

דף ג.

רש"י ד"ה האמר וכו' דהיינו בשביעי והכא קתני וכו' דהיינו בשמיני עכ"ל מפי' נראה להדיא דר"י דאמר משעת הנחתו היינו דמזכיר בשביעי גופיה אחר הנחת הלולב ולא ס"ל כמ"ש התוס' לעיל דלר"י משעת הנחתו היינו לאורתא דמוצאי ז' דלדבריהם צ"ל דהא דקאמר אי ר"י דבריי' האמר משעת הנחתו דהיינו יום ח' ומהרש"א לעיל בסמוך סמך אפירש"י דלקמן ולא נרגש מדברי רש"י בדיבור זה:

דף ג:

גמ' וליהדריה לטל דברכה הא דלא פריך בהזכרה אמאי אינו מזכיר טל הי"ל לתקן להזכיר טל דברכה משום כיון דאיכא טל דלא מעצר לא תיקנו וכה"ג פירש"י לקמן גבי עבים אעבים ל"ק הא בחרפי וכו':

דף ד.
תוס' בד"ה דלא מזווגין לה אלא לפי מעשיה וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' ריש סוטה דמסיק דדוקא בזווג ב' הוא דלא מזווגין אלא לפי מעשיו וא"כ צ"ל דעכסה הוא זווג ב' ואע"ג דאפשר דיזדמן האיש אשר יכה את קרית ספר הוא בזווג א' מ"מ כיון דלגבי דידה זווג ב' מזווגין לה לפי מעשיה ובהכי ניחא דחשיב הגמ' אליעזר עזר אע"ג די"ל דסמך אזכותיה דיצחק דאין מזווגין לה אלא לפי מעשיה די"ל דיצחק זווג א' הוא ולא אמרינן אין מזמנין אלא לפי מעשיו:
ד"ה יכול וכו' דהא לא ניתנה תורה וכו' עכ"ל צ"ע דאכתי יש לחוש לשפחה ואאע"ה קפיד ע"ז כמו שצוהו לא תקח אשה מבנות הכנעני:
גמ' ר"י היא דאמר משעת הנחתו הא דלא מייתי ר"י דמתני' רבותא אשמועינן דאפי' כר"י דברייתא דס"ל דמזכיר מאורתא דשמיני מקרי סמוך לגשמים וכ"ש דאתי שפיר למאי דמשמע מפירש"י לעיל דלר"י דבריית' מזכיר בשביעי כמ"ש לעיל:

דף ד:
רש"י שאלה וכו' דהיינו זמן שליח צבור וכו' עכ"ל מדנקט ט לשון זמן נראה דתלוי בזמן תפלת שחרית ולפ"ז אם בא לבה"כ אחר שהתפלל ש"צ מוסף אינו מזכיר היחיד שבא בתפלת שחרית שלו כיון דעדיין הוא זמן תפלת השחר ועיין לה' חק יעקב סימן תפ"ט:
תוס' ד"ה ואמר וכו' דפריך ורמינהי וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דשאני הכא דהוי הזכרת רצוי ע"ש י"ל דס"ד דלא אמרינן רצוי אלא אי שואל אחר יו"ט תכף אבל אי לא שואל עד ז' במרחשון כולי האי לא אמרינן התחלת רצוי וכ"מ מפירש"י ד"ה נמי צורך שאלה ומשני כאן לשאול דאפי' בכה"ג אמרינן ב תחילת רצוי:

דף ה.
ד"ה בחזירתו וכו' בתליסר וביי"ד וכו' עכ"ל היינו מי שזרע בתחילת יום א' לזריעה שהוא יום ב' בחדש דאותו יום נמי נחשב כיון שזרע בתחי' היום והוי י"ד ומי שזרע בתחי' יום ב' הוי י"ג וה"ה דהומ"ל נמי דמי שזרע בתחי' יום ג' הוי י"ב ותי' דהאי דנקט גדילה בי"א היינו לזריעה אחרונה דהיינו מי שזרע בסוף יום ג' דאז אותו יום אינו מן החשבון כיון שזרע בסוף היום ועיקר תי' דהחשבון הוא מזריעה אחרונה דהיא בסוף יום ג' וא"צ למה שהגיה מהרש"א ז"ל:

דף ו.
גמ' או אינו אלא יורה בתשרי וכו' ומלקוש באייר הו"מ לאוכוחי דיורה בניסן מקרא דלעיל מורה ומלקוש בראשון אלא דלא ניחא לאתויי מנביאי אלא מאורייתא:

גמ' מה מלקוש בעתו אע"ג דבעתו סמיכה ליורה טפי' מ"מ הו"א דעתו דיורה הוא בכסלו ולכך יליף ממלקוש דכי היכי דמלקוש הוא בניסן דמשיצא ניסן אינו סי' ברכה וכיון דמלקוש הוא בסוף ימי הגשמים גם עתו דיורה הוא בתחילת ימי הגשמים דהיינו מרחשון:

דף ח.
גמ' בחולדה ובור אפי' למ"ש התוספות שנשבעו זל"ז ועבר על שבועתו מ"מ לא היתה מיתתן ע"י חולדה ובור אי לאו משום אמונה:

דף ח:
ד"ה אלא וכו' דהיינו כמו הפקר וכו' עכ"ל ק"ל הא קי"ל חצירו של אדם קונה לו ש"מ וזכו הבעלים בברכה ההיא ולא הוי הפקר:
ד"ה גרול וכו' וי"ל דה"פ וכו' עכ"ל כוונתם דר"ל דקרא ה"ק שובה ה' כמו שאתה מוריד גשמים שהם שוו בקיבוץ גליות וכיון שבכל יום עושה ממנו דבר שהוא בגאולה א"כ שובה את שביתנו ממש וזהו כאפיקי' ר"ל כמו שעושה לנו אפיקים בנגב:

דף י.
ד"ה איזהו וכו' אבל הרוצה לעשו' עצמו תלמיד עושה וכו' עכ"ל הא ודאי דלענין להעעטף בטליתן של ת"ח אסור לעשות תלמיד ונרא' דלענין מלאכ' בע"פ קאמר דאמרי בפ' מה שנהגו דבכ"מ תלמידי חכמים בטלין וקאמר דהרוצה לעשות עצמו בזה ת"ח עושה:
בא"ד אלא במסכתא שלו קאמר וכו' עכ"ל לפי גירסתנו דגרסי' בשמעתין בלימודו הדברי' מבוארים בגמ':

דף יב.
גמ' ייסר בצלו וכו' נרא' דלמ"ד בזמן המנחה כיון דלא בעי' סמוך לתחי' היום ממש מהני אפי' קבל קודם עשרה ימים ול"ד מנחה אבל למאן דבעי תפלת מנחה אע"ג דקיבל מקודם צריך לחזור ולקבל בתפלת המנחה הסמוכ' ליום התענית ולכך כיון דס"ד ייסר לשון תפלה כמו לאסור איסר משמע דבעי קבלה אחרת אע"ג דהוו עליה מקדמת דנא וע"כ היינו טעמא משום דבעי' בצלו הסמוך ופריך שפיר למ"ד ומן המנחה ומשני יאסר ממיל' וא"צ קבלה ולדברי התוס' דייסר לשון הרמה דמותר לאכול ע"כ דל"ג בגמ' בצלו אלא ייסר ר"ל מותר משום דליכא קבלה אלא מקודם ולא בתפלת המנחה:

דף יג.
רש"י ד"ה כשאמרו וכו' משמע דבליל ט"ב וכו' עכ"ל אבל בפ' מקום שנהגו פי' רש"י דלילו כיומו ע"ש ולפ"ז הגמ' הו"מ לאוכוחי דע"כ אשארא שהרי במלאכה אסר אבל וט"ב אפילו בלילה והומ"ל וליטעמיך

דף יג.
רש"י ד"ה זאת אומרת מדמוקי בכיחול וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דהא ר"ח הוא דאמר ז"א ואיהו הוא דאמר לעיל כל שהוא משום אבל אסור בין בחמין בין בצונן ולא אצט' לאוקמה בכיחול אלא למ"ד מותר בצונן וטפי הו"ל לפ' ז"א קאי אברייתא דתכפוהו אבליו מכבס כסותו משמע אבל דעלמא אסור בתכבוסת:

דף טו.
תוס' ד"ה אור וכו' דאל"כ ליערבינהו וכו' עכ"ל צ"ע בגמ' בפ"ק דקידושין דרשי' התם והדרת קאי אשיבה ואזקן וכן בכ"מ:

פרק שני

דף יח.
גמ' ותמניא גופיה אסור דהו"ל יום דאתקט תמידא מזה יש להוכיח דלא כגי' שהביא רש"ל דגרסי ברישא דאתקם תמידא דלא להתענאה ע"ש דאי איתא מאי פריך הא שפיר קאמר מתמניא ביה וכו' כי היכי דליתסר בהספד כמו חגא דשבועייא דסיפא:
תוס' ד"ה רב וכו' עכ"ל עי"ל וכו' משום טעם לפני הפורים וכו' עכ"ל ולעיל דקאמ' הגמ' כיון דאלו מקלע להו ובטליניה לשבעה תמניא גופיה אסור היינו אי מקלע מילתא דעראי ובטלוהו באותה שנה דוקא אבל אי בטלוהו לעולם לא מיתסר משום יום דלפני:

דף כג.
גמ' דאתייליד ליה רמכי רמכי עיין פי' רש"י ועיין להרב ר"א ר"א בן עזרא ז"ל בפי' דאחשתרנים בני הרמכים:

פרק שלישי

דף כד.
גמ' ולימא מר בין סנפיריו לחד פי' דפירש"י דיומא חד שמעיה ר"א לר"י בר אבין ע"כ ל"ג כגירסתנו:

פרק רביעי

דף כו.
גמ' בתעניות ובמעמדות משמע דבמעמדות כולן נושאין כפיהם במנחה אפי' ביום א' ובמ"ש שאין מתענין ואע"ג דביום דשייך שכרות אין נושאין כפיהם במנחה כדקאמר הגמ' לקמן מ"מ אנשי מעמד אע"ג שאין מתענין משום טעמא דקאמר במתני' מ"מ מחמירין היו שלא להתענג בהם וכ"ש שכרות:

דף כו:
גמ' מה נזיר אסור ביין וכו' הו"מ למילף מדאיתקש לשירות אלא כיון דקראי כולהו אצטריכו כדלקמן נקט קרא קמא דבתורה היקישא דנזיר כתוב ברישא:

דף כז.
רש"י ד"ה מאי ואומר וכ"ת מעיקרא הוו ד' לאלעזר וכו' עכ"ל ולא ניחא ליה למימר דמעיקרא י"ב לאלעזר וד' לאיתמר ולעולם י"ו הוו מעיקרא כרישא דברייתא משום דמסתמא מרע"ה חלק לשניהם שוה בשוה דהא לא אתרבו עדיין בני אלעזר מאיתמר:

דף כז:
ד"ה לא ידחה וכו' וששה דידעיה עושין אותם ה' וכו' עכ"ל היינו לגי' דגרסי בשמעתין חרים בכלל ד' שעלו אבל מהרש"ל גריס יהויריב במקום חרים ע"ש:
גמ' א"ל קחה לי עגלה וכו' דהא קרבן בלא תשובה הוי זבח רשעים תועבה ובודאי דור המבול אלו עשו תשובה היו ניצולין וא"כ הול"ל יעשו תשובה ולמ"ל קרבן וי"ל דמתחל' בשא"ל שמא תעשה להם כדור המבול א"ל אל תבטיחו שלא יביא מבול עוד וא"צ שום דבר עוד ואח"כ שאלו שאלה אחרת במה אדע כי אירשנה ר"ל במה ימחול העון ויזכו לעוה"ב א"ל ע"י קרבן:
גמ' מפני שהוא ג' ליציר' מכאן מוכח גרסי' במשנתנו הטעם כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג כגירסת ספרינו:
רש"י ד"ה בראשית וכו' קורין ביום תענית וכו' צ"ע דבראשית קורין ביום ראשון ואותו יום אין בו תענית כדקתני במתני' ובברייתא דלעיל דלא היו מתענין ביום א':
ד"ה ה"ג וכו' או ליפסוק עכ"ל היינו ר"ל לדלג חצי פסוק הג' שקרא הא' דנהי דאין לדלג לכל הפסוק משום הנכנסין אבל חצי פסוק ליפסוק למ"ד פוסק אבל במס' מגילה דכ"כ רש"י עצמו שם ל"ג אלא למ"ד דולג לידלג וכו' אבל למ"ד פוסק לא ק"ל שהרי כבר קרא הא' ג' פסוקים ע"ש בתוס':
ודע דמשמעתין למדנו דהא דאין מתחילין בפרשה בפחות מג"פ סגי בב' פסוקים וחצי ולפי זה בפרשת פינחס דאיכא פסקא באמצע פסוק בג' העולה בב' ובה' ומנחת ש"ק סגי בחצי הפסוק של הפיסקא ובג' פסוקי' אחרים וא"צ לקרות ג"פ שלימים מלבד חצי הפסוק של תחילת הפיסקא:

דף כח.
גמ' אבעיא להו היכי קאמר וכו' עיין פירש"י במתני' בד"ה וקורא וכו' שכ' ובעי בגמ' מאי קאמר ע"ש ולא נמצא בגמ' וצ"ל דגירסא אחרת הי"ל לרש"י בגמ' כאן:

תוס' ד"ה מה וכו' דוחה מנחה וכו' עכ"ל מדבריהם כאן ובדבור שאח"ז ובמתני' נראה דס"ל דמאי דתנן דוחה היינו על התפלה עצמה ולא על המעמד אבל רש"י פי' דעל המעמד קאמר:

ד"ה אי ר"מ וכו' וקשיא אמאי לא מוקי לה אליבא דר"מ וכו' עכ"ל לא ידענא מאי ק"ל דדברי ר"י איתנהו בב' הברייתות וי"ל דמי ששנה זו לא שנה והיינו תנאי וכדפירש"י אבל ר"מ ליתיה אלא בברייתא אחת וכן רבי יהודה ומהיכ"ת לאפושי פלוגתא ולומר תנאי היא:

דף כח:

ד"ה אמר וכו' ולא מברכינן מהכא וכו' עכ"ל ראייתם מהכא היא דאי מברכינן הי"ל להרגיש בתחילה מה בירכו אי לקרות או לגמור ולר"ת דס"ל מברכינן אמנהגא ס"ל דאין קפידא בזה אם על הלל בדילוג לגמור או איפכא וכ"כ התוס' בערכין ד"י ובברכות די"ד ע"א:

דף כט.

ד"ה דכתיב וכו' הוי שלשים יום וכו' עכ"ל המכוון של החשבון לפ"ד התוס' הוא דיום עשרים באייר הוא ראשון לג' ימים של דרך ג"י וא"כ יום כ"ב באייר שאל והתאוו תאוה להם הבשר באותו יום בעצמו דיום כ"ב באייר הוא יום ראשון של שלשים יום של הבשר ואם כן אכלו בחדש אייר שמונה ימים הבשר וכ"ב מחדש סיון הרי ל"י נמצא דביום כ"ב סיון הושלמו ל"י של אכילת בשר תאוה ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף כט:

רש"י ד"ה ל"ש שאסור ללובשו וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דקאי על איסור כיבוש דהוזכר במתני' דל"ש שאסור לכבס וכו' דגם לענין כיבוס פליגי כדמשמע מדפריך אשמואל מברייתי' דקתני לאחריו מותר וכ"כ רש"י במתני' ע"ש:

דף ל.

תוס' ד"ה ותרוייהו וכו' אבל היכא דחל ט"ב בה' וכו' עכ"ל ודקתני ברייתא לאחריו מותר היינו אפילו להניח אחר השבת דלא אסיר מחמת ט"ב אבל לכבוד שבת אפי' בחמישי שהוא יום ט"ב מותר ודקאמר לייט עלה אביי היינו משום לתא דשבת ולאו משום איסור ט"ב ודלא כפירש"י:

תם ונשלם מסכת תענית

מסכת מגילה

פרק ראשון

דף ב.
רש"י ד"ה זמנן וכו' הוה משמע זמן אחד לשניהם אי בעו וכו' עכ"ל משמע דאפי' בעיירות הוה אמינא אי בעו ליקרו בט"ו וק' דזמן דעיירות כתיב בהדיא דבי"ד הוא וכדפריך לקמן אימא פרזים בי"ד מוקפין אי בעו וכו' וצ"ל דלשונו ל"ד ואמוקפין קאי:

דף ב:
גמ' השתא דכתיב את יום וכו' הק' הט"א דבמקלל אביו ואמו כתיב את אביו ואת אמו ואפ"ה בעי קרא לחלק בפ' ד"מ ע"ש וי"ל דש"ה דכתיב בקרא אחרינא ומקלל אביו ואמו מות יומת דמשמע תרוייהו בהדדי:
גמ' כיון דא"ל פרזי פרזי מדינה ומדינה ל"ל להסוברי' דמוקפים חומה דוקא שבא"י אבל בח"ל אפילו מוקפין חומה מימות יב"נ קורין בי"ד הביא דבריהם הט"א ק' נימא דמדינה ומדינה לח"ל וי"ל כיון דילפינן פרזי פרזי דוקא בא"י דכתיב פרזי והוי כמו דגלי קרא דדוקא בא"י:

דף ג.
גמ' ולא הוו ידעי הי באמצ' תיבה וכו' אע"ג דכתיב בלוחות סתומה בסוף תיבה ופתוחה באמצע תיבה מ"מ הוו סברי דאין קפידא בדבר אי עביד איפכא דתרוייהו מיכתבן באמצע ובסוף וצופים חידשו דעיכוב יש בדבר ועיין להט"א:
תוס' ד"ה מבטלין וכו' וי"ל דכיון דמשהאיר היום וכו' עכ"ל ק' לפ"ז מאי קאמר מכאן סמכו של בית ר' וכו' הא גבי ת"ת ביטול ממש אבל עבודה לאו ביטול אלא קדימה וי"ל כיון דהכא יש שהות למגילה כמ"ש אח"ז וגלי קרא דמקרא מגילה עדיף מעבודה לקדימה ילפי' מינה דאי ליכא שהות לשניהם נמי מקרא מגילה עדיף ושפיר יליף מינה לת"ת:

דף ג:
גמ' בעי רבא וכו' מקרא מגילה עדיף וכו' וק' תיפשוט מדאצט' קרא דמשפחה ומשפח' דאי מקרא מגילה עדיף ממת מצוה כ"ש דעדיף מעבודה דקילא ממ"מ ולמ"ל קרא דמשפחה ומשפחה וי"ל דאצט' קרא לאקדומי ויש שהות לשניהם כמ"ש התו' לעיל דהו"א הא דמקרא מגילה עדיף ה"ד לענין ביטול אבל לקדימה עבודה עדיפא שהיא דאורייתא כיון דמ"מ אינו מבטל מגילה א"נ י"ל דאצט' קרא אפילו עבודה דרבים דמלאחותו לא שמעינן אלא בפסח שהוא מקרי קרבן יחיד לגבי תמידין ומוספין:
תוס' ד"ה מ"מ וכו' הקשה הר"א למ"ל קרא וכו'
עכ"ל לפי' הקל וחומר שכ' אפי' בשאר

מתים מבטלין עבודה ול"ד מת מצוה שהרי ת"ת מבטלין אפי' בשאר מתים כמ"ש בדיבור הקודם והא דקתני בבריי' דלאחותו דאינו מטמא אלא למת מצוה היינו משום דנזיר הוא דבנזיר מיירי כמ"ש התוס' במ"א וכ"מ מפי' רש"י בשמעתין:

ד"ה כרך וכו' דאי יש שם עשרה בטלנים אמאי גרע וכ וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהתוספות בדיבור הקודם הו"מ לאוכוחי מהכא דכרך לא בעי י' בטלנים ע"ש וי"ל דלא בעו לאוכוחי מכאן משום דלשיטת רש"י האי מימרא דישב ולבסוף הוקף לענין בתי ערי חומה מתניא ואפי' נאמר דגם לשי' רש"י אע"ג דעיקר המימר' לענין בתי ערי חומה מ"מ הגמ' מייתי לה הכא משום דמינה יש ללמוד לענין מגילה והתוס' לא הוק"ל אלא דהו"ל להגמר' למתנייה גם בערכין מ"מ כיון דעיקר המימרא היא בבתי ערי חומה י"ל דלמגילה ילפי' מינה דאינו נידון ככרך ואה"נ דנידון כעיירות וקורין בי"ד:

דף ד.

רש"י ד"ה עוד וכו' ולפי שחומותיהן נראין חדשים וכו' עכ"ל ר"ל והו"א דהני אחריני נינהו ולא הנהו דמתני' וקמ"ל ריב"ל דהני הנהו גופייהו דמתני':

תוס' ד"ה נשים וכו' וי"ל דס"ד דלא יועיל קריאתן אפי' להוציא הנשים וכו' עכ"ל והא דלא ניחא להו לפ' דלהוציא אנשים קאמר ובקריאה דלילה דמדרבנן היא ואתי דרבנן ומפיק דרבנן משום דנשים בלילה הוי תרי דרבנן ולא מפקי חד דרבנן כמ"ש התוס' לקמן ועיין להט"א מה שנסתפק באלם:

ד"ה שאף וכו' דס"ד למפטריה מג"ש דט"ו ט"ו וכו' עכ"ל אין להקשות א"כ למ"ל האזרח לפטור הנשים מסוכה הא מדאצטרי' היקישא שמעינן דפטירי מסוכה די"ל היקישא אצט' לכמה דרשות כדאיתא בפ' בפ' כ"ש דכ"ח ודל"ח ע"א ע"ש:

דף ד:

ד"ה ור"י וכו' משום דאיכא נפקותא וכו' עכ"ל לפמ"ש הט"א בשמעתין דלטעמ' דעיניהם נשואות מאנשי כנה"ג תיקנו כך י"ל הנפקותא דנשים א"מ אנשים בלילה דהו"ל תרי דרבנן א"מ חד דרבנן אבל לטעמא דשמא יעבירנו הו"ל נשים בלילה ג' דרבנן ומפקי אנשים בלילה שהם תרי דרבנן:

דף ה.

גמ' ט"ב אקדומי פורענות לא ' מקדמי' וכו' הומ"ל דטעמא דט"ב משום דאר"י אי הואי התם הוה קבעי' ליה בעשירי כמ"ש הט"א אלא דנקט כך טעמא משום שאר צומות דגם בהו מאחרינן כפירש"י במתני':

דף ה:
גמ' לר' פשיטא ליה וכו' לפ"ז י"ל דרבי בר ארביסר הוה ונטע בחמיסר ופשיט' ליה דאינה מוקפת ובהכי ניחא דחזקיה לא יפלוג על רבי אלא דמספק"ל במעשה דר"י אי נטע בי"ד והוא בר ט"ו או נטע בט"ו והוא בר י"ד וק"ק בפירש"י בד"ה וכי וכו' שכ' שהיה מבני חמיסר וכו' מהיכא משמע ליה כן הא י"ל שהיה מבני ארביסר ונטע בט"ו וע' להרשב"א בחי':

דף ו.
גמ' סדר פרשיות איכא בינייהו כ' מהרש"א ז"ל דהומ"ל מתנות לאביונים א"כ לפום ס"ד דהשתא ע"ש וי"ל דמדקאמר רשב"ג כל מצות א"נ בראשון משמע דאפי' סדר פרשיות א"נ בראשון והגמ' אפי' סדר פרשיות א"כ קאמר דאפי' סדר פרשיות דלא. שייכי במגילה ס"ל לרשב"ג דא"נ בא' להכי לא מוקי הגמ' מתני' כרשב"ג ורשב"ג לא מוסיף אלא מתנות:
שם גמ' דאין מעבירין על המצות והא דאצטריך קרא דבכל שנה ושנה משום דלא נימא לעביד בתרוייהו כדבסמוך:
תוס' ד"ה מסתבר וכו' מש"ה אצט' קרא לאשמועי' יסוד עכ"ל ק' אשר פתח אהל מועד למ"ל ליכתוב יסוד מזבח לבד כיון דלא אצטריך אלא לאשמועינן יסוד וי"ל דקרא אצט' לאסור בדיעבד כמ"ש בתי' ר"י אלא דלפי תי' זה לא משמע להו לפ' כן בגמ' כיון דהגמ' אמתני' קאי ומתני' לא מיירי בדיעבד ולהכי כ' דהגמ' דאצט' לאתויי קרא משום יסוד הוא דמייתי ליה אבל דיסוד מערב א"צ קרא אבל עיקר קרא דכתיב אשר פתח אהל מועד לאסור דיעבד הוא דכתיב:

דף ז.
גמ' ב' מתנות לשני בני אדם עיין להפר"ח בהלכות מגילה מ"ש מדאמרינן ביומא על ב' השעירים גורלות יכול יתן ב' ע"ז וב' ע"ז ע"ש ועיין להתוס' בריש חגיגה ד"ד ע"א בד"ה חרש ע"ש:
תוס' ד"ה נאמרה וכו' ור"י נמי אמר דאם קראה בין הכתובים וכו' עכ"ל כ' מהרש"א הא דלא הביאו משמואל גופיה דאמר התם נמי אם קראה בין הכתובים לא יצא משום די"ל דבין הכתובים גרע אבל ד"י אמר דדוקא בציבור אבל ביחיד יצא ובע"פ לא יצא אפי' ביחיד הרי דבין הכתובים עדיפא ע"ש וק' דילמא בע"פ יצא וע"כ משום מתני' דקראו ע"פ לא יצא והרי כבר הקשו ממתני' ומאי מייתו מדר"י וי"ל דכוונת' דאפילו נימא דשמואל ל"ל כסתם מתניתין אלא כתנא דפליג מ"מ ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה וע"כ דבין הכתובים עדיפא ואמאי לא יצא כיון דלא נאמרה ליכתב:

בא"ד וא"ל דהא דניתן ליכתב מדרבנן וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ואכתי ק' מאי פריך התם למ"ד לא ניתן ליכתב הא שפיר קאמר אסתר סוף הנסים משום דניתנה לקרות לכ"ע משא"כ בחנוכה וי"ל דהא דניתנה ליכתב מדרבנן אינו אלא משום דניתנה לקרות ברוח הקדש וא"כ למ"ד לא ניתנה ליכתב אפי' מדרבנן לא ניתנה לקרות ברוה"ק דאי נתנה לקרות ברוה"ק הי"ל לרבנן לתקן ליכתב ושפיר פריך ולפ"ז י"ל דזוהי עיקר כוונת התוס' בקושיתם דמאי פריך נימא שאני אסתר דניתנה לקרות ותי' דמ"ש אלא למ"ד לא ניתנה ליכתב היינו אפי' מדרבנן וא"כ לא ניתנה לקרות ס"ל כמהרש"א דאלישנא ק"ל להתוס':

דף ז:

אין בין יוה"כ לשבת וכו' עיין להט"א מ"ש בענין חילוק מלאכות ליוה"כ והשע"ה בה' שמיטה ויובל הוכיח ממתני' דפ' הלוקין דיש חורש תלם א' מדלא חשיב יוה"כ דחייב משום חורש ומשום זורע מוכח דאין חי' מלאכות ליוה"כ ע"ש ואחד מבני הישיבה דחה די"ל דכיון דנ"ל חי' מלאכות מקראי דחטאות דוקא דתלי קרא אבל לענין מלקות אין חילוק ואפי' למאן דנ"ל מלא תבערו כיון דבשבת ליכא מלקות דלאו שניתן לאזהרת ב"ד הוא ע"כ דרשי' באא"ע מיהו מגמ' שם דקאמר ואין חילוק מלאכות ליו"ט משמע משום דיו"ט קיל הוא ולא משום דליכא אלא מלקות עוד דוחין ראיה זו די"ל מתני' ר"י היא דאמר מלקות בחייבי כריתות ליכא ועיין לה' שמחת יו"ט סי':

דף ח.

תוס' ד"ה דריסת וכו' ואור"ת דהכא מיירי בבקע' וכו' עכ"ל הקשה הט"א דלשי' ר"ת שם דמאי דקי"ל בהך מתניתין דנדרים מטעם דויתור מותר היכי תנן התם בסיפא דאדם אחר מותר ליכנס הא דוקא בשותפין הוא דלא קפדי ע"ש ויש מי שתי' דבשותפין כיון דהחצר אינה מיוחדת לו לבדו לא קפדי גם באינשי אחריני ודוקא במיוחדת לו הוא דקפדי אאדם אחר ובזה מתורץ גם מה שהקשה הט"א עוד על פירשב"ם שכ' מדין הפקר הא קי"ל אינו הפקר עד שיופקד אף לעניים ע"ש ולא נהירא דא"כ בור של עולי בבל אמאי אסור דאי איתא דדוקא במיוחד לו אין סברא לחלק בין מכירו לאין מכירו כמ"ש מהרש"א:

דף ח:

גמ' שומרת יום כנגד יום תוכיח וכו' ק' ניפרוך מה לש"י שכן אינה מטמאה בראיות כבימים משא"כ זב דחמור דראה ג' ראיות ביום א' הוי זב גמור ושתי ראיות ביום א' הוי זב לטומאה ועיין להרב טורי אבן:

מתני' אלא פריעה ופרימה דקדק הט"א אמאי לא תני עטיפה ושאלת שלום דכולהו בחד קרא כתיבי ע"ש וי"ל דלא תני אלא דברים שמוכרח לעשותם אבל שאלת שלום אם אין שם בני אדם ליכא וכן עטיפה י"ל לא מחייב אלא אי לובש בגד העליון מחוייב להיות

בעטיפה אבל אם אין לובש כלל ל"מ ללובשו ולעטוף דכוותה באבל דמחייב בעטיפת הראש כ' הרב מטה יהודה בה' אבל דל"מ אלא אי לובש בגד העליון ע"ש:

גמ' אלא מעתה גבי זב וכו' מאי וטהר מעיקרא איכא יל"ד לפמ"ש התוס' ריש ברכות דדוקא אי למעוטי הוא דאמרינן וטהר מעיקרא ע"ש מאי פריך הא גבי זב דליכא למטעי רשי' ליה להבא וי"ל דה"פ כיון דברייתא בת"כ היא דדריש וטהר להיסט כדפירש"י א"כ בהיסט מאי מעיקרא איכא הא מעיקרא מטמא בהיסט וע"כ דפי' הברייתא הוא לטהר מכאן ולהבא אף ע"ג דהדר חזי א"כ גבי מצורע נמי לידרוש כה"ג ועיין להרב טורי אבן:

גמ' ימי כל ימי לרבות וכו' צ"ל דבו אצט' לדרשא אחרינא דאל"ה ק' לא ליכתוב בו ולא ליכתוב כל ימי:

גמ' תגלחת וצפורים וכו' לשון א"ה ק' להולמו דבקר' דכל ימי לא כתיב תגלחת וצפורים ולא הול"ל אלא מה"מ כדלעיל גבי פריעה ופרימה וי"ל דה"פ א"ה דטעמא דפריעה ופרימה משום דכתיב בו תגלחת וצפורים מנ"ל בשלמא אי טעמא משום דמסתברא לא מוקמי' קרא לא במוחלט דחמיר ניחא בהתגלח' וצפורי':

מתני' אלא שהספרי' נכתבים בכל לשון וכו' משמע אפי' ס"ת וכ"מ בגמ' וק"ל דבפ' ב' דמכות די"א פליגי ר"מ ור"י בספר שתפרו בפשתן מ"ד פסול דאיתקש לתפילין ומ"ד כשר דלא איתקש להלכותיו ע"ש וא"כ בכל לשון אמגילה אמאי לא ילפינן מהיקישא מתפילין דפסולים בכל לשון מדכתיב והיו כדאמר בסמוך בגמרא:

דף ט.

גמ' וכתבו לו את צעירת הרגלים אף ע"ג דארנבת ידיה הוא דקצרות כדפירש"י מ"מ ע"י שידיה קצרות והיא הולכת על ידיה ורגליה כשהיא הולכת היא כופפת ומצערת רגליה כדי שישתוו לידיה:

תוס' ד"ה אין בין כהן משוח וכו' דהא מרבי' בת"כ אפי' כ"ה וכו' עכ"ל בתוספות דקידושין דל"ו ע"ב מבואר דהא דמרבינן בת"כ אפילו כ"ה היינו מה"י דהמשיח ע"ש ור"ש י"ל דברייתא דת"כ כר"מ דדריש ה"י דהמשיח בשמעתין דלרבנן כיון דלא דרשי' ה"י דהכא דלא דרשי' נמי ה"י דהתם דמ"ש הכא לא דרשי' והתם דרשי' וא"כ מיתוקמא מתני' שפיר גם בפר העלם דבר דכתיב הכהן המשיח דמתני' מיתוקמא לה דלא כר"מ וניחא לפ"ז מ"ש רש"י שם בקידושין הכהן המשיח כתיב בה וממעטינן אפי' כ"ה דדבריו הם נגד ברייתא דת"כ ועפי"ה ניחא ומאי דלא מוקי הגמ' שם מתני' דהתם כר"מ משום דאכתי ק' דמדאצט' לרבויי כ"ה שמעינן דבנשים ליתיה כמ"ש התוס' שם ולא משמע ליה

לפ' לישנא דהש"ס דהתם כמ"ש התוס' דלישנא לא משמע הכי מיהו ק' מ"ש הכא דלא מרבינן אלא מרובה בבגדים ומ"ש דהתם דמרבינן אפי' כ"ה ועוד ק' הא דעשירית האיפה אפי' רבנן מודו דמרבינן מרובה בבגדי' כדקאמר הגמ' הכא ומנ"ל אי לאו מריבוייא דה"י וראיתי לה' ב"ש בחי' בהוריות רי"ב ע"א שכ' דמאי דמרבינן בת"כ אפי' כ"ה הוא מדכתיב הכהן דיתירא הוא דסגי דליכתוב המשיח דגבי הקרבה ל"ל דאצט' למעוטי מלך אבל בפר העלם דכהן המשיח שחטא אצט' הכהן למעוטי מלך ע"ש ולא זכר דברי התוס' דקידושין שכ' דמריבוייא דהי נ"ל ועיין מ"ש עוד הב"ש שם ויתיישבו דברי התוס':

דף י.

רש"י ד"ה ורמינהי מסקנא דמילתא וכו' עכ"ל וכ"פ בד"ה אף על פי והיינו תנאי והכריחו לזה לישנא דהגמ' דקאמר אלא כהני תנאי והגמ' גופיה דקאמר דתנא דקדשה היינו תנאי דמייתי לעיל עיין מהרש"א בפ"ב דשבועות דף ט"ז ע"א ע"ש:

תוס' ד"ה ומ"ט וכו' ועו"ק כיון דתנאי וכו' עכ"ל הא ודאי דקושיא זו לחודה די"ל דר"י לא שמיע ליה הך ברייתא דפליגי בה ר"א ור"י אלא דשיעור דבריהם דק"ל וכי ר"י לא ידע המשנה ואם נאמר דמוקי לה כתנאי יודע הך דתנאי דבסמוך קשיא א"כ אמאי הדר ביה ותי' דידע להך תנאי דבסמוך אלא דהדר ביה משום דבחזרה מסתברא ליה דבבמה כ"ע אסור ועמ"ש מהרש"א בתירוצם:

פרק שני

דף יז.

ד"ה רבנן וכו' ועוד דקא' ורבנן סברי כמ"ד וכו' עכ"ל אף על גב דאינו מוכרח כן דהא מנ"ל דלרבנן תרתי ש"מ כדאיתא בברכות מ"מ מדהומ"ל הכי וקאמ' דס"ל כמ"ד יצא משמע דניחא ליה לאוקומי רבנן כהלכתא דהכי קי"ל דיצא כדמסקי' בברכות:

דף יז:

רש"י ד"ה ומה ראו וכו' כדכתיב קרא הסולח וכו' עכ"ל הוצרך לפ' הכי כדכתיב קרא משום דאל"ה נימא דתיקנו גאולה בשביעית משום דבשמינית רצו לתקן רפוא' משום דניתנ' מילה בשמינית כדמסיק וע"כ תיקנו גאולה בשביעית:

דף יח.

גמ' מיתיבי קראה גפטית וכו' ק' אמאי לא משני דברייתי' רבנן ורו"ש כרשב"ג כדבסמוך וי"ל דהשתא לא ס"ד דרשב"ג אמרה אפי' במגילה ובמסקנא דמסיק דרשב"ג אפי' במגילה ולא הדר ביה משינוייא קמא משום דאכתי ק' אמאי רו"ש לא מוקמי למתני' אפי' כרבנן ובגפטית לגפטים אבל אין לתרץ משום דמתני' ל"מ כרשב"ג משום דקתני הלועז ששמע אשורית יצא משמע הא שמע יונית לא יצא דהא הגמ' לא פריך מיתיבי

וכו' אלא מברייתא ולא פריך ממתני' ומהרש"א הקשה כן דאמאי לא פריך ממתני' ויש מי שתירץ דממתני' י"ל דלעולם לועז ששמע יונית יצא והדקתני אשורית לא שמעינן דאפילו יוני אם שמע יונית יצא:

דף יט.

גמ' ל"ש אלא שעתיד לחזור ביום י"ד וכו' הא דלא נקט רבא למילתיה אירישא דמתני' אבן עיר שהלך לכרך משום קרא דמייתי דפרוז בן יומו דמירי בבן כרך שהלך לעיר הק' הט"א אמאי לא דרשי' היושבים דהוי שלשים יום כמו יושבי העיר ההיא דעיר הנדחת ע"ש וי"מ דא"כ היהודי' הפרזים למ"ל לא הול"ל אלא היהודים היושבים בערי הפרזות ועי"ל דיושבי העיר משמע טפי המיושבים שבעיר אבל היושבים לא משמע אלא ישיבה בעלמא ואפי' יום אחד:

דף יט:

רש"י ד"ה ומחו וכו' דלא הל"מ היא וכו' וכו' עכ"ל אבל הסמ"ג כ' שיור התפר הל"מ ע"ש נראה דמפ' דלעולם הל"מ אלא דנאמר הטעם כדי שלא יקרע ונ"מ דלא נפסל בכך דהל"מ לכתחילה לחוד נאמרה וכ"נ קצת מדברי התוס' דקבעו דבריהם בשיור התפר הל"מ:

גמ' אמר ר"מ ר"י היא וכו' הר"מ פ' כר' יהודה בק"ש דיצא ופ' למשנתנו דלא יצא גבי מגילה בחרש בפ"א מה' מגילה וע"ש להכ"מ ולהלח"מ ע"ש וי"ל דהגמ' הומ"ל דחרש כיון דאינו ראוי לשמיעה שמיעה מעכבת בו כדאמרי' בעלמא כל הראוי לבילה בילה מעכבת בו ומתני' אתיא כר' יהודה ודריש ר"י שמע דבעי' ראוי לשמיעה:

תוס' ד"ה ור"י וכו' וכן בפ' לולב הגזול וכו' עכ"ל ול"ל דהתם בלא הגיע לחינוך מיירי דהא קתני סיפא ואם היה גדול וכו' משמע דריש' בכל קטן מיירי:

דף כ.

גמ' א"ל אין מביאין ראיה מן הקטן הט"א הקש' הא תנן בכתובו' דבדרבנן נאמן הגדול להעיד מה שראה בקוטנו ע"ש וי"ל דרבנן דאמרו לו ס"ל ברוח הקדש נאמרה והוי דאורייתא אבל ר"י ס"ל דלא נאמרה ברוה"ק ועמ"ש ה' גופיה בתוס' בד"ה ור"י ע"ש:

דף כ:

גמ' דכתיב וסמך ושחט וכו' עיין להתוס' במנחות דצ"ג ע"ב בד"ה ידו דנראה מדבריהם דהיקש זה דסמיכה לשחיטה היקש גמור מדאורייתא דלא כמ"ש בחגיגה דט"ז ע"ב ע"ש ועיין לה' ט"א כאן:

דף כא.

גמ' לאתויי סילוק בזיכין וסידו' בזיכין וכו' ק"ק אמאי לא אתי כרבנן וכשר כל היום לסלק ולסדר דהא אי בעי דלא מסלק להו אלא בערב סמוך לתמיד של בין הערבים וע"כ

ל"פ רבנן אלא דלא מסלק בבקר ומסדר בערב וי"ל דא"כ מאי קמ"ל מתני' פשיטא דכשר כל היום דלא כ' רחמנא זמן בהם אבל אי כר"י טובא קמ"ל דכשר כל היום דאי בעי מסלק בבקר ומסדר בערב וכולהו הנך דמתני' חידוש יש בהם כמ"ש הט"א במתני' ע"ש:

פרק שלישי

דף כב.

תוס' ד"ה אין וכו' פרשת ויחל וכו' והוא לסוף ב' פסוקים וכו' עכ"ל בספרים אחר ד' פסוקים כמ"ש מהרש"א ואפשר היה לו' בספרים שלהם היו ב' פסוקים בפסוק א' והיו מחולקין משלנו בפיסוק הפסוקי' מיהו במרדכי ובאגודה מבואר דהי"ל סי' פרשה סתומה בויאמר הב' ועיין במנחת שי:

ד"ה שאני וכו' שקורא הד' כל מה שקראו וכו' עכ"ל מדלא כ' שקורא הג' וכו' אלא כ' שקורא הד' משמע דמנהגם שג' הראשונים קורא כל אחד מהם בקרבנות דיום אחד דהיינו שקורין הג' קרבנות דג' ימים והד' היא שחוזר וקורא כל מה שקראו ולא כמנהגנו דאין קורין אלא קרבנות דב' ימים משום ספיקא דיומא וגם חג' חוזר וקורא מה שקרא הב':

דף כב:

גמ' שאין בו ביטול מלאכה כגון ר"ח וכו' כ' הט"א דביטול מלאכה דר"ח אפי' לגברי בזמן המקדש משום קרבן מוסף וע"ש שנסתפק אם כל היום אסור או עד ז' שעות זמן הקרבת המוסף ועיין בגמ' ריש פסחים דאמרינן לא מצינו יום מקצתו אסור ומקצתו מותר ופריך מאכילת חמץ ולא פריך ממלאכה דר"ח ועיין להפר"ח סי' תס"ח:

גמ' ותניא ואבן משכי' וכו' טעמ' דהביא הברייי' דלא תימא דלא אסרה תורה אלא תבן תלושה וא"כ הו"ל ליטלה משם כדי שיפול על פניו לזה הביא הברייתא' דמדקתני אבל אתה משתחוה על אבנים של בית המקדש משמע דבמחוברין מיירי דומיא דאבני בהמ"ק ומפני זה הביא הא דעולא:

גמ' אלא א"כ נענה כיהושע וכו' לפירש"י כאן אא"כ נענה ומייתי ראיה מיהושע דאמר ליה למה אתה נופל וה"ק אא"כ נענה כמו שמצינו ביהושע:

תוס' ד"ה ואבע"א וכו' וק' וכי לא היה יודע וכו' עכ"ל דהשתא לא ס"ד מדרבנן א"כ ע"כ דלא אסרה תורה אלא בפשוט ידים ורגלים דאל"ה קשיא מבתי כנסיות שלנו וכמ"ש אח"ז דכיון דמדאורייי' אסור אפילו באצלויי היה אסור מיהא מדרבנן ותי' דמדרבנן דהשתא ניחא ב"כ שלנו דמצלו אצלויי וכמו שכתבו אחר זה:

דף כג.
ד"ה חד וכו' ולכך אנו נוהגין בתעניות וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דתקשה למ"ד אינו עולה מדתניא לעיל קורין ג' וא' מפטיר ע"ש וי"ל דלמ"ד אינו עולה מפ' ג' קורין ורביעי מפטיר דאפי' לת"ק הכי הוא דהשתא ליתא להסברא שכ' התוס' לעיל בד"ה ולר"א וכו' כיון דהרביעי אינו מן המנין אלא משום ההפטרה והגמ' לעיל דפריך לר"א מברייתא ס"ל כמ"ד עולה וא"כ מן המנין הוא ואין סברא להחמיר בו יותר מב' וה' וכמ"ש התו' לעיל:

דף כג:
רש"י ד"ה אין פורסין וכו' מנין הבא לבה"כ וכו' עכ"ל מפי' משמע שיהיו העשרה כולן לא יצאו י"ח ולכך כ' מנין הבא וכו' ולא יחיד הבא לבה"כ ודלא כהתוס' ופלוגתא דאמוראי היא בברכות דכ"א ע"ב דחד אמר יחיד אינו אומר קדוש' וחד אמר יחיד אומר קדושה ולכ"ע צריך עשרה אלא דפלוגתייהו אי בשביל יחיד שלא יי"ח אומר קדושה או לא ומאי דקאמר התם וכן אמר ר"י וכו' היינו כיון דנ"ל מקרא דונקדשתי מסתברא דכולהו בעי' לא יי"ח והרי"ף שם ל"ג וכן ועיין להרשב"א בחי' שם ובזה ל"ק מ"ש הט"א למ"ד יחיד אומר קדושה ממשנתנו דקתני בעשרה דהא ודאי בעי עשרה אלא דסגי באחד שלא יי"ח ואף על פי דבזימון בעי עשרה שאכלו התם משום דלא מצו למימר שאכלנו משלו אלא א"כ אכלו:

תוס' ד"ה ואדם וכו' גזיר' שמא ישמעו וכו' עכ"ל עיין להט"א שהוכיח מסוגיא דפרק הנחנקין דמדאוריית' בדיעבד ל"מ בפחות מעשרה וא"כ ע"כ דלא ס"ל להגמ' כהירוש' דכיון דמדאורייתא ל"מ איך רבנן מקילין בזה ע"ש ואין מוכרח שהרי כ' הרמב"ן בנדרים דפ"ז הביאו הר"ן שם דתכ"ד כדיבור דמי מדרבנן הוא ורבנן הקילו על דין תורה בנודר ע"ש וה"נ דכוות':

דף כד.
רש"י ד"ה ה"ז וכו' דבעי' לך לאות ולא לאחרים וכו' עכ"ל דכיון דנתנה על אונקלי אף על פי דמקום זה מקום תפלין ולך לאות הוי מ"מ על האונקלי לא מקום תפלין דמקום זה גם לאחרים לאות הוא ול"ק מ"ש הט"א:

פרק רביעי

דף כו.
גמ' הא בתי כנסיות וכו' אמאי הא דכרכין הוא וכו' הקש' הט"א מדאמרינן בפ"ק דיומא דבה"כ שיש בו דירה מטמאין אם כן מאי פריך נימא דהדיוק הוא הא בתי כנסיות שיש בהן בית דירה מטמאין ע"ש ול"ק דר"י קאמ' אלא מקום מקדש ומקום מקדש אין בו

בית דירה דאין ישיבה בעזרה ושומרי בהמ"ק בעליות ומקומות דלא נתקדשו הם ודייקי' דכוותה בתי כנסיות שאין בהם בית דירה מטמאין:

תוס' ד"ה ואמאי וכו' טעה בתרתי חדא דאין חילוק וכו' וגם טעה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א למ"ל למימר דטעה בתרתי נימא דפריך הכי משום דר"י ס"ל התם אין מטמאין ע"ש ולק"מ דהגמ' פריך אר"ש בר נחמני דאמר של כרכין ל"מ לזבוני ואי איתא לא הו"ל למיפרך אלא מברייתא זו דדייקי' מינה הא דכרכין מטמאין אברייתי' דהתם דר"י ס"ל אין מטמאין ולא אר"ש בר נחמני:

דף כו:

גמ' ואפי' למ"ד הזמנה מילתא היא וכו' הק' ה' טורי אבן הא בכה"ג לכ"ע הזמנה מילתא היא דהתם אמרי' דטעמא דמ"ד הזמנה לאו מילתא היא דיליף מע"א והא דלא יליף מע"ע דמתסר' בהזמנה לפירש"י שם משום דמשמשין ממשמ' עדיף ליה וא"כ כה"ג דהיא גופה קדושה ולא משמשין יליף מע"ע דהזמנה מילתא היא ע"ש ועיין שם בגמ' בסוף הסוגיא דמסיק תנאי דפליגי בחיפה על תפילין עור בהמה טהור' אי בעי' עיבוד לשמה או לא והא בתים של תפילין וכ"ש של ראש הלכה למשה מסיני הוא והוי קדו' עצמה ואפ"ה פליגי תנאי ואיכא למ"ד הזמנה לאו מילת' היא וע"פ דלפי' המסקנא דמייתי תנאי היא דלא יליף מע"ע משום דקסבר אין נאסרת אלא לאחר עריפה דגם ד"ז פלוגתא דתנאי היא בכריתות אלא דהגמ' מעיקר' בעי' לאוקומי אפי' אי ס"ל ירידתה לנחל איתן אוסרתה:

גמ' מאן דאסר במאי תיפקע קדושתה וכו' ודאי דל"פ בסברא דאי לאו דהו"ל הנאה. וכו' אלא דס"ל דלא אלימא הך הנאה לאפקועי קדושת' ומאן דשרי סבר דלענין אפקועי קדושתה אהניא לך הך סברא דאי לאו דהו"ל הנאה וכו' ואין ללמוד מפלוגתייהו לדעלמא ול"ק מ"ש הט"א מגמ' דפ"ק דמציעא ע"ש:

דף כז.

גמ' א"ד כיון דליכא לעלויי וכו' משמע דמכר ספרי' פשיט' ליה דלא יקחו ספרים כיון דאיכא לעלויי דיקח בהם ס"ת וק' כי פשיט ממתני' דמכרו תורה לא יקחו ספרים הא תורה בתורה ש"ד תקשה ליה מסיפא מכרו ספרים לא יקחו מטפחות הא ספרים יקחו אע"ג דאיכא לעלויי ואין לומר דאה"נ דפשיט אפי' מאי דהוה פשיט"ל להבעיין להפך דא"כ כי דחי מתני' דיעבד ופירש"י שאם לאו מה יקחו וכו' אכתי תפשוט מספרים לא יקחו מטפחות דל"ל ביה שאם לאו מה יקחו וצ"ל דאה"נ ספרים לא יקחו ספרים והא דקתני מטפחות אגב רישא:

גמ' אלא מיהא ליכא למשמע מינה הא דלא אמרינן נעשה משום דקתני אבל א"נ למפשט בעיא לא אמרינן נעשה די"ל התנא גופיה מספק"ל כמ"ש הפמ"א מיהו התוס' לא ס"ל הכי כמ"ש במ"א:

גמ' דאלת"ה מכרך וכו' ר"ל תיפשוט ממכרך וכו' ואמאי הוצרך למפשט מברייתא וק"ל עמ"ש התוס' בפ"ק דבתרא די"ג ע"ב דבכרך א' ליכא גנאי לכ"ע ור"י דאין מדביק מט"א הוא כמ"ש התוס' שם א"כ מאי פשיט ממכרך הא בכרך א' שאני ועוד דהגמ' מסיק משום דלא אפשר ואמאי שרי לדבק תורה ונביאים כיון דאפשר שלא לדבק וצ"ע:

גמ' כי התנו מאי הוי וכו' ק"ק נימא דהתנו קודם שקנו בשעה שגבו וי"ל דא"כ אפי' בכל הדמים ולמ"ל הותירו דברייתא הותירו קאי כדמוכחא שמעתא דברייתא אמתני' דוכן במותריהן קאי:

תוס' ד"ה אבל וכו' לאשמועינן דאפילו במותר וכו' עכ"ל דממתני' דקתני וכן במותריהן י"ל בלא תנאי כלל אבל בתנאי מהני אפי' בלא ז' טובי העיר ואשמועי' ברייתא דבעי' זט"ה:

דף כז:

גמ' ולא נשאתי כפי בלא ברכה ק' מאי רבותיה ועמ"ש הט"א וכה הראוני בזוה"ק ר"פ יתרו אסור לנטלא ידיה לעילא בלא ברכה ובלא צלויי כד"א הרימותי ידי וכו' וע"ש סודו וא"כ י"ל דלאו בברכת כהנים קאמ' אלא דלא נשא ידיו למרום בלא שבח והודאה והיינו דקאמר ולא נשאתי ידי בלא ברכה:

תוס' ד"ה ר"י וכו' וי"ל דש"ה דלא הוי דרך הלואה וכו' עכ"ל מבואר מזה דלמאי דקי"ל צד א' בריבית אסור אפי' דרך מקח וממכר אסור בסאה בסאה ומכאן קשה למה שכתב הט"ז ביו"ד ריש סימן קס"ב דסאה בסאה דרך מקח וממכר שרי ע"ש ויש ליישב:

דף כח.

גמ' ולית הלכתא כוותיה וכו' התוס' בפ' הזרוע דקל"א ע"א בד"ה ה"ג כ' דקאי אמימרא ב' דאוכל טבלים אבל איסורא איכא במימרא א' ע"ש וק' מאי רבותיה דר' פרידא דאמר לא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה הא מדינא אסור והפר"ח בי"ד סי' ס"א דין ה' הקשה מגמ' דפ' השוחט מיחזקאל דאמר ולא בא בפי בשר פיגול שלא אכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה דמאי רבותיה ותי' דלכהן שרי ויחזקאל כהן הוה ע"ש ואכתי ק' מר' פרידא דלאו כהן הוה דקאמר מעולם לא ברכתי לפני כהן מיהו לקמן אמרינן מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע דאמר ר"י אסור להסתכל וכו' הרי אפילו דאסור מדינא קאמר מימי וכו' וע"כ דכיון דדבר דלא זהירי ביה אינשי אעפ"י דאסור קאמר שפיר מימי וכו' דנזהר במאי דלא זהירי אינשי וה"נ דכוותה וא"ש גם ההיא דפ' השוחט דיחזקאל:

גמ' הא והא גרמא גרמא ליה וכו' ק' מנ"ל לר"א דמסתכל בדמות אדם רשע עיניו כהות דילמא יצחק קללה דאבימלך הוא דגרמא ליה ומנ"ל דהא והא גרמא ליה וי"ל דמקרא הוא דורש ותכהין עיניו מראות דתיבת מראות יתירא אלא לדרשא דותכהין עיניו מסיבת הראות שהיה רואה בדמות עשו הרשע:

תוס' ד"ה בתי כנסיות וכו' שהרי לעת בא גואל ב"ב תפקע קדושתן וכו' עכ"ל קשה דלקמן קאמר דעתידין ב"ב שבבבל ליקבע בא"י ועיין להמג"א בה' בה"כ מ"ש בזה ע"ש:

דף כט.

ד"ה מבטלין וכו' לא היה מפני שביטל לימודו וכו' עכ"ל מה שי"ל בזה עיין למהר"ם שיף ז"ל בכתובות דף י"ז עיין שם:

תוס' ד"ה לכל וכו' אפי' שאר מועדות נמי עכ"ל ק"ק תנא דמתני' גופיה מ"ט לא נקט אלא מילי:

דף כט:

גמ' וארבעה בר"ח נראה דארבעה דקרו בדר"ח אינו מוכרח לדלג לרב ולפסוק כשמואל כדאמרינן לעיל בכל ר"ח אלא דהכא כל אחד קורא ג' פסוקים ומשלים המנין בקרבנות המועדים דלקמיה דכולהו פ' קרבנות ושייכי בשקלים ועיין להרב טורי אבן:

דף ל.

גמ' וקתני בשנייה זכור קשיא לרב נמי תקשה דהא כי חל ר"ח בשבת מפסיקין בט"ו לחדש והסי' זט"ו וא"כ היכי קתני בשלישית פרה וברביעית החדש הא בשלישית מפסיקין והול"ל ברביעית פרה וב"ה החדש וקשיא גם לשינוייא דגמ' שו"ר להרשב"א בחידושיו שנרגש מזה וכ' דהומ"ל וליטעמיך ע"ש וי"ל דלרב כיון דבשנייה ניחא דשנייה לשבתות הא דקתני ג' וד' לקריאה קאמר ומ"מ דוחק הוא דליתני לקריאה אלא דאגב דתני שנייה תני ג' וד' כסדרא דמנינא אבל לשמואל דגם בשנייה לא אתיא לשבתות לא הו"ל למתני לקריאה:

גמ' כיון דאיכ' מוקפין דעבדי בחמיסר עשייה וזכירה וכו' מכאן הוכיח רלב"ח בתשו' דאם חל פורים דמוקפין בשבת עושים הסעודה בשבת ולא בא' בשבת דאל"ה מה עשייה איכא בשבת ע"ש וי"ל דמשלוח מנות בשבת וסעוד' בא' בשבת דאין מערבין שמחה בשמחה:

דף לא.

גמ' תנא כשהוא מתחיל מתחיל בפסוק שלפניה וכו' אע"ג דקודם התקנה לא היה מברך אלא א' ברכה א' ואחרון ברכה אחרונה מ"מ בקללו' היה מברך לפניהם ולאחריהם אפי' קודם התקנה כדאיתא במסכת סופרים ועיין מה שכתב הט"א:

תם ונשלם מסכת מגילה

מסכת מועד קטן

פרק ראשון

דף ב.

גמ' ל"ש לא חרב ממעיינ' ממעין שיצא בתחילה מוכח מזה דראב"ע אינו אוסר אלא ממעין שיצא בתחילה ומ"ש רש"י ל"ש חרב ממעיינה ממעין וכו' ל"ש חרב וכו' אמעין שיצא בתחילה שהזכיר מקודם קאי וכפירש"י בד"ה א"כ אמאן תרמייה ודלא כמהרש"א שם ויש לדקדק בגמ' אמאי לא פי' דברי ראב"ע לא כך ולא כך היינו לא בית השלחין ולא בית הבעל כפשו' ואמאי לא פי' ל"ש חרב וכו':

דף ב:

גמ' והאמר רב כהנא וכו' רב יוסף גופיה הכי אמר בפרק כ"ג האי מאן דקטיל אספסתא חייב ב' והגמ' דפריך מרב כהנא משום דבעי לאקשויי גם לרבה ועיין להריטב"א בחי':

תוס' ד"ה חייב וכו' דהכא זומר לא דמי כלל וכו' וקשיא לר"י דאפי' אינו מתכוין וכו' עכ"ל ומ"מ אם ר"כ לא אמר אלא חייב משום נוטע לא הוה קשיא לרבה ולר"י די"ל היכא דליכא חיובא אחרינא ודאי חייב אע"ג דלא דמי ולא פליגי אלא היכא דדמי למלאכה א' בדמיון ולמלאכה א' דמי במחשבה אי מנייהו עדיף ולכך לא פריך אלא מדחייב ב' ול"ק מ"ש מהרש"א גם ניחא ההיא בריית' דפ' כ"ג שהביא מהרש"א ז"ל ובריית' דכלאים דבסמוך דמי הוא לחרישה אלא דלא מחייב חורש בכלאים אבל היכא דליכא לדמויי למלאכה אחרת חייב הוא אע"ג דלא דמי ועי"ל להיא בריית' דפ' כ"ג דלא פריך מינה משום די"ל דמיירי במתכוין לנטוע אבל ר"כ מדקאמר וצריך לעצים משמע דדוקא לעצים הוא דצריך ולא לנטוע ומ"ש מהרש"א דזומר דמי לנוטע לא ידענא אמאי זומר דמי לנוטע טפי ממנכש דהא מנכש לא דמי לזורע כדמוכח בפלוגת' דרבה ור"י:

דף ג.

רש"י ד"ה אף כל וכו' ואם תקשי הא אסר עידור לעיל וכו' עכ"ל אע"ג דפירש"י לעיל קשקוש היינו עידור אלא דעידור בגפנים וקשקוש בזיתים והגמ' מסיק תרי קשקושי הוו מ"מ בגפנים ליכא אברויי אילנא וליכא אלא סתומי פילי ולכך הוק"ל עידור אעידור ה"נ הוק"ל עידור אעידור לס"ד דפרי' הגמ' קשקוש אקשקוש אמאי לא פריך בגופא דברייתא עידור אעידור ותי' הא בחדתי הא בעתיקי מיהו ק' כי פריך הגמ' קשקוש אקשקוש אמאי לא משני הא בחדתי הא בעתיקי וי"ל כיון דעתיקי שרי ע"כ לא אסירי חדתי אלא

מדרבנן משום טירחא ולכך פריך והכתיב והשביעית דמשמע ליה דהכי משמעותיה דקרא ומדאורייתא אסירא ואגופה דברייתא פריך ועיין להריטב"א בחי':

גמ' מ"ד לוקה שפיר וכו' יל"ד כיון דנ"ל מכו"פ וכלל למ"ל דרשא דברייתא דבסמוך דולא כל שבשדך וכו' וצ"ל דלא נפקא מכו"פ וכלל אלא חרישה דהוי אב כעין הפרט אבל כל הנך דבסמוך לא אתו מכעין הפרט ולא הוו אלא מדרבנן ואסמכינהו ברייתא דבסמוך אקרא ושינוייא דגמ' מברייתא אכולהו אמוראי קאי ובהכי יש ליישב מה שהק' התוס' אפירש"י אמאי לא קאמר הגמ' דטעמא דמ"ד לוקה מדרשא דברייתא די"ל אמאי נקט חרישה דהיא אב טפי הול"ל הנך דברייתא דבסמוך ומה שהק' עוד נימא דהפרט כמאן דליתיה י"ל דא"כ אמאי קאמר ר' אילעא אין דנין בכו"פ וכלל הול"ל אין דנין בכו"פ והו"ל למינקט דבריו אכו"פ לחוד:

תוס' ד"ה אין וכו' והכא נמי לא הוי אלא כלל ופרט וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א מדאמר ר"א לקמן יכול ילקה על החרישה דאתיא מכו"פ וכלל ע"ש ל"ק די"ל דר"א ס"ל כמ"ד בפסחים אפילו מרוחקין דנין בכו"פ וכלל ולדידיה חרישה נ"ל מכו"פ וכלל ול"ל דר' אילמא אלא ס"ל דנין בכה"ג והגמ' דקא' כ"ע אית להו דר' אילעא אכתי לא שמיע ליה הא דר' אילעא דלקמן:

דף ג:

גמ' נמנו על ב' פרקים וכו' מכאן נראה דגירסא שהביא מהרש"א בתוס' דף ל"ג ובה"א ע"ד הפסח עיקר דאי כגירסתנו מאי נמנו על ב' פרקים והא פרק אחד הוא דאיכא לתנא דקי"ל כוותיה וכ"נ מפירש"י בד"ה תקנתא:

דף ד.

גמ' קראי לרע"ק ק' אי רע"ק ל"ל הלכתא מנ"ל היתר' דנטיעה ילדה וי"ל כיון דחד קרא הוא דאיכא לאיסור' לא מוקמי' אלא במסתבר דהיינו זקנה וממילא ילדה שריא:

רש"י ד"ה נהרות וכו' השתא משמע ליה וכו' עכ"ל דיבור זה הוא לקמן גבי איתיבי' ר' ירמיה אבל הכא דמייתי לה אפלוגתא דר' אילעא ור"א ודאי דידע דההיא דנהרות המושכין בדלא פסקי עסקי':

ד"ה דהוה דלי וכו' כי אם לבית השלחין בלבד עכ"ל משמע ליה לרש"י דלאו בעמוק כמו קילון מיירי מדקתני ואם בשביל ליפותן דהיינו להרוחה משמע דוקא להרוחה אסור אבל פסידא שרי ואי בקילון אפי' פסידא דהיינו לבית השלחין אסור ולא ניחא ליה למימר כמ"ש התוס' דבתרי גווני מיירי רישא וסיפא:

דף ד:

גמ' וק"ל דראב"ע אראב"ע עיין להריטב"א בחי' מ"ש כאן ולא יכולתי להולמו:

דף ה.
גמ' מי שרי והתניא בורות וכו' יל"ד אמאי לא פריך ממתני' דקתני חוטטין בשל רבים משמע דוקא של רבים אבל של יחיד אין חוטטין וי"ל דהא דקתני חוטטין בשל רבים אתיא לדיוקא אפילו של רבים חטיטה אין חפירה לא ולעולם אפי' בשל יחיד חוטטין:

דף ה:
תוס' ד"ה אין מציינין א"צ לציין וכו' עכ"ל וטעמא דשלא להפסיד את א"י לא שייך אלא במקום דליכא טומאה כלל אבל בהנך דמטמאו מיהא במגע לא וצ"ל דלא כ"כ התוספות אלא בהנך דמפורשים בברייתא אבל בשדה שנחרש בה קבר דאתיא בזה הכלל אסור לציין משום דאפשר דעל ידי המחרישה לא נשאר אפי' עצם כשעורה ואיכא טעמא לה שלא להפסיד א"י וטהרות דאלת"ה מאי פריך הגמ' לקמן מברייתא דמצא שדה מציוינת נוקמה בציין דהא ברייתא זו א"צ לציין קתני לדברי התוס' ואי רצו לציין הרשות בידו אלא ע"כ שדה שנחרש בה קבר שאני ועיין להתוס' לקמן בד"ה אמר ר"פ:
ד"ה מנפח וכו' דמסתמא איכא למימר וכו' א"נ בלא מאהיל על המת מן הצדדין עכ"ל כצ"ל:

דף ו.
מתני' זרעים שלא שתו עיין להר"מ בפי' המש' דמפ' משום דצריכה מים רבים ואיכא טירחא יתירה ע"ש וצ"ל דבדליכא פסידא מיירי שהרי בגמ' לעיל בפ' פריך במקו' פסידא מי שמעת ליה הא דראב"י ואע"ג דראב"י אסר ברישא השקאה אפי' ליכא טירחא יתירה מ"מ תני זרעי' שלא שתו לרבותא דרבנן דאפי' טירחא יתירא שרו:
תוס' ד"ה שרי וכו' או שמא סבר כר"א בהשקאה וכו' עכ"ל גם קושיא ראשונה מיתרצא בהכי דפלוגתא דהרבצה לא מתניא אלא בבריית' בשדה גריד ודוקא במשנה הוא דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי:
ד"ה מרביצין וכו' אבל ק"ל שמא הכא וכו' עכ"ל ר"ל מנ"ל דבהשקאה פורתא מיירי נימא השקאה גמורה דומיא דפלוגתא דראב"י ורבנן גבי מועד ודקתני הרבצה משום דגבי בית הבעל קרי הרבצה ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף ז.
גמ' התם נמי לסתור ולא לבני ר"ל
אלא ע"כ דשרי לבנות וא"כ הוי סייעת' לר"ח ודחי דלא תסייעיה מהא דמימנע וכו':
תוס' ד"ה בהסגר א' היינו תחי' הסגר א' וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דלא כגירסת הספרים בטהור כ"ע ל"פ וכו' ומ"ש דלא שייך לטהרו או לטמאו היינו ר"ל דלא שייך לטהרו דהא טהור ועומד הוא ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף ז:
ד"ה ה"ג בת"כ שבעת ימים ימי ספירו וכו' עכ"ל ר"ל דדריש ז' ימים דקרא דוישב מחוץ לאהלו ז"י דשבעת ימים אלו ימי ספירו אבל בגמ' גרסי' ז"י יספרו לו נראה דהדרשא על פסוק ואחרי טהרתו ז"י יספרו לו וגי' ת"כ עיקר דמיירי בת"ה והגמ' נקט אגב וכו' ודלא כמהרש"א ז"ל:
ד"ה יותם וכו' ומאחר שזה אמת צריך ליישב וכו'
עכ"ל ר"ל דהשתא דאמרינן דנתנגע כ"ה שנים צריך ליישב וכו' אבל אי לא"ה י"ל דנתנגע י"ג שנים סמוך למיתתו ומצורע חשוב כמת ולא חשיב להו ולכך קאמר ל"ח שנים ועיין עוד במאור ז"ל:

דף ח.
גמ' ורבי אמר אצט' וכו' ומאי דקאמר ר' א"צ היינו ר"ל א"צ לדבר מצוה דד"מ ילפינן מבתים בק"ו ואע"ג דמחידוש לא ילפינן היינו בבנין אב אבל בק"ו ילפינן ולא אצטריך קרא אלא כי היכי דנילף רשות מבתים ואין להק' הי"ל לכתוב דבר הרשות בגופיה ולמ"ל דכתיב יב ד"מ כי היכי דנילף רשות מבתים די"ל דאצט' קרא לר"מ נמי דמילתא דאתיא בקל וחומר וכו' ולא קשיא מה שכתב מהרש"א ז"ל בתוס':
תוס' ד"ה נפקא וכו' אלא דכוותיה אמרינן בפ' כ"ה וכו' עכ"ל ר"ל דהתם החידוש קולא דאיתרו ליה שרי ולא ילפינן מיניה דטעם כעיקר ה"נ דכוותה בשמעתין אפי' החידוש חומרא לא ילפינן קולא דשוין הן ול"ק כ"כ אשמעתין ועיין במהרש"א ז"ל והריטב"א בחי' בשמעתין כ' דבהא פליגי ר"י ורבי היכא דהחידוש חומרא אי ילפינן קולא ולרבי לא ילפינן קולא ע"ש ודבריו תמוהים דא"כ אמאי הוצרך הגמ' לומ' ורבי אמר אצטריך וכו' הי"ל דר' טעמיה משום דיליף קולא היכא דהחידוש חומרא ועיין בחי' במסכת חולין דף צ"ז:
רש"י ד"ה לא יספידנו שאם מת לו מת בתוך ל"י וכו' עכ"ל אבל בירוש' הביאו הרא"ש ז"ל קאמר אכולא מתני' הא דתימא בישן אבל בחדש מותר לסופדו ע"ש ולפי שהירושלמי דכולא מתני' בקודם ל"י צ"ל דמתני' תרי גווני הספד קתני דבין להזכיר בין המת בין להספדו בפ"ע אסור דלא כפירש"י:

דף י.
תוס' ד"ה במסרגין וכו' תימא היאך מותר וכו' עכ"ל לעיל הו"ל להקשות כן למ"ד מסרגין ש"ו אלא דקבעו כאן להקשות לכ"ע:
ד"ה ממתוחי וכו' נראה דמצי לאקשויי וכו' עכ"ל נראה די"ל דכולהו נכנסו תחת סוג מסרגין בין ש"ו בין שתי בלא ערב והגמ' דפריך למ"ד שתי בלא ערב ממטח משיסרג

וכו' היינו משים דלמ"ד ש"ו אסור היינו משום דס"ל ש"ו לא נקרא מסרגין ולהכי פריך ממטה דמצינו דתנא מסרגין קרי ליה:

דף י:
ד"ה ואין וכו' פי דלסרוקי וכו' עכ"ל ר"ל כי היכי דצ"ל ברפואה של מלאכה מיירי דבאינה מלאכה אפי' ביום טוב שרי מטעם זה נמי אין נראה פירש"י בלא סרוקי דהא אפי' ביו"ט שרי אלא ענין אחר הוא ר"ל קרוד וקרצוף דידן פסיק רישיה וכו' וכמ"ש בפסקי תוספו' ועיין להתוס' שם בביצה ובפירוש רש"י שם במשנה:
ד"ה מוליא וכו' ורב אלפס גריס וכו' עכ"ל ט"ס נפל בדבריהם מהופכין דרב אלפס הוא דגריס מוליא במוליא דבי דרי וכ"ה בהרי"ף והרא"ש ולכך כ' משמע שיותר שוה צריך לחרוש מלידוש:

דף יא.
ד"ה רשב"ג וכו' באין שם שיעש' כמותו וכו' עכ"ל ר"ל אף על פי שימצא אחרים מ"מ כיון שלא ימצא מי שיעשה כמותו ממש שרי ואם כן ניחא בחמרין וספנין דהתם אחרים אין עושין כמותו ממש כיון שהוא רגיל בהם אבל י"מ סוברים היכא דימצא אחרים אף על פי שאין עושין כמותו ממש אסור ולדידהו קשיא מחמרין וספנין:

פרק שני

דף יב.
ד"ה אמר וכו' אבל במועד דהוי דאורייתא או כעין דאורייתא הקילו וכ"ש שיש להקל בשבת וכו' עכ"ל כצ"ל:
בא"ד היכי קאמר כי ליכא מתא וכו' עכ"ל ר"ל דביו"ט וחולו של מועד אינו נוהג אבילות ואי באבילות מיירי היכי קאמר וכו' ועיין בהרא"ש ז"ל:
ד"ה דברי וכו' ומשמע דגף אח"כ וכו' עכ"ל ר"ל דמדקתני וגף באחרונה משמע דבחבית קאי דאי אבור קאי לא שייך גף אחרי שהוריקו דל"ל לגוף אחר שהוריקו אבל בתחלה שייך לכסותו מאי דביני ביני עד שיוריקו בחביות:

דף יב:
ד"ה את"ל וכו' משום דאיסורא עשה וכו' עכ"ל וכי פשיט מנטייבה אפשיטא הך דצרם דלא קנסו הפך ממ"ש את"ל וכו' דהא נטייבה איסורא עבד וכצ"ל לפירש"י שהביאו בדבור שאחר זה וכ"ה בגמ' שם:

דף יג.
גמ' את"ל צרם אזן בכור קנסו וכו' הומ"ל את"ל צרם לא קנסו התם כיון דאורייתא הוא לא אתי לזלזולי ביה וכה"ג כ' התוס' לעיל בד"ה אמר שמואל ויש לחלק:

פרק שלישי

דף יד.
גמ' ה"נ כדי שלא יכנסו וכו' יש להוכיח מכאן דאם חל שבת ביו"ט אחרון מותר לגלח בחש"מ מפני כבוד שבת כמו אנשי משמר דמגלחין בחמישי מפני כבוד שבת דהגמ' מדמה להו אהדדי ותימה דמדברי הפוסקים לא משמע כן ועיין לקמן די"ז ע"ב ל"צ דשלים משמרתו ברגל וע"ש בפירש"י:
תוס' מנודה וכו' כשבא בחש"מ וכו' עכ"ל ר"ל שבא החכם המתיר בחש"מ שלא היה שם הראוי להתיר הנדר וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף יד:
ד"ה מהו וכו' והא ל"ק דהא נידוי וכו' עכ"ל ר"ל אע"ג דלאו עשה הוא מ"מ משום דהוא לצורך איזה דבר אלמוהו דהא דחי לאו דמקלל אע"ג דלאו עשה הוא ומסוטה גמרי לה דמשום דהוא לצורך דחי ועוד תי' דכיון שעבר ע"ד הדיינים הו"ל עשה דרבים ממש דעדיף מעשה דיו"ט דלאו דרבים ממש שהרי באדם יחיד מיירי אלא משום דכיון דנוהג ברבים הוי כעשה דרבים אבל עבר ע"ד הדיינים עשה דרבים ממש וניחא גם קו' קמייתא ודלא כמהרש"א ז"ל:
ד"ה ואי וכו' מיהו פריך שפיר עכ"ל דבריהם כאן אזלי לפום מ"ש לקמן בד"ה אמר וכו' דאע"ג דדחי ה"נ מסתברא מ"מ נוכל לומר לעיוני דלפ"ז י"ל דלא נפשטא הבעיא אבל לפמ"ש שם בתחלה דאביי לא חש לאותו דיחוי א"כ הגמ' דחש לאותו דיחוי ע"כ נפשט' הבעיא וכפירש"י וא"כ עדיין ק' נימא למיחת לנכסיה ולא תפשוט:
גמ' והא כ"ג דכל השנה כרגל וכו' ק' נימא שאני התם דרגל דיחיד אבל ברגל דרבים מנ"ל וכדמחלק כה"ג הגמ' לעיל ויש ליישב:

דף טו.
תוס' בד"ה וראשו וכו' ושמא רע"ק לא פליג וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לזה לתרץ קושיתם דבמ"ש משום דאשכח ברייתא בהדיא סגי לתרץ קושיתם אלא משום דלא ניחא להו שיהיה סוגיית הגמרא אליבא דר"א ללית הלכתא כוותיה:
ד"ה ובועלי וכו' אבל בטומאת שרצים מודה ר"י וכו' עכ"ל ט"ס וצ"ל טומאת מת דטומאת שרצים כשטבל נטהר לגמרי ממנה:

דף טו:
רש"י ד"ה וביום בואו וכו' בכהן הדיוט כצ"ל כדמש' מפירש"י גופיה בסמוך:

דף יז.
ד"ה שמא ישהו וכו' ואינן קרי בין ביום השמיני וכו' עכ"ל דבריו אינם מדוקדקים דהא בהיה להם פנאי ערב הרגל מיירי וא"כ כבר עבר יום הח' שהוא זמנם:
תוס' ד"ה זאת וכו' דהא אפי' שאר מלאכות וכו' עכ"ל ק' דלעיל נ"ל מלאכה מוהפרתי חגיכם וכיבוס מקראי דיואב ולמ"ל קרא לכיבוס הא לא גרע ממלאכה וי"ל דלא כ"כ התוס' אלא בשאר מלאכות במועד ואסורין באבל דכיבוס לא גרע מנייהו וכדאמר ר"ש ר"פ מי שהפך ותניא כוותיה אבל מלאכות דאסורין במועד ודאי עדיפי מכיבוס ומקרא דוהפכתי חגיכם לא נ"ל אלא מלאכות דאסורין במועד אבל שאר מלאכות חומרא הוא שהחמירו רבנן באבל בלא שום אסמכתא ובהכי ניחא מ"ש מהרש"א בתי' א' של התוספות ע"ש דברייתא שם לא תני בהדיא שאר מלאכות אלא מלאכה סתם ולכך הו"ל למתני כיבוס:

דף יח.
ד"ה וכגנוסטרי וכו' דמחמרי' במועד טפי מבאבל וכו' עכ"ל יל"ד מנ"ל זה דילמא ר"י ס"ל הלכה כר"י במועד ובאבל וי"ל כיון דקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל כל דלא פ' ר"י בהדיא כר' יהודה באבל ודאי דס"ל הלכה כר' יוסי וסמך על הכלל דהלכה כדברי המיקל:

דף יט.
ד"ה ר' יוסי וכו' ולישנא לא משמע הכי וכו' והשתא מתני' אתיא כר"מ וכו' עכ"ל ר"ל דהשתא דלישנא לא משמע הכי ע"כ דר"י ור"י מקילי דר"מ לא שרי הערמה ור' יהודה מיקל ושרי הערמה אבל כדרכו אפילו כדי פרנסתו דהיינו בהרוחה לא שרי ור' יוסי מתיר בהרוחה כדרכו וא"כ ע"כ מתני' דלא שרי אלא לעצמו ר"מ היא יר' יהודה דמתני' לא הוסיף אלא דבטוויה בעי שינוי ודלא כמהרש"א ז"ל:
בא"ד וריב"א היה מביא ראיה מן הירושלמי וכו' עכ"ל דלפמ"ש התוספות דרב ורבב"ח ס"ל שבת זמן תפילין ודאי דאין ראיה מהירוש' די"ל דס"ל להירוש' שבת זמן תפילין אלא דריב"א לא ניחא ליה בהכי:

דף יט.
ד"ה שאסור וכו' וכ"ת משום שאפשר לרחוץ ביו"ט וכו' עכ"ל ק' כיון דקושיתם גם משביעי לאבא שאול הרי אבא שאול מתיר ברחיצה משע' שעמדו מנחמין מאצלו משום דמקצת היום ככולו כדקא' הגמ' כמאן אזלא וכו' אע"ג דאפשר לרחוץ בלילה וכן ק' בתי' שתי' אח"כ דבאבילות שבעה חמיר טפי מיהו לזה י"ל דכוונתם דאבילות בתוך שבעה חמיר טפי אבל ביום שבעה גופיה כיון דנהג במקצת אבילות לא מקרי תוך שבעה:

דף כ.
גמ דתניא מעשה ומת אביו וכו' להאי תנא דס"ל דבכל המתי' אפי' שמועה רחוקה ז' ושלשים ע"כ דלא נ"ל לאבילות ז' מקרא דוהפכתי חגיכם כדדריש הגמ' לעיל דאם כן תקשה ליה ואימא עצרת דחד יומא אלא ע"כ דלא דריש להך דרשא וס"ל דאבילות דרבנן בלא שום אסמכתא או כדדריש בירושלמי:

דף כא.
תוס' בד"ה דאלת"ה וכו' ונ"ל דה"פ וכו' עכ"ל ולולי דבריהם י"ל דהגמ' דייק מרישא דברייי' דקתני ישב ע"ג מטה לא י"ח ומפ' ר"י י"ח כפיית מטה משמע דאם כפה מטה וישב עליה יצא אלמא דלא בעי' ע"ג קרקע וע"כ דוד מילתא יתירתא עבד וכ"נ קצת מפי' רש"י:

דף כא:
ד"ה אפי' וכו' ומסתמא היינו ביום וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דכל הלילה הוי מקצת היום לא ידענא אמאי לא מהני מקצת לילה כיון דלילה נמי מהני ועיין בהרא"ש ז"ל ולכ"נ להאי תי' מקצת לילה נמי מהני ומ"ש מסתמא היינו ביום נחתי למימר דבההיא דכתובות מוכרח לו' תי' דעמדו מנחמין אפי' אי מקצת לילה לא מהני כתי' הב' וא"צ כאן לתי' דעמדו מנחמין מ"מ בההיא דכתובות צ"ל תי' דעמדו מנחמין מאצלו:

דף כב.
ד"ה הלך וכו' פי' אי מונה לעצמו וכו' עכ"ל היינו האורח הבא דשמא כיון שהוא טרוד וכו' ר"ל כיון דהגדול טרוד גם האורח מונה עמהם ויש ליתן טעם שהוא מונה לבדו הואיל דאינו יודע האורח באבילות או טעם להפך כיון דמשום המת הלך הגדול ימנה עמהם האורח וכל דבריהם בדבור זה לשי' היש לפרש שכ' בדבור שאח"י ואף על פי שלשונם מגומגם קצת כצ"ל דבריהם ועיין מהרש"א ז"ל:
ד"ה מהדריתו וכו' מהו לחומרא שאם היה גדול וכו' עכ"ל ט"ס נפל בדבריהם וצ"ל כמ"ש הרא"ש נוסחת הירוש':

דף כב:
גמ' מ"ט דר"י דכתיב ויחזק בבגדיו וכו' אף ע"ג דהתם באב ב"ד מ"מ ס"ל להגמ' לענין קריעה גופה אין להחמיר באב"ד יותר משאר קרובים אבל לקמן דכ"ו לענין איחוי מחמירין באב"ד כמו באביו ואמו ואע"ג דקרא אצט' לאיחוי תרתי ש"מ דשקולים הם לר"י אבל לרבנן לא מוקמינן לקרא אלא לענין איחוי כדנ"ל התם:

דף כד.
רש"י ד"ה אלא וכו' ואם בא להתעטף בצנעא וכו' עכ"ל מילתא אחריתי קאמר דאפי' אין מנעלים ברגליו דאינו מתעטף אם להתעטף בצנעא מתעטף דדברים שבצנעא נוהג ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:
תוס' ד"ה וכל וכו' דוקא כגון שקרע כבר וכו' עכ"ל ולפ"ז כי פריך בשמעתין מדקתני אם בא להחליף מחליף וקורע המ"ל שאני התם דכבר קרע אלא דבלא"ה משני שפיר כמ"ש בסה"ד:

דף כו.
ד"ה כך וכו' לכאורה נראה דמותר וכו' עכ"ל ק' אמאי לא חיישינן שמא ימכרנו לישראל ואז ישראל יתפרנו ועביד איסורא דאפי' באיסורא דרבנן חיישינן כמ"ש הפוסקים וכ"מ מגמ' בפ' כ"ש ד"מ ע"ב וי"ל דהכא לא חיישינן משום דנכרי ודאי תופרו קודם שימכרנו דאי מוכרו קרוע נמכר בזול וכיון דתופרו נכרי ליכא איסורא כלל:

דף כח.
גמ' מאן חשיב וכו' חשיב ספין רקיע ר"ת חסר שם רמז אפילו חשיב ספין רקיע חסר הוא ולא קנה שלימותו:

דף כח:
תוס' ד"ה בלע וכו' דמ"ק סוף סדר מועד וכו' עכ"ל משמע דלא קפיד אסיום דבר טוב אלא בסוף סדר ולא בסוף מסכתא וק' דמימרא דת"ח מרבים שלום בעולם תני לה הגמ' בסוף ברכו ונדה ויבמו' וכריתו' כדי לסיי' בדבר טוב וכן בכ"מ:
ד"ה צדקיהו וכו' צדיק גמור הוה וכו' עכ"ל טפי הי"ל לקבוע דבריהם אבני אהרן דלעיל מינה דצדיקים גמורים הוו דעליהם אמר מרע"ה לאהרן ע"ה שהם גדולי' ממני וממך ועליה' אמר קרא בקרובי אקדש:
תם ונשלם **מסכת מועד קטן**

מסכת חגיגה

פרק ראשון

דף ב.
תוס' ד"ה הכל וכו' לא יתכן לפי שיטת שמעתא שלנו וכו' עכ"ל אין להוכיח מגמ' לקמן דפריך למ"ל אל פני האדון למעט עבדים הא נ"ל מג"ש דלה לה מאשה ואי איתא דנשים חייבות בראיית פנים נימא דאצט' אל פני האדון למעוטי עבדים גם מראיית פנים די"ל כיון דמזכורך הוא דממעטינן נשים מקרבן א"כ קרא דזכורך בראיית קרבן משתעי

ובההוא קרא גופיה הוא דכתיב האדון ואי קרא אתי למעטינהו מראיי' פנים הו"ל למכת' מיעוטא בקרא דראיית פנים ולא בקרא דקרבן:

בא"ד ואנן לא ילפינן מיניה פיטורא דחרש וכו' עכ"ל ה' מעשה חייא הוליד כלל חדש דבכל ג"ש אע"ג דאין ג"ש למחצה לא ילפינן מינה פיטור וחיוב אלא או כולה לפיטורא או כולה לחיובא והכא כיון דילפי' פיטורא דחרש תו לא ילפינן חיובא והגמ' דקאמ' סד"א נילף ראיה מהקהל היינו ר"ל דסד"א דלא נילף אלא לחיובא ולא נילף לפיטורא דחרש קמ"ל וזהו מ"ש התוס' דלפי"ה לא ילפינן מהקהל לחיובא והירוש' דיליף פיטורא דחרש מהקהל וחיובא דראיית פנים מהקהל סמיך אדרש' אחריתי לחיוב בראיית פנים עש"ב וק' מאי פריך הגמ' לקמן גבי עבדים למ"ל האדון ת"ל מג"ש מאשה הא ג"ש ילפינן מינה לחיובא ככל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה ולכך אצט' האדון לפטור עבדים דלא ילפינן מג"ש לפיטור ולחיוב וי"מ דהכי פריך אמאי אצט' האדון הא עבד דחייב במצות לא ילפינן אלא מג"ש מאשה וא"כ מהיכ"ת לחייב טפי מאשה ואין הכוונה לילף לפיטורא אלא ר"ל מהיכא ס"ד לחייבם כיון דליכא למי' מג"ש זו לחיוב במצוה זו ועפי"ה ניחא מה שמק' עמ"ש התוס' בקמא דפ"ח דלא ילפינן מג"ש זו אלא לחיובא אבל לפוסלו לעדות לא ילפינן ע"ש דהרי מגמרא זו מוכח דילפינן גם לפיטורא ועפי"ה ניחא דלאו מילף לפיטור הוא אלא ר"ל מהיכ"ת לחיובא דאצט' האדון למפטרינהו:

ד"ה איזהו וכו' כדאמרינן לקמן גבי חיגר עכ"ל י"ל בזה דחיגר כיון שפטור אם עבר והביא קרבן פסול אבל נו"ן אפי' למ"ד אין קריבין ביו"ט ואפי' בשבת אם עבר והקריב הורצה כדמוכח בפ"ב דביצה ד"ך וכ"פ הר"מ דקרבן יחיד אם הקריבו בשבת כשר וא"כ י"ל דחזי בראשון קריביה דל"ד לחיגר ועיין לה' שמחת יו"ט סי':

בא"ד דהא בפ"ק דביצה משמע דמדאורייתא וכו' עכ"ל ע"ש בפ"ב דביצה ד"ך ע"ב דאיתא בהדיא דלמ"ד א"ק ביו"ט מדאורייתא הוא ועיין שם במהרש"א ועיין להשע"ה:

דף ב:

ד"ה שומע וכו' לא חש להכי למתני סורסא וכו' עכ"ל ר"ל כיון דמתני' קתני נשים אחר שוטה וקטן ואי הוה אמר חיסורי מחסרא וכולל נשים בהדי שומע ואינו מדבר הוה מסרס ומהפך המשנה למתני נשים בהדי שומע ואינו מדבר קודם שוטה וקטן ולא ניחא ליה לסרס המשנה ולכך לא אמר בחסורי מחסרא אלא מדבר ואינו שומע שומע ואינו מדבר ואח"כ מפליג בין ראיה לשמחה ותני דחש"ו פטורין אפי' משמחה ואח"כ תנא חזר לדיני ראיה ותני נשים ושארא:

דף ג.
ד"ה גמר וכו' ולקמן דמרבי קטן וכו' ולא גמר מהקהל וכו' עכ"ל ק"ק הא אי לאו כל לא הוה ילפינן מהקהל משום דאיכא ק"ו כמ"ש קודם זה דטפלים לא ילפינן מהקהל משום דאיכא ק"ו וי"ל כיון דלא ילפינן מג"ש מהקהל משום דאיכא ק"ו א"כ לא הו"ל למידרש כל להך דרשא כיון דאיכא ק"ו והול"ל דשמא כל אתי לשום דרשא כדי שלא לסתור הק"ו וכיון דדריש כל להך דרשא ע"כ ק"ו פריכא הוא א"כ למ"ל קרא דכל נילף מהקהל:

דף ג:
ד"ה עמון וכו' וכ"ת דקדושה ראשונה וכו' עכ"ל ר"ל דתליא בפלוגתא דתנאי אי קדושה ראשונה קדשה לעת"ל או לא וא"כ י"ל ההיא דפ' מקום שנהגו כמ"ד קדשה לעת"ל ועיין למהרש"א ז"ל:

דף ד.
ד"ה אלא וכו' אור"י דהתם איכא תרי קראי וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דהתם גרסי אצט' קרא למעוטי ס' ומפרש"י דהכי פריך כיון דליכא אלא חד קרא נוקמיה לאנדרוגינוס ומנ"ל למעוטי טומטום ואי בעי למעוטי טומטום הוה אצט' קרא אחרינא למעוטי ע"ש ולפ"ז מאי דמשני שביציו מבחוץ הכוונה היא כיון שביציו מבחוץ שוה לאנדרוגינוס וממעטי מחד קרא וק' דא"כ הגמ' דפריך אר"ח מדתניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס ומשני סמי טומטום אמאי לא מוקי כשביציו מבחוץ ועיין שם בתוס' וי"ל דדוקא הכא דקושטא הוא דגם סתם טומטום פטור משום דהוי חולין בעזרה אלא דברייתא דאסמכיה אקרא מוקי לה בשביציו מבחוץ ושפיר נקט התנא טומטום סתם כיון דקושט' הוא דפטור אבל התם דסתם טומטום לא ממעיט אי איתא דמיירי כשביציו מבחוץ הו"ל לפרש ובהכי ניחא דברי התוס' שהק' אח"ז ליתי על תנאי דקושיתם היא למסקנא דמוקי אבייי בשביציו מבחוץ דע"כ קושטא הוא דגם סתם טומטום פטור כדכתיב' ומק' שפיר ליתי ע"ת ועיין למהרש"א שנדחק בדבריהם ע"ש גם ניחא מ"ש אח"ז דתפשוט דסמיכה בכל כחו דאי כוונתם להקשות על המקשה לא שייך להק' דתפשוט דאדרבא י"ל דכוונת המק' כי היכי דלא תפשוט דסמיכה באקפויי ידא אבל עפי"ה ניחא דכל דבריהם לפי מסקנא דגמ':

דף ד:
ד"ה דמרבה וכו' ולא למעוטי מספק ערל וכו' עכ"ל עיקר קושיתם מטומטום אבל מאנדרוגינוס י"ל במהול כמ"ש רש"י ביבמות דע"ב ע"ב ע"ש והא דטומטום מקרי ספק ערל היינו דשמא כשיקרע ימצא שנולד מהול ולפמ"ש התוס' אח"ז דבמתו אחיו מחמת מילה הוי אנוס י"ל כאן נמי בטומטום כיון דעדיין לא נקרע הוי אנוס וניחא קושיתם:

דף ו.
רש"י ד"ה שאיני יכול להתפשט שאין סופו להתפשט עולמית עכ"ל משמע דסופו להתפשט אפי' אחר שיגדיל מיתוקמא הבעיא שפיר ולא פריך הגמ' אלא אאין סופו להתפשט עולמית וזה סותר למ"ש בד"ה שיכול להתפתח קודם שיגדיל ק' אמאי בדבור זה נקט דבריו אחגר ובד"ה שיכול נקט דבריו אסומא ונראה דס"ל דלב"ש כיון דמחייבי משיכול לרכוב אע"ג דקרא דקפיד ארגלים ע"כ דס"ל כיון דסופו בקטנות גופיה שיבא לכלל רגלים מחייב משיכול לרכוב וא"כ בבעיא דחגר שהיא לב"ש ע"כ דלא מבעיא לן ביכול להתפשט קודם שיגדיל דכיון דסופו להתפשט בקטנות גופיה דהיינו קודם שיגדיל מחייב משיכול לרכוב וע"כ לא מבעיא לן אלא ביכול להתפשט אחר שיגדיל דאין סופו להתפשט בקטנו' אבל בבעיא דסומא לב"ה מתוקמא הבעיא אפי' קודם שיגדיל אי אמרינן דלא בעו ב"ה דראוי השתא אלא גבי רגלים דכתיב בקרא בהדיא אבל גבי ראיה מודו לב"ש כיון דסופו לבא לידי חיוב בקטנות גופיה:
תוס' ד"ה דנין וכו' ולא פרכינן דורות משעה לא ילפינן וכו' עכ"ל ר"ל לב"ש מנ"ל צירוף כלי דלא אשכחן פלוגתא בצירוף כלי:
בא"ד ויליף שמואל דורות משעה דתני ביה קרא תריסר זמני עכ"ל ודוקא גבי כף ובדרשא דשמואל דאתי מכח יתורא דקרא אבל רבא דיליף מנשיאי' מעיקר קרבנם יליף ול"מ תני ביה קרא מיהו ק' דשמואל שם ס"ל דהיכא דלא תני ביה קרא לא יליף דורות משעה והרי ב"ה הכא יליף מנשיא ים אע"ג דלא מקרי תני ביה קרא ושביק ב"ה ועביד כב"ש וי"ל דהאי תי' בתרא הוא אליבא דרב דפליג התם אשמואל ותי' קמא הוא לשמואל ולתי' קמא י"ל דהכא גבי קרבן נשיאים נמי מקרי תני ביה קרא:

דף ו:
ד"ה מאי נ"מ לעבוד במלואים בלא הזאת בגדים עכ"ל ר"ל לעבוד במלואים של ימות המשיח כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' מעה"ק שכל הקרבנות הכתובים בס' יחזקאל הם מלואים של ימות המשיח ע"ש וא"כ נ"מ ללמוד דין שיכול לעבוד באותן המלואים בלא הזאת בגדים ועיין למהרש"א ז"ל:
תוס' ד"ה שאין וכו' ואני הייתי מפ' וכו' עכ"ל ולפ"ז ל"ג בירוש' דאמר ר"י אלא אמר ר"י ושינויא אחרינא הוא:

דף ז.
גמ' או אינו אלא בעופות הר"מ בריש ה' חגיגה פ' דיכול להבי' עוף וכ' הכ"מ דל"ג בברייתא עופות והרב טורי אבן הוכיח מגמ' דלעיל דבעי בקרא דויעלו עולות וקאמר ויעלו עולות כבשים ושלמים פרים ואי איתא דעולת ראיה באה מן העופות אמאי קאמר

כבשים ולא נקט עופות דהבעיא דלעיל היא למ"ד עולת ראיה הוה שכן עיקר דלא כמ"ש התוספות ע"ש וליתא דבקרא דויעלו עולות ליכא לפרושי עופות דהא בסיפא דקרא כתיב ויקח חצי הדם וישם באגנות והיינו ב' אגנות א' לעולה וא' לשלמים כדפירש"י בחומש ועולת העוף אין בה אלא מצוי ועיין בתוס' דכריתות ד"ט

תוס' ד"ה ר"י וכו' ומ"מ צ"ל דס"ל כר"י וכו' עכ"ל דאי ס"ל דדאורייתא יש לו שיעור לא הו"ל למנקט במתני' לישנא דאין לו שיעור כיון דיש שיעור בגוף הקרבן וכן לר"י אע"ג דאמר אבל בקרבן יש לו שיעור ור"ל בהבאה מ"מ לישנא דמתני אין לו שיעור לא משמע אלא אין לו שיעור בכל גוונא וא"צ למה שנדחק מהרש"א:

דף ח.

גמ' אמאי דבר שבחבורה הוא הקשה הט"א דבפ' התודה יליף ר"א דבר שבחבורה אינו בא אלא מן החולין מפסח ורע"ק פליג דאין דנין אפשר משא"א ויליף מהיקישא דחטאת וחטאת גופה מדכתיב אשר לו וההיא דרשא ליתא אלא למ"ד מעשר ממון גבוה דנ"ל צבור ומעשר מחד קרא אבל למ"ד ממון הדיוט לא דרשינן אשר לו אלא ולא של ציבור ורש"י שכ' דאפילו ממון הדיוט נ"ל מעשר מאשר לו שניה תימה דהא דרשינן בספ"ק דשבועות לתלתא אשר לו חד ולא משל ציבור וחד ולא משל אחיו וחד לעבד וא"כ מאי פריך הגמ' הכא נימא דס"ל אין דנין אפשר משא"א וס"ל מעשר ממון הדיוט עכ"ד והיה נ"ל דמצינו לב"ה ביבמות דס"ב דס"ל דמצות פו"ר זכר ונקבה דיליף מבריאתו של עולם דס"ל דנין אפ' משא"א אך מהרש"א שם הוכיח דדוקא גבי פו"ר הוא דס"ל דנין אפשר משא"א ע"ש לכן נראה עיקר כפירש"י דלמ"ד ממון הדיוט יליף מאשר לו יתירא ולא דרשינן לעכב דכל היכא דאיכא למידרש לא דרשינן לעכב וכ"כ התוס' בזבחים ד"ח ע"א דדרשינן לקרא באא"ע ולא דרשינן לעכב והגמ' דפ"ק דשבועות דדריש חד לעכב ה"ד למ"ד ממון גבוה דאתו מעשר וציבור מחד קרא:

תוס' ד"ה אמאי וכו' ומשני כדי נסבא וה"ה דהומ"ל וכו' עכ"ל ק' דבגמרא בפ' התודה דפ"ג גם בידו הימנית משני כדי נסבא ואם כן קרא במאי מוקי לה שהרי ביום ובידו הימנית ודבר שבחובה כולהו ל"צ קרא וי"ל דהתם אהיקישא דזאת התורה קאי דאיתקשו כולהו זבחים לחטאת ולא קאי אעולא ושפיר אצט' קרא לשאר זבחים לדבר שבחובה ולא הוק"ל להתוס' אלא אההיא דחולין דלא קאי אלא אהיקישא דעולה לחטאת ובהכי ניחא דלא משני הגמ' שם בחולין אידו הימנית כדי נסבא כדמשני בהתודה וע"ש בתוס':

בא"ד ומיהו תימא וכו' שהקשה הר"א וכו' והיה מתרץ וכו' עכ"ל משטחיות לשונם נראה דכוונתם דהר"א היה מתרץ כך ולפי מ"ש הר"א כאן דמוהקריבו הו"א חלוק וכו'

ק' דהו"ל למתני במתניתין שם שהנדרים אינם באים אלא מן החולין אפילו עולת העוף ונדבה באה מן המעשר בעולת העוף ואע"ג דגלי קרא כמשפט דלא אמרינן כן היינו בעולת חובה אבל בעולת נדבה דבה הוא דכתיב והקריבו אכתי מיתוקם שפיר חלוק ועפי"ז מקום אתנו ליישב מה שהק' התוס' בראש הדיבור לעיל גבי עולה אמאי לא פריך הא אינה נאכלת די"ל במ"ש הר"מ בריש ה' חגיגה דעולת ראיה באה מן העוף וא"כ אי בנדבה מיירי לא קשיא מדאינה נאכלת דבע"מ נדבה חלק הכתו' וליכא לאקשויי מדאינה נאכלת אלא בחובה והיינו בכלל מאי דפריך הא כ"ד שבחובה אינו בא אלא מן החולין:

ד"ה מלמד וכו' דסד"א כיון דכתיב לטפילה וכו' עכ"ל ואפילו לב"ש דל"ל טפילה הוה דרשינן כאשר יברכך למעשר ולכך אצט' מסת וקרא דאשר יברכך דרשי ליה לדרשא אחרינא:

ד"ה משום וכו' דאל"כ בדין דנדרים ונדבות ליקדשן וכו' עכ"ל וקושטא הוא דאסור להקדישן לשם שמחה ובקדושים כבר הוא שכ' התוס' לעיל בשם הר"י דשרי להקריבם משום שמחה כיון שאין לו במה לשמוח מתירין לו משום שמחת יו"ט ועיין להט"א ז"ל:

דף ח:

גמ' מתני' לא פליגי וכו' פירש"י לפ' במעו' אבל בבהמה פליגי והא דלא ניחא ליה לפרש דל"פ כלל בדינא אלא בסברא דברייתא דקתני דבהמה עדיפא ונקט מעות וכ"ש בהמה ואידך ברייתא ס"ל איפכא וכדפליגי חזקיה ור"י נמי בסברא משום דא"כ מאי פריך ר"ש לר"ח נימא דר"ח ס"ל בהמה עדיפא ונקט מעות וכ"ש בהמה אלא ע"כ דס"ל מעות עדיפי לכ"ע ועיין להט"א ז"ל:

גמ' שייוריה שייר וכו' משמע דבעי' הוכחה דשייר אבל בסתמא דליכא הוכחה אמרינן דמסתמא ליום אפרשינהו ויוכל להקריבם אח"כ ודברי רש"י בד"ה איתמר נמי שכ' היכא דמוכח וכו' ט"ס וצ"ל היכא דלא מוכח וכו':

דף ט.

גמ' נאמר עצרת וכו' עיין להר"ן בחי' ר"פ הנשרפין שכ' דג"ש אפי' מופנה פרכינן פירכא היכא דכבר למדנו מינה דין אחר ע"ש ולפ"ד ניחא דלא יליף הגמ' ד"ז מג"ש דט"ו ט"ו דכיון דאצט' הך ג"ש לכמה מילי דלא שייכא בהו הך פירכא לא גמרינן מינה ד"ז כיון דאיכא למיפרך הך פירכא דעביד הגמ' דלא שייכא בשאר דינין דילפי' מהך ג"ש דט"ו ט"ו מיהו מהירוש' שהביאו התוס' מוכח דלא כהר"ן ז"ל:

דף י.
גמ' ל"נ אלא לכדתניא נזכר בעה"ב וכו' הא דלא מייתי מתניתין דמעילה דקתני נזכר בעה"ב החנוני מעל משום דלפום פשטא דמתני' דאפי' לא נזכר שליח לא מעל השליח וע"כ מטעמא דשליח עניא וכו' וע"כ יש שום טעם בחנוני דמעל ולכך מייתי מברייתא דמינה מוכחינן התם דמתני' בנזכר גם השליח חמיר אבל בלא נזכר השליח מעל השליח:
תוס' ד"ה בזמן וכו' אבל שאר קרבנות וכו' עכ"ל אבל אי מיירי בנדרים ונדבות שלמים לא מוקמי' ליה בשלמים אלא מכח יתורא דקראי ועדיפ' לן לאוקומה בחגיגה דהשתא מפורש הוא בקרא דחגיגה שלמים היא טפי מלאוקומה בנו"ן דלא שמעי' דבשלמים מיירי אלא מכח יתורא דאי לאו יתורא מיתוקם בעולה די"ל דאפי' בכולה כליל הקפידה תורה בחלב טפילה:

דף יא.
גמ' אתיא הנה הנה וכו' עיין פי' רש"י ועיין למהרש"א בסנהדרין דף נ"א ע"ש:

פרק שני

דף יז.
גמ' מקיש חג השבועות לחה"מ פירש"י דחה"מ יליף מחג הסוכות ור"ל דיליף בהך היקישא גופיה דמה חה"ס כל הרגל לתשלומין אף חה"מ כל הרגל לתשלומין והא כדאיתיה והא כדאיתיה דזה שמונה וזה שבעה וכי יליף חה"ש מחה"מ דיש לו תשלומין כל ז' מימי החול פריך נילף מחה"ס דהוו ח' וכי פריך למאי הלכתא כתביה לחה"ס ה"ה דהומ"ל לאקושי ליה חה"מ לתשלומין אלא דבלא"ה משני שפיר ועיין להט"א:
גמ' תפסת מרובה לא תפסת הק' הט"א הא אורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה אפי' לקולא כמ"ש התוס' בפ"ג דפסחים ע"ש וי"ל דהכא אי ילפינן מחה"מ דאין לו תשלומין הוי חומרא ופריך נילף מחה"ס לקולא משום דאורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה ומשני דהכא איכא תרתי לחומרא ותפסת מועט תפסת:
מתני' ומותרין בהספד ותענית עיין להמש"ל בפ"ו מה' כלי המקדש ולהמג"א סי' תצ"ד:

דף יז.
גמ' אטו עצרת יומי מנינן שבועי לא מנינן וכו' הק' הט"א א"כ למאי אצט' ילפותא דר"א אמר ר"י דלעיל ע"ש ולפמ"ש מהרש"א בכוונת התוס' בד"ה מצוה במ"ש דאלת"ה למ"ל קרא וכו' ע"ש וזוהי עצמה קושית התוס' איבר' דלפ"ד מהרש"א ק' בתי' בתרא שתי' התוס' דלא ילפינן מיובל ק' למ"ל דרשא דר"א אמר ר"י אשר ע"כ נראה דמ"ש התוס' ותי' דלהכי אצט' חג השבועות דהיינו קרא דקאמר הגמרא ועוד חג השבועות כתיב ולאו דרשא דר' אלעזר ולקושית הט"א י"ל דהאי תנא דתני רבה בר שמואל מוקי לקרא דחג

השבועות וחג המצות לבל תאחר כדאי' במסכת ר"ה והגמ' דפריך אר"א מדתני רבה היינו דמ"מ בדינא לא מצינו דפליגי תנאי בתשלומין והתוס' בד"ה ואצט' ה"ה דהומ"ל דאצט' לבל תאחר:

תוס' ד"ה אלא וכו' אף של עצרת מדאורייתא וכו' עכ"ל ק"ק נוקמה אפי' מדרבנן ובכילם לעיסתו דהוה ילפי' מחג המצות משביעי דאסור קצירה ביו"ט מדאורייתא אפי' לצורך א"נ במ"ש התוס' ריש ביצה קמ"ל דשרי לצורך א"נ בשביעי דטבות ואפי' מדרבנן דהא משביעי הוא דילפינן כמ"ש אח"ז וי"ל דלשון וקצרתם דקרא היינו קצירה דכל השנה ולאו קצירה לצורך יומו וכמ"ש ה' קרבן העדה בתוספותיו במשנתנו ע"ש ובכה"ג מדרבנן אסור:

ד"ה ואצט' וכו' וי"ל דההיא ברייתא אתיא לסתור וכו' עכ"ל ומטו בה משמא דהרב לשון ערומי' לפמ"ש בדיבור הקודם דמשום שביעי נקטיה אמאי אצט' להא דתני רבה לאפוקי מצדוקין הא מדאצט' הא דראב"י נסתר דעת הצדוקין שהרי אי עצרת לעולם אחר השבת הו"ל ז' של טבוח ביום השבת והיכי אתי דראב"י למשרי ז' של טבוח וי"ל דהו"א לעולם עצרת אחר השבת ואצט' דראב"י דילפינן מחג הסוכות דהוו שמונה ול"ל לצדוקין תפסת מועט תפסת כדלעיל ועוד י"מ במ"ש התוספות לקמן בד"ה חולו דצדוקים מודים בחולו ש"מ וא"כ לדידהו אצ"ל כמ"ש התוס' לעיל דמשום שביעי נקטיה:

דף יח.

ד"ה חולו וכו' כיון דאקרא סמכינן לא מסתבר וכו' עכ"ל משמע דוקא היכא דאיכא אסמכתא אבל בלא"ה אע"ג דהתורה התירה יש כח ביד חכמים לגזור דלא כמ"ש הט"ז בי"ד סי' קי"ז ע"ש:

דף יח:

רש"י ד"ה ולא הוחזק וכו' אלא לרחיצה וכו' עכ"ל כ"נ מהגמ' בחולין דל"א ע"ב דפריך מהאי מתני' לרב דמכשיר בירד להקר ואי איתא דמיירי בירד לטבול אלא דלא נתכוון לשום דבר א"כ לר"י דפליג שם קשיא דהא ל"פ אלא בלהקר ול"ק מ"ש הח"א גם מ"ש דלפירש"י דוקא בנתכוון לרחיצה אבל לא נתכוון כשר ק' דא"כ מאי פריך התם ולקמן ממתני' דהוחזק לחולין ולא הוחזק למעשר נימא דה"ק דוקא לחולין הוא דלא הוחזק למעשר אבל בלא נתכוון כשר אפי' לתרומה ועיין למהרש"א בתוס' בד"ה כאן לחולין ע"ש:

ד"ה כאן לחולין וכו' והשתא אפי' נוטלן נמי וכו' עכ"ל הא דלא הקשו קושיתם אמתני' דקתני הוחזק לחולין לא הוחזק למעשר דא"כ אפי' נוטלן נמי משום די"ל דדוקא בדבר הטעון טבילת כל הגוף הוא דבעי' הוחזק לתרומה אבל בנטי' נטל לחולין מהני לתרומה

ועפי"ז מה שהוכיח מהרש"א דאין לחלק בין נתכוון ללא נתכוון ממתני' דהוחזק לחולין ע"ש ליתא דש"ה דבטבילה מיירי ודע דדעת הרשב"א ז"ל דבנט"י דחולין בעי כוונה ושמעתין דאמרינן דבחולין לא בעי כוונה דוקא בטבילת ידים ועיין למהרש"ל ביש"ש ולפי"ז ע"כ דברייתא דקתני בין נתכוון בין לא נתכוון בטבילה מיירי והגמ' פריך טבילה אטבילה ולפי"ז מתורצ' קושית התוספות די"ל דדוקא בטבילה דבלא כוונה לא מהני לתרומה אבל בנט"י דבכוונה היא כיון דכיון מיהא לחולין מהני לתרומה ומתני' דהוחזק לחולין לא הוחזק למעשר בטבילת כל הגוף מיירי:

דף יט.

ד"ה נגזור וכו' מדגזרינן בגל של ים וכו' עכ"ל לכאור' דר"ל דאמאי ס"ד דגזרינן גל שנתלש אטו חרדלית של גשמים הא הים מטהר בזוחלין ולא גזרינן מיהו ק' נימא דשאני גל שנתלש דנפסק מן הים ודמי למי גשמים ע"כ נראה דר"ל דגל של ים אסור ממתני' דמייתו אחר כך דקתני אין מטבילין בחרדלית:

בא"ד הא בשל ים נמי ל"מ וכו' עכ"ל ק"ק נימא דנקט גשמי' לכ"ע דשל ים פליג ר"י במקואו' דס"ל כל הימים מטהרין בזוחלין ויש לכוין זה במ"ש אח"ז ולפי' א' ניחא דמק' שפיר מור"י ועיין במהרש"א ז"ל:

דף כ.

ד"ה רבי וכו' אפי' תגע בה לא הוי אלא פוסל וכו' עכ"ל לחד פי' שפירש"י גבי מגריפה טמאה דלא נשמר מדבר הפוסלו דכיון דפסולה אסור להשתמש בה לכתחילה לא יתכן תירוצם דה"נ המים כיון דפסולים אסור להשתמש בהם פסח:

ד"ה נימא וכו' וחזר הרוק ומטמא למפה וכו' עכ"ל משמע דס"ל דאפי' משקין הבאין מחמת ידים מטמאין כלי ועיין פי' רש"י והתוספות בפ"ק דשבת בסוגיא די"ח דבר:

פרק שלישי

דף כ:

ד"ה הכלי וכו' ותי' הר"י דל"מ צירוף לחולין עכ"ל ר"ל מדכתיב צירוף גבי הקדש משמע דלחולין לא דלא מצינו דכתיב צירוף גבי חולין דאי מצינו דכתיב צירוף גבי חולין ע"כ קרא דקדש לשום דרשא אתא ועיין להט"א ז"ל:

ד"ה כלים וכו' דלהכי נקט נגמרים ולא נעשים וכו' עכ"ל משמע דקושטא הוא דאפי' נעשים צריכי טבילה והיינו במידי דמהני ליה טבילה החמירו להטבילו אבל בכלי חרס דל"ל טהרה במקוה לא החמירו לפוסלו לגמרי וכה"ג כ' התוס' בפ' כ"ש גבי נטל"פ ול"ק מ"ש הט"א ע"ש:

דף כא.
ד"ה האונן וכו' והביא הר"א סעד לדבריו וכו' משמע דעולה יקריבנו' וחטאת תאכל וכו' עכ"ל דבריה' תמוהים דבמתני' שם בשקלי' תנן תעוב' צורתן ויצאו לבית השריפ' וע"ש בירוש' ועמ"ש בחי' בפסחים די"ד ע"ש:

דף כא:
ד"ה דקיטרא וכו' ולא סלקא להו הסקה משום מעלה דקדש וכו' עכ"ל נראה דמיירי שהמים הם מים מקודשים ולכך לא סלקא להו הסקה ול"ק מ"ש הט"א ע"ש מיהו ק' דא"כ מאי חומר בקדש מבתרומה בזה הא אמרינן שם בפ' כ"ש דל"ד ע"ב דכי היכי דאמרינן אין זריעה להקדש כך אין זריעה לתרומה ע"ש:
ד"ה בתרייתא וכו' וע"ק למורי דר"נ וכו' עכ"ל קושיתם היא לפי' קמא שכ' בד"ה דקוטרא אבל לפי' היש מפרשים שכ' שם דמנגב היא מעלה לחודה ל"ק אלא מרביעי בקדש ואי רביעי בקדש דרבנן ניחא הכל:

דף כב.
גמ' מפני שהוא טמא מג' ע"ה ואין כלי טמא חוצץ אע"ג דטומאת ע"ה דרבנן וכלי שהוא טמא בטומאה דרבנן חוצץ בפני הטומאה כמ"ש התוס' בפ' לא יחפור גבי עכו"ם דחוצץ מ"מ בע"ה שהחמירו בו משום ס' טומאה דאורייתא אינו חוצץ כמ"ש הר"ש ועיין להמש"ל בפרק י"ב מה' ט"מ:

דף כב:
גמ' אלא אמר אביי מתוך חומר וכו' קאמר אלא משום דהשתא ל"צ תו לשינוייא דמשני הא בגופו הא בכליו דהשתא י"ל הא דקתני נאמנים הוא בט"מ דיש בו הזאה ואיכא טעמא דמשום חומר וכו' והא דאמרינן דמטבלינן להו בטומאה דליכא הזאה אך לפי' התוס' בד"ה ואטבילה ק' לשון אלא דקא' וע"ש במהרש"א:

דף כג.
גמ' הא מני ר"ח וכו' עיין להכ"מ בפי"ב מה' אה"ט דין ג' במ"ש ליישב פסקי הרמב"ם ולדבריו ק' אמאי קא' הא מני ר"ח נימא דרבנן מודו בהא מההוא טעמא גופיה דראה ר' דבריהם כאן:
גמ' אבל מעבירן ע"ג הגשר כאן מיירי בהולך על רגליו ע"ג הגשר אבל מ"ש רש"י במס' שבת ד"ס ע"ב לא יעבירם ע"ג הגשר היינו בגשר ההולך על פני המים דדמי לספינה:

דף כג:
גמ' אלא מעתה לא תטמא אדם וכו' משמע דאי הוי משום טומאה דע"ה כדמעיקר' ניחא דטמא אדם דכיון דמשום ס' זב הוא חיישי' דהחותכ' שמא נגע ברוק דע"ה וק"ק מאי פריך נימא דמשום חששא דע"ה נמי איכא כדאמרינן מעיקרא ועשאוה נמי כט"ש וי"ל

דאי איכא חששא דע"ה לאיזה ענין עשאוה כט"ש למנו' בו א' וב' כדפירש"י הא ע"ה עושה נמי א' וב':

שם הכלי מצרף וכו' פירש"י במתני' דנגע הטמא בא' מהם בעודן בכלי משמע דאם נגע קודם שהושמו בכלי אינו טמא חבירו ע"י צירוף אח"כ הקשה הט"א אמאי לא מטמא חבירו הא הוא א' ועושה חבירו ב' ע"ש ול"ק דפירש"י כן לרבינא דס"ל בפ"ק דפסחים די"ד דאין אוכל מטמא אוכל אפי' בקדשים אלא מדרבנן ע"ש ולר' חנין דנ"ל צירוף כלי מקרא וס"ל דמתניתין מדאורייתא קאמר ואף לר"י דצירוף מדרבנן י"ל דרבנן לא גזרו כ"כ שיטמא אוכל חבירו על ידי צירוף דתרי חומרי לא עבדי:

גמ' על אפר חטאת שנגע הטמא וכו' עיין להתוס' ביומא דמ"ח ע"ב שכ' ואדרבא משם יש ראיה מדנקט בסיפא ט"י וברישא טמא ע"ש והק' הט"א הא ל"מ למינקט ט"י דט"י כשר בפרה וי"ל דר"ל מדלא נקט להו בחד גוונא דהיינו גם בסיפא טמא אלא ע"כ דנקט ט"י לרבותא דאפי' ט"י דקלישא טומאתיה מטמא ע"י צירוף וזו ראיה למ"ש מקודם דיש לחלק בין ט"י לטמא לענין צירוף:

תוס' ד"ה שאם וכו' דלא פסיקא ליה אי מחתה של כסף קדשה וכו' עכ"ל פי' הא דלא מוקי לה במחתה של כל יום ובשל זהב משום דכ"ש מחברן משמע כל כלי ואפי' של כסף וכל זה לא יתכן אלא אי מחתה של כסף קדושה אבל אי אינה קדושה א"כ סתם כ"ש הוא מחתה של זהב דשל כסף אינה כ"ש אלא ע"כ דס"ל מחתה של כסף קדושה או לפחות מספקא ליה אי קדושה או לא ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כד.

גמ' דאוריית' יש לה תוך מצרף עיין להט"א שהק' אמאי הכא פשיט"ל דדוקא יש לה תוך וגבי הסל מצרף לחלה מבעיא ליה להגמ' בכלי שאין לו תוך אי מצרף ע"ש וי"ל דשאני הכא דנ"ל מדכתיב כף אחת ובעינן דומיא דכף:

גמ' אמר רב שיזבי בחיבורין שנו הקשה הט"א כיון דמטמא שמא יגע ידו הטמאה בקדש והא דאין אוכלין נגובים בידים מסואבות הוא מה"ט דשמא יגע כדלקמן אמאי מני להו בתרתי ע"ש ולפמ"ש התוס' לעיל דכ"א ע"ב בד"ה דקיטרא בשם י"מ דמנגיב מעלה בפ"ע א"ש די"ל דצירוף ורביעי בקדש תרוויהו דרבנן והך דמנגיב מעלה בפ"ע והנך דיד מטמאה חברתה ואוכלין אוכלים נגובים חדא מעלה נינהו:

רש"י ד"ה אינו דין וכו' ולמ"ד אמרינן דיו הני מעלות דרבנן נינהו וכו' עכ"ל והך דיליף בסוטה ג' בתרומה מק"ו דט"י שהביא רש"י לעיל ע"כ כמ"ד לא אמרינן דיו ולמ ל "ד אמרינן דיו נ"ל מדרשא אחריתי דג' בתרומה ודאי לכ"ע דאורייתא:

תוס' ד"ה אלא וכו' ואי משום תרומה וכו' עכ"ל ר"ל נימא לעולם בקדש אפילו שלא בחיבורין ומאי דאמר ר' שיזבי בחיבורין שנו אתרומה קאי דבתרומה אפי' בחיבורין שרי ולא גרסי' התוס' אבל שלא בחיבורין לא אלא גרסי בחיבורין שנו לחוד:

דף כה.

גמ' אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא לפי' התוספות דבגלילה מאחרין צ"ל דוקא בגלילה שהוא מקום אחד ואזלי' בתר רובא דעלמ' אבל באפלי שהוא בכל המקומו' לא ובזה ל"ק מ"ש הט"א ע"ש:

דף כה:

גמ' טול אתה חטין וכו' טול אתה יין הא דקתני תרי גווני רישא דטול חטין לענין טו' כפירש"י וטול אתה יין לענין המקום ולח ויבש דקתני היינו מין לח דהיינו שמן ומין יבש חטין וכ"נ מפירש"י בד"ה שורף ול"ק כל מה שהק' הט"א:

רש"י ד"ה ויניחנה וימכרנה עכ"ל לא ידענא אמאי נקט וימכרנה גם אמאי לא כ"כ גבי יניחנה לגת:

ד"ה ואין בודקין וכו' כיון דאין זמן קבוע וכו' עכ"ל לפ"ז מ"ש בגמ' לא העמידו דבריהם במקום כרת לאו עיקר טעמא ועיין להתוס' בפסחים:

דף כו.

רש"י ד"ה נאמנין וכו' דכול' מתניתין אחומר בקדש מבתרומה קיימא וכו' עכ"ל לשונו ק' להולמו דאחומר בתרומה מבקדש הול"ל דהא בקדש נאמנים ובתרומה אין נאמנים ונראה דמ"ש דבקדש נאמנים לו' לא נגענו ואין נאמנים בתרומה היינו ר"ל דבקדש צריך שיאמרו לא נגענו אבל בתרומה א"צ שיאמרו דאפילו בסתמא טהורין ומאי אין נאמנים בתרומה היינו א"צ לנאמנות וכה"ג אמרינן בגמ' לקמן ומאי לא יניחנה א"צ להניחה ובהכי א"ש מאי דפריך בגמרא ממתניתין שנכנסו בתוך הבית וק' מאי פריך נימא דהא דקתני כל הבית טמא בשלא אמרו לא נגענו ועפי"ה ניחא דמתני' דהגבאין אפי' בתרומ' מיירי ומשנתנו קתני א"צ לנאמנו' דאחומר בקדש קאי ועפי"ז ניחא גם מ"ש הט"א דמאי פריך נימא דמתני' בתרומה מיירי ע"ש:

דף כז.

מתני' ואבע"א וכו' אלא משום דיליף משלחן וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דר"ל דאמ' לעיל מפני שמגביהין אתי כרבנן דלישנא בתרא ע"ש ואכתי ק' בדבריהם במ"ש אח"ז דרבנן דס"ל בטיל הציפוי ס"ל מדאצט' לרבויי שלחן וכו' דאמאי הוערכו לזה הא אפי' ילפי משלחן ניחא דס"ל דטעמא דשלחן מפני שמגביהין:

גמ' ששמלאין מצות כרמון וכו' עיין להפר"ח ברישׁ הלכות ר"ה:

תם ונשלם מסבת חגיגה וסליק סדר מועד ב

מסכת יבמות

פרק ראשון

דף ב.

פירש"י בד"ה ואם חמותו וכו' ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו וכו' עכ"ל לפ"ז פי' בתה דקרא היינו אשתו ואשה דקרא היינו חמותו וק' דבסמוך כ' דאשה היינו ע"י קידושין וי"ל:

תוס' בד"ה אשתו וכו' ובתר הכי דריש לה מנדה נר' מדבריהם דעיקר ההכרח הוא מת"כ ולא מירוש' והיינו משום דמהירוש' י"ל דמערירי ממעט להו אבל בת"כ קאמר מה אחות אביו ואחות אמו וכו' והנך לא כתיב בהו ערירי ותי' דאית בהו ערירי מהיקשא דר"י:

דף ב:

בד"ה או וכו' והר"א מבורגוילא וכו' עכ"ל ק"ל דלפ"ד הר"א אמאי קטנה אינה מתייבמת הא ס"ס הוא דשמא אינה אילונית ואת"ל אילונית שמא היה מקפיד והו"ל אשה דעלמא וי"ל דס"ס העשוי להתברר לא סמכי' עליה כמ"ש הפר"ח בכללי הש"ס והכא עומד לברר אי אילונית אי לא אבל ק"ל לדברי הר"א דבגיטין דף פ' ע"א תנן אם הלכו הצרות ונשאו ואח"כ נמצאו אילוניות אלו העריות תצא מזה ומזה משמ' דנמצאו אח"כ אילוניות ובגמ' שם נשאו אין זינו לא דאי זינו מתייבמת ולדברי הר"א שמא לא היה מקפיד והו"ל אשת אח שלא במקום מצוה וי"ל:

בא"ד אע"ג דבקדשה ע"ת וכו' עכ"ל התוס' שם בפ' המדיר לא הוק"ל אלא לפי מ"ש שם דאפי' בקדשה סתם ע"ש ונר' דס"ל דמקדשה ע"ת ל"ק דכיון דהזכיר התנאי הרי אסיק אדעתיה המום וכשנכנס סתם מחיל התנאי אבל בקידש סתם באילונית י"ל דלא אסיק אדעתיה המים וא"צ לחלק בין אילונית לשאר מומין אלא לפמ"ש דאפי' בקדשה סתם צריך גט:

בד"ה ואי אתה וכו' משמע דבקדושי קטנות נמי איירי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דס"ל דלר"מ חמותו לאח"מ בכרת ע"ש וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' א"ב וע"ש למרן בכ"מ ומאי דק"ל להר' ז"ל דבפלוגת' לא קמיירי ובהא פליגי רע"ק וריי"ש ע"ש בלא"ה ק' מאי ק"ל להתוס' דהא פליגי תנאי ארי"ש כדתנן שם בפ' בא סימן עד מתי ממאנת עד שתביא ב"ש די"א עד שירבה השחור ע"ש:

בד"ה בתו וכו' היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דבקידושין לחוד לא אסירא ומ"ש בתר הכי לשון קדושין ל"ד וכ"ה בפסקי תוס' וכ"נ מדברי הטור

באה"ע סי' ט"ו שכ' בת אשתו מן הנישואין ע"ש וכו' מגמ' דר"פ נושאין שהביאו התוס' בסה"ד דטעמא משום שאר ע"ש ובאירוסין ליכא שאר כמבואר בגמ' בסנהדרין דף כ"ח ע"ב ע"ש אך מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' א"ב דין ז' שכ' כיון שקידש אדם אשה נאסרו קרובותיה וכו' וחשיב בת אשתו ע"ש נראה דאפי' מן האירוסין:

דף ג.

גמ' ליתני אוסרות וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל וק"ק מאי פריך ליתני אוסרות כיון דס"ד דלשון אוסרות לא א"ש אחליצה נימא דלכך קתני פוטרות משום דבעי למיתני מן החליצ' ומן היבום לאשמועינן כאבא שאול כדלקמן וי"ל כיון דבמאי דתני פוטרות אתי למטעי דאי בעי מיבם כדפירש"י לא הו"ל למיתני פוטרות כדי לאשמועי' כאבא שאול:

דף ד.

תוס' בד"ה דא"כ וכו' כיון דהלמד נכתב במקומו וכו' עכ"ל לפי זה דלא יבא ממזר הוא משום מופנה ולא משום מוכח כמ"ש בתחלה דההוא הלמד נכתב במקומו:

דף ד:

גמ' ותנא דרי"ש טעמא וכו' הא דתלי לה בתדרי"ש עיין פירש"י ז"ל ואילולי פי' היה נר' יותר לפ' דמאי דקאמר הגמ' ותנא דרי"ש נמשך עם הקודם ילפי' שעטנז ותנא דרי"ש ואח"כ פריך טעמ' וכו':

תוס' בד"ה ואמר וכו' ושמעתי בשם ר"י וכו' עכ"ל ק"ק נימא דאי לאו יחדיו הוה מסתברא דתוכף תכיפה א' חיבור והו"א כלאים שרי בציצית אבל לפום קושטא דמילתא דכתי' יחדיו וממעטי' תכיפה א' אז מוקמי' לקרא דציצית בתכיפה א' ולית לן שום הוכחה דכלאים בציצית שרייה רחמנא:

דף ה.

תוס' בד"ה מה וכו' אבל סוגיא דשמעתין וכו' עכ"ל מה שפי' מהרש"א דאא"ע דקאמר הגמרא היינו אראשו רש"י ז"ל לא פי' כן אלא אזקנו הוא דקאמ' אא"ע ועוד דלפ"ד לא א"ש מ"ש התוס' לקמן דהומ"ל משום עשה ול"ת דהא הגמ' ידע כ"ז וקאמר דראשו אא"ע ולקושייתו נרא' דבס"ד י"ל דהאי תנא דזקנו ל"ל ג"ש דקרחה קרחה דאמרי' בגמ' בפ"ב דמכות וכיון דל"ל ג"ש בישראל דכתיב לא תשחית שרי במספריים אבל בכהני' דכתיב גילוח אסור מספריים וא"כ ל"מ לאוקי קרא בישראל דכיון דישראל דכיון דאפשר ע"י מספריים לא דחי דגילוח מצורע דבעי תער מדרשא דראשו דמוקמינן למצורע ונזיר הוא דנ"ל כדאיתא בפ' ג' מינים ע"ש וא"כ נוכל לומ' דהשתא להאי תנא דזקנו מצורע הוי במספריי' ולכך לא מוקי קרא אלא בכהנים דאפי' במספריים אסיר ודחי ליה עשה דמצורע משום דא"א לקיים בע"א:

בד"ה ואכתי וכו' הוי טפי אינו שוה בכל וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז היכי ילפי' מיניה בעלמא באא"ע דעשה דוחה ל"ת השוה בכל לגמרי נימא תנהו ענין לשוה קצת וכה"ג הקשה מהרש"א ע"ד מהרש"ל בפירוש רש"י ז"ל:

דף ו.

בד"ה טעמא וכו' קרא דכלאים בציצית למ"ל וכו' עכ"ל מהרש"א משם הפ"י וי"ל דא"כ יחדיו למ"ל לב' תכיפות הא ידעי' מדסמך כלאים לציצית ועיין להתוס' לעיל דף ד' בד"ה ואמר ע"ש:

בד"ה נגמר וכו' דילמא שאני הכא דהוי עשה ול"ת וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאקשויי היכי יליף תנא דברייתא דאל יטמא משבת נימא שאני שבת דהוי לאו ועשה השוין בכל אבל טומאה דהוי לאו ועשה שאין שוין בכל דחי' כדילפי' לעיל מראשו וכמ"ש התוס' לעיל:

בא"ד ועשה דבת כהן עדיפי וכו' עכ"ל נר' דק"ל אמאי אצט' קרא דבת כהן לא דחיא שבת הא ק"ל דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ונהי דהוה ס"ד דדחי לאו שיש בו כרת משום דמ"ל חומרא רבה וכו' אבל לאו ועשה פשיטא דלא דחי כמ"ש התוס' בדבור הקודם ותי' דהוה ס"ד דדחי משום כפרה ועיין למהרש"א ז"ל:

גמ' ליגמר מהכא התוס' ר"פ במה בהמה כ' דבשבית' בהמתו ליכא אלא עשה וכ"ד הרמב"ם רפ"ך מה' שבת ע"ש בה' המגיד אבל דעת רש"י בפ"ק דע"א דט"ו דיש בו לאו כמו מחמר ע"ש ולכאורה יש להוכיח מכאן כדעת רש"י מוקי לה בהשבתת בהמתו דליכא אלא עשה וסד"א משום דהשוה כבודן לכבוד המקום דחי עשה דכיבוד לעשה דהשבתת בהמתו קמ"ל דמאי אולמיה דהאי עשה וכו' ולעולם דאתי עשה ודחי ל"ת מיהו הא ליתא דהשתא דלא ס"ד ליתא דהכשר מצוה ודאי דאתי עשה דכיבוד ודחי עשה דשבת שהרי במחמר נמי איכא עשה וכמו שכ' התוס' בד"ה נגמר וכו' ומכאן ק' למ"ש הרמב"ן לדעת הרמב"ם הביאו ה' המגיד שם דבמחמר ליכא לאו אלא עשה ע"ש:

פירש"י בד"ה מאי לאו וכו' הו"א אתי עשה וכו' עכ"ל נר' מדבריו דכי איירי קרא בעשה שיש בו כרת אצט' לגופיה דלא כמ"ש התוס' לעיל בד"ה טעמא וכו' ולפ"ז ק' מאי קאמר טעמא וכו' הא בעלמא דחי דילמא ילפי' מינה וכמו אי איירי במחמר דפריך ונגמר מינה וצ"ל דס"ל דכיון דקרא לא כתיב אלא במקום סקילה שמעי' דבעלמא דליכא אלא כרת דחי מדלא גלי אלא במקום מיתה ואכתי עליה למ"ל וכ"כ התוס' לקמן בד"ה טעמא:

דף ו:

גמ' לא ר' יוסי וכו' ק"ק דניפרוך ליגמר מהכ' כדלעיל וע"כ הכשר מצוה ונגמ' מכיבוד או"א ולמ"ל קרא בהבערת בת כהן וכדפריך לעיל וי"מ דהכא ליכא למיפרך ליגמר מהכא דהכא איכא עשה ול"ת ול"ל השתא חומרת כפרה דכ' התוס' לעיל בד"ה נגמר דלא

כ"כ התוס' אלא למאי דקאמר הגמ' לקמן דמשום כרת הוא כמ"ש מהרש"א שם והגמר' השתא דחי דלא נימא חומרא דכפרה:

דף ח.

גמ' לחומרא מקשי' וכו' מכאן מוכח דהא דאמרי' בעלמא היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן לאו מכח דהוי ספק וס"ד לחומרא דאי איתא הכא אמאי אינה חולצת כיון דספיקא הוא אלא ע"כ דמדה היא בתורה ועיין להתוס' בריש קמא ד"ד בד"ה דומיא דכ"כ מכח קושי' שהק' בגמ' שם וע"ש להרשב"א ז"ל בחי':

תוס' בד"ה רבא וכו' וא"ת והא לכל הפחות וכו' עכ"ל ה' טורי אבן בחי' למגילה ד"ג ע"ב בד"ה ולאחותו כ' דלק"מ דרבא לטעמיה דס"ל שם בפ"ג דזבחים דלא אמרי' הואיל ואשתרי אשתרי אלא לגבי טומאה דדחויה היא אבל מצורע דהיתרן הוא לא ע"ש ודבריו תמוהים דא"כ קשיא לרבא מהאי ברייתא דמצורע שחל ח' שלו כדפריך הגמ' שם לעולא ועכ"ל לא ס"ל כעולא דביאה במקצת ל"ש ביאה וא"כ היינו מה שתי' התוס' בתירוצא קמא ולפי תי' בתרא דרבא ס"ל כעולא צ"ל דרבא שם הק' אדרבה בטומאה מסתברא דאמרי' הואיל ואשתרי אשתרי טפי ממצורע וכיון דאפי' במצורע אמרי' הואיל כ"ש בטומא' ואתא לאפוקי מדאביי דאמר בטומאה לא אמרי' הואיל ומה שהקשו שם בברייתי' דולאחותו אמאי לא מוקמי' חד קרא לגופיה למי' דכהן והוא נזיר א"מ לקרובים דסד"א דאמרי' הואיל ואשתרי כהן אשתרי נזיר ע"ש ל"ק דכהן לא אשתרי כלל בקרובים ולא הזהירה תורת בקרובים וכה"ג לא אמרי' הואיל ול"ד להני דאמרי' בהו הואיל ואשתרי אשתרי:

דף י.

תוס' בד"ה לעולם וכו' וא"ת ליתני א"א וכו' עכ"ל והא דלא ק"ל בשינויא דר"א קרחינאה משום די"ל דאי לא קתני ולר"א אסורה לינשא בחיי המגרש:

בא"ד תדע דלא תני לוי חייבי לאוין וכו' עכ"ל ולשינויא קמא דקאמר ר' הני כללי ל"ל וד"ח תני פלוגתא הא דלא תני חייבי לאוין לר"ח משום דלא ס"ל כרע"ק אבל ר' דקאמר בפלוגתא לא קמיירי מ"ל להך שינוייא דאפילו פלוגתא דס"ל כוותיה לא קתני:

בד"ה לר"י וכו' א"כ ע"כ סבר נמי דאין קדושין תופסין וכו' עכ"ל ואמתני' דפרק ד' מיתות שהביאו לעיל דס"ל לר"י קדושין תופסין לא ק"ל הכי משום דלא מוכח ממתניתין דקדושין תופסין ולא כ' לעיל אלא דאליבא דתנא דמתני' אין הכרח דס"ל לר"י אין קדושין תופסין וע"ש בגמ':

דף י:
גמ' אלא שליחותא וכו' מזה מוכח דלר"י נמי אי לאו קרא הוה בכרת כמו לר"ל כמ"ש מהרש"ל בתוס' בד"ה איהו דאי לר"י אי לאו קרא הוה שרי כמ"ש במ"כ לא הוה צריך לשליחותא לאפוקי מס' ר"ל דס"ל בכרת וכו' מדברי התוס' לקמן בד"ה חד אך ק' דמלישנא דקאמר מי איכא מידי נראה דמסברא בלא קרא הוה שרי:

דף יא.
פירש"י בד"ה עמד וכו' אחר חליצה או אפי' וכו' עכ"ל ק"ק לפמ"ש רש"י לעיל דלר"ש דוקא אחר חליצה וקידושין ע"כ הכא אחר קידושין דוקא מדאוקמה כרבנן:
תוס' בד"ה צריך מאחר דאסירא לבעלה וכו' עכ"ל קשה מ"ש מדתנן בר"פ יש מותרות אלו אסורות לבעליהן ומותרו' ליבמיהן ע"ש וי"ל:

דף יא:
גמ' וחכ"א אחת זו ואחת זו אסורה אלא מת"ל וכו' פירש"י משום דכתי' והיתה לשון הויה שהיא קידושין וכיון בזה לתרץ מ"ש התוס' בד"ה לרבות וראיתי להרמב"ן ז"ל על התורה בפ' תצא שכ' וז"ל והנה הם ב' לאוין יזהיר במחזיר גרושתו משנשאת ויזהיר במחזיר אשתו שנטמאה בזנות ע"ש והוא תימה דלרבנן אפי' מן הארוסין ולר"י בן כיפר ל"ל לאו בסוטה ונ"ל דאפי' לרבנן מקראי א"י מידי פשוטו כמ"ש בגמ' בסמוך וא"כ הו"ל כתיבי תרווייהו מן האירוסין מדכתיב לשון הויה כדפירש"י ואחרי אשר הטומאה הוא נשואין אלא משום דקרא יתירה הוא כיון דמלשון הויה שמעי' דאפי' מן האירוסין ולהכי מוקמי ליה דאתא נמי לסוטה והו"ל כאלו כתיבי תרי לאו במחזיר גרושתו וסוטה והרמב"ן כיון לישב פשט המקרא וראיתי לה' ראש יוסף בח"מ סי' ל"ד דיצא לידון בדבר חדש דמן האירוסין אינו אסור אלא מדרבנן ואינו נפסל לעדות אלא מדרבנן ועפי"ז כ' לישב דברי רי"ו ונסתייע מדברי הרמב"ן עש"ב וליתא דחכמים ס"ל מדאורייתא הוא כדקאמרי אלא מה ת"ל וכו' דר"ל דכיון דאפי' מן הארוסין אסור משום דכתיב לשון הויה וכדפירש"י א"כ מה ת"ל אחרי אשר הוטמאה וכ"מ עוד לקמן בפ' האשה רבה דף"ח ע"ב דפריך א"ה סיפא דקתני וכו' ע"ש ואי איתא דמדרבנן הוא לא פריך מידי וע"ש עוד לה' ראש יוסף שנר' מדבריו שנעלם ממנו סוגיא דשמעתין ע"ש:
שם אמינא לך סוטה ודאי וכו' לפי' התוס' דדוקא טומאה דכתיבה בלשון לאו א"כ לר"י בן כיפר דליכא לאו בסוטה שפיר חולצת וק' דמאי פריך ממתני' דחולצת נוקמה כר"י בן כיפר דהשתא א"צ לדחות מאי נסתרה נבעלה וצ"ל דמ"ל דמתני' ליכא מאן דפליג ובהכי י"ל מ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה ר"ש ע"ש ואכתי ק' בגמ' ריש מכילתין דפריך ליתני

סוטה מאי פריך לישני בפלוגתא לא קמיירי ואף למ"ד בפלוגתא קמיירי היינו בפלוגתא דס"ל כוותיה כמו שהוכיחו התוס' לעיל דף י ע"א ע"ש וי"ל:

עוד בגמ' אמר ליה תניתוה וכו' מפירש"י נראה דפשיט לל"ב ועיין במ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל לישב פירש"י דאף דהמבעי מיפשט פשיט"ל דלרבנן כיון דאיעקר איעקר מ"מ הפשטן פליג עליה בהא והוכיח זה מברייתא הלזו דכר"י ן' כיפר לא מיתוקמא דקתני היא חולצת וע"כ כרבנן ומדהיא אינה מתייבמת ע"כ דאין מקרא יוצא מידי פשוטו דאי מיעקר איעקר מתיבמת שפיר כן הוא דעת רש"י ז"ל לסברת הפשטן דהשתא וכיון דשמעי' מינה דלרבנן אין מקרא יוצא מידי פשוטו וכתיבה בה טומאה ואפ"ה צרתה מתיבמת ע"כ דהיא טעמא משום דדרשי' היא תועבה ואין צרתה תועבה וממילא איפשיטא לן לר"י בן כיפר דצרתה מתיבמת דדרשי' היא תועבה ואין צרתה תועב' דבהא לא פליגי ואתי שפיר הכל:

תוס' בד"ה צרתה וכו' וכ"מ לקמן וכו' עכ"ל הוו מצו לאוכוחי כן מהפשטן הא דקאמר וקתני אם היה מיבם מיבם לכשירה ואי איתא דאי לרבנן אין מקרא יוצא מידי פשוטו אינה חולצת אמאי לא הוכיח מרישא דקתני אם היה חולץ חולץ לפסולה ואי אין מקרא יוצא מידי פשוטו אמאי חולץ לפסולה ומדלא הוכיח אלא מסיפא מוכח דלרבנן חולצת אפי' להצד דאין מקרא יוצא מידי פשוטו:

דף יב.

בד"ה מאי וכו' וא"ת אמאי לא פריך וכו' עכ"ל דקדק מהרש"א ז"ל אמאי לא הוק"ל מצרת ממאנת ולא מיתרצא בשינויא דגמ' וכו' ע"ש ולא היא דבשינויא דגמרא ודאי מיתרצא די"ל דזו היא למעט צרת אילונית דמתייבמת ואינו מוכרח שימעט הכל אלא כיון דמיתוקם מיעוטא לחדא מילתא סגי ועיין בתוס' הרא"ש ומעתה י"ל דלא הוק"ל להתוס' אלא מצרת מחזיר גרושתו דר"ש איירי בה לעיל דבעו מיניה מר"ש ואיהו הוא דמותיב הכא אצרת אילונית אבל הנך מימרי דממאנת וצרת סוטה אפשר דלא שמיע ליה לר"ש:

דף יב:

בד"ה שכבר וכו' מדרבנן מפני שנראית וכו' עכ"ל לפ"ז מאי פריך מרבה בר שמואל נימא דתוך זמן ואחר זמן היינו בשנת י"ב ואחר י"ב וקודם הבאת השערות דהשתא ליתא למה שהכריחו התוספות בדבור הקודם דא"כ מצינו חמותו ממאנת וכו' משום דאי בי"ב מתה ואי אחר י"ב מדרבנן אינה ממאנת כיון שילדה נראית כגדולה ועיין מה שהק' מהרש"א ובתירוצו יתורץ קו' זו מיהו בקושיתו בלא"ה י"ל דהגמרא כאן לא הגיה אלא מכח קושי' וכיון שיתורץ בלא הגהה ניחא ליה ולכך קאמר לעולם שמא תמות והיותר נ"ל דהגמ'

גופה קי"ל דתוך זמן ואחר זמן היינו הבאת שערות והתוס' בדבור הקודם נחתי לאוכוחי מנ"ל שדעת הגמרא כן וניחא הכל:

דף יד.
תוס' בד"ה פשיטא וכו' אבל הוא ראב"ש שהוא תנא וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ לקמן דפריך מברייתי' דנמנעו מן הודאי אלא ב"ש אמאי נמנעו מב"ה בני חייבי לאוין נינהו וכו' מאי פריך נימא דהך תנא דברייתא ס"ל כרע"ק א"ש: דיש ממזר מחייבי לאוין ובשלמא אי ר"א אמורא א"ש:

דף טו.
בד"ה איני וכו' לפי שר"נ מתלמידי ב"ש וכו' עכ"ל לפ"ז הו"מ הגמ' לאוכוחי דעשו ב"ש כדבריהם מדהיה חושש שלא שמרה ר"צ:

דף טז.
בד"ה בני וכו' ועוד אור"י דלא תהיה וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז בגמ' לקמן דצ"ב דקאמר אי קדושין תופסין לא אתי קרא אלא ללאו ע"ש הא אפי' קדושין תופסין אתי קרא לומר דאינה מפקעת הזיקה:

דף טו.
בד"ה נכרי וכו' וע"כ ר"י דאמר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דגם לתי' קמא דהא בהא תליא י"ל דההיא כמ"ד אליבא דר"י הולד כשר אלא דלפ"ז הי"ל לרש"י לפ' בדר"י דלקמן דוכולן לפסול כמו לר"א וכו' ע"ש דבריו תמוהים דלר"י דנ"ל מכי יסיר ודריש ולא בנך הבא מן הנכרית קרוי בנך אבל בנך הבא מישראלי שבא עליה גוי קרוי בנך ע"כ דס"ל דנכרי הבא על בת ישראל הולד ממזר דהא קרוי בנך ובבא מן הנכרית קרוי בנה וע"כ דלאו הא בהא תליא ודלא כרב אסי דס"ל הא בהא תליא לתי' קמא ואף לפי' התוס' דלקמן בד"ה ואין וכו' ע"כ דרבינא חידש דכך פי' דקרא אליבא דרבינא וע"כ אף דס"ל נכרי הבא עב"י הולד ממזר מ"מ בישראל הבא על הגויה ולדה כמוה:

פרק שני

דף יז.
תנן יבמתו שמתה וכו' ק"ק נימא דהא מני ריב"ב דס"ל יש זיקה ורב דאמר כרבנן דאין זיקה דלא מצינו לרב דס"ל הלכה כסתם משנה וי"ל דכיון דהא דריב"ב נשנית קודם הך סתמא הו"ל מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם עיין בריש ביצה ואף לרב אשי שהביאו התוס' דמוקי סתמא דמתני' דאין זיקה מ"מ הו"ל סתם ואח"כ מחלוקת ומחלוקת ואח"כ סתם וכ"הג הלכה כסתם כמ"ש הרא"ש ביבמות דקי"ח אמתני' דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת ע"ש:

דף יח.

גמ' א"נ בתרי ולא יבם ולא מת אע"ג דס"ל זיקה ככנוסה והו"ל אשת החי ובלא"ה אסורה משום דבעלה הב' חי הוא מ"מ אצט' יחדו לאסור אשת אחיו שלא היה בעולמו דכיון דלא אצט' קרא אלא להיכא דהיתה חמותה מעוברת כמ"ש התוס' לעיל די"ז רע"ב ע"ש א"כ אי לאו יחדיו הו"א דחלה הזיקה גם על העובר כיון דאיתיה בעולם וא"כ הו"ל זיקת ב' יבמין ולא ככנוסה כמסקנא דשמעתין קמ"ל דאסורה על העובר וה"ה דהומ"ל בינייא אחריתי בג' אחים לבד מזה ומת אחד מהן ונשארה זקוקה לב' יבמין דבזיקת ב' יבמין מודה ר"ש דלאו ככנוסה כמסקנא דשמעתין:

פירש"י בד"ה מיבם וכו' ולא אעשה בה מאמר קאי וכו' עכ"ל נר' דהיינו לר"פ אבל לר' אושעיא דחלוק ר"ש בא' בעשה מאמר נמי מיבם לאיזה שירצה מיהו לפי מה שחידש לן מהרש"א ז"ל לקמן די"ט ע"ב גבי חלץ לבעלת המאמר לא נפטרה צרתה דלר"ש א"י ליבם לבעלת המאמר משום גזירה אטו אשת אחיו שלא היה בעולמו גם לרבי אושעיא ע"ב דר"ש דקאמר מיבם לאיזה שירצה לאו אעשה מאמר קאי ונר' פשוט דע"כ לא כ' מהרש"א דגזרי' בכ"הג אלא דוקא בלא כנסה היבם אח"כ אבל בכנסה לא גזרינן כדמוכח ממאי דקאמר חלוק ר"ש אף בראשונה ואמר מיבם וכ"מ לקמן גבי ברייתא דכלל אר"ש כל שהלידה קודם וכו' ע"ש וה"ט דל"ג בכנסה משום דאשת אחיו שלא היה בעולמו ליכא לר"ש אלא בחד אחא או בתרי ולא יבם וליכא גוונא באיסור אשת אחיו שלא היה בעולמו בכנסה ולכך ל"ג בכנסה ודברי מהרש"א נר' מוכרחים בדעת רש"י ממ"ש לעיל ד"ט ריש ע"ב ר"ש פליג באשת אחיו שלא היה בעולמו ומצריך ליה חליצה ע"ש ובכל הסוגיא ליתא להא מילתא דד"ש מצריך חליצה ועפי"ד מהרש"א ז"ל ניחא שפיר ועפי"ז ניחא לי מה שהק' מהרש"א ז"ל בשמעתין לר' אושעיה דרישא לרבותא דר"ש אמאי קתני כנסה אפי' בזיקה לחודה ע"ש ולפי"ז מוכרח למתני כנסה דאל"ה לא היה אומר ר"ש עלה מיבם ולר"א ר"ש ארישא וסיפא קאי אך ק' בעיקר דברי מהרש"א ז"ל דאי איתא דגזרי' בכ"הג גם בכנסה לגזור אטו ב' יבמין דמסקינן לרבי אושעיא דבב' יבמין מודה ר"ש דאסירא וההיא אפילו בכנסה אח"כ:

דף יט.

גמ' ת"כ דר"פ וכו' ושנייה או חולצת וכו' הא דלא הוכיח מכאן מדלא פליג ר"ש בהא י"ל דר"ש דקאמר בסיפא הואיל ובא ומצאה בהיתר וכו' גם ארישא קאי דכיון דזיקה ככנוסה מצאה בהיתר קרי' ביה:

דף יט:
חלץ לבעלת מאמר וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל אמאי לא הוכיח מדלא קתני מיבם וכו' ע"ש נר' דל"ק דכי ייבם לא מצי למתני לא נפטרה צרתה דודאי נפטרה צרתה דהא דבית א' הם דהשתא ל"ל דגזרי' משום ב' יבמות הבאות משתי בתים כמ"ש התוס' דלא טעו אינשי בזה דהוו ב' בתים דאי הוו ב' בתים הוי אשת אחיו שלא היה בעולמו ולא הוה מצי ליבם באיסור ומדייבם ידעינן שפיר דבית אחת הן ובמה שחידש לן מהרש"א דגזרינן משום אשת אחיו שלא היה בעולמו עיין מה שכתבתי ע"ד בריש סוגיין ע"ש:

דף כ.
גמ' ואין עשה דוחה ל"ת ועשה וכו' מכאן ק' עמ"ש הרשב"א הביאו בש"מ בכתובות ד"מ דלאו הבא מכלל עשה הוי לאו לענין דחיה ואתי עשה ודחי ליה ע"ש דהכא לאו הבא מכלל עשה דכי אם בתולה וכו' וקרי ליה עשה לדחיה וצ"ל דמ"ש כאן ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ל"ד אלא דאין עשה דוחה תרי לאויי וכ"הג אמרי' בפ"ק דתמורה לא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי ועפי"ז ניחא לי מה שהק' ה' שמחת יו"ט סימן לדעת הר"ב בה' א"ב דאין כ"ג נושא ב' נשים לעולם דאשה אחת ולא ב' הא הכא אי אית ליה אשה אף מן האירוסין הוי לאו ועשה והול"ל קפסיק ותני ל"ש אית ליה אשה ל"ש ל"ל אשה ע"ש ועפי"ז ניחא שפיר דהוו תרי לאוי רחיקי ואתי עשה ודחי תרי לאוי דרחיקי כמ"ש התוס' בפ"ג דמכות דט"ו ע"א דדוקא בסמוכים הוא דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי ע"ש מיהו דברי הרשב"א הנז' קשיין דא"כ מאי פריך במנחות דפ"ד ע"א אמאי עומר בא בשביעית לאכלה אמ"ר ולא לסחורה ומאי פריך ליתי עשה דעומר ודחי לאו דולא לשריפה וכן ק' מגמ' ספ"ק דבכורות גבי חלה ועיין לה' טורי אבן בחי' לר"ה דף ל' ע"ש:
אלא מן האירוסין וכו' מק' אמאי לא פריך אנרושה וחלוצה לכהן הדיוט בהדיא ונ"ל דל"ק דגרושה לכ"ה איכא לאו ועשה דקדושים ודוקא כ"ג באלמנה הוא דליכא עשה דעשה דקדושים לא קאי אלא אמאי דכתיב בההיא פרשתא כמ"ש התוס' בפ"ב דמציעא ד"ל ע"א:

דף כ:
ממזרת ונתינה א"ל וכו' כ' הריטב"א ז"ל ה"ה דהומ"ל גרושה מא"ל ע"ש והוא תימה דבגרושה איכא עשה דקדושי' ואף למסקנא דליכא באלמנ' עשה דקדושים בגרושה איכא עשה דקדושים כמ"ש התוס' במציעא ד"ל ונר' דט"ס הוא בדברי הריטב"א וצ"ל חלוצה ועיין להשע"ה ה' יבום דק"י ע"ש:
עוד בגמ' תנ"ה אם בעלו קני וכו' פי' תנ"ה דביאה ב' אסורה ולא אמרי' אשתו היא והא דלא מייתי ברייתא דלעיל דפצוע דכא אסור לקיימה י"ל דפצוע דכא שאני דאסור

בקהל דאפי' אשתו היא אסור בה ולכך מייתי האי ברייתא דגבי איסורי כהונה מתניא וכ"מ בסנהדרין די"ט דגבי איסורי כהונה מתניא ורבא דשני לעיל דאיכא עשה דקדושה צ"ל דלא ידע האי ברייתא דקתני באיסורי כהונה אם בעלו קנו ועפ"ז ניחא מה שהק' התוס' בד"ה מיתיבי וכו' והיה בהניח מאי דאיכא למידק מאי פריך הגמרא אאוקמתא דרבא מדקתני אם בעלו קנו נימא דרבא דקאמר אפשר בחליצה ס"ל כמ"ד מצות חליצה קודמת ובריית דאם בעלו קנו כמ"ד מצות יבום קודמת ולא אפשר בחליצה דפלוגתא דתנאי וצ"ל דטעמא מאי דמצות יבום קודמת משום הקמת זרע וכ"הג דהעראה דוקא הוא דשריא כמ"ש התוס' ליכא הקמת שם ואפי' להסוברים דשרי אפי' בגמר ביאה מ"מ ביאה ב' אסורה ואין אשה מתעברת מביאה א' כמ"ש התוס' לעיל וכיון דליכא הקמת שם לכ"ע מצות חליצה קודמת וכ"ז אחר דשמעינן מברייתא הלזו דביאה שניה אסורה אבל רבא גופיה לא ידע לבריתא הלזו דמתניא גבי איסור כהונת ויכול להיות דביאה ב' שריא ואיכא הקמת שם ואף דרבה גופיה משני גזירה ביאה א' אטו ביא"ב מסברא הוא דביאה ב' אסורה והשתא הדר ביה דגם ביאה ב' שריא ואפשר בחליצה למ"ד מצות חליצה קודמת דוקא ול"ק מבריתא דפצוע דכא והגמ' פריך ליה מברייתא דאיסורי כהונה דלא ידע לה רבא ועמ"ש בחי' בסנהדרין דנ"ג ע"א בסוגיא זו:

חד אמר פוטרת צרתה כ' מהרש"א ז"ל דהיא גופה לא בעי חליצה לכ"ע דקדושין תופסין והק' אפירש"י אמאי לא פליגי בהיא גופה ע"ש קנה מ"ש דקדושין תופסין כ"נ מפירש"י לעיל גבי מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין ע"ש אך דבר תימה הוא דא"כ מאי פריך רבא לעיל ממתני' דפצוע דכא דאם בעלו קנו נימא קנו מחמת קדושין ובשלמא הכא דפריך מבעלו קנו י"ל דפריך מאידך ברייתא דקתני אם בעלו קנו וכו' ואסור לקיימה בביאה ב' מדקתני איסור בביאה ב' מכלל דביאה ראשונה בהיתירא אבל לעיל ק' ונ"ל דדייק מדהוצרך תנא להשמיענו דאסור לקיימה ע"כ ביבום איירי ואשמעינן דלא נימא כיון דבהיתיר' יבם הותרה דאי בקדושין פשיטא דאסור לקיימה דמקרא כתוב דלא יבוא פ"ד וכו' אלא ע"כ מדין יבום קנו ועיין להשע"ה בה' יבום דק"ט ומה שכ' ליישב מה שהק' מהרש"א לפירש"י אמאי ל"פ בהיא גופה דאי פליגי בהיא גופה הו"א בצרתה כ"ע דלא מפטר' משום דהוי ביאה פסולה אפי' היא לא סגי בגט אלא בעי חליצה וכדתנן בר"פ ר"ג נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה ע"ש וא"כ כי אשמעי' דהיא לא בעי חליצה ידעי' שפיר דלאו ביאה פסולה היא:

דף כא.

תוס' בד"ה אי הכי וכו' מאם אם חמיו ל"מ למפרך וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל בכוונתם ומה שהק' ע"ד מהרש"א ז"ל דא"כ ליפשוט מהכא דאין לה הפסק ותק"ל נמי כלת בנו וכו' ע"ש נ"ל בדעת מהרש"ל ז"ל דס"ל דלא גזרו שניות אלא בחיי הערוה וא"כ בשינוייא דמשני הגמרא הא לא פסיקא ליה מיושב הכל דלא פסיקא ליה דאי מתה הערוה מותרה השניה וכה"ג כתב השה"ג בשמעתין דכלת בתו דאסורה משום כלת בנו דוקא אי אית ליה כלת בנו אבל אי לית ליה אלא כלת בתו שרי ע"ש וה"ה אי מתה כלת בנו הוי כמו לית ליה והב"ח בסי' ט"ו הוכיח כן מדברי רש"י לקמן גבי מאי דאמרינן כגון כלתיה דבר ציאתאי ע"ש אך נר' פשוט דלא כ"כ אלא בכלת בתו דלא אסירא אלא משום כלת בנו דגם היא שניה הוא דהוי ומשום דמחלפא הוא אבל בשאר שניות דאסירי משום גזירת ערוה לא שני לן וראיתי לה' נודע ביהודה מ"ק חא"ה סי' כ"ו שכ' דאפי' מאן דאסר אשת חמיו לא אסר אלא בחיי אשתו אבל כי מתה אשתו שריא אשת חמיו וטעמא טעים דכיון דאשת חמיו משום חמותו היא לא גזרו אלא בחיי אשתו דחמותו בשריפה אבל אחר מיתת אשתו דחמותו וגופה ליתא בשריפה כמ"ש הר"מ בפ"ב מה' א"ב לא חמירא כולי האי ולא גזרי' אשת חמיו אתו חמותו ועפי"ז דן דגם בקורבא דשניות דמכח חמיו כי מתה אשתו אשתרו ליה ע"ש שהאריך בזה ואף דאח"כ הק' ע"ז מ"מ יראה הרואה דלדעת הרמב"ם ניחא ליה שפיר ע"ש ומעתה ניצול מהרש"ל ז"ל ממה שהק' ע"ד מהרש"א ליפשוט מהכא דאין לה הפסק כיון דבשינוייא דגמ' ניחא שפיר והתוס' לא הוק"ל אלא דהמקשה אמאי לא הקשה גם מזה ומ"ש מהרש"א בתחילת קושייתו ע"ד מהרש"ל ז"ל לדברי התוס' דלקמן דהבעיא גם בשלישי שבבתו מאי קמבעיא ליה הא אסיר כה"ג וכו' ע"ש דבריו בלתי מובנים דמאי אולמה דג' דר"ח מרביעי ותק"ל ב"ד דר"ח מאי מבע"ל כה"ג וזו היא קושייתו שהק' אח"כ ליפשוט מהכא ע"ש ונ"ל בכוונתו דהנה הריטב"א לקמן בבעיא דאין לה הפסק דחה דברי התוס' וכ' דלא מבע"ל אלא ברביעי אבל בשלישי ודאי דאין לה הפסק דהוי כמו אם אמו למ"ש למעל' מלמטה ע"ש ודעת התוס' היא דאין לדמות גזירות חכמים דאפשר דכך נר' לחכמים דלמעלה אין לה הפסק ולמטה יש לה הפסק והשתא מק' מהרש"א שפיר דלפ"ד מהרש"ל דמדמי אם אם חמיו לאשת חמיו ואף דזה דאורייתא וזה דרבנן מ"מ כיון דחד דרי שוין הן וכי היכי דאשמועי' באשת חמיו דאף דבתה אסורה היא מותרת ה"נ הו"ל לאשמועי' באם אם וכו' דה"נ הוה ס"ד דאסירי כמו אשת חמיו ה"נ ודאי בג' דר"ח ודאי דאין לה הפסק כמו דרי מלמעל' דאמו והיכי מבע"ל בזה בכוונתו ודוק. אך מ"ש מהרש"א דמדברי התוס' נראה דהבעיא בבת אשתו

וכו' ק' דהא לאו מתורת התוס' למדנו דהגמ' קאמר בהדיא שלישי ורביעי אין וכו' ועיין להריטב"א שם:

דף כא:

בד"ה לא וכו' ועוד מדפשיט מינה וכו' עכ"ל מלשונם נראה דבאו לאוכוחי דטעם גמור הוא ולא סי' דאי סי' נוקמה בכלתו ולא תפשוט דאף דכללא כייל אין למידין מן הכללות אלא ע"כ טעם גמור ואף דבכלת בתו איירי מ"מ תפשוט הבעיא דחד טעמא הוא מיהו ק' דא"כ הגמ' אמאי לא פשיט הבעיא עד דמייתי מילתא דרבא דפריך וכללא הוא וכו' דנר' מזה דאי מיתוקם מילתא דר"י בחד מהנך גווני דפריך רבא מפשט הבעיא אף דחד טעמא הוא דמסקנ' דהתוס' דטעם גמור הוא ולא סי' ואפשר לו' בכוונתם דאי טעם גמור הוא פשיט שפיר דלא מצי לאוקמ' בכלת בתו דכלת בתו א"צ להההוא טעמא דבלא"ה אסירא משום כלת בנו שו"ר דהא ליתא דמטעם כלת בנו לא אסירא אלא כי אית ליה כלת בנו כגון כלתיה דבר ציתאי ולכך אצט' לטעמא דכל שבנקבה דמההוא טעמא אפי' לית ליה וכמ"ש הריטב"א ז"ל ע"כ נד' עיקר דמ"ש מדפשיט ט"ס וצ"ל ועוד דפשיט וכו' ולא באו לאוכוחי דטעם גמור ולא סי' אלא באו להקשות קושי' אחריתי דאמאי לא קאמר עוד כלת בתו וכ"מ בתוספי הרא"ש ז"ל ע"ש:

בד"ה ר"א וכו' וביום שמת רבא וכו' עכ"ל לא ניחא להו למי' דמרי בר איסק האריך ימים הרבה והרמב"ם ז"ל בהקדמתו כ' רב אשי קבל מרבא הפך הגמ' דקאמר ביום שמת רבא נולד ר"א ועיין להב"ש בתשובותיו שכ' דתרי רב אשי הוו ולפ"ז אצ"ל תרי מרי בר איסק:

דף כב.

גמ' כיון דלענין יבום מיפטר וכו' ק"ל לפ"ז מאי מקשים התוס' לעיל די"ז ע"ב אחוה נילף אשת אחיו שלא היה בעולמו אחוה מבני יעקב נימא כיון דלענין מיפטר בהניח אשתו מעוברת פטר דנ"ל מעיין עליו או מלא ימחה כמ"ש התוס' לקמן דל"ה ע"ב מיזקק נמי זקיק ובמעוברת הוא דאצט' קרא לעיל כמ"ש התוס' לעיל שם בד"ה אשת ע"ש:

תוס' בד"ה מי וכו' וי"ל דאי מהתם וכו' עכ"ל: ק"ק דא"כ מאי קאמר מהו דתימא נילף אחוה וכו' הא מרישא ש"מ דלא בעי' כשרים ואמאי אצט' סיפא ואין לו' דהוה ילפי' אחוה מבני יעקב מה להלן שניהם שוין אף כאן שניהם שוין דא"כ לא מק' התוס' בדבור שאח"ז מידי וצ"ל דאמתני' לא ק"ל דכיון דממזר צריך להשמיענו דלא נילף אחוה מבנ"י ניחא ליה לתנא למתני כל ענייני נזיר:

בד"ה פשיטא וכו' דמשום האי טעמא אצט' בן וכו' עכ"ל א"כ למ"ש התוס' לקמן בד"ה בן דבת כ"ל מאין לו עיין עליו א"ש דבריהם כאן דר"ל דא"כ ק' בנו דסיפא למ"ל פשיטא ועיין להתוס' בדבור שאחר זה עיין שם:

דף כב:
גמ' לחייבו על אחותו וכו' פירש"י ז"ל דלאנוס' אצט' דנשואה נ"ל מבת אשת אביך והק' הריטב"א ז"ל א"כ מנ"ל לחייבו ב' ותירץ דאחר דכתיב אחותך ידעי' גם נשואה ומעתה אייתר אשת אביך לחייבו ב' ע"ש ותמהני דאכתי אמאי פירש"י דלנשואה לא אצט' נימא דאתי קרא גם לנשואה כי היכי דלייתר בת אשת אביך לחייבו ב' דאי לאו אחותך הוה מוקמי' בת אשת אביך לאחותו בת אביו ובת אמו ע"כ נראה דאף דאתא קרא דבת אשת אביך לאחותו בת אביו ובת אמו מ"מ שמעי' נמי דחייב ב' אף דלא מייתר קרא מ"מ תרי לאוין איכא ודוקא לריב"י דאיכא מיעוטא דאחותך היא הוא דלא מחייב ב' דבהכי ניחא נמי דפריך הגמ' ור"י ברבי יהודה מ"ט ומשני דאחותך היא מיעוטא ולא משני דאצט' בת אשת אביך לדרשא דמי שיש לו לאביך אישות כדלקמן ועפי"ה ניחא דמ"מ שמעינן דחייב ב' אף דלא מייתר וא"צ לדחוק דדרשא דלחייבו ב' מסתבר טפי למדרשא יותר מדרשא דמי שיש לו אישות:
עוד בגמ' א"כ לכתביה רחמנא וכו' ק"ק מנ"ל לריב"י בעלמ' דאין מזהירין מ"ה נימא דאתא אחותך היא למיעוטא דלא לחייבו ב' ולחייבו לאחותו בת אביו ובת אמו ובפ"ג דמכות די"ז ע"ב מוכח דליכא למ"ד מזהירין מ"ה וי"ל:
כתב הריטב"א ז"ל דבבהמ' דל"ל סי' טהרה מזהירין מ"ה משום דאיכא לאו הכא מכלל עשה ועיין לה' המגיד ברפ"ב מה' מ"א ע"ש:
תוס' בד"ה כשעשה וכו' התם כשעשה תשובה וכו' עכ"ל ק"ל לפ"ז מאי פריך הגמ' בפ"ב דמכות די"ב ע"א והאמ"ר בר"ה לכל אין הבן נעשה שליח וכו' נוקמה להנך ברייתות דהבן נעשה גואל הדם ואין נעשה בלא עשה תשובה אלא ע"כ דאפי' בלא עשה תשובה אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו דאף ע"פי שאינו נהרג איסורא איכא וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' ממרים ופ' הטוש"ע סי' רמ"א א"ה עיין להריטב"א בחי' שם במכות מה שתי' ע"ש וצ"ע:
ודע דמדברי התוס' הללו דמוקי לה כשעשה תשובה מוכח דאין לדייק מלישנא דאין הבן נעשה שליח להכותו דדוקא לבזותו אסור אבל לכבדו לא שהרי כשעשה תשובה מצווין לכבדו כדאיתא בר"פ הגוזל ודלא כה' ראשון לציון בנימוקיו שם בסי' רמ"א שהק' ע"ד הרמב"ם שהבאתי ונדחק בישובו גם מדברי התוס' נראה דדוקא בדידעי' שעשה תשובה אבל מספיקא דשמא עשה תשובה לא ודוקא משום חומרא דאשת איש היא דאמרינן בפ"ב דקדושין ע"מ שאני צדיק גמור חוששין שמא עשה תשובה ועיין לה' ראשון לציון שם בסי' ר"מ ע"ש:

דף כג.
תוס' בד"ה ומ"ש וכו' ועוד דבסמוך וכו' עכ"ל מפירש"י נר' דמפרש דפריך אתרווייהו אמאי לא אמרי' שם נמי אחד חולץ ואחד מיבם ואמאי אם כנסו יוציאו ומשני הגמ' דשם אפילו חליץ חד עדיין האיסור על הב' במקומו אבל כאן כי חליץ חד לא נשאר איסור על הב' ולקושי' הב' דמ"ש במתני' אם כנסו לא יוציאו ולא אסרי' על הראשון כיון דבשעה שכנסה באיסור כנסה אפי' כי אח"כ כנס הב' לא נשאר איסור על הא' מ"מ כיון שכנסה באיסורא הול"ל יוציא ולזה משני כיון דס' הוא דאימור דידיה אתרמי ליה לכך לא יוציא וזה מדוקדק בדברי רש"י הלכך מספיקא לא מפקי' וכו' אבל התוס' מפרשי דלא ק"ל אלא אירשא אבל אאם כנסו לא ק"ל במתני' דכיון דכי ייבם הב' פקע האיסור מהראשון אף שכנסה באיסור אין מקום לקונסו להוציא ול"ד להיא דד' אחין וכו' ומאי דאמרי' אימור דידיה אתרמי ליה בא לתרץ אמאי לא גזרי' כמ"ש בדבור שאח"ז דל"ל גזירה בכולה שמעתא מוכרח לפ' דקושי' הגמ' גם אסיפא דאם כנסו וכו' דאל"ה אמאי הוצרך הגמ' לו' אימור דידיה אתרמי ליה ועיין להריטב"א ז"ל:

דף כד.
גמ' ליהדר הגדול מפירש"י נר' דהקושיא היא מהכפייה והא דלא ק"ל להגמ' מדלא רצה הולכין אצל קטן משום די"ל דמדרבנן הוא אבל מדאורייתא כולן שוין אבל אין כופין אלא אי רמיא מדאורייתא ומאביי קשישא משמע ליה דכופין דלא רצה חוזרין אצל גדול משמע נמי הב' כיון שלגבי הג' גדול ונ"מ היכא דמת הא' ואי גריס בגי' התוס' מתיישב טפי ויותר נר' דהקושיא מהולכין אצל קטן ומ"ש בגמ' לשון ליהדר ופירש"י כפיה משום דקושט' הוא דאף לענין כפיה כופין וכ"נ מדברי מהרש"ל שהבין כן ע"ש:

דף כד:
גמ' אמר רב ובעדים עמ"ש בזה בחי' בא"ה סי' א'.

דף כה.
מתני' הרגתיו וכו' הטעם מבואר בגמר' משום דפלגי' דיבוריה וכ' הרשב"א בתשו' סי' אלף רל"ז דוקא באומר אשתך זנתה עמי פלגי' דבוריה דזנתה ולא עמו אבל כי אמר אני זניתי עם אשתך לא פלגי' דבוריה כיון דאינו מתפרש דבורו בהכי והרגתיו דפלגי' דבוריה היינו ר"ל דהרגו באונס או בשוגג ע"ש ומדברי הרא"ש בספ"ק דמכות גבי אילעא וטוביה וכו' נר' בהדיא דמפרש דפלגי' דיבוריה שלא הרגו אלא אחר וא"כ חולק בדינו של הרשב"א ז"ל ועיין לה' נודע ביהודה מ"ק חא"ה סי' ע"א עש"ב:

דף כה:
תוס' בד"ה טעמא וכו' הך תנא לא ס"ל כוותיה דחד ודאי וכו' עכ"ל בפרק מצות חליצה דק"ד ע"ב תנן ר"ש ור"י הסנדלר מכשירין ונראה מפירש"י שם דבשנים הוא דמכשירין וג' מחלוקת בדבר ע"ש ולפ"ז אכתי ק' דנוקמה כהנהו תנאי דמכשירין בב' אך התוס' אולי לשי' בדק"ה ע"ב בד"ה ר"ש וכו' ע"ש שנר' מדבריהם דר"ש ור"י הסנדלר מכשירין בחד וק"ק לפ"ז מ"ש בגמ' בדק"ד ע"א אלא יחידי ק"ל איך עביד ביחידאה ולפ"ד התוס' אמאי קרי להו לתלתא תנאי יחידאה:

פרק שלישי

דף כו.
בד"ה אי הכי וכו' דרי רבות' טפי וכו' עכ"ל ולא מסתברא ליה להגמ' למי' דקושטא הוא כיון דחדא מנייהו לא חזיא ליבומי ליכא ביטול מצוה ומ"מ רבות' מיהא הוי:
בד"ה למיתה וכו' ומאי קושיא וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל למאי דאמרי' לעיל מזה דחיישי' למיתה ורבנן לא חיישי למיתה שם ביומא אפי' למיתה דחד די"ל הא דלא חיישי התם משום דאין לדבר סוף וכ"נ מתירוצם ועיין להתוס' לעיל די"ח ע"א בד"ה דילמא שהק' לרבנן ע"ש וק' ימא משום דאין לדבר סוף וי"ל:

דף כז.
גמ' לדברי האומר אין זיקה וכו' ואיכא לא מ"ל ע"ד שהק' התוס' ברב לעיל בד"ה לדברי. וכו' משום דשמואל אמר לעיל די"ח הלכה יש זיקה ע"ש:
פירש"י בד"ה לעולם כו' ולא גזרו חכמים אלא באחות זקוקה עכ"ל משמע מדבריו דלא גזרו כלל וא"כ ק' יבומי נמי תתיבם כדפריך לב"ש גם מפירש"י לעיל בד"ה חלץ מבואר דאין מתיבמת שכ' ואע"ג דצרות נמי אי בעי מיבם ל"מ מיבם וכו' ע"ש וע"כ אליבא דר"א קאמר ונ"ל דכמ"ש שמואל חלץ לצרות וכו' נכלל נמי אם חלץ תחילה לאה ואח"כ חלץ לצרת רחל וע"ז קאמר דלא נפטרו אחיות וכמ"ש התוס' בד"ה אי הכי ע"ש ובזה אי בעי ליבם צרת רחל אחר חליצת לאה ל"מ ליבם דהוי"ל צרת קרובת חלוצתו ולכך לא קאמר תתיבם אבל בלא חלץ ללאה תחילה אה"נ דמתיבמת צרת רחל דהוי"ל צרת אחות זקוקה ולא גזרו ורש"י בד"ה חלץ דכ' ל"מ מיבם בחלץ ללאה תחילה איירי וקאמר אע"ג דלא מצי מיבם מיהו קל איסורא משל אחיות כיון דאחיות נאסרו משעת נפילה אבל צרה לא נאסרה אלא אחר חליצת לאה כנ"ל ליישב פירש"י לפי חומר הנושא:

דף כח.
גמ' ואי אשמעי' הכא אדרבה תרווייהו מוכחי וכו' כתב מהרש"א ז"ל דהומ"ל דהוי"א משום דליכא למיגזר וכו' אלא משום דהא שמעי' מיהא דלעיל בפ"ב ע"ש והוא תימה

דההיא דלעיל ליכא למגזר ואי כוונתו דלא אצט' לסיפא דהכא דשמעי' לה מההיא דפ"ב הרי כבר כ' התוס' בד"ה אבל דההיא דבפ"ב מוכחא מדאינא מתייבמת ולא חולצת ע"כ נר' דאצט' להאי צריכותא דתרווייהו מוכחי דלא תקשה למ"ל ההיא דבפ"ב הא שמעינן לה מסיפא דהכא וכיון דמ"מ צריך להאי סברא דתרווייהו מוכחי נקט לה שפיר גם לגבי רישא:

דף כט.

פירש"י בד"ה מיגמר ולא אתי למישרי אחותו זקוקה דעלמא עכ"ל ר"ל דאחות ערוה מתייבמת ולא גזרי' שמא ייבם אחות זקוקה בעלמא דערוה מיגמר גמירי לה וידעי דלא הוי אחותה אחות זקוקה ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

בד"ה אלא מאמר וכו' שלא תאסרנה לזו וכו' עכ"ל

ק"ק דכאן בסברת ר"א דחי לצרה גם מחליצה ולקמן בדברי ר"א דס"ל דוחה ומשייר ובעי חליצה לצרה הוא דלא נ"מ אלא לענין שלא תאסרנה לזו כדפירש"י לקמן:

דף כט:

בד"ה ולא מיטמאה וכו' ולאו דוקא וכו' עכ"ל לכאורה כיון דמפרש לענין חיוב א"ש בדוקא וכמ"ש התוס' ונר' דס"ל כמ"ש הר"מ בפ"ב מה' אבל דבנות אהרן אינם מצוות ליטמא לקרובים דכל שישנו בלא יטמא ישנו ביטמא וכו' וע"ש בהשגות הראב"ד ז"ל ולהכי כ' דלאו דוקא דהא אפי' בנשואה דינא הכי דאין מצוו' ליטמ' לקרובי' והתוס' ס"ל כהראב"ד ז"ל:

תוס' בד"ה אלא וכו' וי"ל דעבד מאמר ובא וכו' עכ"ל שי' מהרש"ל ז"ל בזה נכונה דגבי מתני' דהפרה בלא ביאה איירי ומ"מ מוכיח מינה בעיין דביאה דאי אירוסין עושה ופקעה זיקת יבמין לא הוה מהני המאמר להפרה וכמבואר בדברי מהרש"ל ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל אלא דלא היה צריך מהרש"ל לו' דלא הדר אלא מהפרה דהומ"ל דמכולהו הדר דכולהו חד דינא אית להו דאפי' אירוסין עושה מיפר ויורשה וכו' ול"ד לאסורא דעלמא ועיין להרשב"א ז"ל ומ"ש מהרש"א ע"פ דרכו דטעמא דר"י משום דכיון דמאמר מדרבנן לא מפקיע הזיקה ע"ש ק' להולמו דא"כ מאי פשיט מר"א תיפשוט מר"י להפך דהא לשי' רש"י גם לב"ש מאמר לא הוי אלא מדרבנן וכמ"ש בד"ה השתא ואיהו כ' כדברי התוס' דבביאה איירי וא"כ הו"ל להגמ' למי' כתנאי ע"כ נר' עיקר כדברי מהרש"ל ז"ל:

דף ל.

בד"ה אשה וכו' ובפ"ק דחולין וכו' עכ"ל עיין למור"ם בהגה ובד"מ בי"ד סי' ן ולהש"ך ושאר אחרוני' שם עש"ב:

דף לא.
גמ' וקדושין גופייהו וכו' דילמ' בב' כתי וכו' נראה דגם לפירש"י צ"ל דפריך דילמא בב' כתי וכו' ר"ל דוקא ב' כיתי עדים אבל כת אחת מתיבמת אף דס' דאורייתא לא גזרו ועיין מהרש"א בתוס' דאי לא"ה אלא דפריך דילמא גם בב' כתי עדים מאי פריך הא מ"מ לא מצי למיתני גירושין דהו"א דאיירי אפילו בכת אחת דומיא דקדושין דאיירי בכל גופא:
פירש"י בד"ה קיימי וכו' ואית דמפרשי וכו' דלעיל איהו גופיה פי' הכי עכ"ל וכיון דאיירי בב' כתי עדים מעיקרא ל"ק מאי דפריך לעיל א"ה קדושין נמי וא"צ לתירוצא דלחומרא ותתיבם ואין בכך כלום:
תוס' בד"ה ב' כתי וכו' וא"ת כיון דמסקי' וכו' עכ"ל אזלי לתי' בתרא שכ' בדבור הקודם דלתי' קמא ל"ק דבבת אחת מתיבמת:

דף לא:
בד"ה למעוטי וכו' מספקא לר"י עכ"ל לכאורה לפמ"ש התוס' לעיל בטעמו של דבר דכתב בכתב ידו דהוי כמו שאין בו זמן אין מקום להסתפק בזה וי"ל דלא פסיקא להו דאפ' דמטעמ' אחרינ' או דגרע מאין בו זמן כיון שכתוב בו ואינו מועיל:
בד"ה דחזו וכו' ואור"י דה"נ וכו' עכ"ל ומפירש"י בד"ה לינחי' שכ' אלא להכי אמרת דמהני דזמנין וכו' נר' דס"ל דאפי' מעידין שכך ראו בשטר לא מהני אלא דבכל גוונא דאמרת דע"ז תיקנו זמן בההיא לא מהני דמפיהם ולא מפי כתבם ולישנא דגמרא דחיקא טובא לפירש"י:
בא"ד ועוד דהתם וכו' אלא שכותב לזכרון וכו' עכ"ל ע"ש להתוס' בכתובות שכ"כ בשם ר"י וביארו דלתי זה אפי' כתוב שלא מדעת המתחייב הוי שטר גמור ועיין להש"ך בסי' ט"ל סק"ט שכ' דלתי' זה ס"ל בס' ר' "ת דיכול לשלוח עדותו בזוכר ולכך הוי שטר גמור אפי' השתא אינו זוכר ע"ש ובעיקר ס' ר"ת ראיתי מק' מדאמרי' בפ' ד' מיתות בעדות דמגדף דא' מן העדים מעיד והב' אומר אף אני כמוהו ולדעת ר"ת אמאי התירו להעיד הא יכול לכתוב עדותו ולפמ"ש בתשו' רמ"א סי' י"ב משם המרדכי בשמעתין דדוקא בד"מ אבל בד"נ לא מהני לשלוח עדותו ע"ש א"ש אך הרואה יראה דברי המרדכי בשמעתין דלר"ת בשולח עדותו וזוכר הוי מפיהם ממ"ש ובדיני ממונות אפי' אינו זוכר דאפ' מפי כתבם מהני וכ"כ בהג"ה בפ"ב דכתובות דלר"ת בד"מ אפי' אינו זוכר ע"ש וא"כ מאי דבעי ר"ת זוכר עדותו בד"נ והדומה לו הוא:
בד"ה והא עבדא וכו' ועוד דהתם לא תיקנו וכו' עכ"ל והטעם דלא תיקנו עיין בהריטב"א וי"א דהכא למ"ד משום בת אחותו איירי ולדידיה לא תיקנו רבנן אלא משום איסור ולא

חשו לממון וליתא דמהגמ' בגיטין דכ"ו דפריך למ"ד משום בת אחותו אמאי לא אמר משום פרי ומשני ע"ש נראה דבעלמא חשו גם לממון:

מתני' וחולץ לשניה הא דחולץ משום דשמא מאמרו של ב' מאמר והו"ל ב' יבמות הבאות מבית אחת ולכך אינה מתייבמת והא דצריך מיהא חליצ' שמא מאמרו של ב' אינו מאמר ובאות מב' בתים ועיין פירש"י לקמן בדצ"ו ע"ב בד"ה וחולץ לב' ע"ש:

דף לב.

תוס' בד"ה לא פקע וכו' וא"ת לר"ש וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושיא הא אפי' למ"ד דבפלוגתא איירי דוקא בפלוגתא דס"ל כוותיה כמ"ש התוס' לעיל דף י רוהכריחו מדלא תני חייבי לאוין ע"ש ונ"ל משום דנשא מת ואח"כ נשא חי איסור כולל הוא כדאמרי' בסמוך ובמכות דכ"ב ע"א מסיק בגמרא אלא האי תנא איסור כולל ל"ל ע"ש הרי מצינו דסתם משנה ס"ל כר"ש דל"ל כולל ולכך מק' שפיר מיהו לר"ל דס"ל בפ"ג דשבועות דכ"ד ע"א דלא אמרי' כולל אלא בהבא מאליו אבל בע"י עצמו ל"ל כולל ל"ק קושיית התוס' דההיא דמכות איסור שבועה הוא דע"י עצמו הוא:

דף לב:

בד"ה איסור וכו' ואור"י דקסבר דא"א ונעשית חמותו וכו' עכ"ל וה"ה דהומ"ל דהכא אליבא דר' אבהו קיימי' ואיהו ע"כ דל"ל כולל לר"י ס"ל דאי ס"ל דאית ליה כולל לר"י הול"ל מודה ר"י באיסור כולל וכ"ש איסור מוסיף וכ"כ הריטב"א ז"ל ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א בסמוך בד"ה אלא וכו' עיין שם:

בד"ה בע"מ וכו' לא הוזהרו זרים וכו' עיין מ"ש בת"כ פ' אמור פ"ד ע"ש:

דף לג.

גמ' באיסור כולל ואליבא דר"י וכו' ק"ק אמאי לא מוקי לפלוגתייהו אליבא דר"ש דלא מחייב אלא חדא ופליגי ר"ח וב"ק בלקוברו בין רשעים גמורים וכדמוקי ר"א לזר דר"ש וצ"ל דלישנא דר"ח דחייב ב' מ"ל חייב ממש וכל כמה דמצי לאוקמה בחיוב ממש לא מוקי בלקוברו וכו':

תוס' בד"ה לא וכו' ולקוברו בין רשעים גמורים עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דלפ"ז צ"ל דהשתא מוקי בפרו ולא כר"א ע"ש וזר שאכל מליקה בכולל לס"ד דהשתא ואע"ג דכ' התוס' לקמן בד"ה אמר דקל על חמור לא חייל בכולל זרות באכילת קדשים ונבילה שוין הן דלאוי נינהו והוי כמו בע"מ וטומאה דשוין וחייל בכולל ודברי מהרש"ל מוכרחי' דאי זר ששימש בלקוברו איירי מאי קאמר בגמ' בשלמא זר מעיקר' וכו' הא אפילו דליכא כולל שייך פלוגתא דלקוברו ודלא כמהרש"א שכ' ליישב ס"ד דהשתא בשינוייא דר"א דבאיסו' קל לא שייך לקוברו ע"ש דליתא כמו שהוכחתי:

גמ' א"נ שחתך אצבעו וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל על קושית מהרש"ל ז"ל וכן נ"ל להוכיח מדברי רש"י שכ' דבב"א דמתני' בשוו שליח ואי איתא משכחת לה בנשא מת ומת ואחר שמת נשא החי דאע"ג דהו"ל אחות זקוקתו אינו אלא מדרבנן וקודם שנשא החי היתה מותרת לו וכשנשא חיילי תרווייהו בב"א אלא ע"כ כיון שהותרה לו איסור אשת אח תו לא חייל וה"נ דכוותה כשהותרה לו טומאה תו לא חייל ועי"ל קושית רש"ל דכיון דלגבי קרבן יחיד חייל איסור טומאה הו"ל טומאה קדמה:

תוס' בד"ה בר קפרא וכו' כגון אחות אשה וכו' עכ"ל מ"ש לישנא דהותרה הטומאה ושבת ונבילה קאי אבל אחות אשה הקולה היא דיש לה היתר כמ"ש בדבור הקודם ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה אצבעו וכו' עד משהו אחרון וכו' עכ"ל אבל הריטב"א כ' כיון דבתוך ב"ד הוא הוי ככת א' ע"ש ולפ"ז י"ל מה שהק' התוס' בד"ה אלא מליקה וכו':

דף לג:

גמ' ומדהנך לפטורא וכו' ל"ד אלא ר"ל מדהא לפטורא וכדפירש"י דהך דנבילה קרי לה מדהא וכו' וכדקאמר מדהא בב"א וכו' ומנבילה גופה הו"מ לאוכוחי דר"ש ל"ל אפילו בב"א אלא דניחא ליה לאתויי מכולהו:

בפירש"י אי בהקטרה וכו' דקס"ד חטאת מחייב ליה עכ"ל נר' דלא מפרש כפירוש התוס' דמשום דלא חייל הוא דפריך אלא אחטאת דמשמע ליה דבחטאת איירי ואין להק' הא אזרו' ל"מ חטאת וכדפירש"י לעיל די"ל דע"כ שבת משום חטאת נקטיה ונ"מ בהזיד בזרות ושוגג בשבת דמחייב חטאת ומיתה דאי לא"ה מנ"מ בחיוב ב' וק"ק לפירש"י אמאי קאמרי מידי לאוי קתני אפי' לאוי קתני ניחא שפיר וי"ל דרש"י מפ' נמי הקושיא כהתוס' אלא דנקט חטאת כי היכי דאתיא הקושי' גם לבר קפרא דבב"א פליגי ולא שמיע ליה ההיא ברייתא דשרייא מליקה:

תוס' בד"ה אסור וכו' מחייב באיסור כולל וכו' עכ"ל והיינו לר"ח אליבא דידיה ורב"ק אבל לבר קפרא גופיה אפשר דלר"י לית ליה כולל דהא לדידיה ניחא דידיה ודר"ח וכדקאמר הגמ' בשלמא לבר קפרא ודלא כמהרש"א לעיל דל"ב ע"ב בד"ה איסור ע"ש וכ"נ מדבריהם לקמן בד"ה לקוברו דנקטו ר"ח ואפילו להספרים דגרסי בדבריהם בר קפרא היינו ב"ק אליבא דר"ח אבל ב"ק גופיה אפשר דל"ל כולל לר"י שו"ר שדברי מהרש"א עיקר דכיון דלר"ח ע"כ דאית ליה לר"י כולל לא פליג עליה ב"ק בהא והוא ממ"ש התוס' בד"ה לקוברו דהא חשיב בע"מ ששימש וקשה נימא דבע"מ נמי לקוברו דנימא דס"ל בע"מ במיתה והוי קל על חמור דטומאה הותרה וכמ"ש התוס' בד"ה אמר

דאי בע"מ במיתה הוי קל על חמור ואע"ג דכי אתניא ר' מיעקרא איסור כולל אתניא וע"כ דס"ל בע"מ באזהרה כמ"ש התוס' מ"מ נימא דכאשר שכח ב"ק וסבר דבב"א אהניא סובר דבע"מ במיתה וכן לב"ק גופיה ובריית דשיירא מליקה לקוברו איירי ומאי פריך אלא ע"כ כיון דלר"ח ס"ל בע"מ באזהרה דהא קאמר דד' א"כ אתניח ולא מצינו שנחלק עליו ב"ק בזה מסתמא כוותיה ס"ל:

פרק רביעי

דף לה:

מתני' ולא פסלה מן הכהונה כתב הריטב"א דלא חיישי' למצריכה כרוז לכהונה משום דולדה מוכח עליה ע"ש ועיין בגמ' לקמן דמ"א ע"ב ובמה שכתבתי באה"ע סי' ק"ע ע"ש:

בזמן שהולד של קיימא יוציא וכו' הא דלא קתני הוא מותר בקרובותיה כדקתני ברישא עיין במה שהוכחתי באה"ע סי' ט"ו ע"ש:

תוס' בד"ה ונמצאת וכו' ואור"י דנהי וכו' עכ"ל דע דמדאורייתא קרובת חלוצה שריא כדאיתא בקדושין דמ"ה ע"א ע"ש ואפ"ה מחמרי' כה"ג לאסור דרבנן בדאורייתא אע"ג דממ"נ שריא ועיין בתשו' הרא"ש כלל ב' ובדיני עגונה כתבתי בזה:

בד"ה תגלי וכו' אבל התם א"צ לידע אלא מה שבאותה שעה וכו' עכ"ל וזה לר"ל אבל לר"י אמרינן אגלאי מילתא למפרע ואפילו במה שאין ראוי להתברר עכשיו וע"כ הוצרכו בגמ' שם למי' הכא אם יבא אליהו הא קטנה לאו בת אעבורי ולא סגי ליה במה שאין ראוי להתברר עכשיו דסוגיא דהתם אליבא דר"י כמבואר שם:

דף לו.

גמ' ונמצאת מצריכה כרוז לכהונה עיין מה שהק' הריטב"א ז"ל ממתני' דבולד בן קיימא לא פסלה מכהונה ולא חיישי' לכרוז ותי' דולדה מוכח אבל הכא ולד חברתה בעיר אחרת לא מוכיח ע"ש ועיין במה שכתבתי ע"ד באה"ע סי' ק"ע מסוגיא דלקמן דמ"א ע"ב ע"ש:

פירש"י בד"ה אלא וכו' וקשה לי וכו' עכ"ל עדיפא מינה פריך וה"ה דק"ל נמי בקושי' התוס' ולכך הוצרך להגיה תחלוץ בתוך ט' ולא סגי ליה בחליצה דתוך ג':

דף לז.

תוס' בד"ה דאמר וכו' ובפ"ק דב"ק וכו' עכ"ל עיין רש"ל ומהרש"א ז"ל ונ"ל דהתוס' נחתי לישב הגמ' דקמא גם לאדמון אבל לרבנן אפי' מפקיע דינו אמרי מהדרנא וע"ש בתוס' דכתובות:

דף לח.

פירש"י בד"ה מי א"ל וכו' אי פלג' וכו' או מנתא בנכסי יבם כצ"ל ומ"ש בספרים או פלגא מנתא ט"ס:

תוס' בד"ה הוי וכו' אלא הא דקרי הכא יבם ודאי וכו' עכ"ל ק"ק דאכתי לרבנן דסבור למי' קמיה רב משרשיא מתני' היא וסברי דספק הוי ודאי משום ממ"נ תקשה להו ממתני' דמציעא דזה אומר כולה שלי וכו' וי"ל דהנך רבנן ס"ל דמתני' דמציעא בדליכא עדים וכיון דלא הוי מוחזק אלא ע"פ הודאת חבירו לא הוי מוחזק והתוס' דק"ל מינה לפירש"י משום דס"ל דדוחק הוא דלמסקנא דוקא בדליכא עדים דסתמא קתני ועיין בחידושי הריטב"א ז"ל:

דף לט.

פירש"י בד"ה ה"ג וכו': קודם שנפלו וכו' עכ"ל דאפי' עביד מאמר אח"כ הו"ל כמו נפלו לה עד שלא נתארסה ונתארסה דמוכרת וכ"כ הריטב"א ז"ל וק"ל דמפירש"י ר"פ האשה שנפלו נר' דנפלו לה עד שלא נתארסה ונשאת לא תמכור וכ"כ התוס' שם ע"ש והכא דס' נשואה היא אמאי מוכרת הכל לב"ש הול"ל יחלוקו:

דף לט:

פירש"י בד"ה אמר וכו' ואי ניחא לתרווייהו וכו' עכ"ל לא רצו שניהם קאמר דאפי' היא אינה רוצה אין כופין כל שאין נותנת אמתלא אלא ר"ל דידעי' דדבר דניחא לתרווייהו הוא דכיון דליכא אמתלה ודאי ניחא לתרווייהו ועיין להריטב"א ז"ל:

דף מב.

גמ' אלא משום דחסה וכו' הא דלא אוקי טעמא דהבחנה משום דחסה משום דכיון דספק שמא בנו חייס עליה ועיין להריטב"א ז"ל:

דף מב:

תוס' בד"ה ר"י וכו' ומיהו מ"ש ראיה וכו' אינה ראיה וכו' עכ"ל ק"ק להגי' דגריס בבריי' ר"י מאי קא' דיחידא' פליג עליה נימ' דר' יוסי מתיר ארוסה לינשא ונשואה ליארס אבל ברדופה כיון דנשואה היא מודה דלא פלוג בין נשואה לנשואה וס"ל כר"מ דהא מסתבר ברדופה יותר כמו שנראה מדבריהם דכ' כ"ש ברדופה וכו' וי"ל:

בד"ה סתם וכו' מ"מ חשיב כרבים וכו' עכ"ל נר' דה"ט דחשיב כרבי' משום דדעת רבי מסכמ' עם ההוא תנא מדסתם כותיה ודוקא בההיא דביצה דסתם כר"ש אבל כאן דסתם כר"מ אינו מוכרח דדעת ר' כן רהאי דסתם כותיה משום דאורחיה למסתם כר"מ דסתם משנה ר"מ ומאי דמק' התוס' מההיא דפ' המוציא היינו משום דהגמ' שם לא פריך אלא מכח סתם משנה ולא משום לתא דרבים אתי עלה ועיין מהרש"א ולהרא"ש במס' שבת דקכ"ד ע"ב ע"ש:

דף מד:
בד"ה היא וכו' השתא ממזר הוי וכו' עכ"ל ה"ה דהימ"ל דרע"ק יליף מאלמנה ונכרי ועבד וכמ"ש התוס' לעיל דט"ו ע"ב בד"ה מה ע"ש דמ"ש שם לר"י משום דאלמנה ונכרי ועבד הוי ממזר ולא ילפי' מנייהו הכא גבי מחזיר גרושתו נמי הוי ממזר לרע"ק וילפי' שפיר מאלמנה ונכרי וד:

דף מה.
גמ' מאן ה"מ רבי וכו', ק"ק כיון דאין מוכרח דר' הכי ס"ל אלא משום דשמעי' דרבי אמר הכי מאי אתא ר"י לאשמעי' והול"ל משמיה דר' וי"ל:
זו שאיסורה שוה בכל וכו' משמע דאכותי נמי קאי וק' למ"ש התוס' לעיל די"ו ע"ב דבביאת כותי ליכא איסורא דאורייתא היכי שייך למילף ק"ו בכ"הג גם מכאן נר' להוכיח דעבד לב"ח איסור' דאוריי' לכ"ע ועיין למהריט"א בס' קהלת יעקב סי' ד"ן ובמ"א הארכתי בזה:

דף מו.
תוס' בד"ה כי פליגי וכו' ורע"ק סבר מדמעטיה וכו' עכ"ל ק"ק הא התם אמרי' מבע"ל לגר ולקטן שנולד כשהוא מהול והשתא מנ"ל לרע"ק למילף מההוא קרא דאינו גר נימא דאתא קרא לקטן וי"ל דתושב ושכיר כתרי קראי הוו ודרשי' לגר ולקטן ולפ"ז צ"ל דערבי וגבעוני תרי נינהו ולא ילפי' חד מחבריה דהא לעיל מזה אמרי' דאתא קרא לערבי וגבעוני ועי"ל דהגמ' דקאמר שם לגר ולקטן או קאמר והוי כמו ואבע"א ובזה ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל די"ל דהגמרא כאן אזיל לפום האבע"א דאתא לקטן ומ"ש מהרש"א ז"ל דהול"ל וכן היה ר"י אומר כדבריו של רע"ק ע"ש ק' דאינו מוכרח דס"ל לר"י כרע"ק די"ל דס"ל כר"א דנ"ל מג"ש אלא דס"ל מופנה מצד אחד למדין ואין משיבין וסגי בתושב לג"ש ושכיר לגר ור"א ס"ל למדין ומשיבין ולכך צריך שניהם תושב ושכיר כדאי' בגמ' שם וי"ל דא"כ הול"ל במתני' דחלצה בשמאל שהביא רש"י שם וכן היה ר"י אומר כדבריו ולפמ"ש דאצט' תרי קראי לגר וקטן י"ל בלא"ה:

דף מט.
תוס' בד"ה לכתוב וכו' וכפי' ר"י צ"ל לתנא דפרקין וכו' עכ"ל כצ"ל והוא ראיה לפיר"י ועיין בתוס' לעיל בפ"ק דף י בד"ה לר"י ע"ש:

דף מט:
בד"ה סוטה וכו' דזנתה הפסידה וכו' עכ"ל ק"ק נימא דבאשת כהן איירי ובאונס דלא הפסידה כתובתה ואיכא לאו דטומאה ועיין לקמן דנ"ו ע"ב בתרי לישני דרבא ע"ש:

פרק חמישי

דף נא.

בפירש"י בד"ה תהוי וכו' תו לא מהני ביאה וגט אבתריה עכ"ל ק"ק הא מאמר וגט דרבנן הוא ומדאורייתא ביאה שאחריהם ביאה כשירה והיכי תיסק אדעתין דלא מהני ביאה שאחריהם וי"ל:

בד"ה ואילו ביאה וכו' כדתנן והבעילה וכו' עכ"ל לפירושו שלפנינו דלאו אביאה אחר ביאה קאמר כמ"ש התוס' בשמו אלא אמאמר אחר ביאה וגט הי"ל להביא ראיה מבריית' הלזו דמייתי הגמ' והא עדיפא ממתני' דברייתא קתני ומודה ר"ג אלא כיון דמשמע ליה דמתני' כ"ע היא וכמ"ש התוס' בד"ה מספקא ניחא ליה לאתויי מתני' דעדיפא מברייתא:

בד"ה חולץ וכו' עצה טובה אשמעי' שלא יאסור עצמו וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל אמאי לא ניחא ליה למי' דעצה טובה שלא יפסלנה לכהן ע"ש ונ"ל משום סיפא דקתני וכן אתה אומר בב' יבמין ויבמה אחת דפליגי ר"ג ורבנן גם בזה וס"ל לר"ג דחולץ הראשון ובההיא פסולה היא לכהן משום גט הראשון וע"כ דעצה טובה היא שלא יאסור הב' בקרובותיה ולכך כתב גם ברישא כן:

דף נא:

בד"ה אמר להם וכו' קנייה לגמרי עכ"ל איכא למידק דלעיל בד"ה קנין כ' לאו גמור ממש ולישנא דגמ' ל"ד והיכי כ' בדבור זה לישנא דקנייה לגמרי ונ"ל דרש"י מפ' דמאי דקאמר ר"ש אם ביאת הא' ביאה היינו לגמרי ממש דמספק"ל לר"ש אי ביאת בן ט' כביאת גדול ממש וקאמר עוד אם ביאת הא' אינה ביאה הכוונה אינה ביאה לגמרי אלא כמאמר בגדול דודאי ביאת בן ט' אינה פחותה ממאמר בגדול וכ"נ מדבריו בדבור שאח"ז דלצד הא' קנין גמור ממש כביאת הגדול והשתא ניחא דר"ש לא מספקא ליה במאמר והוי כולהו תנאי דבר אחד ממש דלא כמ"ש התוס':

תוס' בד"ה אי וכו' אבל בעידי טומאה נאסרת וכו' עכ"ל והא דמשמע להו דהכא בב' עדים אייריי משום דקטן ביאה דיבמה בעי עדים וכ"כ בתוספי הרא"ש ע"ש ועיין להמש"ל בפ"ב מה' יבום שנסתפק בד"ז אי ביאה ביבמה בעי עדים ע"ש ועיין למור"ם בהגה בסי' קס"ו דין ב' ולהב"ש שם ע"ש וכ"נ להוכיח מדאמרי' לקמן דנ"ו ע"א כל ביאה שאין הבעל מאכיל בה אין היבם מאכיל בה ע"ש וה"נ ביאה בלא עדים שאין הבעל מאכיל אין היבם מאכיל ואי הוי ביאה פסולה א"כ הו"ל למחשבה בריש הבעי' בהדי הנך ביאות פסולות אלא ע"כ דלא מהני כלל וע"ש בתוס' בד"ה כל ביאה מיהו יש לחלק וכ"נ מדברי התוס' לקמן דנ"ז ע"ב בד"ה וחייבין ע"ש:

דף נב.
גמ' אר"י א"ר זו דברי ר"עק וכו' הא דלא נקט לה אריש' דמתני' אין בעילה אחר בעילה משום דס"ל כר"ל לעיל ד"י ע"ב ודי"א ע"א דאם חלץ או ייבם דוקא הוא בלאו אבל האחין חייבין עליה כרת ודוקא היא אבל צרתה אפי' בא עליה הוא בכרת ולכך לא נקט לה אלא אחלץ ועשה מאמר דהוא עצמו עשה מאמר דלא קיימא עליה אלא בלאו:
עוד בגמ' והתניא רע"ק אומר וכו' מכאן קשה למ"ש התוס' לעיל דמ"ט ע"ב בד"ה סוטה דגרסי' סוטה דכתיב הויה דנ"ל מקרא דלהיות לו לאשה ע"ש דלפ"ד מאי פריך הא נותן גט ליבמתה מהאי קרא גופיה נ"ל ואע"ג דחייבי לאוין היא תפסי קדושין דכתיב הויה וכבר הק' מהרש"א ז"ל על דבריהם ממחזיר גרושתו ע"ש:
ורבנן סברי האי לחודיה וכו' מכאן ק' עמ"ש בריש פרקין דמרישא דאין מאמר אחר מאמר לא יכול כרע"ק דאפי' דקדושין תופסין בח"ל דוקא קדושין דאורייתא אבל מאמר שהוא דרבנן לא תפסי ע"ש דלפ"ד הכא דקאמר במאמר יבמין לא הוו קדושין אלא מדרבנן ואפי' האי לחודיה והאי לחודיה קאי מ"מ לא חיילי קדושין דרבנן אח"ל ואין לו' דס"ל מאמר דאורייתא כב"ש דא"כ נוקמה לפליגתייהו דר"י ורבנן במאמר דאוריי' או דרבנן ולכ"ע האי לחודיה והאי לחודיה קאי:
תוס' בד"ה בעודר וכו' אלא בסתם איירי וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא מאי דקאמר אביי אב"ע דאמ"ל התקדשי לי במאמר יבמין דעד השתא בסתם איירי:

דף נג.
בשלמא חלץ ועשה מאמר וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ודבריו תמוהים דחלץ ונתן גט בחלוקת ב' יבמין ויבמה א' וב' יבמות ויבם א' צריכה לגופה לאשמועי' דלא גזרינן גט אחר חליצה אטו גט קודם חליצה ודוקא בחלוקת יבם א' ויבמה א' הוא דל"צ משום דלא אהני מידי גט דמחמת החליצה כבר נאסרו קרובותיה משא"כ בב' יבמין ויבמה א' וב' יבמות ויבם א' וכן בעל ועשה מאמר:

פרק ששי

דף נד.
גמ' יבמה יבא עליה מצוה וכו' והא אפיקתיה וכו' מכאן תשו' למ"ש הרדב"ז ח"ב סי' נ"ו דמצות יבום קודמת חליצה אינו אלא מדרבנן ע"ש ומהכא מוכח דקדימה זו מדאורייתא היא:

דף נד:
פירש"י ובשלישית וכו' דתנן נושאין וכו' עכ"ל אע"ג דהתם בר"פ נושאין מוקי לה הגמ' דוקא לאחר מיתה וע"ש בתוס' והכא מחיים איירי התם לענין לכתחילה אבל אם כנס אין מוציאין אפי' מחיים והכא בכנס עסקי' הכא דגם הוא אנוס אפי' לכתחי' שרי:

דף נה.
גמ' ת"ל ערות אחיך היא ק"ק למ"ל קרא באחותו אפי' מן האם נילף מאשת אח דהא ודאי דמי לאשת אח טפי מדודתה ועיין בפ"ק דמכות דף ה'
תוס' בד"ה לישתוק וכו' אבל השתא דכתיב הערה וכו' עכ"ל לפ"ז א"צ להיקש' דר' יונה דלעיל דאיתקשו כל העריות לנדה להא מילתא דהעראה אלא בקרא דנדה סגי לגלויי דלא ילפינן חייבי לאוין משפח' דבעי גמר ביאה דא"כ לישתוק קרא משפח':

דף נו.
פירש"י בד"ה אשלא כדרכ' וכו' וגמר ביאה ביאה מיבמה וכו' עכ"ל עיין רש"ל דמחק כ"ז מפירש"י וטעמו משום דבעריות לא כתיב לשון ביאה אלא ל' קיחה וע"כ צ"ל וגמר קיחה קיחה מיבמה ול"ק מ"ש עליו מהרש"א ז"ל ע"ש:
גמ' משתמרת לביאה פסולה דאוריית' יל"ד דמשמע דוקא דאוריית' וכן איתא בהדיא לקמן דנ"ח ע"ב ע"ש ומתני' קתני חלוצה שהיא דרבנן:

דף נז.
תוס' בד"ה אבייי וכו' ומייתי אפצוע דכא וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דא"כ דמודה אבייי דטעמא דלא ידעה משום שכבר אכלה מאי קאמר דאלת"ה בת ישראל שנשאת לכהן וכו' דהא ע"כ דטעמא הוא משום דפקע קנינו כדאמר רבא דאל"ה קשיא מ"ש מלא ידעה דאוכלת מטעמא דכבר אכלה וי"ל:

דף נז:
בד"ה רב וכו' וחופה דלאחר קידושין נמי. ל"מ בפסולות לשמואל וכו' עכ"ל והיינו לענין ארוסה שכבר אכלה בהגעת זמן למשנה א' וכמ"ש לקמן ולא מסתבר נמי לאוקמ' בארוסה וכו' וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף נח.
גמ' כשמואל דאמר לא קנה וכו' כ' מהרש"א בתוס' דלפי' ב' שפירש"י צ"ל דחופה שאחר ביאה מהניא מיבמה ובעי' חופה איירי דאל"ה לשמואל כיון דלא קנה ליורשה וליטמ' לה וראי לא עדיפא מארוסה ע"ש והוא תימה דלמאי דמוקי לה כב"ש אינו יורשה ואין מטמא לה כדאי' בגמ' לעיל דלא עדיפא מארוס' והביאו רש"י בשמעתין ואפ"ה מהני בלא חופה וה"נ י"ל לשמואל הן אמת שדברי מהרש"א מוכרחים דבגמ' בסוטה בפ' ארוסה מבואר דלשמואל אינה שותה והתוספות לא כ' דבהא מילתא נמי דלא כשמעתין וע"כ

דהכא בחופה איירי אבל ההכרח שהכריח מדאינו יורשה ומטמא לה אינו מוכרח וכמ"ש איברא דיש להבין אמאי לב"ש שותה והא מבואר בגמ' לעיל דלא עדיפא מארוסה וצ"ל דלפי' ב' של רש"י ס"ל להגמרא בשמעתין כרבא דס"ל דמאמר לב"ש עושה ס' נשואה כמ"ש התוס' לעיל דכ"ט ע"ש ומן הס' שותה שפיר ומה שהק' מהרש"א ז"ל במאי דפריך א"ה היינו ארוסה עיין להריטב"א מה שתרץ למה שהק' אפי' קמה דרש"י כי מוקי כב"ש אמאי קרי לה שומרת יבם ע"ש ודוק:

דף סא.

תוס' בד"ה וכן וכ' הוכיח שהיתה בת י"ד שנה עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל שלא הביאה ב"ש עד אח"כ ע"ש ומאי דקרי לה נערה אע"ג דהיא בת י"ד שנה וחצי לא הויא נערה עד שתביא ב' שערות ועפי"ד ניחא לי מאי דק' במגלת אסתר דכתיב ובהקבץ נערות הרי דבשעת הקבוץ קרי להו נערות והא קי"ל דאין בין נערו' לבגרות אלא ששה חדשים וא"כ היכי קרי לה נערה אחר עבור ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים דכתיב ובזה הנערה באה ועפי"ד מהרש"א ניחא:

פירש"י בד"ה בש"א וכו' אבל לא זכר ונקבה עכ"ל משמע דלב"ה דס"ל זכר ונקבה מודו דבב' זכרים נמי סגי וכ"כ הפו' ולפ"ז מאי דפריך וב"ה נילף ממשה היינו דנבעי דוקא ב' זכרים כמו משה ולא זכר ונקבה ועיין למהרש"א בגמרא שכ' דלענין פו"ר מסתבר למילף מברייתו של עולם ולכך דנין אפשר משאי אפשר ע"ש ולפ"ד מאי דפריך וב"ה נילף ממשה ק' דהא מסתבר למילף מברייתו ש"ע וצ"ל דה"פ איך משה עשה כן כיון דלא קיים פו"ר ולשון נילף ממשה ל"ד ולפ"ז צ"ל דלב"ה דוקא זכר ונקבה הוא דקיים פו"ר דלא כדמשמע מדברי רש"י ז"ל:

פרק שביעי

דף סו.

תוס' בד"ה עבדי וכו' כמו שאין יוצאין בשן ועין וכו' עכ"ל עמ"ש ע"ד הללו בחי' לת"כ פ' אמור פרשתא ה' ע"ש.

דף סו:

בד"ה לא וכו' וטעמא דלא אסיר אלא הנאה של כלוי וכו' עכ"ל לשונ' אינו מדוקד' דהול"ל וטעמא דאסיר הנאת כלוי וכו' דתרומה דשריא בהנאה נ"ל מתרומתבם כדאי' בפ' כ"ש ע"ש:

בד"ה עבדי וכו' דהא רבא א"ל וכו' ואפ"ה קאמר

רבא לר"נ וכו' עכ"ל הו"מ לדחויי בזה גם אאין לומר ראשון:

בא"**ד** מוים דהדין עמה עכ"ל משמע דלר"י דהדין עמה יוצאין בשן ועין לאשה ויש לספק אי ה"ד במה שהוא כנגד כתובתה דאית לה עלייהו נמי שעבוד אבל אי הוקרה הנדוניא וגבתה כנגד כתובתה ממקצת הנדוניא דלא נשאר לו שעבוד אלא דנותנת דמיהן ונוטלתן משום שבח בית אביה אין יוצאין בשן ועין לאשה דדוקא באיכא תרווייהו שעבוד ושבח בית אביה ומאי דקאמר ת"כ דר"א משום דמשמע דאפי' לא הוקרה איירי דאיכא שעבוד א"ד ל"ש ולפי' הצד הא' ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל ממתני' דלקמן דאיכא לאוקמה בהוקרה:

דף סז.

פירש"**י בד**"**ה** ואינו מאכיל וכו' וה"ה לעבדים עכ"ל נר' דלא פי' כן דמתני' דעובר פוסל ואינו מאכיל הוא על האשה עצמה ויליף ר"י עבדים מדאינו מאכיל בבת ישראל לכהן דה"ה לעבדים אלא להצד דטעמ' דר"י משום שאינו ילוד אינו מאכיל אבל להצד דטעמא דר"י משום זר במעי זרה אבל טעמא דילוד ליתיה בעבדים וטעמא דזר במעי זרה לא שייך בבת ישראל לכהן דאפילו ממזר מאכיל וע"כ דטעמא משום ילוד כמ"ש התוס' ע"כ ליכא למילף עבדים מבת ישראל לכהן דהא לאו חד טעמא לתרווייהו וע"כ להצד דזר במעי זרה פי' דמתני' כמו שפי' התוס':

דף סח.

תוס' בד"**ה** רישא וכו' וא"ת וס' בן ט' וכו' כ' מהרש"א דהומ"ל מס' הביא ב"ש וכו' ע"ש ונראה דמס' הביא ב"ש ל"ק דאי השתא הביא ב"ש איתרע חזקתיה ואי אכתי לא ידעי' אי הביא ב"ש לית לן למיזל בתר חזקה כיון דאפשר לבדוק ולברור דכל היכא דאפשר לברר לא אזלי' בתר חזקה כמ"ש הר"ן בפ"ק דפסחים ע"ש וכ"כ מהרש"א בסוף פרקין ע"ש אבל בס' בן ט' דתלוי בשנים מ"ל דלא אפשר לברורי וס"ד דבכל גוונא איירי מתני' ותירצו דלא איירי אלא כשהוא עתה ודאי בן ט':

בא"**ד** דאי לכהונה וכו' כדמוכח בקדושין וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאוכוחי דאי לכהונה לא אזלינן בתר חזקה מההיא דכתובות שהביאו. אלא דניחא להו לאתויי מתרי יתירי דדמי ליה:

גמ' אי מההיא לאו הבא מכלל עשה וכו' מכאן מוכח דלגבי לאו ועשה לא אמרי' כל היכא דאיכא למידרש דרשי' ולא מוקמי' בלאוי יתירי ועיין להתוספות במכות די"ח ע"א בד"ה איסורא ע"ש:

דף סח:
אטו לויה וישראלית לאו לכהונה וכו' ק"ק נוקמ' רבוייא דבת ובת לכהנת ולכהונה ואכתי לויה וישראלית מנלן כדפריך לעיל וצ"ל דלענין פיסול כהונה שניהם שוין ודוקא לתרומה הוא דאיכא לפלוגי ביניהו מטעמא דבסמוך ודלא כמהרש"א בסמוך ע"ש:
תוס' בד"ה כמאן וכו' ועי"ל וכו' עכ"ל האי: ועי"ל אקושיא ראשונה קאי ודלא במהרש"א עיין שם:
בפירש"י בד"ה א"ה וכו' וה"ה דהומ"ל חייבי כריתות וכו' עכ"ל תימה דבסמוך מק' אאית דמפרשי דק"ו הוא חייבי לאוין פסלי ח"כ לא פסלי וא"כ נימא דלא פריך מח"כ משום דאתו מק"ו ונ"ל דלזה נתכוון מהרש"ל ותיבת דוקא שכ' ט"ס וצ"ל דק"ו הוא וע"ש בתירוצו ויותר נ"ל דמ"ש רש"י לקמן דק"ו הוא מח"ל היינו מח"ל דנכרי ועבד דלא תפסי קדושין אבל מח"ל דתפסי אין ללמוד דהא כתיב תהיה ומ"ש רש"י לקמן דח"כ נפקי מאלמנות וגרושין ה"ה דהומ"ל מק"ו מח"ל:
בד"ה עבד וכו' לאפוקה ח"כ דלאו בני הויא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ונ"ל דהוק"ל איך אמרי' דדוקא בני הויה הרי עבד ונכרי רבינהו קרא ומהרש"א הבין דהוק"ל נמעט גם נכרי ועבד ואי משום קרא רש דאלמנו' וגרושין גם ח"כ נפקי מההוא קרא ועל זה הוא שכ' דלא כמהרש"ל ולא על הדיבור הראשון דוק ותשכח ומה שהק' מהרש"א למ"ל תהיה הא ח"כ נפקי מקרא דאלמנה וגרושה וכו' ע"ש ל"ק דהו"א דאתא קרא לח"כ וללאו וכדקאמר הגמ' לעיל אי מההוא הו"א לאו הבא מכלל עשה וכו':

דף סט.
תוס' בד"ה והמפתה וכו' משום דבעי למיתני בסיפא וילדה וכו' עכ"ל הא דלא כ' דבעי למיתני עיברה דהיא בבא א' משום דעיקר חידושא דמשנתנו היא בבא דילדה דעובר פוסל ואינו מאכיל כבר תנינא לה לעיל אבל ק' למ"ד בר"פ ן' סורר דקטן מוליד אמאי לא נקט קטן בהדי שוטה ונ"ל משום דמסקי' בגמרא דטעמא דלא חיישי' שמא עיברה משום דבזנות איירי ובשיטה משום דאין אדם דר עם נחש בכפיפה כמ"ש התוס' לקמן וא"כ בקטן אי מוליד ודאי דחיישי' שמא עיברה ודינו חלוק מאלו ולכך לא תנן ליה במשנתנו בהדי שוטה:

דף סט:
גמ' ליחוש שמא עיברה מי לא תנן וכו' הא דלא פריך מס' בן ט' וס' הביא ב"ש דלעיל משום די"ל דהכא שאני משום דמוקמי' אחזקה שאינה מעוברת אבל לעיל איירי בהביא ב"ש השתא והוא בן ט' השתא כמ"ש התוס' לעיל ועיין מהרש"א ז"ל:

פרק שמיני

דף ע.

תוס' בד"ה אף וכו' דאיתקש תרומה לביכורים עכ"ל ק"ק לפי זה מאי פריך מה ראית וכו' הא ליכא לאוקומי ג"ש דתושב לאסור אונן בתרומה דא"כ ג"ש למ"ל הא נ"ל מדאתקש תרומה לביכורים וי"ל:

בד"ה דפסח וכו' איכ' למפרך מה למעש' וכו' עכ"ל ק"ל נימא פסח יוכיח דאע"ג דפסח גופיה ממעשר גמר א"ש יוכיח מינה ודוקא במקום דאין למידין למד מן הלמד הוא דלא עבדי' יוכיח כה"ג וכמ"ש מהרש"א בפ"ק דשבועות ד"ט ע"ב ועיין להר' ע"י בריש קדושין עיין שם:

דף עא.

בד"ה והני וכו' וצ"ל מכל ערל וכו' עכ"ל פירו' דמנ"ל דערל ישראל אסור דילמא לא מיירי קרא דוכל ערל אלא בנכרי אבל ישראל דלא מקרו ערלים מותר ותי' דלא אצט' קרא אלא לישראל דלגוים נ"ל מדמעכב מילת זכריו מכלל דערל אסור כדאמרי' לעיל מי איכא מידי דערלות דגופיה וכו' וקרא דוכל ערל לא אצטרי' אלא למתו אחיו מחמת מילה דאנוס ואין מילת זכריו דכה"ג מעכבת כמ"ש מהר"ם לובלין לעיל ע"ש ובגוים ודאי דאין לחלק בין אנוסין למזידין כיון דאפי' מולין נקראים ערלים ודלא כמהרש"א ומה שכ' דגוים מבן נכר נפקא מלבד מה שהק' הוא לזה עוד י"ל דא"כ מאי קאמר לעיל הגמ' אי כתב ערל ולא כ' ב"נ הא אי לא כתיב ב"נ לא הוה ידעי' ערל ישראל וי"ל דא"כ נכתוב נכרי אבל מדכתיב ב"נ משמע דאצט' קרא לנתנכרו מעשיו דלא יליף מערל מיהו אכתי קשיא קושיית מהרש"א ע"כ נ"ל עיקר כמו שכתבתי:

דף עא:

בד"ה סוף וכו' וא"ת א"כ שוב נמי וכו' עכ"ל לא ידענא מאי ק"ל הא אי נצטווה א"א על הפריעה לא מצינו קרא יתירא גבי א"א לפריעה וע"כ הכל נכלל בכלל מילה דכתיבא וא"כ קא' שפיר מאי שוב במול את בנ"י סגי:

דף עב.

בד"ה משום וכו' והא כיון דלא אפשר וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ע"ד הרא"ם ז"ל והשע"ה תי' דהא דאמרי' כיון דלא אפשר אינה מעכבת היינו אי לא אפשר בשעת עשייה ויכול להיות שיהא בשעת אכילה ראוי אבל אי ידעי' דאפי' בשעת האכילה לא יהא ראוי מעכבת ע"ש ולפ"ז צ"ל מאי דפריך לעיל גבי חלצתו חמה וניתיב לו כל ז' היינו ר"ל דכיון דבעי ז' ואינו ראוי אפילו בשעת האכילה מעכבא גם להעשיה וא"צ להג"ש דמקר' דעשייה לחודיה נפקא ולא כדפירש"י אמאי מעכב ליה מאכילה ע"ש ומאי דפריך המול

כל זכר אמ"ר וכו' היינו משום דבשעת העשייה לא היה נולד אבל ק' ע"ד השע"ה אמאי אצט' כל ערל ל"י בו הא כיון דמילת זכריו מעכבת כ"ש ערל גופיה וכדאמר רבא לעיל מי איכא מידי דערלות גופיה וכו' ואפי' למתו אחיו מחמת מילה דאנוס הוא ממילת זכריו נפקא דבכה"ג נמי מעכבא לפ"ד השע"ה ומהר"ם לובלין בר"פ הקשה כן ותי' דאצט' למתו אחיו מ"מ דאנוס הוא דכה"ג אין מילת זכריו מעכבת ע"ש וצ"ל דאצט' קרא ללאו דממילת זכריו לא שמעי' לאו:

דף עב:

גמ' לא לישטמי' תנא וכו' כ' מהרש"א ז"ל דלפום מסקנא דגמ' ערל אסור בנגיעת קדשים מק"ו ומה ט"י דמותר בפרה אסור בנגיעת קדשי' ערל דאסור בפרה כ"ש דאסור בנגיעת קדשים ע"ש ונר' דאיכא למיפרך מה לט"י שכן אסור בנגיעת תרומה קא' בערל דמותר בנגיעת תרומה מדאצט' תושב כמ"ש מהרש"א גופיה ואי עביד ק"ו מקומות אמרי' נגיעת תרומה תוכיח ועמ"ש מהרש"א לעיל בסמוך:

דף עג.

תוס' בד"ה מה וכו' אבל לענין ערל וכו' ולמאי דפי' וכו' עכ"ל לפ"ז לא הי"ל להנך דבעו מר"ש להזכיר ילפותא דפסח אלא הי"ל אי דרשי' בו ולא במעשר או בו אינו אוכל אבל אוכל מצה ומרור והילפות' היא מביכורים אפי' אי ג"ש דפסח אינה מופנה:

דף עד.

גמ' בזרעו של אהרן וכו' למסקנ' דנ"ל בהערב שמש מקרא דובא השמש א"צ להא מילתא דאיזהו דבר ששוה וכו' וכ"מ מדברי רש"י לעיל בריש פרקין בד"ה איש ע"ש:

דף עה.

תוס' בד"ה והכתיב וכו' משום דהותר מכללה וכו' עכ"ל קשה דא"כ מאן דמוקי בזב בעל ב' ראיות אמאי לא מוקי בבעל ג' ראיות ולתרומה ותרי קראי בתרומה להערב שמש חד בזב וחד ביולדת וצריכי דתרי לאוי נינהו קרא דאיש איש וקרא דבכל קדש לא תגע ומהרש"א בתחילת הסוגיא כ' דהא דלא מוקי בבעל ג"ר ולתרומה משום דתרי קראי למ"ל ע"ש אבל השתא בדברי התוס' דתרי לאוי נינהו ואפי' למאן דמוקי בבעל ב"ר אית ליה צריכותא קשה ונ"ל דלמ"ד בבעל ב"ר ל"ל אלא חד צד דצריכותא דהיינו הותרה מכללה אבל חומרא דמרובה טומאתה ל"ל וא"כ אי מוקי לה בבעל ג"ר הוה קשה לכתוב ביולדת לבד ומהרש"א בסה"ד הוכיח דדוקא בלאוין הוא דעבדי' צריכות' דאל"ה מאן דמוקי בבעל ב"ר אמאי לא מוקי בבעל ג"ר וצריכי ע"ש ואינו מוכרח די"ל דלמסקנת התוס' מאן דמוקי בבעל ב"ר ל"ל צריכותא כלל ומעתה גם מה שהוכיח מדלא עביד הגמ' האי צריכותא גופ' וכו' ע"ש אינו הכרח דהגמ' דקא' תלת' קראי בתרומ' למ"ל קאי אליבא

דמ"ד בבעל ב"ר ואיהו ל"ל צריכות' מדלא מוקי לה בבעל ג"ר אך מדברי התוס' הללו שכ' צריכותא דהותרה מכללה למ"ד בבעל ב"ר יש להוכיח שפיר מדלא קאמר האי צד דצריכותא גבי מאי דקאמר תלתא קראי בתרומה מוכח דדוקא בלאוין הוא דעבדי' האי צריכות' דזב ויולדת:

דף עז.

תוס' בד"ה מכ"ג וכו' ומיהו לענין שאר בנות גרים וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בסה"ד דר"י ס"ל לא ילפי' לפסול בביאתו מאיסורי כהונה אפי' בהצד השוה מעלמ' ומפסולי כהונה א"צ לכ"ז דבפשי' י"ל דלענין שאר גרים לא ילפי' מחלל וממצרי משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן פוסלין בביאתן וכדפריך הגמ' שם ול"ל היא גופה נילף דלר"י לפסול לא ילפי' מאיסורי כהונה ומעלמ' אבל בעמוני יליף שפיר דהא לר' יוסי עמוני פוסל בביאתו כדאי' בסו"פ אלמנה והביאוהו התוס' לקמן אלא דהשתא אכתי לא אסיקו אדעתייהו דלא ילפי' לפסול מפסולי כהונה ומעלמא ומ"מ נר' דפשיט"ל נמי השת' דמאיסורי כהונה לחודייהו לא ילפי' לפסול ולכך ניחא להו בשמעתין דיליף מחלל ואלמנה לעמוני ולא יליף לשאר גרים משום דאיכא למיפרך שכן פוסלין בביאתן ולא הוצרכו התוס' לו' ומיהו שאר גרים וכו' אלא אילפותא דחלל ומצרי כמו שנר' מפשט דבריהם:

בא"ד דנילף שיפסול גר בביאתו מחלל ומצרי וכו' עכ"ל ממצרי לחודיה לא אתי דמצרי פוסל בקהל ואיך נילף מניה שיפסול לכהונה הא גר פסול גם בישראל ול"מ ביה איסור כהונה:

בד"ה ר"ל וכו' אליבא דנפשיה וכו' עכ"ל וכן לרשב"ג דנקט כל שאתה נושא בתו וכו' אליבא דנפשיה קאמר דהא לת"ק עמוני אי אתה נושא בתו וא"צ למ"ש מהרש"א בס"ד ע"ש:

דף עז:

בד"ה מצרי וכו' מהיכ"ת לפסול וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל לר"ל דפסיל י"ל דה"ט דר"ל דיליף מעמיו דמשמע ליה עם אחד והיא גיורת מכנה וכר' זכאי דמשמע דוקא מכנה:

גמ' מה לממזר שכן אינו ראוי וכו' הומ"ל שכן יצירתו בעבירה ועיין פירש"י בד"ה ורבנן:

ועוד מקרא מסייעני מה שהק' מהרש"א לר"י למ"ל אשר יולדו י"ל דאי לאו אשר יולדו הוה דרשי' בנים ולא בנות ואחר דכתיב אשר יולדו דרשי' בנים לדרש' דלקמן ומ"ש מהרש"א דרבנן דמתני' לאו היינו ר"י ע"ש אין נר' כן מדברי התוס' בד"ה הלכה אך לפירש"י במתני' דפי' אם הלכה נקבל דהיינו אם שמעת מרבותיך נקבל א"כ ודאי כשא"ל הלכה אני אומר וראי קבלוה דהא אמרי ליה אם הלכה נקבל וע"כ דרבנן דמתני' לאו

היינו ר"י אבל התוספות מפ' אם הלכה נקבל היינו הלכה למשה מסיני והוא א"ל הלכה אני אומר ר"ל שמעתי מרבותי ולאו הלמ"מ :
פירש"י בד"ה ורבנן וכו' ולית הלכתא כוותיה עכ"ל מדבריו מוכח דר"א דאמ' פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה אפי' בא עליה באונס והמש"ל בה' א"ב נסתפק בזה:

דף עח.
אל שאול וכו' אשר המית את הגבעונים יש להבין מאיזה טעם נענשו הדור ההוא ברעב על מעשה שאול דלא מצינו שיענשו הדור על חטא המלך ונ"ל דע"י מעשה שאול היו הגרים שנתגיירו כבר חוזרין לסורן דאומרים אין ראוי לידבק באומה זו וקשין גרים לישראל דאיתנהו בכלל ערבות והוו כישראל מומר ולכך נענשו הדור מכח ערבות ואחר שהמית ז' בני שאול חזרו הגרים ההם לעשו' הטוב והישר כדת משה וישראל וזהו מאי דאמרי' לקמן נתוספו הגרים ק"ן אלף אע"ג דלא קבלו גרים בימי דוד ושלמה דמאי דנתוספו היינו הגרים שנתגיירו כבר בימי שאול וע"י שהמית הגבעונים חזרו לסורן עכשיו חזרו לדת האמת ונעשו גרי אמת:

דף פ.
תוס' בד"ה עד וכו' הוכיח על האחרי' וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א דלר"י לחליצה מודה דבעינן כולן ע"ש קשה לשמוע דכיון דבשאר דברים הוי סריס בסי' א' בחליצה דבעי' תנאי אחר דהיינו ממעי אמו אז לא מהנו שאר סימנין אבל סי' דכיפה לחודיה אמאי לא מהני כיון דממעי אמו הוא והוי סריס לשאר דברים אמאי לא הוי סריס לחליצה ומעתה א"א להלום דברי מהרש"א בכוונת דבריהם דאי איתא דקושייתם שהק' מקטן וקטנה קשיא אפי' לר"י לא יתיישב בואין לומר שכ' אלא לר"א אבל לר"י עדיין ק' בכיפה לחודה לחלוץ אשר ע"כ נראה דמעיקרא ל"ק להו לר"י משום דטעמא דלא היתה שעת הכושר הנאמר במתני' אינו אלא להכריע דבודאי בסריס חמה הוא דאמרו דאינו חולץ כיון דבסי' דכיפה דלא היתה לו שעת הכושר מסתברא דאינו חולץ בע"כ מאי דשמע דאינו חולץ הוא בסריס חמה ולא מצינו חלוק בסריס חמה גופיה בין סריס לסריס ולכן בע"כ גז"הכ היא דבסריס חמה אינו חולץ ואין עיקר הטעם משום דלא הי"ל שעת הכושר:

דף פא.
גמ' כמאן דלא כר"י הא דלא קאמר דלא כר"י אירישא חלצו לה לא פסלוה דלר"י בלא"ה פסולה היא משום זונה י"ל דאתא לאשמועי' דלא נימא אית בה תרתי זונה וחלוצ' דתרי מיני אסורי נינהו אבל בסיפא שם זונה חד הוא:

דף פא:
תוס' בד"ה כולן וכו' ועוי"ל דוקא בתנור וכו' עכ"ל בע"א גופ' מחלקי בהכי אבל בשאר איסורין בכל ענין לא יוליך הנאה לים המלח דאל"ה גבי חבלי תלתן אמאי לא יוליך הנאה לים המלח וימכור אותם לנכרי דאז אינו נהנה מגוף האיסור א"נ חיישי' שמא ימכרם הגוי לישראל כדבסמוך:
בד"ה רבי וכו' א"נ אשמעי' וכו' לאפוקי מר"א וכו' עכ"ל לפ"ד הר"ש שהביאו התוס' בד"ה כולן וכו' דה"ה בכל האיסורין ס"ל לר"א כן ע"ש לא יתכן תירוץ זה:

דף פב.
גמ' רישא בטומאת משקין דרבנן לפום האי תירוצא ס"ל לר"י מב"מ ל"ב אפי' בדרבנן ועיין בגמר' בחולין דצ"ט ע"ב דמשני שאני ציר דזיעה בעלמא וע"ש בתוס' ועיין להצל"ח בריש ביצה דף ד' ע"ב עיין שם ובמ"א כתבתי בזה:

דף פב:
גמ' אלא מאי נישא דיעבד נושא נמי דיעבד עמ"ש מהרש"א ולכאורה דבר תימה הוא דלגבי נישא אמאי צריכה גט דכיון דלא נישא מנ"מ אי הוי אשת איש ונר' דנ"מ דאי אנדרוגינוס זה הוא זרע אחיו וזה דודו שקידשה יש לו אשה אחרת ומת דודו זה דהשתא אי ס' קדושין הוו הו"ל לגבי היבם ס' צרת ערוה וצריך חליצה וא"י ליבם האשה האחרת:

דף פג.
מדשבקיה ר"י לבר זוגיה וכו' פי' דהתנא דברייתא משום דס"ל דהל' דס' הוי אפכיה לדר"י וא"כ הו"ל לאפוכי נמי לר"ש כי היכי דלא ליהוי ר"ש ור"א דמתני' רבים לגבי ר"י אלא ע"כ דקבלה בידו דר"י חזר בו ועיין בפירש"י:
תוס' בד"ה בריה וכו' דלר"י דמתני' זכר הוא וכו' עכ"ל קשיא נימא דס"ל כר"ל דתנא דמתני' ס"ל דספיקא הוי ואי מוכחי ממלתיה דרב הכא דלא ס"ל כר"ל א"כ בפשי' הו"ל לאוכוחי ממלתיה דרב דהכא ועמ"ש מהרש"א ובדבריו מתיישב הכל שפיר:

דף פג:
גמ' מתיבי וכו' הוא דאמר כי האי תנא וכו' הו"מ לאתויי פלוגת' דר"א ורבנן דמתני' דמוקמי' לעיל אליבא דר"י דפליגי אי חייב עליו מב' מקומות ורב כר"י ס"ל אלא דניחא לאתויי ליה מברייתא דבהדיא היא:
באשה שלא כדרכה מנ"ל מפירש"י נראה דלכ"ע פריך ואילולי פירושו י"ל דלא פריך אלא לרבנן אבל לר' סימאי לא פריך דכיון דוכר מעלמא נ"ל מאת זכר אייתר ליה אשה לב' משכבות דאשה:

פרק תשיעי

דף פה.
אמר ליה לית לה וכו' עיין פירש"י במתני' דריש פרקין שפי' המשנה בהצד דאית לה דלא כהמסקנא ע"ש:

דף פה:
בעולה לכ"ג א"ב וכו' הא דלא פריך ולר"א פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה מאי א"ל משום דלא אמר ר"א דהוי זונה אלא בבא עליה ברצון אבל באונס לא ועיין להמש"ל בה' א"ב ועמש"ל דע"ז ע"ב בפירש"י:
תוס' בד"ה ולרע"ק וכו' וא"ת ומאי קשיא וכו' עכ"ל אע"ג דמ"מ ל"ל א"ב מחזיר גרושתו דלמ"ד דאורייתא נמי ל"ל כתובה דהא לאו אשתו היא לרע"ק מ"מ הגמ' לא פריך הכי אלא הא לא מרגלא ליה וכו':

דף פו.
בד"ה מי וכו' דלא מצי דריש כרע"ק וכו' עכ"ל אף על גב' דהגמ' קאמר דלענין טומאת הגוף כ"ע דרשי לה מ"מ אינו מוכרח די"ל לענין חומה לבד ולכך הוכרחו למנקט בקושייתם דרע"ק:

פרק עשירי

דף פח.
תוס' בד"ה ומה וכו' דאי ך הול"ל מסתמ' שוגג וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז הו"ל לרבנן לאשמועי' אפילו אמר איני יודע דל"ל שתיקה כהודאה ואמאי נקטי דבריהם באמר לא אכלתי ונ"ל דלזה כוונו התוס' במ"ש ומ"ל אפי' באמ"ל אכלת שוגג דלכך נקטו רבנן לא אכלתי משום דמיירי בא"ל אכלת שוגג דבכה"ג דוקא באמר לא אכלתי אבל אמר איני יודע ודאי דנאמנין דאמ"ל אכלת שוגג ודלא כמהרש"א:

דף פט.
בפירש"י בד"ה מדאורייתא וכו' כלומר קרובי האב וכו' עכ"ל נר' מדבריו דיתומה בחיי האב כגון שנשאת ונתגרשה אמה ואחיה דוקא הוא דתקינו רבנן לקדשה ולא האב וגרע כח האב וכ"נ מדבריו לקמן בר"פ כ"ש וע"ש בהריטב"א ועמ"ש באה"ע סימן קנ"ה ע"ש:

דף צ.
תוס' בד"ה חסורי וכו' וא"ת אי לפי דמים משלם וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א אמאי לא ק"ל ברישׁ' ע"ש ל"ק דברישא פשיט"ל דמשלם שיעור התרומה שאכל כמו לפי מידה אבל בסיפא לא ס"ד דמשלם הרבה יותר ממידה שאכל:

דף צא.
תוס' בד"ה חיה וכו' ל"ד משום סופר אלא משום עדים וכו' עכ"ל נראה דדוקא לפסול הוא דקאמרי דדוקא בעדים הוא דפסול אבל לכתחילה אפי' בסופר יש קפידא בגט דגזרי' אטו עדים ובשאר שטרות דאפי' בעדים לכתחילה דוקא הוא דיש קפידא בסופר אפי' לכתחי' ש"ד ומשום דהא שילי והיני קאי לשאר שטרות נמי לכך כ' דלא היה מקפיד רב אלא משום עדים ועפ"ז מקשי' שפיר מההיא דמצאו באשפה וכו' דההיא חותמו ונותנו לה אפי' לכתחילה כמו שהוכיחו התוס' בריש גיטין ריש ד"ג ע"ש ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף צג.
תוס' בד"ה א"צ וכו' משום דקסב' אין אדם מקדיש וכו' עכ"ל ק"ק א"כ לרע"ק דס"ל אדם מקדיש דשבל"ע לא היה צ"ל שמא תעדיף אלא משום מעשה ידיה עצמן דכיון דבאין מעלה לה מזונות מיירי מדאמרינן דטעמא דת"ק משום דאין אדם מקדיש וי"ל דלפום האי פי' מיירי בכל גוונא במעלה ואין מעלה ולת"ק ע"כ דס"ל אין אדם מקדיש דשב"ל משום אין מעלה ורע"ק אצט' לשמא תעדיף משום מעלה:

דף צג:
בד"ה קנויה וכו' ואם לא נעשה הקנין וכו' כאלו בעין וכו' עכ"ל זה הטעם אינו אלא לחלק בין מלוה ללקחהם בתורת קדושין דבבאו לידה בתורת קדושין אי נתבטלו הקדושין צריך להחזירם בעינייהו וא"י ליתן דמים אחרים במלוה אבל הא דלא דמי לפקדון מטעמא אחרינא הוא משום דבדידה אכלתינהו כדאי' שם בגמ' ועיין לה' מח"א ה' גזילה סי' כ"ד ע"ש ומ"מ דברי התוס' הללו לא יכונו אלא לרב דאמר בפ' יש בכור דמ"ט הפודה את בנו בתוך ל"י ואמר להוי פדוי לאחר ל"י דבנו פדוי דאע"ג דאין בידו עכשיו לפרות דמי לקדושין דאע"ג דנתאכלו המעות מקודשת אבל לשמואל דאמר כיון דאין בידו לפדותו עכשיו ל"ד לקדושין ה"נ לאחר שתתגיירי דאין בידו לקדשה עכשיו לא מהני ולדידיה מתני' דלאחר שתתגיירי דלא קתני מעכשיו צריך לאוקמה בעדיין המעות בעין ולפ"ז איכא לאוקמה נמי בשטר וכשעדיין דיין קיים ועיין להריטב"א בחי' בפ"ק דגיטין די"ג במאי דאמרינן נעשה כאומר לו משתעבדנא עבדנא לך ולכל דאתי מחמתך שכ' דחשבינן כאלו בעין וחל השעבוד בשעת מעמד ג' וכמו קדושין ישין לאחר ל"י ודוקא ביכול לקדשה עכשיו אבל בקטנה לא מהני והיינו דפרכי' הקנה לנולדים וכו' ע"ש והיינו כשמואל דלרב אפי' אין בידו לקדשה עכשיו מהני ומ"מ הגמרא דפריך אלא מעתה הקנה לנולדים וכו' אפי' לרב פריך משום דלדבר שב"ל גרע ולכך הוצרכו בגמ' לו' דאפילו לר"מ לדבר שב"ל לא מהני דלשמואל בלא"ה קשיא דאפי' לר"מ דאדם מקנה דשב"ל לא קני אלא בשעה שיבואו לעולם וא"כ אין בידו לקנות עכשיו אבל מ"ש הריטב"א שם

דטעמא דהוו קדושין משום כיון דמחוייבת בהם חשיבי כאלו בעין ח' דא"כ המקדש במלוה אמאי אינה מקודשת וי"ל.

בד"ה לאחר וכו' ולר"ח הוי אפכא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דהתוס' כוונתם לר"נ דס"ל המזכה לעובר קנה דס"ל דטפי עדיף מקנה לדבר שב"ל ממקנה דבר שלא בל"ע גופיה דס"ל אע"ג דאין מקנה לדבר שלב"ל וא"כ לר' חנינא ע"כ דעובר חשוב בא לעולם יותר מגירות וסברא הפוכה היא מדר"מ ורב הונא:

דף צד.

גמ' אימא חיישא אקלקולא ודייקא קמ"ל כצ"ל ונמחק חיבת דזרעא דזה כבר שמענו מסיפא דרישא כמ"ש רש"י ז"ל:

תוס' בד"ה וליטעמיך וכו' הו"ל לאקשויי היאך ע"א וכו' עכ"ל ק"ק הא אך בבא דמתה אחותה לגופה אצט' לאשמעי' דלא חיישא אקלתול' דזרעא וכיון דלגופה אצט' לא דייקא מינה הא עד אחד וכמו שנר' משנויא דגמ' דמשני כי אצט' לרע"ק וכו' וי"ל כיון דס"ד דרישא לא אצט' אלא לדיוקא דע"א בכולהו בבי נמי דייקי' אע"ג דאצט' לגופייהו כיון דבחדא בבא נחית לדיוקא וכצ"ל בגמ' גופה דפריך וליטעמיך וכו' דאי בכולהו בבי לא דייקי' אלא אי לגופה לא אצט' א"כ הך סיפא דפריך מינה וליטעמיך ע"כ דס"ל דלגופא לא אצט' וא"כ קשה מאי משני דלרע"ק אצט' קא אכתי קשה בסיפא דמתה אשתו שישא את אחותה כיון דלגופה לא אצט' וע"כ לדייקא דע"א היכי מהימן ע"א בכ"הג דליכא עגונא אלא ע"כ דלגופה אצט' ומאי דפריך וליטעמיך ה"פ כיון דחדא בבא לדיוקא בכולהו נמי דייקי' אע"ג דאצט' לגופייהו:

דף צד:

בפירש"י בד"ה ומותר וכו' דקי"ל נושאין וכו' עכ"ל לפ"ז מתני' דהכא מיירי לאחר מיתה כדמוקי לה לקמן בר"פ נושאין ואילולי פי' י"ל דהכא דגם הוא אנוס ולא נתכוונו שניהם לאיסורא לא חיישי' ושרי אפי' מחיים:

גמ' ליתני נמי חמותו וכו' ק"ק נימא דס"ל כר"י דלקמן דלא נחלקו על חמותו שפוסל ולא שייך בחמותו דינא דמתני' וי"ל דר"י נ"ל לקמן מאותו ואתהן באא"ע ולרע"ק אצטריך קרא למדרש דבעינן קיימות וע"כ דלא ס"ל כר"י:

דף צו.

במתני' מותר בא' ובשלישית פירש"י דאנס אשה מותר בבתה ולקמן בר"פ נושאין כ' התוס' דהומ"ל אלישנא דמותר דברייתא ע"ש וא"כ הכא דבקיימו עסקי' כדמוכח ממתני' וקתני לישנא דמותר ק' וצ"ל דשאני הכא דכבר נשא דהשתא א"ש לישנא דמותר דר"ל מותר לקיימה דהכי קי"ל אם כונס לא יוציא:

פרק אחד עשר

דף צז.
גמ' כנף שראה אביו וכו' וממאי דבאנוסה וכו' צ"ל דידע שפיר דאצטריך קרא דלא יגלה לדרשא דבסמוך ולא מיתורא דלא יגלה מפיק לה ר"י ולכך פריך שפיר ממאי דבאנוסה וכו':

דף צח.
תוס' בד"ה נשא וכו' וריב"א פי' דלהכי נקט הורתו שלא בקדושה וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בכוונתם לא דייקא לישנא דהתוס' ונ"ל דריב"א בא ליישב פירושם הקודם דלא תקשא כיון דנחית לרבותא לישמעי' רבותא טפי אפי' הורתו בקדושה מה שהק' מהרש"א שמעתי אומרים דלק"מ דא"כ תק"ל לר"ש לישנא דמתני' דקתני אפי' הורתו וכו' מאי אפי' דהגמ' לעיל לא מיישב לר"ש לישנא דאפי' אלא דקמ"ל דאפי' כב' אמהות דמו אסירי ואע"ג דע"י קדושין באו:

פרק שנים עשר

דף קא.
גמ' מבע"ל לכדתני ר"ש וכו' ו עמ"ש מהרש"א ז"ל ונראה דלק' דאצט' קרא לחליצת גרים דגר דן את חבירו כדלקמן וכמ"ש התוס' בד"ה אנא בתי' קמא ולתי' בתרא אצט' לפסול לחליצה אפי' בלא כפיה דכ"הג כשר לדון:

דף קב.
פירש"י בד"ה הא חזי וכו' ואע"ג דלא נתכוונו וכו' עכ"ל ר"ל דלא ודאי שנתכוונו ולא בעינן שנדע ודאי שנתכוונו דחיישינן שמא נתכוונו דההחששא היא כן כמו שנראה מדבריו בדבור שאחר זה ולשונו קצת מגומגם:

דף קג.
גמ' קב הקטע מני ר"מ וכו' הא דלא פריך אמתני' דר"פ דמכשיר במנעל של עץ ופוסל באנפיליא משום דפשיט"ל דמנעל של עץ במחופה עור וכדאוקמוה לקמן אבל בקב הקטע ס"ד דסתמו של עץ ואינו מחופה עור:

דף קג:
תוס' בד"ה שאין וכו' אבל הכא לא סגי וכו' עכ"ל נר' דהוק"ל הגמ' לעיל דפריך מדיוקא דשמט הוא וכו' אמאי לא פריך בפשי' מברייתא הלזו דקתני רוב הרגיל ודלא כמהרש"א: **בפירש"י בד"ה** סנדל וכו' דלא ליתי למעבד במוחלט עכ"ל לפמ"ש המגיה בס' המש"ל בפ"ה מה' אישות דמצות לאו ליהנות ניתנו דוקא בדיעבד ע"ש יתכן דלכתחילה לא

תחלוץ משום דאסור בהנאה דבגד המוסגר נמי אסור בהנאה כדאי' בת"כ ומייתי לה הר"ש בפי"א דנגעי' עי' ע"ש ועיין מהרש"א:

דף קד.
תוס' בד"ה סנדל וכו' ומפ' התם משום דע"א כתותי וכו' עכ"ל כתבו זה דלא נימא בע"א דישראל דא"כ לאו כתותי כיון דבגניזה וכמו שהק' אח"כ:
בא"ד דהא תנן במנעל שאינו שלו וכו' עכ"ל לפ"ז לכתחילה לא תחלוץ משום שאינו שלו דלא תחלוץ בו לכתחילה כדאמרינן לעיל ודלא כמשמעות דברי רבא דמשום לתא דע"א הוא:
גמ' דאי מקשי' אפי' ג"ד וכו' עיין פירש"י והרשב"א תמה דנימ' דר"א לא ס"ל כהך מתני' דגומרין בליל' אלא כר"מ דאפי' נ"ד נמי פסול בלילה ע"ש ואפ"ל דהגמ' קאמר הכי לפום האבע"א דבסמוך דמתני' יחידאה היא ורבנן פליגי עלה וא"כ הלכה כר"א ואנן קי"ל כהך מתני' דגומרין בלילה ועיין לה' תומים סי' ה' עש"ב:
גמ' ואמר ר"י וכו' אין הלכה באותו הזוג הא דהוצרך לאתוי הא דרב יוסף משום די"ל דר"ש ור"י הסנדלר מכשירין אפי' בינו לבינה כרע"ק דל"ג בשנים כמ"ש התוס' ורש"י לקמן וא"כ לאו יחידאה הוא אבל מדאמר ר"י אין הלכה כאותו הזוג מוכח דרע"ק סברא יחידאה דאי איתא לאו זוג המה אלא תלתא:

דף קד:
תוס' בד"ה דאמר וכי' מדדרשי' בת"כ מזובו וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דקרבן זב הוא עוף ועופות לא בעו סמיכ' וכבר עמדתי ע"ד בחי' לת"כ ויישבתי דבריהם ע"כ ברייתא השנויה בת"כ פ' ויקרא דאצטריך קרא למעט עופות מסמיכה ע"ש:

פרק שלושה עשר

דף קז.
פירש"י בד"ה מסר וכו' דאילו משקבל אביה קדושיה וכו' עכ"ל מדבריו אלו מוכח דס"ל דיתומה בחיי האב דהיינו שהשיאה אביה ונתגרשה או שמת בעלה דשוב אין לאביה רשות בה לא תיקנו רבנן שהאב יכול לקדשה אלא דוקא אחיה ואמה דאל"ה מיתוקמא שפיר ביתומה בחיי האב וכ"נ מדבריו לקמן בע"ב בד"ה כל שיכולה וכו' ע"ש בדרישה באה"ע סי' קנ"ד ועיין מה שכתבתי שם:

דף קז:
תוס' בד"ה מידי וכו' כיון שאינה אשתו עכ"ל ק"ק לפ"ז אמאי קאמ' הגמ' דטעמא דרמי בר יחזקאל דמיאנה ביבם אסורה לאביו משום דנראית כצרת ערוה דילמא משום דדמי לבעלת הגט דהא אינה אשתו וי"ל דנקט כן אליבא דשמואל דבסמוך דל"ד לבעלת הגט:

דף קח.
תוס' בד"ה כגון וכו' אע"ג דגירש תרי זימני וכו' עכ"ל אבל בתלתא זימני מודה ר"א דמחזיא גדולה והא דלא מוקי מתני' כעולא ובתלתא זימני משום דלא קתני מתני' אלא תרי זימני גירושין ולעולא צ"ל דמתני' חסורי מחסרא:
בד"ה לאיסור וכו' ולאו קושיא היא דמה"ט וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז לא שמעי' מהאי פלוגתא דאיכא מ"ד אתי מיאון ומבטל גט. דדילמא כ"ע מודו דלא מבטל ומאן דשרי הכא דהוי בזנות ומאי קאמר מאן תנא וכו' וי"ל דלפי פי' זה מאי דקאמר תברא מי ששנה זו וכו' היינו נמי דתנא דשרי משום זנות ולאו משום דאתי מיאון ומבטל גט ועלה קאמר שפיר מאן תנא וכו':

דף קט.
גמ' ומודים חכמים ביתומה לפמ"ש הרא"ש ז"ל דבכ"הג חולצת משום דאיכא דלא ידעי בגירושין ע"ש ק' דא"כ ברישא דמתני' אמאי מותרת ליבם הא איכא דלא ידעי בחזרה ובשמעתין מוכח דבקדשה בלילה ומת איכא דלא ידעי בחזרה טפי מגירושין ואיך יהיה סברת רבנן הפוכה וצ"ל דדוקא בקבל אביה גיטה הוא דלא ידעי בגירושין אבל כשהיא מקבלת גיטה קלא אית לה ובהכי ניחא מה שהקשה מהרש"א ע"ש:

דף קי.
תוס' בד"ה בההיא וכו' דהא למ"ד בהמדיר וכו' עכ"ל ק"ק נימא דלמ"ד בבעל כ"ע צריכה גט היינו מספק ושמואל דאמר צריכה גט מב' הכא גבי מיאון היינו נמי מספק ולרב במיאון ודאי דלשם קדושין בעל ושם מספק ולעולם הסברא היא גבי מיאון דליכא תנאה גמר לשם קדושין טפי אלא דלשמואל שניהם שוין ומנ"ל דפשיט"ל טפי במקדש ע"ת דצריכה גט וי"ל:

דף קיא.
בפירש"י בד"ה חרשת וכו' ואם זו קנוי' וזו אינה קנויה וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל אע"פ ששניהם בספק אפשר שזו קנויה וזו אינה קנויה ואין תלויין זה בזה אבל לפי מה שנמחק תיבת קנויה וגרסי' ואם זו וזו אינה קנויה ק' דנראה דתלוין זה בזה ואין לצדד לומר זו קנויה וזו אינה קנויה ואם כן אמאי הכריח ד"ז מסיפא דמתני' דקתני פסול וכו' מרישא דמתני' דקתני קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת חברתה הו"ל לאוכוחי דאי שניהם קנויין תיפטר חדא בביאת חברתה ואם שניהם אינם קנויין א"צ כלל לא חליצה ולא יבום וא"כ בביאת אחת מהם סגי אלא ע"כ דיש לצדד שזו קנויה וזו אינה קנויה:

דף קיא:
בד"ה ה"ג במתני' ובקיימתא וכו' עכ"ל וכ"נ מהגמ' דעביד צריכות' בדשמואל ואי איתא בדברי ר"א גופיה הו"ל למעבד הצריכותא:

דף קיב.
גמ' בשגיטה יוצא מתחת ידה וכו' ואפי' לפי דבריה דלא נבעלה אין כופין אלא לחלוץ ולא ליבם דנפסלה עליו בגט שנתן לה ואפי' דהוא בלשון גט גמור דכתוב אנתתי כשאר הגיטין מ"מ מהני לפוסלה ובהכי ניחא גם מה שהק' מהרש"א בפירש"י בסמוך ע"ש ועמ"ש באה"ע סי' בד"ז אי כותבין בגט יבמין למאמרו אנתתי או זקוקתי ע"ש:

פרק ארבעה עשר

דף קיב:
תוס' בד"ה העיד וכו' להביא ראיה לדבריהם וכו' עכ"ל היינו למאי דמסיק לקמן דריב"ן איש פשיט"ל ואשה קמבעיא ליה אבל לפי הצד דאיש מבע"ל אלא באיש ועפירש"י שם ועפ"ז מקושר היטב הוא"ת שכ' התוס' אח"ז עם מ"ש מקוד' דלפי הצד דאיש מבע"ל ולא ראיה מיחו רבנן לקמ':

דף קיג.
בפירש"י בד"ה ועל החרשת וכו' עכ"ל מוכח מדבריו דבקטנותה מצי האב לקבל גיטה אפי' נשאת דהא השיאה אביה קתני והוא תימה דמשנשאת אין לאביה רשות לקבל גיטה אפי' בקטנותה כדמוכח מברייתא בפ"ק דקדושין ד"י ע"א ע"ש בפירש"י ועיין עוד שם ברמ"ג ע"ב וצ"ל דס"ל דהשיאה דקתני הכא ל"ד אלא שקדשה:

דף קיד.
ואי אשמעי' וכו' ואי כ' טומאה ושרצים דם לא אתי מנייהו דקי"ל דיש היתר לאיסורו ע"י בישול דקי"ל דם שבישלו מדרבנן ועוד דשרצים אית בהו ה' לאוי בבריה והו"ל כריבה בהם מצות יתירות ועיין למהרש"א ולהרב מוצל מאש קצבי סימן ד':
ואשת אחיו בחליצה ואמאי וכו' ופריך למ"ד אב"ד מ"ל אבל למ"ד מ"ל אע"ג דבדרבנן אמ"ל כדלעיל וקי"ל אחות חלוצה דרבנן איכא לאוקמה כרע"ק דא"ל אחות חלוצה דאורייתא לעיל דמ"ד ע"א ע"ש:

פרק חמשה עשר

דף קטז.
תוס' בד"ה שאין וכו' ומיהו בפ"ב וכו' עכ"ל ר"ל דשמעו בו שמת דהכא לא הוי כי ההיא דגיטין דהכא ע"כ בעד אחד דבשני עדים אפי' למכור והתם בהמפקיד לאכול איירי בלא שמעו כדאיתא התם בהדיא ודומיא דידה בשמעו לאכול איירי וע"כ בע"א איירי וכמו

שכבר הוכיחו התוס' במ"ש דאי בב' עדים אפי' לירד ולמכור ומ"ש ומצינו למי וכו' תירוץ אחר הוא לעיקר קושייתם ואינו נמשך ממ"ש ומיהו בפ"ב וכו' ודלא כמהרש"א:

דף קיז.

תוס' בד"ה ב"ה וכו' וכי נחלקו וכו' עכ"ל אזלי לתי' הא' בדבור הקודם ולכך קבעו דיבור זה אחר דיבור הקודם ועיין בתשו' הרא"ש כלל ס"ח סימן י"ג עיין שם:

גמ' דילמא טעמא וכו' דקאכלה לגירסנא דבי נשא וכו' פי' דבת חמותה דקתני כוללת בין בת חמותה לבד בין בת חמותה ובת חמיה וטעמא דבת חמותה וחמיה אית בה גם משום דאכלה לגירסנא דבי נשא ולכך בת חמיה לבד בכלל ואע"ג דהתם איכא תרתי דאכלה גירסנא דבי אמה ודבי נשא והכא ליכא אלא דבי נשא לא מסתבר ליה לחלק בכה"ג ומתחילה ס"ד דטעמ' דבת חמותה הוא משום דבי אימה ולכך לא הוי בת חמיה בכלל ודחי ליה דתרתי אית ביה ולכך רש"י במתני' פי' עמל אבי ואמי ועיין לה' מש"ל:

דף קיז:

גמ' לא תיתי ותצערן וכו' משמע ליה דבריי' אתיא גם אליבא דר"י דאיהו הוא דאית ליה האי טעמא אבל לרבנן טעמא משום כמים הפנים:

תוס' בד"ה הא וכו' משום דמ"ל דאיירי בזא"ז עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת נמי דלפי מה שהגיה המשנה לא איירי אלא בזא"ז:

דף קיח.

גמ' תנא קדש להודיעך משמ' דלא הוצרך לצריכות' הלזו אלא למאי דאוקמה קדש בביאה וכפירש"י וק"ק דבלא"ה אצט' צריכות' לרשב"א דס"ל דפליגי בבעל וגזל וי"ל:

בפירש"י בד"ה מכלל וכו' אבל בבעל וגזל וכו' עכ"ל מדלא קאמר אי רשב"א ליתני קדש ובעל ולקח וגזל ועיין בדברי הראשוני' בהמפקיד דל"ז ועיין בחי' שם:

פרק ששה עשר

דף קיט.

תוס' בד"ה מחוורת' וכו' אע"ג דאיכא חזקה וכו' עכ"ל ודאי דר"מ דחייש למיעוטא אפי' ליכא חזקה חייש אלא משום די"ל דאנן לא קי"ל כוותיה אלא היכא דאיכא חזקה לכך הוצרכו לו' דאדרבא העמד הולד וכו' ובסה"ד שהק' לר"מ גופיה בדמאי הוצרכו לו' ועוד דאיכא חזקה משום דפשיט"ל היכא דליכא חזקה לא חייש אלא מדרבנן אבל בדאיכא חזקה ס"ד דמדאורייתא הוא:

דף קיט:

תוס' בד"ה מ"ט וכו' ואי ר"א איירי וכו' עכ"ל גם להצד דצרה מעיד' הו"מ לאקשויי קושי' הלזו דהא להצד דצרה מעידה מ"ש ר"א הואיל והותרו ליבמין וכו' לדבריהם

דרבנן כדקאמ' הגמ' בסמוך וא"כ ס"ל דלא מקלקלה נפשה ואמחי לא פליג במת חמי אלא משום דלהצד ההוא בלא"ה קשיא קושייתם ראשונה הק' מהרש"א אמאי לא פליגי באמרה מת בעלי דתנשא וצרתה אסורה ולא יתורץ בתירוצם ותי' דמיתוקמא בנשאת לישראל ובגיטה אתאי דלא מקלקלא נפשה אבל בחמי אי נקיטא גיטה תו לא הואי חמותה ולא אסירא חמותה משום שנאה הקודמ' כדמוכח לעיל ע"ש ולא היה צריך להוכיח מלעיל דמדברי התוס' עצמן יש להוכיח כן דאי איתא דבחמותה אהניא שנאה הקודמת מאי מק' ממת חמי דילמא בעלה מת וחמיה לא מת דהשתא לא מקלקלא נפשה אלא ע"כ דאי בעלה מת תו לא הואי חמותה ומ"מ אכתי קשיא דתק"ל להצד דצרה מעידה אמאי ל"פ ר"א במת בעלי תנשא וצרתה אסורה ולא יתורץ בתירוצם וצ"ע:

בא"ד ונראה לר"י דל"ד וכו' עכ"ל כן יש להוכיח מדאמר ר"א בבריית' דבסמוך הואיל והותר' היא הותרה צרתה והוכיח הגמרא מינה דצרה מעידה ואמאי תלי צרתה בהיא דקאמר הואיל והותרה היא וכו' לא הול"ל אלא הותרה צרתה אלא ע"כ דדוקא במתכוונ' לעצמה ולזה קאמר הואיל והותרה היא דר"ל הואיל ומתכוונת להתיר עצמה :

דף קכ:

בד"ה כליו וכו' אבל ק' וכו' עכ"ל כמו אבל פריך ולשינם מגומגם קצת:

בד"ה למימרא וכו' וי"ל בגוסס שהוא מגוייד וכו' עכ"ל ר"ל בגוסס שהוא מגוייד ודאי לא חיי ובודאי דלא מטמא דהא קתני עד שתצא נפשו ואי מגוייד לחודיה חיי הול"ל רבותא טפי אפי' גוסס מגוייד דלא חיי לא מטמא ומדל"ק גוסס מגוייד משמע דס"ל דמגוייד לחודיה נמי לא חיי וא"כ אין כאן שום רבותא בגוסס מגוייד:

והנה הגו"ר חא"ה כלל ב' סי' ד' יצא לידון בדבר חדש דמי שמת והניח בן טריפה אשתו אינה ניתרת לשוק בלא חליצה דכיון דטריפה אינה חיה הוי כמת ולא חשיב בן קיימא וחיליה מהא מתני' דאהלות דקתני אין מטמא עד שתצא נפשו וכו' זוקק ופוטר ומדלא קתני טריפה דגריעא דאינה חיה כלל מוכח דטריפה הוי כמת ממש ע"ש וליתא דא"כ מאי מוכחי מדל"ק גוסס מגוייד נימא דהא דל"ק גוסס מגוייד משום דכיון דאינו חי הוי כמת ממש ואינו זוקק ואינו פוטר כמו טריפה אלא ע"כ אע"ג דא"א לחיות זוקק ופוטר ועוד דמגוייד הוא במקום שעושה טריפה כמ"ש התוס' בתי' הב' מדמדמה ליה הגמ' למן הארכובה ולמעלה הן אמת דהתוס' בתי' הא' הומ"ל מדלא קתני טריפה אלא משום דאיכא למ"ד טריפה חיה וכן יש להוכיח דטריפה כחי הוא לכ"ד אע"ג דטריפה א"ח מגמ' בפ' השולח דמ"ג דמוקי לבריית' דהמית מי שחציו עבד וחציו ב"ח בעשאו טריפה ופריך והאר"ל כופר אינו משתלם אלא לאחר מיתה ע"ש ועיקר מילתיה דר"ל היא בפ'

ד' וה' דמ"ב ע"ב אאמדוהו למיתה ולא איירי בשנעשה טריפה ואי איתא דטריפה הוי כמת טפי מגוסס ומגוייד מאי פריך נימא דטריפה שאני דהוי כמת ועיין להרב לימודי ה' לימוד קס"ח שנעלם ממנו הגמ' דפ' ד' וה' דמסיים במלתיה דר"ל והו"ל ראוי ופ' הר"מ בפי"א מה' נ"מ דין ב' ע"ש:

דף קכא.

פירש"י בד"ה אפילו וכו' ומסיחות לפי תומן עכ"ל הא ודאי דקי"ל אשה נאמנת בעדות אשה אפי' מתכוונת להעיד אלא משום דפלוגת' דתנאי לקמן במתני' והוי כסתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כהתם ולכך פי' משנתנו במסיחה לפי תומה דאתיא מתני' ככ"ע:

דף קכב.

גמ' הא אשה בעלמ' מהימנ' וכו' לפמ"ש לעיל מדברי רש"י דאפי' למ"ד אשה לא מהימנא במסיחה לפי תומה מהימנא יש להוכיח מכאן ספיקו של המש"ל שנסתפק בחמש נשים שאינם נאמנות לו' מת בעלה אי נאמנות כמסל"ת ע"ש דאי איתא שאינם נאמנות במסל"ת מאי פריך נימא דאיירי כמסל"ת הא אשה בעלמא מהימנא במסל"ת מיהו י"ל דאי ס"ל לרע"ק אשה לא מהימנא הו"ל למעבד ק"ו מאשה בעלמא ובלא מסל"ת אלא ע"כ דס"ל אשה מהימנא:

דף קכב:

גמ' דמכפר שיחיא אריה משמע דאי אמר

הכי הוי הכחשה דלא קאי אריה אלא אדסמיך ליה דהיינו הכפר ומכאן ראיה למ"ש הרשב"א בתשו' סי' דאי כתוב בשטר יוסף בן שמעון נר"ו מוכח מתוכו דעל מי שאביו חי הוא דנר"ו לא קאי אלא אדסמיך ליה והוכיח כן מדאמרינן בפ"ק דע"א אחוה דמרנא זייפנא ע"ש:

ורב שלום בניך במ"ש כיון שבנים לבניך שלום על דייני ישראל דלא אתו לידי חליצה ויבום וזהו ורב שלום ע"י בניך:

תם ונשלם חידושי מסכת יבמות

מסכת כתובות

פרק ראשון

דף ב.

גמ' שקדו חכמים וכו' ומ"מ איצט' לטעמ' דטענת בתולי' לאפוקן ליל ד' דמשום שקדו ליכא ועיין במ"ש מהרמ"ש ז"ל בתוס' בד"ה ליום וכו' ע"ש:

תוס' ד"ה שאם וכו' תימה דהכא משמני וכו' עכ"ל בש"מ תי' בשם הרא"ש ז"ל דהתם בזנות נשואה הוא דלא שכיח אבל בזנות דארוסה שכיח ע"ש וי"מ דא"כ מאי פריך הגמ' שם בגיטין ד' כ"ו ע"ב למ"ד משום פירי ארוסה מי אית לה פירי ומאי קושיא דאפילו למ"ד משום פירי מודה דבארוס' דלא שכיח דטע' משום בת אחותו וי"ל דא"כ כיון דדין זה דצריך להניח מקום הזמן בין בנשואה ובין בארוסה לא הו"ל לומר אלא טעמא דפירי דלא שייך אלא בנשואה הו"ל ג"כ טעמא דבת אחותו דשייך נמי בארוסה אלא ע"כ דבלאו טעמא דבת אחותו תיקנו ומאי טעמא ומשני דאיכא טעמא אחרינא בארוסה לכ"ע ולא נחלקו ר"י ור"ל אלא בנשואה אבל אי טעמא דבת אחותו די"ל להזכירו כיון דבר פלוגתיה הזכירו:

דף ב:

פירש"י בד"ה מת הוא דאינו גט משום דאין גט לאחר מיתה וכו' עכ"ל ולא ניחא לפ' משום דאונס גדול הוא משום דלא מסתבר לחלק בין דאונסין לקושטא דמילתא אע"ג דכ' אח"כ חלה וכ"ש מת:

בד"ה דילמא וכו' לכתוב אם לא באתי לר"ח פ' וכו' עכ"ל אינו מדוקדק דהתנאי אינו נכתב בגט כמבואר בגמ' ובפוסקים:

תוס' ד"ה מציא וכו' דלא מיפקדא אפריה וכו' עכ"ל מוכרח דס"ל דלא מיפקדא אפי' אשבת דלא תהו בראה וכו' ועיין במג"א סי' קנ"ג:

בד"ה דילמא וכו' דאיכא לאוקמה בין כתוב זמן וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ס"ל דרבותינו דס"ל זמנו של ש"מ משום דהול"ל שבוע או שנה ע"ש ובלאו הכי י"ל דהתנאי דאם באתי הול"ל בגט זמן דר"ח פ' זמן התנאי כפרש"י מיהו בתנאי אם מתו דגם בו ס"ל לרבותינו זמנו של ש"מ כמבואר בגמרא בפ' מ"ש וגם בדברי התוס' כאן עכ"ל בתי' מהרש"א ז"ל:

דף ג.

בד"ה א"ד וכו' וק' לר"י דמסיק בפ' מ"ש עכ"ל עמ"ש מהרמ"ש ועיין במהרש"א ז"ל בתוס' ד"ה דילמא מת דוקא וכו' עיי"ש:

ד"ה וסברא וכו' או אפילו כשקדם וכו' עכ"ל לפ"ז אפילו כשהתנאי הוא לאשה אין אונס דאיכא משום פרוצות דאפילו שהיא יודעת שהיא אינה אנוסה קאמר שהיא אנוסה דלא כמהרנ"ח סימן ק"ך שכתב דכשהתנאי הוא לאשה ליכא לא משום פרוצות ולא משום צנועות ע"ש:

פירש"י ד"ה דטריח ליה וכו' כונסה בא' בשבת וכו' עכ"ל ק"ק דבאחד בשבת אפי' אחר תקנת עזרא כונסה היכא דטריח ליה וצ"ל דעיקר דבריו אכונסה בב' בשבת ושיעור דבריו דכונסה באיזה יום שירצה באחד או בב' בשבת:

דף ג:
ד"ה ובשני וכו' ואין צריך לעקור בשבילה וכו' משמע דמשום דסגי להו בשלישי לא הוצרכו לעקור ב' ימים אבל אי איכא סכנה גם בשלישי היו עוקרין ב' ימים ולפ"ז ניחא מה שהק' התוס' בד"ה איספרווא מיהו התו' בד"ה ובשני כתבו בשמו דאפי' איכ' בג' לא יכנוס בשני:

דף ד.
ד"ה בועל דאי משום נדות כיון דבעיל וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל מאי מק' התוס' לקמן לשמואל נימא דמפ"ל משום נדות ול"ל דרב יוסף משמיה דרבא ע"ש ל"ק דא"כ קשה לרבא משמואל דכה"ג פריך לעיל גבי אונס בגיטין לל"ב משמואל ארבא כתב הרא"ש לדחות דעת הר"מ מדלא קאמר ר"י מילתיה אירשא דברייתא כיון דברייתא ע"כ כמשנה א' מדתני פרשה נדה וכו' ע"ש וצריך פי' לדבריו מאי ראיה מדתני פרשה נדה ועוד מאי צריך לכל זה בפשיטות הי"ל לדחות ראית הר"מ דלא יתכן שיאמר אבל למשנה אחרונה שרי כיון דהברייתא היא כמשנה א' לפ"ד הר"מ וי"ל דמ"מ הי"ל לר"י למימר דהברייתא כמשנה אחרונה ודוקא באלמנה אבמ"ע מיירי ולהכי הוצרך להוכיח דע"כ הברייתא כמשנה א' מדתני פרשה נדה ולא תני דם בתולים בגוונא דלא בעל כגון מוכת עץ בשעת החופה:

דף ה.
תוס' ד"ה א"נ וכו' הא בבריית' קתני בהדיא משום ברכה עכ"ל י"ל בזה דעיקר התקנה משום שקדו אלא מאי דלא פלוג רבנן ואפי' באדם בטל איירי נבעלת כו' משום והאי טעמא דברכה אהני לטעמ' דלא פלוג אבל עיקר התקנה לא תקון משום ברכה לחודה כמ"ש התוס' בסמוך והיינו דקאמר בתר הכי מאי איכא בין ברכה לשקדו ר"ל מה הוסיפי לן בטעמא דברכה דנקטיה בברייתא ומה שלא הוזכר בברייתא טעמא דשקדו אין לחוש דכמו כן גבי בתולה לא הוזכר בברי' טעמא דטענת בתולים ושקדו:

דף ה:
ד"ה מהו וכו' א"נ ידע להו ובעי היכי הילכת' וכו' עכ"ל וליל"ק דמיפקד פקיד והבעיות לענין הפתח האי דקתני לעיל מפני שעושה חבורה היינו חבורת הפתח וכ"כ בש"מ ומהרש"א הק' נימא דקאמר את"ל הלכה כר"י מקלקל הוא אצל הפתח או מתקן תיפשוט מברייתא דלעיל מתקן הוא דקתני מפני שעושה חבורה ע"ש וי"ל דאפילו הוא מקלקל איסורו מדרבנן מיהא איכא דפטור אבל אסור והבעיא הי אי מקלקל הוא ומדרבנן הוא דאסור או מתקן ואיכ' איסורא דאורייתא כמו מפיס מורסא דאם לעשות לה פתח חייב והתוס' בסמוך ד"ה את"ל דמשמע להו דא' מקלקל שרי סמכו עצמן אהא דלקמן דרב

שרי ואמ' בגמ' דלישנא דמיפקד פקיד מקלקל הוא שרי אבל בבעי' לחודה י"ל כדכתי' דהבעיא היא אי אסור מדרבנן או דאורייתא לפום האי תי' דאי נמי ואי קשיא להאי א"נ שכתבו התוס' דידע לברייתא תקשה מהאי ברייתא לרב דשרי ללישנא דפקיד משום מקלקל י"ל דמאי דאמרינן ללישנא דפקיד מקלקל הוא לרב היינו אחר דידע המסקנ' דמסיק לקמן תנאי היא וס"ל לרב דהנהו תנאי פליגי אי מקלקל הוא מתקן אבל קודם דידע הגמ' להנהו תנאי רב לא מתוקם אלא ללישנא דחבורי מחבר:

ד"ה דם וכו' ומיהו איסורא דקאמר הכא א"ל דהוי דרבנן וכו' עכ"ל י"מ לפ"ז מאי קאמר בל"ב הלכה כר"י או כר"ש הא אפי' הלכה כר"י שרי הכא משום מצוה כיון דליכא איסור אלא מדרבנן ולקמ"ד דלא כתבו התוס' דאיסורא דהכא דרבנן הוא אלא לר"ש אבל ר"י הא ס"ל מלאכה שאצ"ל פטור:

דף ו.

ד"ה האי וכו' ואלו בפ' תולין וכו' עכ"ל לכאורה י"ל לפירש"י דבשאר משקין ליכא איסור סחיטה מדאוריי' אבל מדרבנן מיהא אסור ולכך לא חשו שמא יסחוט דהוי גזירה לגזיר' ומסכורייתא דנזייתא דאסירא מדרבנן הוא מיהו בגמ' ר"פ מפנין גבי חברתה מביאה לה בשערה פריך והא אתי לידי סחיטה והיינו כיון דאתי לידי סחיטה ושרי אמאי לא תניא בכלי כדקתני בסיפא וכפירש"י שם ואי איתא דלא אסירא אלא מדרבנן לא פריך מידי:

בא"ד איכא למימר מצוה שאני וכו' עכ"ל והגמ' בשמעתין דפריך דרב אדרב לא מצי לשנויי דרב דשרי הכא משום מצוה דדוקא באיסור דרבנן הוא דשרי במקום מצוה אבל רב דאמר הלכה כר"י דבר שא"מ אסור היינו מדאורייתא כדמוכח בס"פ ספק אכל ע"ש בתוס' ואיסור תורה לא משתרי משום מצוה ועיין במהרש"א ז"ל:

בא"ד דהוי הנסחט מהם כמו אוכלא דאפרת וכו' עכ"ל י"מ לרבי יוחנן דאמר התם לגופן מותר למימיהן חייב מאי איכא למימר וי"ל לר"י ס"ל דכיון רבעי למימיהן לאו אוכלא דאפרת הוא דזה משקה וזה אוכל ודוקא לגופן וא"צ למימיהן אמרינן דאכתי שם אוכל עליהם כדמעיקרא אע"ג דאזלי לאיבוד:

דף ו:

גמ' מאן חכמים אמ"ר כ"ש היא וכו' ולשמואל לעיל דס"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ואסר לבעול בתולה בשבת משום דס"ל לפתח הוא צריך או לדם הוא צריך כמ"ש התוס' צ"ל דחכמים ות"ק כר"ש ס"ל אלא דפליגי בהא מילתא גופה אי לפתח הוא. צריך או לא ולל"ב פליגי אי לדם הוא צריך או לא:

גמ' מתיב ר"א המפיס מורסא וכו' אע"ג דמסיק לעיל דתנאי היא מ"מ פריך ממתניתין דהול"ל כסתם מתני' ולא הו"ל למיפסק כמחלוקת דברייתא:

תוס' ד"ה לא כהללו וכו' פי' לפי שאינו בקי בשע' ק"ש וכו' עכ"ל נר' דהוכרחו לפרש כן מדלא פריך אלא יאמרו שאינו בקי אסור וכו' ולא פריך אק"ש יאמרו שאינו בקי פטור בקי חייב אלא ע"כ דלגבי ק"ש אפי' הבקי קודם מעשה יראה וכו' וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף ז.

גמ' ואבע"א בבחור וכו' עיין פירש"י לעיל ד"ה ע"א בד"ה למחר שכתב דמשתה אלמון באלמנה וכו' והיינו לשנוייא קמא כן אבל לאבע"א בבחור באלמנה איירי ומהר"ם שי"ף ז"ל שם הקשה לפירש"י כי קאמר הגמ' שם מה בין ברכה לשקדו אמאי לא קאמר א"כ בחור באלמנה ומשום ברכה ב"ה משום שקדו ליכא דהא ז' לברכה ע"ש ול"ק דהגמ' בעי לאשכוחי ביניא גם לשנוייא דאבע"א:

גמ' ואלמון שנשא אלמנה לא והאמר ר"ן וכו' מק' לפ"ז בבתרא ד' צ"א ע"א דאמ"ר אבצן זה בועז ודחיק לאשכוחי מאי נ"מ אמאי לא אמר נ"מ לאלמון באלמנה לברכה דאי אבצן לאו בועז י"ל דבועז בחור היה כדפירש"י שם וליכא למילף מניה דין אלמון באלמנה לברכה

ולכאורה י"ל דהגמ' שם בעי לאשכוחי נמי נ"מ גם לר' אבהו דנ"ל מקרא דבמקהלות ברכו אלהים ולא יליף מבועז מידי די"ל משום דרשא דעמוני ולא עמונית כדלקמן וליכא למילף מבועז אפי' אי אבצן הוא בועז מיהו אא ליתא דא"כ מאי פריך הגמ' בשמעתין ארב הונא דאמר אלמנה אי טעונה ברכה מר"ן לישני דר"ה ס"ל כר' אבהו דלא יליף מבועז אלא ע"כ דגם לר' אבהו איכא למילף מבועז לברכה אלא דס"ל דעשרה אין ללמוד משם די"ל משום דרשא הוא דבעי עשרה אבל מ"מ מודה דבבועז איכא ברכה ומייתי כאן מר"ן משום דמפורש בדבריו להדיא והדק"ל:

דף ח.

גמ' מיתיבי חתנים ואבלים מן המנין וכו' בכולה שמעתא מבואר דליכא מאן דפליג רחתנים מן המנין וק"ק דלעיל אמר"ן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה דכתיב ויקח עשרה אנשים מזקני העיר והשתא בתשעה אנשים סגי והוא משלים לעשרה וי"ל היכא דאפש' טפי עדיף בעשרה לבד מחתן וי"מ דעשרה אנשים דכתיב היינו ט' והוא עשרה בין כולם דכ"הג כתב מהרש"א בח"א די"א ע"א דאמרינן התם דא"ל ר"ג לזמוני שבעה לעיבור החדש דהיינו ששה והוא שבעה ע"ש:

דף ט.

תוס' ד"ה ואבע"א וכו' וי"ל דאונסא קלא איתי ליה וכו' עכ"ל אין להקשות אכתי נוקמה אחזקת היתר ונאמר שנבעלה ברצון בקטנותה דפתוי דקטנה אונס הוא ובכ"הג דברצון

הוא ודאי ליכא קלא ואפי' איכא קול גם בכ"הג נימא דהיה קול וברוב הימים נשכח הקול וכמ"ש מהרימ"ט חח"מ סי' גבי שטר עיסקא ישן היוצא על היתומים אפי' בגוונ' דליתיה לטענת החזרתים טעינן נאנסו והיה קול ונשכח ברוב הימים ע"ש די"ל בכ"הג לא מוקמינן אחזקה היתר דאדרבא נימא השתא הוא דנבעלה דחזק' דגוף עדיפ' כמ"ש התו' בדיבו' הקוד' ובמאי דמתב' מדבריהם דברוב גמור לא מצטרף לס"ס כבר הארכתי במ"א בזה והוכחתי מדברי הרוקח דהתיר לאשת כהן מעוברת ליכנס באהל המת משום ס"ס ס' נפל ואת"ל בר קיימה שמא נקיבה היא הרי אפילו מיעוט נפלים מצטרף לס"ס והבאתי ממתני' דיבמו' דקי"ט עש"ב:

דף ט:

ד"ה מאי לאו וכו' דרוב פעמים לא מוקי אנפשיה וכו' עכ"ל תמיה לי דבגמ' שם פליגי ר"מ ור"י דר"מ ס"ל טענ' בתולי' ל"י ור"י ס"ל נסתר' לאלתר לא נסתרה אפי' אחר כמה ימים ור"י מוקי מתני' דהתם כר"מ ורבא מוקי לה כר"י ושאני יבמה דבזיז מינה וע"כ דלא הוצרכו התוס' לפ"ז אלא לאוקמתא דר"י דלאוקמתא דרבא א"ש בלא"ה דשאני יבמה דבזיז מינה והשתא קשה הא ר"מ ס"ל בטענ' בתולי' דחייב בכתובתה בתוך ל' יום אע"ג דרוב' ל"מ אנפשיה ואמאי הכא ביהודה חייב וצ"ל דהתוס' הכא מפ' דלא פליגי ר"מ אלא בדלא ידעינן אם נסתרה דלא כהתוס' שם מיהו קשה הא קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב ואמאי חייב בכתובתה משום דרוב פעמים לא מוקי אנפשיה:

ד"ה אבל בגליל וכו' דביהודה מגו דאי בעיא אמרה וכו' עכ"ל אע"ג שכ' לקמן בד"ה לא דהוי מגו במקו' חזקה דאין אדם טורח בסעוד' ומפסידה היינו רוקא בגליל אבל ביהודה ליכא חזקה דאפילו היא טענה בתולה אני י"ל דשכחה שהערה בה באירוסין כמו שהוא שכיח כדפרש"י ועל ידי ששכחה סברה שבתולה היא דבריא לה שלא בא אחר עליה ואין כוונתם לשקר לא היא ולא הוא ואזדא לה החזקה וניחא בזה גם מ"ש מהרש"א הא הוי מיגו להוציא ע"ש דמיגו להוציא לא אמרינן אלא היכא דליכא חזקה דגופא וליכא חזקה כנגדה ולא כתבו לקמן דהוי מיגו להוציא אלא בגליל דאיכא חזקה דאין אדם טורח כנגד חזקה דגופא אבל ביהודה דליכא חזקה דאין אדם טורח אמרינן מיגו להוציא דכל היכא דאיכא חזקה מסייעא למיגו אמרינן מיגו להוציא כמ"ש המרדכי:

דף י.

פירש"י ד"ה חכמים וכו' אי הוה כתוב' דאורי' וכו' עכ"ל לפ"ז לרשב"ג דס"ל כתובה דאוריית' אינו נאמן ולפמ"ש התוס' בסוטה ד' דאפילו למ"ד כתובת אשה דאורייתא לאו דאורייתא ממש אלא דיש לה אסמכתא בעלמא ע"ש א"כ לכ"ע נאמן דשייך גם בכ"הג למימר הם אמרו והם אמרו וגם בדעת רש"י ז"ל דס"ל כן ואי הוה כתובה דאורייתא

ממש קאמר ואין כונתו ארשב"ג ולעולם דס"ל דרשב"ג לא קאי אלא אזיבורית ועפ"ז תירץ אחד מבני הישיבה קושיית התוס' בפ"ק דסנהדרין ד"ט באוקמתא דפליגי בכבודן של ראשונים ע"ש מדברי התוס' בשמעתין בד"ה הואיל נר' דס"ל דלמ"ד כתובת אשה מדאורייתא מן התורה ממש:

תוס' ד"ה הואיל וכו' תימה דר"מ ז"ל וכו' עכ"ל בלאו סוגיא דשמעתין לא ק"ל ההיא דפ' אע"פ אההיא דפ' הנזקין די"ל דר"מ דס"ל כתובה דאורייתא היינו מהל' ל"מ ולא שייכא ג"ש דכסף ונתינה אבל משמעתין מוכח דלמ"ד דאורייתא נפקא ליה מכסף ישקול כמהר הבתולות ושייכא ג"ש דכסף מנזיקין לעדית ועיין למהרמ"ש ז"ל:

דף י:

ד"ה אמר וכו' הלכה כר"א דאינו מחייב על שאר משכרין וכו' עכ"ל ע"ש בגמרא דפלוגתא דרבנן ור"י היא בשאר משכרין ור"א לא אמר אלא דאם נתן בו מים פטור אלא דמשמע להו כיון דטעמ' דר"א משום דדריש שכר כדרך שכרותו שוב לא אייתר שכר למידרש לרבות שאר משכרין ותירצו דמ"מ אסור להורות ואין להקשות א"כ מאי פריך התם ואמ"ר הלכה כר"א ומר רמי ביה מייא נימא דמ"מ אסור להורות די"ל כיון דר"א קאמר טעמא משום דבעינן כדרך שכרותו שמע' דרמי ביה מייא אינו משכר וא"כ מותר להורות ול"ד לשאר משכרין דודאי משכרין הן וכן י"ל למ"ש התוספות שם דמ"מ מדרבנן אסור היינו בשאר משכרין אבל במזוג כיון דאינו משכר אפי' מדרבנן שרי לכך פריך ואמ"ר הלכה כר"א:

דף יא.

בד"ה מטבילין וכו' וי"ל דקסבר ש כמ"ד יש כח ביד חכמים וכו' עכ"ל מכאן קשה למ"ש מהרש"א לעיל ד' ג' ע"א בד"ה תינח דכ"הג דנמשך ממנו עבירה אין כח ביד חכמי' ולדברי מהרש"ל שם ניחא וי"ל לדברי מהרש"א דלא כ"כ אלא לדברי המק' אבל למאי דמשני שוייוה רבנן לבעילתו בעילת זנות יש כח ביד חכמים כ"הג וזהו עצמו מאי דמשני בגמ' שם:

בא"ד משכחת לה גר קטן מן התורה במעוברת וכו' עכ"ל אבל גר שנתגיירו בניו עמו דקאמ' הגמ' ניחא להו במאי דעבד אבוהון היינו נמי מדין זכייה ומדרבנן הוא מיהו ק' מאי קאמרי התוס' הומ"ל דקמ"ל דיש כח ביד חכמים הא חידוש זה כבר שמעי' ממשנתנו דהגיורת והשבויה דאפי' למאי דמוקי בנתגיירו בניו עמו אינו אלא מדרבנן ועו"ק למ"ד אין כח ביד חכמי' בקו"ע תיקשה ליה מתניתין דהגיורת ובמעוברת ל"ל מדקתני פחותה מבת ג"ש וי"ל:

גמ' הגדילו יכולין למחות כתב הרמב"ן ז"ל לדעת הרי"ף ז"ל דדוקא דנתגיירו בניו עמו הוא דיכולין למחות אבל בהטבילוהו ב"ד אין יכולין למחות דא"כ מה כח ב"ד יפה ע"ש וי"מ מאי פריך ממתניתין נוקמה בהטבילוהו ב"ד וי"ל דמדקאמר ר"ה גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד וע"כ דס"ל דמתני' י"ל בנתגיירו בניו עמו וכדאמר הגמ' בסמוך ש"מ דאפילו בנתגיירו בניו עמו אין יכולין למחות ס"ל לר"ה ובכל מקום פריך הגמ' על האמוראי מהאמוראים שקדמו להם וכדכתי' לעיל:

תוס' ד"ה אביי וכו' וי"ל דהתם א"ל שפיר וכו' מוקמי' ליה אדינא וכו' עכ"ל ראיתי מק' דאכתי מק' בגמ' לקמן דט"ל גבי אביה יכול לעכב דקאמר רבא לא אמר שלא יהיה חוטא נשכר כיון דמשלם קנס ואמאי צריך להאי טעמא הא בלא"ה רבא לא ס"ל שלא יהיה חוטא נשכר אלא אי מוקמי' ליה אדיניה וי"ל דדוקא אי מדינא ל"ל כ"הג דשמעתין דנכרית היא הוא דל"ל לרבא חוטא נשכר אבל התם לא נתבאר בתורה דין דאביי אי יכול לעכב או לא וכיון שכן אמרינן שלא יהיה חוטא נשכר שאינו סותר דינו המפורש לו ומ"ש התוס' דמוקמי' ליה אדיניה ה"ה אי לא ידעי' דינו ולאפוקי אי טעמא דשלא יהיה חוטא נשכר סותר דינו כמ"ש בס"ד הוא דל"ל האי טעמא לרבא:

דף יא:

גמ' הא לא אתעביד מעשה בידי אדם וקטן הבא על הגדולה דעשאה מ"ע לא מקרי אתעביד מעשה בירי אדם כיון דבלא השיר הבתולים איירי כמ"ש התוס':

דף יב.

תוס' ד"ה וניחוש וכו' להפסידה כתובתה דאיכא ס"ס וכו' עכ"ל הא דלא כתבו דאינו מפסידה כתובתה משום דאית לה מגו דמ"ע משום דהוי מיגו להוציא כמ"ש התוס' לעיל ד"ט ע"ב ואע"ג דהכא בריא ושמא ולקמן אמרינן טעמא דר"ג דנאמנ' משום מיגו הרי דבבריא ושמא אמרי' מיגו להוציא י"ל היינו להך שינוייא אבל לאידך שינוייא דאמרי' טעמא דר"ג משום חזקא לא אמרי' מיגו להוציא אפי' בברי ושמא ועיין לה' תומים:

דף יב:

גמ' אמ"ל ר"ן אנא דאמרי אפילו לכ"ג וכו' ץ אבל ר"י לא אתי אלא כר"ג וק"ל דבגמ' בפ' הגוזל דקי"ח ע"א פריך לר"י ממתני' דהתם ומאי פריך נוקמה כר"י וי"ל דר"י אתי אפי' כר' יאושע דע"כ ל"ק ר"י דחייב אלא בבריא טוב ושמא גרוע כמ"ש התוס' ודר' יאושע בריא גרוע ושמא טוב וה"ה דהו"מ הגמרא למימר הכי אלא כיון דלית הלכתא כרבי יאושע לא חש ובמאי דקאמר הגמ' עד כאן לא קאמר אלא משים דאיכא מיגו דמ"ע מקשים משמא דרב אנגיל ז"ל לפי' ר"ח לעיל דמ"ע פתחה סתום הא הכא ליכא מיגו דהא מצאה בעולה ופתחה פתוח וי"ל דהבעל לא טען אלא טענת דמים דלא קאמר אלא

דלא מצא לה בתולים וכיון דלא הזכיר אלא טענת דמים מוכח דלא קים ליה בפתח פתוח וא"כ היתה יכולה לטעון מוכת עץ:

דף יג.

תוס' ד"ה ר"א וכו' אבל נסתרה מודה ר"י וכו' עכ"ל כן מוכח מגמ' לקמן דפריך לר"א מברייתא דזו עדות שאשה כשירה לה ואי איתא דר"א מיירי נמי באמרה נבעלתי ובלא עדים מיירי מאי פריך הא שפיר קתני מדברת ומעוברת וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

בד"ה חדא וכו' וחדא להודיעך כחו דר"י עכ"ל כתב מהרש"א דמפרש"י נר' דלר"ג אצט' תרווייהו ווייהו דאי תנא חדא הו"מ להכשיר בה דוקא ע"ש ולפ"ז הגמ' לקמן גבי ברייתא דבסתר או בחורבה דעביד צריכותא חדא לר"ג וחדא לר"י הי"מ למעבד כולהו אצטריך לר"ג דאי תנא חדא היה מוקמי' בחורבה דמתא:

דף יג.

גמ' משום דרוב כשירים אצלה וכו' צ"ל דמיירי בעיר שרובה ישראל וביושבת בין ההרים דאל"ה אזלי' בתר רובא דעלמ' דקי"ל כר"ח בפ' לא יחפור דכ"ג ע"ב דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב וע"ש בגמ':

תוס' ד"ה ההוא וכו' א"נ התם דבעינן משום דמיירי בדדיימא וכו' עכ"ל לפ"ז מתורץ קו' א' שהק' דשמואל אדשמואל דהתם דהוולד ממזר בדדיימא והכא דנאמנת בדלא דיימא:

דף יד.

ד"ה חדא וכו' וזה אינו דהא אפלוגתא דרב ושמואל וכו' עכ"ל אע"ג דאביי אליבא דרב קאמר מ"מ לא מצינו דרב פליג אדשמואל בהא דקאמר הלכה כר"ג משמע דאפי' רב ס"ל הלכה כר"ג וכ"כ התוס' לקמן די"ד ע"ב ד"ה כמאן ע"ש:

ד"ה אלמנת וכו' ולהכי חשיב ליה לקמן ס"ס וכו' לשיטתייהו אזלי שכתבו בריש ביצה דאפילו ס' אחד בגופה וס' אחד בתערובת חשיב ס"ס ואפי' לחולקי' כתב מר"ן בב"י בי"ד סי' נ"ז דדוקא בנודע הס' הראשון קודם שנתערב ע"ש וא"כ י"ל דהכא מיירי שלא נודע ס' החלל אלא אחר שנתערב ועיין להרשב"א בתשו' ח"א סס"י ת"א ע"ש:

בד"ה ת"ר וכו' דהא דמכשיר רבי יוסי בשחיק ממזר אגוף העיסה וכו עכ"ל ור"ל דהכא בשתוק ממזר והתם בשתוק חלל דפסול לר"י וכמ"ש מהרש"א ולפמ"ש התוס' בסה"ד דבשתוק לעולם פסול מיתוקמא ההיא דהתם אפי' בשתוק ממזר ומיירי בשתוק לעולם ומה שהק' מהרש"א ז"ל מאי פריך ארשב"א נימא דקאי אפסול י"ל דמ"ל דקאי אכשרות כמו איזהו עיסה דת"ק:

בא"ד א"כ ר"מ דסבר וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל גם לרשב"א דס"ל דשתוק ממזר כשר היכי מפ' הא דקתני לטמא משום די"ל בממזר צווח דפסול לרשב"א כמ"ש התוס' בד"ה אבל:

דף יד:
ד"ה וו וכו' ובפ' ר"ח וכו' והא אמרת רישא וכו' עכ"ל והא דלא פריך דברי רשב"א אהדדי וכדפריך לפירוש רש"י י"ל דאיזהו עיסה דקאמר רשב"א אלטמא ולרחק קאי וכקו' מהרש"א ז"ל בד"ה ת"ר ע"ש:

דף טו.
גמ' אשטמיטיתי' הא דאר"י וכו' ק"ק למ"ל הא מימרא דאמ' רב אבל ליוחסין לא כיון דרב בקרונות הוה מעשה ואמר ר"פ הלכה כר"י ממילא שמעינן דליוחסין בעי תרי רוב וי"ל דהאי מימרא דליוחסין לא אמרה רב בתחי' ובתינוק מיירי דל"ל חזקת כשרות ואח"כ הוסיפו דאפילו באשה כה"ג דמתני' בעי תרי רובי:
תוס' ד"ה מאן וכו' תיקשי ריב"ן דאמר כמאן וכו' עכ"ל יל"ד נימא דהוראת שעה היתה דקאמר היינו דלדורות לא בעי רוב. כלל ואפילו פסולין כשירה ואתי שפיר כר"ג וי"ל דקושייתם היא על לשון ר"ח דקאמר וסגי לדורות בחד רובא ומאי דניידי מפי' ר"ח לגמרי משום קושייתם ר"ב וניחא בזה מה שהק' מהרש"א ז"ל לפי' רש"י לס"ד דמק' ריב"ן דאמר כמאן ע"ש די"ל דהוראת שעה היתה ולדורות לא בעי רוב כלל ואתיא כר"ג:
בד"ה להחזיר וכו' ואפי' לשמואל וכו' עכ"ל לפמ"ש התה"ד סי' דרוב העיר מקרי רובא דאיתיה קמן י"ל קושי' זו דברובא דאיתיה קמן מודה שמואל דהולכין בממון אחר הרוב כמו שנר' מדברי התוס' בפ"ק דסנהדרין ד"ג ע"א ובמ"א כתבתי בזה:
בד"ה לא צריכא וכו' מע"מ נכרי ומנגח תורא דידן וכו' עכ"ל קושיתם היא לרב דהולכין בממון אחר הרוב אבל לשמואל מאי אריא מע"מ אפילו רוב ישראל נמי פטור והגמ' דקאמר ל"צ דנגחיה תורא דידיה וכו' א"ש אפי' לשמואל דדוקא במע"מ אבל ברוב נכרים משלם דנכרי ל"ל חזקת ממון ומודה שמואל דהולכין אחר הרוב וכמ"ש הרא"ש בתוספותיו וספותיו ע"ש ומ"ש בספרים בשם מהר"ם כולה מילתא הומ"ל לענין נגיחה וכו' צ"ע:

פרק שני

דף טז.
גמ' מאי שנא האי מיגו מהאי מיגו עיין להר"מ בפירוש המשנה שכתב דמיגו דמ"ע דלא מיפסלא לכהונה שאני דאינו מיגו לענין ק"ק אלא לענין פיסול ע"ש וק' מאי פריך מ"ש האי מיגו וכו' ותי' הגמ' דשור שחוט אינו סובל זה החילוק שכתב הר"מ וי"ל דעיקר קו' הגמרא הוא אזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה דאע"ג דאיכא מיגו פליג ר"י ועלא פריך מ"ש האי מיגו וכו' אבל בהאי דמשארסתני נאנסתי י"ל כמ"ש ובהכי ניחא מה שיל"ד

מאי פריך מ"ש האי מיגו וכו' נימ' דשאני האי דמשארסתני נאנסתי דהוי מיגו להוציא ועפ"ז ניחא דההיא דזעירי דמי למתני' ולאו מיגו להוציא:

דף טז:

גמ' וזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא

מכאן ק"ל אמ"ש מהרימ"ט ז"ל חח"מ סימן ק"ך גבי עיסקא דלא טעינן ליתמי נאנסו משום דנאנסו יש קול אי העיסקא ההיא מזמן קדום טעינן נאנסו די"ל דהיה קול וע"י אריכות הזמן נשתכח הקול דא"כ הכא נמי נימא דהיה קול ונשתכח וצריך לדחוק דמתני' בזמן מועט מיירי ולכך לא נקט אלא עדים דמהני אפי' לזמן מועט מיהו לפ"ז לא מק' התוס' מידי מההיא דנאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן דנימא דשאני התם דמיירי לזמן מרובה ולכך סמכי' ארוב נשים בתולות נשאות ומ"מ האי מילתא דשמא נשתכח הקול אינו אלא ספיקא דשמא היה קול ונשתכח ולכך אצטריך לעדותן למה שראו בקוטנן ומדלא תי' התוס' כן מוכח דלא כמהרימ"ט ז"ל:

תוס' ד"ה וליחוש וכו' אלא אפי' למ"ד דל"מ טעין וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א מאי נ"מ בין מציא טעין למ"ד ל"מ טעין י"ל דנ"מ במקום שאין כותבין כתובה ואע"ג דמשמע בגמר' בפ"ק דמציעא די"ז ע"ב דמ"ד ל"מ טעין במקום שכותבין כתובה היינו למסקנא דכותבין שובר וכמ"ש התוס' שם אבל לפום סברא דהשתא דאין כותבין שובר דוקא במקום שאין כותבין כתובה:

בא"ד פרעתי מנה במיגו וכו' עכ"ל דבריה' ברורין ועמ"ש מהרש"א ועיין בתוס' בתרא דקל"ד ע"ב בד"ה ועמ"ש בחידושי שם:

דף יז.

גמ' ואי ברח מחמת ממון אבע"ל למחויי וכו' ק"ק ליתני' בדידי' ובברח מחמת ממון ובשעת חירום וקמ"ל דכה"ג לא הוי חזקה כמו דאשמועינן מתני' דיאודה וגליל ויש ליישב:

תוס' ד"ה וליתני וכו' דהוי בריא ובריי' עכ"ל אבל במתני' בריא ושמא הוא דאינו יודע אם לקחה מאביו ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף יח.

גמ' אי אליבא דראב"י הא אמר שבועה בעי וכו' הקשה מהרש"ל ז"ל הא ראב"י לא קאמר אלא בתובעו קטן וא"כ מ"ל אליבא דראב"י בלא תובעו כלל ואין לומר דהשתא לא אסיק אדעתיה וכו' דמ"מ קשיא במסקנא נתניה מודה ר"י ומיתוקמא אליבא דראב"י וי"ל דבמסקנא י"ל דר"י כרבנן ס"ל ואע"ג דפליג ר"י בשור שחוט י"ל דהך דרבנן דמשיב אבידה עדיפא וכן משמע מפירש"י דר"י אפשר דיסבור כרבנן ועוד דבמסקנ' לא קאמר

מודה ר"י בכה"ג משום דלא מיתוקמא סיפא ואם יש עדים והגמ' בס"ד כיון דקשיא רישא גופה לא חש לאקשויי מסיפא ודברי מהרש"א בזה תמוהים דכל דבריו הם בכלל דברי מהרש"ל במה שכתב דהשתא לא אסיק אדעתיה ודחה מהרש"ל זה דהגמ' ידע גם בס"ד כל שקלא וטריא ואכתי קשיא מאי קאמ' אי כראב"י שבועה בעי הא מודה ראב"י בלא תבעו דמשיב אבידה הוי:

דף יח:

גמ' כל כמיניה כיון שהגיד וכו' הב"ח סימן ל"ח דין ה' כתב הא דא"ח ומגיד משום דאין אדם משים ע"ר שהעיד שקר הוא אבל היכא דאמרו העדנו והוזמנו בב"ד פ' לא משוו נפשייהו רשיעי דאפשר דעדותן אמת ועדות המזימין שקר ע"ש וסוגי' דשמעתין תיובתיה דבאנוסין מחמת נפשות פריך כיון שהגיד וכו' אע"ג דלא משוו נפשייהו רשיעי וק"ל בגמ' ריש מדות דפריך כיון שהגיד וכו' אהא דקאמר באומר עדות שקר העדנו אמאי לא פריך הא אין אדם מע"ר דאפי' היכא שהפה שאסר הוא הפה שהתיר דחוזר ומגיד מסקינן בשמעתין דבאנוסין מחמת ממון לא מהימני משום דאין אדם משים ע"ר ויש ליישב:

בד"ה ואין אדם וכו' או שרבעו אדם אחר וכו' עכ"ל הא דלא כתבו שרבעו באונס משום דאונס קלא איתי ליה והא מדלית ליה קלא שמעינן דלאו באונס הוא וכה"ג כתבו התוס' לעיל ד"ט ע"א אבל אין לומר דאונס לא שכיח כמו אנוסין מחמת נפשות שהרי כתבו התוס' לעיל שם דמ"ע לא שכיח ולכך לא הוי ס"ס ומדקאמר ס' באונס וכו' מוכח דאונס שכיח דאל"ה לא הוי ס"ס כמו מ"ע ודברי מהרש"ל בכאן דחוקים שכתב כן לפום התי' דא"נ שכ' אח"ז גם אין משמעות דבריהם בתי' דא"נ שכתב אח"ז לחלק בין גוף אחד לשני גופים כמ"ש בסנהדרין:

ד"ה הרי וכו' דהא לקמן אמרי' תרי ותרי וכו' עכ"ל ר"ל דמדקרי להו תרי ותרי ע"כ דהיינו משום דאנן סהדי דלא חתמו אלא בדין וא"כ הוי מגו במקום עדים ועיין למהרש"א:

פירש"י ד"ה הפה שאסר וכו' אלא דאמרי קרובי' או עברי' וכו' עכ"ל משמ' דמשחק בקוביא הוי משוי נפשיה רשיעא ולפ"ז מ"ש רש"י במתני' קרובים או משחק בקוביא וכו' נקט קרובים למסקנא ומשחק בקוביא לס"ד הרמב"ח אסיפא קאי א"נ קרובים נמי א"ש לס"ד וטעמא משום דמלוה דייק כמ"ש בד"ה ל"ש:

דף יט.

תוס' ד"ה דאמ' וכו' ובפרהסי' בכולהו יהרג ואל יעבור עכ"ל הק' מהרש"א נוקי טעמא דר"מ דאמרי דבפהרסיא הוה ע"ש מה שתי' ולחד תי' שכתבו התוס' לעיל בד"ה אין אדם דה"ט דלא פלגי' דבוריה משום דמחמת נפשות לא שכיח ל"ק דאפי' כי אמרי בפהרסיא

הוה פלגי' דבוריה דלא הוה בפהרסיא אבל להנך תי' אחריני שכ' שם צ"ל כתי' מהרש"א ואין לתרץ דאפילו בפהרסיא לא יהרגו משום הכי אנסם לחתום להנאת עצמו מתכוין וכה"ג אין חייב למסור עצמו כדאמר רבא גופיה בפ' בן סורר דמשני אהא דפריך והא אסתר בפהרסיא הוה להנאת עצמו מתכוין הא ליתא דאכתי נוקמ' כדאמרי אדם אחר אנסן לחתום דלאו הנאת עצמו הוא ועוד דא"כ לאביי דמשני התם אסתר קרקע עולם ולא ס"ל הא דלהנאת עצמו מתכוין מתוקם שפיר טעמו דר"מ כדאמרי בפהרסיא וא"צ לוקמה במודה בשטר שכתבו וא"כ מאי פריך בפ' מ"ש והביאו התוס' בדיבור שאח"ז ארבי יוחנן והא מיפלג פליגי נימא דר"י לא מוקי לה במודה לוי בשטר לשי' רש"י שכ' בדיבור שאח"ז אלא מוקי לה באמרו דבפהרסיא הוה וס"ל כאביי ודוחק לו' דפריך לרבא מדר' יוחנן:

ד"ה מודה וכו' דהא כי טעין נמי אמנה מסקי' וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל נימא מטעמ' אחרינא כדר"ג לקמן ע"ש ל"ק דר"ג לקמן הוא משום דלא אתי בע"פ ומרעי לשטרא ולכך אין העדים נאמנים לו' אמנה והכא מדפריך גבי עדים אי דאין כ"י יוצא ממ"א אמאי לא מהימני מוכח דלא ס"ל הך טעמא ורבא מוקי לה בדאמר לוה ולא מוקי לה בדאמרי עדים מוכח דלא ס"ל הך טעמא דר"ג מיהו י"ל דבעדים דוקא לא ס"ל הך טעמא אבל גבי לוה כי אמר אמנה ס"ל הך טעמא דכה"ג כתבו התוס' בד"ה לעולם ומ"מ יש ליישב ואין לומר דאמנה מטעמא דאין אדם מע"ר דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה הך דאסור להשהות שטר אמנה עד לבסוף ובדברי התוס' יל"ד אמאי לא דחו הך טעמא דשטרא בידיה מאי בעי דאם כן היכי מוקי לעיל טעמא דר"מ כדרב הונא והא גבי עדים לא שייך האי טעמא דשטרך בידי מאי בעי לפום מאי דדחו פירש"י בדיבור הקודם לזה וי"ל דהגמ' מדמה דכמו דגבי לוה אין צריך לקיימו מטעמא דשטרך בידי מאי בעי אע"ג דאית ליה מגו ה"נ גבי עדים אע"ג דאית ליה מגו ס"ל לר"מ דלא מהימני מטעמא דאנן סהדי שלא היו אנוסין או פסולים כקושית התוס' לעיל בד"ה הרי ורבנן ס"ל כתי' התוס' כיון דהצריכו קיום וכו':

גמ' דקאמר מלוה תבא עליו ברכה וכו' מקשים נוקמה כגון שנתן כל נכסיו כשהיה ש"מ ושייר הך שטרא ועמד ורצה לחזור ממתנתו וכי קאמר דהך שטרא אמנה חוזר דלא שייר כלום והוי חב לאחרי' ולכך לא מהימן ואמאי לא מוקי לה אלא כר"ג הא אפי' לרבנן מיתוקמ' כה"ג וי"ל דא"כ מאי קמ"ל פשיטא דלא מהימן כיון דחב לאחרים ולכך מוקי לה כר"נ ולאפוקי מדרבנן ויש מי שתי' דהכא אליבא דרב קיימי' ורב ס"ל בפ' מי שמת מתנת ש"מ שכתוב בה קנין ארכבה אתרי רכשי ואם עמד אינו חוזר אפי' לא שייר

וא"כ הכא אי בקנין אפי' לא שייר אינו חוזר ואי בלא קנין אפי' שייר חוזר דמתנת ש"מ דקי"ל דאם שייר א"ח דוקא בקנין וליתא דרב דאמר ארכבה אתרי רכשי דוקא בכותב קנין בשטר כמו שהוכיחו התוס' לקמן דנ"ה ע"ב ד"ה מתנת ממתני' דקתני ש"מ שכ' כל נכסיו שייר מתנתו מתנה לא שייר אין מתנתו מתנה וא"כ נוקמה הכא בקנין ולא נכתב קנין בשטר ולפי' רשב"ם שכ' שם דרב מיירי אפילו בלא נכתב הקנין בשטר מוקי מתני' בקנין חזקה ע"ש וא"כ מ"ל הכא כגוונא דאיירי מתני':

תוס' ד"ה אי ס"ל וכו' דהומ"ל דהלכה כרשב"ג וכו' עכ"ל אע"ג דאמרי' בבתרא דק"ע גם בההיא דרשב"ג איפוך מ"מ ה"נ גופיה קאמר התם רשב"ג ס"ל אין צריך לקיימו וע"כ דס"ל כהנך אוקמתי דלא אמרי' איפוך או דס"ל איפוך קמייתא וכיון דס"ל איהו הכי פריך לסברתיה וכמ"ש בדיבור שאח"ז:

ד"ה כגון וכו' וא"ת להמניה במגו וכו' עכ"ל דאין לומר משום דלא מצי למשוי העדים רשיעי דהשתא אכתי לא אסיק אדעתיה דאמנה עולה שהרי פריך אי דאין כ"י יוצא ממ"א אמאי לא מהימנין:

בא"ד ימחול לעצמו וכו' עכ"ל עיין להתוס' שם שתי' דאי מחיל מחייב מדינא דגרמי ועיין להש"ך סי' שפ"ו סקי"ב:

דף יט:

ד"ה ואם וכו' מגו דאי בעי פסלי קמאי בגזלנותא עכ"ל בגליון תי' כיון דמאי דמצו למפסלי בגזלנותא חידוש הוא לא אמרי' מגו עד דאמרי בפי' וצ"ל דמפרשי כפיר"ת בסנהדרין דכ"ז ע"א ד"ה דפסלינהו דלפירש"י שם בגזלנותא לאו חידוש הוא:

דף כ.

גמ' אלא אמר ר"ן אוקי תרי בהדי תרי וכו' הרשב"א בתשו' ח"ד סימן קס"ו הוכיח מכאן דעדים דיצא עליהם קלא דלא פסיק לא מיפסלי ולא מגבי' ממונא על פי עדותן ולא אמרי' אוקי גברא אחזקתיה דבחזקת כשרות קאי ע"ש והוא תימה דהכא לא מורעי להו אחזקתייהו כמ"ש התוס' לעיל וכל היכא דאיכא חזקה מוקמי' להו אחזקתייהו כמו שהוכיחו התוס' מהך דשבועות דקי"ל כר"ה בב' כתי עדים המכחישו' זו את זו באה בפני עצמה ומעידה ור"נ גופיה ס"ל כר"ה שוב ראיתי להרי"ף לקמן בשמעתא דקרא ערער על א' מהם שכ' כדברי הרשב"א והר"ן שם הק' מהך דשבועות ותי' ע"ש ועיין למהרש"א שם בתוס' בד"ה תרי ותרי שהביא דברי הרי"ף וכתב ויש ליישב ולא ידענא מאי ק"ל שהרי התוס' בשמעתין יישבו סוגי' דשמעתין לדעת' והר"ן יישב ההיא דשבועות לדעת הרי"ף ועיין למהרימ"ט חא"ה סי' מ' ע"ש:

תוס' ד"ה ואוקי וכו' איכא למימר דאודויי אודי ליה וכו' עכ"ל ובא באמצע החדש דיחלוקו עיין להתוס' בבתרא דק"ה ע"א:

ד"ה ור"י וכו' וא"ת ה"נ אמאי לא אסרינן לכתוב שמא ישכח וכו' עכ"ל נ"ל לזה דהתם לא רצו לתקן זמן שמא יבא לידי מכשול ע"י תקנתם אבל לאסור לכתוב על השטר לא חשו לאסור ולגזור אבל לתקן זמן לא דבכ"מ שב ואל תעשה עדיף:

רש"י ד"ה שאין וכו' דאם איתא דהלכ' אשה יחידה לקבור לא שבקה וכו' עכ"ל ובישנות איכא למיחש דלא היה תל קרוב אבל גבי עיר בדברי ר"מ לא ניחא ליה לפרש שמא לא היתה העיר רחוקה דעיר ודאי קלא אית לה ואע"ג דלס"ד הגמ' לקמן צ"ל כן גבי עיר מ"מ למסקנא לא ניחא ליה לדחוקי הכי ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף כא.

גמ' ובהא אפי' מחביריו הא דלא קאמר דילמא איכא מאן דס"ל הלכה כר' מחביריו אפי' בעלמא משום דליכא למיחש לב"ד טועין כ"כ וסברי דקושטא הכי הוא אע"ג דלעיל קאמר מהו דתימא הלכה כר' אפי' מחביריו והיינו אפי' בעלמא כדפירש"י:

תוס' ד"ה על וכו' מדאמרינן מרינן בסמוך וכו' עכ"ל הא דלא מוכחי מדפריך בסמוך דשמואל אדשמואל ואי איתא לאוקמא להההוא שטרא דנפיק מב"ד דמר שמואל בשהעידו בפי' על כ"י משום דא"כ הי"ל לפרש בשטר שהעידו על כ"י כי היכי דלא למטעי דהלכה כר' ומשני בשטרא דיתמי וכיון דידעי כ"ע דשטר' דיתמי לא אתי למטעי:

דף כא:

פירש"י ד"ה ליתבו בדוכתייהו אחר שהעידו בפנינו עכ"ל והיינו משום שרואהו בלילה וצריך עדות והר"ן כתב דיביאו אחד אחר ויעיד כל אחד בפני ג' בזה אחר זה משום דבעינן בפני ג' ולעיל מזה הק' במאי דאמרי עד שלא חתמו מעידין לפניו וחותם והא בעינן שיעידו בפני ג' ותי' דקיום שטרות דרבנן ולא בעי שיעידו בפני ג' ע"ש וק"ק לס"ד הגמ' דלא ס"ד הא דקיום שאני תקשה ליה בהא דעד שלא סתמו וכקו' הר"ן וי"ל דמעידין לפניו ל"ד אלא שיביאו אדם אחר או דלגבי עד נעשה דיין הוא דלא ס"ד דבקיום שטרות דוקא עד נעשה דיין:

דף כב.

תרי ותרי נינהו וכו' הוה מצי לאוקמה בשובר דע"י תרי ותרי כשר השובר דמוקמינן ממונא בחזקת מאריה או בשהדיינים יזימום כפירש"י:

תוס' ד"ה הפה שאסר וכו' עיין במהרש"א ועיין להה"מ בר"פ י"ב מה' אישות:

דף כב:
ד"ה כגון וכו' והא דתנן בפ"ב דיבמות הרגנוהו וכו' עכ"ל אע"ג דהתם מסקי' נשאת לא תצא מ"מ דאפלוגתא דאמוראי היא התם ומק' למ"ד אם כונס מוצא תקשה ליה ברייתא דהכא דאע"ג דהתם הוכיח כבר ממתני' דשכחה ונשתחררה דאם כונס אינו מוציא מ"מ מדלא פריך התם למ"ד מוציא מהך מתני' ע"כ משום די"ל דאין כל הרננות שוין ועוד דהכא דמי לנטען על אשת איש לפמ"ש התוס' שם בד"ה אמר ע"ש:

דף כג.
גמ' פשיטא לא ראינו אינה ראיה לא צריכא דדיירי בחצר וכו' הא דלא משני דמיירי ביושבים במעמד אחד דאז לא ראינו ראיה כמ"ש הפו' משום דא"כ בסיפא אמאי לא תצא והא דלא מוקי בלא איפוך ורישא לא תצא משום דקלא אית ליה וקושטא הוא בסברא דמהו דתימא משום דאפי' נימא דקלא אית ליה והו"ל כמו שאמרו לא ראיתם מ"מ תרי ותרי נינהו ואי מיירי בנשאת לאחד מעידיה ולכך לא תצא א"כ בסיפא אמאי תצא ועיין בהר"ן:
תוס' ד"ה מאי וכו' וסיפא בחזקת ח"א וכו' עכ"ל אין ר"ל דהו"ל ודאי א"א שהרי כתבו התוס' לעיל בד"ה הכא דחזקה דאשה דייק' מרעא לחזקת א"א אלא ר"ל דמשום די"ל דגם בסיפא איכא חזקה להתיר והיא חזקה דאשה דייקא ומינסבא לזה כתבו בסיפ' איכא חזקת א"א כנגדה ולשין מהרש"א שכ' בד"ה הבא עליה בחנק אינו מדוקדק:
בא"ד והו"ל למימר תצא מדרבנן וכו' עכ"ל וליכא למי' בנשאת לאחד מעידיה דא"כ בסיפא אמאי תצא וכר' מנחם לא מיתוקמא דא"כ ברישא אמאי לא תצא דס"ל דלר"מ גם ברישא דמדרבנן היא תצא אם באו עדי' ואח"כ נשאת אבל י"מ ס"ל דלר"מ מוד' דבדרבנן לא תצא ולכך הוצרכו לו' מדלא מיפליגא וכו' ע"כ כרבנן ואמאי בסיפא לא תצא דליכא לאוקמה בנשאת לאחד מעידיה דא"כ ברישא אמאי לא תצא הא מדרבנן מיהא תצא ול"ק משה"ק מהרש"א ז"ל וניחא נמי בין לתי' קמא בין להי"מ מאי דנקט הגמרא מ"ש רישא ומ"ש סיפא דלעולם לא קשיא אלא מרישא לסיפא:
גמ' מאן דמתני לה ארישא כ"ש אסיפא וכו' ק"ק נימא דוקא ארישא משום דנאמנת לומר גרשתני דס"ל כרב המנונ' כדלקמן ואפי' דגם בשבויה תניא לקמן ד"ז מ"מ לשון כ"ש דקאמר ק' להולמו והפר"ח בליקוטיו הק' אמאי תנן ואם משנשאת אחר סיפא לא הול"ל אלא ברישא וכתב דעם מ"ש התוס' בד"ה מאן יתישב ע"ש נר' דכוונתו דקו' זו וקו' התוס' קו' מתרצת חבירתה דלכך תני לה בסיפא לאשמעינן דגם בסיפא בעי באו עדים אחר שנשאת מיהו קשה לפ"ז מאי פריך לקמן דכ"ד ע"א אלא למאן דתני ארישא מאי איכא

למימר ומאי קו' הא אפי' מאן דמתני' אירשא קאי נמי אסיפא לאשמעי' דבעי נמי באו עדים אחר שנשאת ועיין במהרש"א כאן:

דף כג:

גמ' וא"ל ע"א את וחברתך טהורה וכו' הא דמשתריא ע"פ העד וחשבי' ליה כשנים אפי' שבא לבסוף בשבויה היקלו אבל בעידי מיתה בבאו בב"א לא חשבי' ליה כב' כמ"ש התוס' לעיל וכ"כ הר"ן ז"ל ועפ"ז י"מ מה שהק' התוס' הא תו וכו':

תוס' ד"ה שתי וכו' ואשמעי' דאפ"ה לא מיהמני עכ"ל והיינו ממשנה יתירא ומאי דפריך לקמן ב' נשים שנשבו למ"ל היינו נ"ל ליתני משנה יתירא באשה אחת ולמ"ל למתני ב' נשים:

ד"ה אין וכו' דאי בדליכא עדים היינו מציעתא וכו' עכ"ל ק"ק נימא דברישא היא שותקת ומשתריא ע"פ חברתה ובסיפא אשמעינן דמשתריא ע"פ עצמה ויש ליישב:

גמ' אבל עדים דליכא דרא דממונא וכו' לעיל בפלוגת' דר"מ ורבנן לא ניחא ליה למימר טעמא דר"מ משום דבדליכא דרא דממונא לא אמרינן הפה שאסר דלא מסתבר ליה שיהיה כן לקושטא דמילתא ובקל עביד צריכותא:

דף כד.

תוס' ד"ה נשביתי וכו' דמסיפ' דמתני' שמעינן לה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דהוצרכו לסיפא דכהנות לפמ"ש לעיל בד"ה שתי וכו' ומיהו יש לקיים הגירסא וכו' דהוצרכו הנך דשבויה ודב' נשים לאשמעי' ממשנה יתירא דאפי' לא ידעי בעדים דהך מילתא לא אשמעי' אלא ממשנה יתירא דאי מלישנא דמתניתין הא מתני' דשבויה ודב' נשים בחדא לישנא תנן להו:

ד"ה אבל וכו' דרבנן פליגי עליה התם וכו' עכ"ל בקו' מעיקרא שהק' מההיא דזיל גלי הו"מ לתרץ ההיא כרבנן והכא כר"מ אלא דסמכו עצמם ההיא דנאמן אתה לפסול עצמך וכו' דר"י גופיה קאמר לה והתוס' בהחולץ שתי' כן קשיא מההיא דנאמן אתה לפסול וכו':

גמ' והא איפכא שמעינן להו וכו' מקשי' לפמ"ש רשב"ם בבתרא דל"א דר"א מס' מילתיה דר"י מאי פריך דר"י אדר"י נימא דהכא שאני דיש עוררין וי"ל דתנא דברייתא דלא מייתי מילתיה דר"א משמע דפליג בהא אר"א ובההיא דחמרין לא אשכחן בה פלוגתא ולכך לא פריך והא איפכא שמעי' להו אלא אחר דמייתי הברייתא ולא פריך אמתני' ועוד נראה דכוונת רשב"ם דר"א הק' אימתי אמרינן בעלמא אינו נאמן במקום עוררין אבל באין עוררין נאמן וממילא ר"י דקאמר הכא אינו נאמן ע"כ משום גומלין:

דף כה.

ברש"י ד"ה או בחזקת והכא כהן אחר הוה וכו' עכ"ל נר' דס"ל דיכול ישראל גדול לעלות ראשון אפי' יש כהן וליכא זילותא דכהן כ"כ כיון דליכא עליית כהן כלל אבל לעלות אחריו לוי מפרסמא מילתא ואיכא זילותא דלוי לעלות אחריו:

תוס' ד"ה נאמן וכו' וכן מתני' דלקמן דנאמנים להעיד בגודלן וכו' היינו בתרומו' פירו' וכו' עכ"ל דאי בתרומת דגן תירוש ויצהר כיון דמעלין מהם לתרומה דאורייתא כמו שהוכיחו בקו' אמאי נקט שם בגמ' בתרומה דרבנן וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

בא"ד משום דריע חזקייהו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל כאן ולעיל בע"א בגמ':

בד"ה נאמן להאכילו וכו' א"נ הכא באשתו עמו וכו' עכ"ל ואע"ג דקאמר התם באשתו עמו אין צריך להביא ראיה היינו דאין צריך עדים אבל מ"מ צריך עדות האב ולכך קאמר הכא העלהו ר' לכהונה על פיו ור"ח פליג דאינו מועיל קרוב אלא ע"א כשר ודוקא ב' עדים הוא דא"צ:

גמ' ור"ח מ"ש בן וכו' י"מ מאי פריך נימא דר"ח ס"ל מעלין מתרומה דעון מיתה ליוחסין ולכך לא מכשיר ליה ע"פ אביו לתרומה אבל ממעשר דאפי' למ"ד אסור לזרים אינו אלא לאו אין מעלין ליוחסין ולכך העלהו ע"פ אחיו ללויה וכדקאמר הגמרא בבעיא דמהו לעלות מנ"כ ליוחסין ואין לו' דא"כ תיפשוט דאין מעלין מנ"כ ליוחסין וי"ל דנ"כ דמפרסמא מילתא לא חציף ומעלין כדמחלק הגמ' לעיל וי"ל דדוקא גבי נ"כ דלית ביה אלא עשה הוא דמחלק הגמרא בין מיתה לעשה אבל מעשר דבלאו אמרינן בגמרא רפ"ב דיבמות מה לי לאו מה לי מיתה ע"ש אבל לאו הבא מכלל עשה לא חמיר כמו לאו ועיין להתוס' לעיל דכ"ד ע"א בד"ה שלי שהק' לפירש"י דחדש עומר מאי משני בדמאי הקילו אכתי ק' מחדש והיינו משום דמה לי לאו מ"ל מיתה אבל קשה דא"כ מאי מק' שם לרשב"ם הא שביעית עשה הוא וי"ל במ"ש הרב דברי אמת בקו':

דף כו.

גמ' אמר"ח הב"ע במוחזק לן וכו' כתב הריטב"א דגם לאוקמתא הלזו כראב"ע מיתוקמ' דלרע"ק לית ליה קנס כלל ולעולם לאו דכהן הוא ע"ש ועיין להגמ' ביבמות דפ"ו דמייתי לברייתא דראב"ע בזה הלשון ראב"ע אומר לכהן ופריך לכהן ולא ללוי אימא אף לכהן ולדברי הריטב"א אין להק' אמאי מגיה הברייתא הו"ל לאוקמי' ברייתא אחר קנסא דלרע"ק ללוי לחוד דל"ל קנסא ולראב"ע לכהן לחוד די"ל דהתם פריך אליבא דמ"ד קנסא לעניים דללוי עני חולק והיכי קתני לחוד מיהו שמעתין לא אזלא למ"ד קנסא לעניים דהא משני לאחר דקנסינהו חזקה לכהונה ולמ"ד קנסא לעניים ליכא חזקה לכהונה וא"כ לדברי הריטב"א כי פריך אימור דאמר ראב"ע אפ' לכהן ומשני אין לבתר דקנסינהו

משמע דאכתי ראב"ע אפ' לכהן קאמר והשתא כיון דהברייתא לא קתני אפ' והגמ' הוא דהגיה הברייתא אמאי הגיה הבריי' לאוקמ' לאחר קנסא וצ"ל דר"נ קאמר לבתר קנסא ולא הגיה הברייתא כדאמרת אימור דאמר ר"א וכו':

תוס' ד"ה אין וכו' ולרע"ק לא הפקיע עזרא את הלוים מכל וכל וכו' עכ"ל הוכחה אחר' היא לדחות אין לפ' עניי לויים קאמר דלוים אפילו עשירים כדקתני בכל הנהו בתורת לויה וכל לוים במשמע וא"כ ע"כ למ"ד קנסא לעניים היינו עניי כהני' וישראל ואין צריך למ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה והאמר וכו' שהרי העד גרוע מן הקול אי לאו

משום דחזקה וכו' עכ"ל ק"ק נימא דע"א כי מסייע ליה חזקה עדיפ' מן הקול ואכתי בההיא דגיטין קשיא נימא דש"ה דאיכא ע"א דמסייע ליה חזקה ובכה"ג הוא דבעי ערער תרי וי"ל בההיא דגיטין איכא נמי חזקה דמה"ט לא פריך התם כדפריך בקידושין וא"כ לא עדיפא ההיא דר' יוחנן אלא משום ע"א לחוד והרי איכא קול כנגדו דעדיף מניה:

דף כו:

גמ' א"ה אפי' תרי ותרי וכו' ק"ק דלא הול"ל אלא אפילו תרי לחוד ואמאי הזכירו בקושייתם תרי קמאי ולפמ"ש התוס' בד"ה ואסיקניה דאפי' בפעם אחת איכא זילותא דב"ד א"ש דפריך דאין צריך להקול והעד הא' אלא דאתו תרי ואמרי ן' גרושה ואחתיניה ואתו תרי ואמרו דכהן הוא ופליגי בזילותא דב"ד ואמאי נקט ר"א אין מעלין ע"פ ע"א הא בכה"ג אפי' ע"פ תרי לא מסקי ליה דחיישי' לזילותא דב"ד ולזה כוונו התוס' בסד"ה אנן שכ' ועוד דר"א משמע וכו' דלא כמהרש"א ז"ל שם:

תוס' ד"ה אנן וכו' ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן וכו' עכ"ל ק"ק דהא בכה"ג דליכא חזקה לא דאיסור ולא דהיתר ספיקא דאורייתא הוא דלא הוי ספיקא דרבנן אלא כי איכא חזקת כשרות והתם ביבמות אפילו נאמר דלא חשיבא חזקה דאיסור מ"מ ודאי דליכא חזקת היתר:

בא"ד וב' אומרים נתגרשה אע"פ שהם העידו תחילה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א היינו סברת המק' דלעיל אבל הגמ' ביבמות ס"ל דהורע חזקת איסו' ע"ש וליתא דמסברת המ' לא מוכח מידי דלעולם הורע חזקת איסור כיון שעדים שאמרו נתגרשה באו תחילה אלא דמ"מ הוי תרי ותרי וספיקא הוא ולכך תצא וההיא דיבמות בנשאת לאחד מעידיה דודאי אפי' נאמר דהורע חזקת איסור ליכא נמי חזקת היתר וכוונת התוס' היא דמדקאמר לעיל מ"ש רישא ומ"ש סיפא משמע דשניהם שוין ואף על גב דבנתקדשה באו עידי האיסור תחילה ובנתגרשה באו עידי ההיתר תחילה מ"מ היתה בחזקת איסור ושניהם שוין:

בא"**ד** וכן ההיא דהאשה רבה ודינאי וכו' עכ"ל י"מ מאי פריך התם גבי ינאי תרי ותרי נינהו נוקמה שאמרו שהיו אומרים אמו נשבית לא היה אלא קול בעלמא ואח"כ ויבוקש הדבר וימצא שהיו תרי ותרי כה"ג שבאה עידי ההיתר תחילה ואח"כ אתו עדים שאמרו נשבית וי"ל דע"י קול בעלמא לא היה אומר אלא הנח בתר כהונה וכה"ג כתבו הראשונים במאי דהוכיח אביי מינה לאשתו אנתו בע"א ע"ש:

דף כז.

גמ' בעי ר"א אמרה לא נחבתי וכו' וממתני' דקתני אמרה ונשבתי וטהורה אני נאמנת ליכא למיפשט מינה די"ל דהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאני דעדיפ' ממגו כמ"ש הת"י לעיל א"נ דשאני מתני' דאי בעי שתקא אבל הכא צריכה היא לטעון נחבתי וכה"ג חילקו התוס' לעיל אך מדברי רשב"ם בפ' חזקת דל"ב ע"ב גבי אין שטרא זייפא וכו' נר' דגבי מגו במקום עדים אפי' מגו דאי בעי שתיק לא אמרי' ועיין להפ"ח בנימוקיו למכילתין:

תוס' **ד**"**ה** ואם וכו' דהכי אמרי' בשבועות וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דנחתי להוכיח דאכי' נשאל והותר כי איכא טומאה ודאית אסור והוכחתם מדפריך שם בכריתות אמר"ש ואפי' בקמייתא ומדלא משני בנשאל והותר מוכח דבכה"ג נמי חייב ע"ש ואין להקשות נימא דלא משני הכי משום דא"כ מאי טעמא דרבנן דס"ל להגמ' דבכה"ג דנשאל לא מחייבי רבנן די"ל דמ"מ הו"ל להגמ' לצדד הכי ולא למיפרך בפשי' אכ"ש לחוד ועוד דמדקאמרי רבנן הלך בא' ולא נכנס פטור דמיירי בפטורה ולא תני עדיפא מינה דאפי' נכנס נמי בב' כיון דנשאל בא' פטור מוכח דבכה"ג מחייבי רבנן אלא משום דאיכא למימר ר"ש פליג בהא נחתי התוס' להוכיח מהמק' דבכה"ג לכ"ע חייב:

דף כז:

גמ' במסיחה לפי תומה הק' מהרש"א ז"ל במתני' נמי לישני במסיחה לפי תומה וי"ל דא"כ הו"ל לאשמועי' מתני' אפי' גוי כיון דמסיחה לפי תומה אבל בברייתא י"ל דהכל נאמנים דקתני אפי' גוי במשמע:

דף כח.

גמ' התם דאגיר מיגר וכו' יל"ד מ"ש דבשניהם שכרו היא נדחית מפניו פשיטא ליה ובחצר של שניהם מבע"ל ועיין מה שנדחק בזה הרב במקו' ז"ל ונ"ל דהנה בשכר הבית הבעל לחודיה וכן משמע הלשון דאגיר מיגר וכתב מהרשד"ם ס"י דאשה חייבת בשכירות הבית אפילו שלא שכר הבית אלא הבעל לחודיה ע"ש וסד"א כיון דאשה חייבת גם בשכירות חשיב כמו ששכרו שניהם קמ"ל דהיא נדחית מפניו כיון שהוא העיקר בשכירות אבל בחצר של ב' שיד שניהם שוה מבע"ל אי היא נדחית מפניו או לא:

פירש"י ד"ה ואם היה כהן אפי' לא נשאת עכ"ל משמע דגם בנשאת אסורה במבוי באשת כהן דבאיסורי כהונה החמירו דלא כהתוספות ומפירושו בדיבור שאח"ז משמע דס"ל דמבוי גדול משכונה ועיין להג"פ סי' קי"ט:

תוס' ד"ה קיום וכו' כגון שלוה מודה שכתבו וכו' עכ"ל מק' משמא דה' ס' הכתוב' אמ"ש הש"ך סי' ע"ה ס"ק מ"ב כשיש ע"א על הקיום סגי דמתוך שאי' ל"מ לפ"ז כיון דהכא בגדול עמו מיירי כדאמר ר"ה אמאי צריך לעדות הקטן כלל כיון דאיכא ע"א על הקיום ומתוך שאיל"מ תו לא מהימן לומר פרוע במגו דמזוייף עכ"ד ונר' דלא קשה שהרי כתבו התוס' בדיבור הקודם דלא אמר רב הונא דצריך שיהיה גדול עמו אלא במילתא דבעי ב' עדים אבל בדבר דסגי בעד אחד בעי גדול עמו וא"כ לפי תי' זה של התוספות דהכא במודה בשטר שכתבו כיון דכה"ג סגי בע"א ע"כ דרב הונא לא קאי אקיום דלא בעי גדול עמו בקיום וכל זה לפום האי תי' אבל למסקנת התוס' אחר שהביאו ההיא דריש גיטין ממילא נדחה גם תי' זה דמהתם מוכח אפי' דאתי בעל ומערער מזוייף הקיום לא הוי אלא מדרבנן ודברי רב הונא אקיום נמי קאי וכן משמע מדברי התוס' בכ"מ דאפי' בטוען מזוייף קיום שטרות מדרבנן:

פרק שלישי

דף כט.

ד"ה הבא על הנתינה וכו' ועוד דבאלו הן הלוקין וכו' עכ"ל ע"ש דתני נמי חלוצה וצ"ל דהתוס' כאן אזלי בשי' רש"י דחלוצה דאורייתא וע"ש בתוס':

בא"ד וכל היכא דחשיב נתינה בהדי ממזרת אייריי בגיורת וכו' עכ"ל דברים אלו בכאן אין להם מקום שהרי גם בגיורת נ"ל מקרא דבתו לא תקח לבנך כמ"ש בסה"ד אלא דברים אלו מקומן לעיל אחר שהביאו מפ' יש מותרות ומפ' אלו הן הלוקין ועיין במהרש"א ז"ל:

בד"ה הבא על הכותית וכו' דהא בשור שנגח וכו' עכ"ל ר"ל מדפריך הגמ' ממשנתנו ולא מוקי כמאן דפליג אר"מ מוכח דס"ל להגמרא דמתני' ר"מ מדקתני נערות כמו שהוכיחו מקודם ואין להקשו' נימא דהגמ' הכי פריך דאפי' רבנן לא פליגי ולא קנסי אלא בגירי אמת אבל אגרי אריות קנסי ומתני' ס"ל גרי אריות וכפירש"י הא ליתא דלא קנסי אפי' בגרי אריות לא קנסי וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

בא"ד ועבד הבא על הכותית וכו' עכ"ל דברים אלו מקומן אצל מ"ש וי"ל דכל אחד מוקמי' ליה בחזקת אבהתיה ועיין להתוס' שם:

בד"ה ועל אשת וכו' ומיירי במת מן האירוסין וכו' עכ"ל ה"ה דהו"ל למימ' מן הנישואין ובנבעל' שלא כדרכה כמ"ש התוס' בדיבור הקודם במחזיר גרושתו משנשאת:

בא"**ד** מיהו בש"ס דידן משמע וכו' עכ"ל עיין לה' בני יעקב שכ"כ בשם התוס' בפ' א"נ והק' עפ"ז מדברי התוס' ר"פ נערה שנתפתתה בד"ה ר"ש וה' שמחת יו"ט דקצ"ט ע"ד כתב דלא מצא כן בדברי התוס' ונעלם ממנו דברי התוס' הללו:

דף כט:

גמ' ולאפוקי מהאי תנא דתניא וכו' לרב דמוקי בס"פ ן' סורר משנתנו במפותה אבל באונס פטור משום דניתן להצילו בנפשו קשיא מהאי ברייתא דבאונס מיירי דקרא דלא תהיה לאו באונס כתיב וצ"ל דמוקי לה באומרת הניחו לו שלא יהרגני ור"י הוא אלא דמשנתנו לא ניחא לאוקמה כיחידאה:

תוס' **ד**"**ה** וחד וכו' ואכתי חייבי כריתות מנ"ל וכו' עכ"ל כ' מהרש"ך די"ל דמכח קו' זו הוא דפי' ר"ח דתלתא יתורי בחד קרא כמ"ש בשמו בדיבור הקודם מלבד קרא קמא דהשתא ההוא קרא קמא מוקמי' ליה לחייבי עשה וגמ' לא נקט אלא קראי דח"ל וחייבי כריתות דהוזכרו במתני' אבל חייבי עשה לא הוזכרו במתני' עכ"ד וליתא דא"כ קשיא במסקנ' דשיתא קראי כתיבי דהא תמניא הוו ודרשי' חד לחייבי עשה ואייתר חד ואין לומר דג"ש מופנה מב' צדדין היא דהא הגמ' חד לג"ש:

בא"**ד** ולישתוק מלו תהיה לאשה וכו' עכ"ל הר"מ בפ"א מה' נערה דין ה' כתב אין ראויה לקיימה לא ישאנה שנאמר ולו תהיה לאשה משמע דאף דיש להם קנס כמ"ש הרב מ"מ מקרא זה למדנו לענין נשואין ועיין להכ"מ ולפ"ז ניחא מ"שהק התוס' דקרא אצטריך לנשואין אבל קשה מאי קאמר הגמ' ולאפיקי מהאי תנא דשמעון התימני ורשב"ע נימא דהנהו מודו לענין נשואין אבל לענין קנס רבינהו קרא אשר ע"כ נר' עיקר דלנשואין לא אצטריך קרא דודאי לא ישאנה דלא אתי עשה ודאי דעשה קיל הוא דאי אמרה לא בעינא וכו' וכמ"ש המש"ל שם בס"ד והר"מ נקט טעמ' רויחא כיון דבלאו הכי אצטריך קרא למדעתה דכן דרכו של הר"מ ז"ל:

ד"**ה** חילולין וכו' ולר"י ליכא לשנויי הכי וכו' עכ"ל אין להקשות נימא דאה"נ לר"י לא תפסי בה קידושין ומתני' דיש קידושין ואין עבירה דלא כר"י די"ל דא"כ הו"ל להגמרא שם בסוף הסוגיא דדחיק לאשכוחי שינויא בין אביי ורבא הול"ל א"כ אלמנה לכ"ג אליבא דר"י:

דף ל.

פירש"**י** **ד**"**ה** בעול' וכו' וא"ת יש כאן לאו דזונו וכו' עכ"ל במקו' בשם שיטה ישנה תי' שנבעלה באונס או שלא כדרכה וכבר המש"ל תמה ע"ז בפ' י"ח מה' א"ב מסוגיא דיבמות דט"ו ע"ב ע"ש הא דלא מוקי לה רש"י בממאנת כדמוקי לה הגמ' שם משום דממאנת אין

לה קנס כדלקמן ואע"ג דמ"ל בידעי שלא נבעלה אלא שלא כדרכה וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה ועל הכותית וכו' גבי מחזיר גרושתו משנשאת מ"מ רחוק הוא לאוקמיה בהכי:

תוס' ד"ה אי לאפוקי וכו' אליבא דמ"ד וכו' עכ"ל ק"ל הא לגירסא דגרסי בעשה לא פליגי אלא באחין אבל הוא עצמו לכ"ע בעשה כמ"ש רש"י והתוס' שם והוא מוכרח שם בסוגיא וא"כ הו"ל לאקשויי לכ"ע דההיא דאין בעילה אחר בעילה מיירי נמי בהוא עצמו כדמוכח ממתני' דרי"פ ר"ג וכדפירש"י שם וצ"ע:

בא"ד ומסתמא וכו' עכ"ל ר"ל דאי אליבא דהך מ"ד פשיט"ל דאליבא דנפשי' מהיכ"ת לספוקי אליבא דאידך מ"ד ולאפושי פלוגתא משא"כ בפלוגתא דר"מ ור"א דהיא פלוגתא מפורשת ואין צריך למ"ש מהרש"א ז"ל:

בד"ה א"כ וכו' שהוא בתרא כרע"ק שהוא רבו וכו' עכ"ל ר"ל כיון שהוא בתרא כל הקודם לו רבו מיקרי אע"פ שאין רבו ממש ואתי שפיר דפריך הגמ' ולר' ישבב מאי בינייהו דכיון דגם הוא חבירו של רע"ק גם הוא רבו מיקרי ול"ק מ"ש במקו':

בא"ד מ"מ כיון דלכתחילה וכו' עכ"ל בגמ' שם אמ"ר ומוציא בגט א"כ אין ראויה לקיימה וצ"ל דס"ל דמדרבנן הוא דמוציא בגט וכן כתבו התוס' שם לחד תי':

בד"ה הכל מודים וכו' מנ"ל דמפקא וכו' עכ"ל כתב מהרש"ל ז"ל די"ל שי' רש"י דאי ס"ל לתנא דמתני' כר"נ נימא דתרי קראי חד לח"ל וחד לנדה אבל שאר כריתות דלית להו הויה מנ"ל ולפמ"ש מהרש"ל גופיה לקמן דל"ב ע"ב בגמ' אכתי קשה היכי קאמר בסתם ולאפוקי מדר"נ הא לעולא א"ש מתני' כר"נ ועוד דאכתי קשה דנימא דס"ל למתני' משמעות דלו תהיה לאשה שיש בה הויה וחייבי לאוין ועשה ל"צ קרא ומוקמי' לתרי קראי חד לנדה וחד לחייבי כריתות ומנ"ל דמפקא מדר"נ מיהו לזה י"ל דלעולם משמעות דלו תהיה לאשה אשה הראויה לקיימה וכדפריך הגמ' לעיל אמתני' אקרי כאן אשה הראויה לקיימה ולמאן דדריש אשה שיש בה הויה לא דריש הכי אלא משום דאית ליה חד ריבוייא דמרבי ח"ל וכ"כ מהרש"א בדל"ב ע"ב בגמ':

דף ל:

ד"ה ולאביי וכו' ה"נ הומ"ל אמתני' דכ"ש וכו' עכ"ל כ' הפנ"י די"ל דמתני' דכ"ש מיירי בסבור שהם חולין ושלו הן וא"כ לא נתכוון לקנות ושלא מדעתו אינו קונה דבאיסורא לא ניחא דליקניה וא"כ ל"מ אלא בשעת הנאת מעיו ולכך פטור דקלב"מ ומזיד דקתני היינו מזיד בחמץ אבל הכא ע"כ במזיד בתרומה דמחייב מיתה דבשוגג כ"ע חייב כדכתי' בקרא ע"ש ואין להקשו' ע"ד ממ"ש התוס' בדיבור שלפני זה דבתרומה דכפרה לא אמרי' קלב"מ בשוגג דתרומה וא"כ ל"ל ההיא דפ' כ"ש בשוגג בתרומה די"ל כיון דמזיד בחמץ

וחייב כרת משום חמץ לא מהני לן האי טעמא דכפרה דמה מרויח בכפרה זו ס"ס וכרת משום חמץ מיהו עיקר דברי הפנ"י אין נ"ל דכיון דמזיד בחמץ ורשע הוא לא אמרי' באיסורא ל"נ למיקנייה וכה"ג כ' הרדב"ז גבי אין ארם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קידושין ראי נרה היא דעביד איסורא לא אמרי' אין אדם עבב"ז ועפ"ז ניחא מאי דק' בשמעתין מאי פריך ולאביי פטור וכו' נוקמה דסבר דתרומה זו נפלה לו מאבי אמו כהן ודידיה היא והזיד באכילת תרומה ובאיסורא ל"נ דליקניה ועפ"ז א"ש:

ד"ה ד"א וכו' ממון לבת שרצו להפסיד וכו' עכ"ל כתב מהרש"א דצ"ל לאב ובנערה מיירי דאי בבוגרת מיירי כיון דאיכא מיתה נמי לבת אע"ו דאיכא נמי מיתה לבועל לא הוי מיתה לחד וממון לחד כיון דאיכא נמי מיתה במקום ממון ומהר"ם שי"ף ז"ל חלק בזה דבכה"ג הוי מיתה לחד וממון לחד כיון דאיכא מיתה שלא במקו' ממון ע"ש ולכאו' יש להוכיח כדעת מהרש"א ז"ל מההיא דפ' ן' סורר שהביאו התוס' בסה"ד דבמצות שבמיתה הכתוב מדבר ואמר רחמנא דאם יש אסון פטור מדמי ולדות והשתא הא אע"ג דאיכא אסון באשה כיון דמחוייב נמי מיתה אמצות שבמיתה דניתן להצילו בנפשו הוי מיתה לחד וממון לחד אלא ע"כ כדעת מהרש"א ז"ל מיהו נר' אין הוכחה מזה כלל דהתם שאני שהוא עכשיו בפועל משום האשה וא"כ איכא הוספת מיתה במקום ממון דעל המצות שבמיתה אע"ג דהיה ניתן להצילו בנפשו מ"מ הרי לאו משא"כ הכא כיון. דאיכא מיתה אבועל לא ניתוספ' דבר בשביל הבת גם אין להוכיח כדע' מהרש"א מדברי ריב"א בסוה"ד שכ' ההיא דרודפ' שאני שהוא חייב מיתה גם לבעל הכלים אע"פ שכבר מחוייב לכל העולם דשאני התם דאיכא תוספת במקום ממון שגם בעל הכלים יכול להורגו עוד כתב מהרש"א דמ"ש התוס' מיתה אבועל משום דאי קטנה ליכא חיוב מיתה בבת ע"ש וי"מ דאי בקטנה מיירי הרי פתוי דקטנה אונס הוא כדאיתא ביבמות דל"ג ע"ב ובאונס לא מפסדא כתובתה אפי' אשת כהן כדאיתא בסוף נדרים הן אמת דהר"מ לא פ' כהך סוגיא דיבמות וס"ל דפתוי דקטנה רצון הוא מ"מ הרי התוס' גופייהו לעיל דנ"ו ע"א כ' פתוי דקטנה אונס הוא וי"ל למ"ד ארוסה ל"ל כתובה ע"כ מיירי בדכתב לה וכדאי' במציעא די"ז וכיון דמכח כתיבתו הוא דמחייב הא קי"ל כראב"ע דלא כתב לה אלא ע"מ לכונסה ובאשת כהן דנאסרת עליו לא מחייב בכתובתה ואפי' למ"ד ארוסה יש לה כתובה מ"מ נ"מ לתוספת דלא מחייב בתוספת אלא א"כ כתב לה ולא כתב לה אלא ע"מ לכונסה והיו מפסידין אותו תוספת:

דף לא.
ד"ה הכא וכו' ללישנא דאי בעי לאהדורי וכו' עכ"ל כתב הפנ"י ז"ל שהרא"ה ז"ל כתב דלא אמרי' לעיל דאי בעי לאהדורי וכו' אלא בגונב חלב דחיובו לא שייך להגבהה אלא בשעת אכילה וכ' עליו שאין נר' כן מדברי הר"מ דפ' להההיא דהגונב כיס ולא כתב בעומד לפוש דע"כ דס"ל דללישנא דאי בעי לאהדורי א"צ להני אוקמתי ע"ש דנר' דאין מוכרח לו' כן שהרי בלא"ה ק' ע"ד הרא"ה מהגמ' דלעיל דקאמר דא"ב דהני לישני מעביר וע"כ דכוונתו דרב ביבי דפריך מהגונב כיס ס"ל האי חילוקא ופליג אסתמ' דגמ' דלעיל וכ"כ בהגהות חדשות שנדפסו בגמ' דלפ"ד הרא"ה צ"ל דרב ביבי פליג אגמרא דלעיל וא"כ אין שום הוכחה מדברי הר"מ דלא ס"ל כמ"ש הרא"ה די"ל דהר"מ פ' כסתמא דגמ' דלעיל ודלא כרב ביבי:

דף לא:
ד"ה מהלך וכו' ולא ילפי' מינה דהתם מקום וכו' עכ"ל ק"ק הא בלא"ה אין דנין בי"ג מדות מהלכה ועוד אפי' אינה הלכה הא יש לחלק כדמחלקי התוס' ע"כ נר' דט"ס יש בדבריהם וצ"ל ועוד דהתם וכו' וב' תירוצים הם וכן הוא במקו':
ד"ה אי דאפקיה וכו' אבל לגנב לא תיקנו וכו' עכ"ל אע"ג דלמ"ד משיכה מדרבנן תיקנו גם בגנב כדמוכח ממתני' דהיה מושכו דלקמן יש לחלק בין משיכ' דהיא קנין בגוי לד' אמות וכמ"ש התוס' בגט משום עיגונא דמתבאר מזה דקנין מדרבנן מהני גבי גט ובהא אתנח לן דברי המרדכי בפ' מי שאחזו בעובד' דש"מ דכת' גיטא בפניא דמעלי שבתא דאמרו' ליקניה לה ההוא דוכתא ותזיל ותיחוד וכו' והקשה המרדכי הא דברי ש"מ כמסורין ובכתובים ולמ"ל כולי האי ע"ש דר"ל דאע"ג דדברי ש"מ ככתובים הוא מדרבנן מהני גבי גט ועיין לה' שמחת יו"ט סי' ך:
ד"ה הא וכו' ודוקא צירף למטה מג' וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל דברי עצמן הם דבסוגיין בלא"ה צריך למטה מג' ע"ש ור"ל משום שבת צריך למטה מג' דכיון דהוא עומד בפנים לא אמרי' ידו של אדם חשובא ד' דלא אמרי' כן אלא כשהוא עומד בחוץ כמו שנר' כן מדברי הר"מ בפי' המש' בריש שבת ובפי"ג מה' שבת ע"ש ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף לב.
גמ' גמר מחובל מה לחובל וכו' הא דלא פריך מה לחובל דחסה תורה על ממונו של נחבל כמ"ש התוס' משום דא"כ היכא דאיכא טעמא דחסה כמתני' דעשאה בעולה והפסידה דהשתא כתובתה מנה גמרי' מחובל ולכך פריך פירכא אחריתי דאפי' בכה"ג דמתני' לא ילפי' מחובל ולהכי קאמר גמרי' מחובל ולא קאמר דממונא משלם משום אתגורי

אתגור דאצט' לילפותא דחובל לכה"ג דאיכא טעמא דחסה והמק' דפריך אימא לילקי ולא לשלם היינו נ"ל אימא מלקות חמור ועיין במקו':

תוס' ד"ה שכן וכו' דלא נגמר מנייהו חייבי כריתו' וכו' עכ"ל לפ"ז י"ל מ"שהק התוספות לעיל בד"ה ורמינהי די"ל דמחייבי לא פריך דפשיט' ליה דילפי' מבינייא דחובל ועדים זוממין אבל מחייבי כריתות פריך שפיר:

דף לב:

גמ' אלא עולא תחת תחת גמר עיין במהרש"ל ז"ל ועמ"ש לעיל ד"ל ע"א בתוס' ד"ה ה"מ:

גמ' מנ"ל לר"י הא וכו' דיש סברא לכאן ולכאן ולכך אצט"ל לעולא ילפותא ולר"י ילפותא אבל אין לומר דפריך מנ"ל לר"י הא נילף מג"ש כמ"ש הת"י דא"כ הו"ל לשנויי דמבע"ל לתחת אשר ענה לכדאביי כדלקמן:

דף לג.

גמ' אמר קרא משפט אחד מק' מכאן אמ"ש ריש מכות התוס' דבעדות ן' גרושה לאו מכאשר זמם נפקא ולא בעי' עדות שאי"ל ע"ש הא מ"מ נ"ל ממשפט א' דשוין לשאר עדויות ונר' דל"ק דאי ילפי' ממשפט אחד דבעי' עדות שאי"ל א"כ כשהעידו שהוא ן' גרושה לא הוי עדות כלל אפי' כי לא הוזמו ובעדות ן' גרושה גלי קרא דהוי עדות מדכתי' לו ודרשי' לו ולא לזרעו כי הוזמו מכלל עדותן עדות כי לא הוזמו:

רש"י ד"ה דלאו וכו' אבל היכא דמצית וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דל"ק דבמית' וממון אפי' כי פטרת ליה ממיתה לא מחייב ממון דלא גרע מחייבי מיתות שוגגין דלכ"ע פטורים ממון אבל במלקות וממון ס"ל לר"י ולר"א דחייבי מלקיות שוגגין חייבין כמ"ש התוס' לעיל:

דף לד.

גמ' ולמ"ד דרבנן מ"ט דרבנן וכו' הק' מהרש"ל ז"ל מ"ש ממקדש בחמץ דרבנן שאינה מקו' דכיון דמדרבנן אסור ה"נ לאו דמריה כיון דמדרבנן אסור ע"ש ולק"מ דקידושין שאני דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין כדאי' בכ"מ אבל אין לתרץ דאיסורי הנאה שאני כמ"ש התוס' בפ' מרובה דע"ב ע"ב בד"ה דאי ס"ד דלא כתבו התוס' כן אלא לענין לאו דידיה הוא אבל לענין לאו דמריה קטבח אין לחלק בכך כמו שמתבאר ממ"ש בס"ד שם:

דף לד:

גמ' גנב וטבח בשבת וכו' דקדק מהרש"א ז"ל דגנב וטבח בשבת דהכא אפי' הגניב' בשבת ולעיל בדברי ר"מ נקט האי לישנא ומיירי בגנב בחול ע"ש וי"ל דהכא ביום דנקט ברישא היה גדי גנוב לו ע"כ בסיפא בגנב בשבת מיירי ולא איצט' לפ' דגנב בשבת מיירי: :

תוס' ד"ה ור"מ וכו' דסבר עדים זוממין קנסא וגמר ממש"ר וכו' עכ"ל היינו להנך אמוראי דל"ל חידוש שחדשה תורה דלא תקשה להו מההיא דפ' הפועלים אבל לרבא אין צריך למילף ממש"ר אלא דכיון דעדים זוממין קנסא לוקין ומשלמין דחידוש הוא שחדשה תורה בקנס ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה מתה וכו' והכי אמרי' בפ' המפקיד דמ"נ עכ"ל כצ"ל דשם מבואר במתני' דהיתר תשמיש חייב בגניבה לכל הפחות וק"ק על התוס' דכ"ט ע"א שהוכיחו דהלכה כרבה דשומר אבידה ש"ש אמאי לא הוכיחו מרבא דהכא דע"כ ס"ל כרבה דאי כר"י ע"כ דהיתר תשמיש חייב באונסין ורבא קאמר הכא דל"מ באונסין:

דף לה.

ד"ה מאי וכו' מ"מ לא יהיה אסון וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דודאי דבמאי דמפורש בקרא כי היכי דסיפא מיירי בהותרו ברישא נמי בהותרו ואע"פ שהותרו פטור משום דליכא אסון אבל הדיוק הא אם אסון אינו חייב בדמי ולדות הוא דמיירי בלא הותרו:

רש"י ד"ה אא"ע וכו' דבר הניתן מיד ליד עכ"ל בר"פ החובל דריש עין תחת עין ממון מדכתי' כן ינתן בו ופריך הגמ' אלא מעתה כאשר יתן וכו' הוי ממון הרי דדרשא דדבר הניתן מיד ליד דחי לה הגמ' וי"ל דתרי"ש דעין תחת עין ממון מדכתי' נתינה א"כ ס"ל דלשון נתינה הוא ממון ופריך שפיר אבל דברי רש"י הם דעיקר דרשא היא מיד ליד דגבי עדים זוממין והאי קרא דכן ינתן להותרו בא וכמ"ש התוס' לעיל דף ל"ב ע"ב בד"ה חובל ע"ש:

דף לה:

תוס' ד"ה הממאנת וכו' דהא למ"ד דאפי' אם נתארסה וכו' עכ"ל והא דלא תני אשה שנתארסה ונתגרשה וכו' משום דאיכא למ"ד דוקא נשואה ובפלוגתא לא קמיירי וצ"ל למ"ש מהרש"א והא דפריך בגמ' הא קטנה בעלמ' ולא משני דפי' הברייתא כפירש"י ואכתי לא מתרצא כתי' ר"י משום קו' זו השנית דחיקא ליה לו' בפלוגתא לא קמיירי מיהו לדברי מהרש"א קשיא ודע דלתי' ר"י צ"ל דולא פתוי דקתני אגב רישא כמ"ש התוס' בסמוך שהרי פתוי דקטנ' אונס הוא:

ד"ה ולא וכו' למאי דמוקי לה בסמוך בנערה וכו' עכ"ל אבל אי בקטנה לא מחלה דפתוי קטנה אונס הוא ואין צריך למ"ש מהרש"א:

דף לו.

גמ' ומני שמעון התימני לפמ"ש בש"מ לעיל דף כ"ט דמאי דקאמר לאפוקי מהאי תנא היינו דלא צריך קראי אבל כולהו מודו בדינא דמתני' ע"ש קשה אמאי קאמר מני שמעון התימני הא י"ל דאתיא כרשב"ע וגבי קנס רבי קרא דנערה ויש ליישב:

דף לו:
תוס' ד"ה אי וכו' הומ"ל הא דקטעין פתח פתוח וכו' עכ"ל והא דקתני בהך ברייתא יש להם קנס צ"ל כמ"ש מהרש"ל ז"ל לעיל בד"ה החרשת:
גמ' ע"כ ל"ק ר"ד אלא בתרומה דרבנן וכו' ק' הא
ר"י גופיה קאמר בשבת דפ"א ע"א בא וראה שלא כדורות הא' דורות אחרונים דורות הא' ב"ש דורות אחרונים ר' דוסא ואי ר"ד לא היקל אלא בתרומה דרבנן הא לא היקל על דורות הא' דבגירושין דאורייתא מיירו וצ"ל דהכא דרך דחיה בעלמ' קאמר דמהא ליכא למשמע מידי וכ"כ התוס' לקמן דרבה דרך דחיה קאמ' והתוס' שם הקשו הא ר"י גופיה כר"ד ס"ל ותי' דלאו ממש דא' קאמר ע"ש נר' מדבריהם דר"י אוסר לאכול בתרומה דלאו בקדושתה קאי והוא תימה דא"כ מאי פריך בסמוך מברייתא דמעיד בה ישאנה וי"ל דדוקא בתרומה הוא דאוסר ר"י אבל לענין מעיד בה כיון דאיכא סברא דלא חשידי אינשי להעיד שקר הול"ל ישאנ' כיון דסבר בקדושת' קיימא מיהא לשאר מילי ובהכי ניחא מאי דק' למאי אימ' בין כך ובין כך ישאנה וס"ל לר"י בקדושתה קיימא הו"ל לאשמועי' רבותא אפי' אינו לא פודה ולא מעיד ישאנה ועפ"ד התוס' מתיישב שפיר:

דף לז.
תוס' ד"ה וחדא וכו' תרוויהו נפקי מכדי רשעתו וכו' עכ"ל הומ"ל דרבנן ס"ל כרי"ש בר"פ הלוקין דחייבי מיתות לוקין ועבדי' תרתי מלקיות ומיתה דמיתה אריכת' היא מיהו דבריהם מוכרחים בדברי רע"ק שם דס"ל דמכדי רשעתו נ"ל דלא עבדי' מלקות ומיתה וא"כ מלקו' וממון מנ"ל דל"ל דס"ל כר"מ דלוקה ומשלם שהרי התוס' לעיל דל"ב ע"א בד"ה דאין הוכיחו דאין שום תנא סובר לוקה ומשלם אלא ר"מ ע"ש אלא ע"כ נ"ל תרוויהו מכדי רשעתו כמ"ש התוס':

דף לח.
ד"ה אבל וכו' ושמא אלו לא נאמר קאמר וכו' עכ"ל ולפ"ז השתא דכתי' ולא תקחו כופר קרא דחרם אתא לו' דלא עבדי' תרתי וכל חרם ע"כ דאתא למיתות קלות דנתן שגגתן לכפרה דלא ליפטריה דהא מאי דלא עבדי תרתי אתי מכ"ש ממיתות חמורות וכל שקלא וטריא דגמ' היא אריש דברייתי' כמ"ש התוס' לעיל בד"ה מיתו' והוא דוחק גדול לדברי התוס' דחד קרא דכל חרם נפקי מניה ב' דרשות מחולקות:

דף לח:
גמ' אימא בתולה לג"ש וכו' כתב מהרמ"ש ז"ל דפריך לרע"ק דמתני' דאלו לרע"ק דברייתא ל"ק דאי בתולה לג"ש מפיק לקרא ממשמעותי' אבל אי לא ארוסה לג"ש לא מפיק לקרא ממשמעותיה דקרי ביה אשר לא ארוסה כדלקמן ע"ש וק' דלרע"ק דמתני'

מאי פריך נימא דס"ל דג"ש זו נתקבלה תיבות אשר לא אורסה אשר לא אורסה אבל לרע"ק דבריי' פריך שפיר דמדקאמר והדין נותן וכו' א"כ מה ת"ל וכו' משמ' דלא פסיקא ליה דנתקבלה תיבות ואכתי לא ס"ד להגמ' האי דקרי ביה אשר לא אורסה וכו' וכמ"ש במהרש"א אחר זה:

תוס' ד"ה יש בגר וכו' ואע"ג דתנן בריש נערה וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הוכיחו בריש דבריהם דאין אדם מוריש קנס לבניו מהאי מתניתין והוצרכו להוכיח מהגמ' שם ולפמ"ש המהרש"א דלדעת ר"י הלבן טעמא דהאי מתני' משום דכתיב ונתן לאבי הנערה ע"ש אתי שפיר דלא הוכיחו מהאי מתני' אבל השתא מקשי' בבושת ופגם דלא כתיב בקרא מאי א"ל:

דף לט.

רש"י ד"ה ויתר וכו' דהא ותמות קתני וכו' עכ"ל בגמ' ביבמות איכא מאן דמוקי לה שמא תמות ובנים הרי הן כסימנים ואיכא מאן דמוקי לה דכשתתעבר תמות ודאי וכאן הגמ' פריך לכ"ע דאפי' למ"ד שמא תמות מ"מ בנים כסימנים משעת ההריון כמ"ש התוס' שם וא"כ בשעת הלידה כבר היא בוגרת ועיין למהרש"ל ולמהרש"א ז"ל ומכאן ק"ל לסברת הר"מ בפ' ב' מה' אישות דס"ל דבנים כסי' היינו משעת הלידה' אבל מן העיבור עד הלידה ממאנת כמ"ש ה' המגיד שם ע"ש וא"כ מאי פריך הגמרא ומי מיעברא נימא דס"ל כמ"ד שמא תמות ולא הוו בנים כסי' אלא משעת הלידה ומשכחת לה שפיר בגר בקבר דבנה ירית לה ונימא האי דבעי האיבעיא דבגר בקבר ס"ל כמ"ד שמא תמות וגם ע"ד מהרש"א ז"ל י"ל דמאי דפריך בגמרא נימא דס"ל כמ"ד שמא תמות וע"כ דסמיך אבנים כסימנים כמ"ש מהרש"ל ודבריו מוכרחים אלא דלשון דמסיק שכ' מהרש"ל לא דייק:

תוס' ד"ה צער וכו' וכי לא ידע הש"ס שיש צער וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל אמתניתין מפותה אמאי פטור י"ל משום דס"ל כמ"ד לכחש גופנא ואי אונס הוא דק"ל והיא בכלל קו' הגמ' אלא דהוק"ל אלישנא דגמ' צער דמאי דלא משמע להו לישנא דסמיך אמפותה כדתי' רשב"א וצ"ל למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לט:

ד"ה אי הכי וכו' לא הו"מ למיפרך אמאי אונס חיוב כיון דסופה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא דס"ל כמ"ד דלא חייש לכחש גופנא כמ"ש התוס' לעיל ע"ש ול"ק דלא כ"כ התוס' לעיל אלא מעיקר' דאכתי לא הביא הברייתא אבל השתא מהברייתא שמעי' דרבנן דס"ל דאונס חייב מודו דאי סופה להצטער פטור ומסתמא הנהו גופייהו תנא דמתני' דמחייב צער באונס ומהרש"א תי' דקושיתם אמאי לא פריך אאונס דברייתא כיון דבאונס עסיק

ותירצו דבאונס משום דלא תרויח וי"ל דה"ה דהו"מ לאקשויי אאונס דברייתא אלא דניחא ליה קו' הכחשה אמאי מפותה פטור:

ד"ה אין לי וכו' וכן אביה אמאי צריך קרא לאביה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דגם לרב' קשיא דבמפותה מודה רבא דאמרי' שלא יהיה חוטא נשכר דכיון דכששאנה אינו משלם קנס ע"ש ונ"ל דלרבא ל"ק דכיון דאי משלם קנס לא יהיה חוטא נשכר א"כ איצטריך למיכתב אביה דאי לא כתב אביה ה"א אינו יכול לעכב וישלם קנס אפי' אם ישאנה כדי שלא יהיה חוטא נשכר דמאי חזית לו' יכול לעכב כדי שלא יהיה חוטא נשכר אע"ג דקרא לא כתיב אלא היא דיכולה לעכב נימא דאביה א"י לעכב כיון דלא כתיב מיאון באביה ומשום שלא יהיה חוטא נשכר ישלם קנס וי"מ דלרבא ל"ק דאע"ג דאינו משלם קנס מ"מ כיון דמשלם בושת ופגם לאו חוטא נשכר וקנס דנקט הגמ' ל"ד וחדא מילתא נקט:

בא"ד מ"מ מועיל מיאונה וכו' וכן במיאון אביה וכו' עכ"ל והיינו לאביי דמכח קרא יתירא דרשי' הכי אבל לרבא דליכא קרא יתירא אינו משלם קנס בכ"הג דקושיתם היא לאביי דווקא כמ"ש בדיבור הקודם ודבריהם בסה"ד אזלי לרבא ולא סתראי נינהו כמ"ש מהרש"א ז"ל ומהרש"ל כ' בכונתם דאיצטריך קרא דהיא מעכבת בבוגרת וקמ"ל דישלם קנס אע"פ דמה שלא נשאה הוא משו' עיכוב דידה וכן מיאון אביה מיירי בנער' וקמ"ל דישלם קנס ע"ש והוא תימא דא"כ מה מק' התוס' אח"ז והא דתניא המפתה לכשלא יכנוס וכו' הא קושטא הוא דדוקא כשלא יכנוס שהרי מיאון דידה מיירי בבוגרת ומיאון דאביה מיירי בנערה אבל דבריו יכונו בסה"ד שכ' לרבות יתומה דרשי' שיש קנס כשהיא מעכבת דהשתא יתורץ קושיתם הא' דאיצטריך קרא לענין שישלם קנס אם עיכוב הנישואין הוא מאר ואין סתירה בדבריהם דהשת' אין צריך למ"ש בתחילה דצריכי דאפילו נשאת לו מועיל מיאון לענין דישלם קנס:

דף מ.

גמ' אלא הא קמ"ל דנערה שנתארסה ונתגרש כיתום' וכו' והא דהוצרך לו' כיתומה לאשמעי' אפילו בשת ופגם כמ"ש הרא"ש במתני' דלעיל ובהכי ניחא מה דהוצרך רב לפסוק הלכה בר"א הא בלא"ה הלכה כרע"ק מחבירו אלא דקמ"ל אפי' בושת ופגם מיהו ק' במ"ש התוס' דלעיל דט"ל ע"א בד"ה בא משום דהלכה כרע"ק מחבירו הא בלא"ה פסק רב כר"א והוה ניחא טפי לשלול אפי' רע"ק דברייתא:

דף מ:

גמ' אלא הא דאמר ר"ה וכו' ק' נימא דאחר קרא דלאמה שמעינן דאיסורא וממונא שוין וילפי' מהפרת נדרים דכ"הג כתבו התוס' לעיל דט"ל ע"א בד"ה הואיל בשם ריב"א ויש ליישב:

גמ' במהווה את עצמה וכו' עיין ברש"י בסנהדרין דס"ו ע"ב שכ' דלר"מ קטנה אין לה קנס דנערה כתיב ונר' דס"ל דלר"מ איצט' כי תהיה למהווה את עצמ' כדי שלא נדרוש מדכתי' נערה מלא במוציא ש"ר למידרש כ"מ שנאמר נער אפילו קטנה במשמע כדדרשי רבנן ואחר דכתיב כי תהיה גלי דאפי' מקום דכתיב נער אין קטנה כמשמע ועיקר טעמו הוא מנערה ולא איצטריך תהיה אלא לאפוקי דרשא דרבנן ועיין לה' בש"מ:

דף מא.

רש"י ד"ה הרי זה וכו' וקסבר כופרא ממונא עכ"ל דלמ"ד כופרא כפרה הוי כמו קנסא ואין משלם על פי עצמו וכה הראוני דבגמרא בקמא דמ"א ע"ב קאמר בהדיא דכופרא כפרה ומשלם ע"פ הבעלים ע"ש ומשה"ק דרע"ק ס"ל שם בקמא דאין משלם ע"פ הבעלים וע"כ דס"ל כופרא ממונא ואלו בריש מכות מוכח דס"ל לרע"ק דאין עדים זוממין משלמין את הכופר משום דכופרא כפרה עיין בהריטב"א בחי' שם ובכונת רש"י כאן עיין לה' בש"מ:

תוס' ד"ה אי משום וכו' וההיא דהתם מגומגם טפי' עכ"ל דההיא דנזיר ניחא להו כמו בשמעתין אבל מדברי התוס' בסוכה מבואר דגם ההיא דנזיר קשיא והיינו מדפריך שם בתר הכי והאיכא דבין הבינים וע"ש בתוס':

דף מא:

גמ' ניפלוג בדידה כ' בת"י נפלוג בבהמה אבל בבן חורין י"ל דלא כר"מ אבל רש"י פי' נפלוג בבן חורין וע"ש בתוס' קמא דט"ו ובמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

גמ' דא"ל סליק הזיקך פרש"י יהרוג אותו צריך לחלק בין כלב לכודניית' דאמרי' בפ"ק דחולין לקטלינהו איכא בל תשחית:

פרק רביעי

דף מב.

תוס' ד"ה ר"ש וכו' תימה לר"י ת"ל וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דלרבנן ניחא להו דמיירי ביחוד ע"ש וק' דא"כ דלא ק"ל אלא לר"ש אמאי לא תי' חדא ועוד קאמר כמ"ש בקו' דלקמיה אלא נר' דגם לרבנן ק"ל והא דנקטו ר"ש משום דלרבנן י"ל דייחד לו לכשיעמוד בדין כמו שתי' וס"ל דאדם מקנה דשב"ל כמ"ש בתי' אבל לר"ש אפי' נאמר דמיירי בהכי אכתי קשיא הא הוי דשב"ל כמו שהק' אח"כ:

ד"ה ונשבע וכו' הו"מ בעי לרבנן וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א לפירש"י אפילו בסתם תבעי לרבנן דבעמד בדין דאי מודה מחייב קנס הוא תובע אפי' לרבנן ע"ש ולפמ"ש הוא עצמו בדיבור שאחר זה דגם לפי' התוס' תבעי נמי לרבנן ל"ק דהתוס' הכא דנקטי פירש הוא לשיטתם דלקמן שדחו פירש"י מיהו דבריו דלקמן בדיבור שאח"ז אין נוחין לי כמ"ש לקמן:

ד"ה א"ר וכו' ונר' לפרש וכו' דלר"ש לא הוי ממון להורישו לבניו להכי מבע"ל וכו' עכ"ל אבל לרבנן כיון דהוי ממון להורישו לבניו גם לשבועה ולהודאה פשיט"ל דהוי ממון ודברי התוס' בדיבו' הקודם הם לשיטת רש"י ודלא כמהרש"א ומ"ש התוס' לפירש"י דמ"ש וכו' היינו משום דרש"י כתב דבהודאה פשיט"ל דממון הוי משום דדוקא בשבועה דבעי' דומיא דפקדון דה"נ י"ל להורישו לבניו דהוי ממון משו' דדוק' לשבוע' דכתי' פקדון:

גמ' בעי מניה אבייי מרבה וכו' והוא אמר לא אנסתי

וכו' הו"מ למבעי בהודה שאנס ולא הכחיש אלא בהעמדה בדין אלא דניחא ליה למינקט הבעיא כגוונא דברייתא בהכחיש באונס:

תוס' ד"ה הפלת וכו' וא"ת מה יחוד כלי שייך גבי עבד וכו' עכ"ל כ' מהרש"א לפי"ה דמיירי בעמד בדין ע"כ דל"ל חדא ועוד קאמר דא"כ מ"ט דרבנן ע"ש ואין צריך לזה אלא ודאי חדא ועוד קאמר ע"כ קרא אסמכתא בעלמא לגבי עבד ודרשא גמורה לגבי שאר קנסות דשייך ביה יחוד וזה לא יתכן כמ"ש התוס' לקמן ד"ה לא:

דף מב:

ד"ה מאי וכו' אלא לר"ל דלא מחייב וכו' עכ"ל אע"ג דר"ל מודה דלר"ש מעות קונות מ"מ רישא דרבנן היא וע"כ לר"ל דמיירי בנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו ובכ"הג ר"ש מודה דחייב דממון שלו ובמאי פליגי רבנן אר"ש ומ"ש מהרש"א בזה לא נהירא די"ל קרא אסמכתא וכמ"ש התוס' בדיבור שאח"ז:

דף מג.

ד"ה בת וכו' מדתלי טעמא במזונות ומדמייתי וכו' עכ"ל עדיפא מינה הו"מ לאוכוחי דאי מדאורייתא קאמר היכי פשיט ליה כ"ש דמעשה ידיה של אחין הא מעשה ידיה לאביה נ"ל מלאמה ואמה אינה עובדת את הבן וכמ"ש התוס' בד"ה מגיד ואין לומר דר"ש בקטנה מיירי דא"כ מאי מותיב ליה רב יוסף ממתני' דמעשה ידיה ומציאתה הא מתני' בנערה מיירי:

דף מד.

גמ' אלא אי שניהם במכר וכו'

ק' דאפילו שניהם במכר מ"ל דלא ביטל ב' את הא' כגון שלא כ' דאקני וקנה אחר זמן הא' דהשתא בזמן הב' אהני ליה שיטרוף אותה שקנה אם מכרו אח"כ:

גמ' מאי בינייהו הו"מ למימ' אב' אם העדי' החתומי' על שטר א' הם עצמן חתומין בשטר ב' דלמ"ד אודי ליה לא שייך בכ"הג דא"כ איך החתימ' על שטר ב':

תוס' ד"ה והילכתא וכו' ואע"ג דאיכא לאוכוחי ממילתא דראב"ש ורבנן וכו' עכ"ל ק"ק הא מהתם ל"מ לאוכוחי אלא משום מילתא דר"פ דאמר אי הוסיף וכו' וא"כ אמורא הוא וי"ל דבלאו מילתא דר"נ כי היכי דלא תיקשה מילתייהו דרבנן אחד זה ואחד זה מן הנישואין אמתני' דשלהי הכותב דב' כתובות וגט אחד עכ"ל דש"ה דאוסיף' וע"ש בגמר' מיהו איכא לאוקמא מתני' דהכותב כראב"ש דפליג אדרבנן והדק"ל:

בא"ד דס"ד הואיל ומנה ומאתים וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דמדקאמר מודה ר"י בבגרה שמעי' דבלא בגרה של אחים ואי אתוספת קאי אמאי של אחין הא לא זכה בתוספת משעת אירוסין כיון דאכתי לא ס"ד טעמא דהואיל וברשותה נכתבים:

ד"ה אין לה וכו' והיינו נמי אין לה אב וכו' עכ"ל י"מ דנוקי לקרא דומתה לאין לה לחודיה ומנ"ל הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה כיון דכתיב בישראל ולפמ"ש מהרש"ל בתוס' בד"ה א"כ דמ"ש למיתה נתרבתה ולא לקנס הוא מיעוט גמור ל"ק דא"א לאוקמיה ומתה לאין לה אב לחודיה דא"כ לא מיתוקם המיעוט דקנס חייב לרבא ולריב"ח מקרא אחרינא אבל מהרש"א כ' שם דעיקר המיעוט הוא מבישראל ולא מומתה:

דף מד:

ד"ה א"כ וכו' דנימא אהני שלא ילקה וכו' עכ"ל הק' מהרש"ל הא נ"ל דלא ישלם מומתה וכו' ע"ש וי"ל דמ"ש בגמ' בישראל מאי אהני היינו דלא ליכתוב בישראל ולא ומתה דעיקר קרא דומתה לא איצט' אלא משום דהוה ממעיט בישראל כמ"ש התוס' לעיל ולא יתכן שנכתוב ומתה משום המיעוט דקנס לחודיה ובלא"ה לפמ"ש מהרש"א בדיבור זה דעיקר המיעוט לא מומתה אלא מבישראל ל"ק:

בא"ד מ"מ גמרי' קנס וכו' עכ"ל בקושי' רשב"א דקרא דבישראל לא איצטריך אלא לקנס ולא למיתה דהוי כמו אם אינו ענין לא הוצרכו לראיה אבל הכא דקרא איצטריך למיתה גופה הוצרכו לראיה דילפי' קנס ממיתה וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

בד"ה המוציא וכו' וה"נ דריש לאבי הנערה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דבדברי רע"ק אין צריך להאי דרשא דאבי הנערה ועפ"ד מתרצים בני הישי' מש"ק בתי' כאן על תי' התוס' הא רע"ק לא דריש הכי לעיל אלא מכח ג"ש:

דף מה.

ד"ה אמר וכו' בסקילה ואפי' זה זינתה תחתיו וכו' עכ"ל לפ"ז בברייתא דמוציא שכ' אמאי קתני נערה מאורסה שזינתה לתני רבותא אפי' זינתה אחר שכנסה לחופה וי"ל דמשום רבות' דאינו לוקה ואינו נותן ק' סלע:

ד"ה תנאי וכו' לדידיה ליכא לפלוגי וכו' עכ"ל קשה דהא מברייתא דנערה המאורסה דמוקמי' לה כר"ש ע"כ איכא לפלוגי דהא ברישא קתני באו לה עדים בבית חמיה

שזינתה בביה אביה בסקילה ולשי' רש"י שכתבו התוס' בר"ה אמר דבמוציא ש"ר אפי' זינתה אחר הנישואין בסקילה ניחא די"ל רישא דברייתא במש"ר מיירי מיהו התוס' לעיל דחו פירש"י אח"ז ראיתי למהרמ"ש דרישא במש"ר וגזירת הכתוב היא במש"ר דאשתני דינא ולא אשתני קטל' ומ"מ בבגרה דאשתני גופא אפי' במש"ר אשתני קטלא דאלת"ה נוקמינהו להנך תרי ברייתו' כר"ש:

דף מה:

ד"ה אימור וכו' מידי דהוה הנחנקין שנתערבו וכו' עכ"ל יש לחלק קצת דהתם כבר נגמ' דינן לחנק אבל כמה שהוא ס' אם הוא בחנק או בסקילה מנ"ל שהיו גומרין דינו לחנק והצ"ת אצלי:

גמ' לוקה מכת מרדות וכו' ואע"ג דר"י ס"ל דלאו שאב"מ לוקה הכא שאני דגלי קרא דוקא בעל וכ"כ מהרש"א בתוס' דגם לפירש"י צ"ל כן לר"נ ומ"ש רש"י בלישנא בתרא דטעמא דת"ק דקסבר לאו שאב"מ אין לוקין עליו ולא כתב דאפי' ס"ל לוקין הכא שאני משום דכיון דר"י ס"ל לוקין אע"ג דס"ל כראב"י ול"ל דשאני הכא דגלי קרא דליכא למימר דפליגי תנאי בהאי סברא:

תוס' ד"ה ר"י וכו' אמאי צריך ויסרו וכו' עכ"ל הקשה מהרמ"ש ז"ל האי לא ילפי' לאו שאב"מ לוקין עליו אלא ממש"ר ואי לא כתיב ויסרו לא הוה ידעינן לאו שאב"מ לוקין עליו ע"ש וי"ל קצת דבגמ' ריש מכות ילף עולא ממש"ר ופריך שכן לוקה ומשלם אלא אמר כ"ל ילף מעדים זוממין ובמסקנא ילף מביניי' והשתא מדאמר ילף מעדים זוממין ולא קאמר עדים זוממין יוכיחו דכיון דעולא ילף ממש"ר נפריך ליה שכן לוקה ומשלם הו"ל לר"ל למימר ע"ז יוכיחו אלא ע"כ דר"ל ס"ד דילפי' מע"ז לחודיה ולא ס"ד מאי דפריך שכן א"צ התראה וא"כ ק' קו' התוס' לר"ל למ"ל ויסרו:

בא"ד דר"י גמר מע"ז ומש"ר וכו' עכ"ל ובעל לא הוי מעשה וכן שכירות העדים דר"י ס"ל עד שישכור כיון דעיקר החיוב על הוצאת ש"ר שהיא בדיבור ועיין למהרש"א בפירש"י:

דף מו.

רש"י ד"ה ויסרו וכו' אף כאן בן עמו וכו' עכ"ל והא דלא סגי דנילף ויסרו מויסרו דבן סורר ומורה דלוקה איפשר דבן סורר ומורה חידוש הוא דקטן הוא ולאו בר עונשין ומחידו' לא ילפי' דין אבל לאתויי כאן בן ילפי שפי':

תוס' ד"ה אתיא וכו' ולא בפחות משו"פ מדאמר בפ' אז"נ וכו' עכ"ל לדעת הר"מ ריש ה' גזילה דבגזל אסור אפי' בפחות משו"פ מדין ח"ש י"ל דה"ה ברבית והגמ' מבע"ל כאן אי ילפי' מן הלאו או כיון דמ"מ אסור בפחות מפרוטה מדין ח"ש ה"נ אפי' בפחות מהני ומהש"ק מהר"ם מלובלין ז"ל ותי' עיין בתוס' ריש קידושין ד"ג ריש ע"ב:

דף מז.
ד"ה משום וכו' לצדדין קטנה אפי אינה סמוכה נערה בסמוכה וכו' עכ"ל פי' דודאי דינא דנערה לא לישמיט ליה תנא אלא ודאי דקטנה אפי' אינה סמוכה קרי לה קטנה ונערה סמוכה קרי לה קטנה כיון דסמוכה ונכלל' במאי דקתני קטנים וא"כ קטנות דנקט תנא לצדדין הוא ודלא כמהרש"א ז"ל:
ד"ה דזכי וכו' ואע"ג דקרא כשהיתה קטנה וכו' עכ"ל י"ל בזה דאפי' נימא דקרא כשהית' קטן מ"מ שמעי' מיהא דינא דקטנה וא"כ לאמה ע"כ לנערה דלקטנה ל"צ קרא ושפיר משני הגמ' ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א בגמ' ע"ש:
ד"ה כתב וכו' והורה ר"ת וכו' והיה אביה מוחזק וכו' עכ"ל נר' דל"ד אביה מוחזק אלא אפילו מונחין ביד שליש ולא מוחזקין לא האב ולא הבעל ולא באו אלא לאפוקי הבעל מוחזק דכיון שהוליכם האב לבית הבעל לא אמרי' אומדנא דלא כתב לה אלא על מנת שתהנה בתו:

דף מז.
רש"י ד"ה איפוך וכו' ונ"מ דאי אמרה וכו' עכ"ל לפום לישנא דבריי' שהביא הגמ' מזונות תחת מעשה ידיה עיקר אי' לו' אינה ניזונת ואיני עושה אפי' בלא איפוך ובעיקר פירש"י עיין להתוס' לקמן דנ"ב ע"א ד"ה רצה ובמהרש"א שם:
תוס' ד"ה שלא וכו' וכן ההיא דזבן ולא אצט' זוזי וכו' עכ"ל עיין בזה במ"א בפרט אונסא דשכיח אבעיא ליה לאתויי עש"ב:
תוס' ד"ה ומנין וכו' שאם אמרה היום איני ניזונת למחר וכו' עכ"ל לכאורה נר' דר"ל שאם אמרה סתם איני ניזונת והאמירה שלא היתה בידם זו ולא שהיא אמרה היום וסתמא לעולם אלא שהיא יכולה לחזור וכ"נ מדברי מהרש"א בר"פ הכותב בד"ה כדר"נ שהבין כן בכוונתם ע"ש אמנם נר' דזה אינו דא"כ לא אתי שפיר מ"ש אח"ז ואפי' את"ל וכו' דאפי' נימא שהיא יכולה לו' איני ניזונת לעולם מ"מ יכולה לחזור דסתמ' משמע לעולם כמו שאמרה בהדיא לעולם ועוד שהרא"ש ובש"מ כתב בזה הלשון אמרה איני ניזונת היום ואיני עושה היום דמשמע דאמרה היום וכ"כ הרב ב"ש סי' ס"ט סקי"ג ע"ש דהוכיח מדברי התוס' דיכולה לומר איני ניזונת זמן קצוב דלא כהר"ן ולפ"ז אין להוכיח מדברי התוס' הללו דיכולה לחזור ולפי' דאת"ל שכ' י"ל אע"ג דחוזרת כמ"ש בר"פ הכותב מ"מ הוי הפקעה כיון דאמר' לעולם ועיין במהרש"ל ובמהרמ"ש שכ' בר"פ הכותב:

דף מח.
גמ' מ"ש מהא דתניא וכו' יל"ד נימא בניו ובנותיו דמי שנשתטה הם קטנים דחייב בהם כמו אשתו ודהאי בריית' בגדולים ואין לומר דפריך ד"א אד"א חדא דמדברי התוס'

משמע דפריך בניו ובנותיו אבניו ובנותיו ועוד דאי ד"א אד"א מאי קו' נימא דס"ל כרב יוסף ור"א דהאי ברייתי' צדקה וד"א דמי שנטתה תכשיט וי"ל דאי בניו ובנותיו דברייתא גדולים דוקא הו"ל זן את אשתו ובניו ובנותיו הגדולים ואי קטנים כיון דחייב בהם מאשתו שמעי' לה דלא איצט' למיתני א"כ בההיא דמי שנשתט' אמאי איצט' למיתני בניו ובנותיו הקטנים:

רש"י ד"ה לא ניחא ליה וכו' נר' דאדמר עוקבא וכו' ואיפכא גרסי' וכו' עכ"ל נראה דס"ל דאברייתא כבר אפליגו בפ' המדיר וע"כ דהכא אמר עוקבא קיימי והם אמרו דבריהם אמר עוקבא ואברייתא בחד זמנא אלא דהגמ' בפ' המדיר דלא מייתי שם אלא ברייתא מייתי לפלוגתייהו אברייתא והכא מייתי לה אדמר עוקבא וניחא דל"ק אפירש"י מפרק המדיר כמ"ש התוס':

תוס' ד"ה ולא שאני וכו' דאם לא השרה אותם ע"י שליש ולא פרנסם וכו' עכ"ל עיין להתוס' שם בפ' המדיר:

דף מח:

גמ' מסירתה לכל חוץ מתרומה וכו' מק' מ"ש דהחמירו בתרומה מבטומאה מ"ל איסו' לאו מ"ל איסור מיתה ורש"י כ' מסירתה לכל אפילו לטומאה וי"ל דכיון דיורשה מטמא לה דהוי כמת מצוה כדאי' ביבמות דפ"ט ע"ב והתוס' בד"ה ושמואל שכ' דמטמא לה כיון דאפקיה רחמנא מסקילה וכו' אזלי לשי' רש"י שכ' שם ביבמות דלאו מת מצוה ממש אלא דומה למ"מ ויש ביד חכמים לעקור בדבר הדומה ודוקא היכא דחכמים עקרו בהדיא:

גמ' הא גופה קשיא וכו' הא דלא קאמר נעשה משום דסמיך אקושיא דמ"ש דנקט ברישא חצר דידה ובסיפא חצר דידיה:

רש"י ד"ה לעולם וכו' אוקימנא דהאי לעולם וכו' עכ"ל נר' מדבריו דאי לא דאוקימנ' לעיל האי לעולם בתרומה י"ל לירושתה קאמר דבעי חופה אע"ג דלתרומה סגי וטעמא כמ"ש התוס' כיון דירושת הבעל דרבנן ולפ"ז י"ל דרב דקאמר מסירת' לכל חוץ מתרומה ה"ה חוץ מירושתה אלא דלא מיירי אלא בדאורייתא וניחא מ"ש מהרש"א בתוס' ד"ה ושמואל:

תוס' ד"ה ר"א וכו' וק' לר"י דאפילו עולא וכו' עכ"ל י"ל לפירש"י דר"א ס"ל דאפילו למשנה אחרונה משום שמא ימזגו וס"ל דלמשנה אחרונה ל"ל כיון שהגיע זמן דוכתא מייחד לה כדס"ל למשנה ראשונה:

דף מט.

רש"י ד"ה מיבעיא וכו' אבל וכו' ל"ל הכי עכ"ל דברי רש"י הם בעיקר המימרא דר' אלעאי וכ"ה במרדכי וראיתי למהרש"ך סימן ל"ד ח"א שכ' גבי תקנת השוק דקי"ל מתנה כמכר

ואין ב"ח גובה ממטלטלין שנתן אם נתן לבנו ב"ח גובה ממנו והוכיח דינו מכאן ע"ש ואין ראיה מכאן אלא לדברי המרדכי דכי אבע"ל בסמוך הילכת' כוותיה או לא היינו בהוא עצמו אבל אשתו ניזונת מהם אבל לפום פשטא דשמעתא דמבע"ל גם באשתו כמ"ש מהרש"א אין מכאן שום הוכחה דהא דמסקינן דלית הילכתא כוותיה:

תוס' ד"ה אכפיה וכו' וי"ל דאכפיה בדברים וכו' עכ"ל י"מ דבגמרא לקמן דע"ז ע"א אמרי' דבדברים לא יוסר עבד וי"ל דדוקא התם בדברים לא יוציא אשתו אבל בממון וגם דבר מצוה אפילו בדברים יוסר:

דף נ.

ד"ה הבעל וכו' אבל אין לומר בכתב לה וכו' עכ"ל עיין במהרש"ל וכדבריו משמע מדברי התוס' בבתרא דקל"ו ריש ע"ב ודלא כמהרש"א ועיין להרב נ"מ:

דף נא.

ד"ה מני וכו' ופי' ריב"ן וכו' עכ"ל עיין למהרש"א שכ' דאין לפ' הא דקאמר אפי' בקנאה דלמ' התקבלתי דהא בפ' החובל משמע דבהתקבלתי לית לה אלא צ"ל אפילו בתנאה דקאמר אמתני' דכתב לה שוה מנה ע"ש ואכתי ק' לפי' ריב"ן דכיון דמבואר בהחובל דבהתקבלתי לר"מ לית לה ומהני א"כ היינו ר"י ובמאי פליגי ר"מ ור"י שהרי בתנאי גם ר"י ס"ל דתנאה בטל ובהתקבלתי ס"ל גם ר"מ דמהני ולא הוי בעילת זנות לפי' ריב"ן וצ"ל א"כ התקבלתי בע"פ דר"י דוק' בכתב' לו ולר"מ אפי' אמרה לו בעל פה:

בא"ד כל הפוחת משמע אפי' באותו ענין שיש לה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולתי' הראשון ק' במאי פליגי ר' יוסי דאמר רישא אר"מ לכן נראה עיקר כתי' הב':

דף נא:

ד"ה אונס וכו' דאי מדרבנן לא היו מוציאין וכו' עכ"ל ולשי' הר"מ ז"ל דס' דאוריית' לחומרא הוא מדרבנן דמדאורייתא כל ספיקא שריא צ"ל דאפילו מדרבנן מוציאין מיהו ק' לשי' הר"מ מאי פריך אונס דשרי רחמנא המ"ל הא אבוה דשמואל מדרבנן הוא דאסר וי"ל דגם לס' הר"מ אי מדרבנן לא היו מוציאין וע"כ מ"ש אבוה דשמואל חיישי' הוא בודאי דסופה ברצון מדלא צעקה מתחילה וכה"ג כתבו התוס' בגיטין ד"מ ע"ב דלשון חיישי' יתכן שהוא ודאי כדאמרי' חוששין שמא במי מילין כתבו ע"ש ואתי שפיר דפריך אונס המ"ל ועוד י"ל במ"ש מהרימ"ט דלא כ"כ הר"מ אלא משום דפסק כמ"ד בפ' ס' אכל דבעינן גבי אשם. תלוי חתיכה מב' חתיכות אבל למ"ד דלא בעינן חתיכה מב' חתיכות ס' דאורייתא לחומרא הוא מן התורה מדמחייב אשם תלוי ע"ש ומעתה י"ל דהגמ' פריך אונס המ"ל הוא למאן דלא בעי חתיכה מב' חתיכות אלא ע"כ דלא חיישי' שמא סופה ברצון ובהאי לא אשכחן פלוגתא וההיא פלוגתא דחתיכה מב' ח' היא פלוגתא דתנאי

שם דלר"א דאמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי ס"ל דלא בעי חתיכה מב"ח ופריך שפיר הגמ' על אבוה דשמואל ואפשר דאבוה דשמואל גופיה ס"ל דלא בעי חתיכה מב"ח דאי ס"ל בעי חתיכה מב"ח ומדאורייתא הס' שרי ומדרבנן הוא דאסור היכי מוציאין אשה מתחת בעלה כמ"ש התוס' ופריך הגמרא שפיר אונס המ"ל:

דף נב.

ד"ה אין פודין וכו' אריש קאי עכ"ל מ"ש מהרש"א וכ"כ לפירש"י לא ידענא אמאי לא מיתוקמא ארצו דסיפא גם לפירש"י שהרי אם רצה פודה דסיפא ע"כ דפודה אפי' עד עשרה בדמיה שהרי ת"ק ל"ל תקנת העולם דרשב"ג:

גמ' כנחלה שוויה רבנן ה' בית יאודה ח"ב סי' קי"ג נסתפק בבת הבן אם נוטלת כתובת ב"ד ע"ש משמע דפשיט"ל בבן הבן דאית ליה כתובת ב"ד ומסוגיין יש להוכיח דגם בת הבן אית לה שהרי אפי' בת בין הבנים היתה נוטלת אי לאו דכנחלה שוויה רבנן ואפי' דגם בהא אמרי' לא פלוג רבנן אבל מהריק"ש בתשו' סי' כ' דבן הבן נמי ל"ל דלא תקון רבנן אלא בבניו דוקא ע"ש:

רש"י ד"ה בנחלה וכו' דירתון תנן וכו' עכ"ל משמע דלמ"ד יסבון אפילו בת בין הבנים אית לה ודלא כהתוס' ולפירושו צ"ל דהגמ' דפ' י"ן דקאמר ירתון תנן מדלא טרפי ממשעבדי ה"ה דהומ"ל מדלא נוטלת בת בין הבנים וחדא מתרתי נקט:

דף נג.

גמ' שאין אני קורא בה ופירש"י דלא נשתעבד לה וכו' וק' כיון דלא נשתעבד לה במתה בחייו אמאי בנין דכרין מנה ומאתים כדאמרי' בגמ' לעיל ואימא דאב לירות דבעל לא לירות ע"ש בפירש"י וראיתי לה' בש"מ שכ' כדעת רש"י דלא כ"כ אלא בארוסה אבל בנשואה כיון דאיכא נדוניא קבורתה תחת מנה ומאתים ואפי' לא הכניסה לו נדוניא ומדברי התוס' לא נר' כן אלא דקבורה תחת נדוניא אפי' בנשואה ולפ"ז בנשואה שהכניסה לו נדוניא ולא זכה בה הבעל כגון שעדיין הנדוניא בבית אביה או מתה בשנה א' דאב יורש הנדוניא לדעת רש"י קבורה על הבעל כיון דיורש מנה ומאתים ולדעת התוס' על האב כיון שהוא יורש הנדוניא ועיין למור"ם בהגהה סי' נ"ה דין ה' שכ' מסברא דנפשיה ובכ"הג אין הבעל חייב בקבורתה ע"ש והיכא דמתה בשנייה במקום דנהגו שיחלוקו הנדוניא הבעל והאב כ' בח"מ שם דקבורתה על שניהם והב"ש חלק וכ' דקבורתה על הבעל והביא משומרת יבם דחולקין הנדוניא וקבורתה על הבעל וכ' בסי' קי"ח ס"ק כ"ג ולא זכר מ"ש התוס' לקמן ד"פ ע"ב ד"ה יורשי שכ' כיון שמת הבעל בחייה זכת' במנה ומאתים והוי כמכנסת אותם ליבם וכונתם דלעולם קבורתה תחת נדוניא ובשי' הוי כיורש מקצת נדוניא ובכ"הג דיורש מקצ' נדוניא קבורתה על הבעל וכן

מצאתי בתשו' המיימוני בה' אישות סי' ל"ד וכ"כ מהרח"ש ח"ג סי' ס"ה דק"א ע"ב ע"ש וכ"נ עיקר דלא כח"מ ומצאתי להרדב"ז ח"א סי' רס"ה שכ' כדברי הח"מ וכ' ההיא דשי' שאני שהיא מדינא ולא מתקנה ע"ש ומדברי הגהמ"י שם נר' דאין לחלק בכך:

דף נג:

גמ' ארוסה יש לה מזונות או לא עיין בהר"ן ובש"מ דהר"מ מפ"ל אי מחוייב הארוס במזונותיה ופ' כל"ב והרי"ף בהגיע זמן דחייב במזונותיה כשמת חייבין היורשין או לא ומהתימה על הב"ש סי' קי"ב סק"ו שכלל דעת הרי"ף עם דעת הר"מ בחיוב הארוס במזונות בת הנזונת מן האחים ע"ש:

תוס' ד"ה אלמנה וכו' ור"ת מפ' וכו' עכ"ל עיין לה' בש"מ שהביא פירוש ר"ח דמפ"ל בארוסה ובחיי אביה ע"ד פי' ר"ת וזוהי ס' י"א שהביא מור"ם בסי' קי"ב וע"ש בב"ש:

דף נד.

גמ' וכן בלקיט וכו' כ' הרא"ש ז"ל בשכיר לזמן ויצא אחר הזמן אין שמין דכיון דשכיח בזמנו הו"ל לאתנויי ע"ש ויש להוכיח מדבריו דבאונסא דשכיח אפילו איכא אומדנא אמרי' דהו"ל לאתנויי דהא הכא איכא אומדנא דלא עשאן אלא למיקם קמיה כדקאמר הגמ' דלא כמהריב"ל ח"ג סי' קכ"ג ובמ"א הארכתי בזה:

גמ' דתנן אחד המקדיש וכו' משמע דשמואל דקאמר אין שמין מה שעליה ל"ד מה שעליה אלא אפילו לא לבשתם אלא עשאן לשמה שהרי מדמה ההיא דשמואל לההיא דהמקדיש וק' דבסמוך בעובדא דכלתיה דבר אלישיב דלבשתינהו לכולהו מני דהוה ס"ל הילכת' כשמו וא"ל הילכתא כרב משמע דשמואל דוקא לבשתם וי"ל דמעיקרא ס"ד דשמואל ל"ד מה שעליה ולכך מייתי מהמקדיש אבל אחר דמסיק דגבי אלמנה איכא סברא דלא כתב לה אלא למיקם קמיה י"ל דגם שמואל אית ליה האי סברא לענין מה שעדיין לא לבשתם א"נ מאי הא דלבשתינהו לכולהו מני טועה היתה בסברת שמואל וסברה דוקא מה שעליה ועיין להלח"מ בפ"א מה' מו"ל דין ה' ולכנה"ג סי' רפ"ח בהגה"ט:

פרק חמישי

דף נד:

תוס' ד"ה דנייחד וכו' כיון דבדעתה תלוי וכו' עכ"ל ולפי' מה שפירש"י דאפי' קבלה עליה כיון דהוו משעבדינן י"ל דההיא עובדא דלעיל היתה בתר האי עובדא:

ד"ה אם רצה וכו' דבשלמא כשיש לו וכו' עכ"ל י"מ

היכי כ' התוס' לעיל דף מ"ב ע"א ד"ה ר"ש גבי יחוד כלי לגבו' ממנו כשיתחייב בדין דהוי דבשלבל"ע הא כיון דיש לו השתא אע"פי ששעבד לאחר זמן לא הוי דבר שבל"ע

כמו הכא ומתרצים דשאני התם שלא נתחייב כלל עד עמדה בדין כמ"ש בתי' שם ע"ש ועי"ל דשאני התם דהקנה לו קנייה ממש לגבות ממנו ולא שעבוד בעלמא:

ד"ה לפוגמת וכו' והתוספת וכו' עכ"ל מכאן הוכיחו האחרונים דאם יש לא' שני שטרי חוב על חבירו ופגם א' מהם אינו נפגם הב' שהרי אי תנאי כתובה לאו ככתובה והתוספת בשטר אחר גובה תוספת בלא שבועה עכ"ד דיש לדחות שאני הכא דאי תוספת לאו כת וי שטר מתנה כדפירש"י והו"ל כתובה חוב ותוספת מתנה ול"ד לתרי שטרי חוב דחדא מילת' נינהו:

רש"י ד"ה פוגמת וכו' אם פגמה התוספת וכו' עכ"ל אבל פגמה הכתובה נכלל בכלל ולשבועה דקאמר אע"ג מאי דקאמר לשבועה היינו דאם פגמה התוספת עצמה דבעי שבועה ול"ד לשט"ח דעלמ' וכדפירש"י לקמן דס"ל דל"ד שט"ח לכתובה מ"מ נכלל ד"ז דאם פגמה הכתובה נפגמה גם התוס' ולכך הוצרך לפ' אם נפגמה התוספת ומדברי מהרש"א בתוס' ד"ה פוגמת שכ' דלא ניחא להו לפ' כפירש"י משום דהיינו ולשבועה כמו ע"א מעידה וכו' ולא כתב כמו פגימת התוספ' דנשבע' עליה ונר' שהבין בדברי רש"י דולשבוע' היינו ע"א ונפרעת שלא בפניו לחוד ולפגימה דקאמר היינו אם פגמה התוספת עצמה דנשבע עליה ולא לענין אם נפגמת התוספת נשבעת על הכתובה ואין נראה מפירש"י בד"ז שכ' ואם טוען התקבלת כל כתובתיך וכו' ולדברי מהרש"א לא הול"ל אלא אם טוען התקבלת כל התוספת:

דף נה.

תוס' ד"ה ולשבח וכו' ולא כשבח קרקעות מדקתני ולא הבנות וכו' עכ"ל התוס' בפ"ק דמציעא הוכיחו מדקתני ולא הבנות במזונותיהן ודקאמר הגמ' שם טעמא משום דתנאי כתובה ככתובה ואי ב"ח אינו גובה משבח יתומים אפי' לאו ככתובה אינן גובין והתוס' הכא לא הוכיחו מזה משום די"ל בנות עדיפי מב"ח משום דתנאי ב"ד הן וכמ"ש הרא"ש שם א"נ דס"ל ב"ח אינו גובה מן הראוי ואחלוקת ולא מן הראוי הוא דקאמ' הגמ' שם טעמא דתנאי כתובה ככתובה:

ד"ה כתבו וכו' דשטר מכר טריף ממשעבדי וכו' עכ"ל אע"ג דקי"ל המוכר שדהו בעדים טרפ' ממשעבדי אפי' בלא שטר ס"ל להתוס' כאן דהיינו דוקא במוכר בעדים ולא הזכיר שטר אבל אם אמר וכתבו לו שטר גילה דעתו דאינו טורפ' אלא בשטר:

דף נה:

ד"ה מתנת וכו' כדמוכח מתני' דמי שמת וכו' עכ"ל עמ"ש לעיל די"ט ע"א:

בא"ד מוקמי' בין לרב בין לשמואל דקנו מיניה בקנין חזקה וכו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמ' במיפה משום דהגמ' דפריך דשמואל אדשמואל ולא ס"ד במיפה אמאי לא פריך ממתני' ולפי' ריב"ם דחקו לו' דה"ה דהומ"ל ממתני' וכו' עיין למהרש"א ז"ל:

ד"ה שאם וכו' דהיאך יהנה קנין בדבר שאינו בעין וכו' עכ"ל אע"ג דהכא בדברי רב קיימי' ורב ס"ל כר"מ דאדם מקנה דבר שבל"ע אף על פי שאינו ברשותו מ"מ כיון שמת קודם שבאו לרשותו אינו קונה לכ"ע דאפי' למ"ד אדם מקנה דשב"ל לא קני אלא משעה שבאו לעולם והיינו דלא הקשו התוס' לפירש"י דאמאי אצטרי' לטעמא דאין מטבע נקנה בחליפין הא בלא"ה ת"ל משום שאינו ברשותו משום די"ל דנקט טעמא דאין מטבע נקנה בחליפין דמהני האי טעמא אפי' לא מת עד שבאו לעולם:

דף נו.

ד"ה אמר וכו' תקשי מהכא תסתיים וכו' עכ"ל לשון תקשה הוא מגומגם דהא למאי דמסיק אלא תרווייהו אזלי בתר אומדנא אזדא לה לתסתיים דקאמר הגמ' לעיל ולא הול"ל אלא דהגמ' אמאי לא אמר תסתיים דרב הוא דאמר הלכה כראב"ע וי"ל דכוונתם דהגמ' בס"ד דלא ס"ד הא דקאמר תרווייהו אזלי בתר אומדנא אמאי לא פריך אדרבא תסתיים דרב הוא דאמר הלכה כראב"ע:

תוס' ד"ה הרי וכו' דהא תניא בפ"ב דנזיר הריני נזיר וכו' עכ"ל משמע להו דההיא דנזיר ר"מ היא דסתם משנה ר"מ וע"כ בדכפל וכ"כ הפנ"י מיהו ק' אמאי אצט' למי' התם דהא דמודה ר"ש ברישא משום דמתנה עמש"ב נימא דמודה ברישא משום דר"מ היא ובדלא כפל תנאו מיירי ולכך תנאו בטל וי"ל דא"כ אמאי נקט תנאי דמטמא למתים טפי מכל תנאים דעלמא ואין להקשות הא אמרי' בס"פ שבועת העדות דמודה ר"מ באיסורא דמכלל לאו אתה שומע הן וא"כ נימא דבדלא כפל מיירי ומאי מק' התוס' דכבר כ' התוס' דדוקא באיסור חמור הוא דמודה ר"מ:

בא"ד אלא היכא שמתכוין וכו' עכ"ל במ"א הארכתי בזה ובמה שהק' המח"א ע"ד התוס' הללו:

דף נו:

רש"י ד"ה שלי וכו' חדש מאי א"ל וכו' עכ"ל יל"ד מאי קו' מחדש הא חדש דאורייתא ובדאורייתא לא עשו חיזוק ואי גם חדש חששא בעלמא כמו מעשר א"כ במאי דמשני בדמאי היקלו גם חדש ניחא דאיכא למימר נמי רוב אין חשודין כמו דמאי וי"ל:

דף נז.

גמ' וכי קאמינא אנא וכו' תחיל' ביאה וסוף ביאה עיין להתוס' לעיל דנ"א ע"א ד"ה מני שהק מנ"ל להגמ' לעיל דכל הפוחת דקאמר ר"מ אפי' בתנאה נימא אפי' בסוף ביאה

דאין יכולה למחול ע"ש וק"ק נימא דהגמ' דלעיל אזיל אליבא דרבין דבסוף ביאה נמי מחלוקת ואי ר"מ ס"ל דאינה יכולה למחול ר' יאודה היינו ר"מ וי"ל:

דף נז:

רש"י ד"ה להשיאה כשהיא קטנה שטורח הוא לה וכו' עכ"ל הא דלא פי' משום עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה כדפירש"י גופיה אח"ז גבי קידושין נר' דס"ל דגבי נישואין כיון שכבר נשואה עמו לא חיישי' למידי ודוקא בקידושין לחוד הוא דאסור לקדש בתו קטנה אבל התוס' שכ' בד"ה בגרה בקושייתם ואין פוסקין וכו' נר' דס"ל דטעמא להשיאה כשהיא קטנ' משום עד שתגדיל ותאמר וכו' כמו הקידושין וע"ש במהרש"א ז"ל:

תוס' ד"ה תיובתא וכו' כגון שקידשה לאחר ששהתה יב"ח בבגרות וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ל"ק דהמק' דלעיל לא ידע להך בריי' דבוגרת שקידשה לאחר ששהתה יב"ח בבגרות דבשלשים סגי':

דף נח.

ד"ה הנהו וכו' אלמא מיירי שהלוקח מוחזק עכ"ל והא דמשמע ליה להגמרא דמיירי כשהלוקח מוחזק משום דסיפא דלסטים מזויין דא"ל הש"ל ע"כ בהלוקח מוחזק דאי מוכר מוחזק הגיעו וזוהי ראייתו של רבי' אליהו דמהגמ' מוכח דבמוכר מוחזק הגיעו ודוקא בלוקח מוחזק הוא דא"ל הש"ל וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה ואפי' וכו' וטעמא משום דאין דרך לאחר וכו' עכ"ל ר"ל דטעמא דלא מזונות מייבם כששהת' יב"ח בפני היבם משום דאין דרך לאחר וכו' ולפמ"ש מהרש"א בדיבור שאח"ז דבעשתה יב"ח בפני היבם אוכלת ע"ש וע"כ דיש לה נמי מזונות דהא לא בדיק לה ולא מייחד לה בית אלא עד שנתחייב במזונותיה צ"ל דמ"ש התוס' דטעמא דאין דרך לאחר וכו' היינו ר"ל דטעמא דעשתה יב"ח חסר יום אחד בפני היבם ויום א' בפני הבעל דלא מצטרפי להתחייב במזונותיה משום דאין דרך לאחר:

ד"ה השתא וכו' ל"מ ששה חדשים בפני הבעל וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בכוונתם העיקר חסר מדברי התוס' דלא זו אף זו דיבם הו"ל למינקט דעלה הוא דפריך הגמ' ומשני אבל דבעל מפורש הוא במתניתין דקתני ואפי' כולן בפני הבעל וכו':

דף נח:

רש"י ד"ה לעולם וכו' וה"ה דמ"ל כשאין מעלה לה מזונות וכו' עכ"ל עמ"ש מהר"ם לובלין ז"ל בכוונת' שדבריו תמוהים דלפ"ד לא הו"ל לרש"י לתרץ אלא דאי במעלה לה מעה כסף מ"ט דר"י הסנדלר דאמר חולין כיון דס"ל כר"מ דאין אדם מוציא דבריו לבטלה אמרי' נעשה כמו שאמר יוקדשו וכו' לכ"נ עיקר כמ"ש מהרש"א בכוונתו דלפום ההוא

הדין שכ' רש"י ז"ל יתהפכו הסברות ושמואל ס"ל מעה כסף תחת מעשה ידיה ומזונות תחת מותר איברא דלפ"ד ק' בתי' רש"י שכ' משום דרישא בניזונת וכו' הא אי מעה כסף תחת מעשה ידיה רישא לאו בניזונת אלא במעלה לה מעה כסף ומשום דיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה ורב דאמר יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה היינו וע"כ איני עושה מותר ואפילו להסוברים דבמות' אי' לו' איני עושה היינו אי מותר טעמ' משו' חינא אבל אי מותר תחת מזונות לרב דס"ל מזוני עיקר ואח"כ תיקנו מותר תחת מזוני יכולה לו' איני ניזונת ואיני עושה מותר ועיין להשע"ה ונ"ל לפ"ד מהרש"א עיקר תי' רש"י הוא משום דרב אמר יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה דמשמע מזונות תחת מעשה ידיה דאי מותר קאמר הו"ל לפרש דאמורא צריך לפרש דבריו ומ"ש רש"י אוקי רישא דמתני' בניזונת וכו' הוא לתרץ קושיא אחרת דהוק"ל אמאי נקט לרב ושמואל במעלה לה מזונות הא לרב ושמואל מיתוקמא באין מעלה מזונו' ומעה לזה תי' משום דרישא בניזונת:

דף נט.

תוס' ד"ה א"צ וכו' ואין לפ' טעם שא"צ ל להפר וכו' עכ"ל ור"ל דמיירי במעלה לה מזונות ואין מעלה לה מעה כסף וכיון דמעלה לה מזונות יכול להפר על המותר משום דאינו יכול ליזהר ליהנות במעשה ידיה בצמצום דכה"ג כתבו התוס' לקמן ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל.

דף נט:

גמ' אפי' תימא וכו' הב"ע וכו' הק' במקובצ' אמאי לא מוקי פלוגתייהו בקונמות ופליגי דב"ש סברי קונמות מפקיעין מידי שעבוד וב"ה סברי אין מפקיעין ותי' דא"כ נפלגו בקונמות בעלמא אי מפקיעין מידי שעבוד ועוד תי' דא"כ ב"ה דלא כריב"ן לעיל ושמואל פ' לעיל כריב"ן ע"ש ואכתי קשה נוקי לפלוגתייהו דלכ"ע קונמות מפקיעין מידי שעבוד ופליגי דב"ש סברי לא אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל וב"ה סברי אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל ואתי' ב"ה כריב"ן לעיל וכה"ג אשכחן דפליגי תנאי במסכת קמא והביאו הא התוס' לעיל בד"ה קונמות דלמ"ד יוצאין בשן ועין לאשה ס"ל דלא אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל ולמ"ד לא לאיש ולא לאשה ס"ל דאלמוה וכמ"ש התוס' שם בקמא ואין לומר דאי טעמא דב"ש משום דלא אלמוה ומיירי באסרה הנאת יניקתה עליו הי"ל לחייבה להשכיר מינקת די"ל דמיירי בקיים לה איהו ולכ"ע הוא נתן אצבע בין שיניה לכן נר' דה"ה דמ"ל פלוגתייהו בכה"ג אלא כיון דאכתי קשה קו' ב' דפריך הגמרא מדתניא בש"א אינה מניקה להכי מסיק מחוורתא מתני' דלא כב"ש:

תוס' ד"ה כגון וכו' כיון דמשעבדא ליה וכו' נר' דס"ל להתוס' כיון דלא חל הנדר כלל כיון דמשעבדא ליה אפי' קיים לה בפי' לאו כלום הוא כיון דלא חל הנדר אין מקום לקיום לחו"ל ול"ק מ"ש מהרש"א ועיין להרשב"א בחי':

דף ס.

גמ' ואמר ר"ש אפי' מצות פרישה אין בו משמע דאי לאו דברי ר"ש ל"ק די"ל דיונק שקץ דקאמר היינו מדרבנן ואין להק' מכאן למ"ש הרשב"ג בחי' ליבמות דקי"ד ע"א דלמ"ד קטן א"נ אין ב"ד מ"ל בדרבנן ספי ליה בידים וא"כ בלא ר"ש קשה דאי מדרבנן הוא אמאי אסור להניקו די"ל בעי למיפרך אפי' למ"ד קטן א"נ ב"ד מ"ל דהשתא בדרבנן לא ספי' ולכך מייתי דר"ש וכי משני הא דפריש הא דלא פריש לדברי הרשב"א צ"ל דבדלא פריש אסור מדאורייתא דלא כפירש"י דאי מדרבנן אמאי אסור למ"ד אין ב"ד מ"ל דפלוגת' דאמוראי היא התם ולפ"ז מפירש"י דפי' מדרבנן יש להוכיח דס"ל דלא ספי' בידים אפי' למ"ד בדאוריית' אין ב"ד מ"ל ולא אמרי' חות דרגא כמ"ש הרשב"א ז"ל:

תוס' ד"ה וכו' מחבילות וכו' עכ"ל והגמ' גופיה דפריך ולא משני כדאמרי אינשי כדמשני בר"פ מפנין י"ל דס"ל להגמ' דפשיטא דאין להתי' אפי' לגדול ולא שייך לומר אפי' טובא דמשמע לעולם ודברי התוס' בריש סוכה תמוהים ועיין להמש"ל בהל' לולב:

ד"ה יכול וכו' אמאי אצט' קרא למשרי חלב וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל נמי בשר שהרי לגירסא דגרסי' בשמעתין דם ע"כ דלא כסוגיא דכריתו' וקושיית' אינה אלא לספרים דגרסי בשמעתין בשר:

ד"ה גונח וכו' וכ"מ מדקאמר הכא הלכה וכו' עכ"ל

ק"ק בסמוך דקאמר ר"י הלכה כנחום מאן פליג עליה דנחום ואסר במקום פסידא ויש ליישב:

ד"ה מפרק וכו' דהא דאין דישה אלא בגידולי קרקע וכו' עכ"ל התוס' בפ' כלל גדול דע"ג ע"ב כתבו ואין נר' לו' דאיסורא דרבנן איכא גם בשאין גידולי קרקע ולא שרו רבנן אלא כלאחר וכו' ע"ש וכן יש להוכיח ממפיס מורסא דאם להוציא ליחה שרי אע"פ דמלאכה שאצ"ל אסור מיהא מדרבנן מ"מ משום צערא שרי כדאי' בס"פ האורג הרי דשרי משום צערא אפי' אינה כלאחר יד ומה"ט לא תי' התוס' בד"ה ממעכין דהכא שאני משום שהוא כלאחר יד וקיל מאיסורא דרבנן שאינו כלאחר יד משום דאין נר' לחלק בכך:

דף ס:

ד"ה והלכתא וכו' ור"ת אומר דא דאסור' לינשא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל אע"ג דאין משועבדת גזרי' אטו מכירה ע"ש והיינו משום דשניהם מניקות ולא ידעי אינשי דזו שמתירין אותה לינשא משום שאינה משועבדת ואי מתעברת אביו ממשמש בביצים

דחיובא רמיא עליה כיון דאינה משעו' ואתי למשרי במכירה כיון דשניהם מניקות אבל דבי ריש גלותא נותנין בניהם למנקת וכיון שרואין שאינה מניקה לא גזרי' אטו מכירה שהרי במכירה מניקה היא בע"כ:

דף סא.

רש"י ד"ה מליהנות וכו' לא הדירה מהנאת תשמיש דהא לא חייל וכו' עכ"ל לשון ולא הדירה ק' להולמו דאפילו נכלל הנאת תשמיש בכלל הנדר דמליהנות כל הנאה במשמע מ"מ משום תשמיש אין כופין דהא לא חייל דמשועבר לה ונ"ל דס"ל לרש"י כדעת הסוברים דכי היכי דאמרי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו ה"נ נדר שלא חל מקצתו לא חל כולו וא"כ כי הנאת תשמיש בכלל הנדר כיון דלא חל גבי תשמיש לא חל על המזונות ולהכי כ' לא הדירה כלל מתשמיש מיהו קשה דדבריו סתרי למ"ש הוא גופיה לקמן ר"פ המדיר לפי מה שהבינו התוס' שם בדבריו ע"ש ובנימוקי להלכות נדרים כתבתי בזה:

גמ' אבל בסתם ד"ה יוצא לאלתר כ' בש"מ בשם הריטב"א הטעם דכיון דסני לה לא יבקש פתח לנדרו ע"ש מכאן יש ללמוד לקנס בשדוכין לזמן קצוב והלכה האשה ונתקדשה לאחר דמחוייבת בקנס לאלתר ולא עד שיגיע זמן שקצבו ביניהם דאפי' שמואל לא פליג אלא משום שמא ימצא פתח לנדרו הא לאו הכי כופין מעכשיו כיון דסופייהו לכופו ה"נ בקנס שידוכין דכבר נתחייבו משעה שנתקדש' דהא חזרו בה מהשידוכין ואפי' תתגרש מהב' חייבת היא בקנס מיהו י"ל דהכא טעמא דכופין לאלתר משום דלא יש תקנה מעכשיו יש לה צער וכדאמרי' לקמן לא אכולהו דאינו דומה מי שיש לו פת בסלו וכו' ועיין להעה"ש אה"ע סי' ן' ע"ש:

דף סב.

גמ' אמ"ר חדש כאן וחדש בבית לפירש"י צ"ל דשלא ברשות חדש כאן וי"א חדשים בבית ועיין בש"מ בשם הר"י ן' מיגש ז"ל:

תוס' ד"ה טיילים ע"ש שדרכם וכו' עכ"ל י"ל משום דמי שחייב מס למלך דרכו ליטמ' שלא יראוהו גובי המס ולכך קרי למי שאין עליו מס טיילים שיוכלו לטייל בשוק:

דף סג.

ד"ה רב הונא וכו' כיון שיכול' לסבול תשמיש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דכוונתם מלישנא קמא דפריך נדה בתשמיש ולא פריך נמי חולה בתשמיש משמע משום דאיכא לאוקמה באינה חולה כ"כ ובת תשמיש היא אע"ג דקתני חולה סתם וא"כ מאי פריך בלישנא בתרא חולה בת מלאכה הא איכא לאוקמ' באינה חולה כ"כ אבל אין לתרץ דחולה לא הוי פת בסלו הא ליתא דכיון דאפשר שתתרפא הוי פת בסלו כמו מדיר שכ' התוס' בסמוך בד"ה אינו דהוי פת בסלו כיון דאפשר שימצא פתח לנדרו:

דף סג:
ד"ה אבל וכו' דבאומרת טמאה אין נראה להתיר וכו' עכ"ל אע"ג דמתני' היא בנדרים דחיישי' שמא עיניה נתנה באחר י"ל דהכא שאני דמפסדא כתובתה וכמ"ש בתחי' הדיבור ועיין למהרש"א מיהו בדברי הרא"ש בפ"ב דיבמות דכ"ד לא יתכן לומר כן שכ' בדברי התוס' והוכיח מדאוכלת בתרומה בסוף נדרים ע"ש ומאי ראיה ההיא דאוכלת בתרומה אמתני' קאי דמפסדא כתובתה וכן ראיתי מק' ע"כ נר' דס"ל כמ"ש התוס' בנדרים שם בשם הר"א דאמתני' לא קשה הא שויתה אנפשה ח"ד דזונה ל"מ לינשא לכהן ע"ש וגם משום טומאה נמי ס"ל דל"מ כיון דליתיה אלא בכהן דאנוסה היא אבל באשת ישראל ברצון וכן לתרומה היא נמי מוזהרת שו"ר להתה"ד בפסקים סי' רכ"ב שכתב בכוונתם דס"ל דאיכא יחוד רגלים לדבר הוי וכל היכא דאיכא רגלים לדבר לא אמרי' שמא נתנה עיניה באחר וכ"כ בתשו' רמ"א סי' י"ב ע"ש:

דף סד:
גמ' אלא אידי ואידי שתבעה לייבם וכו' הומ"ל אידי ואידי שתבעה לחלוץ ושמואל כמשנה א' ובריית' כמשנה אחרונה אלא דלא ניחא ליה לאוקמי מילתא דאמוראי במשנ' א' ולפ"ד התו' בד"ה מ"ש י"ל משום דומי' דארוס':
רש"י ד"ה אין נזקקין וכו' כמשנה אחרונה וכו' עכ"ל דבריהם ולפי המסקנא אבל בס"ד כמשנה א' כמו שהוכיחו התוס':
ד"ה שכר שבת וכו' גזירה משום מקח וממכר וכו' עכ"ל ולא הוי גזירה לגזירה כמ"ש רש"י גופיה במס' ביצה דל"ז ע"א ע"ש:

דף סד:
גמ' ואי ר"ש תמני סרי הויין וכו' אין להקשו' דר"ש כר"י ס"ל דאמר לשבת ולא לחול ובעירוב משערי' בשל שבת דטעמא דעירוב הוא משום דקונה שביתה במקום אכילתו ושייך לשבת אבל במשרה משערי' בשל חול דהא מזונות דחול הוא נותן לה וא"כ י"ל דשיעור אכילה דחול הוא ב' קבין לשבוע די"ל מ"מ מדקתני חציה לבית המנוגע שמעי' דשל חול הוי חצי ככר דהו"ל ששה סעודות לקבי דבית המנוגע ודאי בשל חול משערי' וא"כ אפי' תימא דר"ש כר"י ס"ל אכתי י"ב הויין והגמ' בסמוך לפום מאי דניחא ליה אי י"ב ה"ה דהומ"ל כר"ש אלא דבלא"ה דחי לה ומאי דנקט הגמ' לר"ש י"ח הויין היינו אי ר"ש ס"ל כר"מ דמזונו לחול ולכך רש"י גבי בית המנוגע הוצרך לו' במצומצמו' ולא ניחא ליה לתרץ משום דמזונו לשבת משום דהגמ' נקט לר"ש י"ח הויין ועיין במהר"ם שי"ף ז"ל:

דף סה.
גמ' לבת ר"ח וכו' עיין להתו' סוף ברכו' ועיין למהרש"א ולעיקר קו' שם י"ל דר"ח היו לו ב' בנות ונשא רבא אחת מהן ומתה בחיי אביה ונשא אחותה וזאת היא דשמעתין שנשארה אחרי אביה:

פרק ששי

דף סה:
תוס' ד"ה וירושתה וכו' דהא שמעי' לה ממתני' דהכותב וכו' עכ"ל ק"ק הא י"ל דהתם באין לה בנים אבל כשיש לה בנים מנ"ל דיורשה ול"ל דאי באין לה בנים הא שמעי' לה ממתני' דהאב זכאי דהא ההיא דהכותב אצטריך למתני לאשמעי' הנך דיני דתנן התם ויש ליישב:

דף סו.
ד"ה והא וכו' שמעי' מרבא וכו' ורבין דקאמר וכו' עכ"ל ר"ל דמרבא שמעי' דמציאה כהעדפה דפליגי במתני' דקונם ומדרבין שמעי' דהעדפה דפליגי בה היינו העדפה שע"י הדחק ואם כן מתרווייהו שמעינן דמציאה כהעדפה שע"י הדחק מיהו מרבין לחודיה נמי שמעי' כיון דרבין גופיה דמוקי לה בע"י הדחק משום דומיא דפלוגתא דמציאה כמ"ש התוס' וא"כ ע"כ דחד דינא אית להו אבל ממילתיה דרבא לא שמעינן אלא בצירוף מילתא דנקיט לה רבין בהדיא ולכך התוספות בסה"ד נקטו רבין לחודיה ועיין במהרש"א ז"ל:

דף סז.
ד"ה זהב וכו' נזמים וטבעות אע"פ שאין נפתחים וכו' עכ"ל משמע דתכשיטין אין נפתחים אפי' לזמן מרובה ומגמ' דמעילה דף י"ט ע"א אין נר' כן דאדרבא דכלתיה דנון שהם תכשיטין קאמר לזמן מרובה מי לא פגמי ועפירש"י שם ויש ליישב:

דף סח.
גמ' אלא לאו עני בדעת וכו' אין להקשות נוקמה עני ועשיר ממש ור"י ס"ל ינתן לב' כדרך שנתן לראשונה לפי ערך הנכסים דאם נהן לראשונה שליש נכסיו ינתן לב' שליש הנכסים שיש לו עכשיו וחכמים ס"ל דדעתו משתני' לפי ערך הנכסים דאם הי"ל בראשונה נכסים של עכשיו לא היה נותן שליש די"ל דא"כ גם לר"י שמין את הנכסים כמה יש לו ולא הי"ל לחכמים לו' שמין את הנכסים סתם דהא לר"י נמי שמין אלא הי"ל לו' אופן השומה שהיא שמין:
גמ' ומי אמר רבא הכי וכו' אין להקשו' דנימא דס"ל דר"י דוקא אומדנא דהשיא הוא דאית ליה ובהא הוא דפ' כר"י די"ל דא"כ פליג רבא אשמואל בפי' מלתיה דר"י ולא ניחא

ליה להגמ' דרבא יפלוג אשמואל בפי' מלתיה דר"י ואי ס"ל ולא כר"י אלא בהשיא הול"ל הלכה כר"י בהשיא:

דף סח:
רש"י ד"ה אף אבדו וכו' אבל בנשאת בקטנות לא פליג עכ"ל נרא' דודאי למאי דמסיק הא דמחאי וכ' במחאי מיירי ופליג רשב"א במחאי ע"כ לאו משום מחילה דהא מחאי אלא ע"כ דטעמא דרשב"א משום דלא תקון בנשאת כמו בבגרה ופליג אפי' בקטנות ולא כ' רש"י דטעמא משום מחילה אלא לס"ד דפריך ממתני' וס"ד דמתני' כרשב"א וקתני דבקטנה יכולה היא משתגדיל וכו':

דף סט.
רש"י ר"א מת ומת ר"ס בנו בחייו וכו' עכ"ל מה שמוכרח לו' דמת ר"ס בחיי ר"א עיין לה' כנה"ג באה"ע סי' קי"ב ולה' בני אברהם חח"מ סי':

דף סט:
תוס' ד"ה המשליש וכו' אלא גדולה מן הארוסין עכ"ל מגופייהו דבריי' ומתני' ע"כ בארוסין מתני' אלא משום די"ל ברייתא פליגא אמתני' ותנאי היא אליבא דר"מ ור"י להכי הכריחו מן הגמ' דמדמסיק דליכא בינייהו אלא גדולה מן הארוסין והיינו מוכח מאי דפריך אימא סיפא שמעינן דחד תנא הוא ועיין במהרש"א ז"ל:

פרק שביעי

דף ע.
ד"ה המדיר וכו' מגופא דמתני' הו"מ למפרך וכו' עכ"ל י"ל בזה דיודע הגמ' די"ל נעשה כמו צאי וכו' ועיקר קושייתו היא מאי דפריך בתר הכי ואם איתא להא דרב הונא וכו' ולכך לא פריך אלא ממתני' דקונם ודע דלפירש"י יש להוכיח דלא אמרי' נדר שלא חל מקצתו לא חל כולו ובמ"א כתבתי בזה:
ד"ה יוצא וכו' אמאי לא חשיב להיא דבאה מחמת טענה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דבהא כי אמרה בעינא שבקי' לה משום דאין האשה מצווה בפו"ר ע"ש ואע"ג דמצוה בשבת מ"מ אין כופין דאפי' יגרשה שמא לא תקיים כיון דאינה מצווה בפו"ר וכמ"ש התוס' בפ"ק דבתרא די"ג ע"א גבי חציה שפחה וחציה בת חורין ע"ש:

דף ע:
ד"ה ופרנס וכו' ול"ד להא דמסקי' וכו' עכ"ל עיין להמח"א ה' סי' כ"ד שכ' דקו' היא אינה מיי"ן אלא משביעית ע"ש ואין כן ממ"ש אח"ז לאו שליחותיה עביד אי יהיב להו יי"ן וכו':

דף עא.
ד"ה בשלמא וכו' אם תטעום מאותו המין וכו' עכ"ל אף על פי שכ' התוס' לעיל דלס"ד בדתלינהו וכו' אפי' מכל הפירו' מ"מ מתני' לא מיירי אלא במין א' דהתוספתא שהביאו התוס' לעיל קאי אמתני' וקתני אפי' לא טעמה מאותו המין משמע דבמין א' מיירי ועיין במהרש"א ז"ל:
ד"ה ואי אמר וכו' בדברים שיש בהם ע"נ אפילו מתקיימת וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל והתנן ר"י אומר בעניות שלא נתן וכו' נימא דשאני קשוט דלאו ע"נ הוא לר"י אפי' מקיימת יתן כתובה ע"ש ל"ק מ"מ אמאי יוצא בע"כ כמ"ש התוס' לעיל דיוצא על ידי כפיה ואמאי כופין אותו כיון דהיא נתנה אצבע וזוהי קושיית הגמרא ומה שתי' מהרש"א ז"ל דסמיך אהא דמוקמי' לה במסקנא בדתלינהו דברי תימה הן דאי לא קשיא קושי' הגמ' מדר"י דאמר בעניות שלא נתן קצבה ולעולם ס"ל היא נתנה אצבע תו ל"ק מאי דפריך אח"כ ממתני' דנדרים וממילא א"צ לאוקמה בתלינהו כדמסיק דכיון דלאו ע"נ הן אפי' אי אמרי' היא נתנה אצבע תטול כתובתה ומ"ש מהרש"א אח"כ דלרבנן דר"י אפי' בשאר נדרים הבעל מפר ע"ש ליתא דליכא מ"ד דבעל מפר אפי' בשאר נדרים דלענות נפש כתיב אלא דטעמא דס"ל דמקרי ע"נ:

דף עא:
רש"י ד"ה אבל וכו' ואפי' עד שתיאסר ע"י קישוט וכו' עכ"ל כתב מהרמ"ש ז"ל דכיון בזה לתרץ קו' התוס' לעיל בד"ה שנדרה דאפי' דידע לה דלא תבקש פתח לנדרה מ"מ תמתין עד שתיאסר ע"י קישוט ע"ש ולפ"ד צ"ל דגם רש"י סובר דלאוקמתא דלעיל דמוקמי' הב"ע בנדרה היא וקיים לה איהו בדלא תלינהו מיירי וכדאמר כ"ז שהיא תחתיו כמ"ש התוס' אלא דס"ל דבפירות תוכל לסבול יום א' דלא כהתוס' דאי ס"ל לרש"י דלאוקמתא דלעיל בתלינהו מיירי אמאי לא פריך לעיל תמתין עד שיתאסר כדפריך הכא ועפ"ז ניחא מ"ש רש"י במתני' בנדר דפירו' בנדרה היא וקיים לה איהו ולא פי' דמיירי בתלינהו ואף על גב דגם גבי סיפא דקישוט לא פי' בתלינהו י"ל דאזיל כמ"ד דברים שבינו לבינה הבעל מפר דלא אצט' הגמ' לאוקמה בתלינהו אלא למ"ד אין הבעל מפר:

דף עג.
תוס' ד"ה לא תימא וכו' ומה מועיל אפי' ימחול התנאי וכו' עכ"ל מתבאר מדבריהם דל"מ מחיל' התנאי בתנאי דע"מ דהוי כמעכשיו ודבריהם סתראי למ"ש בר"פ המגרש בסד"ה אפי' שהביאו הירוש' דפריך לר"א אמאי לא תני א"א בהדי ט"ו נשים שפוטרו' צרותיהן ומשני התם אסרה תורה עליו ברם הכא הוא אסרה ופי' התוס' דהכא אם ירצה יתירה ליבם קודם שמת אחיו ע"ש הרי דס"ל דיכול למחול התנאי וכ"כ ביבמות ד"י ע"א וי"ל

דשאני הכא בתנאי שאין עליה נדרים דכיון דהיא עליה נדרים הקידושין מעיקרא לא חיילי ול"ד לשאר תנאים דבידו לקיים התנאי וחיילי הגידושין ולכך יכול למחול התנאי ועוי"ל דהתם אחוץ קאי ובחוץ יכול לבטל התנאי דהואיל דלאותו פ' לא נתגרשה יכול הוא לגרשה עכשיו דאע"ג דבחוץ כי נשאת לאחר מותרת לבטל התנאי כדתניא התם הירוש' לא שמיע ליה הך ברייתי' כמו שהוכיח ה' קרבן העדה שם ודלא כמהרימ"ט סי' מ"ט ועוי"ל דמ"ש התוספות בידו להתירה היינו דיגרשנה בגט אחר וכי תנשא לאותו שנאסרה עליו בטל הגט הא' למפרע וחייל גט ב' וכה"ג מהני כמו שהוכיח מהרימ"ט מדברי הרמ"ה ע"ש ברם מה שהוכיח ד"ז משמעתין דאמרי' טעמיה דרב משום דאין אדם עושה בעילתו ב"ז ובעל לשם קידושין הרי דמהני הקידושין קודם שנתבטל התנאי ע"ש לא מכרעא דהכא בתנאי שאין עליה נדרים מיירי דכי נמצאו עליה נדרים לא בעיא גט כדאי' בירוש' למ"ד ועיין בהר"ן בהלכות במתני' ולכך חיילי הקידושין דמקדש לה שנית ודע דהרא"ש כלל ל"ה סי' ח' הוכיח דמהני מחילת התנאי מסוגי' דשמעתין מכח קו' התוס' ודבריו סתראי למ"ש ככל למ"ה וכבר עמד בזה הרשב"ש סי' ר"ז ע"ש ועיין להב"ש סי' קמ"ד סקט"ו ע"ש:

ד"ה אלא וכו' מדמקשה לרבא לקמן וכו' עכ"ל ואע"ג דלמאי דמסיק דפליגי בפי' ע"מ שירצה או ע"מ שישתוק או שיאמר אין מזה הכרח מ"מ הך סברא דאפי' כנסה ע"מ צריכה גט אכתי קיימה ולא מצינו מאן דפליג עלה מיהו ק' לר"א דבבעל כ"ע מודו דצריכה גט והיינו משום דאין אדם עושה בב"ז וא"כ אפי' בכנסה ע"מ לכ"ע צריכה גט ותק"ל הך ברייתא דהריני בועליך דפליגי ועמ"ש התוס' לקמן דע"ד ע"א בד"ה ד"ה ויתיישב:

ד"ה ושמואל וכו' ואור"י דשמואל ס"ל כר"ש וכו' עכ"ל הא דלא תי' קושי' א' שהקשו מר"ג משום דההיא משנה היא ולא הי"ל להניח סתם משנה וכמ"ש בד"ה ותיובתא ועיין להתוס' ביבמות דק"י ע"א בד"ה קסבר וע"ש במהרש"ל ז"ל:

דף עד.

ד"ה דברי הכל וכו' אף על גב דגבי קטנה וכו' עכ"ל הק' מהר"ם שי"ף ז"ל נימא דשמואל מספ"ל ואזיל לחומר' ע"ש ולק"מ דהא רב בקטנה ס"ל דאין צריך גט וא"כ ס"ל דקידושי א' קידושי ודאי ואי אמרת דשמואל מספ"ל א"כ נפקא בינייהו פלוגתא אחרת ולא מצינו שנחלקו בזה ועוד דר"א קאמר דבבעל מודה שמואל לרב וא"כ ס"ל לגמרי כרב:

בא"ד וא"ת והא פליגי תנאי וכו' עכ"ל עיין במ"ש מהרש"א והוא תימה דהתוס' מק' על מלתיה דר"א דאמר המקדש בפחות משוה פרוטה וי"ל דאי התוס' לא מק' אלא אבבא

דפחות משו"פ אמאי לא הוק"ל אבבא קמייתא דתנאי מברייתא דהריני בועליך אלא ע"כ כוונתם להקשות מהך ברייתא אכולהו בבי:

בא"ד וא"ת לרב וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ולק"מ דלשמואל אה"נ דתרתי קתני וקידשה בטעו' היינו טעות נדרים כדס"ל לעיל הגמ':

בא"ד וקידש' בטעות היינו בטעות דפחות משו"פ וכו' עכ"ל י"מ דאכתי תקשה לרב מברייתא דהריני בועליך דלא כמ"ד אינה מקודשת ואפילו למ"ד מקודשת משום דבעל דוקא ואין לומר דלר"א שאני התם דהתנאי היה בבעילה גופה הא ליתא דא"כ גם לרב נימא הכי למסקנא והתוס' לעיל בד"ה אלא כ' דלרב אפילו התנאי בבעילה ועמ"ש בחידושי' שכ' ע"כ נר' דלמ"ד מקודשת אין לדייק דדוקא בבעילה אבל בכנסה לחופה לא אלא בתנאי בשעת הכניסה דבהכי מיירי דומיא דהריני בועליך:

דף עד:

ד"ה ממאנת וכו' היינו שאם נודע לה הטעו' וכו' עכ"ל ומתני' דיבמות לא מצי למתני ממאנת בחמותו ונודע לה הטעות משום סיפא דקתני כל שיכולה למאן ולא מיאנה וע"ש בתוס' הקשה מהרש"א ז"ל מאי פריך לעיל לשמואל ממתניתין נוקמה בנודע לה הטעות ע"ש וי"ל דתי' זה של התוס' אזיל בשי' רש"י לעיל דכ' דאי טעמא משום מחלו כתובה אית לה וא"כ לא מיתוקמא מתני' בנודע לה:

בא"ד ושמואל לא ס"ל כר"ש וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א בזה לק"מ דמדקאמר נמנו וגמרו וכו' מוכח דלריש' לא בעי גט אפי' מדרבנן ומה שהק' מהר"ם שי"ף ז"ל בזה עיין למהרש"א שם ריש יבמות:

בא"ד כגון שפי' בהדיא שאינו בועל לשם קידושין עכ"ל בזה מתיישב מ"ש הר"מ בפ' ך' מה' א"ב דין י"ח דפ' כשמואל בההיא דעשרה כהנים ופ' למתני' דהוא אונן וכו' והגמ' לא אשכח לה בתרי אלא בדתדרי"ש והר"מ לא פסק כוותיה ועפ"ד התוס' הללו ניחא שפיר וא"צ למ"ש ה"ה שם:

דף עד.

(?)

גמ' תנאי שא"א לקיימו ע"י שליח וכו' הק' בס' כתובה למ"ש מור"ם בהגהה דפדיון הבן א"י לעשות ע"י שליח א"כ היכי אמרי' בקידושין מתנה ע"מ להחזיר בפ"ה מהני הא בלא"ה התנאי בטל דא"א לקיימו ע"י שליח ותי' דדוקא גבי מעשה הוא דילפי' מתנאי בגו"ר משום דמסברא. הדיבור של התנאי לא מבטל המעשה אלא מבגו"ר הוא דילפי' ולכך בעי משפטי ההנאים דומיא דבני גו"ר וכמ"ש התוס' לעיל דנ"ו אבל בדבר שהוא דיבור כגון פ"ה מסברא ידעי' דאתי דיבור ומבטל דיבור ולא בעי' משפטי התנאים עש"ב

והוא תימא דלפ"ד גבי קידושין לא בעי' משפטי התנאים שהרי קי"ל כר"י בר"פ האומר דקידושין דאתי דיבור ומבטל הקידושין אפילו שהוא דיבור שיש בו מעשה ע"ש וזה הפך דברי כל הראשונים וגם הפך משמעות הגמ' בכ"מ דגם בקידושין בעי משפטי התנאים ועיין במקובצת בנזיר די"א שתי' בקושי' התוס' שם קרוב לדברי ס' כתובה אבל לא אתי מטעמא דאתי דיבור ומבטל דיבור ע"ש ולקושייתו י"ל דס"ל כמו שנר' מדברי התוס' בפ' מי שאחזו דף ע"ה בד"ה לאפוקי דעל התנאי הוא דקפריך שיהיה אפשר לקיימו על ידי שליח ולא על המעשה וכמ"ש הרב מכתב מאליהו דקמ"ב ע"ד בכוונתם והוכיח שגם דעת רי"ו ובעל העיטור כן ע"ש מיהו כבר כתבתי בתשו' שאלה דליתא לדברי ה' מכתב מאליהו ועתה תמהני עוד מירוש' בפ"ג דקידושין ה"ג ה"ד סמפון אנא פלניא בר פלניא מקדיש לך ע"מ למכנסייך אין אתא ולא בנסגיה ולא ליהוי עלך כלום ע"ש הרי דהתנאי דכניסה דלא אפשר לקיימו ע"י שליח והוי תנאי מיהו י"ל בזה דהירוש' לית ליה האי משפט תנאי זה וכמו המק' כאן דלית ליה משפט וכו' דטעמא דחליצה משום דמחיל ובהכי ניחא דברי הירוש' בפ' מ"ח בסופו דאיתא שם הי"ד חליצה מוטעית כל שאומרים לו חלוץ והיא נותנת לך מאתים זוז אמ"ר ר' מנא אמר ע"מ נותנת והרשב"א בחי' ביבמות דק"א כ' דטעמא דר"מ דנותנת מדין שכירות ומיירי בהגון לה ע"ש ומן האמור י"ל דהירושלמי דטעמא דחליצה מוטעית כשרה משום דכי חליץ סתם אחליה לתנאי כמו המק' כאן אבל כי אמר בשעת חליצה ע"מ נותנת ומכאן סעד למ"ש מר"ן בכ"מ רפ"ו מה' אישות בדעת הר"מ דל"ל משפט זה וטעמא דחליצה משום דאחיל התנאי גם ע"פ דברי מר"ן ניחא מה שהק' ה' קרבן העדה בפ' מ"ח שם לדעת הר"מ דכל האומר ע"מ לא בעי משפטי התנאי' והרי אמרי' כאן חלוץ לה ע"מ שתתן וכו' ע"ש הא כיון שאמר ע"מ לא בעי' אפשר לקיימו ע"י שליח והר"מ גופיה בה' חליצה כ' חליצה מוטעית כגון דא"ל חלוץ לה ע"מ שתתן וכו' ע"ש ולפ"ד מר"ן הכ"מ ניחא דחליצה מטעמא דאחיל לתנאי אך לדברי ה"ה שם בפ"ו מה"א שכ' דטעמא דחליצה לדעת הר"מ משום דא"א לקיימו ע"י שליח ק' משה"ק הקה"ע ונ"ל דטעמא דבע"מ לא בעי' משפטי התנאים משום דע"מ כאומר מעכשיו וכיון דחל מעכשיו מהני אבל בלא אמר מעכשיו כיון דהמעשה אין לו חיילות אלא בקיום התנאי א"כ בעי' תנאי גמור דאלים לבטל המעשה דלא ליחול וכמ"ש ה"ה שם ולא שייכא האי טעמא אלא כי אמר ע"מ חל המעשה משעת אמירה אבל כי אמרו לו חלוץ לה ע"מ וכו' לא חל בשעת אמירתם דאכתי לא חלץ ודוקא כי אמרו לו בשעת חליצה או בשעת קידושין וגירושין מתפרש שפיר מעכשיו אבל בכה"ג דחליצה לא יתפרש מעכשיו ועיין בחי' רפ"ב דקידושין מה שהקשתי במשפטי התנאים בענין זה

דאפשר לקיימו ע"י שליח ומן האמור ניחא מה שהק' בס' אבני מלואים סי' ל"ח סק"ג לדעת הר"מ דבמעכשיו לא בעי משפטי התנאים מגמרא דפ' מ"ח דק"ו דאמרי' רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה והכא בתנאי כפול קמיפלגי והרי כל חליצה היא מעכשיו דל"מ אם יאמר לא תהיה חליצה אלא לאחר ל' יום כמו משוך פרה זו וכו' וכיון דמעכשיו היא לא בעי ת"כ ע"ש ועפ"ז ניחא דמשכחת לה בכה"ג דמיירי הגמ' לעיל מינה דאמרו לו חלוץ לה ע"מ וכו' דהתם לא מעכשיו כאמור:

דף עה.

רש"י ד"ה אבל וכו' אם אמר לה ע"מ שאין עלי מומין וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לקמן בר"פ הכותב והרא"ש בפ' הספינה דע"ז ע"א דכל תנאי שהוא לטובת הלוקח והתנה המוכר פיטומי מילי בעלמ' ולאו תנאה הוא צ"ל דהכא מיירי בשהתנית מאשה אבל רש"י דעתו כמ"ש התוס' בפ' אז"נ דס"ו דדוקא בכבר נגמר המקח בלא תנאי הוא דאמרי' פיטומי מילי בעלמא הוא:

דף עה:

מתני' אבל במומין שבגלוי וכו' כ' בהג"א דאסיפא קאי בנכנסה לרשות הבעל אבל באירוסין אפי' במומין שבגלוי לא אמרי' ראה ונתפייס אבל התוס' כ' דקאי גם ארישא ולכן הוק"ל ממילתיה דרב לעיל מבואר דס"ל דאפי' בארוסין ראה שנתפייס במומין שבגלוי וביש מרחץ ואפי' להג"א י"ל דדוקא במומין שתחת כיפת ראשה דפעמים נכסין כמ"ש בתחי' דבריו דבהכי מיירי אבל בגלויין תמיד אפילו בארוסין ידע להו וראה ונתפייס ומהתימה על הרדב"ז ח"א סי' קכ"ד שכ' בפשי' בקידש' ואח"כ נמצאו מומין שבגלוי לא אמרי' ראה ונתפיי' בארוסין ולא זכר שכ"כ בהג"א ושהתוס' חולקין בזה:

תוס' ד"ה ספק וכו' שהיה בו נגע אחר וכו' עכ"ל יש לצדד בכונתם די"ל דחזקת הגוף וחזקת טומאה כי הדדי נינהו והוי ס' וספיקא דאורייתא לחומרא ולכך טמא ור"י ס"ל דחזקת הגוף עדיפ' מחזקת טומאה ולפ"ז אין להוכיח מדבריהם דס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור כס' מהרימ"ט כאשר הוכיח הרב שב שמעתת' בשמעתא ח' ע"ש וי"ל עוד דכונתם מתורת ודאי כמו שהוכיח התי"ט בנגעים מגמר' דפ' הנחנקין ע"ש ופליגי אי זו עדיפא או זו עדיפא ועיין בגמרא דנזיר ובתוס' שם ודו"ק ועמ"ש בי"ד סי' ס"ט דין י"ג:

דף עו.

גמ' ר"א אומר רישא מנה לאביך בידי וכו' לפירש"י דחזקת גופא דאשה לא מהניא לאב צ"ל דס"ל לר"א כמ"ד בפ"ק לדברי המכשיר בה פוסל בבתה דלמ"ד מכשיר בבתה מהניא חזקה דגופא דידה לבתה ה"נ מהניא לאב מיהו ק' לר"א מ"ש מחזקת מקיה דמהניא

להטובל בו ובשלמא למ"ד לדברי המכשיר בה פוסל בבתה י"ל דמעלה עשו ביוחסין אלא לר"א ק' ועיין במהרימ"ט בחי' ובמקובצת:

תוס' ד"ה על וכו' דמוקמי' לפרה בחזקת מרא קמא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דכלה בבית חמיה איכא חזקת מרא קמא משום דיש לה שטר כתובה ע"ש ותמהני דהא קימ"ל כב"ה בסוטה בפרק ארוסה דס"ל דשטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי ועיין להכנ"הג ח"מ סי' פ"ב בכללי מיגו אות י"ח שהק' כ"הג עמ"ש התוס' בפ' חזקת דהיכא דאיכא שטר אמרי' מיגו להוציא וכל התי' שתי' בזה לא יכונו כאן דגם מ"ש דדוקא היכא דאיכא ריעותא הוא דאמרי' לאו כגבוי ה"נ איכא ריעותא דהיינו המום ולעיקר קו' מהרש"א י"מ דמאי דקאמר ותנא תונא היינו דמייתי סייעתא דלא אמרי' כל שנולד הס' ברשותו עליו הראיה מכלה בבית חמיה דמייתי הבעל ראיה אפי' בעדיין בבית אביה כפירש"י ולא יתכן שהרי התוס' לקמן דחו פירש"י דלס"ד שמואל כר"א ולא כמ"ד תברא:

בא"ד דא"כ מאי צ"ל התם לשמואל וכו' עכ"ל עיין פירשב"ם בתחילת הסוגיא בד"ה לשחיטה דמשמע מדבריו דאי הוי רובא אמרי' דסמך ארובא ולכך לא דק ע"ש:

פרק שמיני

דף עח.

ד"ה תני וכו' דאדרבה הו"ל להגיה וכו' עכ"ל לפי' קמא דרש"י דהבעיא על רישא דמתני' י"ל דמדקאמר להו ר"ג אף זו משמע אף זו כמו הדין הא' דהיינו קודם אירוסין וא"כ ע"כ דבבריית' גרסינן מוכרת כמו עד שלא נתארסה ולב' הקושיות האחרות י"ל דמאי דקאמר כמאן כב"ש קאי גם אר"ז וס"ל דגם לר"ז פליגי ר"י ור"ח בהא אלא דדחיקא ליה מילתא לר"ז לאוקומי מתני' כר"י לחוד משום דר"ח איירי בה בסיפא ורש"י נדחק בזה באוקמתא דר"פ וניחא בזה דגרסי' בברייתא קמייתא אמ"ל אף זו וכו' וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה לא כר"י וכו' דתרוייהו מודו וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דגם ר"ח מודה בארוסה מדקאמר לא השיבן וכו' ע"ש וליתא דא"כ י"ל דמאי דקאמר הגמ' ארב ושמואל וכו' היינו משום דהו"ל לרו"ש לומר אפילו ארוסה וא"כ מאי הוק"ל להתוס' לעיל במתניתין בד"ה האשה לפירש"י לכן נר' דאמרו לו דברייתא דר"ח חזרו בהם כשאמ"ל רבי מכרה עד שלא נשאת וכו' ע"ש בפירש"י:

דף עט.

גמ' אפ"ה במקום ברתה נפשה עדיפ' הלשון ק' קצת דהו"ל ל' אפ"ה נפשה עדיפא או אפילו במקום ברתה נפשה עדיפא ונ"ל במה שנחלקו אי גופו חביב עליו מבנו או בנו

חביב עליו מגופו ומ"מ לכ"ע גופי חביב עליו מבתו וזהו אפי"ה במקום ברתה וכו' לאפוקי בנו:

גמ' טעמא דכתבה ליה הא דלא פריך בפשי' מדפליגי רבנן אדרשב"ג בשטר פסים משום די"ל דמיירי בלא גילה דעתו לעדים ושטר מברחת דלעיל בגילה דעתו כדפירש"י לעיל ולכך איצטריך לדייק מדלא אמרו רבנן אלא עד שתכתוב משמע דשטר פסים בכל גוונא לא מהני:

רש"י ואי לא קנינהו וכו' לשמואל וכו' עכ"ל הא דלא פי' דפריך נמי ארשב"ג משום דפשי' די"ל דס"ל כר"ש אבל לשמואל פריך שפיר דס"ל דלית הילכתא כר"ש ומשני דאפי' לרבנן עשאוה כנכסים שאין ידועים לר"ש וס"ל לרש"י כפי' שדחו התוס':

בא"ד ויאכל פירות ויירשנ' וכו' עכ"ל משמע מתוך פי' דנכסים שאין ידועים לר"ש לא יירשנה ועיין בהר"ן בהלכות:

דף עט:

גמ' הרי עבדים ושפחות וכו' כ' התי"ט דרשב"ג ס"ל כרבנן דר"י וס"ל דדוקא בעבדים שהם שלה אמרינן שבח בית אביה אבל בשדה שאינה שלה ליכא שבח בית אביה ע"ש וק' לפ"ז אמאי נייד מלישנא קמא אימא כל"ק דבשדה שאינה שלה וכו' תמכור ואין הטעם משום דכלי קרנא אלא משום דליכא שבח בית אביה כיון דאין השרה שלה:

דף פ.

תוס' ד"ה ישבע וכו' מקשין וכו' אמאי לא חנא עכ"ל הק' הפנ"י דבגמ' בפ' בתרא דע"א אמתני' דאלו אסורין ואוסרין בכ"ש פריך וליתני אגוזי פרך ומשני הא תני ליה התם ע"ש וה"נ נימא הא דלא תני לה בהדי כל הנשבעין משום דתני לה הכא ע"ש ול"ק דהתוס' שם הקשו אמאי תני יי"ן הא כבר תני לה ותי' כיון דעיקר מכילתין היא יי"ן בדין הוא למתני אע"ג דתני להו במ"א ע"ש וה"נ דכוותה כיון דעיקרה היא שבועות הו"ל למתני' כל הנשבעין אע"ג דתני להו במ"א:

דף פ:

רש"י ד"ה והא קא רווח ביתא שאפי' עתה וכו' עכ"ל נר' מדבריו דמיירי דב' הצרות דרים בב"א וכ' במקובצת דמהכא מוכח דאין האשה בידה למחות מלדור עם צרתה בבית א' דאל"ה תתבע שלא לדור עם צרתה וממילא אין האמה משמשת צרתה משום ריוח ביתא ע"ש וי"ל דמיירי בהתנה עמה לדור עם צרתה:

תוס' ד"ה יורשי וכו' וא"ת לפ"ה וכו' עכ"ל ק"ק מאי קו' נימא דבעיא דהכא אליבא דמ"ד בחזקת יורשי הבעל וי"ל דא"כ למ"ד בחזקת יורשי האשה ק' מברייתא דפשיט מינה דקתני יורשי כתובתה חייבין בקבורתה והא קבורתה תחת נדונייתה:

דף פא.
גמ' לא ניתנה כתובה לגבות מחיים וכו' והיינו משום תנאי כתובה לכשתנשאי לאחר וכדפירש"י בד"ה מאן וק' מאי פריך רבא מלא ניתנה כתובה לגבות מחיים נוקמה לברייתא כב"ה דל"ל מדרש חכמים דסוגיא דהכא ס"ל דל"ל לב"ה לכשתנשאי ומאי דחזרו משום קו' כמ"ש התוס' וי"ל דרבא ס"ל דמאי דחזרו משום דהודו לב"ש דדרשי מדרש כתובה ואביי תרתי מק' מאן שמעת ליה הוא לב"ש דוקא ולב"ש נמי ניחא משום דס"ל כגבוי דמי:
תוס' ד"ה הרוצה וכו' דאל"ה מאי אהני ליה עכ"ל עיין להתוס' ביבמות דט"ל ע"א בד"ה אשה שדחו זה דא"כ תהיה קלה בעיניו להוציאה ועיין להב"ש סי' קס"ה ס"ק ב':
בד"ה מגרשה וכו' דאין האשה חפיצה וכו' עכ"ל
הב"ש סי' קס"ה סק"ג הק' כיון דהתנ' לטובתו יכול לו' א"א בתקנת חכמים ותי' כיון דבשעה שייבם הסכים לתקנתם שוב אינו יכול לו' אפשי ע"ש וק' מ"ש דהא דאמרי' יכולה אשה אפי' נשואה כבר לומר איני ניזונת ואיני עושה מה"ט דא"א בתקנתם כדאיתא בר"פ הכותב:
ד"ה משום וכו' וא"כ באת לידי גיבוי וכו' עכ"ל ומאי דפריך הא לא ניתנה כתוב' ליגבות מחיים הוא מכח תנאי כתובה לכשתנשאי וכדפירש"י בד"ה מאן ולא ק' מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף פא:
ד"ה ר"מ וכו' דמודה ר"מ דמטלטלי לא משתעבדי וכו' עכ"ל מוכח להדיא דס"ל לר"מ דמטלטלי משתעבדי דוקא לכתובה ולא לב"ח ועיין להרמ"ה סוף בתרא שכ' דלר"מ מטלטלי משתעבדי לכתובה כ"ש לב"ח ועיין לה' קהלת יעקב אלגאזי דק"ב:

דף פב.
ד"ה הא וכו' דדוקא בעומדת באגם וכו' עכ"ל ק"ק א"כ מאי פריך דר"י אדר"י נוקמ' להה"א דאמ' לא קנה בעומד' ברשות מקנה וי"ל דבההיא מימרא נמי קי"ל להגמ' דאמר בה ר"י אפי' בעומדת באגם כמו מימרא קמייתא ולא מיבעיא ברשות מקנה קאמר:
ד"ה והתלושין וכו' קדמה היא אמאי זכתה לרע"ק וכו' עכ"ל עיין פירש"י לעיל במשנה דנ"ד דמפרש קדמה היא ותפסה מחיים וניחא קו' התוס' דאפי' רע"ק מודה בתפסה מחיים מיהו ק' אמאי פירש"י לקמן דפ"ר דמאי דקאמר הגמ' ורע"ק ל"מ תפיסה בלשון שאלה והו"ל לפ' בלשון קושיא ע"ש בתוס' לכן נר' דרש"י ס"ל כמ"ש התוס' כאן בתי' לחלק בין גביה לשעבוד ומשנתנו לאחר מיתה מיירי ולא ס"ל כמ"ש התוס' לקמן דכיון

דהיבם מיקרי מחיים ומ"ש במשנה והוא דתפס מחיים לא לפרושי מתני' אלא דינא בעלמא קאמר וס"ל דתפיסה מחיים מהניא גם לכתובה ועיין בתוס' לקמן:

פרק תשיעי

דף פג.

ד"ה כדרב כהנא והו"ל פיטומי מילי בעלמא וכו' עכ"ל והיינו לענין שאינו מחוייב לקיים התנאי אבל לעולם דהוי תנאי לענין דקיום המעשה תלוי בתנאי דאלת"ה קשיא מתני' דקידושין ד"ס ע"א הרי את מקודשת לי ע"מ שאתן לך מאתים זוז וכ"כ הרא"ש בפ' הספינה דע"ז גבי ע"מ שתכתבו לו את השטר ועיין בהתוס' בפ' או"נ דס"ו ע"א ע"ש:

ד"ה קנו וכו' דמה יש להועיל וכו' עכ"ל ובפ' חזקת דמ"ג דמוקי לה כשקנו מידו היינו בקנו מידו בלשון מתנה ממש כפי' הרי"ף הביאו הג"א שם עיין שם:

דף פג:

גמ' או תרווייהו דוקא וכו' כ' הרא"ש דהילכת' דתרווייהו דוקא משום דיד בעל השטר על התחתונה וכ"פ הרמב"ם ז"ל ומזה הוכיח מהרח"ש ח"ב סי' ט"ו לנדונו בספיקא דדינא היכא דיש ס' אם זכה הבעל בנ"מ או לא דהבעל קרוי מוחזק לגבי הפירות ועל האשה להביא ראיה עוד הוכיח מדברי הר"מ בה' אישות ע"ש וכן נר"ל מדברי הרא"ש בתשו' כלל ו' סי' י"ח ע"ש איברא דלכאורה מהגמ' לעיל לא משמע כן דפריך ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך ומשני אביי יד בעל השטר על התחתונה ור"א משני בנכסיך וכו' הרי דר"א דבתראה הוא ס"ל דבכ"הג לא אמרי' יד בעל השטר על התחתונה וה"ט ודאי משום דהאשה נק' מוחזקת בנ"מ כיון דהגוף שלה מיהו ראיתי להריטב"א בחי' והובא במקובצת שכ' דר"א מוכיח מן ולשון לסיומי מילתא דיד בעל השטר על התחתונה בכ"הג אך בשם י"א כ' דר"א פליג עליה דאביי ואם כן לדעת י"א בספיקא ל"מ הבעל המוחזק ועיין למהר"א ששון סי' מ"ח פ' דתרווייהו דוקא וא"כ בנ"מ מקרי הבעל מוחזק:

דף פד.

גמ' לטעמיה דריב"ב קאמר וכו' הר"מ בהלכו' שמיטה ויובל כ' דאפי' דירושת הבעל דרבנן מחזיר וכו' משום דעשו חיזוק והוא תימה דא"כ מנ"ל דריב"ב ס"ל דירושת הבעל דאורייתא ונ"ל דס"ל דאי ריב"ב ס"ל ירושת הבעל דרבנן אמאי לה אשמעינן האי דינא ביורש אמו דהוא דאורייתא ולאשמעי' דאפי' בדאורייתא יחזיר משום פגם משפחה דהא קושטא הוא דאפילו בדאורייתא כן הוא כדקתני ברייתא דהמוכר קברא דאעפ"י דקנאה מדאוריי' מחזיר אלא ע"כ אלא ע"כ דירושת הבעל דאורייתא:

תוס' ד"ה מיגו וכו' דלא הוי מיגו דלא חציפי וכו' עכ"ל וצ"ל לפ"ז דהגמ' דקאמר אית לך סהדי דפרעתינהו ל"ד תרי סהדי אלא אפי' עד א':

דף פה.

רש"י ד"ה דאי חייבה וכו' והיא כופר' וכו' עכ"ל ל"ד כופרת אלא מודה במקצת דבכופר הכל לא מהפכינן השבועה בחשוד דתקנתא לתקנתא לא עבדי':

ד"ה קרענא וכו' ותרי בעי' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל ולעיל בבת ר"ח משום שבועה הוא דמפיק ממונא ואין להקשות דה"נ לישתבע לוה ומפיק השטר מהמלוה דודאי ע"א אינו קם לממון אלא דלעיל ע"י העד הוי חשוד וכבר תקנו חכמים דבחשוד שכנגדו נשבע ונוטל:

תוס' בא"ד וא"ת למאי הילכתא וכו' עכ"ל התוספות ר"פ מצות חליצה דק"א תי' בשם ר"ח דמיירי בכתוב נאמנות וס"ל דנאמנות סתם מהני לגבי ע"א ועיין להסמ"ע רס"י ע' ולהש"ך שם ע"ש:

תוס' ד"ה מרענא וכו' וא"ת למאי הילכתא וכו' עכ"ל לדעת הר"מ ברפי"ד מה' מו"ל דע"א מעיד שהוא פרוע דבעי שבועה דוקא אחר זמנו אבל בתוך זמנו נפרע בלא שבועה מתיישב קושייתם שפיר דמיירי הכא בתוך זמנו ולכך אי לאו דקי"ל בגוויה ל"מ שבועה ועיין בהרא"ש בשם ר"ח דמיירי בכ' נאמנות סתם דאפילו נאמנות סתם מהני לגבי ע"א ולא כ' נאמנות כשני עדים ולכך אי גברא דמהימנא הוא כבי תרי זוקק לשבועה ע"ש משמע דדוקא בכ' לו כב' עדים אבל בכ' לו בפי' כע"א אי גברא מהימנא הוא זוקק לשבועה ולא אמרי' כיון דנאמנות סתם מהני נגד ע"א א"כ כי אמר בפי' כע"א לטפויי אתא אפי' גברא מהימנא והיינו משום די"ל דלאו לטפויי גברא מהימנא אתא אלא לטפויי אפילו מע"א שהודה לפניו דבנאמנות סתם אפילו להסו' דמהני נגד ע"א דוקא ע"א דפירעון אבל נגד ע"א דהודאה ל"מ כמ"ש הש"ך סימן ע"א סק"ב לדעת הרא"ש לקמן דף פ"ו דסובר כר"ח עיין שם ולפי זה מ"ש ר"ח דמיירי בנאמנות סתם קושטא קאמר משום דס"ל כן וה"ה דהומ"ל בכ' בפי' נאמנות כע"א ולפ"ז אפי' לדעת הראב"ד והרא"ש לקמן דס"ל דנאמנות סתם לא מהניא נגד כ' ע"א י"ל קושית התוס' ומיירי כאן בכ' נאמנות כע"א בפי' דע"א אינו זוקק לשבועה כמ"ש הש"ך סק"ב ואי גברא מהימנא זוקק לשבועה ועיין בב"י שם בסי' ע"א שהביא מהרי"ו שדעת ר"ח כדעת הרא"ש ע"ש ולא היה צריך לזה דהרא"ש גופי' כ' כאן ולקמן דפ"ז דר"ח ס"ל כן דנאמנות סתם מהני נגד ע"א ואם כ' בפי' נאמן אפי' נגד ע"א נר' דהוי כמו שכ' כשני עדים ואפי' קי"ל בגוויה אינו זוקק לשבועה ועיין להש"ך סק"ב מ"ש על תשו' מהר"ם אלשיך סימן כ"ח ע"ש ונר' דנקט מהר"ם אלשיך כשני עדים דאז אפי' העד קי"ל בגוויה אינו משביעו דנאמנות סתם ונאמנות כע"א אי העד קי"ל בגוויה משביעו ונאמנות נגד ע"א היינו נאמנות כשני עדים:

בא"ד צ"ל שהיה רב פפא וכו' עכ"ל ק' לפ"ז מאי קאמר אע"ג דאיכא מ"ד ע"א לאו כלום הוא הא אפי' ע"א לא הוי שהיה קרובו ויש ליישב:

דף פה:

ד"ה ועוד וכו' אין מועילין זה בלא זה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דטעמא דלא אמיד לא מהני דאיכא למימר דזבנה מיניה ע"ש ור"ל אע"ג דלא אמיד איכא למימר מציאה מצא ואף על גב דבסימנא נמי איכא למימר נמי זבנה מיניה מ"מ בהצטרפות שני הטעמים מהני והתוס' בדיבור הקודם דכ' משום דליורשין לא טעי' מילתא דלא שכיחא ולא תי' דהכא שאני דאיכא שני הטעמים י"ל דמ"ש התוס' כאן דצריך ב' הטעמי' היינו לועוד דקאמר הגמ' דהק' הגמ' חדא דלא אמיד ומהני לחודיה ועוד אפי' תימא דלא מהני לחודיה מ"מ הא איכא טעמא דסימנא בהדי דלא אמיד והתוס' לעיל לטעמא א' דסגי לחודי' הוצרכו לו' דדוקא ליורש דלא טעי' ומ"מ דברי מהרש"א דחוקים ע"כ נ"ל דהק' הגמ' חדא דלא אמיד וסגי לחודיה ועוד אפי' לא סגי ונימא דלא מהני אלא לאפוקי ובנה מניה אבל אכתי יש לחוש דילמא דאיניש אחרינא הא איכא סימנא דמהני לאפוקי איניש אחרינא אבל רשב"א סובר דהג' חדא מילתא קאמר דמעיקרא דקאמר חדא דלא אמיד אינו אלא לאפוקי ועוד הא יהיב סימנא לאפוקי דלא ניחוש לאיניש אחרינא:

ד"ה המוכר וכו' וא"ת אמאי איצט' למעוטי שטרות וכו' עכ"ל י"ל בזה דאיצט' קרא להיכא שאחר שקנה הלוקח את השטר גבה מן הלוה דאע"ג דלא הוי מכר מה שגבה גבה וכדאמרי' בפ' אז"נ דס"ו ע"ב גבי רשב"ל מודה ר"נ בשמיט ואכיל וכו' והיינו משום דמחילה בטעות הוי מחילה בזביני לשי' רש"י או משום דניחא ליה דליקו בהימנותיה לשי' התוס' ע"ש וה"נ דכוותה במכירת שטרות ויש להם אונאה משום דלא ידע דמחילה כדאמרי' בפ' אז"נ ולכך איצטריך למעט שטרות מאונאה:

דף פו.

ד"ה לאשה וכו' דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת וכו' עכ"ל ק' דבפ"ק דקידושין די"ג אמרי' שעבודא ל"ד וגבי מיורשין משום נעילת דלת וי"ל דכוונתם דליכא נעילת דלת כ"כ ובהא עדיף טעמא דתנא דאשה ועי"ל דהתם כיון דמלקוחות גבי משום נעילת דלית לקוחות ויורשין בי הדדי נינהו:

ד"ה אמר וכו' דבשלמא לרב הונא וכו' עכ"ל מ"ש

מהרש"א דביתומי' גדולים שעבודא חל אמעות לר"ה תימא דמטלטלי דיתמי ל"מ לב"ח ואי אין מונחין ברשות יתמי וכר' טרפון דלעיל א"כ מאי ק"ל מקטינא דאביי דלעיל ויותר יש לכוין שזהו הצ"ע שכ' פסקי התו':

דף פו:
רש"י ד"ה ואת הבאים וכו' ונתגרשה ומתה וכו' עכ"ל כ' הרא"ש ז"ל משמע שאם היא חיה שאין הלקוחות גובין עד שתשבע היא ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלקוחות ע"ש ור"ל שאם כשאינה רוצה לישבע ישבעו הלקוחות שאינן יודעין שפרועה מיתוקמ' מתניתין שפיר בנתגרש' ולא מתה דכיון דפטורה מן השבועה נשבעין הלקוחות ולמה פירש"י מתה אלא ע"כ כשהיא אינה נשבעת כיון דפטרה יפסידו הלקוחות ועיין להפנ"י ועיין בש"ע ח"מ סי' ס"ו דין ט"ו ודוק:

דף פז.
רש"י ד"ה על הפוגמת וכ"ש משבוע' אפוטרופ' וכו' עכ"ל דל"ל דוקא פוגמת דמסקא דעתה אבל אפוטרופא לא מסקא דעתה כדבסמוך דהא אפי' אי עלה לחודה לא מסקא דעתה מ"מ מיגו דמסקא דעתה אפוגמת מסקא גם על אפוטרופא מה"ט הוא דלא קשיא קושית רב אשי על אמאן דמתני לה אסיפא הלכה מקבר בעלה וכו' כדפירש"י בסמוך ועי"ל דאי לאו דמוסיף הוא פוגמת אמאי נקט פוגמת לחוד הול"ל נמי פיטור דלאחר שנעשית אפוטרופא דשוה לפוגמת אלא ע"כ דמוסיף הוא ומודה לר"י באפוטרופא:
תוס' ד"ה מקשים וכו' עיין במהרש"א ז"ל ועמ"ש לקמן דצ"ח ע"ב ע"ש:

דף פז:
ד"ה דמיפרע וכו' עכ"ל ולא שייך כאן מיגו עכ"ל הא דלא הוי מיגו להוציא משום דאיכא שטרא ואזדו התוס' לשיטתייהו שכ' בפ' חזקת דל"ב ע"ב דהיכא דאיכא שטרא לא הוי מיגו להוציא אך ק' דהא קימ"ל כב"ה דאמרי' בסוטה דכ"ה ע"ב דשטר העומד ליגבות לאו כגבוי דמי ואמאי לא הוי מיגו להוציא ובשלמא בההיא דפ' חזקת ניחא דכבר כ' התוס' בסוטה דדוקא בכתובה הוא דסברי ב"ה דלאו כגבוי משום דס' הוא אם תבא לידי גביה אבל בש"ח מודו דכגבוי דמי אבל הכא דבכתובה מיירי אמאי לא הוי להוציא וי"ל כיון דבאלמנה או בגרושה מיירי דמי לשט"ח דלא הוי ס' אם תבא לידי גבייה ועיין בהרא"ש בשמעתין דסמוך ועיין להכנה"ג בח"מ סי' מ"ב בכללי מיגו ומן האמור ליתא למ"ש במ"א ליישב מ"ש הרדב"ז ח"א סי' ר' דשבועה דע"א מעיד שהוא פרוע מדאורייתא שהוא נגד סוגיא דשמעתין וכתבתי די"ל דדוקא הכא בכתובה הוא דקרי ליה נשבעין ונוטלין אבל בשט"ח דכיון דכגבוי דמי לא הוי ג' נשבעין ונוטלין וע"פי האמור ליתא דהכא כבר באת לידי גבייה ולאו ס' הוא אבל ממאי דפריך הא שטר שעבוד קרקעות ל"ק ע"ד הרדב"ז כמ"ש שם במ"א:
ד"ה אבל וכו' אע"ג דטעמא משום דמיפרע לא דייק וכו' עכ"ל משמע מדבריהם דאפי' בעדים דליכא מיגו איצטריך לטעמא דמיפרע לא דייק ודלא כמהרש"א בדיבור שאח"ז

שכ' בפוחתת דליכא טעמא דלא דייק ליה מנה במיגו דמשמע דלא ק"ל אלא משום דאיכא מיגו:

בא"ד משום דס"ד וכו' קמ"ל עכ"ל משמע דקמ"ל דאפי' זכור מקצת הפריעה אמרי' דמפרע לא דייק על השאר וק"ל מ"ש מהא דאמרינן בפרק כל הנשבעין דמ"ה ע"ב גבי שכיר דנשבע ונוטל דאם שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לו' לא שכרתיך מעולם יכול לו' נתתי שכרך והקשו בתוס' הא לא שייך מיגו אלא היכא דחושדו דמשקר אבל הכא אמרי' דשכוח הוא משום דטרוד בפועליו ותי' כיון דטעון ברי ואומר שלא שכח אין לנו להחזיקו במשקר כיון דאית ליה מיגו ע"ש הרי היכא דאית ליה מיגו וטוען ברי לא אמרי' דטרוד בפועליו וא"כ ה"נ אפי' דמיפרע לא דייק כיון דטוען ברי דדייק ואית ליה מיגו מהימן ואמאי פגמו שלא בערים נשבע מ"ש משכרו שלא בעדים ונ"ל דהכא דקאמר משיב אבידה הוא לאו דהוי מיגו דודאי לא הוי מיגו דהא אפי' אמר שלא פרעו כלל אי אמר ליה אשתבע לי משתבע כל כך מליה בשטר וכן ראיתי בס' בשמים ראש סי' נ' שכ' בטעמו של הר"מ ברפי"ד מה' מו"ל שכ' בפוגם שטרו בתוך זמנו אינו נשבע לאו מטעמא דחזקה אלא משום דבת"ז אית ליה מיגו דאי אמר לא נפרע כלל נוטל בלא שבועה אבל לאח"ז לא הוי מיגו דהא אפי' אמר לא פרעו כלל אי אמר ליה אשתבע לי משתבע ע"ש וא"כ מ"ש בגמ' כאן לאחר זמנו דהוי משיב אבידה ע"כ לאו דהוי מיגו אלא דהוי משיב אבידה כיון דהול"ל לא נפרע כלל ושטרא מסייע ליה וכ"הג כ' התוס' בפ"ק דמציעא ד"ד ע"ב בד"ה לעולם דאע"ג דשתים חייב חשיב ר"ע משיב אבידה דכשאומר ב' נר' יותר נאמן מפני שהשטר מסייעו ע"ש וה"נ דכוותה אפי' דלא הוי מיגו מחשב משיב אבידה מפני שהשטר מסייעו וא"כ י"ל דלא כ' התוס' גבי שכיר כיון דטוען ברי אין לנו להחזיקו במשקר אלא היכא דאית ליה מיגו גמור אבל הכא דלא הוי מיגו אלא משיב אבידה בעלמא הוא אמרי' דלא דייק אפילו טוען ברי ולפ"ז יש להוכיח מדברי התוס' דכ"הג דלאח"ז לא חשיב מיגו כדברי הבשמים ראש מיהו במ"ש בטעמו של הר"מ בתוך זמנו עמ"ש בחי' בשבועות דמ"א ע"א:

דף פח.

ד"ה היכי וכו' תימא מאי קושיא הא פלוגתא היא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דמקשים אלישנא דגמ' דפריך היכי סמיך וכו' דמשמע דפריך ולא אפירעון הא' היכי מוקי ליה במלוה:

ד"ה ורבא וכו' אע"ג דמקשה מינה בערכין וכו' עכ"ל לפי מה שהוגה בגמ' הכא רבא באלף ל"ק דהתם פריך רבא אדרבא ודחיקא ליה למימר הא דידיה הא דרביה:

דף פח:
ד"ה ב"ד וכו' ס"ל כשמואל וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל אע"ג דתני נפרעת מן היתומים אצט' למתני נפרעת שלא בפניו לרבותא דס"ד ליחוש לצררי ואפי' בשבועה לא שקיל כמ"ש התוס' שם ע"ש וק' דא"כ לא ליתני לה במשנתנו אלא במתניתין דשבועות לפמ"ש התוס' לעיל דפ"ז ע"ב בד"ה ואלו וי"ל דעיקר דינא הוא אכתובה אלא דנכלל בהדי דין המזונות ובכתובה עיקר חידושא הוא דאין נוטלת אלא בשבועה:
ד"ה וקמיפלגי וכו' ומתני' כגון שמינה בעלה לאחר מיתה וכו' עכ"ל ולמ"ד מינהו אבי יתומים לא ישבע משום דממנעי ה"נ שייך האי טעמא אע"ג דאין ממנין אשה אפטרופוס היינו מינוי ב"ד אבל אבי יתומים ממנה אפי' אשה כדאיתא שם בהניזקין:
גמ' לאפוקי ר"א ומחלוקתו כ' הרא"ש ז"ל רב אלפס פ' כת"ק ור"ח פ' כר"ש וגם ר"ת עשה מעשה כר"ש ונראין דבריהם וראיותיהן וגם כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא לא עבדי עובד' לחייבה שבועה ע"ש ומהרימ"ט ח"א סי' קנ"א הוכיח מדברי הרא"ש הללו דאין משביעין מס' בדבר שהוא פלוגתא דרבוותא אפי' בא להוציא אין אומרין השבע מס' וטול שהרי כ' הרא"ש מס' ל"מ שבוע' אע"פ שהאשה באת להוציא ע"ש ודבריו תמוהים דהרא"ש לא קאי אלא אם לא תבעה כתובתה דלהרי"ף פ' כת"ק ומשביעין אותה אם לא כ' פיטור מיורשיה ור"ח פ' כר"ש ובזה הוא שעשה ר"ת מעשה וע"ז כ' כיון דפלוגתא דרבוותא אין משביעין אותה אבל לעיל מזה קאי אתבעה כתובתה וכ' מחלוקת הרי"ף ור"ח באם פיטר מיורשיה ושם לא כ' ד"ז דמספק אין משביעין אותה ואכתי יש להסתפק אם בא להוציא אם אמרי' ליה השבע מס' וטול:

דף פט.
תוס' ד"ה הוציאה וכו' כגון שיש עדים שנשרפה וכו' עכ"ל והיינו שנשרפה אחר הגירושין ולכך לא חיישי' שמא אח"כ כתב לה כדחיישינן לעיל בפ"ב והביאו התוס' לקמן בד"ה במקום והגמ' שם לעיל הו"מ לשנויי שנשרפה אח"כ כמ"ש התוס' שם:
ד"ה מיגו וכו' אבל תובעת כתובתה לא מהימנא וכו' עכ"ל ובהכי ניחא מה שהק' במס' מכות התוס' ד"ג ע"א אמתני' דמעידין אנו באיש פלוני שגירש אשתו וכו' ע"ש:

דף פט:
ד"ה יכול וכו' יתחייב בשאר וכסות וכו' עכ"ל עיין להתוס' בריש מכות אמתני' דמעידין אנו בא"פ שגירש אשתו שהק' ותי' כתי' כאן ועוד תי' כשמעשה ידיה ספקי למזונות ועיין בקמא דפ"ט ע"א בגמ' מייתי ברייתא דמעידין שגירש ונתן לה כתובתה ושם אין לתרץ אלא במעשי"ד מספיקין ודוק:

פרק עשירי

דף צ.

גמ' דאי ס"ד טרפה ממשעבדי ליתו בני א' ולטרפינהו ק"ק כיון דטעמא דטרפה ממשעבדי משום דיסבון תנן והוו כב"ח אמאי לא פריך טפי אמאי שניה ויורשיה קודמין הול"ל יורשי הא' קודמין דהוי"ל ב"ח קדום וי"ל דנקט לשון טרפה משום דבעי לדיוקי דינא דטרפה ממש עבדי ועיי"ל דפריך אפילו נימא דמיירי מתני' בקדמו וגבו ואפי' ללישנא דלעיל דמה שגבו גבו היינו בחייה משום חינא כמ"ש התוס' לעיל אבל מיורשיה דלא שייך חינא טרפי שפיר:

רש"י ד"ה כי פליגי וכו' כיון דהנהו גופייהו קשקלי וכו' עכ"ל משמע דאי הב' עדיין חיה דהשתא הנהו לא שקלי אלא היא הוי כב"ח ולכ"ע הוי מותר ואין להקשות כיון דבעודה חיה בשעת מיתת אביהם הויא מותר וזכו בני הא' בכתובת אמן אמאי כי מתה לא הוי מותר כיון דכבר זכו בני הא בשעת מיתת אביהם דמ"ש ממרובין ונתמעטו דאמרי' לקמן כבר זכו בני הא' די"ל דהכא כיון דעדיין לא גבתה כל הנכסים משועבדין לכתובתה ואין להם זכות ליטול כתובת בנין דכרין עד שתתפרע השניה כתובתה דכל זמן שלא תבעה כתובתה כל הנכסים משועבדין לה ולהכי לא אמרינן כבר זכו בשעת מיתת אביהן אבל במרובין ונתמעטו דלקמן בשניהם כתובת ב"ד איתמר אבל אין לתרץ דרש"י ס"ל כהסוברי' ברי' שהביא הרא"ש דבחיי הב' ל"ל כתובת ב"ד כלל והחולקים דס"ל דאפי' בחיי הב' יש להם כתובת ב"ד מפרשי' דלא כפירש"י אלא דטעמא דב"ח לכ"ע נעשה מותר משום דמצוה לפרוע חוב אביהן משא"כ בכתובה וכמ"ש במקובצת ע"ש דלפי פירש"י לקמן במועטין ונתרבו דכבר זכו בני השניה בשעת מיתה ע"כ דס"ל דבחיי הב' נמי אית להו כב"ד דאי ל"ל בחייה אמאי נוטלין לאחר מיתתה הא כבר זכו בני הב' וע"ש בהרא"ש:

דף צא.

גמ' אלא לאשמועי' כתובה נעשית מותר לחברתה י"מ להסוברים שכ' הרא"ש דגם בחיי שנייה יש להם לבני הא' כתובת ב"ד מאי פריך הגמ' נימא אי אשמעי' נעשית מותר הו"א דוקא בעדיין חיה דלאו הנהו קשקלו והוו כב"ח דנעשה מותר מה"ט כדפירש"י לעיל אבל א' בחייו וא' במותו כיון דמתה הב' אינה נעשית מותר כיון דהנהו קשקלי להכי אשמעי' א' בחייו וא' במותו כדי לאשמועי' עלה דנעשית מותר אפי' בכה"ג ולק"מ דא"כ לא הול"ל יש להם כתובת ב"ד אלא הני הול"ל א' בחייו וא' במותו כתובה נעשית מותר לחברתה:

תוס' ד"ה אלא וכו' א"כ הדק"ל וכו' עכ"ל ואין לתרץ דהמתרץ דקא' אלא הכא בפחות מדינר כוונתו לומר ואיפוך אלא דעדיין לא אסיק למילתי' ופריך ליה והא כ"ש דינר קאמר ולא הבין דברי המתרץ ועדיפא מינה פריך ליה וכמ"ש התוס' בדיבור הקודם דהא ליתא דאי המתרץ כיון לומר איפוך אמאי נייד משינוייא קמא משום פירכא דכיון שיש שם דינר מבע"ל הו"ל לשנויי איפוך ותו לא:

דף צא:

רש"י ד"ה דזבנא וכו' שהיתה נשואה לאחר וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ונ"ל דאם היא עדיין נשואה לאביו א"כ במיתת אביו נפלו נכסים קמי דידיה וכשהוא פורע לה יותר ממה שקיבל ממנו מחזי כאגר נטר והוי ריבית משא"כ לאחר:

דף צב.

רש"י ד"ה ופייסיה בשביל ראובן שבאחריו' מכרה לו עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל ד"ה מאי דרמי ב"ח ס"ל דלא מצי לוקח לסלוקי בזוזי ע"כ דפייסיה והבא מרצונו של הב"ח ע"י פיוס אבל רש"י ס"ל דאפי' רמי ב"ח לעיל ס"ל דמצי לסלוקי ואין לו' לעיל מיירי שלא באחריות שהרי אמרי' עלה בגמ' לעיל וטירפא בכמה כתבינן מיהו בפ' המקבל דק"י דאמרי' בגמ' הניחא למ"נ וכו' פירש"י פלוגתא היא בכתובות בפרק הכותב והוגה שם בספרים בפ' מי שהיה נשוי נר' דס"ל לרש"י כמ"ש התוס' דרמי ב"ח ס"ל דלא מצי לסלוקי אפילו באחריות וק' דמפירש"י כאן מוכח דרמי ב"ח ס"ל מצי לסלוקי מיהא באחריות לפמ"ש מהרש"א בכוונתו וצ"ל דלעיל מיירי בלוקח שדה שנייה שלא באחריות ומאי דאמרי' וטירפא בכמה כתבי' הוא על הלוקח הא' וי"ל דלוקח הא' הוא באחריות אבל לוקח ב' שלא באחריות ולפ"ז רש"י והתוס' בחדא שיטה קיימי ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה ראובן שמכר כל שדותיו:

תוס' ד"ה ראובן וכו' ואומר ר' דזקפו וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל די"ל דאי לאו מצי למימר תפיסנא ליה מחיים כההוא בקרא ומלוג' דשטרי ע"ש ולא דמיא כלל דשאני התם דכבר מחוייב הא' מחיים ומהניא תפיסה אבל הכא לא נתחייב לו מחיים עד לאחר מיתה שפרע לב"ח ולא מהני תפיסה וכמ"ש התוס' בד"ה ופייסיה דהיכא דעדיין לא פייסיה אינו יכול לעכב המעות וכדאמרי' לקמן א"ד אפי' באחריות דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם מיהו יש לקיים דברי מהרש"א לל"ק דלקמן דדוקא שלא באחריות:

ד"ה ראובן שמכר כל שדותיו וכו' בהך תקנתא לא ניחא ליה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א אע"ג דחוזר לוי עליו מ"מ ניחא ליה דתיקו ארעא בידיה והיינו ע"י שיפרע מעות ללוי וק' דא"כ אמאי יאמר לא ניחא ליה יסלק הב"ח בזוזי דהא רבא גופיה ס"ל לעיל דלוקח מצי לסלוקי לב"ח בזוזי וי"ל דהתו' כתבו בסמוך דהכא ביתמי מיירי דמת ראובן וכיון דמכר

כל שדותיו ומטלטלי דיתמי ל"מ לב"ח ואין יכול לחזור על היתומים הוי לגבי ראובן כלוקח שלא באחריות וכבר כ' מהרש"א לעיל בפירש"י בד"ה ופייסיה דבלוקח שלא באחריות לא מצי לסלוקי הב"ח בזוזי אבל ללוי שלקח ממנו מסלקו בזוזי ומצי למימר לא ניחא ליה בהך תקנתא והא דרצה גובה משמעון היינו משום דכיון דלא נשאר ביד שמעון אלא אחת לא מצי למימר לא ניחא לי כדאיתא בקמא ד"ח ע"ב ע"ש שבחירה ביד הב"ח ומכאן סיוע למ"ש הסמ"ע סי' קי"ט סק"ל ע"ש ומ"מ נ"ל בדברי התוס' דלא כמהרש"א אלא דהשתא דכבר מכר ללוי ולא נשאר ביד שמעון אלא אחת לא מצי שמעון לו' לא ניחא לי אלא כלפי שכ' רש"י דמשעה שקנאה שמעון נסתלק שעבודך לזה כ' בשם רב"י דבשעה שהיו ביד שמעון לא נסתלק שעבודו דהא יכול שמעון בעודן בידו לו' לא ניחא לי:

דף צב:

ד"ה דינא וכו' אית ליה ארעא אחריתי וכו' עכ"ל משה"ק מהרש"א נימא דשמעתין בדלית ליה ארעא אחריתי לק"מ דא"כ למ"ל טעמא דתרעומת הא מצי מפצי' ליה כי היכי דמעמידה בפני ב"ח ולישנא קמא אמאי פליגי בהא וכ"כ במקובצת בשמעתין דע"כ מיירי בדאית ליה אחריתי דאי לית ליה למ"ל טעמא דתרעומת והא דלא חזר עליה הב"ח דהא בני חרי היא משום דמיירי דזה השדה שמכר ראובן לשמעון היא אפותיקי אצלו ע"ש ותי' מהרש"א ז"ל אינו מבורר לי:

דף צג.

ד"ה מאי לאו פיחתו וכו' דבטביחה ועומדת לטביחה מאי קמ"ל כ' מהרש"א ז"ל דהמק' שהק' מברייתא דב' שהטילו וס"ד דמיירי בשור לחרישה ועומד לטביחה ע"כ דמוקי למשנתנו בשור לטביחה ועומד לטביחה וס"ל דלאו מילתא דפשיטא ופליג בהא על ס' המק' שהק' ממשנתנו ע"ש וא"צ לזה אלא דהמק' שהק' מברייתא פשיט"ל דמשנתנו בהותירו זוזי חדתי כשינוייא דגמ' ולא שייך לאקשויי בהא ליפלוג ולתני בדידה:

דף צד.

ד"ה שנמצאת וכו' דאפי' לא נמצאת פליגי וכו' עכ"ל ר"ל בנמצאת נמי פליגי לענין שבועה ובשכבר גבי דהתוס' לא הקשו אפירש"י אלא משום דמסתמא קודם גביה מיירי מדקתני לא וכו' ולישנא דמתניתין מיתוקם בנמצאת שאינה שלו לפיר"ח ודלא כמהרש"א ז"ל:

בא"ד ואור"ת דמשביעין וכו' עכ"ל גם לפירש"י השבועה היא שלא התפיסה צררי אלא דלפי' רש"י כיון דכבר נמצאת שאינה שלו כשאין משביעין אותה יעלה על דעתה דהדרא ג' עלווה ומפסד' לה וכדפירש"י אבל לפיר"ת דבשלא נמצאת מיירי לא יעלה על דעתה

ד"ז וא"כ שבועה מאי אהני לה ולהכי הוכרח ר"ת לו' דמ"מ אהני דאי אתפסה צררי תפרוש ולזה כיון מהרש"ל ודלא כמהרש"א ז"ל:

בא"ד וס"ל כרבנן עכ"ל אין רצונם לו' דפליגי ן' ננס ורבנן בין ביתומים גדולים וקטנים וכן ננס כאביי קשישא ומ"ד אין נזקקין ס"ל כרבנן בין בקטנים בין בגדולים ומוקי להנך משניות דלא תפרע אלא בשבועה כבן ננס בין בגדולים בין בקטנים ואיהו לא ס"ל כהנך משניות אלא כרבנן דא"כ מאי פריך בר"פ שום היתומים למ"ד אין נזקקין ממתני' דשום היתומים נוקי לה כבן ננס כמו הך דלא תפרע אלא בשבועה ואיהו דאמר כרבנן אלא ר"ל דלעולם דחיקא מילתא טובא דלא ס"ל כסתם מתניתין אלא דמ"ד אין נזקקין ס"ל כרבנן בקטנים וכבן ננס בגדולים ומוקי להך דלא תפרע אלא בשבועה בגדולים אבל הך דשום היתומים ליכא לאוקומי בגדולים כמ"ש התוס' לעיל ולכך פריך מינה ומ"ש התוס' ואיהו ס"ל כרבנן היינו בקטני' וכ"כ מהרש"ל ע"ש שהוכיח כן מדברי התוס' לעיל דלא מוקמי ההיא דלא תפרע אלא בגדולים:

דף צה.

גמ' וכי כתבה ליה מאי הוי והתניא וכו' ק' מאי פריך אפי' אי הוי כנשואה כמ"ש התוס' מ"מ בסילוק מהני דאין לה עליו אלא שעבוד ודין ודברים הוי לשון סילוק אבל בברייתא דמיירי בשותפ' צריך לשון מתנה וקנין ולא לשון סילוק ולכך לא מהני וי"ל כיון דידה כידו כמ"ש התוס' עדיף משעבוד ול"מ לשון סילוק מיהו אכתי יל"ד דמאי דפריך בתר הכי קני מאי הוי דאמאי תלי לה להאי ירכא בקנין הא אגופה דמתני' לחודה ליפרוך תימא נחת רוח עשיתי לבעלי ע"כ נר' ליישב הכל במ"ש התוס' בד"ה כתבה דמאי דאמרי' דבשט' אי' לו' נ"ר עשיתי לבעלי היינו שכתבה שהיא עצמה מכרה וא"כ י"ל דהגמ' מעיקרא מכח קו' תימא נר' וכו' הוה סבור דע"כ מתני' במנרה היא עצמה ולכך פריך מברייתא דהאומר לחבירו דלשון דו"ד לאו לשון מכר ומשני בשקנו מידה ור"ל דלעולם בלשון סילוק לבד מיירי מתני' ולא תקשה תימא נר' וכו' דבקנו מידה לא מציא אמרה ולכך פריך וכי קנו מידה מאי הוי וכו' ומשני הא ר"מ וכו' ולפ"ז היכא דמהני לשון סילוק מהני לשון דו"ד בלא קנין מיהו הר"מ בפי"ז מה"א פסק לדין דמשנתנו בקנין ע"ש:

רש"י ד"ה טירפא וכו' שהרי מכרה לו באחריו עכ"ל אע"ג דהכא נמצאת שאינה שלו ואיכא למ"ד בפ' חזקת דאפי' מכרה שלא באחריות אם נמצאת שאינה שלו חוזר עליו ה"נ מניה דמוכר אבל טירפא אינו טורפ' מלקוחות דהוי כמלוה ע"כ כדמוכח מדברי התוס' לקמן דצ"ו ע"א בד"ה אלמנה ולכך כ' דמיירי במכרה באחריות:

פרק אחד עשר

דף צה:

תוס' ד"ה ואין וכו' כגון דליכא אלא מטלטלי וכו' עכ"ל כ' בפסקי התוס' דיורשיה חייבין בקבורתה כיון דאלו הי"ל מקרקעי הוו ירתי אע"ג דהשתא לא ירתי והר"מ בפי"ח מה"א דין ו' כ' דאין יורשיה חייבין בקבורתה אלא כשנשבעה אבל לא נשבעה אין חייבין ולא אמרי' כיון דאלו נשבעה וכו' הרי דחולק ע"ד הפסקי התוס' ויש לחלק בדבר ועיין בהשגת הראב"ד שם וראיתי במגדל עז שם דהכריחו להר"מ מלישנא דמתני' בכפל הלשון דקתני יורשיה יורשי כתובתה אלא דאתא לאשמעי' יורשיה דוקא בזמן שיורשי כתובתה ע"ש והוא תימה דא"כ היכי דייק הגמ' מדקתני יורשיה יורשי כתובתה איזהו אלמנה שיש לה ב' יורשין זו יבמה והא אצט' למתני יורשיה יורשי כתובת' לאשמעי' דדוקא בזמן שיורשי כתובתה:

דף צו.

גמ' בעי יתומים אמרו וכו' פירש"י דמי מזונות לשנה הבאה ולפ"ז מאי דקתני בברייתא נשאת ר"ל דהשתא ודאי על העבר הוא ועיקר החילוקים הוא בין להבא לשעבר ול"ד נשאת ע"ד מ"ש מהר"ם שי"ף בתוס' מיהו מ"ש רש"י בד"ה עליו דמנשאת אין הנכסים ברשותה ק' להולמו לפ"ז וצ"ל דמ"ש שם הוא לפי' המ"א שחזר בו רש"י לשעבר כמ"ש במקובצת:

דף צו:

ד"ה נכסי וכו' א"נ מזונות שאני וכו' עד שתתבע וכו' עכ"ל ק"ל דהא כ' התוס' בדיבור שאח"ז דאפי' תבעה כתובתה נכסי' בחזקתה והשתא קשיא תבעה כתובתה ותובעת מזונות של העבר אמאי נכסים בחזקתה מ"ש מכתובה כיון דהשתא דתבע' כתובה שוב אין לה מזונות ואין לו' כיון שקודם שתבעה היו נכסים בחזקתה לא פקעה חזקתה דאם כן אמאי הוצרכו לו' טעמא דמזונות משום דכל שעה וכו' הא בלא"ה כיון שהיו בחזקתה קודם שעבר זמנם לא פקעא תו חזקתה ויש ליישב:

ד"ה דר"י וכו' דלא שייך טעמא דמה הועילו וכו'

עכ"ל היינו טעמא דמה הועילו למאן דל"ל הטוען אחר מעב"ד לא אמר כלום אבל למאן דאית ליה לאו מטעמא דמה הועילו ועכ"ל טעמא דשתקה כמ"ש בד"ה יתומים והכא לפום אוקמתא הלזו כ"מ ול"ל הטוען אחר מעב"ד לא אבל לעיל בבעיא דר"י דאיהו ס"ל הטוען אחר מעשה ב"ד צ"ל טעמא דשתקה ועיין למהרש"א בד"ה נכסי:

דף צז.
ד"ה וסמך וכו' וא"ת ומאי נ"ל מינה וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל נימא דלא לקריוה רעבתנותא ל"ק דדוקא לעיל דקושטא הוא דמכרה לכתובה וכבר מכרה למזונו' ואם לא תפרש אלא לכתובה יהיו סבורים שהכל מכרה למזונות והוו מזונות יותר מהראוי לה והוי רעבתנותא אבל הכא דמוכרת השאר כדי מזונותיה דוקא לא שייך רעבתנותא כלל:

דף צז:
ד"ה בתולה וכו' אכתי ק' מהא דאמר וכו' ולהאי תנא אמאי אצט' וכו' עכ"ל ר"ל להך תנא דהתם דאמר אין בתולה אלא נערה ולהאי תנא דאמר בתולה שלימה משמע אמאי אצט' נערה בתול' בכ"מ ואתרווייהו מק' אבל מה שמק' בסה"ד מקנס דאמרי' דמודה ר' וכו' אמאי הא כתיב בתולה אינו אלא להך תנא דאמר אין בתולה אלא נערה אבל להאי תנא דשמעתין דאמר בתולה שלימה משמע ל"ק מקנס דכבר תי' בתחילת הדיבור דההיא בתולה אצטרי' לדרשא דפ' א"נ דתנא דשמעתין י"ל דלא קאמר בתולה שלימה משמע אלא אי בתולה מיותר אבל להך תנא דהתם דאמר אין בתולה אלא נערה מדכתיב והנערה טובת מראה מאד בתולה וכו' אפילו לא מיותר אין בתולה אלא נערה ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף צח.
ד"ה מוכרת וכו' מן הארוסין כר"ש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועמ"ש הוא עצמו לעיל בד"ה אלמנה דלפי הקמ"ל נהפכה הסברא ע"ש ולעיקר קושיתו י"ל דלהאי תי' דההיא דהשולח ר"ש היא י"ל דהתנא בא לסתום כר"ש ול"ק קו' התוספות לעיל אלא למסקנא דהכא דמוכרת שלא בב"ד צריכה שבועה:
ד"ה אמר וכו' חדא דבשליח ב"ד מוקמי' לה כמו שפי' ר"ת וכו' עכ"ל ר"ל כמ"ש ר"ת בעיקר פלוגתא דשליח כדיינים או באלמנה אע"ג דסתמא קאמר שליח ופי' ר"ת שליח ב"ד ה"נ מאי דקאמר ה"מ שליח וכו' י"ל בשליח ב"ד קאמר וס"ל כמ"ד שליח כדיינים:

דף צח:
רש"י ד"ה שיש וכו' י"ל לשליח ניתנה וי"ל לבעל המעו' ניתנה וכו' עכ"ל הא דלא אמרי' כאן שודא דדייני י"ל משום דהכא אינו מכיר לבעל המעות דהשליח אינו מוכרח שיודיעו מי בעל המעות וליכא שודא והא דלא אמרי' הממע"ה כיון דהשליח תפוס משום דהשליח אינו טוען ברי והוי תפיסת ס' אחר שנולד הס' דלא מהניא התפיסה ומ"ש התוס' בד"ה אמר וכו' הטעם דפי' הוא עיקר דמוחזק ידו על העליונה וחולקין ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף צט.
תוס' ד"ה אמר וכו' והכא מיירי בשכבר חתמו וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ודבריו מוכרחים הם לגי' ר"ח דבסמוך דהכא בסתמא מיירי אבל כאן בפי' ר"ת א"צ דהא לא אמר ר"ה לא' ולא לב' אלא רגלי דעתיה דאמר לא' אבל בסתמא מודה ר"ה דאפי' לב' והיינו בשכבר מכר לר"ת אבל בעדין לא מכר הכל בעיא היא לעיל ומשה"ק מהרש"א ז"ל לפיר"ת מאי מייתי ממתני' דהיתה כתובתה ד' מאות זוז הא התם מכר הכל לק"מ דמכר האחרון דמנה ודינר בטל וצריך לקנין אחר הוי כמו לא מכרה הכל:

דף ק.
ד"ה ורבא וכו' ולעיל דאמר ר"נ וכו' ביותר משתות מיירי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלא ניחא להו לאוקמה לענין דמחזיר אונאה משום דא"כ מאי פריך לעיל ואמר מר אין אונאה לקרקעות נימא דלענין נקנה המקח קאמר אין אונאה לקרקעות ע"ש ולפמ"ש התוס' עצמן לעיל דמדברי ר"נ גבי מצרן שוה מנה במאתים פריך ע"ש ע"כ דגם הונאה אינו מחזיר דהא קנאו המצרן במאתים וי"ל דהתוס' כאן ניחא להו לאוקומה להיא דלעיל ביותר משתות דהשתא א"ש גם לפירש"י לעיל דממתני' דאין אונאה לקרקעות פריך ועי"ל מדמייתי עלה לעיל מתני' דתרו' משמע דלענין נקנה המקח קאמ' ולא לענין אונא':

דף ק:
רש"י ד"ה ולא פירות וכו' והאי לא הרי ביה ואותבינך לאנתו וכו' עכ"ל היינו דשנייה אבל באילונית וממאנת קרי' ביה ואותבינך לאנתו אם ירצה ולהאי לישנא דפירות ממש קאמר עיקר חידושא הוא לשניה ולהכי בפי' קמא פירש"י טעמא משום דתנאי כתובה בבתובה ולא פי' משום דלא קרינן ביה ואותבינך לאנתו משום דבאילונית וממאנת לא שייך האי טעמא:
ד"ה ולא בלאות שחקי בגדים שהביאה לו וכו' עכ"ל משמע דבצ"ב מפ"ל למתני' והיינו לר"נ דלקמן דאמר פירא הוי אבל לשמואל מפ"ל למתנו' בנ"מ אבל צ"כ אית לה:

דף קא.
תוס' ד"ה אלימא וכו' למה יש לו לשלם פירו' שאכל וכו' עכ"ל והגמ' גופיה דלא מוקי לה כדין משום דאפי' אי לא קשיא קו' איפכא אכתי קשיא בצ"ב אמאי אית לה וה"ה דהו"מ לאוכוחי ממילתא דשמואל גופיה דאי בכדין מיירי מאי איריא הני בכל אשה נמי לית לה כיון דכדין אכל אלא משום די"ל דהגמרא בלא"ה פריך שפיר אמילתא דשמואל ולמסקנא דמוקמינן לה בשניה א"ש דאשמעי' בשניה דלא קנסי' ליה אבל בשאר נשים פשיטא דלית לה כיון דכדין אכל:

פרק שנים עשר

דף קב.

ד"ה אליבא וכו' אבל לפי' הקו' וכו' ומסר לו השטר בפני עדים וכו' עכ"ל לפ"ז דגבי ערב במסר לו בעדים מיירי ואפ"ה אינו גובה אלא מכני חרי צ"ל דפלוגתא דר"י ור"ל בב"ח פליגי אבל לא גבי ממשעבדי אפי' לר"י וכי פריך ממתני' דהנושא וס"ד דבהכי מיירי אינו גובה אלא מב"ח וסיפא דמתני' דקתני גובה ממשעבדי בשטר גמור מיירי דלא כדמשמע מדברי התוס' לעיל בד"ה חייב ע"ש במהרש"א ז"ל:

בא"ד וא"ת אמאי לא הוי שעבוד וכו' עכ"ל ר"ל אמאי לא גבי ממשעבדי וע"י עידי מסירה גובה אפי' ממשעבדי כמ"ש בסמוך ותי' משום דלא הוי שטר גמור וחזרו בסמוך והקשו קו' זו בעצמה לפיר"ת דבשטר גמור מיירי אבל לבן ננס דליגבי מיהא מב"ח לא הוק"ל כלל מעיקרא אפי' לפירש"י דלא כמהרש"א ול"ק גם מה שהק' מהרש"א בסה"ד:

דף קב:

ד"ה ניתנו וכו' ואין פוסקין אלא מדעת שניהם מדעת גומר הפסיקה וכו' עכ"ל ואע"ג דלמאי דמשני בשטר אירוסין וכדר"פ היינו מדעת השטר נמי דהא טעמיה דר"פ משום דאיתקש הויה ליציאה ולאו דומיא דרישא דכותבין שטר ללוה מ"מ לא ניחא ליה לאוקמה בשטרי פסיקתא ומדעת השטר משום כיון דבשטרי פסיקתא י"ל מדעת גומר הפסיקה וי"ל מדעת השטר הי"ל לתנא לפרש בהדיא אכל בשטרי אירוסין אין לטעות ואין צריך לפ':

ד"ה אימר וכו' ומפ' ר"ל משום שאין כותבין וכו' עכ"ל והא דלא הוק"ל כן למ"ד לפי שאין קצובין משום דלדידיה אצ"ל טעמא דצררי אלא דמזון הבנות משום שאין קצובין ובת אשתו משום דקצובין וא"צ לאוקמ' בשקנו מידו וכמ"ש התוס' בדיבור הקודם וכי קצובין אפי' לא נכתב גובה ממשעבדי שהרי סוגיא דגיטין אזלא כמסקנא דלא ניתנו ליכתב כמ"ש מהרש"א לעיל בריש פרקין והטעם עפירש"י והתוס' שם בגיטין וסוגיא דשמעתין אזלא כמ"ד לפי שאין כתובין:

דף קד.

גמ' אבל שטר כתובה יוצא מתחת ידה וכו' והיינו דלא אמרינן מסתמא מחלה כדפירש"י וש"מ דאי מחלה מהניא מחילה אפי' שטר בידה והטור ח"מ ססי"ב כ' משם הר' ישעיה דבמלוה בשטר ל"מ מחילה בלא קנין ובלא חזרת שטר וצ"ל דמפ' הר"י דמאי דאמרינן אבל שטר כתובה וכו' היינו אפי' מחלה בפי' ל"מ דבעינן חזרת שטר דלא כפירש"י ור"א פליג דמהניא מחילה ופ' כרב:

תוס' ד"ה ה"ד וכו' אמאי לא דייק כ"כ במתני' וכו' עכ"ל הא דלא הקשו כן לעיל גבי פירכא דב"ח משום דפשיט"ל די"ל בעידי מיתה אבל הכא ק"ל שפיר דבגרושה נמי נימא בגט ואמאי קאמר דנקיטא כתובה ותי' דנקיטא כתובה דקאמר היינו גט ואין צריך למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף קד:

גמ' ואתי לאפוקי לעז על ב"ד משמע דאי לאו האי טעמא הוות גביא פירי מיניה אע"ג דלא כתיבא אדרכתא כתקנת חכמים משום דיכולה לו' לא ניחא לי בהאי תקנתא כיון דלטובתה הוא דתיקנו הכי וכמ"ש בגמ' לעיל ר"פ הכותב דיכול לו' לא ניחא לי בתקנת חכמים וש"מ דיכול א"א בתקנת חכמים אפי' לאפוקי ממונא דלא כמ"ש המש"ל בהלכות:

תוס' ד"ה אמר וכו' וגובה בה לרב עכ"ל עיין מהרש"ל והק' מהרש"א ז"ל נימא בדליכא תוספת מיירי ע"ש ואין להקשו' דא"כ מאי פריך מברייתא דגרושה נימא בדאיכא תוספת מיירי דכבר כ' התוס' לעיל דכתובה דקאמר הוא גט ובגט אינה גובה תוספת אלא כתובה ודומיא דידה באלמנה בדליכא תוספת מיירי וכתובה למנה ולמאתים:

פרק שלושה עשר

דף קה.

מתני' תשבע בסוף הר"מ בפי' המש' כ' בסוף היינו כשיבא בעלה תשבע לו על המזונות ע"ש והיינו לרב לקמן דק"ז דס"ל פוסקין מזונות לא"א אבל לשמואל דס"ל אין פוסקין ומוקי למשנתנו בששמעו בו שמת ע"כ לבסוף' היינו בכתובה כפירש"י דאכתי לא ס"ד להגמ' שם בא לאחר שמועה ולפי' הר"מ הא דאמרינן תשבע בתחילה ובסוף אע"ג דכבר נשבעה על המזונות בתחי' תחזור ותשבע כשיבא בעלה עוד על המזונות כדי שתהיה השבועה בפני בעלה כדין כל הנשבעין:

גמ' ורמינהי ג' דייני גזירות אדמון וחנן ונחום ק' לפיר"ת שכ' התוס' אמאי לא חשיב האי תנא חנן המצרי וי"ל כיון דמצינו דנחלקו ר"ג וחכמים בנחום אי הוה מדייני גזירות י"ל נמי דס"ל להאי תנא דחנן המצרי לאו מדייני גזירות:

דף קו.

גמ' מתיבי הקטרת וכו' הא דלא משני דס"ל כתנא דבי רישא דשאר היינו דבר שיש לו שיירים משום דהוא קא' הא שגבו והותירו וכו' הרי דמפ' לקרא בקב"ה דלא כתדרי"ש ולכך פריך הא מאן דדריש לקרא בב"ה עביד לכ"ש ממותר נסכים ומשני תנאי היא ומייתי מדר' חנינא וכ"כ בש"מ ומזה יש להוכיח כדברי מהרש"א בתוס' בד"ה וכי ודלא כמהרש"ל ז"ל:

דף קז.
גמ' מוסקין מזונות וכו' כתב המרדכי הלכתא פוסקין מזונות בשבועה ואע"ג דקי"ל כחנן דלא תשבע בתחיל' ה"מ כששמעו בו שמת ע"ש והוא תמוה דלשמואל הוא דמוקי לה בגמ' בשמעו בו שמת אבל לרב אפילו בלא שמעו ועיין להשע"ה ונ"ל דודאי לרב מיירי חנן אפילו בלא שמעו אלא דהפ"י דברי המרדכי דאע"ג דבהגמ' לקמן דק"ט פ' הלכתא כחנן לא פ' כחנן אלא בשמעו בו שמת אבל חנן גופיה איירי בכל גוונא:
תוס' ד"ה בשמעו וכו' אלמא לשמואל אפילו בשבועה אין לה וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א נימא דפריך למ"ד צאי מעש"י למזונותיך ע"ש ל"ק דא"כ מאי פריך נוקמה בגדולה דלא ספקה וע"כ דלא פריך אלא למ"ד משום צררי דליכא לאוקמה בקטנה דא"כ היכי קאמר תשבע בתחי' וכו' הא אין משביעין את הקטן:
ד"ה ששמעו וכו' פי' שמת קודם אותו הזמן וכו' עכ"ל הכי משמע להו דאל"ה אמאי לא תטול כתובתה אלא ע"כ שמת קודם דאיהי דאפסידה אנפשה ומהימנינן לה דעדיין חי ולא מהימנא במה שאמרה גרשני להוציא כתובתה ועיין למהרש"א ז"ל:
ד"ה תרגמא וכו' דס"ד ניחוש כ"כ לצררי וכו' עכ"ל והיינו בגדולה דראויה להתפיסה צררי אבל בקטנה אדרבא חיישי' לצררי במת בביתו אבל בהלך למ"ה לא חיישי' וכמ"ש התוס' לעיל דק"ב ע"ב ע"ש מה שהק' מהרש"א נימא דבני כ"ג דוקא בהלך למ"ה הוא דתשבע י"ל דסברא הוא דשבועה מיהת משבעי' לה אפי' במת בביתו כיון דאיכא מיהא חשש דצררי אע"ג דלאו כ"כ כמו הלך למ"ה דמה הפסיד יש אם מחייבים אותה לישבע:
ד"ה ואם בא וכו' היתה דוחקת עצמה וכו' עכ"ל היינו לענין אם לוותה דוקא אבל אם באת לב"ד ב"ד פוסקין לה ליטול מכאן ולהבא ואין אומרים לה שתדחוק עצמה ודברי התוס' לעיל בד"ה קטנה בפסיקה ץ דב"ד מיירי ול"ק מ"ש השע"ה:

דף קח.
ד"ה נכסים וכו' פרנסת יב"ח וכו' עכ"ל זו דברי ר"ג בנו של ר' אבל חכמים אומרים עד שיבגרו כדאיתא התם והלכה כחכמים ונקט רש"י ס' ר"ג מפני שר"ג זקנו איירי במתני':
גמ' קטנים נמי חמשה אית לי וכו' יל"ד ר"ג שאמר רואה אני דברי דהיינו דיש בלשון הזה לשון קנקנים והא לר"ג אפילו אין בלשון הזה לשון קנקנים מחייב שהרי ס"ל טענו בחיטין והודה לו בשעורים חייב וי"ל דנ"מ היכא דרוצה ליתן לו השמן דאי אין בכלל אינו נשבע על כפירת מקצת הקנקנים שהרי לא תבעו בקנקנים אבל אי קנקנים משתבע וכן י"ל לעיל באוקמת' קמייתא דנ"מ לכה"ג ועיין בהג"א:

תוס' ד"ה אדמון וכו' שקדמו ומכרו בנכסים מועטין וכו' עכ"ל וא"ל דאתי כאדמון ומהני קדמו ומכרו לחלק הבנות דא"כ אמאי נקט נכסים מועטין הו"ל נכסים מרובין ומכרו הכל וע"ש בפירש"י:

דף קט.

רש"י ד"ה בד"א אברייתא קאי עכ"ל הק' מהרש"א אמאי לא פי' אמתני' דקתני אלו אני פסקתי לעצמי וכו' וא"ש דאמילתיה דאדמון קאי דהלכתא כוותיה ול"ק דמ"ש אלו אני פסקתי לעצמי וכו' לדבריהם דרבנן קאמר וכמ"ש בש"מ בשם רש"י ע"ש ועוד דלא קי"ל כאדמון במאי דקאמר אלו אני פסקתי לעצמי אלא כאדמון דברייתא דאפי' בפסקה לעצמה פליג:

דף קט:

גמ' היינו מתני' וכו' פירש"י דמייתי מרבנן ואע"ג דארבעה מכח חד כ"ע מודו מ"מ מדקאמר היינו מתניתין משמע דמייתי מרבנן ומייתי מב"ש:

תוס' ד"ה ורבנן וכו' ורש"י פי' שם דוקא מנזיקין וכו' עכ"ל ולפירש"י ברייתא דהתם כולן נכנסו תחת הבעלים וגבי ב"ח בינונית ולא מעדית דלא כאדמון דלדידיה אפי' מוזיל גביה אמ"ל לכי תהדר ולא ס"ל כמ"ש התוס' דהתם אמרי' האי טעמא לכ"מ:

דף קי.

ד"ה ואימא נסכא וכו' דהא דקא' וכו' עכ"ל מהרש"ל תמה ע"ד התוס' וכ' לכך נר' כמ"ש התוס' שם וכוונתו לדחות דבריהם דהכא אלא העיקר כדבריהם דהתם ודלא כמו שהבין בכוונתו מהרש"א ז"ל:

רש"י ד"ה ואימא פריטי ותאמר שיתן לו וכו' עכ"ל ביאור דבריו עיין במקובצת:

דף קיב.

גמ' עתידין אילני סרק דבא"י שיטענו פירות י"ל אילני סרק היינו עמי הארץ עתידין שיטענו פירות וילמדו תורה וכמו שאמר הכתוב ומלאה הארץ דעה:

תם ונשלם מסכת כתובות

מסכת קידושין

פרק ראשון

דף ב.

תוס' ד"ה בפרוטה וכו' א"נ י"ל וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלפ"ז הוא דילפי' וכו' מדברי התוס' לקמן ע"ש נר' שכיון למ"ש בסה"ד והא דאצט' בפדיון והקדש ולא ילפי' מנזקין וע"ע וכו' דע"כ מ"ש מנזקין הו"א לתי' הב' דלתי' קמא מע"ע הוא דילפי' מיהו אין ראיה

מזה דלתי' קמא לא כ' דילפי' מע"ע אלא גבי קידושין דמנזקין לא אתו דה"א כי מקדש בקרקע לבעי מיטב כמו נזיקין אבל פדיון והקדש מציא למילפינהו מנזיקין דהא ליתנהו בקרק' כלל דממעטי' להו מכו"פ וכלל ומ"מ קושטא הוא כדברי מהרש"א דלתי' הב' מנזקין הוא דילפי' דמע"ע י"ל משום טימוע איברא דק"ל דלקמן ד"ח ע"א אברייתא דאינו נקנה בתבואה וכלים פריך הגמ' אי דלמ' בהו כלל הא כתיב ישיב ומאי פריך נימא דדוקא בגירעון דפדייה משום שמא יטמע אבל בקנייה מנ"ל ורש"י פי' שם דכתיב גאולתו מכסף מקנתו לפ"ז ניחא דקנייה מקר' הוא דילפי' והא דלא ילפי' נזקין מקנייה דלאו בע"כ היא י"ל דטעמא דקרא בקנייה גופה כי היכי להקל עליו בפדיון משום טימוע דכך דעת התורה דפדיון וקנייה חד דינ' לתרוייהו כן נ"ל בדעת התוס' לפום תי' בתרא מיהו רש"י שם לקמן בד"ה שו"פ כ' דקידושין ילפי' מישיב דגבי ע"ע וק' דא"כ אמאי הוכרח לפ' אח"כ דקנייה מדכתיב גאולתו מכסף מקנתו הא בלא"ה ילפי' מגירעון דפדיון כדילפי' קידושין מינה ונ"ל בדעת רש"י ז"ל דלא ילפי' קידושין מישיב אלא דאיכא קרא דגאולתו דגם בקנייה שו"כ ככסף וילפינן מקנייה אבל מגירעון י"ל משום טימוע והנה מגמ' הלזו דלקמן י"ל מה שהק' מהרש"א אמאי לא כ' דמסברא הוא דנ"ל שו"כ בקידושין וישיב אצט' משום דהוא גרם ונזקין משום מיטב ע"ש דא"כ אמאי אצט' הגמרא גבי קנייה דע"ע לאתויי קרא דישיב הא קנייה נ"ל מסברא כמו קידושין ועיין להריטב"א ז"ל בחי' ועי"ל דאי מסברא שו"כ ככסף לא הוה ס"ד למימ' הסבר' דהוא גרם לאפוקי כסף ממשמעותיה כיון דהסברא היא דשו"כ נכלל בכלל כסף וא"כ לא אצט' ישיב והנה הר"ן כ' דמסברא ידעי' שו"כ ככסף ואצט' ישיב משום דבע"כ דאדון ונזקין משום מיטב והשע"ה הק' ע"ד אמאי אצט' למיכת' בע"ע וילפי' מנזקין דאיתנהו בע"כ ותי' משום דהוא גרם ע"ש וק' דא"כ אמאי כ' הר"ן הסברא דבע"כ בטעמא דהוא גרם סגי ליה ולקושיתו י"ל דאי לא כ' ישיב הוה ילפי' מנזקין גם לענין מיטב כמ"ש התוס':

ד"ה היבמה וכו' דלמ' למיתני בדרך א' וכו' עכ"ל וכיון דלא תני ברישא לא תני ליה בסיפא דיבמה וכן בתי' בתרא דלא תני גבי ע"ע משום דליכא למעוטי אע"ג דברישא איכא למעוטי חליפין מ"מ סיפא דע"ע ליכא למעוטי מדי דמיתת אדון בלא מנינא שמעי' לה דמדקתני בסיפא גבי נרצע מיתת אדון שמעי' דבע"ע דרישא א"י כמיתת האדון דל"ל בכ"הג תנא ושייר וכיון דבסיפא לא מיתני ליה מנינא גם ברישא לא תני ליה ועיין מהרש"א ז"ל:

דף ב:
ד"ה אתרוג וכו' לידע כמאן הלכתא וכו' עכ"ל אע"ג דלמ"ד. כרם רבעי נמי איכא הך סתמא דאתרוג דס"ל נטע רבעי ומ"ל חד סתמא ומ"ל תרי סתמי מ"מ סתמא דמס' מעשר שני דהיא במקומה עדיפא דדיני רבעי שם איתנהו גם מתניא במס' עדיות ועיין להשע"ה ה' מעשר דל"ב מ"ש ע"ד התוס' מג' לקמן דט"ל וקושיתו אינה אלא לפום מאי דפשיט"ל דרבעי אינו אסור בהנאה ולא ידעתי מנ"ל הא קרש קריה רחמנא משמע דאסור בהנאה וכן נר' מגמ' בקמא ד' ס"ו ע"א דקאמר דמציינין בקוזזות אדמה מה אדמה כי זרע לה מתהניא מינה אף רבעי כי פריק ליה מיתהני מניה:
בא"ד איסורין לסחורה כדין שביעית או לאחר
הביעור וכו' עכ"ל הא דלא קאמרי לענין איסור אכילה בשביעית עצמה דכל הספיחים מותרין דשל ששית הן אבל ספיחי כרוב דשמא יקח מן העלין של שביעית אסורין אפי' באכילה לרע"ק דדריש הן לא נאסוף לאסור ספיחין בשביעי' דניחא להו למינקט מילת' דאתיא אפילו לרבנן אבל אין לו' דס"ל כשי' ר"ת שכ' בפ' מ"ש דספיחי כרוב מותרין באכילה בשביעית אפילו לרע"ק כמ"ש מהרש"א שם הא ליתא דא"כ התוס' בסמוך גבי כל הספיחים אסורין אמאי מוקמי לה לענין דיצאו למ"ש נוקמה בשביעית עצמה דכל הספיחים אסורין אפילו באכילה לרע"ק חוץ מספיחי כרוב דשרו אפי לרע"ק אלא ע"כ דלא ס"ל כשי' ר"ת:
בא"ד ומה שגידל אמהות הרי הן של שביעית וכו' עכ"ל נ"ל דהתוס' כאן ס"ל דבכל הספיחים הוא משום דיאמרו שנלקט בשביעית כמ"ש התוס' בפ' מ"ש ומ"ש מהרש"א דא"כ ש"מ דאזלי' בתר לקיטה ע"ש ל"ק דבספיחים רע"ק מפיק לה מהן לא נאסוף דלא אסרה תורה ספיחי שביעית אלא בגדלו ונלקטו בשביעית ול"ד לשל ששית שנכנסו לשביעית ומ"ש התוס' ומה שגידל אמהות אכרוב קאי ומה שהק' מהרש"א ליגזור שמא יקח מן אמהות ל"ק דהכא שאני דאמהות גופייהו לא אסירי אלא מדרבנן כיון שלא נלקטו בשביעית ולא דמי לדלעיל העלין אסורין מדאורייתא:

דף ג.
ד"ה מה וכו' וא"ת אמאי לא חשיב וכו' לענין פיאה וכו' עכ"ל אע"ג דכבר כ' דלא חשיב אלא מאי דשוה לענין חנטה ולקיטה מ"מ פיאה חשיב להו בלקיטה כיון דעיקר מצותה הוא בלקיטה ומהרימ"ט בחי' כ' דלא כ' דלא חשיב אלא לענין חנטה ולקיטה אלא משום דבדרך א' אין דרך התנא לשנות כמ"ש התוס' לעיל בד"ה היבמה ולכך התנא ע"כ לא נקט אלא לענין חנטה ולקיטה אבל השתא דאיכא דרך אחר עוד דהוי אתרוג כירק בב' דרכים דהיינו פיאה ומעשר א"כ הו"ל להתנא למתני כל הדינין כיון דיכול ב' דרכים

ע"ש ולפ"ד ניחא מ"ש התוס' אח"ז ומה"ט לא קאמר לענין ביכורים ולא כ"כ אתירוצא שכ' דלא תני אלא לענין חנטה ולקיטה דכיון דאיכא דרך אחר דביכורי' דהוי בירק יש לו להתנא למתני כל הדינין ול"צ למ"ש מהרש"א אבל ק' ע"ד מהרימ"ט דא"כ ק' במה שכתבו התוס' דהא דאזלינן בתר חנטה לשביעית דוקא לחומרא דא"כ לתני בסיפא דשוה לירק בחנט בששי' וגדל בשביעי' וכמו שהק' מהרש"א ומה שתי' מהרש"א דלא תני ליה משום דאינו לענין לקיטה וכמ"ש התוס' ע"ש לא יתכן לפ"ד מהרימ"ט דהא איכא ב' דרכים בירק:

ד"ה ואשה וכו' ועוד קשה כיון דס"ד השתא וכו' עכ"ל לשון דס"ד שכ' הוא מגומגם דגם למסקנ' ילפי' כל הקנינים משדה וחליפין שאני דאיתנהו בפחות משו"פ ומהרש"א הק' מאי קו' משטר נימא דהגמ' דבעי בשטר מנ"ל הוא לפום מסקנא דהכא ע"ש והרשב"א בחי' כ' לחלק בין שטר לחליפין ואפי' למסקנא דהכא קשיא משטר ע"ש ובדברי התוס' לא יתכן זה דא"כ מאי לשון דס"ד שכ' ע"כ נראה דס"ל להתוס' דמאי דאמרי' לקמן ומנין שאף בשטר הוא סיומא דברייתא דלעיל וכ"נ להדיא מדברי השיטה שלא נודע למי שם לקמן ע"ש וא"כ ק"ל להתוס' שפיר דלס"ד הגמ' תק"ל ברייתא דלקמן:

בא"ד טפי משטר וכו' כדאמרי' בגיטין כתבו על איסורי הנאה וכו' עכ"ל ק"ק אמאי הוצרכו לכל זה לס"ד נימא דשטר שיש בו שו"פ הוא מדין כסף וכשאין בו שו"פ הוא קנין אחר ולקמן דאמרי' מנין שאף בשטר אין בו שו"פ קאי וי"ל דא"כ כי קאמר התם מה לכסף שכן פודין בו הקדשו' נימא שטר שיש בו שו"פ יוכיח:

דף ג:

ד"ה ואין וכו' וא"ת תהיה אמה העבריה יוצאה בחליצה וכו' עכ"ל היינו לרבנן דס"ל קטנה בת חליצה אבל לר"מ דס"ל קטנה אינה חולצת ל"ק דאמה העבריה קטנה היא דיוצאה בסימנים והרב אור חדש כ' דמ"ל אמה העבריה גדולה כגון דברח' מרבה דמשלמת אח"כ כמו ע"ע ע"ש וליתא דא"כ בגיטין דס"ה ע"ב ובפ"ק דמציע' די"ב דפריך האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שערות מאי בעיא גביה נוקמה בברחה ועיין להמש"ל בריש ה' עבדים:

בא"ד ש"כ תוכיח דיוצאה בכסף וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא כ"כ אעיקר הקו' ש"כ תוכיח דיוצאה בגט וכו' ואין צריך ליוכיח דאשה כלל וי"ל דכ"נ מתקנת דבריהם דליכא למעבד יוכיח אלא מאשה ואמה ובהכי ניחא דלא ק"ל אעיקר קו' דעביד הגמרא אשה מיבמה נימא ש"כ תוכיח לפום מאי דעבדי ליה השתא אקו' דאמה מיבמה:

בד"ה ואימא ה"מ קטנה וכו' וא"ת הא לקטנה ל"צ קרא דהשתא זבוני וכו' עכ"ל מק' נימא דבקטנה מיירי ובמכרה כבר לשפחות דהשתא לא מצי מזבין לה דאין אדם מוכר לשפחות אחר שפחות למ"ד אבל נערה דיש לה יד קידושיה לעצמה וי"ל דכיון דקודם שמכרה לשפחות הי"ל זכיה דכסף קידושיה מכח ק"ו דהשתא זבוני וכו' השתא נמי אע"ג דפקעה זכיה דמכירה משום דאין מוכר לשפחות אחר שפחות מ"מ זכיה דכסף קידושיה במאי פקעה וא"כ אע"ג דהשתא ל"מ מזבין לה מ"מ כספ' דקידושיה כבר שמעי' דזכי בהן אביה ונכון הוא ובהכי ניחא לי גם דברי התוס' בכתובות בות דמ"ו ע"א שהק' אמאי אצט' בערכין ללמוד דאין מוכר בתו כשהיא נערה מק"ו דהשתא מכורה כבר וכו' הא שמעינן ליה מקרא דלאמה דאי איתא דמוכרת כשהיא נערה למ"ל קרא דלאמה השתא זבוני מזבין מעשי"ד מבעיא והק' הרא"ם ז"ל נימא דאצטריך לאמה להיכא שכבר מכרה לשפחות בתו לא מצי מזבין לה ע"ש ועפי"ה ניחא דאע"ג דלא מצי מזבין לה מ"מ זכיה דמע"י לא פקעה ועיין להשע"ה ה' אישות ע"ש:

בא"ד וא"ת והאמרינן בפ' נערה וכו' ומאי ראיה וכו' עכ"ל מק' נימא דהגמ' שם הק' קטנה שמעי' לה מסברא מדזכי ליה לממסרא לחופה ואייתר קרא דלאמה לנערה וניחא בזה גם מ"ש מהרש"א שם כיון דאיכא הך סברא דחופה למ"ל קרא דלאמה ע"ש וי"ל מדקאמר הגמ' בתר הכי לקטנה ל"צ קרא דהשתא זבוני וכו' ולא נקט האי לישנא בשנויא קמא משמע דהנערה קאי ועי"ל דהתוס' הכי מק' כיון דמסיר' לחופה לא שמעינן אלא מקרא דאת בתי כדפרש"י מנ"ל זכיית חופה דנערה דקושטא הוא דאב זכאי אפילו במסירה לחופה דנערה ומנ"ל הא מקרא דאת בתי י"ל דבקטנה משתעי קרא וס"ל להתוס' דאין סברא למילף חופה מכסף קידושיה למסקנא וכ"מ מדברי השיטה שלא נודע למי שכ' דלמסקנא דנ"ל מיציאה דכוותה אייתר לן את בתי נתתי לזכיה דחופה ע"ש אך בדברי התוס' בכתובות א"א לפרש כן דאקושיתם הלזו כ' דבלא"ה פריך שפיר ע"ש ועי"ל במ"ש התוס' בשבועו' דכ"ב דהיכא דהסברא אינה פשוטה כ"כ לא פרכי' קרא למ"ל וא"כ י"ל דהך סברא דמדזכי ליה לממסרה לחופה אינה פשוטה כ"כ וניחא גם קושי' מהרש"א שכתבתי:

בא"ד דמשמע כל נתינות אפי' מסירה לחופה וכו' עכ"ל ר"ל כל נתינות בין נתינות דקנין לחוד בין קנין דגומר אבל לא כל קנינים דהא קנין דביאה ל"מ ביה קרא דאי הקידושין בביאה הו"ל בעולה ול"מ בקנס ועוד לקמן מבע"ל אי ביאה נשואין עושה וא"כ הוי בחנק ולא בסקילה ואי איתא דכל נתינות במשמע תיפשוט דאירוסין עושה:

בד"ה וכת' וכו' דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה וכו' עכ"ל הקשה בשיטה הנ"ל בקידושין גופייהו נימא דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה ואמאי איצט' למילף מבשת ופגם ע"ש וי"ל דקידושין דנערה לא אמרי' סברא זו דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה כיון שקידושי נערה על ידה וע"ד שנ' התוס' אח"ז:

דף ד.

גמ' ולכתוב רחמנא נערות וכו' אין להקשות לדעת הרמב"ן הנ"ל דיכולה למכור עצמה כשהיא נערה נימא דקמ"ל דאי מכרה עצמה בימי נערות תצא בבגרות די"ל כיון דהיא מכרה עצמה סברא הוא דאינה יוצאה אפי' בבגרות הקשה הפנ"י מדאמרי' בערכין דכ"ט לרב דאמר המוכר את שדהו בשנת היובל מכורה ויוצאה הא דלא יליף מק"ו דמכורה כבר וכו' כדילפי' גבי מוכר את בתו כשהיא נערה משום דשאני התם דלא הדרא ומזדבנה ופירש"י דאין מוכר לשפחות אחר שפחות משמע דלמ"ד מוכר לשפחות אחר שפחות מוכר בתו כשהיא נערה וא"כ נימא דלהכי איצט' קרא הכא לבגרות דאי מכר את בתו כשהיא נערה יוצאה בבגרות ויש מי שתירץ במה שכתב התוס' בכתובות דמ"ו לחד תי' דאית לן למילף דאין מוכר בתו כשהיא נערה דא"כ למ"ל לאמה והגמ' חד מינייהו נקט ולתי' אחרינא שתי' שם ס"ל כמ"ש התוס' בערכין ועי"ל הגמ' כאן אליבא דשמואל דס"ל שם בערכין דלכ"ע אין מוכר בתו נערה ועמ"ש לקמן די"ח ע"ב ע"ש:

רש"י ד"ה בא שכיר וכו' ומאחר שנכתבו וכו'

עכ"ל ועי"ל דקנוי קנין עולם לא מקרי שכיר דאפי' קנוי קנין שנים לא מקרי שכיר אלא משום דכתיב בשכיר שנה כמ"ש בשיטה ע"ש:

תוס' ד"ה ויצאה וכו' וא"ת ברישא הול"ל נערות וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ע"ד הרא"ם דאשתמיט ליה דברי התוס' דלפ"ד מאי מק' התוס' נימא אלו לא נאמר קאמר ע"ש י"ל דהתוס' מק' לאוקמתא דמר בר ר"א דלא שייך למימר אלו לא נאמר דהול"ל ברישׁ' נערות ואח"כ בגרות דאילונית דכך סדר הזמנים בעלמא דנערות ואח"כ בגרות ומ"ש בישוב דברי רש"י בחומש דמשום שלא הביא הך דרשא דאין כסף לאדון זה לכך כ' נערות ברישא משום מלתא דחידושא ברישא ק' לפ"ז גבי ברייתא דתושב נימא כן ואמאי הוצרך רש"י בשמעתין לו' ומאחר שנכתבו וכו' ומ"ש מהרש"א דגם אביי ידע לה דבגרות דאילונית אתיא בק"ו אלא דס"ל מילת' דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא ומאי דקאמר ובבגרות לא תיפוק היינו ע"י נערות דחד גופא וכו' ע"ש כוונתו ע"י ק"ו מנערות דחד גופא לא תיפוק דליכא ק"ו מנערות דגופא דאילונית דל"ל נערות אבל מודה דתיפוק ע"י ק"ו מנערו'

דעלמא כדאמר מר בר ר"א דאמרינן ביה שפיר מלתא דאתיא בק"ו וכו' ועיין להשיטה שלא נודעה למי:

בד"ה דלא וכו' הא אמרי' גבי סריס עד שיהיו בו כולן וכו' עכ"ל ק' דפלוגתא דאמוראי היא התם ונימא דמר בר ר"א ס"ל כמ"ד באחד מהם וי"ל כיון דגם אביי ידע ליה לק"ו דעבי"ד מר בר"א אלא דס"ל דמלתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא דלא אסיק אדעתיה דרשא דעיקר זבינא דאילונית וא"כ ליכא למדרש מדי וכמ"ש מהרש"א בדיבור הקודם א"כ עיקר אתקפתא דמר בר"א אאוקמתא דאביי היא הא איכא למידרש לזביני דאילונית ואיכא למידרש ולא אמרינן טרח וכ' לה קרא מק' התוס' שפיר מאי פריך מר בר"א אאביי נימא דאביי ס"ל כמ"ד עד שיהיו כולן ועיין להשיטה הנ"ל:

דף ד:

ד"ה מעיקרא וכו' וי"ל דאי מהיקש לחוד וכו' עכ"ל הק' מהרש"א השתא נמי אק"ו נימא דיו ע"ש וי"ל דבלא"ה פריך שפיר מה לאמה שכן יוצאה בכסף ולא הוק"ל להתוס' אלא למסקנא למ"ל ג"ש נילף מהיקישא ודע דהריטב"א כ' דהק"ו דברייתא ל"ד אלא בנין אב דהא לא שייכא ביאה דאישות בשפחה ע"ש ועיין למהרש"א לקמן דף ה' אבל התוס' נר' דלא ס"ל כן ממ"ש אח"ז בשם הר"ן דאי איתא דבנין אב הוא היכי בעי למילף בבנין אב מאמה כיון דאמה גופה נ"ל מוהפד' כיון דיוצאה בכסף וכו' כמ"ש הר"ן גבי היקישא וכ"נ נמי ממה שהק' בדיבור שאח"ז נילף כסף מביאה דאי איתא דבנין אב הוא לק"מ ועיין להרמב"ן ז"ל בחי' ובתי' זה של התוס' ק"ל דלקמן ד"ט ע"ב אמרינן דאי מובעלה הו"א עד דמקדש והדר בעיל ונערה המאורסה מנ"ל בשטר ואמאי לא קאמר נערה המאורסה במקדשה בב' פרוטו' נוקמי' לקר' דובעל' למקד' והדר בעיל מ"מ בב' פרוטו' כסף לחודיה סגי דילפי' מאמ' וי"ל דנימ' כונת התור' למיעוט' דוקא מקדש והדר בעיל דלא נילף מאמ':

בד"ה כתב וכו' אקידושין של ביאה וכו' עכ"ל נר' דלא מסתבר להו דגם בכ"הג מקשי הויות להדדי ובשטר דבעי נמי אמר הוא ילפי' מגט מויצאה והיתה וגט נ"ל מושלחה מביתו:

בד"ה ובעלה וכו' וי"ל דאי לאו וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל שם ביבמות ומה שנר' מדבריו דג"ש זו דקיחה קיחה ראשה מופנה קשיא דהא מבע"ל לדרשא דשמעתין דכי יקח ולא כי תקח ונ"ל בכוונת התוס' שם דכל דבריהם אזלי למ"ד בנדה דכ"ב דג"ש מופנה מצד א' למדין ואין משיבין ואינה מופנה כל עיקר למדין ומשיבין וג"ש זו דקיחה אינה מופנה ומאי דילפי' שם קיחה קיחה היינו קיחה דה עריות מופנה אבל קיחה

דאשה אינה מופנה וג"ש דכהנים שהק' התוס' אח"כ אינה מופנ' כלל אלא דהתם ליכ' תשו' ועיין להשע"ה:

ד"ה אמר וכו' ומשני אי לא כתיב וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ולכתוב ובעלה ומדאצט' קרא ולא ילפי' מק"ו דיבמה ע"כ משום דאמה העבריה תוכיח ושמעי' דאמה אינה נקנית בביאה ע"ש ל"ק דהו"א משום דשפחה כנענית תוכיח ולא הוה שמעי' דין דאמה לכך אצט' ובעלה דהשת' אמעיטו תרווייהו אמה וש"כ ובעיק' קו' התוס' לכאורה י"ל ע"ד מ"ש מהרש"א בד"ה כתב מיהו י"ל ובקל יתבאר:

דף ה.

גמ' אמר קרא ויצאה והיתה ק"ל ת"ל קדושין דשטר מדאצט' בעולת בעל דאי מובעלה הו"א עד דמקדש והדר בעיל ונערה המאורסה מ"ל בשטר כדאיתא לקמן ד"ט וא"כ מדאצט' בעולת בעל שמעי' קידושי שטר דל"מ נערה המאורסה אלא בשטר וי"ל דתנא דהאי בריית' דשמעתין נ"ל כסף מכי יקח איש וכו' לחודה ובעולת בעל לדרשא אחרינא והגמ' לקמן דקאמר אי מהתם וכו' לא קאמר הכי אלא אליבא דמאן דנ"ל מבעולת בעל אבל להך תנא דברייתא לא מייתי קרא דבעולת בעל:

תוס' ד"ה מנין וכו' משום דאמה גופ' וכו' עכ"ל ומשפחה כנענית לא ילפי' דאיכא למיפרך שכן נקנית בחזקה:

בד"ה שכן וכו' מה למטלטלין שכן וכו' עכ"ל לפום מאי דנקטו בקושיית' מטלטלין יוכיחו ואתיא מתרווייהו מקרקעי ומטלטלי הומ"ל שכן הנאתן מרובה כדפרכי' בשמעתין בסמוך דחדא מתרתי אפי' לא הדר דינא פרכי' כ"ד כדאיתא בפרק כל הבשר דקי"ו ע"ש בתוס' אלא דהוצרכו לפירכא שכן פודין כי היכי דלא תקשה נילף ממטלטלין לחודייהו חדא מחדא:

ד"ה ע"מ וכו' דבית אביה קרוים כל יוצאי חלציו וכו' עכ"ל וממכרו לא ק"ל דמ"מ בית אחרת שדר בה מקרי בית אביה אחל עליה היום התנאי ועיין להמש"ל ועוד היה נ"ל דממכרו לא ק"ל דחוזר ביובל ונקט תנא דברייתא בבא דע"מ שלא תלכי לבית אביך לזמן שהיה היובל נוהג אלא שזה דוחק ומ"ש הוא הנכון:

ד"ה שכן אם היתה בת דעת היתה מתרצית וכו' עכ"ל ק' הרי האב מקבל קידושי בתו נערה בע"כ אף על פי שהיא בת דעת ואינה מתרצית שו"ר להרמב"ן ז"ל בחי' שהק' כן:

דף ה:

ד"ה חופה וכו' כר"ט דהיכא דמיפרך ק"ו וכו' עכ"ל הק' השע"ה א"כ מאי פריך ג' תנן ד' לא תנן נימא דבפלוגתא לא קמיירי ועוד הק' להפוס' כר"ה דחופה קונה הא קי"ל כרבנן דר"ט ע"ש ולפמ"ש מהרש"א בד"ה דמאי דקונה לר"ה הוא מסברא כיון דגומרת

ולא הוצרך לקו' אלא כדי שתהיה קונה וגומרת בב"א ע"ש ניחא דמאי דקונה לחוד לא תליא בפלוגתא דרבנן ור"ט גם עפ"ד מהרש"א ניחא מ"ש הפנ"י בגמ' דפריך מדעולא אר"ה דמשמע דאי ר"ה ס"ל כסף מאכיל כעולא חופה אינה קונה א"כ במאי מוקי קרא דכל טהור בביתך יאכל אותו דמייתי רש"י לקמן ד"י ע"ב ע"ש דעפ"ד מהרש"א ניחא דאי ס"ל מאכיל אינה קונה וגומרת אלא קונה לחוד אבל ק' לדברי מהרש"א קשיא לר"ה מברייתא דלעיל ובעלה מלמד שנקנית בביאה ואמאי אצט' קרא הא כיון דגומרת אחר כסף מסברא קונה ומאי דגומרת נ"ל מק"ו דיבמה דאחר כסף אשה נמי זקוקה או מט"א כמ"ש הר"ן וצ"ל דר"ה מפ"ל לענין שתקנ' וגומרת בב"א ופשיט"ל דביאה נשואין עושה ומיפשט פשיט"ל לר"ה מאי דמבע"ל בגמ' לקמן ואין להקשות דלהא מלתא נמי נילף מק"ו דכסף כדיליף ר"ה חופה והברייתא גופה ס"ל כר"ט דהיכא דמיפרך ק"ו לא אמרי' דיו כמ"ש מהרש"א לעיל בד"ה מעיקרא די"ל דחופה גופה לא ילפי' אלא מכסף ושטר וביאה דמכסף ושטר איכא למיפרך:

גמ' הא נתן הוא ואמרה היא א"מ וכו' מק' למ"ש התוס' דלא דייק מדנתנה היא ואמר הוא משום דבאדם חשוב מקודשת מאי פריך הגמרא נימא דרישא קתני נתן הוא ואמר הוא מקודשת הא נתן הוא ואמרה היא א"מ וסיפא קתני דוקא נתנה היא ואמרה היא א"מ לאפוקי נתנה היא ואמר הוא דמקודשת באדם חשוב ואי תני בסיפא נתן הוא ואמרה היא אינה מקודשת הו"א כ"ש נתנה היא ואמר הוא וי"ל דא"כ ניתני בסיפא נתן הוא ואמרה היא א"מ והוה שמעי' דלאפוקי נתנה היא ואמר הוא אתא כיון דלגופיה לא אצט' דמדיוקא דרישא שמעי' לה אלא ע"כ דאתא לדיוקא דנתנה היא ואמר הוא דמקודשת באדם חשוב והוה שמעי' שפיר דין אדם חשוב ומדקתני נתנה היא ואמרה היא ע"כ לאפוקי נתן הוא ואמרה היא ופריך שפיר:

גמ' נעשה כמי שנתנה היא ואמרה היא וכו' מכאן ק' למ"ש הרב בש"מ במציעא ד"ל ע"א דהיכא דתני אבל לא אמרי' נעשה והכא אמרי' נעשה אע"ג דתני אבל בסיפא דמילתיה ויש ליישב:

שם גמ' ספיקא הוא וחיישי' מדרבנן לפמ"ש התו' לעיל ד"ד ע"ב ממעט נתן הוא ואמרה היא ע"כ ספיקא דקאמר היינו ס' דרבנן והיינו דקאמר וחיישי' מדרבנן ועיין להר"ן בהלכות ועיין להריטב"א בחי' ומדברי כל הראשונים נראה דנתן הוא ואמרה היא א"מ מדאוריי' אבל בשיטה שלא נודע למי כתב דמאוריי' קדושין גמורין דלא כתיב כי יקח ויאמר ע"ש ויש ללמוד מדבריו דכי נתנה היא ואמרה היא באדם חשוב מקודשת מדאורייתא דכיון דבאדם חשוב הוי כמי שנתן הוא לא איכפת לן באמירה דלא כתיבא

באורייתא ובריית‍א דקתני נתנה היא ואמרה היא א"מ לא מיירי באדם חשוב והע"י נסתפק בזה ופשיט לה ממ"ש התוס' דלא נקט נתנה היא ואמר הוא משום דלא פסיקא ואי איתא הא ע"כ ברייתא לא איירי באדם חשוב ע"ש וליתא דמ"ש התוס' נקט מלתא פסיקא הוא על הגמ' ולא על הבריי' ובשיטה הנז' כ' כדברי התוס' וכבר הוכחתי מדבריו דבאדם חשוב מקודשת מדאורייתא:

שם גמ' נימא דסבר שמואל וכו' הר"ן בנדרים כ' דבגירושין מודה שמואל דהויין ידים ולפ"ד ע"כ דנדרי' ל"ד לגירו' דהא הר"ן דייק שם דמלישנ' דלימ' קסבר שמואל וכו' דס"ל כן דלא כמ"ש התוס' בשמעתין וצ"ל לפ"ד דמאי דמוקי הגמ' כר"י היינו לס"ד אבל למאי דמסיק שם סברא דאין אדם מגרש את אשת חבירו אתיא מתני' כרבנן ובריית‍א דקתני אסור אסור תרי זמני ע"כ לאו איסור אכילה קא' כמ"ש הר"ן שם ובגופה דשמעת' שם ק' מאי קאמר נימא רבא דאמר כר"י נימא שאני נזיר דכתיב כי יפלא דזהו טעמו של רבא וצ"ל דס"ל להגמ' דגט דכתיב כריתות דמי לנזיר כדאיתא התם ובהכי י"ל מ"ש התוס' רי"ד בשמעתין מאי פריך נימא שאני נזיר דכתיב כי יפלא די"ל דגט דמי לנזיר והגמ' פריך מסיפא דגירושין דלא תני מנא מיהו התוספות בשמעתין ס"ל דהגמ' לא פריך אלא אקידושין דהגירושין י"ל דמוכיחות טפי דאין אדם מגרש את אשת חבירו והגמ' דקאמר הני לישני וכו' אקידושין קאי ואגב מפ' טעמא דהני לישני דסיפא בגירושין ומדברי רש"י בד"ה לישני וכו' נר' דמפ' דהגמ' פריך אתרווייהו אקידושין ואגירושין:

דף ו.

רש"י ד"ה במ"ע בהנך לישני דמבע"ל וכו' עכ"ל דקדק לפ' בהנך לישני דמבע"ל משום לישנא דגמרא דקאמר אח"ז והכי קמבע"ל בהנך לישני וכו' והגמ' גופיה דלא פריך הכי אלישני דברייתא משום די"ל דבריית' אתיא כר"י דס"ל צריך לפרש אבל אלישני דמבע"ל פריך שפיר דודאי לא מבע"ל אלא אליבא דהילכתא:

תוס' ד"ה אפי' וכו' הא דר"י אמר שמואל וכו' עכ"ל היינו הא דאמר והוא שעסוקין באותו ענין וכ"כ מהרש"א וצ"ל דדברי התוס' בד"ה אולי בשי' רש"י דלפי' הר' עזריאל שכ' בדיבור הקודם דהחשש' אינה אלא אם אינו רוצה לקדשה וכמ"ש מהרש"א שם ע"כ דגריס לא שמיע להו הא דאמר רב הונא אמר רב:

דף ו:

גמ' הא ריבית מעלייתא היא כ' הריטב"א דלא פריך אלא אלישנא אבל מקודשת במעות הריבית דאפי' יוצאה בדיינים מ"מ אינו מחוייב להחזיר אותם המעות גופייהו והק' המח"א בה' ריבית סי' ב' דהא הכא עדיין לא נתנה לו הריבית וא"כ לא נתן לה כלום כיון דר"ק יוצאה בדיינים ע"ש ונראה לי דס"ל להריטב"א כס' רבי אפרים דס"ל דמאי

דאמרי' בפ' אז"נ כל סילוקי בלא זוזי אפוקי מניה הוא ל"ד במשכנתא כדעת הרי"ף ז"ל אלא אפי' בכל שטר חוב וכמ"ש מחלוק' הרי"ף ור"א הטור בי"ד סי' קס"ב וא"כ י"ל דמיירי דזקפ' עלוה הריבית בשט"ח וא"כ הגמ' ל"מ לאקשויי מקידושין משום די"ל דס"ל. לאביי כמ"ד ר"ק א"י בדיינים וכיון דסילוקי בלא זוזי אפוקי הוא מחוייבת ליתן וא"כ מקודש' שפיר ומשום דלכאורה ל"מ מקדש לה במעות האיסורא לזה כ' הריטב"א דמעות הריבות קנויות לו וחשוב שלו כשנטלין אפי' ר"ק יוצאה בדיינים וא"כ הכא למ"ד א"י מקודשת כשזקפתם עליה בחוב אי לאו משום מלוה כדפריך עוד היינו מלוה ועיין מ"ש עוד המח"א:

דף ז.

גמ' מקודשת מדין ע"כ המש"ל ברפ"ה מה"א כ' משם הרדב"ז שלמד מכאן למקדש בפחות משו"פ ובשעה שהגיע לידה נתיקר והיה שו"פ מקודשת ואע"ג דלא חסר מדי מדין ע"כ ע"ש נלע"ד דל"ד דשאני הכא דאדם אחר חסר פרוטה עבורו והו"ל כמו תורם משלו על של חבירו דתרומתו תרומה:

גמ' א"כ הו"ל נכסים שיש להם וכו' יש להוכיח מכאן דקנין אגב דאורייתא דלא כמ"ש התוס' בקמא די"ב דאי איתא דהוי דרבנן קשיא לס"ד דמדין אגב קאמר הא קנין אגב הוא מדרבנן והיכי קאמר דמקודשת דמשמע מקודשת גמורה מיהו י"ל דקנין דרבנן מהני לקידושין דאורייתא כמ"ש הפוס' דבקדשה במעמד ג' ועוד י"ל ועיין להריטב"א בחי' כאן:

תוס' ד"ה ונפשטו וכו' יליף רגלה של זו עולה ובדבר שהנשמה תלויה בו וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דלא יליף בדבר שהנשמה תלויה בו מקרא אלא ברגלה של זו עולה הוא דיליף מקראי למר כדא"ל ולמר כדא"ל ועיין להריטב"א כאן וצ"ל דכונתם דכיון דלא אמרי' פשטה קדושה בכולה אלא אי רגלה של זו קדשה קדושת הגוף דבקדוש' דמים בעיא ולא איפשטא וא"כ כיון דהא דקדשה הרגלה ה"ג היא מקרא כדאמר התם יכול תצא לחולין ת"ל וכו' וכן למ"ד שהנשמה תלויה בו היינו מסברא דלא אמרי' פשטה אלא בדבר שהנשמה תלויה בו אבל עיקר הקדושה דקדוש האבר שנקדיש קה"ג הוא מקרא וא"כ הכא דלא כתיבי קראי מנ"ל דקדשה חציה כלל כי היכי דנימא פשטה קדושה בכולה:

בא"ד אבל אם אומר מאורסת וכו' עכ"ל מק' משם הפנ"י דבנדרים ד"ז אמרי' יש יד לקידושין והיינו משום דלשון הקדש היא וא"כ במאורסת דלאו לשון הקדש אין יד וא"כ היכי ס"ד הגמ' לעיל ר"ה ע"ב דלא מיירי שמואל בדאמר לי והא שמואל מאורסת נמי קאמר ובכה"ג אפי' יד מוכיח לא הוי יד עכ"ד וע"ש בנדרים דהרא"ש בפי' הוא שכ'

כן אבל הר"ן כ' דיליף במ"מ מנדרים ואפי' לדברי הרא"ש י"ל דדוקא התם דלא נתן לה הכסף אלא שנתן לחבירתה לחוד דליכא מעשה אבל בנתן לה הכסף בכה"ג הוי יד מוכיח טפי ואפי' בלא לשון הקדש מהני וכמ"ש הר"ן שם דמה"ט מהני יד בגיטין ע"ש:
ד"ה ש"מ וכו' דאין תמורה בעופות וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דע"כ לג' ק"ד מדחה דהא התם לא אמר תמורתה כיוצא בה אלא דס"ד למימר דגרסי' ק"ד מדחה וגרסי' נמי במילתיה דר' אושעיא תמורתה כיוצא בה לכן כ' דא"א לגרוס התם הכי דהא אין תמורת' בעופו':
בא"ד וא"ת למ"ל לר"י וכו' עכ"ל לאו אר"י גופיה מק' דשפיר קמ"ל דעושה תמורה כמ"ש התוס' בפסחים אלא הגמ' דקאמר ש"מ וכו' מק' דהא שמעי' לה ממתני' וכ"נ מתי' שכ' מייתי מדברי האמוראי' ובתי' לא יתורץ לר"י גופיה דקמ"ל הלכתא דהא בלא"ה ס"ל דהלכה כסתם משנה ולכן הוצרכו בפסחים לתרץ דקמ"ל דעושה תמורה:
גמ' בתך ופרתך בפרוטה מהו משמע דאי אמר בתך ופרתך בב' פרוטות ודאי דאמרי' בתך בפרוטה ומקודשת ולדעת הסוברים דכל כה"ג הוי בקני את וחמור פשיטא דאינה מקודשת ולא מבע"ל אלא כי אמר בתך ופרתך בפרוטה מי אמרי' בתך בפרוטה דאדם יודע שאין קידושין פחות משו"פ:
תוס' ד"ה חצייך וכו' והכא גלי דעתיה וכו' עכ"ל לדעת הסוברים דאמרי' פשטה קדושין בכולה אפי' אמר מאורסת י"ל דכיון דתכף אמר חצייך הב' בפרוטה לא אמרי' פשטה קדושה בכולה דלא אמרי' פשטה אלא אי חציה הב' עדיין נשאר בלא קדושין ומ"מ הוי קדושין לחצאין ואין אשה מקודשת לחצאין ובהכי א"ש גם הבעיא הב' חצייך בפרוטה ועיין למר"ן בב"י:
ד"ה שתי וכו' וצ"ל שבירר וכו' עכ"ל לפמ"ש מהריב"ל בח"ג דבמשודך עמה כבר הוי ידים מוכיחות דלא מקדשא וסגי במקודשת ואצ"ל מקודשת לי ע"ש י"ל דה"נ בהיו משודכין וא"צ לו' שבירר:

דף ח.

ד"ה מנא וכו' לל"ק מייתי ראיה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א וק' דהיכי מייתי ראיה לל"ק הא עיקר טעמיה דר"י משום דאשה לא בקיאה בשומה אבל הכא דבאיש מיירי אפי' ר"י מודה דא"צ שימה וי"ל דדוקא גבי שיראי דשומתן ידועה הוא דאמרי' דדוקא אשה לא בקיאה בשומה אבל עגל וטלית דאין שומתן ידועה אפי' איש אינו בקי בשומה ולפ"ז צ"ל דפלוגתייהו אפי באין שומתן ידועה מיירי דאי באין שומתן ידועה אפי' רבא מודה מאי מייתי ראיה ר"י מעגל וטלית ומ"ש התוס' לקמן בד"ה והלכתא דדוקא בשומתן ידועה הוא דלא שומה היינו ר"ל דהגמ' לא פ' כרבא אלא בשומתן ידועה וא"ש לפ"ז קושיתם

א' שהק' שם אמאי הוצרך לפסוק וכו' וכ"נ מדברי הרא"ש שם מיהו מדברי הריטב"א שם נר' דרבה גופיה ופיה ל"פ אלא בשומתן ידועה ועיין בשיטה במ"ש במאי דמייתי ר"י מברייתא דמכסף מקנתו ועיין לה' לח"מ בפ"ז מה"א דין ח"י:

'**גמ**' מיתיבי התקדשי לי במנה וכו' ק' מאי פריך נוקמה כרבנן דס"ל ע"מ לא כאומר מעכשיו ור"א כרבי דבגיטין ד"ס מבואר דרבנן פליגי ארבי וי"ל דלר"י דוקא קאמר התם דרבנן פליגי אבל ר"ה ס"ל דרבנן לא פליגי ארבי דס"ל דר"א ור"ה אי איתא דס"ל דרבנן פליגי לא הוו פסקי כרבי דהלכה כר' מחבירו ולא מחבריו ואע"ג דקי"ל דאמורא בידו לפסוק נגד הכלל מ"מ כל שלא פ' כן בהדיא לית לן למי' הכי:

דף ח:

גמ' איתיביה רבא לר"נ קדשה במשכון וכו' הא דלא מוקי לה במשכון שהקנה לה בגוף המשכון דכה"ג מקודשת כמ"ש התוס' והריטב"א משום דא"כ מאי למימרא:

תוס' ד"ה מנה וכו' דהתם גרמו לו הפסד וכו' עכ"ל נר' דכה"ג לאו דינא דגרמי הוא דא"כ אפי' לא באת חבילה לידו אלא ע"כ דגרמא בנזקין הוא דהוי דפטור מדינא והיינו טעמא דכשבאת חבילה לידו מחייב נר' משום דתפס הוא וס"ל להתוס' דגרמא מא בנזקין כיון דחייב לצאת י"ש אי תפס ל"מ מניה ומכאן תשובה למ"ש מהרש"ל ביש"ש בקמא פ"ו סי' ו' דגרמא בנזקין אי תפס מפק' מניה ע"ש ועיין בהרא"ש בשמעתין:

ד"ה מנין וכו' להתחייב בגניב' ואבידה עכ"ל לפמ"ש התוס' שם דמאי דהוי ש"ש משום דנהנה דיכול לקדש בו אשה א"כ בשעת הלואתו ל"מ לקדש בו אשה כמ"ש הרא"ש בשמעתין וזה סותר למ"ש התוס' בר"ה משכון וצ"ל דהתוס' כאן ס"ל דש"ש הוי משום דנהנה דתפיס אאגריה דמ"ש התוס' במציעא ד"פ ע"ב דתפס אאגריה לא שייך במלוה על המשכון היינו במשכנו בשעת הלוואתו דוקא כמ"ש הש"ך וע"ש בחידושינו:

גמ' ואי אשמעי' פלוני וכו' הומ"ל לא אה זו קתני אלא כיון דאשכח צריכותא עביד לה ועי"ל כיון דאיכא סברא דפלוני עדיף מאביך כמ"ש התוס' לא זו אף זו:

שם גמ' ואם היה כלב שלה מקודשת משמע דכלב דהפקר לאו הנאה היא ואפילו למ"ש האחרונים דחמץ אסור ליתנו אפי' לכלבים דהפקר דהנאה היא י"ל דהאי הנאה לאו שו"פ ומדין ח"ש נגעו בה להסוברים דבהנאה נמי בעי' שיעור א"נ שאני הכא דלאו שלה הוא מציא למי' משטה אני בך:

דף ט.

תוס' ד"ה והלכתא וכו' ואור"ת דאתא לאשמועי' וכו' עכ"ל עיין בהרא"ש בפסקיו ובתוספותיו ובדברי הרמב"ן ועמ"ש לעיל בד"ה מ"א:

ד"ה כתב וכו' וההיא דכתובות אתיא כר"מ וכו' הק' מהרש"א שם אפי' לר"א אתיא דלא הכשיר אלא בגיטין ולא בשאר שטרות ומהרימ"ט תי' דהתוס' כ"כ ליישב אליבא דר"י דאפי' בשאר שטרות מכשיר ר"א ע"ש ועי"ל דהתוס' כאן ס"ל כחד תי' שפי' שם בגיטין דר"א אפי' בשאר שטרות מכשיר והגמ' הק' אנן לא קי"ל כר"א אלא בגיטין ועיין להריטב"א בחי' כאן ולמהרימ"ט מ"ש עוד ע"ד התוס':

ד"ה הלכתא וכו' למ"ל קרא דויצאה והיתה וכו' עכ"ל יל"ד דבגמ' לקמן אמרי' דבנערה המאורסה מ"ל בשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס ולא בעי ביאה עמו ע"ש בפרש"י א"כ אי לאו ויצאה והיתה הו"א שטר עם ביאה הוא דקונה וי"ל דהגמ' לקמן אליבא דמאן דנ"ל מבעולת בעל אבל לתנא דברייתא דלעיל דסגי ליה בקרא דובעלה לא הוה ס"ד דליבעי תרתי ועוד כיון דנ"ל מבעולת בעל דביאה לחודה קונה א"כ קנין שטר דנ"ל מהילכתא ע"כ לחודיה הוא:

גמ' קרי ביה כי יקח דקדק מהרימ"ט דא"כ למ"ל כי יקח מויצאה חנם נפקא ע"ש וי"ל דפשטיה דקרא כי יקח הוא ואתי לכסף ומאי דקרי ביה כי יקח לשטר הוא והוי כמו מקרא ומסורת דדרשינן תרווייהו וכ"כ הראשונים גבי מאי דאמרי' קרי ביה כי יקנו ובהכי א"ש גם מ"ש מהרימ"ט ע"ד התוס' ע"ש:

דף ט:

גמ' הו"א עד דמקדש והדר בעיל כ' הריטב"א ור' ס"ל וי"ו לחלק והוי כמו או בעלה ולקמן בסמוך כ' דרבי ס"ל דגם בשטר בעי ביאה דמקשי' הויות להדדי ע"ש וא"כ אפי' דס"ל בעלמא וי"ו להוסיף הכא שאני דא"כ נערה המאורסה המ"ל וצ"ל דמ"ש בתחילה טעמו דר' משום וי"ו לחלק לא כ"כ אלא לס"ד דנערה המאורסה מ"ל בשלא כדרכה ובשיטה שלא נודעה למי כ' טעמו דר' דיליף קיחה קיחה משדה דסגי בכסף לחודה ע"ש ולפ"ז י"ל מ"ש התוס' לעיל ד"ד ע"ב גבי צריכותא דגמ' דאצט' כי יקח לנתנה היא ואמרה היא שהק' למ"ל ג"ש ע"ש די"ל דהגמ' קאמר כי יקח ולא כי תקח הוא דאתא ואחר דכתיב כי יקח להאי דרשא הו"א דקרא ה"ק יקח ובעלה דבעי' תרווייהו ולכך אצט' ג"ש מיהו לר' יוחנן צ"ל כמ"ש התוס':

גמ' אמר ליה אביי ע"כ ל"פ וכו' והיינו מבעולת כדפירש"י והגמ' הכי פריך כיון דרבנן ס"ל דאין אחר עושה אותה בעול' וע"כ טעמייהו מהאי קרא וא"כ ממילא שמעינן דבעל עושה אותה בעולה ולר"י ע"כ מדלא כתיב בעולת איש כדלקמן ועיין בשיטה:

גמ' אימא טעמא דידהו וכו' כ' הרא"ש בתוספותיו דלשמה ושלא מדעתו אפי' שהוא מדעתה לכ"ע ל"מ דאלת"ה הו"ל לאפלוגי בהכי ע"ש וגמ' ערוכה היא בכתובות דק"ב

דאמרינן מאי לאו בשטרי פסיקתא לא בשטרי אירוסין ונישואין כדר"פ ואי איתא אפי' צ"ל בשטרי פסיקתא דהא קתני מדעת שניהם:

דף י.

גמ' עד שיהיו שניהם שוין וכו' הק' מהרש"א לפיר"ת דשוין במיתה א' היכי ר' כולן בחנק הא היא בסקילה ע"ש וע"ש מ"ש ב' תירוצים ותירוצו א' מוכרח לאומרו בגמ' שם בסנהדרין דפריך והא בעי' שניהם שוין על הבעיא ואמאי לא פריך לה אמתני' דהתם דקתני הא' בסקילה וכולן בחנק אלא עכ"ל כתי' ראשון שכ' מהרש"א וכן יש להוכיח עוד מגמ' שם ע"ש הסוגיא:

תוס' ד"ה עד וכו' אם בא עליה א' מכל העריות וכו' עכ"ל הא דלא מייתו מריש' דחייבין עליה משום א"א משום די"ל חייבין בקרבן הוא ולא מיתה אבל אין לו' משום די"ל ארוסה שאני דהא פלוגתייהו דר' יאשיה ור"י גם בארוסה היא דהא מייתי ר' יונתן מקרא דלבדו דגבי ארוסה כתיב וע"ש בתוס' בסנהדרין:

בא"ד ומאי בעי לאוקמה בנשואה וכו' עכ"ל עיין בתוס' שם שהק' אמאי לא פריך לרבנן והא בעי' שניהם שוין ולכאורה י"ל דלרבנן פשיט"ל להגמרא דקרא דלבדו מפיק ממשמעות דקרא דשניהם אבל לר"מ פריך שפיר דהא לבדו מבע"ל לראשון בסקילה וכולן בחנק ומשני מקרא דלבדו ותרתי ש"מ כמ"ש התוס' שם וזהו שחידש המתרץ מיהו הא ליתא דפלוגתא דר"מ ורבנן לאו בהא מילתא גופה אלא דהגמ' מייתי לה מפלוגתייהו דגבי קנס ע"ש בפירש"י ומנ"ל לרב דפליגי בהאי מילתא נימא דאפי' לרבנן פטרי כאן משום דבעי' שוין ומוקמי לבדו כר' לראשון בסקילה וכולן זוהי כוונת התוספות בקושיתם ועמ"ש מהרש"א שם בתירוצם ומן האמור ק' עמ"ש מהרש"א כאן אמאי לא נקט ר"מ נשואה ותי' לרבותא דרבנן ע"ש והוא תימה דהא לא אשכחן דפליגי ר"מ ורבנן בהאי מילתא בחד ברייתא ומפלוגתייהו דגבי קנס הוא דמייתי להו הגמ':

ד"ה ומקבל וכו' עכ"ל מה שדקדק מהרש"א עיין להריטב"א בחי' ועמ"ש לקמן די"ח ע"ב:

ד"ה וחייבין וכו' וא"א בכלל כדמוכח בפ' ן' סורר וכו' עכ"ל עיין להריטב"א שהק' פשיטא דחייבין עליה משום א"א ותי' דהו"א דהא דמיקדשה בביאה לחומרא דוקא ולכך אצט' למיתני חייבין משום א"א ע"ש ולדבריו ק' הא שמעינן לה מסיפא דא"א בכלל כמו שהק' התוס':

דף י.

ד"ה זו שביאתה וכו' והרש"ם פי' וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלא ניחא ליה בפירש"י משום דרבא לעיל דייק קתני ביאה וקתני נשאת הרי כיון דאירוסין עושה הביאה אינה אוכלת ע"ש וליתא דגם לפירש"י לא אכלה משום דעולא כדאמר אבל מה אעשה וכו' ודע

לפירש"י ניחא דלא קאמר לעיל בבעיא דאירוסין עושה או נשואין עושה נ"מ לאוכלת בתרומה דאפילו אירוסין עושה לבן בג בג דטעמא משום סמפון אוכלת דבודק לה כדפירש"י אבל לפי' הר"ם הומ"ל לאוכלת בתרו' דאי נישואין עושה אוכלת ואי אירוסין עושה אינה אוכלת לכ"ע לבן בג בג משום סמפון ולריב"ב משום עולא:

דף יא:

גמ' ותנן הפורט סלע וכו' מ"ש מהרש"א לקו' מהריב"ל עדין ק' קו' מהרב"ל לפי' הר"מ בפי' המשנה שם שפי' הפך הסלע של מע"ב בא לפורטו פרוטות ע"ש לב"נ דגבי מעשר כיון דכתיב וצרת וקאי על הכסף שמעי' דבעי' כסף דקרא דהיינו כסף צורי טבוע שיש בו צורה ולא סגי בפרוטות בשוויו ושו"ר שכ"כ בשיטה ע"ש ולפ"ז במעשר לא אמרי' שו"כ ככסף אפי' בפרוטות טבועות בשוויו ולפ"ז א"צ למ"ש התוס' בריש מכילתין בסד"ה בפרוטה דהקדש ילפי' מנזקין וע"ע ולא אצטריך כו"פ וכלל אלא למעט קרקעות ע"ש די"ל דהוה ילפי' הקדש כסף כסף' ממעשר דשו"כ אינו כסף ולכך אצטריך כו"פ וכלל לאשמעי' שו"כ ככסף:

רש"י ד"ה ה"ג וכו' ורבותינו מפ' שהדינר וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א בתוס' לפי' רבותיו י"ל דגם המק' ידע להאי היקישא דמה כלים דבר חשוב וכו' אלא דס"ד דנבעי דינר דחשוב טפי ומשני דבכל דהו דחשיבי סגי:

דף יב.

גמ' כיון דאפיקתיה וכו' ושאר אמוראי דלעיל דמוקמי טעם אחר לב"ש ולא ילפי' מאמה העבריה ס"ל דבב' פרוטות סגי ול"ל כיון דאפיקתי' וכו' ול"ק מה שהק' מהרש"א ע"ד התוס' לעיל ע"ש:

תוס' ד"ה ר"ח וכו' דמיירי שקידשה אחיו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דאי קידשה אחר שפיר קאמר דאסרת לה אבתרא דאי ספק הוא כופין לראשון לגרש דמגרש א' ונושא ב' כדאמרינן בגיטין אבל אי ודאי שו"פ אסרת לה אבתרא:

דף יב:

ד"ה והאיכא וכו' דא"כ אין לדבר סוף וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בכונתם הו"ל לדחויי בזה גם הפי' שכ' אח"ז דהאיכא סהדי דידעי וכו' דא"כ בלא אמירת האם ובכוונת התוס' י"ל דר"ל דל"ל למי' הגמ' סהדי דבלא סהדי ניחוש דילמא ההוא יומא שו"פ כיון דלא ידעינן בבירור דההוא יומא אינו שו"פ:

ד"ה אם וכו' ויעבוד עבודה במזבח בשב' וכו' עכ"ל אע"ג דחלל עבודתו כשירה בדיעבד כדאיתא לקמן דס"ו ע"כ ואם כן לא מחלל שבת כיון דעבודתו כשירה י"ל הכא שאני כיון

דיצא הקול דישנו ס' חלל אם עבד עבודתו פסולה ודוקא בלא נודע הס' הוא דעבודתו כשירה:

ד"ה בשעת וכו' ליתני מקודשת סתם כי התם עכ"ל מ"ש בגמ' כי התם היינו בריית' והכא כדפירש"י וא"כ אין מקום לדברי מהרש"א כאן ואפשר דכוונתו להקשו' דאמאי מחקו הגי' נפרש מ"ש בגמ' כי התם היינו ברייתא דגזל דמייתי לה לקמן וע"ש בתוס' רי"ד ויותר נר' דכונתו אמאי מחקו הגי' כאן היה להם להניח הגי' כאן בין ראתה וכו' ולמחוק כי התם מהגמ' לקמן:

דף יג.

גמ' לא ראתה דאשתיקא הה"מ בפ"ה מה"א דין י"ב כתב דהרשב"א מסתפק בחזר וא"ל לא לשם פירעון אלא לשם קדושין אבל אם לא אמר לה תחילה לשם פירעון ודאי דהוו קדושין אע"ג דחייב לה מעות ע"ש וק"ל דהרשב"א גופיה ח"ב סי' ק"ג נשאל במי שחייב לחבירו ושלח על ידו ממון לאדם אחר שחייב לו וקבלם בשתיקה יכול לו' לשם חובי קבלתים והביא ראיה מסוגיא דשמעתין ע"ש והא בנדונו ליכא אמירה תחילה ול"ד לשמעתין וי"ל דדוקא בקידושין הוא דמקודשת היכא דלא אמר תחילה כלום משום דטב למיתב טן דו אבל בע"א לא וכ"מ להדיא בתשו' הרשב"א ח"א סי' רכ"ז עש"ב:

שם גמ' הא אישתיקא הוו קידושין עמ"ש מהרש"א דראתה אין מתפרש אלא שאמרה אין ע"ש וי"מ דלקמן דס"ג ע"א תנן ע"מ שירצה אבא ומוקי לה בגמ' דהיינו דשתק וי"ל דהתם ליכא למטעי מדקתני סיפא מת האב שמעי' דבשתק מיירי וכיון דליכא למטעי נקט לה תנא דמתני' בלשון ע"מ שירצה ולא חש ולעולם באמר ע"מ שישתוק מיירי:

תוס' ד"ה האשה וכו' ומעתה ילפי' בעלמא מניה בב"א וכו' עכ"ל ק"ק לפי תי' זה הגמ' התם דלא ס"ד ההוא קרא הוה עלה אמאי פריך אברייתא דהתם לפרוך אמתני' הלזו וכקו' התוס' וי"ל דהתוס' הכא לא הוק"ל מעיקרא אלא לשמואל דקאמר הכא והוא שהפרישת' מחיים דהיינו העולה א"כ מאי דקתני שהביאה חטאתה היינו דקרבה דאי הפרשה קרי הבאה הלא גם עולתה הביאתה אלא ע"כ הקרבה ממ"ש ודומיא דידה סיפא הקרבה ממש וע"ז ק"ל שפיר אבל לר"י דאמר אע"פ שלא הפרישתה א"כ הביאה חטאתה דקתני י"ל דהיינו הפרשה וא"כ בסיפא נמי הביאה עולתה היינו הפרשה ואלו היא חיה תביא חטאתה ותקריב אותה קודם עולתה אבל עכשיו שמתה לא יביאו חטאתה אבל עולתה יביאו ויקריבוה דכיון דאין יכולין להקריב אלא עולתה יכולין להקריב בלא חטאת ודוקא היכא דהחטאת קריבה הוא דקפדי' שתהיה קודם לעולה וא"כ י"ל דסוגיא דהתם כר"י ובהכי ניחא מאי דקבעו התוס' דבריהם כאן אע"פ דכל דבריהם הם בסיפא דמתני' שלא

הביאה אותה הגמ' כאן ועיין למהרימ"ט שנדחק בזה ועפי"ה ניחא שפיר ועיין להריטב"א בחי' שצרד בזה אי הביאה חטאתה דקתני הפרשה או הקרבה ע"ש:

דף יג:

ד"ה אמר וכו' דלא שייך טעמא דנעילת דלת וכו' עכ"ל שפת יתר יתרו שהרי בלא"ה שעבודה דאורייתא ועיין להתוס' בבתרא שדבריהם קשין קצת וע"ש במהרש"א ונ"ל דלעולם גרסי' שם אינה גובה מן הלקוחות דשעבודה ל"ד ומ"ש בתחי' דבריהם משמע הכא לכ"ע וכו' אלישא דמלת' דר"פ לחוד קאמרי דמשמע הכא דגובה מן היורשין לכ"ע אפי' למ"ד שעבודה ל"ד וזה הפך ממאי דמשמע הכא בקידושין דדוקא משום דשעבודה דאורייתא אבל מלתיה דר"פ שם כמ"ד שעבודה ל"ד וכ"מ מדבריהם שם:

ד"ה לכ"ע וכו' תימה דלא ילפי' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א נימא דיו אסוף דינא ודוקא באין לה בנים ע"ש נר' דל"ק מאי מייתי הגמ' מאלמנה לכ"ג דהתם מיירי באין לה בנים ואין לו אחים דלאו בת יבום היא דאתיא בק"ו ואין לו' דכיון דמאלמנה ילפי' באין לו בנים א"כ נילף מק"ו מגט אפי' יש לו בנים דהשתא ל"ל דיו אסוף דינא דאפי' מיפרך ק"ו דמ"מ היכי ס"ד להגמ' דמאלמנה הוא דשמעי' דמיתת הבעל מותרת דאם כן לרבנן דס"ל דאפי' מפריך ק"ו אמרי' דיו נימא דאלמנה באין לו בנים מיירי ובזה ניחא שקבעו התוס' דבריהם כאן ולא בתחי' הסוגיא מק' אמאי לא ילף הגמ' דמיתת הבעל מתרת מק' דוהרגו אותי ואותך יחיו ול"ק די"ל דמיתה מפקעת הנשואין אבל קדושין אינה מפקעת ולכך ב"נ דלא הוזהרו אלא על הנשואה מותרת אבל גבי ישראל אכתי אסורה מחמת הקידושין דסברא הוא דשטר מכניס ושטר מוציא ואין מפקעת אותה המיתה:

דף יד.

במיתת היבם וכו' מנ"ל וכו' מ"ש מהרש"א נילף מא"א כמו ערוית אי לאו דגלי בהו קראי כמ"ש התוס' לעיל ע"ש י"ל דאדרבה נילף מערוית לחומרא אי איתא דאיכא בהו שום צריכותא ולא הוו ב' כתובים כמ"ש מהרש"א לעיל:

רש"י ד"ה ולא לה ולחבירתה ששמותיהן שוות וכו' א"כ פלו' וכו' עכ"ל בפ' מגרש פ' אע"פ שאין שמותיהן שוות והוי כמו א"נ דב' דינין הן דשמותיהן שוות וכ' גט א' לגרש בו שניהם או בכ' פ' מגרש פ' אע"פי שאין שמותיהן שוות ויותר נר' דלישנא דגמ' מ"ל דבגט א' מגרש ולחבירתה דהיינו מגרש ב' נשיו וקא' דד"ז פסול כמו הדין דפ' מגרש פ' המוזכר בסוף גיטין:

דף יד:

תוס' ד"ה מוכר וכו' למה אצט' מכסף מקנתו וכו' עכ"ל בגמ' גופה י"ל דהגמ' היא נמכר לישראל מנמכר לגוי אבל ממכרוהו אין ללמוד משום דאיכא סברא דנמכר בע"כ ועיין

מהרש"א לקמן דט"ו ע"א גבי מאי דאמרי' אי ס"ד יליף שכיר שכיר ע"ש לכך הביאו פ"ה ובעיקר קו' י"מ הא אי לאו מכסף מקנתו והוה ילפי' מאמה העבריה הו"א דצריך ב' פרוטות כמו אמה ולכך כתיב בגופה כסף וכה"ג כ' התוס' לעיל ד"ד ע"ב דאצט' למכתב כסף גבי אשה ולא ילפי' מאמה דהו"א דבעי ב' פרוטות ונ"ל דהגמ' לעיל לא ילפי' דאמה בעי ב' פרוטות אלא מכח דומיא דיעוד והיינו למ"ד אין נמכרת לקרובים כדפירש"י שם אבל למ"ד נמכרת לקרובים לקמן די"ח ע"ב אמה נמי סגי בפרוט' והתוס' מק' אמסקנא דשמעתין דמסקי' דכ"ע יליף שכיר שכיר א"כ למ"ד נמכרת לקרובי' למ"ל קרא מכסף מקנתו:

בא"ד אצטריך לדרשא אחרינא לגירעון כסף וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א והיה נ"ל שאין דבריו מוכרחים אלא דכוונתם דבעי' ב' פרוטות דבר הראוי לגירעון דדוקא באמה דאיכא ילפותא דומיא דיעוד אבל בנמכר לגוי אע"ג דיוצא בגירעון מ"מ דנקנה בדבר שאינו ראוי אגירעון מיהו לפ"ז אכתי ק' למ"ד נמכרת לקרובים דלדידיה אמה גופה בפרוטה וכמו שכתבתי בדיבור הקודם וצ"ל כדברי מהרש"א ז"ל:

בא"ד וי"ל דהיקש עברי לעבריה אצט' וכו' עכ"ל

וה"ה דהומ"ל אצטריך היקש לגירעון כסף דבאמה הוא דכתיב וכמ"ש התוס' קודם זה ועוד הומ"ל דאצט' לשאינה נקנית בחליפין דמנמכר לגוי הוא דילפי' ועיין להתוס' לעיל ד"ג סד"ה ואשה:

דף טו.

גמ' הו"א לעולם ממש וכו' ק"ק אמאי הוצרך לזה אפי' אי משמעות לעולם לעולמו של יובל מ"מ אצט' תרי קראי דאי מחד קרא הו"א היכא דלא עביד שש וי"ל דקושטא קאמר דמשמעות לעולם ממש אי לאו קרא דושבתם:

תוס' ד"ה כי טוב וכו' דמהתם ילפי' בת"כ וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק דכיון דגלי קרא בסמוך קרא גבי יובל דלא אמרי' הך סברא תו לא עבדי' הך סברא וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה אמאי ומהרש"א גופיה בגמ' בסמוך ע"ש:

דף טו:

ד"ה אמר וכו' פי' דלא כתיב קרא בהדיא וכו' עכ"ל הק' מהרש"א דלקמן בבעיא דנמכר לישראל אי נגאל בקרובים קאמר דאליבא דרבי לא תבעי לך דהא אינו נגאל בקרובים קאמ' ולפ"ד התוס' הללו גם לר' תבעי די"ל דס"ל נגאל בקרובים ומשום דאינו מפו' בהדיא הוא דקאמר אינו נגאל באלה ע"ש וי"ל כיון דמסקנא דשמעתין לא אשכח תנא דלא יליף שכיר שכיר אית לן למימר דלר' נמי יליף ג"ש וא"כ ע"כ דדריש יגאלנו דג"ש כמאן דכתיבא בהדיא כמ"ש מהרש"א והתוס' לא קאמר אלא אי לא יליף ג"ש מיהו

הריטב"א כ' לעיל דע"כ איכא מאן דלא א ג"ש וכדקא' הגמ' בריש הסוגיא אלא למ"ד דלא יליף שכיר שכיר מאי א"ל ע"כ נר' דאי איתא דר' לא יליף שכיר שכיר ע"כ דריש יגאלנו והגמ' לקמן דקאמר כי מבע"ל אליבא דרבנן היינו כיון דילפי' ג"ש הג"ש מפקא ממשמעות יגאלנו אבל כי ליכא ג"ש לא מפקי' יגאלנו ממשמעותיה דמיעוטא הוא:

ד"ה וריה"ג וכו' ולספרים דגרסי ליה נרא' להר"מ דה"פ וכו' עכ"ל נר' דספרים דגרסי ליה גרסי נמי לרע"ק מידי אלא באלה כתיב ופריך לתרוייהו לריה"ג ולרע"ק וניחא לפי' הר"מ מאי דפריך בתר הכי א"ה הדרא קושיא לדוכתה דהיינו הקושיא הב' דפריך לרע"ק:

דף טז.

ד"ה בנכרי וכו' וי"ל דאי מהתם וכו' עכ"ל והבריית' דקתני' או אינו אלא בנכרי שאינו תחת ידך הו"מ לדחויי מוחשב עם קונהו נפקא אלא ניחא ליה לדחויי מגופיה דקרא בלא"ה דלענין עקיפין לא ציית ומה אפשר לעשות:

גמ' ומה סימנין וכו' י"מ לפמ"ש התוס' בריש קמא דאין עונשין ממון מן הדין היכי יליף דיוצאה מרשות אדון מק"ו הא אין עמ"ה ונ"ל דל"ק דטעמא דאין עונשין ממון מק"ו משום דשמא יש פרכא אק"ו ואוקי ממונא בחזקת מאריה והכא ליכא חזקא ממון דאדרב' העבד מוחזק בעצמו כמ"ש התוס' בד"ה והרב:

דף טז:

גמ' ת"ל תשלחנו וכי תשלחנו וכו' הק' מהרימ"ט למ"ל קרא ת"ל מדכתיב מעמך למעט בורח ויוצא בגירעון כסף ש"מ דל"ד שש אלא כל יציאות והמש"ל בפ"ג מה' עבדים הי"ד תי' דעיקר קרא לא אצט' אלא לאמה העבריה אלא כיון דאצט' קרא מיהא לאמה ניחא ליה לאתויי גם שאר יציאות מקרא גופיה ע"ש וק' שהרי התוס' כ' בד"ה אמה דאי לאו לאמתך לא הוה ילפי' הענקה באמה כלל מוכי תשלחנו כיון דלא אשכחן בה הענקה כלל משמע דאפי' לשש לא הוה ילפי' באמה וכמ"ש ה' בעצמו שם ואי איתא הא ע"כ דשמעי' מוכי תשלחנו להענקה דשם מיהא באמה דאי ל"ה קרא למאי אתא דהא לפ"ד הרב עיקר קרא לא אתא אלא לאמה והנה הרשב"א הק' למ"ל קרא להענקה דאמה ת"ל מדאתקש עברי' לעברי ותי' דהו"א תשלחנו מיעוט הוא לזה ולא לאמה ע"ש ולפ"ז י"ל דברי המש"ל דאי לאו קרא דלאמתך הו"א קרא לאו ריבויא אלא מיעוטא למעט אמה דלא נילף מהיקישא דעברי' לעברי ולא דרשינן מיעוטא לאפוקי מהיקישא אלא מוכי תשלחנו דמייתר אבל אחר דכתיב לאמתך כיון דאיכא ענקה באמה מסתברא דתשלחנו ריבויא הוא לרבות סי' ולעיקר קו' הרשב"א י"ל כיון דקרא יהיב טעמא דענקה משום כי משנה שכר שכיר לא ילפי' אמה בהיקישא כיון דבאמה ליכא משנה ש"ש:

תוס' ד"ה והתנחלתם וכו' אבל קטנה לא נפקא וכו' עכ"ל והגמ' דמייתי הכא מותנחלת' אע"פ דלשינויא בתרא הכא בגדולה מיירי מ"מ לשינויא קמא דמוקי לה דנפקא במיתת האב בקטנה מיירי ולכך ניחא ליה לאתויי מוהתנחלתם דבקטנה מיירי ושמעי' גדולה מכ"ש וגם לשינויא בתרא הא דמוקי בסי' מנין ל"ד אלא דמיתוקמא נמי ביציאה דשש ויובל וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף יז.

ד"ה ונילף וכו' וי"ל דשמא דל"מ וכו' עכ"ל י"ל לפי המתבא' מדברי רש"י ז"ל בשבת דקל"ב ע"א דאין דנין י"ג מדות מהלכה מה יענה בקו' התוס' דא"ל הל"מ דא"כ מאי פריך ונילף מעולת ראיה הא אין דנין בג"ש מהלכה וי"ל דהל"מ גלי דלא נילף מבכור אלא אוקמה קרא כפשטיה וא"כ הילפותא היא מפשטיה דקרא ול"ד לדעלמא:

דף יז:

גמ' כלום יש יבום וכו' כ' בשיטה דמה"ט עובד גם את הבת דכלום יש יבום אלא במקום שאין בת ע"ש נר' דגריס בברייתא ע"ע עובד את הבן ואת הבת וס"ל להגמ' דאע"ג דבן עדיף מבת שכן קם תחת אביו ליעדה וגם לנחלה בן קודם לבת מ"מ כיון דליכא אלא חד מיעוטא לא מוקמי' ליה אלא באח דגרע מכולהו ואין להק' לפ"ז מאי פריך הגמ' ת"ל דהכא תרתי והכא חדא הא אצט' לטעמא דכלום יש יבום לאתויי אפי' בת די"ל דהגמ' פריך אהא דקאמר בן עדיף משום שקם תחת אביו ליעוד דלגבי בן ל"צ לטעמא אחרינא אבל אה"נ דאצט' לרבויי בת מיהו ק' מנ"ל למעוטי אח נימא דמיעוטא לא אתא אלא לשאר קרובים כגון אחי האב וכיוצא אבל אח כיון דעדיף משאר קרובים לענין יבום עובד את האח כמו בת דמרבי' לה ול"מ הריבוי בבן דוקא ועיין להתוס' בבתרא דק"ט ע"א ע"ש:

גמ' אלא מדרבנן גזירה וכו' ומשום דלא תיקנו ירושה אלא בהיתר כמ"ש התוס' ומכאן נ"ל דינו של הר"מ בפ' ט' מה' זכיה דין יו"ד שכ' ש"מ שנתן מתנה לנכרי אינה מתנת דמתנת ש"מ אינה אלא מדרבנן ולא תיקנו רבנן אלא דהיתר אבל דאיסורא לא תיקנו ועיין להמש"ל ז"ל שם ומכאן ראיה דכל תקנות חז"ל לא תיקנו אלא דהתירא מיהו י"ל דשאני הכא כיון דטעמא דתקנו ירושה משום שמא יחזור לסורו בעל כרחך דבאיסורא לא תיקנו דאי תיקנו גם באיסורא א"כ אסור ליטול חליפי ע"א וכיון שהיה לו הפסד חיישינן שיחזור לסורו ול"ד לדעלמא ועיין במציעא דצ"ו ע"ב ובחי' שם ע"ש:

דף יח.

גמ' ר"א אומר וכו' ואם לאו אינו נמכר כ' בתוס' רי"ד דר"ל ואם לאו אינו נמכר ונשנה אבל מודה הוא דנמכר פ"א ובזה יתורץ משה"ק התוס' על פירש"י בד"ה כאן וניחא

מה שפ' הר"מ בפ"ג מה' גניבה דפ' כר"א משום דקאמר בגמ' בהא זכינהו ר"א לרבנן וע"ש להה"מ:

דף יח:

גמ' כיון שנשאת שוב אין לאביה רשות בה מכאן ק' אמ"ש התוס' לעיל ד' יו"ד ע"א די"ל בקטנה שנשאת אם אביה מקבל גיטה וכ' מהרימ"ט דכונתם די"ל דדוקא בנערה הוא דאמרי' אין לאביה רשות בה דא"כ מאי פריך הגמ' הא כאן בקטנה מיירי שהרי יוצאה בסי' ויש מי שתי' במ"ש רש"י בערכין דכ"ט ע"ב אהא דאמרי' התם לא הדרא ומזבנא דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות דמשמע דלמ"ד מוכר לשפחות אחר שפחות אדם מוכר בתו כשהיא נערה אליבא דרב וא"כ קרא דלא ימשול למכרה אפי' בנערה מיירי ושפיר פריך משנשאת אין לאביה רשות בה ולא נהירא לי דאפילו לרב ולמ"ד מוכר לשפחות אחר שפחות דיכול למכור את בתו כשהיא נערה מ"מ מכורה ויוצאה מיד כמו מוכר שדהו בשנת היובל לרב וא"כ לא שייך ייעוד בנערה וע"כ קרא בקטנה מיירי וכ"מ מגמ' לקמן דפריך גבי אלמנה לכ"ג אי דקדשה עצמה אלמנה קרי לה ומאי פריך הא מ"ל בנערה דיכולה לקדש עצמה אלא ע"כ דמכורה ויוצאה מיד וא"כ אי בנערה אפי' לקרובים מצי מזבין לה דהא לאו בת ייעוד היא דמכורה ויוצאה מיד או בחד תי' שכ' התוס' בכתובות דמ"ו דאין מוכר בתו נערה נ"ל מלאמה וכן יש להוכיח מגמרא בגיטין דס"ה ע"ב דפריך אר"ח האי שפחה ה"ד אי דאתיא ב' שערות מאי בעיא גביה ואי איתא מאי פריך נימא ר"ח ס"ל כרב דלמ"ד מוכר לשפחות אחר שפחות אדם מוכר בתו כשהיא נערה ומ"ל שפיר שפחה דאתיא ב' שערות אלא ע"כ דאפי' לרב מכורה ויוצאה מיד או דנ"ל דאין מוכר בתו כשהיא נערה מלאמה כמ"ש התוס' בכתובות ועפי"ז ניחא מאי דפריך לעיל ד"ד כיון דנפקא בנערות מאי בעיא גביה בבגרות דאפי' אליבא דרב פריך שפיר דהא מכורה ויוצאה מיד ועמ"ש שם:

דף יט.

גמ' אמאי קא ממעיט ליה קרא וכו' וא"ל דילמא היא גופה קמ"ל קרא דאינו מייעד דא"כ לא הו"ל לאשמועינן ד"ז גבי מיתה אלא גבי ייעוד מיהו ק' למ"ש התוס' בד"ה מדאורייתא דלמאי דאוקימנא ביבם היא גופה קמ"ל קרא דלא קני לה א"כ מאי פריך אי אינו מייעד אמאי קא ממעט קרא נימא היא גופא קמ"ל ויש ליישב ועיין ברש"י בסנהדרין דנ"ב ע"ב שכ' פרט לאשת קטן ואשמעי' דאין אישות לקטן וע"ש בתוס':

דף יט:

גמ' אלימא וכו' הא אם יש שהות וכו' ואפי' לרנב"י דאמר לעיל ואפי' לריב"י לקידושין ניתנו מ"מ כיון דגלי קרא דבעי' יש שהות ביום ע"כ טעמא דקרא דהוי כמי שקדשה

בתרווייהו בכסף מכירת' ובמחילת השעבוד וכיון דהקידושין בתרוייהו ע"כ לא הוו קידושין אלא משעת מחילת השעבוד ועיין להריטב"א בחידושים:

רש"י ד"ה משל וכו' דהק' מעתה נתחלו אי בעינ' וכו' עכ"ל פי' כן אליבא דשמואל לקמן דנ"ט ע"ב דמעכשיו ולאחר למ"ד יום תנאה הוי אבל לרב דמספ"ל אי חזרה הוי ע"כ הכא מיירי בפי' בהדיא אי בעינא ועיין להרשב"א בחי' ובתשו' הר"י ן' הרא"ש כ"י סי' פ"ד ע"ש:

גמ' וחכמים אומרים אם רצה ליעד וכו' מכאן הוכיח העה"ש בא"ח בסופו בשם רבו ספיקו של הפר"ח בתשו' שנסתפק במקדש אשה ע"מ שלא ליבם אי הוי מתנה עמש"כ כיון דאפשר בחליצה ע"ש ויש לחלק דהכא כי מבטל האדון מצות יעידה לא מקיים מצוה אחרת במקומה דמצות פדייה היא לאמה עצמה אם יש לה לפדו' את עצמ' אבל התם היבם מקיי' מצות חליצ' במקו' יבום:

דף כ.

גמ' מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו וכו' מכאן מוכח דאינו יכול ליעדה לבן בנו דאי איתא הא גם לבנו איכא צד יעוד דיכול ליעדה לבן בנו של בנו הקונה דהו"ל האמה אחות אבי אביו ועיין בירושלמי מאחד מבני הישיבה:

שם גמ' אין לי אלא הנמכר לנכרי הואיל ונמכר לקרובים וכו' לגי' ספרנו דגרסי אין לי וכו' משמע שהוא לשון הברייתא עצמה וא"ש דאתיא כר' דפשיט"ל אליביה דנמכר לישראל אינו נגאל בקרובים ולא מבע"ל לקמן דכ"א אלא אליבא דרבנן אבל הרשב"א בחי' גריס אשכחן נמכר לנכרי וכו' דהאי לישנא משמע שהוא מדברי הגמ' ולא מן הברייי' ולכן הקשה מה שהקשה ע"ש:

תוס' ד"ה אבקה וכו' ומסברא שבא לו וכו' עכ"ל לא מפרשי כפירש"י דתמכרו דוקא שנת היובל קאי ולהכי הוצרכו לומר דמסבר' שבא לו וכו':

ד"ה הא וכו' אע"ג דמפדין אותה בע"כ וכו' עכ"ל דבריהם אזלי לפירש"י לעיל די"ח דכופין לאב אבל לפי' התוס' דכופין לבני משפחה האב אית ליה רווחה שמקבל כסף מכירתה:

דף כ:

ד"ה גאולתו וכו' כיון דהוי ג"ש בין לקולא בין לחומרא וכו' עכ"ל עיין להתוס' לעיל ד"ג ע"ב שהוכיחו דג"ש דוקא לחומרא הוא י"ל דשאני הכא דבדין גופיה דגאולת חצאין אין ג"ש למחצה וילפי ליה בין לקולא בין לחומרא אבל לעיל דין אחר הוא:

גמ' א"ד לקולא אמרי' וכו' הא דלא קאמר א"ד היכא דגלי גלי כדאמר בסמוך בבעיא דבתי ע"ח י"ל דבעיא הלזו אבע"ל בתר דפשטא לבעיא דבתי ע"ח דפלוגתא דר"ש ורבנן

היא ולרבנן ס"ל דאינה נגאלת לחצאין וע"כ משום דילפי גאולתו משדה אחוזה דמק"ו שכ' התוס' בד"ה איתיביה לא אתיא דאכתי השתא לא קי"ל דינא דע"ע וא"כ שמעי' דלא אמרי' היכא דגלי גלי ולכך נקט א"ד לקולא אמרי':

גמ' איתיביה אם גאול יגאל וכו' מלישנא דאיתיביה נר' דלא פריך ברייתא אברייתא אלא על הפשטן פריך וס"ד דלאו מר"ש לחודיה פשיט הבעיא אלא דהק' כיון דע"כ ב"ש ס"ל דגואל לחצאין ולא אשכחן רבנן דפליגי עליה בהאי דינא א"כ אעפ"י דלא דרשי טעמיה דקרא בדין בתי ע"ח מודו דנגאלת לחצאין מטעמא דהיכא דגלי גלי וע"ז פריך דהרי מצינו דרבנן פליגי ומשני אין ודאי דרבנן פליגי ואנא לא פשיטנא אלא מר"ש דס"ל דהילכתא כר"ש בהאי מלתא ועיין פירש"י בשינויא דגמ' ולפ"ז שפיר כ' התוס' דלא פריך אלא מסיפא דמרישא י"ל דבתי ע"ח נגאל לחצאין מטעמא דהיכא דגלי גלי ועיין מהרש"א בתוס':

דף כא.

תוס' ד"ה משום וכו' וי"ל דאדרבא וכו' ומה מקדיש וכו' עכ"ל עדיפא להו הק"ו ממקדיש מק"ו רע"ע משום דע"ע גופיה אית ליה למילפיה ממקדיש כמ"ש מהרש"א ולכך כ' לשון אדרבא מיהו מה שהוכיח מהרש"א מדאצט' ונגאל שמעי' דלא ילפי' ג"ש ע"ש י"ל דאפי' ילפי' ג"ש לקולא הוא דילפי' כדנקט הגמ' בצדדי הבעיא דע"ע ולכך אצט' ונגאל דאפי' לחומרא גם ק' בעיקר דבריו הא בע"ע כתיב והשיגה ידו דילפי' מניה דאינו לוה ונגאל וא"כ היכי מצי למילף ע"ע ממקדיש הא איכא למיפרך מה למקדיש שכן לוה ונגאל וי"ל לזה דגם והשיגה ידו אינה אלא משמעות וכשיש לנו ק"ו מפקי' ממשמעותיה וכן צ"ל בדברי התוס' גופייהו שהרי בשדה אחוזה ילפי' דאינו לוה ונגאל מוהשיגה ידו כדפירש"י לעיל ואינו גואל לחצאין מכדי גאולתו וכיון דמתרי קראי נפקי אכתי ק' קושית התוס' למ"ל כדי גאולתו נילף מע"ע דאין לו' דילפינן ממקדיש דאיכא למפרך מה למקדיש שכן לוה ונגאל אלא ע"כ דוהשיגה ידו אינו אלא משמעות וכדכתי' ואין להקשו' איפכא למ"ל והשיגה ידו נילף דלוה ונגאל מ"ע ול"ל דנילף ממקדיש דהא כתי' כדי גאולתו דאינו נגאל לחצאין די"ל דאצט' למאי דדרשי' במכות ד"ח ומצא דומיא דוהשיגה ידו ולאו יתורא הוא ואינו אלא משמעות ובזה ניחא דלא נקטו בקושיתם אלא קרא דכדי גאולתו ולא נקטו גם קרא דוהשיגה ידו:

גמ' לקובעו חובה וכו' ק"ק א"כ אמאי תני בברייתא בתים שהוא בתי החצרים הול"ל שדה אחוזה ולקובעו חובה וי"ל דקמ"ל דאפילו לקובעו חובה דלא כתיב בהדיא איתקשו בתי החצרים לשדה אחוזה ועי"ל דקרא דגאולה תקנו לשדה אחוזה וריבויא דבכל לבתי

החצרים ובריית אריבוייא דבכל קאי וס"ל השתא דלא איתקשו אלא למאי דכתיב בהדיא ופריך למ"ד בתי החצרי' מאי בכל הא אתקשו לכל מילי ואמאי איצט' בברייתא לרבות מבכל מדקתני בתים ולא קתני שדה אחוזה וניחא בזה מה שהק' התוס' נימא דאתא בכל לע"ע דהגמרא פריך אברייתא:

דף כא:

גמ' לקרוב קרוב קודם וכו' נר' דהשתא דחי לה בתי החצרים ושדה אחוזה במקום ע"ע אבל לעולם דאתא נמי לבתי ערי חומה ואיצט' ג' גאולתו חד לגופיה וחד לבתי ע"ח וחד לשדה אחוזה ובתי החצרים וק"ק על התוס' שנדחקו בזה ויש ליישב:

גמ' ת"ל דבעי' אהבתי וכו' ק' למ"ש התוס' לעיל די"ד ע"ב דאי לאו אזנו הו"א מוכר עצמו נרצע אעפ"י שאין יכול לו' אהבתי כיון דילפי' שכיר שכיר לפ"ז נימא דרבנן ס"ל מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית כרבנן דלעיל וס"ל בחדא כר"א דמוכר עצמו נרצע ולכך איצט' לטעמ' דנעש' בע"מ לכהן מוכר עצמו:

דף כב.

הוא אינו אוהב את רבו ורבו אוהבו וכו' י"ל הא ביבמות דקי"ז ע"א אמרינן דקרא דכמים הפני' לפנים מיירי באהבה שבין אדם לחבירו דכי הוא אוהב את חבירו גם חבירו אוהבו ול"ל דברייי' הלזו כר"י דדריש ליה לקרא התם בדברי תורה דהרי הר"מ פסקה לברייתא הלזו ובה"א פ' כרבנן דהתם ועיין בדברי הריטב"א בחי' כאן ומתיישב שפיר:

דף כב:

גמ' ותנא דידן מ"ט לא תני חליפין הו"מ לשנויי תנא ושייר דהא שייר משיכה אלא משום דמתניתין לקמן דנכסים שיש להם אחריות וקנין בכסף ובשטר וחזקה לה תני חליפין ולא שייר מידי אחרינ' ועכ"ל כדמשני הכא ועיין לה' תוי"ט ע"ש:

דף כג.

גמ' עבד איתיה בגיטין עיין להמח"א בה' גירושין די"א ע"ג במה שהק' מכאן אסוגיא דפ"ק דנזיר די"ב דמשם בארה דכל מלתא דל"מ עביד ל"מ משוי שליח אפי' במלת' דאתיא ע"ש משת"י ועפ"ד ניחא מ"ש ה' קול אליהו חח"מ סי' י"ט ובמ"א כתבתי בזה:

תוס' ד"ה מהו וכו' דאמרי' במתני' ובשטר ע"י אחרים וכו' עכ"ל הו"ל להביא מילתיה דרשב"א גופיה דקאמר אף בשטר ע"י אחרים אלא משום דמתני' מוכחא דבשלא מדעתו מיירי כדאוקי' בגמ' לעיל:

בא"ד וא"כ אם הוא עומד וצווח וכו' עכ"ל האי א"כ גם אזכות קאי וכמ"ש גבי זכות כל זמן שאינו מוחה ודלא כמהרימ"ט שם:

ד"ה דאמר וכו' כיון שהקריב של"מ בעלים עכ"ל בגמ' דאמרי' שאני מחוסרי כפרה דל"צ דעת ועיין בחידושי' שם:

דף כד.

ד"ה ור"א וכו' אך ר"י אומר דאין ראיה וכו' עכ"ל להההיא בפסחים לא חש ר"י די"ל דמיירי דאמר ע"מ שתצא ידי פסח ולישנא דגמ' ל"ד אבל בההיא דסנהדרין אין לו' כן דא"כ הוי דאחרים כמ"ש התוס' בסמוך ואנן בעי' שיגנוב משל אמו ועיין במהרש"א ז"ל:

בא"ד מה שאתה קורא בו ע"י עצמו וכו' עכ"ל לפ"ז מאי דפרי' לעיל ליערבינהו ולתנינהו לא פריך אלא אליבא דר"ש אבל לר"א בכספ' ע"י עצמו ממש ל"מ לרבנן ול"ד לשטר:

גמ' ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט וכו' מכאן יש להוכיח דלרבנן אפילו בגבולין ממון הדיוט שהרי הכא בגבולין מיירי דבירושלים לאו בר פדייה מיהו י"ל דמיירי בנטמא דפודין אותו אפי' בירושלים כדאיתא בפ"ג דשבועות וק"ק על התוס' לקמן דנ"ג ע"ב ד"ה איהו דהוכיחו מדמוקי להאי דהפודה מע"ב שלו מוסיף חומש ולא ניחא לאוקמה בנטמא אמאי לא הוכיחו מסוגיא דשמעתין ודע דמוכח מכאן דאעפ"י דזכיית הבעל אינה אלא מדרבנן מוסיף חומש וכה"ג אמרינן בפ' הנזקין דס"ה דמוקי להההיא דמערימין בעציץ שאינו נקוב ול"ד להא דאמרינן בריש מעילה דרבנן אינו מוסיף חומש ע"ש:

דף כד:

גמ' המכריעין לפני חכמים וכו' כ' מהרש"א לפירש"י להמכריעין א"צ לצריכות' דלעיל ע"ש וק' להמכריעין הכהו ע"י וסופה לחזור יהיה יוצא בהם לחירות כדפריך הגמ' לעיל דשינויא דגמ' דא"כ שן ועין מאי אהני לא יתכן להמכריעין דאצט' לאשמועי' רא"צ ג"ש וי"מ דמ"מ מאי אהני דכתבינהו לשן ועין בין ב' הכללות:

תוס' ד"ה סמויה וכו' דחטטה עשאת מחוסר

אבר עכ"ל מ"ש מהרש"א משן ל"ק דשן לא הוי מחוסר אבר שהרי שן אחת אפי' מום לא הוי בקדשים כמ"ש התוס' בפ"ו דבכורות:

ד"ה ת"ל וכו' תימה למ"ל קרא וכו' עכ"ל עיין בחי' בפ"ק דע"א ד' ה' ע"ב:

דף כה.

גמ' שפתיו פשיטא הא דלא דחי לא על שיניו משום דשיניו ולשונו שוין ואכתי קשיא דר' אדר' ולפמ"ש מהרש"א בתוס' דבשיניו אפי' רבנן מודו ניחא טפי דגם בשיניו ק' פשיטא ומ"ט דרבנן ודע דפסקי הר"מ סתראי נינהו דבה' עבדים פ' דבלשונו א"י לחירות ובה' פ"מ פ' דהוי מום והגמר' מדמה להא כדפריך ועוד תניא ושניטל רוב הלשון וה' ע"י כ' דמספק"ל הלכה כמאן ופ' לחומרא בתרוייהו ע"ש וליתא דעבד מוחזק בעצמו ובכ"מ

דאיכא ס' דדינא אינו משתעבד מה"ט דמוחזק בעצמו ועיין להשע"ה בה' עבדים דל"ד ע"ג ע"ש:

דף כה:

תוס' ד"ה בהמה וכו' ור"י הקשה על פי' ר"ת וכו' הול"ל לימא אביי ורבא כר' וכו' עכ"ל הא דלא הקשה ממלתייהו דרבנן דאמרי עד שימשכנה וכדהוכיחו לעיל משום די"ל כפי' ר"ח הכהן דבסימטא מסתמא מוכר קדם והו"ל רשותו ולכך אי בסימטא מיירי אע"ג דמסיר' עדיפא ה"ד בקדם לוקח אבל חכמים מיירו בקדם מוכר ומטעמא דהו"ל רשותו אבל אביי ורבא מפלגי בין ר"ה לסימטא ואי איתא הו"ל לאפלוגי בסימטא גופה דאי קדם לוקח קני במסיר' אלא משמע דבכל גוונא מיירי בין קדם לוקח ובין קדם מוכר וכי היכי דבקדם לוקח הוי פי' מלתייהו דקאמרי בסימטא קני במשיכה אפ' במשיכה קאמרי ה"נ בקדם מוכר הוי אף במשיכה וא"כ הו"ל אביי ורבא כר' דר' ס"ל מסירה קונה בסימטא אפי' בקדם מוכר ופליגי ר' ורבנן בהא מילתא אי איתא דמיירי בסימטא ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כו.

גמ' אמר קרא ויתן להם אביהם וכו' עם ערים וכו' כתב הריטב"א' ז"ל וז"ל ואין לו' דהתם מדין חצר קאמר דמדכתיב עם ערים משמע דמקנה להו תרוייהו בהדי הדדי ולא מ"ל אלא באגב ע"ש מפשט דבריו נר' דקנין חצר ל"מ אלא אם היתה החצר שלו מקודם קנין הנקנה שה עכשיו וכ"כ הש"ך סי' ר"ב מסברא דנפשיה והם דברי תימה דבכ"מ אמרי' דגיטו וידו באים כא' לכ"נ דכוונת הריטב"א היא דמדכתיב עם ערים משמע דלא מהני אלא אם הקנה שניהם כא' ולא מ"ל דלא מהני אלא בב"א אלא באגב דקנין חצר מהני אפי' הקנה בזה אח"ז:

דף כו:

תוס' ד"ה מעשה וכו' אדרבא גרע טפי וכו' עכ"ל נר' דמאי דגרע טפי הוא דהשתא כיון דכבר זכו בהם מקבל המתנות נוסף איסור גזל דאפי' משלם דמיהן מ"מ מעיקרא אכלום משא"כ כל זמן שלא הופרשו ולא זכו בהם:

בא"ד והלא לא היה ירא וכו' שהרי התבואה היתה בבית וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דיש לחוש שמא יאכלום בני ביתו של ר"ג ע"ש לק"מ דכבר כ' התוס' שיש תבואה הרבה ולא היה חושש שמא יאכל הכל:

דף כז.

גמ' נתון ליהושע ומקומו מושכר לו בסיפא דהך תני אמר ר"י ת"מ שבו נתון לראב"ע ומקומו מושכר לו וכ' בשיטה יש שלמדו מכאן דאפי' ע"י קרקע המושכרת יוכל להקנו'

לאחר ע"ג ודחה דשאני הכא דל"ל לר"י בו שום זכות אלא ט"ה ולכך די בקרקע המושכר לו ע"ש וק' א"כ מאי פשיט הגמרא בסמוך להנך בעיי דשדה במכר ומטלטלין במתנה ושדה לא' ומטלטלין לא' מהך מתני' דש"ה דל"ל בהו שום זכות אלא ט"ה ויש לחלק בין הנושאין:

דף כז:

רש"י ד"ה גלגול וכו' ואי קשיא הול"ל בשקינ' לה כשהיא ארוסה וכו' עכ"ל ושומרת יבם מיירי במשקה כשהיא שומרת יבם וכמ"ד שומרת יבם שותה וכמ"ש התוס' שם והיינו לחד פי' מפירש"י אבל לאידך פי' היינו גופה דפריך הגמרא שם ע"ש:

תוס' ד"ה בד"א וכו' כגון שהמוכר היה חייב ללוקח וכו' עכ"ל מדלא כ' שזקף דמי המכר ע"ע בחוב משמע דס"ל דזקיפה הוי כנתינת המעות וקונה מדין כסף כדעת הריטב"א לעיל דט"ז ע"א ע"ש ולעיל בד"ה ומקומו שהק' ליקנו בקנין סודר ותי' דאין שכירות נקנה בחליפין לא ק"ל ליזקפו ע"ע בחוב דמ"ל זקיפה ומ"ל נתינת שכירות ולא ק"ל אלא בלא מעות כלל ליקני בק"ס ועיין לה' קול אליהו חח"מ סי' י"א ע"ש:

דף כח.

גמ' ע"כ כר"ש ס"ל ואף ע"ג דאיכא לאוקמה כר"ש דס"ל בפ' הזהב ד"ת מעות קונות אפי' לר"ל ולוקח אינו חוזר מ"מ לא ניחא ליה לאוקמי סתם מתני' כר"ש דלית הלכתא כוותיה ולמאי דגרסי' במתני' נתחייב זה כמ"ש התוס' במתני' א"ש בלא"ה דנתחייב זה הוא הלוקח ור"ש ס"ל בלוקח אינו יכול לחזור בו אפי' במילתא דשכיחא:

דף כט.

תוס' ד"ה משכו וכו' ת"ל מטע' דאמירתו לגבוה וכו' עכ"ל י"ל בזה דמשום אמירתו לגבוה איתיה בשאלה דכל זמן שלא בא הקדש ליד הגזבר איתיה בשאלה ולכך נקט טעמא דלא יהיה כח הדיוט וכו' דקנה במשיכ' ושוב ליתיה בשאלה:

דף כט:

ד"ה ואזיל וכו' קודם שנולד הבן וכו' עכ"ל ק' דאפי' אחר שנולד הבן כל שלא עברו שלשים יום לא נתחייב וי"ל דרש"י דס"ל בבכורות דמ"ט דטעמא דבעינן שלשים יום כדי שיצא מכלל נפל וא"כ כשיעברו שלשים יום אגלאי מילתא למפרע דלאו נפל הוא חיובו עליה משעה א' וע"ש בתוס':

בא"ד יאמרו לכהן הנחנו לך וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דכי הוו בני חרי מטלטלי ומכרן לא הוי כאשתרוף ויכולין לו' הנחנו לך מקים כיון שהוא מכרן וכ"כ המבי"ט וכמ"ש במ"א בזה באורך:

בא"**ד** דמיירי כגון דאיכא ה' משועבדים מיצחק וכו' עכ"ל י"מ א"כ למ"ל למימר דאיכא ה' ב"ח אפי' אית ליה הרבה נכסים ב"ח טריף ממשעבדי כיון דהוי כעשאן אפותיקי האב ונ"ל דס"ל להתו' כדעת הרשב"א דמאי דאמרינן מצוה על היורשין לפרוע חוב אביהם הוא אפי' לא ירשו מאביהם כיון שיש להם נכסים של עצמן וא"כ אי טריף מלקוחות חוזרין הלקוחות ונפרעין מהבן כיון שמצוה על היורשין לפרוע חוב אביהן ואפוכי מטרתא למ"ל יפדה משל עצמו ולא יטרוף מהלקוחות אלא ע"כ דלית ליה נכסים אלא ה' ב"ח:

דף ל.

גמ' יתר עליו תהלים וכו' עמ"ש מהרש"א ע"ד התי' ולק"מ דברייתא קתני ה' אלפים ותתפ"ח פסוקים בתורה הרי דבקאי בסכום הפסוקים ומאי דלא בקיאין אינו אלא לידע שיעור החצי:

תוס' **ד**"**ה** ל"צ וכו' בכל יום ויום ישלש וכו' עכ"ל ק' דביום עצמו מי ידע שיחיה וכן י"ל במ"ש היום כאן ומחר בקבר מאי איריא למחר ונ"ל במ"ש במכות די"א ר"ח הוה יתיב וגריס בבי רב ולא הוה יכיל שלוחא למקרב לגביה דלא הוה שתיק פומיה מגירסא ע"ש הרי דכל זמן שאדם עוסק בתורה ודאי שלא ימות וא"כ ביום עצמו סיהה בידן שיעסוק בתורה כל היום אבל בלילה זמן שינה ולכך ביום עצמו ישלש ואין לו פחד ממיתה:

דף לא.

גמ' שנא' מלא כל הארץ כבודו וכו' עיין להט"ז סי' ב':

תוס' **ד**"**ה** כבד וכו' דמשמע ממה שחננך וכו' עכ"ל יל"ד כיון דהעדיפותא הוא דלהקב"ה אינו מחוייב לכבדו אלא אם יש לך ממון אבל או"א מחייב אע"פי שאין לו ממון אמאי הוצרכו לדרוש מחונך ממה שחננך בפשטיה דקרא סגי דמהונך היינו אם יש לו הון אבל למ"ש מהרש"א דהעדיפו' הוא דלהקב"ה מכבדו ממה שנתן לך אבל לאו"א לא מבעיא דאפי' יש לך ממון אתה מכבדו משלך ולא ממה שנתן לך אלא אפי' אין לך ממון מחויי' לחזר על הפתחי' ולפרנסו ע"ש א"ש דדריש ממה שחננך:

דף לב.

גמ' אלא הכי אתנייה הנסקלין בהנשרפין וטעמא דלא אזלי' בתר רובא כ' התוס' בפ' הנשרפין דממיתה למיתה לא אזלי' בתר רובא מק' משם רבני אשכנז א"כ בת כהן אמאי בשריפה דילמא לא אבוה הוא וכיון דבת ישראל בחנק הוי ממיתה למיתה לא אזלי' בתר רובא ונ"ל דלא כ"כ התוס' אלא הכא דליכא מידי ממיתה למיתה אבל בבת כהן כיון דלגבי קללות והכאות אבוה דאזלי' בתר רובא גם לענין ממיתה למיתה נמי אזלי' בתר רובא:

דף לג.

רש"י ד"ה אף הדור וכו' וע"כ לא נכתוב הדור אלא לדרוש כדאמרן וכו' ולמעוטי עמידה וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל לדרוש אדאמרן למילף מינה קימה דלית בה ח"כ ואתא נמי למעוטי עמידה וכו' ור"ל דלא אתא לגופה אלא להנך דרשות:

גמ' אביי מקיף וכו' ואע"ג דדינא הוא כדתניא מנין לזקן שלא יטריח היינו אם יש ב' דרכים שוין דינא הוא שלא יטריח אבל רבותיה דאביי דאפי' לאפושי בהילוכ' היה מקיף ולא ילך בקצרה שלא יטריח אבל בשיטה כ' דרבותיה דאביי אפי' שחרית וערבית ע"ש וק' דברייתא דשלא יטריח נמי מוקמי' לה בסמוך בשחרית וערבית וצ"ל לפ"ד השיטה דאביי פליג אר' אייבו דאמר אין תלמיד חייב אלא שחרית וערבית וס"ל לאביי דחייב כל היום ומוקי לברייתי' דשלא יטריח בכל היום אבל בשחרי' וערבי' לית ביה משום לא יטריח דליכא טרחא דארחא דמלתא הוא כדפירש"י בסמוך ואביי מחמיר ע"ע שלא יטריח אפי' שחרית וערבית:

דף לד.

תוס' ד"ה מעקה וכו' ושילוח הקן נמי כגון שלקח האם ע"מ לשלח וכו' עכ"ל בתשו' מהר"ץ סימן פ"ג כ' דליכא לאו אלא בנטל האם עם הבנים אבל אם הניח הבנים ולא לקחם ונטל האם לבד ליכא לאו אלא עשה דשלח תשלח את האם ע"ש ומדברי התוס' הללו יש להוכיח דאיכא לאו דאי איתא אמאי לא כ' בפשיטו' דמ"ל בהניח את הבנים ונטל האם ובעיקר קו' התוס' שמעתי אומרים דלהגי' דגריס רש"י בריש תמורה דלא אמרי' השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה אלא בלאו שיש בו מעשה ניחא קושיתם ונ"ל דל"ד דלא ממעט התם אלא תמורה דליכא בה מעשה בשום גוונ' אבל בדבר דשייך ביה מעשה כגון מעקה דמ"ל בהיה בה מעקה וסתרו ובאבידה דמ"ל בנטלה ואח"כ החזירה כיון דבגוונ' דאיכא מעשה נשים חייבות א"כ קרא נאמר אף לנשים וחייבות אף היכא דליכא מעשה:

ד"ה גברי וכו' כיון דאשכחן מיעוטא גביה כדאמר לעיל וכו' עכ"ל י"מ הא דאשה אינה מחוייבת ללמוד עצמה לא נ"ל לעיל אלא מהיקישא דולמדתם ולמדתם וא"כ נימא נמי דלא דרשינן הך היקישא משום סברא דבעי חיי כדאמרי' גבי מזוזה ואע"ג דאין האב מצווה ללמד בתו מ"מ תחייב היא ללמד עצמה משום הך סברא וי"ל דאם איתא דאיכא הך סברא גבי לימוד לא היתה תורה פוטרת האב ללמד בתו ועי"ל דגבי מזוז' כיון דאיכא הך סברא אמרינן דלכך לא הקישה בשני הפרשיו' לאשמעי' דלא מקשי' אבל הך היקישא דולמדתם ולמדתם ליכא שום גלוי דלא מקשינן יש מק' בברייתא דקתני מ"ע שלא הז"ג נשים חייבות מזוזה ושלוח הקן ת"ל דמחייבי משום דגברי בעו חיי ולמ"ל טעמא דשלא

הז"ג וכ"הג הקשו התוס' בד"ה מעקה וי"ל כיון דמסקינן בשמעתין דמ"ע שהז"ג נשים פטורות מהיקישא דהוקשה כל התורה לתפלין אי הוו מ"ע שהז"ג הוו מפטרי אע"ג דאיכא סברא דגברי בעו חיי כיון דאיכא היקישא וכמ"ש התוס' גבי ת"ת דנשי' כיון דהך היקישא דהוקשו לתפלין ע"כ דהיקישא הוא לכל התורה לא מפקינן מזוזה ושלוח הקן מכללם אבל היקישה מזוזה לתפלין אמרי' דאין כונת התורה להיקישא כיון דאיכא הך סברא דגברי בעו חיי ולכך איצט' למי' משום דהוו מ"ע שלא הז"ג:

דף לד:

ד"ה הו"א וכו' וי"ל דמג"ש וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפסחים דס"ד ע"ב ועיין להשע"ה:

ד"ה ונילף וכו' ועי"ל דסברא הוא וכו' דשאני או"א דהוקש וכו' עכ"ל לפ"ז בצריכותא דלקמן הומ"ל אי כ' מורא הו"א דשאני מורא דהוקש וכו' י"מ להני תי' בתראי מאי פריך לריב"ב מאי א"ל הא י"ל דנילף מפו"ר לחומרא ונ"ל דאי לאו דאשכחן ילפותא במ"ע שלא הז"ג דחייבות ריב"ב גופיה היה פוטר נשים מפו"ר משום דכתיב וכבשוה ולא דריש על שניהם הוא אומר אותם אלא אחר דילפי' דחייבות בשאין הז"ג וכה"ג כ' מהרש"א בד"ז וי"מ במ"ש הע"י לקושית מהרש"ל ממזוזה ע"ש:

דף לה.

רש"י ד"ה ומדמצות וכו' מדאצט' היקיש' וכו' עכ"ל ק"ק הא אצט' היקישא למן המותר בפיך ולספר שתפרו בפשתן הגוילין די"א ע"א ויש ליישב:

ד"ה מאי א"ל וכו' א"כ איפכא וכו' עכ"ל מ"ש בתי' ה"ד מהרש"א דלמ"ד תפלין אין הז"ג נשים חייבות כדאיתא בעירובין לקמן דהתם אחר המסקנא דהכא דילפי' ממורא ואיכא ג' כתובים או ב' כתובי' למ"ד אבל השת' פרכי' אמ"ע שלא הז"ג לפוטר נשי' ותפלין בכלל:

תוס' ד"ה משום וכו' וי"ל דל"ל דריב"ב וכו' עכ"ל ואע"ג דת"ת ופו"ר צריכי מ"מ כיון דפדיון הבן ל"צ הוו ג' כתובים וכך היא המדה בכל ג' כתובים הבאין כ"א כדמשמע מדברי התוס' ביומא ד"ס ע"א גבי תרי מעוטי כתיבי ע"ש ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לה:

גמ' הא כיצד גילוח שיש בו השחתה וכו' הקש' בשיטה מנ"ל למדרש הכי נימא דבכהנים איזהר אפי' אמספרים ובישראל איזהר אמלקט ורהיטני והג"ש דפאת פאת למגמר ישראל מכהנים אבל כהנים מישראל לחייב אמלקט ורהיטני א"צ ג"ש דמק"ו ילפינן ע"ש דיש ט"ס בדבריו ונ"ל במאי דמתבאר מגמ' ביומא דנ"ה ע"א דהמופנה הוא המלמד ע"ש בפירש"י והכא פאה דגבי ישראל הוא דמופנה וע"כ ללמד על הכהנים והדרי בי דדרשא דהאי ברייתא קאמר הגמ' מדלא כתי' את שבזקנך והוי כמאן דכתי' פאה וג"ש זו אינה

מופנה כל עיקר דלגופיה אצט' ועיין בשיטה שהק' היכא ילפי' בג"ש זו דאינה מופנה כלל ולזה יש לו' בכה"ג למדין שהרי אף בבנין אב למדין כדפירש"י ולא גרע ג"ש דאינה מופנה מב"א וה"ט כמ"ש התוס' לקמן דל"ו בד"ה א"כ וכו' דבפי' המצוה למדין ישראל מכהנים ע"ש ועיין למהרימ"ט ז"ל:

דף לו.

גמ' ואביי מ"ט לא אמר כרבא וכו' הקשה מהרש"א ז"ל לישני כמ"ד לילה זמן תפלין והוי מ"ע שלא הז"ג ונשים חייבות ע"ש ונ"ל דהגמ' ניחא ליה הכי כי היכי דא"ש טעמא דתנא דמתני' דפליג על אסי בקרחה דל"ל דתנא דמתני' ס"ל תפילין מ"ע שלא הז"ג שהרי ברייתא דלעיל קתני איזהו מ"ע שהז"ג וחשיב תפילין בהדייהו ואמתני' קאי:

גמ' כי פלחי לע"א ל"מ בנים ת"ש ואומר זרע מרעים וכו' מכאן תשובה למ"ש המפרשים בטעמו של דבר דמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה אלא מחשבת ע"א דהאב אינו מעיד על בנו והמחשבה אינו יודע בו אלא הקב"ה ולכך אינו מצרפה למעשה אבל בע"א יצא מכלל בנים עכ"ד ולפ"ד ק' לר"י דס"ל דאפי' כי פלחי לע"א נק' בנים א"כ אמאי מחשבת ע"א מ"ל דכתיב למען תפוס את בית ישראל בלבם והא נק' בנים ואין האב מעיד על בנו:

דף לו:

תוס' ד"ה אי דפדה וכו' תימה הניחא למ"ד לדורות וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דהגמ' פריך אמתני' דסתם מתני' ר"מ ואיהו ס"ל דלדורות בכ"ג משום דא"כ הו"ל להק' עוד דהיכי קתני נוהגת באנשים משמע בכולהו כהנים הא דוקא בכ"ג ואין לו' דהיא גופא פריך דהא גבי מאי דפריך אי דפנים כהן המשיח כתי' וכו' א"א לפרש כן ודומיא דידה פריך גבי פרה ועיין למהרימ"ט בדיבור שאחר זה ולתוספי הרא"ש ז"ל:

ד"ה ומה וכו' וי"ל דפירכא זו דטעון כלי וכו' עכ"ל כ' מהרש"א גם פירכת צפון לא פרכי' לה מה"ט ע"ש לפ"ד פרכת צפון נמי פירכא כ"ד היא וי"ל הטעם משום די"ל אדרבא מליקה בראש המזבח עדיפא מצפין בעזרה ועוד י"ל דנילף משלמים וליכא למיפרך אלא מה לשם בן צאן וכו' ופירכת שם היא פרכת כ"ד כדאיתא ברפ"ב דזבחים:

ד"ה כל וכו' הו"ל לילך אחר הרוב וכו' עכ"ל ק"ל דבר"פ הלוקח במס' בכורות קאמר רבינא כי אזלי' בתר רובא היינו ברובא דלא תלוי במעשה אבל ברובא דתלוי במעש' לא וא"כ ה"נ ההרכבה תלוי במעש' ונימא דאנן דלוקחין מן הגוים קי"ל כרבינא וע"ש בתוס' וה' מג"א סי' ח' סקי"א כת' דדוק' התם שמא לא בא עליה זכר ואת"ל בא שמא לא נתעברה ע"ש נר' דדוקא התם דאיכא ס"ס אבל הכא ליכא ס"ס מיהו נראה דלרווחא דמלתא כ' ואת"ל וכו' ועיקר דבריו הם דדוקא התם דשמ' לא בא עליה זכר אבל גבי

ציצית הרי ידעי' שהיו מתוקני' דאל"ה ק' למ"ל להגמ' לו' משום דתלוי במעשה הול"ל משום דהוי ס"ס אלא ע"כ דלא הוי ס"ס כיון דרוב מעברו':

דף לז.

ד"ה הרי וכו' דהא חשיב ערלה במתני' וכו' עכ"ל פלוגתא דאמוראי היא לקמן הל"מ או הלכות מדינה והגמ' כאן כמ"ד הלכות מדינה לפ"ד התוס' מיהו ק"ק אמאי לא מוכחי מכלאים דלכ"ע מדרבנן כדלקמן ועיין למהרש"א בדיבור הקודם:

ד"ה והרי וכו' וע"ק דקאמר מר בסמוך וכו' עכ"ל ק"ק מאי קו' הא מ"מ שבת בענינא דמועדות כתו' ואין צריך שיהיה מושבות גופה בענינא דמועדות וי"ל דכונתם דטפי הי"ל לרש"י לפרש דקרא דמושבות דכתיב בענינא דמועדות קאמר כיון דאיכא מושבות שם:

דף לז:

ד"ה הואיל וכו' דרובם ערלים וכו' עכ"ל אע"ג דכולן מלו במצרים מ"מ כשנצטוו אח"כ בסיני על הפריעה לא חשיבא מילה דמל ולא פרע כאלו לא מל ומ"מ לא הוי אלא רוב משום דאיכא שנולדו מהולים ואיכא נמי שפרעו מעצמן במצרים כמו שעשה אאע"ה אעפ"י שלא נצטווה ופסח שעשו בשנה שנייה ע"פ הדיבור היה גם להו עוד י"ל:

ד"ה ממחרת וכו' לשון תורה לחוד וכו' עכ"ל נר' דר"י עיקר תי' משום דלשון תורה לחוד ומ"ש אח"כ וע"כ צ"ל כן וכו' הם דברי התוס' ולא דברי ר"י ובאו לאוכוחי דלא כר"ת וממילא מתורץ קושיתם ועיין למהרש"א ונר' דגם לפר"י צ"ל דהיה להם ישן לאכילת מצה דאל"ה מאי משני הגמר' לא הוו צריכי הא צריכי לאכילת מצה ומ"ש מהרש"א בדיבור שאח"ז דלדברי ר"י לא היה להם ישן דהירושלמי ס"ל כן דלא כגמרין לאפוקי לפיר"ת דהוזכר בקרא בהדיא דהיה להם ישן ומ"ש מהרש"א ממחרת הפסח אכול משום עשה דמצה מעיקר' לא אכול ע"ש י"ל דבקרא כתיב בעצם היום דמשמע ביום ממש ולא בלילה:

דף לח.

גמ' ומה חדש וכו' הא דלא קאמר חומרא דכלאים דע"י עבירה בא י"ל משום דבשל נכרים נוהג חדש וס"ל דלא הוזהרו ב"נ על כך:

גמ' ואין איסורו איסור הנאה וכו' ק"ל דפ"ב דפסחים דכ"ג ע"א דפריך והרי חדש דכתיב ביה לא תאכלו ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה ולא פריך אלא ממשמעו' כמ"ש התוס' שם ואמאי לא פריך מברייתא הלזו דקתני בהדיא דחדש אין איסורו איסור הנאה ועוד ק"ל למ"ש התוס' שם דכ"ב ע"א בד"ה ור"ש לחד תי' דחזקיה מודה דלר"ש לא תאכלו איסור הנאה במשמע מדאסר ג"ה בהנאה ע"ש דא"כ קשיא דר"ש אדר"ש לכ"ע דס"ל ג"ה אסור בהנאה והכא שרי חדש בהנאה ומ"ש ג"ה מחדש ולכאורה י"ל במ"ש הרב

מש"ל בפי"ד מה' אבל בפסק דמומיא דהיכא דנ"ל איסור הנאה מלא תאכל כיון דאפקיה בלשון אכילה היכא דנפסד שאינו חייב על אכילתו דהוי שלא כדרך אכילתו אינו חייב גם על הנאה משא"כ במת דנ"ל איסור הנאה מקרא אחרינא חייב על הנאה אפי' נפסד מלאכול ע"ש וא"כ י"ל דלעולם חדש אסור בהנאה כמו ג"ה ומאי דקתני הכא אין איסורו איסור הנאה היינו היכא דנפסד מלאכול ושפיר ילפי' כלאים וערלה מק"ו מחדש ומאי דפריך התם והרי ערלה טעמא דכתיב ג' ערלים וכו' אין לו' דאצט' קראי לכה"ג דנפסד דמלישנא דברייתא דקתני אין לי אלא באכילה בהנאה מנין משמע דבכל גווני הנאה אצט' קרא ואע"ג דבברייתא דלעיל שם גבי שור הנסקל קתני כה"ג ומוקי לה בהנאת עורו היינו דברייתא מיירי בעור וה"ק אין לי דאסור העור אלא באכילה דנבילה היא אבל גבי ערלה אי מיירי בנפסד אז אינו אסור באכילה אמנם הא ליתא דהכא ר"ש קאמר לה ואיהו ס"ל כ"ש למכות וכיון דכ"ש למכות גם שלא כדרך אכילתו אסור מדאורייתא כמו שמתבאר מדברי התוספות בפ"ג דשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי ע"ש במהרש"ל ומהרש"א ז"ל וא"כ גם אי מיירי הכא בחדש בנפסד מלאכול שמעי' מינה דחדש מותר בהנאה דאי איתא דאסור בהנאה גם בנפסד אסור בהנאה לכ"ש כמו שאסור באכילה אעפ"י שלא כדרך אכילתו והדק"ל מ"ש חדש מג"ה:

תוס' ד"ה לא וכו' ועוד לא הוי כמו בעוד ג"י ישא פרעה וכו' עכ"ל ק' מאי ק"ל לפי' הי"מ הא י"ל דבעוד ג"י דהקב"ה גם הוא בתוך ג"י אלא דחוץ מיום הדיבור ודכוותא בקרא דפרעה י"ל בעוד ג"י חוץ מיום הדיבור וקרא דויהי ביום הג' לג"י דקרא קמא ויש ליישב:

בא"ד שאם פגע יובל שנת ז' לרציעתו וכו' עכ"ל הק' מהרש"א אמאי לא פי' הגמ' כפשטיה בעבד דעובד שש ומקץ ז' שנים היינו תחילת שבע ע"ש וי"ל דבסוף שש קי"ל ולא הול"ל שבע וקרא דכתיב ובשביעית יצא לחפשי אתי לדרשא דחלה ג' כדלעיל וקרא דנביאים לא נחית לדרשא זו:

דף לח:

ד"ה הערלה וכו' בק"ו מחדש וכו' עכ"ל נר' דלמ"ד הל"מ י"ל קושייתם דמדאצטרי' הל"מ בערלה ש"מ דלא ילפי' מק"ו דאיכא שום יוכיח דאי לא"ה למ"ל הל"מ בערלה מיהו י"ל דערלה לא אתיא אלא בשתים ולא שמעי' מינה כלאים דאתיא בג' דאיכא למי' דעל חומרא הג' ליכא שום יוכיח ועפי"ז ק' עמ"ש מהרש"א בדיבור שאח"ז איברא דדבריו יכונו למ"ש התוס' לעיל לחד פי' דלערלה בשתים היינו נטע רבעי אבל גוף הערלה אתיא בג' כמו כלאים ולההוא פי' ניחא קושייתם ע"ד שכתבתי:

דף לט.

גמ' הא כתיב שדך למעוטי זרעים שבח"ל ולרשב"י לעיל דיליף ערלה וכלאים בק"ו מחדש צ"ל למעוטי הרכבת אילן דלא נילף מהיקישא:

רש"י ד"ה חקתי וכו' והכא אתה מוסיף ללמוד וכו' עכ"ל עיין בגמ' בסנהדרין ד"ס דנראה דהכל מדברי שמואל:

תוס' ד"ה תני וכו' ולא פריך אלא למ"ד וכו' עכ"ל דלמ"ד כלהו מדרבנן א"ש אף החדש כיון דכולהו מדרבנן אבל למ"ד ערלה הל"מ כיון דאיכא במתני' דאורייתא ודרבנן בדברי ת"ק וחדש הוא דאוריי' ודאי דקאי אדאורייתא ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

ד"ה ההוא וכו' דהא כלאי זרעים אין אסורין בהנאה וכו' עכ"ל ל"ד אלא אפי' באכילה שרו ומה"ט לא אתו בק"ו מחדש בהנך חומרי באיסור עולם ואין היתר לאיסורו דאיכא למיפרך מה לחדש שכן אסור באכילה וכתב מהרש"א דלחד פי' שפי' לעיל דאין היתר לאיסורו היינו דאסור לזרוע אתיא בק"ו מחדש גם זרעים ע"ש ואין להקשות ליפרוך מה לחדש שכן אסור באכילה דאיכא למי' הרבעת בהמה תוכיח דשרי באכיל' ונוהגת גם בח"ל:

בא"ד לאיצטרך קרא כיון דחובת קרקע וכו' עכ"ל

ק"ל דפ' כל הבשר דף קט"ו אמרי' דכלאי זרעים עים לא אסירי מכל שתיעבתי לך משום דאיתקש לכלאי בהמה דיוצא מהן שרי ע"ש וא"כ שפיר אצט' קרא דשדך לכלאי זרעים דאע"ג דחובת קרקע היא הו"א נוהגין בח"ל מהיקישא דכלאי בהמה כמו הרכבת האילן דנוהגין בח"ל מהיקישא דכלאי בהמה:

ד"ה לא קי"ל וכו' ואי ל"ל לר"י כלאי זרעים למ"ל שדך וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דמיעוטא דשדך הוא בכלאי הכרם כמ"ש התוספות בדיבור הקודם וכבר עמדו בזה מהרש"ל ומהרש"א ז"ל ונ"ל דלר"י ע"כ דס"ל דקרא דשדך בכלאי זרעים שהרי טעמא דר"י דבעי' ג' משום דכתיב כרמך לא תזרע כלאים וכמ"ש התוס' אח"כ ואי קרא דשדך בכלאי הכרם אדרבא נילף מקרא דשדך דמשמע קרקע לא תזרע כלאים דסגי בב' מינין וכמ"ש אח"ז דהט' דבזרעים סגי בב' מינין אלא ע"כ דר"י ס"ל דשדך לא תזרע כלאים בכלאי זרעים מיירי ומשום דלא נימא קרא דשדך בהרכבת האילן מיירי לכן לא הוכיחו ראייתם אלא ממיעוטא דשדך דאי בהרכבת האילן נ"ל מהיקישא דנוהג אפי' בח"ל וע"כ לא מתוקם קרא אלא בכלאי זרעים ואע"ג דחובת קרקע היא י"ל דר"י ס"ל דלא תליא מלתא בחובת קרקע ולא כ' התוס' בדיבור הקודם דלזרעים לא אצט' מיעוטא אלא לתנא דמתני' דקתני כל מצוה שהיא תלויה בארץ וכו':

דף מ.
ד"ה לימוד וכו' למגמר לדידיה ודאי מעשה עדיף וכו' עכ"ל ר"ל מעשה עדיף לענין השבח דאמרי' קיים עדיף טפי אבל לאגמורי לא אמרי' דגרע ממעשה אבל לענין השכר ודאי לימוד גדול ממעשה אפילו לימוד דידיה כדאמרי' הכא ואין צריך למ"ש מהרש"א ז"ל:

פרק שני

דף מא.
גמ' בהא איסורא נמי אית בה וכו' מק' ומטו בה משמי' דה' נ"ב א"כ היכי הוו קידושין ע"י שלוחו הא שלד"ע לחד תי' שכ' התוס' בפ"ק דמציעא דהקידושין בטלין ואפי' בדרבנן אמרי' אין שלד"ע כמ"ש ה' מש"ל וי"ל דשאני הכא דכיון דלא אסיר אלא מדרבנן מדאורייתא מיהא מקודשת ולא עקרו הקדושין דאוריי' למקדש בפסולי עדות דרבנן:
גמ' אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה כ' ה' שמחיו"ט סי' יו"ד דדוקא לקדשה כשהיא קטנה ולא תנשא אלא עד שתגדל אבל אם מקדשה ומשיאה כשהיא קטנה ודאי מתרצה בו ועפי"ז מתרץ מה שק' אשמעתין מגמ' דסנהדרין פ' ן סורר ומורה דאמרי' במשיאן סמוך לפרקן איכא אפי' מצוה ע"ש ועפי"ז מתורץ גם מה שמק' מדאמרי' לעיל בפ"ק אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושין ועיין לה' ב"ח וח"מ סי' ל"ז ע"ש וזה נ"ל דעת רש"י בכתובות דנ"ז ע"ב דאהא דאמרי' אין פוסקין על הקטנה להשיאה פירש"י משום טורח ולא פי' משום דאסור כמ"ש אח"כ אהא דפוסקין להשיאה כשהיא גדולה משום דבמשיאה כשהיא קטנה ליכא אסורא וע"ש במהר"ם שי"ף ז"ל אך מדברי התוס' בשמעתין בד"ה אסור אין נר' כן:
גמ' וישלח מלמד שעושה שליח בחידושי בגיטין דכ"א הקשיתי לשאול אמאי אצט' קרא ללמדנו שעושה שליח הא אייתר קרא דכריתות למעוטי אם התנה עליה תנאי דאגידא גביה כגון שלא תשתה יין לעולם ואי איתא דאינו עושה שליח תנאיה לאו תנאה כדאיתא בכתובות דמ"ה דבעי' במשפטי התנאים תנאי שהמעשה אפשר לקיימו ע"י שליח ולעת עתה חשבתי דרכי די"ל דבגירושין יש ב' דברים כתיבה דבעי' שהבעל או שלוחו יכתוב הגט ויש המסירה דבעי' הבעל או שלוחו ימסרנו בידה ובכתיבה לא מהני תנאי כדאי' בפ' המגרש דאם התנה בשעת כתיבה הגט בטל וא"כ כי אצט' ושלח ללמד שעושה שליח הוא לכתיבה דליכא תנאה אבל למסירה ילפי' לה מדמהני תנאי:
תוס' ד"ה אסור וכו' ה"מ בגדולה שמתקדשת ע"י עצמה וכו' עכ"ל מדתלו הדבר במתקדשת ע"י עצמה או על ידי אביה ולא סגי להו לחלק בין גדולה בין קטנה משמע

דבקטנה נמי אם מתקדשת ע"י עצמה כגון שאמר לה אביה צאי וקבלי קדושיך ליכא איסורא וכמ"ש ה' ח"מ ע"ש:

גמ' מה לגירושין שכן ישנם בע"כ וכו' ק"ק נילף קידושין משליחו' דידה בגירושין דדרשי' מושלחה דאשה עושה שליח אע"ג דבעי' מרצונו וי"ל במ"ש התו' לקמן בד"ה נפקא דלא ילפי' מחטאת משום דכופין אותו ולכך עושה שליח וה"נ באשה דכוותה ואפי' למה שמהפך מהרש"א שם הגי' מ"מ י"ל דמודה דיש סברא לכאן ולכאן ופרכי' להאי גיסא ולהאי גיסא ובהכי ניחא מאי דק' אמאי אצט' ושלחה נילף דאשה עושה שליח בגירושין מקידושין דגמרי' בהיקישא דויצאה והיתה אלא משום דאשה כיון דבע"כ הוא סברא הוא דאינה עושה שליח מיהו בלא"ה י"ל דאצט' קרא דושלחה משום דמילי לא ממסרן לשליח ולאפוקי ממ"ש מהרימ"ט בתשו' דאפי' בשליח א' אמרי' מילי ל"מ לשליח קמ"ל דלא ובמ"א כתבתי בזה:

דף מא:

תוס' ד"ה נפקא וכו' דבחטאת כתי' אותו בע"כ וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ועפ"ד ניחא מאי דק' אמאי אצט' קרא לקדשים נילף מבינייא דתרומה וחטאת אלא משום די"ל דשאני חטאת ותרומה שכן מדעתו מיהו ק' נילף מגירושין ותרומה וחטאת:

ד"ה והנכרי וכו' וק' לפי' דמשמע וכו' עכ"ל הכי משמע להו דר"ש ס"ל יש קנין דאי ס"ל אין קנין אם מרחו ישראל חייב גם לר"ש וא"כ מאי פריך הגמ' לר"ש למ"ל קרא נימא דאצטריך להיכא שמרחו ישראל דהשתא איתיה בתרומה דנפשיה כה"ג אלא ע"כ דר"ש ס"ל יש קנין ועמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף מב.

ד"ה ודילמא וכו' אבל לריב"ק דאמר וכו' עכ"ל מפשט דבריהם נר' דקושטא הוא לריב"ק בחד קרא סגי וכן הבין מהרש"א בכוונתם ועפי"ז תימה על הרא"ם שנעלם ממנו דבדי התוס' וכ"ה בתוספי הרא"ש ע"ש וק' דא"כ מאי פריך הגמ' אקרא דשה לבית אבות ודילמא שאני הכא דא"ל שותפות בגוויה הא קרא דשה לבית אבות דהוא בלקיחה מיירי סתמא כתי' ומיירי אפי' ל"ל שותפו' בגוויה כמו קרא דושחטו אותו לריב"ק ומכח קו' זו נר' עיקר בכוונתם דגם לריב"ק קשיא אלא דהגמ' נקט הך קו' אר' יונתן משום דלדידיה קשיא טפי דקרא בא"ל מיירי וכמ"ש אחי ז"ל בס' בני סמיכי בכוונתם ע"ש:

דף מב:

גמ' שאני מעילה דילפא חטא וכו' עיין בשיטה שהק' דפריך לעיל למ"ל גם אתם בתרומה הא אי לא כתי' בתרומה הוה ילפינן תרומה ממעילה דאין שליח ע"ש ועיין לה' טורי אבן בחגיגה דיו"ד שכ' ליישב דברי רש"י שם שכ' שליחו' דתרומה מגם אתם דס"ל דלמסקנא

דמעיל' יש שלד"ע דילפא מתרומה אצט' למילף שליחות דתרומה מגם אתם דאי לאו הכי הוה ילפי' תרומה ממעילה ע"ש ואכתי ק' במ"ש רש"י במציעא ד"י ע"ב דשליחות דכל התורה מתרומה ילפי' דמסקנא דגמרא לעיל דילפי' מגירושין וקדשים ובדברי רש"י דחגיגה י"ל דס"ל דלפי מאי דמסיק לעיל אליבא דר"ש סד"א הואיל ודרשי' אתם ולא אריסין ה"נ אתם ולא שלוחכם וכו' ה"נ נימא לרבנן:

דף מג.

אלא למ"ד מלמדין מאי א"ל הקש' מהרש"א אי ילפי' ממעילה אמאי איצט' קרא בקדשים וגירושין ע"ש ומקדשים י"ל אצט' קרא משום דהוו בע"כ לפמ"ש מהרש"א גופיה לעיל בתוס' בד"ה נפקא ע"ש וגם מגירושין י"ל דעיקר קרא לשליחות דאשה משום דהוו בע"כ או משום דהוו מילי כמ"ש לעיל וכיון דאתא לשליחות דאשה בע"כ למיכתב לישנא דושלחה כינוי לאשה וברייתי' דלעיל ה"ק אי לשליחו' דאיש הול"ל ושלח ומדכתיב ושלחה ע"כ לשליחות דאשה:

דף מג:

תוס' ד"ה תנן וכו' ומיהו ק' דלקמן וכו' עכ"ל אין להקשו' אמאי לא דחו פירש"י גם מהירושלמי שהביאו בסמוך דמוכח דבשאין יכולה לשמור גיטה אביה מקבל וא"כ מדקתני וכל קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אינה מקבלת גיטה משמע דביכולה לשמור מקבלת גיטה גם היא די"ל דסיפא מיירי בשאין לה אב וכמ"ש התוס' בגיטין דאתיא הך סיפא גם כר"י ובאין לה אב ע"ש:

רש"י ד"ה גירושין וכו' דהוא נמי ניחא ליה שתקבל היא וכו' עכ"ל משמע דהויא היא כמו שליח אביה והגמ' בפ' התקבל דקאמר ידא יתירתא זכי לה רחמנא ס"ל דטעמא דר"י משום דקידושין דמדעתה וכו' כדלקמן:

דף מד.

תוס' ד"ה אלא וכו' וי"ל בשלמ' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דגרסי בגמ' תיובתא דעולא ע"ש והא דלא פריך לשמואל למאן דמתני דעולא אדשמואל דהשתא שמואל אפילו בלא שידך בעי גט י"ל דרב דמותיב הך תיובתא לא שמיע ליה הך דמתניתין דעולא אדשמואל ובעיקר קושית התוס' י"ל כיון דטעמיה דשמואל משום שמא נתרצה האב ע"כ היינו דוקא בדליתיה לאב דלישוי ליה אבל אי איתיה לאב ואמר דלא נתרצה מהימן ולא בעי גט ובכה"ג איירי הך מתניתין דהא האב גופיה בעי ליבומי:

דף מה.

גמ' מת ונפלה לפני אחיו הא דלא אשמעי' גם בנתקדש' לדעת אביה צריכה מיאון נר' דבנתקדשה לדעת אביה א"צ מיאון כיון דקידושי א' לדעת אביה והוו קדושין דאורייתא

א"כ הכל יודעין דלא הוי מדאוריית' אלא אחות חלוצה וקדושין תופסין באחותה אבל שלא לדעת אביה אתו למטעי שיאמרו לא נתרצה האב בקידושי א' ונתרצה בקדושי ב':
תוס' ד"ה צריכה וכו' וא"ת למ"ל מיאון דצריכה חליצ' וכו' עכ"ל עיין להריטב"א והר"ן שתי' משום דאיכא דשמע בגט ולא שמע בחליצה ע"ש ועיין מה שכתבתי בזה בנימוקי באה"ע סימן ק"ע עיין שם באורך:

דף מה:
גמ' ר"א אינה אוכלת שמא יבא אביה וכו' והא דלא שרי משום ס' דרבנן לקולא דהא ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה משום דעומד להתברר וכל ס' דרבנן דעתיד להתברר לא אזלי' בס' להקל כמ"ש בי"ד סי' ק"י ע"ש בפר"ח וטעמא דרב דשרי משום חזקה ל הוא כפירש"י בד"ה ומודה:
גמ' נתקדשה שלא לדעת וכו' עיין בהרא"ש ז"ל ועיין להשע"ה בפ"ח מה' תרומות:

דף מו.
מתני' בזו ובזו ובזו וכו' מכאן הוכיח הט"ז בי"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ט דלר"י דס"ל וי"ו לחלק הכוונה דיש לה ב' משמעות דאי לא משמע אלא לחלק אמאי כי יש בכולן שו"פ סגי ומ"ש בדבריו דלר"י הדבר בס' אי כוונת האדם על שניהם כאחד או על א' מהם ונראה לדעתו דהכא גבי קדושין אמרי' דכוונת האדם על כולן משום דאדם יודע שאין קידושין בפחות משו"פ ול"ד לסבלונות דלקמן ד' ן' ע"א מיהו אין לה משמעות אלא לחלק לא אמרינן האי סברא דאדם יודע וכו' ואין לו' דהכא מקודשת מס' קאמר דמדקתני סיפא אינה מקודשת וע"כ אינה מקודש' ודאי אבל מקודשת מס' דהא חיישינן שמא שו"פ מכלל דברישא מקודשת ודאי קתני:
גמ' והא מלוה היא וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד לא הי"ל לרש"י בסמוך גבי ש"מ המקדש במלוה אמ' לו מדקבל אתקפתא וכו' אלא מגופ' דמתני' לאוקמת' דר"א דאסיפא קאי ע"כ דהמקדש במלוה א"מ מדלא מצטרפי וכפירש"י בד"ה ש"מ מעות בעלמא חוזרין:

דף מו:
גמ' מן הנקוב על שאינו נקוב וכו' כ' הת"י דהוי תרומה על שאינו נקוב כיון דחיובא מדרבנן הם אמרו וכו' ומאי דקנין התורם קישו' ונמצאת מרה תרומ' ויחזור ויתרום אע"ג דתרומת פירות מדרבנן ושאני התם דאיכא מן הרעה על היפה מדאורייתא להכי גם בדרבנן כעין דאורייתא תקון ובהכי ניחא מאי דקשה מאי פריך הגמ' מהך דהתורם קישות לישני כיון דבדרבנן היא לא חיישי' שמא לא צאית:

גמ' ולא צאית והתנן התורם וכו' עיין למהרש"א ביבמות דפ"ט גבי ורמי מזיד אמזיד שהוכיח דסוגיא דהכא אליבא דר"נ דהתם אזלא ולא אליבא דר"ח ע"ש ועיין להריטב"א בחי' כאן ועיין להשע"ה:

דף מז.

גמ' מוקי לה במילי אוחרי וכו' התוס' בפ"ק דמציעא די"ו ע"א בד"ה האי וכו' כ' דהא דתניא ושוין במכר שקנה במלוה דאחרים ומשום דסמכא דעתיה ודוקא באשה הוא דפליגי משום דאשה לא סמכה דעתה ע"ש אבל מדברי רש"י לקמן גבי הא דמוקי פלוגתא דלקמן דפליגי באשה אי סמכא דעתה נר' להדיא דאדרבא במכר כ"ע מודו דלא סמכא דעתיה ודוקא באשה הוא דאיכא מ"ד דסמכ' דעתה משום דסברא לא שביק לדידיה ויהיב לאחריני ומ"מ דברי התוס' תמוהים דבשמעתין מוקי לה במילי אוחרי ולאו במלוה דאחרים וכבר תמה ע"ד ה' קצות החשן סי' ק"ץ ע"ש ונראה דס"ל להתוס' דלמאי דמוקי לפלוגתא דלקמן בסמכא דעתה מיתוקמא שפיר לפלוגת' דהכא במלוה דאחרים ופליגי אי סמכא דעתה ומודים במכר שקנה דבאיש נכרי סמכא דעתיה ודוקא באשה משום דבושה לילך לב"ד כמ"ש התוס' בבתרא דקמ"ז ע"ב ע"ש ולפי המסקנא אזדא לה להך דמוקי לה במילי אוחרי ודע דהך פלוגתא דהתוס' ורש"י דפליגי אי באיש נכרי סמכא דעתה אפשר דתליא בפלוגתא דרבוותא אי למאן דדיין דינא דגרמי מחייב לשלם כל דמי השטר או דמי שנתן הלוקח לב"ד דלמ"ד דחייב כל דמי השטר ודאי סמכ' דעתיה וכמ"ש התוס' בבתרא ועיין להש"ך רס"י ק"ץ:

דף מז.

גמ' והכא במקדש במלוה קמיפלגי הק' מהרש"א ז"ל אמאי לא אוקי פלוגתייהו דהני תנאי במלוה ברשות בעלים לחזרה וכדלעיל ע"ש ולדעת הרמב"ן דס"ל דכי כתב שט"ח מדעת המלוה מחוייב להלוות לו ודוקא בכתב שט"ח דנשתעבדו עבדו נכסיו וכמ"ש ה' גד"ת לדחות ראית הרשב"א משמעתין וכמ"ש כ"ז הש"ך סי' ט"ל סקמ"ט ניחא שפיר ומהר"ם לובלין ז"ל כ' דכי הלוה לו וכ' שטר א"י לחזור ע"ש ואפי' למ"ש הש"ך שם משם ה' משאת בנימין הכא שאני דכבר הלוה לו:

דף מח.

גמ' במאי פליגי בדר"ה וכו' הק' מהר"ם לובלין ז"ל אמאי לא מוקי פלוגתא דשטר נמי פליגי בדר"ה וצריכי כמ"ש הר"ן ע"ש יאחד הרואה בצריכותא שכ' הר"ן ז"ל דלא שייכא כלל במעמד ג' וכ"כ הריטב"א ומ"ש מהר"ם מכח קו' זו דבשטר לא שייך מעמד ג' עד שיכתוב וימסור ע"ש הם דברים תמוהים שהרי כ' התוס' בד"ה כי קאמר דההיא דהכותב שט"ח מיירי דוקא כשאין הלוה בפנינו וכן הוכיח בתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סי' ד' מדברי

התוס' במ"א ומדברי הר"מ ולא זכר מדברי התוס' בשמעתין ע"ש ואי כוונתו לו' דל"מ מעמד ג' גבי שטר עד שיכתוב וימסור וכי כתב ומסר מיהא מהני ליה מעמד ג' לענין שלא יוכל למחול א"כ לא תי' לקושיתו כלום דאכתי ק' לאוקמה בכתב ומסר וכ"ע לא סמכא דעתיה ופליגי במעמד ג' במלוה דר"מ ס"ל אפי' במלוה ואז אינו יכול למחול ורבנן ס"ל במלוה לא תקון מעמד ג' אלא בפקדון:

תוס' ד"ה אלימא וכו' דלעיל מיירי דאמר והכא דלא אמר וכו' עכ"ל נקטו לישנא דאמ' לאוקמתא קמייתא דלעיל דפליגי בפלוגתא דר' ורבנן ור"מ ס"ל כר' דלא בעי כתיבה ומ"מ בעי' אמר כמ"ש התוס' לעיל אבל לשאר אוקמתי דלעיל הכא בדלא כ' ועיין מהרש"א ז"ל:

דף מח:

גמ' ול"ל לר"ש יין ונמצא חומץ וכו' הק' ה' ע"י לישני דלחומרא קאמר מקודשת דכה"ג איתא לקמן ד"ן בשמעתא דדברים שבלב ע"ש ונר' דל"ק דמאי דאמרי' לקמן שאני התם לחומרא היינו ר"ל דהדבר ס' הוא ולכך גבי קדושין לחומרא וגבי ממונא אמרי' אוקי ארעא בחזקת מרא קמא וההוא גברא דזבין אדעתא למיסק לא"י במקרקעי מיירי כדפירש"י שם אבל הכא קתני שניהם יכולין לחזור בהם ואי איתא דספק הוא מוכר אמאי חוזר בו ומוצא החפץ מיד הקונה דבמטלטלי מיירי ולוקח אמאי חוזר בו ומוציא הדמים מיד המוכר אלא ע"כ דאין ס' בדבר ועיין בשיטה שלא נודע שמה שם לקמן:

גמ' שאמר לי התקדשי לי וכו' עיין מה שהק' ותי' הרשב"א בחידושיו ולפ"ד עיקר מאי דנייד משינויא קמא משום קושית הטעהו מבע"ל ולפי מאי דמשמע להו להתוס' בד"ה דהוה דמשום כולהו פרכי דפריך הדר קשיא קושית הרשב"א וי"ל:

דף מט.

גמ' אדעתא למיסק לא"י כ' הרא"ש ז"ל דגילה דעתו קודם המכר אבל מפירש"י לקמן בד"ה למפטר שכ' אבל האי גברא דטרח וכו' נר' דמשום דטרח הוא דידעינן דאדעתא למיסק לא"י ודלא כמהרש"ל ז"ל ובמאי דפירש"י במקרקעי כ' מהרש"א משום דבמטלטלי מוקמי' בחזקת דמי שבידו עכשיו ולפום מאי דדחי ש"ה דלחומרא אבל מקרקעי בחזקת מרא קמא ע"ש וכ"כ התוס' בבתרא דל"ב ע"ב בד"ה והילכתא אבל לפירשב"ם שם בכל ספיקא דדינא מוקמי' להו בחזקת מי שבידו עכשיו ולפי' צ"ל דמאי דקאמר שאני הכא לחומרא לאו דהוי הדבר בס' וכמ"ש בשיטה שלא נ"ש לקמן ע"ש:

תוס' ד"ה דברים וכו' וק' הא בעי' ת"כ וכו' עכ"ל כ' מהרש"א מכולהו מתני לקמן די"ל דבת"כ מיירי ע"ש ובמתניתין דהטעה לשבח מקודשת אע"ג דהמקדש אמר בהדיא דאם לאו לא יהיו קדושין י"ל דכיון דהתנאי הוא לטובת האשה והוא סבור שכך ניחא לה כיון דקושטא הוא דהטעה לשבח הוי פיטומי מילי כיון דלא התנית האשה וכמ"ש התוס' דפ'

הכותב ועיין להפנ"י לקמן אהא דמייתי הגמ' ההיא דאעפ"י שאמרה בלבי היה להתקדש לו ע"ש:

דף נ.

גמ' שאני הכא דלמפטר נפשיה וכו' מדלא משני כדלעיל שאני הכא דלחומרא משמע דמעל ממש קאמר דמייתי קרבן ואין זה חומרא אלא דמשני דטפי תלי' דלמפטר נפשיה וכ"כ הרשב"א בחי' ודברי הרא"ש בתוספותיו בזה קשין להולמן:

דף נ:

גמ' מקדשי והדר כתבי פשיטא הא דלא משני כדלעיל דרובא מקדשי והדר כתבי וכו' משום דבכה"ג פשיטא דלא חיישי' למיעוטא ודוקא לעיל דאיכא סברא כיון דשלח סבלונות ולא מדכר שם קדושין סברא הוא דהוי האי גבר' ממיעוט' ולכך הוה ס"ד דחיישי' למיעוטא מיהו לשי' התוס' ק' ועיין להריטב"א בחי':

תוס' ד"ה חיישי' וכו' והא בעי שידבר מענין לענין וכו' עכ"ל הק' מהרש"א אמאי לא ניחא להו לאוקמה באמר מענין לענין ולמידחי פירש"י לגמרי וי"ל דא"כ מקודשת ודאי ואמאי אמר לישנא דחיישי' מיהו התוס' בגיטין ד"מ ע"ב כ' דאשכחן לישנא דחיישי' דהוא ודאי ולא ס' כמו חיישי' שמא במי מילין כתבו ע"ש:

ד"ה מ"ד וכו' חיישי' למיעוטא משום חומרא דא"א וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דבתי' הוכיחו ממים שאין להם סוף ע"ש וי"ל דשאני התם דאיכא חזקת איסור אבל הכא איכא חזקת היתר דפנויה ורובא להיתירא:

ד"ה לא תקח וכו' וי"ל דלאו ממשמעות וכו' עכ"ל לפ"ז כי מוקי רבא משום דכל שאינו בזא"ז וכו' לא אצט' תו לקרא דלא תקח דלא כדמשמע מדברי רש"י בד"ה ומתני' וכו':

דף נא.

גמ' תיובתא דרבא ק' לפמ"ש הרשב"א בשמעתין דאביי מודה במקדש אשה ואחותה כא' דכה"ג קדושין שאמ"ל לא הוו קידושין דעכ"ל כן כיון דל"ל כרבה דכל שאינו בזא"ז וכו' ולא פ' אביי אלא באחת מב' אחיות כיון דמה שאינם מסורים לביאה אינו אלא מחמת ס' ע"ש א"כ מאי פריך לרבא נימא דלא קאמר רבא דלא הוו קדושין אלא במקדש אשה ואחותה כא' אבל בא' מב' אחיות מודה ואי משום דא"ה קשיא לאביי ממתני' כיון דע"כ אפילו כה"ג ס"ל דהוו קדושין מ"מ אמאי פסיקא להגמ' לאקשויי לרבא טפי מאביי כיון דלרבא גופיה לא ק' אלא משום דאי לא מיירי אלא בב' אחיות כא' ול"ל דרב"א דכל שאינו בזא"ז קשיא לאביי הרי לאביי נמי ק' מתני' ואי לא מיירי אלא בא' מב' אחיות א"כ קשיא לרבא ממתניתין ואמאי פסיקא ליה לאקשויי לרבא טפי מאביי ולתי' א' שכתב הרשב"א דאביי ס"ל דרבא דכל שאינו בזאח"ז ניחא דס"ל להגמ' דב'

אחיות כא' ואחת מב' אחיות שוין הן דכולהו אין מסורין לביאה ואין לחלק ביניהם ועיין להתוספות בעירובין ד"נ ע"ש:

דף נא:

גמ' דאמר א' מכם מבואר מכאן דכה"ג דאם קדש זו לא קדש זו לאו קני את וחמור ומכאן תמה השיו"ט סימן י"ד דנ"ו ע"ג עמ"ש הרא"ש בתשו' סי' ס"ח אות ז' סמך למנהג שנהגו דאם כתוב בשטר שעבד עצמו לכל מוציא שטר זה יאודי או גוי דאעפי"כ נהגו שאין גובין בלא הרשאה דהטעם הוא כיון דלגבי גוי בטל הוא דהעדים ל"מ זכו לגוי דאין זכיה לגוי וכיון דהוא כללם יחד יאודי וגוי כיון דלגבי גוי בטל גם לגבי יאודי בטל ותמה השיו"ט דאפי' למ"ד קני את וחמור ל"ק כלל מ"מ כה"ג דאמר או זה או זה לאו קני את וחמור הוא כמו שמתבאר מסוגיין ע"ש ולע"ר ל"ד כלל דהכא לא קדש אלא אחת אבל התם משכחת לה דיצאו שניהם גוי וישראל בשותפות ודמי לקני את וחמור כיון דאיכא גוונא דשניהם יצאו ול"ד לשמעתין כלל וכה"ג כ' הר"ן בהלכות בפ"ק דגיטין בשמעתא דמעמד ג' לענין ברירה ע"ש גם מה שהוכיח שם השיו"ט דכשאמר זה או זה לא שייך למי' עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ע"ש י"ל דבגמר' בגיטין דל"ג פליגי ר' ורבנן באמר לעשרה כתבו אי בטלה כולה או לא אע"ג דהתם כיון דלא אמר כולכם כונתו כל מי שירצה מכם גם שם אמרי' בב' שלוחי הולכה דכונתו או זה או זה שייך למילף בטלה מקצתה בטלה כולה:

דף נב.

תוס' ד"ה והלכת' וכו' דשארי' ישראל וכו' עכ"ל ק"ל דהא פליגי אביי ורבא לעיל דמ"ה ע"ב בההוא דאמר לקריבאי וכו' ורבא ל"ל שארית ישראל וקי"ל כרבא וי"ל דשאני התם דמתחילה הוא אמר לקריבאי ובהכי ניחא מה שהק' המח"א בה' שלוחין סי' כ"א ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד משום דלא יעש' כן וכו' עכ"ל וההיא דקדשתי את בתי הגדולה דנאסרו אמצעיות י"ל בכולן בוגרות מיירי ושוו ליה שליח דכיון דמתורת שליחו' הוא דמקדש להו לית ביה משום לא יעשה כן במקומנו ועיין למהר"ם לובלין ז"ל:

גמ' מיתיבי קדשה בגזל וכו' הא דלא מוקי לה כר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים משום דקתני גם גניבה אבל ק' לאוקמה כר' דס"ל בב"ק דקי"ד דסתם גזילה וגניבה יאוש בעלים וע"ש בגמ' ובמ"א כתבתי בזה:

דף נב:

תוס' ד"ה וכי וכו' שאין ישראלים נכנסין לשם וכו' עכ"ל כ' השע"ה דה' שדה יהושע כ' דרש"י דייק לה מדקתני שאין ישראלים וכו' דלשון ישראל הוא אנשים ולא נשים כדתניא בת"כ ישראל ולא נשים בישראל ואפי' נשים וקדשי קדשים שיצאו לעזרת ישראל נפסלו

ע"ש וליתא שהרי פליגי תנאי בפ' הזרוע איכא למ"ד כהן ולא כהנת ואיכא מ"ד כהן ואפי' כהנת וכמו כן בישראל וא"כ י"ל דההיא ברייתא דת"כ ס"ל כהן ולא כהנת ומה הוכחה איכא ממתני' דכלים הא י"ל דס"ל למתני' דכלים כמ"ד כהן ואפי' כהנת וא"כ גם נשים בכלל ישראלים:

דף נג.

ד"ה איהו וכו' משמע מתוך פי' שלא יחולו וכו' עכ"ל משמע להו הכי דכיון דלפירש"י מיירי שאין שוה כאן פרוטה ע"כ דלא יחולו הקדושין אלא בירוש' דאי לא"ה במאי מקדשה דס"ל להתוס' דמאי דאמרי' לעיל חיישי' שמא שו"פ במדי אפי' ידעי' דשו"פ במדי לא הוו אלא קדושי ס' דאין להקדש אלא מקומו ושעתו כמ"ש הרא"ש ז"ל אבל אי לא חלין הקדושין אלא בירוש' שפיר קדושי ודאי וכ' לכ"נ כפי' הקו' שני ומיירי בדאיכ' מעשר הרבה דיכול למוכרו כאן ב ועיין להריטב"א בחי' ועיין למהרש"א ז"ל:

בא"ד וכ"מ לקמן דקאמר ופודה וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושינו לעיל דכ"ד ע"א ע"ש:

בא"ד קאמר ר"ח דלאו עסתכם להתחייב בחלה וכו' עכ"ל ומאי דפריך שם מעיר הנדחת היינו נמי כיון דכתיב שללה לאו שללה הוא וכ"כ התוס' בפ"ק דבכורות ד"ט ע"ב וזה נעלם מה' ע"י ע"ש:

דף נד.

ד"ה בכתנות וכו' וא"ת א"כ היכי קאמר ר"י וכו' עכ"ל ק"ל לימא דר"י ור"מ ס"ל כרבנן דר"נ במעילה די"ט ע"ב דס"ל דדוקא בבהמה הוא דס"ל יש מועל אחר מועל ולא בכ"ש מיהו לר"מ י"ל דבגמרא בעירובין די"ג ע"ב אמרינן לא ר"מ שמו אלא ר' נהוראי שמו ולא ר"נ שמו אלא ר' נחמיה שמו הרי דר"מ הוא ר' נחמיה שו"ר דהא ליתא דבגמ' לקמן דנ"ה משני ההיא דאין מועל אחר מועל כר"י ולא כר"מ והשתא הא ר"מ גופיה דהוא ר"נ אמרה להא מלתא דאין מועל וכו' אלא ע"כ דהגמרא בעירובין דקאמר ולא נהוראי שמו מלתא אחריתא קאמר דההוא שקורין אותו ר' נהוראי ר"נ שמו ולא קאי אר"מ שהיה שמו ר' נהוראי וכ"מ קצת מגמרא דשבת דקמ"ז ע"ב ע"ש:

ד"ה אימא וכו' מכאן משמע דל"ג וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א לר"י מההיא דמועלין בחדתין דאכתי לא ס"ד הא דבאכילה מודה ע"ש ול"ק דהא קרא כתיב בשגגה וע"כ לר"י לפום הס"ד דלקמן קרא בקרבן מיירי כדלקמן וא"כ הא דמועלין בחדתין י"ל לקרבן דוקא קאמ':

דף נד:

ד"ה תרי וכו' תני אבני מזבח וכו' באין וכו' עכ"ל ולפ"ז מאי דפריך בירוש' דשקלים שהביאו התוס' לעיל בד"ה מועלין וכי יש מעיל' בשיריים הו"מ לשנויי דאתיא בהאי

תנא דמב"ה אתו ועיין לה' קרבן העדה שם והנה הר"מ בפ"ד מה' שקלים פ' דאתו משירי הלשכה והק' הכ"מ אמאי שבק גמ' דידן דאמרי' מב"ה ותפס כהירוש' ע"ש ולפ"ד התוס' כאן י"ל כיון דפ' דירושלים מיקדשא בה' נדרים והך ברייתא דהירוש' אתיא כוותיה לכך פ' כהך דהירוש' ותפס הברייתי' כלשונ':

ד"ה גמר וכו' נילף משביעית וכו' עכ"ל אף על גב דאמרינן לקמן דנ"ח ע"א שביעית וע"א ב' כתובים הבאין כא' ואין מלמדין בג"ש מלמדין ועיין במ"ש התוס' בפסחים דס"ד ע"ב ע"ש:

גמ' מ"ל חד סתמא וכו' ה' יבין שמועה הק' מכאן עמ"ש התוס' בספ"ב דמגילה דהלכה כראב"ע דאכילת פסח עד חצות מדסתם לן תנא בפ' איזהו מקומן ובפ' ע"פ ובריש ברכות וע"כ דכונתם משום דסתמי טובא הוו דהא במגילה התם סתם לן כרבנן והרי הכא אמרי' מ"ל חד סתמא וכו' ותי' דכוונת התוספות משום דסתמא דבדוכתא עדיפא ע"ש ולא נהירא דא"כ מאי מייתי התוס' מריש ברכות הא התם לאו דוכתא הוא אלא ע"כ דמשום סתמי טובא והכא שאני משום דהמשנה היא גופא אלא דנשנית בב' מקומות וכמ"ש בשיטה שלא נ"ש כאן ע"ש וההיא דפ' מ"ח שהביא הי"ש אינה לענין כאן כמובן ועיין להר"ש בריש מס' מע"ב ועיין להשע"ה בה' חו"מ דפ"ב ע"ש:

דף נה.

גמ' דמייתי נמי תודה וכו' אין להקשו' ניחוש שמא חליפי תודה דאינה טעונה לחם והו"ל לחם לבדו ואין בא בנדבה וכדאמרינן במנחות ד"פ די"ל כיון דמייתי נמי בהמה אחרת לשלמים יכול להתנות אי הך דנמצאת חליפי תודה דהוי האי דשלמים לתודה והא לחמה וכה"ג איתא שם:

תוס' ד"ה דמייתי וכו' מדקתני בסמוך פסח וכו' עכ"ל מק' נימא דמותר פסח מתנה בתודה דשניהם ליום ולילה א' ול"ק דלישנא דגמ' דקאמר לאח"ז שלמים הוי משמע דמתנה בשלמים והגמ' גופיה דחיקא ליה לאוקמא דלא כבן עזאי בת"כ דס"ל מותר הפסח א"נ אלא בלילה וכה"ג כ' השע"ה בפרק ג' מה' ק"פ אסוגיא דפסחים דפ"ט דדחיקא ליה לאוקמא הגמ' דלא כבן עזאי והתוס' שכ' ליום ולילה ל"ד ולישנא דגמ' דפסחים שם נקטו:

ד"ה אין וכו' וה"נ אמר בה גוזל וכו' עכ"ל הו"מ לאוכוחי מגמ' דפ' לולב הגזול דאהך ברייתא דמייתי התוס' בסמוך פריך והא בעינן כסף צורה אלא לדמי הרי דבמעות מע"ב מחללין על בהמה ולא בעי' כסף צורה אלא משום די"ל דלכתחילה דוקא בעי' כסף בדמי מע"ב וכמ"ש מהרש"א ומיהו דוקא במעות מע"ב אבל במע"ב גופיה בעי' כסף צורה אפילו לעיכובא מדפריך שם והא בעי' כסף צורה:

דף נו.

ד"ה במזיד וכו' ולכך אין מתחלל בדיעבד גזירה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בפי' דברי התוס' דסוכה שכוונו למ"ש הת"י לחלק בין דרך חילול בין דרך מכר ע"ש ולכאורה דבריו תמוהים דברייתא דסופה בחילול מיירי דקתני אין מתחללין והגמרא שם מייתי סייעתא מינה לר"י דאמר שביעית אפי' דרך חילול ונר' דאע"ג דחילול הוא מ"מ כיון דהמעות של אחד והבהמה של אחר הוי כמו מכר דחכמים יפקיעו המכר ודוקא בבהמה שלו מחללה על מעות שלו הוא דאין כח בידם לעקור החילול אבל לעקור המכר יש כח בידם דהפקר ב"ד הפקר ומ"מ בדברי התוס' בסוכה יותר נר' שכוונו לתי' מהרש"ל ומהרש"א לא ניחא ליה בזה משום דא"כ מאי מק' התוס' לקמן לפירש"י וכמו שכן הק' ע"ד מהרש"ל ז"ל ויש מי שתי' דהכא לא ניחא להו לו' לפירש"י דהבהמה קדושה משום דקתני אחד שוגג וא' מזיד יחזרו דמים למקומן וכי היכי דבשוגג הבהמה חולין כשיחזרו דמים למקומן ה"נ דכוותה במזיד אבל בבריית' דסוכה שפיר י"ל כדברי מהרש"ל דהבהמ' קדוש':

ד"ה מתקיף וכו' והר"מ פי' שאני הכא וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפ' מרוב' דס"ט ע"א שכ' דצנועין בשל שני שבוע מיירי דבשביעית הוי הפקר ואינו יכול לחלל ע"ש וצ"ל דאזלי בשי' ריב"א דאי לפי' הר"מ יכול לחלל בשביעית מדין זכיה ולפי' הר"מ צ"ל דס"ל דשביעית אינה נוהגת בנטע רבעי דאלת"ה מאי פריך הגמ' שם אר"י מצנועין נימא דבשביעית מיירי דעניים גופייהו יכולין לחלל וא"כ צנועין יכו' לחלל מדין זכיה וק"ל על פי' ריב"א ממתני' דסוף מעילה דקתני כיצד יעשה נוטל כלי או אוכל ויאמר הקדש בכ"מ שהוא מחולל וכו' ופירש"י דבעה"ב מחלל וכ"כ הר"מ בפ"ז מה' מעילה דין ו' ע"ש וכ"מ מדקתני בכ"מ שהוא ולפי' ריב"א היכי יכול לחלל דבר שאינו ברשותו שו"ר להר"מ בפיהמ"ש והרע"ב שפי' דאחנוני קאי מיהו ק' לפי' הר"מ מאי פריך אר"י מצנועין נימא דנותנו להם במתנה להגנבים דאע"ג דאינו יכול להפקיר דבר שאינו ברשותו כמ"ש המח"א בה' זכיה מ"מ ודאי יכול ליתנו במתנה למי שהופקד אצלו או גזלו כמ"ש ה' שאגת אריה סס"י צ"ג ע"ש וא"כ נימא דהצנועין היו אומרים הרי הוא במתנה להגנבים וכיון שהגנבים יכולין לחלל גם הצנועין יכולין לחלל מדין זכיה וי"ל דמלישנא דברייתא פריך דלא קתני שהיו נותנין להם במתנה:

דף נו:

גמ' נכתוב קרא לא יהנה וכו' מכאן יש להוכיח דאפי' נ"ל הנאה מלא תאכל דאפי' איסור הנאה כמשמע מ"מ שיעור ההנאה אינו בכזית כמו אכילה אלא כמו שאר איסורי הנאה דכתיב איסור הנאה בהדיא דאי איתא כיון דנ"ל מלא תאכל הוי שיעור הנאה כשיעור אכילה מאי פריך ליכתוב לא יהנה ומכאן ק"ל עמ"ש ה' מש"ל בפי"ד מה' אבל דכ"מ דנ"ל

איסור הנאה מלא תאכל אי נפסד מלאכול לא מיתסר בהנאה כיון דאינו חייב באכילה משום דנפסד ל"מ בהנאה כיון דנ"ל מלשון אכילה אבל באיסור הנאה דכתיב בהדיא אסור בהנאה אפי' נפסד ע"ש דא"כ מאי פריך לכתוב לא יהנה:

תוס' ד"ה המקדש וכו' לא סמכא דעתיה וכו' עכ"ל השע"ה הק' מדאמרי' בפ"ק דבכורות ד"ט ע"ב תקדוש במאי דביני ביני ע"ש וי"ל דדוקא בשלא כדרך הנאתו הוא שכ' התוס' דלא סמכא דעתה דלא אסקא אדעתא אשלא כדר"ה אבל אי איכא שו"פ בכדרך הנאתו סמכא דעתה ובהכי ניחא מה שהק' לדברי התוס' הללו אמאי לא תני במתניתין גם איסור מאכלות הלא גם בהו לא סמכא דעתה דסבורה היא ליהנות בהם באכילה ועפי"ז ניחא ועיין לה' הלכות יו"ט ד"פ ובמ"ש מהרש"א דפגול פקע הקדש מניה עיין במתני' בפ"ק דפסחים די"ד ע"א ועמ"ש בחידושי' שם:

דף נז.

ד"ה משעת וכו' דהא תנא ציפורי מצורע וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דע"כ משולחת אסורה מיהא משעת שחיטה לר"י דאי שריא מנ"ל דאסורין בהנאה לחזקיה דע"כ ממשולחת הוא דילפי' לה כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה וזה:

ד"ה תנאי וכו' ובכריתות משמע דילפי עגלה וכו' עכ"ל ק"ק מהיכא משמע להו הכי נימא דלא מייתי התם אלא מדיליף תנא דרי"ש ציפורין מעגלה לאסור מחיים שמעי' דס"ל ע"ע נאסרת מחיים וע"כ דס"ל משום דרשא דע"ע נאסרת מחיים וע"כ תנא דרי"ש דיליף ציפורין מעגלה לענין לאסור מחיים דאי לאחר שחיטה הא נ"ל מקרא דאשר לא תאכלו וע"ש בתוס':

גמ' מ"ד מידי דהוה אקדשים וכו' י"מ הא טעמא דר"ל משום דיליף מע"ע כרלעיל ולמ"ל האי קרא נילף מע"ע דנאסרת גם לאחר עריפה וי"ל דס"ל דאין ללמוד לאחר עריפה משום דקי"ל אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בי וע"ע ותרומת הדשן ב' כתובין הבאין כא' ואין מלמדין כדאיתא בגמרא בכ"מ ולפ"ז צ"ל דעיקר קרא דאשר לא תאכלו להנאה דוקא משוה דאין ללמוד מב' כתובין אבל לענין אכילה ליכא ב' כתובין דמצינו כמה דברים דנעשית מצותי ואסור באכילי' וס"ל לר"ל כשינויא דאת בשרו דלעיל דלא דייקי' לכתוב לא יהנה ודברי התוספות בד"ה וזה הם לר"י ולא לר"ל וכמ"ש מהרש"ל ז"ל:

רש"י ד"ה אמאי וכו' דילמא בשעת קיחה וכו' עכ"ל לפי' משפ"י לעיל דס"ד שנצטרפ' בשחיטתה לא יצדק לשון דילמא דהא ודאי הוא דבשעת קיחה לא היתה טריפה ועיין בתוספי הרא"ש שכ' דרש"י חזר בו ע"ש וא"כ י"ל דדיבור זה אחר חזרה הוא:

דף נח.
תוס' ד"ה ושני וכו' וי"ל מדכתי' וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דהגמ' דקאמר הניחא למ"ד אין מלמדין ידע דאיכא מיעוטא לגלויי דהוו ב' כתובין אלא דלא ס"ד דאיכא תרי מיעוטא ולמ"ד לא סגי בחד מיעוטא די"ל דלא מיעטיה אלא מההוא דינא דכתיב ביה מיעוטא כיון דחלוקין בדינייהו ולסוגיא דע"א דאצט' הוא לחליפי חליפין חד מיעוטא דיובל היא הוא דמגלה אב' כתובים דהוו ב' כתובי' והתוס' חד מינייהו נקטו ודלא כמהרש"ל בגמרא ועיין להר"מ בפ"ז מהלכות עכו"ם ולה' פר"ח בנימוקיו שם:

דף נח:
גמ' כאן בשכר הבאה ה' צ"ק שם בבכורות הק' אמאי לא מוקי לה בשכר בטלה דמוכח ותי' דבהנאה דמוטלת על הכהן אפילו בטלה דמוכח אסור והשע"ה הק' מהירוש' דרבינא הוה ידע סהדותא וכו' ע"ש וי"ל דרבינא עד אחד הוה ולית ביה משום לא יגיד כדאי' בקמא דנ"ד דאע"ג דאמרי' דחייב בידי"ש י"ל היכא דאית ליה פסידא דבטלה דמוכח לא מחייב בידי"ש ועמ"ש בחידו' בבתרא דל"ד:

פרק שלישי

דף ס.
רש"י ד"ה מאי בינייהו וכו' ע"כ לר"ה נמי אסור' לינשא וכו' עכ"ל הא דלא כ' הכי לעיל גבי מאי בינייהו דקדושין משום די"ל דכיון דקאמר אב' פשיטא ה"ה לענין נישואין וחדא מנייהו נקט דנישואין וקדושין חדא מלתא היא אבל הכא דלא נקט הבינייא דנישואין דדמיא להבינייי' דלעיל הוצרך לומר דאפי' ר"ה וכו':
תוס' ד"ה אב' וכו' והא ליתא דאפי' לר"י וכו'
עכ"ל עיין למהרש"א שכ' דבין הכא בגיטין ובין לעיל בקידושין ניחא ליה למי' בינייא לענין גט וכו' ע"ש ולפ"ד מ"ש התוס' אח"ז דהומ"ל לעיל אב' נאבדו הקדושין הומ"ל דא"כ לא הוי בינייהו גט אלא דקושטא קאמרי דאפי' לר"י הוו קדושין דאפי' נתאכלו המעות הוו קדושין ואע"ג דבקדושי שטר לא הוו קדושין מ"מ ניחא ליה למנקט הביניי' דמתוקמ' גם בקדושי כסף:

דף סא.
גמ' בשלמא לר"מ היינו דכתי' אם תטיב שאת מק' הא דאמרי' ביומא דנ"ב ובכ"מ ה' מקראות אין להם הכרע וחד מינייהו שאת ואמאי אין לו הכרע הא אי קאי אדבתריה הוי מעשה קודם לתנאי שאת אם לא תטיב וי"ל דההיא דחשיב שאת בהדי מקראות שאין להם הכרע אתיא כרחב"ג דפליג אר"מ וס"ל דלא בעי' משפטי התנאים כמ"ש התוס'

לעיל דאכולהו פליג ואפי' לפירש"י דלעיל דל"פ אלא אתנאי כפול מ"מ מודה הוא דאיכא תנא דפליג אכולהו כדמוכח מס"פ הפועלים:

דף סב.

גמ' בשלמא לר"מ היינו דכתיב הוא יתחטא בו וכו' כ' הרשב"א ז"ל דהומ"ל וליטעמיך תקשה נמי לר"מ הא באיסורא מודה דמכלל לאו אתה שומע הן כדאית' בס"פ שבועת הערות ע"ש ולפ"ז ניחא מה שפירש"י דמה דפריך והזה אטהור למ"ל אכולהו פריך ול"ק משה"ק מהרש"א ז"ל:

רש"י ד"ה סד"א וכו' דברישא דקרא לאו בלישנא דתנאה וכו' עכ"ל ק"ק ליכתוב ברישא דקרא בלישנא דתנאה ולא אצט' לאורוכי ולמכתב ואם לא יתחטא וצ"ל דלישנא דהוא יתחטא בו אצטרי' לשום דרשא:

תוס' ד"ה הנקי ותו' והו' וק' דא"כ הו"ל מעשה קודם לתנאי וכו' עכ"ל ואפי' למ"ש מהרש"א לעיל בד"ה בשלמא דלא בעי' תנאי קודם בלאו ובהן אלא בלאו סגי אבל בהן לחוד לא סגי והכא אם לא שכב הן הוא כמ"ש התוס' בדיבור הקודם:

דף סב:

ד"ה גר וכו' וא"ת א"כ ליבעי נמי מומחין וכו' עכ"ל וקושטא הוא דלא בעי' מומחין מדקבלין גר בזה"ז ותי' הר"ן דבגר כתיב לדורותיכם דמשמע אפילו בזה"ז ודוקא בזה"ז דליכא מומחין אבל בזמן דאיכא מומחין בעי' מומחין וכה"ג אמרי' בר"פ דם שחיטה דבזמן הזה מקבלין גרים ולא בעי' קרבן מדכתיב לדורותיכם ובזמן הבית בעי' קרבן ובהכי ניחא מה שמק' ע"ד הר"ן מגמ' דיבמות דף מ"ו ע"ב דפריך ולימא נמי ש"מ בעי' מומחין ע"ש:

ד"ה ואמר וכו' אלמא קסבר דאפי' ר"מ מודה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלפ"ז מתני' דזו ואצ"ל זו קתני ע"ש ונ"ל דמתני' מיירי בכל ענין אפי' בהוכר עוברה והוי זא"ז ור"ח אברייתא קאי כדקאמ' והא דתניא וכו' ולאו אמתני' קאי ובלא הוכר עוברה הוא דגריעא מלאחר שתתגיירי:

דף סג.

ד"ה ה"ג וכו' כיון דבלאו דמשועבד בלעלה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דס"ל דשאיני עושה דבר שאין בו ממש דלא כמ"ש התוס' שם ואין צריך לזה אלא דטעמ' דשאיני הוי לשון שבועה ונדר שהוציאו בלשון שבועה לאו כלום אפי' בדבר הרשות כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה משא"כ:

דף סג:
גמ' אמ"ר נאמן ליתן גט וכו' ק"ק לרב אמאי תני במתני' ד"ז גבי אב ואמאי לא תני לה באשה גופה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי וי"ל משום סיפא דאחד נותן גט ואחד כונס דדוקא באב הוא דא' כונס דמירתת מהכרה דאב אבל באשה לא מירתת:

דף סד.
קדשתיה וגירשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה וכו' עיין להתוס' בכתובות דכ"ב סע"א שכ' אם אומר כשהיא בוגרת קדשתיה כשהיא קטנה נראה דאינו נאמן כיון דאין בידו עכשיו ע"ש וק' במ"ש בלשון נראה דהרי ד"ז נלמד ממשנתנו ותו במ"ש בטעמא דנאמן האב משום בידו דהרי בשמעתין מסיק הגמ' דלא מקרי בידו אלא טעמא משום דבנישואין הימניה רחמנא:
גמ' הניחא לר"י אי טעמא דנפשיה וכו' הק' בשיטה הרי בידו להשיאו בעולה לכ"ג דמודה בה ר"י ע"ש ולכאורה היה נר' ליישב דמתני' כר"א דס"ל פנוי הכא על פנויה עשאה זונה ואיכא בבעולה לאו דזונה שו"ר דהא ליתא דא"כ תנא דמתני' במאי מוקי לה לקרא דכי תהיין לאיש דלקמן דס"ח ע"א ע"ש ועיין להשע"ה במ"ש לקושי' השיטה:
גמ' ועוד אי אמר לא בעי' וכו' ק"ל מ"ש מדאמרינן בפ"ק דמציע' די"ו דבשדה סתם הוי בידו וסמכא דעתיה משום דהרבה מוכרין מצויין וה"נ הוי בשדה סתם ומיקרי בידו ויש ליישב:
רש"י ד"ה דלא מוחזק וכו' ואי אתי אח לאחר מכאן וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלחד תי' שכ' התוס' דנקנה דלא מוחזק לן באחי ובבני משום סיפא י"ל דרישא דיש לי בנים במוחזק באחי ע"ש ומלבד דפשטא דגמרא דכולה מתני' מיירי בדלא מוחזק באחי ובבני והתוס' לא כ' אלא דדינא דרישא אתי אפי' במוחזק באחי ומ"מ מיירי נמי בדלא מוחזק עוד בה דהגמרא בבתר' דקל"ד כי פריך אמתני' דהתם דקתני זה בני נאמן תנינא מי שאמר יש לי בנים נאמן משני התם בדלא מוחזק באחי וקתני יש לי בנים נאמן וע"כ נאמנותו מהניא לדכי אתו אחי כדברי רש"י והרא"ש ז"ל:

דף סד:
מתני' ואיני יודע אם גדולה שבגדולות וכו' עיין להתוס' לעיל דנ"ב ע"א בד"ה והלכתא ועיין מה שכתבתי שם:

דף סה.
גמ' אי לימא דאית ליה סהדי להאי וכו' מי מציא אמרה וכו' הא דלא ניחא ליה למי' דאית לה סהדי גם לדידה עיין למהרש"א ומה שהק' הרשב"א נימא דאית לה סהדי על החבילה לחוד ולא על ב' עבדי' ע"ש י"ל דמ"ל להגמ' מלישנא דברייתא דכולהו מודו דהחבילה

שלה אלא שכל א' אומר זו אשתי ומה שקנתה אשה קנה בעלה והאשה אומרת אלו ב' עבדי וממילא החבילה כמו שהם מודים:

רש"י ד"ה ע"א וכו' אפי' לא מכחשא ליה איהו וכו' עכ"ל השע"ה בה' אישות ד"ן כ' דס"ל לרש"י כדעת המ"כ שהביא בב"י דע"א בהכחשת בעל דבר דלאו כלום דוקא לבע"ד אבל לאחריני מהימן ע"ש ואין נר' כן מפירש"י לקמן דס"ו ד"ה חזי ליה שכ' לאו הודאה היא ומותרין לטהורין ע"ש ועמ"ש בחי' בכריתות די"ב ע"ב ע"ש:

תוס' ד"ה אמר וכו' כדאמר התם אם הביאוהו ב' וכו' עכ"ל ואע"ג דרבנן פליגי לא פליגי אלא במכחישם אבל באיני יודע אפי' רבנן מודו וכ"כ השע"ה ועיין למהרש"א אך ק' במ"ש התוס' בדיבור שאח"ז דמשום רבותא דר"מ תני הוא אומר לא אכלתי דאמאי לא כ' עדיפא מינה משום דרבנן לא פליגי אלא באומר לא אכלתי אבל באומר איני יודע מודו ואפשר דהא מילתא באיני יודע לרבנן תלי בצדדי הבעיא דבעי התם בכריתות אי טעמא דרבנן משום מיגו או משום דאדם נאמן ע"ע וע"ש בתוס':

דף סו.

גמ' מאי חזית דסמכת אהני וכו' הק' הפנ"י הא הו"ל ס"ס שמא לא נשבית ואת"ל נשבית שמא לא נטמאה ואעפ"י דאמרי' בפ' ע"י דביוחסין אפי' בס"ס אסור מ"מ בשבויה דרבנן לא מחמרי' בס"ס כמ"ש התוס' בכתובות דכ"א ועוד אמאי מהימן ע"א לאביי בכה"ג דרבנן הוא ע"ש הנה מ"ש מדברי התוס' דכתובות דשבויה דרבנן אין משם ראיה שהרי כ' דלא הוי בחזקת בעולה דמשמע דס' דאורייתא מיהא הוי שהרי לא כ' דהויא בחזקת שאינה בעולה וכ"נ מדברי הר"מ בפי"ח מה' א"ב שכ' דטעמא דבשבויה הקילו משום דס' דאורייתא לחומרא אינה אלא מדרבנן ועיין להתוס' לעיל די"ב ע"ב בד"ה אם ולהשע"ה בה' א"ב דקל"ב והפנ"י מכח קושיתו הוכיח דלא אמרינן בשבויה הקילו אלא אם היא לפנינו וטוענת ברי אבל אם אינה לפנינו כמעשה דינאי לא ע"ש:

תוס' ד"ה אמר וכו' וי"ל דהתם מיירי באינו שותק וכו' עכ"ל התוס' בגיטין דנ"ד ע"ב הוסיפו א"נ מדרבנן וכ"כ הרשב"א כחי' בשמעתין וק' דא"כ מה הוכיח רבא לקמן מברייתא דמגורה הא התם בדאורייתא מיירי ואפי' אביי מודה וצ"ל דכונתם דמיירי בדאורייתא ובשותק דהו"ל לידע שאמ"ל בפניך נטמאו ובשותק דלא הו"ל לידע ומדרבנן ובתרווייהו מיירי אביי וחד תי' הוא ולא בעינן ב' תירוצים:

דף סו:

ד"ה אמר וכו' כדמוכח בסמוך מקרא וכו' עכ"ל הוצרכו לזה לאפוקי דלא נימא דמיירי הכא בנודע שהוא ס' ן' גרושה ולא נודע שהוא ודאי כמ"ש הריטב"א בחי' ע"ש:

בא"ד ופליגי נמי במקוה שטבל בו כהן ועבד עבוד' וכו' עכ"ל לא ניחא להו לו' לטהרות דא"כ פלוגתא קמייתא לר"ט לא אצט' כלל אלא לרע"ק ועיין למהרש"א ז"ל:

דף סז.

גמ' כ"מ דרישא לאתויי ישראל שנשא חללה ודרבב"ח וכו' מדלא קאמר נמי לאתויי חלל שנשא ישראלית מוכח דאפי' לר"י מוקמי' לה כר' דוסתאי וכמ"ש מהרש"א בד"ה והרי חלל ע"ש וק"ק עמ"ש הריטב"א בחי' דלפום מאי דמשני אפירכת חללה תנא כ"מ דרישא יתורץ גם פירכא דחלל ואצ"ל כר' דוסתאי ע"ש דא"כ אמאי לא נקט הגמ' כאן חלל וי"ל:

דף סז:

גמ' מאי באומות הלך אחר הזכר וכו' הא דלא מוקי לה בעמוני שנשא מצרית דהלך אחר הזכר והוי עמוני דאפי' יתגייר לא יבא בקהל משום דאכתי קשיא מנ"ל וכפירש"י דהגמ' הכא תרתי פריך:

גמ' הוקשו כל העריות וכו' ק' למ"ל קרא דאיש אחר הא קרא דבן לא יקח את אשת אביו ע"כ לדיעבד דלכתחילה נ"ל מאחות אשה בהיקישא וא"כ נילף שצד עריות מבן בהיקישא ונ"ל במ"ש התוס' בשמעתין דסוגיא דשמעתא אליבא דר"י דא"כ לא ילפי' דהוי"א דבן שאני דהוי ממזר אין קדושין תופסין דהוי"א הא בהא תליא קמ"ל קרא דאיש אחר דלא תפסי קדושין בחייבי כריתות ואין תפיסת הקדושין תליא בממזרת:

תוס' ד"ה מה"מ וכו' והכא בעי אליבא דר"י וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א א"כ מאי פריך מדאביי דהוא אליבא דשמעון התימני ל"ק דאביי ה"מ בנידה דלא הוי ממזר וטעמיה משום דתפסי קידושין כמ"ש רש"י והתוס' בסמוך ופריך הגמ' מהיכא פשיטא ליה דתפסי קדושין נימא דגם שמעון התימני אית ליה היקישא:

דף סח.

גמ' לחומרא מקשי' וכו' היינו ממזר כדפרש"י והתוס' ויש להוכיח מכאן דמאי דאמרי' לחומרא מקשי' מידה היא בתורה ולאו מכח ס' וכמ"ש התוס' בריש קמא דאי איתא דמכח ס' הוא הא ס' ממזר שרי מדאורייתא דממזר ודאי אמ"ר ולא ממזר ס' כדלקמן ועיין להרשב"א בחי' שם ריש קמא:

גמ' ששנואה בנישואיה ואמ"ר כי תהיין וכו' הר"מ בפ"ב מה' נחלות כ' הי"ל בן ממזר נוטל פי שנים כי את הבכור בן השנואה ע"ש והוא נגד הסוגיא וע"ש לה' לח"מ ונר' דס"ל כיון דגלי קרא דנשואה באיסור נוטל פ"ב גם באין קדושין תופסין נוטל פ"ב דאין סברא לחלק ביניהם כיון דבנו הוא וכ"נ מדברי הלבוש בח"מ סי' רע"ז וע"ש בסמ"ע סקי"ז ובפרישה וב"ח שכל דבריהם נגד סוגיא דשמעתין ועפי"ד הר"מ מתורץ מה שהק' התוס' ביבמות דכ"ב ע"ב ד"ה בן וכו' וא"ת ולידרוש איפכא וכו' ע"ש:

דף סח:
גמ' הניחא לר"ש וכו' עפירש"י אבל הר"ן פי' הניחא לר"ש כיון דדריש טעמא דקרא בכל האומות שייך הסרה אבל לרבנן מאי א"ל והלח"מ בפ"ב מה' מו"ל פי' כן לדעת הר"מ וכ' דלפי' המסקנא דפ' המקבל דהיכא דמפרש קרא טעמ' כמו דרשי' טעמ' דקרא אפילו לרבנן ניחא ע"ש והשע"ה בפ"ב מה' א"ב תמה ע"ד מגמ' דיבמות דכ"ג ע"א דלפ"ד קשיא למסקנא דפ' המקבל לריב"י קרא דבת אשת אביך מאי עביד ליה דלמעוטי נכרית מכי יסיר נפקא ע"ש ולק"מ דלמסקנא דפ' המקבל י"ל נכרית נ"ל לריב"י מכי יסיר ובת אשת אביך לשפחה ומצרך צריכי כדאיתא התם וקרא דהאשה וילדיה מוקי לה כריה"ג להאומר לשפח' הרי את בת חורין:
תוס' ד"ה ולדה וכו' הולד כשר וכו' עכ"ל ק"ק נימ' דהולד פגום אפי' לאחר שחרור וכדקאמ' לקמן לרבינא הולד פגום כשיתגייר כיון דע"י מכירה בא ואין לו' משום דלישנא דמתני' דקתני ולדה כמוה משמע דלהחמיר עליה בא דא"כ מאי משנא אח"כ וכת' דאתא לאשמעי' אפי' בא עליה ממזר וכו' וי"ל דכל זה כ' לפום מאי דלא אסיק אדעתיה לקמן דלרבינא פגום קאמר אלא דס"ד דממזר קאמר רבינא ופריך נימא קסבר רבינ' וכו':
ד"ה אמר וכו' ה"מ בתר דידענא מסקנא וכו' עכ"ל היינו מאי דמסיק מקרא דואח"כ תבא אליה ולפום פשטא דגמ' דאליבא דרבנן הוא דמסיק הכי אבל לר"ש נ"ל מלא תתחתן א"כ מלתא דרבא דמוקי לקרא בגירותן לא אתי כר"ש וכזה ראה וקדש הה"מ ברפי"ב מה' א"ב בדעת הר"מ דפ' דלא תתחתן בגיותן משום דפ' כר"ש ומילתא דרבא לא אתי כר"ש ואפשר דה"ט דפ' כר"ש משום דרבנן דריה"ג דבסמוך ע"כ דרשי לקרא דהאשה וילדיה כר"ש וכן מהגמ' לקמן בס"פ דנקט דרשא דהאשה וילדיה דלא אתיא אלא לר"ש יש להוכיח דהלכה כר"ש מיהו ק"ל דבפ' הערל שם פשיט הגמ' דפ"ד כהן לאו בקדושתיה קאי מדתניא פ"ד ישראל מותר בנתינה ודחי רבא ש"ה דבגיותן הוא דאסר רחמנא הדר אמר לאו מילתא היא דבגירותן הוא דאמ"ר לא תתחתן ומשמע דלמסקנא נפשטה הבעיא דלאו בקדושתיה מהך ברייתא ואי איתא נימא דהך ברייתא כר"ש דבגיותן הוא דכתיב קרא אלא ע"כ דלמאי דמסיק בשמעתין מקרא דואח"כ תבא אליה גם לר"ש נ"ל מהכא דלא תפסי אבל ולדה כמוה מוהאשה וילדיה ול"ל להיקישא דוילדו וכן לרבנן דריה"ג ולכ"ע לא תתחתן בגירותן הוא דכתיב:
רש"י ד"ה נימא וכו' ואם נתגייר יהיה מותר וכו' עכ"ל מתבאר מדבריו דכי אמרי' נכרי הבא על בת ישראל הולד כשר היינו כשיתגייר ודבריו סתראי למ"ש לקמן דע"ו גבי מאי דפריך איסורה מאי משום שפחה וכבר העיר ע"ז מהרש"א לקמן דע"ה ע"ב בתוס' בד"ה

וריש' ע"ש והשע"ה בפט"ו מה' א"ב תמה עוד ממ"ש רש"י גופיה לקמן ד"ע ע"ב גבי מאי דאמרי' כל דאמר מבית חשמונאי אנא עבדא הוי ע"ש ואפ"ל דגבי עבד מודה רש"י דלא בעי שחרור כיון דאין לו חייס כדאמרי' בס"פ ודוקא בנכרי דאית ליה חייס הוא דכ' רש"י לכשיתגייר וניחא בזה מ"ש השע"ה ע"ד התוס' ביבמות דמ"ה ע"ב בד"ה כיון שדבריהם סותרין למ"ש שם בפ"ק ע"ש ועיין בחידושי' בנידה דנ"ו ע"ב:

פרק רביעי

דף סט.

מתני' ממזרי ונתיני הקשה הריטב"א לרבנן דכ"ט דלעיל ס"ל דממזר אסור בשפחה והיכי שרי ממזרי לנתיני הא נתיני גזר עליהם דוד עבדות ע"ש ולא ידענא מהיכא משמע ליה דלרבנן ממזר אסור בשפחה הא טעמא דרבנן משום דכתיב לו הלך אחר פיסולו ואה"נ דמותר בשפחה אלא דזרעו ממזר כמוהו כמו אם נשא ישראלית מיהו קשיא הגמ' לעיל דמבע"ל אי נושא לכתחילה או דיעבד אמאי לא פשיט ממתני' דממזרי ונתיני מותרין לבא זה בזה וצ"ל כמו שתי' הריטב"א לקושייתו:

דף סט:

רש"י ד"ה מסייע וכו' והדור שראו הפרשתם וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דגם לאותו הדור הטעם משום דהיו החכמים עמהם וכמ"ש לדורות הבאין וכו' אלא דקושטא קאמר דכבר הכירו אותם ע"י הפרשה לחוד כמו שכן הוא עלו מאליהן דעזרא הפרשה הוא דעבד ובהפרשה סגי ליה:

דף עג.

רש"י ד"ה חד לכהנים וכו' גם דור עשירי לא יבא להם ב"י וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת בקהל דא"כ תרי קהלי צריכי לגופייהו:

גמ' אמר רבא ד"ת שתוקי כשר וכו' עמ"ש אחי ז"ל בס' בני סמיכי:

דף עד.

תוס' ד"ה שודא וכו' כל מה שירצה הדיין יעשה דהפקר ב"ד הפקר וכו' עכ"ל וההיא דפ"ק דגיטין דאמרי' שודא אע"ג דלאו ב"ד הוא משום דדעת הנותן כשנתן ליד השליח דכל מה שירצה השליח יעשה:

ד"ה אי מהתם וכו' וא"ת אמאי לא פריך וכו' עכ"ל בשיטה תי' דאפי' למ"ד לדברי המכשיר מכשיר אפי' ברוב פסולין ה"ד בה אבל בבתה דוקא ברוב כשרין ואבא שאול מכשיר אפי' בבתה ורוב פסולין ולמ"ד לדברי המכשיר מכשיר אפי' בבתה דוקא ברוב כשרין ע"ש ויש מק' דא"כ מאי פריך שם לר"י דאמר לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה מברייתא דקתני בד"א בעדות אשה בגופה אבל בעדות אשה בבתה ד"ה הולד שתוקי

מאי לאו שתוקי ופסול ומאי פריך הא הך ברייתא מוקמי' לה שם לעיל דרישא דברייתא דמדמה לה לשבויה משום דמאן דמכשיר אפילו ברוב פסולין וי"ל דאע"ג דמאי דמדמה לשבויה היינו היכא דרוב פסולין מ"מ מילתא דר"ג מיירי בכל גוונא בין ברוב פסולין בין ברוב כשרין ומאי דקתני בד"א אעיקר פלוגתייהו קאי ומשמע דאפי' ברוב כשרין פוסל בבתה:

דף עד:

ד"ה ה"ק וכו' וי"ל דלאו עיקר קושיא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דמאי דפריך בסמוך ותו הא מותר אסור וכו' היינו ר"ל אם נאמר דכל האסורין יש מהן ויש מהן ויתורץ קושיא ראשונה מ"מ דהדיוקא בדוקא וכולהו חד קושיא היא ע"ש ואכתי ק' באוקמתא קמייתא אמאי לא אוקמה כרשב"י והדיוק הא מותר וכו' דייקי' הא מותר יש מהן ויש מהן וי"ל דס"ל כיון דאיכא אלמנה וגרושה דא דאסורין בקהל כהונה ומותרין בממזרת ע"כ דכל האסורין ל"ד אלא יש מהם ויש מהם א"כ ע"כ דהדיוק בדוקא ולכך אוקמה כרשב"י ופריך דאכתי איכא גר ולפי תי' הב' שתי' מהרש"א דפריך מדאוקמה דלא כרשב"י ע"כ דס"ל דהדיוק בדוקא ע"ש אין להקשות דנימא דמאי דאוקמה דלא כרשב"י משום דכל האסורין ל"ד דאיכא אלמנה וגרושה די"ל דפשיט"ל להגמ' דכל האסורין ודאי דוקא וע"כ דמאן דאוקמה כל האסורין לבא בקהל כהונה לא אסיק אדעתיה הא דלמנה וגרושה ועל הדיוק הוא דאיכא למי' יש מהם ויש מהם אבל לישנא דכל האסורין ודאי דוקא הוא ועיין מ"ש בדיבור שאח"ז:

ד"ה והרי וכו' ונ"ל הרי גר שנשא בת ישראל עכ"ל יל"ד כיון דעיקר הקושי' היא מגר שנשא ב"י מאי קאמר אח"ז אלא אמר ר"נ בר אושעיא ה"ק כל שכהן וכו' הא אכתי ק' מגר ולפמ"ש מהרש"א בדיבור הקודם דכ' דקושי' דמק' הגמ' חדא קושיא היא יתיישב שפיר דכיון דלאוקמתא דר"נ ל"ק מאלמנה וגרושה שהיא קושי' א' שוב ל"ק מגר ולתי' שכ' מהרש"א דפריך אהא דלא אוקמה כרשב"י ניחא נמי דר"נ לא משמע ליה דיוק דהא מותר אסור ולא נייד מאוקמתא קמייתא אלא משום קושי' דאלמנה וגרושה:

דף עה.

ד"ה וכולן וכו' דכל א' ואחד מותר במינו וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דשתוקי בממזרת מקרי מינו אין נר' דא"כ אמאי כ' התוספות ודלא כר"א דאוסר ספיקן בספיקן ואמאי לא נקטו ספיקן בודאן כמו שכן הוא לפירש"י ולקושייתו י"ל דמינו דקאמר הלל אינו מוכרח דכולן דוקא במינו אלא דר"ל דכולן שוין בד"ז דבמינן מותר אבל יש מהם דשלא במינן אסור והיינו גר בממזרת וס"ל כר"י. ועכ"ל כן שהרי וכולן קאי אעשרה יוחסין והרי כהנים לוים וישראלים מותר לבא זה בזה:

דף עה:
ד"ה ורישׁ וכו' היינו אזהרה לתפיסת הקדו' אבל אזהרה לביאתו וכו' עכ"ל להסו' דבפנויה איכא לאו דלא תהיה קדשה ניחא קושייתם דכיון דלא תפסי קדושין הו"ל פנויה ואיכא לאו לדידה:
ד"ה והשתא וכו' דאל"כ בפ' אלמנה וכו' עכ"ל ראייתם מדלא פריך אלא לרע"ק ולא פריך לתנא מ דס"ל נכרי ועבד הבא על הולד ממזר ועיין במהרש"א:

דף עו.
ד"ה מצת וכו' דאל"כ לא יצא י"ח וכו' עכ"ל הא דלא כ"כ ארישא דמצת כותי מותרת דאל"כ אסורה י"ל דבעיסה דידיה מיירי אלא דעושה אותה בבית ישראל ועובר עליה בבל יראה מיהו התוס' בפ"ק דגיטין כ' דבעיסת ישראל מיירי וע"ש במהרש"א:
ד"ה הנושא וכו' דא"כ אמאי נקט כהנת וכו' עכ"ל לפי מ"ש בדיבור שאח"ז דבודקין משום חשש חללה ק' טפי אמאי צריך בדיקה ונקטו אמאי נקט כהנת להקשו' אפי' לפירש"י דמשום חשש ממזרת:

דף עז.
גמ' מ"ט דר' דוסתאי וכו' הק' מהרש"א ז"ל נימא דנ"ל מג"ש דלעיל ול"ל היקישא דזרעו לו ע"ש ול"ק דאי מג"ש נ"ל אפי' חלל שנשא חללה נמי בתו כשרה לכהונה ולר"ג פסולה וע"כ דנ"ל מבעמיו ובמאי דפריך הגמ' הא תנא ליה רישא איכא למידק נימא דרישא בחלל שנשא חללה ומסיפא הוא דאשמועי' דלא כר"ד וי"ל דא"כ נתני נמי לעולם בסיפא דלא תיסק אדעתין למי' דחלל שנשא בת ישראל כשרה אחר ג' דורות אלא ע"כ דגם רישא בחלל שנשא ב"י מיירי:

דף עז:
גמ' מ"ד הרי שמות מחולקין קמ"ל ק"ל כיון דמסיפא שמעי' דהאי תנא ל"ל אחע"א אלא בא"מ א"כ אפי' נימא דבשמות מחולקין חייב ב' הכא ל"מ באלמנה אלמנה ב' דאין איסור אלמנה הב' חל על אלמנה א' וכה"ג אמרי' בפ"ב דנדרים הריני נזיר היום ה"נ היום אין נזירות חלה ע"נ וכן אין שבועה חלה על שבועה:
גמ' הואיל ושם זנות פוסל בישראל ולא בעי' לאוקמ' בזנתה תחת בעלה ממש משום דברייתא אקרא קאי וזונה דוקא כל הנבעלת לפסול לה אפילו אינה תחת בעלה:
גמ' פרט לכ"ג שבא על אחותו אלמנה עיין במהרש"א בשם ת"י והריטב"א בחי' כ' דאלמנה על אחותו אמ' מגו דאיתוסף על כ"ג שיתמנה אחריו ע"ש ומגמ' בפ' אמרו לו די"ד ע"ב דקאמר דאיכא ברא לסבא ומהר"ם בחיבורו שם נר' דבהא לא הוי איסור מוסיף:

גמ' חללה למה נאמרה אין איסור חללה אלא מאיסו' כהונה עיין במהרש"א ואכתי ק' מנ"ל למידרש כשם שחלוקה הא כולהו צריכי דכיון דלא שמעי' אין חללה אלא מאיסור כהונה אלא מדשינה דגבי כ"ה כתיב חללה קודם גרושה וגבי כ"ג כתיב חללה בתר גרושה א"כ בע"כ אצט' למכתב גרושה ומנ"ל דרשא דכשם ע"כ צ"ל דמיתורא דחללה לחוד שמעי' אין חללה אלא מאיסורי כהונה ואין צרי' למי' מדשינה אלא אחר דכתיבן כולהו לדרשא ניחא ליה לרש"י למי' מדשינה והריטב"א הק' לפירש"י למ"ד אין איסור חע"א אפי' בא"מ וליכא למידרש כשם שחלוקה וכו' למ"ל דכתיב חללה ע"ש ונ"ל דלדידיה י"ל דאצט' קרא לגרושה ואלמנה וחללה בגופין מחולקין לחייב על כל א' ומיירי לחייב על הקדושין אם קדש כולן ואע"ג דכבר שמעי' מנדה דגופין מחולקין חייב כמ"ש התוס' לעיל ה"ד בביאה דא"א לערבן אבל בקדש דאפשר לערבן לקדש כולן בב"א ליכא למילף מנדה וכה"ג איתא בפ' אמרו לו דקצר וקצר איכא למ"ד דלא אמרי' גופין מחולקין ע"ש ואפי' לרבא דאמר לקמן א"ח עד שיבעול מ"מ לכי בעל לוקה על הקדושין משום דלא יקח והריטב"א פי' דלא כפירש"י אלא דאצט' קרא לחייב על אחת מהם דאי לאו קרא הו"א א"ח עד שיעשה כולן ע"ש וק' דא"כ בכדי כתיב אלמנה שהרי בגרושה חללה זונה חייב כמו כ"ה וצ"ל דלענין מלקות קאמר ולעולם אפי' בלא קרא הוה ידעי' דעובר אלא דאצטריך קרא למילף על אחת מהם כיון דדמי ללאו שבכללות ומ"מ חדא מיהת לוקה אם עשאן כולן כדאיתא בריש כריתות גבי כל חלב שור וכשב ועז והשע"ה בה' א"ב דקכ"ה ע"ג הקשה ע"ד הריטב"א לר' יונתן דס"ל ויש לחלק אמאי אצט' קרא ע"ש ועפי"ה ניחא דאע"ג דעובר מוי"ו לחלק מ"מ לענין מלקות ס"ד דהוי לאו שבכללות ועי"ל במ"ש הט"ז בי"ד סי' רפ"ח סקמ"ט דלר' יונתן הוי"ו יש לה ב' משמעות דפעמים שניהם כא' ופעמים א' מהם והוי ס' בדבר ע"ש וה"נ אצט' קרא למלקות דאין להלקות על הס' איברא דדברי הט"ז תמוהים דא"כ במקלל אביו ואמו אמאי מקטיל בחד מינייהו לר' יונתן וכבר תפס עליו ה' בית יהודה ח"ב דס"ו ע"ג וכ"מ במנחות ד"צ ע"ב דפריך ולר' יונתן למ"ל קרא האמר עד שיפרט לך ע"ש וא"א מאי פריך הא הו"א מספק יביא שניהם ולכך אצט' קרא והעה"ש שם בסימן דכ"ח הוכיח דלא כה' ט"ז ממ"ש התוס' בנדה דנ"א ע"ב שהק' לימא או סנפיר או קשקשת לר' יונתן ע"ש וא"א היכי סמכי' ע"ז מס' ע"ש ויש לדחות מ"מ מק' לא לילקי כשיש לו סנפיר לחוד ועוד י"ל דקושית התוס' היא למסקנא דמסיק הא דכתיב סנפיר משום יגדיל תורה דכיון די"ל דכוונת התורה או סנפיר או קשקשת ודאי דלא אמרי' דכתביה משום יגדיל תורה וא"כ מדכתיב סנפיר איכא הוכחה דאו או קאמר:

דף עח.
גמ' ב' שמות ע"ז וב' שמות ע"ז וכו' מזה מוכח דר"י ל"ד אלמנה אלא בגרושה לכ"ה כדפירש"י וק' על הר"מ בפט"ו מה' א"ב וע"ש להר"מ ובמ"א כתבתי באורך ע"ש:

דף עט.
רש"י ד"ה בהא אמר רב וכו' ודילמא השתא הוא דבגרה וכו' עכ"ל משמע דאפי' איכא חזקה דנערות בתוך ו' ומ"מ לא הוי אלא ספיקא משום דאיכא כנגדה חזקה דמדהשתא בגרה וכו' ומשמע ליה הכי מדלא פריך הגמ' אלא בהא אמר רב וכו' ולא פריך גם לשמואל ועיין להריטב"א ז"ל בחי' ודוקא גבי חזקה דנערות הוא שכ"כ רש"י אבל כי איכא חזקה דפנויה מודה לדברי התוס' דאפי' לשמואל ליכא ספיקא כלל ול"ד לחזקה דנערות דמרעא לה חזקה דמדהשתא בגרה וכו':
תוס' ד"ה קידשה וכו' ליפלגו בקידש' אביה גרידא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלא ק"ל ליפלגו בהיא עצמה גרידא משום דכיון דלכ"ע צריכה גט אין נ"מ כ"כ ע"ש ועי"ל דס"ל לרי"ש כנ"ל לעיל דמ"ג ע"ב דאמר כמחלוקת לגירושין כך מחלוקת לקידושין ולרבנן נערה מקבלת קדושיה בלא דעת אביה וא"כ בקדשה היא עצמה גרירא אפי' לא אמרי' מדהשתא בגרה מ"מ נערה היא אחר י"ב שנים ומקבלת קדושיה מיהו י"ל דליפלגו בקידשה עצמה ביום אחד שאחר חר י"ב שנים ע"כ צ"ל כדברי מהרש"א ואע"ג דאי קבלה קידושין מאיש אחר איכא נ"מ דלרב א"צ גט מב' ולשמואל צריכה גט מב' מ"מ לגבי ראשון מיהא אין נ"מ כ"כ:
ד"ה ושמואל וכו' אי הוי חזקה דנערות מודה רב וכו' עכ"ל עיין במהרש"א שהוכיח דס"ל להתו' כמ"ש הת"י דבתוך ו' לעולם לא יבואו סי' בגרות ועפי"ד נוחין דברי ריי"ו בנתיב כ"ב שכ' משם התוס' דס"ל כפי' הר"מ דלא יבואו ס"ב בתוך ו' ול"ק מ"ש מהר"ם לובלין בתשו' סימן קל"ט ע"ש:

דף עט:
גמ' תני חדא הרי היא בוגרת וכו' נר' דלרב י"ל הא דתני חוששין בתוך ו' וכדלעיל לפירש"י ולא פריך הגמ' אלא לשמואל דליכא לאוקומי הא דתניא הרי היא בוגרת אחר שש דלישנא דהרי היא בוגרת משמע משום דאמרי' דמדהשתא בוגרת ואחר ו' בלא"ה מחזקי' לה בחזקת בוגרת ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א בתוס' ע"ש ועוד י"ל לקושיית מהרש"א דלרב י"ל דלא פליג אלא במכחשת ושמואל אפי' במכחשת פליג ואין כאן סתירה לה כלל דהלכתא כרב באיסורי ונר' שזה דעת הרמ"ה הביאו הטור בסימן ל"ז שכ' דדוקא במכחשת הוא דאמרי' מדהשתא בוגרת וע"ש במר"ן בב"י ועי"ל לקושית מהרש"א אע"ג דהגמרא קאמר דפלוגתייהו באין מכחשת היינו בשותקת אבל במודה

שהיתה נערה אפי' רב מודה כמו שצדד בזה הח"מ שם וא"כ י"ל דברייתא דקתני חוששין במודה מיירי:

תוס' ד"ה במכחישתו וכו' ול"ד דביומא דמשלם שש מיירי עכ"ל ר"ל וא"כ בחנם נקט מאתמול דלא הול"ל אלא מצפרא וא"צ למ"ש מהרש"א:

דף פ.

ד"ה שדרכו וכו' או אדם טהור וכו' עכ"ל הק' מהרש"א אפי' אדם טמא הא אין אדם מטמא אדם אלא טומאת ערב וכבר טמא טומאת ערב משום נדות ע"ש ונ"ל דבאדם אם הוא בחיבורין מטמא אדם טומאת ז' כדאי' בפ"ב דע"א דל"ז ע"ב א"כ אי לאו צד דאדם טהור איכא ב' צדדים לטומאה שמא התינוק בעצמו ושמא אדם טמא בחיבורין וליכא לטהורי אלא צד אחד דהיינו אדם טמא שלא בחיבורין והוי כמו רובא לטומאה ולכך כ' אדם טהור דהוי ב' צדדים לטהרה והו"ל פלגא ופלגא וכה"ג כ' התוס' בפ"ב דחולין דף כ"ח ע"ב בשמעתא דמחצה ע"מ כרוב ע"ש:

ד"ה סמוך וכו' דהא אמרי' בהדיא בסמוך דעשאהו וכו' עכ"ל ר"ל כיון דטעמא דר"מ משום דחייש למיעוטא פלגא ופלגא א"כ לרבנן דלא חיישי למיעוטא שפיר מטמאין משום דהוי רובא ול"ל בסמוך טעמא דעשאוהו לרבנן ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף פא.

רש"י ד"ה ואתה וכו' והאידנ' ליכא מיתת ב"ד וכו' עכ"ל אין להקשות דהי"ל לידע שלא זינתה מדלא אסרוה על בעלה ועדיין יושבת תחתיו די"ל דס"ל כמ"ש התוס' ריש זבחים דאפי' זינתה יכולה לישב תחת בעלה רק שלא תשמשנו ע"ש ואין יודעין שהיא משמשת אותו דד"ז אינו ניכר לכל:

גמ' מר זוטרא מלקי ומכריז ולא חייש לאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא ועיין בגמ' ביבמות ר"פ האשה שהלך בעלה וצרתה למ"ה דקי"ט ע"ש:

תוס' ד"ה מלקין וכו' דהא הכא מיירי ליוחסין וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד צ"ל אע"ג דלא קי"ל כראב"י דאמר פנוי הבא על פנויה עשאה זונה מ"מ איסורא מיהא איכא:

דף פב.

מתני' אחרית ותקוה בעת זקנותו פירש"י בגמר' שאפי' שאינו יכול לעסוק בתורה אוכל מן הקודמות וזה כוונת הכתוב טוב אחרית דבר מראשיתו ר"ל הטוב של אחרית דבר הוא מראשיתו דהיינו ממה שעסק בתורה בנערותו דהיינו מן הקודמות:

תם ונשלם מסכת קידושין

מסכת גיטין

פרק ראשון

דף ב.

תוס' בד"ה ממדינת וכו' הוה משמע בלח"ל אפי' רקם וכו' עכ"ל היינו לשי' ר"ת לקמן בתוס' בד"ה ואשקלון אמנם לשי' ר"י דרקם וחגר דמתני' בא"י אלא שהם רחוקים מישוב א"י אכתי קשה דהול"ל המביא מח"ל:

בד"ה אפי' וכו' והא דתנן בפ' דם הנדה וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דהא דלא ניחא ליה למימר תרי רקם כמ"ש לקמן משום דלא מסתבר דרקם דבח"ל דרים בה ישראל ורקם דבא"י אין דרים בה ישראל ע"ש והיינו לשי' ר"ת לקמן דרקם דמתני' בח"ל אבל לשי' ר"י דרקם דמתני' בא"י אלא שהם מרוחקים לק"מ כיון דתרי קדש הוו כמבואר בגמ' מכות די"א ע"ש ותרוייהו בא"י ל"ק מפ' דם הנדה דההיא רקם אחריתי דהשתא ל"ל כדברי מהרש"א דהא תרוייהו בא"י ומהר"ם שי"ף ז"ל לקמן בד"ה אשקלון כתב דדברי התוס' דהכא הם לשי' ר"י דליכא תרי רקם ע"ש והוא תימה דתרי רקם גמ' ערוכה במכות ולא הוסיף ר"ת לקמן אלא דאיכא רקם אחריתי בח"ל דהא הנהו דמכות בא"י הוו והו"ל תלתא רקם לשי' ר"ת אבל לר"י לא הוו אלא תרי רקם והשתא דברי מהרש"א מוכרחים דלא מסתבר וכו' ולשי' ר"ת וכאמור ועיין להתו' בפ' דם הנדה בד"ה הבאין שהוצרכו להביא מכאן ולא הביאו גמ' דמכות:

בד"ה מכפר וכו' ע"ש בני לוד שהיו מצויין בה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק כיון דקי"ל דרקם וחגר סמוכים וכפר לודים מבולעים אי לא פליגי במבולעים הו"ל לר"ג להוסיף מבולעים ואף דאין יכול להוסיף כפר לודים לאוקמתא דרבה דכ"ע אין בקיאין לשמה מ"מ הול"ל שאר עיירות דמבולעות ועיין להרב ז"י ז"ל:

ודע דלפמ"ש התוס' הכא דר"א בא להוסיף גם כן רבותא אחריתי ניחא מה שי"ל בדברי התוס' לעיל בד"ה ממ"ה דהול"ל לר"א למי' אף מח"ל כיון דכוללת הכל ובשלמא לר"ג ניחא דח"ל בכללה אפילו מבולעות דר"א אלא לר"א קשה ולפ"ד כאן ניחא דבא לאשמועינן רבותא אחריתי ועיין למהר"ם שי"ף מ"ש בזה בד"ה ממ"ה ע"ש שדבריו דחוקים:

בד"ה ואם יש עליו עוררין וכו' דקי"ל כמ"ד גובה מחצה וכו' עכ"ל מפשט לשונם משמע דמ"ד גובה כולו ס"ל דלא טעני' ליתמי החזרתים כיון דאבוהון לא הוה מצי למיטען החזרתים אלא משום מגו דנאנסו ואינו דק דבגמ' שם אמרי' דה"ט דמ"ד גובה כולו משום

דאבוהון גופיה לא מצי למיטען החזרתים וכו' או משום טעמא אחרינא שם ע"ש ולשון התוס' מגומגם קצת ודוק:

בא"ד דהא רב ס"ל מודה בשטר וכו' עכ"ל וה"ה דהוה מצי להוכיח משמואל דהא איהו ס"ל דרבנן דר"מ ס"ל אין צריך לקיימו והוא אמר דאם לא אמר תנו אין נותנין סתמא דמשמע לד"ה אלא משום דלרב הכרח גמור אבל לשמואל אינו הכרח כ"כ ומ"מ עיקר הוכחתם היא לשמואל והק' דמדרב ע"כ הטעם משום מזוייף א"כ טעמא דשמואל ג"כ משום מזוייף ואף דאיהו ס"ל אליבא דר"מ דצריך לקיימו קאמר סתמא דאין נותנין אם לא אמר תנו לכ"ע אבל מרב גופיה אין הכרח די"ל דלדידן דקי"ל דצריך לקיימו טענינן מזוייף והא בהא תליא וניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל ע"ש:

בא"ד דאם לא טענ' מזוייף טע' פרוע וכו' עכ"ל

מהרימ"ט בסס"י ס"ב הוכיח מכאן דאפי' שטר שכתוב בו נאמנות אי אית ליה מגו מבטל הנאמנו' דא"א דאין מגו מבטל הנאמנות אכתי לא שבקת חיי דמצי למכתב שטר בנאמנות ואזדא לה טענת פרוע ע"ש ותמהני דאפי' נימא דמגו מבטל הנאמנות אכתי לא שבקת חיי דמצי למכתב שטר בנאמנות שהאמינו כתרי עדים דכה"ג לכ"ע לא אמרי' מגו דהוי מגו במקום עדים כמ"ש הרשב"א ח"ד סי' ס"ח והביאו בב"י בסי' ע"א אלא ע"כ דלא חיישינן כולי האי וע"ש במהרימ"ט בסי' ס' ע"ש:

בא"ד דאפי' לא טענ' מזוייף טענ' פרוע וכו' עכ"ל והנפקותא היא אם הוא בתוך זמנו דטענת פרוע ליתא דאין אדם פורע בתוך זמנו וכ"כ מהר"ם ז"ל ויש מק' דבעיא דגמ' בבתרא דף ו' אי אמרי' מגו במקום עדים חזקה ולא איפשיטא ופ' כל הפו' קולא לנתבע דהמע"ה וא"כ אפי' בתוך זמנו יכול לטעון פרוע ליתומים כיון דאביהם היה יכול לטעון פרוע מגו דמזוייף ול"ל דל"ק דס"ל לתוס' דדוקא במלוה ע"פ הוא דבספיקא דדינא קולא לנתבע אבל במלוה בשטר לא אמרי' קולא לנתבע דמוקמי' שטר אחזקתיה וכמ"ש בתשו' מהר"י ן' מיגש ז"ל סי' קע"ב בספיקא דתרי ותרי מוקמי' שיטרא אחזקתיה ועיין לה' דברי אמת בקו' דף:

דף ב:

גמ' ואפי' לר"מ דחייש למיעוטא ק"ל למ"ש התוס' בחולין די"ב ע"א דר"מ לא חייש למיעוטא אלא מדרבנן ע"ש אמאי אצטריך למימר סתם ספרי דדיני מיגמר גמירי אליבא דר"מ הא י"ל כיון דמדרבנן משום עיגונא הקילו וי"ל דלאו בכל איסורי דרבנן הקילו משום עיגונא אלא אי סתם ספרי גמירי הוא דהקילו:

תוס' בד"ה לפי וכו' דהא לקמן תניא וכו' עכ"ל עיין לה' זרע יצחק ז"ל ונ"ל דהנכון בכוונת דבריהם כך הוא דקושית הגמ' לקמן תתפרש באחד מב' פנים או דפריך על לא תחלוק או דפריך הא דגזרי' שמא יחזור הדבר לקלקולו והתוס' בס"ד דלא מיתרצא קושייתם זו בשינויא דגמ' ע"כ דפרכת הגמרא דלא תחלוק ולהכי מקשה שפיר דתק"ל בלא"ה מדינא ולזה תירצו דבשינויא דגמ' מיתרצא קושיא זו והשתא י"ל דפירכת הגמ' היא גופה על מאי דקאמר שמא יחזור וכו' והיא בעצמה קו' התוס' וכן מבואר בדברי התוס' שם בד"ה א"ה דקושית הגמ' היא בעצמה מה שהק' כאן ודבריהם שם אחר תירוצם בזה הדיבור כנ"ל פשוט:

ומה שהק' מהרש"א דלס"ד דלא ס"ד הא דסתם ספרי גמרי תק"ל מברייתא דלעיל ע"ש ל"ק דאיכא לאוקמה אחר שלמדו ולא ס"ד השתא שמא יחזור הדבר לקלקולו:

בד"ה דאתיוה בי תרי וכו' דאטו בכיפה תלו וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דנוקמה בידענו לשי' לקמן ע"ש ודבריו תמוהים דאם קושי' דהו"ל לתרץ דברי רש"י כן הא ליתא דמלבד דמדברי רש"י כאן מבואר להדיא דהקיום הוא אחר שיערער הבעל עוד בה דרש"י לקמן ס"ל דידענו לא מהני לר"מ ואם קושי' היא דהתו' הו"ל לפרש כן מעצמם וא"צ לפי' ריב"א הא נמי ליתא דהוצרכו לפי' ריב"א לתרץ גם קו' שניה דבתרי מן השוק ואמרי ידענו סגי:

דף ג.

מעיקר' מידק דייק ולא אתי לאודועי וכו' פרש"י דאפי' אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה וכתב הרשב"א ז"ל בחי' דמלשון הגמ' דקאמ' לא אתי בעל וכו' משמע דאי אתי ערעורו ערעור וכ"נ מדקאמר חד אתי בעל ומערער ופסול משמע דערעורו ערעור ע"כ וק' דמאי הוכחה היא זו מדקאמ' ופסיל ליה הא לפי שי' המק' כן הוא והמתרץ השיב דלא משגחינן ביה ונ"ל דכוונתו כיון דהמק' נקיט בלישניה ופסיל ליה הו"ל להמתרץ לו' בהדיא דלא פסיל אפילו מערער ע"כ הרשב"א ז"ל דממאי דאמרי' לקמן אי עבדת אהנית דאי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה אין ראיה דההיא בא"י אבל ממאי דלא קתני מתני' גבי ח"ל דאם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו נר' כרש"י ומאי דקאמר המק' ופסיל ליה היינו דהבעל יאמר שהוא פסול ואיכא לעז ע"ש וראיתי למרן הב"י רסי' קמ"ב שתמה עליו דמבואר הוא בגמ' ספ"ב גבי אפי' הנשים וכו' דנאמנות להביא גיטה דקאמר בגמ' בהדיא בח"ל דאי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה וה' מ"מ בדיני שליחות הגט סי' כ"ו תריץ דפלוגתא דר"י ורבי היא בספ"ב והכריח הדבר שם ע"ש והוא תימה דא"כ מאי ק"ל מההיא דאי עבדת אהנית כיון דפלוגתא דאמוראי היא וגם מה שהכריח כן מכח דר"י מה יענה בהכרח אביי אינו כלום ע"ש בתוס' בסו"פ והנ"ל ליישב דברי

הרשב"א ז"ל דהנה יש לחלק בין אתי בעל קודם שנשאת בין לאחר שנשאת דיש ס' דאחר שנשאת לא משגחי' ביה להוציאה מבעלה ולעשות בניה ממזרים אבל קודם שנשאת משגחינן ביה ובירושלמי ס"ד לחלק חילוק זה ודחהו מכח ההיא דהואיל ויצא הדבר בהיתר והביאו הרשב"א בחי' לקמן גבי אי עבדת אהנית וכ' דמדקאמ' בגמרין סתם דאי אתי בעל ומערער לא משגחי' ביה משמע אפי' קודם שנשאת ע"ש והשתא יציבא מלתא דכוונת הרשב"א ז"ל דמדקאמר הגמ' כאן לא אתי בעל ומערער משמע דאי אתי בעל ערעורו ערעור ונוכל לאוקומי קודם שנשאת אבל לקמן בספ"ב החששא היא דמקלקלה והיינו אחר שנשאת ולכך לא משגחי' ביה ומאי דמייתי הרשב"א מההיא דאי עבדת אהנית היינו מדקא' סתמא משמע אפי' קודם שנשאת אבל הגמ' בספ"ב אי מוקמי' ליה אחר שנשאת א"צ לפ' דבקלקולה מיירי דהיינו אחר שנשאת כנ"ל:

תוס' בד"ה ורבנן וכו' שכ' הסופר כדי להתלמד והוא החתים עליו וכו' עכ"ל ק' א"כ בפני נכתב סגי כיון דליכא אלא האי חשש וי"ל דוקא אי חתימי עליה ספרי דבי דינא הוא דאמרו מיגמר גמירי וא"כ חיישי' כיון דהבעל נטלו והחתים עליו עדים שמא החתים עדים שאינן בקיאין ולכך בעי בפני נחתם ומ"מ חששא רחוקה ולכך סגי בעד אחד:

בד"ה חד וכו' כיון דאכתי איכא לעז וכו' עכ"ל מדכתבו כיון דאכתי וכו' משמע דקושיא היא מה הועילו חכמים בתקנתם מעיקרא קודם שתיקנו ליכא אלא לעז ואכתי איכא לעז וא"כ קושייתם היא לרבה דלרבא מעיקרא לאו לעז בלחוד אלא מדי דהוה אשטרות דעלמא רבעי קיום ודלא כמהר"ם לובלין ז"ל שכ' דקושייתם היא לרבא אבל מ"ש אח"כ ולמאי דס"ד הא דקתני אם יש עליו עוררין וכו' קאי נמי אמביא ממ"ה וכו' היינו לרבה דלרבא כיון דמשום לשמה כי מתקיים בחותמיו מאי אהני וס"ל לתוס' דכיון דפסיל ליה דקא' גבי רבה הוא פיסול ממש גם גבי רבא כן הוא וכ"כ מהר"ם לובלין ז"ל ומ"ש אח"כ ועוד דלא תנן ברישא המביא גט וכו' היינו לרבה דהול"ל אם יש עליו עוררין פסול דלרבא לא קשיא דכבר כתבו דאם יש עליו עוררין קאי נמי אמביא ממ"ה:

בד"ה אתי וכו' חציו אחרון טפי מראשון וכו' עכ"ל דאפי' לרבא ע"כ לו' כן שהרי תניא לקמן דף ה' דאפי' שמע קל קולמוס' וכו' וא"צ לעמוד על כולו:

בד"ה הכא וכו' משמע ליה לרבא דידענו לא מהני

וכו' עכ"ל היינו מדקתני בפנינו ולא תני ידענו וכמ"ש מהר"ם ומהרש"א ז"ל אך מ"ש מהרש"א מההיא דלקמן דאלו אמרו בפנינו גירשה וכו' ק' להולמו ועיין במ"ב ולפמ"ש רש"ל דכל דבריהם כאן הם לפרש"י וגריס ידעתי ע"ש ע"כ דליכ' לפ' דבריה' הכי דאמאי דייק ממתני' דלקמן טפי ממשנתנו דקתני בפ"נ ולא קתני ידעתי וע"כ דל"ד וכמ"ש התוס'

בסמוך וא"כ גם במתני' דפ"ב י"ל כן וע"כ לפ' דבריהם כפי' שדחה מהרש"א והוא תימה דמלבד מה שהק' מהרש"א ע"ז עוד י"ל דא"כ אמאי לא קאמר הגמ' רבה לא אמר כרבא משום דמתני' דפ"ב דייק דטעמא משום לשמה:

בד"ה מאן תנא וכו' וכיון דידענו לא מהני וכו' עכ"ל ובהכי ניחא מאי דקשה אפילו במאי דקאמר רבה מ"ט לא אמר כרבא וכו' א"כ בפ"נ למ"ל וכו' ואכתי קשה מ"ט לא אמר כרבא והוי בפנ"כ משום לשמה ובפנ"ח משום עדי' ותקשה על רבה גופיה ועפי"ד דהכא ניחא דרבה ס"ל ידענו לא מהני והא דלא הקשו התוס' קו' זו והוצרכו להק' לפי המסקנא על הגמרא משום דלס"ד כשיקשה על רבה עצמו בקל י"ל דרבה ס"ל ידענו לא מהני אבל למסקנא הקושיא על הגמרא עצמה מנ"ל דרבה ס"ל ידענו לא מהני ולהכי הוצרכו לומר דא"כ רבה מ"ט לא אמר כרבא:

וראיתי להרשב"א ז"ל בחי' שכ' לכאורה לפי המסקנא נוכל לאוקמה כר"א ואח"כ כ' דזה א"א דא"כ הו"ל לרבה למימר תרווייהו משום לשמה ומשום מצויין לקיימו ואח"כ הביא דברי התוס' ע"ש ותמהני דאמאי הוצרך לדברי התוס' דמעיקרא קושיית התוס' ליתא לפי ההכרח שהכריח הוא ז"ל די"ל דמשמע ליה לגמ' דרבה ס"ל דבעי תרווייהו לשמה מדלא קאמר שני הטעמים ואי ק"ל ארבה גופיה וכמו שהקשינו א"כ אמאי הוצרך להכריח דא"כ רבה מ"ט לא אמר כרבא כיון דהקושיא על רבה גופיה בקל י"ל דרבה ס"ל ידענו לא מהני ותו אמאי ק"ל לפי המסקנא גם לס"ד תק"ל על רבה גופיה:

דף ג:

גמ' אי ר"מ חתימה בעי כתיבה לא בעי ה' שער"ה בה' גירושין ד"ע ע"ב הק' מסוגי' זו למ"ש רשב"ם בסוף ב"ב דמאי דתנן גבי ג' גיטין דכתב בכתב ידו היינו בע"מ וע"מ כרתי בדיעבד נמצא דלת"ק דר"א תרווייהו בעי מדרבנן ונוקמה מתני' דהכא כת"ק דההיא דג' גיטין וגם ר"א אמאי לא אוקמה הכי ע"ש ונר' דל"ק דהא אמרי' בסמוך מהדר לאוקמה כר"א דהילכתא כוותיה או כר"מ דסתם משנה ר"מ וא"כ מה מקום להק' נוקמה כת"ק דהתם דלית הילכתא כוותיה ולאו ר"מ והוי כמו רבי יהודה דלא בעי לאוקומי כוותיה ור"א ניחא ליה לאוקמה כר"י דהוזכר שמו אבל ת"ק דג' גיטין לא הוזכר מי הוא ואפשר דהיינו ר"י:

ומה שהק' הבנ"י והביאו השער"ה על ס' רשב"ם מלקמן דפ"ו דאמ"ר כתב ידו תנן אבל כתב סופר הולד ממזר ואי בע"מ אמאי הולד ממזר ע"ש לק"מ די"ל דרשב"ם גריס כגירסת ר"ח שהביאו התו' שם גם מ"שהק דהגמ' פשיט' דמק' הו"ל להק' עדיפ' מינה דאפי' כתב סופר ע"ש גם לשי' רש"י תק"ל דהו"ל להגמ' להק' עדיפא מינה איך פליג שמואל

ואמר כתב סופר כשר איך כשר בלא ע"מ אלא ע"כ דאין זה מן הקושי דחדא מנייהו נקט ועפי"ה י"ל מה שמקשה דנוקמה כחכמים דמס' קדושין דמ"ח דקאמר בגמ' מספק"ל אי כר"מ אי כר"א ע"ש ועפי"ה ניח' דלית הילכת' כותייהו ולאו ר"מ וכאמו':

איברא דבלא"ה אין מקום לקו' זו דתק"ל בגמ' גופה שם מנ"ל דחכמים מספק"ל דילמא כר"מ ס"ל ואינה מקודשת מכח שטר אבל שמין את הנייר ומקודשת מכח כסף ועכ"ל משום דהילכתא כר"א קאמר הגמ' דגם חכמים אפ' דמספק"ל בר"א וא"כ אין הכרח דחכמים מספק"ל מיהו לפמ"ש מהרש"א בתוס' שם יש מקום לקושי' זאת לחול דמדל"ק ואם לאו אינה מקודשת משמע דמספק"ל וע"כ לתרץ כמ"ש ועי"ל דהגמ' בכאן לא ס"ל כהך אוקמת' אלא כהנך אוקמתו' דמוקי פלוגתייהו במלי אוחרי ע"ש:

תוס' בד"ה דתנן וכו' ועוד תנן ברפ"ב וכו' עכ"ל ק' נימא דההיא דתנן אם לא אמר בפ"נ פסול הוא משום דכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין פסול דאע"ג דאי לא תיקנו היה כשר השתא דתיקנו פסול דכוותה אמרי' לעיל דלא תיקנו לו' בפ"נ לשמה משום דחדא מתלת גייז ופסול משום דכל המשנה וכו' אע"ג דכי לא תיקנו לומר לשמה כשר משום דסתמא לשמה כדפירש"י לעיל והתוס' בד"ה לפי ע"ש וי"ל דכמו דאמרינן לעיל דלא תיקנו לומר לשמה משום דגייז ויפסל ה"נ כיון דכי לא יאמר בפ"נ יפסל לא היה להם לתקן לו' בפ"נ כדי שלא יפסל אם לא יאמר בפ"נ:

בא"ד ותימא לר"י דהכא משמע וכו' עכ"ל נראה דקושייתם היא לתי' הא' דמשום לכתחילה לחוד לא יתקנו אבל לתירו' הב' דמשום דמתני' לקמן קתני פסול י"ל דר"מ פליג בהא אמתני' דאם לא אמרו כשר והתקנה משום לכתחילה וכך היה המטבע שלא יפסל ע"ד שכ' התוס' בדבור שאח"ז:

דף ד.

בד"ה עד וכו' ולמ"ל למינקט וחתימתו וכו' עכ"ל הק' מהר"ם שיף ז"ל דאי לא נקט וחתימתו הו"א דס"ל כר"א דלא בעי חתימה לשמה ע"ש ונ"ל דהתוס' מק' לר"י ושמואל דמוקמי מתני' דמחובר כר"א וחתמו הוא על התורף וא"כ חתימתו דר"י הוא תורף ואהא ק"ל דהו"ל למינקט כתיבתו לחוד דהוא טופס ושוב ליכא למטעי דתורף לא בעי לשמה:

בד"ה דקי"ל וכו' האי שטרא וכו' מגבינן ביה מבני חרי עכ"ל דמדגבי מב"ח ע"כ כר"א דלר"מ השטר לית ביה מששא והו"ל כמלוה ע"פ ולא גבי מב"ח מכח שטר ונ"מ לשבועה וכיוצא ומ"ש התוס' בד"ה וגובה דר"ח פ' דלא גבי ממשעבדי בדי אלא מב"ח היינו משום דפסק הילכתא כר"א גבי ב"ח ולא כ' ר"ח דלא קי"ל כר"א אלא גבי משעבדי ועיין למ"ש מהרש"א ז"ל דאין נראין דבריו דהיכי גבי לר"מ מב"ח מכח שטר זה הא ערכאות גופייהו

לא מהימני לר"מ ועיין להרשב"א ז"ל שכן מבואר בדבריו דלגבי ב"ח דגבי דוקא לר"א ופסקי' כוותיה לענין ב"ח ולא לענין משעבדי ועיין לה' בני יעקב דק"ל ע"ב שתמה דדברי הרשב"א סתראי נינהו ממ"ש גבי שטרא פרסאה דלקמן ולק"מ:

בד"ה ומ"ס וכו' וטעמא דר"א וכו' עכ"ל נ"ל דהכריחם לזה משום דאזלי לשי' שפי' בר"פ דשכיחי בני לוד גבי כפר לודים ע"ש בד"ה מכפר וא"כ כיון דשכיחי בני לוד התם מסתברא דגמירי ושכיחי וע"כ טעמא דר"א משום שלא תחלוק וזהו הכרח הגמ' גופה ועיין למהרש"א:

דף ד:

גמ' הא בהדיא קתני לה לפמ"ש מהרש"א בתו' דלפרש"י מתוקמא סיפא דהמביא בא"י באותה מדינה ע"ש צ"ל דפריך הא בהדיא וכו' ולמ"ל סיפא דאי פריך למ"ל רישא לא קשיא כלל דהוה מוקמי' סיפא באותה מדינה וא"כ ע"כ דמשני אי מההיא וכו' היינו אי מרישא דהא קושיית הגמ' היא למ"ל סיפא וזהו הכריחו לרש"י לפ' אי מההיא היינו מרישא ולעולם רש"י נמי מודה דא"צ דסיפא תתפרש דיעבד ולכן פרש"י קמ"ל משנה יתירה וכו' דלפמ"ש התוס' בכוונתו לאו ממשנה יתירה אלא מדקתני אין צריך:

תוס' בד"ה רבה וכו' כיון דידענו לא מהני וכו' מה שתי' הז"י לקושית מהרש"א ז"ל דאתי לאחלופי ולמימר ידענו מהני בח"ל ע"ש יש לגמגם בו דא"כ מאי מק' התוס' ז"ל נימא דגם בפנ"כ צריך בא"י דאי בא"י לא צריך אתי למימר בח"ל ל"צ ויש לחלק דכיון דזה דבר מצוי בכל הגיטין בח"ל דצ"ל בפנ"כ ובפנ"ח לא אתי למטעי אבל בידענו דדבר שאינו מצוי חיישינן:

כתב הריטב"א ז"ל בחי' דלפי המסקנא רבה חייש לאחלופי והכריח מכח קושיית התוס' והביא עוד ראיה מר"מ דלא בעי כתיבה לשמה ואפ"ה בעי למי' בפנ"כ ובפנ"ח אלא ע"כ לומר דחיישינן לאחלופי ע"ש ולכאורה דבריו תמוהים דלר"מ כיון דבעי חתימה לשמה א"כ ידענו לא מהני ובלאו בפנ"כ לא אתי לאחלופי וכדהק' התוס' לעיל אמנם אין זה מן הקושי דהריטב"א ז"ל אזיל לשי' דלעיל ד"ג ע"א הסכים להגירסא דאטו אי בעלמא אמר בפני מי לא מהני ואתי לאחלופי ורבה לא חייש לאחלופי ע"ש וא"ש על נכון:

דף ה.

בגמ' בשנשאת איכא למידק אפ"ה אמאי סגי בקיום חותמיו ליצרכיה שיחזור ויתננו לה בברייתא דבסמוך וכמ"ש התוס' בסמוך בד"ה כיצד דלרבנן אפילו אחר שנשאת יחזור ויתננו לה ע"ש ומכח זה נר' דברייתא זו לפי' אוקמתא זו כר"מ וכבר כתבו התוס' בד"ה הנז' שלר"מ אין מועיל יחזור ויתננו לה אחר שנשאת ע"ש ולפי"ז א"ש דדייקי התוס' בלישנייהו בד"ה משנשאת שכ' והא דתניא וכו' הולד ממזר ולא הק' מרבנן דמודו דתצא

משום דלפי אוקמתא זו ברייתא כר"מ ונכון ומיהו איכא לאוקמה בלא ראה הכתיבה או שנתנו לה השליח וחלף הלך לו:

ומן האמור צדקו דברי מהר"ם שיף לעיל בד"ה אילימ' שכ' דאי מוקמינן לה בלא ראה הכתיבה צ"ל בשנשאת דלא תקשה אינו יכול נמי ע"ש ומקשים עליו דלפיר"ת שכ' בד"ה א"ה דקושי' אינו יכול נמי היא מגופא דברייתא דאי מוקמי' לה בשנשאת תקשה יכול נמי וליכא לשנויי שמא יחזור דבר וכו' דכשנשאת לא גזרו ודבריו לא יכונו אלא לפר"י ועפי"ה ניחא שפיר דאפילו נשאת גזרו לענין שיחזור ויתננו לה כיון דלא מפקי' לה מינה יש להם לגזור היכא דהשליח קיים ולרבנן וא"כ הק' תנא דבריית' באינו יכול בקיום וביכול שיחזור ויתננו לה ויכונו יחדיו דברי מהר"ם שיף ז"ל לפי' ר"ת וזיווגם עולה יפה:

תוס' בד"ה אילימא וכו' דא"כ הול"ל ולא אמה עכ"ל נר' דודאי אלם נמי אינו יכול מקרי אלא דה"ל דהתנא גופיה אמאי נקט ליה בכה"ג ולא נקיט ליה להאי דינא דיתקיים בחותמיו בהביאו פקח ולא אמר בפ"נ והלך לו דמה חידוש באלם יותר מפקח אבל השתא דבחדש מיירי רבותא אשמעי' כמ"ש הרשב"א בחי' ועיין למהרש"א ז"ל:

בד"ה אי הכי וכו' אבל לרבה בפ"נ עדיף וכו' עכ"ל ר"ל דמתני' דר"פ מיירי בין לאחר שלמדו בין קודם שלמדו ובקודם שלמדו בפ"נ עדיף ומאי דקתני צריך שיאמר בפ"נ היינו דלא סני בלא"ה וא"כ גם אחר שלמדו הכי נמי מתפרש' דלא תתפרש אחר שלמדו בכוונה אחרת ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

גמ' ת"ש המביא גט וכו' מק' לפמ"ש מהרש"א לעיל בסמוך דגבי לשמה יכול לכתוב בכתב בפ"נ ובפ"נ אבל לגבי קיום ל"מ כתיבה מאי פריך נוקמה באלם ובכתב ובפ"נ ובפ"נ ולכך ביתקיים בחותמיו סגי וי"ל דא"כ עיקר התקנה היא להחמיר אלא דהכא שאני דכתב ובריית קתני דלא אמרו אלא להקל:

דף ה:

גמ' זימנין דמתיא ליה הרשב"א בחי' גריס דהאשה עצמה מביאה את גיטה וכתב מתחיל' דלפי גירסה זו אשה וקרוב כשירין לקיו' ומצטרפין עם ב' אחרים ואח"כ כתב דמדאסיקנא דמביא מח"ל קיום בפני ב' משמע דמביא מאי אין צריך ב' וכיון דקי"ל כר"א דע"מ כרתי א"כ בא"י בב' סגי ובח"ל פעמי' שצריך ג' אם השליח קרוב ופסול ע"ש נר' מדבריו דמכח הכרח זה רצה ללמוד מכאן דקרוב ואשה אין מצטרפין לקיום הגט וחזר מסברתו ראשונה שעלה ע"ד לומר דקרוב ואשה כשרין ודוקא אשה המביאה את גיטה הוא דאמרי' הבא בשמעתין דבעי ג' וקשה לי ע"ד דהא איכא בין א"י לח"ל טובא דבא"י

השליח עם אחד אחר מצטרפין וסגי בהכי דקי"ל שליח נעשה עד אבל בח"ל דבעי' קיום צריך ב' אחרים זולת השליח וסבור הייתי לומר דהרשב"א ז"ל
סובר דגם בא"י השליח אינו מצטרף עם אחר דכיון שהוא שליח הבעל הו"ל כגופיה ופסיק כדרב שלא בפ"ב דקידושין דמ"ג דאין שליח נעשה עד דהו"ל כגופיה וסוגי' **דשמעתא** דקאמר שליח נעשה עד כרב אודא וכמו שכן סובר הרא"ש ז"ל בר"פ השולח וכמ"ש הטור בריי"ס קמ"א ע"ש בב"י אמנם הא ליתא שהרי מדברי הרשב"א גופיה בחי' בר"פ השולח נראה בהדיא שחולק על הרא"ש בזה וסובר דהשליח נעשה עד ומצטרף עם אחר וסגי בהכי לעידי מסירה וא"כ אדק"ל דטובא איכא בין א"י לח"ל:

דף ו.
אפי' קן קולמוסא וכו' כ' הריטב"א ז"ל בחי' דכרבא ס"ל דכיון דהא דבעי' בפנ"כ הוא משום אחלופי סגי בהכי אבל לרבה דבעי בפנ"כ מן הדין לא מהני קל קולמוסא ואפי' לרבא דוקא הכתיבה הוא דסגי בהכי ולא החתימה שהיא מן הדין ע"ש ועפי"ז כ' בחי' בספ"ב דכ"ג גבי סומא לתרץ קושיית התוס' והרא"ש ע"ש וכ"פ מרן בש"ע סי' קמ"ב דדוקא הכתיבה ע"ש ועיין להב"ש שם שהק' דלפ"ז מאי מק' התוס' והרא"ש ז"ל מסומא ע"ש וראיתי לה' זרע יצחק לעיל דף ה' ע"א בתוס' ונפל טעות בדפוס וכאן מקומו) שהביא דברי הב"ש הנז' ותירץ דהתוס' והרא"ש מקשים על הגמ' דנקנו לפי שאין יכול לומר בפנ"כ וכו' וע"ז מקשו דהכא בכתיבה יכול דאין לומר ל"ד דמאי מועיל קל קולמוסא ע"ז נקט הכתיבה ומ"ש דמדברי התוס' דמקשי' לר"מ אינם ענין לכאן ורב המרחק כמו שתראה ודע שלפ"ד הריטב"א ז"ל הנז' הומ"ל הגמ' לעיל א"כ דרבה ורבה הא מילתא דקן קולמוסא אי מהני בכתיבה:
תוס' בד"ה בבל וכו' ומבבל לא"י נמי לא וכו' עכ"ל הרשב"א בחי' כתב דאי מבבל לא"י אמרי קשיא דרב יוסף דאמר עד היכן היא בבל דמשמע דכרב ס"ל אדר' יוסף דלקמן פליג אדר' אביתר מבבל לא"י ע"ש והתוס' דלא כ"כ נראה דמ"ש ומבבל לא"י נמי לא אינו ר"ל דבהא בלחוד פליגי אלא דר"ל דפליגי בתרתי במבבל לבבל ובמבבל לא"י והשתא י"ל דאע"ג דרב ושמואל פליגי בתרתי ר' יוסף ס"ל כרב במבבל לבבל ולהא הוא דקאמ' עד היכן בבל וס"ל כשמואל במבבל לא"י ופליג אר' אביתר ולכן הוצרכו לדחות לזה הפי' דאי פליג רו"ש גם במבבל לא"י הוי פליגי ר' אביתר ור"י בפולוגתא דרב ושמואל:

דף ז.
גמ' לא ס"ל מר הסר המצנפת וכו'

הא דלא פריך ליה ממתניתין דגזרו על עטרות חתנים משום דפשיטא די"ל גברי דוקא דעטרות חתנים קתני אבל קרא סתמא כתיב ומעטרות כלות לא קשיא דההיא עיר של זהב היא כמ"ש מהרש"א בתוספות:

דף ז:

תוס' בד"ה הא וכו' אע"ג דקרקעית המים וכו' עכ"ל ר"ל דאי דמי למבולעו' אמאי לא מוקי להני תרי ברייתו' בפלוגת' דמבולעות דלעיל אבל אין לפרש דהגמ' מוקי לברייתא כמביא מח"ל כר"י ואיהו ס"ל לעיל דמבולעות הוה כא"י די"ל דהאי תנא ס"ל כר"י בחדא ופליג עליה בחדא:

דף ח.

גמ' א"נ ע"כ לא קאמרי רבנן וכו' מקשים דלפ"ז ברייתא דתוס' שהביא הר"ש בספ"ב דעוקצין דקתני עציץ נקוב המונח ע"ג יתידות אינו מכשיר את הזרעי' דכמחובר דמי אמאן תרמיה ולק"מ דהגמ' בסו"פ המצניע פריך לר"ש דפטר בנקוב גבי שבת אמאי לענין הכשר זרעים ס"ל נקוב כמחובר ומשני שאני הכשר זרעים דהתורה רבתה וכו' ע"ש ה"נ י"ל לרבנן דאפי' בנקוב ס"ל כתלוש במונח ע"ג יתידות בהכשר זרעים הוי כמחובר דהתורה רבתה:

תוס' בד"ה כל מיהו יכול להיות וכו' עכ"ל וכיון דלא ציין ת"ק גבולי צפון מטורי אמנון לא ק' כ"כ אי לא ציין ר"י גבולי צפו מטורי אמנון משא"כ לרש"י דכיון דציין ת"ק גבולי אמנון הוק"ל אמאי ר"י מקפלוריא וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף ח:

גמ' ר' מטמא כתב רש"י ז"ל דטעמא משום דס"ל אהל זרוק לא שמיה אהל ק"ל כיון דר"ש ס"ל דאוירא הוא אוירא ממש ולא אהל כמ"ש בד"ה דגזרו א"כ אפי' ס"ל דשמיה אהל טמא מכח אויר כדמוכח מסוגיא דנזיר דלא אוקמה דפליגי באהל זרוק אלא אי אמרי' דלכ"ע משום גושא וכן מוכח כולה סוגיא שם ע"ש ונראה דשידה וכו' דשם איירי בפרוצה מלמעלה אבל אי סתומה מכל צדדיה אי איתא דאהל זרוק שמיה אהל טהור ורש"י ר"ל כאן אפילו סתומה מכל צדדיה וכ"מ מדברי המפרש שם ע"ש ודלא כמתבאר מדברי מהר"ם מלובלין ז"ל בתוס' בד"ה אלא דאפי' סתומה מטמא מטעם אויר ואפי' נכנס בשידה חוץ לארץ העמים דע"כ באויר הוא עומר ע"ש ולפ"ז ליתא למ"ש מהרש"א בד"ה בשידה דלר"י אתי בפשיטות דע"כ מאי דמטהר בסוריא הוא אפי' רוכב על הסוס אבל לר' לא מטהר אלא בשידה דלכל חד חות דרגא ע"ש דלפיה"א גם לר"י אף דלא התיר בסוריא אלא בשידה דמאי דמטהר בארץ העמים הוא בסתומה מכל צד ומטעם דאהל זרוק שמיה אהל ומאי דמטהר בסוריא אפי' פרוצה מלמעלה דלא גזרו בסוריא

משום אוירא אבל לעולם דגזרו משום אהל ורוכב הסוס טמא דהתוס' בסמוך סוברים דטומאת אהל לעולם איכא בארץ העמים דלא כרש"י:

איברא דלפי הנראה מדברי מהרש"א ז"ל בד"ה דגזרו וכו' דאי אמרי' משום אוירא אוירא דוקא ולאו אהל ומכח זה הקשה דתפשוט ממתניתין דאהלות דמשום אוירא ע"ש וכן הבין הז"י ז"ל בכוונת מהרש"א ז"ל אשר עפ"ז כ' דלפ"ד מהר"ם מלובלין ז"ל שם ל"ק קושית מהרש"א ז"ל ע"ש ולפ"ז ניחא מה שהקשי' אמנם דא עקא דלפ"ז גם ל"ד ע"כ ברוכב הסוס מטהר בסוריא כיון דליכא טומאת אהל ונפל יסוד דברי מהרש"א ז"ל וא"כ לפי הבנת הז"י בדברי מהרש"א ז"ל יהיו דברי מהרש"א ז"ל סתראי נינהו:

אשר ע"כ דכוונת מהרש"א ז"ל בד"ה דגזרו היא כך דלעולם מודה דאי מטעם אוירא איכא אהל וכדברי. מהר"ם ז"ל אלא דמאי דמטמא באהל הוא מטעם דגזרו על אוירה גם על האהל גזרו דבכלל אוירא הוא וא"כ לפי הצד דלא גזרו על אוירה מהיכ"ת דגזרו על האהל וע"כ ק"ל למהרש"א ז"ל דתפשוט כנ"ל כוונת מהרש"א ז"ל דלא כהז"י ולפ"ז קמה וגם נצבה מה שהקשי' תחילה על מהרש"א ז"ל ועוד י"ל דברי מהרש"א דלא ליהוו סתראי אפילו לפי הבנת הז"י דהתו' בד"ה בשידה אזלי כתי' בתרא דמתני' דאהלות קודם גזירה ובעיא דגמ' כפשטה דמשום אהל לעולם איכא ובעיקר קושיית מהרש"א ז"ל בד"ה דגזרו י"ל דהנה התוס' בנזיר כתבו תירוץ זה דהר"י מאורליאניש באופן ופן אחר דגוש הבא מארץ העמים לא גזרו עליו אהל ולא כ' מטעם אויר וכ' המש"ל בפי"א מה' ט"מ בכוונת דבריהם שם דבשלמ' בארץ העמים עצמה גזרו גם טומאת אהל משום דשמא מת קבור שם אבל גוש ליכ' חשש' אלא דילמ' אית ביה עצם כשעורה ועצם כשעורה אינו מטמא באהל ע"ש. והנה זה לא יתכן אלא לפי הצד דלא גזרו משום אויר אמנם לפי הצד דגזרו משום אויר ל"ל דעיקר הגזירה שמא מת קבור שם דהא במת גופיה לא גזרו אויר וע"כ לומר כמ"ש כאן מטעם אויר וא"כ התוספו' כאן משנו להצד דאויר והתוס' שם משנו לאהל וכולם עולים בקנה אחד וניחא קושי' מהרש"א ז"ל ועוי"ל לקושי' מהרש"א ז"ל דהנה התי' שתי' התוס' דמתני' דאהלות ר"ש לא יתכן אלא לפי הצד דגזרו משום אהל ולא משום אויר דלפי הצד דגזרו על אויר לא יתכן זה דמה ענין פלוגתא דר"ש ורבנן גבי אויר דתק"ל היכי משכחת לה אהל בלא אויר ועכ"ל כתי' קמא וא"כ י"ל הב' תירוצים תי' אחד הם וה"ק לפי הצד דאויר י"ל כך ולפי הצד דאהל י"ל כך וניחא קושית מהרש"א ז"ל גם ניחא כל מה שגמגם הרב זרע יצחק ז"ל בתי' דמתני' ר"ש ע"ש:

תוס' בד"ה אלא וכו' והכא בשמעתין וכו' או משום מאהיל וכו' עכ"ל הדקדוק מבואר דכיון דהם כ' דלפי הצד דאהל שידה וכו' טהור א"כ איך אפשר דשמעתין משום אהל איך

מטמא ר' בשידה וכו' ומכח זה כ' מהרש"ל י"ל באגזירה דפ"ק דשבת קיימי התוס' אכל בשמעתין אוירא ממש ואור והוק"ל דא"כ תפשוט הבעיא ולזה כ' דאה"נ דנפשטא דבנזיר אסיק דכ"ע משום אוירא ע"ש אלא דדבריו תמוהים טובא דאיכא אוקמתות אחריני דכ"ע משום גושא וקושייתו מעיקרא ליתא ועיין לה' זרע יצחק ז"ל דנר' מדבריו דלא הבין בכוונת מהרש"ל כמ"ש והוא תימה ועיין למהרש"א ז"ל בדבור שלפני זה ודוק היטב:

בד"ה אע"ג וכו' והא דאמר בסוף מפנין וכו' רבא משמיה דר"י וכו' עכ"ל ר"ל דאי לאו דאוקמי' ע"י נכרי לק"מ דנוקמה ע"י ישראל ובשבעה אפי' אמרה צריכה ואחר שבעה נחתי' דרגא דכשאמרה צריכה שרי ועיין להתוס' שם בשבת ומאי דאמרי לה שלשים לאו ארבא קאי אלא אמרי לה דר"י הכי וכי אמר אבל רבא לא אמר אלא שבעה ולא ס"ל לתוס' כאן דאמרי לה ארבא קאי כמ"ש בשבת אבל השתא דאוקמי' ע"י נכרי אבל ע"י ישראל אסור אמאי הא לרבא דבשבעה אפי' אמרה אחר שבעה כשאמרה מותר ע"י ישראל ול"ק מה שהק' מהר"ם שי"ף ז"ל ע"ש:

בד"ה אע"ג וכ' דאסור להרבות וכו' משום שמחת יו"ט וכו' עכ"ל יל"ד דא"כ תקשה מ"ש מהזא' דבעירובין פריך מ"ש מהזאה ומשני משום דשבות דאין בו מעשה ולדברי התו' תקשה אעובדא דנחים ליה אגב אמיה מ"ש מהזאה וי"ל דאסור להרבות נמי הוי אין בו מעשה כיון דעיקר הבשול בשביל אימיה:

פירש"י בד"ה לא יצא וכו' אמרי לדידיה נמי שייר וכו' עכ"ל דבריו אלו הם למסקנא דמסיק משום כרות גיטא דהיינו דאמרי' לדידיה נמי שייר כדפירש"י אבל לס"ד דגמרא דס"ד דטעמא דר"מ משום דלא פלגי' דיבוריה ולא ס"ד האי טעמא דכרות גיטה ר"מ לא מיירי אלא בשייר בית כור סתם אבל בפירש הקרקע ששייר לא שייך פלוג דבריו שהרי קונה הוא שאר נכסים שלא שייר ועוי"ל דאפי' לס"ד דגמ' אמרי לדידיה נמי שייר אלא דס"ד דבשייר בית כור סתם לא שייך למימר לדידיה נמי שייר דכיון דאינו קונה נכסים כלל משום דזיל הכא קמדחי ליה א"כ לא נשאר בקיום דבריו אלא העבד ול"ל לדידיה נמי שייר אלא ע"כ טעמא משום דלא פלגי' דיבוריה והשתא ר"מ מיירי בתרוייהו בפי' משום טעמא דלדידיה נמי שייר ובלא פי' משום דלא פלגי' דיבוריה ור"ש פליג בתרוייהו ומסיק הגמרא דאפי' בבית כור סתם טעמא משום דאמרי' לדידיה נמי שייר דאע"ג דהדין הוא דלא קני שום נכסים מ"מ אינשי לאו דינא גמירי והוא סבור דקני שאר נכסים ואיכא למימר דגם שייר העבד והשתא לשינויא דגמ' הרבותא היא אפי' בבית כור סתם דדמיא קצת ללית ליה אלא אותה העיר אפ"ה לא יצא לחירות דאמרי' לדידיה נמי שייר ודוקא בלית ליה אלא אותה העיר הוא דיצא לחירות לר"מ לפירש"י ור"ש קאמר לעולם יצא

לחירות אפי' בפי' דהסברא נותנת דאמרינן טפי לדידיה נמי שייר ורש"י שפי' לעולם אפי' בבית כור סתם היינו לס"ד דגמ' ועיין במהרש"א בהתוס' בד"ה הלכה ודוק:

דף ט.

תוס' בד"ה לעולם וכו' מ"מ קני כל קרקע וכו' עכ"ל עיין להר"מ בפ"ג מה' זכיה ולה"ה שם ולה' כנה"ג רס"י ר"ט:

דף י.

גמ' כי קתני מילתא דליתא בקידושין וכו' לפי שי' רש"י ז"ל אכתי צריכין לשינויא מילתא דאיתא בשטרות לא קתני דאל"ה תקשה ליתני לא יתנו לאחר מיתה ובע"כ דליתא בקידושין אבל לשי' התוס' דמילתא בטעמא קאמ' בע"כ מיהא ליתא בקידושין דליתא חידוש בקידושין א"כ לק"מ מלא יתנו לאח"מ לשי' לעיל דבסתם מקשה מתנו סתם דליתא שום חידוש בגיטין טפי מקידושין ושמעתי שה' הגאלנטי פי' להפך ע"ש וליתא:

תוס' בד"ה מצת וכו' וא"ת וכו' דילמא לא שמרה וכו' עכ"ל מה שהק' מהר"ם שיף ז"ל על פי' מהרש"א ז"ל דא"כ ר"א אמאי אוסר ל"ק די"ל דהתוס' מפרשים כאידך פי' דרש"י ז"ל בחולין דר"א אלא יצא י"ח קאי ומודה דמותרת באכילה ע"ש אמנם ק' דא"כ מאי חידושא ברישא כמ"ש הז"י ע"ש אלא ע"כ דבאפויה מיירי דלא ניכר בהם סימני דקרני חגבי' כמו שנר' מדברי רש"י בחולין ע"ש לכן העיקר כמ"ש מהרש"ל ז"ל ע"ש:

דף י:

גמ' דאי לאו דכותי חבר מכאן קשה למ"ש המח"א בה' עדות סי' דאף דעד אחד נאמן באיסורין היינו להעיד על החתיכה אבל להעיד על אדם שהוא כשר לא והוכיח כן מסוגיא דר"פ לא היו מכירין אותו ע"ש ועיין לה' הלכות יו"ט ז"ל ולפ"ד היכי סמכי ע"ז אי לאו דכותי חבר הא אפי' ישראל זה בתורת עדות גמורה על הגוף שהוא כשר אינו נאמן דעד אחד הוא ולזה י"ל דהכא שאני דכיון דמדרבנן הוא דפסול כמ"ש התוס' ז"ל וא"נ כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' דהכא דהוחזק שהוא חבר איירי ע"ש איברא דק' ע"ז מאי פריך שאר שטרות נמי נוקמה בהוחזק לזה ולא הוחזק לזה וי"ל דס"ל להגמ' דבשאר שטרות אפי' לא הוחזק מהני כיון דממונא הוא אזלי' בתר אומדנא דאי לאו דחבר הוא לא מחתים ליה מקמה:

תוס' בד"ה אי לאו וכו' וי"ל דאין לחוש כיון דהאי כשר מדאורייתא וכו' עכ"ל מכאן הוכיח רמ"א בתשו' דבמידי דרבנן לא חיישי' בהאי דכוליה שיטרא מתקיים אפומיה דחד ע"ש וק' דבפ"ב דכתובות איתא להאי סבר' גבי קיום שטרו' דהוא מדרבנן וי"ל דהכ' שאני דבהוחזקו מיירי כמ"ש הרש"א ובמ"א כתבתי בזה:

דף יא.
פירש"י בד"ה חוץ וכו' שטרי מכר וכו' ועלייהו דסהדי עכ"ל נר' דרש"י מפ' פלוגתייהו בדאיכא עידי מסירה אלא דס"ל לרבנן דר"מ דעידי מסירה לא מהנו בגיטין ולא בשאר שטרות כרשב"ג נמצא דבשאר שטרות עידי מסירה לא מהנו ולא מירי ועלייהו דסהדי החותמין דסמכי' והשתא ניחא דרע"ק יפליג ס"ל דע"מ כשירין אפי' בשאר שטרות ורבא לקמן בשטרא פרסאה דמכשר ליה בע"מ בהדיוט כמו שפירש"י ז"ל ס"ל דע"מ כרתי אף בשאר שטרות ואין זה דוחק אם רבא לא ס"ל כרבנן דרע"ק כיון דפלוגתא דתנאי היא בעלמ' ועיין למהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה לא ולה' זרע יצחק שם עין שם ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף יא:
בד"ה התם כדקתני טעמא וכו' כרבנן דמתני' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל שכ' דגזרי אטו שאינם מובהקים ע"ש ועיין לרש"י לעיל שכ' דטעמא דרבה משום דאתי למסמך עלייהו ע"ש ומהר"ם מלובלין ז"ל כ' דהיינו רבנן דברייתא דלעיל ע"ש והיינו לאפוקי רבנן דמתניתין ולא רצה רש"י למינקט ר"ש דמהני משום דיחידאה הוא ועיין למהר"ם שי"ף ז"ל מ"ש בישוב דברי רש"י ז"ל ולפ"ד מאי דאיצטריך לאוקמה כרבנן היינו בשמות מובהקין אבל בשמות שא"מ אתיא לכ"ע ולפ"ז אתי שפיר מ"ש רש"י ז"ל בבעיא דבע"מ ע"ש כיון דהבעיא בשמות שא"מ אין הכרח דמבעי אליבא דרבנן וא"צ למ"ש הז"י שם אמנם לפמ"ש מהרש"א ז"ל דבריו מוכרחים ודוק:
תוס' בד"ה כל האומר וכו' מה הוצרכו לתקן וכו' דהוי הילכתא וכו' עכ"ל לפמ"ש רש"י ז"ל שם דמאי דקאמר וטעמא מאי הוא קאי על המלוה דליתא בעינא ע"ש נראה דמאי דהוצרך לומר הילכתא בלא טעמא הוא על המלוה ולא על הפקדון:

דף יב.
תוס' בד"ה אלא וכו' וא"ת למ"ד וכו' עכ"ל ר"ל כיון דפלוגתא דתנאי היא כדמסיק הגמ' שם מאי פריך הגמ' ור"א האי לא תלקט מע"ל נימא דס"ל אי עביד מהני אמנם מה שמקשי' נילף מהכא המגביה מציאה וכו' קשה דכיון דכתבו לעיל דטעמא דר"י דקנה חבירו משום מגו א"כ פלוגתייהו מוקים לה שפיר בעשיר אבל בעני נימא מגו דזכו לנפשיה כמו שמוקים לה עולא במציעא ומוקים לקרא דלא תלקט בעשיר ע"ש:

דף יב:
גמ' ולימא ליה הקדש וכו' אין להק' כיון דלא חל הקדש על פחות משו"פ הקדש מאי עבידתיה הא ודאי יכול לעשות פחות משו"פ ולפרוע חובו די"ל דמ"מ תנא דברייתא לא הו"ל לאהדורי אתקנת' דידיה ולומ' לו לעשות כן לכתחי' כיון דאיכ' הפסד להקדש:

דף יג.
גמ' חיישי' שמא מנה קבור עיין להלח"מ בפ"י מהל' זכיה דפשיט"ל דטעמא דחיישי' למנה קבור מדלא אמר זה ועפ"ז הוק"ל דרב אדרב ע"ש ולא ידעתי מנ"ל הא די"ל דטעמא משום דיד מקבל על התחתונה ואפי' אמר שוה מנה לפ' חיישי' למנה קבור:
תוס' בד"ה האומר וכו' אי גרסי' וכו' ואתיא כר"מ וכו' עכ"ל ר"ל דמתני איירי בכל גוונא וזה לר"מ ובסתם לרבנן והגמ' לעיל דף ט' פריך אגוונא דסתם דהיא רבנן ול"ק מ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש ועמ"ש בתוס' לעיל די"א ע"ב בד"ה כל וע"ש בתוס' ודוק:
בד"ה והא וכו' מדלא קתני תנו מנה זה וכו' עכ"ל וההיא דתנו שקל לבני דמיירי במשלש ולא קתני זה משום דהתם לא שייך למתני זה דהא מצוה דבכל שבת יתנו שקל ומאי דמשמע לו דמיירי במשלש משום דמייתי לה אמתני' דהמשלש לבתו:
בד"ה אית ספרים וכו' ומפ' ר"י דה"פ כשאמר מנכסי וכו' עכ"ל אפי' למ"ש מהרש"א בסה"ד דלשון תנו משמע מתנה משלו מ"מ י"ל דמיירי בכל גוונא במתנה ובפקדון ולכך לא אמר ל' חזרה ולכך הוצרכו לומר מדקאמר מנכסי:

דף יג.
בד"ה גופא וכו' יאמר לו זכי עכ"ל ראייתם היא דיאמר לו זכי ולא מכח תן כזכי דכבר יישבו התוס' לעיל ודברי מהר"ם שיף ז"ל בכאן תמוהים ע"ש:
בד"ה תנהו וכו' אמאי לא מסיק אבע"א וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דפסיק"ל דבמלוה ע"פ יכול למחול לכ"ע ע"ש דבריו תמוהים דלאוקמת' דפליגי בדשמואל ומ"ד מקודשת ל"ל דשמואל ובמלוה ע"פ פליגי בדר"ה ואמאי מקודשת אפי' ס"ל כדרב הונא אפילו במלו' מ"מ יכול למחול במלו' ע"פ כמ"ש מהרש"א וצ"ע:

דף יד.
גמ' פקדון ולימא ליה אין רצוני וכו' אע"ג דטעמ' דבפקדון יאמר אין רצוני משום דקפיד על חפציו שלא יהיו ביד אחר והכא בפקדון מעות מיירי מ"מ איכא מעות טבי וחריפי וקפיד עלייהו ועיין מהרש"א בתוס' בד"ה לסוף:
תוס' בד"ה ומ"ס וכו' והשתא סבור וכו' עכ"ל עיין בהרא"ש דלפ"ד יתיישב בע"א ע"ש וכ"כ הפנ"י אך מ"ש דכיון שחייב באחריותו הו"ל חב לאחרים ול"מ תפיסה ע"ש אין נר' שהרי י"א שכתב מרן בש"ע סי' ק"ה דאין השליח חייב באחריות אלא הלוה והנפקד ומהניא תפיסה ול"מ חב לאחרים:
בד"ה לסוף וכו' ול"מ אמר אין רצוני וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ונ"ל דהתוס' מפ' אשרת' דסרבלי היינו פסיקא שנתן להם מעות לעשות לו סרבלי ומשעה שעשאום קמו להו ברשותיה והוי כמו פקדון

דף יד:
גמ' מספקא להו וכו' עיין פירש"י ולה' מש"ל בפי"ד מה' מלוה ולוה מ"ש מדברי רש"י הללו עש"ב:
בפירש"י בד"ה בש"מ וכו' והולך דידיה זכי הוא וכו' עכ"ל עיין להרשב"א שכ' דהולך דש"מ מהניא אפילו מת מקבל בחיי נותן דאמירתו כמסירה הולך דידיה זכי הוא ע"ש וזו היא דעת רש"י ועיין במהרש"א ז"ל:

דף טו.
תוס' בד"ה ור"י וכו' אפי' מת מקבל וכו' עכ"ל והיינו דא"ב די"א ור"א כמ"ש מהרש"א ז"ל ואע"ג דבלא"ה א"ב דמשום מצוה לקיים ד"ה דוקא במשליש כמ"ש התוס' לעיל ומשום דברי ש"מ ככתובים אפי' אינו משליש מ"מ בגוונא דמיירי ברייתא בהולך מהני דהיינו משליש ליכא ביניהו אלא מת מקבל ברישא כמ"ש התוס':
בד"ה מי איכא וכו' ור"א פריך וכו' דלא גרע וכו' עכ"ל ורבא מודה בזה דלא גרע מדפריך אר"ח מי איכא מידי וכו' אלא דבהוא ואחר מעידין על חתימת שני ס"ל דפסול משום אחלופי דנפיק נכי ריבעא וכו' אבל בב' מעידין על חתימת עד שני ליכא האי אחלופי:

פרק שני

דף טו:
ידו אחת בנטילה וכו' עיין לה' פרי הארץ ח"א סי' ד' בחלק א"ח ע"ש:

דף טז.
תוס' בד"ה הניצוק וכו' וק' לר"ת דע"כ לא נחלקו וכו' עכ"ל עיין מהרש"א ז"ל ולפי הועוד י"ל שכ' צריך לומר דקושי' התוס' היא מכח מאי דאוקים הגמ' בסמוך מתני' זו כר"י וכמו שכ' הרב ז"ל לקמן בדיבור התוס' זה ע"ש:

דף טז:
תוס' בד"ה במאי פליגי וכו' אבל להאי לישנא וכו' איכא למיחש לאחלופי עכ"ל וק"ק דע"כ ר"י לא חייש לאחלופי דאל"ה אמאי מכשר אע"ג דלא חייש לשמא יחזור הדבר וכו' ניחוש לאחלופי וצ"ל דאה"נ דפליגי ר"י ורבנן גם באחלופי והגמ' ה"ה דהומ"ל דפליגי בהכי אלא דהתוספות ק"ל נימא דפליגי באחלופי וטעמא דר"י כיון דאיכא תרי על הכתיבה לא חייש כמו לל"ק ממש אבל אי ליכא על הכתיבה אלא חד חייש ונ"מ דלא פליג ר"י אירשא ואמאי קאמר חלוק ר"י אפי' בראשונה וע"ז תי' דהכא דגט יוצא מתחת ידם אי חייש לאחלופי בחד גם בתרי חייש אלא ע"כ דר"י לא חייש אפי' בחד וא"כ צ"ל דחלוק ר"י ברישא וכיון דליכא נפקותא אי פליגי בשמא יחזור הדבר או באחלופי לא ק"ל להתוס' על הגמ' בזה כנ"ל שדברים מוכרחים הם בכוונת התוס' ז"ל:

דף יז.
גמ' זמנין אשכחיה דיתיב וכו' עיין להתי"ט ז"ל מ"ש דאם יוצא מתחת יד עד כתיבה לא אמרי' דהו"ל כב' על הכתיבה וב' על החתימה ע"ש ונ"ל דכוונתו דלישנא בתרא ס"ל כן ופליג על ל"ק בזה מדלא פי' כל"ק אלא דמ"מ דבריו תמוהים דמדקאמר בל"ב אפילו משמע דכ"ש ביוצא מתחת יד עד כתיבה ועיין לה' זרע יצחק ז"ל ורע דקושית התלמידים שהביא הז"י ל"ק דהגמ' נקט הכי כדי להתיישב גם אליבא דרבה וכמ"ש הוא ז"ל בדבור הקודם לזה ומה שתי' לקו' התי"ט ז"ל הם דברים נכונים וכן תי' מהר"ם שיף ז"ל ע"ש:

דף יז:
בפירש"י בד"ה גזירה וכו' וכשמוציאתו הרי היא בחזקת מגורש' עכ"ל ר"ל אית לה חזקת מגורשת וכנגד חזקה זו אית לה חזקת א"א כמ"ש התוס' בהפוך הדף וא"כ הו"ל ספק וספק נפשות להקל וכמ"ש רש"י ז"ל בד"ה ולשבוע ע"ש ודברי רש"י אלו זווגם עולה יפה:

דף יח.
גמ' וכולן משום תנאי לפמ"ש הרשב"א בחי' לעיל ד"י דלמ"ד משום תנאי חותמין זה שלא בפני זה ע"ש הומ"ל איכא בינייהו אי חתמו זה שלא בפ"ז:

דף יט.
גמ' אמרי לה פטור הר"מ בפי"א מה' שבת פ' כא"ל פטור וכ' ה"ה משום דמס' אין לחייבו ע"ש וק' דהא אפילו דיו ע"ג דיו אינו חיוב ממש כדקאמ' לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה:
תוס' בד"ה דיו וכו' ומתוך כך אוסר ר"ת לכתוב ס"ת וכו' עכ"ל ר"ל דמתוך פסק זה אסור אפילו בס"ת שאין כתוב בקלף שאינו מעופץ דהשתא משום מי מילין ליכא לפסלו אלא משום דבעי' דיו ועיין למהר"ם שיף ז"ל:
בד"ה קנקנתום וכו' דלא תני בברייתא וכו' עכ"ל לפי מה שפי' הז"י בכוונת התוס' בדיבור שלפני זה שכתבו ג"כ דלא תני בברייתא וכו' גם כוונת התוס' כאן צריך לפרש כן ולפ"ז צ"ל דהתוס' מפרשים דכל דבר המתקיים לאתויי דר' חייא ופשוט:
בד"ה דיו ע"ג דיו וכו' משום דמתני' משמע ליה בכל ענין וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק דגם בסוגיין אתיא בכל ענין לרבנן דקי"ל כותייהו אלא משום דמשמע דגם לר"י כן הוא דמשמע דליכא מאן דפליג בהא אמרי' דבצד אחד כ"ע מודו ולכך ל"ק בגמ' בפלוגתא דר"י ורבנן ופשוט:
בד"ה מוחק וכו' דמסתמא וכו' עכ"ל יש להעמיס דבריהם בכוונת רש"י ז"ל אמנם פשט דברי רש"י ז"ל נר' דס"ל דכיון דאינו מקלקל לא בעי' ע"מ לכתוב ומזה סיוע לס' הפר"ח בי"ד סימן קכ"א שכ' דבמידי דמתקן ל"ב ע"מ לכתו' וממ"ש בא"ח סי' בה"ש:

דף יט:
בד"ה שמואל נמי וכו' השתא ל"צ וכו' עכ"ל נר' דא"צ לזה דאי לא בדקניה הוי ס"ס ספק שמא אינו כתוב כלל ואת"ל כתוב גט שמא נבלעו ובס"ס שרי אפי' גבי א"א וכן מסקנת מהריט"א ז"ל בס' שיו"ט סי' ע"ש ועיין בשו"ת ס' ברך משה הנדפס מחדש סי' והתוס' דלא ניחא להו בזה יודו לדון מהריט"א ז"ל אלא דהכא שאני דאינו מתהפך וס"ל כדעת הסוברים כן כמ"ש בש"ך סי' קי"ג ועיין להרשב"א ז"ל בחי':
בד"ה צריכי וכו' נר' דלא הוי גט עכ"ל ר"ל לא הוי גט גמור אלא דס' מגורשת דאל"ה ק' מאי ראיה מייתו דלא הוי ספק מגורשת ועיין למהר"ם שיף ז"ל גבי עובדא דבי דני דבסמוך:
בד"ה טעמא וכו' ראוהו ועיילי לבי ידיה וכו' עכ"ל הב"ח סימן קל"ה תמה ע"ז דא"כ בדקיניה ולא פליט נמי נימא דבשעת נתינה היה פולט ע"ש ולק"מ דכי בדקיניה ולא פליט אמרי' ודאי חלפיה כי עייליה לבי ידיה דאי במי מילין ודאי היה פולט ועוד דכיון דלא פליט הוי ככותב במי משקין דל"מ משום דכת' שאינו מתקיים הוא כי פליט מהני דעומד להתקיים הוא ע"י בדיקה:

דף כ.
גמ' ולרבא קשיא מתניתין הקשה מהריב"ל למאי דלא ס"ד בעידי מסירה ליפשוט בעיית דמב"ח ממתני' ע"ש ול"ק דהוי"מ לאוקמיה מתני' בבעל מודה דמגורשת גמורה כמ"ש הפר"ח סי' קכ"ד סק"ב ע"ש ובעיית דמב"ח בבעל מכחיש:
תוס' בד"ה בכתיבה וכו' תרי וכתב לה וכו' עכ"ל הא דלא כ"כ בדברי ריה"ג משום די"ל דאע"ג דאצט' לכתב לה לשמה מ"מ משמעו' דקרא דוכתב לה מ"מ אפי' לא מייתר קרא אבל לרבנן דדרשא גמורה היא לא דרשי' אלא אי קרא מיותר ויש מקשים מאי פריך וריה"ג מנ"ל דאינה מגורשת בכסף נימא דדריש לה מקרא ב' ודרשא דוכתב לה מ"מ דרשי' ליה מקרא קמא דדרשי' לה לשמה דאע"ג דלא מייתר ממשמעותו ריבויא דמה"ט לא קבעו דבריהם בדברי ריה"ג ונ"ל דל"ק דודאי לא קבעו דבריהם בדברי ריה"ג משום די"ל דסובר הגמ' דמשמעות קרא ריבויא אבל אחר שכתבו בדברי רבנן דתרי קראי איכא י"ל דסובר הגמ' דלא דרשי' אפי' ריבויא דוכתב מ"מ אלא מייתר קרא מדפריך לריה"ג מנ"ל דרשא דבכתיבה מתגרשת:
בד"ה ע"מ וכו' ורבא דקאמר וכו' לא סבר כההוא לישנא וכו' עכ"ל פשט דבריהם נרא' דרבא לא ס"ל דבעי' תנאי ומעשה בד"א ומודה רבא דע"מ לאו כמעכשיו אלא דקשה לזה אמאי אם החזירו יצא וכמו שהק' בגמ' במ"ש דע"ה מ"ש רישא וכו' ע"ש בפירש"י ז"ל ומהרש"א ז"ל מכח קושי' זו כ' דרבא לא ס"ל כאומר מעכשיו ע"ש ומדבריו נר'

דרבא דלא אוקמה לברייתא הכי וכראוקמה רב אשי משום דבעי לאוקומי אפילו כרבנן וכמ"ש התוס' שם וקשה דא"כ מאי דוחקייהו למי' דרבא לא ס"ל כההוא לישנא אפי' ס"ל כאוקמתא דרב אדא מ"מ בעי' לאוקמה כרבנן ומ"ש אוקמתא דרבא מאוקמתא דרב אדא ויש ליישב בתוס' הכא לא ס"ל כמ"ש התוס' במ"ש דרבא בעי לאוקמה אפי' כרבנן אלא דברייתי' כרבי אלא דבעי לאוקמה אפילו החזירתו מדלא קתני החזירו לא יצא כדאמר רבא גבי אתרוג אלא דקשה לפ"ד מהרש"א תק"ל בדברי התוס' דקדושין שכ' בתי' קמא דרב' לא ס"ל כהך לישנא ותי' עוד דאומ' ע"מ כאומר מעכשיו משמע דלתי' קמא ל"צ להכי ולפ"ד מהרש"א גם לתי' קמא צ"ל כן ועיין לה' זרע יצחק שדבריו דחוקים:

והנכון אצלי בכוונת התוס' והיה בהניח מה שיש לדקדק בדברי התוס' דקידושין בתי' בתרא שכ' דטעמא דבעי' תנאי ומעשה בדבר אחד משום דסותרין והשתא י"ל דרבא ס"ל כאומר מעכשיו דאמאי היצרכו להצעה זאת דטעמא הוא משום דסותרין כאלו תירוצם תלוי בזה אלא נר' דס"ל לתוס' דאי הא דבעי' תנאי ומעשה בדבר אחד לאו היינו טעמא משום דסותרין א"כ אפי' דס"ל לרבא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו מ"מ בעי' תנאי ומעשה בד"א ככל משפטי התנאים ולא אהני לן מעכשיו אלא דלא נימא דאינה מגורשת אלא אחר שתחזיר והאי שעתא לאו בידה וכקושי' המק' בפ' מ"ש אבל אי אמרינן דטעמא משום דסותרין אפילו במעכשיו לא בעי' תנאי זה כלל דלא דמי לשאר משפטי התנאים וא"כ אף בתי' קמא דקדושין ס"ל כאומר מעכשיו ולכך כי החזירו יצא אלא דהוה ק"ל אמאי לא החזירו לא יצא הא כיון דלא נעשה כהלכתו דבעי' תנאי ומעשה בד"א התנאי בטל והמעשה קיים ולזה תי' דרבא לא ס"ל תנאי זה כלל ואינו בכלל משפטי התנאים ובתי' בתרא חידשו דטעמא משום דסותרין וא"כ אפי' דס"ל דתנאי זה בכלל משפטי התנאים מ"מ ניחא שפיר דבעי' החזירו משום דאומר ע"מ כאומר מעכשיו ובזה ניצול מתנאי זה והשתא מיהא ניחא דברי התוס' הכא דס"ל דטעמא לאו משום סותרין ולכך א"נ דרבא ס"ל כאומר מעכשיו מ"מ אכתי קשה אמאי לא החזירו לא יצא הא בעי' תנאי ומעשה בד"א וא"כ הכא התנאי בטל והמעשה קיים ולהכי הוכרחו לומ' דרבא לא ס"ל תנאי זה כלל ואינו בכלל משפטי התנאים וטעמא דברייתא כדי דתיקום אפילו משום דתנאי קודם למעשה ומ"ש התוס' דקסבר ההוא לישנא וכו' היינו למיהב טעמא אמאי לא אוקמה כרב אשי ולא למיהב טעמא לתנאי ומעשה בד"א ומ"ש ולההוא לישנא וכו' היינו על הברייתא עצמה דלההוא לישנא איירי בהחזירתו דוקא ושיעור דבריהם כך הוא דלרב אדא ולרבא אפילו לא החזירתו ולרב אשי דוקא החזירתו באופן דהתוס' הכא כשי'

תי' קמא דקידושין ולא כתי' בתרא וכמ"ש בפ' מ"ש כנ"ל וממנו לא תזוז ודלא כמ"ש מהרש"א ז"ל דהתוס' הכא ס"ל דטעמא משום דסותרין ע"ש וליתא:

ודע דלפי דברי מהרש"א ז"ל צ"ל דהתוס' הכא מכת הסוברין דבע"מ בעי' משפטי התנאים אבל לפ"ד ה' זרע יצחק גם התוס' הכא סוברין דלא בעי' משפטי התנאים ודוק היטב:

דף כא.

בד"ה והילכתא וכו' ול"ל ץ דה"פ וכו' עכ"ל דקדק מהר"ם שיף ז"ל לפ"ז הו"ל להגמרא בשמעתין לומר והילכתא אישן מ"ש ונ"ל די"ל לפמ"ש התוספות בדבור שאח"ז דכפות משום מילתא דלא שכיחא וא"כ לפום הליכא למי' שכ' התוס' קודם דאי שמעי' רבא גבי חצר דאף במילתא דשכיחא ל"ג משום חצרה לאחר מכאן אה"נ דהוה פוסל בישן משום דהיא מילתא דשכיחא וגזרי ביה משום חצירה הבאה לאחר מכאן ולא מכשר אלא כפות דלא שכיחא ולת"ק הגמ' והילכתא בכפות דהיינו דאכתי לא אשמועי' רבא גבי חצר ועיין להלח"מ:

בד"ה ואבע"א וכו' ואור"י וכו' דיכולה להפקירו עכ"ל והיינו דהוי מדעתה קצת ולא אלימא כ"כ כרי לסמוך ע"ז אף במילתא דהוי מדעתה ממש ומ"מ מכח דיכול להפקירו לא הוי מדעתה ממש דס"ס השתא מיהא בע"כ ועיין למהר"ם שיף ז"ל:

בד"ה שכן אב וכו' ועוד דאמרי' התם נערה מהו שתעשה שליח וכו' עכ"ל ר"ל דע"כ הבעיא דאי משום לבד יכולה לעשות דבת שליחות היא ולא הוה אלא אחר וא"כ כיון דיכולה לעשות שליח בע"כ של אב א"כ מתגרשת בע"כ של אב וא"כ גם אי מדין חצר מתגרשת בע"כ של אב דלא איבעיא להו בגמ' אלא אי יכולה לעשות שליח כנ"ל כוונת התוספות וזהו כוונת מהרש"ל ז"ל ומה שהקשה עליו מהרש"א ז"ל אינו מבורר:

דף כא:

גמ' מכרת כריתות ק"ל אמאי אצטריך קרא דושלחה ברפ"ב דקדושין למידרש דהבעל עושה שליח ת"ל מהאי קרא דכריתות דשמעי' מינה דיש תנאי בגט ואי אינו עושה שליח לא מהני תנאי דבעי' תנאי שהמעשה אפשר לקיימו ע"י שליח כדאיתא בפ' המדיר דע"ה דה"ט דלא מהני תנאי בחליצה וא"כ מדמהני תנאי בגט שמעי' דיכול לגרש ע"י שליח ולהסו' דבמעכשיו לא בעי' משפטי התנאים ניחא ועיין מה שכתבתי שם בכתובות:

דף כב.

תוס' בד"ה אבל וכו' דהא דפריך וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד מאי דפריך והא כתיב הו"מ לאקשויי קושיא זו אמילתא דר"י קמייתא דאמר אפי' מכאן ועד עשרה ימים דמדכר דכירי:

בד"ה והא לאו וכו' ואי לא בעי שליחות וכו' דאלו חרש וקטן עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דהו"ל לאוקמה מתניתין וכו' ע"ש הם דברים תמוהים טובא דתק"ל שוטה היכי מכשר ליה תנא דמתניתין הן אמת דמדברי מהרש"א ז"ל נר' דגריס דאלו חרש שוטה וקטן ע"ש אלא רזה ליתא ממ"ש התו' אח"ז ומיהו שוטה וכו' וצ"ע:

דף כג.

פירש"י בד"ה דלאו וכו' מויקחו להם איש וכו' עכ"ל אע"ג דלענין שליחות אמרי' התם חולין מקדשים לא גמרי' מ"מ כיון דגלי לן קרא שליחות בחולין ילפי' לענין קטן דגלוי מילתא בעלמא הוא אבל רש"י שם גבי דרשא דנשיא אחד דפריך והא הוו קטנים פירש"י דנ"ל אין שליחות מקרא דגרושין דכתיב איש ע"ש ואין להק' א"כ קרא דאיש שה דנ"ל מיניה התם דאין קטן זוכה למ"ל נילף בק"ו מגרושין די"ל דהו"א כיון דאיתיה באכילה דקדשים אית ליה נמי זכיה וכ"כ התוספות שם עיין שם:

תוס' בד"ה וה"ה וכו' תדע דאפי' סומא מעיקר' ס"ד דבא"י עסקי' מ"מ עדות הוא דמעיד שעשאו הבעל שליח וע"כ משום דהאי עדות קילא שהרי אפי' אשה נאמנת והיינו מטעמא דגט שבידה מוכיח:

גמ' וכ"ת ה"נ והתניא נכרי וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל למאן דמוקי בשייר מקום התורף תק"ל נכרי עיין מה שתי' ה' זרע יצחק ז"ל דנכרי פסול אפי' שייר מקום התורף ע"ש ולפ"ד אין צריך למ"ש התוס' בד"ה אלא ע"ש דלפ"ד י"ל בפשיטות דפריך לר"ה דמוקי לה בגדול עומד ע"ג א"ה נכרי נמי דבלא ר"ה י"ל בשייר מקום התורף ואפ"ה נכרי פסול אלא לר"ה קשיא ור"נ דלא מוקי לה בשייר מקום התורף משום דמדקא פסיל נכרי לענין הבאה מכלל דלכתיבה כשר ואי בשייר מקום התורף ור"א היא אפי' נכרי פסול לכן הוצרך לאוקמה כר"מ:

דף כג:

תוס' בד"ה אין העבד וכו' אבל להך לישנא וכו' עכ"ל לפי מ"ש הז"י בהפוך הדף דיש סברא דהנכרי אפי' שייר מקום התורף פסול ע"ש י"ל לקושי' התוס' דהכא דאף להך לישנא דמוקי לה כר"א ובשייר מקום התורף תני נכרי למידק דלענין כתיבה כשר לאפוקי מהך סברא:

בד"ה נעשה וכו' ואפי' שחרר כולה חוץ מידה וכו' עכ"ל ר"ל דכשאמר חוץ מידה ונתן לה הגט בידה לא נשתחררה דאכתי הגט לא יצא מרשות דידה דידיה היא אמנם אם שחרר ידה לבר ונתן לה בידה אה"נ דמשוחררת וכ"נ דכוונתם כן מדנקטו חוץ מידה ודלא כמו שהבין מהר"ם ז"ל בכוונתם:

בד"ה תרומתו וכו' ובתרומה כתיב בני ישראל וכו' עכ"ל לפ"ז לר"ש אפילו עבד אין תרומתו תרומה לר"ש אבל רש"י ברפ"ב דקידושין כ' דטעמא דר"ש משום דכתיב דגנך ולפ"ז עבד תרומתו תרומה דמוקמי' דגנך במסתבר ולפ"ז ק' כי פריך התם לר"ש גם אתם למ"ל לישני דר"ש דריש מה אתם ישראל כדס"ד הגמ' כאן ולמעוטי עבד אע"ג דאיתיה בתרום' דנפשיה מיהו בלא"ה ק' לישני דר"ש דריש מה אתם לדעתכם כדדריש הגמ' ברפ"ב דמציעא דמוקי להאי דכלך אצל יפות דשוייה שליח ונר' דזהו הכריחו להר"מ בפ"ד מה' תרומות דלא פ' כההיא דכלך אצל יפות דשוייה שליח דדחי להההיא דמציעא מקמי סוגיא דקדושין:

דף כד.

בד"ה אימר וכו' אלא בשעה שתקבלנו וכו' עכ"ל ר"ל דבשלמא כשנתנה לשליח כיון דתכף נותנו לה ויכולה שתאמר בשעה שתקבלנו דאכתי לא העלימה עין ממנו דינא היא שתאמר בשעת גרושין אמנם כשתתן אותו לב"ד ודאי שלא נמצא שליח אצלה וא"כ יהיה מונח אצל ב"ר וכשיזדמן שליח היא מקבלת אותו ממנו ואם כן הרי העלימה עין ממנו ואינה יכולה עוד לומר בפני נכתב ונתתם וא"כ צריך שתאמר בשעה שתתן אותו לב"ד ובזה ניחא קושיית מהרש"א ז"ל ומהר"ם שיף ז"ל תירץ באופן אחר ע"ש:

בד"ה חצירה וכו' וצ"ע אמאי לא משני וכו' עכ"ל י"ל בזה כיון דשלוחה מכחה קאתי אי שויא שליח לקבלה מעיקרא אי שרית לה כי א"ל הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם תנו לשליח קבלה חיישי' דאמר כן לשליח קבלה גופיה דהוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שליח לקבלה דאתי למימר מ"ל לראשה מ"ל דאמר לשלוחה דשלוחה כמותה וכי אמר כן לשלוחה ל"מ משום דלא חזרה שליחות אצל הבעל:

פרק שלישי

דף כד:

פירש"י בד"ה הא אמרי' וכו' ונמלך ולא גירש' והשליכו לאיבוד וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל מי דמי שאני הכא דלנפילה לא חיישי' כדאמר התם ע"ש ונ"ל דל"ק דהתם דבשטר חוב מיירי ובודאי שלא השליכו מדעתו אלא דאמרי' שמא נפל שלא מדעתו בהא הוא דאמרי' התם לנפילה לא חיישי' דהיינו נפילה שלא מדעתו לא חיישי' דמזהר זהיר ביה אבל הכא דכשנמלך השליכו מדעתו חיישי' וחששא זו דנפילה מדעתו מסתבר ליה להגמ' לדמויי להאי דב' יוסף בן שמעון:

דף כה.
תוס' בד"ה שני לוגין וכו' שני לוגין וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד האי דכותים מדרבנן הוא דמחייב ע"ש וק' דא"כ מאי מקשו התוס' בהפוך דר"י ודר"מ אהדדי הא איכא למימר דבאורייתא לית ליה ברירה ובדרבנן אית ליה ברירה כמו שמחלק בגמ' במקום אחר וצ"ע:

דף כה:
תוס' בד"ה דברי וכו' אידך דר"י דאמר לעיל אף אחרון וכו' עכ"ל אין להקשות נימא שאני גט דכתיב לה לשמה וכדקאמר הגמ' לעיל בצריכותא דתרי מילי דר"י די"ל דאפי' דעביד צריכותא לא ניחא ליה להגמ' שיהיה כן לקושטא דמילתא והתוס' לעיל בד"ה לאיזו שכ"כ לקושטא דמילתא היינו לענין שלא תהיה מגורשת אבל לגבי ריח הגט אי איתא דבעלמא יש ברירה בגט הוי מיהא ריח הגט:
בד"ה ר"י וכו' ור"י דאמר אין מחזירין יפרש טעמו משום בקיעת הנוד וכו' עכ"ל ולר' יוסי ע"כ לתרץ כתי' קמא אלא שהוצרכו לתרץ לר' יהורה האי שינויא בתרא לס"ד דגמ' לקמן דמ"ח ע"א אפלוגתא דר"י ור"ל קאמר לימא כתנאי וס"ד דר' יהודה ס"ל ק"פ לאו בקנין הגוף אפי' גבי שדה אחוזה מבני הישיבה:
בד"ה ולכי וכו' ולר"י ליתא לדאיו אפי' בתולה וכו': עכ"ל מ"ש מהרש"א ג' ברייתות ליתא דההיא דשופרות מתני' היא בשקלים ומ"מ סמי ב' ברייתות ומשנה אחת מקמי ב' משניות וברייתא אחת ועוד דההיא דהלוקח י"ל דס"ל משום בקיעת הנוד:

דף כו.
במתני' ר"א וכו' חוץ מגיטי נשים כ' הרא"ש ז"ל דר"א דפוסל בגיטין לכתחילה אבל דיעבד כשר דומיא דמאי דמכשר דהיינו לכתחילה ע"ש ולפ"ד א"צ למ"ש התוס' דר"א אתורף קאי ובגיטי נשים פוסל אפי' טופס מדקאמר משום שנאמר וכו' אלא דתלמודא דמשמע ליה דפוסל ר"א בגיטי נשים אפי' טופס דאי אתורף לחוד קאי איך א"ש גיטין דומיא דמכשר בשאר שטרות לכתחיל' הא בתורף ודאי פסול לר"א ועיין לה' בני יעקב דקי"ו עיין שם:
תוס' בד"ה אבל וכו' ועוד דבתרתי קמייתא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דאי בלא הכרח דקאמר תלמודא אפי' בתרי פרקי טפי עדיף דנוקמה כולהו אליבא דחד תנא וכי משום דבתרי פרקי צריך להיות כתרי תנאי:
בד"ה ר"א וכו' אפי' סבר כרבנן תקשי וכו' עכ"ל ואין לו' לאפוקי דלא נימא סבר כר' יהודה דודאי ר"פ לא יסבור ביחידאה אלא או כרבנן דרבים נינהו או כר"א דאשכחן דפ' אמוראים כוותיה:

דף כו:
גמ' משום קטטה וכו' כתב רש"י ז"ל דטעמ' דזמן משום מוקדם משום דהוק"ל דתינח שם האיש ושם האשה אבל זמן מאי קטטה אית ביה ועפי"ז מ"ש מהר"ם שיף ז"ל ליתא ע"ש:
שם ואמר עולא מ"ט וכו' הק' מהר"ם שיף ז"ל אמאי ל"ק משום מוקדם או משום בת אחותו ע"ש מה שתי' והנה משה"ק מבת אחותו עיין בהרשב"א ז"ל בחי' שיישב זה ומה שהק' משום מוקדם ק' דמאי קושיא דהרי התוס' בד"ה ה"נ לא הקשו אלא מחלוקת אין בו זמן אבל משום מוקדם לק"ל משום דכתוב בו ארוסה וכמ"ש מהרש"א ז"ל ומהר"ם שיף ז"ל גופיה בתוס' שם ואי קושייתו משום פסידא דאשה לא מתרץ מידי ונראה דהכא בברייתא כיון דאמר לכשאכנסנה אגרשנה ודאי דכותב אנתתי וא"כ אכתי איכא חששא דמוקדם כיון דאינו ארוסה ועפ"ז תבין דראיית מרן בב"י אה"ע סי' קכ"ו שהביא מדברי התוס' בשמעתין שאם כתב לנשואה ארוסתי כשר היינו מכח מתני' דידן ואוקמתא דגמרא אבל מברייתא ליכא ראיה כלל וכ"כ מלשונו שם ודלא כמו שהבין מהר"ם בולא ז"ל בס' ג"מ דקס"ב ע"ד ועיין לה' משאת משה ח"ב חאה"ע סימן י"ד ועיין להרשב"א ז"ל בחי':
ולעיקר קושיית מהר"ם שיף ז"ל נר' דלא קשה דלפמ"ש התוס' בד"ה לכשאכנסנה דהכא קתני אינו גט משמע דאינו גט כלל וכ' הרשב"א ז"ל דאם נשאת תצא שכן משמע מלשון אינו גט וא"כ ליכא למימר דטעמא משום מוקדם דא"כ אם נשאת לא תצא ובברייתא קתני דאינו גט כלל ועיין להפר"ח ה' גיטין סי' קכ"ו שכתב לדחות ראיית מרן הנז' דניחא להגמרא למינקט טעמא זה עדיפא מינה דאם נשאת תצא ע"ש ודבריו תמוהי' דא"כ מאי מקשי' התו' בסוף הדבור וצ"ע:
שם אמ"ר הלכה כר"א הנה מדברי רב אלו שמעי' דלא חיישי' למחזי כשקרא ובזה נתיישבו דברי ה"ה בפ"ג מה' גיטין שכ' ע"ד הר"מ דפ' כת"ק דמתני' הא מילתא דרב דהלכה כר"א דנחית בזה דלא חיישי' למחזי כשקרא:
עו"ש ואפי' בשאר שטרות לפי שי' רש"י ז"ל בהפוך הדף דגם בטופס איכא מיחזי כשקרא הומ"ל ע"ד רב עצמו דאמר הלכה כר"א ור"א קאמר טעמא משום שנאמר ואמאי אצט' להאי טעמא אלא משום דהו"א הלכתא כוותיה ולאו מטעמיה:
תוס' בד"ה ה"נ וא"ת מאי קפידא וכו' עיין בהרשב"א בחי' ודוק:
בא"ד אבל ק' וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל והתוספות בראש הדבור שכ' ויסברו דעודה ארוסה הוצרכו לזה משום דלא יחתמו משום דהוי כאין בו זמן ולא משום מוקדם כקושיא ראשונה:

בא"ד ליתא וכו' דמסיק דליתא ורב נמי וכו' וי"ל דודאי אליבא דליתא וכו' עכ"ל ר"ל דהגמ' דקאמר ליתא לדר"פ היינו אליבא דרב אבל קושטא דקי"ל כר"פ ולכך מק' על רב הונא וניחא בזה שתי' גם אקושי' שהק' דמסיק דליתא ועיין להרשב"א ז"ל בחי':

דף כז.

בד"ה הא אמר וכו' ומבריית' דייק שפיר וכו' עכ"ל העיקר כמ"ש מהרש"ל ז"ל אע"פ שהם דחוקים שבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקים אנפשיה ומ"ש מהרש"א ז"ל דכיון שהוא אומר ממנה נפל ע"כ דלא דאינו בידו ע"ש לא ידעתי למה דאפשר דראינו בידו ואח"כ נתנו לה וממנה נפל וא"כ הדק"ל:

בד"ה כאן וי"ל דידעי' דמזה נפל וכו' כ' מהרש"ל ז"ל דלפמ"ש התוס' לקמן דלא חיישי' דמשקר א"צ דידעי' דמזה נפל וכ' מהרש"א ז"ל דלפ"ז ניחא הברייתא ע"ש וכוונתו נראה דהתוס' דהכא מודו בבריי' דנאמנת האשה לומר דממנה נפל דלא חיישי' דמשקרת לקלקל עצמה ולא הוצרכו התוס' כאן לומר דידעי' אלא הכא במשנה דהבעל הוא דקאמר דבזה ס"ד דחיישי' דנתכוון לקלקלה אבל היא עצמה פשיטא להו דאינה מקלקלת עצמה כנ"ל:

בד"ה כל וכו' וא"ת מהך משנה וכו' ואור"י וכו' עכ"ל ובס"ד דר' זירא הא דלא הקשה משנה זו דגיטין עם ההיא דכל מעשה ב"ד משום דניחא ליה לאקשויי גט אגט אבל ההיא דכל מעשה ב"ד בממון איירי ולפ"ז אפי' ללישנא קמא דבעי תרוייהו שיירות והוחזקו קשה דהו"ל לשנויי אידי ואידי בשיירות מצויות כאן הוחזקו כאן שלא הוחזקו כי היכי לשנויי גם אמעשה ב"ד דפשיטא בשיירות מצויות דהיינו בב"ד ועכ"ל בלא הוחזקו וא"כ הו"ל לשנויי כאן הוחזקו כאן לא הוחזקו וכמו שהק' התוס' בד"ה כאן לרבה תקשה לר"ז ולא יועיל תירוצם ואע"ג דאין להק' לר"ז מכח רומיא שהק' לרבה מ"מ תק"ל לר"ז דהו"ל לשנויי כן כדי לשנויי גם אמעשה ב"ד וי"ל:

דף כז:

בד"ה בזמן וכו' אינו נאמן מכאן ולהבא יותר מלמפרע עכ"ל עיין למהר"ם שיף ז"ל ובית שמואל סי' קנ"ד:

בד"ה מעולם וכו' ותימא דא"כ אמאי מהימנינן וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דלפמ"ש התוס' לעיל דידעי' דנפל אין מקום לקושי' ע"ש ומהרש"א ז"ל כ' דהכא לא מהני ידעי' דהשיירות מצויות ולא כ' התוס' דידעי' דנפל לעיל אלא באין שיירות מצויות ע"ש ותמהני דבשיירות מצויות וידעי' דנפל מאי חששא איכא שמא עדים אלו חתמו על גט אחר ואותו הוא שנמצא עכשיו א"כ הכא דקאמרי עדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד אפילו שיירות מצויות מאי חששא והתוס' שכ' לעיל דלא מהני ידעי' דנפל אלא באין שיירות מצויות

היינו משום דלא קאמרי עדים מעולם לא חתמנו והוא תימא גם מ"ש מהרש"א ז"ל משום דקאי על הברייתא ע"ש אזיל לשיטתיה בתוס' לעיל בד"ה הא אמר שהרי כיון דקאמר ממנה נפל ל"ש דאינו בידה וכבר כתבתי שם דליתא ומהרש"ל כאן אזיל לשיטתיה שם:

דף כח.

בד"ה הא ר"מ וכו' ולקמן בפ"ב נמי אמר גירות לא שכיחא וכו' עכ"ל הא דלא מייתו מהגמ' דלקמן ד"ל ע"ב דקאמר מיתה שכיחא עשירות לא שכיחא משום דהתם לאו מילתא דדינא הוא אלא דדעת בני אדם חיישי' למיתה ולא מלוו לכהן ולכך עבדו רבנן תקנתא ואמרו מתה א"צ ליטול רשות מן היורשין:

דף כח:

בד"ה והא בעי סמיכה וכו' דעוף לאו זבח הוא עכ"ל והיינו דלא משני בפרק התערובת שהביאו התוס' בתחילת הדיבור בעוף משום דקתני כל הזבחים ועוף לאו זבח הוא:

בא"ד בהמה שנמצאת וכו' אלא שיקרבו בלא סמיכ' עכ"ל ומשמע להו דהתם בלא סמיכה דהא נמצאת ואין הבעלים ידועים לסמוך והמוצא לא עדיף משליח דלא סמיך ומ"מ אינו מוכרח דכיון דהמוצא בא לחוב בדמיהן וממתין לה עד שתומם ומייתי ב' בהמות הוי הוא במקום בעלים עצמם וסמיך וזה דעת התוס' שם בקדושין דאמאי דפריך בגמ' התם ודילמא אשם ה"ק וליתני בההוא דשלמים ואי משום סמיכה וכו' סמיכה לא מעכבא ע"ש שנר' מדבריהם דהתם עביד בסמיכה בההיא דשלמים ועכ"ל דס"ל במ"ש דהמוצא כיון דבא לחוב בדמיה הוי במקום בעלים:

בא"ד מ"ש מההיא דפ' האשה עכ"ל לפי מ"ש התו' שם בפ' האשה דמוטב לבטל פסח מלעשות רובם שלא כהוגן ע"ש לק"מ קושייתם זאת:

בא"ד וי"ל דודאי תיקנו חכמים וכו' עכ"ל ר"ל דבההיא דנזיר מי שעושה הקרבן בלא סמיכ' הוא עצמו שעושה לפטור עצמו דההוא שלא נטמא לא עביד קרבן כלל אבל בההיא דפסח דהנך דכבר יצאו קעבדי קרבן דמותר הפסח בלא סמיכה אמנם ההוא דפסחו נמצא בו יבלת אה"נ דדמי להההיא דנזיר דמייתי קרבן בלא סמיכה כדי לפטור עצמו אמנם הנך דכבר יצאו ל"ד לדנזיר ועיין למהרש"ל ז"ל:

בא"ד והכא דלא משני ביורש וכו' עכ"ל והא דבעי' היורש קים משום דאיך קרבנו של אדם קרב ואינו עומד ע"ג לכך בעי' היורש קים וזה שלוחו אבל אי מת היורש נתבטלה שליחותו של שליח ועיין למהר"ם שיף ז"ל:

בא"ד מזובו ולא מנגעו וכו' מה שקשה כאן הא קרבן הזב עוף הוא כבר יישבתי במ"א:

דף כט.
בד"ה משום וכו' א"נ ע"י שיאמרו וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז הו"ל להגמ' למי' א"ב תנו דלמ"ד משום בזיון אפי' בנתינה קפיד ולמ"ד משום בנתינה לאו מילי הוא דהא מוסר לו הגט וכמו שכן נר' מדברי מהרש"א וכו' מדברי התוס' בתי' קמא דאי איתא דגם בנתינה הוי מילי ק' לתי' קמא דהול"ל איכא בינייהו נתינה ולפמ"ש הפנ"י לתרץ קושית מהרש"א דלמ"ד משום מילי מוסיף הוא ומודה לטעמא דבזיון ניחא הכל:

דף כט:
גמ' כ"פ היכא דאמר ליה שקול מינה חפץ וכו' ק"ק דלא הול"ל אלא כ"פ היכא דשינה דהא במאי דקאמר היכא דנפקא לאפיה וכו' דהכי מיירי לפירש"י וי"ל אי לא קאמר הכי הוה טעי' דפליגי אפי' א"ל הב לה גיטה ושקול מינה חפץ ופסול משום דהזכיר החפץ וכההיא דפ' הכותב שהביאו התוס' ופליגי בכל גוונא:
שם והא שליח שלא נתן לגירושין עיין פירש"י וכפי' שמפ' התוס' לעיל דכ"ד ע"א אבל הריטב"א פי' דלא האמינו חכמים לשליח לחודיה לו' בפ"נ ובפ"נ שליח הניתן לגירושין והקשה לפי' זה מדאמרי' לעיל דף כ"ד אימור קמי לבד וכו' ע"ש והא דלא הוק"ל משנויא קמא שם דמשני באמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שוי שליח להולכה משום די"ל דאינה אומרת בפ"נ ובפ"נ אלא בשעה שתקבלנו כמ"ש התוס' שם וכיון דבשעת גירושין אמירתה האמינוה רבנן ולכך לא ק"ל אלא משינויא בתרא ומה שתי' הריטב"א בזה אינו מבורר לי:

דף ל.
גמ' מידי תרקבא דדינרי בעי למיתב לה וכו' בתשו' המיימוני ס' משפטים סי' ס"ח הוכיח מכאן דבר"מ דיש טענת אונס אז אונס ממון הוי אונס ודן בנדונו באחד שחייב עצמו בקנס שיתעסק עם הלוה שלו שיתן מהסך שחייב לו לפלוני והלך ופייסו שידור ליתן לפ' הסך ההוא וינכהו מהסך שמחוייב לו ולא רצה עד שיפטור אותו מג' או ד' זהובים אחרים ומסיק דפטור שהרי אנוס הוא ואינו חייב לפזר ממון והוכיח כן מסוגיא דשמעתין דאונס דתרקבא דדינרי הוי אונס עש"ב ולפי הנראה מדברי רש"י בשמעתין דדוקא באין לו תרקבא דדינרי וכ"נ מדברי התוס' והרשב"א והריטב"א בחי' והר"ן בהלכות ע"ש אזדא לה הוכחת הרב דהתם בנדונו הלוה שאל ממנו שיפטור וימחול לו ממה שחייב לו ג' או ד' זהובים נקטי' דהיכא דאין לו הוי אונס לכ"ע וביש לו פלוגתא ועיין להרדב"ז ח"א סי' רנ"א ולמהרלנ"ח סי' קל"ז ע"ש וק"ק לפירש"י ורובא דרבוותא דדוקא באין לו אמאי לא קאמר הגמ' דל"פ הני לישני ולכ"ע יש טענת אונס והא בדאית ליה והא בדלית ליה ויש ליישב:

תוס' בד"ה הא קמ"ל וכו' דבפ' אז"נ אמר ר"י וכו' עכ"ל ואפי' רבנן ל"פ התם אלא משום דהוי רבית אבל הכא דאמרי' ואין בהם משום רבית אפי' רבנן מודו כן כתבו המפרשים ובזה ניחא מאי דק' בדברי התוס' הא ר"י מטעם דא"ל תן לי כור קאמר והיינו משום דיכול לחזור בו אבל הכא דאינו יכול לחזור בו כדקתני ברייתא מודה ר"י ועפי"ה ניחא דלא הוצרך ר"י לטעם זה אלא כי היכי דלא ליהוי רבית אבל הכא דאין בו משום רבית אפילו אינו יכול לחזור כמי שפסק דמי:

דף ל:

בד"ה וכי נחשדו וכו' תימה דתנן במסכת בכורות וכו' ואמרי' נמי בירוש' וכו' עכ"ל התוס' אזלי לשי' שדחו בדיבור שאחר זה פירש"י דפי' שמא אינה בעין אבל לשי' רש"י ל"ק מהאי דבכורות ודירוש' די"ל דהתם בשניהם לפניו אבל הכא חיישי' שמא אינה בעין והאי חששא שייכא אפי' בתרומת מעשר:

דף לא.

בד"ה ניטלת וכו' וי"ל דרבנן מודו דמאומד הוי תרומה וכו' עכ"ל צ"ל דרבנן הא דמהני מאומד מסברא הוא אבל אין לומר דנ"ל מהיקישא וס"ל דמהיקישא אין ללמוד אלא לענין דמהני ולאו לענין מצוה וכמ"ש התו' במ"א אליבא דר"א בן גומל דאי לרבנן אית להו היקישא אמאי הגמ' בשמעתין מוקי הא דיש רשות לב"ה לתרום כדאב"ג הא אפי' כרבנן אתיא די"ל דמקשי' להא מילתא כי היכי דאית להו היקישא דמהני אומד:

בד"ה במחשבה וכו' ושרי נמי בשתיקה וכו' עכ"ל הק' השע"ה מדאמרי' בר"פ בכל מערבין לסומכוה דישראל בחולין ולא בתרומה משום דאי מתשיל עלה הדרא לטיבלה וא"א לתרום ממ"א או מיניה וביה דס"ל כר"א דגזרו על השבות ביה"ש ואמאי והא אפשר לתרום ע"י מחשבה בשתיקה דשרי אפילו בשבת ע"ש ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה כשם דר"א בן גומל ל"ל דמעשר ניטל מאומד דל"ל הא דמעשר קרוי תרומה ל"ק די"ל דסומכוס ס"ל כן וא"כ מעשר אינו ניטל בשתיקה דזה לא נ"ל אלא מונחשב דגבי תרומה הוא דכתיב וא"כ מי מיתשיל עלה והדרא לטיבלה צריך להפריש מינה גם המעשר שהרי המעשר שהפריש כבר על הכרי הפרישו אחר שניטלה תרומה גדולה ואין לומר דאכתי קשיא מת"מ שהרי סומכוס לא שרי לישראל אלא בחולין משמע דבת"מ אינו מערב והרי ת"מ אי הדרא לטיבלה יכול להפריש עליו ע"י מחשבה והנשאר שהוא מעשר שרי לזרים די"ל דס"ל לסומכוס כר"מ דמעשר א' אסור לזרים:

ומה שהקש' עוד השע"ה עמ"ש התוס' דבתחילת תיקונו לא שרי להפריש מטעמא דאפשר ע"י מחשבה מגמרא דפ"ק דביצה דאמרינן פליגא אאבוה דשמואל דאמר חלת ח"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש ע"ש ל"ק דשאני התם דאפשר בלא הפר' כלל אבל הכא

דצריך להפריש מיהא במחשבה לא שרי' בתחילת תיקונו של טבל. מ"ש מהרש"א בדבור זה דההיא דהלוקח בריי' היא ליתא דפלוגתא דתנאי הוא דלא מתניא במתני' אבל סברת ר"מ נזכרה שם במשנה:

פרק רביעי

דף לב.

מתני' אם משהגיע גט לידה וכו' כתב הרשב"א בחי' אפי' בתוך כ"ד ל"מ והגמרא דפריך מאי קמ"ל הומ"ל דקמ"ל דתכ"ד לאו כדבור ע"ש בדבריו שבאו קצת בט"ס ולפ"ד אלו י"ל מה שהק' הרב גופיה בסמוך והביאו מדרשא בתוספות ע"ש די"ל דלאביי משני דקמ"ל לאו כדבור דמי:

דף לב:

תוס' בד"ה מבוטלת וכו' ורש"י פי' וכו' ומשני לא דבריו קיימין ולא הדרא וכו' עכ"ל נראה דלשינויא דגמרא נמי מאי דלא הדרא למרה לאו משום דהוי הפקר דלעולם הוא לא הפקי' את השדה כמ"ש מקודם אלא דטעמא דלישנא מעיקר' משמע וכיון דהוא לא רצה לזכות בה ומרה הוציאה מרשותו הוי הפקר ולא ס"ל סברא דכי יהיב איניש אדעת' דמקבלין מניה וע"ש בגמ' דכריתות ול"ק מה שהקשה מהרש"א ז"ל:

בד"ה ור"ן וכו' מה כח ב"ד יפה עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל דמה שהק' מדברי התוס' לעיל י"ל דהתו' לעיל קאי ארב ששת:

דף לג.

בד"ה וכי תרי וכו' וי"ל מפני תקנת עגונות עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל מנ"ל לר"ן דקודם תקנת ר"ג היו ב' נימא דהיו ג' ותיקן ר"ג מפני תקנת עגונות והוו ב"ד ג' כדעלמא ע"ש מה שתי' וי"ל באופן אחר דכיון דר"ן ס"ל הא בהא תליא בתקנת ר"ג כיון דתקן בב' משום ממזרין תקן גם בג' משום עגונות א"כ ס"ל לר"י דמי שיבטל הב' יבטל הג' ולהכי ס"ל דא"א דב"ד דמתני' היא ג' דא"כ ק' על ב"ד אלו דקודם תקנת ר"ג כיון דבטלו הב' משום תקנת ממזרין הו"ל לבטל הג' משום תקנת עגונות דס"ל לר"ן דמי שתיקן זה סברא הוא דצריך לתקן גם את זה כמו שעשה ר"ג לסברת ר"ן:

בד"ה רב וכו' דהא לעיל א"ל מבוטל עכ"ל והא דפליגי בתרתי עיין בהרשב"א ומהר"ם שיף ז"ל ועי"ל דבא לאשמועי' דלא אמרי' כל מילת' דמתאמר' באפי עשרה:

בא"ד דאין דבר שבערוה וכו' עכ"ל כ' מהר"ם שיף ז"ל דלפ"ז מ"ש התוס' לעיל בד"ה ורב בסה"ד דמודה רבי דאמרי' מה כח ב"ד יפה היינו לר"ש ולא לר"ן ע"ש וקשה דא"כ מאי מקשים התוס' בהפוך הדף בד"ה וחור ע"ש נימא דר' יוסף כר"ן ס"ל ולית ליה חלוק באין ב"ד לכב"ד דבכולהו לא אמרי' מה כח ב"ד יפה יפה וי"ל דאף ר"ן אין סברא דפליג

בסברת חילוק זה על ר"ש דבמאי תליא פלוגתייהו אלא דלר"ן לא אפ' למי' מכח ב"ד יפה בפחות מב' אלא מטעם אין דבר שבערוה ומ"מ קושי' התוס' חלושה לפ"ז:

דף לג:

גמ' והנך לא ידעי וכו' מה שהק' מהר"ם שיף ז"ל הא עדי הגט אין חותמין זה בלא זה לק"מ דפי' לא ידעי דהכא היינו דלא ידעי האי דינא דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה כמ"ש התו' בהפוך הדף וא"כ אף אם יהיו זה בפני זה מאי אכפת:

שם בגמ' הב"ע בעדי הולכה איכא למידק א"כ אמאי פליגי בתרתי בעשרה ובב' הא חדא פלוגתא היא ועיין לה"ה בפ"ו מה' גירושין הי"ח:

שם אמ' ליחזי אנן וכו' וחזר בו רבי אע"ג דר' גופיה חזר בו הוצרך לפסוק כרשב"ג לאפוקי סברת חכמים שם בכתובות ומ"מ מוכיח שפיר דאי מאי דאמר הלכה כר' הוא אבטלו מבוטל לא הו"ל למינקט כר' כיון דר' גופיה חזר בו אלא הול"ל כחכמים שם ועיין במ"ב למהרש"א ז"ל:

שם ול"ל לר"ן מה כח ב"ד יפה ק"ל מאי קושיא שאני הכא דבב"ד הוא והתם שלא בב"ד הוא וכעין קושית התוספות בד"ה ולא יועיל כאן תירוצם ועמ"ש בעניותי בהפוך הדף בד"ה רבי וי"ל דמ"מ פריך שפיר דאפי' בשלא ב"ד כתבו התוס' לעיל דל"ב ע"א בד"ה מהו דלחומרא הוא דאמרי' מה כח ב"ד יפה וא"כ אפי' שלא בב"ד ספוקי מספק"ל והתם גבי יתומים פשיט"ל ומשני התם ממונא הכא איסורא וכו' איסורא לחומרא ועיין ברש"י בד"ה התם ממונא ועי"ל דפריך אמאי אמר ר"נ התם אין יכולין למחות דמשמ' אפי' מיחו בפני ב"ד:

דף לד.

תוס' בד"ה והוא וכו' וכה"ג מפ' מתני' דפ"ב וכו' עכ"ל היינו לחד תי' שכ' בסה"ד דהתם בידועים אבל לתי' בתרא שכ' בס"ד אין ראיה מחניכא כלל:

בא"ד אבל בתוספתא עושה מקום הכתיבה עיקר עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דנימא ההיא דיעבד ע"ש י"ל דמ"מ דלא בברייתא שהביא הגמ' דקתני אינה מגורשת עד שיכתוב ומשמע דאם לא כתב הכי פסול ומשמע דקאי נמי על מקום הנתינה עיקר ועיין בהר"ן ז"ל ודוק:

דף לה.

בד"ה ונודרת וכו' מי שבקי' ליה וכו' עכ"ל עיין בהר"ן ז"ל והתוס' שם דמפרשי פי' אחר בגמ':

בא"ד וא"ת בפ"ב דנדרים עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וכוונת תי' דיש לחלק בין שנה לאכילה דשנה אינו יכול לעמוד בלא שנה אבל אכילה יש שיוכלו לעמוד ד' ויש ה' ויש שהבינו דכוונתו לחלק בין קבע זמן ללא קבע וליתא דתק"ל בההיא דמי שבקי' ליה:

דף לה:

בד"ה אבל וכו' וא"ת ויאמר לה קיים ליכי וכו' עכ"ל הרא"ש תי' דיכול לישאל על הקמתו ע"ש ואיכא למידק דמ"מ צריך לפרט הנדר וגם צריך לפרט הסיבה שנדר בשבילה כמ"ש בש"ע סי' רכ"ח ע"ש בש"ך וא"כ יודיע הדבר לחכם ולא יתיר לו ואפשר דמכח זו ניידי התוס' מתי' זה ודעת הרא"ש אפשר דכשישאל על הקמתו אין צריך לפרט הנדר ולא דמי לשאר נדרים משום דלא חיישי' משום מילתא דאיסורא דהבעל לא ישאל משום מילתא דאיסורא משום הנאה שלה דאין לו הנאה כ"כ ועמ"ש בעניותי ביו"ד סימן רל"ד דין מ"ט ע"ש:

בד"ה קסבר וכו' מה שהק' מהרש"א ז"ל יש לו' דהש"ס לק"ל כתנאי אלא משום דר"ה כר"א דשמותי הוא ולאוקמתא דצריך לפרט ד"ה כר"א אתי אבל אי מוקמי' בנדר ברבים ד"ה אתי כר"י לא איכפת לן אי לא אתי כר"א ולכך עדיפא להו להקשות כתנאי מצריך לפרט:

דף לו.

אמר וכו' וא"ל דאדר"ן נמי קאי עכ"ל היינו לחד שינויא שכ' התוס' בד"ה אבל נשאת דבעל וחכם שוין אבל לאידך שינויא דלמ"ד נדר שהודר ברבים י"ל הפרה בעל יכול להפר אפי' ע"ד רבים ע"כ דל"ק הניחא אדרב נחמן לעיל דא"ה מאי משני ע"ד רבים הא גבי בעל ברבים וע"ד רבים כי הדדי נינהו אלא ע"כ דאדר"ן דתנא לבד קאי ואע"ג דר"ן גופיה לפ"ז ע"כ דס"ל ברבים אין לו הפרה הא ל"ק ועיין במהרש"א ז"ל:

דף לו:

בד"ה אלא וכו' והא דקאמר וסמכו וכו' עכ"ל אבל מדברי התוס' בע"א שם נראה דמפרשי דטעם סמכו אהא דהתירו דס"ל דשמן כיון שמי"ח דבר הוא פשט הוי כמו פשט בעלמא וא"כ ע"כ דמפרשי' הירושלמי כמ"ש מהרש"א ז"ל ודלא כמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש:

דף לז.

גמ' דילמא ההיא ב"ש היא וכו' ק"ק א"כ אמאי דוקא שטר שיש בו אחריות נכסים בפירוש אפילו שטר נמי דקי"ל אחריות ט"ס הוא וי"ל כר"מ דפליג בפ"ק דמציעא וס"ל אחריות לאו ט"ס הוא מיהו ק' למ"ש התוס' בסוטה דכ"ה ע"ב דאפי' ב"ה ל"פ אלא בכתובה דספק הוא אם תבא לידי גביה אבל שט"ח דעלמא מודה ב"ה דכגבוי דמי והוכיחו כן מההיא מימרא דר"י יתומים אמרו אנו השבחנו ע"ש וא"כ הכא איכא

לאוקמה אפי' כב"ה וי"ל דודאי ר"י דס"ל הכא אינו משמט דכגבוי דמי כדפרש"י והיינו משום דבשטר חוב אפי' ב"ה מודו אלא דס"ל לר"י דמשמט משום טעמא דמשום שאנו מדמין נעשה מעשה והיינו במילתא דאיסורא דוקא ולכך משמט להחמיר במילתא דאיסורה שלא לעבור על מצות שמיטה וס"ל דלהחמיר אמרי' לאו כגבוי אפי' בשט"ח וההיא דיתומים אמרו אנו השבחנו מילתא דממונא הוא ופשיט"ל לר"י דב"ה מודה בשט"ח אלא דבמילתא דאיסורא מחמיר דדילמה ב"ה מודו בשט"ח ודע דמסוגיא דשמעתין קצת סיוע למ"ש הרשב"א בחי' בפ"ק דקידושין די"ג דאפילו למ"ד שעבודא לאו דאורייתא בכתב השעבוד בפירוש דאורייתא ע"ש ומסוגייא דשמעתא מוכח דאל"מ כתב בפי' מלא כתב אע"ג דקי"ל אחריות לאו ט"ס:

תוס' בד"ה שאני וכו' דאפי' מקבל פקדון וכו' עכ"ל היינו מקבל פקדון שקיבל אחריות דש"ח והוי דומיא דבשעת הלוואה דהוי ש"ח וכמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ומ"מ דבריהם תמוהי' דאי מפקדון ילפי לה אמאי איצט' למי' דכיון דשלא בשעת הלואה אלמוה אפי' בשעת הלואה אמאי איצט' לאלמוה ואי איצט' לאלמוה כדי שיהא ש"ח הא לא גרע מפקדון ואי הו"א דגרע מפקדון א"כ מאי תדע דקאמרי:

דף לח.

תוס' בד"ה ואינהו וכו' כרבה דלעיל וכו' עכ"ל ור"ל דמסוגייא דשמעתין משמע דאי ידעי דאחר יאוש הוה לא היו שולחין אותה למר שמואל ומנ"ל הא י"ל דס"ל כרבא והיו שולחין משום דס"ל כרשב"ג ונהי דמאי דקאמר ואפי' אי ס"ל כרבנן וכו' לא אתיא אלא לאביי מ"מ מקשים מנ"ל דאי הוו ידעי לאחר יאוש לא היו שולחין אותה נימא דס"ל דפליגי רשב"ג ורבנן באביי וברבא ומתני' מתוקמא בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ואפי' דידעי דלאחר יאוש היו מחזירין אותה לשמואל משום דס"ל כרשב"ג וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לח:

גמ' המקדיש עבדו עושה ואוכל וכו' הא דלא אוקמ' בדאמ' לדמי עיין מהרש"ל ומהר"ם שיף ז"ל והא דלא אוקמה באמר קדוש לימכר ואה"נ דיוצא לחירות ומ"מ בעי פדיה צ"ל דלשי' רש"י ז"ל לא בעי פדיה ול"ד למתפיס תמימים דהתם קדושת ב"ה אינה סותרת לקדושת מזבח ואפשר לקיים שניהם משא"כ הכא דכי אמרי' דיוצא לחירות א"כ א"א לימכר דלבר חורין לא קאי לדמי כמ"ש בגמ' בסמוך ולכך כי משני כר"מ מוכרח לפ' דהוי כמי שאמר דמיו עליו כמ"ש רש"י ז"ל ועיין למהר"ם שיף ז"ל והתוס' הומ"ל מכאן דלא בעי פדיה ועיין להרשב"א ז"ל בחי' שכ' דל"ד למתפיס תמימין דהתם תקנה היא כדי

שימצאו בהמות לק"מ ע"ש שמדבריו נר' דהא דאין יוצאין מקדושת מזבח הוא מדרבנן וה' מש"ל בה' א"מ נסתפק בזה ע"ש:

דקדק מהר"ם שיף ז"ל נימא רב תנא ופליג ורש"י בקושי' דחרם כ' דפריך מקרא ע"ש ול"ק דלעיל דהמק' עצמו הוא שהק' מהא דחדם כמ"ש א"ה אידך נמי דאמר לדמי עיין ברש"י ז"ל ומאי מק' הא כבר שני ליה רב תנא ופליג ולכן הוכרח לומר מקרא פריך משא"כ הכא דמקשה אחר לית ליה האי שינויא דחיקא דרב תנא ופליג:

דף לט:

גמ' ולא היא כליו של מקנה וכו' פרש"י ומשום דברי ש"מ ככתובין ליכא דלא צוה וכו' וק' דהא דדברי ש"מ ככתובין אינו אלא מדרבנן וא"כ נהי דלענין ממון הפקר ב"ד הפקר מ"מ להתירה בב"ח א"א להתירה וא"כ נימא דלא עשה כלום להתירו בב"ח וכמו שכן הוא לסברת מאן דחזא וי"ל דס"ל לרש"י דשפחה בב"ח אינה אסורה אלא מדרבנן כמ"ש מהרשד"ם לדעת הר"מ וא"כ הם אמרו והם אמרו ובמ"א כתבתי בזה ודע דמדברי רש"י הללו יש להוכיח דחולק על הר"מ בפ' ט' מה' זכיה ומתנה דין יו"ד ש"מ שנתן לגוי לא אמר כלום דדברי ש"מ בכתובין הן מדרבנן ובמקום איסורא דאסור ליתן להם מתנת חנם לא תיקנו דאי איתא הא ה"נ מקום איסורא הוא דהמשחרר עבדו עובר בעשה ואע"ג דפ' הר"מ שם דש"מ שאמר על עבדו משוחרר מהני כבר כ' ה"ה שם דה"ט דאמרי' אי לאו דעביד נייח לנפשיה לא הוה משחררו ובמקום שעשה לו טובה ליכא עשה אבל הכא דלא אמר כלום שבאת בוכה ואמרה עד אימת וכו' נר' דלאו משום טובה משחררה וא"כ נימא דלא תיקנו במקום איסורא אלא ע"כ דלא ס"ל כסברת הר"מ ועיין להמש"ל שם מ"ש משם הר"ן ובמ"א כתבתי בזה:

דף מ.

גמ' מי איכא מידי דלעבדיה וכו' עיין למהריט"א בספר קהלת יעקב באות ע' עבד מ"ש כאן בסוגיין ובמ"א כתבתי בזה:

דף מ:

פירש"י בד"ה אפותיקי וכו' אם לא אפרע לך וכו' עכ"ל משמע דמפ"ל באפותיקי סתם וצ"ל דמפ"ל אליבא דעולא וס"ל דלעולא אתיא אפילו באפותיקי סתם דלאוקמתא דרב ע"ב דבאפותיקי מפורש מיירי כמ"ש התוס' ועיין להריטב"א שכ' דגם לאוקמתא דעולא באפותיקי מפורש מיירי ויש לדקדק בפירש"י כי פריך עולא מ"ט לא אמר כרב לישני דניחא ליה לאוקמה באפותיקי סתם ככל אפותיקי דעלמא וי"ל דמ"מ הו"ל לאוקמ' כרב ובאפותיקי מפורש כי היכי דאתי שפיר מאי דקתני משחרר דשני לה הוה קרי משחרר כדאמר בסמוך:

תוס' בד"ה הקדש וכו' ובפ' המניח דאמר הקדישו מוקדש וכו' עכ"ל כתב מהרש"ל דהתוס' מחלפא שיטתייהו דשם ב' דהומ"ל א"ב דלר"י יכול לסלקו וע"ש בתוס' בדבור שאחריו שכתבו אם נתרצה ניזק דנר' דאינו יכול לסלקו ועיין בתוס' ר"פ ז"ל שם ומהרש"א כתב דמ"ש התוס' כאן דאינו יכול לסלקו היינו הלוקח כדמוכ' התם והיינו ממ"ש שם בגמ' דבריית' דקתני מכור היינו לכדיא ואי איתא טפי הול"ל מכרו מכור דיכול הלוקח לסלקו ומ"מ דברי מהרש"א תמוהים דהכא באפותיקי מפורש מיירי כמ"ש התוס' ובאפותיקי מפורש אינו יכול לסלקו הלוקח וא"כ אמאי הקדש מפקיע וצ"ל דמיירי דהתנה עמו בפי' שיכול הלוקח לסלקו וכה"ג כ' מהר"ם שיף לפירש"י במתני' ע"ש:

דף מא.

בא"ד ובעולא לא מ"ל וכו' עכ"ל מק' נימא דאביי מוקי לה דשחררו רבו א' שורת הדין אינו חייב כלום במצות אלא משום שכבר יצא עליו שם בן חורין כופין רבו ב' ומשחררו וכותב שטר על דמיו ורשב"ג ס"ל משחרר כותב ופליגי בהיזק שאינו ניכר וי"ל דא"כ הו"ל להגמ' לבאר זה דלאביי מוקים אוקמת' אחריתי מדלא פי' משמע דלכ"ע סגי בהני אוקמתי ובהכי ניחא מאי דק' מאי פריך עולא מ"ט לא אמר כרב לישני משום דס"ל דלמפרע הוא גובה ועפי"ה ניחא דמ"מ נוקמה במשחררו רבו א' וכדכתי' כי היכי דא"ש מאי דקתני משחרר דלאוקמתא דעולא דחיקא כדקאמר הגמ' דלרבו ב' משחרר קרית ליה ועמ"ש מהרש"א דנר' מדבריו דרבו ב' יכול לשחרר אפי' היתר על כדי החוב ומשמע ליה כן ממ"ש התוס' לישנא דלכל הפחות וכו':

בד"ה בהיזק וכו' דהתם קי"ל וכו' והכא קי"ל וכו' עכ"ל א"ל הא פלוגתא דאמוראי היא שם וא"כ מאי ק"ל לעולא נימא דעולא ס"ל כמ"ד שמיה היזק ואנן קי"ל כאוקמתא דרב וי"ל דעולא ורב לא פליגי כדינא כמ"ש מהר"ם ז"ל בדברי רש"י ז"ל א"נ י"ל דא"כ הול"ל רב לא אמר כעולא משום דס"ל לא שמיה היזק ואנן קי"ל כרשב"ג:

דף מא:

בד"ה לא תהו וכו' והא דלא כפינן וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל שכ' דע"ע דשרי בשפחה דוקא בשפחה של רבו אבל בשפחה של אדם אחר אסור ודבריו תמוהים מהגמ' בתמורה ד"ל דמוקי למתני' דתלין שפחתך אצל עבדי בע"ע ופליגי באין לו אשה ובנים אי רבו מוסר לו ש"כ וכבר דשו בו רבים ונ"ל דביש לו לרבו שפחה מודה מהרש"א דשרי גם בשפחה אחרת כיון דהותרה לו שקחת רבו הואיל ואשתרי אשתרי ובכה"ג מיירי התם ודברי מהרש"א הם באין לו לרבו שפחה:

גמ' מה לאשה שכן וכו' מכאן קשה למ"ש הר"ן בחי' בפ' הנשרפין דהיכא דג"ש אצט' למילתא אחריתי פרכי' אפי' מופנה מב' צדדין ע"ש ולפ"ד ק' מ"ט דרבנן הא ג"ש זו אצט' לכמה מילי ואיכא למפרך:

דף מב.

תוס' בד"ה בעבד וכו' והא אמימר גופיה וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א מדאמר ר"א לקמן צריך ג"ש ע"ש י"ל דמדרבנן הוא דבעי ג"ש שמא יאמר לו עברי אתה וס"ל דאפילו בכתובים בתורה חיישי' ופליג בהא אמכריעין ע"ש בתוס' לקמן וכצ"ל ללישנא דאמר אמימר אין לו תקנה דלא תק"ל מההיא ברייתא דר"א ולא ס"ל לאמימר דרשא דדריש הגמ' בקידושין דף כ"ה והתוס' מקשים לאמימר בפשי' בלא גמ' דקידושין:

דף מג.

גמ' מי איכא עבדא דלא מזדבן לקנסא תמה מהריט"א ז"ל בס' שיו"ט סי' נוקמה במעוכב ג"ש דליכא קנסא ע"ש באורך ורבים תמהו עליו דהא בעיא היא לעיל במעוכב ג"ש אי יש לו קנס ע"ש ולק"מ דמ"מ לא מצי למיפשט שום בעיא מנהון דכי בעית למיפשט הבעיא דעבד שמכרו רבו לקנס דאינו מכור י"ל דנוקמ' במעוכב ג"ש ונאמר דיש לו קנס וכי אמרת דנפשוט הבעיא דיש לו קנס י"ל דלא איירי במעוכב ג"ש ונאמר דמכרו לקנס אינו מכור והוו הבעיו' תלויות זו בזו ואינך יכול למיפשט אחת מהם:

דף מג.

תוס' בד"ה אבל וכו' וא"ת הא דאמר אמימר וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דלא הוק"ל בדברי ת"ק משום די"ל צריך ואין לו תקנה ע"ש והא דלא ניחא ליה לעיל דמ"ב ע"א בד"ה בעבד שהקשה דר"א לומר דמ"ש ר"א צריך ואין לו תקנה משום דר"א דאמר לעיל צריך ג"ש נ"ל מישלחנה וגמר שלוח שלוח כדאיתא בקידושין דכ"ד ובישלחנו דקרא ליכא לפרושי ישלח ואין לו תקנה ובעיקר קושיית מהרש"א כאן י"ל דת"ק ס"ל המפקיר עבדו א"צ ג"ש דפלוגתא דתנאי היא כמ"ש התוס' לעיל ומאי דקאמר ת"ק צריך ג"ש הוא מדרבנן כדי שלא יאמר לו עבדי אתה וכה"ג אי' לעיל והכא כשהפקיעו רבנן הממון הוי כמפקיר אבל מדאמר רשב"ג דבכתב אונו זהו שחרורו מכלל דת"ק פליג בהא ואי איתא דמדרבנן הוא אמאי פליג בכתב עליו אונו הא כיון דכתב אונו לא יכול לומר עבדי אתה וכיון דעיקר ההכרח הוא מדברי רשב"ג לכך מקשה בדברי רשב"ג גופיה:

בא"ד דקרי ליה לקנס ולולדות וכו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ויש להביא קצת ראיה לדבריו מדלא פשיט הגמ' בעיא דלעיל דבעי במעוכב ג"ש יש לו קנס או לא מדאמימר דאמר המפקיר עבדו אין לו תקנה דאי איתא דיש לו קנס אמאי אין לו תקנה הא איכא

נמי ממונא דקנס ומדלא פשיט ליה מדאמימר משמע דקנס ל"מ ממונא אלא דוקא מעשה ידיו וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף מד.

בד"ה נטייבה ואור"ת וכו' שהיו מזלזלין וכו' עכ"ל והשתא ניחא גם קושיא קמייתא דאפי' הוי איסור דרבנן מייתי שפיר משביעית למיפשט איסו' דאורייתא ועיין בתוס' שם במ"ק ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף מה.

גמ' א"ד משום דלא לגרבו וכו' עכ"ל נר' דהבעיא היא אליבא דרבנן דפ' נערה שהביאו התוס' ומבע"ל אי אמרי' ש"ה דאשתו כגופו או לא אבל לרשב"ג דפ' נערה דאפי' אשתו אין פודין ודאי דטעמא משום דלא לגרבו ועיין להרשב"א בחי':

דף מה:

גמ' אמרי לה יגנזו וכו' צ"ל דס"ל דכתבו גוי פסול משום שאינו בקשירה דאל"ה אמאי לא משתרי משום ס"ס ואמרי לה קורין ס"ל לא דרשי' כל שאינו בקשירה ולכך קורין משום דהוי ס"ס כדפירש"י וכתבו נכרי דאמר ר"ן יגנזו לכ"ע היא לאמרי לה יגנזו משום דרשא דאינו בקשירה ולאמרי לה קורין משום דחיישי' שמא לשם ע"א כתבו והגמ' ברומיא דכריתות דבסמוך דמוקי לדקתני יגנזו משום דכל שאינו בקשירה היינו אליבא דאמרי לה יגנזו אבל לאמרי לה קורין טעמא דיגנזו משום דחיישינן שמא לשם ע"א כתבו כנ"ל לשי' רש"י וניצול מקושיית התוס' ועיין במהרש"א בתוס':

שם בגמ' בתר שחזר לסורו עיין במהרש"א שכ' דבגוי כי ידעי' דכתבו לשמה כשר ע"ש והוא תימה דבגמ' לעיל דכ"א פסיל גוי לנתינת הגט אפי' גדול עומד ע"ג ומזהירו דגוי אדעתא דנפשיה עביד וי"ל במ"ש התוס' שם דגוי סתמא עביד וס"ת סתמא לשמה קאי כמ"ש התוס':

דף מו.

תוס' בד"ה אי אמ"ל נרא' דחששא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בכוונת דבריהם ולפ"ד קשה במ"ש ול"ל דגלוי דעת דמדבעי ר"מ ת"כ וכו' דהו"ל לדחות הליכא למימר מדברי חכמים גופייהו דאי גלוי דעת מהני א"כ הו"ל כמו תנאי ומה תיקנו כשאמרו לא יחזיר וי"ל דבג"ד אמרי' מדלא חש להמתין גילה דעתו כמ"ש אח"ז בשם רש"י משא"כ בתנאי כיון שהתנה:

ודע דמ"ש התוס' דל"ל ג"ד הכא מהני ה"ט דלא הוי גלוי דעת כ"כ דאע"ג דאמר מ"מ אנן סהדי דגמר ומגרש ואין לו' דכוונתם דג"ד בגיטא לאו מילתא היא דא"כ תק"ל לרבה

דס"ל לעיל דל"ד דג"ד בגיטא מילתא היא ואיהו גופיה אמר לקמן דבעי תנאי כפול ואמאי אצט' לכפילא אלא ע"כ כדכתי':

בד"ה שלא וכו' ואפי' בהודר ברבים קאמר דלא אסרו וכו' עכ"ל ק' נימא דס"ל אין לו הפרה ולכך יחזיר אי לאו מפני שאינו צריך משום דכיון דאין לו הפרה ליכא קלקולא:

בד"ה כיון וכו' וא"ת בלא"ה וכו' עכ"ל עיקר קושייתם לר"י וכמו שכן נקטו ר"י בקושייתם שאח"ז דלא ישבו בארצך אבל לרבנן בלא"ה קאמר הגמ' משום שבועה בטעות וחדא מתרתי או מתלת נקט:

בא"ד היו יכולין לגרשם וכו' עכ"ל דקרא ה"ק בנכרי ממש חובה לגרשם אבל בנתגייר רשות וגם סיפא דברייתא תתפרש כך וכה"ג אי' בריש סוטה וא"צ למ"ש מהרש"א:

דף מו:

גמ' והכא בדלא כפליה וכו' מכאן יש להוכיח ספקו של המש"ל בפ"ו מה"א שנס' אי בתנאי דלשעבר בעי משפטי התנאים ע"ש:

דף מז.

גמ' אדעתא דנכרי מי מפקרי המש"ל בפ"ב מה' תרומות דין ט' הוכיח מכאן דלקט שכחה ופאה לא הוו הפקר עד דאתו ליד העני דאי משעה שהניחם נעשו הפקר כבר נפטרו מן המעשר ואפי' נטלן אח"כ נכרי כבר נפטרו ע"ש ואין כאן ראיה כלל דכי זכו בהו נכרים ההפקר דמעיקרא הוי הפקר טעות וכ"מ מדברי התוס' כאן ולעולם דהוי הפקר משעת הנחה גם מ"ש שם דבלקט ודאי דהוי הפקר משעת הנחה ע"ש הוא תימה דברייתא דהכא תני נמי לקט ועלה קאמר אדעתא דנכרי וכו' ולפי הוכחתו גם בלקט נמי כן:

דף מז:

תוס' בד"ה טבל וכו' והמותר שהוא חולין מצי מקדיש וכו' עכ"ל שמעתי מקשים מדאמרינן בתמורה היא חטאת וולדה חולין מצי לשוחטה בעזרה ולא הוי חולין בעזרה כיון דלא מצי אכיל לה בריחוק מקום וא"כ הכא נמי כיון דכל חטה חציה בכורים וחציה חולין ואין ניכרין לא הוי חולין בעזרה כיון דלא מצי למפלגינהו ול"ק דשאני התם דלית להו תקנתא בהקדש כיון דאין ניכר החולין לעצמן א"כ איתיה בתקנתא דמצי מקדיש להו ולא סמכי' על הך סברא כיון דחולין בעזרה מיהא הם:

דף מח.

גמ' ור"י ור"ש סברי ק"פ לאו בקה"ג וכו' ק"ל מנ"ל לר"ש ולר"י לאוקומי קרא בהקדישה ואחר כך מת אביו נוקמיה לקרא במת אביו ואח"כ הקדישה וביובל א' דלכ"ע ק"פ כקה"ג דמי כדאמר ר"ח לעיל וצ"ל דסוגיין דלא כר"ח ולר"ח גופיה מוקי לה מיתורא דקראי כדמסיק ר"ן ולפ"ז לר"מ יכול להיות דס"ל ק"פ לאו כקה"ג והכא ביובל א' מיירי ובהכי

ניחא מה שהק' מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה מתה מאי פריך ר"ל לר"י לישני ליה אנא דאמרי כר"מ ועפי"ה ניחא ועי"ל לקו' מהרש"א דר"מ דוקא הכא ס"ל ק"פ כקה"ג משום דאבא גבי ברא מחיל כמ"ש התוס' בד"ה אי לאו:

פרק חמישי

דף מט.

תוס' בד"ה שור וכו' דהא כי מוקי לה כרשב"מ וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ול"ק דלפי תי' זה דשן ורגל חייב בקדשים א"כ כי יליף רע"ק תו להקדש ודאי לכל דיני הקדש ואפי' שן ורגל דאי לאו הכי נימא שן ורגל וכו' וא"כ ליכא לשנויי קרן מקרן כמ"ש התוס' לקמן דלא כ"כ אלא לפי תירוץ הב' שבדבור זה ואי קשיא א"כ תק"ל מנזיקין גופה דאדם ובור וכמ"ש לקמן י"ל דהשתא ס"ל דכולהו חייבים דאל"ה לק"מ עיקר קושייתם אלא ע"כ דס"ל דמעיקרא כי אכל אדם ובור דוקא פסול הם הוא דפטירי והדברים מוכרחים:

דף מט:

גמ' ות"ל דערב וכו' בקבלו לשון ות"ל קשה קצת דהקושיא להכחיש את הדין דקדק מהר"ם שיף ז"ל דאמאי לא משני בערב אחר הנישואין דליכא מצוה ותירץ דבעי לשנויי למ"ד ערב דב"ח לא משתעבד ע"ש והוא תימה דא"כ מאי משני בקבלן והא למ"ד ערב דב"ח לא משתעבד גם קבלן דכתובה ל"מ דכי הדדי נינהו ויש לומר בקבלן אחר הנישואין קאמר ולכך במאי דפריך הניחא פירש"י ז"ל פלוגתא היא בב"ב דלא פי' דאפלוגתא דכתובה בסמוך פריך מיהו בבתרא דקע"ב איתא הך סוגיא דהכא וקאמר בהדיא הניחא למ"ד קבלן דכתובה ומייתי פלוגתא דהכא ופירש"י ודברי רש"י ז"ל תמוהים ובמאי דקאמר אלא למ"ד וכו' אין להקשות דהא קבלן פירש"י ז"ל שהתפיסה מטלטלין וא"כ אית ליה נכסי די"ל דלמ"ד בעי' אית ליה נכסי היינו מקרקעי כמו שמדוקדק בדברי רש"י ז"ל בד"ה משתעבד דנקט שטפו נהר ובמה שהק' התוס' על רש"י י"ל דקבלן דכתובה קיל מקבלן דעלמ' ודינו כמו ערב דעלמא דאין נפרעין עין תחילה ולפום מאי דמשני אב לגבי בריה וכו' איכא לאוקמה אפי' בערב כנרא' מדברי התוס' בב"ב דקע"ד ע"ב גבי עובדא דמשה בר עצרי עיין מהרש"א ז"ל ובמ"ש מהר"ם מלובלין ז"ל בכוונת התוס' בד"ה בקבלן עיין מה שתמהתי עליו בי"ד סי' קס"ט ע"ש:

דף נ.

גמ' א"ל רבא הכי השתא כ' הרשב"א דרבא ס"ל שעבודא ל"ד אלא דהכא שכתב שבח בפי' לכ"ע שעבודא דאורייתא והקשה מהר"ם שיף ז"ל א"כ מאי פריך מדתני אברהם נימא שאני הכא ששעבד בפי' ונ"ל דה"פ דתקשה למ"ד שעבודא דאורייתא מהאי ברייתא דתני אברהם דפלוגתא דאמוראי הראסונים היא רב ושמואל ור"י ור"ל וע"כ דס"ל דאע"ג

דמדאוריית' היא לא גבי מיתמי אלא מזיבורית הפך סברת רבא ולא מצינו באמוראי הראשונים שנחלקו בסברה זו ועוי"ל דע"כ ס"ל להאי ברייתא שעבודא דאורייתא דאי ס"ל ל"ד מאי רבותייהו דניזקין דקתני אפי' ניזקין:

דף נ:

גמ' והא מזון האשה והבנות כמאן דכתיבי וכו' ק"ל למ"ש בע"הת שער א' סי' ד' דה"ט דגבי סידור אין מסדרין מזון אשתו משום בב"ח שעבודיה מדאורייתא ומזון האשה מדרבנן ולכך דאוריי' קדים לדרבנן וכ"ז למזון האשה דבחיי בעלה אבל אחר מיתת בעלה בלאו האי טעמ' לא גביא כדתנן אין מוציאין מזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ע"כ לפ"ז מאי פריך הגמ' נימא דשאני הכא במזון האשה והבנות דמדרבנן הוא וחוב שהוא דאורייתא גם לענין קדימה קדים להו דהאי פירכא היא לעולא ואיהו ס"ל שעבודא דאורייתא כדאיתא בסוף ב"ב וי"ל דפריך משום דמתני' קתני מפני תקון העולם אלא דהיא גופה קשיא לדברי בע"הת למ"ל מפני תיקון העולם הא מדינא הכי הוא ונר' משום דמתני' סתמא קתני אפילו שעבדו האחין וכמ"ש התוס' ר"פ הנושא ע"ש ובכה"ג דשעבדו האחין ודאי דמזון האשה קדים אף דהוא מדרבנן כיון דשעבודם על בעל הנכסים הוא האב והנה מר"ן בב"י בח"מ סי' צ"ו הק' ע"ד בעה"ת דהא בכתובה כתיב ומזונייכי והוי שעבודא מדאורייתא ומסיק דהטעם הוא משום דמזונות להבא הוא ועדיין לא הגיע זמנה ע"ש והכנה"ג שם בהנהב"י תמה עליו ממתני' דר"פ הנושא מתו בנותיהן נזונות מנכסים ב"ח והיא ניזונת מנכסים משועבדים אף דהוא מזונות דלהבא ע"ש וכן המש"ל בפ"א מה' מלוה תמה עליו מתשו' הרשב"א שהביא מרן בסי' ק"ד מחודש ח' ע"ש ונ"ל דמרן הב"י אמטלטלין קאי דכיון דמזונות עדיין לא הגיע זמנם ודאי דיהבי' להו לב"ח וכיון דכבר תפיס להו ב"ח אז גם כשיגיע זמנם לא תטול דכבר תפיס להו ב"ח אבל במקרקעי אף דהשתא לא הגיע זמנם בעת הגיע זמנם יטלו מנכסי' משועבדים דקרקע בחזקת בעליה קיימא:

תוס' בד"ה יתומים וכו' דאל"ה נכרי בתר ערבא וכו' עכ"ל אע"ג דאמרינן בבתרא דקע"ד ע"ב בערב דנכרי כיון דנכרי בתר ערבא אזיל אינו גובה הערב מן היתומים דאמרינן אתפסיה צררי להערב וא"כ בלאו אסור רבית צ"ל בקבל לפרוע מן החייב תחילה התם שאני דפרעיה ולא אודעינהו ליתמי תחילה דמדלא אודעינהו מוכחא מילתא דאתפסיה צררי וכמ"ש הרמב"ם בס"פ כ"ו מה' מו"ל ע"ש:

בד"ה כתובים וכו' אמאי לא משני צררי אתפסה וכו' עכ"ל כ' הרשב"א בחי' דדוק' בבנות הוא דאמרי' הכי אבל באשה לא יתפיסה צררי למזונות שמא תתבע כתובתה וכן

משמע מפ' דייני גזירות ע"כ והיינו מדאמרי' התם דק"ז ע"א בששמעו בו שמת וכו' וע"ש בפירש"י והתוס':

דף נא.
פירש"י בד"ה על טענת וכו' ולקמן מפ"ל בטוענו זה בן המת עכ"ל ר"ל לפי מאי דמוקים לה בטוענו ולא לפי המסקנא דמוקי לה בדרבה קמיפלגי דלמסקנא לא יתכן ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל על רש"י ז"ל בתוס' בד"ה תנ"ה ע"ש:

דף נב.
גמ' ורמינהי אתם ולא שותפין וכו' הריטב"א בקדושין דמ"ז ע"ב אדרשא זו דהתם ולא אפוטרופין כ' דוקא אפוטרופא שמינהו ב"ד אבל מינהו אבי יתומים תורמין ודוקא להניח אבל לאכול אפי' מינהו ב"ד תורם ע"ש והוא תימה דא"כ מאי פריך כאן הא משנתנו במינהו אבי יתומים מיירי ובריייתא במינהו ב"ד וצ"ל דהגמ' פריך איתומים שסמכו אצל בע"הב ההיא ודאי גריע' ממינהו ב"ד וקתני תובעין ובהכי ניחא לי מה שהק' בתו' מהר"ץ סימן ל"ג עמ"ש התוס' בפ' במה אשה ובר"פ מעשר בהמה דראב"ע היה מעשר תליסר אלפי בכל שתא אפטרופוס הוא דהיה מעשר דראב"ע קטן והק' מהר"ץ ז"ל הא אפטרופוס דמעשר דוקא להאכיל ע"ש ולפי"ז ל"ק דההיא במינהו אבי יתומים דמעשר אפי' להניח כמ"ש הריטב"א ועי"ל במה שנר' מדברי הרישב"א בחי' כאן דהיכא דב"ד הרשוהו בהדיא לאפטרופוס לתרום יכול לתרום אפי' להניח ועיין בירוש' כאן דעל רומיא זו דמתני' אברייתא משני שינויא אחרינא ע"ש:

דף נב:
בתוס' בד"ה מנסך וכו' וי"ל דהגבהה צורך נסוך עכ"ל כ' מהר"ם שיף ז"ל דה"ט דבעי' שיקנה אותו דאל"ה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"כ וכ"נ ודאי לפמ"ש רש"י ז"ל דבעי' שיגביה ג"ט דאין סברה דלא הוי ניסוך אלא אי הגביה ג"ט דזה לא מצינו ועיין בחולין דמ"ו ע"ב ודמ"א ע"א ע"ש:

דף נג.
גמ' היינו מדמע עיין פרש"י בריש קמא ד"ד ע"ב שכ' מנסך ממש דאי מערב היה יכול למוכרו חוץ מדמי יי"ן שבו ע"ש והוא הפך הסוגיא ונ"ל דלמ"ד היזק שאינו ניכר שמיה היזק לא יתכן לומר היינו מדמע אלא אי ליכא פסידא כ"כ דיכול למוכרו לנכרים בזול חוץ מדמי יי"ן שבו אבל אי הפסידו לגמרי לא אתיא ממדמע די"ל דהפסד מרובה אפילו בשוגג חייב דלא חששו שיודיעו בהפסד מרובה כיון דמד"ת שמיה היזק ורש"י שנה משנתו כמ"ד שמיה היזק:

שם ואי תנא וכו' אבל מנסך וכו' הק' פר"ח בס' מ"ח ליתני מנסך ומדמע ואתיא מטמ' מינייהו מדינא ולפמ"ש מהרש"א בתוס' דמנסך דקתני בסיפא דמתני' היינו חזרו לומר אף מנסך לק"מ ועוי"ל דכיון דגזירת חכמים י"ל דלא גזרו אלא במדמע משום שכיח ובמנסך משום פסידא דבעינן חדא מתרתי ולא דמי לילפותא דעלמא דאמרינן אתייא מבינייא:

שם מיתיבי העושה מלאכה וכו' עמ"ש מהרש"א ועיין להראב"ד בפ"ז מה' חובל שכ' דעושה מלאכה שאני דמכוין להנאתו ולדבריו ק' מאי פריך למ"ד שמיה היזק נימא דפטור אפי' במזיד כדי שיודיעו דכיון שלא נתכוון אלא להנאתו ליכא למי' השתא אזוקי וכו' כדקאמר לעיל כי פריך א"ה מזיד נמי:

דף נג:

גמ' משום חומרא דע"א כ' הרשב"א דלא ק"ל ממטמא דהא דאסור לטמא תרומה הוא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא ע"ש וק"ל דא"כ מאי מדמה הגמר' בבכורות דל"ג תרומה למום דבכור וי"ל דס"ד דמטיל מום בבע"מ מדרבנן ע"ש בגמ' ובדברי הרשב"א ניחא מה שהק' התוס' שם דל"ד בד"ה אחת ע"ש:

דף נד.

שלם חולין וכו' הר"מ פ' כחכמים והוא תימא ועיין להפר"ח מ"ח ובי"ד סי' ועיין להתוס' ביבמות ד"צ שפי' בשם ריב"ן דשוגג ומזיד אאכילה קאי וא"כ הוי דאורייתא היפך סוגיין ועיין למהר"י קורקוס ז"ל שם בה' תרומות ואכמ"ל:

שם תבא עליו ברכה וכו' ק"ק לפירש"י דמיירי שלא ידע שהתשלומין נעשין תרומה מאי פריך נוקמה במזיד היינו שהזיד וידע שהתשלומין נעשין תרומה ולכך אין תשלומיו תשלומין וי"ל דסמיך דאכתי קשיא בדברי חכמי' על השוגג אמאי חוזר ומשלם תבא עליו ברכה וכו':

שם התם לתקוני קמכוין וכו' ע"פ סוגיא זו ניחא מאי דק' אהא דאמרי' בפ' כירה דל"ח ע"א אמרי לה לאיסורא דוקא מבשל הוא דשוגג יאכל וכו' ופירש"י משום דמבשל איסורא דאורייתא והוא תימה דהתנן המעשר בשבת בשוגג יאכל אע"ג דאיסורא דרבנן הוא וע"פ סוגיין ניחא דמעשר שאני דמכוין לתקוני ולא חיישי' לאערומי:

דף נד:

גמ' נהי דהפסיד שכר הזכרות כ' מהרש"ל דמאי דס"ד דלא הפסיד שכר ס"ת היינו משום דיכול ללמוד בו דקודם היו לומדין בו כך ולא לקרות בו ע"ש י"מ ע"ד דלפ"ד מאי קאמר בגמ' בסמוך התם טעו בדר' ירמיה הכא וכו' הא כיון דפרכת ר"י היינו משום דיכול ללמוד בו גם בעובדא דבסמוך יכול ללמוד בו וליכא הפסד מרובה ולי לק"מ דפירכת

וליעבר עלייהו קולמוס היא קושי' ר' ירמיה דמיעקרא פריך ליה הא יכול ללמוד בו ומשני ליה דיגנזו והדר פריך ליה וליעב' עלייהו קולמוס אי ס"ל כר' יהודה ומאי דקא' התם טעי בדר"י היינו קושי' הב' דליעבד קולמוס אבל במאי דיכול ללמוד בו הוי הפסד מרובה כיון דאינו יכול לקרות בו אלא ללמוד ובזה נוחין דברי רש"י ז"ל בד"ה התם טעי וכו' דפי' דהיינו ר"י דהעברת קלמוס דאמאי לא פי' אפירכא קמייתא ועפי"ד מהרש"ל ניחא וא"צ לדחוק דס"ל דפירכא קמייתא דר"י היינו מכח העברת קולמוס והמתרץ הוא דלא הבין קושי' כמ"ש הראשונים נ"ן ע"ש:

דף נד:

תוס' בד"ה אמר וכו' באומר לו נטמאו טהרותיך בפניך וכו' עכ"ל והא דאיתא התם בעובדא דאתא וא"ל אשתך זנתה וכו' אע"ג דלא היה שם ולא שייך לומר בפניך י"ל דההיא מדרבנן כמ"ש התוס' בד"ז ועיין למהרש"א שם בקידושין:

דף נה.

תוס' בד"ה ועל וכו' והכא ל"ג וכו' עכ"ל לפ"ד מהרש"א בגמ' ל"ק קושי' זו ומ"ש הא קטנה היא תימה דמ"מ ב"ד מצווין להפרישו ונ"ל כיון דלדידיה ליכא איסורא אלא לדידן דמ"ל לא גזרי' דאי חזי' לה מפרשי' לה ואי לא חזי' לה ליכא איסורא וניחא בזה מה שהק' מהרש"א ז"ל ליגזור בחרשת גופה ע"ש:

בד"ה מ"ט וכו' וליכא לשנויי כדמשני התם וכו' עכ"ל ואיפכא לא ק"ל התם דאפי' אי יאוש ל"ק אמאי אינו משלם ד' וה' דהא לר"י יאוש ל"ק אפילו בעלמא בלא הקרבה די"ל דס"ל כדמשני הכא אוקמוה ברשותיה ולפ"ז שמעי' דלא אמרי' אוקמוה ברשותיה אלא אי איכא יאוש אע"ג דלא קני אבל אי ליכא יאוש כלל לא אוקמוה שהרי התם ס"ל האי שינויא דאוקמוה ואפ"ה פריך שפיר אי לפני יאוש מי קדוש דלפני יאוש לא אוקמוה ברשותיה ובהכי ניחא מאי דק"ל דמאי מקשו התוספות מדאמר רבא כי אוקמוה משעת הקדש וכו' נימא דלפי מאי דאוקי' משום דאוקמוה ברשותיה מתוקמא ברייתא אפילו לפני יאוש משום דאוקמוה ברשותיה וע"ז קאמר רבא ס"ל כי אוקמוה ברשותיה משעת הקדש משום דליכא יאוש כלל ועפי"ה ניחא דלפני יאוש לא אוקמוה ברשותיה:

בא"ד דא"כ מאי פריך לעולא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וכבר תמה ע"ד מהר"ם שיף ז"ל ולקושי' י"ל דהגמ' הכא ס"ל כר"י דאמר גזל ולא נתיאשו הבעלים ב' אינם יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותיה:

דף נח.

בד"ה אבל וכו' וההיא דכתובו' כשפי' דלא קיבל אחריות מיירי עכ"ל אע"ג דההיא דכתובות ר"מ קאמר לה ור"מ ס"ל בפ"ק דמציעא עא די"ד ע"ב דאפי' בשטרי מלוה

אחריו' לאו ט"ס מ"מ הוצרכו לו' דמיירי כשפירש ליישב מילתיה דר"י שם מיהו ק' להאי פי' דטעמיה דרב משום דס"ל אחריות ט"ס מאי פריך הגמ' לרב מברייתא דתניא כותיה דשמואל נוקמה כר"מ דלית ליה אחריות ט"ס ולכך ל"מ בשטר עד שיכתוב אחריות:

דף סא.

בד"ה רישא וכו' ומיהו האי שינויא וכו' אבל לרבא וכו' עכ"ל ע"ש בירוש' בפרקין דמשני בתחילה דמיירי בתרומה וקאמר והא תני נחתום אית לך למימר נחתום תרומה ומדברי התוס' נר' דמפרשי' דבתמיה קאמר א"ל למי' נחתום תרומה ודחי ההוא שינויא ובפ' הפ"מ שם ועיין לה' שדה יהושע שם:

דף סא:

גמ' א"ה מפקידין ורמינהי וכו' הא דלא משני דברייתא מיירי קמייתא בחולין ודקתני בסיפא דאסור לסייע משום דחיישינן שמא כמו שכן לשינוייא דר' ירמיה דחיישי' שמא הוכשרו כדפרש"י משום דס"ל להגמ' כיון דרובא חולין הוא אין לחוש למיעוטא שמא תרומה משא"כ בהכשר ועיין למהר"ם שיף ז"ל:

שם הב"ע בכלי חרס וכו' עיין להר"מ בפי"ב מה"ת דין ח' דמפ"ל דאמפקידין אצל ישראל קאי ואפי' בלא הוכשר בעי צמיד פתיל משום דגזרי' לא הוכשר אטו הוכשר ע"ש בכ"מ מיהו י"ל לפ"ז מאי קאמר הגמ' והא מאי רומיא לאו אוקימנ' כאן בהוכשר וכו' ומוקי לדקתני אבל לא לטומאה בהוכשר הא אפי' בלא הוכשר מיתוקמא שהרי מוליך חטים לטחון וליכא צ"פ וי"ל דדוקא לכתחילה הוא דכ' הר"מ דאין מפקידין דגזיר' אטו הוכשר אבל אם עבר והפקיר אין לו לאסור בדיעבד בלא הוכשר משום גזירה ובברייתא דקתני אבל לא לטומאה מיירי בהוליכו בדיעבד:

דף סא:

תוס' בד"ה אשת וכו' ואסור לרבא וכו' שרי לסייע וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל צדד מתחילה דלאביי החילוק בין טמאה לטהורה דבטמאה ליכא חשש דתאכל ומה בכך משא"כ בטהורה ע"כ ותמהני דאף דליכא חשש אכילה בטמאה מ"מ איכא משום מסייע דהא לאביי קיימי' ואיהו ס"ל דאף בטומאה דרבנן איכא משום מסייע ובשלמא מ"ש מהרש"א ז"ל בדבור שלפ"ז א"ש דבס' רבא עסיק ואיהו ס"ל דליכא משום מסייע בטומאה דרבנן אבל חשש אכילה חיישי ולכך בטהורה אסר אמנם בדבור זה דבס' אביי עסיק קשיא וי"ל ועיין מ"ש הז"י בתי' קו' א' שהק' מהרש"א ז"ל:

ומ"ש לתרץ שם קושיית מהרש"א שנית דהיא עצמה כוונת התוס' לא יתכן בדברי התוס' בחולין שנר' מדבריהם שלא באו אלא להכריח בטהורה קאי ולכן מהרש"א ז"ל בתחי' הביא דברי התוס' דחולין:

דף סב.

גמ' ר"י מקדים להו וכו' הק' מהר"ם שיף ז"ל מדאמר ריב"ז מעולם לא קדמני אדם שלום אפי' נכרי הא אדרבה לנכרי אית ליה לאקדומיה טפי כי היכי דלא לכפול להו שלום לפי' הר"ן דפי' דטעמא דר"י מקדים להו כי היכי דלא ליהדר להו בכפילה וי"ל דהא דקאמר ריב"ז אפילו נכרי במלך נכרי דלקמן אמרינן דבמלך כופלין לו שלום אפי' בתחילת שאלה:

פרק ששי

דף סב.

גמ' ש"מ הוליך כזכי פירש"י ופלוגתא היא לעיל בפ"ק וצ"ל לדבריו דגט דמי לחוב ולא למתנה כי היכי דלא תקשה דר' אדר' דרב בפ"ק ס"ל הולך לאו כזכי ולקמן בגט ס"ל הולך כזכי ופלוגתא היא בפ"ק דכ' רש"י היינו פלוגתא דאמוראי דבחוב מיירי ולאו אפלוגתא דברייתא דשרי דמיירי במתנה והתוס' לקמן הקשו דר' אדר' ותי' דש"ה דא"ל אשתך אמרה התקבל ולדבריהם צ"ל דמאי דקאמר הגמרא הכא ש"מ הולך כזכי לאו אפלוגתא דפ"ק אלא אפלוגתא דתנאי דלקמן וקאמר ש"מ דסתם משנה כמ"ד הולך כזכי:

דף סג.

גמ' ה"נ כיון שנתן עיניו לגרשה וכו' מדברי רש"י ז"ל נראה דהקושיא גם לרב אשי דמטעם זה דכיון שנתן עיניו לגרשה אפילו דעקר השליחות ולא מהני בשעת מינוי השליחות מ"מ לכי ממליך הוי כאלו מינהו בשעה שנמלך וק"ל דתק"ל ממתני' דלעיל דכ"ג דקתני קבל בקטן פסול ואי איתא אפי' דלא מהני בשעה שהיה קטן לכי גדיל הוי כאלו מינהו באותה שעה דאין שום סברא לחלק בכה"ג בין היה ראוי בשעת מינוי השליחות ללא היה ראוי או לא היה ראוי וצ"ע ואפשר לתרץ דכיון דאוקימנא לעיל למתני' דקי' הקטן בחו"ל דבעי' למימר בפ"נ ובפ"נ וא"כ איכא למי' דה"ט דקיבל הקטן לא מהני כשיגדל משום דאינו יכול להעיד מה שראה בקוטנו ואע"פ דלמ"ד לפי שאין מצויין לקיימו נאמן להעיד בגדלו מה שראה בקוטנו כדתנן בפ"ב דכתובות דנאמן להעיד על קיום שטרות מ"מ א"ל דהגמ' הכא בס"ד ס"ל כמ"ד לפי שאין בקיאין לשמה וא"כ כיון דאיכא חששא דאיסורא דאורייתא והוי עיקרו מן התורה ואינו נאמן להעיד מה שראה בקוטנו ומ"מ שמעינן מסוגיא זו דאע"ג דלא היה שליח בשעת הכתיבה מהני לפי ס"ד דגמ' ומעתה י"ל על מ"ש מהר"י מינץ בס' הגט שלו דפסלו כמה רבנים גט שלא היה שליח עליו בשעת כתיבה ואפשר דאיירי בח"ל דבעי' למימר בפ"נ ובפ"נ וכיון דלא היה שליח לא רמיא עליו למידק כיון דהיה מיהא שליח לקבלה לפי דעתו דשליח מהני וכן נעשה מעשה בגט מומר דעשינו התיקון של תה"ד ומנה שליח קבלה ואח"כ נטלו הבעל ומנה להשליח

עצמו שליח הולכה אע"ג דלא היה בשעת כתיבה כיון דהיה מיהא שליח קבלה וידע דבעי למהוי שליח הולכה אחרי כן ומכאן ראיה לדין זה ומ"מ י"ל דהכא דא"י עסי' דלא בעי לומר בפ"נ ובפ"נ: (א"ה וכן הוכיח ג"כ ה"ה הי"ו לקמן דף ע"ז ע"ב מדברי הרא"ש דלא כמהר"י מינץ ז"ל:

תוס' בד"ה רבי וכו' שאני הכא וכו' עכ"ל יל"ד לפ"ז מנ"ל להגמ' לקמן דבריי' דהולך כזכי כר"נ ופשיט מנה דר"נ מודה בהולך דילמא ר' היא ומיירי דהיא עשתה אותו שליח לקבלה והשליח לא א"ל דעשתה אותו לקבלה וי"ל כיון דלא א"ל שעשתה אותו שליח לקבלה אפי' א"ל התקבל כוונתו התקבל והולך לה משום דאדם יודע שאין הבעל עושה שליח לקבל כדאמרי' בגמ' לעיל בסמוך:

דף סג:

תוס' בד"ה אפי' וכו' ל"צ עידי אמירה וכו' ר"ל כיון דאם לא היה קרוע א"צ לעידי קבלה השתא נמי דקרוע כוליה דבר הוא ומ"ש מהרש"א ז"ל כיון דאיכא עידי מסירה וכו' קשה דמ"מ בעי' עדים שראוהו בידו שלם לשי' התוס' לקמן ע"ש:

דף סד.

בד"ה שליש וכו' מנה ר"נ בלא שום מיגו וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דר"נ דהימניה לל"ק משום מיגו דאי בעי קלתיה ולל"ב דאמרינן איתחזק בי דינא לא הימניה ר"נ ועיקר הטעם ראייתם היא מרבא שם דאותביה מברייתא דסמפון ואזלי בשי' רש"י דהסמפון לבד ביד השליח ולא הסמפון והשטר כמ"ש התוס' שם וא"כ לרבא דקי"ל כותיה שליש נאמן בלא שום מיגו ולשונם אינו מדוקדק:

דף סד:

פירש"י בד"ה היא ואביה וכו' אם היתה יתומה וכו' עכ"ל לפי טעם זה אפי' קטנה נמי שהרי יתומה וקטנה שקידשה מקבלת גיטה וזה הפך ממה שנראה מתחילת דבריו דדוקא גדולה:

תוס' בד"ה כל וכו' איפכא לגמרי וכו' עכ"ל ודאי עיקר הוכחתם היא ממקח וממכר דמתני' דהפעוטות ולא ממילתא דרבא אלא דקבעו דבריהם כאן כי היכי דהוו איפכא אפי' בגט אי אית להו מילתא דרבא ועיין מהרש"א ז"ל:

דף סה.

בד"ה כעין וכו' הגיעו לע"נ כשם שנדרן נדר כך תרומתן תרומה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דלפ"ז כי היכי דתרומתן תרומה ה"נ עושה שליח ע"ש ולפ"ד הגיע לע"נ איש מקרי שהרי גבי תרומה איש כתיב ומה"ט הוא דמעטי' מגם אתם קטן וכמ"ש בפ' אז"נ רע"א וק' דהרי גבי חליצה לר"י לא מקיש אשה לאיש ואפ"ה בעי' הגיע לע"נ לרבא ביבמות והביאו

התוס' בד"ה כנגדן ואי איתא דהגיע לע"נ מקרי איש אפי' מקיש אשה לאיש נמי ושם אמרי' דר"י לא מקיש אשה לאיש וצ"ל דדוקא בתרומה והקדש הוא דמקרי איש משום דמרבי' מופלא הסמוך לאיש מקרא דכי יפלא:

דף סה:

גמ' הא ר"א דאמר מראה מקום וכו' קשה דהא לעיל אמרי' בגמ' דר"א מודה גבי בעל דמדעתיה והכא נמי גבי עירוב נמי מדעתיה הוא וצ"ל כיון דקי"ל אין מערבין אלא לדבר מצוה הוי כמו בע"כ דבע"כ צריך לעשות המצוה וזה טעם רש"י ז"ל שפי' בע"ת דב"ח מערבין אפילו לדבר הרשות ועיין למהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה הא:

תוס' בד"ה הא וכו' וכן בפ' הנהנה עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל דממשנ' זו הו"ל לדחויי פירש"י ז"ל ע"ש ונ"ל דאיכא לאוקמה כרבנן דפליגי על רשב"ג בבתרא דאינהו לאו גבי גט אמרו למלתייהו ור"י ל"ק אלא הא והא רבנן דפליגי על ר"א גבי גט:

דף סו.

גמ' וליחוש שמא שד הוא וכו' עיין להמש"ל בפ"ט מה' גירושין דין כ"ז שהוכיח מכאן דחתם סופר ועד כשר ע"ש ויותר הי"ל להוכיח כן מעובדא דבסמוך דההוא גברא דעל לבי כנשתא אשכח מקרי ינוקי ובריה:

פירש"י בד"ה גיטו וכו' ומינה ילפי' אנן נמי וכו' עכ"ל נר' מפי' דמ"ש בגמ' ומה גיטו וכו' לאו מילתיה דר"ה היא אלא ר' אבא הוא דדייק ממילתיה דר"ה ומ"ש בגמ' אח"ז מכלל דר"ה וכו' לאו ד"ה ממש אלא ר' אבא אבל מדברי התוס' שכ' ור"ה מה הוצרך להשמיענו וכו' הא פשיטא דמתנת ש"מ בכולה וכו' נר' דס"ל דכולה מילתא דר"ה היא ר"א אליבא דר"ה קאמרי מה ענין מתנת ש"מ בכולה הא ר"א במתנה במקצת מיירי ולא הול"ל אלא מצוה מחמת מיתה ועיין במהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה כל וכו' או שמא יש לחלק וכו' עכ"ל לתי' זה צ"ל דתרומה בגילוי דעת סגי כמ"ש הר"ן שם ולא בעינן שליחות כמ"ש בתי' א' אלא דבג"ד סגי וכל הרוצה הוי ג"ד ובהכי ניחא מה שק' לתי' זה מגמ' דריש המדיר דאהא דמוקמי' באומר כל הזן פריך ממשנתנו ומאי פריך הא שאני הכא כל השומע ועפי"ד א"ש דס"ל להגמ' כיון דכל השומע הוי שליחות בכל הזן ג"ד מיהא הוי ומקרי פרנס שליחותיה קעבי"ד:

דף סו:

גמ' מספק"ל מילי אי ממסרן וכו' והא דלא מבעיא ליה באמרו לסופר וכתב ואמרו לסופר לעדים וחתמו משום דבחתימה לכ"ע ל"מ אמרי לאחרים לחתום משום בזיון דבעל כמ"ש התוס':

תוס' בד"ה כתב וכו' הוי כאלו אמר להם בפי' וכו' עכ"ל לפ"ז בשלושה ליכ' למיבעי כיון שראויין לעשות בעצמן לא הוי כאלו אומר אמרו וכ"כ מהרש"א לעיל בתוס' בד"ה אמר והק' השע"ה דא"כ מאי פריך מדתנן אפי' אמר לב"ד הגדול וכו' מי איכא ב"ד דלא ידעי לחתום הא בג' אפי' כתיבה צריכין הם לכתוב ע"ש ונ"ל דל"ק דהשתא כי פריך ממתני' אכתי לא אסיק אדעתיה הא דמסיק דהוי כאומר אמרו וכבפריך בתר הכי הא כתב הגט כשר והאמר שמואל וכו' ודברי התוס' הם לפי המסקנא ואה"נ דלפי מאי דמסיק נעשה כאומר אמרו א"צ לאוקמי מתני' בב"ד חדתא:

דף סז.

גמ' ר"ח אמר כשר ול"ת וכו' עיין מה שהקשה מהרש"ל וקושייתו היא לשי' רש"י לעיל בד"ה לא שכיחא דשמואל כשר חתם סופר ועד בין לר"מ בין לר"י ולא ס"ל החששא אחריתי שכ' התוס' בד"ה מתני' ועיין מהרש"א ומ"ש מהרש"א דא"כ נימא דל"פ אלא אליבא דר"מ אבל לר"י לכ"ע כשר ולא תעשה וכה"ג כ' לעיל בתוס' ע"ש וליתא דאפושי פלוגתא לא מפשי' בדבר שלא גילו דעתם דפליגי ביה:

פרק שביעי

דף ע.

בד"ה ומי וכו' א"נ וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ומ"ש הז"י שדבריו תמוהים דלפ"ד דלשי' המק' טעמא דר"ל דלא מדמי לשוטה מטעמא אחרינא ולא מטעמא דסמי' בידן א"כ מאי מקשי' התוס' לר"ל הא שפיר דלא הק' הגמ' אלא לר"י:

בד"ה אלא וכו' דקס"ד וכו' עכ"ל הכא בשמעתין אפי' למתרץ ס"ל כן ול"פ המק' בזה ולא כ' קס"ד אלא לאפוקי ס' הגמרא דפ' אלו נערות ועמ"ש בדבור שאח"ז:

בד"ה חיישי' וכו' ושמא יש שום דרשא וכו' עכ"ל לפום שמעתין דלענין גלות בעי' לאלתר א"צ לשום דרשא דבדרשא שהביאו בדבור שלפ"ז סגי דמקרא דיכול עליו שמעי' לענין גלות בעי' לאלתר א"כ כשאנו אומרים הרוח בלבלתו הרי בלאי הרוח לא היה מת לאלתר משא"כ במזיד ולא הוצרכו לומר דאיכא שום דרשא אלא לפום ס' דפ' א"נ א"כ כי היכי דלא תקשה ליה מברייתא זאת אמאי אינו גולה ולהכי סמכו לזה והא דפ' א"נ וכו':

דף עא.

גמ' קתני מיהת עדיות ק"ל נוקמה בעדות דקיום שטרות לפמ"ש הריב"ש סי' שפ"ב ותי"ג ופ' מור"ם בהגה בח"מ סי' מ"ו דין ז' דבקיום שטרות דרבנן אפילו מפי כתבם ע"ש והש"ך שם הוכיח מדברי הרא"ש בשמעתין דלא כהריב"ש וה' תומים כ' דבפקח דוקא הוא דכ' הריב"ש מטעם דסמיך בקיום שטרות על ס' ר"ת בעדים דעלמא דכשרים אבל בנשתקק מודה דבעינן מפיהם ע"ש ולפ"ז ניחא מה שהקשיתי איברא מדברי הריב"ש שם לא

מוכח הכי ע"ש ועיין בס' א"ז בבתרא ד"מ ע"א בד"ה קיום שטרות מ"ש משם עליות דר' יונה דמבואר להדיא דלא כהריב"ש ע"ש:

דף עב.

תוס' בד"ה הכי וכו' התקין רב וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דלס"ד דגמ' כאן דאמ"ר אפי' בע"פ הוא דהוצרכו למימר כן וכן מ"ש התוס' גבי רבא לא כ"כ אלא לתי' הא' אבל לפום ואב"א אצ"ל כן:

דף עב:

פירש"י בד"ה ור"י ואשמעי' רב"א וכו' עכ"ל לא הו"ל לאשמועי' וכו' דהא מברייתא דתני עלה רבותינו התירוה שמעי' זה ומנ"ל דרבא לא שמיע ליה הך ברייתא ולא הול"ל אלא דאשמעי' הלכה כר"י:

תוס' בד"ה אמר וכו' ומסיק דרבה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דמפרש"י נר' דרבא ורבה ל"פ אלא בסתם וא"כ המ"ל ממתני' דאם מתי מחולי זה גם לרבה ורבא וכו' ונראה דמה שנראה מדברי רש"י דמודו בתנאי היינו בתנאי אם מתי לחוד אבל מחולי זה גרע כמ"ש התוס' בסה"ד ועיין למהרש"א ז"ל מ"ש שם בסה"ד:

דף עג.

גמ' איתיביה רבינא לרבא וי"ל איך רבינא רישא דברייתא ועוד מאי קאמר ומשום דקשיא רישא לסיפא לא מותבינן תיובתא הא ודאי דלא מצי לאותובי מסיפא כיון דרישא מסייע ליה ולפמ"ש התוס' בד"ה איתיביה בתי' הב' ניחא הכל שפיר ועיין להרשב"א בחי':

דף עג:

תוס' בד"ה נתן וכו' ומיהו לר"א דאמר פנוי וכו' עכ"ל ק' א"כ מאי פריך אף הא שפיר קאמר אף דהיינו דחיישינן לתרווייהו ואסורה בתרומה ובעי גט וי"ל כיון דחוששין דת"ק הוא ודאי קאמר כמו חוששין במי מילין בפ"ק שהרי ת"ק קאמ' דאין חוששין לקידושין א"כ ודאי ביאת זנות היא ור"י לא נקט אלא חששא דקי' משמע דבזנות מודה לת"ק דודאי זנות וא"כ מאי אף הא סתרן אהדדי כמ"ש התוס' בסמוך:

בד"ה תנא וכו' ואפי' מת מאותו חולי וכו' עכ"ל עיין למהרש"ל ודבריו עיקר ומ"ש מהרש"א ז"ל דמאם מתי ל"ק משום דעומד להתברר ע"ש תימה דהא רש"י כ' דטעמא דר' משעת נתינה עד סמוך למיתה משום דאין ברירה וכה"ג דשעת נתינה עומד להתברר אפי' אמר מחולי זה וא"כ בע"כ דאפי' בעומד להתברר אין ברירה וא"כ קשיא מאם מתי לחודה ועוד לפ"ד מאי מק' התוס' נימא דרש"י מפ"ל באם מתי לחודה דהא רש"י ס"ל דמילתא באפי נפשה היא ולא שמיע לית תוס' שהביאו התוס' בסמוך:

בד"ה אמר וכו' ואע"ג דקאי אירישא וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דאפי' לפירש"י צ"ל כן דהא ר"י ס"ל זמנו של שטר מוכיח ואע"ג דרש"י כתב דפריך אפי' לר' יוסי מ"מ אינו מוכרח בגמ' משא"כ לפי' התוס':

דף עד.

בד"ה אשם וכו' ושמא וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל ובגמ' כריתות בר"פ ס' אכל קאמר בגמ' דר"מ לא בעי קביעות לאיסורא ולא בעי חתיכה מב' חתיכות אלא דהיינו דוקא למ"ד משום איקבע איסורא אבל למ"ד משום דא"א לברר איסורא ולמ"ד משום מצות אפשר דלר"מ בעי חתיכה מב' חתיכו' ומ"מ איכא למידק בדברי התוס' דמסוגיין גופא מוכח דר"מ לא בעי חתיכה מב' חתיכות דקאמר אשם תלוי א"ב דר"מ לא מייתי אשם תלוי משום דמשעת נתינה הא לא"ה מייתי אשם תלוי:

דף עד:

גמ' אצטליתו דוק' קאמר הק' הרשב"א במ"ע אי מרצונו תפשוט בעיא דמחולין מרבנן ואי בע"כ א"כ ש"מ דנתינה בע"כ שמה נתינה דאפילו רבנן ל"פ אלא משום דאיצטלית דוקא וא"כ קשיא לרבא דאמר לקמן לא שמה נתינה וכן הקשו התוס' בערכין דל"א ע"ש ומדבריהם נר' דס"ל דלמ"ד לא שמה נתינה אפי' בקבלם לא מהני דלא כמ"ש מר"ן בב"י א"ה סימן קמ"ג בשם מהר"י בי רב ז"ל דלא פליגי לקמן בנתינה בע"כ אי הוי נתינה אלא בשלא קבלם אבל בקבלם אפי' בע"כ שמה נתינה לכ"ע דאי איתא מה הוק"ל להתוס' והרשב"א הא שפיר אתיא בקבל דמי האצטלית דלכ"ע הויא נתינה אלא ע"כ דס"ל למ"ד לא שמה נתינה אפי' בקבלם מיירי:

דף עה.

גמ' מכלל דבעלמ' נת נה בע"כ וכו' כתבו התוס' בערכין דס"ל לרבא דאי בפניו מהני בע"כ אפי' שלא בפניו לזכות ע"י אחר והקשה הרשב"א הרי גט יוכיח דיכול לגרשה בע"כ ואינו יכול לזכות לה גיטה ע"י אחר ע"ש וי"מ במ"ש מהר"י כי רב דפלוגתייהו בלא קבלם דוקא וכמו שכתבתי לעיל בסמוך וא"כ לא כתבו התוספות כן אלא אלא בכה"ג דאפי' לא קבלם מהני א"כ א"צ זכיה אלא להוציאם מרשותו סגי ולכך מהני ליתנם ליד אחר אבל גט דבעי קבלתה ממש קבלת אחר לא הוי כקבלתה מיהו כבר כתבתי לעיל דאדרבה מדברי התוס' שם מוכח דלא כמהריב"ר אלא י"ל דאפי' להחולקים על מהריב"ר לא חלקו אלא דלמ"ד לא הויא נתינה ס"ל דאפי' בקבלם לא הוי נתינה אבל למ"ד הוי נתינה ס"ל אפילו בלא קבלם וס"ל דפלוגתייהו דהני אמוראי בכל גוונא בין קבלם בין לא קבלם וא"כ הוי נתינה אפילו בלא קבלם מהני ול"ק מ"ש הרשב"א מגט ועיין לה' פר"ח בתשובה בס' מ"ח סי' ה' ע"ש:

תוס' בד"ה לאפוקי וכו' אבל שלא יהא מתנה עמש"ב וכו' עכ"ל אבל תנאי ומעש' בד"א הוא מסברא ולא מתנאי בגו"ר יליף כמ"ש מהרש"ל ז"ל אבל מ"ש מהרש"א ז"ל דל"ד דע"מ כאומר מעכשיו ליתיה להך משפט דתנאי ומעשה בד"א ע"ש ליתא דהא משכחת לה באומר בתנאי שתעשה דבר פ' דלא הוי כמעכשיו אלא כאומר ע"מ ואפי' כאומר על תנאי אפשר דלא הוי כמעכשיו אלא דמרן בב"י בסימן כ"ז כ' כדעת הר"מ דעל תנאי כאומר ע"מ ע"ש אבל באומר בתנאי מילתא דפשיטא היא דלא הוי כמעכשיו:

בא"ד רוב מצות ע"י שליח וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דאם תאבו הוא תנאי ומשפט תנאי דאפשר לקיימו ע"י שליח היינו ר"ל המעשה אפ' לקיימו ע"י שליח ועיין במהר"ם שיף וה' מכתב מאליהו הביא דברי העיטור דמפ' דהקפידא על התנאי ולא על המעש' ויישב עפ"ז דברי התוס' הללו מיהו מדברי התוס' לקמן דפ"ד ע"א בד"ה ע"מ אין נר' כן ע"ש:

דף עה:

מתני' ע"מ שתשמשי את אבא ב' שנים הר"מ בה' גירושין כ' או שמת האב ע"ש והמש"ל בפ"ח דין כ"ב הק' מכאן לדעת הר"מ דבעי שיתקיים התנאי בפועל אמאי במת האב לא הוי גט ותי' דכוונתו על ב"ש הראשונים כמו דקי"ל בפסק לזון את בתה ה' שנים ושוב צד דבתנאי לא בעי' ב' שנים הראשונים ע"ש ויש להוכיח כן מדאמר ר"א בשמעתין כל סתם כמפרש יום א' וב"ש דקתני היינו יום אחד מהב"ש והשתא כיון דהוי כמפ' יום א' אמאי לא בעי יום אחד הא' מיהו י"ל דש"ה דיום אחד ל"ד אלא אפי' שעה אחת כמ"ש התוס' ובודאי דלפ"ד בפעם אחת ששמשה סגי וזהו דומיא דתנאי דמאתים זוז דלא בעי' הראשונים וכמ"ש ה' מש"ל שם ע"ש:

גמ' הא מני ר' היא וכו' משמע דלרבנן לא הוי גט וק' הא אפי' לרבנן הוי גט דהתנאי בטל דהו"ל תנאי ומעשה בד"א ולשי' התוס' דרבנן דר"מ פליגי אכולהו תנאי ניחא די"ל דאתיא כרבנן דר"מ אבל לשי' רש"י דלא פליגי אלא בכפילה ק' וצ"ל דל"ל לר"א משפט זה דתנאי ומעשה בד"א כמו רבא דל"ל משפט זה כמ"ש מהרש"א בתוס' הק' הפנ"י לוקמה כר"י דזמנו ש"ש מוכיח עליו והוי כמעכשיו ע"ש ולפי מה שצדד ר"ת לעיל דע"ב בתוס' בד"ה מהיום דאם מת בו לא מהני זמנו של שטר ניחא דברייתא קתני ה"ז מגורשת משמע בכל גוונא אפי' החזירו בו ביום:

תוס' בד"ה מת וכו' דאין זה כריתות הקשה מהרש"א אימא היא גופה אתא לאשמועי' דלא הוי כריתות ע"ש ול"ק דחדוש זה אינו תלוי במת האב דאפי' בחיי האב לא הוי גט כיון דלא הוי כריתות:

דף עו.
מתני' והיה הולך מיהודה לגליל הא דלא תנן איפכא והיה הולך מגליל ליהוד' והגיע לאנטיפטרס לא בטיל וכדפרש"י בברייתא דאגב אורחיה אשמועי' דעל הלינה הראשונה נתכוון ואפי' חזר והלך ושהה לי' כבר בטל תנאו בהליכה הראשונה:

דף עו:
תוס' בד"ה ולא וכו' או שמא דוקא וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דהו"מ לאוכוחי מרב' לעיל ע"ש הוא תימה דלעיל מסיק הגמ' אבע"א הכא כרבנן ובאמר מהיו' וקמ"ל הני לישני:

דף עז.
גמ' ואי אשמועי' גנב. הקשה השע"ה מדאמרינן בפ"ק דמציעא די"א גבי גט לכ"ע חצירה משום ידה ופליגי במציאה וכ' רש"י דדוקא גבי גט דלשליחות א"צ קרא דמושלחה נפקא אבל גבי גנב י"ל מטעם שליחות ואצט' דלא תימא אין שליח לד"ע והשתא הא לכ"ע חצר משום יד לא ילפי' אלא מגט וא"כ אמאי אצט' קרא גבי גט ומאי קאמר ואי אשמועי' גנב עכ"ד וי"ל דהגמ' אצט' ליישב קראי גם אליבא דשמאי דס"ל יש שליח לד"ע לחד שנויא בגמ' בפ"ב דקידושין וא"כ גם קרא דגנב לא אצט' אלא לידה אבל לשליחות ילפי' שליחות מגירושין מיהו לפמ"ש מהרש"א שם במציעא דהתוס' לא ס"ל כרש"י בזה ע"ש אכתי ק':

פרק שמיני

דף עז:
גמ' ומ"ס חצר משום שליחות אתרבאי הק' מהרש"א ז"ל דבפ"ק דמציעא די"א אמרי' דלכ"ע גבי גט משום יד אתרבאי דלשליחות מושלחה נפקא ע"ש בפירש"י ול"ק דבגמ' שם די"ב אמרי' דחצר משום יד אתרבאי ולא גרע משליחות ונהי דהתם אמרי' הכי לעולא היינו משום דבעי לאוקמה אפי' בע"כ אבל הגמ' הכא בס"ד לא מיירי אלא מדעתה ועולא ס"ל משום יד לחוד ור"א דגם משום שליחות ומהני אפילו אינו עומד בצדה:
תוס' בד"ה ותיזיל וכו' בש"מ הקילו עכ"ל כיון דלא אפשר בע"א אבל טלטול הגט אפשר בע"א אע"ג דמ"מ איכא איסורא דאין קונין בשבח שאני קנין דקי"ל כמ"ש קונין בשבת כ"כ הרא"ש ז"ל ועיין מהרש"ל ז"ל ע"ד הרא"ש ז"ל פי' רשב"ם ז"ל דדרך ר"ה מפסקת ביניהם וכתב עליו ולא נהירא דהא יכול למוסרו לה שליח ע"ב מדבריו אלה מוכח דיכול למנות שליח אחד כתיבת הגט דלא כמהר"י מינץ בסדר הגט שלו ע"ש ועמ"ש באה"ע סי' קכ"ו ע"ש:

בד"ה פליג וכו' וגם מסתמא עכ"ל פי' מתחילה הוק"ל דהא סתם פסלה לית ביה יו"ד וא"כ הוי כרמלית ואפי' תימה דהתם בפסלה הגבוה יו"ד כדאמרן דלא אמרן ונדחוק דלא בסתם פסלה איירי מ"מ קשה דמסתמא אית ביה ד' ועיין למהרש"ל ז"ל ונר' שהבנתו כדברי התוס' כמ"ש ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל עליו ועיין למהר"ם שיף ז"ל: :

דף עח.

גמ' והלכתא בכפות הר"מ בפ"ה מה"ג פ' דישן מדרבנן הוא דפסול וע"ש להלח"מ ונ"ל דבס"ד דגמ' ודאי דהוה ס"ד דרבא בישן ס"ל דאינו גט כלל דמדמה ליה למהלך ומסיק דליתא דלא מדמי' שהרי בכפות קי"ל דכשר אפילו לכתחלה ש"מ דלאו בכל גוונא הוי חצר מהלכת וא"כ י"ל דגם ישן כן הוא אלא דס"ל להר"מ דישן מיהא פסול מדרבנן כיון דל"ד לכפות:

שם וליחזי דמאן קדים מק' נימא שהיה אדם אחר יושב שם ואחר שבאו האיש ואשתו הלך האיש ההוא וקנו שניהם כהלכתו אבל כ"ז שהיה שם הוו ד"א שלו ולא זכו לא האיש ולא אשתו ול"ק דד"א של אדם אינם נקנות לו לענין שלא יוכל אדם אחר לזכות בהם אלא לענין שיוכל הוא לזכות ולא לעכב קניית אדם אחר בקנייה שאין להאדם ההוא שום שייכות בה ומ"ש הר"ן בהלכות כאן דמיהא שמעי' דכיון שזכה בו בד"א אין אדם אחר יכול לזכות בהם היינו במדי דאית ליה להזוכה ראשון שייכות בה דבהכי מיירי שמעתין:

דף עח:

גמ' ותגרש מאוירא דד"א יש לחקור מ"ש מהא דאמרי' בפ"ק דמציעא ראה את המציאה ונפל עליה דל"ק דגלי דעתיה בנפילה ניחא ליה דליקניה בד"א לא ניחא ליה דליקניה ה"נ נימא כיון דזרקו לידה ניחא ליה דליקניה בד"א לא ניחא ליה דבקנייה דבעל תליא מילתא גבי גיטין וי"ל:

שם תפשוט דבעי ר"א וכו' הק' הרשב"א ז"ל דנימא שאני הכא שאין סופו לנוח ותירץ דה"ק דא"כ תפשוט הבעיא דאויר שאין סופו לנוח או תפשוט הבעיא דר"א ע"כ וק' דא"כ לא תפשוט חדא מנייהו דזיל הכא קמדחי ליה זיל הכא קמדחי ליה וא"כ אין אתה יכול לפשוט חדא מינייהו והדק"ל:

דף עט.

תוס' בד"ה פנימית וכו' ומיירי כשהמחיצות החיצונות מפסיקות וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"א בפי' הב' דהמחיצות זו לפנים מזו והחצר הפנימית הג' מחיצות עודפות ע"ש צ"ל דהתוס' כאן אזלי כפי התי' הב' שכתבו לעיל בד"ה כגון אבל לתי' הא' בג' מחיצות משתמר וסגי בהכי:

גמ' אם נתגרשה תנשא לכתחילה כ' הרא"ש דהכא מיירי בנתנו לה הבעל מידו לידה ולא ע"י שליח וכו' ע"ש ויש להוכיח מדבריו דגט הנעשה ע"י שליח הולכה דקי"ל אפי' מוקדם כשר דקלא אית ליה אם אחר שנעשה שליח אחר כמה ימים נטלו הבעל ונתנו לה כשר דכיון דתחילתו נעשה ע"י שליח קלא אית ליה דאלת"ה הא גט מוקדם הוא ופסול מיהו י"ל דלשמואל הכא ס"ל כר"י דאמר לעיל די"ח דר"ש מכשיר אפילו אחר עשרה ימים וכדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק כדאמרי' לעיל די"ט ושעת הדחק היינו הלך הבעל למה"י כדפירש"י שם וה"נ מיירי בהלך למדה"י כדפירש"י כאן:

דף פ.

תוס' בד"ה ושם עירו וכו' דה"ד עיר שדרין בה כ' מהרש"א וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"ל ונ"ל ליישב דדוקא גבי עיר הלידה הוא שכ' התוס' כיון דא"צ לכותבו אם שנה כשר משום במקום הלידה א"צ לכותבו אפילו לכתחילה ומנהג הוא דנהגו לכותבו אבל מקום הדירה מן הדין לכתחילה צריך לכותבו ותקנת חכמים היא אלא דאם לא כתבו כשר בדיעבד בזה א"ל אם שנה פסול אף דאם לא כתבו כשר ועיין בפוסקים:

בד"ה כי יתביתו וכו' אלמא אע"פ שלא היה בעיר עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דסמכו עצמם אמ"ש בסמוך יאמרו שאחרוהו וכו' ע"ש ולפ"ד אחר שתי' התוס' דגט מאוחר כשר טפי אבל היה במזרח וכ' במערב וכו' נדחית הראיה זו אלא דבשאר שטרות נמי אם כ' היני בשילי פסול ואין זה במשמע דבריהם:

הרא"ש ז"ל הביא ראיה דכ' היני בשילי לא קפדי' אסופר ממ"ש מצאו בשוק חתמו ונתנו לה כשר ע"ש וראיה זו עצמה הן היתה בגט מאוחר דפסול דדוקא אעדים קפדינן ולא אסופר:

דף פ:

בד"ה זו וכו' ולדידיה אסור לגרש בו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל בכוונת דבריהם ועדיין יש לגמגם בדבריהם במ"ש בתי' ה"ר אלחנן ז"ל דכ' לשם מלכות אחרת פסול לגרש בו משמע דלשם סנטר כשר לגרש בו לכתחילה וזה לא לרב ולא לשמואל לפי מה שהבינו עכשיו דמגורשת דקאמר היינו אם נתגרשה דלא חידשו דמגורשת כשר לגרש בו אלא לד"ת ומה שדקדק מהרש"א ז"ל בתי' אמאי הוצרכו לומר דלשם סנטר שאני וכו' ע"ש ל"ק דהוצרכו לזה לתרץ למה שהק' לספרים דגרסי רב דתק"ל דרב אדרב וכדי שלא נדחוק תרי אמוראי וכו' הוצרכו לחלק בין הנושאים וזה פשוט בדבריהם:

דף פא.
גמ' אמוראי נינהו מסוגיא זו מתבאר דט"ס נפל בספרי' בחולין דמ"ג ע"א דגרסי' אמר רבב"ח אמר ר"י הלכה כסתם משנה דהא הכא רבב"ח הוא דסבר אין הלכה כסתם משנה וכן נר' מדברי התוס' שם ועיין לה' דברי אמת בקו':
תוס' בד"ה ב"ש וכו' אע"ג דביבמות וכו' עכ"ל לפמ"ש במ"א דלאו ועשה דמחזיר סוטתו ליתיה אלא בנישואין אבל בזנות ליתיה יש לתרץ קושייתם די"ל דב"ש לטעמייהו דס"ל בסוף מכילתין לא יגרש את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר וא"כ י"ל דדוקא הכא הוא דס"ל לב"ש אדם עושה בא"ז משום דאי לשם נישואין עובר בלאו ועשה ועיין להרדב"ז ח"א סי' רע"ז ובמ"א הארכתי בזה:

פרק תשיעי

דף פב.
גמ' אבל בע"מ מודו ליה וסיפ' דמתני' בכיצד יעשה הול"ל יחזור ויאמר לה ע"מ וי"ל כיון דמתחלה א"ל חוץ אפילו אמ"ל אח"כ ע"מ הוי שיורא כיון דגילה דעתו מתחילה דלשיורא מכוין אח"כ הראו או לי שכ"כ הפנ"י:

דף פב:
תוס' בד"ה אפי' וכו' ונשאה אחיו של פ' וכו' עכ"ל ל"ד נשאה אלא קדשה ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל ובתשו' מרן חא"ה סימן י"ב נסתפק בע"מ שלא תנשא לפ' אם קדשה אי בטל הגט דקדושין בכלל לשון נישואין או לא וה' שמחת יו"ט סי' צ"א תמה עליו דממ"ש התוס' בדבור זה בסמוך אבל בע"מ שלא תבעל ולא תנשא קשיא מוכח מדבריהם דאפי' קדושין בכלל שלא תנשאי ע"ש וי"ל דשאני הכא כיון דאמ"ל שלא תבעלי מה הוסיף בשלא תנשא אם לא קדושין אבל בע"מ שלא תנשא גרידא אין קדושין בכלל:
בא"ד כיון שנאסרה וכו' לא חשיבא לגבי יבם אשת אח וכו' עכ"ל נר' דה"ט דלא חשיבא אשת אח משום דאין איסור אשת אח חל על איסור א"א ול"ל דכולל הוי מיגו דאתסר על שמעון דהא לשמעון לא נאסרה אפי' אשת אח דהא ראובן אמר חוץ משמעון ואם כנים הדברים בכוונת' יש להוכיח כמהרש"ל דכ' דקושיית' לא קשיא אלא אי ראובן אמר חוץ משמעון ע"ש דלא כמהרש"א שכ' דקושי' התוס' היא אפי' בקידשה ראובן סתם ולא כ' דאמר ראובן חוץ משמעון אלא לרבותא ע"ש דלפ"ד לא תי' כלום התוס' דאכתי קשיא בקידשה ראובן סתם דהוי איסור כולל מהו גם למהרש"ל קשיא דהא משכחת לה באיכא אח אחר:

דף פג.
מתנה מי קא"ל דלא סגי דלא ' מינסבא וכו' מכאן הוכחתי ספיקו של הפר"ח במ"ח בתשו' סי' ו' אם קדש אשה ע"מ שלא ליבם אלא לחלוץ אי הוי מתנה עש"ב ע"ש דאי איתא הו"ל להגמ' למי' הא אפשר בחליצה ולא אמרי' כל שאינו עולה ליבום וכו' כיון דמכח התנאי הוא דאינו עולה ליבום וכמ"ש הרשב"א בחי' ריש יבמות ועוד הארכתי בסוגיא זו במ"א:
תוס' בד"ה ועמדה וכו' מדתניא בתוס' ע"מ שלא תנשאי לאבא וכו' עכ"ל ובתוס' גופא לא הוק"ל אמאי תני אבא ואביך אפי' אדם אחר משום די"ל דתוספת' רבנן היא דהוי שיור לאדם אחר אבל אבא ואביך לא הוי שיור וכדתנן לקמן:

דף פג:
גמ' ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם וכו' כתב הרשב"א בחי' בשם הרמב"ם דאע"ג דאם נפל או מכרו לא הוי בית אביה מ"מ לא הוי כריתות אלא אי הותרה כמה שנאסרה אבל כה"ג הדי מ"מ לא הותרה בבית אביה דהשתא לאו בית אביה הוא וע"ש מ"ש ע"ד מתוס' ומהגמרא ונ"ל דד"ז דמי לע"מ שלא תנשאי לפ' דאם מת ההוא פ' לא אניד ביה עוד ומ"מ לא הותרה במה שנאסרה וא"כ לראב"ע דס"ל דע"מ שלא תנשא לפ' לא הוי כריתות משום דלא הותרה במה שנאסר' גם ע"מ שלא תלכי לבית אביך לא הוי כריתות אבל רבנן דלא פרכי לר"א מכריתות ע"כ דס"ל דכה"ג הוי כריתות ורבא כראב"ע ונ"ל מכרת כריתות והגמ' דקאמר דלרבנן מבע"ל לכדרבא היינו אבבא דע"מ שלא תשתי יין אבל בבא שניה לא אתיא אלא בראב"ע וניחא הכל ולא קשה כל מ"ש הרשב"א ז"ל:

דף פד.
גמ' הא לאחר תנשא עמ"ש מהרש"ל ז"ל ונ"ל דדוקא מעיקרא דקאמר ר"ן אם נשאת לאחר לא תצא דמשמע לכתחילה לא תנשא לאחר הוא דק"ל דע"כ לא מדמי לה ר"ן לקונם עיני בשינה דאי מדמה לה אפילו לכתחילה תנשא כדהתם אלא ע"כ דס"ל לר"ן דל"ד משום דהכא אין בידה א"כ מן הראוי היא שתצא ולהכי חזר ר"ן ואמר דמאי דקתני בברייתא לא תצא קאי אאם נשאת לו אבל לאח' אה"נ דתנש' לכתח' דדמי לקונ' ואקשי ליה רבא דל"ד:
תוס' בד"ה הכא וכו' אין בידה שישאנה עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל לחלק בין נישואין לבעילה לענין דמחשדא ליה דלקמן איירי בזנות ולכך קאמר רבא בידה וכו' ע"ש ומדברי רש"י ז"ל שם נראה דלקמן נמי איירי בנשואין אמנ' מדברי התוס' לקמן בד"ה ע"מ נראה דמפ"ל בבעילה בלא נישואין ומחלקי בין איסור פנויה דקיל לאבא ואביך ע"ש:

דף פד:
בד"ה שתוקי וכו' ורבא לטעמיה וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דברייתא בחזר איירי ומ"ש התוס' דפסול מדינא בחוץ במ"פ לפני התורף היינו בלא חזר ע"ש ודבריו תמוהים דהתוס' לקמן כ"כ בד"ה לפני אמאי דקאמר אבל לפני התורף ד"ה פסול ופשוט שהוכרחו לומר כן שם משום דק"ל דאי בע"פ אינו פסול מדינא א"כ בע"מ פסול בכתב וכשר בע"פ והא רבנן אמרי כללא כל שפוסל בע"פ פוסל בכתב ולכן הוכרחו לומר דאפי' בע"פ בחוץ פסול ולכך בע"מ פוסלין אפי' בע"פ בברייתא וא"כ אפי' בחזר דאיירי הברייתא קאמרי פסול מדינא:
בד"ה כל וכו' ובסמוך מכשר ר"ז וכו' עכ"ל ר"ל דלפי' רש"י ז"ל דהכא בנתקיים התנאי א"כ לא חזר א"כ אפי' בע"פ פסול אחר התורף דגזרי' ע"מ אטו חוץ דחוץ לאחר התורף פסול מדינא כמ"ש התוס' וא"צ לגזור לאחר התורף אטו לפני התורף אלא לאחר התורף גופה גזרי' ע"מ אטו חוץ והיכי קאמר ר"ז לאחר התורף ד"ה כשר כנ"ל ולק"מ מ"ש מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף פה.
גמ' חוץ מקרושי קטן מהו לדעת ר"י בר ברזלי ז"ל דס"ל דאב יכול לקדש אשה לבנו קטן משום דהו"ל זכות וזכין לאדם שלא בפניו הכא מיירי באין לו אב ואע"ג דמבע"ל סתמא מיתוקמא באין לו אב דוקא והא דפשיט הגמ' מדתנן קטנה שאמרה וכו' ולא מוקי לה וכו' ביש לה אב י"ל משום דס"ל להר"י בר ברזלי כאידך פי' שפירש"י לעיל דס"ה ע"ב דקטנה דיש לה אב אינה מקבלת גיטה וא"כ ע"כ מתני' באין לה אב מיירי:

דף פו.
תוס' בד"ה אמר וכו' והתנן כתב סופר וכו' עכ"ל והו"מ לשנויי חתם סופר שנינו כר"י אלא דמשני שפיר ועיין להתוס' לעיל דס"ו ע"ב בד"ה חתם:

דף פו:
בד"ה יש לה וכו' נימא דשלום מלכות וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל מגט קרח דלעיל מינה משום דבלא"ה משני במקושר לא מיירי אבל גבי שלום מלכות דדחיק לאוקמה כר"מ הוק"ל שפיר:

דף פז.
פירש"י בד"ה וליתכשר וכו' איש אחד היה ושמו יעקב וכו' עכ"ל היינו לס"ד אבל למאי דמסיק דידעי' דלאו דיעקב הוא ור"ל אלא דראובן זה וכדפרש"י ע"כ דראובן בן יעקב הוא ומאי דפריך ודילמא בשמא דאבוא חתים ופרש"י וחתים אתרווייהו צ"ל דבגט א' לא כתב שם אביו דסמך על מי שכותב הוא עצמו בגט הב וכפי' התוס' ומאי דלא ניחא ליה

לפ' בס"ד נמי כפי' התוס' משום כיון דהחתימה שבגט הב' אינה חתימתו לא מסתבר דיסמוך על מ"ש אדם אחר ועמ"ש מהרש"א בתוס':
תוס' בד"ה וליתכשר וכו' והוי כאלו וכו' ראובן עד עכ"ל ה"ה דהומ"ל דהוי כאלו כתיב ראובן בן יעקב דלא בעי עד כדתנן לקמן ובהכי ניחא למאי דמוקי בגמ' דלא כתוב עד:

דף פז:
פירש"י בד"ה דילמא וכו' או שמא וכו' עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דהול"ל דהעברי חתם גונדלית כיוני דקמיה והו"ל ד' הימני ותי' וז"ל די"ל דהא ודאי וכו' למה יחתום היוני ב' גונדלית כיון דהעברי דלקמיה סתם כמו היוני דקמיה כצ"ל ובספרים כתוב עברי ב' והוא ט"ס הניכר:

דף פח.
בד"ה ודילמא וכו' וא"נ דלר"ן וכו' עכ"ל עיין להתוס' בר"פ השולח:

דף פח:
בד"ה והאמר וכו' דמשמע ליה וכו' עכ"ל ולמסקנא דמסיק דארישא קאי ומקודשת ומגורשת קאמר ומיירי בלא נשאת הא דלא משני דמיירי בנתקדשה קדושין גמורים ובאירוסין משום דאי לאו דארישא קאי ודאי דמשמע דבכל ענין מיירי וכיון דארישא קאי קושט' הוא דמותרת אפי' לינשא משום קול ושוברו עמו:

דף פט.
בד"ה אכלה וכו' בקלא דקודם נישואין וכו' עכ"ל הוכרחו לזה משום דאל"כ רבא לא אתי אפי' כריב"ן די"ל דריב"ן דוקא דבתר נישואין לענין שלא תצא ומ"ש מהרש"א בזה אין נר' די"ל ר"א כריב"ן אתי ומאי דפריך הגמ' על ר"א ממתני' היינו דכיון דסתם מתני' דלא כריב"ן לית הלכתא כריב"ן:

דף צ.
מדגלי רחמנא באונס מ"ש הפנ"י דלרבא דאמר לא מהני דוקא בלא תעשה איך נר' כן מסוגיא דריש תמורה ולעי' הקו' י"ל הכא שאני דגלי רחמנא באונס כדקאמר הגמ':
מאי דק' בדברי הירוש' שהביאו התוס' הא אחע"א ובמאי חייל איסור גרושה על איסור סוטה כתבתי במ"א:
תם ונשלם חידושי מסכת גיטין

מסכת נדרים

פרק ראשון

דף ב.

מתני' כל כנויי נדרים כנדרים וכו' מפשטא דגמ' בריש סוטה נר' דנדרים נשנית קודם נזיר אך המאירי במכילתין גבי מאי דפריך הגמ' בסמוך מ"ש גבי נזיר דלא קתני לכולהו כ' דנזיר נשנית קודם ולכך פריך דהול"ל כולהו בראשונה שהיא נזיר ע"ש ועפי"ד י"ל מה שהק' התוס' לקמן אמאי לא תני גבי שבועות כנוי שבועות כשבועות ע"ש די"ל כיון דשבועות בתר נדרים דס' נזיקין בתר ס' נשים וכיון דכבר תני לה בנדרים לא חש אבל הגמ' פריך מ"ש דלא תני גבי נזיר כיון דנזיר נשנית קידם והתוס' תי' משום דלית בהו ידות ותי' זה לא יתכן למ"ש הרמב"ן והביאו הר"ן לקמן דשבועה שהוציאה בלשו' נדר הוי יד לשבועה ועכ"ל בקו' התוס' כמו שכתבתי:

מיהו נר' עיקר דנדרים קודם וכוונת המאירי לתרץ אמאי נקיט הגמ' בקו' נזיר ולא נקיט שבועה והוא משום דנזיר קודם שבועות אך ק' דלשנויא דגמ' אכתי ק' אמאי לא תני גבי שבועות כיון דכתיבן נדרים ושבועות גבי הדדי ועכ"ל כדברי התוס' וא"כ גם בס"ד נימא כן ומאי ק"ל להמאירי:

כתב הר"ן דאומר ככר זה אסור עלי הוא עיקר הנדר אפי' לא התפיסו אלא היכא דהתפיס בעי שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור אבל בפ"ג דשבועות בשמעתא דמתפיס בשבועה כ' דעיקר הנדר הוא בהתפסה אבל אמר ככר זה אסור עלי הוי יד ע"ש ועיין לה' קרבן העדה וכ' המש"ל בריש ה' נדרים דנ"מ אי אמר הרי את אסורה עלי כאימא דאי הוי עיקר הנדר בלא התפסה י"ל דאסורה דדל מהכא מ"ש כאימא בתחי' דבריו היא נאסרת וכמ"ש מהרלנ"ח אך אי עיקר הנדר בהתפסה ומאי דמהני בלא התפסה הוא מדין יד דגמרי' לדבוריה וכיון שהוא גמר דבורו מה לנו לגמור דבורו באופן אחר ע"ש והרואה בדברי הר"ן כאן יראה דאי אמר ככר זה אסור עלי כאימ' לא מהני כלל כיון דהתפיס בדבר האסור ולא אמרי' דל מהכא מ"ש כאימא וכ"נ מדברי הריטב"א ז"ל ע"ש גם מ"ש המש"ל מ"ל לגמור דבריו בע"א מדברי הרמב"ן שהביא הר"ן לקמן בנדר שהוציא בל' שבועה יראה אפי' דגורעין ומוסיפין בדבריו הוי יד מיהו יש לחלק:

ודע דמדברי התוספות בד"ה כל נראה דאי אמר ככר זו אסור' עלי כהקדש לא הוי התפסה ודוק' היכא דאמר על ככר אחר יהיה כזה הוא דהוי התפסה וכ"כ הריטב"א בהדיא אך מדברי הר"ן שפ' הילכך היכא שהתפיס ואמר ככר זו עלי כקרבן הוי עיקר הנדר ע"ש נראה דבכה"ג הוי התפסה:

הנה נתבאר שמדברי הר"ן והריטב"א ז"ל מבואר דהאומר הרי את אסורה עלי כאימא הוי נדר אף דמתפיס בדבר האסור דלא כמהרלנ"ח ז"ל וכ"נ ממאי דאמרינן בפ"ק דנזיר ד"ד דהאומר הריני נזיר כשמשון בר מנוח לא הוי נזיר עד שיאמר נמי כבעל דלילה או כמי שעקר דלתות עזה וכו' ומשמע מדברי רש"י והתוס' דלא הוי נזיר כלל (שוב אח"ז ראיתי להמח"א ה"נ סי' י"א שהוכיח כן) ועיין בדברי מרן בכ"מ בפ"א מה' נזירות במ"ש בדעת הרמב"ם ז"ל בזה וכ"מ מדברי גדולי האחרונים בתשובותיהם דלא הוי נזיר כלל וא"צ התרה ואי איתא לס' מהרלנ"ח כיון דנתכוון לנזירות דל מהכא מ"ש כשמשון ליהוי נזיר בתחילת דבורו שאמר הריני נזיר ומעתה לס' מהרלנ"ח הלזו באומר ה"נ כשמשון בעי התרה מן הדין ועיין להרב מטה יוסף חלק י"ד סימן י"ג בס"ד:

וחרמים כחרמים וכו' הרא"ש ז"ל פי' בחרמי ב"ה או חרמי כהנים אבל הר"ן ז"ל פי' באוסר עליו בחרם כדתנן הריני עליך כחרם וכו' וטפי הו"ל לאתויי מדתנן לקמן די"ח נדר בחרם וכו' דקדמה נשנית ואיכא למידק דא"כ הגמ' לקמן אמאי הוצרך לו' משום דשבועות ונדרים כתיבן גבי הדדי הול"ל משום דחרמים ונדר חדא היא תני להו וכיון דתני תרתי תני לכולהו וי"ל דחדא חשיב להו דב' אופני נדר הם חרם ונדר וכחדא חשיבי ול"ש למי' כיון דתני תרתי ובהכי ניחא דרש"י לקמן כ' בד"ה מ"ש וכו' ול"ק כל הני דנדרים ושבועות והשמיט חרמים ע"ש דרש"י מפ"ל כפי' הר"ן וכמו שנר' מדבריו בד"ה דמתסר וכו' ע"ש וכיון דב' אופני נדר הם כללם בדבור אחד במ"ש כל הני דנדרים ובמאי דפריך וליתני שבועות בתר נדרים צ"ל לפי' הר"ן ורש"י דמאי דחשיבי נדרים וחרמים כחדא אף דזה בלי נדר ובלי חרם ודמי לשביעה דאין נכללת בכלל נדרים משום דנדרים וחרמים איסור חפצא והיינו מאי דמשני הגמ' ובירושלמי פריך אמאי לא תני כנוי ערכין והקדשות ותמורה ומשני משום דליכא כנוי ולפ"ד הר"ן ז"ל צ"ל דפריך אמאי לא תני להו בס' קדשים ולאו אמתני' דנדרים דבקדשים לא קמיירי ולפ"ז גם מאי דפריך בתר הכי וליתני כנוי תרומה קושיא בפ"ע ואינה נמשכת אמאי דקאמר מתני' כמ"ד סתם חרמים לב"ה ברם כמ"ד סתם חרמים לכהנים וכו' ע"ש ודלא כה' קרבן העדה שם ע"ש ובמאי דקאמר בירוש' מתני' כמ"ד סתם חרמים לב"ה וכו' לפ"ד הר"ן ניחא שפיר דלמ"ד סתם חרמים לכהנים הוי דבר האסור ולא דבר הנדור ומתני' באוסר על נפשו כחרם כפי' הר"ן ועיין להר"ן לקמן אמתני' דהריני עליך בחרם דהביא כאן שכ' דבגליל איירי דאין מכירין חרמי הכהנים ע"ש:

ודע דמ"ש הר"ן בסמוך על פי' ר"י בר חסראי ז"ל ויש הוכחה לפי זה מירוש' נר' דהיינו מדמשני בירוש' אקושיא כנוי דהקדשות משום דליכא כינויי וא"א דבכל לשונות הנדרים

איירי איך אפשר דליכא אלא ע"כ בלשון משובש איירי והרמב"ם כ' ריש ה' נדרים דגם כנוי הקדשות כהקדשות ועיין למרן בכ"מ שם ולה' לח"מ עיין שם:

הק' התוס' בד"ה כל למ"ד ל' שבדו חכמים בנזיר יביא קרבן אדרבנן ואיכא למידק אמאי לק"ל בשבועות דתנן לה קודם ואי לא איירי בשבועות אלא לענין בל יחל גם בנזיר נימא כן ונר' דהתוספות סמכו עצמן אמ"ש בתר הכי אמאי דלא פריך הגמ' בנזיר הניחא אמאי דקאמר כי מתחיל תנא בעיקר קרבן מוכח דאפי' למ"ד בדו חכמים מייתי קרבן ולפ"ז לפמ"ש ר"י דכן דרך הגמ' לקצר מיתרצא קושייתם שפיר ומה שהוסיף ר"י לו' כיון דתיקנו חכמים וכו' תי' אחר הוא ולפ"ז ניחא מה שהקשה החק"ל בח"ב עמ"ש התוס' דבנזיר לכ"ע ל' נכרים דברייתא דב"ש וב"ה דמייתי הגמ' לקמן ד"י ומוקי לה דפליגי בהכי בתוספתא גבי נזיר מתניא ע"ש ועפי"ה ניחא דלהך אוקמתא דפליגי אי לשון נכרים או ל' חכמים אה"נ דלא מייתי קרבן ולא ק"ל להתוס' והוכרחו לו' כן אלא לפום הגמ' דנזיר והגמ' דנזיר ס"ל כהנך אוקמתי דלקמן דלכ"ע ל' נכרים ע"ש בפירש"י ז"ל ואדרבא לפי דברי התוס' הללו ניחא שפיר מאי דלא קאמר דגמ' לקמן בהנך אוקמתי' דר"ל ודאי תנאי דר"י מי נימא תנאי כאורחיה דגמ' ולפ"ד התוס' ניחא שפיר דלהנך אוקמתי נמי דר"ל לאו תנאי היא דההיא גבי נזירות מתניא ועמ"ש לקמן בס"ד ד"ג ע"א ועמ"ש התוס' דיש כח ביד חכמים וכו' ק' דה"ד בשוא"ת אבל בקום ועשה לא ואפ' במקום דיש פנים וטעם יש כח בידם ועיין ביבמות ד"צ ולמרן בכ"מ בפ"ג מה' נדרים דין ט' וכ"כ התוס' בנזיר דמ"ג ע"ב ועיין להתוס' בכתובות די"א ע"א ע"ש ועי"ל במ"ש הרדב"ז בלשונו הרמב"ם סי' פ"ח דבנדרי' דקילי דאיתנהו בשאלה יש כח ביד חכמים אפי' בקום עשה ע"ש וה"נ בנזיר דכוותה:

מודרני ממך וכו' שאני אוכל לך כ' התו' יש גורסין שאיני וק' הא אין נדרים חלין ע"ד שאין בו ממש וכו' ע"ש ותמהני מאי ק"ל דהא דנדרים אין חוין ע"ד שאין בו ממש ושבועות חלין ה"ט משום דשבועות איסור גברא וגופו יש בו ממש ונדרים איסור חפצא דהיא השינה ואין בה ממש וכמ"ש הר"ן לקמן די"ג ע"ב והתוס' בשבועות דכ"ה והמאירי לקמן בסוגיין וכ"כ הטור סי' רל"ט וא"כ הכא אי גרסי' שאיני ניחא דגופו יש בו ממש ואי ס"ל דנדר שהוציאו בל' שבועה אינו כלום הו"ל לאקשויי מכח זה ולאו משום לתא דאין בו ממש ואי ס"ל כפי' הרמב"ן שהביאו הר"ן לקמן דיד הוי ופי' כמו שאני א"כ ל"ק כלל קו' דהא גירסא דשאני ניחא להו שפיר וכן י"ל עמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות ד"כ ע"א בד"ה שלא וע"ש בדכ"ה ע"א בד"ה מ"ה וראיתי להריטב"א בר"פ אלו מותרין שכ' בס"ד דקרא דהשבע שבועה מוקמי' לה בספרי דחלה ע"ד שאין בו ממש ע"ש ובספרי

שבידינו בקשתיה ולא מצאתיה ומ"מ ע"כ דטעמ' דקרא הוא מה"ט דגופו יש בו ממש וכ"כ הריטב"א גופיה לקמן די"ו אמתני' דחומר מה"ט הוא ע"ש וסבור הייתי לו' דכוונת התוס' היא לאקשויי אגי' דשאיני דהא נדר שהוציאו בל' שבועה אינו כלום ולאוכוחי דאינו כלום מייתו ראיה ממתני' דקתני נדרים אין חלין ע"ד שאב"מ משמע בכל מיני נדרים וא"א הא איכא נדר שהוציאו בל' שבועה אינו כלום ועמ"ש לקמן בע"ה בהפוך הדף בענין נדר שהוציאו בל' שבועה בזה ע"ש ובמ"ש ר"י דהמאכל יש בו ממש כן נר' ממאי דתניא לקמן דף פ"א ע"ב קונם שלא אתן תבן לפני בקרך דחל הנדר דה"ט משום דהמאכל יש בו ממש וזהו כוונת התוס' בכתובות דנ"ט בד"ה קונם ותמהני עמ"ש התוס' לקמן די"ג ע"ב בד"ה ידי לעושיהן וכו' דיש מעשה ידים שאין ב"מ כגון שלא אתן תבן לפני בקרך ע"ש דהם הפך הבריי' ערוכה שהבאתי דשלא אתן את תבן וכו' חל הנדר שו"ר להתוס' ביבמות רפ"א ע"א שכ' דכה"ג הוי דבר. שאב"מ ותנא דברייתא דשלא אתן תבן לא דק בלישניה ועיין במתני' דשבועות דכ"ה ע"א ובפירש"י שם:

ודע דלפי המתבאר מדברי התוס' כאן דאי גרסי' שאני הוי דבר שיש בו ממש ע"כ לקמן דט"ו במתני' שאני ישן וכו' גרסי' שאיני ע"ש בגמ' והא דלא אוקמה הגמ' הכי תני שאני משום דא"כ פשיטא ע"ש בהר"ן בגמ' וכן במתני' דלקמן די"ג קונם פי מדבר הא דלא קאמר הגמרא שם תני שאני משום דא"כ פשיטא ולמאי דמשני באומר יאסר פי וכו' המ"ל ס' נדרי' להחמי' ע"ש בהר"ן ז"ל:

דף ב:

גמ' נדרים דמתסר חפצא וכו' כ' התו' וא"ת מאי נ"מ וכו' ע"ש ותמהני הא נ"מ טובא לענין דחלין ע"ד מצוה דמה"ט הוא וכמש"ל ושבועות דאסור גברא אין חלין ע"ד מצוה וחלין ע"ד שאב"מ ומה שתי' דנ"מ לנדר בלי שבועה לא יתכן למאי דגרסי' שאיני במתני' ע"ש בתוס' ועמ"ש שם:

והנה בנדר שהוציאו בל' שבועה ושבועה בל' נדר דעת הר"ן דלאו כלום הוא ומאי דאמרינן בפ"ג דשבועות אכילה מב' עלי שבועה והרי עלי שלא אוכל בשר ביום וכו' לא דייקי בלישנייהו אבל. דעת הרמב"ן ז"ל דיד מיהא הוי בין בנדר בל' שבועה בין בשבועה בל' נדר וק"ל לדעת הרמב"ן ז"ל מאי פריך לקמן דט"ו ע"א אילימא כדקתני שאני ישן מי הוי נדרא והתנן חומר וכו' והוצרך רבינא לשנויי בל יחל מדרבנן הא נדר בל' שבועה מהני וכיון דקאמר שאני ישן דאוסר גופו הוי דבר שיש בו ממש דמה"ט שבועות חלין ע"ד שאב"מ משום דאיסור גברא הוא וכדכתי' לעיל וצ"ל כיון דלא הוי אלא יד ופי' יד הוא דמתרצי' דיבוריה כאלו אמר קונם שינה עלי אע"פ דהוא אמר בל' שבועה לא הוי

מעיקר הנדר אלא למערכה מדין ידות הוא דאיכא ובזה אני אפרש כוונת התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה משא"כ וכו' שכ' בתי' הר"א בשם ר"י ובפרק ב' דנדרים מסיק דבינא וכו' דהוא שפת יתר וכבר עמד מהרש"א ז"ל שם ע"ד וכ' משום דלפי' קמא הא דשבועות חלין ע"ד שאב"מ משום חומר דשבועות הוא דמהני בכל גוונא בין בהוציאו בל' נדר בין בהוציאו בל' שבועה ואיירו אפי' באזרוק וכו' אבל לתי' הר"א בשם ר"י ליכא חומר דשניהם שוין ולא אייריי אלא בשינה וכו' וע"ז הביאו ראיה דע"כ לאו משום חומר דהא גם בנדרים אסורין מדרבנן וע"כ מדינא הוא ע"ש וכבר כתבתי במתניתין דמדברי כל הראשונים נר' דטעמא משום דאיסור גברא הוא ע"ש גם דנר' פשוט דגם לדברי הר"א בשם ר"י קונם בל' שבועה אינו חל כלל אבל שבועה בל' נדר אמרי' דהוי אגופו אף כי הוציא בל' נדר וכן מדוקדק בדבריהם וכ"כ התוס' לקמן גבי הא דאמר ישיבת סוכה עלי וכו' וכ"כ הרא"ש בפסקיו שם ועיין למרן בב"י בסי' רל"ט מ"ש בדעת הרא"ש ע"ש וא"כ גם לדברי הר"א בשם ר"י איכא חומר בשבועה מנדר גם נעלם ממנו גמ' ערוכה לקמן די"ח ע"א ע"ש מיהו זה י"ל:

אך בעיקר כוונתם נ"ל לפרש משום דלפי' קמא בהכרח הוא דנדר שהוציאו בל' שבועה לאו כלום הוא אפי' ברבר הרשות אבל לפי' הר"א בשם ר"י לכאור' ק' מי הכריחו לו' דנדר בל' שבועה לאו כלום הוא נימא דהוי נדר ומתניתין דנדרים חלין ע"ד מצוה משא"כ בשבועות באיסור חפצא אייריי דבנדר חל ובשבועה אגופו היא ואין חלין עד"מ ולזה כ' דבפ"ב דנדרים הוכרח רבינא לו' בי' מדרבנן וא"א דנדר בל' שבועה חל מי הכריחו לזה הא איכא לאוקמה באומר שאיני ישן ולא ס"ל להתוס' הא מילתא שכ' הרמב"ן ז"ל דמדין ידות היא והתוס' נקטו המסקנא דהיא אוקמתא דרבינא וה"ה דהוי"מ לאוכוחי מעיקר קושי' הגמ':

והמאירי כ' דנדר בל' שבועה ושבועה בל' נדר מדרבנן הוא דהוו ע"ש ולפ"ד אפשר מאי דאמרי' כגמ' לקמן ב' מדרבנן אין הפי' דמדרבנן חלין הנדרים ע"ד שאב"מ אלא כלפי מאי דפריך אילימא כדקתני מי חייל הא הוי דבר שאב"מ דהכוונה היא כיון דנדר בל' שבועה לאו כלום הוא ע"כ דמתרצי' דיבוריה קונם שינה עלי והוי דבר שאב"מ ולזה משני דמדרבנן חייל בל' שבועה וכיון דאמר שאיני הוי דבר שיש בו ממש דגופו יש בו ממש דמה"ט שבועות חלין ע"ד שאב"מ כדכתי' לעיל:

ובזה ניחא מה שהק' הר"ן ז"ל לקמן דף י"ג ע"ב דאמאי לא משני הש"ס דאפי' אי קאי קונם אדבור הנדרים חלין מדרבנן ע"ש דעפי"ה בדבר שאב"מ לא חלין אפי' מדרבנן ומאי דמדרבנן הוא בנדר בל' שבועה דיש בו ממש דחל אגופו ודמי לשבועו' וכדכתי'

וכמ"ש התוס' בשבועות בקושי' דמאי דאמרי' שבועות איסור גברא היינו דהוי נמי בכה"ג אבל נדרים וחרמים ליתנהו אלא איסור חפצא איכא למידק דתק"ל ההיא דאיזהו איסור האמור האומר קונם שלא אוכל הרי דנדרי' חלין באיסור גברא ועכ"ל דלא דק הגמ' בלישניה א"כ גם בההיא דיאסרו כל פירות שבעולם עלי בשבועה נימא הכי דלא דק בלישניה ומאי ק"ל להתוס' וי"ל ודוק. ומתשו' המיוחסות סי' ע"ה והרשב"ץ ח"א סי' צ"ג והובא בב"י סי' ר"ו נר' דנדר בל' שבועה מדרבנן הוא כדעת המאירי ובנדון שלהם אתו עלה מתרי טעמי דנב"ש ואין בו ממש ואתרוייהו כ' דצריך שאלה מדרבנן וכן תפס בפשי' בדעתם המבי"ט ח"א סי' צ"ח ועיין לה' כהונת עולם סס"י רל"ט שכ' שגם דעת התוס' בפ"ג כן דנב"ש מדרבנן אסור ולפ"ז י"ל מ"ש התוס' הא דרבינא לחדותי האי מילתא וע"ש בד"ה חומר וכו' בס"ד:

דף ג.

אלא למ"ד ל' שבדו חכמים מא"ל פירש"י ז"ל הא תרוייהו מדרשא אתיין ופי' פירכת הגמ' דפריך אעיקר שנוייא דואבע"א דלמ"ד ל' שבדו חכמים לא מיתוקם אבל קושיית וליפתח הדין ברישא לפירש"י דפי' בד"ה וליפתח איידי דחביבא ליה וכו' ל"ק למ"ד ל' שבדו חכמים דהא תרוייהו כי הדדי נינהו אבל הר"ן פי' דקושיית הגמ' דפריך הניחא הכוונה דהו"ל למפתח בידות כיון דאתיין מדרשא אבל כנויי אף דהם מדאורייי למ"ד ל' שבדו חכמים מ"מ לאו דאוריית' ופירושו מתיישב יותר בהסוגיא ורש"י בריש נזיר נר' דמפרש כפי' הר"ן ז"ל ופירושו מוכרח לפי מה שהוכיח שם מבריית' דלקמן דע"כ כנויי לאו מדרשא מדלא קתני להו בסיפא ע"ש ודברי התוס' כאן מגומגמים קצת דמדכ' כנוי לא עדיפי מידות משמע כי הדדי נינהו והיינו כפירש"י ומסיום דבריהם נר' כפי' הר"ן ז"ל:

כתב המאירי דהטעם דבנזירות כ"ע ל' נכרים כמ"ש התוס' לעיל משום דבנזירות א"צ לשום כתיבה אלא די במחיקה כמו נזיק דכי מחקת לרגל הקוף יהיה נזיר וכן כולהו ע"ש ועפי"ד אתנח לן פירש"י בריש נזיר שכ' כנויי אית דאמרי ל' שבדו חכמים ואית דאמרי משום דכי מחקת וכו' ע"ש נר' מדבריו דטעם ל' נכרים משום דכי מחקת וכו' ותימה דבקונם וקונח מא"ל הא צריך לכתיבה ואי מחיקה שכ' לאו דוקא מאי אתא לאשמועי' ועפי"ה ניחא דה"פ בנזירות אית דאמרי דהוי נמי ל' שבדו חכמים לר"ל ואית דאמרי דבנזירות כ"ע מודו דל' נכרים משום דכי מחקת ולשון אית דאמרי שכ' לאו היינו ר"י ור"ל אלא מפרשים אחרים שקדמו לו ומה שהביא רש"י שם בהפוך הדף מאי דפריך הגמרא כאן הניחא הוא לאית דאמרי קמא וה' קרבן העדה שם הק' אפירש"י מאי דתני

ר"ח שם בירושלמי נזיח ה"ז נזיר והא הכא לא די במחיקה ע"ש וא"ל דר"ח ס"ל כר"י דלשון נכרים גם גבי נדרים דצריך לכתיבה ור"י שם בירוש' י"ל הלשון ולהסכימו עם ר"י דגמרין ופריך ליה מר"ח שפיר ופי' הקרבן העדה שם אינו מוכרח ועיין בגמ' לקמן ד"י דאר"ל ע"כ תנאי היא:

חסורי מחסרא וכו' מבואר מסוגיין דלמ"ד ל' נכרים א"צ לשבש רישא דמתני' וליתני כל ידות נדרים כנדרים ברישא וי"ל על הר"מ ז"ל בפירוש המשנה דכ' ושיעור משנה זו כל ידות נדרים וכו' כל כנויי נדרים וכו' ובסיפא דמתני' גבי קונם קונח כ' דל' נכרים הם ע"ש:

הניחא למ"ד דברה תורה בל' ב"א המש"ל בפ"ז מה' דעות תמה מכאן עמ"ש בפ' השואל דמ"ד דברה תורה בל' ב"א דוקא היכא דמוכחי קראי דלא אתי להאי דרשא אבל היכא דלא מוכח לכ"ע דרשי' דהכא מאי מוכחי קראי איכא ומאי קאמר הניחא וכו' ע"ש ונעלם ממנו שכבר הק' כן התוס' בעצמן במנחות די"ז ע"ב גם מה שהק' ותי' מהא דפ' אלו הגולין הכל כתוב הוא בתוס' שם ועיין להתוס' בסוטה דף ולעיקר הקו' מכאן נראה ליישב במ"ש הר"ן ז"ל בסוגיין דכי דרשי' מלנדור נדר לידות דנדרים הוי מלתא דאתיא מהיקיש' טרח וכתב לה קרא ע"ש וא"כ בכאן הוי כמוכחי קראי דלא דרשי' הכי דלעולם יותר ניחא לומר כן דמה"ט אמרי' היכא דאיכא למדרש דרשי' ולא אמרי' טרח וכתב וכו' ועפ"ז ניחא מה שהק' הרא"ש ז"ל בפי' לקמן ברפ"ב למ"ד דברה תורה כלשון ב"א מנ"ל עד שידור בדבר הנדור ע"ש די"ל התם לא מוכחי קראי לכ"ע דרשי' לדבר הנדור:

דף ג:

הניחא למ"ד אין נזירות חל ע"נ מה שפירש"י דפלוגתא דר"י ור"ל היא בנזיר תמוה דלפי מאי דמסיק שם דלענין חלות כ"ע חלה אין עניינה לכאן אלא דפלוגתא היא דר"ה ושמואל לקמן די"ז וכמ"ש הר"ן ז"ל ואע"ג דאפי' לר"ה אצט' קראי לב' נזירות בב"א וכדתניא שם מ"מ האי תנא ס"ל דלהא ל"צ קרא וכ"כ הר"ן ז"ל וגם שמואל נר' דס"ל כן דלא"ה ל"צ קרא דאל"ה מנ"ל דנזירות חע"נ בזה אח"ז נימא דקרא אתא לבת אחת ונ"ל שזה כוונת התוס' בפ"ק דנזיר דף ה' ע"ב בד"ה מלמד שכ' דלאומר הריני נזיר ונזיר ל"צ קרא ע"ש והם הפך גמ' דלקמן דאפי' לבב"א צריך קרא ועכ"ל דאליבא דשמואל קאי וכדכתי' והתוס' כאן קבעו דבריהם הניחא למ"ד נזירות על נזירות כנר' דגרסי' הכי בגמ' כי קאמר למ"ד לא דברה דאצט' קרא לנזירות חע"נ ופריך הניחא והוא תימא דאפי' למ"ד אין נזירות אצט' קרא לבב"א ומאי פריך הניחא ע"כ נר' דט"ס נפל בקביעו' דבריהם וכצ"ל הניחא למ"ד אין נזירות וכו':

בל יחל דנדרים מ"ל כגון דאמר ככר זו אוכל ולא אכילה תמיהא מילתא טובא דזה שאוכל לשון שבועה ולא לשון נדר ונדר בל' שבועה דעת רוב הרא' דלאו כלום הוא וכמבואר לעיל בדברי הר"ן והראשונים ז"ל ע"ש והול"ל מ"ל כגון דאמר קונם ככר זו עלי ואכלה ובדוחק י"ל דאיירי בדבר מצוה כגון ככר זו של מנחות או תרומה דמצוה לאוכלו ונדר לאוכלו לזרוזי נפשיה דבכה"ג חל אפי' נדר כלשון שבועה וכמ"ש הרא"ש ז"ל בפסקיו בפרקין ע"ש:

כגון דאמר לא אפטר מן העולם וכו' איכא למידק בכה"ג ודאי אינו לוקה דהוי לאו שאין בו מעש' וא"כ אמאי אצט' ללמדו בהיקישא נייתי במ"מ דכה"ג פריך הש"ס לקמן גבי הפרה והר"ן ז"ל שם כ' דהא דלא פריך ברישׁ' בידות משום דאין עונשין מ"ה ע"ש ולאוקמת' זו דרבא תק"ל בבל תאחר למ"ל הקשה כיון דאינו לוקה וצ"ל דאתיא כמ"ד לאו שאין בו מעש' לוקין עליו דפלוגת' דתנאי היא בפ' הלוקין והריטב"א והמאירי לעיל גבי ידות תי' לקו' הר"ן ז"ל דנדרים לא אתי מנזיר במ"מ דאיכא כמה דברים דאיתנהו בנזירות וליתנהו בנדרים ודוקא נזירות הוא דיליף מנדרים ע"ש ואכתי קשה בבל יחל ובל תאחר וצ"ל כדברי הר"ן ז"ל:

והנה מבואר בשמעתין דמקשינן נזירות ונדרים להדדי בכל דבר וכ"ע מודו בהאי הקיש' וק"ל מדאמרי' בנזיר דכ"ט דלר"י דאמר ניחא דבנזירות אדם מדיר בנזיר ולא בנדרים והשתא אמאי לא מקשי' נדרים לנזירות גם להא מילתא ולהסוברים כשם שאין דנין ק"ו מהלכה כך אין דנין בהיקישא מהלכה ניחא ועיין בבעלי הכללים בזה ועיין במכות די"א ע"א דנראה דפלוגתא דתנאי היא ונר' דלר"י דאמר הלכה ניחא די"ל דכך נאמר' הלכה בנזיר מדיר בנו ולא בנדרים ועיין להתוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א ע"ש ועיין למהרימ"ט ח"א סי' כ' דפשיט"ל דבנדרים אין היתר מצט' לאיסור ע"ש וי"ל אמאי לא ילפי' בהיקיש' מנזיר מ"ש מג"ש דנרא' מדברי התוס' בערכין דט"ו ע"א דילפי' מב' כתובים בג"ש ע"ש וה"ה בהיקישא דמ"ש ועיין לה' הלכות יו"ט דקפ"ז ע"א ע"ש ועיין בירושלמי ריש מכילתין:

דף ד.

אלא לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן מאי א"ל וכו' סמיך אקושיית ועוד חומרא היא דברייתא בלא"ה לא אתיא ככ"ע דמוקמי' לה לעיל כמ"ד דברה תורה בלשון ב"א ובהכי ניחא דכי משני דחידוש הוא כיון דאם גלח על א' משלשתן יצא לא פריך הניחא לרבנן אלא לר"א דאמר אחר מעשה כולן בנזיר דמ"ו ע"ש מאי א"ל אבל ק"ל אמאי לא מוקי לה כר"ש דאמר עד שיזיר מכולן והחידוש הוא דכי אמר הריני נזיר מחרצן מותר אפילו

בחרצן לאפוקי נדרים ושבועות וכיוצא במה שהוציא מפיו מיהא אסור והוי חדוש לקולא וראיתי להמאירי בנזיר ד"ד שכ' דלרבנן אם אמר הריני נזיר מן הגרוגרות אסור מיהא בגרוגרות מדין נדר ע"ש וכ"כ גם ברפ"ב שם ופי' מ"ש בגמ' שם מתני' דלא כר"ן קאי אב"ש דלתנא דמתני' לב"ש נזיר ואינו נדור אבל לב"ה גם תנא דמתני' ס"ל נדור ע"ש וזה דעת הר"מ בפ"א מה' נזירות דין יו"ד וניחא השתא דלא כמרן הכ"מ שם ע"ש ואפשר דמכאן יצא לו להר"מ כן דסתמא דגמרא כאן ע"כ דס"ל דאסור מדין נדר ועיין למהרימ"ט ח"א סי' ך' ומה שהוכיח שם ממתני' דנזיר די"א ע"א מזגו לו וכו' ע"ש י"ל דשאני הכא דאמר מן הגרוגרות ול"ד למי שאמר הריני נזיר סתם ומינה לר"ש דאמר עד שיזיר מכולן אם אמר הריני נזיר מחרצן אסור מיהא בחרצן מדין נדר ונר' פשוט דמה שאסור מדין נדר לדעת המאירי אינו אלא מדרבנן דהא כי אמר הריני נזיר איסור גברא הוא כמו שבועות כמו שמבואר בריש מכילתין וכמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' שם ע"ש ובנדר שהוציאו בל' שבועה דעת המאירי ז"ל בריש מכילתין דמדרבנן הוא דאסור וא"כ מדאורייתא כי אמר הריני נזיר מן הגרוגרות לרבנן ומחרצן לר"ש מותר בגרוגרות וחרצן וצ"ע. ובעיקר מאי דמבואר בשמעתין דכי החדוש חומרא לא מהני ללמוד קולא עיין במ"ש בחי' בחולין דצ"ז ע"ב עש"ב:

דף ד:

והאיכא חטאת יולדת וכו' איכא למידק חטאת יולדת גופה מנ"ל ואי משום דלא נפקא מכלל שאר חטאות הרי חטאת נזיר דנפקא מכלל שאר חטאות משום דאין מתפיסו בנדר ולאו לכפרה וה"ה חטאת יולדת ונר' שלזה כוונו התוס' אלא שנפל ט"ס בדבריהם ובמקום יחיד צ"ל נזיר ונראה דהיא גופה ק"ל להגמרא לקושטא דמילתא חטאת יולדת מנ"ל דיש בה ב"ת דאין ס' דלקושטא לית בה ב"ת ואי ילפינן מנזיר הא בנזיר איכא חידוש דחומרא לרבנן דאפילו לא נזר אלא מחד מנהון הוי נזיר אך אכתי איכא למי' דילפי' ליולדת מנזיר וחלב ושלמים ועיין בהר"ן ז"ל:

ודע דמבואר בשמעתין דיולדת ונזיר כי מייתו קרבן לאו לכפרה מייתו ועמ"ש הרשב"א ז"ל למ"ד נזיר חוטא ולר"ש דאמר יולדת חוטאת וכו' ע"ש ועיין בגמ' בפ"ב דכריתות דכ"ו ע"א ולה' באר שבע שם מ"ש ולמהרימ"ט ח"א סי' נ"ג:

למ"ל היקישא תיתי במ"מ וכו' כ' הרא"ש ז"ל בפי' ל"ד במ"מ דהא בנזירות איכא עינוי נפש וכ"נ שכן מפ' התוס' אלא שנפל ט"ס בדבריהם ועפי"ז ל"ק מה שהק' הר"ן וכל הראשונים ז"ל אמאי לא ק"ל להגמ' בידות ובב"י ובל תאחר למ"ל היקיש' תיתי במ"מ די"ל דמ"ל היקישא מ"ל מ"מ ולא קשיא ליה להגמ' גבי הפרה אלא למ"ד לימוד כלל

הא היא גופה ענוי נפש ועפי"ז ניחא מה שהק' ה' שמחת יו"ט סימן ל"ב ע"ד המרדכי שכ' דה"ט דסתם נדר לעולם משמע וסתם נזירות ל"י משום דנדרים איסור חפצא אבל נזירות איסור גברא הוא ודמי לאדם המחייב עצמו דיכול לפטור עצמו בפרט אחד ועיין למהריט"ץ סי' ק"פ ולהרב מגדל עז בפ"ד מהלכות שבועות דין יו"ד ע"ש והק' ע"ז דא"כ בשבועות דאיסור גברא הוא סתמא לאו לעולם וא"כ מאי משני הגמרא דאצט' להיקישא משום דנזירות ל"ל קיצותא נילף משבועות דאית ליה קיצותא ומפר ע"ש ועפי"ה י"ל דס"ל להמרדכי כפי' הרא"ש ז"ל דמ"ל היקיש' מ"ל מ"מ וקושיית הגמ' היא דס"ד דנזירות אית בה ע"נ וא"כ א"צ לשום למוד ומשני נזירות כיון דהוי ל"י לא הוי ע"י אי פריש ל"י בארבעה מינים דאסור בהם הנזיר ואי אמרת נילף משבועה דבאית ביה קיצותא הוי ע"נ לא הוי אלא לימוד ומ"ל היקישא מ"ל מ"מ מיהו מגמרא לעיל דקאמר אבע"א מאי חדושא משום דלא מתפיסו בנדר ושאני חטאת חלב לכפרה נר' דמאי דהוצרך לומ' טעמא דלא מתפיסו בנדר כי היכי דלא נילף מעולה ושלמים דאל"ה לא הוה אצט' לה"ט אלא די בטעמא דכפרה וא"כ שמעי' דאי לאו האי טעמא הוה ק"ל למ"ל היקיש' נייתי במ"מ מעולה ושלמים ומזה י"ל ע"ד התוס' כאן ע"ש:

והנה הר"ן ז"ל בהפוך הדף כ' דהומ"ל מבינייא מעולה ושלמים אלא משום דעל מה הצד פרכי' פירכא כ"ד נראה דהוצרך לו' פירכא כ"ד משום דאל"ה אמאי הוצרך הגמ' בואבע"א לטעמ' דאין מתפיסו בנדר וכמו כן מאי פריך גבי הפרה הא תקשה עדיפא ליה משום דל"ל פירכא ולכן כ' משום פירכא כ"ד וי"מ ע"ד הר"ן ז"ל דבחי' בחולין דקט"ז ע"ב דבמ"מ חדא מחדא נמי פרכי' כ"ד וא"כ מאי פריך הגמ' גבי הפרה נימא משום דפרכי' כ"ד וכמ"ש גבי מבינייא וכ"כ י"ל מגמ' בואבע"א וכאמור ונראה דהכא דקאמר במה מצינו ל"ד אלא דק"ו הוא דהא איכא חומר בנדרי' דחלין ע"ד מצוה משא"כ בנזירות דוקא על שבועה הוא דחלה לדעת רש"י ז"ל בנזיר דף ד' ע"א ע"ש ולעיל נמי גבי בל תאחר איכא חומרא בנזירות דליתא בנדרים כמ"ש הרא' הבאתי דבריהם לעיל ד"ג בד"ה כגון ע"ש ובהכי ניחא גם מה שהק' המש"ל ע"ד הר"ן ז"ל בשמעתין דבמ"מ אין עונשין מן הדין מגמ' דזבחים בפ' השוחט דקאמר לא ליכתוב בזריקה ותיתי מהנך די"ל במ"מ עונשין והר"ן כאן איירי בק"ו והא דאמרי' בכ"ד אק"ו אין עמ"ה ולא ילפי' במ"מ משום דבמ"מ מהני אפי' פירכ' כ"ד וכאמו':

ובעיקר דברי המרדכי נר' להר"ר מגמ' דשבועות דכ"ה ע"א דפריך שלא אישן ג"י והאר"י מלקין אותו ומשני התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג' מוכח דהיכא דלא אמר ג' דהיינו סתמא הוי יום אחד הרי דשבועה סתמא לאו לעולם כמו נדר וע"כ דה"ט משום דזה

איסור חפצא וזה איסור גברא מיהו הא ליתא דכבר כ' הריטב"א ז"ל שם בחי' דדוקא התם דדבר שאי אפשר שלא לישן ע"ש אבל ק' ע"ד מגמ' דלקמן דף ט"ו ע"א דפריך מי שבקי' ליה עד דעבד איסורא ב' וכו' ומאי קושיא ש"ה דנדר שא"א הוא ובכ"ג הוי סתמא יום א' וכן שמעתי מק' זה ימים ונר' ליישב דדוק' גבי שבועה הוא דאמרי' כיון דא"א סתמא לאו לעולם משום איסורא דשבועת שוא ולכך כי היכי דלא תהוי ש"ש בודאי כוונתו לאו לעולם היא אבל גבי נדר לית ביה משום שוא וס"ל כהסוברים נדרי שוא מותרין והגמר' לקמן הכי פריך דמתני' קתני עובר בבל יחל והא ליכא ב"י בכה"ג דהא נדרי שוא היא ומותר לישן תכף ומיד וא"צ להמתין עד דעבר בב"י ודכוות' בשבועות מלקינן ליה דהוי ש"ש וה"נ נדרי שוא ושרו וליכא בל יחל וכ"פ הר"ן והרשב"א ז"ל שם ע"ש ועיין להתוס' בשבועות דכ"ט ע"א ובדברי הראשונים ז"ל שם ע"ש:

ובמ"ש הר"ן דטפי עדיף לאקושי נדרי להדדי איכא למידק א"כ אמאי אצט' בבתרא דק"ב ג"ש דיש שאלה בהקדש נילף בהיקישא מהדדי וי"ל דאצט' ג"ש דאפי' אחר שנשחט מהניא שאלה ע"ש בפירשב"ם ועיין להתוס' בכריתות סוף די"ג ע"ש:

תני וכבר אמר פירש"י דשלא אוכל לחודיה לא מהני ולפ"ד הומ"ל בד"א כמו ברישא אלא משום דכן ל' הנדר דמזכיר הקונם קודם שאני אוכל מיהו ק' מאי פריך היינו רישא נימא דסיפא אשמועי' דשלא אוכל לא מהני ולכך שני מלישנא דרישא והר"ן והרא"ש כ' דשלא אוכל פשיטא דמהני ומאי דתני וכבר ר"ל אפי' כבר אמר וכו' וכ' דברייתא אחרת היא ולאו היינו רישא ממש והכריח זה הר"ן ממאי דלא קאמר והא קתני סיפא והתוס' גרסי והא קתני סיפא וכ' דל"ד אלא ברייתא אחרת היא וי"ל מהיכא משמע להו דברייתא אחרת היא ואי משום דפריך היינו רישא י"ל דה"פ אא"ב מילי מילי וכו' הוי סיפא לגלויי רישא דלא תימה בד"א ברישא ואף על גב דתני אסיר אסור לא רצה התנא לסמוך ע"ז וכצ"ל בדברי הר"ן ז"ל וכ"כ התוס' בדבו' שאחריו ע"ש ונר' דהכריחם מהמק' שהק' בתחילה מרישא דמשמע ליה מילי מילי קתני תק"ל סיפא למ"ל ואי סמיך אסיפא הו"ל לאתויי סיפא דהיא עיקר ולכן הוכרחו לומר דברייתא אחרת ומעתה מ"ש בדבור שאחריו תני סיפא לגלויי רישא ל"ד ולשון מושאל הוא:

ובמאי דפי' התוס' במאי דאמרי' תני וכבר דר"ל דהו"א דכי אמר שאני אוכל לבד מהני אבל בהצטרף עמה מודרני לא מהני קמ"ל איכא למידק דא"כ מאי פריך אסור אסור למ"ל נימא דתרתי קאמר תנא דברייתא בתרייתא דשאני אוכל לך לבד מהני והדר קאמ' גם בהצטרף עמה מודרני מהני וצ"ל דמאי דפריך אסור אסור למ"ל קאי אברייתא קמייתא ועמ"ש לעיל בר"פ משם מהרלנ"ח:

דף ה.

הא מדתני סיפא הריני עליך ואת
עלי וכו' הרא"ש ז"ל בפי' בהך מתני' לקמן דע"ז כ' דהא דקתני שניהם אסורים מילתא דפשי' ולא אצט' אלא אגב סיפא ע"ש ולא הוה צריך לדחוק בכך דפשי' י"ל דאצט' לאשמועי' דדוקא באמר הריני עליך וא"ת הא סתמא לא ולגלויי אירשא דבסתמא אייר וכמבואר בשמעתין:

אבל אמר מודרני ממך וכו' לא משתעינא בהדך וכו' הרא"ש ז"ל בפי' לעיל כ' דשאני אוכל לך לבד אסור אבל בפסקיו כ' דשאני אוכל לך לא מהני ע"ש דס"ל דבתחילת הסוגיא הוה ס"ד דידים שא"מ הויין ידים אלא דבמודרני לא הוי יד כלל וא"כ בשאני אוכל לך מהני דס"ל דהוי יד אלא שאין מוכח אבל במסקנא דמסקי' דידים שא"מ לא הויין ידים בשאני אוכל לך לא מהני וכ"כ ה' כהונת עולם סי' ר"ו אלא שהק' דמלשון הרא"ש בפסקיו שכ' בשאני אוכל לך לא הוי יד משמע דלא הוי יד כלל ואפי' יד שאין מוכח לא הוי יד וע"כ דחזר בו בפסקיו ממ"ש בפי' אלא שדבריו בפסקיו תמוהי' דתק"ל ברייתא דקתני שאני אוכל לך אסור במאי מוקי לה דהא ליכא שום משמעות אחר בשאני אוכל לך ואין לו' דמוקי לה במסרבין וכדמשמע מדבריו בפי' לקמן דהא ליתא דכי לא הוי יד כלל ואפי' שאין מוכח לא מהני מסרבין דאל"כ מאי פריך הגמ' לעיל לשמואל מברייתא נוקמה במסרבין וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לעיל שם ע"ש ע"כ נ"ל דהני ברייתי' דתני שאני אוכל לך אסור איירי דאמר בקונם דהא לא איירי בידות וכמ"ש הר"ן ז"ל לעיל:

מיהו אכתי ק' דהמק' דפריך לשמואל מבריי' וס"ל דמתניתין מילי מילי קתני ע"כ דס"ל דשאני אוכל לך הוי יד דמתני' ליכא לאוקמי בקונם דהא בידות איירי וא"כ מנ"ל להרא"ש ז"ל דבמסקנא לא הוי יד כלל אפי' שאני מוכח ונ"ל די"ל דגם המק' ס"ל דמתני' חדא קתני ואף דמודרני ממך לבד מהני לס' המק' מ"מ איתא לאשמועי' תנא דמתני' דגם בהצטרף עמה שאני אוכל לך אסור דהו"א דכיון דשאני אוכל לך לבד לא הוי יד כלל אפי' שאין מוכח אזוקי מזיק למ"ש מודרני וכיוצא לזה כ' התוספות לעיל בד"ה אי הכי ע"ש ומ"מ שמעי' מינה דמודרני ממך לבד מהני ופריך שפיר לשמואל ויותר נר' דמ"ש הרא"ש ז"ל בפס' לא הוי יד היינו משום שאין מוכח ולאו משום דלא א יד כלל וכ"מ בפסקי הרא"ש ז"ל ע"ש:

ודע דלפום מסקנא דשמעתין למאי דקי"ל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אידחי ליה מילתא דר"י בר חנינא דאמר מודרני ממך הוא אסור וחבירו מותר אך במאי דאמר מודרני לך שניהם אסורים לא אידחי והרמב"ם השמיט ד"ז דמודרני לך ועיין להלח"ם ואפשר

דלא גריס במילתיה דריב"ח מודרני לך כלל אלא מודרני ממך הוא אסור וחבירו מותר וכ"נ מפירש"י ז"ל וכ"כ המאירי דיש גורסין כן ע"ש וקמ"ל ריב"ח דמודרני ממך אף דהוי יד שאין מוכיח הוי ידים ולא שמעי' לה מהרי את עלי חרם דההוא הוי יד מוכיח ועיין בתוס' בד"ה אלא אי אתמר וכו' ע"ש ומדברי הר"ן ז"ל לקמן בהפוך הדף בד"ה וקי"ל וכו' נר' דגם הא מילתא דמודרני לך תליא בפלוגתא דידים שא"מ אי הויין ידים או לא ע"ש:

דף ה:

אין שמואל מוקי למתני' וכו' כ' הר"ן דמשמע דשמואל גופיה הכי ס"ל ושכ"מ בקידושין והא דל"ק בכותב טופסי גיטין דצריך שיניח מקום וכן ס"ל לשמואל בגיטין הויין ידים אפי' למ"ד לא הויין ידים וכו' ע"ש נר' בכוונתו דלמסקנא דדייקי' מדלא קתני שאני אוכל דס"ל לתנא דמתני' דבנדרים לא הויין ידים ותנא דברייתא דלעיל ס"ל הויין ידים הרי פלוגת' דתנאי בנדרי' אי הויין ידים ושמואל פ' בנדרים כסתמא דמתני' דלא הויין ידים ובגיטין ס"ל כרבנן דהויין ידים דרבים נינהו והכריחו לשמואל לחלק בין גיטין לנדרים הוא משום דק"ל הילכתא אהילכתא דקי"ל הלכה כסתם משנה וקי"ל הלכה ברבנן נינהו ומכח זה הכריחו לחלק בין נדרים לגיטין וכ"ז למסקנא דדייקי' ממתניתין דס"ל בנדרים לא הויין ידים אבל המק' דפריך ומאי דוחקיה וכו' פריך שפיר דנוקמה למתני' דס"ל הויין ידים כברייתא וכרבנן ואין חלוק בין נדרים לגיטין ומנ"ל לשמואל לחלק בכך ומשני דמתני' קשיתיה ומכח זה מוכרח לחלק בין נדרים לגיטין ועי"ל דגיטין ונדרין שוין וכמ"ש התוס' בפ"ק דקידושין ע"ש והר"ן בתחי' דבריו שהכריח דשמואל ס"ל לא הויין ידים סמיך אההיא דקדושין אבל משמעתין אין הכרח כ"כ ולפום האי תי' דהר"ן ז"ל שמואל ס"ל גם כאן בנדרים הויין ידים ודוקא בקי' ונזיר הוא דלא הויין ידים וראשון נר' עיקר ועיין לה' בתי כהונה ח' בית אבות דף ל' ע"ש:

כתב הרא"ש ז"ל בפי' שאני אוכל בלא לך ומסרב הויין ידים שאין מוכיחות ולפ"ז בשאני אוכל לך ומסרב הויין ידים מוכיחות וכ"פ רי"ו הביאו הש"ך סי' כ"ו ועיין בריש נזיר בנזיר עובר לפניו ע"ש ומסרב לא גרע מנזיר עובר לפניו וע"ש בפירש"י ז"ל ועיין לה' כהונת עולם שם בסי' ר"ו ע"ש שמעתי מק' ומטו בה משם הפנ"י בחי' לקידושין מאי ראיה מייתו התוס' והר"ן ז"ל דשמואל ס"ל ידים שא"מ לא הויין ידים מההיא דקידושין נימא דאה"נ דהומ"ל כן אלא מאי דהוצרך לשנויי דאמר לי כי היכי דלא ליפשוט משמואל דיש יד לקידושין דבעיא היא לקמן ע"ש ואין לתרץ דמ"מ מההיא דנזיר שהביא הגמ' שם מוכח דשמואל ס"ל דלא הויין ידים והתוס' והר"ן דלא מייתו מגמרא דריש נזיר ממילתיה דשמואל גופה משום דא"ל כי אין נזיר עובר לפניו לא הוי יד כלל או דנזיר גרע

ולא הויין ידים אבל מגמ' דקידושין דמדמה לה לקידושין יש להוכיח ממילתא דשמואל גופה דגבי נזיר דס"ל לא הויין ידים אמנם הא ליתא דנימא דה"ה דהומ"ל נזיר שאני ומאי דמשני דאמר לי כי היכי דלא ליפשוט בעיא דיד לקידושין והד"ק הפנ"י לדוכתה ונ"ל דהנה הגמ' לקמן פשיט"ל דיש יד לגיטין ולא מבע"ל אלא בקדושין וכ' הר"ן ז"ל משום דגיטין ע"י מעשה ואם כן בקידושין כי יהיב לאשה גופה הקדושין פשיטא דיש י"ד דהא עיקר מעשה הוא דומיא דגיטין ולא מבעי"ל להגמ' אלא בנתן ב' פרוטות לאשה אחת ואמ"ל התקדשי לי ואמר לאשה אחרת ואת נמי באחת מהפרוטות שנתן לאחרת דליכא מעשה בהך אשה גופה וכ"כ הר"ן ז"ל וא"כ אי משום בעיא דיד לקדושין לא היה צריך לאוקמה דאמר לי אלא דלוקמ' שנתן לאשה עצמה ואמר לה ה"א מקודשת בלא לי וא"כ לא נגע ולא פגע בבעיא דלקמן דכיון דאיכא מעשה פשיט"ל דיש יד בלתי שום לימוד ולא מבע"ל אלא בלא מעשה אי ילפי' מנדרים וכמ"ש הר"ן ז"ל לקמן ע"ש:

מקיש ידות נזירות לנזירות וכו' בגמ' בנזיר דס"ב מוקי כי יפלא לידות שא"מ דלא הויין ידים ופריך למ"ד הויין ידים מא"ל ומוקי לה לכדר"ט ולרבנן דפליגי אר"ט מוקי לאחת הפלאה להיתר וכו' וראיתי להי' טורי אבן בחגיגה ד"י ע"א בד"ה דאי מדר"א וכו' שהק' לב"ש דס"ל אין שאלה בנזירות ולא ס"ל דרשא דר"א דהפלאה דהיתר ופליגי אר"ט במאי מוקי כי יפלא למ"ד ידים שא"מ הויין ידים ונר' די"ל דב"ש ל"ל היקיש' דנזירות לנדרים דהגמ' שם לא פריך כי יפלא למ"ל אלא משום דאיתקש ע"ש ועי"ל דמילתא דאתיא בהיקישא טרח וכתב לה קרא כמ"ש הר"ן ז"ל לעיל ד"ד ע"א ע"ש ולפי' ריב"א שכ' התוס' בנזיר בלא"ה ניחא שפיר דב"ש מוקי תרי כי יפלא אין מיעוט א"מ אלא לרבות ידים שא"מ ולמ"ד לא הויין ידים מוקי חד כי כי יפלא למעט ידים שא"מ לכדר"ט ולרבנן דפליגי אר"ט מוקי חד למעט ידים שא"מ וחד לחד מהנהו תרי הפלאות ולר"א דמוקי תרי כי יפלא לתרי הפלאות דהיתר ודאיסור ע"כ דידים שא"מ דלא הויין ידים מסברא או דס"ל דהויין ידים כתנא דברייתא דלעיל דתני איסור תרי זימני דהפלאה דאיסור נמי צריכה קרא לר"א כמו שנראה מדברי התוס' בפי' ריב"א שכ' וכ"מ במסקנא דמסיק חד הפלאה וכו' וכ"מ מדברי המאירי בחי' שם ודלא כהרב טורי אבן שם בחגיגה בסוף ד"ה רא"א ע"ש:

עוד ראיתי להי' טורי אבן שם שהק' מאי קאמר בגמ' דנזיר דל"ב ע"ב שטפוהו רבנן לר"א וכו' דילמא ר"א לטעמיה דאין שאלה בנזירות ומש"ה לא נחלק עליהם שם ע"ש ולפי מ"ש מהרימ"ט ח"א סימן י"ט משם הרב אביו ז"ל דכל נדר הניתר ע"י פתח א"צ התרה מדאורייתא דנדר טעות הוא ניחא שפיר דכיון דס"ל פותחין בנולד בכל גוונא לא חל

הנדר מיהו מהרימ"ט שם הוכיח דמדאורייתא צריך התרה אך בפתח שהיה בשעת הנדר כגון נדר הנאה מפ' שהיא כעורה והרי היא נאה מעיקרא מסיק שם דכה"ג א"צ התרה דנדר טעות הוא עש"ב ואין נר' כן מדברי התוס' שם בנזיר בד"ה ואם וכו' אלא בכל גוונא צריך התרה מדאורייתא ע"ש ולקושי' הט"א הנז' לפמ"ש מהרימ"ט ח"ב חי"ד סימן כ"ה בשם גדול אחד דמודו רבנן דר"ט באסמכתא גמורה ודרשינן כי יפלא לאסמכתא גמורה ע"ש ניחא שפיר ולפי ס' זו ניחא שפיר סוגיין גם לרבנן דר"ט וא"צ למ"ש הר"ן ז"ל אך ק' לס' זאת מגמרא לקמן דפ"ג דמוקי נדרי זרוזין כר"ט וא"א אפילו כרבנן אתיא דהוא נדרי זרוזין אסמכתא גמורה היא דבידו היא וכמו אם אוביר ולא אעביד ע"ש בפרש"י בפ' זה בורר וע"ש בתוס':

שם ע"כ לא קאמרי רבנן וכו' הא דלא קאמר ע"כ ל"ק רבנן אלא בנזיר דכתיב קרא לנזיר וכו' משום דבגיטין נמי כתיב כריתות וכו' אבל ק' הגמ' בקידושין דפריך מנזיר לקידושין מאי פריך נימא שאני נזיר דגלי קרא להזיר ועמ"ש בדבור הקודם וכמ"ש התוס' כאן דלמסקנא רבא פריך כר"י נר' דס"ל דמאי דקאמ' במסקנ' ורבא אמ"ל וכו' לרווחא דמילתא אבל לקושטא רבא כר"י עיין בגמ' בפ' המגרש ועמ"ש התוס' בסוף הדבור ע"ש:

דף ו.

אע"פ שהוא מחוייב חטאת ואשם לא אמר כלום הק' התו' אמאי לא מיתסר עליה מדין נדר דהו"ל כאלו אמר כחטאת בכ"ף וכמו האומר ככר זו קרבן ע"כ ותמהני מאי קושיא הא פלוגתא היא דר"מ ור"י היכא דאמר בלא כ"ף אי חשבינן ליה כאומר בכ"ף לקמן די"ג ע"א ע"ש ונימא הא מני ר"י ואפשר דמשמע להו דאיירי אפי' אמר ה"ז עלי חטאת דבכה"ג דאמר עלי אפי' ר"י מודה דכי אמר הרי ככר זו עלי קרבן כאלו אמר בכ"ף כמ"ש התוס' בר"פ ב' דנזיר ד"ט ע"א בד"ה אמר ע"ש ומעתה י"ל דרש"י ז"ל ס"ל דברייתא בדוקא מתניא כדי לתרץ קו' התוס' ומוקי לה כר"י דבעי שיאמר בכ"ף ולכך כ' דכי אמר ה"ז עלי חטאת דבריו קיימין לענין ליאסר בהם מדין נדר וניחא מה שהקש' עליה לקמיה ועמ"ש התוס' לקמן דף כ"ח ועמ"ש שם:

ומה שתי' דשאני בככר דיודע שאין ככר קרבן אבל הכא כסבור וכו' ע"ש תמהני דהא קי"ל ס' נדרים להחמור וכדתנן לקמן דף י"ט ע"ב וא"כ ניחוש שמא יודע הוא שאין חטאת בא נדבה וכוונתו לאסור כחטאת וע"ש בגמ' ועיין לה' מ"א ה' נדרים סי' ז' ע"ש ולפמ"ש הכנה"ג סי' ר"ח אות ה' דדוקא ודאי נדר אבל ס' נדר ל"א נדר ספיקו להקל ע"ש ניחא:

והמאירי הק' מדאמרי' בתמורה בסוף פ' כיצד מערימין אמר הרי עלי בעלת מום או בה"ט זו עולה לא אמר כלום הרי זו לעולה תמכר ויביא בדמיה עולה ולפ"ד התוס' הא בע"מ ובה"ט אדם יודע שאין קריבין למזבח וכוונתו לאסור ותי' דמאי דתנן לא אמר כלום לקרבן אבל מ"מ מיתסרא עליו מדין נדר ע"ש ולהי"מ שכ' התוס' שם דמאי דאמרינן מתני' דלא כר"מ היינו דאי ר"מ כיון דאין אדם מוציא דבריו לבטלה גם באמר עולה תמכר וכו' ע"ש לא יתכן זה דאי איתא דמ"מ נאסרה מדין נדר הרי לא יצאו דבריו לבטלה ולדבריהם ק' מ"ש מן הככר דר"מ גופיה ס"ל לקמן דגם דלא אמר בכ"ף אסור וצ"ל דשאני בעלי חיים דכיון דמין הראוי להקרבה אמרינן דטעי בודאי כיון דלא אמר בכ"ף הדמיון:

ולעיקר קושיית התוס' הכא דמ"ש מככר וכו' אין לתרץ דשאני הכא דהוי ידים שא"מ כיון דלא אמר עליו וכדקאמר הגמ' בסוגיין אברייתא דהרי הוא עלי וכו' והגמ' מוקי לה לברייתא זו כר"י דלא הויין ידים דהא ליתא דדוקא כי אמר הרי זו או הרי היא לבד הוא דהוי ידים שא"מ אבל כשאמר ה"ז חטאת הוי ידים מוכיחות וכמ"ש הרשב"א שב"א ז"ל בתשו' ח"א סי' תר"ב ע"ש והנה התוס' בפ"ב דחולין ד"מ ע"ב כ' דכי אמר ה"ז חטאתי לאו כלום הוא עד דאמר לשם חטאתי כדאמרי' בנדרים וכו' ע"ש ונר' פשוט דכך גרסי בסיפא דברייתי' כאן ה"ז לחטאתי והיינו לשם חטאתי ועיין להתוס' לעיל ד"ד בד"ה דלא וכו' ע"ש וכן ראיתי בתוספתא בפרק ג' דתמורה דכך היא הגירסא ה"ז חטאת ה"ז אשם לא אמר כלום ה"ז לחטאתי ה"ז לאשמי אם היה מחוייב דבריו קיימים וכן הוא ל' הר"מ בפי"ד מה' מעה"ק דין ח' מיהו איכא למידק אמאי לא תני רבותא ברישא ה"ז חטאתי וכו' לא אמר כלום ואמאי תני ה"ז חטאת ונראה דאתא לאשמועי' דלא מיתסרא מדין נדר כמו ככר דאי תנא ה"ז חטאתי לא שייכא מילתא דנדר אבל ה"ז חטאת סד"א דהוי כאומר ה"ז כחטאת בכ"ף קמ"ל:

כתב רש"י ז"ל דכי אמר ה"ז עלי חטאת אע"פ דלא היה מחוייב דבריו קיימין ע"כ ונר' דכוונתו דבעי' תרוייהו ה"ז ועלי אבל באמר הרי עלי לא כמבואר בדברי רש"י גופי' לעיל ד"ד גבי חטאת חלב דאין מתפיסו בנדר ומ"מ דבריו כאן תמוהים טובא דהא קי"ל דאין חטאת ואשם בא בנדבה ונ"ל במ"ש המאירי ז"ל כאן דאם אמר ה"ז לחטאתי אע"ג דאין מחוייב דבריו קיימין דה"ק ה"ז חטאת מעכשיו לכשאתחייב דקדשה ע"ש ולפי משמעות דבריו נראה דבכה"ג חל עליה הקדוש' מעכשיו וכשיתחייב יקריבנה ותימה דהא תנן בספ"ב דחולין ד"מ השוחט לשם חטאת ואשם מותר ואמרי' בגמרא דדוקא באינו מחוייב ע"ש והשתא אפי' אינו מחוייב מ"מ קדושה וכי שחיט לה אסורה בהנאה וא"כ טעו אינשי בהכי ע"כ כר' עיקר דלא חל עליה קדושה עכשיו אלא כשיתחייב והוי

כאומר שור זה עולה לאחר שלשים יום דאם שחטו בתוך שלשים שרי ועיין בגמ' לקמן דכ"ט אמתני' דהרי נטיעות הללו קרבן וכו' ע"ש ומעתה י"ל דהרי זו עלי נמי משמעות הלשון לכשיתחייב ודמי כאומר לחטאת ומ"ש רש"י דבריו קיימין היינו לכשיתחייב וה' שע"ה בה' מעה"ק כ' בשם הל"ל דהא דאין חטאת בא בנדבה היינו ליקרב אבל היא קדושה ולמיתה אזלא ע"ש ומההיא דחולין עדיין ק' ע"כ נר' עיקר כמ"ש ועיין בחי' במס' תמורה דכ"ו ע"א ע"ש:

כתב הרא"ש ז"ל בפי' דמאי דתני אשם היינו דאמ' בפי' אשם ודאי אבל אשם תלוי נידר ונידב הוא והוכיח דסתם אשם הוא תלוי ממשנה דחולין והוא ע"פ גי' דגריס אשם ודאי ברישא וא"כ אמרי' נעשה וכו' אבל גירסתנו אשם תלוי ברישא ומ"מ דבריו תמוהים דהא חכמי' פליגי אר"א דאמר מתנדב אשם תלוי שם בפ' בתר' דכריתות ונוקמה כרבנן ונר' דאי איירי באשם תלוי ק' אמאי לא תני אשם ודאי בהדי חטאת וסתם אשם אינו כולל שניהם כדמוכח בההיא דחולין וע"כ דאשם ודאי קתני ומאי דלא תני אשם תלוי דס"ל כר' אליעזר:

דף ו:

בעי ר"פ יש יד לקדושין וכו' כ' הרא"ש ז"ל בפי' מי ילפי' מנדרים דקידושין לשון וכו' א"ד תרי מילי נינהו דהא נזירות לא ילפי' מנדרים אי לאו היקישא ע"כ דבריו אזלי למ"ד לא דברה תורה כלשון ב"א ולנדור נדר לידות ונזירות אתו מנייהו מהיקישא אבל למ"ד דבר' תורה וכו' ולהזיר לידות הא דאצט' היקישא משום דלא ילפי' נדרים מנזירות להחמיר דנזירות חדוש דאפילו לא ינזור אלא מיין הוי נזיר והוי חדוש לחומרא וכדקאמר הגמ' לעיל דף ה' ולכך לא ילפי' מנייהו להחמיר אלא בהיקישא ואה"נ דאחר דגלי בנדרים בהיקישא ילפינן מנייהו בעלמא ולכך תפס הרא"ש בדבריו כמ"ד לא דבר' תורה דלדידיה יש הכרח להצד הב' דלא ילפינן בעלמא מנייהו מדאצט' היקישא ולכן הוצרך בצד הא' לומר משום דהוי ל' הקדש דאלא"ה לא הוה ילפי' מכח ההכרח הלז אבל למ"ד דברה תורה וכו' א"צ לו' משום דל' הקדש וכו' ועמ"ש בד"ג ע"א בשם הריטב"א ז"ל:

ועפי"ז ניחא לי מה' שהק' אלי עמיתני ה' מהרש"ש נר"ו דלפ"ד הרא"ש ז"ל דמשום לשון הקדש אתי עלה א"כ זה דוקא בהרי את מקודשת אבל בהרי את מאורסת צ"ל דפשיט"ל דאין יד וכה"ג כ' התוספות בפ"ק דקידושין ד"ז ע"א בד"ה ונפשטו ע"ש וא"כ לשמואל דכליל גם הרי את מאורסת ע"כ דס"ל יש יד אפי' אינו לשון קדושין לס"ד דלא מוקי לה דאמר לי וא"כ למ"ל להרא"ש למי' בהצד הא' משום דהוי ל' הקדש עכ"ד ולפי האמור ניחא דהרא"ש לא הוצרך לזה אלא למ"ד לא דברה וכו' דהגמ' קאמר אליביה לעיל דיליף

נזירות בהיקישא מנדרים וא"כ ע"כ דלא ילפי' מנדרים בעלמא ועי"ל דהוצרך לזה הרא"ש ז"ל משום דמדברי ר"פ בבעיא דפאה וצדקה נר' דצריך היקישא ללמוד ולא ילפינן הא מילתא דידות במ"מ ולא ס"ל להרא"ש דהנך בעיות באת"ל דאין יד לקדושין כמ"ש הר"ן ז"ל ועיין בתוספות בד"ה יש יד לקדושין ובד"ה בעי ר"פ וכו' ע"ש וצ"ע:

ע"כ הרא"ש ז"ל דאין הבעיא אי מוכח טפי וכו' דהא במודרני ממך וכו' מדמה הרא"ש כאן דתרוייהו מוכחי למודרני וכו' דאין תרוייהו מוכחי ועיין להרב מח"א הל' נדרים סי' ז' דנר' דדברי הרא"ש ז"ל הללו הויין תיובתיה ע"ש.

כתב הר"ן ז"ל דהא דבגט פשיט"ל דיש יד משום דמעשה וכו' אבל בקדושין לא נתן הב' פרוטו' אלא לא' וכו' ע"ש ולפ"ד ק' מאי פריך ומי מבע"ל לר"פ וכו' נימא דהתם שאני דנתן הכסף לאשה עצמה ולכן פשיט"ל דיש יד דהוי דומיא דגט וה' לשון לימודים כ' דעדיפא מינה משני ע"ש והנראה פשוט דדוקא בגט דהחששא היא שמא בדיבורה מגרש לה או מגרש אשת חבירו לכך מעשה הנתינה מוכח דליתנהו להני חששות ודומיא דידה בידות דסוגיין בקדושין אבל ידות דהתם דא"ל ה"א מקודשת בלא לי דחיישינן שמא מקדשה לאחר אין המעשה מוכח דלדידיה מקדשה דאדם עשוי לקדש אשה לחבירו ועיין להלח"מ בפ"ד מהלכות אישות דין ב' ומעתה מ"ש לעיל דף ה' לת' קו' הפנ"י ליתא:

כתב הטור באה"ע סי' בשם הרמ"ה דאם אמר לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לאחרת ה"א מקודשת ידים מוכיחות והוי ס' מקודשת וכ' מרן בב"י דהא דלא הוי מקודשת ודאי משום דמספק"ל אי דמי לנזיר עובד לפניו ע"ש ותמהני דאפי' דמי לנזיר לא הוי אלא ס' קידושין משום דבעיקרא דדינא מספק"ל אי יש יד לקידושין וכמ"ש הטור בסי' ל"ו וכ"פ כל הפו' ועיין לה' בית הלל שם שכ' דהרמ"ה מפ' דזהו פי' ואת נמי דאמר בגמ' וכו' ע"ש וק' דואת נמי הוי עיקר הקידושין ולא יד והרמ"ה כ' ידים מוכיחות ע"ש ודע דמכאן תשו' להסו' בדעת הר"מ דבלא אמר לי הוי ודאי קידושין דהא מספק"ל אי יש יד לקידושין ועיין לה' עדות ביעקב סי' י"ז ולה' פרי הארץ ד"ל ע"ש:

דף ז.

בפיך זו צדקה וכו' עיין במס' ר"ה ד"ו דאיכא תרי קראי בב"ת ועביד הגמ' צריכות חד דאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב ופריך והא נדבה כתיבא ופירש"י ז"ל דגם בקראי דלעיל איכא נדבה בג"ש ע"ש מבואר מדבריו דלא מסיימי קראי דלא ידעי' אי מנייהו קראי באמר ולא אפריש ואי באפריש ולא אקריב ולפ"ד בחד צריכותא סגי ולא היה צריך הגמ' לאידך צריכותא אך מדברי התוס' שם מתבאר דהך קרא דכתיבא נדבה בהדיה הוא באמר ולא אפריש דכן משמעות הקרא ולכך פריך הגמ' והא נדבה כתיבא

ע"ש ובהך קרא דכתיבא נדבה בהדיה כתיב קרא דבפיך וא"כ כאן דאיירי באפריש לא היה לו להגמ' לאתויי קרא דבפיך אלא קרא אחרינא דכי דרוש ידרשנו וי"מ משום דהך קרא דכי דרוש מרבי' מתיבה אחת צדקות ומעשרות וכיון דמעשרות ל"ש בהו יד הו"א דגם צדקות כן ולכך עדיפא ליה קרא דבפיך דכבר גלי לן קרא דאין חלוק בין אמר להפריש ועפי"ז ניחא דא"ש בעיא זו באת"ל דפאה דממך דרשי' לקט שכחה נמי ובהנהו ל"ש יד:

מי אמרי' היינו צדקה ק"ל כיון דס"ד דהיינו צדקה ממש אמאי לא מבע"ל לענין ב"ת גופיה אי איתיה בהפקר וכגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאפקירו וכדאוקימנא לב"ת דנזירות לעיל ד"ד ע"ב וע"ש בדברי הרא"ש ז"ל בפי' ודע דהר"מ בפ"ב מה' נדרים כ' דהפקר דין נדר יש לו לענין שאסור לחזור ע"ש ונראה פשוט דמכאן יצא לנו כן דכיון דבעיא דלא אפשיטא נקטינן לחומרא ומספיקא הוא דכ' דאסור לחזור בו ועיין לה' המאירי ז"ל בשמעתין:

כתבו הרמב"ן והרשב"א והרא"ש ז"ל דכיון דבעיא איפשיטא נקטי' בפאה וצדקה להחמיר דס' איסורא לחומרא והר"ן ז"ל תמה ע"ד דמגמ' דפ' הזרוע נר' דכה"ג ממונא הוא דמשני האי דקמא משום חזקת חיובא הא לא"ה הו"ל לקולא אמאי לא משני וכו' ע"ש ונר' פשוט דאין כוונתו להוכיח מדיוקא דאין זה דיוק דאדרבא דוק מרישא דאמרי' פרה חזקה לפטור הא לא"ה ספיקו להחמיר אלא הוכחתו היא מדהוצרך להאי שנוייא דחזקת חיובא ולא משני בפשי' דשאני מתנות עניים דס' אסורא משא"כ במתנות כהונה דממונא הוא וה' עדות ביעקב סי' ס"ו דחה ראיית הר"ן ז"ל דגם מתנות כהונה מילת' דאיסור' כמו מתנות עניים לדעת הרמב"ן ודעמיה עש"ב ודבריו תמוהים דאי מת"כ הוי מילתא דאיסורא אפי' בחזקת פטורא ס' להחמיר כדאמרי' בגמ' שם גבי עיסה והגמ' קאמר פרה בחזקת פטורא וי"ל דשאני איסורא דעיסה דעון מיתה ולכך מחמרי' בס' נגד החזקה דאפי' בס"ס דעדיפא מחזקה אזלי' לחומרא בדבר מיתה או כרת כמו שנר' מדברי התוספות בריש יבמות בד"ה או שנמצאו ע"ש וכ"נ מדברי רש"י ז"ל שם בפ' הזרוע שכ' חלה עון מיתה והיינו משום דאל"ה מוקמי' אחזקתיה ועיין לה' גן המלך אות ס"ח ע"ש:

מיהו ק' בדעת הרמב"ן ז"ל ודעמיה אמאי אזלינן הכא בבעיא זו דצדקה לחומרא אמאי לא מוקמי' אחזקתיה דחולין הוא מ"ש מהא דאמרי' בפ' בכל מערבין דל"ו ע"א ככר זו היום חול ולמחר קדש מערבין בה דביה"ש דהוא עת קניית הערוב ס' הוא ומספיקא לא נחתא קדושת היום קדש ולמחר חול אין מערבין בה דמס' לא פקעא קדושה ע"ש וה"נ נימא מס' לא נחתא קדושה ומכח קו' זו נר' דס"ל דבכה"ג אזלי' להחמיר נגד חזקה וכדקאמר

הגמ' גבי עיסה ול"ד עיסה דעון מיתה וליתא לדברי ה' עדות ביעקב איברא דיש להבין אמאי לא אזלי' בתר חזקה דבכוליה תלמודא אזלי' בתר חזקה אפי' במידי דאיסורא:

אשר ע"כ נ"ל במ"ש המש"ל בפ"ו מה' עדות דין ז' דלא אזלי' בתר חזקה אלא בס' המציאות כגון ס' אכל או לא אכל דאמרי' אוקמה אחזקה ולא נעשית הפעולה משא"כ בס' דדינא דאין ס' לומר משום חזקה הדין ישתנה ע"ש מילתא בטעמא ומעתה בהאי בעיא דצדקה דס' דדינא הוא דודאי אפי' אמר דדעתו לצדקה לא מהני להצד דאין יד דהו"ל גמר בלבו ולא הוציא בשפתיו דלא מהני גבי צדקה לדעת כמה מהראשונים וכיון דס' דדינא אין לומר אוקמיה אחזקתיה משא"כ בההיא דהזרוע ומעתה צדק ה' עדות ביעקב בדבריו אך מ"מ יש להוכיח מגמ' דפ' הזרוע דקאמר אפי' וכו' והא קרא קאמר דהו"ל לאקשויי בפשי' והא ס' דאורייתא לחומרא גם ממתני' ביבמות דצ"ז בכהנת שנתערב ולדה וכו' מוכרין התרומה ואמאי הא ס' דמת"כ להחמיר לפ"ד ה' עדות ביעקב:

ומן האמור ניחא מאי דאמרי' במס' בתרא דקמ"ח ע"ב דבעי הגמ' הקדיש כל נכסיו או לעניים או הפקיר מהו מי אמרי' כל גבי הקדש גמר ומקנה א"ד כל לגבי נפשיה לא גמר ומקנה ופ' כל הראשונים לקולא ואף הרא"ש ז"ל דפ' לחומרא מטעמא אחרינא אתי עלה ומ"ש מבעיא דהכא דפ' לחומרא וכבר עמדו בזה מהרש"ח סי' ל"ה וה' פני משה ח"ב סימן י"ט ע"ש וה' עדות ביעקב שם תי' דשאני התם דעיקרא תקנתא דרבנן במתנת ש"מ ולכך מקילין בס' ע"ש ואתמהא דמתנת ש"מ ה"ט דמדרבנן היא משום דלית בה קנין אבל הקדש דקי"ל אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט מדאורייתא היא וא"כ הבעיא היא בדאורייתא ואף להסו' דצדקה לעניים הדיוט הוא ולא אמרי' אמירתו לגבוה וכו' מ"מ בהקדש מודה והבעיא היא גם בהקדש ופ' לקולא ועיקר הקו' מהכא להתם עפי"ה ניחא דהתם ס' דמציאות הוא אי גמר ומקנה או לא ובכה"ג אמרינן אוקמיה אחזקתיה דחולין הוא וכ"מ בתשו' הרשב"א ז"ל ח"א סימן תרנ"ו דטעמא דפ' לקולא משום חזקה הוא אך הוא ז"ל כתב דמוקמי' ממונא בחזקת מאריה קמא משא"כ בבעיא דהכא ס' דדינא הוא ואזלינן להחמיר וכדכתי' ועיין למהרימ"ט חח"מ סי' ך' ע"ש אך מדברי הר"ן ז"ל בפ"ק דקידושין גבי נתן הוא ואמרה היא נר' דאפי' בספיקא דדינא אזלי' להקל ואמרינן אוקמה אחזקתיה וכדכתב המש"ל ומ"מ בדעת שאר הראשונים ניחא שפיר ובמ"א כתבתי בזה ועיין להרשב"א ח"א סי' תקס"ג:

עוד הביא הר"ן ז"ל ראיה מנחתומין בפ"ק דיומא דאי ספיקא להחמיר הו"ל להקשות גם אמעשר עני כדפריך ממע"ב אלא ע"כ דס' להקל ול"ד לקמה משום דרוב ע"ה מעשרין

ול"ק מה שהק' עליו ה' עדות ביעקב ע"ש ועיין למהר"י קורקוס ז"ל בפי"א מהלכות בכורים דין י"ח בתי' הא' שתי' שם ע"ש:

ומ"מ לפמ"ש רש"י ז"ל דדוקא במע"ב הוא דפריך

הגמ' משום דלית ליה פסידא הא לא"ה אמרי' רוב ע"ה מעשרין ע"ש ליתא להוכחת הר"ן ז"ל מהתם:

והנה דעת כל הראשונים ז"ל בבעיא זו דצדקה ופאה אזלי' לחומרא ובדברי הר"ן ז"ל לא נתבאר דעתו ז"ל די"ל דמ"מ מחמרינן משום את"ל פשיטותא או דמספק"ל מיהת אי פסקי' כאת"ל כדעת הרמב"ם ז"ל דאת"ל פשיטותא ולהכי כ' דבהפקר אין ס' דספיקו להקל משום דליכא את"ל ולפ"ז י"ל דלדעת הראשונים דהכא מילתא דאיסורא גם בהפקר מילתא דאיסורא דהא מספקי' אי היינו צדקה או לא והוי ס' אי מילתא דאיסורא או לא ועיין להש"ך סימן רנ"ט סקי"ד ולה' ברכ"י סי' רנ"ח עש"ב ולהמח"א ה"נ סי' ולה' אורים ותומים בפי' לתקפו כהן אות קכ"ז עש"ב:

ומהרימ"ט ז"ל חח"מ סי' קכ"ד כ' דפלוגתייהו דהני רבוותא בהכי דהר"ן ז"ל מפ"ל לבעיין באמר הרי זה לצדקה לבד ולא אמר עלי וליכא אלא ב"ת ולכך פ' לקולא דכיון דאינו בעמוד והבא ליתיה בב"ת וראייתו מפ' הזרוע דגם התם ליכא בל יחל אלא ב"ת אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל מפ"ל באמר ה"ז עלי דכיון דאמר עלי דין נדר יש לו ועבר בבל יחל ול"ד להיא דפ' הזרוע דבל תאחר הוא וס"ל להני רבוותא דאלו אמר הרי זו לא מחייב דבידו להחזיר דלא אמרי' בהקדש עניים אמירתו לגבוה ועוד דבאמר ה"ז דהוא נדבה ליתיה בב"ת כדכתב רש"י ז"ל לקמן דף ט' ע"כ דבנדבה ליתיה בב"ת ע"ש ועפי"ד דחה ה' דברי אמת בתשו' סי' י"א דברי ה' עדות ביעקב דבמתנות כהונה ליכא בל תאחר.

אך תמה ע"ד דנסתייע מדברי רש"י דלקמן ודברי רש"י תמוהים טובא דבמס' ר"ה דף ו' מבואר דבנדרא איכא ב"ת בצריכותא דעביד הגמ' שם וכן במתני' בפ"ק דמגילה מה בין נדרים לנדבות ע"ש בגמ' וכן בפ"ק דערכין ד"ו ע"א ת"כ דרבא וכו' ע"ש והאריך בזה ועיין לה' פנים מאירות ח"א סי' צ"ט:

ונראה לי ליישב הכל דהנה לדעת איכא מ"ד שהבי' הרי"ף והביאו הד"א שם דבצדקה באמר הרי זו לא מחייב ולא אמרי' אמירתו לגבוה קשה דהא איכא תרי קראי בצדקה לגבי ב"ת ה' אלהיך ובפיך כדאי' בפ"ק דר"ה ד"ה ע"ב וד"ו ע"א ע"ש וע"כ חד דאמר ולא אפריש וחד לאפריש ולא הקריב וכדעביד צריכותא הגמ' שם וכה"ג כ' הרשב"א בחי' שם בד"ה ע"ב ע"ש והפריש ולא הקריב היינו דאמר הרי זו הרי דבצדקה איכא ב"ת בהרי זו ועכ"ל דאפריש ולא הקריב דגבי צדקה היינו דאמר ה"ז עלי ואמר ולא אפריש היינו

דאמר עלי ולא ה"ז ועלה אמרי' בצריכותא דס"ד כל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה אף דאמר עלי כיון דאמר נמי הרי זו ומעתה גם לענין הקרבנות י"ל דלעולם בנדבה דאמר ה"ז לבד ליתיה בב"ת ועלה קאי רש"י ז"ל לקמן דלכך נקט גיזה ועבודה משום דנדבה דהרי זו לבד ליתיה בב"ת ומאי דאמרי' בגמ' בר"ה חד דאפריש ולא הקריב היינו דאמר ה"ז עלי ובמתני' דמגילה נמי דקתני אין בין נדר לנדבה אלא שזה חייב באחריותו וזה אינו חייב באחריותו היינו דאיירי גם בנדבה דה"ז עלי דאינו חייב באחריותו וכדאיתא בערכין ד"ך ע"ב דכי אמר שור זה עלי עולה אינו חייב באחריותו דעלי להביאו קאמר ע"ש ולזה אמרי' בגמ' שם הא לענין ב"ת זה וזה שוין דלכך לא קתני מתני' דיש ביניהם ב"ת משום דאיכא נדבה דאיתיה ב"ת כגון דאמר ה"ז עלי דכיון דאמר גם עלי דמי לנדר דאיירי ביה קרא דב"ת ותהיה דפ"ק דערכין נמי בהכי איירי דמאי דאמרי' ל"ש אלא דאמר עלי היינו דאמר מתחי' הרי עלי סלע לצדקה ואח"כ הפרישו ואמר ה"ז לצדקה שנדרתי אבל אמר ה"ז ר"ל דאמר ה"ז עלי בתחי' נדרו בעינא למתביה ואקשי ליה אדרבא כי היכי דלחייב באחריותו דבאומר ה"ז עלי א"ח באחריותו כדאמרי' בגמ' דערכין שהבאתי ובהכי איירי ברייתא דת"כ דרבא בין באומר ה"ז עלי בין באומר עלי דומיא דב"ת ואף דרש"י שם בפ"ק דערכין פי' במאי דאמרינן ל"ש אלא דאמר עלי דהיינו לצדקה ה"ז עלי כבר נודע דפירוש רש"י דנדרים לאו רש"י ז"ל אלא אחד מן שאר הראשונים ז"ל:

ובאמת תמהתי אפירש"י דערכין כיון דאיירי דאמ'

ה"ז עלי איך אמרי' שם דחייב באחריותו הא כיון דאמר ה"ז אף דאמר עלי א"ח באחריותו דעלי ליתנו לענייי' קאמר וכדאמרי' גבי קרבן בערכין שהבאתי דעלי להביאו קאמר ואפשר דשאני גבי צדקה דעניים שכיחי בכל עת והי"ל ליתנם תכף וא"צ לו' עלי ואחרי שובי ראיתי לה' חק"ל ח"ב מח"מ דצ"ד ע"א שעמד ע"ד רש"י דפ"ק דערכין מסוגיא דערכין ד"ך ויישב דאף דאמרי' דכי אמר ה"ז עלי דעלי להביאו היינו לפוטרו מאונס אבל בגניבה ואבידה חייב דעלי להביאו כ"ז דאיתיה בעולם ע"ש ונ"ל להוכיח שכן הוא מסוגיא דר"פ שלוח הקן דפריך דר"י דאמ' במקדי' לב"ה כל היכא דאיתי' בי גזא דרחמנא אדר"י דאמר המקדיש לב"ה ונגנב או נאבד חייב באחריותו ומשני דההיא כדאמר הרי עלי ופריך מכלל דלר"ל אפי' עלי לא מחייב באחריותו והתני' וכו' ע"ש ואי איתא דלר"ח דאמר עלי להביאו מיפטר גם מגניבה ואבידה מאי פריך לר"ל נימא דפלוגת' דר"י ור"ל באמר ה"ז עלי לר"י חייב דל"ל עלי להביאו כר"ח דערכין ור"ל ס"ל כר"ח ולכך פטור וההיא דתניא בנדר חייב באחריותו באמר עלי לבד וההיא מתני' דשור זה וכו' באמר לדמי כדאוקי לה בגמ' בערכין והא עדיפא משנוייא דגמרא שם ע"ש בתוס' בד"ה דוקא

אלא ע"כ דס"ל להגמ' דאף דאמרי' עלי להביאו קא' חייב בגניבה ופלוגתא דר"י ור"ל בגניבה ואבידה מיירי:

מיהו משמעתא גופה דערכין יש להוכיח קצת דאמרי' עליו להביאו לפוטרו גם מגניב' דא"א דגניבה ואבידה חייב מאי קאמר ומי אלימא ממתניתין דאוקי לדמי הא ודאי אלימא היא דברייתא קתני מת או נגנב ומסתברא כי היכי דנגנב איירי גם בהקדש גופו ולא לדמי לבד גם מת איירי בכל גוונא אבל מתני' לא קתני אלא מת אלא דמת או נגנב כי הדדי נינהו וכן יש להוכיח מגמ' לקמן ד"ט ע"א מוקי מתני' בנדרי רשעים באמר עלי וקתני מתני' כנדבותם נדר בקרבן ואי איתא הא עלי מתחייב באחריו' ואבידה וכשאחרי' אין מתנדבים כן דאיכא חששא דתקלה דבל תאחר אלא ע"כ דעלי להביאו כיון דאמר כנדבותם הו"ל כאומר ה"ז עלי ופטור מהכל וע"ש בהר"ן בד"ה כנדבותם ואף למאי דמוקי לה בגמ' שם דעביד לה כהלל וכו' ע"ש אף גם זאת בלשון נדבה הוא דעבדי ולא בלשון נדר וכדמוכח שם ועיין להמאירי שם גם אשו"ר ראיתי לה' חק"ל שם שתמה ע"ד רש"י דנדרים מגמ', דפ"ק דערכין ע"ש וכבר קדמו ה' דברי אמת ודע דרש"י ז"ל בפ"ק דמגילה ד"ח ע"א בד"ה נדר כ' נדבה האומר ה"ז ולא קיבלה עליו משמע דאי אמר ה"ז וקיבלה נמי עליו דהיינו דאמר ה"ז עלי חייב באחריותו הפך מגמרא דערכין והתם בקרבנות איירי ולפ"ד ה' חק"ל ניחא הכל שפיר:

חוזרני על דברי ה' עדות ביעקב דלפ"ד מתנות כהונה מקרי מידי דאיסורא ולדעת הרמב"ן ז"ל ודעמיה אזלי' לחומרא אי ליכא חזקת פטור כמו פרה כדאמרי' בפ' הזרוע והא ודאי ליתא דמהגמ' דמסכת בכורות די"ח ע"ב אפלוגתא דר"ט ורע"ק משם בא'רה דכל ס' רמת"כ אמרי' המע"ה אי ליכא חזקה ע"ש וכבר הוכיח מהרימ"ט ז"ל סי' ט"ל מהגמ' הלזו דס' דמת"כ ומתנות עניים המע"ה אלא שלא הזכיר פלוגתא דרבוות' דסוגיין בכל אותה תשו' ועיין להשע"ה בפ"ט מה' מעשר ה' ך' ע"ש ועיין לה' הלכות יו"ט דקפ"ח ע"ד שנעלם ממנו כל מ"ש:

מודה רע"ק וכו' דא"כ ליתני רע"ק מחמיר אין להק' מדאמרי' בפ' הנודר מן הירק מודה רע"ק דאינו לוקה אף דקתני אוסר ע"ש די"ל דאוסר ומחמיר משתמע מספיקא ומשתמע מתורת ודאי והתם ס"ל סברא מבחוץ דספיקא הוא אבל הכא לית לן ס' מבחוץ אלא דמוכח אביי מלישנא דרע"ק דאי איתא דודאי הוא לא הול"ל חוכך דמשמע ס' הוא:

כתב הר"ן ז"ל דמהכא שמעי' דידות לקי עלייהו ומפירש"י דף ג' ע"א דנראה פשוט דמשום דמדרש חכמים הוא קרי לי דרבנן כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לרעת הר"מ לכאורה ק' דא"כ מנ"ל להר"מ דבמנודה שלא אוכל לך לא לקי כיון דשמעתא לאו בהכי מיירי

ונר' דק"ל מה שהוקשה להרא"ש ז"ל בפי' אמאי לא תני הני ידות במתני' ע"ש ומכח זה ס"ל להר"מ דכל הני לא לקי עלייהו ולהכי לא כייל להו בהדי הנך ולפ"ז גם בנדינא לא לקי וכ"מ מל' הר"מ ז"ל ועיין להלח"מ ודע דדברי הרא"ש בפי' כנר' דסתראי נינהו למ"ש בפסקיו ע"ש וכבר עמד ע"ז הש"ך סי' ר"ו. ודע דהר"מ דפ' כרע"ק משום דאביי אמר מודה רע"ק וכו' וכמ"ש הכ"מ ומזה י"ל על מהרלנ"ח די"ח סע"ב מהספר שכ' דהר"מ בפרק ט' כ' הנודר מן הירק מותר בדלועין דלא כרע"ק אף דאביי דאמר התם מודה רע"ק וכו' ע"ש בדי"ט ע"א:

דף ז:

השומע הזכרת ה' וכו' צריך לנדותו וכו' כתב הנמק"י בשם הריטב"א שאין נדוי זה אלא בהזכרת ה' או בכנוי כגון א" אבל בל' לעז או בכל לשון אין חייב נדוי ועיין להרדב"ז ח"ג סי' תי"ט וסימן תכ"א ולהרשב"ש סי' נ"ח ע"ש:

דף ח.

מנין שנשבעין לקיים את המצוה וכו' עיין לתוס' בפ"ג דשבועות דף כ"ז ע"א בד"ה לקיים שכ' דריב"ב סובר נשבע לקיים מל"ת לא חייל דאין אחע"א אבל נשבע לקיים מ"ע לא חייל וטעמא דכתי' נשבעתי ואקיימה ודבריה' מגומגמין לכאורה ועיין בתוספי הרא"ש שם ויתבאר לך אמיתות דבריהם ומבואר שם דטעמא דחל לקיים משום דכשהוא לזרוזי חייל ודוקא במ"ע דרך לזרוזי ולא במל"ת ע"ש ויתכן דכמו כן לרבנן לענין בל יחל יש לחלק בין מל"ת למ"ע דבמל"ת לא חייל דאין אחע"א ובמ"ע חייל משום דשייך לזרוזי ודוקא לקרבן הוא דמיעט קרא ועל פי זה ניחא דמאי דפריך הגמ' הכא והא מושבע וכו' בודאי ס"ד דרב גידל לענין מלקות בל יחל קאמר ואפ"ה פריך והא מושבע וכו' דכיון דלא ס"ד סברא דלזרוזי אין לחלק בין מ"ע למל"ת ובכולהו שייכא לתא דאין אחע"א ועיין להרשב"א בחי' שם דכ' כמו כן דבמ"ע מטעם לזרוזי אבל בירושלמי קאמר לזרוזי אף במל"ת ע"ש אבל בגמ' דילן במס' מכות דכ"ב ע"א נר' להדיא דלא חייל במל"ת וליכא לתא דלזרוזי עיין שם ופליג אירושלמי שהביא הרשב"א ז"ל:

והר"ן כאן כ' דלבל יחל חייל דלא מיעט אלא לקרבן וקושיית הגמ' היא על הקרבן אבל על הצד דר"ג לענין בל יחל קאמר הקושי' היא אמאי צריך קרא אלא שלא הזכירה הגמ' ע"ש וק"ק דטעמא מאי דבל יחל במ"ע חייל משום לזרוזי והגמרא דלא ס"ר לזרוזי פריך שפיר אפי' אבל יחל והא מושבע וכו' ונר' דהר"ן ז"ל ס"ל דמדמיעט רחמנא לקרבן ע"כ דבל יחל איכא וא"כ לס"ד דגמ' דלא ס"ד לזרוזי שוין מ"ע ומל"ת ואמרי' מדאפקיה רחמנא לקרבן מכלל דבל יחל איכא וע"כ הוכרח לו' דאבל יחל פרכי' אמאי צריך קרא ומשני הגמ' לזרוזי ואחר דחדית לן האי סברא דלזרוזי דשייכא במ"ע ולא במל"ת י"ל דמאי

דאפקי' רחמנא לקרבן היינו במ"ע אבל במל"ת אפי' לבל יחל לא חייל דאין אחע"א ולא שייך לזרוזי ומודה הר"ן ז"ל דבמל"ת לא חייל אפי' לב"י כדמוכח ההיא דמכות שהבאתי אבל במ"ע חייל לב"י וטעמא משום לזרוזי וכמ"ש התוס' והרשב"א ז"ל שם בשבועות ולפ"ד הר"ן דב"י איכא ניחא מה שהק' התוס' בשמעתין אמאי לא פריך אקרא גופיה וכו' ע"ש אבל מדברי הרא"ש ז"ל בשמעתין בפי' נר' דאף בל יחל ליכא מדכ' במסקנא ולא חיישינן שמזכיר שם שמים לבטלה ושני בדבוריה ממ"ש בתחילה דלא חיישינן שמא יעבור וכו' דוק ותשכח ועיין להרא"ש לקמן די"ז ע"א אהא דתנן אין שבועה חלה על שבועה שכ' דטעמא משום דליתא בלאו והן וכו' ע"ש וע"כ דס"ל דמה"ט ליתא בלאו והן ממעטי אפי' בל יחל דקרבן ובל יחל כי הדדי נינהו דהא מבואר בדבריו כאן דגם בל יחל ליכא וכמו שכתבתי וטעמא נר' דכיון דגלי קראי לענין לעבור על המצות קרבן ובל יחל כי הדדי נינהו כדאי' לקמן דט"ז גם לקיים ילפי' מהתם דאין לחלק וכ"נ דעת התוספות במכות שם דגם למלקות בעי' לאו והן והמש"ל תמה ע"ד ועיין לה' שרשי הים ח"ג דף ועיין להרדב"ז ח"ג סי' תי"ו ע"ש ועמ"ש לקמן דט"ז ע"ב ובי"ד סימן ר"ג ע"ש:

ליתיב אפרשת דרכים ויהיב שלמא וכו' פירש"י דכי יהיב שלמא היינו היתר הנדוי וכ"נ מפי' הרא"ש ז"ל ממ"ש ויהיב שלמא לבי יו"ד דתנו הלכתא ע"כ והא דתנו הלכתא לא קאמר לה הגמרא אלא בעד דמקלעי דהוא ההיתר ולפירושם שיעור דברי הגמ' כך יהיב שלמא לאנשים דתנו הלכתא שמוצא אפי' לכל אחד לבדו עד דמקלעי ר"ל עד שיושלם חשבון עשרה ב"א דתנו הלכתא ועיין בתוס' ולפ"ז ע"כ דס"ל דעשרה של התרת הנדוי א"צ שיהו הכל ביחד אלא אפי' כל א' לבדו סגי וש"מ נמי דאם לא מצא דתנו הלכתא לא מהני ולעיכובא אתמר וכ"כ הטור סי' של"ד בשם הרא"ש ועיין למרן בב"י והר"ן פי' דשלמא הוא להגין וכו' ע"ש וגם לפ"ז נר' דל דלעיכובא אתמר אמנם היו"ד של התרת הנדוי צריך שיהיו הכל ביחד דהא עד דמקלעי דקאמר הגמ'. היא כפשטה לפי' הר"ן ז"ל והתוס' נסתפקו בדבר ועיין למור"ם בהג"ה שם בסי' של"ד שכ' דא"צ שיהיו מזומנים ביחד טור בשם הרא"ש ע"כ ובטור לא נזכר זה כלל אבל הוא נמשך מפי' הרא"ש שהביא הטור וכדכתי' ומ"מ הדבר במחלוקת שנוי וכדכתי':

כתב הרדב"ז ח"א סי' ק' ל"ד שחלם הוא עצמו שנדוהו אלא אפי' חלמו אחרים עליו שנדוהו צריך י' ועוד כ' שמתירין נדוי החלום אפי' בשבת ע"ש:

דף ח:

אי מכנפי אין וכו' דעת הר"מ בפ"ח מהלכות נדרים לפי גי' הראב"ד ז"ל דאם הנדר ע"י פתח אין הבעל נעשה שליח ודוקא ע"י חרטה הוא דנעשה שליח כי מכנפי וע"ש למרן

בכ"מ ונ"ל דק"ל קושי' התוס' שהק' ממאי דאמרי' בפ' השולח אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד והא אפשר על ידי שליח כדקאמר הגמרא בשמעתין ע"ש ולהכי הוכרח לחלק בין היתר ע"י חרטה להיתר ע"י פתח ובשמעתין בניתר ע"י חרטה איירי ובגיטין בניתר ע"י פתח הוא דאמרי' אין אדם רוצה שתתבזה וכו' וע"פ מ"ש שם צריך חקירת חכם היינו ניתר ע"י פתח דצריך חקירה לדעת אם יהיה הפתח כדין שלא יהיה כנולד וכיוצא ושאינו חקירת חכם היינו ע"י חרטה ור"א הק' לא אמסרו צריך דהיינו ע"י פתח אלא מפני שא"צ ע"י חרטה ודלא כפירש"י ז"ל שם אלא דק' לפ"ז מגמ' בכתובות דע"ד דפריך אברייתא דהלכה אצל חכם והתירה דאינה מקודשת אברייתא דקתני מקודשת ומוקי לה כתנאי הא ר"א ואמאי לא מוקי להו דכולהו ס"ל אין אדם רוצה שתתבזה וכו' והא דקתני אינה מקודש' בניתר ע"י פתח והא דקתני מקודשת בניתר ע"י חרטה דבידה לעשות שליח ועיין להלח"מ בפ"ו מה' אישות מה שהק' על הר"מ בהאי דינא דהלכה אצל חכם ע"ש והתו' פי' לכולה שמעתין בנדוי בחלום אבל בנדר לא מהני אפי' מכנפי דקיל נדוי מנדר ולדעת כל הראשונים דמפ"ל בנדר יש לספק אם נדוי בחלום מהני אפילו לא מכנפי ועיין בש"ע סי' של"ד:

דף ט.

עלי בקרבן התוספו' בתחילה פי' דאסו' עלי בקרבן ותמהו ע"ז למ"ל כנדרי רשעים הא אמרי' לעיל עלי יד לקרבן ע"ש ולפמ"ש הר"ן גבי כשהיה נזיר עובר דלסיפא אתא ניחא שפיר ועיין בפ"א מה"נ שכ' דהאומר כנדרי רשעים עלי ככר זה אסור עליו וכ"כ הטור וש"ע סי' ר"ו ועמ"ש התוס' דאיירי במסרבין ק' דא"כ מאי פריך הגמ' ודילמ' הימנו דאכילנא וכו' כיון דאיירי במסרבין נוקמה דאמר לא אכילנא ואח"כ אמר כנדרי רשעים הימנו וכדאוקמה בגמ' לקמן דט"ז ע"א למתני' דלקמן וע"ש בגמ' במאי דאמר ר"א נאדי מאוקמתא דאביי וברש"י ובהרא"ש שם ע"ש והנר' אצלי נכון דהתוס' מפ' מאי דפריך הגמרא ודילמא הימנו דאכילנא הכוונה היא דאכילנא ממנו יהיה כנדרי רשעים ויהיה אסור נדר ומתני' קתני חייב קרבן שבועה וא"כ אפי' אי מסרבין וכו' פריך שפיר דמ"מ אסור הוא מדין נדר וגם למסקנת התוס' דאיירי בקרבן וא"צ למסרבין קושי' הגמ' הכין היא:

ועפי"ז ניחא לי פסקי מרן בש"ע דבה"נ סי' ר"ו כ' היה ככר מונח לכניו ואמר כנדרי רשעים הימנו אסו' והשמיט שלא אוכל כדאוקמוה בגמ' בשמעתין והוא תימה ועוד דבה"ש סי' רל"ז פ' להאי דינא גופיה וכ' שלא אוכל והיה נ"ל ליישב במ"ש המאירי ד"ב ע"ב מהספר דאם אמר הימנו לבד אסור מס' ואינו לוקה ע"ש וע"כ דמפ' מאי דפריך

הגמרא הימנו דאכילנא אקרבן שבועה פריך הא ס' הוא אי אכילנא או לא אכילנא ואמאי מחייב קרבן מס' ועיין בהר"ן והרא"ש ז"ל אך עדיין ק' אמאי לא כתב להאי דינא אלא בה' נדרים הי"ל לכותבו בה"ש דשם הוא עיקר דינא דגמ' אך עפי"ה ניחא שפיר דחש לה מרן לפי' התוספות והוא עפ"י מה שכתבנו בכוונתם דאשבועה הוא דפריך הגמ':

כתב הר"ן ז"ל דהריני לבד סגי להתחייב בנזירות ולא קתני כנדרי רשעים אלא לרבותא דסיפא ע"ש וי"מ ע"ז דבגמ' ריש נזיר אמתניתין דהריני כזה אוקמה שמואל בנזיר עובר לפניו והשתא א"א למ"ל כזה בהריני לחוד סגי וע"ש בתוס' במתניתין שם ע"ש ונ"ל דהנה בגמ' שם אהא דתנן אהא ה"ז נזיר אוקמה בנזיר עובר לפניו ופריך דילמא לפוטרו מקרבנותיו ומשני דאמר בלבו ופריך מאי למימרא מ"ד וכו' ע"ש וא"כ כיון דלפ"ד הר"ן ז"ל הוא כמו אהא גם בהריני בעי דאמר בלבו אבל כשאמר הריני כזה לא בעי' דאמר בלבו אלא אפי' בסתם הוי נזיר ומש"ה קתני כזה ה"ז נזיר לאשמועי' אע"ג דלא אמר בלבו הוי נזיר וכ"נ דעת הר"מ ז"ל דבפ"א מה' נזירות גבי אהא כ' כיון דבלבו להיות נזיר ובפ"ב גבי הריני כזה כ' סתם ע"ש והתי"ט ברפ"ד דנזיר הוכיח דהריני לחוד לא מהני מדבעי' שם בשמע חבירו ואמר ואני שיהא תכ"ד ע"ש ולדעת הר"ן ז"ל דהתם דבעינן תכ"ד בלא אמר בלבו ועי"ל דואני גרע מהריני לדעת הר"ן וזה נ"ל דעת הרמב"ם בפ"ג מה' נדרים דין ג' שכ' באומר ואני כמוך בעי' תכ"ד ובאו' הריני כזה לא בעי' תכ"ד כמ"ש בה' נזירות ועיין להמש"ל שם בפ"ג מה' נדרים ע"ש ועיין להמח"א ה' נדרים סי' ב' ובמה שכתבתי ביו"ד סי' ר"ד דין ג' ע"ש. ובשמעתין נמי דאוקי' בנזיר עובר לפניו צ"ל דאמר בלבו דהא בהריני לחודה איירי לפ"ד הר"ן ז"ל:

כתבו התוס' בד"ה הריני דאפי' למ"ד נקרא קדוש ה"מ כשקובע זמן וכו' אבל כשאמר הריני בתענית ולא קבע זמן הוי כנדרי רשעים דשמא יאחר נדרו יותר מדאי וכו' ע"ש נר' מדבריהם דאם נדר סתם ולא קבע זמן אינו מחוייב לקיימו תכף ביום ראשון הבא לפניו דא"א הרי מחוייב לקיימו תכף והוי כמי שקבע זמן וכ"נ יותר ממ"ש לישנא דיותר מדאי והמח"א בה' נדרים סי' ט"ו הוכיח דחייב לקיימו מיד עיין שם גם מהרלנ"ח בתשו' סי' קל"ז דרל"ז ע"ב כ' דחייב לקיים מיד דחיישי' שמא ימות והביא ראיה מדאמרי' לעיל דף ג' ע"ב לא אפטר מן העולם וכו' ע"ש ועיין להרא"ש ז"ל בפי' שם ועיין מה שכתבתי לעיל דף ז' ע"א בד"ה מי אמרי' וכו' ע"ש:

דף ט:
נדבה נמי וכו' פירש"י דשמא יגזוז וכו' אבל בל תאחר ליכא בנדבה דבריו תמוהים טובא וכבר עמדו ע"ד ה' פנים מאירות ח"א סי' צ"ט וה' ד"א בתשו' סי' ט' וסי' י"א וכבר כתבתי לעיל דף ז' ע"א מה שנ"ל בישוב דבריו עש"ב:
שמביאין חולין בעזרה כ' הרא"ש ז"ל בפי' לאו חולין בעזרה ממש דאין הנדר ניתר בחרטה אלא ע"י חכם ע"ש נר' מדבריו דבחרטה מיהא ניתר הנדר אף כי נדר לדבר מצוה דהא כשהיו תוהים היו נודרין ועיין להר"ן לקמן דכ"ב ולרלב"ח סי' ד' ובתשו' רבי בצלאל סי' ט"ו וה' מח"א בה' צדקה סי' ה' כ' דהא דיש שאלה בהקדש ה"ד ע"י פתח אבל לא בחרטה והא דאמרי' בנדרים דנ"ח תרומה אי בעי מתשיל דמשמע אפי' בחרטה דאי ע"י פתח מי יימר דימצא פתח שאני התם דאינו מפקיע המצו' דחוזר ותורם ולכך סגי בחרט' אבל היכא דמפקיע המצוה אין ניתרין נדרי מצוה אלא ע"י פתח ע"ש ומדברי הרא"ש הללו נר' דסגי בחרטה אפי' נדרי מצוה וכ"נ גם מדברי הרא"ש ז"ל בתשו' סוף כלל י"ב בנדר לעלות לא"י דסגי בחרטה ע"ש ועיין במיוחסות סי' רנ"ד והביאו בב"י ריש סי' רכ"ח ע"ש ועיין להעה"ש סי' ר"ג ע"ש ולפ"ד המח"א בתרומה נר' פשוט דכשחוזר ותורם צריך לתרום כשיעור שתרם מעיקרא ולא סגי בחטה אחת אף דקי"ל כשמואל דחטה אחת פוטרת את הכרי דאלא"ה הרי ס"ס מפקיע מאי דביני ביני מקדושתו ומוציאו לחולין ומפקיע קצת המצוה וכ"נ מל' הר"מ בפ"ד מהלכו' תרומות דין י"ז שכ' גבי תרומה נשאל לחכם ומתירין לו וכו' ותחזור חולין כמו שהיתה עד שיפריש פעם שניה אותה שהפריש תחילה וכו' ע"ש ומדהוסיף בלשונו אותה שהפריש תחילה נר' דר"ל דבעי' שיפריש תחילה כיון דבחרטה איירי ע"ש ובהכי י"ל מ"ש מהרש"א ז"ל בספ"ב דקידושין דנ"ח ע"ב בפירש"י ע"ש. אך ק' דבגמ' בפ' מרובה דע"ח ע"ב אמרי' אמר עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו פטר נפשיה בכבש אף שכבר הפריש שור וע"ש בתוס' וה"נ דכוותה וכ"מ בגמ' בפ"ג דעירובין ד"ל דפריך וליפרוש מניה וביה ומשני דלית ביה שיעורא ע"ש ועיין בספר בשמים ראש סי' קל"ט וי"ל דנגנב שאני אבל הניתר ע"י חרטה ושאלה צריך להפריש כשיעור קמא ועיין בחי' במס' שבת די"ז ע"ב:

דף י.
נדבה מאי א"ל וכו' הרשב"א ז"ל בחי' ריש חולין כ' אית דמפרשי דר"י דוקא במביא כבשתו לעורה וכ"נ מהתוס' וכו' ע"ש והוא תימה דגמ' ערוכה היא בשמעתין דפריך נדבה מאי א"ל ומשני ר"י לטעמיה ונר' במ"ש המאירי בשמעתין דר"י ודהלל לאו הילכתא נינהו וקושיית הגמ' י"ל דדוקא בנדר הוא דחיישי' דיעבור בב"ת אבל בנדב' לא חיישי' שיגזוז וימעול בידים ע"ש והוא אזיל בשי' רש"י לעיל דבנדבה ליכא ב"ת וא"כ י"ל דגם

הרשב"א יסבור כן והגמ' ה"ה דהומ"ל הכי ולפום האי שינויא י"ל דר"מ מודה בכבשתו בעזרה דשרי אבל אית דמפרשי ס"ל דשינויא דגמ' עיקר ולפ"ז לר"מ אסור אפי' בכבשתו בעזרה וע"ש בדבריו דלהכי נחית לאפוקי פי' הרמב"ן ז"ל שמביא שם דר"מ בנדר ור"י בנדבה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ ע"ש גם מבוא' שם בחי' הרשב"א ובתוס' שם דטעמא דר"מ דפליג אף בכבשתו ע"ש ועיין לה' כהונת עולם סימן ר"ג במ"ש ע"ד מרן בב"י ע"ש ולפ"ד ניחא קושי' התוס' בשמעתין שהקשו לשינויא קמא דלר"י שרי בנדר תק"ל אמאי קאמ' ר"י אדם מביא כבשתו ע"ש די"ל דתרוייהו שנוי חדא נינהו ור"י בנדבה הוא דקאמר ובמביא כבשתו וכו' ובלא"ה י"ל דלשינויא קמא פלוגתא דר"מ ור"י במביא כבשתו דלר"מ לא שרי במביא כבשתו אלא בלשון נדבה אבל בלשון נדר אסור דחיישי' שמא תמצא טריפה ור"י לא חייש להכי אבל אי לאו בעזרה גם ר"י חייש שמא יאחר ולא יביא ועובר בב"ת ועיין בדברי הראשונים ז"ל:

מתני' קונם וכו' ה"א כנויין לקרבן כת' הרא"ש ז"ל בפי' למתפיס בקרבן דבענינא דנדרים קאי וכו' נר' מדבריו דקושטא הוא דקונם וכו' כנויי למקדיש בהמה בקרבן אלא משום דבענינא דנדרים וכו' וכ"ה בעיא דאפשי' בירוש' וכ"כ הר"מ בפ"א מה"נ וע"ש במרן הכ"מ ובלח"מ ע"ש גם נר' מדברי הרא"ש ז"ל דקונם כנויי הוא ממ"ש דלא תני שבועות קודם הנזיר משום דאותם דאית להו תלת כנויי תני להו גבי הדדי וכ"נ מפי' בגמ' בסמוך וכ"נ מדברי הר"ן ז"ל בריש מכילתין ועיין להפרישה ופ"ו ע"ש כ' הר"ן ז"ל נדר במוהי היינו בשבוע' דמשה דלא כהרא"ש ז"ל וכ"מ בירוש' ופריך התם ליתני במוהי דשאול וה' קרבן העדה כ' דשאול התיר נדרו וכיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו הו"ל כאלו לא נשבע כלל אבל משה לא התיר נדרו שלא נשבע ליתרו אלא שלא ילך בלא רשותו והלך ונטל רשות ממנו וקיים שבועתו ע"ש ואתמהה דבגמ' לקמן דס"ה ע"א אמרי' המודר מחבירו בפניו א"מ לו אלא בפניו ונ"ל ממשה ע"ש הרי מבואר דמשה התיר נדרו:

דף י:

קינמא מאי וכו' כ' ה' קרבן העדה הא דקי"ל סתם נדרים להחמיר דוקא בעיקר הנדר אבל בכנויי להקל ע"ש ודבריו יכונו למ"ר לשון שבדו חכמים דמדרבנן הוא דאיכא כמ"ש הרא"ש ורש"י ז"ל לעיל אבל למ"ד לשון נכרים דמדאורייתא הוא אין לחלק ולדברי הר"ן ז"ל לעיל דגם למ"ד ל' שבדו חכמים מדאורייתא הוא אין לחלק בהכי לכ"ע ועפי"ד י"ל קצת למאי דהשמיט הר"מ ז"ל בעיא זו דקונמא ועיין להר"ן בסוף פרקין אמתניתין דקונם פי מדבר דמפ"ל משום דסתם נדרים להחמיר ואף דאיירי בקונם דכנוי הוא כמו שנר' מדבריו בריש מכילתין:

דף יא.

מני מתני' אי ר"מ וכו' הר"מ ז"ל בפ"א מה"נ לא יהא חולין שאוכל לך אסור ופ' לברייתא דלקמן וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל ומרן הכ"מ כ' דס"ל דהשתא הגמ' לא ס"ד ברייתא דלקמן דמוכח מינה דר"מ מודה בלחולין ולמסקנא לא קיימא האי סברוה ע"ש ונ"ל ראיה לדבריו מגמ' דקדושין דנ"ד ע"א דאמאי דתנן אבני ירושלים שנדלדלו מועלין בהם ומוקי לה כר"י פריך וירושלים מי מקדשא והתנן ריי"א האומר ירושלים וכו' תרי תנאי אליבא דר"י ע"ש והשתא לס"ד דר"י פליג וס"ל דאפי' בירושלים לא אמר כלום ומציעתא לאו ר"י תק"ל היא גופה רישא וסיפא ר"י ומציעתא ר"מ כדפריך הכא אלא ע"כ דס"ל רישא נמי ר"מ ומודה ר"מ בלחולין דלא כסברוה דשמעתין מיהו י"ל דלס"ד דהתם מוקי רישא כרחב"ג דפליג אר"מ בתנאי כפול והגמ' כאן ניחא ליה לאוקמה כר"י משום דנזכר במתני' וכמ"ש הר"ן ז"ל ואפשר דגמ' גופיה הכא דדחיק לו' תרי תנאי ולא אוקמה כרחב"ג משום דבלא"ה ע"כ תרי תנאי מכח סוגיא דקדושין אך הריטב"א ז"ל שם הק' אמאי לא מוקי תרי תנאי ואליבא דר"מ ואמאי משבש להנהו מתניתא דמייתי התם ותי' משום דבלא"ה צ"ל תרי תנאי ואליבא דר"י מכח סוגיא דנדרים ע"ש והיא גופה קשיא להרמב"ם אמאי לא מוקי תרי תנאי ואליבא דר"מ וי"ל כמ"ש בשי' שלא נודעה למי שם בקו' הריטב"א ז"ל דמשום דמדקתני ריי"א האומר ירושלים וכו' משמע דכירושלים אסור ופשטא דמתניתין דפליגא אברייתא וע"כ בלא"ה תרי תנאי ואליבא דר"י ועוד תי' בע"א ע"ש:

וניחא לפ"ז מאי דלא מוקי כרחב"ג דבלא"ה ע"כ כתנאי מדקתני ירושלי' ולא כירושלי' והרא"ש ז"ל בפי' בשמעתין פי' תרי תנאי דתנא דברייתא סבר לא אתו משיירי הלשכה ע"כ והוא תימה דמסוגיא דקידושין הלזו מתבאר דליכא מאן דפליג דאתו משיירי הלשכה אלא דפליגי בשיירי הלשכה גופייהו אי מועלין בהם וע"ש בתוס' בד"ה תרי ע"ש וגם על הר"ן ז"ל יש להרגיש שכ' בשמעתין תרי תנאי דתנא דמתני' ס"ל דדעתו ע"ד הקרב ותנא דברייתא ס"ל דדעתו על עצים וכו' דמוכח מדבריו דלכ"ע לא קדשה ירושלים ועיין בדברי רש"י בשמעתין בס"א הכתובה בספרים ומג' דקידושין מבואר דפליגי אי קדשה או לא וכזאת מקשים על התוספות בשמעתין שכ' דלכ"ע קדש' ופליגי אי דעתו כמו שירושלי' מקודשת מכל הארצות וכו' ע"ש דלפ"ד מאי פריך הגמ' שם וירושלים מי מקדשא והתנן וכו' ע"ש והר"מ בספ"ו מה' מעילה פ' אין מועלין בשיירי הלשכה וכ' הכ"מ פלוגתא דר"י ור"מ ופ' כר"י ע"ש וק' דמלבד דע"כ ל"ג דברי ר"י בההיא ברייתא כמ"ש התוס' שם עוד בה דהגמ' שם מסיק דר"י הוא דאמר מועלין בעתיקין ומשבש להההיא ברייתא ע"ש ואפשר לו' דכל עצמו של הגמרא דמשני תרי תנאי ואליבא דר"י ולא

קאמר תרי תנאי ואליבא דר"מ משום דס"ל דבלא"ה צ"ל תרי תנאי אליבא דר"י משמעתין וכמ"ש הריטב"א ז"ל וכיון דלדעת הר"מ הך סברוה לא קיימא כמ"ש מרן בה' נדרים מעתה אין לשבש הברייתא ומוקמי' תרי תנאי ואליבא דר"מ והגמ' בקידושין ס"ל כס"ד דשמעתין דסברוה לו' כן וא"צ למ"ש בסמוך ועיין להלח"מ בה"נ במ"ש ע"ד מרן הכ"מ מגמ' דלקמן ברפ"ב ע"ש מיהו אכתי קשה להר"מ דפ' דאין מועלין בשיירי הלשכה ופ' בה"נ כירושלים אסור והמה תרתי דסתרן לפום שמעתא דקידושין ובדוחק י"ל דס"ל בירוש' דבדבר הקרב בירושלים קאמר ואף דלא מקדשא אסור וצריך להתיישב בכל זה ואני אמרתי בחפזי:

דף יא:

לחולין שאוכל לך אסור כ' הרא"ש ז"ל בפי' אי גרסי' במתני' לחולין שלא אוכל לך ניחא טפי ע"ש וק' להך גי' מאי פריך הגמ' לעיל אמתני' אי ר"מ סא ל"ל מכלל הן אתה שומע לאו נוקמה בלחולין בפתח ופי' לא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך וכה"ג מודה ר"מ כיון דאמר שלא אוכל לך כדמוכח בשמעתין וכדכת' הר"ן והרא"ש ז"ל וצ"ל דדוקא אם אמר לחולין לא אוכל לך בלא שי"ן הוא דמפרשי' לפיכך לא אוכל לך כי אמר לחולין שלא אוכל לך השי"ן מורה דנמשך אלחולין ואין לפרש בו לפיכך וכו' אך לפ"ז הרא"ש בד"ה נעשה היה לו לחלק בין הא דברייתא למתני' בהכי ומ"מ יש להעמיס זה בפי':

ועפי"ז ניחא מה שי"ל לפי' הר"ן ז"ל מנ"ל להגמר' דבלא אוכל לך מודה כדי להק' וכבר עמד המש"ל בפ"א מה"נ בזה ע"ש מ"ש ועפי"ה י"ל דמדמשני תנא דברייתא בלישניה דברישא קאמר שלא אוכל בשי"ן ובסיפא קאמר לא אוכל בלא שי"ן ע"כ דאתא לאשמועי' דאפי' בכה"ג דמודה ר"מ דמכלל לאו אתה שומע הן והיה מן הראוי לפ' לפיכך לא אוכל לך לא מפרשי' למילתי' בהכי ומ"ה פריך מ"ש מלקרבן ומה שדקדק עוד שם המש"ל מנ"ל להר"ן ז"ל דלקרבן בפתח קאמר ומפרשי' ליה כמו שבא ע"ש י"ל כיון דהמק' דפריך והא ל"ל מכלל לאו וכו' ע"כ דס"ל בפתח קאמר מסתמא גם המתרץ בהכי איירי כל שלא פי' בהדיא גם לישנא דנעשה דקא' הכי משמע וכמ"ש מרן בב"י סי' כ"ד:

ודע דמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' בד"ה לחולין וכו' מה שנתן חטף תחת הלמ"ד לא משמע לפרש לא חולין וכו' ע"ש ע"כ אליבא דרב אשי קא' דוק ותשכח:

דף יב.

והא נותר ופיגול אחר זריקת דמי' וכו' ופירש"י ז"ל אלמא בדהשתא וכו' דאין לו' דהכא אזלינן בתר מעיקרא דקודם זריקה דההוא מעיקרו דמעיקרו הוא ופשי' דלא אזלי' בתריה וכ"כ המאירי ז"ל אך ק' לשי' רש"י ז"ל דדילמא מספק"ל אי בתר מעיקרו או בתר השתא ובפיגול ונותר דאסור משום דסתם נדרים להחמיר ובזבחי שלמים אזלי' בתר מעיקרא

להחמיר ומנ"ל למיפשט מהכא דאזלינן בתר השתא בבעיין להקל ועיקר בעיית הגמ' ע"כ היא או צד דבתר השתא מסתבר טפי מבתר מעיקרו דאי שניהם שוין הא קי"ל סתם נדרים להחמיר וכזאת ק' עמ"ש התו' בשמעתין דמאי דמוקי לה בנותר של עולה היינו דאמר בפי' דאי בסתם מאי פריך לישמעי' בשר עולה וכו' ע"ש והדבר ק' אפי' בנותר סתם הי"ל להחמיר דסתם נדרים להחמיר וא"כ הי"ל להגמר' לאוקמה בנותר סתם ולא תק"ל לישמעי' בשר עולה וכו' ונר' דהכא לא שייך סתם נדרים להחמיר דהנה לקמן די"ח אמתני' דסתם נדרים להחמיר כ' הרא"ש ז"ל בפי' דה"ט כיון דידעי' דדעתו מתכוין לנדור דאי לא הו"ל למישתק ע"ש והא דלא אמרי' דהוא נתכוון לדבר האסור וטעה דסבור דדבר האסור מתפיס משום דידוע הוא לכל דלא מתפיס ולא תליא דטעו אינשי בהכי ובגמ' דנזיר דכ"ב ע"ב אמרי' דבה"ג דבעיין דזבחי שלמים טעו אינשי וסבור דמתפיס אחר זריקה כיון דהשתא מיהא עדיין שם הקדש עליו וע"ש בתוס' וא"כ בכה"ג ליכא לתא דסתם נדרים להחמיר משום דאמרי' דטעה בהכי ולעולם לאחר זריקה קאמ':

מיהו אכתי יל"ד לפ"ז אמאי לא מוקי בעיין באמר הרי עלי ככר זה כזבחי שלמים אי בתר מעיקרו או בתר השתא ואמאי לא מוקי לה במחית גבי ועיין להתוס' לקמן גבי לימא כתנאי. הק' התוס' הא כיון דאמר נותר הו"ל כמי שאמר לאחר זריקה בהדיא ובהא פשיט"ל דשרי ונר' שלזה נתכוון רש"י ז"ל באומרו ומשמע נמי דבמחית גבי וכו' ואף לפי שיטתו דהפשי' הוא בתר השתא א"ש ומ"ש התוס' בדבור שאחריו לפי תי' ב' א"ש בפ"ג דשבועות עיין בשבועות ד"ך ע"ב מ"ד דכי לא נדר וכו' וע"ש ברש"י ותוס' ועמ"ש בדבור שאח"ז:

מ"ש הרא"ש בפי' דפיגול עד שיקרבו מתיריו וכו' הוא בגמ' זבחים דכ"ח ע"ב ע"ש ועיין בס' יד המלך להרב מהר"א פאלומבו זלה"ה בהל' נדרים מ"ש בזה ע"ש:

מתיבי איזהו איסר וכו' שי' הר"ן ז"ל דבלא אמר בפי' ביום שמת בו אביו איירי דאי באמר בפי' בודאי על יום שמת אביו ממש קאמר והא דלא מוקי לה באמר בפי' משום דא"ה פשיטא ולפ"ז הו"מ הגמ' לאוקמה באמר בפי' ויום שנהרג בו גדליה אצטריכ' ליה כדקאמר בשבועות וכמ"ש הר"ן דסוגיין קטיע וכו' אלא דניחא ליה לאוקמה אפי' בלא אמר ולכך קא' בנדור ובא וכו' ועיין בהרא"ש ז"ל אבל שי' רש"י והתוס' ז"ל דבאמר בפי' ב' מיירי ואינו מוכרח דעל יום שמת אביו ממש קאמר אלא כיון שמת אביו ע"כ בהכי איירי וכ"נ שי' הר"מ ז"ל בפ"ג מה"נ שכ' בדברי הנודר ביום שמת בו אביו והלח"מ שם דקדק דכיון דפ' דעיקרו מתפיס נימא בחד בשבא שקודם שמת אביו מתפיס ותי' כיון

דאמר כיום שמת בו אביו אין לומר משמעות על קודם מיתת אביו ע"ש וזה דעת הר"מ ז"ל לאפוקי קודם מיתת אביו:

איברא לדידי חזי ליה דדברי התוס' תמוהים דהנה ק' בגמ' גופה מאי פשיט מברייתא הלזו דבעיקרו מתפיס וממילא כשר זבחי שלמים דבעין אסור דילמא שאני ההיא דאיסר דאי בדהשתא היתר גמור הוא ולמ"ל דנדר אבל בשלמים סבר דגם לאחר זריקה קדשי ולכך י"ל בדהשתא וכדמחלק הגמ' בנזיר דף כ"ב ע"ב איבעיא אי בעיקרו מתפיס או בצננא מתפיס ע"ש וצ"ל דדוקא התם דהצדדים שקולים אי בעיקרו אי בצננא מפלגי' בהכי אבל כאן דצדדי הבעיא היא אי בדהשתא מתפיס משום דאין דעת האדם אלא על מה שלפניו דהיינו בדהשתא א"ד בעיקרו מתפיס ואין מוכרח דדעת האדם על מה שלפניו דוקא ופשיט שפיר דאי דעת האדם לעולם היא על מה שלפניו דוקא מ"ל טעי או לא טעי הא אי במעיקרא הו"ל לפרש ומעתה קושיית התוס' אין לה מקום דכיון דפשיט"ל דדעתו אמעיקרו כי מספקא לן אי במעיקרא קודם מיתת אביו או אחר מיתת אביו בהא מילתא ודאי על אחר מיתה קאמר דאי קודם הו"ל למישתק וכדקאמר הגמ' בנזיר אבל אין לתרץ בקושיית התוס' דכיון דמספק"ל אי בקודם מיתה או אחר מיתה אמרי' סתם נדרים להחמיר דאפי' בהיתר ממש אמרי' להחמיר כדאי' במתני' דלקמן די"ח דנדר בחרם וכו' ע"ש הא ליתא דהברייתא מפ' איסר בכה"ג מוכח דלאו מדין ספיקא הוא:

וראיתי להמח"א בה"נ סי' י"א שהק' עמ"ש התו' בשבועות ד"ך ע"ב דאי אסור מדאורייתא ונדר ממנו והתפיס בו הו"ל מתפיס בדבר האסור דבעיקרו מתפיס דע"כ לא בעי בגמרא אלא בדהשתא מתפיס דכן משמעות הענין דעל מה שלפניו מתפיס או בעיקרו מתפיס משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה אבל היכא דהאיסור והנדר הם עכשיו עליו בודאי בנדור מתפיס דלפניו הוא ואין אדם מד"ל והוכיח כן מדפשיט מנותר ודחי בנותר של עולה דסד"א באיסור נותר מתפיס קמ"ל בהקדש מתפיס הרי היכא דשניהם לפנינו דהיינו איסור עולה ואיסור נותר פשיט"ל בנדור מתפיס ע"ש ולא ראה דברי התוס' לעיל שכ' דשאני נותר דאיסורו גופיה מכח הקדש קאתי וסיימו לפ"ז א"ש ההיא דפ"ג דשבועות ע"ש גם מדברי רש"י נר' דאין צדדי הבעיא כמ"ש המח"א דמשום דאין אדם מד"ל שהרי פי' רש"י בפשי' דנותר דפשיט דבדהשת' קמתפיס ואי איתא לדברי המח"א מאי פשיט הא שאני ההיא דנותר דאי בדהשתא איתנהו לתרוייהו דלפניו הוא ואין אדם מד"ל ולכך לא אמרינן מעיקרו מתפיס דהיינו בהתרה לשי' רש"י ז"ל משא"כ בבעיין אלא ע"כ דצד דמעיקרו מתפיס לאו משום דאין אדם מר"ל ועוד דאי מאי דאמרי' מעיקרו משום דאין אדם מד"ל הא טעי דסבר קדשי אחר זריקת דמים וכמ"ש בגמ' דנזיר שהבאתי

אלא ע"כ דצדדי הבעיא הם אי בדהשתא משום דמסתמא אין דעת האדם אלא על מה שלפניו או דלא אמרי' האי סברא ודעת האדם יכול להיות אמעיקרא ומה שהוכיח המח"א משמעתא דלקמן גבי בכור עיין מה שכתבתי שם ועיין להרדב"ז ח"ג סי' תי"ג ומה שפי' המח"א בגמ' דשבועות ומדמה לה לבכור ל"ד כלל דשאני בכור דמה אינו מוסיף לו שום חלות כלל דמעיקרא קדוש והשתא קדוש אלא דמצוה להקדישו דכן מצות המלך משא"כ בנדר ע"ד שאסור מקודם שהסיע עליו איסור שלא היה בו ועיין לה' כהונת עולם סי' ר"ד שהוכיח דמ"ש התוס' והרא"ש בשבועות בעיקרו מתפיס לא נכנס בגדר הבעיא דגמרא כיון דהאיסור דמעיקרא אכתי עליו ע"ש:

בחלת אהרן וכו' כ' הר"ן ז"ל אע"ג דבקריאת שם מ"מ כיון דלא נאסרה לכל שרי ע"כ וה"ד בדבר שחובה עליו וכגון חטאת וחלה אבל בנדר ממש אף דלא נאסר לכל מקרי דבר הנדור דהא מתפיס בנדר הוי נדר לכ"ע:

דף יב:

והא תרומת לחמי תודה וכו' לפי' קמא דרש"י ז"ל צ"ל דלמאי דמוקמי' דאפריש בלישה מקדיש קדושת פה מכח ההפרשה אף דלא נשחט הזבח גם צ"ל דמאי דקאמר ליתני לחמי תודה וכ"ש תרומתו היינו דליתני נמי חלת אהרן ובמקום תרומתו ליתני לחמי תודה דאל"ה הו"א תרומתו דדבר האסור הוא אסיר דל"ד לתודה דאי אזלי' בתר מעיקרא היתר הוא וכ"מ בדברי רש"י ז"ל ועיין להלח"מ בפ"א מה"נ:

דאפרשינהו בלישה כ' הרא"ש והר"ן ז"ל שעשה עשר חלות וכו' נר' שפי' כן כי היכי דליהוו מ' דמהשתא ל"צ למאי דאמרי' מעיקרא למצוה ופשוט:

אי לפני זריקת דמים מ"ט דמאן דשרי כ' הר"ן ז"ל דאי אמר סתמא עלי כבכור ודאי בעיקרו מתפיס בכה"ג כדתנן חטאת וכו' מקשים דילמא האי מתניתין דחטאת משום דס"ל סתם נדרים להחמיר ולמאן דס"ל לקמן די"ט סתם נדרים להקל פליג ונימא ר"י דשרי ס"ל כמ"ד סתם נדרים להקל ואמאי לא מוקי פלוגתייהו בה"ג ואין לו' דר"י גופיה ס"ל לקמן סתם נדרים להחמיר גבי ברי דהכא ר' יוסי הוא דפליג עם ר' יעקב ולא ר' יהודה וט"ס נפל בספרים וכדמוכח מפ"ק דנזיר ד"ד ע"ב ע"ש וי"ל ע"ד מרן הכ"מ בפ"א מה"נ שכ' דפ' כר' יהודה לגבי ר' יעקב משום דהוא מארי דתלמודא דהול"ל משום דר' יוסי נימוקו עמו ולפמ"ש לעיל דבבעיין ל"ש לתא דסתם נדרים להחמיר משום דטעה כדאמרינן בנזיר דכ"ב ע"ש ניחא שפיר דה"נ גבי בכור טעי ועי"ל דא"כ אמאי נקט בכור ליתני קדשים סתמא דאפילו בקדשי קדשים שייכא פלוגתא זאת ולמאי דאמרינן דפליגי אי מעיקרו אי מהשתא פלוגתייהו שייכא גם בשלמים אלא כיון דלא שייכא בקדשי

קדשים נקט חד מקדשים קלים ולאפוקי קדשי קדשי' הוא דאתא ומ"מ נר' עיקר דבכה"ג לא שייכא לתא דסתם נדרים להחמיר וכמו שכתבתי למעלה וכ"נ מדברי הר"ן ז"ל הללו דמתניתין דחטאת עולה וכו' לאו מטעמ' דסתם נדרים להחמיר אלא משום דכן משמעות דבריו בלי שום ספק וכ"נ מדברי הלח"מ בפ"א מה"נ דין ט' ומזה י"ל עמ"ש ה' שמחת יו"ט סי' מ"ח דקע"ט סע"ד דנראה דפשיט"ל דמתני' דחטאת עולה וכו' טעמא משום דסתם להחמיר ועפי"ז תמ'ה יקרא ע"ד התוספות בנזיר ע"ש ועיין לה' קמ"ר בפ"א מה"נ דין ט':

דף יג.

לא לעולם לפני זריקת פשטא דגמ' הוא דלא איירי במחית אלא באמר לפני זריקת והוא צד הא' דקאמר הגמ' אי לפני זריקת דמים וכו' ובכה"ג דאמר לפני זריקת דמים ודאי משמעו הוא אחר שהקדישו ולאו אלפני דלפני דהיינו קודם שהקדישו והמח"א בה"נ סי' י"א הוכיח משמעתין דבדב' שהוא אסור ונדר ממנו דאיכא השתא תרוייהו איסור ונדר אמרי' בנדר מתפיס ולא נכנס ד"ז בבעיין דלא כהרא"ש בפ"ג דשבועות דא"א אכתי תפשוט דבהשתא מתפיס דאי בעיקרו מתפיס מ"ט מאן דאסר נימא בעיקרו קודם שהקדישו ונר' דאין מכאן הוכחה כלל דכיון דאמר לפני זריקת דמים בהדיה ודאי אין משמעות דבריו קודם שהקדישו וכדכתיבנא והרשב"א ז"ל פי' דמאי דאמרינן לעולם לפני זריקת דמים היינו במחית לאחר זריקת דמים ואמרי' בעיקרו מתפיס קודם זריקת דמים ע"ש ואפילו לפ"ז אין ראיה דמחית לאחר זריקה אי אמרינן בעיקרו מתפיס דהיינו קודם שהתפיסו הו"ל כמו עיקרו דעיקרו דלא אמרי' בעיקר עיקרו מתפיס וכמ"ש לעיל משם המאירי ז"ל וכן בס"ד דאמרי' דפליגי אי מהשתא אי מעיקרו דאיירי לאחר זריקת דמים הא דלא אמרינן בעיקרו קודם שהקדישו משום דהו"ל עיקרו כיון דמחית אחר זריקת דמים גם בעיקר ראייתו דש"ה בבכור דכתי' לה' גם מ"ש המח"א דצדדי הבעיא הוא אי אמרינן בדהשתא משום דמשמעות הענין כן הוא או בעיקרו משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה ע"ש מדברי הר"ן ז"ל בשמעתין אין נראה כן דהביא ראיה דבדהשתא קמתפיס מגמ' דנזיר ע"ש וא"א ליכא שום ראיה משום דהתם אפי' אי אזלי' בתר השתא לא יצאו דבריו לבטלה ובכה"ג ודאי דאמרי' בדהשתא כמשמעות הענין לפ"ד המח"א אלא ע"כ דליתא ועמ"ש עוד ע"ד המח"א לעיל בפשיטותא דפגול ונותר ע"ש:

והנה הרמב"ם ז"ל בפ"א מה"נ פ' בדין י"ג הרי עלי כבכור מותר ובדין ט"ו במחית בשר בכור פ' לפני זריקת דמים אסור ולאחר זריקה שרי והמה תרתי דסתרן לפי סוגיית הגמ' גם לפי מאי דפ' בשלמי' בעיקרו מתפיס הול"ל בבכור אפי' לאחר זריקה אסור דבעיקרו

מתפיס ועיין למרן בכ"מ והלח"מ כ' דהר"מ ס"ל להפך דבבכור אי אמרי' מעיקרו שרי דהיינו קודם שהקדישו ואי מחית גביה לפני זריקה אי אמרי' בדהשתא אסור אבל לאחר זריקה לכ"ע שרי דאי בדהשתא הרי אחר זריקה ואי במעיקרו הרי עיקרו קודם שהקדישו שרי והגמ' הק' אי לפני זריקה מ"ט מאן דשרי דכיון דאמ' בפי' לפני זריקה ודאי אאחר שהקדישו קאי ואי לאחר זריקה מ"ט מאן דשרי אלא במחית גביה ר"ל לפני זריקה ומאן דשרי סבר מעיקרו מתפיס קודם שהקדישו ומאן דאסיר סבר בדהשתא ודחי לעולם דאמר בפי' לפני זריק' ומשמעות לפני זריקה אקודם שהקדישו ומאן דאסיר משום דכתיב לה' ובכן א"ש פסקי הר"מ דאומר עלי כבכור אמרי' מעיקרו מתפיס כמ"ש הר"ן ז"ל ועיקרו אינו קדוש וכי מחית לפני זריקה אסור דכיון דבעיין לא איפשי' נקטי' להחמיר ובבכור אמרי' בדהשתא ואחר זריקה ממ"נ שרי עכת"ד ודברים נכונים הם אך לא היה צריך לכל זה הדוחק דלפי מאי דאמרי' לפני זריקה הדרינן מסברא קמייתא ואמרי' בקודם שהקדישו אלא בפשי' א"ש דה"ק לעולם לפני זריקה ומשמעות דבריו אחר שהקדישו כדאמרי' מעיקרא ומאן דשרי סבר דאפי' אחר שהקדישו דבר האסור הוא כיון דבלא"ה הוה קדיש ולא אהני דבוריה וא"ש כל הסוגיא בדקדוק טפי כמו שתראה והר"מ פ' כר' יעקב דאוסר ולכך באומר בבכור שרי משום דבעיקרו מתפיס ואומר לפני זריקת דמים לא הוצרך הר"מ להזכירה דנשמע מחלוקת מחית גביה לפני זריקת דמים דטעמא דאסיר משום דבהשתא שמעינן כמ"ש בלא מחית ואמר בפי' לפני זריקת דמים וקצת ראיה דהר"מ פ' כר' יעקב מגמ' בפ"ק דנזיר דמוקי ר' יהודה דאמר נזיר שמשון הוי נזיר כר' יעקב לכולהו לישני והר"מ בה' נזירות פ' כר' יהודה ומה"ט פ' הר"מ כר' יעקב לגבי ר' יוסי משום דהלכה כר' יהודה לגבי ר"ש ועיין להלח"מ בה' נזירות אך אמנם לפ"ד הלח"מ יקשה לי מ"ש הר"מ בדין י"ג שכ' וכתיב לא יקדיש וכו' מה שלא נזכר בגמרא וכ' מרן בכ"מ דבא לו' דאין משנין מקדושה לקדושה דאי משנין הו"ל דבר הנדור ע"ש ולפ"ד הלח"מ אפילו אי אמרינן מקדושה לקדושה שרי משום דבעיקרו מתפיס ועוד דהו"מ לאוקמ' פלוגתייהו במחית וכ"מ במעיקרו מתפיס ומאן דאסר משום דעומד להקדישו מיהו לזה י"ל דאי הכי תפשוט דלרבי יהודה דהילכתא כוותיה ס"ל מעיקרו בין לס"ד בין למסקנא ומה"ט י"ל דפ' הר"מ כר' יהודה מדלא אוקמה במחית וכ"ע בדהשתא משום דתפשוט מר' יעקב דבדהשתא מתפיס בין לס"ד בין למסקנא ומה"ט פ' הר"מ כרבי יעקב מדלא אוקמה במחית וכ"ע בדהשתא:

והרב שע"ה כ' דמ"ש הר"מ בשלמי בעיקר מתפיס מיפשט פשיט"ל ולאו משום ס' נגע בה' וס"ל דהבעיא נפשטה מיהא דוקא בבשר ז"ש בעיקרו מתפיס משום דאין אדם

מד"ל אבל בבכור בדהשתא מתפיס דאי בעיקרו הוי דבריו לבטלה ע"ש שהאריך בישוב הסוגיא וכבר כתבתי למעלה דמהסוגיא דנזיר דכ"ב נר' דבשלמי' טעי דסבר קדשי אפי' לאחר זריקה והוכחתי דאין צדדי הבעיא משום אין אדם מר"ל דלא כהמח"א ומעתה גם בשלמים מידי ספיקא לא נפקא ומזה י"ל גם על מ"ש ה' שמחת יו"ט סי' מ"ח בישוב פסקי הר"מ הללו עש"ב במה שחלק בין בכור לשלמים והנה השע"ה הק' ג' קושיות ע"ד הלח"מ ולדרכנו שכ' ל"ק זולת אחת מהנה דאי הר"מ שפ' בשלמים בתר מעיקרו מכח ס' להחמיר אמאי לא ביאר דאינו לוקה ע"ש ואפשר דכאן לא הוצרך לבאר דמובן מעצמו כיון דפ' דינא דשלמים ובכור כי הדדי ובהא אזיל בתר מעיקרו ובהא אזיל בתר השתא ובהכי ניחא מה שהק' השע"ה עמ"ש הלח"מ גבי דלא ביאר הר"מ בנותר של עולה דלפ"מ הלח"מ כאן ל"ק ע"ש די"ל דהי"ל לבאר דדוקא בנותר של עולה הוא דלוקה אבל הכא לא הוצרך לבאר כדכתי' באופן דנר' דמ"ש בדעת הר"מ הוא היותר נכון:

וראיתי להקמ"ר שכתב ליישב פסקי הר"מ ז"ל דמספקא ליה מילתא לדינא אי בכור אחד שהקדישו הוי דבר הנדור או דבר האסור גם מספק"ל אי בתר השתא אי בתר מעיקרא וס"ל דכי אמרי' סתם נדרים להחמיר הוא בחד ספיקא אבל בתרי ספיקי להקל ולכך באמר הרי עלי כבכור איכא השתא תרי ספיקי שמא בכור דבר האסור הוא ואת"ל דבר הנדור שמא בתר מעיקרו קודם שהקדישו או אחר זריקה ובמחית בשר בכור לפני זריקה פ' דאסור דליכא אלא חד ספיקא דבודאי אזלי' בתר השתא דלא מספק"ל אי אזלינן בתר מעיקרו אלא אי היכא דאי אזלי' בתר מעיקרו אסור ובלאחר זריקה פ' דשרי דהו"ל ס"ס ע"ש והנה מאי דפסיק ותני דבתרי ספיקי להקל בנדרים הדבר צריך אצלי תלמוד דלקמן דנ"ג ע"א אמרי' בגמ' דלא אזלינן בתר רובה בנדרים וחיישי' למיעוטא להחמיר וכ"פ הר"מ ז"ל בפ"ט מה"נ דין ד' ודין ה' ע"ש וכ"כ הלח"מ בפרק ב' דין ה' מסברא דנפשיה בדעת הר"מ דאף דסתם חרמים לכהנים בסתם נדרים חיישי' ע"ש ועיין בירושלמי לקמן אמתני' דסתם נדרים ע"ש ועיין להלח"מ בפ"ט שם מילתא בטעמא דחיישי' למיעוטא בכה"ג ועיין להטור ביו"ד סי' ט"ל ע"ש ועיין למרן בב"י סי' ר"ח מה שהק' על הטור מהיא דשמן ע"ש ולא ידעתי מקום לקושי' דהא דחיישי' למיעוטא גבי שמן הא להחמיר ואמרינן דנתכוון לתרוייהו ומעתה דחיישינן למיעוטא בסתם נדרים ולא אזלי' בתר רובא גם בס"ס מחמרי' דרובא עדיף מס"ס או כי הדדי נינהו ועיין בכללי ס"ס והטעם הוא כיון דנדר דאלא"ה הו"ל למישתק וכמ"ש הלח"מ גבי חרמים ועמ"ש לקמן גבי לא אימרא וכו':

ודע דהתוס' והרא"ש ז"ל בפ"ג דשבועות פ' דאם אסר נבילה בנדר והתפיס בו אינו נדר דבעיקרו מתפיס ומזה הוכיח מרן בב"י סי' ר"ד דדעת הרא"ש ז"ל דנקטי' בבעיין

דבעיקרו מתפיס אף להקל והרב כהונת עולם כ' דזה לא נכנס בבעיין כיון דהאיסור הא' עדיין עליו ולא אבעיא לן אלא היכא דעיקרו חלף הלך לו והוכיח כן מדברי הרמב"ם ז"ל דנקיט בבעיין בדהשת' מתפיס ובאסר נבילה בנדר והתפיס בו כ' כדברי הרא"ש ז"ל וכ"נ מדברי הרדב"ז ז"ל ח"ג סימן תי"ג דבכה"ג באיסורא מתפיס אף אי נקטי' בבעיין בדהשתא מתפיס ע"ש וי"ל כיון דעדיין שניהם בו איסור ונדר אמאי לא אמרי' דעתו על שניהם דהיכא שהתפיס בדבר הנדור ובדבר האסור הוי נדר ואינו מזיק מה שמתפיסו גם בדבר האסור וכמ"ש גדולי האחרונים והובאו בכנה"ג הגב"י סימן ר"ה אות ד' ע"ש וכיון שכן נימא דדעתו להתפיס בשניהם ועיין בגמ' לעיל סד"א באיסור נותר וכו' קמ"ל דנר' דר"ל קמ"ל דבשניהם מתפיס ועמש"ל בשם ה' מח"א:

כתב הרדב"ז ח"ג סי' תי"ג דהא דלא איפשי' בעיין בדמעיקרא דאי בדהשתא הא אין אדם מד"ל משום דאף דאמרי' שהוא נתכוון למעיקרו כיון דמשמעו' דבריו בדהשתא הו"ל דברים שבלב ואנן בעי' פיו ולבו שוין ע"ש וק' ממ"ש הר"מ בפ"ב הרי עלי כחרם אסור אף דהוא פ' סתם חרמים לכהנים ע"ש הרי דמשמעות דבריו על חרמי הכהנים ואזלי' בתר לבו משום דאין אדם מד"ל וע"ש בלח"מ ומאי דלא אמרי' בכה"ג דבעיין אין אדם מר"ל משום דטעי דסבר דקדשי גם לאחר זריקת דמים בגמ' בנזיר דכ"ב ע"ש ומאי דפשיט הגמ' בעיין מברייתא דאיזהו איסר עמ"ש לעיל וי"ל:

הא דאמר לאימרא וכו' ברייתא בדאמר לא אימרא או בפת"ח לפי חילוף הגי' ומ"מ רישא דשאני אוכל לא א"ש והר"ן ז"ל כ' דרישא בשבא וסיפא בפתח ולפמ"ש הר"ן ז"ל לעיל במתני' דבאימרא דאסור משום דסתם נדרים להחמיר ע"ש א"כ כיון דיכול להיות אימרא דחולין ברישא דשאני אוכל הוי להחמיר כשאנו מפ' אימרא דחולין דהו"ל כמו לא חולין שאוכל דאסור ונ"ל שלזה כיון הרא"ש ז"ל בפי' ותרי מילי קאמר בתחילה כתב דברייתא בפתח ובשבא ור"ל רישא בשבא וסיפא בפתח דאי רישא בפתח שרי דהו"ל כאומר חולין שאוכל לך והדר קאמר דאפי' בפתח אתיא רישא דהו"ל כאומר לא חולין והיינו להגי' שהביא לעיל דגריס במתניתין לחולין שלא אוכל לך ויותר נראה דט"ס נפל בדבריו וצ"ל א"נ ועיין להמש"ל:

ודע דלפ"ד הר"ן דבאימרא משום סתם נדרים היא דאסור יש להוכיח דסתם נדרים להחמיר אפי' בס"ס דהא באימרא איכא ס"ס שמא דחולין ואת"ל דקדשים דילמא לאחר זריקה מיהו לפמ"ש לעיל דהאומר הרי עלי כחטאת וכו' לאו משום סתם נדרים להחמיר הוא דאסיר אלא דכך משמעות דבריו דבעיקרו מתפיס ליכא הכא ס"ס ועיין להקמ"ר שהבאתי לעיל אלא דהתם בס' דדינא ועמ"ש לעיל ע"ד הקמ"ר:

פרק שני

דף יג:

באומר יאסר פי לדבורי וכו' כ' הר"ן ז"ל משום דסתם נדרי להחמיר וה"ה דהומ"ל ב"י מדרבנן ע"כ י"מ דהא הטעם דסתם נדרים להחמיר משום דא"כ הו"ל למישתק וכמ"ש הרא"ש בפי' והרא' לקמן אמתני' דסתם נדרים להחמיר וכיון שכן הכא דאיכא ב"י מדרבנן אפי' בדבר שאב"מ ליכא טעמא דהו"ל למישתק דהא מ"מ איכא נדר מדרבנן ונימא דנתכוון להכי וא"כ ע"כ דהגמ' כאן ל"ל הא דב"י מדרבנן אבל לפום מאי דאמרי' לקמן דאיכא ב"י מדרבנן ע"כ דמתני' באומר ממש ולא נעשה ועפי"ז ניחא דברי הר"מ ז"ל בחיבורו בפ"ב ע"ש להלח"מ עכ"ד וליתא דהא לאביי לקמן דפ"ב גם המתפיס בדבר האסור צריך שאלה מדרבנן אפילו לת"ח וכדעת הר"מ ז"ל בכל דבר האסור כן הוא ול"ד באומר לאשתו ה"א אסורה כאימא כמו שפ' בה"נ ע"ש והשתא תקשה לאביי ממתני' דלעיל לא דכי פיגול ונותר וכו' דכולהו מטעמא דסתם נדרים להחמיר כמ"ש הר"ן והרא"ש ושאר הראשונים שם ע"ש ואמאי הא כיון דאיכא ב"י מדרבנן ליכא טעמא דהו"ל למישתק אלא ע"כ דהא דאצט' לקמן לטעמא דהו"ל למישתק היינו כי היכי דליהוי אסור מתורת ודאי אף כי בסתם נדר ולוקה וכ"נ מדברי הר"מ בפ"ט דלוקה על סתם נדרים דלא כ' דאינו לוקה אלא במיעוט לגבי רובא ע"ש אבל ליאסר מספיק' בלא הך טעמא אסיר דספיקא דאורייתא לחומרא וא"כ ניחא הכל שפיר:

ועפי"ז ניחא לי מה שזה ימים שמעתי מק' בגמ' לקמן דפריך אמתני' דסתם נדרים להחמיר ממתני' דס' נזירות להקל דמאי פריך הא נדרים דבר שיש לו מתירין משום דמצוה לאתשולי כמ"ש בנדרים דנ"ח ובדבר של"מ ס' להחמיר כמ"ש בריש ביצה אבל נזירות לאו מצוה לאתשולי ועפי"ה ניחא שפיר דמתני' דס' נדרים להחמיר מתורת ודאי ולא מס' ועיין לקמן דף י"ח ובמ"ש שם:

דף יד.

הא בת"ח הא בע"ה הר"מ בפ"א מה"נ פ' דגם מתפיס בדבר האסו' צריך שאלה לע"ה ול"ד באומר לאשתו ומרן בכ"מ תמה עליו מסוגיא דגמ' לעיל דפריך הא מדקתני סיפא וכו' ע"ש ונ"ל דס"ל להר"מ דטעמא מאי דמחמרי' באומר לאשתו משום דשכיחי או משום שלא יקניט וכו' וכדכתב הר"ן והרא"ש ז"ל ובנודר בתורה לא שייך האי טעמא ואפ"ה קתני דנודר בתורה צריך שאלה לע"ה וע"כ הגמ' לעיל דפריך הא מדקתני סיפא אכתי לא אסיק אדעתיה האי ברייתא דנודר בתורה אבל לפום האי ברייתי' אפי' בשאר דבר האסור צריך שאלה לע"ה ועיין בהרא"ש ז"ל בפי' שו"ר להמח"א סי' י"ד שכ"כ ולפי פסקי הרמב"ם ז"ל ניחא מה שהק' הר"ן ז"ל בסוף פרקין דלעיל אמאי לא מוקי הגמ' מתני'

דקונם פי מדבר בבל יחל מדרבנן ע"ש מה שנדחק ולפום פסק הר"מ ז"ל ניחא שפיר דכיון דהך מתניתין קתני אסור ובמשנה שאחריה קתני ואלו מותרין וכו' ע"כ מאי דאסר בקמייתא התיר בבתרייתא וא"כ לא מיתוקמא קמייתא אסור מדרבנן דהא בבתריית' נמי אסור מדרבנן:

איברא דכל זה א"ש לתי' דאביי דבת"ח נמי צריך שאלה אבל לתי' רבא דדוקא בע"ה צריך שאלה מיתוקמא קמייתא אסור מדרבנן ולת"ח נמי אסו' אבל בבתרייתא לת"ח שרי והגמ' לעיל אזיל אליבא דתי' דאביי ולפמ"ש הכ"מ בפ"ג בשם ה"ר מרדכי בדעת הר"מ דמאי דמסיק רבינא לקמן בל יחל מדרבנן דוקא לע"ה ע"ש א"ש גם אליבא דתי' דרבא ואפשר דרבינא דנקט לה סתמא צריך שאלה ס"ל כתי' דאביי אבל לרבא גם בההיא דלקמן דוק' לע"ה והרמב"ם ז"ל פ' כתי' דרב':

דף יד:

מתני' קונם שאני ישן וכו' כתב הר"ן ז"ל דשאני גרסי' דהא נדרים איסו' חפצא ועמ"ש בריש מכילתין בשם הרמב"ן ז"ל ע"ש והריטב"א ז"ל כאן כ' דל"ג שאיני דשאיני הוי דבר שאין בו ממש אפי' אי שינה הוי דבר שיש בו ממש ואפי' לתי' דרבינא דמדרבנן אסור ה"ד בשאני אבל שאיני דהוי דבר שאב"מ אפי' אי שינה הוי דבר שיב"מ כולי האי ל"ג ע"ש ותמהני דטעמא דשבועות חלין ע"ד שאב"מ משום דאיסור גברא הוא וגברא יש בו ממש א"כ כשאמר בנדרים שאיני הוי דבר שיב"מ וכיוצא לזה תמהתי לעיל בריש מכילתין ע"ד התוס' שם עש"ב:

דף טו.

ואי דלא יהיב שיעורא מי שבקינן וכו' כ' הריטב"א ז"ל דסתמא לעולם משמע ויש לתמוה עמ"ש הריטב"א ז"ל גופיה בשבועות דכ"ה ע"א וכבר כתבתי לעיל דף ד' ע"ב מה שנ"ל בזה:

אלא דאמר קונם עיני בשינה היום וכו' ותיובתא דר"י וכו' הא דלא ס"ד לאוקמה דה"ק ה"ז אסור לישן היום שמא אתי לידי בל יחל וכדס"ד למי' כן כי מוקמא בקונם עיני בשינה למחר משום דא"כ הול"ל אסור כיון דיום זה הוא איסורא ולא הנאה ומשני כי קתני דאי נאים והא דקתני בל יחל דבא לתת טעם משום דקרוב לבא לידי בל יחל כיון דלמחר הוא תנאה והכל מבו' בדברי הר"ן ז"ל למעיין ועפי"ז י"ל מה שהק' הר"ן ז"ל אמאי לא אוקמה בדאמר קונם עיני בשינה היום ע"ש די"ל דא"כ הול"ל אסור:

הרב מח"א סי' כ"ט הוכיח מסוגיין דאומר יאסרו כל פירי אם אעשה דבר פ' דלא חל מדלא אוקמה בהכי ע"ש ואפשר דלהסו' דחל בכה"ג ס"ל דהא מילתא דפשי' ולא איכפל תנא לאשמועינן וכמ"ש הר"ן בכולה סוגיא:

דף טו:
והא משתעבד לה מדאורייתא וכו' לפמ"ש התוס' בד"ה תנן לחד תי' דקונם שאת נהנית לי אם תלכי וכו' דאפי' משעבד לה לא חייל כיון דנדרו בתליה דבידה שלא תלך וכו' ע"ש הו"מ לאוקמה הכא בקונם שאני משמשך אם תלכי ולרב יהודה ה"ק לא ישמש שמא תלך ויבא לידי ב"י ולהר"ן ה"ק שישמש ולא וכדלעיל ונר' דהכא אזיל אליבא דרבינא דשני לעיל ב"י מדרבנן ולא משמע ליה לאוקמה מתני' בהכי דא"כ הול"ל אסור וכדכתי' לעיל וניחא השתא דלא ק"ל להגמרא הא דבר שאין בו ממש הוא או דבר שלא בא לעולם דלא חייל דמדרבנן מיהא חייל ואף דאין ארם אוסר על חבירו דשב"ל באומרו שאני משמשך הוי על עצמו ועיין להרשב"א ז"ל אבל מדברי הרא"ש ז"ל כאן נר' דהגמרא כאן אזיל לפום שינוייא קמא דלעיל וע"כ דלא ס"ל כס' התוס' הלזו והא דלא ק"ל להגמ' והא דשב"מ ודשלב"ל משום דס"ד שפיר דאיירי באמר הנאת תשמישך עלי וכמסקנא אלא דלא ידע לה לדרב כהנא ודוק בדברי הרא"ש ז"ל:

כתב הר"ן ז"ל אף דקונמו מפקיעין מירי שעבו' אלמוה רבנן לשעבודא דאשה כי היכי דאלמוה לשעבוד' דבעל ע"כ ולפמ"ש הר"ן גופיה בסמוך דהאי נדרא מדרבנן הוא דחייל דדבר שאב"מ הוא א"צ לזה דהא דקונם מפקיע מידי שעבוד היינו קונם דאורייתא אבל דרבנן לא אלים להפקיע מידי שעבוד ולפ"ז יכול להיות דלא אלמוה רבנן לשעבודא דאשה איברא בר"פ המדיר פריך הגמ' והא משועבד לה כדתנן קונם שאיני עושה לפיך וכו' ע"ש הרי מוכח דאלמוה לשעבודא דאשה כמו שעבו' דבעל מיהו לזה י"ל במ"ש הריטב"א ז"ל בשמעתין דהא דקונמות מפקיעין מידי שעבוד ה"ט משום דקי"ל מכאן ולהבא הוא גובה ולפ"ז לאביי דס"ל בפ' כ"ש ד"ל ע"ב למפרע הוא גובה הוי טפי משעבוד ולא אלים הקונם להפקיעו ועיין להתוס' בגיטין ד"מ ע"ב ע"ש וא"כ י"ל דהגמ' שם אליבא דאביי ולדידיה אצ"ל אלמוה אפילו לשעבודא דבעל ופריך שפיר אבל לרבא דקי"ל כוותיה שעבודא דבעל הוא דאלמוה כדמוכח ממתני' דקונם שאני עושה לפיך אבל דאשה לא אלמוה ואצ"ל לכל הנהו אוקמתי דגמר' שם בפ' המדיר ועיין לה' מח"א ה' גביית חוב סי' ג' ובמ"ש ביו"ד סי' רל"ד דין ס"ח:

ובהכי ניחא פסקי הר"מ בפי"ב מה' אישות דפ' למתני' דר"פ המדיר ולא ביאר להנהו אוקמתי דגמ' ועפי"ה ניחא דלמאי דקי"ל כרבא מתני' כפשטא דלא אלמוה לשעבודא דאשה ולפ"ז ע"כ דס"ל דהמדיר אשתו מליהנות לו אין הנאת תשמיש בכלל כמ"ש התוס' שם ודלא כמ"ש רש"י ז"ל שם דהנאת תשמיש בכלל ולא חייל משו' דמשועבד לה דהא קונמות מפקיעין ולא שייכא לתא דלמפרע הוא גובה אלא בממונא:

והנה התוס' הק' על פירש"י דא"כ הגמרא הביא ההיא דקונם שאיני עושה וכו' הול"ל ממתני' גופה והק' מהרש"א ז"ל נימא שאני שעבודא דתשמיש משום דמדאורייתא הוא ולק"מ דהתוספות מקשים לשי' רש"י ז"ל ואיהו ס"ל שם גבי אוקמתא דהגיע זמן וכו' דמזונות דאורייתא וההיא דקונם שאיני עושה לפיך שאני דשעבודא דבעל הוא דאלמוה אפי' שעבודא דרבנן אבל שעבודא דאשה לא אלמוה אלא שעבודא דאוריית' וע"ש בתוס' והא דלא ניחא להו בפירש"י במתניתין לשיטתם דמזוני דרבנן משום קושיא שנית שכ' שם ע"ש ומסוגיין יש סעד לשי' רש"י דקאמר והא משועבד לה מדאוריית' משמע דאי מדרבנן הוא דמשועבד לה ניחא משמע דלא אלמוה לשעבודא דאשה בדרבנן ועיין להנמק"י ועוד יש ראיה לרש"י ז"ל מירושלמי שם בר"פ המדיר דפריך והא משועבד לה ומשני כמ"ד אין מזונות לאשה מדאורייתא ע"ש וההיא דקונם שאיני עושה לפיך דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל אף בשעבוד דרבנן ודלא כהרב קרבן העדה שם ע"ש ועפי"ז י"ל גם מה שפ' הר"מ בפי"ב מה"א מתניתין דהמדיר כפשטא דס"ל דכל הסו' אזלא למ"ד מזוני דאורייתא ופ' כשנויא דירוש' דמסכים למאי דקי"ל מזוני דרבנן מיהו הר"מ פ' דמזונות מדאורייתא ומ"ש לעיל בישוב דברי הר"מ ע"פ דברי הריטב"א ליתא דהר"מ בפי"ד מה"א ופי"ב מה"נ במדיר את אשתו מתשמיש כ' דהיכא דאמר הנאת תשמישי עליך לא חל הנדר משום דמשועבד לה הרי דס"ל דאלמוה רבנן לשעבודא דאשה ומזה י"ל גם עמ"ש הר"ן בישוב דברי הר"מ הביאו מרן הכ"מ שם בה"א וכבר תפס עליו בזה הלח"מ שם ע"ש ועי"ל על דברי הר"ן ז"ל דא"כ רבא דאמר הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד כתנאי אמרה למילתיה ולפמ"ש המח"א בה"נ סי' א' דתשמישי עליך איסור גברא הוא ולא חל אד"מ והוכיח שכן דעת הר"מ ע"ש ניחא שפיר מ"ש הר"ן בדעת הר"מ וניחא גם מה שכתבנו בדעת הר"מ:

והנה המח"א שם הביא דברי רש"י בפ"ק דנזיר שכ"כ דבאיסו' גברא לא חל אד"מ ואף דהגמ' מסיק שם דנזיר חל אשבועה משום דאסור שבדה מעצמו כמ"ש רש"י גופיה שם מ"מ דוקא בנזיר הוא דגלי קרא וה' קהלת יעקב דס"ה ע"ב כ' די"ל דמנזיר ילפי' ושכן כ' מהר"ר יחיאל באסן ז"ל בדעת התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה חומר וכו' וע"ש בתוספות בדבור שלאחריו ודוק:

כתב עוד המח"א דעפי"ז ניחא מה שהקש' הר"ן ז"ל בשמעתין מהא דקונמות מפקיעין מידי שעבוד די"ל דאסור גברא הוא ולא חל אד"מ ע"ש ונ"ל דא"כ הגמ' אמאי פריך מכח שעבוד הו"ל למיפרך כיון דאיסור גברא הוא לא חל אד"מ דמצות עונה ומצות פו"ר כמ"ש הר"ן ז"ל אח"ז אלא ע"כ דס"ד שפיר לאוקמ' באומר הנאת תשמישך אלא דהוה

ס"ד כיון דמכח שעבוד הוא אף באומר כן לא מהני ולא ס"ד השתא הא דרב כהנא ולזה מק' הר"ן שפיר מהא דקונמות מפקיעין מידי שעבוד ועפי"ז י"ל מה שהק' התוס' על פי' רש"י בריש פ' המדיר דלא מצי הגמ' לאוכוחי מתשמיש די"ל דמשום דאסור גברא הוא ולא חל אמצוה דעונה ודפו"ר ולאו משום שעבוד ורש"י דנקט שעבוד משום דקושטא הוא דשעבוד מהני כדהוכיח הגמ' מקונם שאני עושה לפיך:

ודע דממ"ש הרא"ש בשמעתין בפי' נר' דנדר בלשון גברא לא חל אפי' ע"ד הרשות וכדעת התוס' בשבועות דכ"ה ע"ש ועיין להמח"א שם בריש ה"נ מ"ש ע"ד התוס' הללו ע"ש וכ"כ הרא"ש ז"ל שם בהדיא דנדר בל' שבועה לא חל אפילו אדבר רשות ע"ש והא דכ' בשבועות ד"ך גבי איזהו איסר הרי עלי שלא אוכל דל"ד הוא דהא הוי דבר שאב"מ ולא אתי עלה משום דהוי נדר בל' שבועה משום דד"ז פלוגתא דאמוראי הוא בירוש' הביאו הר"ן ז"ל בריש מכילתין אבל דבר שאב"מ כ"ע מודו דלא חייל ועיין לה' בני יעקב דקצ"ז ע"ש:

דף טז.

א"כ פשיטא וכו' נראה דמתניתין דלעיל גבי קרבן כולהו לחידושא דקרבן שלא אוכל לך לאשמועי' דלא אמרינן קרבן יהא לפיכך לא אוכל לך אלא כי אמר לקרבן עיין בהריטב"א ז"ל שם יהא קרבן שאוכל לך לאשמועי' דבא' קרבן קא' ולא קרבן שלא אוכל לך לאשמועי' דלא אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן ותני להו כולהו בסיפא בשבועה דהני לישני דשרי גבי קרבן גבי שבועה אסירי ואע"ג דשבוע' שלא אוכל לך מילתא דפשי' הוא לא איכפת לן כיון דגבי קרבן צריכי כולהו ולרב אשי דשאי אוכל לך קתני אי גבי קרבן שאי אוכל לך נמי קאמר קשיא פשיטא בקרבן ובשבועה ואי גבי קרבן כפשטא א"כ גבי שבועה תני מאי דלא תני קרבן ואי קשיא גבי שבועה פשיטא ומשני מ"ד וכו' ולמסקנא אה"נ דגם גבי קרבן שאי אוכל קאמר ולאו בחיי קרבן קאמר וניחא מה שדקדקו בזה התוס' ברפ"ג דשבועות ובמאי דקאמר הגמרא מ"ד לישנא דאתקיל וכו' קמ"ל כ' הנמק"י קמ"ל דסתם נדרים להחמי' ע"ש וק' מה שייך סתם נדרים להחמיר הכא הא כי אמר נמי שאוכל לך מישתבע דאכיל מדחבריה ושמא לא יתן לו חבירו והוי שבועת שוא כיון שאין בידו וכדתנן בפ"ג דשבועות שבועה שיזרוק פ' וכו' ע"ש:

ר"א נאדי מאוקמתא דאביי וכו' ק' הא מתניתין דשבועות בסתמא איירי ואין מסרבין כלל ומ"ש בגמ' במסרבין ל"ד וכדכ' הרא"ש ז"ל וכיון דבסתמא איירי לא שייך לאקשויי ליתני במסרבין בשלא אוכל ואמאי נייד ר"א ונר' דאמתני' דידן קאי דהו"ל למיתני כגוונא דשלא אוכל גבי שבועה דשרי לאשמועי' דאיכא גוונא בשבועה דשרי וכ"נ קצת מפירש"י

ז"ל והא דתנן בתר הכי זה חומר קאי אשלא אישן כדקאמ' הגמ' לקמן ובירוש' פריך אמתני' אמאי לא תנינן שבועה שלא אוכל לך שרי ומשני משום דתנינן זה חומר וסברי' מימר דברי חכמי' אסור לפום כן לא תנינן ע"כ וה' קרבן העדה כ' גירסאו' בירוש' ע"ש ומן האמור ניחא שפיר דס"ל מתני' במסרבין ולזה ק"ל שפיר ומשני משום חומר דס"ל זה חומר קאי אמתניתין ועוד משני דשבועה שלא אוכל לך ומסרבין מדרבנן מיהא אסור לפום כן לא תנינן:

מתני' שהנדרים חלין עד"מ עיין בתי"ט ועיין לה' תומים סי' כ"ו סק"ה עש"ב:

דף טז:

הא דאמר הנאת סוכה עלי בשבועה נדר הוא וחל אד"מ וברפ"ג דשבועות גבי מבטא שבועה כ' דאי אמר מבטא עלי ככר זה הוי שבועה וחייב קרבן עולה ויורד ע"ש וצ"ל דדעת רש"י ז"ל היא דבאמר עלי בשבועה דין נדר יש לה לחול ע"ד מצוה ושבועה מיהא היא להתחייב קרבן שבועה ויש מק' ע"ז מדאמרי' בפ"ג דשבועות דכ"ד ע"ב דפריך למ"ד כולל באיסור הבא ע"י עצמו מדתנן יש אוכל וכו' וא"א לחשוב כגון דאמר שבוע' שלא אוכל חלב ותמרים ע"ש ואי איתא תק"ל מתניתין גופה לכ"ע לחשוב כגון דאמר אכילת חלב עלי בשבועה דחלה וחייב קרבן ואין לו' דליתיה בהן דהא מ"ל דאמר אכילת חלב ותמרים דמ"ל הן בחלב דהתיר כיון דהזכיר תמרים ע"ש בתוספות ולק"מ די"ל דס"ל לרש"י כדעת הרז"ה דהא דנדרים חלין עד"מ דוקא לבטל ולא לקיים וא"כ כי אמר אכילת חלב עלי בשבועה לא חיילא כיון דלקיים הוא:

והריטב"א ז"ל בשמעתין הביא דברי הרז"ה הללו וחלק עליו דכיון דחלה לבטל כ"ש דחלה לקיים ואח"כ כ' ואיכא דק"ל ע"ז מדאמרינן בפ' הלוקין דכ"ב דפריך אמתני' דיש חורש תלם א' לחשוב שבועה ומשני דלא חיילה והשתא תק"ל לחשוב קונמות ותי' די"ל דאיסור חפצא לא קתני ועוד דמידי דאיתיה בשאלה לא קתני דהא דפריך בתר הכי לחשוב שבועה בכולל ומשני מידי דאיתיה בשאלה לא קתני עכ"ד ודבריו תמוהים טובא דהא לא קיימא מסקנא הכי דפריך אשנוייי' דמידי דאיתיה בשאלה והרי נזיר ומשני אלא האי תנא איסור כולל ל"ל ואכתי ק' למסקנא לחשוב קונמות בלא כולל ולפי חומר הנושא נר' דס"ל להריטב"א ז"ל דגמ' לרווחא דמילתא הוא דמסיק הכי דהו"מ לשנוייי כי פריך מהקדש ונזיר דהאי תנא ס"ל כב"ש ברפ"ב דנזיר דס"ל אין שאלה בהקדש ובנזירות אבל שבועה איתא בשאלה לכ"ע דכתיב כי יפלא וכן בנדרים דדוקא בהקדש ונזירות הוא דס"ל אין שאלה בהקדש ועיין מה שכתבתי לעיל דף ה' ע"ב בד"ה מקיש ודף ד' ע"ב בד"ה למ"ל הקשה שו"ר לקמן דף כ"ח דב"ש לית להו שאלה בשבועות ע"ש מיהו

י"ל כר"א דס"ל אין שאלה בנזירות ויש שאלה בשבועות ועמ"ש לקמן דכ"ב ע"ב ובהכי ניחא מ"ש בשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי דתנאי דל"ל כולל לא מתנו במתני' ע"ש והא מתני' דמכות לית ליה כולל וכבר עמד ע"ז השע"ה ועפי"ה יתיישב דההיא מסקנא דמכות לרווחא דמילתא היא ועוי"ל דהומ"ל תנא ושייר ע"ש בתוס' במכות בד"ה מתקיף וכו' ע"ש וכ"כ הר"ן ז"ל בפ"ג דשבועות לתרץ קו' הריטב"א ע"ש:

שו"ר דמש"ל דדעת רש"י כדעת הרז"ה דדוקא לבטל חלין עד"מ ליתא דממ"ש רש"י בשמעת' דאיזהו איסר ברפ"ג דשבועות דל"ג מדרבנן דאפילו דאורייתא הא קי"ל נדרים חלין עד"מ נר' דאפי' לקיים חלין והדק"ל והגידו לי שכן הק' השע"ה וכ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דדוקא במ"ע חלין לקיים דאתיא מכ"ש כיון דחלין לבטל כ"ש לקיים אבל במל"ת כגון נבילה וחלב כיון דלא משכחת לה בביטול גבי נדר א"כ לא אתיא לקיים מכ"ש ומ"ש גבי איסר דאפילו מדאורייתא חלין היינו אפילו דאורייתא באיסור גרידא ולא בלאו ועיין תשו' הרשב"א סי' תרט"ו ופ' מרן בסי' רט"ו ע"ש ועיין למרן בב"י שם שכ' ע"ד הטור שכ"ד רש"י בריש נזיר וכ' הב"ח דט"ס הוא וצ"ל ההיא דגבי איסר ע"ש ומן האמור דגם מההיא דאיסר לא ס"ל כדעת הטור ממ"ש ומ"מ נראה דמ"ל בביטול ל"ת גבי נדר כגון שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני מודר ממנו וכדאי' בריש נזיר ע"ש ועיין בהא חרוני שם בסי' רט"ו:

ולעיקר קושית הריטב"א מההיא דפ' הלוקין נ"ל במ"ש התוס' בפ' השולח דל"ג ע"א לחד תי' דה"ט דנזיר שעבר על נזירותו לוקה ולא הוי התראת ס' משום דרוב אין נשאלין ע"ש ולפ"ז בנדרים דמצוה לאתשולי דמה"ט אמרי' לקמן דנ"ח דנדרים הוי דשיל"מ רוב נשאלין ועיין להר"ן לקמן דפ"ה ע"א שכ' דנדרים קיימי לאתשולי משום דמצוה לאתשולי ע"ש וא"כ הו"ל התראת ס' ולא לקי ואביי דאמר לעיל ד"י ע"א מודה רע"ק לענין מלקות וכו' ס"ל התראת ס' שמא התראה וא"כ אין להוכיח מגמ' דפ' הלוקין כלום דמתני' דהתם חשיב הלאוין שלוקין עליהם ונדרים אין לוקין עליהם דס"ל התראת ס' ל"ש התראה דפלוגתא דתנאי ואמוראי היא בפ' הלוקין דט"ז ע"ש והרמב"ם בה' נדרים שהזכיר בכ"מ מלקות גבי נדרים נר' דס"ל כחד תי' שכ' התוס' בפ' השולח דמשום דאוקמיה אחזקתיה לא הוי התראת ס' ע"ש:

כתב הר"ן ז"ל בשם התוס' דהיכא דמזכיר שם החפץ לא הוי דבר שאב"מ ומ"ש בפ"ב יקדשו ידי לעושי' וכו' ל"ד ע"כ ועיין להרשב"א בחי' לעיל דף ט"ו ע"ב ע"ש:

ואין נשבעין לעבור מהכא נפקא וכו' ומסיק חד קרא למפטרי' מקרבן וחד קרא למפטריה מלאו ואיכא למידק בנדרים דליכא אלא חד קרא דל"ה דחל עד"מ נימא דלא רבי אלא

ללאו אבל לקרבן לא חל דילפי' מלהרע או להטיב משבועה וכדמוכח מגמ' בפ"ב דנזיר דס"ב דהדעת אחרים ילפי' משבועות וא"כ ד"מ נמי לילף וקרא דלה' בלאו הוא דכתיב ואין לו' דאחר דגלי קרא בשבועה דאין חלוק בין לאו לקרבן שוב אין לחלק ביניהם בשום מקום דמדברי הר"ן לעיל ד"ח ע"א גבי נשבעין לקיים נר' דאכתי יש לחלק ביניהם וכ"נ מדברי התוס' בשבועות דכ"ז ע"א בד"ה האדם פרט לאנוס עיין שם ולפמ"ש לעיל דף ח' בדעת הרא"ש ניחא אבל לדעת הר"ן והתוס' ק' וצ"ל כיון דטעמא דנדרים חלין עד"מ משום דמיתסר חפצא עליה האי טעמא שייך גם לענין קרבן ואין לחלק ביניהם בזה דלאו חלות הוא אלא דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו אשר עפי"ז ניחא מ"ש התוס' שם בפ"ב דנזיר דטעמא דנזיר חל להדעת אחרים ולא ילפי' מנדרים משום דמצינו דחל עד"מ ע"ש דק' דא"כ נדרים נמי לא נילף משבועות להדעת אחרים כיון דחל עד"מ ועפי"ה ניחא דהתם לאו חלות הוא דהא מיתסר חפצא הוא ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו:

ועפי"ז יש להוכיח דמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דף כ"ה ע"א בד"ה חומר דנדרים גופייהו לא חיילי כי אסר נפשיה אחפצא וכו' ע"ש לקושטא הוא הכין אפי' אחר דגלי בנזיר ודלא כמ"ש מהר"י באסן ז"ל הביאו ה' קהלת יעקב רס"ז ע"ד דמ"ש לא חיילי באיסור גברא היינו קודם דגלי בנזיר אבל אחר דגלי בנזיר שוב ילפי' נדרים מנזיר להא מילתא ע"ש דא"כ בהרעת אחרים אמאי ילפי' נדרים משבועות דלא חלין נילף מנזיר כיון דחלין עד"מ באיסור גברא כמו נזיר ואכתי ק' לדעת הר"ן והתוס' מהא דדרשי' לעיל בריש פרקין דבר הנדור מכי ידור נדר לה' ע"ש נימא דדוקא למלקות הוא דבעי' דבר הנדור אבל לקרבן למ"ד יש מעילה בקונמות מתפיס אפי' בדבר האסור וי"ל ועיין לה' קהלת יעקב באות נו"ן נשבע לבטל את המצוה ע"ש:

ודע דמדברי התוס' דשבועות דכ"ה בד"ה חומר הנז' נר' דגם בשופר אי אמר קונם תקיעת שופר עלי חלין כמו סוכה והתוס' במס' ר"ה דף כ"ח נסתפקו בדבר די"ל דדוקא בסוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה ודבריהם תמוהים דמ"ש שופר מלולב ותפלין דעלה נמי קאי הגמ' ועמ"ש המח"א בה"נ סי':

כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה"נ אם נדר לצום בחנוכ' ופורים לא הוי נדר דכיון דמדרבנן נינהו חכמי' עשו חזוק לדבריהם ועמ"ש בכ"מ והרדב"ז בלשונות הר"מ סי' פ"ח כ' אע"ג דדוקא בשוא"ת אבל בקום ועשה אין כח בידם לעקור דבר מן התורה נדרים שאני דקילי דאיתנהו בשאלה ומש"ה יש כח בידם לעקור אפי' בקום עשה ע"ש ועיין בגמ' ביבמות

דפ"ט ובנדה דמ"ו ע"ש ועיין להעה"ש סי' רט"ו אות ז' ועיין להתוספות בריש מכילתין בד"ה כל בס"ד ע"ש:

דף יז.

מתני' חייב על כל אחת ואחת הריטב"א ז"ל פי' לענין שאם עבר על נזירותו לוקה ב' דחל נזירות ע"נ ע"ש ולפ"ז מ"ש בגמ' מגו דקא מתוסף יומא יתירא וכו' היינו כולל ממש דמגו דחל איום חל על שאר ימים הראשונים ומתבאר מזה דבכה"ג הוי כולל אף דבזמן האיסור הנוסף דהיינו יום ל"א כבר חלף הלך לו איסור הא' דהיינו שאר הימים ומכאן תשובה מוצאת לנדון ה' קול אליהו ח"א חיו"ד סי' ט"ל בנשבע להשתתף עם חבירו יב"ח ושוב נשבע שלא להשתתף עמו לעולם והעלה דבכה"ג לא הוי כולל כיון דבזמן חלות האיסור הנוסף כבר חלף הלך לו האיסור הראשון דהיינו היב"ח הראשונים ע"ש ולפ"ד הריטב"א מתבאר דבכה"ג הוי כולל ומ"מ דברי הפר"ח בה' פסח סימן תע"ח דכ' דלא הוי כולל מגו דחל אכזית בתרא חל אכזית קמא ע"ש אינם ענין לזה ורב המרחק ביניהם דכזית בתרא אינו מבורר ונקרא בתרא עד שיאכל הקמא אבל הימים ידועים ומבוררים וחילוק זה מבורר בדברי התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ח סע"ב שכ' לחלק בין שלא אוכל ט' ועשר דלא הוי כולל לשלא אוכל תאנים ואח"כ אמר תאנים וענבים ע"ש ונדון הפר"ח דמי ממש לט' ויו"ד ונדון הקול אליהו דמי לתאנים וענבים וכבר כתבתי לחלק כן זה רבות בשנים והארכתי בזה עיין שם ולפ"ד הריטב"א דמתניתין לענין חייב ב' מתניא מאי דקאמר הגמ' לקמן דנזיר ה"ד דאמר ה"נ היום ה"נ למחר דכוות' שלא אוכל תאנים ואח"כ ע"ש לא יתכן מ"ש הר"ן ז"ל דמאי דמדמה להו בכה"ג משום דחלו זה אח"ז וע"כ דמפ"ל הריטב"א כדברי רש"י ז"ל ועיין להר"ן בסוף הסוגיא:

דף יז.

מי שנזר ב' נזירות וכו' עיין להתוס' בפרק ג' דשבועות דכ"ז ע"ב בד"ה הכי שהק' אמאי לא אמרי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו בנדר ב' נזירות בב"א ע"ש וכ' המח"א בה"ש סי' ט' דמדבריהם יש להוכיח ספיקו של הרא"ש בפסקיו לקמן דכ"ה דנסתפק היכא דלא שייכא החלפה אי בעי' החלפה או אפי' במעמיד נדר שהותר מקצתו הותר כולו ע"ש ונר' שלזה נתכוון הרא"ש בפי' בשמעתין דמפ' ב' נזירות בב"א בתרי אנפי בב"א ממש או אמר הריני נזיר ונזיר אם אוכל ע"ש דנחית לפ' לכל צדדי הס' להצד דבעי החלפה אפי' במקו' דלא שייכא החלפה א"ש בב"א ממש ולהצד דלא בעי החלפה איירי באמר ה"נ ונזיר ומ"מ מדברי התוס' י"ל דמקשי' אליבא דרבא לקמן דכ"ה דאפי' במעמיד נדר שהותר מקצתו הותר כולו גם סוגיא דשמעתין לקמן אליבא דרבא משתעי ועיין מה שכתבתי בי"ד רס"י דף כ"ט ע"ש:

ובמה שתי' התוס' דכיון דסליק למנין ב' נזירות הוו כב' נדרים ע"ש דבריהם ברורים ועיין בירוש' בפ"ג דנזיר הלכה ב' ועיין לה' קרבן העדה שם שלא ירד לכוונת דבריהם גם לא ראה דברי הרא"ש בשמעתין ולענין הלכה לשמואל דקי"ל כוותיה בין נזר ב' נזירות בב"א בין אמר ה"נ היום ה"נ היום מונה ב' נזירות וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מה' נזירות ולא ידעתי למה הוצרך מרן בכ"מ להורות מקום הדין מירוש' ע"ש:

כתבו התוס' בפ"ק דנזיר דף ה' ע"ב בד"ה מלמד וכו' דבאומר הריני נזיר ונזיר בלא היום לא אצט' קרא דבודאי משמעות דבריו דמונה ואח"כ מונה וכי אצט' קרא לאמר היום ע"ש ובודאי דלפ"ד גם רב הונא מודה באמר ה"נ ונזיר וא"כ הו"ל להגמ' לאוקמי להא ברייתא דמי שנזר ב' נזירות בהכי מיהו אפשר דבכה"ג לא עלתה ב"י בראשונה דדמי לאמר ששים יום ועיין בירוש' בפ"ב דנזיר הלכה ב':

דף יח.

הא קרא בעיא וכו' הר"ן ז"ל כ' דמקצת מפ' דכולה סוגיא לחיובי ב' ולאו לענין מנין ב' נזירות ותמה עליהם דא"כ מאי פריך הא קרא בעיא ע"ש והיא שי' הריטב"א ז"ל שכתבתי לעיל ולקושי' הר"ן ז"ל נ"ל במ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה חומר וכו' דנדרים לא ילפי' מנזיר לחול ע"ד מצוה כדנ"ל מיין ושכר יזיר משום דנזיר איסור כולל ע"ש הרי דגלי קרא בנזיר דחייל באיסור כולל לבטל וכ"ש לקיים וכמ"ש הריטב"א לעיל דנדרים דחיילי לבטל ע"ד מצוה כ"ש לקיים ע"ש ולכך פריך שפיר הא קרא בעיא דלמ"ל להזיר מיין ושכר יזיר נפקא ומדלא פריך הא שבועה בכה"ג חיילא משמע ודאי דשבועה לא חיילא בכולל אפי' לקיים וכ"מ מדאמרי' בסמוך דחומרא דנזיר משבועה משום דחייל אד"מ ונזיר איסור כולל הוא כמ"ש התוס' בשבועות ולא ילפי' מנדרים דחיילי בלא כולל משום דנדרים איסור חפצא וכ"מ דשבועה לא חיילא בכולל מדאצט' קרא בנזיר לחול בכולל וכ"מ מדברי התוס' בנזיר דס"ב ע"ב בד"ה יצא ע"ש וי"ל ע"ז מירוש' שהכיחו התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ד ע"א שבועה שלא אוכל מצה חיילא בכולל וכ' התוס' שם דבשוא"ת דוקא אבל בקום עשה לא חיילא ועוד כ' דבמזכיר האיסור בפיו לא חייל ע"ש ונזיר שוא"ת ואינו מזכיר האסור ומשמע דבכה"ג בשבועה לא חיילא וק' מירוש' הלז וכן ראיתי לה' המגיה בס' המאירי לעיל שהביא קו' זו עש"ב:

ונראה לי דאפי' דאית ליה איסור כולל באיסו' הבא ע"י עצמו אפי' בב' ע"י עצמו דהיינו שבועה על שבועה בפ"ג דשבועות דפ"ד ע"ב ע"ש בתוס' דוקא לקיים הוא דחייל שבועה על שבועה כגון שלא אוכל תאנים ואח"כ אמר שלא אוכל תאנים וענבים כדאי' התם אבל לבטל לא חיילא שבועה על שבועה כיון דשניהם ע"י עצמו ושאני ההיא דירוש' דשבועה

ע"י אסור הבא מאליו והדין נותן דכיון דמתבאר מדברי הריטב"א שהבאתי לעיל דלקיים מסתבר טפי לחול יותר מלבטל ולא נתבאר בגמ' דחל בשניהם ע"י עצמו אלא בלקיים מנ"ל לומר דחייל אף לבטל וכיון שכן שפיר אצט' קרא בנזיר דחייל דהיינו שבועה שאשתה וחזר ואמר ה"נ כדאיתא בריש נזיר ד"ב ע"י עצמו דבכה"ג בשבועה לא חיילא אפי' בכולל כיון דשניהם ע"י עצמו וניחא הכל שפיר ועיין בס' בשמים ראש סי' רי"א ע"ש ודוק ועיין ברש"י שם בנזיר ולהמאירי שם ועיין לה' קול אליהו ח"א חי"ד סי' ט"ל שכ' דשבועה שלא אוכל כל"פ אע"ג דהוי כולל לא חייל דהוי מזכיר שם האסור ע"ש:

עוד הק' הר"ן להמפרשים כולה סוגיא לחיובי ב' אזלי מהא דמי שנזר ב' נזירות וכו' ע"ש ואפשר דלענין קרבן חייב ב' קרבנות אפי' בנזר ב' נזירות ואמר בכל אחת היום דאפי' דמנין אחד עולה לב' חייב ב' קרבנות וא"כ י"ל דכולה ברייתא היא לענין קרבן דהיינו אם הפריש קרבן לשם הראשונה ונשאל על הא' יכול להביאו לשם הב' ועיין בירוש' בפ"ג דנזיר הלכה ב' ע"ש שוב התבוננתי בדברי הריטב"א שהבאתי לעיל דכל מ"ש לחיובי ב' לא כ"כ אלא בנדרים ולא הוזכר בדבריו נזירות כלל וא"כ י"ל דבנזירות כיון דאפשר למנות אחד אחר אחד אין משמעות דבריו לחיובי ב' משא"כ בנדרים ומ"מ מדמה נדרים לנזירות לענין חלות והא כדאי' והא כדאי' כנ"ל:

מאי חומרא וכו' אלא משום דכתיב בשבועה ל"י וכו' עיין למהרש"א ז"ל בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בתוס' בד"ה משא"כ וכו' מ"ש שנראה די"ל על דבריו וי"ל:

חיובא הוא דליכא וכו' עיין להמח"א ה' שבועות סי' ז' ועיין מה שכתבתי ביו"ד סי' רכ"ח דין מ"ו ע"ש:

הקשה מהרימ"ט ח"א סימן נ"ה אגמ' בפרק ג' דשבועות דכ"ב ע"ב דבעי נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן מהו מי אמרי' דעתיה אהיתרא דהיינו כ"ש או לא ותפשוט ליה ממשנתנו דאין שבועה חלה על שבועה באומר שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל וא"א נימא דדעתו בשבועה ב' אכ"ש דהתירא הוא אלא ע"כ אסור בכזית כיון דהזכיר אכילה ע"ש ונ"ל דלא בעי למפשט ממשנתנו דאיכא לאוקמה כר"ש דס"ל כ"ש למכות וא"כ לאו התירא הוא ואינה חלה וכדמוכח שם בגמ' דבעי למפשט ממתני' דהתם ופליג שם ר"ש מה"ט ע"ש ולמסקנא דהתם אפשי' הבעיא דלא אמרי' דעתיה אהיתירא כיון דהזכיר אכילה ואתיא משנתנו ככ"ע ועוד נר' דבלא"ה משנתנו לרב הונא איירי בשבועה שלא אוכל ואח"כ אמר תאנים וענבים כדאי' בגמרא לעיל וכיון דבענבים אכילה דכזית קאמר גם בתאנים כן דלא פלגי' דיבוריה:

דף יח:

מתני' סתם נדרים להחמיר כ' הרא"ש ז"ל בפי' דטעמא הוא דהו"ל למישתק ועמ"ש לעיל בספ"ק ולפ"ד הרא"ש מאי דפריך ממתני' דה' נזירות להקל הוא מחלוקת הריני נזיר שזה חיה דהס' אינו מתברר וכי אזלי' להקל יצאו דבריו לבטלה ומשמע ליה להגמ' דמתני' דס' נזירות להקל בכל ענייני ס' איירי ומ"ש הרא"ש לקמן במתני' דס' נזירות. ההיא נחית לפ' ענייני הס' אבל פרכת הגמ' היא מחלוקת הכוי והא דמוקי להו בפלוגתא דתנאי דמקדיש חיתו ובהמתו משמע ליה להגמ' דמיירי דלית ליה חיה ובהמה אחרת דהשתא כי אמרי' לא הקדיש את הכוי יצאו דבריו לבטל' והוי דומיא דמתני' ולפ"ד הרא"ש ניחא שפיר מתניתין דבכורים דקתני הכותב חייתו ובהמתו לאחרים לא כתב את הכוי ובאומר הריני נזיר שזה חיה קתני דאסור משום דבהא יצאו דבריו לבטלה ובהא נתקיימו דבריו בשאר בהמה וחיה ועיין להמאירי:

מיהו מדברי רש"י ז"ל דפי' ס' נזירות להקל כגון שאמר ה"נ אם זה העובר לפניו נזיר נר' דלא ס"ל כהרא"ש דטעמא משום דהו"ל למשתק דאי איתא מאי פריך הגמ' הא בההיא לא שייך האי טעמא והגמ' דמדמה ס' נדרים לס' נזירות סובר דגם נזירות הוי דבר שיל"מ וכמו שבועה דכ' המח"א בנימוקיו לה' נדרים דהוי דשיל"מ ומ"ש בגמרא לקמן דנ"ט משום דמצוה לאתשולי ל"ד אך ק' באמת אמאי ס' נזירות להקל כיון דהוי דבר שיל"מ ובפ"ק דביצה אמרי' דדשיל"מ ספיקו להחמיר וצ"ל משום דמוקמי' אחזקתיה שלא נדר ובמ"א כתבתי בזה דזהו הכריחו להרא"ש לפ' משום דהו"ל למשתק משום דאל"ה הוה שרי משום דאוקמיה אחזקתיה ולא הו"ל למיסר משום לתא דספיקא דאורייתא לחומרא ועיין להמח"א ה"נ סי' י"ב ועיין להלח"מ בפ"ב מה"נ שכ' דאף דפ' הר"מ בה' ערכין סתם חרמים לכהנים מ"מ נדר בחרם סתם אסור משום דאל"ה לא הועילו דבריו ע"ש והמח"א בה' נדרים סי' ז' כ' דדעת הר"מ דסתם אסור היינו דשכח מה היה בדעתו בשעה שנדר ודלא כהתוס' והרא"ש דפי' דסתם היינו דנדר אדעתא דיפרשו חכמים לשונו ע"ש ולפ"ז אם אמר שהיה בדעתו לאסור או להיתר נאמן אף דסתם חרמים לכהנים ול"ד למ"ש הר"מ שם דבמקום דמשמעות הלשון חרמי כהנים או חרמי ב"ה אצל כל בני אדם דאזלי' בתר ל' ב"א וכ' הכ"מ דהיינו דבכה"ג אינו נאמן לומר בלבו היה כך היפך משמעות הלשון אצל כל בני אדם דשאני התם דכל אדם כך קורין אבל מאי דסתם חרמים לכהנים מ"מ יש שקורין ס' לב"ה אלא דרובא דאינשי סתמא לכהנים ובכה"ג נאמן לו' שלא היה בלבו כך ועיין להרדב"ז ח"א דכ"ב ע"א ע"ש ומן האמור ניחא אצלי מ"ש הרשב"א ח"ג סי' ש"ה והובאה בב"י בס"י רי"ז בא' שנשבע שלא לשחוק בשום קוביא אלא בפירות

אם יכול לשחוק בביצים והשיב אם אמר מה היה בלבו נאמן אבל סתמא שלא היה יודע מה נתכוון אסור דסתמן של בני אדם עכשיו אין קורין לביצים פירות ע"ש והוא תימה דכיון דסתם בני אדם ביצים לאו בכלל פירות אמאי נאמן כשאמר בלבי לא היה כך היפך משמעות הלשון אצל ב"א ומן הדין לא היה נאמן וכמ"ש הר"מ ועוד אמאי הוצרך לכל זה הא אף דסתמא כך וכך סתם נדרים להחמיר דהצדדים שקולים וכבר עמד ע"ז מהרש"א בח"א בראשו עיין שם:

ומן האמור ניחא הכל שפיר דאף דסתמא כך נאמן לו' שלא היה בלבו וכמו סתם חרמים ההוא לכהנים ונאמן לו' שנתכוון לב"ה ול"ד למ"ש הר"מ דאינו נאמן היפך המשמעות וכאמור ומאי דהוצרך לטעם זה דסתמא וכו' ס"ל בטעמא דמתני' כמ"ש הרא"ש דטעמ' משום דהו"ל למשתק אבל אי לאו האי טעמא הוה שרי משום דאוקמיה אחזקתיה וא"כ בנדון הרשב"א דליכא האי טעמא לא היה אסור הסתם ולכך קאמר דסתמא אין קורין לביצים פירות והוי כמו רובא דאזלי' בתריה בכל התורה נגד החזקה ולפ"ז תורה יוצאה בנדונו של מהרש"ך שם דנאמן ההוא גברא דחתם לומ' שכך היה בלבו ועמ"ש בסי' ר"ח:

ודע דמתשו' הרשב"א הלזו נר' דפי' אם סתם אסור היינו דשכח מה היה בלבו וגם המח"א הוכיח מתשו' הרשב"א ח"א סי' תר"ב שכן הוא מפ' אך מה שיחס פי' זה להר"מ ע"ש ממ"ש הר"מ בדין ז' ואם נדר סתם אסור נר' שמפ' סתם דמתני' שלא היה בדעתו כלום:

והנה רש"י במתני' כ' ב' פירושים במאי דקתני ופירושם להקל ונ"מ בין ב' הפי' אם נאמן לו' בלבו היה כך ומדברי הר"מ נר' דמפ' כפי' הראשון וכ"נ מדברי הר"מ שם שפי' מ"ש הר"מ בד"א כך אפירושן ע"ש ומחלפא שיטתיה ממ"ש בב"י סימן ר"ח דהר"מ מפ' כפי' האחרון וגם הוא תימה והתוס' נראה מדבריהם דאפי' להמפ' כפי' האחרון נאמן לו' בלבו היה כך ע"ש:

דף יט.

ומי אית ליה לר"א ליטמא טמא עיין בהר"ן ז"ל ולפ"ד קושטא הוא לרב דאמר דכן ממש לר"א ספק דרבנן לחומרא וקשה דבריש ביצה דפריך למ"ד משום משקה שזבו אמאי ספיקא אסורה הא ס' דרבנן הוא ע"ש נוקמה כר"א ואין נראה בין טומאה לאיסור וי"ל דשמעתא דהתם ס"ל כסוגיא. דפסחים דוכן דר"א אחדא ע"ש:

הא ר"י הא ר"ש וכו' ק' לפי' הרא"ש במתניתין דס' נדרים להחמיר משום דהו"ל למישתק ודכוותה בס' נזירות כמ"ש לעיל א"כ אתיא מתני' דנדרים אפילו כר"י ומתני' דנזירות לא אתיא כר"י דהא בכרי לא שייכא לתא דהו"ל למישתק ועוד מאי פריך דר"י אדר"י דמכירין וצ"ל דהרא"ש דהוצרך לטעמא דהו"ל למשחק היינו כדי ליאסר מתורת ודאי

ולא מספק דמשמע ליה דמתניתין מתורת ודאי קאמר דומיא דאם מפרש משל שמים אבל ליאסר מס' בלא האי טעמא אסור וס"ל דאי אסור בלא"ה מס' אז בגוונא דשייך הא מילתא דהו"ל למשתק סלקי' דרגא ואסור בודאי אבל אי לא אסיר מס' בלא ה"ט אז האי טעמא לא מהני לן אלא ליאסר מס' והא בהא תליא וניחא הכל שפיר ועמ"ש לעיל וכן צ"ל בדברי התוס' שכ' דבמתני' אסור בודאי משום דנדר בודאי משא"כ בההיא דכרי והגמ' מוקי לה כר"ש מכ"ש ע"ש וק' דא"כ אתיא מתני' גם כר"י גם דומיא דמתני' דנדרים ונזירות הו"ל לשנויי בהאי חלוקא שכ' התוס' ועפי"ה ניחא שפיר דבהדרגות הם ולפי"ז לר' יהודא קושטא הוא דבנדרים דמתני' ס"ל דאסיר מס' ומאי דלא מוקמי' מתני' כוותיה משום דמתני' מתורת ודאי משמע:

ועפי"ז מקום אתנו ליישב פסקי הרמב"ם דסתראי נינהו דבה' נדרים פ' סתם נדרים להחמיר ובה' נזירות פ' ספק נזירות להקל ועפ"י סוגיית הגמ' תנאי נינהו וכבר דשו בו רבים ולקמיה נבאר עוד מזה בע"ה ועפי"ה ניחא שפיר דפ' דינא דמתני' לענין איסור מס' וכיון דלא כ' לוקה סתמו כפי' דלענין איסור קאמ' ולא למלקות ומטעמא שכ' התוס' או הרא"ש ז"ל וא"ש הכל כר"י והגמ' דפריך בתר הכי מסיפא דמתני' דמכירין סמיך אריש דביהודה וכמ"ש הרא"ש דהומ"ל מריש ועמ"ש לעיל בספ"ק ועיין להתוס' בדף שאח"ז ודוק.:

דף יט:

ספיקו חמור מודאו וכו' התוס' בנזיר דף ח' ע"א הק' יתנה בנזיר נדבה ותי' דהחומרא היא אם נטמא קודם שהתנה ע"ש ולפ"ז לק"מ מה שהק' התוס' בשמעתין מהא דקי"ל אם גלח על אחד מג' יצא דבנזיר טמא לא חייל עליו נזירות טהרה עד שיביא אשמו כמ"ש הר"מ בפ"ח מה' נזירות ואשם אינו בא בנדבה ולריב"י דאמר בנזיר די"ח נזירות טהרה מז' חייל' א"צ לשום קרבן וע"ש בהמאירי בנזיר ד"ח שתי' לקו' התוס' שם בע"א:

נזיר שמשון לא תניא פירש"י דהאומר נזיר שמשון לא אמר כלום ואע"ג דמתני' היא בפ"ק דנזיר ד"ד ע"א מ"מ אפשר דר"י ס"ל לא אמר כלום ופריך והתניא נזיר שמשון ר"י גופיה והיינו ההיא בריית' דמייתי הגמ' שם ומשני אי תניא תניא אי משכחת ברייתא הא ברייתא היא דמשבשתא היא כן צ"ל לפירש"י אף על גב שלשונו מגומגם:

כתב הרא"ש גבי נזיר עולם מיקל בתער ומביא ג' בהמות אכל נזירות ע"ש והיינו כל שלשים יום דסתם נזירות ואיכא למ"ד הכי בפ"ק דנזיר ע"ש ומ"ש הרא"ש ואינו ספק ר"ל דלא מחית איניש נפשיה לספיקא בנזיר עולם כיון דספיקו חמור מודאו ונחית לפרש כל דיני נזיר עולם:

התוס' בנזיר דף ל"ד הק' לר"א דכר"י היינו ר"י דהפלאה מה מתרץ במתני' שם ותי' דאתיא כמתני' דהפילה ע"ש ולא ידענא מאי אולמיה הא מהא הא מתני' דהפילה ס' מתניא והגמ' שואל מני לידע שם התנא ועיקר קו' לא ידענא מאי קושיא הא בשמעתין בסמוך מייתי הגמ' תנאי ור"א כר' צדוק ס"ל ס' נדרים להקל וה"ה לנזירות ובהכי ניחא לר"א דאמר ר"י דהפלאה היא מתני' דס' נזירות להקל אתיא כראב"ן וא"צ למ"ש הרשב"א ז"ל בחי' דאתיא כר"י דהפלאה ע"ש דדחוק הוא דמדקתני ס' נזירות להקל משמע דעדיין ס' ולא נתברר ואי ר"י דהפלאה אפי' נתברר להקל ולישב דברי התוס' דנזיר נר' דס"ל כמ"ש הרשב"א בשמעתין דלר"י דהפלאה דבעי הפלאה בנזירות גם בנדרים בעי הפלאה דאתקש נדרים לנזירות ע"ש דלא כהרא"ם בתשו' שהביא המח"א ה"נ סי' י"ג ע"ש וא"כ מילתא דראב"ן י"ל דס"ל כר"י דהפלאה ומטעם הפלאה הוא דמיקל דגם בסתם חרמים שייך לתא דהפלאה כמו שכ"נ מדברי הרא"ם בתשו' שהבי' המח"א שם ע"ש ועיין להר"ן דף ה' ע"ב גבי מה נזירות בהפלאה שנר' מדבריו דכה"ג הוי הפלאה כיון דאנו מפ' דבריו כך ודוקא בידם ש"מ הוא דלא הויא וכן יש להוכיח מגמ' לקמן דפ"ג דמוקי. מתני' שם כר"י דהפלאה וא"א הא סתם לן תנא הכא סתם נדרים להחמיר דלא בעי הפלאה אלא ע"כ דבכה"ג הוי הפלאה כיון דפי' דבריו בעלמא הוא:

וכן י"ל ממ"ש הרשב"א בסמוך דגמרא לקמן דס"ב דפריך ר"מ אדר"מ ור"י אדר"י עיקר הקו' היא מר"מ אבל לר"י י"ל דשאני בקידושין. דספיקו חמור מודאו ע"ש דא"כ מאי אר"מ נימא שאני גבי נדרים משום הפלאה וס"ל כר"י דהפלאה שו"ר דהא ל"מ דר"מ במשנתנו ס"ל בהדיא ס' נדרים להחמיר וע"כ דלא ס"ל כר"י דהפלאה אך מ"ש הרשב"א ז"ל לחלק בין גופו לממונו י"ל דמגמ' בריש שמעתין גבי פלוגתא דר"י ורבנן בכוי נר' דנדרים מירי דגופו הוא וי"ל:

ולעיקר קו' הרשב"א בסמוך מפלוגתא דר"מ ור"י לקמן גבי קדושין וקי"ל כר"י נ"ל דל"ד דכולה שמעתין איירי דכי אמרי' להחמיר הוא כולל הכל דסתם נדרים דמשנתנו דלהחמיר משום דכי מספק"ל אי נתכוון לתרומת הלשכה או לתרומת הגורן אמרי' דנתכוון להתפיס בכולהו וכי מתפיס בדבר האיסור ובדבר היתר אסור כמ"ש הפו' וכן בהקדיש את הכוי אמרי' דנתכוון להקדיש הודאי והס' וכן בכרי נתכוון על ודאי יש בו ק' כור ועל הס' ולכך אזלי' להחמיר בכולהו לדידן אבל אך דקידושין דכי אמרי' נתכוון על גדולה שבקטנות לא נתכוון אלא עליה דהא לא קדש אלא אחת ויצאת גדולה שבגדולות שהיא ודאי גדולה ודכוותה בפני הפסח דאי אמרי' נתכוון אף על הפני האחרון שהוא ס' יצא פני ראשון שהוא ודאי ולא נכלל בלשונו ובכי האי הוא דקי"ל להקל ועיין להעט"ז

רס"י ר"ח ע"ש ועמ"ש שם ובהכי ניחא גם מה שהק' המח"א בה"נ סי' י"ג על הר"מ דפ' סתם נדרים להחמיר ופ' בההיא דפני הפסח להקל ע"ש ועפי"ה ניחא שפיר ובלא"ה לפמ"ש לעיל בישוב פ' הר"מ דסתם נדרים וסתם נזירות דסתראי נינהו ניחא גם הא דפני הפסח:

והנה מהרימ"ט סי' פ"ה כ' לישב סתירת פסקי הר"מ דסתם נדרים וסתם נזירות משום דנזירות ס' חמור מודאו ונדרים אין ס' חמור מודאו ומהרש"ך ח"א דל"ה הק' דא"כ אמאי לא כ' הר"מ דנזיר שמשון להחמיר ע"ש והנה התוס' בנזיר די"א הק' איך שייך תנאי בנזירות הא תנאי שא"א לקיימו ע"י שליח ותי' משום דמשלח קרבנותיו ובתשו' בשמים ראש סי' ר"ד תי' דהו"ל נדר ופתחו עמו ולפ"ד בנזיר שמשון לא שייך תנאי והוא נגד סוגיין וכבר עמד ע"ז בהגהת כ"ד שם עש"ב ונ"ל די"ל הסוגיא כך אמ"ל נזיר שמשון לא תניא ד"ל דלא מהני תנאי משום דא"א לקיימו ע"י שליח אמ"ל והתניא נ"ש ע"י תנאי אמ"ל אי תניא תניא ר"ל ברייתא היא ומשבשתא והוא ע"ד ואופן שכתבתי לעיל לפירש"י ז"ל וניחא לפ"ז מה שלא כתב הר"מ בכרי דנ"ש להחמיר ועמ"ש הר"מ בפ"ד נזירות דין ו' ובלח"מ שם ועיין למהריב"ל ח"ג הי' ז' ועיין מה שכתבתי בי"ד סימן ר"ח:

והנה מדברי ה' בשמים ראש שכתבתי יש ללמוד דאם נשבע ע"ד על תנאי והתנאי אינו כפול אינו מחוייב לקיים שבועתו אלא בהתקיים התנאי דהו"ל נדרו ופתחו עמו דמ"ש משפט תנאי כפול ממשפט תנאי שא"א לקיימו ע"י שליח הא תרווייהו גמרי' מתנאי בגו"ר ועיין בס' בעי חיי ח"ב דסי' צ"ב ועיין למהרימ"ט סי' קל"ה ולה' מחנה ישראל סי' ט"ו:

חוזרני על פסקי הר"מ דסתראי נינהו שהרא"ם בתשו' כ' דהר"מ פ' כרי דהפלאה ודוקא בנזירות ולא בנדרים דלהא מילתא מקשי' להו לשבועות ע"ש וכבר תמה ע"ד המח"א סי' י"ג דא"כ אמאי נקט הר"מ גבי כרי נגנב או נאבד ע"ש גם מגמ' לעיל ד"ה ע"ב דנ"ל לרבא דידים שא"מ דלא הויין ידים מהקישא דמה נזירות בהפלאה נר' דגם נדרים ילפי' להו בהקישא מנזירות להא מילתא דהא רבא דאמר לא הויין ידים אפי' בנדרים אמרה דהא פריך התם מברייתות דנדרים לאביי ולא רבא ועיין להעהש סי' ר"ח שהוכיח כן מגמ' לקמן רפ"ג ע"ש ולזה ז"ל דהג מ' הק' כי היכי דדריש ר"ט לכי יפלא דנזירות ה"ל דרשי' כי יפלא דנדר בערכך ולמסקנא הך כי יפלא דנדר לדרשא אחרינא גם לר"ט מיהו בחגיגה ד' יו"ד ע"א נר' דכי הדרי נינהו ע"ש בפירש"י ועיין למהרימ"ט ח"א סי' י"ט וח"ב חי"ד סי' כ"ה ע"ש:

והנה המח"א בסי' הנ"ל תמה ע"ד מהרימ"ט בסי' פ"ה שכ' כדעת הר"מ דס' נזירות להקל משום דס' חמור מודאו ממ"ש הר"מ בפ"ב מה"נ הריני נזיר ביום שבן דוד בא אם בשבת נדר מותר לשתות ביין באותו שבת משום ס' נזירות להקל והא התם אין ספיקו חמור מודאו דבזמן הקרבן והתגלחת יודע לו אם בן דוד בא ול"ד לכרי ע"ש ונ"ל דאף דס"ל להר"מ באין ס' חמור מודאו ספיקו להחמיר היינו בס' אחד אבל בס"ס להקל והתם ס"ס שמא אינו יכול לבוא בשבת משום תחומין ואת"ל אין תחומין ויכול לבוא שמא לא יבא היום ולא הוו ס"ס משם אחד דכ' התוס' בפ"ק דכתובות שם אונס חד הוא ולא הוי אלא כס' אחד ע"ש דכבר נודע מ"ש הש"ך סי' ק"י וכל האחרונים בכללי הס"ס דכי איכא נפקותא בין ב' הספיקות לא הוו משם אחד והכא איכא נפקותא דלהס' הא' שמא אינו יכול לבוא אז אפי' כוונתו באומרו ביום שבן דוד בא ביום שראוי לבא מותר דאינו יכול לבוא בשבת ע"ש בתוס' בערובין שם אבל לפי הס' הב' מ"מ ראוי לבא הוא ולכך כיון דאיכא ס"ס בנדר בשבת ספיקו להקל אפי' אין ספיקו חמור מודאו דאפי' בנדרים כן הוא כמש"ל בסוגיא דבעיקרו מתפיס בשם הקמ"ר ע"ש וכ"כ מהרימ"ט סס"י י"ט דס"ס בנ"ש להקל ע"ש אבל בשאר שבתות אסור משום דכבר חל עליו הנזירות ואם נדר בשאר ימי החול אסור אף דס' הוא שמא לא יבא ספיקו להחמיר אף דקי"ל ס' נזירות להקל משום דכאן אין ספיקו חמור מודאו וכמ"ש מהרימ"ט ז"ל:

ומן האמור יש להוכיח מה שנסתפק המג"א סימן שמ"ב אי גזרו על דבר שהוא משום שבות בביה"ש דמ"ש כיון דאתחזק איסורא סורא כל היום ע"ש והשתא אי איתא דל"ג גם ביה"ש דמ"ש אפי' יש תחומין למעלה מי' יוכל להיות שיבא ביה"ש דמ"ש דתחומין דרבנן ול"ג בביה"ש ולגבי נזיר מיהא אסור כל היום דשמא ביה"ש יום הוא דספיקא דאורייתא הוא כיון דאין ס' חמור מודאו וא"כ אמאי שרי בנדר' בשבת הא אפי' דהוי ס"ס להקל דשמא אינו יכול לבוא ואת"ל יכול לבא שמא לא יבא היום כל קבל דינא איכא ס"ס להחמיר שמא יכול לבא ואת"ל יש תחומין שמא ביה"ש יום הוא והוי יום שבן דוד בא והו"ל ככל ס' נזירות דס' להחמיר היכא דאין ס' חמור מודאו אבל אי אמרי' דגזרו א"ש ובמ"א כתבתי בזה:

דף כ.

הרי עצמי קרבן פירש"י שהקדיש עצמו והיינו כההיא דתניא בפ' השולח המקדיש עצמו נותן את דמיו וכ"נ מדברי התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א בד"ה משא"כ אבל. הר"ן לעיל דף י"ח פי' שאסר עצמו על חבירו כקרבן ע"ש ועיין בתשו' מהרלנ"ח ז"ל סימן ג':

עד שינהוג איסור וכו' פירש"י בטעות עבר וכ"כ הר"מ בפ"ב מה' נזירות דאפילו בשוגג צריך שינהוג איסור כימים שנהג בהם היתר ע"ש ולפ"ז י"ל דטעמא דרבנן דפליג אר"מ וס"ל דאין עונשין אותו משום דבשוגג איירי וס"ל דבשוגג אין עונשין אותו בדרבנן אבל במזיד עונשין וע"ש להמש"ל וזה נר' דעת רי"ו שהביא מרן בב"י בסי' ר"ח שכ' דצריך שינהוג איסור וכו' אפי' בנדרים דרבנן דחומרא בעלמא הוא ע"ש ובמזיד קאמר:

פרק שלישי

דף כא.

מאן תנא ארבע' נדרים ר"י וכו' עמ"ש לעיל די"ט ע"ב דמהיכא מוכח דסתם נדרים לית בה לתא דהפלאה ע"ש מיהו י"ל דבלא"ה מתני' לעיל בתרי תנאי כמ"ש בגמ' לעיל וניחא מאי דלא מייתי הגמ' בריש מכילתין ממשנתנו דמפ' מאי דפתח ברישא דהא נדרי זרוזין קתני ברישא דכיון דמישך שייכא במתניתין דלעיל דסתם נדרים תני לה ברישא:

כתב הר"ן ומיהו אין המוכר רשאי ליתנו בשקל וכו' ע"ש לכאורה נר' דפליג עמ"ש הרא"ש בפי' בסמוך אמתני' דטיפת צונן דבאכילה מרובה נמי שרי וע' למהרימ"ט ח"א סי' נ"ה ולהמח"א ה' נדרים סי' ח"י:

דף כא.

אין חכם רשאי וכו' קסבר אין פותחין בחרטה עיין להתו' בעירובין דס"ד ע"ב בד"ה פתחין שלא הוכיחו מכאן:

דף כב.

אין נזקקין לאלהי ישראל וכו' כ' הר"ן מאי דאמרי' לקמן דף כ"ח דב"ש ס"ל אין שאלה בשבועות הוא מדרבנן דלא יחל קאי גם אשבועה ע"ש אבל הריטב"א ז"ל בחי' כתב דמדאורייתא הוא כמו נזירות ובס' בשמים ראש סי' ר"ד בהגהת כ"ד שם כ' בדברי התוס' בנזיר די"א ע"א דלא מקשו אשבועה משום דישנה בשאלה לה אבל לנזירות ק"ל לב"ש דאין שאלה כנזירות ושוב דחה דלב"ש גם אשבועה אין שאלה כמ"ש כדכ"ח ע"ש ונעלם ממנו דברי הר"ן הללו דב"ש מודים דמדאורייתא יש שאלה בשבועה ומ"מ עיקר דבריו בכוונתם אינו נר' דהתוס' מקשי' אמאי נקט הגמ' שם טעמא דמתנה עמש"ב ואי איתא נימא דהגמ' נקט טעמא דאתי גם לב"ה ועיין מה שכתבתי לעיל דף ט"ז ע"ב בד"ה הא דאמר ע"ש:

אי נדרת במוהי מזדקיקנא לך לכאורה מכאן יש להוכיח דשבועה לא בעיא שם דאי בעיא שם כי קאמר במוהי מאי הוי ואי בכנוי שם קאמר הול"ל אי נדרת בכנוי שם והעיקר חסר מיהו י"ל במ"ש הר"ן ז"ל לעיל דף י ע"א דבמוהי הוא כנוי למשה וכמי שאמר בשבועה דמשה וכיון דמשה הזכיר שם בשבועתו א"צ להזכיר שם ועיין בהר"ן ז"ל בריש מכילתין:

אדעתא דאיקפד ר"ן לא נדרי כתב הר"ן בנדר להתענות איירי לכך סגי בחרטה ועמ"ש המח"א בה"נ סי' ט"ז ועמ"ש לעיל דף ט' ע"ב בד"ה שמביאין:

דף כג.

אין והתניא מעשה באדם א' וכו' עיין בהר"ן במ"ש דל"ד לנדרי זרוזין וכו' ועמ"ש בס' תומת ישרים סימן ס"ג ובמה שכתבתי בי"ד סי' רכ"ח דין ז' ע"ש ועיין להרדב"ז ח"ג סימן תע"ג:

תתסר הנאתי עלך אי עברת וכו' לכאורה מכאן ראיה למ"ש התוס' לעיל דט"ו ע"א דכי אדרה על תנאי חייל נדרא אע"ג דמשועבד לה ע"ש מיהו נר' דהכא לאו הנאת תשמיש קאמר אלא הנאת מזונות והנאת מזונות יכול להדירה אע"ג דמשועבד לה וכדתנן בר"פ המדיר ע"ש בגמ' ואף לרש"י שם בר"פ המדיר דתשמיש בכלל לא חייל לגבי תשמיש ומ"מ לגבי מזוני מיהא חייל:

אלו הוות ידעת דעברת על דעתך וכו' מק' דהא ודאי הוה ידע דעברה ע"ד דבגמרא בברכות דנ"ו אמר אביי אקריין בחלמי בניך ובנותיך נתונים וכו' ופי' לו בר הדיא דבנין ובנן תלד והיא אמרה לקריבה ואי אמרת וכו' וכיפה לך ויהבת לקריבה ע"ש ונראה דבשתי בנות היה מעשה דאיפליגו הוא ודביתהו וסבר אביי דכבר נתקיים הפירוש וסגי בבת הראשונה:

והנה במיוחסות סי' רנ"ה הוכיח מכאן לנדונו דא'

שנדר מדבר אחד ועבר על נדרו דהוי פתח אילו הויתי ידעת דעברת על נדרך וכ' דאין לחלק בין הוא עצמו לאחר ע"ש ועיין להמח"א בה"נ סימן ט"ז ומדברי רשב"ם בפ' י"נ דק"ך ע"ב גבי ש"ח שכ' ומצא לו פתח של חרטה ע"ש נר' דכה"ג לא הוי פתח ועיין להט"ז בי"ד סי' שכ"ג סק"ב ולה' בית יעקב סי' ק"י ע"ש:

דף כג:

מי פליגי רבנן וכו' נר' דפשיט"ל דת"ק דמתני' פליג אראב"י מדקאמר ראב"י אף המדיר מכלל דפליג אלא דמבע"ל מי הוא ת"ק אי ר"מ הוא ככל סתמי דמתני' או רבנן דהם רבים והלכתא כוותייהו אף לנגד ראב"י והדר מבע"ל דאת"ל דרבים הם החולקים אי אמרי' דמשנת ראב"י קב ונקי אף לנגד רבים ומסיק דהלכה כראב"י אף נגד רבים ובהכי ניחא מה שדקדק הרא"ש ממשנת ראב"י קב ונקי וניחא נמי להר"מ דאת"ל פשיטותא הא חזי' בשמעתין דמהדר לפשוט מהנך מתני' הבעיא הא' די"ל דכה"ג דבעיא זו בודאי לאו פשיטותא היא כל עור שלא הביא שום משנה או ברייתא אלא דק' לפ"ז מאי מוכיח מסיפא דנדרי אונסין דרבנן פליגי הא סתמה היא דהגמר' דמייתי הנך מתניתין דזהו

כבודי והתקבלתי הוא לפשוט הבעיא הב' דמחלוקת ואחר כך סתם והלכה כס' ועיין להר"ן בסוף הסוגיא:

דף כד.

הריני כאלו התקבלתי עיין בהר"ן ז"ל שהביא פלוגתא דרבוותא אי דוקא בקיום מעשה ע"ש ולקמן דס"ה ע"א נ"ל המודר מחבירו א"מ אלא מדעתו ממש וכ' הר"ן ז"ל דאין מתירין לו בע"כ ע"ש ומדהוצרך להתרה ולא סגי באומרו לך לשלום נר' כדעת הרשב"א ז"ל וע"ש בפירש"י ז"ל ועיין להריטב"א בחי' שם ועיין בתשו' ר' בצלאל ז"ל סי' כ"ה ולהמח"א ה"נ סי' יו"ד ולמהרימ"ט ח"א סי' מ"ט ומה שהוכיח שם מדברי התוס' בר"פ המגרש בד"ה אפילו דבטול התנאי מועיל ע"ש י"ל דכוונתם דבידו לגרשה בגט אחר ויקדשה זה שנשאה פעם אחרת ואז זקוקה ליבם:

דף כד:

ת"ש דאמר ד"ה וכו' הר"ן ז"ל הוכיח דטעמא דכלבא קאי במסקנא מדפ' כראב"י בבתריית' דא"א הוי סתם במתני' ומחלוקת בברייתא ע"ש ולא ידענא מהיכא מוכיח דמאי דפסק כראב"י הוא בבתריית' דילמא אמתני' קאי ולא פ' כראב"י אלא בקמייתא אבל בבתרייתא הלכה כס' מתני' ובזה ניחא גם מה שדקדק הר"ן ז"ל דמאי פשיט מדר"ה דילמא אבתרייתא קאי די"ל דע"כ לאו אבתרייתא קאי דבההיא הלכה כס' מתניתין דמחלוקת בברייתא וס' במתני':

דף כה.

והא ההוא חויא וכו' הק' הט"ז סי' רל"ב למאי דל"ג בדרך הזה גבי יוצאי מצרים אמאי ק"ל אנחש טפי מבבא דיוצאי מצרים ע"ש ולפמ"ש הר"ן במתני' דלכך לא תני במשנתנו גמל פורח משום דלא נחית אלא למתני תרי גווני חד דשייך גוזמא בעי' ראה אבל במילתא דלא שייך גוזמא לא בעי' ראה וטעמו של דבר עיין להט"ז שם בסי' רל"ב דלא כהר"מ שם ע"ש והרשב"א שכ' במתני' דבנחש נמי בעי' ראה נחש גדול לא כ"כ אלא לס"ד דלא ס"ד בטרוף ועיין להנמק"י והתוס' כאן כ' דבעי' ראה גם בנחש ודלא כהט"ז שכ' דליכא מאן דפליג על הר"ן ומ"ש הט"ז שם לישב דעת הפו' דהשמיטו טרוף ע"ש ק' פריך הגמ' ליתני טרוף ועיין בדברי רש"י ז"ל שנראה מדבריו דגם למסקנא בעי' גדול דנחש קטן גבי טרוף ודוק ועיין בפ"ג דשבועות דכ"ט ע"א בד"ה באומר ועיין בגיטין דל"ה ע"א ד"ה נודרת וכו' ע"ש:

אלא משה מילתא דלא טריחא נקט ובגמ' בספ"ג דשבועות משני כי היכי דלא תהוי הפרה וכו' וכ' התוס' אין להוכיח מכאן דבב' הוי ע"ד רבים דילמא דעת הקב"ה שאני ועיין למהרש"א ז"ל בח"א שם ועיין להריטב"א ז"ל בחי' בסוגיין:

דף כה:

אמר רבא ה"מ וכו' כ' הר"ן לפי שאביו לא נכנס מעולם בנדר וכ"נ גם בדברי רבא נר' מדבריי דטעמא דבמעמיד כ"ע מודו משום דכיון דבשעת חזר' הוציא אביו ואפ"ה אמר לי כולכם לגבי האחרים א"כ מ"ש בשעת הנדר כולכם הוא על האחרים ואביו לא נכנס בכלל הנדר אפי' בשעת הנדר וא"כ אם בשעת נדר אמר לזה ולזה ובשעת חזרה פלוני ופלוני פליגי בהא אע"ג דמעמיד הוא שהרי בשעת הנדר נכנס אביו ומאי דלא מוקי הגמ' פלוגתייהו בהא משום דקאי אמתני' דקתני בשעת הנדר אמר כולכם אך הר"ן גופיה לקמן גבי קו' ר"פ לרבא ממתני' דכיצד אמר רע"ק כ' בהדיא דה"ה אם אמר בשעת הנדר ובשעת חזרה לזה ולזה מעמיד הוי וכ"ע מודו בהא אליבא דרבה וצ"ל דמ"ש כאן בטעמא דמילתא משום דאביו לא נכנס מעולם בנדר הוא לפי האיכא מ"ד שהביא לקמן דכ"ו סוף ע"ב דבמתני' דפותחין אפי' במעמיד דינו כמו מחליף ע"ש דע"כ ס"ל דטעמא משום דאביו לא נכנס מעולם והב"ח בסי' רכ"ט וסי' רל"ב כ' בדעת הטור דס"ל כס' האיכא מ"ד שהביא הר"ן לקמן וכ"כ הש"ך שם בדעת הש"ע ע"ש ולפי"ה ק' דא"כ איך כ' דגם אם בשעת הנדר ובשעת חזרה אמר לזה ולזה מעמיד הוי וכ"ע מודו דאסור הא לפי' האיכא מ"ד בכה"ג פליגי ולב"ה דקי"ל כוותייהו שרי בכה"ג:

דף כו.

בשלמא לרבא וכו' פי' הרא"ש דרישא וסיפא דקאמר היינו רישא ואמצעיתא אבל סיפא לא אסיק אדעתיה ולקמן פריך לה א"נ מוקי לה במחליף ולקמן פריך אמאי קתני א' ואחרון ע"כ פי' אמאי קתני בא' הותרו כולן ובאחרון כולן אסו' ואחרון מותר בתרווייהו הול"ל ראשין ואחרון ולקמן בד"ה אי הכי שכ' ב' פי' בקושיית הגמ' לקמן הוא לפי' הראשון שכ' כאן:

והנה הב"ח והש"ך בסי' רל"ב ורכ"ט כ' בדעת הטור וש"ע דפ' כס' האיכ' מ"ד ע"ש ועמש"ל וכ"נ מדברי הר"מ דבפ"ד מה"נ דין י"א לא כ' שצריך שיחליף דבריו ע"ש וכבר כתבתי בסי' רכ"ט שנר' שזה דעת הריב"ש בסי' רצ"א שכ' בנשבע שלא יאכל בשר ולא ילבש בגדי משי דלא אמרי' הותר מקצתו הותר כולו כיון שהם פעולות חלוקות ע"ש וק"ל דבעי' החלפה אלא ע"כ דבהותר ע"י חכם לא בעי' החלפה וכס' האיכא מ"ד ולכן כ' שם דבכה"ג בתמרים וענבים הותר מקצתו הותר כולו ועיין לה' מש"ל בפ"ד דין י"א מ"ש ע"ד הריב"ש ומה שהק' משבועת אליהו דטל ומטר ע"ש ואפשר עוד לו' דאיירי באומר אלו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר דליכא לא העמיד ולא החליף וכה"ג דינו כמו החליף וגרע ממחליף כמ"ש הב"ח בסי' רל"ב ודקדק כן מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה"נ ע"ש:

אבל ק' לפ"ז במאי דפריך לרבא ממתני' דכלכלה אמאי קאמר מאי לאו וכו' ליפרוך בפשי' דהא קתני אלו הייתי יודע לא הייתי נודר ובכה"ג דינו כמחליף וצ"ל דכה"ג אפי' רבנן מודו דכיון דכה"ג גרע ממחליף ובמחליף הוא דאשכחן דפליגי רבנן א"כ בכה"ג דאינו לא מחליף ולא מעמיד אפי' רבנן מודו ובמתני' דכלכלה קתני דרבנן אסרי וע"כ אייריי במחליף ומשני דאייריי במעמיד והלח"מ שם בפ"ח דקדק כן מדברי הרז'מ כמ"ש הב"ח ונר' עוד מדבריו דאפי' סתם ולא אמר כלל אלו הייתי יודע לא הייתי נודר אלא דהלך ולא אמר אמדינן דעתיה ובטל כולו וכ' דכי פריך ממתני' דבצל הומ"ל כן אלא דעדיפא משני ע"ש ולפי"ה דכה"ג אפי' רבנן מודו הדבר ק' דגבי בצל הו"ל לאוקמה בהכי דאתיא אליבא דכ"ע מלאוקמה במחליף דלא אתיא אליבא דרע"ק וכדקאמר הגמ' ור"מ אליבא דרע"ק דהיינו אליבא דרבה ועפירש"י והתוס' שם מיהו אכתי איכא למידק לס' דכה"ג דאינו לא מחליף ולא מעמיד אפי' רבנן מודו אמאי לא אוקמה הגמ' בסמוך לרישא דברייתא דנדר מה' בני אדם בכה"ג ואתיא לכ"ע ובעי' דברי הלח"מ שכ' דאפילו בסתם שרי עיין להרשב"א בחי' בסוגיין שכ' דדינו כמו מעמיד ועיין בחי' המאירי שהביא פלוגתא בזה ע"ש ועיין למהרשד"ם חי"ד סי' צ"א דנר' דפשיט"ל בכה"ג דינו כמו מעמיד ולא זכר דברי הראשונים שכ' ע"ש:

דף כו:

איתיביה רבינא לרבא וכו' כ' הר"ן איכא מ"ד דבמתני' דפותחין אפי' במעמיד שרי אליבא דרבא ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל והכריח כן ממאי דפריך רבינא ממתני' דכלכלה ע"ש ולזו י"ל דהאיכא מ"ד ס"ל כפי' הרא"ש ז"ל לעיל באוקמתא דרבא דאליבא דרבא אין חלוק בין מחליף למעמיד אלא דהעיקר תלוי באם אמר כולכם בשעת חזרה ודברי האיכא מ"ד הם אליבא דרבה דוקא דשני ליה בין מחליף למעמיד ובדברי הר"ן ז"ל איכא למידק אמאי לא הכריח כן ממאי דפריך לעיל לרבא ממתני' דכיצד אמר רע"ק וכו' אמאי פליגי רבנן הא רבנן דפליגי ארע"ק במתני' דפותחין ס"ל אפילו מחליף אסור לפי האיכא מ"ד:

גמ' כגון שתלאן זב"ז הר"מ בפ"ד העתיק המשנה בצורתה ולא כ' שתלאן זב"ז והוא נגד הסוגיא וכבר עמד בזה הלח"מ ע"ש:

מאי לאו דאמר אלו הייתי יודע שהכופרי וכו' כ' הר"ן ז"ל דהומ"ל דאף דב"ש ס"ל כר"מ לא ס"ל כן אלא דס"ל דלא אמרי' תפוס ל' ראשון אלא בסותרין ע"ש ואין להק' לפ"ז אמאי הגמ' לעיל מוקי בה' כר"י דאמר בגמר דבריו אדם נתפס נוקמה דס"ל כר"מ אלא דס"ל דדוקא בסותרין די"ל משום דכבר איפליגו בזה ב"ש וב"ה ברפ"ב דנזיר ע"ש בגמ':

דף כז.
אמ"ל רבא אנוס הוא הר"מ בפ"ז מה' סנהדרין דין יו"ד שפ' כרבא ומרן בכ"מ בשם הסמ"ג הראה מקור דין זה מהירוש' ע"ש ולא זכר סוגיא דשמעתין ועיין להב"ח בח"מ סי':
התוס' הק' במ"ע אי באונס דשכיח הו"ל לאתויי וגם בשכיח ולא שכיח הו"ל לאתויי כדמוכ' כריש כתובות ובשמעתין מדמה לגט ותי' דאיירי בלא שכיח כלל ודבריהם תמוהים טובא דשם בכתובו' אמרי' דבגט דוקא משום צנועות ומשום פרוצות והתם בשכיח ולא שכיח איירי דבלא שכיח כלל לא גזרי' משום צנועות ופרוצות כדהוכיחו התוס' מההיא דאכלו אריה ע"ש ונר' דכוונתם לס"ד דגמר' ע"ב טעמא דרבא דאין אונס לגיטין משום דהו"ל לאתנויי והגמ' כאן ע"ב בס"ד שם מדלא משני אגט דשאני התם משום צנועות ופרוצות ע"כ דס"ל להגמ' דעעמיה דרבא דאין אונס בגיטין משום דהו"ל לאתנויי דלל"ב שם ס"ל לרבא יש אונס מ"מ צריך ליישב דרבא כאן אליבא דכולהו לישני כיון דבהא מילתא ליכא תרי לישני וכה"ג מוכח מדברי התוס' בכ"ד ועיין בהר"ן בשמעתין ותי' דאיידי בלא שכיח כלל ר"ל האי שמעתא דזכוותא אבל מתני' דזרוזין בשכיח ולא שכיח דהא קתני חלה ומוכח מגמ' דריש כתובו' דחלה הוי שכיח ולא שכיח ע"ש ורבא מייתי מנדרי זרוזין במכ"ש והגמ' מקשה ליה מגט אבל אכתי דבריהם תמוהים דלמסקנא דמשני אגט דשאני מת דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם תק"ל מתני' דזרוזין אמילתא דרבא דאין אונס לגיטין ול"ל לרבא דאין אונס בגיטין איירי במת דוקא דא"כ מאי קמ"ל רבא מתני' היא דה"ז גיטיך אם לא באתי וכו' דמייתי הגמ' בשמעתין ועוד דמילתא דרבא שם אחלה קאי דהגיע זמן ולא ע"ש וצ"ע ועיין להרב בעי חיי ח"ב מח"מ דקל"ב עש"ב ועיין לה' חיים שאל ח"ב סי' ע"ש:

דף כז:
גמ' ר"י אומר לא יתן כ' הרא"ש דלא גבי ממשעבדי אפי' מקצת שלא נפרע ועיין להמש"ל בפי"ד מה' מו"ל שכ' בשם הרדב"ז דגובה ע"ש:

דף כח.
באומר יאסרו פירות וכו' לכאו' בלא"ה הוי נדר שוא כיון דא"א לקיימו וי"ל דהגמ' סמיך אשבועה דקתני אפי' בשבועה והא הוי שבועת שוא דלוקה עליה דודאי בכה"ג איירי ולא בנשבע ממש שהם של בית המלך כמ"ש לקמן בשם הריטב"א וכפירש"י במתני' ונר' שלזה כיון מהרימ"ט חח"מ סי' מ' שכ' דמסוגיא זו מוכח דגם בשבועה סתמא לעולם דלא כהמרדכי וכן יש להוכיח מדקאמרי ב"ש חוץ משבוע' ואי סתמו יום א' אמאי שבועה הא יכול לקיים שבועתו ודלא כה' שמחת יו"ט סי' ל"ב שכ' דאין ראיה מסוגיא זו כלל

מיהו י"ל דשאני הכא שהוא מתכוין לו' לשון משמעותו לעולם וכמ"ש הר"ן בשמעתין אבל בעלמא סתמא לאו לעולם גבי שבועה:

והט"ז בסי' רל"ב כ' דודאי הפירות אין נאסרין אלא דמ"מ איסור' איכא דהוציא הנדר לשוא ע"ש ועפי"ד ניחא לי מאי דק' בדברי ב"ה בסיפא דמתני' דאמרי אלו ואלו מותרין דמשמע דטעמא משום דשרי להוסיף ע"ד האנס והא בלא"ה שרי כיון דלא חל לגבי אשתו דב"ה הוא דס"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו ומן האמור י"ל דלענין איסור דנדר שוא הוא דאיירי ב"ה הכא דלא עבד איסורא כלל משום דרשאי להוסיף אלא דדברי הט"ז א"א להולמן לפי סוגיית הגמ' דקאמר וכיון דקאמר יאסרו איתסרו להו כל פירי דעלמא דמשמע דנאסרין הפירות וע"כ צ"ל דלא אסר כל פירות אלא מקצת וכמ"ש הש"ך שם וכ"כ הריטב"א ז"ל בשמעתין ע"ש וכיון דבגמ' מוכרחים לפ' כן בע"כ גם הש"ע בהכי

איירי כיון דמקור הדין מסוגיין:

הר"מ ז"ל בפ"ד מה"נ השמיט דינא דפותח לן בשבועה ונר' דס"ל כמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' בסיפא דמתני' דגם לב"ה יש חדוש דהו"א בכה"ג אסור כיון דלא שמע האנס ע"ש וס"ל להר"מ ז"ל דחידושא דסיפא הוא לב"ה ולכן כיון דפ' דמותר להוסיף בשבועה לא הוצרך לו' דפותח לו בשבועה דכ"ש הוא ועיין להלח"מ שם ובירוש' בעי לב"ש אי עבר ופתח מהו ופשיט מסים' דבניו אסורין הא פתח שרי. נר' דהכי פשיט כיון דלא שמעי' דאסורין אלא בסיפא דלא שמע האנס משמע דברישא שרי דאל"ה הו"ל לאשמעי' האי דינא בפתח והקה"ע כ' ה"ג הא פתח אסור ולפ"ד הרא"ש ק':

כתב הריטב"א ז"ל דלא שרי לישבע שהיא תרומה או של בית המלך כיון דבשעת השבועה יצאת לשקר ולא שרי אלא באוסר פירות עולם עליו בשבועה אם היא תרומה ע"ש ועיין להתי"ט והש"ך בסי' רל"ב ובקה"ע בתוספותיו ע"ש ועיין להמהראנ"ח ח"א סימן ג' עיין שם:

כתב הר"ן ז"ל אע"ג דהפקעת הלואתו שרי לא התירו לישבע בזה ע"ש ובגמ' בפ"ב דב"ק דקי"ג בתר דמייתי משנתנו קאמר ר"א אמר במוכס נכרי ע"ש ולפ"ד הר"ן ז"ל ק' מ"ש מהפקעת הלואתו למ"ד גזל הגוי אסור דלא התירו לישבע ועיין להמח"א ה' שבועות סי' י"ג ע"ש:

מתני' הרי נטיעות האלו קרבן וכו' כ' התוס' הא דלא אמרי' דבקרבן קאמר וקונם הוא משום דלא אמר עלה דאפי' לר"מ דוקא דאמר עלי עיין שם ודבריהם סתראי נינהו למ"ש ברפ"ב דנזיר ד"ח דשם כ' דאפי' ר"י מורה בעלי מכלל דפלוגתייהו בלא אמר עלי וכ"נ מדבריהם לעיל בפ"ק ד"ו ע"ש ועמ"ש לעיל שם:

דף כח:
ל"צ כגון דאיכא זיקא וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' מעילה השמיט זה ע"ש ועיין בהרא"ש והר"ן ז"ל בפי' דשמעתא:
עולא אמר כיון שנקצצו שוב אין פודין דס"ל קדוש' דמים פקעה בכדי ובר פדא פליג עיין להתו' בסוכה דף גבי ע"מ להחזירה דכ' דיכול להקדישה כל זמן שהיא בידו ועיין למהר"ם בחי' בס' כ"ת שם:
הר"ן ז"ל הביא דברי הרשב"א ז"ל דלמ"ד מכאן לאומר שדה נתונה לך עד שיעלה לירוש' וקנאה ממנו דחוזר וזוכה בה ושהרמ"ק חלק עליו ע"ש וראיתי לה' עצי אלמוגים סי' שפ"ב דקע"ח ע"א שהוציא מכאן דין חדש דאם שכר מהגוי לשבת אחת וחזרו בהם חוזר וזוכה בה אפי' להרמ"ק דכיון דסתם קנייתו הוא. לשבת אחת אמאי הוצרך לפרט עד אחר השבת ע"כ לענין שיחזור ויזכה בה ע"ש ואין דמיונו עולה יפה דמה בכך דביאר דבריו ולא סמך על הסתם ול"ד כלל לנדון הרשב"א והרמ"ק ז"ל והרי נזיר דסתם נזירות שלשים דאטו אם אמר הריני נזיר מכאן ועד שלשים יום מי נימ' דליתיה בשאלה מיהו לזה י"ל ועיין בריש פ"ג דנזיר:

דף כט.
ומה אילו אמר לאשה היום את אשתי וכו' הכנה"ג בא"ח סימן ל"ח כ' אם אמר לאשה היום את אשתי ולמחר א"א אשתי אינה מקודשת לעולם ותמה עליו ה' דברי אמת סוף קו' ב' משמעתין ע"ש ועיין להתוס' בסמוך שכ' דאביי ס"ל דאפי' קה"ד פקעה בכדי ופליג אמימר' הלזו דהיום את אשתי גם הר"ן בסמוך צדד בזה ע"ש:
הב"ע דאמר לדמן וכו' כ' הר"ן ז"ל בבע"מ איירי דאלו בתם הא קי"ל המתפיס תמימין לב"ה ל"י מידי מזבח דכל הראוי למזבח א"י מידי מזבח לעולם ע"ש מדבריו מוכח דהא דכל הראוי למזבח א"י מידי מזבח לעולם מדאורייתא הוא דאי איתא דמדרבנן הוא אבל מדאורייתא אינו קדוש קה"ג א"ש כאן אפי' בתם דכיון דמדין תורה חלה קדושת שלמים לאחר ל"י אין כח ביד חכמים להפקיע קדושה של תורה והמש"ל נסתפק בד"ז דכל הראוי וכו' אי מדאורייתא או מדרבנן ע"ש אבל התוס' הוכיחו מהקדיש זכר לדמיו דקדוש קדה"ג ועיין להלח"מ בפט"ו ממעה"ק דין ז'

דף כט:
לימא תהוי תיובתא דבר פדא פירש"י דלעולא סלקא בקו' ע"ש והיינו משום דאי תרווייהו רישא וסיפא במעכשיו משמע אבל בלא מעכשיו לא פקעא וע"כ חדא בקה"ג וחדא בקד"ד דאל"ה תרתי למ"ל ולעולא קדושת דמים פקעא בכדי אפילו בלא מעכשיו ואי תרווייהו בלא מעכשיו קשיא קה"ג ורחיקא מילתא לומר רישא בלא מעכשיו בקדושת

דמים וסיפא במעשיו ובקה"ג והא דלא ניחא ליה למי' לעולא תרווייהו במעכשיו ובקה"ג ולא זו אף זו קתני לא זו דמקדושה חמורה לקדושה קלה דלא פקעא אף זו דסיפא דמקדוש' קלה לקדושה חמורה לא פקעא דא"כ אתי לדיוקא ולא לגופ' במעכשיו איירי ופקעא כנ"ל לשי' רש"י ז"ל אך מ"ש בד"ה אלא למ"ד חוזרת שאם עמדה ונתקדשה וכו' הוא תימה וכבר תמה עליו בתשו' הרמ"ע סי' כ"ו עיין שם והרא"ש ז"ל פי' דגם רישא ה"ק אם לא אמר ושמעי' דלא פקעא ונר' לפ"ד לעולא תרווייהו בקדושת הגוף וסיפא אשמועי' אפי' מקדושה קלה לקדושה חמורה או דסיפא אשמועי' אע"ג דהתחיל בעולה שהיא אחר ל"י אפ"ה קדושת שלמים דחיילא השתא לא פקעה וכצ"ל לאיכא דאמרי קמא שהביא הר"ן בד"ה ה"נ דכל מ"ש הר"ן בפי' דשמעתא הוא לא"ד בתרא:

והתוס' כ' דתרווייהו רישא וסיפא אם לא אמר קאמר וחדא בקדושת הגוף וחדא בקד"ד ולא זו אף זו קתני ע"ש ויש להבין לפ"ז מאי מפ' התוס' במאי דפריך פשיטא אי מפ"ל דמרישא שמעי' לה דאם לא אמר הוי שלמים לאחר ל' וע"ז משני דסיפא אשמועי' אע"ג דהדר ביה ואמירתו לגבוה במסירתו להדיוט א"כ שמעי' דאפילו בבע"מ אמרי' אמירתו וכו' דהא סיפא בקדושת דמים לד' התוס' וע"כ בבע"מ איירי דבתם קי"ל קדיש קדושת הגוף כדאמרי' בהמקדיש זכר לדמיו ובירוש' בר"פ האומר דקידושין אמרי' אמר ה"ז עולה אחר ל"י ומכרה מכורה ופריך הא אמריתו לגבוה וכו' ואפי' אם נפרש דפריך פשיטא הא שמעי' מקדושין כפי' הר"ן ז"ל וגם ארישא פריך ומשני ל"צ דהדר ולכך קתני בכה"ג דאם לא אמר וכו' וסיפא דתני לה בכה"ג אגב רישא מ"מ בודאי דגם בסיפא איירי אע"ג דהדר וצ"ל דהתוס' לפ"ז מפ"ל בתם ובמקדיש לדמי נסכים ול"ד לבמ"ע וכדכ' לעיל מזה לחד תי':

ודע די"ל בדברי הר"ן אמאי לא מפ' במאי דפריך פשי' דהיינו הא שמעי' לה מרישא ול"ק תו מה שהק' אח"כ וצ"ל דמל' פשיטא דהדין מצד עצמו ולאו מכח רישא:

עוד כ' התוס' בשם הר' אלחנן דרישא באמר מעכשיו לאחר ל"י שלמים ע"ש וק' א"כ אמאי מוקי סיפא דאם לא אמר קאמר נוקמה במעכשיו ותרתי צריכי לדיוקא דאם לא אמר מעכשיו לא פקעה בין בקדה"ג בין בק"ד וע"ד שכ' בתי' קמא ולחד תי' שכ' התוס' אח"כ דלענין מעילה הוא דכל ל"י עולה ולא להקרבה דהא איכא עלה קדושת שלמים נמי ניחא שפיר דסיפא לא מיתוקמא במעכשיו דא"כ כל ל"י שלמים לאיזה ענין הא שלמים לית בהו מעילה אבל להנך תי' אחריני שכ' התוס' אח"ז ק' וצ"ל דלה"ר אלחנן ס"ל דדחיקא ליה להגמ' לו' דלא אתא לגופיה אלא לדיוקא דלא כתי' קמא:

והנה הר"ן כ' בשם הרשב"א ז"ל דלעולא תרווייהו רישא וסיפא בק"ד וזו ואצ"ל זו קתני וכל הסוגיא לבר פדא ע"ש וזו היא דעת הר"מ בפט"ו מה' מעה"ק וכ"כ מרן בכ"מ אלא דלא זכר דכ"כ הרשב"א ז"ל ובעיקר מחלוקת הרשב"א והר"ן בהא דאמירתו לגבוה וכו' עמ"ש הרא"ש ז"ל בקידושין דע"ח ע"ב ועיין להתוס' שם ועיין לה' תומים סי' ס"ו סק"ב. ודע דאף דכתבתי דהר"מ מפ"ל כהרשב"א מ"מ אין להוכיח דס"ל להר"מ דהאומר סלע זו לצדקה אחר ל"י דחוזר דאף דכל הסוגיא אזלא לבר פדא מ"מ אין לאפושי פלוגתא ויש לנו לו' דגם עולא מודה דאינו חוזר ואף דהר"מ בפ"ו מה' ערכין ד"ט כ' האומר שור זה עולה אחר ל"י שחטו מותר הקדישו מוקדש משא"כ במעכשיו ע"ש דנר' דס"ל דלא אמרי' אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט במעכשיו כדכ' הר"ן מ"מ י"ל דס"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' בראש בריו דטעמא דלא מצי הדר ביה משום כיון דאמירתו לגבוה וכו' הו"ל כמו מעשה ולא אתי דבור דחזרה ומוציא מיד מעשה ולאו משום דהו"ל במעכשיו ע"ש וא"כ י"ל דס"ל להר"מ דלא מצי הדר ביה דלא אתי דבור ומוציא מיד מעשה אבל כי שחטו דעבד מעשה וכן כי הקדישו דהו"ל נמי כמסירה אתי מעשה ומוציא מיד מעשה וכן כי מכרו כמבואר בירוש' שהביא הרשב"א ז"ל ע"ש אבל חזרה בדבור לא מצי הדר ביה ועיין לה' זרע אברהם חי"ד דקל"ה וקל"ו ולהמח"א ה' צדקה סי' ד':

והנה בעירובין דל"ו ע"א איתא בעא מיניה רבא מר"ן ככר זה היום חול ולמחר קדש ואמר עירבו לי בה מהו אמ"ל עירובו היום קדש ולמחר חול אמ"ל אין עירובו עירוב ומ"ש ביה"ש ספיקא הוא ומספיקא לא נחתא קדושה ולא פקעא קדושה ע"ש ופירש"י ז"ל היום קדש ולמחר חול על מעות שיש לי בבית והריטב"א ז"ל בחי' דחה פירש"י דהא קי"ל גבי נטיעות האלו קרבן עד שיקצצו דקדושת דמים פקעא בכדי ע"ש ולזה י"ל דדעת רש"י דהלכה כבר פדא דאפי' קדושת דמים לא פקעא בכדי וכ"ד הראב"ד ז"ל וכ"כ המח"א בה' צדקה סי' י"ב אבל ק' דרבא גופיה ס"ל בסוגיין דקדושת דמים פקעה בכדי והתם בעיא דרבא היא ואמא הוצרך רש"י לפרש על מעות שי"ל ונ"ל במאי דק"ל למ"ש הרשב"א והביאו הר"ן ז"ל בסוגיין דכולה סוגיא אליבא דבר פדא אבל לרבא ואביי כולה ברייתא בק"ד וזו ואצ"ל קתני ולדידהו מצי הדר ביה ע"ש דלפ"ז מאי ק"ל לרבא שם בעירובין ומ"ש הא שנא ושנא דהיום חול ולמחר קדש כיון דאכתי לא חיילא קדושה מצי הדר ביה וכיון שכן כי אמר ערבו לי בה מוכחא מילתא דהדר ביה דאי אכתי קדש היא לא מהני עירוב ודמיא למאי דאמרי' בירוש' בפ"ג דקדושין ופ' הר"מ בה' ערכין דכי אמר שור זה עולה אחר ל"י והקדישו מוקדש דחזרה היא וכמש"ל ולכך עירובו עירוב אבל כי אמר היום קדש ולמחר חול דלא מצי הדר ביה אין עירובו עירוב ואף דלמ"ד בקדושין

אינה חוזרת גם בהקדש לא מצי הדר ביה מ"מ קי"ל כר"י בפ"ג דקדושין דגבי קדושין חוזרת ומאי ק"ל לרבא ומ"ש וכו' וצ"ל דרבא הדר ביה וס"ל כבר פדא או מאי דאמר בסוגיין מי קדמיתו קדושת הגוף לק"ד לישב מילתיה דעולא הוא דאמר הכי אבל איהו גופיה ס"ל כבר פדא דלא פקעא בכדי ולא מצי הדר ביה ומעתה ניחא שפיר פירש"י דפי' למחר חול על מעות שיש לי וכו':

ודע דמבואר בירוש' בפ"כ דמס' נזיר הלכה ט' דהא דאמרי' שור זה עולה לאחר ומכרו והקדישו בתוך ל"י מכור ומוקדש דוקא דאמר הרי זו אבל אמר ה"ז עלי חלה קדושת עולה אחר ל"י ולפ"ז הו"מ הגמ' לאוקמה ברייתא זו לבר פדא באומר עלי דאפילו בר פדא מודה דבכה"ג פקעה קדושת שלמים וחלה קדושת עולה כיון דאמר עלי:

דף ל.

הנודר מיורדי הים וכו' בירושלמי הנודר מיורדי הים אחר שלשים יום וקודם ל"י נעשו יושבי יבשה פלוגתא דרי"ש סבר בתר חלות הנדר אזלי' ורע"ק סבר בתר שעת אמירה אזלי' וכ' הר"ן וקי"ל כרע"ק ע"ש ובלא"ה לאוקמתא דאביי לקמן דפ"ט דמוקי מתני' דהתם אפי' כרי"ש ע"ש גם רי"ש מודה בהא מילתא דיורדי הים דבתר שעת אמירה אזלי' ומ"ש הר"ן ונ"ל שאין כן ויתבאר בפ"ב הוא לקמן דפ"ר ע"א דהוכיח שם דלפום גמרין שם דאחר שגירשה בעל בכלל בריות ואזלי' בתר חלות הנדר ע"כ דאזלי' בכה"ג בתר ל' בני אדם דהכל נכלל בין שעת אמירה בין שעת חלות הנדר דאל"ה מתני' דהתם כרי"ש ובדפ"ט מוקי מתני' כרע"ק ע"ש ואף דאביי אוקמה גם כרי"ש מ"מ ע"כ ר"ן דאמר בעל בכלל בריות כשגירשה ל"ל אוקמתא דאביי דלאוקמתא דאביי גם לרי"ש בעל לאו בכלל בריות גם כשגירשה דבכה"ג מודה רי"ש דבתר אמירה אזלי' וא"כ לאוקמתא דר"ן מתניתין דלא כמאן דהא יכול להיות שיהא הכל ברשות א' ולק"מ מה שהק' ה' קרבן העדה בפ' אלו נדרים הלכה ח' ע"ש והנה שם בירוש' אמרו דרי"ש ס"ל בתר הנדר ורע"ק ס"ל בתר האיסור וכן ל' הירוש' שם לעיל מזה מבואר מזה דל' בתר הנדר היינו חלות הנדר ובתר האיסור היינו בתר אמירה ותמהני מה' קרבן העדה בפי' בפרק השותפין הלכה ד' דאמאי דאיתא התם קונם שאני נהנה לפ' ולמי שאשאל עליו קאמר כמ"ד בתר האיסור ברם כמ"ד בתר הנדר נדר שהותר מקצתו הותר כולו ופי' הקה"ע דהיינו פלוגתא דרי"ש ורע"ק דלרי"ש דאזלי' בתר האיסו' דהיינו חלות הנדר אבל לרע"ק בתר הנדר דהיינו בתר אמירה והוי נדר א' ע"ש ונהפוך הוא ובעיקר פי' ל' הירושלמי הלז עיין להמח"א בה' שבועות סימן ט' ע"ש ועמ"ש ביו"ד סי' רכ"ח דין מ"ו ע"ש:

דף ל:
מדלא קאמר הנודר מן הרואין עיין בתוספות ומתחילת דבריהם נראה דאי אמר הנודר מן הרואין החמה היו סומין מותרין אלא דלפ"ז מה שהק' אח"כ דהא דלא קאמר הרואין למישרי דגים ליכא אפי' התחלת קשיא דכיוי דע"כ ס"ד דדגים ועוברין רואין את החמה א"כ אפי' אמר רואי חמה הוו דגים בכלל אי לאו דפי' רואי הוא שהחמה רואה אותן וא"כ אסור בסומין ועיין להט"ז סי' רי"ז סק"ל:
משמע הכי ומשמע הכי ובנדרים הלך אחר ל' ב"א וכו' לפירש"י לכ"ע נולדים בל' ב"א דיולדו משמע אלא דטעמייהו דרבנן משום דכיון דאסר עצמו בשעתידין להולד כ"ש שנולדו ולר"מ ל"ל האי כ"ש ולפי' הר"ן פלוגתייהו בל' ב"א גופייהו היכי הוו ועיין להמש"ל ברפ"ד מה' שבועות שכ' בפלוגתא דחכמים ורע"ק ברפ"ג דשבועות דפליגי היכא דל' תורה סותר ל' ב"א לחכמים אזלי' בתר ל' תורה ולרע"ק בתר לשון ב"א ע"ש ולפ"ז י"ל גם כאן פלוגתייהו בהכי דלעולם דל' ב"א בנולדים דיולדו משמע אלא דטעמייהו דרבנן דאזלי בתר ל' תורה כיון דסותר ל' ב"א וקרא דכל הבן הילוד עיין בהריטב"א ועיין לקמן בר"פ הנודר מן המבושל ובהר"ן ז"ל שם:

דף לא.
אפי' נכרים נמי כ' התוס' הא סתם נכרים אין שובתין וסתם כותים שובתין ע"ש בתי' ונראה ממשמעות דבריהם דקושייתם דנימא דהנכרים אפי' דאיכא דשובתין מ"מ הוא נדר מאומה דסתמא אין שובתין ומותר בכולן כנר' ממשמעות דבריהם אף דאפ' לפ' בע"א אבל ק' למסקנ' דמצווין ועושין קאמר ונכרים גירי אמת אמאי הוצרך הגמ' לומר ונכרים אין מצווין הול"ל דאף דאיכא דעבדי כללותם לא עבדי ועמ"ש לקמן אמתני' דקונם שאני נהנה לערלים ע"ש:
מתני' אסור בישראל וכו' כ' הרא"ש בפי' וגרים נמי בכלל זרע אברהם וכו' אבל הנמק"י כ' יש גרים לאו זרע אברהם מקרו אבל מקרו בני אברהם ע"ש וכ"כ הלבוש בא"ח סי' תקצ"ה ועיין בהלבוש בי"ד סימן רי"ז:
גמ' ביצחק ולא כל יצחק עיין מהרש"א בסנהדרין דנ"ט ע"ב ובתוס' בחולין דף פ"ח ע"א ע"ש:
מתני' שאני נהנה להן והן לי יהנה לאומות כ' הר"ן בשם הרא"ה דקמ"ל דלא הוי נדרי שוא כיון דאפשר דיהנה לאומות משמע דאי אמר שאני נהנה לבריות הוי נדרי שוא ולא חייל וכ"כ הנמק"י וכ' דאם נדר לזמן אפי' לבריות חייל ע"ש ומתני' דלקמן דף פ"ג ע"ב שאני נהנה לבריות איכא לאוקמה בדקיץ ועיין בגמ' שם:

גמ' מהני' בזבינא דרמי על אפיה א"כ אימא רישא וכו' דבזבינא דרמי על אפיה פשיט"ל דלא הוי הנאה דתרווייהו אלא הנאה דמוכר ולכך פריך אימא דישא שפיר ועיין להלח"מ בפי' ה"נ שכ' דהר"מ סמך אסוגיא דבתרא ולכך לא חליק בין זבינא לזבינא וכו' ע"ש ור"ל לא חלק בין זבינא מציעא לזבינא חריפא אבל זבינא דרמיה על אפיה פשיטא דהנאה דמוכר הוא ולא הוצרך לבארו ובזבינא מציעא הוא דהוצרך לתת טעם להר"מ כיון שדינו משתנה בין דעת המקשה להמתרץ ומה שה' הלח"מ לזה מדברי הר"מ בפ"ו וכ' וההוא בזבינא דרמי על אפיה ע"ש ט"ס נפל בדבריו וצ"ל בזבינא חריפא והדבר ממקומו הוא מוכרע:

דף לא:

בהליכה חייב כ' רש"י מפני שהוא כנושא שכר ר"ל ונשיאות שכר זה עדיפא וחייב אפי' באונסין ועיין מהרש"א בבתרא ע"ש ולפי זה אין צריך להגיה בפירש"י לעיל בד"ה אלמא הנאת לוקח כמו שהגיה מהרש"א ז"ל כאן ע"ש:

מתני' קונם שאני נהנה לערלים וכו' קונם שאני נהנה למולין וכו' הא דאיצט' תרי בבי משום דמרישא לא שמעי' אלא שאין ערלי ישראל נק' ערלים אבל שנק' מולים לא שמעי' אלא מסיפא והא דגוים נק' ערלים אפי' המולין לא שמעי' מסיפא אלא שאין נק' מולין ולכך אצט' רישא והר"מ בפ"ז מה"נ הוסיף טעם אחר משום דכוונתו על המצווין ונר' דהוצרך לט' זה לערלי ישראל דאין נקראין ערלין ונק' מולין דמקרא לא שמעי' זה ועיין להמש"ל בפ"י מה' מלכים מ"ש בזה ומה שהק' שם אמאי לא אמרי' דכוונתו דנודר ממצוה ועושה ויהא אסור בערלי ישראל כשנדר מן הערלים כדאמרי' לעיל משובתי שבת ע"ש נראה דשאני מילה דמצוה אחת וכי עביד מילה בתר הכי נקרא מן המולין ואפי' למפרע כיון דמיפטר מכרת למפרע ואע"ג דעבר אשהויי מצוה מדרבנן בעלמא הוא ועכ"פ נק' מולין וא"כ כי שרי' ליה בערלי ישראל כל שמל בתר הכי מעל בנדר למפרע ול"ד לשובתי שבת דאיסורא דעבד עבד ואפי' דמקיים בתר הכי מצוה אחריתי היא ולא נקר' שובתי למפרע ויש מי שתי' עוד דכוונת הנודר על כללות האומה וכמו שהק' התוס' לעיל במאי דפריך הגמ' גבי משובתי שבת אפי' נכרים נמי ע"ש ונכון הוא:

ומה שהק' המש"ל מכאן לדעת הר"מ דבני קטורה חייבין במילה ותי' משום דנתערבו באומות ולא מחית נפשיה לספיקא ע"ש ק' מרישא אמאי אסור במולי האומות הא ב"ק נתערבו בהן ולא מחית נפשיה לספיקא וי"ל דא"כ ממאי אסר עצמו הנודר והיכא דמוכחא מילתא מחית נפשיה לס' ועוד דודאי קי"ל מחית נפשיה לס' אלא דבסיפא שאני דרובא להיתיר' נכלל בכלל ס' נדרים להחמיר ול"ק מה שהק' ה' שמחת יו"ט סי' ע"ב

ממתני' לעיל דף י"ט ועמ"ש בחי' שם אבל ק"ל לפ"ד המש"ל דבני קטורה קושטא דמולין איקרו אי ידעי' להו הא ממשנתנו מוכח דקושטא הוא דקרא דכל הגוים ערלים לאו ערלי לב אלא ערלים ממש וכדקא' ראב"ע מאוסה הערלה וכו' והיכי כלל כל הגוים ערלים הא איכא ב"ק דלאו ערלים מקרו ובקרא לא שייכא לתא דתערובת ודע דבעיקר משנתנו דמייתי קרא דכל הגוים ערלים לאוכוחי דאפי' מולין מקרו ערלים משום דהאיכא בהו דמלו וכדכ' הר"ן ז"ל ק"ל דנימא דרובא ככולה דהא מוכח בפ"ק דהוריות ד"ג ע"ב דאפי' היכא דכתיב כל רובא ככולה ע"ש בסוגיא וי"ל ודע דרש"י פי' ערלי ישראל דמשנתנו במת אחיו וכו' משמע דערל שאינו באונס נק' ערל ואין נר' כן מדברי התוס' בע"א דכ"ז בד"ה איכא ע"ש:

דף לב.

בן ג"ש הכיר אברהם את בוראו וכו' מוכח מכאן דבשנה הר' הוא שהכיר את בוראו דחושבן עק"ב הכיר את בוראו אבל בילקוט פ' עקב איתא למען ירבו ימיכם וכו' כימי השמים על הארץ ת"ק שנה כנגדו שנות אבות העולם תק"ב שנה דל ב' שנים שלא הכיר את בוראו נשארו ת"ק כימי השמים על הארץ ע"ש הרי דב' שנים הוא שלא הכיר והוא הפך הגמ' הכא ונר' דבתוך שנה שלישית הכיר את בוראו וקרא דעק"ב לא חשיב אלא שנים שלימו' ובילקוט הק' בש' שלישית לא הכיר וחשיב שנה ג' עם השנים שהכיר כיון דבתוכה הכיר:

פרק רביעי

דף לג.

אלמא אברוחי ארי בעלמא וכו' בגמרא בכתובות אמרי' בשלמא שוקל את שקלו כדתנן תורמין על מי שעתיד לגבות וע"ש בפירש"י ולפ"ז נראה דגמ' כאן אפורע חובו קאי וכ"נ מדברי התוס' שכ' דמתני' בחוב דמזונות איירי לאוקמתא דר' אושעיא ע"ש וע"כ בשוקל שקלו א"צ לאוקמה כדתנן אבל הר"ן כ' דבלא"ה יש לו חלק בקרבנו' כדתנן וכו' מאי אמרת הא מהני ליה אברוחי ארי ע"ש נר' דביש לו חלק בקרבנות לחודה לא סגי ואין נראה כן מסוגיא דכתובות וצ"ל דגמ' שם ה"ק בשלמא מצד חלק בקרבנות ניחא אלא מצד פורע חוב והיינ פורע חוב דשקלים הא מהני ליה והר"ן לקמן שכ' דהגמ' לא ס"ל כירוש' דבחוב כ"ע מודו מדלא אוקמה ככ"ע ע"ש לא מצי למימר משום שוקל את שקלו משום דאכתי לרבא דאמר בע"מ שלא לפרוע ק דאפי' חוב ממש לכ"ע שרי ולכן תפס הר"ן בלישניה לשון אוקמתא דרבא דמאוקמת' דר"א ליכא לאוכוחי מידי ועוד נר' דמאוקמתא דר"א ליכא לאוכוחי דע"כ חנן היא דהא במתני' לקמן דל"ח קתני זן את בניו

ואת בנותיו ודחיקא לו' להעדפה כמ"ש שם הרא"ש לאוקמתא דרבא אבל מאוקמתא דרבא הוכיח הר"ן ז"ל שפיר:

דף לג:

חנן אומר וכו' בירוש' הביאו הר"ן אפי' בב"ח דוחק והוכיח כן משוקל את שקלו וממקריב עליו קיני וכו' חטאות ואשמות ע"ש והש"ך ח"מ סימן קכ"ח סק"ג כ' דמסק' הירוש' דדוקא ב"ח שאינו דוחק ופי' מ"ש בירוש' בתר הכי לא בשלא נכנס בידו כלום הוא לדחות הראיה משוקל וממקריב דאיירי בשנכנס ליד כהן ר"ל שכבר הביא חטאתו ואשמו ליד כהן ואבד וכן כבר הפריש שקלו ואבד דבכה"ג א"ח באחריותו ע"ש ותמהו עליו ה' תומים שם וה' קרבן העדה בכתובות פרק י"ג הלכה כ' דבחטאו' ו' ואשמות חייב באחריותו עד שיקריבנו ע"ש ולא ראו דברי רש"י במעילה די"ט דלר"ש כיון שהביאו לעזרה שוב אינו חייב באחריותו בחטאת ע"ש גם מה שהק' הקה"ע הא קי"ל חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן ע"ש כבר כ' התוס' בפ' אמרו לו דף י"ב ע"א בד"ה א"ד דדוקא אי אמר לא ניחח לי בכפרה אין ממשכנין אבל אי ניחא ליה בכפרה ממשכנין אותם ע"ש והכא ע"כ בדניחא ליה אייריי מדמקריב עליו דהא לרצונו בעי':

והנה הקה"ע שם פי' אוקמתא דרבא בלוה ע"מ שלא לפרוע דר"ל דבשע' שלוה דעתו שיפייסנו שימחול לו לאפוקי ב"ח דוחק דאל"ה לאו עסיקינן שילוה לו ע"מ שלא לפרוע ע"ש ועפי"ד ניחא אצלי מ"ש התוס' בקמא דק"ט ע"א בד"ה לוה דברייתא דהאומר לחבירו דקתני לוה וב"ח באין ונפרעין לפיר"ת דדוקא במזונות אשה הוא דאמר חנן ע"כ לאוקמה בשלוה ע"מ שלא לפרוע וא"ת וכי בשופטני עסיקינן וכו' ע"ש דס"ל אף על גב דבשמעתין אמרי' גזרי' ע"מ שלא לפרוע כלל דהיינו לרבנן וה"ה לחנן לפיר"ת ה"ד דגזרי' אינו דוחק אטו דוחק דכולהו שכיחא אבל בלוה ע"מ שלא לפרוע כלל דהיינו שהלוה הלוה לו ע"מ כן מילתא דלא שכיחא היא ולא גזרי רבנן ולכן ק"ל וכי בשופטני עסקי' אבל בגמ' בשמעתין לא ק"ל כלל והגמ' בשמעתין ניחא ליה לאוקמה במזונות אשה לפיר"ת כחנן מלאוקמה בשופ' אבל ברייתא דהאומר לחבירו בהכרח לאוקמה בכה"ג:

כתב הרדב"ז ח"ב סי' תקס"ז דאם המודר חייב למדיר מותר למדיר למחול לו החוב כי היכי דשרי לפרוע חובו דגם הוא הארי יכול להבריח עצמו דדוקא במזונות אשה ה"ה דאינו יכול למחול אלא דלא קי"ל בר"ת ושרי למחול כי היכי דשרי לפרוע חובו ע"ש וק"ל הא במחזיר אבידתו אוקימנא לקמן בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה והמחזיר גברא יקירא דא"י בעל אבידה לעכבם לעצמו אלא תפול הנאה להקדש והרי כשמחזיר

לו האבידה שלו מחזיר ולא מהניהו אלא מחילת השכר ומ"ש מחילת חוב ממחילת השכר וי"ל:

כתב הרדב"ז ח"א סי' ר"ן דלחנן דפטור בפורע חובו ש"ח פטור אפי' בדיני שמים ע"ש ולפ"ז אפי' אי תפס מפקי' מיניה ועיין בפ"ו בח"מ סי' קכ"ח:

דף לד.

ואמר ככר זה הקדש כ' התוס' בקונם איירי והא דלא אמרה רבא למילתיה בהקדש ממש משום דבעי' שו"פ אבל בקונם אסור אפי' בפחות משו"פ ע"ש נר' דבודאי בהקדש אפי' בפחות משו"פ אית ביה איסורא מדין חצי שיעור ובקונם בפחות משו"פ לית ביה קרבן למ"ד יש מעילה בקונמות ולענין מלקות הוא דקאמרי דבהקדש אינו לוקה אלא בשו"פ ובקונם אפי' בפחות משו"פ ועיין בגמ' בשבועו' דכ"ב ע"א ובתוס' שם ע"ש ועיין לה' מוצל מאש קצבי:

הק' התוס' הא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וכו' ע"ש ואף דכבר כ' דבקונם אייר ובקונמו' אדם אוסר דבר שלב"ל על עצמו ורבא קאמר נטלה לאוכלה וכו נטלה להורישה וכו' מ"מ מדנקט רבא ככר זו הקדש לשון דקונם כללי מוכח דהוי הקדש אכ"ע דאל"ה הול"ל ככר זו עלי הקדש כיון דלא מצי לאסור אלא ע"ע:

דף לה.

בתנאי קונם וכו' הר"ן כ' דקי"ל מעילה בקונמות וכ"פ הר"מ בפ"ד מה' מעילה והמש"ל נסתפק אי דוקא באמר לשון קונם אבל בל' אסור ל"ד להקדש ע"ש והנה הר"ן בפ"ג דשבועות ד"ך כ' דאין נדרים חלין ע"ד מצוה לקיים אפי' לריב"ב דשבועות חלין שאני שבועות דאית בהו קרבן אבל נדרים אין בהם אלא לאו ע"ש והוא תימה דהא כן דיש מעילה בקונמות וכן ראיתי מק' ואפשר דהר"ן פשיטא ליה דדוקא בל' קונם הוא דיש מעילה ומדי' הקדש אבל בל' איסור ונדר אין בהם קרבן ושם בפ"ג דשבועות בכה"ג הוא דאיירי ועיין להר"ן לעיל דף י"ז ע"א סוף שמעתא דיש נדר בתוך נדר דכ' טעם אחר עיין שם:

דף לה:

הני בהני שלוחי דרחמנא וכו' כ' הר"ן ז"ל דאף על גב דלא איפשי' בעיין נקטי' למפשט' מדרב הונא בקידושין דשלוחי דרחמנא והגמ' לא בעי לפשוט מדברי אמוראי ע"ש וזה דעת הר"מ ז"ל בפ"ו מה"נ שכ' מותר שמעון להקריב קרבנות ראובן שהכהני' שלוחי דרחמנא ואינם שלוחי בעל הקרבן ע"ש וק"ל דבפ"א מה' עבודת יו"הכ כ' היו משביעין אותו עיו"הכ ואומרי' לו אישי כ"ג אנו שלוחי ב"ד ואתה שלוחינו ושליח ב"ד משביעין אנו עליך וכו' והוא לשון המשנה בפ"ק דיומא ובגמ' שם די"ט אמרי' עלה לימא תהוי

תיובתא דאמר שלוחי דרחמנא ומשני ה"ק ליה אנו משביעין ע"ד וע"ד ב"ד ע"ש וכיון דהר"מ פ' שלוחי דרחמנא לבד היכי פ' כלשון המשנה ולא כדמשני לה בגמ' וע"ש בפירש"י ז"ל והנה התוס' שם כ' לחד תי' דר"ה דאמר שלוחי דרחמנא לאפוקי דלא אמרי' שלוחי דידן דוקא והגמ' מבע"ל אי שלוחי דידן נמי או שלוחי דרחמנא דוקא ע"ש וק"ק לפ"ז מאי פריך בגמ' שם תהוי תיובתא דר"ה נימא דשלוחי דידן נמי וא"ש לשון המשנה וצ"ל דהגמר' שם פשיט"ל דשלוחי דרחמנא דוקא קאמר רב הונא אבל לפום מאי דמבע"ל בשמעתין אי שלוחי דידן נמי אה"נ דאתי שפיר לשון המשנה ומ"מ הר"מ ע"כ דלא ס"ל אלא כתי' קמא שכ' התוס' ואיכא למידק במאי דס"ד דגמ' דשלוחינו ממש קאמרי אמאי צריך שבועה הא כיון דלא עשאוהו שליח אלא להקטיר מבפנים אי משני לא עשה ולא כלום וחייב מיתה על עבודה פסולה דזה דומה לכהן שעשה שליח לקדש לו אשה גרושה סתם והלך וקדש לו אשה כשרה דודאי אין קידושיו קידושין וצ"ל דמילתא יתירתא עבדי דבלא"ה במאי דפריך תרתי ע"ד וע"ד ב"ד מילתא יתירתא היא וכה"ג אמרי' בגמ' גבי משה שהשביע את ישראל וא"ש בזה דלכאורה מה מועיל במה שאומרים לו אתה שלוחינו וכו' אלא דה"ק אתה שלוחינו וכאשר השנה הו"ל עבודה פסולה ועוד אנו משביעין עליך במי ששכן את שמו בבית הזה:

שם הכל צריכין דעת חוץ ממח"כ כ' הר"ן ז"ל דבכולהו כ' תורה וכו' והני כיון דאין באין לכפרה א"צ דעת אבל כל שצריכין כפרה על חטא צריך דעת ע"ש נר' דהוכרח לו' כן משום דק"ל אמאי לא ילפי' שאר קרבנות ממח"כ במ"מ והא דכ' דבכלהו כ' תורה דמשמע דלא ילפי' מח"כ מהדדי משום דקי"ל דאיכא שום פירכא אבל מבינייא דכולהו מח"כ ילפי' שפיר שאר קרבנות אי לאו טעמא דבאין על חטא ומדבריו למדנו דקרבנות דנדר או נדבה דאין באין על חטא ילפי' להו שפיר ממח"כ וא"צ דעת ועפי"ז ל"ק מה שהקשה הצ"ק במנחות דע"ג דאמאי לא פשיט דבהני שלוחי דרחמנא מברייתא דאיש איש לרבות את הנכרים שנודרין נדרים ונדבות א"צ דעת ולא בעי' שליחות ועפ"ז י"ל מה שהק' הרשב"א ז"ל בחי' והר"ן לקמן מדתנן בשקלים ומייתי לה בקידושין דנ"ה בהמה שנמצאת מירוש' למגדל עדר זכרים עולות נקבות זבחי שלמים והא בעי' דעת ע"ש ועפי"ה י"ל דעולה ושלמים אין באין לכפרה דגם עולה עיקרה דורון וא"צ דעת ובזה י"ל מה שהק' התוס' שם בקדושין אמאי דפריך ודילמא אשם וכו' אמאי לא מייתי ומתנה ע"ש די"ל דכוונת הגמרא דילמא אשם ובאשם צריך דעת ובכור ומעשר נמי דמייתי כדאי' שם אין באין לכפרה וא"צ דעת אך ק' הגמ' לקמן דפריך ממתניתין דהכהנים שפיגלו וכו' אמאי לא מוקי לה בנדרים ונדבות דא"צ דעת ומזידין חייבין אפי' בנדרים ונדבות

כמ"ש המאירי בסוגיין לקמן ועיין להמש"ל בפ"ו מה' חובל ומזיק ע"ש ומזה מוכח דאפי' בנדרים ונדבות צריכין דעת דלא כדמשמע מדברי הר"ן ועיין בערכין דכ"א ע"ב ע"ש והא דלא מוקי למתניתין דהכהנים שפיגלו במחוסרי כפרה י"ל דבמח"כ גם שוגגין חייבין דטעמא דשוגגין פטורין כדי שיודיעו כדאי' בפ' הניזקין ובמח"כ ודאי יודיעו כדי שלא להניחו באיסור כל ימיו וכה"ג כ' התוס' בפ' השולח גבי אשה דנשאת אין מדירין אותה ע"ש ובהכי ניחא דפריך מברייתא דשוגגין פטורין ולא ממתני' וא"צ למ"ש הראשונים שם ע"ש ועוד ק' ע"ד הר"ן דמגמ' בסמוך דפריך אלא מעתה יביא אדם פסחו על חבירו וכו' משמע דפסח צריך דעת אף דאין בא לכפרה וי"ל:

הרב קרבן העדה בפ"ב דמס' נזיר ה"ב הק' חטאת ונזיר אמאי צריך דעת הא האב מדיר את בנו בנזיר ומביא קרבנותיו ע"ש מה שנדחק וא"צ דשאני התם דהאב עצמו קבל הנזירות לבנו והוי הוא עצמו בעל הקרבן ול"ד למח"כ:

שכן אדם מביא קרבן על אשתו כ' הרא"ש והר"ן דאם חללה שבת מביא קרבן עליה ודוקא בנדרים ונדבות ע"ש וכ"מ בגמ' לקמן דאם אכלה חלב מביא עליה קרבן ותמהני מברייתי' דספרי והביאה הר"ש בפי"ד ממס' נגעים דדריש והביא קרבנה לטהרה ולא לכפרה הפך הסוגיא שא על הר"ש דלא זכר מסוגיין כלל:

הק' התוס' אמאי קי"ל אר"י הא ברייתא היא בנדה זאת תורת הזב וכו' ע"ש ונר' דמברייתא י"ל י"ל דוקא בזב אבל תורת היולדת אצטריך לכדדרשינן בכריתות ד"ט ע"ב אבל ר"י קאמר כל מח"כ ויולדת בכלל וע"כ דדרשי' תורת היולדת בין גדולה בין קטנה:

דף לו.

אלא שפיגולן פיגול וכו' כ' הרא"ש דאי ממתני' הו"א מרבנן וצ"ל לפ"ד דהא דלא פריך מקרא דפיגול משום דאיכא לאוקמיה בקרבן דכהן גופיה אבל דחבריה אינו יכול לפגל ועיין בפ' הניזקין דנ"ה ע"ב דאמרי' כל שבידו מהימן שהרי כ"ג ביו"הכ אי אמר שפגל נאמן וכתבו התוס' משום דקרא בכל ענין מיירי ולדברי הרא"ש ק' אבל לפי' הר"ן ז"ל ניחא שפיר:

דאמר קרא לא יחשב וכו' משמע דוקא גבי פגול דגלי קרא אבל שאר פסולין כגון שלא לשמה בחטאת וכיוצא אין בידו לפסול קרבן חבירו אם שוגג הוא לפי' הר"ן ולפי' הרא"ש אפי' מזיד ומתניתין דריש זבחים י"ל במזיד להר"ן ובקרבן דידיה להרא"ש ואיכא למידק בבעיין דקאמר נ"מ לנודר הנאה אמאי ל"ק נ"מ לפיסול שלא לשמה בשוגג דאי שלוחי דידן לא מיפסל ולפמ"ש הרשב"א ז"ל בסוגיין דאפיגול הוא דק"ל אבל הוא פסול בלא"ה

דהו"ל נוחר ניחא שפיר דליכ' נפקותא בין פיסול שלא לשמו לנוחר אך מדברי הר"ן אין נראה כן מדהוצרך ליתן טעם למאי דפריך מבריי' ולא ממתני':

אלמא אמר ר"א וכו' מכאן מוכח דרבנן ל"פ עליה דר"י בהא מילתא דאל"ה נימא ר"א כרבנן ור"י כר"י ועיין להר"מ בפ' יו"ד מה' שגגות ולהכ"מ שם ע"ש. מ"ש התוס' דהא דלא פריך מר"י גופיה משום די"ל על כהן המקריב ע"ש אינו מובן דמ"מ קשיא בדברי ר"י בכהן המקריב גופיה מ"ש חטאת חלב ממח"כ גם מ"ש בדבור שאחריו ט"ס נפל בדבריהם ע"ש ועיין בהר"ן ז"ל מה שהק' מבהמה שנמצאת מירושלם וכו' ועמ"ש בדף הקודם ע"ש:

אלמא אמר ר"א הפריש פסח וכו' עמ"ש בזה בחי' פסחים דפ"ח ע"א:

דף לו:

אלא אדעתא דנפשיה הרשב"א ז"ל כ' דאתיא אבל הר"ן ז"ל כ' דאתיא אפילו ברבנן וש"ה דאדעתא דנפשיה קעביד משום דלית ליה ט"ה ע"ש ולשי' ר"ת שכ' התו' לעיל דאפי' לחנן דוקא במזונו' אשה דהיתה מצמצמת עצמה אבל פורע חובו אסור עכ"ל כדברי הר"ן ז"ל גם לפמ"ש מרן בב"י בסי' רכ"א ליישב דברי הרא"ש ז"ל שהביא אוקמתא דרבא דלעיל דגבי מודר הנאה אפי' לחנן אסור צ"ל בפי' הסוגיא בדברי הר"ן והנה לקמן גבי בעיא דט"ה של מי דקאמר בתורם משלו אי ט"ה דבעל הכרי הא קא מהני לי פי' הר"ן דמהני ליה הנאה דט"ה והא דלא פי' דמהני ליה דפורע חובו כיון דט"ה לבעל הכרי משום דא"ה לא פריך מידי דמ"ל כחנן אבל לשי' ר"ת שכתבתי יש לפרש בפשי' הא קא מהני דפורע חובו דלכ"ע אסור ולשי' זו ניחא מה שהק' הרמן דמ"ז גבי הדיר את בנו בחייו ובמותו דקתני אינו יורשו אבל נותן לבניו דהיכי נותן לבניו הא איכא ט"ה כדאמרי' גבי תורם משלו וכו' ע"ש דלפי שיט' זו הנאה דט"ה לאו הנאה היא כלל אפי' גבי נדרים דט"ה אינה ממון ועל הנאת פורע חובו הוא דפריך הא קמהני ליה ולפ"ז שרי שם ליתן להם ולא להראות להם לבד כמ"ש הר"ן שם ועיין בפו' ועפי"ה ניחא לי מה שהק' מהריט"א ז"ל בס' ג"מ ד"ך ע"ג עמ"ש ה' מעשה חייה דדוקא היכא דמוכח דאחשבה הוא דט"ה ממון דהרי בגמ' הלזו קאמר הא קמהני ליה והיינו דטובת הנאה ממון אע"ג דלא מוכח דאחשבה ולשי' ר"ח דמי לשאר מילי עש"ב ועפי"ה אין שום הוכחה מסוגיין ועיין להמח"א ה' טובת הנאה:

והנה הר"מ בפ"ד מה' תרומות פ' דאין צריך דעת וט"ה של תורם ובפ"ו מה' נדרים כשהעתיק דינא דמתני' דתורם את תרומותיו כ' באומר כל הרוצה לתרום ולפי' הסוגיא לא סליק שפיר וע"ש להלח"מ וסבור הייתי לו' דמאי דמוכח מן הסוגיא דאי א"צ דעת

י לתורם אתיא מתני' בתורם משלו שפיר היינו משום דאוקי לה כחנן דפורע חובו שרי אבל לרבנן דפורע חובו אסור ע"כ לאוקמה כאומר כל הרוצה אך הר"מ בה' נדרים פ' דפורע חובו שרי גבי מודר הנאה ע"ש ובעיקר פ' הר"מ דא"צ דעת אע"ג דבעיין לא איפשי' וע"ש להר"מ וכבר ביאר דבריו בב"י סי' של"א ע"ש והמש"ל כ' בשם הריטב"א דאיפשי' מגמ' בפ"ק דבכורות די"א דהפודה פ"ח של חבירו פדיונו פדוי ותמה על התוס' שם ע"ש ודבריהם ברורים דר"ל בפ"ח לא בעי' בעלים כל אלא כל הרוצה לפדות הרשות בידו דלא קפיד קרא בבעלים וע"ש לה' הלכות יו"ט עש"ב והנה המק' דפריך בבעיא דט"ה של מי ממתני' ולא ס"ד לאוקמה באומר כל הרוצה ע"כ דס"ל דאין צריך דעת ואפשר שעל זה סמך הרמב"ם ז"ל דפ' אין צריך דעת.

באומר כל הרוצה לתרום וכו' כ' הר"ן ז"ל אבל כל הזן אינו מפסיד לא הוי שליחות אפי' גבי תרומה דהא אינו מחוייב לפרוע לו ע"ש מוכח מדבריו דכל הרוצה לזון מחוייב לפרוע לו דאל"ה גבי תרומה נמי לא הוי שליחות כמו כל הזן אינו מפסיד ואע"ג דמחוייב לפרוע לו גבי נדרים שרי ולכאורה ק' שהרי כ' הר"ן לקמן דמ"ג גבי הולך אצל חנוני דאי מחוייב לפרוע לו גבי מודר נמי אסור דשליחותיה קעביד ע"ש וצ"ל דש"ה דמדבר עם החנוני עצמו ובר"פ המדיר דפריך ופרנס לאו שליחותיה קעביד ומשני באומר כל הזן אינו מפסיד הומ"ל באומר כל הרוצה לזון דהוי רבותא טפי לפ"ד הר"ן ועיין בתוס' בסוגיין:

והנה בי"ד סי' רל"ה כ' הפרישה דמחוייב לפרוע לו וכ"כ באה"ע סי' ע"ב והט"ז שם בסי' רל"ה ובסי' דכ"א תמה עליו בזה דאי מחוייב לפרוע לו אסור במודר דשליחותיה קעביד וע"ש להש"ך וכולם לא ראו דברי הר"ן בשמעתין דכ' בהדיא בכל הזן אינו מפסיד אינו מחוייב לפרוע וגם מתבאר מדבריו דלא תליא הא בהא דאפי' מחוייב לפרוע לו שרי גביה מודר הנאה ושאני ההיא דחנוני וכדכתיבנא ומה שהוכיח הט"ז מגמ' דפ' המדיר ע"ש אינו מוכרח ועיין לה' נתיבות משפט דרמ"ה שגם ממנו נעלמו דברי הר"ן הללו ודע שאני תמי' על הפוסקי' בסי' רכ"א שלא ביארו דאפילו אמר כל הרוצ' דשרי אע"ג דהוי שליחות גבי תרומה וגם דמחוייב לפרוע אף על פי כן שרי במודר הנאה דהוי רבותא כמו שנתבאר:

כתבו התוס' בגיטין דס"ו ע"א בד"ה בל וכו' אף על גב דשרי במודר הנאה לו' כל הרוצה וכו' לאו משום דכי אמר הכי לאו שליחותיה קעביד דבתרומה בעי' שליחות אלא לענין מודר הנאה דוקא לא חשיב שליחות שיחשב בכך כמהנה ליה כיון שלא צוה לו לעצמו עכ"ד ותמהני דבגמ' בר"פ המדיר פריך ופרנס לאו שליחותיה עביד ומשני באומר כל

הזן אינו מפסיד ופריך וכה"ג לאו שליחותיה והתנן כל השומע קולי יכתוב ע"ש ולפ"ד התוס' מאי פריך הא אע"ג דהוי שליחות גבי גיטין ותרומה גבי מודר הנאה שרי כמו כל הרוצה לתרום וכו' ונראה ליישב במ"ש הב"ח בסי' רכ"א דא דאפי' מדבר עם היחיד ואמר כל הזן אינו מפסיד כיון דלא ייחד לו הדיבור שרי ע"ש שדקדק כן מדברי הטור גבי פרנס ומעתה י"ל דמ"ל להגמ' מדקתני יעמיד פרנס משמע דמדבר עם הפרנס ומוקמי' לה באומר כל הזן וכו' דהיינו באומר לפרנס כן ולהכי פריך מ"ש מכל השומע דכל עצמן של התוס' דמחלקי דבמודר הנאה זו שרי הוא מטעמא כיון שלא צוה לו לעצמו וה"ד בכל הרוצה וכו' אבל במדבר עמו ואומר כל הזן הוי כמו שצוה לו לעצמו והוי כמו כל השומע קולי אך התי"ט שם כ' דבאומר ליחיד כל הזן אינו מפסיד אסור ולפ"ז הדק"ל בדברי התוס' ועיין בתוס' בשמעתין במ"ש בשם ר"י ע"ש. ודע דהתוס' לעיל דל"ה במאי דהוכיח ממתני' דמקריב עליו דהוי שלוחי דרחמנא הק' נוקמה באומר כל הרוצה להקריב דשרי במודר הנאה ותי' דמ"ל דמתני' מיירי אפי' במודר הנאה בכל הכהנים דכה"ג אסור באומר כל הרוצה ובו' ע"ש ויש להבין מה בין זה להה"א דפ' המדיר דהתם נמי כיון שהוא מודר הנאה מאשתו העושה שליחות באיסורה עושה ועוד אי מ"ל דמתני' דמקריב עליו איירי בכל גוונא אפי' במודר מכל הכהנים א"כ גם סיפא דמתני' דתורם את תרומותיו בכל גוונא איירי אפי' במודר מכל ישראל והגמ' מוקי לה באומר כל הרוצה לתרום:

דף לז.

אם היה גדול מלמדו לו ולבניו מקרא פירש"י דלא בעי שימור לבניו כיון שאביהן עמהן ע"ש נראה דדעתו דלמ"ד פיסוק טעמים אין שום חיוב על האב לשכור מלמד לבניו ולכך שרי ללמד בניו מקרא אבל משום שכר שמור חיובא רמיא על האב לשמור את בניו ולכך בעי' שיהא אביהן עמהן ולפ"ד ניחא שפיר מאי דקאמר הגמרא בסמוך אלא למ"ד שימור אמאי אין קורין בתחילה ואמאי שונין וכו' דר"ל דק' ממ"נ דאי אביהן עמהם אמאי אין קורין בתחי' ואי אין אביהן עמהן אמאי שונין והר"ן ז"ל נדחק בפי' אבל ק' לשי' רש"י ז"ל במאי דקאמר אימא סיפא וכו' קטן בר בנים הוא וכו' ואמאי לא פריך עדיפא מינה אפי' אי בר בנים הוא אפ"ה מחוייב ליתן שכר שימור כיון דלא ס"ד שאביהן גדול והיה עמהן ועיין בר"פ ן' סורר דר"ח ס"ל קטן מוליד ומוכח התם מן הסוגיא דלר"ס קטן בן ט' שנים ויום א' מוליד ע"ש ולפ"ז ק' מאי פריך קטן בר בנים וכו' נוקמה כר"ח וי"ל דקטן דהכא ע"כ כבר שית כבר שבע דבר עשר למשנה דאמאי ילמדנו משנה הא אפי' בר עשר בעי שימור אלא ע"כ דקטן ממש הוא דבעי שימור והנה הרשב"א ז"ל כ' דקטן דהכא במופלא הסמוך לאיש דאל"ה הא קטן א"נ אין ב"ד מצווין להפרישו ע"ש וק' דא"כ מאי פריך קטן

בר בנים נימא דס"ל כר"ח דקטן בן ט' שנים ויום א' מוליד ומ"ל מלמד לבניו במופלא הסמוך לאיש וע"ק אמאי ילמדנו מדרש הא איכא שכר שימור דבן עשר למשנה ומשנה ומדרש חדא נינהו ובמה שתי' עוד הרשב"א ז"ל דלא ספי' ליה איסורא וכו' וכ"כ הר"ן ז"ל נראה דהיינו דנ"ל מהנך קראי דמייתי ביבמות דקי"ד דלמ"ד אין מצווין להפרישו מוקי להו בספי' בידים וכ"כ הראשונים שם ע"ש וק' מנ"ל בנדרים דלא ספי' להו הא איכא למיפרך מה להנהו שכן איסור הב"ח מאליו ואין היתר לאיסורו משא"כ בנדרים ועיין מהרש"א ז"ל שם ועיין בפ' העור והרוטב דק"ך ע"ש:

שם אם היה גדול מלמד לו ולבניו הרשב"א ז"ל בתשו' ח"א סי' תרמ"ה הוכיח מכאן דהמלמד בן חבירו שלא מדעת האב אין האב חייב לשלם לו ע"ש ולפמ"ש רש"י דכיון דאביהן עמהם הוא משמרן אין מכאן ראיה גם למ"ש הר"ן מידי דהוה הזן בניו ולקמן במתני' דזן את בניו כ' דאפילו לרבנן הכא מודו במלמדן בתורת מצוה ולא בתורת פירעון ע"ש ודברים מוכרחים דהא בגמר' לעיל מוקי מתניתין כרבנן א"כ אין שום הוכחה מכאן:

דף לז:

בנות מי בעיין שימור כ' הרא"ש בפי' אמאי אצט' לאשמועי' בסיפא וכו' דסתם בניו בנותיו נר' דל"ג בנותיו בסיפא דמתני' ומ"מ דבריו לא הבינותי דכיון דמכח סתמא אתי עלה איך יתכן לומר אצטריך לאשמועינן בנותיו כיון דבניו דתנן בהדיא אשמועי' בה חדושא:

דף לח.

שירה לחודא מהרח"א ז"ל בס' שבות יעקב תמה עמ"ש הרמב"ם ז"ל ברפ"ז מה' ס"ת הטעם לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות דא"כ מאי קאמר בגמר' שירה לחודא ותי' דלא ידעי' האי דינא אלא לפי מאי דמוכחי' מקרא דלעד בבנ"י דכל התורה במשמע וקשיא אמאי כתיב שירה לכתוב תורה וצ"ל דבא לאשמועינן דאין כותבין פרשיות דכל התורה כשירה חשיבא ע"כ וקושייתו ל"ק דאי לא נצטוו על הכל אלא על השירה א"כ השירה היינו תורה דידהו ואין שייך לו' אין כותבין פרשיות כיון דלא נצטוו על התורה ומאי דקי"ל אין כותבין פרשיות היינו למשה לחוד לפום האי סברא ותי' תמוה דאכתי קשה בדברי הר"מ אמאי נייד מטעמא דגמ' דהוכיח מקרא דלעד בבנ"י ונתן טעם אחר דאין כותבין פרשיות וכי דרכו של הר"מ לתרץ קשיא בקרא ונ"ל דהר"מ מפ' כפי' הרא"ש ז"ל דכוונת הגמ' דמוכיח מקרא דלעד בבנ"י היא דאי לא נצטוו על מה תעיד השירה ע"ש דלפ"ז לעולם פי' שירה היא שירה לחודה וא"כ לענין כתיבה י"ל דאין מצוה לכתוב אלא כשירה לכך הוצרך הרמב"ם לטעמא דאין כותבין פרשיות:

איברא דעיקר דין זה דאין כותבין פרשיות כתב הר"מ שם דין י"ד ומקורו מגמרא דפרק הניזקין דבעי מהו לכתוב מילה וכו' א"ל אין כותבין ומסיק הגמ' שם דתנאי היא ע"ש והשתא לפ"ד הר"מ דטעמא משום דאין כותבין פרשיות תקשה למ"ד כותבין דלמא שירה לחודה ואין לו' למ"ד כותבין אה"נ שירה לחודה הא ליתא דבגמ' בפ"ב סנהדרין דכ"א פריך לרבא דאמר אע"פ שהניחו לו אבות ס"ת מצוה לכתוב וכו' ממתני' דקתני וכותב לו ס"ת מלך אין הדיוט לא וא"א מאי קושיא נוקמה מתני' כמ"ד כותבין דבהדיוט סגי ליה בשירה לחודה ומלך כל התורה כולה וצ"ל דאם למ"ד כותבין מ"מ אין בו קדושת ס"ת כמו בחומשין למ"ד אין כותבין כמ"ש הר"מ שם בדין י"ד ומ"מ דנקט אין כותבין לרוחה כ"כ ובהכי ניחא מה שהק' עוד הש"י שם דילמא חומש דשרי לכתוב כמ"ש הר"מ ועל 'ה ניחא דכיון דאין בו קדושת ס"ת ודאי דאין כוונת התה על חומשין והנה הרשב"א בתשו' הביאו מרן בב"י בסי' פ"ג כ' דבחומשין יש בו קדושת ס"ת אלא שאין קורין בצבור ולדידיה קשיא דילמא חומש וצ"ל דמפ' כפי' ר"ן ז"ל דמקרא דלעד בבנ"י לחודיה מוכחי' דע"כ פישירה הוא תורה ע"ש. והנה ה' שאגת אריה בה' ס"ת יד מדברי הר"מ אלו דהמצוה על כל ס"ת ולא אמרי' דעיקר המצוה היא על השירה לחודה אלא משום דאין כותבין פרשיות כותבין כולה ונ"מ אי הניחו לו אבותיו ס"ת כתוב בו עד השירה הוא כתב השירה קיים המצוה אנמרברי הר"מ כ' כלומר כ' כתבו לכם תורה דכתיב בה יה וכן הוכיח מהגמ' ע"ש אבל ק"ל אמאי לא מהני בשותת כיון דכתי' לכם לשון רבים מ"ש מדאמרי' בר"פ ראש' הגז דקל"ד תרומתכם לרבות שותפין ע"ש וכזאת ק"י גמ' בביצה דכ"א דאמרי' בהמה חציה של ישראל וחצי' ש"נ מותר לשוחטה ביו"ט דא"א לכזית וכו' דבלא"ה ון דכתיב לכם לישרי שותפות איברא דלפמ"ש רשב"ם תרא דף ש קל"ז ע"ב גבי אתרוג וכ"כ התוס' בפ' הישחא שפיר אך ק' למ"ל לכם כאן הול"ל בלשון יחיד ובער חילוק רשב"ם והתוס' ק"ל דבגמ' בפסחים דף פ"אב אמרי' לכם עד דאיכא תרי ע"ש וי"ל:

ודרך אגב ראיתי בס' משבצות זהב בא"ח תיחתו להל' שבת די"ד שהק' מגמ' דביצה. למ"ש הר"מ בפ"ח מה"ש דשוחט אי צריך לדם אית ומשום מפרק דלפ"ז מאי פריך מ"ש מנו"ן הא התם לדם ואפי' דאוכל נפש גופיה אי צריך לדם אסור דליתרה דישה לצורך א"נ ע"ש ונ"ל דל"ק דהר"מ לשי' שכ' בריש ה' יו"ט דמדאורייתא הותרו כל המלאכות לצורך א"נ ומדרבנן הוא דאמרי' מלישה ואילך ע"ש ונו"ן אסורין מדאורייתא מלכם ולא לגבוה כדאי' שם בביצה וע"ז פריך שפיר מ"ש מנו"ן:

והנה בדברי הר"מ לא נתבאר אי מצוה דכתיבת

ס"ת נוהגת בנשים אבל בס' המצות כ' בהדיא דא"נ בנשים ובס' החינוך בסופו ביאר הטעם משום דאין חייבת בת"ת ע"ש ונ"ל טעם אחר דבגמ' בפ' הניזקין דמ"ה אמרי' האשה פסולה לכתיבת ס"ת וא"כ גם לעשו' שליח ל"מ דכל מילתא דאיהו ל"מ עביד ל"מ משוי שליח כדאי' בקידושין וא"כ לא מ"ל מצוה זו גבי נשים ומזוזה שאני דאף דפסולה לכתיבה חייבת במזוזה משום דלא בעי שליחות אבל ס"ת דבעי שליחות דהקונה ס"ת מן השוק לא קיים מצוה זו כדכ' הטור ופ' מור"ם בסי' ע"ר אמרי' שפיר דכל מילת' דלמ"ע ל"מ שליח ועיין למהרמ"א ז"ל בס' משחא דרבותא דמשוי קונה ס"ת לשוכר סופר לכתוב לו ולא קרב זה אל זה כדמוכח מדברי מור"ם בהג"ה ע"ש:

והנה מסקי' בשמעתין דהפלפול לא ניתן אלא למרע"ה ונ"ל בזה כוונת הפ' יערף כמטר לקחי וכו' דר"ל המקח שלי דהיינו הפלפול נמשל למטר דאינו יורד אלא לפעמים וכן הפלפול דלפעמים הוא אבל עסק התורה שנצטווה משה לאומרה לישראל מצוי בכל עת וזהו תזל כטל אמרתי ר"ל מה שנצטויתי לומר להם הוא כטל דלא מיעצר:

כתבו התוס' בפ' אין מעמידין דכ"ז ע"א בד"ה אשה הלכה דאשה פסולה למילה והא דאצט' בקידושין אותו ולא אותה היינו דאישמע' לבקש אחרים למול ע"ש וק' כיון דהו"א דהמצוה על האשה רמיא א"כ בעיא שליחות והיכי ס"ד דמחוייבת לבקש וכו' הא כל מילתא דאיהי ל"מ עביד ל"מ משוי שליח ונר' דהתוס' ס"ל כס' הרמב"ם שהביא הטור סי' רס"ד דאפילו גוי דפסול לכ"ע אם מל א"צ למול פעם אחרת ע"ש וא"כ כיון דבדיעבד מהני מצי עביד קרי' ביה:

מצאתי בתשו' הרא"ש כלל ל"ה סי' ב' שכ' יוצא באתרוג השותפין אם לקחוהו למצוה לרבו' שותפין כדאי' בפ' כ"ש ובפ"ק דיומא די"א והא דאמרי' באחין א"י לאוכלו אינו יוצא התם בלקחוהו לסחורה דלכם כי כתיב גבי לקיחה דמצוה הוא דכתיב ע"ש וזה מבואר דלא כרשב"ם והתוס' שכ' לעיל וע"ז ק' דאמאי לא דרשי' כן גבי ס"ת וגבי אוכל נפש וכדאקשי' לעיל וצ"ע:

מתניתין וזן את אשתו ואת בניו וכו' פירש"י במזונות היתרים וכ"כ התוס' לחד פי' והיינו לאוקמתא דרבא לעיל דמתני' דפורע את חובו אתיא כרבנן אבל לאוקמתא דרב אושעיא דמתני' כחנן אתיא שפיר מתני' זן את בניו במזונות דחייב בהם הבעל דשרי דהוי כפורע את חובו דשרי והגמ' לקמן דפריך גדולה מזו אמרו זן את בניו ואת אשתו אי ס"ל דמתני' במזונות היתרים לא פריך מידי אלא דס"ל לר"ז כאוקמת' דר"א דמתני' כחנן וגם קי"ל כחנן וא"כ אפי' במזונות דחייב בהם הבעל שרי דהוי כפורע את חובו ולכך פריך שפיר ולפמ"ש מרן בב"י בסימן רכ"א בדעת הרא"ש שהביא בפסקיו אוקמתא דרבא דס"ל דאפי'

לחנן במודר הנאה אסור וא"כ אפי' אי מתני' אתיא כחנן צ"ל במזונו' היתרים וא"כ ק' מאי פריך הגמ' גדולה מזו וצ"ל כפי' הר"ן ז"ל דלשם מתנה הוא דיהיב לה ועיין בהרא"ש ז"ל בפסקיו שהביא אמתני' ב' הפי' ע"ש ועיין להרשב"א ז"ל בחי':

דף לט.

א"ש לעולם בשנכסי מבקר וכו' המח"א ה"נ סי' כ"ג הוכיח דאי אסר עצמו מנכסי אחר לא אמרי' מחיותיה לא אדריה דלא כמ"ש הר"ן לקמן גבי רפואה דאי איתא אמאי לא מוקי לה שמואל בחולה שהדיר עצמו מנכסי מבקר ולכך עומד דמחיותיה לא אדריה אבל לא יושב דאפ' בעמידה ואיירי אפי' שנוטלין שכר על העמידה ועל הישיבה ע"ש והוא תימה דשמואל אפילו יושב שרי ול"ל סברא דאפשר בעמידה ופליג בהא אעולה דמה"ט לא אוקמה למתני' כבריית' כדאי' בסמוך ומאוקמת' דעולא נמי אין להוכיח כן מדלא אוקמה בהכי דניחא ליה לאוקמה למתניתין כברייתא דהא לשמואל פריך לקמן אמאי לא אוקמה כברייתא ובריתא לא מיתוקמא כשהדיר החולה עצמו מנכסי מבקר ומשום חיותא דא"כ בנו מישרא שרי דהא לאו מודר הוא ואין בידו להדיר את בנו דאין אדם אוסר נכסי חבירו על חבירו ואי הבן הדיר במ"כ את עצמו מ"ל הוא מ"ל בנו ועיין בהר"ן בד"ה אלא לשמואל ע"ש ועוד די"ל דס"ל דאין שום מקום שנוטלין שכר על העמידה כיון דמצוה הוא:

אבל מדברי הר"מ בפ"ו מה"נ נראה להוכיח דלא כהר"ן ז"ל דבדין ח' העתיק דין דאוקמתא דשמואל בהדיר החולה עצמו מנכסי מבקר שהרי קאי עמ"ש בדין ד' נאסרה עליו הנאת שמעון בנדר ושבועה ע"ש ושבועה לא שייכא אלא בנשבע החולה דכי נשבע המבקר שלא יהנה החולה מנכסיו לא חיילא דדוקא בנדר הוא דשייך לאסור הנכסים על חבירו דהנדר חל על הנכסים משא"כ בשבוע' ומ"ש הר"מ בפ"ה מה"ש דכה"ג חל כבר כ' הרדב"ז בלשונות הר"מ סי' רמ"ו דדוקא בעיר אימא ע"ש וכיון דדין שמואל בהכי אייריי מינה יש להוכיח דלא כהר"ן דא"א אמאי אינו יושב נימא מחיותיה לא אדריה גם ממ"ש הר"מ בדין ח' ומרפאו דמצוה היא ע"ש מדלא כ' עדיפא מינה דשרי לתת לו סם משל הרופא כיון דמחיותיה לא אדריה מיהו עיקר דין זה דמחיותיה לא אדריה השמיטו הר"מ ועמ"ש מר"ן בב"י בסי' רכ"א ועיין לה' קרבן העדה אמתני' דלקמן דלא יעשה עמו באומן ע"ש. עוד ראיתי להמח"א שם שהוכיח דלא כהט"ז סי' רכ"א דכ' דבהדירו מנכסיו ולא מגופו אייריי מגמ' לקמן גבי רפואה ע"ש וכן יש להוכיח מדברי הר"ן והרשב"א לעיל דל"ח ע"ב גבי בבתו בוגרת ומדעת' שכ' דנקט מדעת' לאפוקי עשאו שליח דמהני ליה דעביד שליחותיה ע"ש והתם בשאמר נכסי אייריי בגמ' ע"ש ואי איתא הא ליכא הנאת

נכסים ואמאי מיתסר בעשאו שליח אבל מדברי הר"ן בסוגיין שכ' דטעמ' דעומד דמצוה היא והאי ממילא מתהני אין להוכיח דלא כהט"ז מדהוצרך לטעם זה' די"ל דניחא ליה למימר כן כי היכי דאתי דינא דמתני' אפילו באוסר גופו אף דבגמרא הוזכר נכסי בכל גוונא איירי:

דף מ.

מטרא במערבא וכו' כ' הרא"ש ז"ל כדי שיהיו שמחין בטובת אחיה' אבל מדברי הר"ן ז"ל נראה דרב אתא לאשמועי' דאין טובלין בזוחלין דממי גשמים הוא ובהכי ניחא מה שהק' התוס' בבכורות דנ"ה דמנ"ל דפליג שמואל ארב נימא דע"י מי גשמים מתבריך מאליו ע"ש דכיון דרב אשמועי' דאין טובלין בו ע"כ דל"ל דע"י גשמים עולין ב' טפחים מלמטה כשמואל דא"כ הרי רבו הזוחלין ואמאי אין טובלין בו גם מה שהק' התוס' במאי טבלו טמאים בע"פ גם מתי מדבר ומישאל ואלצפן במאי טבלו הא רחוקין מפרת לפמ"ש הר"ן ז"ל בסמוך דל"ד פרת אלא כל שבקי' וכו' ע"ש ניחא ועמ"ש הר"ן והתוס' לאוכוחי דלית הלכתא כאבוה דשמואל מברייתא דבכורות דקתני פרת פרה ורבה אלא דחיישי' שמא ירדו גשמים טובא עד דהוו רובא אפי' נגד מה שפרה ורבה ולית לית הא דאין טיפה יורדת מלמעלה עד שעולין ב' טיפין מלמטה כמו דלית ליה לרב הא מילתא ומ"מ י"ל דפרה ורבה:

דף מא.

רפואת נפש גופו כ' הר"ן דאי הדיר החולה מותר אפי' השם של הרופא דמחיותיה לא אדריה ועמ"ש לעיל דט"ל בזה:

דף מב.

גמ' ואם בשביעית נדר אינו לתוך שדהו מכאן יש להוכיח דנדר שלא חל מקצתו לא אמרי' לא חל כולו כדאמרי' בנדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא אע"פ שלא חל על מקצתו חל על השאר שיכול לחול שהרי רב ושמואל בנכסים אלו אייר דנודר זה הכל אסר אלא דאינו חל לגבי הפירות בשביעית דאינו שלו ואין בידו לאוסרם ואפ"ה חל על השדה דאינו יורד לתוך שדהו ובשלמא מר"י ור"ל אין להוכיח כלום דאינהו בנכסי איירי דלא אסר אלא נכסיו והשביעית לאו נכסיו נינהו ולא נאסרו מעולם אבל מר ושמואל יש להוכיח שפיר ונר' שלזה כיון הר"ן במ"ש דברי רו"ש וסיפא אישמעי' נהי דלא חייל וכו' ע"ש ועיין בדבריו בסמוך בדברי ר"י ור"ל ע"ש וה' קול יעקב מסתפק בזה אי אמרי' נדר שלא חל מקצתו לא הכולו ובמ"א כתבתי בזה:

א"כ נפלגו וכותו הא תנן וכו' איכא למידק אמאי לא ק"ל ם ארב ושמואל כיון דאפילו בנכסי אסרו ורישא דמת קתני בנכסי אם מת לא יירשנו ועוד אמאי לא נקטי נמי לרבותא

ובדא קשי' לר"י ונר' דלפום ס"ד דהשתא בנכסי אפילו רו"ש מודו דאין אוסר ול"פ אלא בנכסים א אשר מטעם זה נר' דזהו הכריחו הגמ' השתא לו' דר"י ר"ל אפי' בנכסים אלו ס"ל דאין אוסר דאלא"ה במאי פליגי כיון דע"כ רו"ש מודו בנכסי ועיין בהר"ן בזה נ"ה לא ק"ל אלא לר"י ור"ל ומשני איפכא דר"י ור"ל מו בנכסים אלו ורו"ש פליגי בנכסי ופריך ממתני' דמתניתין לקמן ועיין בתוס' ומאי דלא פריך ארו"ש נופל בנכסי נר' דלא ק"ל אלא לר"י ולר"ל כיון דבנכסי לינשום רבותא דגדולה מזה שמעי' ממתני' דלקמן וכמ הר"ן וע"כ דעיקר חידושייהו בנכסים אלו א"כ ליתני נכסים אלו אבל ברו"ש כיון דבמאי דנקטו נכסים אליבא חידוש דלא שמעי' ממתני' כמ"ש הר"ן איכא למ'רו"ש לא שני להו בין נכסים אלו בין נכסי ולכך לאייך הגמ' ארו"ש ועיין בהרא"ש ותוס' שנר' מדב' דם ס"ד דהשתא רו"ש פליגי אפי' בנכסי ע"ש:

והנה התוס' דקדקו אמאי לא פריך ארו"ש מרישא דהאומר לבנו ואמאי הוצרך להביא מתניתין דהאומר לחבירו ועוד א"ל בפשטא דשמעתא למסקנא דר"י ו מודו בנכסים אלו ולא פליגי אלא בנכסי מאי אתו לאשמועינן ר"י ור"ל בנכסי דאין אוסר מתניתין היא רנרגש הר"ן מזה ולישב כל זה נר' דכולה סוגיא דנקנסי ל"ד אלא נכסי אלו קאמר ואדברי רו"ש סמיך ולב בנכסי לבד אינו אוסר ולמסקנא דרב ושמואל ס"לקא נכסים אלו הוא דאוסר ור"י ור"ל דוקא בנכסי' אלוינו אוסר ומאי דפריך ארו"ש ממתניתין דהאומר לחבירו מדיוקא דסיפא הוא דפריך והשתא ניחא הכל ודווקא כול' שמעת' וסעד מצאתי לזה בדברי הר"ן בפ"ה מה"נ דין ד' שכ' ככרי זה עליך מת או שמכרו לאחר מותר ע"ש הרי דככרי זה דהוא דמי לנכסי אלו דס"ל דשרי הפך דברי כל הראשונים וא"כ ע"כ ר"י ור"ל דשרו אפי' בנכסי אלו שרו ואמאי לא נקטו לרבותא זה אלא ע"כ דכן הוא קושטא דמילתא ואמאי דנקטו רו"ש אלו סמכי אר"י ור"ל וה"ק דוקא בנכסים אבל בנכסי שרי הגם דאמר אלו ומכאן הוציא הר"מ ד"ז ומרן בכ"מ כ' דלמד ד"ז ממתני' דהאומר לחבירו וכו' דמייתי הגמ' ע"ש ודבריו תמוהים דאדייקת מסיפא דקתני בית זה דמשמע ביתך זה שרי דוק מרישא דקתני ביתך דמשמע דביתך זה אסור וא"כ גם ככר זה הי"ל לאסור ונראה דכוונתו דע"כ בכה"ג שרי ודיוקא דסיפא עיקר דאי דיוקא דרישא עיקר ואסור הו"ל להתנא לבאר זה כדי שלא נטעה להקל משא"כ אי ס"ל לתנא דכה"ג שרי שפיר סמך התנא אדיוקא דסיפא דאף אי נטעה לדייק מרישא חומרא הוא ולא קולא וכה"ג כ' התוס' בריש בתרא ד"ג ע"ב בד"ה מכלל עיין שם במהר"ם מלובלין ז"ל ועיין להלח"מ ומ"מ נר' כדכתי' דמסוגיין הוציא הר"מ ד"ז ועיין להרדב"ז בס' יק"ת שם ע"ש ומ"מ נר' דאף לדעת הר"מ דככרי זה שרי מ"מ בביתך זה מודו דאסיר וכדאי' בירוש' והביאוהו

כל הראשונים דדוקא בככרי זה דסתראי נינהו יש לנו לתפוס ל' ראשון אבל בביתך זה דיש לקיים ב' הלשונות דאמר ביתך לאסור אפי' נפלה ואמר זה לאסור אפי' מת או מכרו לאחר בכה"ג ודאי יש לנו לתפוס ב' הלשונות וכן הטור בסימן רי"ו כתב בככרי זה שרי כדברי הר"מ ובביתך זה כ' אסור ועפי"ה ניחא שפיר ועיין להלח"מ שם מיהו לפמ"ש בדעת הר"מ דמסוגיין הוציא ד"ז ע"כ דס"ל בביתך זה שרי דהיינו דוקא דסיפא:

ודעת הרא"ש דככרי זה אסור וכמו שנר' מדבריו לעיל דל"ד ע"ב ומ"ש לקמן דף מ"ז ע"א בבעיא דאבימי דאיירי בהזכיר בחייו ובמותו לא כ"כ אלא לפ' הבעיא כי רא"ש הפשי' דפשיט ליה ממתניתין דהאומר לבנו והר"ן נדחק בזה ע"ש אבל לדינא ס"ל דאסור בככרי זה כמו נכסי אלו וכדמוכח' פשטא דסוגיין ועיין לה' מח"א ה"נ סי' ל"א ע"ש ועיין בספר דרך עץ החיים למהר"ח אלגאזי ז"ל בראשו עש"ב ומה שהק' שם עמ"ש הרשב"א בחי' גיטין דכ"א ע"ב והריטב"א שם שכ' דדוקא גבי שכירות הוא דכי נפל אזדא דלא שכרו אלא לדידה אבל לגבי איסור אפי' דריסת הרגל אסור ע"ש וזה נגד הירוש' שהביאו הר"ן והרא"ש והרשב"א גופיה לקמן דמ"ז דכי נפל ובנאו שרי בבית זה ע"ש ל"ק די"ל הירוש' ס"ל לית הלכתא כר"א דויתור אסור במודר הנאה אלא כרבנן ולדידהו דריסת הרגל שרי אבל לדידן קי"ל כר"א ולא הביא הרשב"א הירוש' לקמן אלא ללמוד דמשום זה אתה תופשו וסתם הדברים כיון דתליא בתי' שכ' שם בגיטין ומ"ש בשם ה' פרשת דרכים בדרך הקדש מהמדרש דנשב' על הבית ונפל ובנאו שרי וכ"כ הריטב"א ע"ש לא ידענא מנ"ל דויתור אסור בנשבע דלא מצינו לר"א בנדר שו"ר שכן נר' מדברי הר"מ בפ"ו מה"נ דבדין ד' כ' נאסרה על ראובן הנאת שמעון בנדר ושבועה ועלה קאי בכל הפרק ההוא ובדין י"ג כ' דינא דמתני' דשביעית דאינו יורד לתוך שדהו משמע דבשבועה נמי איירי וש"מ דדריסת הרגל אסורה בין בנדר בין בשבועה לר"א:

דף מג.

וכן כולהו משום גזירה כ' הר"ן דדוקא הכא דמאדם א' נדר הוא דגזרי' ודוקא מידי דלא משמע להו לאינשי אסורה ע"ש וכ"כ הר"מ ז"ל בפ"ז לחלק בין נדר מאומה לנדר מאדם א' ע"ש והא דתניא בריש פרקין ר"א אומר אפילו ויתור אסור במודר הנאה ופי' על ההוספה שמוסיף המוכר לקונה ע"ש והיכי משכחת לה דקנה ממנו י"ל בנדר מאומה או דלפי אוקמתא זו דכולהו משום גזירה ר"א לעיל לא איירי אלא בדריסת הרגל וכ"נ מדברי הר"מ בפ"ו ובפ"ז שלא הוזכר שם כלל דינא דהוספה דפ' כר"א דויתור אסור במודר הנאה ע"ש:

דף מג:
המפקיר את שדהו כל ג"י הא' וכו' דעת הר"ן ז"ל דכל ג"י לא הוי הפקר אפי' זכה בה אחר ע"ש וק' מהא דאמרי' בפ' אלו מציאות ד"ל ע"ב בההוא עובדא דההוא גברא דדרי פתכא דאופי וכו' וריב"י יהיב ליה פלגא דזוזא ואפקרא הדר זכה בה וכו' ע"ש היכי מצי לזכות בה הא לא הוי הפקר כל ג"י הא' אפי' זכה בה ונר' דע"ז סמך הטור בח"מ סי' רע"ג דהשמיט האי דינא דברייתא ועיין בס' קהלת יעקב באות ה' הפקר והתוס' שם הק' הא לא הוי הפקר אלא בפני ג' ותי' לחד תי' דמדאורייתא הוי הפקר ע"ש ולפ"ז ניחא שפיר מיהו י"ל ע"ד התוס' הללו דתק"ל מההוא עובדא דריב"י לר"י דס"ל לקמן בסוף הסוגיא דמדאורייתא בעי ג' וי"ל דס"ל דריב"ל מפ' דברי ר"י ולא פליג אלא דמפ' דר"י דאמר בעי ג' הוא מדרבנן וכ"כ התוס' לקמן בסוף הסוגיא דכן צ"ל לפיר"י דמפני הרמאין דרבנן וריב"ל ככ"ע הוי ר"י דלא כמאן אלא ע"כ דל"פ ריב"ל ור"י ע"ש ועיין להתוספות בפ"ק דפסחים ד"ד ע"ב ע"ש אבל ק' כיון דבההוא עובדא דפ' א"מ אדינא דאו' קאי היכי אמ"ל אפקרינהו ולך לא אפקרינהו לס"ד דלאו במילת' בעלמא אוקמיה והא מדאורייתא לא מצי לחזור בו דהפקר גמור והוא מעיקרא אפקרינהו סתם דמשמע כדין הפקר דעלמא וצ"ל דנהי דמדינא דאורייתא לא מצי לחזור בו דהפקר גמור הוא והוא מעיקרא אפקרינהו סתם דמשמע כדין הפקר דעלמא וצ"ל דנהי דמדינא דאוריית' לא מצי לחזור בו מעיקרא ההפקר מ"מ לחזור בו בפרטי ההפקר לו' לכ"ע אפקרינהו ולך לא אפקרינהו ולפ"ז יש ללמוד דמצי לחזור ולו' דלא הוי הפקר בהחלט אלא ליום אחד וכיוצא:

ועפי"ז ניחא לי מאי דק' בדברי הרא"ש ז"ל בסוגיין בפי' שכ' דהיכא דזכה בו אפילו הוא הוי הפקר אפי' מדרבנן ואם דמפני הרמאין תיקנו ולפ"ז לא הועילו חכמים בתקנתם מ"מ הוא ירא דשמא אחר ילקוט מצד אחר ע"ש וק' דא"כ לא שייכא חששא דרמאין כלל דאי מפקרי והדרי זכי בהו בתורת זכיה הא ירא שמא ילקט אחר מצ"א ואי ע"י חזרה הא מדאוריי' אין יכולין לחזור ועפי"ה ניחא שפיר דמדאו' יכולין לחזור ולו' דלא הוי הפקר אלא להך שעה שעברה ושוב ליכא חשש דאחר ילקט וניחא שפיר גם מ"ש הרא"ש בס"ד אבל אם היה יכול לחזור בו מדיבורו וכו' ע"ש דיתפרש גם הוא עד"ז:

דף מד.
אמר רבא מפני הרמאין לפירש"י דרבנן אין להם כח להפקיע מיד מעשר קשיא מה שהק' הרא"ש בפי' דמה ירויחו הרמאין והלא מן התורה חייב לעשר ומ"ש הרא"ש לתרץ זה לא יתכן לפירש"י ועוד איכא למידק בדברי הרא"ש כיון דמכח קושי' זו הכריח דחכמים יפקיעו מיד מעשר מאי הדר תו בהפוך הדף לו' ולפי מה שפי' וכו' הא בע"כ צ"ל כן

מכח הקושיא שהק' ונר' דהא מילתא תליא במה שנדר הרא"ש בתחילת הסוגיא אי הדר וזכי בה איהו בתורת זכיה אי הוי הפקר אפי' מדרבנן ע"ש ואי אמרי' דאפי' הדר וזכי בה איהו בתורת זכיה לא הוי הפקר מדרבנן מפני הרמאין לא ק' קושיית הרא"ש דהרמאין יפקירו ויחזרו לזכות בהם בתורת זכיה דהשת' הוי הפקר מדאורייתא כמו היכא דזכה בו אחר דהוי הפקר מדאו' ולכך תיקנו רבנן דלא הוי הפקר אפי' יחזור לזכות בו בתורת זכיה ורש"י פירש לעיל דאפי' חזר וזכה בתורת זכיה לא הוי הפקר מדרבנן בנן וניחא הכל שפיר ולפ"ז לרבה דאמר מפני הרמאין אוקמוה אדאורייתא אלא דהוסיפו עוד על דין תורה דאפי' בתורת זכיה לא הוי הפקר וי"ל מזה עמ"ש הר"ן דלר"י מפני הרמאין אוקמה אדין תורה עיין שם:

כתבו התוס' בד"ה א"ה וכו' פר"ת דמדאורייתא לא הוי הפקר אלא תיקנו חכמים וכו' ור"י דאוסר במתני' בתוך ג' וכו' ולא משום מתנת בית חורון וכו' וצ"ע דהא תניא וכו' אבל לאחר נדרו לא יהנה לעולם אפי' לאחר ג' ע"כ פיר"י תוך ג' הואיל דהפקר וכו' כצ"ל ועיין בדיבורים של התוס' שאח"ז ע"ש ומ"ש וצ"ע דהא תניא וכו' ר"ל כיון דלא קתני התרה אלא בהפקרו קודם לנדרו משמע דאחר נדרו בכל ענין אסור אפי' אחרי ג' אך מ"ש לפיר"ת דהשתא לא אצט' לטעמא דמתנת בית חורון אלא דבתוך ג' לא הוי הפקר מדאורייתא ומפני הרמאין ואחר ג' דליכא חששא דרמאין הוי הפקר מדאורייתא ק' דא"כ אמאי אצטרי' לחששא דשלא תשתכח תורת הפקר וצ"ל דלפיר"ת השתא דאמר רבה מפני הרמאין תו לא אצט' לן ההוא דשלא תשתכח ולפ"ז סיפא דברייתא דעד שלא זכה יכול לחזור ע"כ צריך לאוקמה בתוך ג' דאחר ג' כיון דליכא חשש דרמאין הוי הפקר וטעמא דשלא תשתכח ל"ל השתא לרבה אלא ע"כ בתוך ג' ומשזכה בה אחר הוי הפקר דליכא למיחש לרמאין ומאי דנקט בסיפא זכה בה איהו לחנם נקט דדוקא זכה בה אחר אבל זכה בה איהו איכא למיחש לרמאין וכמו שצדדו כן התוס' לעיל ועיין להרא"ש בפי' בסוף הסוגיא שהביא פי' זה דר"ת וכ' דאכתי אצטריך לטעמא דבית חורון וחלוק זה מדברי התוס' ע"ש:

דף מד:

אלא לר"ל אמאי פטור מן המעשר עיין להרא"ש ז"ל בפי' שכ' בס"ד ולמאי דפרישית דאפילו בתורת זכיה נמי מחייב ניחא ע"ש והוא תימה דהא מ"ש לעיל דבתורת זכיה נמי מחייב היינו מדרבנן אבל מדאורייתא כיון שזכה בה הוי הפקר וכמו שנר' מדבריו לעיל בראש הסוגיא כמ"ש א"נ בהפקר בלא זמן תי' חכמים וכו' ע"ש וכדמוכח מדבריו בכל הסוגיא וכמש"ל וכיון דמדאורייתא פטור מאי פריך לר"ל נוקמ' מדאוריי' כדאוקי'

לעולא ונר' דדוקא לעולא כיון דדינא דמחייב מדרבנן הוזכר בברייתא דמפקיד את שדהו ודינא דאוריי' הוזכר בברייתא דמפקיר את כרמו ניחא שפיר כיון דס"ד דחד הוא תני לכולהו אבל לר"ל דינא דזכה דמחייב מדרבנן בזכה לא הוזכר ברישא דברייתא בהדיא וא"כ ליכא לשנויי פטור מדאורייתא אבל מדרבנן מחייב דהיה לו לתנא לבאר זה ועיין להרמב"ם בפ"ה מה' מ"ע דין כ"ז ולהפר"ח בס' מ"ח שם ולהלח"מ בפ"ב מה' נדרים עיין שם:

כתבו התוס' לפיר"י צ"ל כיון דמאותו הו"ל לחייב מדאורייתא והק' ע"ז א"כ לרבנן נמי ותי' וז"ל וי"ל דהם מקילין טפי לגזור מר"י דאמרי' לעיל היכא דלא זכה אחר הוי הפקר מדרבנן ולר"י אינו כן וכו' כצ"ל והא דהוצרכו לו' דמקילין טפי מהיכא דלא זכה היינו לעולא דקושייתם שייכא נמי לעולא אבל לר"ל בלא"ה רבנן לא גזרי כלל מפני הרמאין וס"ל דאפי' בתוך ג' הוי הפקר ומטעם זה השמיט הטור סי' רע"ג דין דבתוך ג"י א"י לחזור ע"ש בפו"ד:

דף מה.

וריב"ל אמר דבר תורה וכו' כ' הרא"ש והר"ן ז"ל וקי"ל בכל מקום הלכתא כריב"ל וכו' ע"ש לכאורה לא הוו צריכין לכך דהא דברי ר"י מופרכין מברייתא דלעיל דקתני הפקרו קודם לנדרו שרי והתם אמתני' קאי דאין עמהם אחר וכיון דמדאורייתא לא הוי הפקר אמאי שרי והגמ' לא הוצרך לאותובי ע"ז כיון דכבר מתיב מינה לר"י בטעמא דר"י לעיל ע"ש וי"ל דכל זה הוא להאי שינויא דאב"א אבל במימרא דר"י דהפקר לחודה י"ל דמתני' אפי' בפני ג' ומאי דקתני אין עמהם אחר היינו אין עמהם אחר שרוצה לקבל מתנה או דקטנים נינהו דלאו בני זכיה ואין עמהם אחר בר זכיה קאמר וטעמא דר"י דאוסר משום מתנת בית חורון ולגבי הפקר נר' דמהנו אפי' קטנים כיון דטעמא דמדאורייתא בעי ג' משום פרסום הוא ושפיר קתני דאם הפקרו קודם לנדרו שרי כיון דאיכא פרסום וליכא גזירה דמתנת בית חורון ודוקא לריב"ל דתקנת חכמים כדי שיהא אחד זוכה וב' מעידין בעי' ג' גדולים ועיין להרב קהלת יעקב באות ה' הפקר:

כתב הרא"ש בפי' בדברי הר"א ממיץ בשינויא דאב"א דכיון דאפקריה באפי תלתא תו ליכא למיחש לרמאות והוי כמו לאחר ג"י ולפ"ז בהפקר בפני ג' אפי' בתוך ג"י א"י לחזור בו והוי הפקר גמור דליכא למיחש לרמאות ובזה ניחא לי מה שהק' מהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב דכ"א ע"א לס' הרא"ש לעיל דל"ד לענין מעשר אלא דבכל הפקר הדין כן דבתוך ג"י לא הוי הפקר מהא דאמרי' בפ' בכל מערבין דל"א מערבין בדמאי ופריך בגמ' דמאי הא לא חזי ליה ומשני מגו דאי בעי מיפקר לנכסי והוי עני וחזי ליה והשתא אפי'

מפקר נכסי אכתי ברשותו הן בביה"ש ולא הוה חזי ליה הדמאי בביה"ש וכן הק' בפ' מפנין דקכ"ז ומפ' לולב הגזול גבי אתרוג ע"ש דאיכא לאוקמינהו כולהו בהפקר ע"י ג' דמפרסמא מילתא ואפי' בתוך ג"י א"י לחזור בו והוי הפקר ובהכי ניחא גם מה שהק' שם ע"ד התוס' בריש פסחים שהק' למה תי' חכמים בדיקה כיון דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי להו דלפמ"ש הם עצמן שם בד"ד דביטול מדין הפקר ומדרבנן בתוך ג"י אינו הפקר ולכך תי' בדיקה ע"ש די"ל דהי"ל לתקן שיבטל ע"י ג' ואז אפי' בתוך ג"י הוי הפקר וא"צ לתקן הבדיקה ועיין עוד מה שהק' שם מהירוש' בפ' כ"ש ע"ש:

פרק חמישי

דף מה:

ראב"י אומר זה נכנס לתוך שלו וכו' בגמרא פסקי' הלכתא כראב"י ובעלמא קי"ל אין ברירי' בדאורייתא וכ' הרשב"א לקמן דויתור אינו אסור אלא מדרבנן ע"ש ואין נר' כן מגמ' לעיל דמ"ג דאמרי' גזירה לשאול משום להשאיל והתם ויתור הוא עיין בהר"ן שם דאי איתא דמדרבנן הו"ל גזירה לגזירה:

דף מו.

וכופין את הנודר כ' רש"י שהדיר את חבירו נר' מדבריו דהכפיה למדיר אף דאיהו לא מיתסר ומגמ' לקמן דקאמר ה"נ מסתברא נר' דאין לכפות אלא מי שהאיסור חייל עליו והר"מ בפ"ד מה"נ כ' כדברי רש"י והשיג עליו הראב"ד שם וע"ש להלח"מ:

דף מו:

מחלוקת ביש בה דין חלוקה וכו' לפ"ז הי"ל לתנא לו' כופין אותו לחלוק וא"צ לכפותו למכו' ולדברי הרשב"א ז"ל שכ' דאפי' אחר חלוקה אסור ניחא שפיר אבל להר"מ בפ"ד אסור עד שיחלוקו קשיא ונר' דהר"מ מפ' בפי' הר"ן דכופין קאי נמי לראב"י על גידול תרנגולים וס"ל כיון דגידול תרנגולים משתמש בכל החצר אפי' אחר חלוקה יכול לעכב עליו אין תקנה אלא במכיר':

ודע דנר' מדברי רש"י דלמסקנא ה"מ בבית הכנסת אלא דפליגי אי דמי לביה"כ וכ"ד הר"מ בפ"ד וע"ש להלח"מ:

היכי דמי דשרי דמקבל בטסקא עיין בהר"ן ז"ל בשם ר"ת דקונם כללי לא אלמוה ע"ש והיינו בשעבודא דשוכר דלא אלים אבל בשעבודא דבעל אלמוה אפי' בקונם כללי כההיא דיקדשו ידי לעושי' בכתובות דנ"ט ע"ב וע"ש בתוס' במ"ש מההיא דאינו יוצא בשן ועין וכו' דלחד תי' אפי' בשעבודא דבעל לא אלמוה בהקדש ולפי זה צ"ל דוקא בהקדש דנאסר גם עליו אבל בקונם כללי דלדידיה שרי אלמוה לשעבודיה דבעל וההיא דיקדשו ידי לעושי' בקונמות איירי ע"ש:

ומ"ש עוד הר"ן ז"ל בשם אחרים לחלק בין הקדים לו שכרו ללא הקדים ומשמע מדבריו דבכל גוונא אינו יכול לאסור על השובר אלא דבלא הקדים מגו דחל אמעות וכו' וק' דהא קונמות מפקיעין מידי שעבוד ונר' דס"ל להני אחרים דשוכר יש לו קנין בגוף הבית ולא שעבוד בלבד וכ"נ מדברי התוס' בשמעתין ע"ש אבל ק' דהא מסיק הגמ' בפ"ק דע"א דט"ו ע"א דשכירות לא קניא וצ"ל דס"ל דהא דמסקי' שכירות לא קניא היינו דלא קניא לגמרי להיות המשכיר מסולק לגמרי אלא דשל שניהם היא וההיא דישראל ששכר פרה מכהן כבר כ' התוס' שם דאיירי במזונותיה על הכהן ובהכי ניחא מה שהק' התוס' שם מגמ' דמציעא גבי אונאה ע"ש והג"א שם כ' דשכירות קניא קצת ע"ש ונר' דר"ל דשניהם יש להם קנין וכמ"ש לדעת התוס' והר"ן בשמעתין והמג"א בסי' רמ"ו כ' בשם הג"א דשכירות קניא לחומרא ע"ש וליתא בהג"א לשון זה ע"ש ומ"ש עוד הר"ן ז"ל ואני כתבתי במשנתנו דאפי' הקדים לו שכר וכו' ע"ש לכאור' ק' מתוספתא שהביאו התוס' שם בערכין דקתני המשכיר א"י להקדש וע"ש בתוס' מה שתי' ולדברי הר"ן ק' דמוקי לה כשכירות דטסקא וכמ"ש הר"ן בתר הכי ומ"ש עוד הר"ן לאוקומי שמעתין בטסקא אין להק' לאוקמתא דלשלישׁ ולרביע מאי א"ל די"ל דאיירי לשלישׁ ורביע והתנה עמו שלא יוכל לסלקו לעולם והוי דומיא דטסק':

דף מז.

בעי אבימי קונם לביתך וכו' כ' הר"ן דמתני' דשרי בביתך במכרו ה"ה במתנה והא דנקט מכרו אתא לדיוקא דוקא לאחר אבל מכרו לו אסור ע"ש י"מ ממ"ש הר"ן ז"ל לעיל דף ל"ד ע"ב דאין לפשוט מתנה ממתני' די"ל דה"ה לי והא דנקט לאחר משום סיפא ע"ש והשתא א"י ה"ה מכרו לו אמאי נקט תנא דמתני' מכרו ליתני נתנו לפ"ד הר"ן כאן ול"ק די"ל דנקט מכרו משום חידושא דסיפא כמ"ש הר"ן שם ואה"נ דה"ה נתנו:

ובמ"ש הר"ן ז"ל דאע"ג דאסורין עליו זכיה אית ליה בגווייהו עיין להמח"א ה' זכיה מהפקר סי' ד' וילה"ר עוד מדקי"ל כתבו על איסורי הנאה כשר כדאי' בגיטין ד"ך ואי לית ליה בגוויה הא לא יהיב לה מידי:

דף מח.

יכתוב חלקו לנשיא כתב הר"ן הטע' דלא יכתוב להדיוט דמסתפי פן יאסור עליו ע"ש ומכאן יש ללמוד למכירת חפץ כדי לינצל מאיסור ריבית דאף דאין דעתם לקנייה אלא לינצל מאיסור ריבית אם רצה הקונה ליטול אותו החפץ ולא רצה לחזור ולמוכרו הדין עמו דהא הכא אנן סהדי דלא כ' חלקו אלא לאשתרויי לאשתמושי ושי ביה וחיישי' פן יאסור עליו ודלא כהצ"צ סי' דלמד מדברי התוס' בר"פ אז"נ להיפך ע"ש וי"ל:

דף מח:
מאן לימא לן דאי תפיס וכו' כ' הר"ן דחייה בעלמא דהא ר"א גופיה אמר בפ"ק דקדושין כולהו קני לבר מאשה שמא יטעו בחליפין ואי מתפיס אמאי אינה מקודשת הא קנין גמור ע"ש והוא תימה דחליפין אינה מקודשת משום דאיתנהו בפחות משו"פ ואשה בפחות משו"פ לא מקניא נפשא כדאיתא בריש קידושין ד"ג וע"ש ברש"י ותוס' ועיין להרא"ש בפסקיו בשמעתין:

פרק ששי

דף מט.
לימא בהא קמפלגי וכו' לס"ד הומ"ל מאי זכר לדבר הא ראיה גמורה היא ואפשר דש"ה דכתיב באש אבל סתם בישול הוא לאפוקי צלי והא דלא מייתי קרא דכתיב גבי פסח ובשלת ואכלת עיין לה' מחזיק ברכה בי"ד סי' פ"ז:

דף מט:
ביודאי תרווייהו אסירן איכא למידק הא רבית דנכרי שרי ולמ"ד בפ' אז"נ דוקא כדי חייו ניחא אבל למ"ד בת"ח שרי לגמרי דליכא למגזר בהו קשה ועיין בפוסקים:

דף נב.
אם יש בו בנ"ט וכו' הר"ן ז"ל הביא ראיה ממתני' דחלה דדשיל"מ דוק' במינו הוא דאסור ולפמ"ש התוס' בפ"ב דע"א דע"ג ע"ב דהיכא דהבעלים בעיר לא הוי דשיל"מ אין משם ראיה לאוקמה בכה"ג. ובמ"ש הר"ן ז"ל דרבנן אזלי בתר איסור והיתר והיכא דשניהם היתר עכשיו הו"ל מב"מ אע"פ שהם מין בשא"מ כההיא דפ' משילין ק"ל דלר"י כיון דיליף מב"מ לב' מדם הפר ומדם השעיר אף על פי ששניהם היתר ע"כ דלא מפליג ר"י בהכי ולא אזיל אלא בתר מין העצם דאל"ה היכי יליף מינה לעלמא היכא דאחד איסור ואחד היתר וא"כ ק' לר"י שם בפ' משילין דתנן ר"י פוטר במים מפני שאין בהם ממש מכלל דמודה לת"ק במלח וגם במים אי לאו דאין בהם ממש ותק"ל וליבטיל מים ומלח ולא שייך שינויא דר"א דישל"מ דהא לר"י לא שייכא לתא דישל"מ לפ"ד הר"ן ז"ל וצ"ל דלר"י נמי נהי דס"ל דמדאוריית' ודאי א"נ אזלי' בתר מין העצם מדרבנן מיהא החמירו דכל שהם שניהם היתר הוו מב"מ אף שהם מין בשא"מ בעצם ובהכי ניחא לי דלר"י נמי אית ליה הא מילתא דדשיל"מ ל"ב ואף דדשיל"מ דוקא במינו ולר"י בלא"ה מב"מ לא בטיל מ"מ נ"מ ליבש ביבש דמשום מב"מ בטיל ביבש כמ"ש התוס' ביבמות דף פ' ומשום דשיל"מ אפי' ביבש אסור ועוד נ"מ לאיסור דרבנן דמשום מב"מ בטיל כמ"ש התוס' בחולין דצ"ז ע"ב ע"ש ומשום דשיל"מ אפי' בדרבנן וביבש כדאי' בריש ביצה ע"ש ואף דלפ"ד הר"ן לא שייכא מילתא דדשיל"מ לר"י מדרבנן מיהא אית ליה

כדכתי' ועיין בסוגיא דפ' משילין במאי דפריך ברייתא אמתני' גבי מלח ע"ש מק' ומטו בה משמיה דהשע"ה וכן ראיתי בס' ידיו של משה דקע"ז שהק' כן דלקמן דנ"ח ע"א איתא שביעית אוסרת בכ"ש במינה אמ"ל ר"ש אף הם לא אמרו אלא לביעור וכתב הר"ן משום דהוי דישל"מ ולפ"ד הר"ן כאן הו"ל לאסור אפי' שלא במינה דהא שביעית דמיא להההיא דפ' משילין ונ"ל דל"ק דכיון דלרבנן אזלי' בתר איסור והיתר ולא בתר מין העצם גם שם דקאמר במינה היינו דשניהם היתר ואפי' מין בשא"מ בעצם והק' ר"ש אף הם ל"א דאוסרת במינה אלא לביעור דכיון דשניהם היתר מקרי מינה אף דמין בשאינו מינו הוא:

כתבו התוספות דאי אמר בשר זה אסור בהנאה ולהחליף ולמכור אבל כי אמר בשר סתם מותר בהנאה ולהחליף ולמכור ע"ש נראה דה"ט דכיון דאמר בשר זה הו"ל הקדש אבל כי אמר בשר סתם לאו הקדש הוא דההקדש אינו חל על דבר שאינו מסויים ומזה יש להוכיח מה שנסתפק המש"ל בפ"ד מה' מעילה דין ט' בהא דאמרי' יש מעילה בקונמות אי בעי' דבר מסויי' או אפי' באוסר הנאתו סתם ע"ש ומדברי התוס' יש להוכיח דדוקא דבר מסויים הוא דהוי מדין הקדש:

קונם יין וכו' אם יש בהן בנ"ט וכו' בירוש' ברפ"ב דמע"ב והביאו הר"ש שם גמר שתיה בכלל אכילה מונתן הכסף דגבי מעשר קאי בתבשיל נטל הוא ע"ש וקשיא ממתני' דהכא מבואר דיין בתבשיל לשבח הוא וכבר הק' כן העה"ש סימן קל"ד אות י"א וי"ל דמתני' אתיא כר"מ דנטל"פ אסור בע"א דס"ז וכה"ג מוקי בירוש' בפ"י דתרומות מ"ו ע"ש ולגמרין בשבועו' דכ"ג דדחי ליליפותא דמעשר דע"י אנגרון אתיא מתני' כך"ע אך לראב"ן והר"מ שהביא העה"ש שם ע"כ לאוקמי' מתני' כמ"ד נטל"פ אסור ועיין תשובת הריב"ש שפ' מור"ם בהג"א רס"י קכ"א ע"ש:

קונם יין שאני טועם כ' הר"ן כיון שאמר שאני טועם וכו' ע"ש נר' דלא גריס זה גבי יין ולפ"ז ק' אמאי לא פשיט בעיית הגמ' דבסמוך דשאני טועם דוקא מבבא דיין וכבר עמד בזה הלח"מ בפ"ה מה"נ ע"ש ונר' דשאני יין דגוף היין מעורב בו ול"ד למשקה היוצא דפנים חדשות נינהו והיותר נר' דגריס זה גבי יין ומפ' טעם האיסור משום שאני טועם למסקנא דבעיין לא נפשטא ולחומרא אזלינן ומשום שאני טועם לחודיה מיתסר:

דף נב:

אי ס"ד אלו דוקא שאני טועם למ"ל כ' הר"ן והרא"ש דהומ"ל נמי אי שאני טועם דוקא אלו למ"ל אלא דקמייתא נקט ע"ש ואפשר דהגמ' נקט הכי משום דלמסקנא דבעיין דבאלו לא מבע"ל וכשאיני טועם הוא דמבע"ל כדבסמוך צריכי להא מילתא אבל קושיית אי שאיני טועם דוקא אלו למ"ל ל"ק למסקנא דאו או קתני:

ת"ש שאיני אוכל וכו' הא היוצא מהן אסור כ' הרא"ש ז"ל בפי' לפי מאי דשני ליה דיוצא מהן עדיפי וכ"כ התוס' אלא שהק' דנימא דיוצא מהן גרע וכהמפשיט קמא וזיל הכא קמדחי לה וכו' ואפשר לו' דמ"מ תפשוט מרישא מדלא נקט יוצא מהן וע"כ כי היכי דלא נפשוט מרישא לדחוק ולו' דיוצא מהן עדיף וא"כ תפשוט מסיפא וממ"נ תפשוט או מרישא או מסיפא:

ת"ש אר"י מעשה וכו' כ' הרא"ש ז"ל ופשיט"ל השתא דאין חילוק וכו' והדבר ק' כיון דהמבעי גופיה ידע לה ומבע"ל אי דמי ליה מה חידש לו הפשטן ונר' לו' שיטה אחרת בפי' דסוגיין דהנה הבעיא יש לצדד ד' צדדין אי אלו דוקא ושאני טועם לא מהני או להיפך או דבעי' שניהם כא' או כל אחד לחודיה אוסר או אלו או שאני טועם ואחר דמייתי מתני' דחילופיהן שמעי' דאלו עדיף משאני טועם ומהשתא ליכא לצדד דשאני טועם מהני ואלו לא מהני ופשיט עוד ממתני' דמעשה ואסר ר"ט ושאני טועם אינו אסור כלל דאי אסור אמאי לא קתני במתני' שאני טועם כיון דכבר שמעי' ממתניתין דחילופיהן דאלו עדיף משאני טועם ומדקתני אימתי בבשר זה שמעי' דשאני טועם אינו אוסר ומעתה לא נשאר בבעיא אלא ב' צדדין אי אלו לחודא אסור או בעי' תרווייהו אלו ושאני טועם ול"ד לבשר זה דיוצא מהן גרע דמיפקד פקיד כמ"ש הרא"ש ז"ל וזהו דקאמר באלו לא מבע"ל דבדוקא נקט במתני' אבל בשאני טועם מבע"ל אי בדוקא ובעינן תרווייהו או ל"ד נקטיה במתני' ומייתי עוד ת"ש דג דגים דאלו לחודיה מיתסר דאי לא"ה אמאי לא נקט דגים אלו ולאשמועי' ועי' דאפי' באלו שרי בציר ודחי משום דאיירי אף בכבר יצא מהן ובכה"ג ודאי שאני טועם עדיף טפי לאשמועי' דשרי דמ"מ טעים איסורא אבל באלו כיון דכבר יצא מהן פשיטא דשרי ואפשר להעמיס כ"ז בדברי הרא"ש ז"ל בפי' ולפי שי' זו באלו אסור מס' ובשאני טועם שרי ובציר שרי אפי' עדיין לא יצא כבר אבל לשי' הר"ן ז"ל ורש"י באלו פשיטא דאסיר ובשאני טועם אסור מס' ובציר דוקא יצא כבר הוא דשרי אפי' לא יצא כבר ועיין לה' לח"מ בפ"ה ע"ש:

ובפשטא דשמעתא ק"ל מאי פשיט מציר נימא שאני ציר דזיעה בעלמא ולא בכלל שאני טועם ומטעם זה ציר דגים טמאים דרבנן כדאי' בחולין דצ"ט ע"ב אבל כיוצא מהן דענבים וזתים דגופייהו ממש אסיר ונר' דס"ל להפשטן טן דציר דגים מדאורייתא אבל לפום מאי דמסקי' בחולין דזיעה בעלמא אצ"ל בשכבר יצא מהן וניחא בזה מה שסתמו הטור והר"מ דציר שרי וע"ש בתוס' בחולין שם ועיין להמח"א בה"נ סי' ל"ב עיין שם:

דף נג.
כל שדרכו לאכול ודרך היוצא וכו' כ' התוס' ע"כ בשם תולדתו עליו איירי דאל"ה וכי פליג רשב"א אסתם מתניתין דלעיל דזתים וענבים ע"ש וקשה דלעיל אמתני' דהנודר מן החלב מותר בקום ור"י אוסר הנודר בקום מותר בחלב וכ' התוס' דר"י מודה בנודר בקום דשרי בחלב ובגמ' טעמא דר"י באתרא דקרו ליה קומא דחלבא הרי דפליג רשב"א אסתמא דנודר מהקום מותר בחלב ולזה י"ל דההיא לאו סתמא היא אלא לר"י קאמ"ל דהא לת"ק לא אצט' אבל ק' דבגמ' לעיל פריך ממתניתין דהנודר מן העדשים וכ' התוספות שם דפריך דר"י אדר"י ודרבנן אדרבנן ולפ"ז כי משני באתרא דר"י צ"ל נמי באתרא דת"ק קרו להו אשישים של עדשים ובסיפא דמתני' קתני אחר דברי ר"י הנודר מאשישים מותר בעדשים הרי אף דשם תולדתו קרוי עליו מסתם לן סתומי דשרי דלא כרשב"א ועיין להר"ן בקושי' הגמ' ממתני' דעדשים. - ודע דיש להסתפק במ"ש רשב"א כל שאין דרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול דאסור ביוצא ממנו אי דוקא בשם תולדתו עליו כרישא דמילתא דרשב"א לפ"ד התוס' ועיין במ"ש התוס' בשם י"מ דסיפא איירי בנדר מן הדבורים:

ס' איסורא לחומרא הא דלא אזלי' בתר רובא כתב הלח"מ בפ"ט דהכא שאני די"ל דנתכוון לתרווייהו ע"ש וכה"ג הביא הטור ביו"ד סי' ט"ל גבי סרכא לעצם ולבשר פלוגתא דרבוותא ע"ש ועיין להב"י בסימן רי"ז ובמ"ש לעיל די"ט ובדברי הראשונים בפ' האיש מקדש בשמעתא דמקדשי והדר מסבלי ע"ש:

פרק שביעי

דף נו.
דאי רבנן האמרי וכו' יל"ד נימא לשון תורה לחוד ולשון ב"א לחוד דבנדרים הולכין אחר ל' ב"א ולפמ"ש הנמק"י לעיל גבי מתני' דהנודר מן הדגן לחד' פי' דפלוגתייהו דר"מ ורבנן שם באי אזלי' אחר לשון ב"א היכא דסותר לשון תורה א"ש דהשתא רבנן לעיל ס"ל דהולכין אחר ל' תורה היכא דסותר אבל לפמ"ש לחד פי' דפלוגתייהו בלשון ב"א היכי הוי ק' וי"ל כיון דלא מצינו בשום מקום בתורה דעלייה אינה בכלל בית אע"ג דס"ל כן באמת מ"מ לא אצט' קרא לרבויי כיון דלשון ב"א כן הוא לא אתי למטעי כלום דמהיכן אנו יודעין דכותב התורה ס"ל עליה לאו בכלל בית:

דף נו:
ומנין שאם הלך לביתו וכו' פירש"י ע"י שליח ועמ"ש המש"ל בה' ט"צ בזה עש"ב:

דף נז.
קונם פירות האלו עלי עיין בדברי הר"ן ז"ל ועיין מה שנסתפק המש"ל בה' מעילה פ"ד דין ד' גבי יש מעילה בקונמות ועיין להרדב"ז ח"ג סי' ת"ר:
כתב הרשב"א ז"ל דלמחליף עצמו דוקא אסור אבל החליפן אחר שלא בשליחותו שרי ע"ש משמע דכל שלא בשליחותו שרי אפי' דידע בשעה שהחליפן אחר ומזה יש להוכיח כרש"ל הביאו הפר"ח בי"ד סימן צ"ט סקי"ג. שכ' גבי מבטל איסור דאסור למי שנתבטל בשבילו דדוקא בידע אבל בלא ידע שרי משמע דבידע אסור אפי' שלא בשליחותו ואף להסוברים דאין מבטלין איסור לכתחילה מדאו' מ"מ ה"נ אסור להחליף ע"ש משמע מדעתו אסור אפי' שלא בשליחותו ומ"מ שמעי' בלא ידע שדי לכ"ע דלא כהפר"ח שם שחלק על מהרש"ל עיין שם:

דף נז:
ורבו גידוליו על עיקרו וכו' כ' הר"ן ז"ל ולאו רביה ממש קאמר וכו' ע"ש הא ודאי דביבש ביבש במין במינו בטל ברוב דכן היא ס' הר"ן גופיה דלא כהראב"ד כמ"ש בב"י בסי' ק"ט אלא דס"ל להר"ן ז"ל דהכא הוי כלח בלח כי היניקה מערבם יחד וכמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' בד"ה ודילמ' ומ"ש הרא"ש בד"ה וגידוליו וכו' ול"ד לשאר איסורין דמבטלין ברוב לאו רביה ממש קאמר ולשונו אינו מדוקדק אלא דנקט לישנא דגמ' ומ"מ נקטי' דלפעמים נקט הגמ' לישנא דרביה אף דהוא בס' ועיין להפר"ח שם:
כתבו התוס' דמדאורייתא בטלי עיקרו בגידוליו
ומדרבנן הוא דמבע"ל אי גידוליו מבטלין עיקרו וכ"כ הרשב"א ז"ל ע"ש וק' דא"כ מאי פשיט ליה מירק של תרומה נימא שאני תרומת פירות דמדרבנן היא ולא גזרו רבנן אלא בדאורייתא וי"ל דס"ל בשביעית בזה"ז דרבנן ואכתי ק' מאי מייתי מכלאים וערלה דמדאו' נינהו ועוד ור מאי מייתי מליטרא של בצלים דהתם ודאי מדינא מתעשרת לפי כולה דמדאו' מבטלי העיקר ולא גזרו רבנן להקל על דין תורה וסבור הייתי לומר דהיינו הא דמשני ודילמא לחומרא דר"ל דבעיין מדרבנן הוא והוה ס"ד דבעיין מדאו' והתוס' נקטי המסקנא מיהו התוס' עצמן פי' ודילמא לחומרא אמימרא דליטרא בצלים ולאו אבעיין:
ומן האמור ניחא אצלי פ' הר"מ דפ' הנך מימרי דכלאים וערלה ובה' תרומות כ' הך מימרא דבצל של תרומה דגידולי גידולין מבטלי הגידולין ע"ש ועפי"ה ניחא דמפ' מאי דאמרי' ודילמא לחומרא דר"ל דבעיין מדרבנן ומעתה דבעיין מדרבנן נוכל לו' דבצל של תרומה שאני דמדרבנן ועיין להתוס' בע"א דמ"ט ע"א דלכאורה דבריהם נגד סוגיין ועמ"ש בי"ד ריש סי' רי"ו עש"ב:

דף נח.
אני לא אמרתי אלא לביעור פי' רש"י והרא"ש ז"ל דהיינו של ששית שנטעו בשביעית דצריך ביעור כולו משום דגידולין כ"ש מבטלין העיקר וה"ה בגידולי היתר דבעיין דמבטלין העיק' ברוב אבל לאכיל' דהיינו פירות שביעית שנתערבו וכו' וגידולין קרי ביעור ונתערבו קרי אכילה וכ"כ התו' וצ"ל לשי' זו דהבצל העיקר עדיין ניכר ואפ"ה צריך ביעור וע"כ משום דמבטלו הגידולין דאי אינו ניכר נימא משום תערובת הוא דאסור ולאו משום ביטול וכ"מ בפירש"י ועיין להרשב"א ז"ל אבל הר"ן ז"ל פי' דלביעור היינו קודם שמינית דאז יש לו מתירין והיינו בין לגידולין בין בתערובת ולאכילה היינו בשמינית דאז יש לו מתירין אבל לרבנן דר"ש מ"ש שביעית אוסרת בכ"ש כולל בין קודם שביעית בין לאחר שביעית ובהא פליגי אי איירי גם בשמינית או לא וכן לשי' רש"י והרא"ש והתוס' ז"ל לרבנן איירי גם בתערובת ולר"ש לא איירי אלא בגידולין אבל מ"מ רבנן מודו דאיירי בגידולין דהא פליגי בתרתי ולכך פריך הגמ' שפיר ולשי' הר"ן מאי דפריך הגמרא משום דמשמע דאיירי גם בגידולין ולא ניחא ליה לאוקמ' בתערובת:

והתוס' הק' מאי בעי הגמרא נפשוט מדתנן . השביעית אוסרת בכ"ש ע"ש ואיכא למידק דתק"ל בדברי ר"ש גופיה דקאמר בגידולין בכ"ש פירות בנ"ט דמ"ש וע"כ דגידולין חשיבי וכמ"ש בתי' בתרא והרשב"א ז"ל פי' דהכי פשיט דמדקאמר לביעור כ"ש ולא מבטל העיקר. את הגידולין כ"ש בבעיין דלא מבטלי הגידולין את העיקר ע"ש ולפ"ז דהפשי' הוא דלא מבטלי לא א"ש מ"ש בגמ' אלא מן הדא משמע כמו הפשי' הקודם דפשיט מד"י ומאי דק' מדברי הר"ן בסוגיין אדבריו דלעיל דנ"ב ע"א כבר כתבתי בזה שם ע"ש ועיין להשע"ה:

דף נח:
ודילמא בדבר שזרעו כלה וכו' הומ"ל דאי בזרעו כלה מאי קמ"ל במאי דתני אוכל מהן עראי דאי קמ"ל דלא חיישי' שמא קודם שזרען הוטבלו למעשר כמ"ש הר"ן ז"ל הא גידולי טבל מותרין בדבר שזרעו כלה כדאי' בסוף הסוגיא:

ודילמא במדוכנין וכו' הרא"ש ז"ל פי' במדוכנין בשעת אכילה ולשי' זו כ' דהו"מ לשנויי המנכש קתני והא דלא פריך שמא קודם שזרען דכנן משום דמס' אסור וכן מאי דפריך ודילמא ע"י תערובת היינו בשעת אכילה ומשני שפיר המנכש קתני ולא ק"ל להגמ' דילמא קודם שזרען עירבן דמספק אין להתיר אבל הר"ן ורש"י ז"ל פי' שמא דכנן קודם שזרען ואמרי' דמסתמא דכנן כדי להתיר הגידולין ומשני חשוד קתני ואין טורח להתיר ופריך ודילמא ע"י תערובת בשעת אכילה ומשני המנכש קתני והא דלא פריך

דילמא עירבן מקודם זריעה כדי להתיר משום דמתרצא במאי דמשני חשוד קתני וס"ל דבתערובת נמי איכא טירחא דלא כהרא"ש ועיין בהרשב"א ז"ל:

ליטרא מעשר טבל וכו' עיין בהרשב"א שהקשה דבבריי' גופה מפליג בין מעשר לשביעי' דבמעשר קתני דמעשר אותה ליטרא דאין הגידולין מבטלין העיקר ובשביעית קתני חייב בביעור כולו דגידולין מבטלין את העיקר ע"ש והוא תימא דבבריית' גופה נימא דלחומרא אזלי' בתרווייהו כדאי' בכולה סוגיא דגידולין גופייהו אי אסירי תלי בבעיין והשתא אי איתא דאזלי' לחומרא הי"ל לעשר כולהו ליטרי תרומת מעשר הא ליתא דהרשב"א לעיל בעיקר בעיין פי' דגידולין פשיט"ל דשרי ולא בעי אלא לבטולי העיקר וצ"ע:

ודע דלפמ"ש הרא"ש ז"ל לעיל דאפי' למ"ד אין בילה. ביבש מודה כאן דיש בילה ע"י יניקה ולחלוחית הקרקע ע"כ דל"ג כאן מפריש עליה ממ"א וכ"נ מדבריו כאן דלא גריס לה מיהו י"ל בפשי':

דף נט.

והרי תרומה וכו' מדברי רש"י נר' דתרומה אין מיתשיל עלה אלא ע"י פתח אבל הר"ן כ' בפתח או בחרטה כשאר נדרים ועיין לה' ט"ז יו"ד סי' שכ"ג:

אלא תרומה מאי מצוה וכו' הר"מ פסק לדינא דמתני' גם בשבועות דליכא מצוה לאתשולי עלה ועיין להמח"א בה' צדקה וכבר כתבתי בזה במ"א:

דף ס.

והתנן הטבל וכו' לכאורה שאני טבל דדשיל"מ ולא בטיל או מטעם כהיתרו כך איסורו כדאי' בשלהי ע"א ע"ש ולכך לא בטיל משא"כ בתרומה וי"ל דמשמע ליה דאיירי אפי' בטבול למעשר וליתנהו לבעלים בעיר דהשתא ל"ל מתירין וגם ל"ל טעמא דכהיתרו כך איסורו ו ועיין להתוס' שם בע"א ועי"ל דמ"ל דאיסור גידולין דקתני מצד עצמן הוא ולא משום תערובת דומיא דגידולי תרומה דקתני רישא ועוי"ל דמ"ל דמאי דקתני אבל אין זרעו כלה וכו' קאי גם ארישא דמתני' דתרומה ופריך שפיר תרומה אתרומ' ועוד י"מ דהגמרא הכא ס"ל דדשיל"מ בטל בדרבנן וכשינויא קמא דריש ביצה ע"ש ואין זרעו כלה אסור משום דשיל"מ ע"ש וי"ל ע"ד מסוגיין וכן שמעתי מק' ע"ד זה ימים מגמ' דפסחים דל"ד ע"א:

פרק שמיני

דף ס:

מ"ד יומי דשבתא וכו' כ' הר"ן ואית דגרסי וכו' ולפי' שפי' במשנתנו נתנו ליכא לפרושי וכו' עיין שם ולפמ"ש הר"ן גופיה במתני' דאף להנך פי' דקתני ושבת לשעבר לאשמועי' הך דינא דפי' קמא ע"ש מקום יש ליישב הך גי':

קמ"ל קרו אינשי ריש ירחא כ' הר"ן בגיטין יש לכתו' ביום ל' וכו' שהוא יום ר"ח וכו' וכן הוא ל' מרן בש"ע אה"ע סי' קכ"ו וכ' ח"מ להפך ועיין לשון מר"ן בא"ח סי' תכ"ז ועיין בתוס':

אלא מהא ליכא למש למשמע מינה לכאורה ק' אמאי לא אמרי' נעשה דיוקא דרישא בסיפ' וליפשוט בעיין ק' במציעא ד"ל מיהו כבר כ' ה' פרח מטה אהרן סי' ר' דלא אמרי' נעשה ליפשוט הבעיא משום די"ל דהתנא ספוקי מספק"ל ועיין בקי' דף ה' ע"ש אבל ק' כי פשיט בתר הכי ממתני' דיום כהיום להקל תק"ל מרישא דאי אמרי' נעשה הוי דיניה כיום אחדואי אמרי' מספק"ל ספק נדרים להחמיר וי"ל דלפום הפשטן ממתני' דלקמן י"ל דברישא לא תנא יום דסמיך אסיפא ואין אנו צריכין למ"ש אלא דלפי המסקנא דדחי הפשי' ממתני' דלקמן אך מלשון הרא"ש בפי' נר' דהא דקאמר מהא ליכא למשמע מינה היינו די"ל דיוקא דסיפא עיקר להקל ועיין לה' קרבן העדה גבי יום א' זה ע"ש:

דף סא.

אלמא שנה כהשנה הר"מ פ' דשנ' אחת אסו' בעיבור' והמח"א ה"נ סי' ל"ד תימה עליו מסוגיין וכבר כ' הלח"מ בה' שכירות דמפ' כפי' הרא"ש ע"ש גם מה שהקשה הר"ן מירוש' דשכח יש לו תשלומין ע"ש יש לחלק בין שכח לפשע וכה"ג אמרי' בברכות גבי תפלה ופ' בש"ע א"ח סי' ק"ח ע"ש וע"ד הסתירה שיש בדברי הר"ן עיין להש"ך סי' ר"ך ועמ"ש שם באורך:

יין שאיני טועם יובל מאי לפירש"י ק"ק מ"ש משבת דאף דהשבת לשעבר אסור באותו שבת שעומד בה ודכוותה נימא ביובל וי"ל:

דף סב.

גמ' שרו ליה תגראי ברישא דכתיב ובני דוד כהנים ק' דבר"פ שבועת העדות מפיק לה מקרא אחרינא דתני ר"י בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ומצות השתדל לדונו יפה ופירש"י למישרי תגריה ברישא ולפמ"ש הרמב"ן הביאו מרן בב"י בח"מ רסי' ט"ו ופ' מורם בהגה שם י"ל דאצט' תרי קראי חד לפתחו בדין אחר ובא אח"כ לדין הת"ח בעצמו דפוסקין מן הדין הא' כדי שלא יתבטל מלימודו וחד קרא ללא פתחו בדין אחר עדיין ולא בא הת"ח בעצמו אלא שלוחו דליכא אלא משום כבודו של הת"ח ולאו משום ביטול תורה ועיין להב"ח שם:

דף סג.

מתני' עד ר"ח אדר הא' וכי' עמ"ש בזה בי"ד סי' ר"ך:

פרק תשיעי

דף סד.

א"כ אין נדרים כ' הר"ן אבל בכבוד מצוה אחת וכו' בהני לא חמירא להו לאינשי וכו' ע"כ דוקא כי הני אבל בלולב שאני נוטל תפלין שאני מניח חמירא להו ואין פותחין וכ"מ בירוש' דבעי אם פותחין בכבוד המקום בדברים שבינו לבין המקום כגון בלולב שאני נוטל וכו' וקאמר דבהני לאו דברים שבינו לבין המקום נינהו דליכא הנאה למקום כדכתי' אם צדקת מה תתן לו וכו' ע"ש להקה"ע משמע דמטעם כבוד המקום לחודיה אין פותחין וה"ט משום דחמירא להו גם משמע מתוך דברי הירוש' דאי משכחת לה דברים שבינו לבין המקום אכתי לא נפשטא הבעיא ולפ"ז נר' בדברי' שבינו לבין רבו איכא למבעי אי פותחין כיון דמורא רבך כמור' שמים וע' בהריטב"א ז"ל:

דף סד:

א"כ אין נדרים נשאלין לחכם כ' הר"ן ז"ל דס"ל לר"א איכא נדרים דקילי וכו' ורבנן ס"א א"א דפותחין בכולהו סגי וכו' ע"כ נר' דכ' כן לפי המסקנא דגמ' אבל למקשן דפריך מדתנן מודים חכמים לר"א בדברים שבינו לבין המקום וכו' עכ"ל דס"ד דטעמא דרבנן דפליגי אר"א משום דאע"ג דאיכא נדרים דקילי וכו' מ"מ חיישי' בהנך נדרים דחמירי גופייהו דאין נשאלין לחכם ולהכי פריך גם בדברים שבינו לבין אביו ואמו אין נשאלין לחכם ומשני כיון דאיכא נדרים וכו' ומה"ט אית לן למי' דחכמים דפליגי אר"א ס"ל דבכולהו נדרים סגי להו וכדכת' הר"ן ז"ל דאלת"ה ק' לפ"ד הר"ן מאי פריך הגמרא:

אלא שירדו מנכסיהן פירש"י וכבר ירדו קודם שנדר וק"ק דא"כ אפי' מתו ממש נימא דכבר מתו ועיין בהמאירי ז"ל שהביא גי' אחרת ע"ש ומדברי רש"י נר' דגריס כגירסתנו וצ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דאי מתו קודם קלא אית להו והיה שומע מרע"ה מקודם אבל בעניות ל"ל קלא ולר"א נמי ע"כ מתו ממש דאי הענו מנ"ל מקרא דפותחין בנולד נימא העני מקודם:

עני דכתי' כי מתו וכו' נר' דס"ל דאי מתו או נעשו מצורעין או אין להם בנים לא שכיחי ואין פותחין בנולד דלא שכיח וע"כ הענו דשכיח ועיין בדברי הראשונים ז"ל:

דף סה.

איתשיל אשבועתיה מה שמק' הא קי"ל צריך לפרט הנדר והכא כשיפרט מגלה ועובר אשבועתיה י"ל דכיון דטעמא דצריך לפרט הנדר הוא שמא נדר ע"ד מצוה אם התירוהו בדיעבד מותר והכא כדיעבד דמי כמ"ש הר"ן ז"ל א"נ כשיפרט אחר ההתרה מיד סגי ועמ"ש בי"ד סי' רכ"ח ע"ש ועיין להשע"ה ח"ב בראשו ע"ש:

נעשה כתולה נדרו בדבר וכו' הר"ן ז"ל הוכיח דא"צ שאלה מהירוש' ע"ש נר' דל"ג ואין חכמים מודים אלא וחכמים מודין לו דאלא"ה נימא דחכמים. פליגי וס"ל דא"צ שאלה והירוש' אליבא דחכמים קאמר וגי' זו הביא הרא"ש בפסקיו אבל בפי' גריס ואין חכמים מודים לו וע"כ דס"ל דחכמים סברי דלא הוי תולה נדרו בדבר והוי נולד גמור דלא סגי בשאלה ועיין בסמוך בד"ה אמר ר"ה וכו' ע"ש ועיין להר"מ בפ"ח מה"נ ולמרן בכ"מ שם ע"ש:

כבר מת ועשה תשובה מדברי רש"י נראה דבעי התרה אפי' בנדר טעות וכ"נ מדבריו בנזיר דל"ב ע"ב בד"ה ומשחרב ע"ש ונראה עיקר דמדרבנן קאמר משום גזירה אטו לא מת וס"ל דלא החמירו כ"כ בגזירה זו דלא ליהוי ליה התרה כמו לא מת ממש ומתני' ה"ק יש דברים שנראין שהן כנולד אך האמת הוא שאינם כנולד ומהני בהו התרה ובהכי ניחא לי דברי התוס' שם בנזיר בד"ה ואם וכו' שכ' הוי חרטה ומתיר לו החרם ואח"כ כ' דנדר בטעות הוא ולא חל אפי' רגע אחד וכו' ע"ש ודבריהם נראים כסותרין זא"ז אך עפי"ה ניחא דה"ק מן הדין לא חל וא"צ שאלה אך מדרבנן בעי שאלה ועיין למהרימ"ט חי"ד סי' כ"ו אבל הרא"ש בפי' כ' דמתני' ה"ק יש דברים שאסרום חכמים כנולד אעפ"י שאינם וכו' נר' מדבריו דמשום גזירה עשאום כנולד גמור ולא סגי בהתר' ובסמוך גבי מאי דפריך תרתי למ"ל פי' אי למסתם כרבנן בלא"ה יחיד ורבים הלכה כרבים ע"ש נר' דס"ל דאע"ג דקי"ל הלכה כר"מ בגזירותיו היינו לגבי יחיד ולא לגבי רבים אבל התוס' פי' בהפך דרבנן גזרי ור"מ לא גזר ובסמוך במאי דפריך תרתי למ"ל פי' דהול"ל גבי בבא דלקמן וה"ר מגמרא בקדושין גבי לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ע"ש ולפ"ד ק' במסקנ' שם ברוב פסולין אמאי לא תני לדאבא שאול גבי מילתא דר"ג וע"ש בתוס' ובפירש"י שם ע"ש:

דף סה:

ארנב"י לו' שאין מקרעין לפ"ז אצ"ל אפי' מוכר

שער ראשך ואוכל אלא כפשט' אפי' אתה עושה לפנים משורת הדין ומוכר שער ראשך ונותן לה אין מקרעין ומדברי הרא"ש והתוס' אין נר' כן:

דף סו.

מאן תנא וכו' ר"ש עיין פירש"י דנקט בלישניה כולכם והוא שלא בדקדוק דאפי' לזה ולזה כללא הוי לר"ש:

כתב הר"ן ז"ל דקי"ל כר"ש וכו' ע"ש וצ"ל דמ"ש לעיל דכ"ו ע"א דלא קי"ל כר"ש דברי התוס' הן שהביא שם ולא ס"ל כוותייהו ומה שהביא שם ראיה מההיא דקדושין ט"ס הוא דאדרבה משם מוכח דהלכה כר"ש כמ"ש כאן:

חסורי מחס' וה"ק רישא אפי' בעודה וכו' קצרה ונעשית ארוכה כן היא הגי' בכל הס' וניחא לפי' הר"ן ז"ל דרי"ש ס"ל פותחין בנולד אבל לפירש"י והרא"ש ז"ל דוקא ע"י קישוט לא גרסינן אלא כעורה ונעשית נאה:

פרק עשירי

דף סז.
קמ"ל דמפירין שניהם בב"א הרשב"א ז"ל הוכיח דיש הפרה אחר הפרה ויכול הא' לחזור ולהפר עם הב' דלא כס' הרמב"ם ז"ל ממאי דתניא לקמן דס"ח שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל זו היא ששנינו נתרוקנה רשות להאב הרי דאב מפר חלק הבעל מחמת הבעל אע"ג דכבר הפר הבעל ע"ש והר"מ בפי"א כ' דאין האב יכול להפר חלק הבעל ומרן בסי' רל"ד כ"כ בשמו ומ"ש הט"ז שם סקי"ג דהר"מ לא קאמר אלא בדאיכא ארוס אחרון לא נהירא דהר"מ כלל ד"ז עם דינא דשמע אביה והפר לה ושם בודאי א"י להפר אף דליכא ארוס אחרון כב"ה לקמן בברייתא ודעת הר"מ כבר פ' הלח"מ שם רין י"ד דמפ' כפי' התוס' לקמן דב"ה קאי גם על האי דינא דשמע הבעל והפר לה ע"ש ומ"מ י"ל דטעמא דב"ה משום דקליש הא לא"ה יש הפרה. אחר הפרה וראיית הרשב"א ז"ל נכונה ועיין בירוש' דמשני בע"א בקושי' הגמ' ועיין לה' קרבן העדה שם ועפי"ד ניחא מה שמק' אפירש"י כאן מבעיא דלקמן דבעי יש שאלה בהפר או לא לפירש"י שם ע"ש ועיין להרשב"א בשמעתין:

דף סז:
ולאו ממילא ש"מ פי' הרא"ש ז"ל דכיון דאין הבעל מפר בקודמין מין ע"כ קרא בארוסה כתי' דהא ונדריה עליה כתיב והיינו כמסקנא וק"ל אימא תרווייהו בנשואה וה"ק קרא בקודמין צריך שיפרו אב ובעל בשותפות והיינו קרא דאם היו תהיה ודלאו קודמין מפר הבעל לחודיה והיינו קרא דאם בית אישה שהרי פי' הרא"ש דמאי דפריך ואימא בנשואה היינו דאב ובעל מפירין בשותפות וצ"ל כיון דע"כ קרא דאם היו תהיה איירי גם בארוסה ובארוסה איירי גם באין קודמין גם בנשואה כן הוא ואכתי איכא למידק לפי' דמאי פריך תו הגמ' אימא ארוס לחודיה מפר הא כבר שני ולאו ממילא ש"מ וצ"ל דהגמ' פריך אשינוייא דאבע"א דלשון הויא קדושין דל"ל הא מילתא דולאו ממילא ש"מ ומסיק הגמ' לבסוף ולאו ממילא ש"מ ר"ל דע"כ כשינויא קמא וממיל' נדחה שינויא דואבע"א ומ"מ אכתי ק' לפי' מה שהקשה הר"ן מגמ' דיבמות ועיין בהרשב"א ז"ל בחי':

ודע דבספרי פ' מטות דריש ר' יאשיה בקרא דואם היו תהיה בארוסה דאי בנשואה כבר נאמר ואם בית אישה ור"י אומר אחת זו ואחת זו ופי' הז"ר דהיינו לומר דתרווייהו

בנשואה ע"ש וק' הא בקרא דואם בית אישה ממעט הקודמין ובקרא דואם היו תהיה בשותפות אב ובעל ולכך יפר בקודמין וקרא דואם בית אישה פרט לקודמין דאינו מפר הבעל לחודיה וכדאקשי' לפי' הרא"ש ועיין לה' זרע אברהם שם בביאורו ע"ש:

א"כ בית אישה נדרה למאי אתא וכו' ק"ל הא אי לאו בית אישה הוא מוקמי' לקרא דואם היו תהיה בנשואה והו"א דבארוסה אב לחודיה מפר וכדאמרינן לעיל וצ"ל דהגמ' קאי אשינויא בתרא דואבע"א לשון הויה קידושין אך הר"ן בתחי' הסוגיא כ' דכי מוקמינן בארוסה ה"ט דאמרי' וי"ו מוסיף עע"א משום דאי ארוס לחודיה ואם בית אישה למ"ל ע"ש והתם קאי לשינויא קמא וצ"ל דהכי פריך הגמ' למ"ל ואם בית אישה ולכתוב קרא דואם היו תהיה ארוסה בהדיא ודוחק:

כתבו התוס' ולקמן פריך אימא או אב או ארוס ע"ש נר' דכללו ב' הפירכות דפריך הגמרא דפרכא קמייתא אב לחודיה ובתרייתא ארוס לחודיה אבל אין דמפרשי כפי' הרא"ש דפרכא קמייתא היינו כל חד לחודיה מפר דמדבריהם ריהם בסמוך נראה דלא מפרשי כפי' הרא"ש ז"ל:

דף סח.

דבי ריש"ש תנא בין איש לאשתו וכו' פירש"י איש ואשתו דכתיבי בהאי קרא ל"צ וכו' ע"ש ותמהני דהא איצטרי' לדברים שבינו לבינה דריש"ש דריש תרווייהו כמ"ש הר"ן ז"ל ודבריו מוכרחים דלקמן בר"פ וא"נ פריך בגמ' נדרי ענוי נפש הוא דמפר הא דברים שבינו לבינה לא והתניא וכו' ואי איתא נוקמה כרי"ש דדריש לקרא לאביה ובעלה מפירין ודברים שבינו לבינה ל"ל אלא ע"כ דתרתי ש"מ וא"כ לא מיתר קרא וע"כ דדרשת רי"ש הוא מדסמך כמ"ש הר"ן ז"ל וי"ל:

כתב הר"ן דמ"ל דבנערה המאורסה משתעי מדכתיב בההוא קרא בית אביה ע"ש נראה דק"ל לאוקמה בנשואה דאביה ובעלה מפירין וכדהק' הרא"ש והרשב"א ע"ש וק' דמאי קשיא הא כ' הר"ן לעיל דכי מוקמי' קרא בנשואה לא דרשי' וי"ו מוסיף עע"א דסברא הוא דנשואה יצתה מרשות אב וא"כ הכא לא מוקמי' קרא בנשואה משום דסברא הוא דיצתה מרשותי' דאב וצ"ל דקושיית הר"ן נוקמה בנשואה ובעל לחודיה מפר ולא נדרוש סמוכים דאב לבתו לאיש לאשתו וכדפריך לעיל נוקמה בנשואה ולא נדרוש וי"ו מוסיף וכדפירש הר"ן לעיל:

אם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה כ' הרא"ש דקרא יתירה הוא דקודמין ילפי' מדלא כ' וכו' אבל התוס' כתבו דעל הסמיכות דוי"ו מוסיף הוא דפריך אבל קרא אצט' לקודמין ע"ש והא דלא ניחא להו למי' דקודמין מדלא כ' וכו' כמ"ש הרא"ש וכמ"ש הם ז"ל גופייהו

בדבור שלפני זה ע"ש משום דאי לאו דגלי לן קרא דונדריה עליה דאיכא הפרה דקודמין בעולם לא הוה אמרי' מדלא כתביה וכו' א"נ דמ"ש בדבור הקודם מדלא כ' קודמין וכו' היינו אי לאו קרא בתרווייהו ארוסה ונשואה דאז הוה אמרי' דנשואה דומיא דארוסה לקודמין והא דלא ק"ל בדבור הקודם נוקמה בנשואה לבד י"ל דס"ל דודאי בארוסה משתעי מדכתיב בית אביה וכמ"ש הר"ן אלא דס"ל אי איירי בנשואה נמי א"ש:

אבע"ל בעל מיגז וכו' דנדרה מתרין זתים וכו' לכאורה כיון שהותר חלקו הותר כולו וא"כ אי איתא דמיגז גייו אמאי הצריכה התורה להפרת אב ובעל בחד סגי מיהו הא ליתא דדוקא גבי חכם הוא דאמרי' הותר מקצתו הותר כולו אבל גבי בעל לא כמ"ש רש"י לקמן דפ"ב ע"ב ועיין בהר"ן ז"ל ולעיל דף כ"ה: עיין שם:

כגון דנדרה מב' זתים וכו' כ' הר"ן בשם הרשב"א לוקה דקאמר הוא בקרבן דלכ"ע ליכא קרבן פחות מכשיעור וע"ש בסוגיא דפ"ג דשבועות דנקט הגמ' שו"פ ומשמעתין נר' דשיעורא בכזית ונ"ל דס"ל דד"ז תליא בפלוגתא דתנאי בפ' כ"ת דל"ג דלר' דס"ל הזיד במעילה במיתה דיליף מתרומה אמרי' בגמ' התם ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית אבל לרבנן בעו שו"פ כדאיתא התם בברייתא דלעיל וע"ש בתוס' ובמהרש"א ובמ"ש בחי' שם והגמ' כאן נקט כזית אליבא דר' משום דלרבנן נמי אתיא הבעיא בכזית אי פריש אכילה והגמ' שם שפיר נקט שו"פ אליבא דרבנן דהלכתא כוותייהו:

דף סט.

יש שאלה בהפר וכו' דברי רש"י בפי' הא' באו בט"ס וצריך למחוק על הקמתו אלא דהשאלה היא על הנדר והבעיא היא אי אמרי' מקצתו בהפרה ומקצתו בשאלה מהני או לא ופשיט דבעי' או כולו בשאלה או כולו בהפרה וכ"נ מפירש"י לקמן דע"ט במילתא דר"י ע"ש ולפ"ז לא גרסי' את"ל דבעיא זו לא שייכא בבעיא קמייתא וכ"נ מפירש"י ממ"ש בפי' הב' כלומר את"ל וכו' ועיין להמאירי ז"ל ז"ל ובפי' הג':

כתב רש"י ז"ל דבעיא דהפרה היא אי האב יכול לשאול לחכם במקום בתו כיון דמצי מפר לה ופשיט דלא מצי מפר וק' מדאמרי' לעיל ד"ח ע"ב בנדר' דדביתהו דרבינא ש"מ בעל לא נעשה שליח לחרטת אשתו וע"ש בפירש"י וי"ל דדוקא בעל דאשתו כגופו ע"ש בהר"ן ז"ל ולכן רש"י ז"ל כאן לא נקט אלא אב ועי"ל דשאני התם דהיא עשתה אותו שליח ובתורת שליחות מהני אבל הכא לאו בתורת שליחות ומבע"ל כיון דמצי מפר מצי לישאל או לא:

דף סט:

כל שאינו בזא"ז אפי' בב"א אינו עיין בתוס' וביאור דבריהם הוא דהוק"ל הרי תמורת עולה ושלמים דמודה ר"מ דתמכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים משום

דהוי בב"א והא אינו בזא"ז דבזא"ז ס"ל לר"מ דתפוס לשון א' והניחו הדבר בקושי אף שכ' בלשון א"ת דכן דרכם בכ"ד ומ"ש וצ"ע וכו' הם דברי הגליון שהיה כותב מבחוץ וטעו והכניסוהו בדברי התוס' שהוק"ל לבעל הגיליון ע"ד התוס' שכ' דמודה ר"מ דיביא חציה וכו' הא אפי' אמר חציה עולה וחציה שלמים אמר תפוס ל' א' ותי' בעל הגיליון דמשכחת לה בלחצות אליבא דאביי ומ"מ הי"ל לבעל הגי' להק' כן על הגמ' בתמורה דכ"ו דאמרי' טעמא דר"מ מדהול"ל תמורת עולה ושלמים משמע דבתמורת עולה ושלמים מודה ר"מ דתמכר וכו' וע"ש בגמ' ובזבחים ד"ל ובתוס' שם והנה התוס' שם הק' בחציה עולה וחציה שלמים מאי מדהול"ל איכא ע"ש וקשה הא הו"ל לחצות בדבור אחד כדאי' בזבחים שם וע"ש בפירש"י ותוס':

דף ע.

ואת"ל הא לא אמר כ' הר"ן ל"ד אלא אפי' אמר וכו' מ"ש ויש להוכיח עוד כן דאי ס"ל דכי אמר תרווייהו מהני ובלא אמר קאמר דאת"ל דהא לא אמר דפשיט"ל דלא אמרי' מכלל הקמה אתה שומע הפרה א"כ מאי מבע"ל תו בקיים לכי שעה אחת אי אמרי' מכלל או לא הא כבר אמר גבי קיום דלא אמרי' מכלל דלענין זה ודאי דאין לחלק בין יום לשעה אשר מה"ט לא מבע"ל בהפר לה אחר שעה אי אמרי' דהוי כאומר קיים לכי שעה זו דומיא דבעיא הב' דהיום אלא ע"כ כיון דאמר כבר את"ל תו אין מקום להסתפק בשעה אחת ובבעיא א' דשעה אחת אין לה מקום שייכות עם את"ל דבעיא א' דהיום דההיא ל"ד אלא לפי תרווייהו ווייהו וכמ"ש הר"ן ז"ל ועיין להריטב"א ז"ל דגריס גי' אחרת בגמ' ע"ש:

דף ע.

הא כתיב בנעוריה בית אביה פשטה דגמ' דלא נראו לארוס מבית אביה נפקא ונראו מאם היו תהיה וכ"פ רש"י בלשון שני אבל בל' א' פי' להפך משום דהקשה דאם היו תהיה דלא נראו משמע וזהו ההפרש שבין הלשונות:

הא גופא קשיא וכו' עיין בהר"ן והרא"ש ז"ל והדבר

ק' שאין דרך הגמ' כן אלא בברייתא כי היכי לימא משבשתא אבל במתני' לא והא דידן מתני' היא לקמן ונר' ליישב משום דאיכא תרי גווני בגרות דהיינו שהתה יב"ח משבגרה ואח"כ נתארסה ונתקדשה ביום א' שבגרה והוה מצי לשנויי דתרי מתניתא לאשמועינן הני תרי גווני לזה קאמר הא גופא קשיא ר"ל דכבר קשיא להו בהא מתני' ומשנו לה דתרי מילי קתני ואמאי הוצרכו לכך נוקמה בנתקדשה ביום א' שבגרה דבעי' יב"ח וע"כ דמשמע להו דמתני' בכל גוונא וא"כ אמאי תני הני תרתי מקמייתא ופריך שפיר תנינא:

ודע דמפשטא דסוגיא מתבאר דנתקדשה בנערות ואח"כ בגדה לא מצי מפר כיון דכבר זכה האב וששהתה יב"ח היינו ביתומה והוא ממאי דלא פריך חנינא אלא בבגרות ואמאי לא קאמר בגוונא דנערות דקאמ' ברישא אי בהגיע זמן תנינא אלא ע"כ דבנערות נתקדשה ואח"כ בגדה אפי' לר"א לא מצי בעל להפר וכ"מ בהג"א שם בכתובות דנ"ז שכ"כ בשם ר"ת ומוכח מדבריו דר"י ורש"י פליגי בזה וסברי דיכול להפר והדבר ק' משמעתין ועפי"ה ניחא מה שהק' הריטב"א הובא בש"מ שם אמאי לא משני הגמ' אמתני' דנדרים בנתקדשה בנערות לפ"ד התוס' שם דרב הונא מודה ע"ש ולפי"ה לק"מ דבההיא אפי' ר"א מודה ועיין למ"ש מהרש"א שם ע"ד התוס' שם שכ' ליישב סוגיין ע"ש ומ"מ ק"ק ע"ר ר"ת שהביא הג"א שם הא קי"ל כחכמים דפליגי אר"א:

דף עא.

ולא הספיק הבעל לשמוע כ' הרא"ש ז"ל דאיירי אפי' נתארס' למחר דאי בו כיום אמאי קתני ולא הספיק הבעל לשמוע אפילו שמע וכו' ע"ש והוא תימא דנימא דקתני ולא הספיק לשמוע משום דס"ל דאין ארוס אחרון מפר נדרים שנראו לארוס א' כיון דלהאי גי' מאי דקאמ' ת"כ דשמואל הוא מרישא אבל הי"ל להרא"ש לאוכוחי דכיון דלא שמע אפילו למחר נמי וכמו שהקש' לגי' אחרונה בס"ד וצ"ע:

דף עא:

ר"ש ס"ל מיגז גייז עיין בהר"ן ז"ל שהוכיח דכי מת הבעל נתבטלה הפרתו מברייתא דלעיל דכי מת האב נתבטלה הפרתו ע"ש וק' מגופא דברייתי' דשמעתין יש להוכיח כן מדקתני חוזר האב ומפר חלקו של בעל ואי לא נתבטלה הפרתו בהפרת חלק האב סגי: **וגירשה** והדרה וכו' כ' הרא"ש ז"ל דנקט הכי לאשמועי' דהוי הקמה אף בשעה שאין בידו להפר ע"ש ומ"מ אכתי הומ"ל גירשה ואירסה אחר בו ביום וכמ"ש הר"ן ז"ל דבהא שמעי' רמי האי רבותא דכ' הרא"ש ועיין לה' לח"מ בפי"א דין י"ז ע"א:

דף עב.

כ' הר"ן ולענין הלכה כיון דבעיין לא איפשיטא נקטי' לחומרא אבל הרשב"א ז"ל כ' דאיפשיטא ממימרא דשמואל דלעיל ע"ש וכ' מהרש"א ז"ל דמשמואל אין להוכיח די"ל דאיירי במת וכו' ע"ש וצ"ל לפ"ז דשמואל לאו אמתני' קאי אלא מימרא בפ"ע והגמ' קבעה אמתני' משום דס"ל לסתמ' דגמ' גירושין כשתיקה או באת"ל גירושין כשתיקה וכה"ג כ' הריטב"א ז"ל ע"ש ומה שהוכיח מהרש"א ז"ל דבמת פשיט"ל בשתיקה מדלא פשיט הגמרא מברייתא דת"כ דשמואל לעיל ע"ש לכאורה אין מקום לדאייתו דרישא דברייתא איירי דלא שמע הבעל וסיפא דברייתא איירי בהפר וכיון דהפר הבעל אף דנתבטלה הפרתו מ"מ גלי דעתיה דלא ניחא ליה בהקמה וכמ"ש הר"ן ז"ל לעיל דס"ח הע"א ע"ש

ונ"ל דדאייתו היא מדברי הרא"ש בגי' קמייתא דמפליג לרישא בתרי בבי והשתא הוכיח שפיר מבבא ב' דרישא והריטב"א ז"ל כ' הא דלא פשיט הגמ' מברייתא דת"כ דשמואל משום דבהפר איירי ע"ש נר' מדבריו דאי אמרי' גירושין בהקמ' גם מת כהקמה דהא ברייתא במת איירי וכ"נ מדבריו לעיל מזה ע"ש:

והטור בסי' רל"ד כ' בשם הרמב"ם ז"ל דאין ארוס אחרון יכול להפר נדרים שנראו לארוס א' וכ' עליו ולא נהירא ע"ש במרן הב"י ועיין להט"ז שם דלפ"ד ק' מאי מייתי ת"כ דשמואל מברייתי' דאיירי בהפר וי"ל דבריו דהר"מ גריס כגי' שהביא הריטב"א ז"ל כאן דגרי' ולא שמע הבעל בסיפא דברייתא וע"ש בנימוקי בסי' דל"ד שכתבתי ליישב דבריו בע"א ע"ש ומ"מ דברי הריטב"א ז"ל תמוהים טובא מברייתא דשמע ושתק ומת בו ביום דנתרוקנה רשות לאב ופשיט מינה הגמ' דגירושין כהקמה והשמא אי איתא דמת דמי לגירושין הא מגופא דרישא דברייתא גופה יש להוכיח דבשתיקה מבבא דשמע ושתק ועו"ק דא"כ לפשוט הגמ' בעיא זו מדרי"ש בכתובות דמ"ט דמוקי לקרא דנדר אלמנה וגרושה במסרה האב לשלוחי הבעל ואי איתא דבהקמה נוקמיה לקרא בארוסה ונתאלמנה ונתגרשה אלא ע"כ דבמת פשיט"ל להגמ' דכשתיקה דמי ולא אבע"ל אלא ך בגירושין דעביד מדעתיה וצ"ע:

דף עב:

ושמע אישה דוקא או ל"ד וכו' ובעיין איפשי' באת"ל דשמע ל"ד וכ"פ הר"מ בפי"א וכתב הריטב"א ז"ל ט"א משום דפשטא דמתני' כן הוא ושינויא דשני הגמ' דחיה בעלמא הוא ועיין להר"מ בפיה"מ וזה כוונת מרן בכ"מ שם ועיין להלח"מ ומברייתא דספרי פ' מטות נר' דבעי' שמיעה דקתני אין לי אלא שמע הוא השמיעוהו אחרים מנין ת"ל וכו' והוא סיום ברייתא דחרש ע"ש וי"ל:

כל נדרים שתדורי הרי הן קיימין לא אמר כלום עיין בהרא"ש בפי' הטעם ונר' דטעמו לא שייך אלא נדרים שעדיין לא נדרה אבל בנדרים שנדרה כבר אף דלא שמע לא חייש להנך נדרים דמצטער ובוש מהן דקלא איתי להו והי"ל לשמוע והיינו דלא קתני אלא כל נדרים שתדורי קיימין וכו' ובהכי ניחא דלא פשיט הגמ' בעיא זו דבעי' שמע משום דלא באו לכלל הקם:

האומר לאפוטרופוס וכו' עיין בהר"ן שכ' דחייש דילמ' לא מצי הדר ביה ולכן אמר לאפוטרו' ע"ש ולכאורה מאי פריך וליפר לה וכו' וי"ל דהיינו מאי דמשני דילמ' רתחנא ורוצה לצער' בנדרה ועוי"ל בע"א:

כתב הרא"ש בפסקיו הלכה כר' דהוא להחמיר בשל תורה וכ"כ הריטב"א והרמב"ן והנ"י כאן ובפ' השואל ע"ש ולפ"ז בהקמה דכי עושה שליח הוא להחמיר קי"ל כר' יונתן והתימה על הטור סי' רל"ד שכ' אין עושה שליח בין בהקמה וכו' הפך דעת אביו ועיין לה' ידי אליהו סי' נ"א אבל המאירי כ' קי"ל כר' יאשיה מדינא ואפי' בהקמ' ועיין להש"ך ח"מ סי' שמ"ו:

דף עג.

חרש מהו שיפר וכו' כ' הרא"ש בחרש דאורייתא איירי אבל דרבנן אינו מפר ברמיזה נדר דאורייתא וכו' ע"ש לפום ריהטא נר' דכוונתו דכיון דנשואי חרש דרבנן אין בו כח להפר נדרי דאורייתא מיהו לפ"ז בכדי נקט ברמיזה ועוד דמבואר בנדה דמ"ו דאף בנשואי דרבנן מפר נדרי דאורייתא משום דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת ע"ש לכ"נ עיקר דכוונתו דחרש דרבנן שהוא אינו מדבר ואינו שומע כיון דכל מעשיו ברמיזה אינו מפר נדר דאורייתא דבעי' שיוציא הפרה בפיו ועיין להרא"ש לקמן דע"ז ע"ב דצדד בזה אי בעי הפרה בפיו ע"ש ולפ"ז שמעי' מדברי הרא"ש ז"ל דאף דבעי' שיוציא הפרה בפיו ה"ד בנדר דאורייתא אבל בנדר דרבנן סגי בהפרה בלבו מדנקט בשמעתין נדר דאורייתא:

התוס' שם בנדה הק' א"כ דכל הנודרת וכו' אמאי כתיב בפ' נדרים דבעל מפר נדרי אשתו אפי' אינה אשתו מפר ע"ש וק' הא אצט' לאורויי לן אופן ההפרה דבעי' ראוי לשמיעה וכיוצא טובא ואי כוונתם לא ליכתוב בעל אלא אפי' אחר אם נדרה ע"ד א"כ מה תי' בזה בתי' קמא דאצט' דאי קיים לא מצי להפר וי"ל:

המח"א בה' נדרים סי' ל"ז הוכיח מדברי הר"מ דאפי' לא ידע איזה נדר אלא בסתמא לא מהניא הפרה ותימה ע"ז הא פ' דבעל מפר בלא שמיעה ע"ש ונ"ל דל"ק דדינא דסתמא היינו דאמרו לו נדרה אשתך סתם והוא סכר דנדרה מתאנים והפר לה דומיא דדינא דקריעה דקתני בברייתא לקמן דפ"ו אבל בלא סבר דנדרה מתאנים אלא דנתכוון להפר כל נדרים איזה נדרים שיהיו מהניא שפיר:

א"ד ושמע אישה ל"ד עיין להתוס' במנחות די"ח ע"ב ע"ש:

אותה ולא אותה וחברתה עיין להלח"מ בפי"א מה"נ ולהמח"א בה"נ סימן ל"ז ובנימוקיו להרמב"ם שם ע"ש:

והשקה אותה עיין פירש"י בסוטה דף ח' ע"א עיין שם:

דף עד.

נשואין עושה וכו' פירש"י להבא עליה בחנק וק' דהא בסיפא דמתני' קתני בהדיא אין היבמה גמורה לאישה והיינו לענין סקילה כדמפ"ל הגמ' בסמוך והגמר' כאן פשיט מינה דנשואין עושה ועיין מהרש"ל ומהרש"א ז"ל ביבמו' דכ"ט ע"ב ויתיישב:

דף עה.
מיחל חלין ובטלין וכו' הק' הר"ן ז"ל נימא בדהשת' קמתפיס ותי' דש"ה דאמר ואני וכו' וכן מוכחא סוגיא דנזיר ע"כ והיינו סוגיא דנזיר שהביא לקמן דשמעה חבירת' ואמר' ואני והפר בעלה דבעל מיגז גייז וחברתה אסור' ונימא בסוף מתפיס אלא ע"כ משום דאמר ואני ומ"מ דבריו תמוהים דבגמ' בנזיר דכ"ב אמרי' עלה דהא ברייתא תפשוט דבעי רמי ב"ח וכו' ומשני התם טעי הכא לא טעי ע"ש בתוס' ומעתה לא קו' קו' ולא תי' תי' וצ"ע:
ודע דהר"מ פי"ג מה"נ פ' כחכמים דאינו מפר נדרים שלא באו לכלל איסור ופ' להאי דינא גם לגבי אב וע"כ משום היקישא דאב לבעל מיהו הר"מ גופיה סובר דאב מפר כל נדרים אף שאין ענוי נפש וע"כ דלא מקיש אב לבעל מיהו כבר כ' הלח"מ בההוא פרקא דדוקא בשאר נדרים דלא מקיש משום דאיכא ריבויא ע"ש וי"מ דה"ט דאב אינו מפר נדרים שלא באו לכלל איסור משום דליכא למילף בק"ו דר"א די"ל בעל יוכיח דמפר נדרים שבאו ואינו מפר נדרים שלא באו ונכון הוא:

דף עו.
ורבנן לית להו ק"ו והתניא מכור' כבר וכו' נר' דעיקר פירכיה דאי רבנן ל"ל ק"ו מנ"ל דאינו מוכרה בנערות וי"מ מהא דאיתא בערכין דף דפליגי רב ושמואל במוכר שדהו בשנת היובל ופריך בגמ' לרב נימא ק"ו כההיא דנערה ומשני ש"ה דלא הדרא מזדבנא ופירש"י דאין מוכר בתו לשפחות אחר שפחות ע"ש מבואר מדבריו דלמ"ד מוכר לשפחות אחר שפחות אה"נ דס"ל דמוכרה בנערות ולפ"ז מאי פריך בשמעתין לרבנן נימא דל"ק ק"ו כה"ג וס"ל דמוכרה בנערות כמ"ד מוכרה לשפחות אחר שפחות ונר' דל"ק דהך שינויא הוא אליבא דרב אבל לשמואל אף כי הדרא מזדבנא עבדי' ק"ו לכ"ע וכמו מוכר שדהו בשנת היובל ושמעתין אליבא דשמואל אזלא אבל ק' לפמ"ש התוס' בכתובות דמ"ז ע"א בתי' קמא דאין מוכרה בנערות איכא ילפותא אחרינא מדאצטריך לאמה למעשה ידיה אלא כיון דמ"מ צריכין לק"ו מאי אולמיה דהאי ק"ו מהאי ק"ו ע"ש והשתא לפ"ז מאי פריך בשמעתין נימא דלרבנן לית להו ק"ו וילפי' דאין מוכרה בנערות מדאצט' לאמה למע"י ואית להו שפיר ק"ו דהשתא זבוני מזבין לה וי"ל דסוגיין אזלא כס"ד דהתם דלא ס"ד האי ק"ו דהשתא זבוני מזבין לה. ודע דלפ"ד התוס' הללו נוכל לו' דאף לשי' רש"י בערכין דהך ק"ו אזלא כמ"ר אין מוכר לשפחות אחר שפחות מ"מ למ"ד אדם מוכר מודה שפיר דאין מוכר' בנערות ונ"ל מדאצט' לאמה למע"י אלא דהברייתא דנקט ק"ו ס"ל כמ"ד אין מוכרה לשפחות אחר שפחות באופן דהא דאין מוכרה כשהיא נערה לכ"ע הוא וע"ש בתוס' בערכין:

דף עו:
שאם חשכה וכו' נר' פשוט דאינו יכול להפר ביה"ש ספיקא הוא ס"ד לחומרא ולפ"ז חשכה דקתני מתני' הוא ביה"ש ולא צאת הכוכבים ועיין להר"מ בפי' המשנה ברפ"ד דדמאי דמפ' חשכה דקתני מתני' דהתם צאת הכוכבים הוא ולא ביה"ש וצ"ל דשאני הכא דכיון דתני מפר עד שלא תחשך דלשון זה משמע בעוד יום עד שלא חשכה כלל וכמ"ש הרא"ש לקמן במאי דקא' מתני' נמי דייקא ע"ש וכיון שכן לא חש למתני ל' חשיכה כיון דליכא למיטעי ובהכי ניחא מה שדקדק הר"ן ז"ל דהול"ל אינו מפר משתחשך וכו' ע"ש די"ל דמשום ביה"ש תני הכי:

אין הלכה כאותו הזוג וכו' כתב הרא"ש ז"ל בפי'

משום דרבים פליגי אצט' למפסק וכו' ע"ש י"מ דהרא"ש ז"ל גופיה לקמן דפ"ז ע"ב בפסקיו חלק על הר"מ דפ' כחכמים כיון דסתם מתני' דלא כחכמים ע"ש וא"כ אמאי אצט' למפסק כאן כיון דסתם מתניתין דלא כרבים ולק"מ דשאני ההיא דלקמן דרע"ק ורי"ש פליגי על סברת חכמים בהקמה והוו כרבים נגד רבים ובהא ודאי הלכה כסתם משנה משא"כ הכא וס"ל להרא"ש דמאי דאמרי' סתם במתני' ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם מתני' לא נאמר היכא דרבים פליגי בברייתא:

דף עז.
ומה בעל שאינו מתיר וכו' אין להק' ל"ל קרא הא קי"ל תרי ק"ו דסתרי אהדדי כל חד תיקום אדוכתיה די"ל דילפי' בבנין אב וכמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' וכה"ג כ' התוס' בפ"ק דחולין ועיין להרא"ם בפ' מטות:

דף עח.
היינו שמע וקיים פירש"י ז"ל ותרתי למ"ל והוא תימה דהא ב' דינין חלוקין הן דבשמע וקיים אפי' מת בו ביום ובשתק קתני מת ביום שלאחריו ומה שייך למי' תרתי למ"ל והגמ' דפריך היינו שמע וקיים הכי פריך הא בכלל שמע וקיים הוא ואפי' מת בו ביום והיכי קתני דבעינן מת ביום שלאחריו גם מ"ש רש"י בשינויא דגמ' ואזלי' לחומר' דנר' דמכח ספי' הוא דלא ידעי' לאלתר ולזה י"ל דבו ביום איכא צדדי ההיתר יותר דהיינו שתק ע"מ לקיים אח"כ ושתק ע"מ למיקט והוי כמו רוב ואזלי' להקל אבל לענין יום שלאחריו הוי איפכא וכה"ג כ' התוס' בחולין בשמעתא דמחצה ע"מ כרוב ע"ש אבל אכתי ק' דלקמן מצרכי' קרא לשתק סתם ומי אצט' קרא למיסר ספיקא וצ"ל דשתק סתם דלקמן היינו דלא חשב כלום בדעתו והכא דמת ולא ידעי' מה היה בדעתו הוא דכ' רש"י דמכח ספיקא הוא ודע דגם כאן הו"מ הגמרא לשנויי בשתק ע"מ לקיים לאחר זמן וכדכ' הרא"ש בסמוך:

פרק אחד עשר

דף עט.

ולא ליתסרן פירות העולם עלה וכו' כ' הר"ן ז"ל הא דלא אסרי' ליה מהשתא משום דלא אסר עצמו אלא משעת רחיצה וכו' ע"ש והא דלא מוקי לה הגמ' באסר מהיום ומיתסר שפיר מהשתא משום קושיא ב' דועוד בהא לימא ר"י וכו' ועוד דאכתי קשיא למאן דפליג ארב יהודה לעיל ובעיקר קושיית הר"ן לפמ"ש הריטב"א לעיל דט"ו דדוק' בשינה הוא דחיישי' משום דאתיא ממילא באונס ולאו בידו ניחא שפיר ועמש"ל ודע דרש"י בסמוך כ' דבחד יומא לא חיישי' ולכאורה סוגיא דמייתי הר"ן הוי תיובתיה דחיישי' אפי' בחד יומא וי"ל דלענין חששא דאיסורא ודאי דחיישי' אפי' לחד יומא ורש"י לקמן אלישנא דר"י הוא דקאי:

דף פא.

מאי חייתם אילימא חיה ממש וכו' ק"ל דבגמ' דמכות דף י"ב ע"א אמרי' ערי מקלט לא ניתנו לקבורה שנא' לבהמתם ולחייתם לחיים ניתנו ולא לקבור' ע"ש וא"כ מנ"ל כביסה ואין לו' דהתם אליבא דרבנן דא"כ מאי פריך שם ממתני' נוקמ' כר"י ולפמ"ש הרא"ש ז"ל בפי' דמרבוי' דלכל חייתם נפ"ל הכא ניחא אך גיר' הספרי' בסוגיין אינה מתיישבת לפ"ז והרא"ש צ"ל דל"ג כגירסתנו והלא חיה בכלל וכו' ואי חייתם ממש פשי' וכו':

דף פא:

דברים המותרין וכו' מדברי הרא"ש ז"ל בפי' מבואר דמדרבנן וקרא אסמכתא בעלמ' אבל הר"ן כ' דדאורייתא הוא וכ"נ מדברי רש"י וק' מסוגיא דלעיל דט"ו דפריך ומי איכא ב"י מדרבנן ומשני אין דתניא דברים המותרין וכו' ע"ש הרי מבואר דמדרבנן הוא וצ"ל דאב"י הוא דקאי דנהי דאסור מדאוריית' ליכא מלקות כמ"ש הר"ן ז"ל ואלאו דב"י הוא דקאמ' מדרבנן ועיין לה' שיורי ברכה ביו"ד רסי' רי"ד שהביא משם ה' מהר"ש עמאר ז"ל דחקר הא דדברים וכו' מדאורייתא או מדרבנן ע"ש שנעלם מהם כ"ז:

ת"ה לרבנן ע"נ הוי או דברים שבינו לבינה כתב הרא"ש ז"ל בפי' אע"ג דגבי יו"הכ הוי ענוי נפש מדרבנן הוא וקראי אסמכתא בעלמא הוא ע"כ וטפי הי"ל להק' בברייתא דלעיל דקתני בהדיא שלא אשמש מטתי מפר משום דברים שבינו לבינה וי"ל וק"ל. ולהסוברים דחמש עינוים דיו"הכ מדאורייתא קשיא ונראה לדעתם ז"ל דת"ה דאיכא דאית להו צערא אשר מטעם זה בנטולה מן היהודים יוציא ויתן כתובה כמ"ש הרא"ש והר"ן ז"ל לקמן בסוף מכילתין וא"כ כיון דנדרא היא איכא גלוי דעת דל"ל ענוי ודוקא גבי יו"הכ דליכא גלוי דעת הוא דהוי ענוי ואע"ג דלענין כתוב' בנדרה היא מבעלה לבד תצא שלא בכתובה דהיא נתנה אצבע בין שניה ולא אמרי' אנוסה מ"מ ג"ד מיהא הוי דל"ל ענוי נפש:

דף פג.
אין נזירות לחצאין עמ"ש בחי' נזיר די"א:

דף פג:
ר"נ אמר לעולם בעל לאו בכלל בריות וכו' כ' הר"ן ז"ל אע"פ שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה ע"נ הוי וכו' ע"ש וצ"ל לפ"ד דה"ד כשעתה א"י ליהנות אלא בלקט שכחה ופאה אבל כשעתה יכולה ליהנות מבעל אף דאחר שתתגרש א"י ליהנות אלא מאלו דאז בעל הוי בכלל הבריות לא הוי ע"נ דלאחר זמן קי"ל דאל"ה ליפר כיון דכשתתגרש הוי ע"נ ולפמ"ש הר"ן לקמן במתני' דקונם שאני עושה ע"פ דטעמ' דת"ק דלא חייש לגירושין משום דכה"ג ל"מ מיפר ניחא שפיר:

דף פד.
א"צ לקרות שם וכו' כ' הר"ן ז"ל ומע"א מעכב לעצמו שהרי מות' לזרים משמ' דלמ"ד מע"א אסור לזרים א"י לעכב לעצמו ולמוכרו למאן דחזי ליה ועיין להתוס' בפ"ק דיומא ד"ט שהק' תרומת מעשר יעכב לעצמו וימכרנה ותי' דדבר מועט הוא וכו' ע"ש ועיין להר"ש ז"ל בריש דמאי:

דף פד:
מ"ד ס' טובל קסבר אית ביה ט"ה וכו' כ' הר"ן ז"ל דהא דאינו טובל משום דלא עדיף ממעשר גופיה ע"ש ולפ"ז פלוגתייהו דר"א ורבנן שייכא גם במעשר א' דהא שרי לזרים מיהו י"ל משום דפתיכא ביה תרומת מעשר ועיין להמאירי והנה מבואר בשמעתין דט"ה תליא בטובל דכל שאינו טובל לית ביה ט"ה ועיין בהר"ן הטעם ולפ"ז בזרוע ולחיים וקיבה לר"י דאמר בפ' הזרוע דקל"ב האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאלו אוכל טבלים וע"ש בתוס' אית בהו ט"ה אבל למאי דמסקי' שם ולית הלכתא כוותיה וס"ל דלא טבלי לית בהו ט"ה ואף דכ' התוס' שם דקל"א ע"א דמ"מ איסורא איכא ע"ש מיהו לא טבלי והפר"ח בי"ד סי' ס"ה סקל"ד הוכיח דזרוע ולחיים וקיבה אית בהו ט"ה דדמו למעשר עני ע"ש וליתא דשאני מעשר עני דטביל כדמסיק בשמעתין והשע"ה בה' אישות פ"ה דין ו' הוכיח מגמ' ס"פ שני דקדושין דמתנות אית בהו ט"ה ע"ש ומן האמו' י"ל דסוגיא דהתם אזלא לר"י אבל לדידן דלא טבלי לית בהו ט"ה ועיין להרשב"א בשמעתין:

דף פה.
רבא אמר שאני תרומה וכו' משמע דדוקא תרומה דאסורה לזרים הוי עפרא אבל מעשר עני ופדיון הבן אה"נ דלא יטלו בע"כ ומעשר א' שאני דפתיכא ביה תרומה וכ"כ הרשב"א ז"ל ע"ש אבל הר"מ בפ"ז מה"נ כשהעתיק דין משנתנו סיים וה"ה למתנות עניים ע"ש

וצ"ל דמ"ש מתנות עניים היינו מעשר עני אבל לקט שכחה ופאה לא דהא קתני מתני' ויכולה ליהנות בלקט וכו' משום דלית בהו ט"ה:

כתב הר"ן ז"ל וא"ת ניחוש דילמא מתשיל ומתהני מדידיה ע"ש ור"ל דילמא מתשיל במקצת הנדר והניח אנהו כהנים דנטלוהו באיסורייהו וכ"כ הרשב"א ז"ל ע"ש ואע"ג נדר שהותר מקצתו הותר כולו כבר כ' הר"ן לעיל דכ"ז בשם הרמב"ן ז"ל דה"ד בניתר ע"י פתח אבל בניתר ע"י חרטה לא ע"ש:

מתניתין שאיני עושה על פיך א"צ להפר וכו' כ' התוס' בכתובות במעלה לה מזונו' איירי וקסבר העדפה דידיה ואין לפ' דטעמא משום דשב"ל דא"כ ליתני מקדיש מע"י עצמו ע"כ מפשט דבריהם נראה דלפי האין לפרש שכ' איירי אפי' באין מעלה לה מזונות וכ"נ מדברי מהרש"א ז"ל שכן הבין בכוונתם והוא תימה דא"כ דס"ל לת"ק אין מקדיש דשב"ל קשיא רישא דקתני קונם שאני עושה ע"פי אבא ואביך אין יכול להפר ואמאי הא לא חל הנדר ועוד ק' דבגמרא ר"פ המדיר מוכיח הגמרא דהיכא דמשועבד ל"מ מדיר ממשנתנו ואי טעמא דת"ק משום דשב"ל לא מוכח מידי אשר ע"כ נר' עיקר כמ"ש הרב בש"מ בכוונתם דלעולם במעלה לא איירי אלא דס"ל העדפה דידה וטעמ' דא"צ להפר משום העדפה משום דהוי דשב"ל והעדפה דוקא הוי דשב"ל לת"ק משום דלא עבידי דאתו אבל מע"י עבידי דאתו מיהו אכתי איכא למידק במ"ש דא"כ ליתני מקדיש ידי עצמו נימא דתנא תרתי קמ"ל חדא דאין מקדיש דשב"ל ועוד דהיכא דמשועבד ל"מ מדיר דבגמ' דר"פ המדיר לא מוכח הא מילתא דשעבוד אלא ממשנתנו הלזו וי"ל:

והנה הר"ן ז"ל כאן כ' דטעמא דת"ק דלא חיישי' לגירושין משום דהוי דשב"ל ע"ש ולדידיה ל"ק מרישא דע"פי אבא וכו' דדוקא גירושין הוי דשב"ל מטעם שכ' רש"י כאן או דאיירי באומרת יקדשו ידי לעושיהן כמסקנא דגמ':

דף פה:

א"נ הלכ' כת"ק וכו' לפי' הר"ן ז"ל איכא למידק אי אמר הלכ' כת"ק הו"א לעולם העדפה דידה הוי אלא דטעמא דא"צ להפר משום דשב"ל כמ"ש הר"ן במשנה וכאן וי"ל דלא כ' הר"ן דהוי דשב"ל אלא ע"י הגירושין אבל העדפה דהשתא לא הוי דשב"ל וע"כ טעמא דת"ק דס"ל העדפה דידיה והגמרא לא מוכיח דשמואל ס"ל מקדש דשב"ל אלא כי אמר הלכה כריב"ן ועיין תוספות דכתובות:

דף פו.

אלא אמר"א שאני קונמות וכו' כ' רש"י לכי מתגרשה והוא לשי' אזיל דל"ג תני ועוד שמא יגרשנה כדמוכח מדבריו בסמוך אבל לפי גירסתנו לא יתכן דהא טעמא אחרינא הוא שמא יגרשנה אבל לטעמ' קמא חיילי מהשת' ולא אלמוה:

למימרא דיניא אותה דוקא וכו' הר"מ בפי"ב פ' לדינא דמתני' ופ' דיכול להפר לב' נשיו כא' דאותה ל"ד וכבר כ' הר"ן ז"ל לעיל דמ"ג דדוקא לענין אותה ואת חברתה הוא דל"ד ע"ש והמח"א כ' דהא דאמרי' אותה ל"ד לעיל משום דאצט' לדרשא דהכא ע"ש ולפ"ז מאי דפריך מעל דקריעה הוא מעל קמא דהא הנך על מציעאי אצט' להפסק דעל כל אחד מהן צריך לקרוע כדאי' בפ' אלו מגלחין ובלא"ה עכ"ל כן דאל"ה ק' מנ"ל להפסק נימא דאצט' על לדרשא דהכא אלא ע"כ דרשא דהכא מעל קמא וגמ' דנקט על על ל"ד:

דף פז.

כאן בסתם כאן במפ' נר' דה"פ לפי פירש"י ז"ל דתרווייהו בא"ל איירי אלא דבשעת קריעה אי מפ' ל"י ואי סתם יצא ומאי דפריך מברייתא דקתני לא יצא ולא מוקי לה במפ' משום דאי במפרש גם בסיפא דאמרו לו סתם ל"י ואף להרא"ש ז"ל דל"ג סיפא דברייתא מ"מ אי במפרש איירי אמאי קתני אמרו לו מת אביו בברייתא השנית אפי' בסתם לא יצא ומ"מ שמעינן לרש"י ולהרא"ש ז"ל דבמפרש אפילו אמרו לו מת סתם לא יצא ועיין ב"ח וט"ז:

חוץ ממקדש ומגרש הר"ן דחה דברי האומר דמדאורייתא לאו כדיבור דא"כ איך בנדרים עקרו ד"ת בקום עשה ע"ש ועיין להנמק"י שתי' מנדרי' ואכתי ק"ל ממקומות שהביאו התוס' בשמעתין ע"ש:

דף פח.

אלא מה שאת נושאת וכו' עיין בתוס' בקידושין דכ"ג שהוכיחו דאף דאין קנין לאשה בלא בעלה מ"מ הגוף שלה והבעל אוכל פירות לבד מירוש' ר"פ מציאת האשה וה' קרבן העדה שם תמה ע"ד דנימא דהירוש' באומר ניתן לי ע"מ שאין לבעלי רשות בהם אלא מה שאת נושא' וכו' ע"ש ולק"מ דבענין זה עליה להביא ראיה כמו שמבואר באה"ע סי' פ"ה ע"ש:

והתוס' רי"ד שם הוכיחו ממתני' דהמשליש מעות לבתו בפ' מציאת האשה ע"ש ולא ידעתי מקום לראייתו דהתם בנתן לה קודם נשואין מיירי ע"ש הסוגיא ופירש"י ובכה"ג ודאי דדין נ"מ אית להו אבל בנתן לה אחר שנשאת מיד זוכה הבעל כדין מציאה והרשב"א בתשו' ח"ג סי' קמ"ג כ' בתוך דבריו דהמתנה שנתן לה אחר לעצמה ואין הבעל זוכה בהן כדאיתא בגמ' בהדיא ואין לבעל בהן אלא פירות כדין נ"מ ע"ש ולא ידענא היכא אתמר בגמרא להדיא וכל הראשונים שראיתי לא הוכיחו ד"ז אלא מהירוש' ועיין להרב דברי אמת בקונט' ד"ח ע"ב שהוכיח מהגמ' דס"פ מי שהיה נשוי ע"ש ואפשר שלזה כיון הרשב"א אך דברי הר"ן כאן תמוהים טובא שכ' כדאי' בפ' חזקת ע"ש וליתא התם אלא דדין בעל שנתן מתנה לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל דין אחר שנתן לה לא

הוזכר התם כלל ואגופא דמתני' ק"ל אמאי צריך לע"מ שאין לבעליך רשות בהם הא אפי' בנתן לה סתם אין הבעל זוכה בהם דכיון דעיקר זכיית הבעל הוא מכח תקנתא דרבנן הא כיון דאי זכי בהו עביד איסורא דמודר הנאה הוא באיסורא לא עבוד תקנתא דכה"ג אמרי' בפ' השואל דצ"ו ע"ב כי עבוד רבנן תקנתא בהיתירא וכו' וע"ש בתוס' ומזה למד הר"ן בתשו' סי' מ"ו פעוטות שמכרו בנכסים מועטין ע"ש וצ"ע אבל אין להקשות בלא"ה באיסורא לא ניחא ליה דליקני כדאי' נמי התם בהשואל ע"ש די"ל דכיון דזכיה זו היא ע"י תקנתא דרבנן עדיפא וזכי אפילו לא ניחא ליה ודמי לנשואה דר"פ הכותב ע"ש אבל התם בפ' השואל הזכייה היא מצדו כמ"ש התוס' שם ועוי"ל דהתם לענין מעילה דוקא קאמר דאפילו דקושטא הוא דזוכה מ"מ הוי כמו אונס ול"מ מעילה:

דף פח:

כמאן אזלא וכו' שפת יתר הוא דעיקר הקו' סתם משנתנו אסתם משנה דעירוב ומשנתנו לכ"ע אפילו לשמואל כר"מ ולפי' הר"מ שהביא הר"ן דלשמואל מתני' ל"ד ולעולם דאתיא כרבנן יתיישב:

מודה ר"מ לענין שתוף וכו' כ' הר"ן ז"ל דמשום דהנותן מתנה לאשתו קנתה ואינו אוכל פירות ומפשט דברי רש"י נר' דאף בכה"ג הבעל אוכל פירות אלא דהכא לענין זכוי לאחרים דוקא הוא דמהני והתוס' בפ' חוקת שם הק' מעובדא דש"מ ר"פ הזורק דפריך מה שקנתה אשה קנה בעלה אע"ג דמתנה הוא דיהיב לה בעלה ותי' דהתם בשאלה הוא דקאמר ועוד תי' דאף דאין הבעל אוכל פירות אמרי' מה שקנתה אשה קנה בעלה ע"ש ודברי הר"ן כאן אזלי כתי' קמא אבל לתי' בתרא עכ"ל כדברי רש"י כאן בפי' הסוגיא דלענין זכוי אחרים מיהא מהני אבל מ"מ לדידה אמרי' מה שקנתה אשה קנה בעלה אלא דק' לפי זה מדאמרי' בסמוך דאית לה חצר וכו' מגו דזכיא לנפשה והשתא במאי זכיא לנפשה ובמאי משתריא חצר דידה הא אפי' נותן מתנה לאשתו יד אשה כיד בעלה אף דהבעל אוכל פירות וי"ל קצת:

ודע דהר"מ כ' כשמואל בפ"ג מה' זכיה וכמ"ש ה"ה ודברי הכ"מ שם תמוהים וכבר עמד ע"ד ה' גד"ת שער ו' ע"ש:

דף פט.

ר"נ אומר לא יפר כ' הרא"ש ז"ל אין לפ' דטעמיה משום דלא הוי דברים שבינו לבינה דא"כ מנ"ל דר"נ ס"ל אין בעל מפר אלא א"כ חל הנדר ע"ש וק' דנימא מפלוגתא ב' דאם משמשתך הוא דמוכיח דס"ל דבעי חל הנדר דההיא ודאי דברים שבינו לבינה הוי וצ"ל דלפי האין לפ' שכ' בעל לאו בכלל היהודים והשתא לא הוי דברים שבינו לבינה:

דף צ.
ומי ידע אי האי קמא וכו' כ' הרא"ש ז"ל ואשמועי' דבעי' ב' התרות ע"ש ואשמועי' מהכא דאף דיכול להתיר הב' קודם הא' מ"מ אין להתיר שניהם בהתרה אחת ועיין להמח"א בה"ש סי' מ' ועמ"ש ביו"ד סי':
כתב הר"ן ז"ל דהלכה כרבנן והא דקלסיה לר"א משום דאפיק נפשיה מפלוגתא ע"ש ואע"ג דאמרי' בברכות דנ"ח דהמוציא עדיף לאשמועי' הלכה כבר כ' הט"ז בא"ח סי' קס"ז סק"ד דדוקא התם דבעי לאשמועי' הלכה כרבנן משום דמסתבר טעמיה דרבי נחמיה ע"ש:

דף צ.
נטולה אני וכו' הטור סימן רל"ד כ' באוסרת גופה על היהודי' ותמה מרן ב"י הא משועבד' לו ולא חייל נדרה והב"ח תי' בכולל חייל מגו דחל על היהודים ע"ש ולפ"ז ק' מה שהק' התוס' הא אחע"א ומה שתי' כולל לא שייך לדעת הטור דבעל גופיה מכח כולל הוא ואלו נדר מנבילה וחלב מי חיילי בכולל ויש לחלק דשאני הכא דבעל מכח שעבוד ויהודים מכח איסור י"ל דחל אבעל מגו דחל איהודים וחל היהודים מגו דחל אבעל ועפי"ז י"ל מה שק' בדברי התו' מאי מק' הא מבואר בפ' ד"א דל"ב דנהי דאין אחע"א מ"מ מתלא תלי וקאי וכי פקע איסור קמא חייל איסור בתרא וכבר עמד בזה השע"ה בה' א"ב ע"ש ועפי"ה י"ל דמ"ל להתוס' דהשתא חייל כי היכי דליהוי איסור כולל וחייל אבעל ומפקיע שעבודיה ומה שתי' התוס' דהוי איסור כולל נר' דל"ד אלא הוי איסור מוסיף ודחו לזה דר"י ל"ל איסור מוסיף בקל על חמור כמ"ש התוס' בפ"ג דכריתו' די"ג ע"ב ע"ש וע"ש להשע"ה אך התוס' בתחי' דבריהם פי' למתניתין דאמרה הנאת תשמיש כל היהודים עלי ובמ"א כתבתי בזה בס"ד:
תמו ונשלמו חידושי מסכת נדרים

מסכת נזיר

פרק ראשון

דף ב.
תוס' בד"ה נזיר וכו' וא"ת לר"ל איך יביא חולין לעזרה וכו' עכ"ל וההיא דלקמן דכ"ט דאמרינן קס' ר"ל חש"ב ל"ד כבר כ' התוס' שם דריב"ח גרסינן ולא ר"ל וכ"מ מגמ' בחולין דק"ך ע"א דאמרי' אליבא דר"ל דנבילה אשתראי במליקת חטאת העוף ואלו לקמן בדכ"ט אמרי' קס' אין שחיטה לעוף מ"ה אלא ע"כ דגרסי' ריב"ח ולא ר"ל:

דף ב:
גמ' דדילמא אהא בתענית כ' בש"מ בשם הרא"ש וכיון דספיקא ספק נזירות להקל ע"ש ולפ"ז צ"ל דהגמ' כאן ס"ל כשינויא דמשני בנדרים די"ט ע"ב גבי נזירות דס' חמור מודאו וכו' אבל להנך שינויי דמשנו התם תנאי לא פריך הגמרא מידי די"ל דמתני' ס"ל כמ"ד ס"נ להחמיר מיהו ק' דאפילו ס"נ להחמיר הכא שאני דכיון דאיכא למי' אהא בתענית קאמר הוי אין פיו ולבו שוין ודוקא בנזיר עובר לפניו דמוכחא מילתא הוא דהו"ל פיו ולבו שוין וכדפירש"י ב' והתוס':

דף ג.
תוס' בד"ה משקין וכו' רק שימצא לו פסוק אחד וכו' עכ"ל ולפ"ז הגמ' בשינויא קמא לא אצטריך לאתויי ג"ש פרע פרע אלא בפסוק פרע לא ישלחו די דרבויא הוא וכמו שהקשו התוס' בדבור ולא יתורץ בחי' אלא דהגמ' בעי לשנויי לרווחא דאפי' לא סגי בפסוק אחד א"ש:

דף ג:
גמ' ודילמא צפורי נדבה פירש"י ולא הוי נזיר דלא ניתנה נזירות אלא להפלאה ואיכא למידק כי משני קן מבע"ל ובנזיר עובר לפניו וליכא לספוקי כלל מאי חיישי' דקאמר וי"ל דלמסקנא הוי חיישי' דהכא ודאי הוא כמו חיישי' במי מילין כתבו דהוי ל' ודאי וכה"ג כ' התוס' במ"א מיהו ק' לפירש"י מאי פריך נימא דס"ל כמ"ד ס"נ להחמיר בפ"ק דנדרים דף י"ט ולפמ"ש הרא"ש בפי' שם במתני' דטעמא דס' נדרים להחמיר משום דהו"ל למישתק ניחא אך דברי הרא"ש תמוהים מסוגיא שם ע"ש בחי' ואילולי פירש"י י"ל דה"פ ודילמא צפורי נדבה והו"ל להביא נמי צפורי נדבה מס' והוי נמי נזיר מס' מיהו לזה י"ל דא"כ הו"ל לשנויי דאמר בלבו ועיין בתוס':

דף ד.
בפירש"י בד"ה אלא וכו' הכי אמרי' בהדי' במס' שבועו' וכו' עכ"ל דבריו תמוהי' דאדרב' כיון דהוי שבועת שוא מיקרי לא חיילא דאי חיילא לא הוי ש"ש אלא בטוי:
בד"ה ואבע"א וכו' וה"נ כי אסר עצמו וכו' עכ"ל פי' תמוה דא"כ קשיא לר"ש כל אשר יעשה ל"ל וליכא לשנויי לציורף דר"ש ס"ל כ"ש למכות וליכא למי' דמהכא נ"ל לר"ש אין אחע"א דא"כ חמור על קל מנ"ל דלא חייל כגון יו"הכ על נבילה:
תוס' בד"ה מאי וכו' דאדרבא להכי אצט' וכו' עכ"ל ול"ל דא"כ נילף מהכא דשבוע' חלה עד"מ לבטל דשאני הכא דהוי כולל וכיוצא לזה כ' התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ה ע"א ע"ש ולכן הרשב"א בתשו' הוכיח דשבועה חיילא לבטל ד"מ ממתניתין דיש נדר בתוך נדר ולא הוכיח מסוגיין ממימרא דרבא:

בד"ה ר"ש וכו' היכא דנשבע שלא לשתות וכו'
עכ"ל לפ"ז לאבע"א ל"צ קרא לרבנן כלל דהא א"ל בעלמא איסור כולל ואייתר שכר לאלופי למקד' וניחא לפ"ז דהגמ' דכריתות די"ג פסיק הילכתא כר"א ודלא כר"י וזה סותר למאי דקי"ל כרבנן דאפי' לא נזר אלא מחד הוי נזיר לפום סוגיא דשמעתא ולפי' התוס' א"ש דגמ' דכריתות ס"ל כאבע"א ועיין למרן בכ"מ בפ"א מה' ביאת מקדש:
בד"ה מה וכו' וא"ת שאלה א"ב וכו' עכ"ל עיין לקמן ברפ"ב דב"ש ס"ל אין שאלה בנזירות וא"כ י"ל בפלוגתא לא קמיירי:

דף ד:
גמ' שלא מצינו בשמשון וכו' ק"ל למ"ל לר"ש האי טעמא כיון דס"ל לעיל אינו נזיר עד שיזיר מכלן ושמשון מטמא למתים ואינו נזיר מכולן ולהסוברים דלר"ש מיתסר מיהא בההוא מין שנזר מדין נדר ניחא דאצט' לה"ט דאפי' משום נדר לא מיתסר אבל לדעת הסוברי' דאפי' משום נדר לא מיתסר כיון דהוציאו בלשון שבועה דנזירות איסור גברא וס"ל דנדר שהוציאו בל' שבועה לא הוי נדר מאי איכא למי' וצ"ל כיון דשמשון מותר ליטמא למתים המתפיס בו כיון שנזר מכל המינין דמיתסר בהו שמשון הוי כמו נזיר מכולן לגבי דידיה א"נ לדבריהם דרבנן קאמר:

דף ה.
פירש"י בד"ה נזיר להזיר וכו' אחריני נמי לאו למניינא אתו עכ"ל לא הוה צריך להכי דכיון דלא נשארו אלא כ"ח ע"כ דטעמא דמתני' לאו ממניין' דהא שלשים יום קתני וכמ"ש התוס' וצ"ל דשיעור דבריו כיון דאיכא מינייהו לדרשא ע"כ לאו ממניינא נ"ל וכיון דלאו ממניינא נ"ל ע"כ דלא אתו למניינא כלל:

דף ה:
בד"ה והא תנן וכו' בלא רישא באומר שלימין אלא באומר שלשים סגי אלא משום דרישא אייריבתרי גווני דהיינו שלשים או שלמין דכולהו שוין בלכתחי' ובסיפא פלגינהו באומר שלשים אם גלח יצא ובאומר שלמין לא יצא ומ"ש הא סתמא ר"ל דאמר שלשים ולא פי' שלמין ולפום האי לישנא גם לבר פדא מקצת היום ככולו:
תוס' בד"ה אמר וכו' דהכי מוכח בסמוך וכו' עכ"ל דאין לומ' דקו' הגמ' לתרווייהו דא"כ בשינויא דגמר' הי"ל לבאר דלבר"פ באומר ולר"מ כאומר בכף ומ"מ טפי הי"ל להוכיח ממתני' מדלא קתני אם גלח ביום כ"ט יצא:
פירש"י בד"ה בשלמא וכו' בס' חסר א' סגי וכו' עכ"ל ומאי דקאמר סיפא מסייע ליה היינו הא דקתני אם גלח הא' יום ל' אבל הא דקתני בסיפא מגלח את הב' יום ס' קשיא לבר פדא כמו דקשה מרישא ובכולהו צריך לשנויי באומר שלמין :

דף ו.
גמ' נטמא יום ל' וכו' אלא לב"פ קשיא ללישנא אחרינא שהביא רש"י לעיל דמשני לעיל באומר שלשים ה"נ גרסי' באומר שלשים ור"א דאמר שבעה ס"ל מקצת היום ככולו דהא להך לישנא גם ב"פ ס"ל מקצת היום ככולו:

דף ו:
תוס' בד"ה קסבר וכו' וי"ל דהאי סברא ל"מ אלא דלא סתר מאה וכו' עכ"ל ק"ק אכתי מאי פריך גבי מאה יום ואי לא סבר מקצת היום ככולו ליסתור כולו הכתיב והימים הא' יפלו מכלל דאיכא ימים הא' ור"א גופיה קאמר האי טעמא לקמן רט"ז דמאי דלא סתר כולהו מהאי קרא הוא ע"ש ונראה דהאי סברא שכ' התוס' דשלשים מיהא סותר הוא מהאי קרא דזאת תורת הנזיר וכ"מ מדברי התוס' לקמן דפ"ג בד"ה ור"א ע"ש וא"כ כיון דאכתי הגמ' לא ס"ד האי דרשא פריך שפיר דע"כ מדקתני מתני' דלר"א סותר שלשים לא ס"ל לתנא דמתני' האי דרשא דהימים הא' יפלו דלא כתנא דברייתא וא"כ לסתור כולהו ובהכי ניחא מאי דק' בדברי התוס' הללו דהקשו קושיא זו ע"ד הגמ' הא בלא"ה תקשה להו אמתני' דלקמן רפ"ג אמר ל' יום נטמא יום ל' סותר הכל וע"כ צ"ל כתי' התוס' וכ"ה בתוס' שם ועפי"ה ניחא דבמתני' פשיט"ל האי תי' ולא הוק"ל אלא על הגמרא דאירי בנזיר סתם וס"ד דלא מיירי קרא דזאת תורת הנזיר בנזיר סתם כשי' מהר"ף לקמן בד"ה אמר ותי' דאפי' בנזיר סתם דרשי' לה' דלא כשי' מהר"ף מיהו אכתי ק' לשי' מהר"ף מה יענה בקו' התוס' אך כבר כתבו התוס' ברפ"ג דקרא דהימים הא' יפלו לא מיירי בנזירות מועטת אלא בנזירות מרובה ומתרצא קושייתם שפיר ויש להעמיס זה בכוונתם כאן בתירוצם ובעיקר קושייתם נ"ל דהגמ' פריך שפיר אי ס"ד ל' בעי ניסתור כולהו דאין לו' משום דרשא דהימים הא' יפלו דא"כ אמאי גבי מאה יום סותר ל' אלא ע"כ דל"ל לתנא דמתני' האי דרש' ומשני קס' מקצת היום ככולו והדר פריך א"כ גבי מאה יום לא ליסתור אלא ז' וגם הק' לב"פ ליסתור כולהו ומשני לעולם לא אמרי' מקצת היום ככולו בין לב"פ בין לר"מ ודק"ל ליסתור כולהו גבי נזיר סתם טעמא הוא משום דרשא דהימים הא' וטעמא דמאה יום דסותר ל' מיהא משום דרשא דזאת תורת הנזיר והאי דרשא לא דרשי' בנזירות סתם כשי' מהר"ף וניחא שפיר גם לב"פ באופן דמאי דקאמר הגמ' לעולם לא אמרי' מקצת היום ככולו הוא בין לב"פ בין לר"מ:

דף ז.
וליהוי כל פרסה וכו' פירש"י דאמתני' כאן ועד מקום פ' פריך ונראה דלא כ"כ אלא לפי' בתרא שכ' בהחזיק בדרך וגלי דעתיה דלא צריכא ליה אבל לפי' שפי' דדעתיה שיהיה נזיר כ"ז שהוא בדרך ע"כ דאמתני' דסוף העולם הוא דפריך:

תוס' בד"ה הריני וכו' או קטנה כלו' לא טריח' וכו' עכ"ל בלאו האי טעמא הומ"ל משום דאין נזירות פחות מל"י אלא משום דאי מכאן שמעי' להאי דינא מתני' דבסמוך ה"נ ויום אחד נזיר ב' מאי קמ"ל הא כבר שמעי' דאין נזירות פחות מל"י:

דף ח.

גמ' דר"י ס"ל כרבי ק"ק דלעיל דפריך וליהוי כל פרס' ופרס' נוקמה כר' דאמר נזירות ארוכה הוא דקיבל עליה דהא בבא דסיפא מוקמי' לה כר' וי"ל דאפי' לר' מפ' כרבנן דנזירות במנין הימים קבל עליו ול"פ עלייהו אלא דס"ל דחדא נזירות ארוכה היא ולא יגלח בין כל נזירות ונזירות ועוד י"ל דר' מספק"ל אי חדא נזירות קבל עליה או נזירות הרבה כרבנן וקאמר מספיקא אינו מגלח שמא נזירות ארוכה קיבל עליה והוי חולין בעזרה וא"כ לעיל פריך שפיר דאמאי נזיר כמנין הימים ותו לא והרי שמא נזירות הרבה וצריך לגלח ולהביא קרבנות הרבה פעמים לצאת ידי נזרו ולפ"ז יתכן לפ' מאי דפריך הגמ' בתר הכי אי כר' מי הוי השלמה דר"ל דאפילו לא מחייבי' לנהוג בנזירות משום דס"נ להקל מ"מ ס' הוא אי השלים או לא ולא א"ש מאי דתנן כיון שהשלים:

פרק שני

דף ט.

וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בנזירות ק"ק הא בנזירות עצמה שמעי' לב"ש דס"ל נזירות טעות הוי נזירות כמ"ש בגמ' לקמן דל"א ע"ב ואדרבה מהתם הוא דיליף הקדש וי"ל דטעמא דב"ש משום דיליף מהקדש והגמ' עיקר טעמא קאמר:

דף ט:

גמ' במחלוקת שנויה וב"ש היא מכאן קשיא למ"ש התוס' במנחות דפ"א ע"ב דאפי' ב"ה מודים למתני' דהתם דתודה מן החולין ולחמה מן המעשר דיביא היא ולחמה מן החולין משום דלא מצי למהדר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ואפי' תכ"ד ל"מ למהדר ע"ש דלפ"ד גם מתני' דמנחה מן השעורים אתיא אפי' כב"ה ועוד ק' דהא כ' התוס' שם דף ק"ג דלב"ה כיון דס"ל הקדש טעות לא הוי הקדש לקמן בפ' ב"ש מצי למהדר תכ"ד ונר' דודאי לב"ה גופייהו דס"ל הקדש בטעות לא הוי הקדש מצי למהדר ולא כ' התוס' שם בדפ"א אלא דמתני' דתודה יכול להיו' דס"ל כב"ה בההיא דנזיר מן הגרוגרות ולא לב"ה גופייהו קאמרי וניחא הכל:

שם הדר ביה חזקיה לפירש"י וגירסתו ק' אמאי לא קאמר הגמ' דהדר ביה ומוקי לה כב"ה וס"ל כלישנא קמא דלב"ה נדור ואינו נזיר וי"ל דבעי הגמר' ליתובי מילתא דחזקיה גם כל"ב והר"מ פי' כלישנא קמא י"ל דל"ג כגירסת רש"י ומפ' הדר ביה חזקיה ומוקי כב"ה וכל"ק וכיון דסתמא דגמ' מישב מילתיה דחזקיה כל"ק משמע דהיא עיקר וע"ש להכ"מ:

דף י.
תוס' בד"ה תרתי וכו' אגב אורחי' קמ"ל וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי פריך הא איפליגו בה חדא זמנא הא טובא קמ"ל דסתם עמדה היא מאליה וכה"ג הקשו התוס' בדבור הקודם וי"ל דכאן מה לו להזכיר בבשרה ולאתויי עלה פלוגתא דב"ה וב"ש לא הול"ל אלא מילתא דעמידה לחוד אבל בדיבור הקודם מק' שפיר דכיון דבעי לספר מילתא דפרה ולא שייך בה נזירות אלא שתהא מפורשת שלא יהנו מבשרה וכיון דמזכיר מילתא דבשרה ע"כ לאתויי עלה דפליגי ב"ה:
בא"ד בדעתו היה לו' ענבים ועלה בפיו גרוגרות וכו' עכ"ל אע"ג דבעי' פיו ולבו שוין ואם בלבו לו' פת חטין והוציא פת שעורין לא הוי נדר כלל כדאי' בפ"ג דשבועות מ"מ הכא דגרוגרות לא שייכי בנזירות והוא אמר הריני נזיר מוכחא מילתא דטעה בלישניה:

דף י:
גמ' והאמרי מבשרה לא הוי נזיר ק"ק מאי קושיא נימא דדוקא בגרוגרו' דלא מיחלף הוא דאמרי ב"ה דלא הוי נזיר אבל מבשרה דמחליף כדאמרי אינשי חמרא ובשרא וכדעבד צריכותא הגמ' לעיל וי"ל דא"כ בבא דדלת קשיא דהא דלת לא מיחלף יותר מגרוגרות כדמוכח לעיל:
פירש"י בד"ה בשלמא וכו' הואיל ופרי הן מיחלפי וכו' עכ"ל דברים אלו אין להם מקום כאן דמיירי דאמר הרי עלי קרבן:
תוס' בד"ה אימא וכו' וא"ת והשתא וכו' אם עמדה והעמידה וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הקשו בכה"ג דקאמר הגמ' דהיינו דאמר אם עמדה ועמדה מאליה כ"ש ס' אם עמדה מאליה במשמ' וב"ה סברי דאם עמדה היינו אם העמידה ולא יתורץ בתירוצם הב' וי"ל דבהא פשיטא ליה דלא הוו פליגי ב"ה דודאי אם עמדה פי' הוא אם עמדה מאליה והוא ע"ד תי' הא' לא דבתי' הב' חידשו דאפי' העמידה במשמע:

דף יא.
בד"ה לרבנן וכו' לא הותר הב' עכ"ל משמע דראשון מיהא הותר וא"כ ע"כ דבתחילת נזירות נמי לר"ש דלא הוי נזיר מ"מ מהך מינא דנזר מיהא אסור מדין נדר וכדעת המאירי לעיל ד"ד ע"ש:

דף יא:
גמ' כי מתשיל מחדא מנייהו אשתרי עיין בגמרא בנדרים פ"ג ע"ב דפריך למ"ד מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה מברייתא דאשה שנדרה בנזיר ונטמאת והפר לה בעלה מביאה חטאת העוף וכו' ואי איתא נימא מטומאה לא הפר וכ' הר"ן דאין לו' אין נזירות לחצאין דטומאה מילתא אחריתי היא וק' מאי פריך נוקמה להך ברייתא כרבנן דכי

אתשיל מחדא אתשיל מכולהו וי"ל דהך סוגיא ס"ל כאבע"א דהכא דלאו בהך פלוגתא מיירי ונאמר דלפום אבע"א ליתא להך תליא דתלי השאלה בתחילת נזירות:

דף יב.

פירש"י בד"ה ואלו וכו' ונמצא מתכפר בקרבן חבירו וכו' עכ"ל הא דלא פי' בפשי' דשמא זו שמקריב עתה עולה היה מופרש לחטאת דהא במופרשת עסקי' ונר' דרש"י ניחא ליה לפרושי פירכת הגמ' גם מסתומ' דקתני בהדיא ופריך הגמ' מתרווייהו:

תוס' בד"ה אסור וכו' אבל כשאין האיסור ניכר לא אמרינן קבוע עכ"ל מוכח מדבריהם דכשאין האיסור ניכר אפי' מדרבנן שרי דלא כהתוס' בפסחים ד"ט דס"ל דכשאין האיסור ניכר הוי קבוע מדרבנן דלפ"ד הד"ק התוס' לדוכתה כל אדם נמי יאסר מיהא מדרבנן וצ"ל דהתוס' בפסחים מתרצי בקו' דהכא כמ"ש הראשונים דשאני התם דאיכא חזקת פנויה:

בד"ה באשה וכו' הא בידו לבא עליה ולגרשה וכו' עכ"ל מכאן נר' להוכיח ח דביאת יבמה א"צ עדים דאי איתא דצריך עדים לא מיקרי בידו דמי יימר דמזקקי עדים וכה"ג אמרינן בקירושין דס"ב ועמ"ש בחי' בסוטה דכ"ד:

דף יב.

גמ' אלא במילתא דמצי עביד השתא וכו' מה שק' מכאן אהא דאמרי' בקידושין דכ"א גבי עבד דקרי ליה מצי עביד הואיל ואיתיה בתורת ניטין כבר עמד ע"ז ה' מח"א ובמ"א כתבתי בזה:

דף יג.

בד"ה לר"י וכו' דא"כ אפילו הוליד בן קיימא וכו' עכ"ל אין להק' מאי פריך ארישא פשיטא נימא דקמ"ל ילדה בן ה"ז נזיר לאפוקי מר"י דהפלאה די"ל דהא מילת' כבר שמעי' לה ממתני' דלעיל אמר אמרה פרה זו וכו' עיין שם:

בד"ה הפילה וכו' ושמא מקצת טפה וכו' עכ"ל דברי התוס' הללו תנא דמסייע להו להש"ך וט"ז בי"ד סי' שע"ד גבי ילדה תאומים לענין אבילות דלא כהלבוש שם ועיין לה' מקור ברוך:

דף יג.

מתני' הריני נזיר ונזיר לכשיהיה לי בן וכו' לפירש"י דבתרווייהו אינו מגלח אלא אחר הב' נזירות ק' דא"כ מאי נ"מ באם מונה של בנו או שלו ולא הול"ל ברישא וסיפא אלא ה"נ נזיר ס' יום וי"ל דנ"מ אם נטמא אחר שלשים הא' דאי מונה שלו אז אינו סותר מנינו אלא מנין של בנו דאפי' לר"י דאמר לקמן סותר את הכל ה"ד אם הפסיק בתוך מנין שלו ומנה של בנו אבל אם ימי מנינו רצופים מודה דאינו סותר וכמ"ש התוס' שם

בנטמא בימי השלמה ולכן רש"י במילתיה דר"י פירשה אסיפא ולא ארישא אע"ג דאיהו פי' במתני' דגם ברישא אינו מגלח אלא לבסוף:
פירש"י בד"ה ותבעי וכו' ומגלח אחת על כולן עכ"ל ולהמורה שהובא במתני' דמפרש מגלח שתים דמשלי' אח"כ תשלום שלשים יום כדי שיהיה גידול שער כדעת הרמב"ם:

דף יד.
בד"ה את"ל וכו' ואי אמרת תפשוט וכו' עכ"ל והא דלא כ"כ אעיקר בעיא דמאה יום מעכשיו דניחא ליה להק' עדיפא מינה על האת"ל דהמשנה הפך הפשיטות ועיין עוד בפירש"י לקמן במתני' דשבעים יום:

דף יד:
גמ' מ"ש טומאה דכתיב כל ימי פירש"י מדכתיב כל דס"ל דאף דאתי מריבוייא דכל לקי עליה ול"ד לחצי שיעור ולדעת ה"ה גבי אבר הפורש דכל דאתי מריבוייא דכל לא לקי עליה כמו ח"ש ועיין להפר"ח ביו"ד סי' ס"ב צ"ל דהכא לאו מכל אלא מפשטיה דקרא:

דף טו.
תוס' בד"ה מ"ט וכו' וכי הדרא חזיא וכו' עכ"ל לפ"ז הו"מ הגמ' לדחויי דטומאת תהום התירו כדלקמן וא"כ כל היום טמא אלא דהתירו תהום גבי פסח ולא שמעי' מינה מקצת היום עולה לכאן ולכאן כרב:

פרק שלישי

דף טז.
בד"ה ור"א וכו' ודרשי' וזאת תורת הנזיר וכו' עכ"ל ואי לאו דרשא דוהימים הראשונים הו"א דפי' קרא דיום מלאות נזרו תן לו נזרו שנזר דהיינו אם נזיר מאה יום סותר כולן ולא ל' לבד שו"ר להתוס' לקמן די"ט

דף יז.
פירש"י בד"ה אלא כי פליגי וכו' אי לא הדר אמר וכו' עכ"ל והא דאמרי' בפ"ק דנדרים גבי ב"ת דנזירות ולמר בר ר"א וכו' דמשמע דלמר בר"א קשיא אפי' לר"ל ולא משני דאיכא ב"ת דבעי שידור בנזירות לחול עליו נזירות גמורה גם לענין מלקות משום דס"ל כיון דאסור הוא מהשתא בכל דקדוקי נזירות אינו חייב לידור וליכא בל תאחר:
תוס' בד"ה ונזיר וכו' ונ"ל דל"ק דמ"ל בקלקולא וכו' עכ"ל ק' ללישנא קמא דלר"ל לא חיילא כלל ומותר בכל מילי דנזיר וכדמוכח מגמ' דפ"ק דנדרים גבי ב"ת דנזירות ליתני זה מותר וזה אסור ולא שייך למי' בקלקולא וכו' כמ"ש התוס' לקמן בד"ה בתקנתא:

דף יח.
גמ' א"ל רבי ההוא להכי הוא דאתא יל"ד ריב"י מנ"ל דאתא באא"ע נימא דאתא לדרשא אע"פ שלא הביא קרבנותיו וי"ל דס"ל לאו מחוסר זמן וא"כ אי' דרשי' אע"פי שלא הביא קרבנותיו ולא בעי' אלא שעה הראויה א"כ גם לילה ראויה לקרבן וקרא כתיב ביום דמשמע אבל לא בלילה ולפ"ז ר' ע"כ ס"ל לילה מחוסר זמן וא"ש לפ"ז דפריך מאי דוחקיה בתר הכי ולא נקט לה מקודם אמילתיה דר"ח כדי לאלומי הקו':
תוס' בד"ה ורבנן וכו' ומסתבר לאוקמי אעולה ולא לחטאת וכו' עכ"ל אע"ג דחטא' קודם לעולה ואפי' חטאת העוף קודמת לעולת בהמה מ"מ בדיעבד כשרה ודוקא בעולת יולדת הוא דכתיב עיכובא וכמ"ש התוס' בפ' ת"נ דנ"ט ע"א ע"ש:

דף יט.
בד"ה והזיר וכו' לרבנן ההוא למ"ל וכו' עכ"ל הא דלא הקשו איפכא והזיר למ"ל משום דאי לאו והזיר הוה דרשי' שלא הביא קרבנותיו כלל כר"א וזהו דקאמר הגמ' מ"ט דרבנן אע"ג דכבר אתמר דס"ל עולה דורון ומיעוטא לא ממעט אלא אשם דר"ל מ"ט דרבנן אמאי לא דרשי' כר"א:
בא"ד הוה דרשי' והזיר אע"פ שלא הביא עולתו וכו' עכ"ל ר"ל הוה דרשי' והזיר בזמן שהביא כר' ישמעאל ולא קפיד קרא אלא אאשם אבל עולה לא מעכבא אבל בתר דכתיב ההוא דשמעי' מיניה דלכל הפחות אשם לא מעכב דרשי' והזיר אע"פ שלא הביא ואי לאו והזיר הוה דרשינן ההוא אע"פ שלא הביא קרבנותיו כר"א ולכך צריכי תרווייהו:

דף יט:
בד"ה ה"ג וכו' ועוד דלא סגי וכו' עכ"ל ולפ"ז בסיפא דברייתא דנטמא סוף מאה לא הוה צריך למידרש מקרא מכלל דאיכא אחרונים אלא בקרא דמלאות סגי אלא כיון דקרא והימים הראשוני' לאו יתירא הוא לא דק:

דף כ.
בד"ה מי שהיו וכו' שהנודר מכחיש לכל א' ואחת וכו' עכ"ל ק' כיון שהוא מכחיש לכולן למה לא יהיה נאמן הא אמרי' בר"פ אמרו לו דף י"ב מודה ר"מ בנזיר שא"ל נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דמהימן מגו דאי בעי אמר נשאלתי על מרי וה"נ דכוותה נאמן לו' לא נזרתי במגו דאי בעי אמר נשאלתי על נזרי וי"ל דהתם מתרצי' דיבוריה מאי לא נטמאתי לא נטמאתי בנזירותי אלא נשאלתי על נזרי דאל"ה הוי מגו במקום עדים וכמ"ש התוס' שם בתחילת הבעיא אבל הכא דליכא לתרוצי דיבוריה הוי מגו במקום עדים:

פרק רביעי

דף כב.

בד"ה מר זוטרא וכו' חדא דרמב"ח לא פשיט וכו' עכ"ל אין להק' נימא זיל הכא קמדחי ליה זיל הכא קמדחי ליה ולא תפשוט חדא מנייהו ושפיר לרמי ב"ח די"ל כיון דפשיט מברייתא קמייתא דבעל מיעקר עקר א"כ כי היכי דלא תקשה מברייתא בתרייתא ודאי דנימא דבעיקרו מתפיס ותפשוט בעיא דרמב"ח:

דף כב:

בד"ה ורמינהי וכו' וס"ל דמעקר עקר וכו' עכ"ל והא דלא משני הגמרא דתנאי היא דהא פלוגתא דתנאי היא לעיל כמ"ש בד"ה ת"ש י"ל דבעי הגמ' לשנויי גם אליבא דמ"ז דקאמר היינו בעיא דרמב"ח וכ' התוס' לעיל דלמר זוטרא כ"ע מעקר עקר ולא ניחא לו' דפליגי תנאי אי בדהשתא או בצננא דלא מצינו שנחלקו תנאי בזה:

דף כג.

גמ' ואי תנא הני תרתי וכו' אע"ג דאיסי פליג את"ק ובעי חתיכה מב"ח וא"כ לא סגי דלא ליתני מילתיה דאיסי מ"מ תנא דברייתא דקאמר אחר מילתייהו דת"ק ודאיסי ע"ז ידוו כל הדווים משמע דמכולהו יליף ד"ז:

תוס' בד"ה פסח וכו' דתרי עניני וכו' עכ"ל והא דלא מוקי לקרא הכא בנפשו קצה משום דמ"מ לאו' דשני מיקרי:

דף כד.

גמ' שקמצה מעיסתה הרדב"ז ח"א סי' פ"ח כ' באלמנה שמתה ולא נשבעה על כתובתה ונשאר עזבונה ביד יורשיה לטעון שקמצה מעיסתה וכ' בכ"י בצדו צ"ע דזו מחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפי"ח מה"א דין ד' וכל הפו' פ' כדעת הר"מ דמותר מזונו' אלמנה ליורשי הבעל ע"כ ולק"מ דדברי הרדב"ז גמר' ערוכה היא בסוגיין דבמתענה המותר ליורשיה וכמ"ש התוס' ואע"ג דהטור וש"ע סי' צ"ה נקטו צמצמה מ"מ במתענה מודו מיהו ק"ק בגמ' ר"פ ן' סורר דע"א אמאי לא מייתי שם שינויא דצמצמה ועפירש"י בשמעתין:

תוס' בד"ה ל"ג תנן דהוי משמע שבא להקשות וכו' עכ"ל ר"ל דל"ג בתחי' הפיסק' תנן אם שלה היתה הבהמה דהוי משמע שבא להקשו' ממתני' ע"ד האמורה הקודם והוא לא בא להק' על מה שקדם אלא לפ' המשנה לבד דכל מאי דשקיל וטרי הגמ' על המשנה ולא לדחות המשנה אבל אי קאי ע"ד האמור' מיקרי בא להקשות ולדחות דבריו מכח המשנה ולכך נקטו בלשונם להקשות ולפרש:

פירש"י בד"ה לא נהנין וכו' דבכל מעה וכו' עכ"ל משמע דאי נהנה מכולן בב"א מועלין והכריחו לפ' כן דהוק"ל קושי' התוספות דמאי פריך לקמן והלא דאי חטאת מעורבין בהם נימא משום דראוי להביא בכולן שלמים:

תוס' בד"ה יפלו וכו' דהרי כולה כליל וכו' עכ"ל אע"ג דתנן בזבחים דע"ז נתערבו איברי עולה באיברי שלמים יקריב כולן עולה ורואה אני את איברי שלמים כאלו הן עצים מ"מ הכא לכתחילה לא היה להביא בכולן עולות:

דף כה.

פירש"י בד"ה לר"ל וכו' כיון דמת ואמאי תני דמי חטאת וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דמבוא' מדבריו דקושית הגמ' היא על מתני' דמעילה דקתני מת וכו' וא"כ היכי כ' ואמאי תני דמי חטאת והלא מדבריו לעיל במתני' דמעילה בד"ה דמי עולה מבואר דל"ג במתני' דמטילה דמי חטאת וצ"ע:

דף כה:

תוס' בד"ה רע"ק וכו' אלא לדידך וכו' טוב שתדרוש וכו' עכ"ל ק' כיון דדרשא דרע"ק היא לאשם לבד וע"כ אצט' קרא דרק לחטאת ומינה נמי שמעי' אשם כדדריש רי"ש וא"כ מאי פריך ליה רע"ק הא כיון דמ"מ אצט' רק לחטאת ומינה שמעי' אשם א"כ ודאי דרשי' לקרא דהוא בהוויתו לדרב וי"ל דגם מקרא דרע"ק אע"ג דבאשם כתיב שמעי' נמי חטאת מהיקישא דחטאת לאשם מקרא דכחטאת כאשם כדאי' ככ"ד ופריך ליה שפיר רע"ק דטפי נדרוש האי קרא להאי דרשא ולא לכדרבי כי היכי דמיתוקם קרא דרק לעשה:

דף כו.

בד"ה אלא דאי חיילא עלייהו קה"ג וכו' דאין לעופו' פדיון וכו' עכ"ל עיין פירש"י בסוף כריתות דף ז' ע"ב בד"ה ש"מ ובמה שכתבתי בת"כ פ' ויקרא פרשתא ה' עיין שם:

דף כז.

בד"ה וכ"ת וכו' תקשה ליה מכמה משניו' וכו' עכ"ל ק"ל מאי קושיא הא ממשניות דמס' קינין לא שמעי' דאין יכולין הבעלים לקרות שם דלא תנן אלא דהכהן יכול לקרות שם ואה"נ דגם הבעלים בידם לקרות שם אפי' אחר הפרשה וכיון דבידם לקרות שם לא חיישי' שמא הפרישום בתערובת כיון דליכא שהיה וכמ"ש התוס' בתחילת הדיבור אבל מר"ח דקאמר דאין ביד הבעלים לקרות שם פריך שפיר:

בא"ד לכ"נ כפי' הקו' וכו' משום שהיה וכו' אלא מעתה וכו' עכ"ל דאע"ג דעופות לאו בר שהיה ודמי למעות מ"מ מצד אחר ל"ד למעות דעופות בני הקרבה נינהו ובעי' דרמו למעות בשניהם:

דף כז:
בד"ה ואינו יוצא וכו' דהא ודאי חטאת וכו' עכ"ל במקובצת תירץ דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא היינו כי לא מתכפר בה בנו אבל אי מתכפר בה בנו שפיר דמי דברא כרעא דאבוה ע"ש וכ"נ להדיא מדברי הר"מ בפי' המשנה בסוף כריתות עיין שם:

דף כח.
בד"ה כבשי וכו' דכל כמה דלא מקטרי אימורי וכו' עכ"ל עיין בפסחים דנ"ט ע"ב גבי מח"כ בע"פ דאמרי' כיון דלא אפשר עשאום כמי שאבדו ונר' דס"ל להתוס' דלא אמרי' כן אלא משום אכילת פסחים דלא אפשר בלילה אחרת:
בד"ה בנו וכו' דחינוך לא שייך אלא באב וכו' עכ"ל והא פריך שם ביבמות אמתני' דקטן שבא לרבות ש"מ קטן א"נ ב"ד מ"ל ולא משני דבאב מיירי ומשום חנוך משום דמ"ל דמדקתני אין שומעין לו משמע דהכל מוזהרין להפרישו ולכך מוקי לה בעושה ע"ד אביו דהשתא כ"ע מ"ל דהוי כאלו אביו עושה:

דף כט.
גמ' קסבר א"ש לעוף מ"ה לגי' רש"י דגריס ר"ל אמר משום חנוך ק' מגמ' בפ' העור והרוטב דף ק"ך ע"א דמתבאר משם דר"ל ס"ל דמליקה הוי נבילה ובמ"א כתבתי בזה:

דף כט:
גמ' תאמר בנקבה שכן תרי איסורי עיין פי' רש"י בכריתו' ד"ז ע"ב ועמ"ש בחי' שם:
תוס' בד"ה מתקיף וכו' שכן חרי איסורי ועוד אין משיבין על ההיקש וכו' כצ"ל וקו' הב' שייכא בס"ד דס"ד איסורי דאורייתא קאמר ולתי' התוס' ניחא הכל דמדאורייתא לא פרכי' מידי דאין משיבין על ההיקש ובריית' מדרבנן קאמר דהחמירו משום דאיכא חש"ב דאורייתא:
בד"ה כיון וכו' וכ"ע מופלא הסמוך לאיש דרבנן עכ"ל אבל הר"מ פ' הלכה כר"י ועד שיביא ב"ש ומופלא הסמוך דאורייתא וצ"ל לדעתו דלאוקמתא קמייתא כ"ע מופלא דאורייתא ופליגי אי אתי דאורייתא ודחי דאורייתא:

דף ל.
גמ' מ"ט אר"י הלכה היא וכו'
פירש"י מ"ט אין האש' מגלח' משום דאי מ"ט דקאמר אאיש קאי כי פריך פשיטא הו"ל לפרש דאאשה קאי אלא ע"כ דמ"ט דקאמר אאשה קאי דומיא דקו' פשיטא ועי"ל דאי אאיש קאי לא איצטריך למי' הלכה דמדאצט' קרבנו ג' בברייתא דלעיל למידרש דאין מתכפר על מעות אביו משום דהוה ס"ד דמתכפר משום דמגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו ש"מ דאדם מגלח נזירות על מעות שהפריש אביו ועיקר הלכ' לא אצט' אלא לדיוקא דאשה לא ועיין במקובצת:

פרק חמישי

דף לא.
גמ' דאטעיה לדיבוריה כתבו התוס' בדל"ג דמ"ש בגמ' לעיל רפ"ב דב"ש סברי הקדש טעות הוי הקדש הוא כאביי דבסמוך ע"ש והוא תימא דאפי' לאוקמתא זאת מסיק הגמ' דמההיא דששה נזירים שמעי' דסברי ב"ש הקדש טעות הוי הקדש וכמ"ש התוס' עצמן בפי' מ"ש במסקנא הכא לא:

דף לא:
גמ' דאתי בטיהרא וכו' עפירש"י והתוס'
ולפמ"ש התוס' לקמן אמתני' דאם נגנבה עד שלא נזר דאפי' ב"ש מודו בטעות דלשעבר דלא הוי הקדש ע"ש י"ל דאביי נחית לדחות אוקמתא קמייתא דמוקי טעמא דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש דליתא דהא בטיהרא נמי עסקי' וטעות דלשעבר לא הוי הקדש אלא ע"כ דהב"ע באמר אלו הייתי יודע וכו':

דף לב:
גמ' שטפוהו רבנן וכו' לפ"ד התוס' דב"ש מודו ברישא בגנבה עד שלא נזר ק' נימא דר"א ס"ל כב"ש דאין שאלה בנזירות כיון דהקדש בטעות הוי הקדש ומאי דאמר פותחין הוא בשבועה ולשינויא דאביי לעיל דל"א ע"ב ניחא ועיין בגמ' בערכין דכ"ח אמתני' דהמקדיש נכסיו ועיין לה' טורי אבן בחגיגה דף י"א ע"א ע"ש:

פרק ששי

דף לד.
תוס' בד"ה ומאחר וכו' והא אצטריך לפרט אחרון וכו' עכ"ל ודאי הוא דקו' הגמ' דהכל נ"ל מנעשה כלל מוסף על הפרט ולא אצט' לפרט אחרון אלא דר"ל דכיון דמכל פרט צריך לרבות דבר א' וכמ"ש התוס' בדבור הקודם גבי פרט וכלל ופרט וה"ה גבי נעשה כלל מוסף על הפרט דצריך לרבות ד"א וא"כ אצט' הפרט האחרון לרבות בין הבינים ותי' דה"פ ליכתבי' קודם הכלל וכה"ג חזרו והקשו ותי' לקמן בד"ה מחרצני' וכו' ועיין לה' ספרי דבי רב בפ' נשא בכוונת ברייתא זו ודוק:
בד"ה חייב וכו' ור"א סבר כר"י עכ"ל עיין פירש"י לקמן דט"ל ע"א בד"ה ר"א:
בד"ה מחרצנים וכו' וק' דהיאך יסבור וכו' עכ"ל נר' דקו' זו קביעותה גבי מאי דאמר לאתויי בין הבינים והוו גרסי בגמ' מחרצנים ועד זג למ"ל אמר רבינא וכו' דמשמע דכוליה קרא מיותר והוק"ל היאך יסבור דלא קרא זה הא אי לאו קרא בתרא הוה דרשי' נעשה כלל מוסף על הפרט ותי' דהגמרא פריך לכתוב חרצן וזג:

דף לה.
בד"ה ור"א וכו' ולא מצינו שר"א חולק וכו' עכ"ל הא ודאי דאיכא תנאי בעלמא דס"ל דדרשי' בכל התורה בריבה ומיעט וריבה ולדידהו לא ממעטי אלא שטרות אף דלא נחלקו בהדיא בההיא ברייתא אלא בדברי ר"א הוא דכ' הכי דכיון דפליגי גבי שבועת הפקדון במסכת שבועות ולא פליגי בההיא דפ' הזהב מוכח דמודה בהו:
בד"ה ונילף וכו' שור הבר בהמה וכו' עכ"ל עיין בפ"ח דכלאים דפלוגתא דתנאי היא ועיין בתוס' בחולין ד"פ ע"א בד"ה מדחשיב:

דף לה:
גמ' אהני ליה דדמי ליה וכו' פירש"י אפילו דגים והיינו למ"ד כללא בתרא דוקא אבל ברייתא דבעי גם גדול עיקר וממעט דגים כדפירש"י גופיה לעיל ס"ל כללא קמא דוקא מיהו ק' מגמר' דפ' בכל מערבין דממעט דגם לכ"ע:

דף לו.
תוס' בד"ה שתי וכו' היינו כר"א וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דאביי דס"ל היתר מצטרף לאיסור כר"א דיליף מכל דגבי חמץ ויליף שאר איסורין מחמץ וכ"כ לעיל וק' היכי יליף תרומה מחמץ הא איכא למפרך מה לחמץ שכן אסור בהנאה וע"כ דאביי טעמיה משום דיליף מנזיר כמו דיליף ר"מ ט"ב מנזיר:

דף לז.
גמ' דיליף מגיעולי נכרי' עמ"ש בחי' בפסחים בסוגיא זו:

דף לז:
גמ' דהא כל איסורי שבתורה גמירי מנזיר פירש"י דהיינו דיליף מזרוע בשלה בפ' ג"ה והוא תימה דהתם מין במינו הוא דמדאורייתא ברוב בטיל וע"כ דהתם אסמכתא בעלמא היא כמ"ש התוס' שם והכא בדאורייתא עסקי' וע"כ דמ"ש בגמ' דהא כל איסורי שבתורה וכו' היינו מאי דיליף בברייתא ט"כ מנזיר ורע"ק פריך לרבנן ומתחילה ס"ד דגמ' דברייתא סמיך אחטאת תוכיח והשתא פריך דברייתא לא מדבר אלא נזיר לחוד ועוד דכיון דחולין מקדשים לא גמרי' גם יוכיח לא עבדי' מקדשים:
תוס' בד"ה אלא וכו' א"נ אף רע"ק דריש כל עכ"ל לפ"ז כי פריך ור"ש וכו' הומ"ל דר"ש לא דריש כל אלא דקושטא משני:

דף לח.
גמ' ור"א משקין אין וכו' י"מ דתקשה לר"א אמאי לא יליף שאר איסורין מנזיר דל"ל נזיר וחטאת ב' כתובים דהא מצריך צריכי חד באוכלין וחד במשקין ולק"מ דאי ילפי' שאר איסורין מנזיר גם אכילה נילף משתיה דמ"ש ולא קאמר ר"א דדוקא משקין אלא אחר דהוו ב' כתובים ולא ילפינן:

תוס' בד"ה דל"ל וכו' אלא כשהוא בעיניה וכו' עכ"ל כבר תמהו ע"ז מגמ' דפ"ג דשבועות ועמ"ש בחי' במס' ע"א דס"ח ע"ש:
בפירש"י בד"ה ועל וכו' דבפלוגתא לא מיירי וכו' עכ"ל נר' מדבריו דאפי' בסמוקתא בפלו' לא מיירי ולא ידענא מ"ש רביעית מזית א' דלא קרי ליה פלוגתא מרביעית דראוי לאחד דהוי בפלוגתא לא מיירי כדבסמוך:

דף לח:
גמ' מכאן אתה דן וכו' וב' שמות היינו לחים ויבשים כדפירש"י ותוספות ומ"ש רש"י ואמרי לה זג וחרצן לא ידענא מאן דכר שמייהו בברייתי' זו ומכאן ק"ל עמ"ש ה' פר"ח בי"ד סי' צ"ח דבשר איל ועז הוי מב"מ כיון דלא קרי להו אלא בשר איל בשר עז וכמו דם הפר ודם השעיר דהוי מב"מ ע"ש דהא הכא לא קרי להו אלא ענבים לחים ענבים יבשים ואפ"ה קרי להו ב' שמות:
שם אמר רבא אין לוקין וכו' לחד פי' שפירש"י דאין לוקין אלא א' אפי' זג וחרצן ק' לרבא מברייתא דתני חמש ולמסקנא ניחא:
שם והא שייר בין הבינים וכו' לדברי התוס' קשה נימא דבל יחיל שיורא הוא ומאי קאמר אלא אר"פ ובפשטא דגמ' י"ל דפריך אברייתא גופה דליתני בין הבינים ולא שייך למי' שייר במידי דאיירי ביה כמ"ש התוס' במכות דכ"ב ע"א בד"ה מתקיף ע"ש:

דף מ.
תוס' בד"ה ובתער וכו' היכא דלא שיירו וכו' עכ"ל כ' כן ליישב דלא תפשוט בעיא דלעיל מהכא אבל למאי דמסיק הגמ' לעיל דמלתחת רבי אפי' שיירו בו לא איכפת לן:
פירש"י בד"ה תנן וכו' גם ברייתא היא בספר' וכו' עכ"ל כיון בזה ליישב מאי דפריך הגמ' לקמן האי תנא מעיקרא אמאי ללמדו וכו' דנראה דחד תנא הוא והיינו משום דגם ההיא דתנן התם היא בספרא כאידך ברייתא דלעיל:

דף מ:
תוס' בד"ה והאי וכו' דילמ' אתי למשרי לאו גרידא וכו' עכ"ל ק' מאי קושיא הא אי ללאו גרידא למ"ל קרא הא כבר ידעי' בכ"מ דאתי עשה ודחי ל"ת ולכך מוקמינן ליה בכהן ומשים דהוה ס"ד דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה כמ"ש התוס' עצמן:

דף מא:
בד"ה ור"א וכו' שכן לאו שאינו שוה בכל וכו' עכ"ל ואע"ג דאמרי' בפ' ב' נזירים דנזיר הוי שוה בכל כמ"ש התוס' לעיל בד"ה ואי וא"כ אכתי אתיא מביניא מנזיר וכהן י"ל דלגבי כהנים הוא דהוי נזיר שוה בכל דכל אדם בידו להיות נזיר אבל לגבי דעלמא הוי אינו שוה בכל דמ"מ לא אסירי אלא נזירים:

בא"**ד** ואומר הר"פ דמש"ה לר"א וכו' עכ"ל ק' דמ"מ קשיא לרבנן מנ"ל דאתי עשה ודחי ל"ת כיון דליתיה בנשים הוי אינו שוה בכל ודוחק לומ' דאה"נ דלרבנן ל"ל דאתי עשה ודחי ל"ת לפום ס"ד הגמ' ולמסקנא נ"ל מגדילים:

כתב הרא"ש ז"ל בפי' במס' נגעים פי"ד דמצורע בתער ילפינן מנזיר ולוים ע"ש והוא דלא כמסקנא דסוגיין דלרבנן נ"ל מזקנו ור"א מראשו:

דף מב.

גמ' מדגלי רחמנא גבי נזיר וכו' פירש"י דהוו נזיר ומצורע ב' כתובין הבאין כא' ומצורע גופיה נר' מדכפל קרא ואת כל שערו יגלח אך ק' לויים מנ"ל דלאו רובא ככולהו דהא לא כתיב אלא והעבירו תער על כל בשרם ואין לו' דהיכא דכתיב כל לא אמרי' רובו ככולו דהא בריש הוריות גבי כל עדת בני ישראל איתותב מ"ד הכי מברייתא דאין גוזרין גזירה על הצבור וכו' אע"ג דכתיב כל וי"ל דדוקא התם דאיכא קרא דכל למי' עד שיהיו כולן וכדאי' התם ובקרא דהגוי כולו ע"כ דאיכא שום דרשא אבל גבי לוים דליכא שום דרשא ע"כ למידרש דלא אמרי' רובו ככולו ועיין בש"מ להר"ב וראיתי להרא"ש בפי' בפי"ד דנגעים שכ' ב' שערות מנזיר טמא ילפינן ע"ש נר' מדבריו דגם לוים ומצורע מנזיר טמא ילפינן והוא תימה דא"כ נילף גם בעלמא רובו לאו ככולו:

גמ' כל הסורק להסיר נימין וכו' ר"ל משום דמודה ר"ש בפ"ר וטעמא דמודה בפ"ר משום כיון דהוי כמתכוין כיון דמוכרח ליעשות:

תוס' בד"**ה** אמר וכו' מיהו בפאת זקן וכו' עכ"ל ובמקובצת כ' דגם פאת זקן רובו ככולו ע"ש וההיא דפ' המצניע שהביאו התו' לא מכרעא כמו שתראה:

גמ' בעי אביי נזיר שגילח וכו' הר"מ פ' לחומרא ואף על גב דקי"ל ס' נזירות להקל היינו משום דספיקו חמור מודאו כדאי' בנדרים די"ט ע"ש אבל הכא איתיה בתקנתא דאחר שיגדיל שערו יגלח את כל שערו ועיין למרן בכ"מ:

דף מב:

פירש"**י בד**"**ה** שאינו וכו' וקשיא לר"י וכו' עכ"ל אבל לר' הונא לחודיה ל"ק די"ל דהיה עומד בבית הקברות וכבר עבר מבית הקברות והוי טומאה שלא בחבורין וכמ"ש מהרש"א בנדה דנ"ז ע"א בדברי התוס' שם:

בד"**ה** כאן בבית וכו' כגון שנגע במת שבשדה והדר נכנס וכו' עכ"ל צ"ל הדר נכנס באהל בעוד שהוא נוגע דהוי בחבורין ודלא כמ"ש הלח"מ דס"ל כדעת הראב"ד שהרי פירש"י לעיל אבל טומאה וטומאה לא כ' בעוד שהוא נוגע:

דף מג.
במי שאינו מחולל וכו' רש"י בחומש כ' להחלו לאשתו פסולה שאינו מטמא לה והק' הרא"ם ז"ל הא האי דינא נ"ל בתורת כהנים מקרא אחרינא ע"ש ויש מי שתי' דרש"י מפ' מ"ש בשמעתין במי שאינו מחולל היינו ר"ל שנתחלל ע"י שלקח אשה פסולה ודלא כהברייתא דת"כ ע"כ ועפי"ז ניחא מ"ש התוס' לעיל בד"ה איתיביה שדחו הגי' דלא יחלל משמעתין דנ"ל מלהחלו ולפי"ה דרשא דשמעתין ע"א היא מיהו ק' לפ"ז מאי פריך למ"ד מלהחלו הא מבע"ל להאי סברא נימא דנ"ל מדרשא דת"כ:

דף מג:
תוס' בד"ה מיתיבי וכו' וצ"ל ל"ל יטמא מלאביו נפקא וכו' אע"ג דברייתא הלזו ל"ל דרשא דאביו שלם כר"ח מ"מ משמע להו דגם ר"ח מודה בדרשא דלה יטמא וכ"מ מגמ' ריש סוטה דליכא מאן דפליג בהאי דרשא וע"ש בהתוספות ובעיקר קושי' התוס' י"ל דאי לאו דרשא דלה הו"א דאביו לא ממעט אלא אבר אחד אבל רוב בנין ורוב מנין מטמא להו להכי כתיב לה למעט איברים וא"כ ע"כ דאביו אתא למעט חסר דבעי' אביו שלם:

דף מד.
גמ' ומה יין שלא הותר מכללו אינו סותר תגלחת וכו' וא"ל מה ליין שכן לא עשה משקה כשותה דהיא גופא תיתי בהאי ק"ו ולמסקנא דתגלחת סותר אין ללמוד יין מתגלחת לענין משקה כשותה דמה לתגלחת שכן סותרת וכה"ג כ' התוס' בד"ה ומה:
פירש"י בד"ה לאסור וכו' אלא היכא דחייל וכו' עכ"ל ר"ל דאצט' קרא ואי לאו קרא הוה חייל לאפוקי קדושה ואבדלתא דלא אצט' קרא כלל וכה"ג כ' התוס' בחולין דקט"ו ע"ב לחלק בין בב"ח לחלב חיה ע"ש:

דף מה.
תוס' בד"ה שער וכו' דא"ל לפני ה' בעזרה וכו' עכ"ל דבריהם אלו שייכי לעיל גבי זב אבל בנזיר לא שייך תי' שהרי נזיר לאו מת"כ הוא כמ"ש התוס' לקמן ובדבור שאח"ז הק' קו' זו גבי נזיר ותי' משום דט"י מקרא אחרינא נפקא:
גמ' כל זמן שאין פתח פתוח וכו' ואע"ג דשלמים צריכי פתח פתוח וכיון דשחט שלמים קודם כבר נפתח הפתח מ"מ אצט' קרא להיכא דחזרו וננעלו וכה"ג כ' התוס' בריש עירובין וע"ש דלתי' קמאי דחיקא להו לאוקמה בכה"ג וזה נר' דעת ת"ק דברייתא דמפ' פתח אהל מועד לו' דעל השלמים מגלח ולא ניחא ליה לאוקמיה לפתח פתוח:

דף מה:
גמ' אם גילח במדינה היינו בגבולין כמ"ש התוס' אבל בירוש' היינו עיקר מצותו ומאי דפירש"י במס' ר"ה ר"פ יו"ט אבל לא במדינה לא בירוש' ולא בגבולין שאני התם דקתני במקדש:

דף מו.
מתני' וזבחיו לא עלו פירש"י קרבנות שהפריש והיינו לפום לישנא אחרינא דלקמן דסותר קרבנותיו היינו אותם שהפריש אע"פ שעדיין לא הקריבם ולא ידענא טעמו של דבר:

פרק שביעי

דף מז.
תוס' בד"ה כ"ג וכו' הלכותיו בפ' אמור וכו' עכ"ל באו ליישב אמאי לא נקט נזיר ברישא כיון דעיקר מכילתין היא נזיר:
בד"ה נזיר וכו' ואפי' נזיר עולם וכו' עכ"ל וא"ל דנזיר קיל דאיתיה בשאלה דמדלא נקטו רבנן אלא דאין קדושתו וכו' ולא נקט קולא דשאלה נר' דס"ל דאין שאלה בנזירות כר"ש דלעיל ועוד דלר"א קאמרי ור"א שמותי הוא וכה"ג כ' התוספות בריש סוטה בשם הירוש' מיהו כבר הוכיח ה' טורי אבן בחגיגה אמתני' דהיתר נדרים דר"א ס"ל יש שאלה בנזירות ע"ש וגם מ"ש ב"ש אין שאלה בנזירות מדרבנן הוא כמ"ש התוס' לעיל ע"כ נר' דמ"ש נזיר אין קדושתו קדושת עולם היינו משום דישנו בשאלה ואפי' נזיר עולם ומיתרצא קו' התוס':
בד"ה וכן וכו' כגון שכ"ג גלה וכו' עכ"ל לפ"ז חומרא דפר הבא על המצות היא יותר מחומרא דבר עבודה וק' משוח שעבר ומרובה בגדים אמהי מרובה בגדים עדיף הא משוח שעבר מביא פר הבא על כל המצות ולא מרובה בגדים וכדאי' בהוריות די"א וי"ל דכ"ג שגלה מקרי בר עבודה קצת כיון דמה שאינו חוזר לעבודתו הוא משום חזקה דב' לבד וצ"ל דגלה דהכא היינו דגלה מרצונו ולא ע"י אונס דבאונס לא בטלה חזקתו וכמ"ש האחרונים בדיני חזקות ועיין לה' עדות ביעקב סי' פ"ח ע"ש:
בא"ד וא"ת אי מיירי אחר יו"הכ וכו' עכ"ל קושיא הלזו היא לתי' קמא אבל למ"ש כגון שכ"ג גלה לק"מ:

דף מח.
בד"ה ה"ג וכו' ת"ל מג"ש וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"ן בחי' בר"פ הנשרפין דאפי' בג"ש מופנה אי כבר למדנו ממנה ד"א אז כשדנין ממנה דין אחר משיבין עליה ע"ש ל"ק קו' התוס'

דבהאי ג"ש איכא למיפרך מה לכ"ג שכן אין מבי' קרבן על טומאתו מיהו י"ל כיון דבלימו' דנגעם וזיבתם נמי שייך האי פירכא גופה שקולים הם ויבואו שניהם:

דף נ.

גמ' הניחא למ"ד וכו' רש"י בבכורו' דכ"ג פי' טומאה קלה היינו מגע משמע דמשום מגע נבילה קאמר דמטמא וכ"מ בדברי התוס' שם והוא נגד סוגיא דשמעתין דא"כ מאי קאמר הניחא וכו' כן שמעתי מק':

פירש"י בד"ה ואי ס"ד כי חזר וקדש עכ"ל ר"ל כמו חזר וקדש דלעיל אבל הכא ודאי דלא מיירי בקדש ועיין להמש"ל:

דף נ:

גמ' או אין ניצוק באוכלין וכו' הר"מ בפ"ז מה' ט"א פ' דאין ניצוק באוכלין כלין וע"ש להר"מ ופ"ד מה' ט"מ חלב המת שהתירו טמא ולפמ"ש דאין ניצוק באוכלין הול"ל בסליק עמודא אפומא דמנא ונ"ל דס"ל כיון דבעיין לא איפשיטא בכל חד וחד אוקמיה אחזקתיה בחלב המת דאית ליה חזקת טומאה טמא ובניצוק דאוכלין דאית ליה חזקת טהרה טהור:

תוס' בד"ה ב"ש וכו' אבל לב"ש לא קמבע"ל

וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי הא ב"ש מוסיף דמשום דידי נמי טמא ומודו לת"ק דהיכא דסמיכי נמי טמא וא"כ גם לב"ש נמי שייכא הבעיא:

דף נא.

גמ' זיל להכא דילמא דרך עקב וכו' י"ל הא ספיקא דאוריי' לחומרא וי"ל דמשמע דגם לגלח עליו מתניא ועוי"ל דהוי כעין ס"ס דאת"ל זה לאו דרך עקב דילמא אידך דרך עקב:

דף נג.

פירש"י בד"ה ר"ל וכו' מגלח על אהלו עכ"ל היינו לס"ד אבל למאי דמסיק טעמא דר"ל משום דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא אלא לענין מגע מיהו ק' לפירש"י דלר"ל גם על אהלו מגלח הא קתני מתני' שיש עליהן בשר כראוי דוקא:

בד"ה אי לא הדר תני ליה ה"א אפי' על מגעו וכו' עכ"ל צ"ע כיון דלאו באקמוחי מיירי היכי תיסק אדעתיה דאפי' על מגעו אינו מגלח הא קתני עצם כשעורה דעל מגעו מגלח ולאיזה ענין תנן רובע עצמות:

תוס' בד"ה התם וכו' וה"פ לאפוקי מרע"ק דאמר דעל רביעית דם וכו' עכ"ל תימה אדרבה כי הדר תני ליה בסיפא שמעי' דמגלח על מגעו ועל משאו כמו רובע עצמות ואתיא כרע"ק ונ"ל לישב דקי"ל סתם ואח"כ מחלוקת אין הלכה כסתם ורביעית דם דמגלח על מגעו ועל משאו פלוגתא דר"א ורע"ק לקמן במתני' והשתא אי לא הדר תני בסיפא הוה

דייקי' מרישא דלא מגלח והוי הלכה כמחלוקת דהיינו כרע"ק אבל השתא דתני ליה בסיפא הו"ל סתם כרע"ק דמגלח והוי הלכה כמחלוקת דהיינו כר"א ורבי דסתם לן הכי דעתו לפסוק כר"א לכך תני ליה בסיפא לאשמועי' דהלכתא דלא כרע"ק:

דף נד.

בד"ה או וכו' מיהו ק' דהא גבי נגיעה מודה ר"ש וכו' עכ"ל נר' דס"ל דמקבר שלפני הדיבור שהוא של ישראל לא שמעי' קברי גוים לכך ק"ל שפיר אבל לפירש"י י"ל דמהכא יליף ר"ש לקברי גוים:

בא"ד קודם שנאמרה פ' טמאים דסד"א וכו' עכ"ל משמע דהוה סד"א למי' הכי קמ"ל דכיון דאחר מתן תורה הוא דינן שוה כמו לאחר שנאמרה פ' טמאים וא"כ ע"כ דמטמאין גם באהל והאי דרשא דאו בקבר לא קאי אמגע וזהו מ"ש בסה"ד א"נ קסבר מקבר שלפני הדיבור נרבה קבר שלאחר מתן תורה דר"ל כיון דכולל גם לאחר מתן תורה שנאמרה פ' טמאים וההיא ע"כ מטמאין גם באהל קבר שלפני מ"ת ממש נמי מטמא באהל ול"ד לקברי גוים כיון דעדיין לא נבחרו ישראל דס"ל דדרשא זו ראו בקבר לרבות קבר שלפני מ"ת כולל הוא בין לפני מ"ת ממש בין אחר מ"ת וקודם שנאמרה פ' טמאים ובאו לתרץ מ"ש ומקשי' וכו':

דף נד:

פירש"י בד"ה ואי אמרת וכו' היכא דאיכא אוירא וכו' עכ"ל משמע דעל אוירא הוא דפריך אבל כי איכא גושא אה"נ דבעי הזאה ולפ"ז ק' מאי מייתי ממתני' נוקמה דמיירי בנכנס ברגליו ולפי' התוס' ניחא שפיר:

דף נו.

גמ' מה ימי חלוטו וכו' ק' ליפרוך מה לימי חלוטו שכן מטמא משכב ומושב תאמר בימי ספרו שאינו מטמא מו"מ כמ"ש בת"כ והביאו התוס' בפסחים דס"ז ע"ב בד"ה שכן וי"ל דנזיר בקבר יוכיח אך ק' במאי דיליף בסיפא ימי הסגירו מימי חלוטו ופריך מה לימי חלוטו שכן טעון תגלחת נימא נזיר בקבר יוכיח שאין טעון תגלחת ואין עולין:

שם והא משום ר"י גמר וכו' ק' לפמ"ש רש"י בחולין די"ז ע"ב והביאו בה"ע די"א דכ"מ שאומר אמר ר"פ משום ר"פ לא שמע ממנו אלא מאחרים דשמעו ממנו א"כ אפי' דשמע מר"י בר ממל שאמר כן מר"י שפיר קאמר משום ר"י דבכ"מ שאומר משום ר"פ לא פריך הגמ' הכי ועוד מאי קאמר והא משום ר"י בר ממל לא הול"ל אלא דהא מר"י בר ממל ונ"ל דמ"ש כך א"ל ר"י בר ממל הוא דברי ר"מ כדפירש"י וא"כ ר"א גמר מר"מ שכן אמר ר"י בר מהל ולכך פריך דהול"ל משום ר"י בר ממל אך התוס' פי' שהם דברי ר"א וצ"ל דלא ס"ל כפירש"י בחולין או דס"ל דבכ"מ בגמ' דלא פריך הגמ' הכי סמיך אמ"ש כאן:

פרק שמיני

דף נז.
גמ' ס' טומאה בר"ה וכו' עיין בחי' בפסחים דף י שהבאתי ראיה מכאן לד' התוס' שם דהא דבא לישאל בב"א טמא היינו מדרבנן ע"ש:
תוס' בד"ה שני וכו' שהן שותקין וכו' עכ"ל וליכא לאוקמה באומר איני יודע דהא כתיב או הודע אליו כמ"ש התוס' בר"פ אמרו לו ושיעור דבריהם דבמחיש הא פשיט"ל להגמ' בקידושין דע"א בהכחשה לאו כלום והיינו משום דלא קם אלא. לשבועה וא"כ ע"כ קרא דאו הודע לאיני יודע וא"כ ע"כ מתני' בשותקין וניחא בזה שהביאו מקדושין ולא ממתני' דר"פ א"ל ע"ש:
בד"ה וסופרין וכו' ואשם שאינו מביא וכו' עכ"ל דבריהם לא שייכי כאן דהכא מביא גם אשם לשם הטמא אבל שייכי לקמן דמ"ט ע"ב בדברי בן זומא:

דף נז.
מכלל דתרווייהו ס"ל וכו' ק"ק מנ"ל דר"א ס"ל שמא הקפה לימא דלדבריו דר"ה הוא דא"ל תקברינהו חובה לבנה דבלא"ה עכ"ל דלדבריו דר"ה קאמר וכדפירש"י והתוס' וי"ל:
תוס' בד"ה ורב וכו' עמ"ש בחי' בריש שבועות:

דף נח.
פירש"י בד"ה ולמאן וכו' וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דהא לא מוקמי' ליה לקרא בנזיר אלא אחר דנ"ל ל"ק גרידא ממ"א דטפי מסתבר לאוקומי בל"ת גרידא וי"ל קצת דהוק"ל למסקנא דנ"ל מגדילים למ"ל קרא דגדילים ליכתוב בהדיא דדחי ל"ת ועשה וכ"ש ל"ת גרידא ולא הוי כמו לישתוק ולכתוב כיון דמרויח דלא לאורוכי טובא:

דף נח:
תוס' בד"ה אמר וכו' והוה מצי לסיועי וכו' עכ"ל י"ל דבריית' לוקה מדרבנן קאמר אבל ר"י שהוא אמורא הי"ל לפרש ולכן ס"ד דלוקה ממש קאמר ועי"ל דברייתא י"ל בתער אבל ר"י אפי' במספרים קאמר כמ"ש התוס':

דף נט.
מתני' וקרבן טומאה בספק מכאן הק' השע"ה בה' שחיט' דקמ"ז ע"ב עמ"ש הר"מ דאין מביא חטאת העוף בס' אלא מחוסר כפרה דהא תנן הכא בנזיר דמביא חטאת העוף בס' ע"ש וכן י"ל ממתני' שאח"ז ואין לו' דנזיר מח"כ מקרי כיון דמתירו דהא ראב"י הוא דס"ל כן ברפ"ב דכריתות והלכה כת"ק כמ"ש הר"מ בריש ה' מח"כ ע"כ צ"ל דמ"ש הר"מ אלא מח"כ ל"ד אלא ה"ה כל דבר המעכבו כגון נזיר דמעכב ביין:

דף ס.
גמ' ותעל' לימי צרעתו וטומאתו וכו' פירש"י צרעתו היינו ימי ספרו והוא תימה דצרעתו להעביר וטומאתו לגדל והו"ל כנזיר טהור ומצורע דכבר שני להו זה להעביר וזה לגדל אלא ע"כ ימי חלוטו קאמר ומ"ש בתר הכי א"ל יפה אמת הוי כמו לישנא אחרינא:

פרק תשיעי

דף סא.
גמ' יורש את אביו מדלא משני דנ"ל מאמו מי שיורש את אמו מוכח דגוי יורש את אמו ואביו דנקט ל"ד ואע"ג דבישראל אצט' קרא לחודיה לענין שיורש את אמו כדאי' בפ' י"נ דקי"א ובגוי ליכא אלא חד קרא י"ל דאביו ואמו כי הדדי נינהו ומחד קרא נפקי ובישראל דאצטריך קרא אחרינא לאמו משום הסבת נחלה הוא וכמ"ש התוס' שם ואי קשיא למ"ש ביבמות דס"א גוים לאו בני נחלה נינהו ופי' התוס' שאינו נוטל פ"ש א"כ נוקמה הכא למי שיורש פ"ש י"ל דהכא כתיב לאמו המיעוט גם מאמו ובכור אינו נוטל פ"ש בנכסי האם וע"כ לענין ירושה ממש קאמר ודע דלפום מאי דנ"ל מקרא דלאביו מ"מ אצט' בני ישראל חד לקרבן וחד לנזירות:

דף סא:
תוס' בד"ה א"ה וכו' א"כ ל"ל לעולה וכו' עכ"ל קושיא זו אין לה מקום כאן דאצט' לעולה לקרבן ואייתר קרא דבני ישראל לדין נזירות דלא נהגא בהו כלל אלא מקום קושיא זו לעיל בשינויא קמא דאיכא תרי קראי בני ישראל ולאביו ולמ"ל קרא דלעולה:

דף סב.
בד"ה לאתויי וכו' וי"ל דאא"ע
וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל במופלא דכותי ואא"ע אלא דס"ל להגמ' כיון דאתית להכי לאוקמי באא"מ טפי עדיף לאוקומי בכותי גדול מלאוקומי במופלא דכותי דהוא הפך הסברא דעדיף מופלא דנכרי ממופלא דישראל כמ"ש התוס' לעיל:

דף סב:
גמ' לימא בדשמואל קמיפלגי הק' המח"א דף להר"מ דפ' צריך ג"ש ופ' למתני' דלעיל דקתני משלי' נזירותו וע"כ דס"ל דג"ש אינו מעכב לענין נזירות הרי הכא דבשמואל קמיפלגי ע"כ דג"ש מעכב וי"ל דהשתא דסובר הגמ' דליכא לאוקומי אלא בדשמואל ע"כ דג"ש מעכב ומתני' דלעיל כמ"ד א"צ ג"ש אבל למסקנא דפלוגתייהו בקנסא ס"ל להר"מ דג"ש אינו מעכב כדי לאוקומי מתני' דלעיל כנ"ע:

תוס' בד"ה יצא וכו' דנזירות חל אפי' על דבר שאינו ברשותו וכו' עכ"ל אע"ג דנדרי' חלין ע"ד מצוה ובנשבע שאשתה וחזר ואסרו בקונם נדרים חלין היינו דמיתסר חפצ' עליה ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל נזירות ושבועה איסור גברא:

דף סג.

מתני' כיצד ירד לטבול וכו' לפירש"י דפי' דירד לטבול מטומאת מת ק' מאי אריא צף אפי' משוקע נמי כדקתני בסיפא ולדברי התוס' א"ש:

תוס' בד"ה מאן וכו' י"ל לגבי עושה פסח מיירי וכו' עכ"ל ובריייתא דהתם דקתני נמי בנזיר אתיא כרבנן אבל מר בר ר"א בעושה פסח מיירי ואתי ככ"ע:

דף סד.

בד"ה אמר אביי וכו' ל"מ חסרון הטביל' וכו' עכ"ל דבריה' תמוהים דבגמ' בפסחים ד"צ ע"ב אמרי' דשוחטין על ט"י משום דשמשא ממילא ערבא ואין שוחטין על טמא שרץ משום דמחוס' טביל' והגמ' דפריך התם נמי מחוס הערב שמש לא מכח מי לא עסקי' וכו' אלא משום דאי מיירי בהעריב שמשו אמאי נקט בבריית' יום מלאת טפי מאחר מלאת אלא ע"כ מדנקט יום מלאת רבות' אשמועי' אע"ג דלא העריב שמשו דאורחא דמילתא דטבל' ביום מלאת:

דף סה.

גמ' מושכב פרט ליושב לפירש"י דכל הני יש להם תפוס' וכל הני טעמא משום דנכרי הוא וכדקא' הגמ' ועיין פירש"י ק' דלקמן במצא מרגלותיו של זה בצד ראשו של זה דטעמ' משום דנכרי הוא וקאמר דאין להם תפוסה וצ"ל דביושב ודכוותיה חששא הוא דחיישי' שמא נכרי ואינו ודאי די"ל דישראל הוא ואתרמי כך אבל בראשו של זה בצד מרגלותיו של זה דמושכב כדרכו לא אמרי' אתרמי כך ודאי נכרי הוא ולכך אין להם תפוסה:

גמ' והשאר מצטרף פירש"י והתוס' היינו ודאי של מת ודיוקם מדקתני והשא' משמע דלא קאי אספיקו' דהוזכרו וצ"ל דקי"ל לתנא דבריי' דהלכ' כך נאמרה ודאה מצטר' ספיק' אינו מצטר' ודע דהא דלא משני הגמ' דר"א בנקבר ערום ובריייתא בנקבר בארון משום דמשמע ליה דר"א אסתם קבורה מיירי שהיו נוהגין לקבור בארון:

דף סו.

מתני' נזיר היה שמואל עמ"ש בזה בדרשותי:

דף סו:

גמ' ת"ח מרבים שלום בעולם נ"ל דנקשר עם הקודם פלוגתא דתנאי אי מברך עדיף או עונה עדיף ואלו לא היה פלוגתא בזה היה נעשה מחלוק' בין המסובים בסעודה דכל אחד רוצה הוא לברך לקיים מצוה אבל הפלוגתא דתנאי היא הגורמת שלום ביניהם דכל

א' יש לו על מי לסמוך וזהו תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם נמצא המחלוקת שהיא לשם שמים היא גרמה שלום בעולם:
תמו ונשלמו חידושי מסכת נזיר

מסכת סוטה

פרק ראשון

דף ב.
גמ' בת פלוני לפלוני הא דלא קאמר בת פלוני לבן פלוני או פלונית לפלוני נ"ל במאי דאיתא בס"פ הבע"י דנחלקו בקיום פו"ר אי ב' זכרים או זכר ונקבה וכדי לצאת ידי שניהם צריך ב' זכרים ונקבה והשתא אי יאמר לבן פלוני לא ידענא איזה מינייהו דהא יש לו ב' זכרים אבל בבת דאין לו אלא בת א' סגי בבת פ' וטפי עדיף להזכיר שם אביה כיון דכבר איתיה בעולם וניכר משא"כ בבן דלא סגי ליה בשם אביו ודברו חכמים בהווה במי שמקיים פו"ר כהלכתו:
תוס' בד"ה אבל וכו' משום דרגלים לדבר עכ"ל נראה דהיינו לפום סברא דהשתא דע"א לא מהימן ופי' קרא דעד אין נאמן בה ומדאצט' קרא להודיע דאין נאמן בה ש"מ דמסברא הייתי אומר דנאמן וע"כ היינו משום דרגלים לדבר אבל לפי המס' דפי' קרא דעד אין בה ר"ל תרי אלא חד ומדהוצרך להשמיענו דנאמן ש"מ דמסברא שאין נאמן בה וע"כ היינו משום דאוסרתה איסור עולם ועיין בגמ' בסמוך ולקמן ד"ג ע"ב ע"ש:

דף ב:
גמ' לשתוק קרא מיניה וכו' ק"ל דבגמרא בקדושין דס"ו ע"א איפליגו אביי ורבא באשתו זנתה בע"א ושותק אי נאמן וכ' התוס' דהא דבעינן קנוי וסתירה היינו באינו שותק ע"ש והשתא מאי פריך לישתוק קרא וכו' נימא דקרא בשותק מיירי ובא להשמיענו דאין נאמן בשותק לאפוקי מס' אביי שם וי"ל. ועיין במ"ש בי"ד סי' קכ"ז שם הוכחתי משמעתין דלא כדעת התוספות בקדושין דס"ה ע"ב דאיני יודע באיסורין לא מהני עד אחד ע"ש:
תוס' בד"ה כל וכו' ועד אחד לא יענה וכו' עכ"ל נ"ל דר"ל למ"ל אחד ליכתוב עד ואנא ידענא דהוא אחד דהא כתיב ע"פ ב' עדים ודמי להההיא דשבועות שהביאו אח"ז דאע"ג דכ' עד סתמא הוא אחד ומשום דהו"א דההוא אצט' לאשמועי' זה בנה אב לזה סמכו קושייתם הכא בשמעתין דדרשי' לזה בנה אב מקרא דלא יקום ע"א. ובשמעתין ק"ל כיון דכ"מ שנאמר עד הרי כאן שנים בכ"מ דכתי' ב' עדים אמאי לא כתיב עד מ"ש מהא דפרכי' במנחות דף צ"ג ע"ב אהא דאמרי' דכ"מ שנאמ' ידו הם ב' אמאי כתי' ידיו בכ"מ ע"ש:

דף ג.
פירש"י בד"ה בה ולא בקנוי ולא גמרי' שאר עדיות וכו' עכ"ל שאר עדיות דאשה דקאמר היינו קנוי וסתירה אבל טומאה דעלמא מג"ש נ"ל והא דהוכרח רש"י לו' וקמו להו במילתייהו וכו' ולא סגי במיעוטא דבה לחודיה נר' משום דכי ממעט לקנוי וסתירה מבה היינו אפי' שותק וא"כ אי מבה לחודי' מנ"ל למעט שניהם מכחיש ושותק ולכך כ' דקמו להו במילתייהו וכו' ועיין בתוספות:
תוס' בד"ה מה וכו' שכן רגלים לדבר וכו' עכ"ל הא דלא הק' בקו' הא' משום דדל קו' מהכא מ"מ אצט' קרא דלא נילף דבר דבר מממון וכן צ"ל במ"ש התוס' בדבור שאח"ז לרבא ניחא דאף על גב דרבא קאמר טעמא משום דאין דבר שבערוה פחות מב' ובריייתא נקט קו' אין לחוש דבלא"ה קו' פריכא הוא וע"כ דסמך תנא דבריייתא על הג"ש ובכוונה הקדימו התוס' דבור זה אף דקביעות דיבור שאח"ז הוא ברישא דבריי' ובעיקר קו' התוס' דלאביי ל"ק דכיון דבטומאה דעלמ' ע"א ושתיק מהימן שפיר הוה ילפי' קנוי וסתיר' מטומא' דעלמא דליכא רגלים לדבר ולכך אצט' קרא למעט קנוי וסתירה אף בשתיק וכ"נ מדבריהם בדבור שאח"ז דבקנוי וסתירה ממעט קרא אפי' שותק ועיקר קושייתם היא לרבא:
בד"ה נאמן וכו' תימה למ"ל וכו' עכ"ל נר' דקושיית' לאביי אבל לרבא ל"ק דאצטריך ג"ש לשותק דלא אמרי' שתיקה כהודאה ורבא גופיה קאמר טעמא דאין דבר שבערוה וכו' והיינו מג"ש ע"ש:

דף ד.
תוס' בד"ה א"ה וכו' א"נ בן עזאי וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל דגם לתי' זה צ"ל דברייתא קמייתא נקט כיון דממ"נ חדא הוא דקשיא אלא דלא ניחא להו לתרץ בעיקר הקושיא כן משום דק' דהו"ל תרווייהו היינו ר"א והיינו בן עזאי:

דף ה.
גמ' א"ת אותו אלא אתו וכו' כ' המפרשי' דה"ט דהוי כעע"א משום דבקרא דנעשה אדם היינו דגדול נמלך בקטן ומי שיש לו נאוה ע"כ לפ' ב' רשויות ח"ו ועפי"ז נ"ל דקרא ה"ק אותו לא אוכל דלפי דעתו אינו יכול לברוא אותו דאי יכול לברוא אותו ע"כ למדנו גדול נמלך בקטן והי"ל ללמוד ענוה מקונו:

דף ו.
גמ' מי קרמינן ליה בע"כ וכו' עפירש"י ולפי' צ"ל דמצות יבום קודמ' למצות חליצה הוא מדאורייתא דלא כהרדב"ז הביאו ה' מהר"י אלגאזי בס' קהלת יעקב וכן שמעתי אומרים זה ימים מיהו בגמ' גופה אי לאו פירש"י היה נ"ל דר"ל באלם ואלמת דלאו בני

חליצה נינהו לפי שאינן בני קריאה וכיוצא טובא דלאו בני חליצה ועולין ליבום ובההוא רמינן עליה בע"כ ועיין בגמ' ר"פ הבע"י דמשם בארה"ז דמצות יבום קודמ' למצות חליצ' מדאוריית' דלא כהרדב"ז ז"ל:

מתני' ואלו אסורות מלאכול בתרומה וכו' ק' דמאי

אתא לאשמועי' הא כבר תנינ' בריש מכילתין דאחר קנוי וסתירה אסורה בתרומה עד שתשתה וא"כ פשי' דהאומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה והאומרת טמאה לפ"ד התוס' דאסורה בתרומה והיה נ"ל דנ"מ אם מחל על קנויו דמותרת בתרומה וקמ"ל דכי אמרה טמאה וכל הני דאפי' מחל על קנויו דאסור' בתרומה אך ק' למ"ד לקמן דכ"ה ע"א דאחר סתירה אין קנויו מחול ונ"ל דמשנתנו הלזו מתורת ודאי קאמר אסורה לאכול בתרומה דמתני' דלעיל לא אסיר לה אלא מס' וכי אמרה טמאה כיון דהוחזקה בטמאה אסורה מודאי ונ"מ לענין מלקות שאם אכלה תרומ' לוקה דזרה היא ולא היתה אוכלת אלא בשביל בעלה וכיוצא לזה כ' הר"מ בה' שגגות וה' מ"א דכי אמר ע"א חתיכה זו חלב הוחזקה בחלב וכי אכלה לוקה ע"ש וה"נ דכוותה וכן כל הני והיותר נ"ל דמתני' מיירי דשתת' מי סוטה וקמ"ל דכל הני אין המים בודקין אותה ואכתי אסורה לאכול בתרומה וכהך חלוקה דושבאו לה עדים דמוקי בגמרא אחר שתיה ובהכי ניחא לי מ"ש רש"י ז"ל בד"ה זונה היא וכו' דהא תנא ליה האומרת טמאה וכו' ע"ש דלכאורה ק' דהול"ל הא תנן לה בר"פ דאחר סתירה אסורה לאכול בתרומה ועפי"ה ניחא דלא שמעי' דאחר שתיה אסורה בתרומה אלא במשנה הלזו:

דף ו:

פירש"י בד"ה שמת הוא וכו' דאמאן בעי למשריה עכ"ל אף על גב דנ"מ למשרייה לבועל מ"מ עיקר ההשקאה בשביל הבעל היא ולפ"ז היכא דאסורה לבעל בלאו אין משקין אותה ועיין לה' מש"ל בפ"ג מה' סוטה ע"ש:

דף ז.

תוס' בד"ה אמר וכו' והשתא צ"ל הבריית' וכו' עכ"ל ר"ל דהשתא דחזרה דר' יהודה היא משום פירכא דיש לה היתר תקשה דר' יוסי דהשתא ליכא מידי בין ר"י לר' יוסי וכמ"ש מהרש"א ז"ל אבל אי החזרה דר' יהודה היא משום פירכא דהיא הנותנת לא ק' דר' יוסי די"ל דאיכא בינייהו דר"י חזר בפירכא דהיא הנותנת אבל ר' יוסי לא חזר עד דפרכוהו מה לנדה שכן יש לה היתר אבל פירכא דהיא הנותנת לדידיה לאו פירכא היא דאיכא אינשי דחמירא להו וכו':

בא"ד אבל מדר"י איכא למי' וכו' כן גיר' מהרש"ל ז"ל ע"ש והא דלא אמרי' איפכא דד' יוסי אמ' ק"ו ברישא ור"י אמר קרא ברישא משום דבירוש' איתא הכי דר' יהודה אמר ק"ו ברישא וע"ז הוא שהביאו התוס' הירוש' ועיין מהרש"א ז"ל:

דף ז:

גמ' ורמינהי כדרך שמאיימין וכו' ק"ל לפמ"ש התוס' לקמן ר"פ היה מביא דר"א ל"ל הא דמאיימין שתשתה ע"ש מאי פריך הגמ' נוקמ' למתני' כר"א וי"ל דר"א. ס"ל דמשקה ואח"כ מקריב מנחתה ולקמן פלוגתא דר"ש ורבנן היא במתני' ואי מוקי מתני' כר"א הוי סתם ואח"כ מחלוקת והלכה כמחלוקת והוי הילכתא כר"ש והש"ס קי"ל דהילכתא משקה ואחר כך מקריב:

דף ח.

בד"ה אין וכי' ותימה וכי היה אוסר כה"ג וכו' עכ"ל ק' הא בשחיטה לא כתיב אותה והכא קאמרינן משום דכתיב אותה וי"ל כיון דהכא אסור להעמיד ב' כאחת מאי פריך הגמ' ורוקקת מי משקין והא אין עושין מצות חבילות נימא דלא שרינן ברוקקת אלא העמדה וע"כ צ"ל דגם בהעמדה שייך למי' מצות חבילות דמ"מ הוי כמשוי ולהכי מק' התוס' א"כ אסור להעמיד ב' כבשים ולשחוט זה ואח"כ זה בכהן א' משום א"ע מצות חבילות וע"ל והוא הנכון דגם התוס' מפ' כפירש"י דאותה דהכא הוא קרא דוהשביע אותה ואפי' הכי אסור אפילו העמדה דקרא הכי קאמר בשעת השבעה לא תהיה בעזרה אלא אותה לבדה ודלא כמהרש"א בדבור שאח"ז ומשמע להו להתוס' דאסור אפי' העמדה משום דלטעמא דלבסב בה שייך אפי' בהעמדה ומדלא קאמר הגמ' א"ב העמדה משמע דאפי' ר"י אוסר העמדה ואהא ק"ל א"כ נדרוש תזבחהו דבשעת זביחה לא יהיה בעזרה אלא הוא לבדו ועוד הקשו בנדרים דבעי מהו שיפר לב' נשיו כאחת ופשיט לה מהכא אמאי לא אסר שם אפי' העמדה ונדרים בשעת הפרה לא תהיה אלא היא לבדה כנ"ל:

פרק שני

דף טו.

תוס' בד"ה סבר וכו' וסתמ' דגמ' הכא וכו' דלא כשמואל עכ"ל ולשמואל משני בקושיית הגמ' הכא דר"ש לשי' כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז ושמואל לא קאמ' אלא אליבא דר"א הקפר:

בא"ד והתם בנזיר טהור אייר עכ"ל הכי משמע להו מדפריך שם והא קרא בנזיר טהור כתיב ומשמע להו דקאי גם אר"א הקפר ולא אר"ש לחודיה וכ"פ הר"ן ז"ל שם:

בד"ה ס"ל וכו' א"כ תקשה דשמואל אדשמואל דאמר כל היושב בתענית וכו' עכ"ל י"מ אמאי הוצרכו להביא ההיא דתענית מבריית' גופה דר"א הקפר דנדרים דקתני מכאן כל

היושב בתענית נקרא חוטא תק"ל אדשמואל דאמר בריש נזיר דדוקא בנזיר טמא דהא תענית דמי לנזיר טהור כדמוכח בנדרים ונ"ל דהאי סיומא דקאמר מכאן אתה למד אינו מהברייתא אלא מדברי אביי וכ"ה בנזיר כשהביא הגמ' שם האי ברייתא דר"א הקפר לא סיים בה האי מילתא ע"ש והשת' לשמואל י"ל דמאי דקתני בברייתא דר"א הקפר והלא דברים ק"ו וכו' המצער עצמו מכל דבר וכו' לאו היינו יושב בתענית דההוא דמי לנזיר טהור ולאו חוטא הוא אלא מצער עצמו מכל דבר ימים מספר כימי נזיר טמא ולכך לא הוק"ל אלא ממילתא דשמואל דאמר כל היושב בתענית נק' חוטא:

דף טו:

גמ' א"ק בכלי חרס וכו' לפ"ז לרי"ש דמי מעיין הם מהלכה למ"מ ולא מג"ש ואין להק' למ"ל בכלי חרס הא מהשקה דכלי מים דסוטה גופה סגי כיון דס"ל מי מעין דאין למידין י"ג מדות מהלכה:

דף טז.

גמ' הכא קרא יתירא הוא מ ש רש"י קרא יתירא הוא מגומגם דא"כ תפשוט מברייתא דלעיל דאיסי בן יהודה ואיסי בן מנחם דרשי לקרא אחרינא וליכא מאן דפליג עלייהו:

א"ד האי בקרקע לאיסי וכו' לפמ"ש מהרש"א בפי' רש"י דאפר לב"ה מקרא דוכסהו צ"ל דהכוונה בצד זה דכיון דאצט' לדרשא אחריתי ילפי' דאפר מהני מבנין אב מכסוי וכי פשיט מרי"ש ל"ל דליכא הלכה בסוטה אלא דילפי' מכסוי ולכך לא חשיב לה דכיון דבכסוי הלכה אין דנין בנין אב מהלכה:

תוס' בד"ה ואם איתא וכו' משום דהכא בקרקע כתיב עכ"ל פי' דאלו כתי' מקרקע ליכא למבעי דודאי עפר ממש מקרקע המשכן אבל כיון דכתיב בקרקע בבית איכא למי' דאתא לכדאיסי ואפר מהני ובעיקר קושיית י"ל דהגמרא מ"ל דאע"ג דפליג רי"ש אב"ה בדרשא מ"מ בדינא ודאי דכב"ה ס"ל דב"ש במקום ב"ה אינה משנה:

דף יז.

בד"ה כתבה וכו' והא דאמרי' בהקומץ וכו' דהכי הלכת' גמירא להו וכו' עכ"ל נראה דלפי מה שהיו סוברים בקושייתם דאי אסור פסולה והא בהא תליא ודאי דצ"ל דגמירא להו האי הלכתא וא"צ שום ראיה לזה אבל השתא דכ' דלאו הא בהא תליא אצ"ל דהכי הלכתא ולזה כ' דאף לפ"ז צ"ל כן משום הראיה מדפריך מתפילין שבלו ואין להק' ליפשוט מאי דנסתפקו התוס' אי כ' ואח"כ שרטט מדפריך מתפילין שבלו ומאי קו' נימא דמשרטט לה עתה דודאי במזוזה פשיט"ל דלא מהני דהא בעי' כסדרן ולא נסתפקו אלא בסוטה דדינא כס"ת דלא בעי' כסדרן ובעיקר ספיקם יל"ד אמאי לא דרשי' וכתב ומחה

מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ומחיה יצא זה שמחוסר שרטוט כדדרשי' בגיטין לפסול מחובר בגט וי"ל דשרטוט בכלל כתיבה הוא:

דף יח.
בד"ה כתבה וכו' ודומה כאלו גט שכותבין על ב' דפין ותפרו יחד דפסול עכ"ל ק"ל דהתם דפסלי ליה משום דמחוסר תפירה ורחמנא אמר וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר תפירה וכדדרשי' בגיטין לפסול מחובר וצ"ל דמתפרו ואח"כ כתבו מייתו ראיה ומ"ש ותפרו היינו ר"ל תפרו קודם והיותר נראה להגיה שתפרו:

דף יח:
בד"ה מהו וכו' אבל אם קנא לה ונסתרה וכו' עכ"ל נראה דצדדי הבעיא אי מצי מחיל לקנויו אחר סתירה ובאת"ל בעיא קמייתא דגירש כמי שמחל אי יכול למחול לאחר סתירה ועיין בגמ' לקמן בפ' ארוסה דכ"ה ע"א ע"ש ועמ"ש מהרש"ל ז"ל ולדבריו לא נתחוורו לי צדדי הבעיא:

פרק שלישי

דף יט.
תוס' בד"ה ואחר וכו' אלא עיקר קרא לאם הקריב וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז לא א"ש דברי ר"ש דקאמר מה ת"ל ואחר ישקה והלא כבר נאמר והשקה בתרא כפירש"י אלא אחר מעשה כולן דאכתי ק' והלא כבר נאמר והשקה בתרא דהשתא נמי לא אתי ואחר ישקה אלא למקריב ואח"כ משקה דרישומו ניכר ל"צ קרא ועד שלא תקבל שבועה כדי נסבא וצ"ל דהתוס' מפרשי והלא כבר נאמר והשקה קמא ולרבנן מהדר דאי כדאמריתו למ"ל ואחר ישקה דאף דאתי להקריב ואחר כך השקה לאכשורי בדיעבד מ"מ לא הול"ל ואחר וכו' דלשון זה משמע דכך הוא צריך לכתחי' וכדפירש"י בס' רע"ק:

דף יט:
בד"ה בפי' ר"ח וכו' כל זמן שלא נמחקה המגילה מצי הדרי וכו' עכ"ל הוצרכו לזה דלא תקשה מנ"ל להגמ' לפרושי ברע"ק הכי נימא דרע"ק או השקה קמא קאמר וע"ד פירש"י ול"ק רע"ק אדרע"ק ולזה כ' דמ"מ ק' דרע"ק אדרע"ק דבברייתא דלעיל קאמר דאם לא נמחקה מצי הדרי והכא תלי בקרב הקומץ וכיון דמ"מ קשיא מפרשי' דברי רע"ק כפשטייהו דאו השקה בתרא קאי וכרבנן:
בא"ד בשהתחילה לשתות עכ"ל צ"ל דתרי קראי והשקה קמא ובתרא לרע"ק לתרי גווני מערערין דהיינו קודם הקרבה והתחילה לשתות ואחר הקרבה בלא התחילה דאל"ה מתרי קראי אליבא דרע"ק דהא לרישומו ניכר ל"צ קרא דמומחה נפקא כמ"ש התו' לעיל

ודע דמהירוש' הלז דמשני כשהתחיל לשתו' למדנו דצריך לשתות כל המים ולא סגי במשהו וזה נעלם מה' מוצל מאש דת סי' נ"א שנסתפק בזה ע"ש:

פרק רביעי

דף כד.

גמ' דהאמר רב קנה לכל וכו' לכאורה יש להוכיח מכאן מה שנסתפק המש"ל אי ביאה דיבמה בעי עדים ע"ש דאי איתא דבעי עדים מאי פריך הגמ' נוקמ' שלא בעדי' מיהו נר' דלא נסתפק ה' אלא לדידן דקי"ל כשמואל דלא קנה לכל בביאת זנות דבעי' ביאה לשם קנין אבל לרב דלא בעי ביאה לשם קנין ואפי' ביאת זנות סגי ודאי דלא בעי עדים ועיין מה שהוכיח ה' ממ"ש התוספות בקידושין גבי רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ע"ש ועמ"ש בחי' בנזיר די"ב

תוס' בד"ה ור"י וכו' תימה האי רבוייא וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולק"מ דלשמואל קשיא לר' יאשיה מנ"ל אשת חרש וכו' ולרב קשיא לר' יונתן מנ"ל היקישא:

דף כה.

גמ' מ"ש ת"ח וכו' עיין פירש"י ז"ל ימ"מ אין יכול לפשוט מכח דיוק זה די"ל דהא דבעי' ת"ח משום יחוד כדאי' לעיל דף ז' ע"ש ועיין בתשו' בית יעקב סי':

שם הא אסירן וקיימי נר' דלא דייק אלא מאיסורי כהונה אבל ממזר ל"ק די"ל דנ"מ לענין יבום דאי משום דאסירן בלאו דממזר הרי מדינא אתי עשה ודחי ל"ת דממזר ואע"ג דאמרי' גזירה ביאה א' אטו ביאה ב' מ"מ כיון דליכא אלא גזירה דרבנן אם בעלו קנו כדאי' ביבמות בפ"ב וכי אסירא משום סוטה מדינא חולצת דנ"ל מקראי דחולצת כדאי' בפ"ק דמכילתין אבל מאלמנה וגרושה דייק שפיר דאלמנה לכ"ג נעשית חללה בביאתו ואיכא נמי עשה דקדושים וכן גרושה דעשה דקדושים קאי על כל מאי דכתיב בההיא פרשתא כמ"ש התוס' בפ' אלו מציאות ד"ל ע"א ע"ש ודוקא באלמנה לכ"ג דלא כתיב בההיא פרשתא הוא דפריך התם ביבמו' ניתי עשה ולידחי ל"ת ע"ש ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כה:

תוס' בד"ה לאו כגבוי וכו' ופרה חיבת הקדש עמ"ש בזה בחי' בקמ' דף ע"ז ע"א:

דף כו.

תוס' בד"ה אבל וכו' אבל נאסרה ע"י ביאת בן ט' וכו' עכ"ל וכ"נ מגמ' בסמוך דפריך אשמואל מקנין ע"י פשיטא וכ' רש"י כמו והוינן בה וק' מאי שיאטיה לקו' זו כאן אלא משום דהו"א מאי דאמר שמואל מקנין ע"י הוא לאוסרה ומתני' דקתני חוץ אשחוף קאי ולענין שתייה ולזה מייתי והוינן בה וכו' וראיתי לה' קרבן העדה ביבמות סו"פ עשירי בד"ה ולמה שדחה דברי התוס' הללו וכ' דלא ממעטי' מאיש אלא קטן פחות מט' אבל

בן ט' מקנין ע"י והביא ראיה לזה מגמ' בסנהדרין דנ"ד ע"א ע"ש ונראה דאין משם ראיה כלל וע"ש ברש"י בד"ה אשר ישכב ע"ש גם נעלם ממנו גמ' ר"פ בן סורר דף ס"ט ע"ש:

דף כז.

תוס' בד"ה איש וכו' סמך מדאוריית' וכו' עכ"ל ק"ל דבגמ' לעיל דכ"ה ע"א דקאמר גבי ארוסה וש"י הא קנויי מקנה לה למאי לאו להפסידה כתובתה דלפ"ק ת"ק בריית' דלעיל בר"פ דמרבי ארוסה וש"י לקנוי מקרא למאי מקנה לה הא כתובה לאו דאורייתא וי"ל ועיין בפ"ק דסנהדרין דף ח' בתוס' בד"ה מוציא ע"ש:

פרק חמישי

דף כח.

תוס' בד"ה א"ד וכו' וה"ה דאין להוכיח משם וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפ' כיצד הרגל דף ע"א עיין שם:

דף כח:

גמ' ותו לרע"ק כהונה מנ"ל לפום מאי דס"ד השתא צ"ל דרע"ק דברייתא מג' ונטמאה דריש ולא כר' עקיבא דמתני' דדריש מהויו' כדאמרי' לעיל ותרי תנאי אליבא דרע"ק:

תוס' בד"ה מכאן וכו' לימא העמיד טהור וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בדבור הקודם דאיכא רעותא ל"ק ועיין להתוס' בחולין דף י ע"ב:

בד"ה ברשות וכו' ל"ד לשרץ דשרץ אפשר שלא נגע וכו' עכ"ל צ"ל לפ"ז ההיא דפ' ב' נזירים דאמ"ל אחד ראיתי אחד מכם שנטמא לאו שנטמא טומאה ודאית אלא ר"ל ראיתי אחד מכם שנכנס בס' טומאה דהיינו שהיה השרץ קרוב לאחד מכם ועי"ל כיון דע"פ עד אחד הוא לא הוי ודאי טמא ול"ד להיא דג' נשים ועיין להתוס' שם בר"פ ב' נזירים:

דף כט.

גמ' אבל לתרומה שריא וכו' מכאן יש להוכיח קצת דס' דאורייתא לחומרא מדרבנן דאי מדאורייתא ומאי דאצט' קרא ונטמאה הוא לאסור מתורת ודאי כמ"ש לעיל אם כן בלא קרא אסורה מס' ולא א"ש מאי דקאמר לתרומה שריא:

דף כט:

כלי חרס יוכיח וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ודבריו תמוהים ונ"ל דדעתו ז"ל דט"י דאב הטומאה כיון שהיה אב הטומאה כי טביל הוי ראשון אבל ט"י דשרץ כיון שלא היה אלא ראשון כי טביל הוי שני דלעול' כי טביל קלישא טומאתיה ממה שהיה קודם טבילה ויש מק' נימא ככר א' יוכיח שאינו אב הטומאה ואינו מטמא מאוירו ופוסל את התרומה אא"א ככר ב' ועיין בחולין דקי"ו ריש ע"א ובתוס' שם ולק"מ דאיכא למיפרך שכן ראשון וכדפרכי' שכן אב הטומאה והגמ' גבי כלי חרס חדא מתרי פרכי נקט:

עו"ש שכן יש בהם צד חמור וכו' עיין פירש"י דאין הפירכא שוה ועיין להתוס' במכות ד"ד ע"ב ובפסחים דע"ז ע"א דר"ל פירכא כ"ד ע"ש ומ"מ בעי' פירכא שוה וכאן פרכי' מה לכ"ח וט"י שכן ראשון זה ראשון עכשיו וזה היה ראשון והנה מתבאר משמעתין דפירכת שכן במינו פירכא גמורה דהא פרכינן לה אחדא מחדא ועיין ברפ"ב דזבחים ובתוס' שם דף י ע"ב ובנדה דל"ד ע"ב:

בפירש"י בד"ה דין הוא וכו' דלא מבעיא וכו' דהא אייתיניה בק"ו וכו' עכ"ל אין להוכיח מזה דבכה"ג הוי מפריך ק"ו כיון דאיכא ק"ו אחר אלא כוונתו כיון דתרי ק"ו אלי הם חד גוונא ובהך ק"ו דט"י לא אמרי' דיו כיון דמפריך גם בהאי ק"ו דמח"כ לא אמרי' דיו אע"ג דלא מפריך ומ"ש ץ בדבור זה משום דמפריך וכו' אדסמיך ליה קאי דמייתי' ליה מקרא:

פרק ששי

דף לא.

תוס' בד"ה כאן וכו' וי"ל דמתני' בסת' קתני וכו' עכ"ל ק' כיון דבסתם קתני ואיירי בכל גוונא היכי אמר עולא תני לא היתה שותה תינח בזה אח"ז בב"א מאי איכא למי' וי"ל בדוחק דע"כ מתני' פליגא אההיא דיבמות ואפי' בב"א הו"ל כב':

פירש"י בד"ה הא חד וכו' פשי' דאין אחד וכו' עכ"ל תרי מילי קאמר דקושי' הגמ' היא מכח הא תו למ"ל ואף שתדחוק דזו ואצ"ל זו קאמר דכן אורחא דתנא לפעמים מ"מ סיפא גופה לא אצט' אלא צדיוקא ופריך הגמ' שפיר:

בד"ה אמר וכו' והא דלא שני וכו' דלעולם במקום ב' וכו' עכ"ל לכאורה דמ"ש דלעולם במקום וכו' אין לדברים אלו מקום כאן ונ"ל דבא לשלול דלכאור' יש לתרץ דהא דלא מוקי לה בזאח"ז משום דאי בזה אחר זה כיון דהאמינה תורה ע"א הוי כב' וכי אתו תרי ואמרו לא נטמאת הוי תרי ותרי ולא תשתה כמו שנר' מדברי התוס' ביבמות דקי"ז בד"ה לא צריכא ע"ש וע"כ בב"א איירי לזה קאמרי דלעולם אף דחשבי' ליה כתרי מ"מ לגבי שנים ממש לא הוי כתרי ולכן ע"כ לשנויי משום דמשמע ליה וכו' ברם לא ידעתי אמאי בתרי ותרי לא תשתה מ"ש מע"א ועד אחד:

תוס' בד"ה הא וכו' תימה היכי הוה מתרץ וכו' עכ"ל אף למ"ש בדבור הקודם לחד תי' דמת"כ סתמא קתני ומורה עולא בב"א דלא הוי כתרי מקשים שפיר דמתני' דכריתות נמי סתמא מתניא ומשמע אפי' בזא"ז:

דף לב.

בד"ה מ"ד וכו' אע"ג דרגלים לדבר עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ונראה דה"פ כיון דאיכא רגלים לדבר הני דאמר טומאת בדדמי אמרי' ולא נטמאת ממש וכיון דבפסולי עדות איירי

איכא למי' הכי והו"א דתשתה לחומרא כיון די"ל דבדמי אמרי משום דאיכא רגלים לדבר וע"כ השמיענו דאזלי' לקולא ולא תשתה ואין להק' להפך למ"ל ההיא דפ' ע"ע די"ל בפשוט הסברא הפשוטה דרגלים לדבר ולכך בקל אמרי' דלא תשתה כיון דאיכה רגלים לדבר:

פרק שביעי

בד"ה וק"ש וכו' ונראה דהני נאמרין וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דדינן כמו מגילה דאם שמע אשורית יצא אע"פ שאינו מבין אבל בשאר הלשונות א"י אלא א"כ מבין הלשון:

דף לז.

בד"ה מאי וכו' הא דלא מייתי וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושיא דניחא ליה לאתויי מילתא דר' גופיה דהא הכא ר' הוא דאמר אלו ואלו למטה:

דף לח.

גמ' אי מה להלן כ"ג וכו' מפירש"י דפירכא היא ולא פי' כפשוטו ונראה דהברחו דהיכי אמרי' אף כאן כ"ג הא הכא קרא דכה תברכו אאהרן ובניו קאי לכן פי' דפירכא הוא דפרכי' מה להלן שכן כ"ג ומ"מ בק"צ ור"ח יכול להיות כפשוטו ולכן פירש"י בד"ה אף בע"א כ' ולא תקשה שכן כ"ג דאין משיבין על ההיקש ובדבור שלאחריו כ' דאצט' כל הימים דלא תקשה ר"ח וק"צ והוא תימה הא אין משיבין על ההיקש אלא משום דבק"צ ור"ח יכול להיות כפשוטה ובד"ה קשיא ליה וכו' נ"ל דט"ס נפל וכצ"ל מה למלואים שכן כ"ג והס"ד ואח"כ מה"ד קרבן צבור כנ"ל ליישב פירושו:

דף לח:

בד"ה כל וכו' וסבר למי' שמצות עשה דוחה לא תעשה עכ"ל אבל האמת דאינו דוחה ולכך מלקי' ליה והטעם דבטומאה איכא עשה ול"ת ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה וכדאיתא בפ"ק דיבמות וק"ל מזה הירושלמי למ"ש התוס' בפ"ב דמציעא דף ל' בד"ה הא דעשה דכיבוד דוחה לא תעשה ועשה דטומאה משום דאין שוה בכל והגמ' שם בדל"ב עדיפא מינה משני ע"ש דלפי זה אמאי אין מטמא כהן לנ"כ וצ"ל דהכא הטעה משום דאי אין אומרין לו לעלות לא עבר ואם כן עשה קיל ודמיא למאי דאמרי' בפ' א"נ ד"מ אי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל ולא ס"ל כמ"ש הת"י שם ע"ש וכן ראיתי להעה"ש א"ח סי' קכ"ח שצדד כן בטעמו של דבר ע"ש אך אין זה נכון דאף דאין אומרים לו לעלות מ"מ כשעולה מעצמו אף דאין מחוייב מ"מ מצוה קעביד וכיון דמצוה עביד לאו קיל הוא ול"ד להההיא דפ' א"נ וכן ראיתי להרדב"ז ז"ל ח"ב סי' תקכ"ד שהוכיח דאף אם האב מחל על כבודו מ"מ כי מאבדו מצוה קעביד מדלא פריך הגמ' במציעא דף ל"ב אלא מכח עשה ולא תעשה דאי איתא אפילו לא תעשה גרידא היכו דחי ליה כיון דהעשה קיל אלא ע"כ

דמצוה עביד וכיון שכן לאו קולא היא ול"ד לפ' א"נ וכ"נ מדברי התוס' שהבאתי שהק' מאי פריך גבי כיבוד הא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה שאין שוה בכל ומאי קושיא נימא דש"ה דגם העשה דכיבוד הדוחה קיל הוא דאי אמר לא בעינא וכו' אלא ע"כ אף דכבודו מחול מ"מ כי עביד מצוה איכא ובכה"ג לאו קיל הוא ומעתה הדק"ל אמאי לא דחי נ"כ את הטומאה כיון דקי"ל אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה שאין שוה בכל לחד תי' דהתוספות וע"ש בתשו' הרדב"ז במ"ש וליכא לתרוצי וכו' דט"ס נפל בדבריו והוא טעות הניכר ולמה שהקשיתי לשאול אפשר דאי אמרו לו ציבור שלא לעלות ואין חפצים בברכתו אי עולה מעצמו לאו מצוה קעביד ואם כן ש"ה דעשה קיל אבל בכיבוד אפי' אין חפץ האב בכיבוד מצוה קעביד וכ"מ מדברי הרדב"ז הללו:

דף לט.

בד"ה כל וכו' ושיעור תכיפ' איכא למשמע משיעו' תכף וכו' עכ"ל ליכא למשמע אלא דבשיעור ל"ב אמה ודאי דלא הוי תכף אבל יכול להיות דאף בפחות מכן לא הוי תכף והמג"א סימן קס"ו הק' מדפרכינן מהך ברייתא שם למ"ד ביאה במקצת ל"ש ביאה דניטול ידיה ולסמוך ולשחוט שם דס"ד דכל העזרה כשרה לשחיטה והשתא אפילו למ"ד שמה ביאה תקשה דלסמוך שם מבחוץ והדר לעייליה ולשחוט סמוך לפתח אלא ע"כ דמרשות לרשות אפילו בפחות מכן לא הוי תכף ע"ש ומכל מקום יש להוכיח דבמקום אחד בשיעור ל"ב תליא ממאי דמשני שם כמ"ד שוחט בצד המזבח והשתא תקש' למ"ד לא שמה ביאה דליעול ידיה ולסמוך ולהוליך הקרבן אח"כ למזבח דהשתא במקום אחד הן אלא ע"כ דבמקום אחד בשיעור ל"ב אמה וממקום למקום אפי' בפחות כן ואפשר דמאי דלא ה"ד הגמרא בס"ד למ"ד שמה ביאה משום די"ל דבעינן תכף ממש כיון דאין מפורש בשום מקום השיעור אבל למסקנא לא מצינו מפורש אלא בל"ב אמה ומה שהוכיח המג"א ממתני' דפ' ב' מדות עיין שם בדף צ"ג ע"ב בפי' רש"י בד"ה ה"ק שכ' כלומר לאחר שסומכין וכו' ע"ש שנר' מדבריו דלא כדברי ה' מג"א:

דף מ.

תוס' בד"ה והאמר וכו' לא כן תני ר"ח וכו' עכ"ל ואמשנתנו פריך ומשני שסמך ופריך מקרא דלא מ"ל דוישב דקרא סמיכה וא"צ למ"ש כאן מהרש"א ז"ל:

דף מא.

פירש"י מכאן ואילך וכו' א"כ ירושלים דלתותיה נעולות וכו' עכ"ל לכאורה קשה ממתניתין בפ' תמיד נשחט שהביאו התוס' לעיל דקתני ראשונה ישבה לה בהר הבית ג' בחיל ג' במקומה עומדת ואי לית בה איסור ר"ה אמאי לא יוליכוהו בעוד יום לבתיהם ואפשר דאף דדלתותיה נעולות הויא בכרמלית וביום הכפורים לא גזרו אלא דק' לפי זה

אמאי לא היו תוקעין ביום הכ' שחל בערב שבת כדפריך בשבת דקי"ד אקניבת ירק ע"ש ועיין להתוספות בפסחים דף ס"ו בד"ה תוחב וכו' ובמהרש"א ז"ל שם ועיין פירוש רש"י בעירובין דף ו' ודוק:

דף מא.

תוס' בד"ה מצוה וכו' אמאי לא משני בפרק ב' דכתובות וכו' עכ"ל אף על גב דרבנן פליגי אר"י בסנהדרין ולא ס"ל דמצוה שאני מ"מ מדל"ק הגמ' כאן הא מני ר"י משמע דאף רבנן מודו במצוה דהכא משום דמצוה עדיפא ולהכי מק' מההיא דכתובות דמצוה דכבוד נמי היא וכן כתב מהרש"א ז"ל שם בסנהדרין אלא דמ"ש כבוד תורה ל"ד אלא דכבוד בעלמא דאל"ה לא מקשים מידי מההיא דכתובות:

פרק שמיני

דף מג.

הא בהרכבת איסור לכאורה ק' מבריך אמבריך והתוספו' בפ"ק דר"ה דף ט' ע"ב נרגשו מזה ע"ש ונראה לי דמ"ל מבריך בהרכבת איסור כגון דהבריך בקרקע בתוך שיעור יניקת אילן אחר דהוי כלאים דצריך להרחיק לכל אילן כשיעור יניקתו ובמס' ע"א דף מ"ט כ' התוס' אמאי דקתני שם שאם נטע והבריך והרכיב וכו' דלא מקרי זוז"ג אלא ממין אחד כגון אילן ואילן וכו' ע"ש וקשה מבריך מאי א"ל דהא מבריך הוא בקרקע כמ"ש רש"י כאן והתוספות בר"ה וע"כ דלא מפ' כן במבריך ודע דנראה מפי' רש"י שם דמאי דבטלה ילדה בזקנה הוא משום זוז"ג ע"ש בתוס' וקשה דאם כן פריך הכא נוקמה למתניתין כמ"ד זוז"ג אסור גם לפי' אמאי לא בטלה זקנה בילדה וכן בנוטע א' לסייג ולקורות וכן בנוטע בירק אמאי לא בטלה כיון דזוז"ג שרי. והא דלא פריך כאן כמאן דלא כריה"ג כ' מהרש"א ז"ל דאיירי בהרכיב לו אריס ועוי"ל דפשיט"ל בעבד תשובה ולעיל דפריך יום הכפורים סמיך אקו' אי הכי וכו' והא דלא מחייב משום מקיים בכלאים אתיא כרבנן דרע"ק דל"ל מקיים בכלאים כדאיתא במכות דף כ"א וכבר הרב טורי אבן בפרקא קמא דר"ה הוכיח מכאן דלרבנן דרע"ק אפילו איסורא ליכא ע"ש אך י"ל דהכא לא פריך כמאן דלא כריה"ג משום די"ל דאה"נ דלא כריה"ג אבל לעיל פריך הכי משום דדברי ריה"ג הוזכרו במתניתין וממתניתין נראה דגזלן אינו חוזר מדקתני אחד היורש ואחד שניתן לו במתנה ותו לא ואל זה נתכוון רש"י לעיל שכתב דלא כריה"ג במתני' ע"ש:

דף מד.

מתני' אין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד התוס' בפרק ב' דמכות דף י' ע"ב הק' ממתניתין הלזו למ"ד עיר שאין בה זקנים מביאה ע"ע ע"ש ונראה לי דהא מילתא תליא בפלוגתא

דתנאי דפליגי במסכת סנהדרין דף מ"ה ע"ב אי בעי קרא כדכתיב ומ"ד דס"ל מביאה ע"ע ס"ל דלא בעי' קרא כדכתיב וקרא למצוה ומוקי מתני' הלזו כמ"ד בעי' קרא כדכתיב:
הר"מ בפ"ט מה' רוצח פ' דבעי' חמשה דלא כס' מתני' וע"ש למרן בכ"מ מ"ש ודבריו באו בט"ס והרי הוא כמבואר:

פרק תשיעי

דף מה.
גמ' או כר"י כר"ש ואע"ג דשופטיך אצט"ל למלך וכהן מ"מ נראה לי מיוחדין שבשופטיך מג"ש דזקני זקני ולהצד דבעי כולה סנהדרין ס"ל דסתם זקניך הם סנהדרי גדולה כמ"ש רש"י ז"ל בחומש ועיין מהרש"א ז"ל בפ"ק דסנהדרין דף י"ד ע"ש:

דף מו.
ויהא מום פוסל בעול' מק"ו עיין במ"ש מהרש"א ז"ל ותימה הא בעול ממש פרה בעלייה דעלמא ועגלה עד שתמשך וזה לכ"ע כדכתיב קראי ולא חדית לן ר"י אלא בשאר עבודות וא"כ אכתי ק' נפרוך מה לפרה שכן העול פוסל בה אפילו בעלייה לבד וע"כ צ"ל דגמרא סמיך אג"ש דעול עול:
עו"ש מה לעגלה שכן שנים פוסלות בה ק"ק נימא פרה תוכיח שאין השנים פוסלות ועבודה פוסלת בה וי"ל כיון דפרה ילפא מעגלה לא הוי תוכיח כי ילפי' קדשים מעגלה דהו"ל למד מן הלמד וכה"ג כ' מהרש"א ז"ל בפ"ק דשבועות ד"ט ע"ב וה' עצמות יוסף בריש קדושין כ' כה"ג אפילו בחולין ע"ש ואכתי ק"ק ניפרוך מה לעגלה שכן עבודה פוסלת בה אפילו בזמן שהיתה חולין תאמר בקדשים דאפילו כי ילפת מעגלה דוקא בעודה קדשים כדנ"ל מקראי בסמוך וכה"ג פריך הגמ' בכ"מ וצ"ל דעגלה אפי' דכתיב בה כפרה מטעם זה טריפה פוסל בה כדאי' בפ"ק דחולין מ"מ לא מקריא קדשים ואין מקום לחלק בזמנים שלה כמו קדשים:
עו"ש אלא אי אתה מקריב וכו' עיין להתוספות בחולין דף קט"ו ע"א ועיין לה' הלכות יום טוב דקי"א מ"ש ע"ד התוס' ע"ש שנעלם ממנו סוגיא הלזו והרב גופיה בס' הנז' בע"א הזכיר סוגיא זו:
עו"ש וממקום שבאת וכו' צ"ע אמאי לא תלי להא בפלוגתא דתנאי בפ' העור והרוטב דף ק"ך ע"ב בדון מינה ומינה ודון מינה ואוקי באתרה דה"נ דון מינה ואוקי באתרה כמו עול:
והנה המתבאר מסוגיין דר"י דאמר הניח עליה עודה פסולה ובעגל' עד שתמשך יליף מגופ' דפרה והר"מ פ' כר"י דשאר עבודות פוסלות בפרה מג"ש דעול עול ע"ש בפ"א

מה' פרה ולדידיה ק' קו' הגמ' וממקום שבאת ואפשר כיון דפ' בהלכות תרומות כר"י שם בפרק העור והרוטב דס"ל דון מינה ואוקי באתרה ניחא ליה שפיר והגמ' כיון דאם דאשכח ברייתי' בהדיא דיליף מגופה דפרה בלא"ה משני שפיר אבל ק' דנראה דלמאן דיליף עול עול לא ס"ל דעול פסיל אפי' שלא בשעת עבודה ושאר עבודות דוקא בשעת עבודה דאלא"ה לא הוי ג"ש מופנה ופרכי' עלה כדפרכי' אק"ו והר"מ פ' חילוק זה הבין עול לשאר עבודות הגם דפ' דשאר עבודות מג"ש דעול עול וצ"ע:

דף מז.

גמ' בשכר מ"ב קרבנות וכו' ויצתה ממנו רות נ"ל דלכן בקרא דישלם ה' פעלך עד אשר באת לחסות תחת כנפיו מ"ב אותיות לרמוז דבשכר מ"ב קרב' אשר באת לחסות וכו':

דף מז:

בפסולי עדות לפי האיכא דאמרי לא א"ש לעולא דכיון דאיירי סיפא באשה ושתי נשים משמע הא אשה ואשה לא היו עורפין וברישא קתני אשה ואשה היו עורפין וכן בסוגיא דפ' מי שקינא ע"ש:

דף מט.

לא בריך אנא וכו' מכאן מוכח דאין חייב אדם בכבוד זקנו וכ"מ מגמ' בס"פ הגולין דקאמר הא בבנו הא בבן בנו ע"ש ועיין בטור יו"ד סי':

תמו ונשלמו חידושי מסכת סוטה